

**THEOLOGIA
PATRUM**

**SCHOLASTICO · DOGMATICA;
TOMUS SEPTIMUS.**

THE
JOURNAL
OF
THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
OF GREAT BRITAIN AND IRELAND
VOLUME 11. PART 1. 1881.

THEOLOGIA PATRUM

SCHOLASTICO - DOGMATICA;

SED MAXIME POSITIVA

AUCTORE R. P.

ANTONIO BOUCAT
BITURICO,

*Ordinis S. Francisci de Paula Religioso, Provinciae Franciae Professo
atque Alumno, & veterano apud Parisios in sacra
Theologia Professore.*

TOMUS SEPTIMUS.

DE SACRAMENTIS PARS TERTIA,

*In qua agitur de Institutione, Necessitate, Materia, Forma; Ministro,
Effectibus, & Usu quatuor Sacramentorum, scilicet Baptismi, Confirma-
tionis, Eucharistiae, & Pœnitentiae.*

EDITIO SECUNDA VENETA.

accuratior & emendatior.

VENETIIS MDCCLXVI.

Typis GASPARIS GHIRARDI

SUPERIORUM PERMISSU.

[illegible][illegible]

1. 1990年12月1日以前，在《民法通则》施行以前，即1986年4月1日以前，发生民事法律事实，适用行为时的法律。

the 1990s, the number of people in the United States who are 65 years of age or older is projected to increase from 20 million to 30 million, and the number of people 75 years of age or older is projected to increase from 10 million to 15 million (U.S. Census Bureau, 1996).

S E R I E S S E C T I O N U M,

Punctorum, Paragraphorum, Conclusionum, & Argumentorum,
quæ in hoc Septimo Tomo de Sacramentis
in particulari, continentur.

T E R T I A P A R S.

DE iis quæ spectant institutionem, formam, Ministrum, subiectum, & effectum Sacramentorum.

DISSERTATIO PRIMA.

<p><i>De Baptismo.</i> Pag. 1.</p> <p>Art. I. De diuersis Baptismi nominibus. 2</p> <p>Art. II. De definitione Baptismi. 3</p> <p>Art. III. De diuisione Baptismi. 4</p> <p>Art. IV. De figuris Baptismi. 5</p> <p>Art. V. De institutione Baptismi. 6</p> <p>Conclusio I. Baptismus institutus est a Christo, cum a Joanne baptizatus est in Jordane. ibid.</p> <p>Probatur multipliciter. ibid.</p> <p>Conclusio II. Lex suscipiendi Baptismum vim habuit solum post Pentecosten. ibid.</p> <p>Probatur rationibus Theologicis. 7</p> <p>Soluntur objectiones. ibid.</p> <p>Synopsis Probationum. 9</p> <p>Baptismus institutus est, cum Christus baptizatus est in Jordane, non tamen nisi post Pentecosten obligauit. ibid.</p> <p>Synopsis objectionum & responsonum. ibid.</p> <p>Art. VI. De materia Baptismi. ibid.</p> <p>Secutio I. Utrum materia Baptismi remota sit aqua naturalis, proxima uero ablutio? ibid.</p> <p>Conclusio I. Materia remota Baptismi est aqua naturalis. ibid.</p> <p>Probatur multis argumentis. ibid.</p> <p>Conclusio II. Ablutio est materia proxima. 12</p> <p>Soluntur objectiones. ibid.</p> <p>Synopsis probationum. 14</p> <p>Materia remota Baptismi est aqua, proxima uero ablutio. ibid.</p> <p>Synopsis difficultatum & resolutionum. ibid.</p> <p>Secutio II. De diuerso abluionis genere. 15</p> <p>Conclusio I. Modus abluendi triplex est, scilicet per immersionem, per infusionem, & per asperersionem. ibid.</p> <p>Boucat Theol. Tom. VII.</p>	<p>Probatur rationibus Theologicis. ibid.</p> <p>Conclusio II. Baptismus cum unica immersione ualet. 16</p> <p>Probatur multis momentis. ibid.</p> <p>Soluntur objectiones. 17</p> <p>Synopsis probationum. 19</p> <p>Ablutio baptismalis sit modo asperersione, modo infusione, modo etiam unica mersione, quæ sufficit. ibid.</p> <p>Synopsis objectionum & solutionum. 20</p> <p>Art. VII. De forma Baptismi. ibid.</p> <p>Secutio I. Quenam sit forma Baptismi? ibid.</p> <p>Conclusio I. Forma Baptismi hæc est; Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. ibid.</p> <p>Probatur multis momentis. ibid.</p> <p>Conclusio II. Forma Baptismi apud Latinos active sumpta hæc est, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. 22</p> <p>Conclusio III. Forma apud Græcos passive sic enunciat, Baptizatur seruus Christi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. ibid.</p> <p>Probatur conclusio auctoritate & ratione. ibid.</p> <p>Soluntur objectiones contra primam conclusionem. 23</p> <p>Diluuntur objectiones contra secundam conclusionem. ibid.</p> <p>Synopsis probationum. 24</p> <p>Primo, forma Baptismi apud Latinos hæc est: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. ibid.</p> <p>Secundo, apud Græcos: Baptizatur seruus Christi, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. ibid.</p> <p>Synopsis objectionum & responsonum. ibid.</p> <p>Secutio II. Utrum Baptismus in nomine solum Christi datus ualeat? 25</p> <p>Conclusio negativa: Probatur rationibus Theologicis. ibid.</p> <p>Fis satis objectionibus. 26</p>
---	---

<i>Primo ex Scriptura sacra.</i>	ibid.
<i>Secundo ex Conciliis.</i>	27
<i>Tertio ex SS. Pontificibus & SS. Patribus.</i>	28
<i>Baptismus in solo Christi nomine datus non valet.</i>	30
<i>Synopsis objectionum & solutionum.</i>	ibid.
<i>Art. VIII. De veteris legis Baptismatibus.</i>	ibid.
<i>Sectio prima. Num Circumcisio rationem haberet Baptismi in veteri lege?</i>	31
<i>Conclusio prima. Circumcisio habebat rationem Baptismatis in veteri lege pro masculis.</i>	ibid.
<i>Probat rationibus Theologicis.</i>	ibid.
<i>Conclusio secunda. Circumcisio non nisi ex opere operantis producebat gratiam.</i>	32
<i>Probat rationibus Theologicis.</i>	ibid.
<i>Solvuntur objectiones contra primam conclusionem.</i>	33
<i>Fit satis objectionibus contra secundam conclusionem.</i>	34
<i>Synopsis probationum.</i>	36
<i>Circumcisio habebat rationem Baptismatis pro masculis in veteri lege, non tamen gratiam ex opere operato producebat.</i>	ibid.
<i>Synopsis objectionum & solutionum.</i>	ibid.
<i>Sectio secunda. Utrum Baptismus Joannis sit idem cum Baptismo Christi?</i>	37
<i>Conclusio. Baptismus Joannis erat a Christo baptismo distinctus.</i>	ibid.
<i>Probat auctoritate, & ratione.</i>	ibid.
<i>Primo, ex Scriptura sacra.</i>	ibid.
<i>Secundo, ex SS. Patribus.</i>	ibid.
<i>Tertio, rationibus Theologicis.</i>	38
<i>Solvuntur objectiones.</i>	39
<i>Synopsis probationum.</i>	40
<i>Baptismus Joannis erat a Christi baptismo distinctus.</i>	ibid.
<i>Synopsis objectionum & solutionum.</i>	ibid.
<i>Art. IX. De Ministro Baptismi.</i>	41
<i>Conclusio prima. Episcopus est minister ordinarius & solemnitatis Baptismi sicut & Presbyter.</i>	ibid.
<i>Probat auctoritate, & ratione.</i>	ibid.
<i>Conclusio secunda. Diaconus ex commissione potest baptizare solemniter.</i>	42
<i>Probat multipliciter.</i>	ibid.
<i>Primo, ex Scriptura sacra.</i>	ibid.
<i>Secundo, ex Ecclesie Doctoribus.</i>	ibid.
<i>Conclusio tertia. Minister extraordinarius pro casu necessitatis est omnis homo, etiam Laicus & Paganus, etiam mulier.</i>	ibid.
<i>Probat auctoritate, & ratione.</i>	ibid.
<i>Solvuntur objectiones contra tertiam conclusionem.</i>	43
<i>Synopsis probationum.</i>	49

<i>Episcopus & Presbyter sunt ministri ordinarii Baptismi: Diaconi, ex commissione: extraordinarii: Laici conjunctumque secte & sexus.</i>	ibid.
<i>Synopsis difficultatum & resolutionum.</i>	ibid.
<i>Art. X. De Baptismi subjecto.</i>	ibid.
<i>Sectio prima. Utrum pueri sint baptizandi?</i>	ibid.
<i>Conclusio. Pueri fidelium sunt baptizandi.</i>	ibid.
<i>Probat multis momentis.</i>	ibid.
<i>Primo, ex Scriptura sacra.</i>	ibid.
<i>Secundo, ex Traditione.</i>	50
<i>Tertio, ex decretis SS Pontificum.</i>	ibid.
<i>Quarto, ex Conciliis.</i>	ibid.
<i>Quinto, ex rationibus Divi Thomae.</i>	51
<i>De diversis Baptismi Subjectis.</i>	ibid.
<i>Solvuntur objectiones Anabaptistarum.</i>	52
<i>Synopsis probationum: Pueri fidelium sunt baptizandi.</i>	54
<i>Synopsis objectionum & responsum.</i>	ibid.
<i>Sectio secunda. Utrum pueri infidelium sint baptizandi, invitis parentibus.</i>	ibid.
<i>Conclusio prima. Pueri infidelium non sunt invitis parentibus, baptizandi.</i>	ibid.
<i>Probat auctoritate & ratione.</i>	ibid.
<i>Conclusio secunda. Pueri infidelium municipaliter subditorum Principibus Christianis baptizari possunt, invitis parentibus, in quo casu ab eis separandi sunt, ne corrumpantur in fide.</i>	55
<i>Probat rationibus Theologicis.</i>	ibid.
<i>Solvuntur objectiones contra primam conclusionem.</i>	ibid.
<i>Synopsis probationum.</i>	58
<i>Pueri infidelium non sunt baptizandi, invitis parentibus, secus vero si sint sub dominio Principum.</i>	ibid.
<i>Synopsis objectionum & responsum.</i>	ibid.
<i>Sectio tertia. Utrum adulti sint baptizandi.</i>	59
<i>Punctum primum. De Baptismo adultis conferendo.</i>	ibid.
<i>Conclusio. Adulti sunt baptizandi.</i>	ibid.
<i>Probat rationibus Theologicis.</i>	ibid.
<i>Solvuntur objectiones.</i>	ibid.
<i>Synopsis probationum: Adulti sunt baptizandi.</i>	61
<i>Synopsis objectionum & solutionum.</i>	ibid.
<i>Punctum secundum. Utrum adultis procrastinandum sit Baptismus.</i>	ibid.
<i>§. I. Historia critica Catechumenatus.</i>	ibid.
<i>Ortus & progressus.</i>	ibid.
<i>Catechumenatus gradus.</i>	62
<i>Laiores Catechumenorum.</i>	63
<i>Tempus in Catechumenatu juxta statuta percurrendum.</i>	64

Remissio seu imminutio canonici Catechumenatus.	65
§. II. Quæstio propoſita de procraftinatione Baptismi adultorum ſolvitur.	ibid.
Concluſio prima. Nullus ad ſacrum lavacrum recipiendus eſt, donec de myſterio ſanctiſſimæ Trinitatis, tum Domini- cæ Incarnationis plene ſit edoctrus, & bonis inſudaverit operibus.	65
Probat̃ur rationibus Theologicis.	ibid.
Concluſio ſecunda. Baptismus procraftinatus eſt adultis, non tamen ſemper.	66
Probat̃ur rationibus D. Thomæ.	66
Synopſis concluſionum.	67
Art. XI. De effectibus Baptismi aque.	68
ſectio I. Quinam ſint Baptismi effectus.	ibid.
Concluſio. Effectus ſunt remiſſio culpe, & totius pænæ.	ibid.
Probat̃ur multipliciter.	ibid.
I. Ex Scriptura ſacra.	ibid.
II. Ex Conciliis.	ibid.
III. Ex SS. Patribus.	ibid.
IV. Ex rationibus D. Thomæ.	69
Solvuntur obſectiones.	71
Synopſis probationum. Effectus Baptismi ſunt remiſſio omnis culpe & pænæ, inſuſio gratiæ & donorum, aditus ad regnum celo- rum & character.	72
Synopſis obſectionum & Reſponſionum.	ibid.
<u>Sectio II. De effectibus Baptismi ſanguinis.</u>	73
<u>Utrum Martyrium producat gratiam ex opere operato, & totam remittat culpam.</u>	ibid.
Concluſio prima. Baptismus ſanguinis ſeu Martyrium producit gratiam regenerati- væ ex opere operato.	ibid.
Probat̃ur rationibus Theologicis.	ibid.
Concluſio ſecunda. Baptismus ſanguinis totam remittit pœnam.	74
Probat̃ur rationibus auctoritate ſuffulſis.	ibid.
Fit ſatis obſectionibus.	75
Synopſis probationum. Baptismus ſanguinis gratiam regenerativam ex opere operato producit.	77
Synopſis difficultatum & reſolutionum.	78
<u>Sectio tertia. De effectibus Baptismi ſam- nis.</u>	ibid.
Concluſio prima. Adultus, urgente neceſſitate, ſalvatur per votum Baptismi.	ibid.
Probat̃ur auctoritate & ratione.	ibid.
<u>Concluſio ſecunda. Requiritur fides cum voto Baptismi in adultis ut ſalvetur: & Probat̃ur.</u>	79
<u>Concluſio tertia. Adultus cum voto Baptismi debet habere perfectam de peccatis aſualibus gravibus contritionem.</u>	ibid.

Concluſio quarta. Baptismus Flaminiſ gratiam producit ex opere operantis: nec totam ſemper dimittit pœnam temporalem, ſed juxta gradum contritionis.	80
Reſpondetur obſectionibus.	ibid.
<u>Præſis Eccleſiæ de præcibus pro deſunctis Catechumenis.</u>	82
<u>Synopſis prælativæ.</u>	83
Adultus, urgente neceſſitate, voto Baptismi ſalvatur modo fidem & contritionem perfectam habet.	ibid.
Synopſis obſectionum & ſolutioſum.	ibid.

DISSERTATIO SECUNDA.

<u>De materia, forma, Miniſtro, effectibus]</u>	
<u>ſubjecto & neceſſitate ſacramenti Confirmati- onis.</u>	84
Art. I. De nomine & definitione ſacramen- ti Confirmationis.	ibid.
Synopſis contentorum in articulo.	85
Art. II. De materia ſacramenti Confirmati- onis.	ibid.
Sectio prima. Utrum unctio & manuum impoſitio ſint materia adequata Confirmati- onis.	ibid.
Concluſio prima. Manuum impoſitio una cum Unctione ſunt materia essentialis & adequata remota ſacramenti Confirmationis.	86
Fit præbatur prima pars auctoritate.	ibid.
Primo, ex Scriptura ſacra.	ibid.
Secundo, ex Traditione.	ibid.
Patres & Doctores Latini: Patres Græci.	ibid.
Tertio, ex Conciliis.	ibid.
Manuum impoſitio essentialis Confirmationis eſt diſtincta ab Unctione manu Episcopali facta in fronte.	87
Chriſmatis Unctio eſt altera pars essentialis ſacramenti Confirmationis.	88
Testimoniæ Eccleſiæ Græcæ.	89
Oracula Conciliorum.	ibid.
Concluſio ſecunda. Materia proxima ſacramenti Confirmationis eſt materia applicatio.	90
Solvuntur obſectiones.	ibid.
Synopſis probationum. Materia adequata Confirmationis remota eſt manuum impoſitio cum Chriſmatione.	92
Synopſis obſectionum & ſolutioſum.	ibid.
Sectio ſecunda. Quenam ex iis ex quibus Chriſma conſicitur, ſint essentialia: & cui competat illud conſicere?	93
Concluſio prima. Adminiſtro laſſami cum oleo eſt tantum de præcepto Eccleſiæ.	94

Probatur auctoritate & ratione.	ibid.
Conclusio secunda. Ad Episcopos solos pertinet Chrisma conficere. Probatur auctoritate Conciliorum.	ibid.
Synopsis contentorum. Admixtio Balsami cum oleo est tantum de præcepto Ecclesiastico, & ad solum Episcopum spectat Chrisma conficere.	ibid.
Art. III. De forma sacramenti Confirmationis. Queritur in quo consistat.	95
Conclusio. Forma confirmationis est oratio advocatoria Spiritus sancti supra confirmandos, quæ duplici materia correspondet, quam tamen Ecclesia vario modo, pro variis temporibus ac regionibus, expressit vel multiplicavit.	ibid.
Probatur multipliciter.	ibid.
Synopsis eorum quæ complectitur articulus.	
Forma Confirmationis est deprecatoria, sed variis explicatur modis in diversis Ecclesiis.	96
Art. IV. De Ministro Confirmationis.	ibid.
Sectio prima. Utrum Episcopus sit minister ordinarius Confirmationis?	ibid.
Conclusio affirmativa. Probatur ratione Theologica eaque multiplici.	ibid.
Diluuntur objecta.	98
Synopsis probationum: Minister ordinarius Confirmationis est Episcopus.	101
Synopsis objectionum & responsum.	ibid.
Sectio secunda. Utrum simplex Sacerdos ex dispensatione possit administrare sacramentum Confirmationis?	ibid.
Conclusio affirmativa. Probatur multiplici ratione.	ibid.
Solvuntur objectiones.	103
Synopsis probationum. Simplex Sacerdos potest per dispensationem Chrisma in fronte.	107
Synopsis difficultatum & resolutionum.	ibid.
Art. V. De effectibus sacramenti Confirmationis.	108
Sectio prima. Utrum gratiam peculiarem confirmatio producat, & quænam sit?	ibid.
Conclusio prima. Gratiam singularem confert baptizatis confirmatio.	ibid.
Probatur multipliciter.	ibid.
Conclusio secunda. Gratia confirmatoria est gratia secunda quæ præbuitam iustitiam augeat; probatur multis mediis.	109
Solvuntur objectiones contra primam conclusionem.	ibid.
Synopsis probationum. Gratiam specialem producti confirmatio, sed secundam, quæ præbuitam iustitiam augeat.	113
Synopsis objectionum & responsum.	ibid.
Sectio secunda. Utrum sacramentum Confirmationis, a quocunque ministro conferatur,	

imprimat characterem.	ibid.
Conclusio. Confirmatio a quocunque ministro collata, modo requisita adhibeantur tam ex parte materia, quam ex parte forma characterem imprimi.	ibid.
Probatur auctoritate multiplici.	ibid.
Primo, ex Scriptura.	ibid.
Secundo, ex Patribus.	114
Diluuntur objecta.	115
Synopsis probationum. Confirmatio imprimi characterem.	117
Synopsis objectionum & solutionum.	ibid.
Art. VI. De subjecto & necessitate sacramenti Confirmationis.	118
Synopsis eorum quæ in isto articulo concluduntur.	119

DISSERTATIO TERTIA.

De iis quæ pertinent ad Eucharistiam, tum secundum se, tum penes Ministrum, subjectum & effectum, spectatam.	120
Art. I. De dignitate nomine & definitione sanctissimi Eucharistiae sacramenti, & de ejus excellentia.	ibid.
Nomina.	121
Definitio.	122
Synopsis.	123
Art. II. Utrum Eucharistia sit Sacramentum & quale?	ibid.
Conclusio prima. Eucharistia est verum novæ legis Sacramentum.	ibid.
Probatur variis momentis.	ibid.
Conclusio secunda. Sacramentum Eucharistiae consistit in speciebus, prout corpus & sanguinem Christi connotant.	124
Conclusio tertia. Eucharistia unum solummodo constituit Sacramentum.	ibid.
Probatur variis rationibus.	ibid.
Solvuntur objectiones adversus secundam conclusionem militantes.	125
Synopsis probationum.	127
Eucharistia est novæ legis Sacramentum supponens pro speciebus, & quidem unum.	ibid.
Synopsis objectionum & solutionum.	ibid.
Art. III. Utrum Christus anno quo mortuus est celebraverit Pascha luna decima-quarta in secundis Vespertis.	ibid.
Sectio prima. Num Judei anno quo mortuus est Christus agnum Paschalem juxta legis mandatum immolaverint?	128
Conclusio. Judei tempore passionis Christi celebraverunt Pascha luna decima-quarta terminante, luna vere decima-quinta incuboante juxta legis mandatum. Probatur variis momentis.	129

Ex

<u>Ex veteri testamento.</u>	ibid.	<u>se lunam 14. primi mensis.</u>	ibid.
<u>Ex Novo Testamento.</u>	130	<u>Rationes convenientie Synodi Palestinae.</u>	134
<u>Ex S. Mattheo.</u>	ibid.	<u>Rationes convenientie Constantini Magni.</u>	ibid.
<u>Ex S. Marco.</u>	131	<u>ibid.</u>	ibid.
<u>Ex S. Luca.</u>	ibid.	<u>Proponuntur objectiones, & solvantur.</u>	ibid.
<u>Ex S. Joanne.</u>	ibid.	<u>Solvitur objectio facta a Protestantibus Ger-</u>	ibid.
<u>Ex SS. Patribus.</u>	132	<u>mania circa Pascha die 16. mensis Apri-</u>	136
<u>Ex Doctore Angelico.</u>	133	<u>lis anno 1724. celebratum.</u>	136
<u>Ex rationibus Theologicis.</u>	134	<u>Synopsis probationum. Festum Paschae cele-</u>	ibid.
<u>Eliminantur objecta.</u>	ibid.	<u>brandum est Dominica die proxime sequen-</u>	139
<u>Convellitur sententia P. Mauduit Congrega-</u>	139	<u>te Lunam 14. primi mensis.</u>	139
<u>tionis Oratorii Gallicani Presbyteri.</u>	139	<u>Synopsis difficultatum & explicationum.</u>	ibid.
<u>Discutitur & refellitur opinio R. P. Pezro-</u>	141	<u>Punctum tertium Num Victor I. Papa</u>	ibid.
<u>mi, Ordinis Cisterciensis, & Doctoris Pa-</u>	141	<u>abstinuit ab Asiaticis?</u>	ibid.
<u>rificensis.</u>	141	<u>Conclusio. Victor I. inter minas hept, &</u>	ibid.
<u>Exponitur explicatio R. P. Harduini Secta-</u>	141	<u>in Asiaticis censura non animadvertit.</u>	160
<u>ritatis Jesu insignis Theologi & abjicitur.</u>	ibid.	<u>Probatur auctoritate & ratione.</u>	160
<u>Synopsis probationum.</u>	142	<u>Primo, auctoritate.</u>	ibid.
<u>Judei tempore Paschonis Christi agnum Pas-</u>	ibid.	<u>Secundo, ratione.</u>	ibid.
<u>chalem juxta legis preceptum immolave-</u>	ibid.	<u>Fis satis objectionibus.</u>	ibid.
<u>runt.</u>	ibid.	<u>Synopsis probationum. Victor I. non abstinuit</u>	ibid.
<u>Synopsis objectionum & responsum.</u>	ibid.	<u>ab Asiaticis.</u>	162
<u>Setio secunda. Num Christus Dominus</u>	ibid.	<u>Synopsis objectionum & solutionum.</u>	ibid.
<u>Pascha celebraveris anno qui mortuus est,</u>	142	<u>Art. IV. De materia Eucharistiae.</u>	ibid.
<u>luna 14. juxta legis mandatum?</u>	142	<u>Setio prima. Num panis & vinum si-</u>	ibid.
<u>Conclusio. Christus Dominus tum temporis</u>	ibid.	<u>mul sint materia essentialis Eucharistiae?</u>	ibid.
<u>celebravit Pascha luna 14. terminante.</u>	ibid.	<u>Conclusio. Panis & vinum sunt materia</u>	ibid.
<u>ibid.</u>	ibid.	<u>necessaria divinae Eucharistiae. Probatur</u>	ibid.
<u>Probatur rationibus Theologicis.</u>	ibid.	<u>auctoritate & ratione.</u>	ibid.
<u>Proponuntur simul & solvantur diffulta-</u>	144	<u>Solvuntur objectiones.</u>	163
<u>tes.</u>	144	<u>Synopsis probationum. Panis & vinum sunt</u>	ibid.
<u>Synopsis probationum. Christus anno quo mor-</u>	148	<u>materia Eucharistiae.</u>	164
<u>tuus est, celebravit Pascha juxta legis</u>	148	<u>Synopsis objectionum & solutionum.</u>	ibid.
<u>prescriptum.</u>	148	<u>Setio secunda. De qualitate panis &</u>	ibid.
<u>Synopsis difficultatum & resolutionum.</u>	ibid.	<u>quantitate consecranda.</u>	ibid.
<u>Setio tertia. De tempore quo festum Pas-</u>	149	<u>Punctum primum. Utrum panis debeat esse</u>	165
<u>chae celebrandum sit.</u>	149	<u>triticeus?</u>	165
<u>Punctum primum. Historia critica quarto-</u>	ibid.	<u>Conclusio affirmativa. Probatur rationibus</u>	ibid.
<u>decimanorum.</u>	ibid.	<u>Theologicis.</u>	ibid.
<u>Ortus.</u>	ibid.	<u>Conclusio secunda. Quelibet quantitas</u>	ibid.
<u>Progressus.</u>	150	<u>panis & vini est debita materia modo sit</u>	ibid.
<u>Inscriptio, seu proscriptio.</u>	151	<u>sensibilis.</u>	166
<u>Punctum secundum. Num festum Pascha-</u>	ibid.	<u>Probatur multis momentis.</u>	ibid.
<u>tis a Christianis celebrandum sit in Do-</u>	ibid.	<u>Fis satis objectionibus.</u>	ibid.
<u>minica proxime sequente lunam deciman-</u>	ibid.	<u>Synopsis contentorum : Solus panis triticeus</u>	167
<u>quartam primi mensis post equinoctium ver-</u>	ibid.	<u>est materia Eucharistiae.</u>	167
<u>num?</u>	ibid.	<u>Synopsis objectionum & responsum.</u>	ibid.
<u>Conclusio affirmativa. Probatur multis mo-</u>	ibid.	<u>Punctum secundum. Num panis azymus</u>	168
<u>mentis.</u>	ibid.	<u>fit valida Eucharistia materia.</u>	168
<u>Primo, ex SS. Pontificibus.</u>	ibid.	<u>§. I. De convenientia panis azym.</u>	ibid.
<u>Secundo, ex Conciliis.</u>	ibid.	<u>Conclusio. Panis azymus est convenientis.</u>	ibid.
<u>Tertio, ex Traditione.</u>	153	<u>Probatur rationibus Theologicis.</u>	ibid.
<u>Quarto, ex rubricis Romanis.</u>	153	<u>Fis satis objectionibus.</u>	169
<u>Quinto, ex variis rationibus.</u>	ibid.	<u>Synopsis probationum. Pane azymo recte uti-</u>	ibid.
<u>Solitudines SS. Pontificum pro celebratione</u>	ibid.	<u>tur Ecclesia Latina ad sacram Eucharis-</u>	171
<u>festi Paschalis, Dominica proxime sequen-</u>	ibid.	<u>tiam conficiendam.</u>	171

Synopsis objectionum & responsum.	ibid.
§. II. Num panis azymus fuerit semper in usu apud Ecclesiam Romanam?	
Conclusio affirmativa. Probatur ex Traditione & rationibus Theologicis.	
Primo, ex Traditione.	ibid.
Secundo, ex sanctis Pontificibus.	173
Tertio, rationibus Theologicis.	ibid.
Fis satis objectionibus.	174
Synopsis probationum. Ecclesia Romana semper usu est, pro conficienda Eucharistia, azymo.	178
Synopsis objectionum & responsum.	179
Punctum tertium. Num panis fermentatus quo Græci a multis sæculis utuntur, sit debita Eucharistia materia?	ibid.
Conclusio prima. Panis fermentatus est valida Eucharistia conficienda materia.	
Probatur variis rationibus.	ibid.
Conclusio altera. Panis fermentatus est licita Eucharistia materia.	ibid.
Probatur rationibus Theologicis.	ibid.
Conclusio tertia. Orientalis Ecclesia toto primo ferme sæculo utebatur panis azymo: tum orta Ebonitarum hæresis, fermentatum pro sacrificio conficiendo fortasse adhibuit: non desunt tamen Græci qui his etiam temporibus azymum assumant.	180
R. respondetur objectionibus.	182
Synopsis probationum.	183
Synopsis difficultatum & responsum.	ibid.
Sectio tertia. Utrum necesse sit vinum esse vitigineum?	ibid.
Conclusio affirmativa. Probatur multis momentis.	ibid.
I. Ex utriusque Testamenti Scriptura.	
Veteris Testamenti auctoritas, juxta Patrum interpretationem.	ibid.
Novi Testamenti, pro eodem dogmate testimonia cum sanctorum Doctorum explanatione.	184
II. Ex rationibus Divi Thomæ.	185
Proponuntur, & solvuntur objectiones.	186
Synopsis contentorum. Solum vinum de vite pro Eucharistia conficienda adhibendum est.	187
Synopsis objectionum & responsum.	ibid.
Sectio quarta. De aqua vino miscenda.	ibid.
Punctum primum. Num vinum sit aqua tempestandum?	188
Conclusio affirmativa. Probatur auctoritate & ratione.	ibid.
I. Ex SS. Patribus.	ibid.
II. Ex Conciliis.	ibid.
III. Ex rationibus Theologicis.	ibid.
Conclusio secunda. Modicissima aqua appo-	

nenda est in vino consecrando.	189
Probatur rationibus Theologicis.	ibid.
Synopsis eorum quæ in utraque conclusione continentur.	ibid.
Punctum secundum. Utrum aqua in vino apposa convertatur in sanguinem Christi?	ibid.
§. I. Num aqua vino mixta prius convertatur immediate in vinum, deinde vero in Christi sanguinem, ut propugnat S. Thomas.	190
Conclusio affirmativa. Probatur auctoritate & ratione.	ibid.
Primo, auctoritate.	ibid.
Secundo, ex rationibus Theologicis.	191
Fis satis objectionibus.	192
Synopsis probationum: Aqua prius convertitur in vinum quam in sanguinem Christi.	194
Synopsis difficultatum & solutionum.	ibid.
§. II. Utrum probabilis sit opinio eorum, qui propugnant aquam non converti physice prius in vinum?	ibid.
Conclusio. Probabilis est opinio eorum qui contendunt modicum aque vino consecrando admixtæ immediate & physice in Christi sanguinem transmutari.	ibid.
Probatur auctoritate, & ratione.	ibid.
Primo, ex Conciliis.	ibid.
Secundo, ex Traditione.	195
Argumenta ex Patribus deducta.	196
Ex rationibus Theologicis.	ibid.
Ex rationibus Physicis.	197
Solvuntur objectiones.	198
Synopsis probationum.	201
Synopsis objectionum & responsum.	ibid.
Sectio Sexta. Utrum ex dispensatione, una materia partiali omissa, altera possit consecrari?	ibid.
Conclusio negativa.	
Probatur rationibus Theologicis.	ibid.
Fis satis objectionibus.	203
Synopsis probationum. Nequidem ex dispensatione licitum est in una tantum specie consecrare.	206
Synopsis objectionum & responsum.	207
Art. V. De forma qua Eucharistia consecratur.	ibid.
Sectio prima. Utrum Christus usus sit verbis Evangelicis ad consecrationem?	ibid.
Conclusio affirmativa. Probatur rationibus Theologicis.	ibid.
Fis satis objectionibus.	208
Synopsis probationum. Christus usus est verbis sacram consecrandum Eucharistiam.	209
Synopsis objectionum & solutionum.	ibid.
Sectio secunda. Utrum iste forma, Hoc est	est

- est corpus meum , hic est sanguis meus , *sufficiant ad Eucharistiam conficiendam?* 210
- Conclusio. *Ista verba* , Hoc est corpus meum : hic est sanguis meus , *totam formam essentiam continent.* ibid.
- Probatur omni argumentorum genere.* ibid.
- I. *Ex Scriptura facta.* ibid.
- II. *Idem probatur ex Liturgiis.* 211
- III. *Ex Conciliis.* 214
- IV. *Ex sanctis Patribus.* 215
- Patres Greci.* ibid.
- Patres Latini.* 216
- V. *Ex S. Thoma.* ibid.
- VI. *Rationibus Theologicis.* 218
- Constat alteram sententiam propugnando , contraria loquitur.* ibid.
- Proponuntur difficultates contra genuinitatem Liturgiarum quæ in probationem conclusionis afferuntur.* 219
- Antiquitas & genuinitas Liturgiarum responsionibus ad objectiones firmatur.* 220
- Solvuntur objectiones adversus alias probationes.* 225
- Solvuntur objectiones ex divo Thoma de prompta.* 226
- Synopsis probationum.* *Ista sola verba* , Hoc est corpus meum : Hic est calix sanguinis mei : *sunt de essentia utriusque forme.* 229
- Synopsis objectionum & responsum.* 230
- Sectio tertia. *Utrum ista verba* , Hic est calix sanguis mei novi , & æterni Testamenti , *mysterium fidei* , qui pro vobis , & pro multis effundetur in remissionem peccatorum , *sint omnia de essentia forme calicis?* ibid.
- Conclusio. *Opinio quæ tenet omnia verba esse de essentia forme Eucharistiæ , ut Sacrisacrum est , tamquam probabilis propugnari potest.* *Probatur rationibus auctoritate Scripturæ & D. Thomæ suffultis.* ibid.
- Fit satis objectionibus.* 232
- Synopsis probationum.* *Omnia verba sunt de essentia forme , ut Eucharistia sacrificium est.* 233
- Synopsis difficultatum & resolutionum.* ibid.
- Sectio quarta. *Utrum citra errorem propugnaretur Eucharistiam fieri posse , omisis verbis Evangelicis , per invocationem Spiritus sancti , & preces.* ibid.
- Conclusio. *Eucharistia non aliis , quam Christi verbis confici potest , nec citra errorem per solas preces fieri posse , quis propugnaret.* 234
- Probatur multis argumentis.* ibid.
- Primum argumentum.* *Ex Scriptura sacra deducitur.* ibid.
- Alterum argumentum.* *Ex Liturgiis depromitur.* 235
- Tertium argumentum.* *Ex Traditione promittitur.* 237
- Patres Greci.* ibid.
- Patres Latini.* ibid.
- Quartum argumentum.* *Ex definitione Concilii Florentini procedit.* 238
- Historia critica eorum quæ adituta sunt in Concilio Florentino pro consecratione Eucharistiæ solis verbis Evangelicis faciendæ.* ibid.
- Quintum argumentum.* *Ex rationibus Theologicis coalescit.* 241
- Probatur minor multis momentis.* ibid.
- Rationes Joannis Turrisemata.* ibid.
- Uteriores rationes.* ibid.
- Fit satis objectionibus.* 233
- Synopsis probationum.* *Citra errorem non descenditur consecrationem fieri posse per alia verba quam per Evangelica.* 251
- Synopsis objectionum & responsum.* ibid.
- Art. VI. *De cultu sacre Eucharistiæ.* 252
- Sectio prima. *Utrum sacra Eucharistia adoranda sit?*
- Conclusio. *Sacra Eucharistia cultu latræ , seu adoratione colenda est.*
- Probatur rationibus Theologicis.* ibid.
- Patres Greci.* ibid.
- Patres Latini.* ibid.
- Fit satis objectionibus Lutheranorum.* 253
- Synopsis probationum.* *Eucharistia est adoranda.* 255
- Synopsis difficultatum & resolutionum.* ibid.
- Sectio secunda. *Num summa debeat Eucharistiæ reverentia?* ibid.
- Conclusio affirmativa. *Probatur multis momentis.* ibid.
- Primum argumentum.* *Ex Scriptura veteris Testamenti depromitur.* ibid.
- Secundum argumentum.* *Ex novo Testamento fit.* 256
- Tertium argumentum.* *Ex sanctis Patribus & disciplina Ecclesiæ.* 257
- Motivum aliud reverentiæ a sanctis Patribus celebratum , ut nihil de particulis Hostiæ ludibrio exponatur.* ibid.
- Disciplina Ecclesiæ.* ibid.
- §. I. *De modis diversis Eucharistiam afferendi.* ibid.
- §. II. *De vasis.* 258
- Disciplina Ecclesiæ.* 259
- §. III. *De renovatione Eucharistiæ.* ibid.
- §. IV. *Modus renovationis Eucharistiæ apud Græcos.* ibid.
- Quartum argumentum.* *Peritur ex Ecclesiæ atten-*

- attentione, ne aliqua particula in terram probabantur. 260
- Ultimum argumentum. Ex penis in prophanatores Eucharistia inflicta. ibid.
- Primo, ex figuris veteris Testamenti. ibid.
- Secundo, ex novo Testamento. 261
- Decreta & Canones penitentiales pro culpis contra reverentiam Eucharistiae commissis. ibid.
- Ex decretis Pii Papae I. Penitentia ejus cuius negligentia de sanguine Domini atiquid fuit. ibid.
- Ex Concilio Toletano XI. ibid.
- Ex Concilio Bracarense IV. 262
- Ex Bobiensi penitentiali. ibid.
- Ex Gregorii Papae III. iudiciis. ibid.
- Ex libro 6. penitentiali Halitgarii Episcopi Cameracensis. ibid.
- Ex Ms. codice insignis Ecclesiae Suctionensis. ibid.
- Ex Missali Lugdunensi Athanacensis Monasterii. ibid.
- Synopsis probationum. Summa debetur Eucharistiae reverentia. 263
- Sectio tertia. De feſtſivitate corporis Christi. ibid.
- Conclusio. Jure merito instituta est feſtſivitas corporis Christi. ibid.
- §. I. De feſtſivitate. ibid.
- Motiva quibus Urbanus IV. Papa compulsus est ad instituendum Corpus Christi feſtum. 264
- §. II. De circumgeſtatione corporis Christi in Processionibus. 265
- §. III. De publica corporis Christi expositione. 267
- Synopsis eorum quae in hac sectione continentur. ibid.
- Sectio quarta. Num summa devotione colenda sit sacra Eucharistia & quomodo? 268
- §. I. Propositio Prima: Adversus Lutheranos dicimus, peccato Sacrificio iusta de causa sacram conservari Eucharistiam. ibid.
- Probatur multis momentis. ibid.
- Solventur objectiones Lutheranorum. 269
- §. II. Secunda propositio. Recte deferuntur Eucharistia ad absentes, maxime ad infirmos. Primo ad absentes. 270
- Exempla devotionis erga Eucharistiam antiquitus exhibitae. ibid.
- Secundo, ad infirmos Eucharistia deferuntur. 271
- §. III. Tertia propositio. Sacra Eucharistia peregrinantibus & navigantibus non semel concessa est. 272
- §. IV. De variis aliis sacrae Eucharistiae
- usibus. ibid.
- I. In pacis signum non semel missa fuit Eucharistia. ibid.
- II. Usus Eucharistiae ad solemniorum Hereticorum condemnationem. 273
- III. Eucharistia nonnumquam incorruptionis corporum causa fuit. ibid.
- IV. Eucharistia data est vel ipsis mortuis ut futura gloriae pignus. ibid.
- Eucharistia in altaris lapide quondam ad sanctificandum locum conclusa fuit. ibid.
- Synopsis contentorum in ista sectione. Sacra Eucharistia summa devotione colenda est. ibid.
- Synopsis objectionum & solutionum. 274
- Artic. VII. De mirabilis Eucharistiae effectibus. ibid.
- Primarius sacra Eucharistiae effectus est gratia abundans, immo & omnium abundantissima. 275
- Probatur multis momentis. ibid.
- Alter sacra Eucharistiae effectus est gratia quaedam actualis, quae charitatem stimulat, & spirituali dulcedine & gaudio mentem replet. 276
- Gratia dulcedinis. ibid.
- De gratia mellis haec habent Patres. ibid.
- Gratia lactis. 277
- Tertius Eucharistiae effectus, peccata venialia remittit. ibid.
- Quartus Eucharistiae effectus, praeservat a peccatis mortalibus, & datur tum ad demandas passionem, tum ad tyrannos, demonesque propellendos. 278
- Quintus Eucharistiae effectus: sternit viam ad beatitudinem, hinc Viaticum vocatur. 279
- Probatur argumentis Theologicis. ibid.
- Sextus Eucharistiae effectus, est adeptio gloriae. ibid.
- Probatur rationibus Theologicis. 280
- Septimus Eucharistiae effectus, remittit ex parte penam temporalem. 281
- Octavus Eucharistiae effectus, mitigat affectus sensitivi fomitem. 282
- Probatur multis momentis. ibid.
- Nonus Eucharistiae effectus, corpus quandecumque incorruptibile reddit, ac demum ejus resurrectionis est causa. 283
- Synopsis contentorum in articulo. ibid.
- Art. VIII. De usu sacrae Eucharistiae. 84
- Sectio prima. Utum omnes, ne uno quidem excepto, teneantur recipere sacram Eucharistiam. ibid.
- Conclusio prima. Parvuli non tenentur Eucharistiam accipere. ibid.
- Probatur ratione multiplici. ibid.

charismam accipere. ibid.
 Probatur ratione multiplici. ibid.
 Conclusio secunda. Adulti tenentur accedere ad sacram mensam. ibid.
 Probatur rationibus Theologicis. ibid.
 Fatis objectionibus, contra primam conclusionem. 286
Synopsis probationum. Infantes non tenentur realiter sacram Eucharistiam accipere. Scimus vero adulti. 290
Synopsis objectionum contra primam conclusionem. 291
 Sectio secunda. De communione sub una specie. ibid.
 Punctum primum. Num Communio fieri possit sub unica specie? ibid.
 Conclusio affirmativa. Probatur rationibus Theologicis. ibid.
 Fatis objectionibus Hereticorum. 393
 Synopsis probationum. Communio sub una tantum panis specie optima est, & legitima. ibid.
 Punctum secundum. Num sub una specie communicant tantum recipiat gratiam, quantum si sub utraque specie eam sumeres? ibid.
 Conclusio affirmativa. Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Proponuntur & solvuntur objecta. 296
Synopsis probationum. Qui communicant sub unica tantum specie nullo defraudantur bono. 297
 Synopsis objectionum & responsum. ibid.
 Sectio tertia. Utrum Communio sub duplici specie fuerit in usu pro Laicis. 298
 Conclusio prima. Communio sub utraque specie prioribus sæculis fuit Laicis rite concessa. ibid.
Probatur multis momentis. ibid.
Conclusio secunda. Iuxta rationibus Ecclesie rejectis pro Laicis usum calicis. 299
 Fatis objectionibus contra secundam conclusionem. ibid.
 Synopsis probationum. Communio sub utraque specie non semel Laicis concessa est, postea tamen rescissa fuit. 300
 Synopsis objectionum & responsum. ibid.
 Sectio quarta. De requirit Communione. ibid.
 Punctum primum. Num frequenter communicandum sit? ibid.
Conclusio affirmativa. ibid.
 Primum argumentum. Ex Scriptura sacra de promittit. Figuræ veteris Testamenti 301
Oracula novi Testamenti. ibid.
 Secundum argumentum. Traditione innitum est. 302
 Tertium argumentum. Ex praxi Ecclesie

As. 303
Disciplina noni sæculi pro frequenti Communionem. ibid.
 Tertium argumentum. Fit ex Conciliis. ibid.
 Quartum argumentum. Ex Theologicis eruitur. 305
Quintum argumentum. Ex sanctis Doctoribus mysticis procedit. 306
 Sextum argumentum. Ex rationibus Theologicis coalescit. ibid.
 Solvuntur objectiones Novatorum. 307
 Synopsis probationum. Frequentius ad sacram mensam debemus accedere. 309
Synopsis objectionum, & responsum. ibid.
 Punctum secundum. De conditionibus præ requisitis ad frequentem Communionem. ibid.
Caput primum. Utrum pia dispositiones ad Communionem præquirantur? 310
 Conclusio prima. Ad Communionem necessario requiritur gratia sanctificans, & iustificans. ibid.
Probatur multis momentis. ibid.
 Conclusio secunda. Præter gratiam sanctificantem requiritur virtutum exercitium, maxime fidei, spei, & caritatis. 311
Probatur multis rationibus. ibid.
 Conclusio tertia. Convenit multum. I. Ut accedens actuali serveat devotione, quantum fieri potest. II. Ut ablineat a frequentioribus peccatis venialibus. III. Ut corpus habeat mundum. 312
 Solvuntur objectiones contra primam conclusionem. 313
Synopsis probationum. Ad suscipiendam Eucharistiam requiritur: I. Gratia sanctificans: II. Virtutum superlativæ: III. Devotio actualis: IV. Abstinencia ab habitu peccati veniali. V. Vel ipsa corporis munditia. 315
 Synopsis objectionum & responsum. ibid.
Caput secundum. De conditionibus præ requisitis in peccatoribus, ad hoc ut licite possint accedere ad sacram Communionem. ibid.
 Conclusio prima. Peccatores qui laborant gravi peccatorum habitu, sed cupiunt a vitis quibus ligantur solvi, prius penitentia laboriosa probandi sunt, ad tempus moderatum, & non ad annum, & quod peius semel infelicitus est, ad annos multos. ibid.
 Conclusio secunda. Qui raro in peccatum mortale prolabantur, modo sint penitentes, possunt absolvi, imposita prius satisfactione post absolutionem adimplenda, tum ad sacram Mensam suscipi, & quidem sic.

<i>frequentius quam modo nominati peccatores.</i>	318
<i>Probatur conclusio rationibus Theologicis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Fit satis objectionibus Arnaldi contra secundam conclusionem militansibus.</i>	319
<i>Obiectio ex canonibus Concilii Illiberitani de promptia.</i>	323
<i>Synopsis probationum. Penitentes gravium peccatorum habitu detenti ante beneficium absolutionis, & communionis ad tempus paenitentia laboriosa probandi sunt, seculo vero malo habitu, absolviendi, & ad sacram mentem recipiendi, praescripta tamen prius saluati satisfactione, tempore subsequenti adimplenda.</i>	324
<i>Synopsis objectionum & solutionum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Caput tertium. Num peccent graviter, confessores qui peccatores tametsi paenitentes, a sacra mensa pro uno aut altero anno, motivo laboriosae paenitentiae antiquae restituendae propellunt?</i>	325
<i>Conclusio prima. Laboriosa paenitentia juxta pristinam Ecclesiae disciplinam peccatoribus nominatis non est imponenda.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Conclusio secunda. Qui uno aut altero anno peccatores vere paenitentes, absolutione & sacra communione privant juxta probabiliorum opinionem peccant graviter.</i>	326
<i>Probatur rationibus Theologicis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Solvuntur objectiones Arnaldi contra primam conclusionem.</i>	327
<i>Proponuntur & solvuntur difficultates contra secundam conclusionem irruentes.</i>	330
<i>Synopsis probationum. Peccatores non debent diutius a sacra mensa propelli, nec vulgo extra peccatum illud fieri potest.</i>	332
<i>Synopsis objectionum & solutionum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Sectio quinta. Regulae frequentioris communionis tam pro iustis, quam pro peccatoribus vere paenitentibus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Synopsis eorum quae in hoc articulo continentur.</i>	335
<i>Artic. IX. De Ministro Eucharistiae.</i>	336
<i>Conclusio prima. Solus Sacerdos est Minister celebrans Eucharistiae.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Probatur auctoritate & ratione.</i>	<i>ibid.</i>
<i>I. Ex Scriptura sacra.</i>	<i>ibid.</i>
<i>II. Ex Conciliis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>III. Ex Patribus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>IV. Rationibus Theologicis.</i>	337
<i>Conclusio secunda. Solus Sacerdos est minister ordinarius Eucharistiae. II. Diaconus extraordinarius. III. Etiam ex indulgentia quandoque fuit Clericus, sum & Laicus.</i>	<i>ibid.</i>

<i>Fit satis objectionibus contra primam conclusionem.</i>	339
<i>Synopsis probationum. Ad solos sacerdotes spectat conficere Eucharistiam, & eam ex jure aucto dispensare: illud possunt Diaconi ex commissione, & Laici in necessitate.</i>	340
<i>Synopsis difficultatum & explicationum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Art. X. De Jure Eucharistiae.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Art. XI. De Eucharistia ut sacrificium est.</i>	342
<i>Sectio prima. Num essentia sacrificii Missae sit in consecratione.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Conclusio. Essentia sacrificii incrementi posita est in consecratione connotante communionem.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Probatur auctoritate & ratione.</i>	<i>ibid.</i>
<i>I. Ex Scriptura sacra.</i>	<i>ibid.</i>
<i>II. Ex SS. Doctoribus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>III. Rationibus Theologicis.</i>	343
<i>Fit satis objectionibus.</i>	344
<i>Synopsis probationum. Essentia sacrificii Missae consistit in consecratione.</i>	345
<i>Synopsis difficultatum & explicationum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Sectio secunda. Utrum valer sacrificii finis infinitus?</i>	346
<i>Conclusio prima. Sacrificium ex parte sui est infiniti valoris.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Probatur rationibus Theologicis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Conclusio secunda. Sacrificium Missae ex parte applicationis est finis tantum valoris.</i>	347
<i>Fit satis objectionibus.</i>	348
<i>Sectio tertia. Utrum sacrificium possit offerri pro omnibus?</i>	<i>ibid.</i>
<i>Conclusio prima. Sacrificium offertur pro omnibus viventibus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Probatur multis momentis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>I. Ex Scriptura sacra.</i>	<i>ibid.</i>
<i>II. Ex Traditione.</i>	349
<i>III. Ex Liturgiis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>IV. Rationibus Theologicis.</i>	350
<i>Conclusio secunda. Sacrificium recte offertur pro piis defunctis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Probatur omni argumentorum genere.</i>	<i>ibid.</i>
<i>I. Ex Scriptura sacra.</i>	<i>ibid.</i>
<i>II. Ex Traditione.</i>	<i>ibid.</i>
<i>III. Ex Conciliis, & rationibus Theologicis.</i>	351
<i>Diluantur obiecta.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Synopsis probationum. Sacrificium potest offerri pro omnibus, etiam pro defunctis.</i>	354
<i>Synopsis difficultatum & explicationum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Sectio quarta. De celebratione Missarum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Synopsis eorum quae in hoc articulo continentur.</i>	356

Señtio quint. Usrum Sacerdos possit acci- pere stipendium pro celebratione Missa- rum.	ibid.
Conclusio affirmativa. Probatur rationibus Theologicis.	ibid.
Decreta Ecclesie pro taxa stipendorum.	357
Relatio sacre Congregationis Concilii SS. D. N. Alexandri Pape VII. iussu edita, super decreto secundo ejusdem Congregatio- nis de celebratione Missarum.	358
Synopsis eorum que in hac sectione continen- tur.	361
Señtio sexta. De precepto audiendi Mis- sam.	ibid.
Conclusio prima. Tenentur omnes fideles precepto Ecclesiastico de audienda Missa diebus festis satisfacere.	ibid.
Probatur rationibus Theologicis.	ibid.
Conclusio secunda. Adulti omnes, nisi ali- qua detineantur infirmitate, aut officio pu- blico, vel caritatis exercende lege, de- bent diebus festis audire Missam.	362
Synopsis eorum que completitur sectio.	363

DISSERTATIO QUARTA.

De Pœnitentie institutione, materia, for- ma, Ministro, effectibus, nominibus, & definitione.	364
Articulus I. Sacramentum Pœnitentie a Christo immediate institutum est.	365
Probatur rationibus Theologicis.	ibid.
Conclusio II. Sacramentum Pœnitentie in- stitutum fuit a Christo post suam resurre- ctionem.	366
Probatur ratione, eaque multiplici.	ibid.
Fit satis objectionibus.	367
Synopsis Probationum. Christus ipse instituit Pœnitentie sacramentum; & quidem post resurrectionem.	ibid.
Synopsis difficultatum & solutionum.	ibid.
Articulus II. De Pœnitentia secundum se sumpta.	368
Señtio I. An Pœnitentia sit necessaria ad remissionem peccatorum.	ibid.
Conclusio. Sacramentum Pœnitentie in re, vel in voto est necessarium necessitate me- dii ad delenda peccata post Baptismum commissa.	ibid.
Probatur auctoritate & ratione.	ibid.
Primo, ex Scripturis.	ibid.
II. Ex sanctis Patribus.	369
III. Ratione.	ibid.
Solvuntur objectiones Heterodoxorum.	370
Synopsis probationum. Sacramentum Pœni- tentie in re, vel in voto est necessarium necessitate medii ad salutem.	372

Synopsis objectionum & solutionum.	373
Señtio II. Quenam sint sacramenti Pœnitentie partes.	ibid.
Errores.	ibid.
Opiniones Theologorum.	373
Conclusio I. Sacramentum Pœnitentie in- trinsece componitur ex actibus pœnitentis, tamquam materia; ex absoluteione vero sacerdotali tamquam forma?	ibid.
Probatur multis momentis.	ibid.
I. Ex Conciliis.	ibid.
II. Ratione.	ibid.
Conclusio II. Terror incussus a lege; aut fides, vel omnia bona opera post iustifica- tionem, ut mortificatio & vivificatio in sensu Calvinii, non sunt partes essentielles sacramenti Pœnitentie, tamen si fides ad eam operandam prerequisite.	374
Probatur argumentis auctoritate & ratione suffultis.	ibid.
Conclusio III. Peccatum mortale post Ba- ptisma commissum est materia remota, ea- que necessaria sacramenti pœnitentie; pec- catum vero veniale materia sufficiens.	375
Probatur rationibus Theologicis.	ibid.
Conclusio IV. Contritio & confessio sunt par- tes essentielles sacramenti pœnitentie, sa- tisfactio vero pars integralis.	376
Probatur auctoritate & ratione.	ibid.
Primo, ex sacris Scripturis.	ibid.
Secundo, ex sanctis Patribus.	ibid.
Tertio, Ex Conciliis.	ibid.
Quarto, Ratione.	377
Solvuntur Protestantium objectiones.	ibid.
Synopsis probationum.	380
Synopsis difficultatum & explicationum.	ibid.
Artic. III. De Contritione in speciali.	ibid.
Señtio I. De Contritione perfecta.	381
Punctum primum. In quo consistat essentia Contritionis.	ibid.
Conclusio. Odium antea facte vite, & fir- mum novæ insinuende propositum sunt de essentia Contritionis.	382
Probatur prima pars auctoritate & ratione.	ibid.
Primo, ex sacris Scripturis.	ibid.
II. Ex Concilio Tridentino.	ibid.
III. Ex sanctis Patribus.	ibid.
IV. Ratione.	383
Secunda pars. Requiritur emendandi pro- positum.	ibid.
Eodem ordine probatur.	ibid.
Primo, ex utroque testamento.	ibid.
II. Ex Conciliis.	ibid.
III. Ratione, eaque multiplici.	384
Tertia pars. Firmum debet esse propositum, & sincerum dolor.	ibid.

<u>Probatur rationibus Theologicis .</u>	<u>ibid.</u>	<u>Punctum quintum . In quo differat Con-</u>	<u>tritio ab Attritione .</u>	<u>ibid.</u>
<u>Solvuntur Heterodoxorum objectiones .</u>	<u>385</u>	<u>Placita Theologorum .</u>	<u>ibid.</u>	
<u>Synopsis probationum .</u>	<u>387</u>	<u>Conclusio . Distinctio specifica Contritionis</u>	<u>perfectæ ab imperfecta, quæ vocatur At-</u>	<u>tritio, potitur a principiis & motivis spe-</u>
<u>I. Odium peccati . II. Propositi emenda-</u>	<u>tionis . III. Sinceritas doloris & propo-</u>	<u>tritionis .</u>	<u>tritionis .</u>	<u>tritionis .</u>
<u>sunt de essentia Contritionis .</u>	<u>ibid.</u>	<u>Probatur ratione Theologica Scripturarum &</u>	<u>Patrum auctoritate suffulta .</u>	<u>ibid.</u>
<u>Synopsis objectionum & solutionum .</u>	<u>ibid.</u>	<u>Charitas perfecta a spe, specie distinguitur .</u>	<u>401</u>	
<u>Punctum secundum . Quanta debeat esse</u>	<u>Contritio, ut ad justificationem peccatorum</u>	<u>Probatur auctoritate & ratione .</u>	<u>ibid.</u>	
<u>sufficiat .</u>	<u>ibid.</u>	<u>Munus Contritionis & amoris perfecti di-</u>	<u>versum est ab officio Attritionis & amo-</u>	<u>ris imperfecti .</u>
<u>Conclusio . Dolor Contritionis debet esse</u>	<u>omnium dolorum maximus appetitive, hoc</u>	<u>Probatur ratione .</u>	<u>ibid.</u>	
<u>est peccator ita peccata sua detestari de-</u>	<u>bet, ut mollis propter quodlibet rursum</u>	<u>Contritus diligit Deum propter se, & quia</u>	<u>summum bonum est .</u>	<u>402</u>
<u>peccare .</u>	<u>ibid.</u>	<u>Probatur multis momentis .</u>	<u>ibid.</u>	
<u>Probatur auctoritate & ratione .</u>	<u>ibid.</u>	<u>Attritus Deum diligit quia sibi utilis est .</u>	<u>403</u>	
<u>Scriptura sacra .</u>	<u>ibid.</u>	<u>Probatur argumento Theologico efficacissimo .</u>	<u>ibid.</u>	
<u>Patres .</u>	<u>388</u>	<u>Solvuntur objectiones .</u>	<u>ibid.</u>	
<u>Ratio multiplex .</u>	<u>ibid.</u>	<u>Synopsis probationum . Contritio specie ab At-</u>	<u>tritione distinguitur .</u>	<u>405</u>
<u>Diluntur objectiones .</u>	<u>389</u>	<u>Synopsis objectionum & solutionum .</u>	<u>ibid.</u>	
<u>Synopsis probationum . Dolor de peccatis de-</u>	<u>bet esse appetitive maximus .</u>	<u>Art. IV. De Contritione imperfecta .</u>	<u>406</u>	
<u>Synopsis difficultatum & responsum .</u>	<u>ibid.</u>	<u>Sectio prima . Num timor pœne æternæ,</u>	<u>quo concussus peccator ad pœnitentiam mo-</u>	<u>vetur, sit bonus .</u>
<u>Punctum tertium . Utrum Contritio perfe-</u>	<u>cta semper habeat conjunctam remissionem</u>	<u>Conclusio . Timor gehennæ, quo quis mo-</u>	<u>vetur ad pœnitentiam agendam, ut in</u>	<u>Deo quiescat, bonus & laudabilis est .</u>
<u>peccati mortalis, etiam ante receptionem</u>	<u>actuale Sacramenti .</u>	<u>407</u>		
<u>ibid.</u>	<u>ibid.</u>	<u>Probatur multis momentis .</u>	<u>ibid.</u>	
<u>Conclusio . Contritio qua homo sua deteste-</u>	<u>tur peccata propter Deum summe dile-</u>	<u>Primo, ex scripturis sacris .</u>	<u>ibid.</u>	
<u>ctum cum voto Sacramenti omnia abster-</u>	<u>git peccata .</u>	<u>Secundo, ex Patribus .</u>	<u>ibid.</u>	
<u>Probatur multis momentis .</u>	<u>ibid.</u>	<u>Tertio, ex Conciliis .</u>	<u>393</u>	
<u>Primo, ex Scripturis sacris .</u>	<u>ibid.</u>	<u>Quarto, ratione, eaque multiplici .</u>	<u>ibid.</u>	
<u>Secundo, ex Patribus .</u>	<u>394</u>	<u>Solvuntur difficultates .</u>	<u>393</u>	
<u>Tertio, ex Conciliis .</u>	<u>393</u>	<u>Synopsis probationum . Contritio perfecta ab-</u>	<u>stergit omnia peccata .</u>	<u>394</u>
<u>Quarto, ratione, eaque multiplici .</u>	<u>ibid.</u>	<u>Synopsis objectionum & responsum .</u>	<u>395</u>	
<u>Solvuntur difficultates .</u>	<u>393</u>	<u>Punctum quartum . Quale sit præceptum</u>	<u>Contritionis, & quandomodo obliget ?</u>	<u>ibid.</u>
<u>Synopsis probationum . Contritio perfecta ab-</u>	<u>stergit omnia peccata .</u>	<u>Conclusio I. Contritio præcipitur primo, a</u>	<u>jure naturali : secundo a Divino .</u>	<u>ibid.</u>
<u>Synopsis objectionum & responsum .</u>	<u>395</u>	<u>Probatur eam præcipi jure naturali .</u>	<u>ibid.</u>	
<u>Punctum quartum . Quale sit præceptum</u>	<u>Contritionis, & quandomodo obliget ?</u>	<u>Probatur Scriptura sacra & ratione Con-</u>	<u>tritionem jure divino commendari .</u>	<u>ibid.</u>
<u>Conclusio I. Contritio præcipitur primo, a</u>	<u>jure naturali : secundo a Divino .</u>	<u>Conclusio II. Præceptum elicende Con-</u>	<u>tritionis non obligat, statim atque peccatum</u>	<u>fuit commissum .</u>
<u>Probatur eam præcipi jure naturali .</u>	<u>ibid.</u>	<u>Probatur multiplici ratione .</u>	<u>ibid.</u>	
<u>Probatur Scriptura sacra & ratione Con-</u>	<u>tritionem jure divino commendari .</u>	<u>Fis satis objectionibus .</u>	<u>397</u>	
<u>Conclusio II. Præceptum elicende Con-</u>	<u>tritionis non obligat, statim atque peccatum</u>	<u>Synopsis probationum . Contritio præcipitur</u>	<u>ex jure naturali & Divino . Non tamen</u>	<u>ut primum commissum est peccatum mor-</u>
<u>fuit commissum .</u>	<u>396</u>	<u>ale .</u>	<u>400</u>	
<u>Probatur multiplici ratione .</u>	<u>ibid.</u>	<u>Synopsis difficultatum & responsum .</u>	<u>ibid.</u>	
<u>Fis satis objectionibus .</u>	<u>397</u>	<u>Punctum quintum . In quo differat Con-</u>	<u>tritio ab Attritione .</u>	<u>ibid.</u>
<u>Synopsis probationum . Contritio præcipitur</u>	<u>ex jure naturali & Divino . Non tamen</u>	<u>Placita Theologorum .</u>	<u>ibid.</u>	
<u>ex jure naturali & Divino . Non tamen</u>	<u>ut primum commissum est peccatum mor-</u>	<u>Conclusio . Distinctio specifica Contritionis</u>	<u>perfectæ ab imperfecta, quæ vocatur At-</u>	<u>tritio, potitur a principiis & motivis spe-</u>
<u>ale .</u>	<u>400</u>	<u>tritionis .</u>	<u>tritionis .</u>	<u>tritionis .</u>
<u>Synopsis difficultatum & responsum .</u>	<u>ibid.</u>	<u>Probatur ratione Theologica Scripturarum &</u>	<u>Patrum auctoritate suffulta .</u>	<u>ibid.</u>
		<u>Charitas perfecta a spe, specie distinguitur .</u>	<u>401</u>	
		<u>Probatur auctoritate & ratione .</u>	<u>ibid.</u>	
		<u>Munus Contritionis & amoris perfecti di-</u>	<u>versum est ab officio Attritionis & amo-</u>	<u>ris imperfecti .</u>
		<u>Probatur ratione .</u>	<u>ibid.</u>	
		<u>Contritus diligit Deum propter se, & quia</u>	<u>summum bonum est .</u>	<u>402</u>
		<u>Probatur multis momentis .</u>	<u>ibid.</u>	
		<u>Attritus Deum diligit quia sibi utilis est .</u>	<u>403</u>	
		<u>Probatur argumento Theologico efficacissimo .</u>	<u>ibid.</u>	
		<u>Solvuntur objectiones .</u>	<u>ibid.</u>	
		<u>Synopsis probationum . Contritio specie ab At-</u>	<u>tritione distinguitur .</u>	<u>405</u>
		<u>Synopsis objectionum & solutionum .</u>	<u>ibid.</u>	
		<u>Art. IV. De Contritione imperfecta .</u>	<u>406</u>	
		<u>Sectio prima . Num timor pœne æternæ,</u>	<u>quo concussus peccator ad pœnitentiam mo-</u>	<u>vetur, sit bonus .</u>
		<u>Conclusio . Timor gehennæ, quo quis mo-</u>	<u>vetur ad pœnitentiam agendam, ut in</u>	<u>Deo quiescat, bonus & laudabilis est .</u>
		<u>407</u>		
		<u>Probatur multis momentis .</u>	<u>ibid.</u>	
		<u>Primo, ex scripturis sacris .</u>	<u>ibid.</u>	
		<u>Secundo, ex Patribus .</u>	<u>ibid.</u>	
		<u>Tertio, rationibus D. Thomæ .</u>	<u>408</u>	
		<u>Fis satis objectionibus .</u>	<u>409</u>	
		<u>Synopsis probationum . Timor gehennæ quo</u>	<u>attritus movetur ad pœnitentiam est bo-</u>	<u>nus .</u>
		<u>Synopsis difficultatum & responsum .</u>	<u>ibid.</u>	
		<u>Sectio secunda . Utrum Attritio imperfecta</u>	<u>aliquem debeat includere amorem ?</u>	<u>ibid.</u>
		<u>Conclusio . Attritio aliquem exigit amorem</u>	<u>ut justificet .</u>	<u>ibid.</u>
		<u>Probatur auctoritate & ratione .</u>	<u>ibid.</u>	
		<u>I. Ex Scriptura sacra .</u>	<u>ibid.</u>	
		<u>II. Ex Patribus .</u>	<u>ibid.</u>	
		<u>III. Ex Concilio Tridentino .</u>	<u>413</u>	
		<u>IV. Ex sententia Ecclesiæ Gallicanæ .</u>	<u>ibid.</u>	
		<u>V. Ex Theologis qui ante & post Concilium</u>	<u>Tridentinum scripserunt .</u>	<u>ibid.</u>
		<u>VI. Rationibus Theologicis .</u>	<u>414</u>	
		<u>Solvuntur objectiones Gonetii .</u>	<u>415</u>	

Synopsis probationum. Atritus ut justificet cum Sacramento, aliquem inchoatum amorem exigit.	417
Synopsis difficultatum & responsum. ibid.	
Sectio tertia. Cujusnam generis amor requiritur in Atritione, ut cum Sacramento justificet peccatorem.	ibid.
Conclusio. Sufficit amor concupiscentie a se procedens, ut atritus jussit in Sacramento.	418
Probat Rationibus Theologicis ex sacra Synodo Tridentina excerptis.	ibid.
Contrahitur systema Juenini ex contradictionibus quae auctor in hoc ubique loquitur.	419
Amor concupiscentie a Juenino, ut insufficientis etiam cum Sacramento, abiectionis, castus, & sufficiens est: & in hoc affulget nova ejus contradictio.	421
Probat ista efficacissimo argumento.	ibid.
Fis satis objectionibus.	423
Synopsis probationum. Amor ex se primarius sufficit cum Sacramento ad justificandum peccatorem.	425
Synopsis argumentorum in contrarium & solutionum.	ibid.
Art. V. De Confessione in speciali.	
Nomina varia.	ibid.
Sectio prima. Qualis integritas requiritur ad veram Confessionem.	426
Conclusio. Ad validam Confessionem requiritur, ut penitent aperiatur, I. Omnia peccata mortalia II. Omnes utique circumstantiae, vel speciem immutantes, vel eam supra modum aggravantes.	ibid.
Prima pars. Omnia peccata graviora sunt aperienda.	ibid.
Probat, primo, ex Patribus.	ibid.
II. Ex Conciliis.	ibid.
III. Ex ratione, eaque multiplici.	427
Secunda pars. Circumstantiae notabiliter aggravantes malitiam peccatorum intra eandem speciem, necessario sunt explicandae in Confessione.	ibid.
Probat rationibus Theologicis.	ibid.
Fis satis objectionibus.	429
Synopsis probationum. Debet I. Omnia peccata mortalia in confessione. II. Et circumstantiae notabiliter aggravantes aperiiri.	430
Synopsis objectionum contra secundam conclusionis partem.	ibid.
Sectio secunda. Quomodo facienda sit Confessio?	ibid.
Conclusio. Non valida est Confessio sacramentalis, per nuntios, aut per litteras inter absentes facta.	431
Probat multis momentis.	ibid.
Boucat Theol. Tom. VII.	

I. Ex summis Pontificibus.	ibid.
II. Ex Conciliis.	ibid.
III. Rationibus Theologicis.	432
Solvuntur objectiones.	ibid.
Synopsis probationum. Confessio & absolutio per litteras, aut inter nuntios, non sunt validae.	434
Synopsis objectionum & responsum.	ibid.
Art. VI. De Ministro Penitentiae.	435
Sectio prima. Quis sit Penitentiae Minister?	ibid.
Conclusio. Solus Sacerdos est Minister sacramenti Penitentiae.	ibid.
Probat auctoritate & ratione.	ibid.
I. Ex sacris Scripturis.	ibid.
II. Ex Patribus.	ibid.
III. Ex Conciliis.	436
IV. Ratione.	ibid.
Solvuntur objectiones.	ibid.
Synopsis probationum. Solus Sacerdos est sacramenti Penitentiae Minister.	438
Synopsis difficultatum & explicationum.	ibid.
Sectio secunda. Utrum in Ministro penitentiae prae potestatem ordinis, requiratur potestas jurisdictionis?	ibid.
Conclusio affirmativa. Probat auctoritate & ratione.	ibid.
Primo, auctoritate.	ibid.
Secundo, rationibus in Conciliis, & jure fundatis.	439
Solvuntur objectiones.	ibid.
Synopsis probationum. Requiritur in Confessione potestas jurisdictionis ordinaria vel delegata.	441
Synopsis objectionum & solutionum.	ibid.
Sectio tertia. Quinam sit proprius & alienus Sacerdos juxta Concilium Lateranensem caput utriusque sexus mentem.	ibid.
Conclusio. Ista Canonis XXI. verba. Omnis utriusque sexus fidelis. . . . omnia sua solus peccata confiteatur semel in anno proprio Sacerdoti: non excludunt Papam pro tota Ecclesia, nec Episcopos pro sua Diocesi, immo nec alios Sacerdotes, siue seculares, siue regulares, ubi eis delegator.	443
Probat conclusio multis momentis.	ibid.
I. Ex ipso Concilio Lateranensi.	ibid.
II. Ex decretis summorum Pontificum.	444
III. Ex Conciliis.	445
IV. Ex propositionibus, privilegiis Mendicantium adversantibus proscriptis.	ibid.
V. Ex Theologis.	446
VI. Ratione multiplici.	447
Diluuntur obiecta.	449
Synopsis probationum. Regulares ab Episcopo approbati possunt audire confessiones, vel	ibid.

ipso Paschali tempore .	ibid.	I. Ex sacris Scripturis .	ibid.
Synopsis difficultatum & explicationum .	ibid.	II. Ex Patribus .	465
Señio quarta . Utrum Confessarius teneatur		III. Auctoritate Conciliorum .	466
ad sigillum ?	450	IV. Ratione .	ibid.
Conclusio affirmativa . Probatur multis		Fis satis objectionibus .	467
momentis .	ibid.	Synopsis probationum . Sacerdos vere absol-	
I. Ex Scriptura sacra .	ibid.	vit a peccatis .	ibid.
II. Ex Patribus .	ibid.	Synopsis difficultatum , & explicationum .	468
III. Ex jure canonico , sententiis Concilio-		Señio quarta . Quibus impendi debeat ,	
rum suffulto .	ibid.	aut denegari beneficium absolutionis .	ibid.
IV. Rationibus Theologicis .	453	Conclusio . Qui graviorum peccatorum ha-	
Solvuntur objectiones .	ibid.	bitu detinentur , ante absolutionem confe-	
Synopsis probationum . Confessor ad secretum		rendam probandi sunt .	ibid.
tenetur .	454	Probatur multis momentis .	ibid.
Synopsis objectionum , & responsionum .	ibid.	I. Auctoritate Scripturae .	ibid.
Art. VII. De Absolutione .	455	II. Ex Patribus .	469
Señio prima . Quenam sit forma absolutio-		III. Ratione .	470
nis ?	ibid.	Diluuntur objecta .	ibid.
Conclusio . Forma conveniens sacramen-		Synopsis probationum . Qui peccatorum gra-	
to Penitentiae sunt haec verba , vel alia		viorum habitu detinentur , antequam ab-	
eis aequivalentia . Ego te absolvo a pec-		solvantur probandi sunt .	473
catis tuis , ore Sacerdotis juridico promun-		Synopsis objectionum & solutionum .	ibid.
tiata .	ibid.	Señio quinta . Utrum accepta Sacerdota-	
Probatur auctoritate & ratione .	ibid.	li absolutione , peccator restituatur in bo-	
Solvuntur objectiones .	456	nis spiritualibus per peccatum deperditis .	ibid.
Synopsis probationum . Forma absolutionis		Conclusio prima . Merita per penitentiam	
haec est , Ego te absolvo a peccatis tuis ,		reviviscunt ad premium essentiale .	
ore prolata .	457	Probatur multis momentis .	473
Synopsis difficultatum & explicationum .	ibid.	Conclusio secunda . Merita reviviscunt	
Señio secunda . Utrum forma absoluta sit		per penitentiam adequate .	474
ita de essentia absolutionis , ut deprecato-		Probatur multipliciter .	ibid.
ria non sufficiat ?	458	Diluuntur objecta contra primam conclusio-	
Conclusio . Absolutio ad modum deprecato-		nis .	475
tionis expressa , non est valida .	ibid.	Solvuntur objectiones contra secundam con-	
Probatur rationibus Theologicis .	ibid.	clusionem .	477
Solvuntur objectiones Morini .	459	Synopsis probationum . Merita per peniten-	
Synopsis probationum . Forma sacramenti		tiam reviviscunt ad premium essentiale ,	
Penitentiae est absoluta ; deprecatoria non		& quidem adequate .	479
sufficeret .	463	Synopsis objectionum , & responsionum .	ibid.
Synopsis objectionum , & responsionum .	464	Art. VIII. De satisfactione .	ibid.
Señio tertia . Utrum Sacerdos per haec		Señio prima . Utrum remissa per peni-	
verba , Ego te absolvo , peccata vere		tentiam culpa , remaneat poena reatus ?	
remittat ?	ibid.	480	
Opiniones Theologorum .	ibid.	Conclusio . Remissa per penitentiam a Deo	
Conclusio . Sensus verborum formae Peni-		culpa , remanet vulgo in penitente reatus	
tentiae , non est iste , Declaro te esse ab-		poenae temporalis .	ibid.
solutum a peccatis tuis . sed potius iste ,		Probatur auctoritate , & ratione .	
Ego vice Christi tamenam ejus Mihi ser-		I. Ex sacris Scripturis .	ibid.
& iudex ab eo constitutus , de facto , ab-		II. Ex sanctis Patribus .	481
solvo te a culpis peccatorum , seu remitto		III. Ex Conciliis .	ibid.
tibi culpas & consequenter poenas aeter-		IV. Ratione multiplici .	483
nas illis debitas .	ibid.	Solvuntur objectiones .	483
Probatur multis momentis .	ibid.	Synopsis probationum . Remissa per sacramen-	484

tum culpa, *sepius remanet reatus pœne temporalis satisfactione laboriosa expiandus.* 484
 Synopsis argumentorum in contrarium, & responsum. ibid.
 Sectio secunda. Utrum homo iustificatus vere possit satisfacere Deo pro reatu pœne temporalis. 485
 Conclusio affirmativa. Probatur ex multis capitibus. ibid.
 I. Ex Scriptura sacra. ibid.
 II. Ex Patribus. ibid.
 III. Rationibus Theologicis. 486
 Solvuntur objectiones. 487
 Synopsis probationum. Peccator iustificatus potest pro delictis suis Deo satisfacere. 489
 Synopsis objectionum & responsum. ibid.
 Sectio tertia, Utrum homo possit satisfacere pro peccatis, per opus bonum præceptum? ibid.
 Conclusio affirmativa. Probatur multiplici ratione. ibid.
 Fit satis objectionibus. 490
 Synopsis probationum. Iustus potest per opus præceptum Deo satisfacere pro peccatis suis. 491
 Synopsis objectionum & responsum. ibid.
 Sectio quarta. Utrum satisfactio debeat esse proportionata peccatis? 492
 Conclusio affirmativa. Probatur rationibus Theologicis. ibid.
 Solvuntur objectiones. 493
 Synopsis probationum. Satisfactio a Sacerdote imponenda debet esse peccatis proportionata. 494
 Synopsis objectionum, & solutionum. 495
 Sectio quinta. An penitens teneatur iubeat satisfactionem sibi a Sacerdote impositionem? ibid.
 Conclusio affirmativa. Probatur rationibus Theologicis. ibid.
 Solvuntur objectiones. 496
 Synopsis probationum. Homo tenetur adimplere Penitentiam sacramentalem sibi impositionem. ibid.
 Synopsis difficultatum, & explicationum. ibid.
 Sectio postrema. De effectibus Penitentiae. 487.
 Synopsis contentorum. ibid.
 Art. IX. De extensione clavium Ecclesiae. ibid.
 Sectio prima. De Censuris. 498.
 §. I. De nomine, divisione, & definitione

censurarum. ibid.
 §. II. De censuris in particulari; ubi de materia & forma, subiecto, ministro, & effectibus. 500
 §. III. De Excommunicatione in individuo, ubi de eius causis, & effectibus. 501.
 §. IV. De Suspensione in particulari. 503
 Synopsis eorum quæ in sectione præcontinentur. ibid.
 Sectio secunda. De Indulgentiis. 504.
 Nomen, divisio, & definitio indulgentiæ. ib.
 §. I. Nisi dantur Indulgentiæ? 505
 Conclusio affirmativa. Probatur multis argumentis. ibid.
 Primum argumentum. Ex Scriptura sacra per SS. Doctores explanata depromitur. ibid.
 Secundum argumentum. Ex Patrum traditione. 506
 Tertium argumentum. Ex decretis summorum Pontificum. 507
 Quartum argumentum. Ex Conciliis definitur. ibid.
 Decretum Concilii Tridentini de Indulgentiis, sessio. 25. cap. 22. 508
 Quintum argumentum. Ex rationibus Theologicis constat. ibid.
 Diluuntur objecta Heterodoxorum. 509
 Synopsis probationum. Dantur Indulgentiæ. 513
 Synopsis objectionum & responsum. ibid.
 §. II. In quo fundetur thesaurus Indulgentiarum. ibid.
 Conclusio prima. Indulgentiæ principaliter in meritis Christi fundantur. ibid.
 Probatur rationibus Theologicis. ibid.
 Cohæsiō secunda. Thesaurus ille etiam innuitur iustorum & sanctorum meritis. 513.
 Probatur variis momentis. ibid.
 Fit satis objectionibus Hæreticorum. 514
 Synopsis probationum. Indulgentiæ innuntur meritis Christi & sanctorum. 516
 Synopsis objectionum. 517
 §. III. De subiecto Indulgentiarum. ibid.
 Conditiones ad participandum Indulgentiis. ibid.
 Conclusio prima. Subiectum Indulgentiarum est omnis fidelis, nisi aliquis expressè in bulla exciperetur. 518
 Conclusio secunda. Indulgentia rectè applicatur mortuis per modum suffragii. Probatur rationibus Theologicis. ibid.
 Diluuntur objecta contra secundam conclusionem. 519
 Sy-

<i>Synopsis probationum. Indulgentia prodest</i>	<i>tionem, & solutionum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>directe pro virtutibus, indirecte vero promor-</i>	<i>§. IV. De Ministro, motivo, & effectibus</i>	
<i>tur.</i>	<i>indulgentiarum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Synopsis objectionum contra secundam conclu-</i>	<i>Synopsis confessorum in paragrafo.</i>	<i>§23</i>

TERTIA PARS

DE IIS QUÆ SPECTANT

Institutionem, Materiam, Formam, Ministrum, Subiectum,
& Effectus Sacramentorum.

ABSOLUTIS iis quæ respiciunt existentiam & essentiam cujuslibet Sacramenti in particulari, ordo rerum postulat, ut pro more apud Theologos posito agamus de partibus, Ministris, Subiecto, Effectibus, &

ceteris omnibus quæ relationem aliquam vel per modum materiæ & formæ, vel per modum finis habent ad Sacramenta, ut omnibus æqua lance discussis & ponderatis, unusquisque sciat quid sit cum gaudio de fontibus Salvatoris hauriendum. Unde sit

DISSERTATIO PRIMA

DE BAPTISMO.

DICTUM est supra per multos, & potissimum recentiores Heterodoxos de Baptismatis essentia & necessitate non bene sensitse. Nec desuerunt qui ejusdem Sacramenti modo materiam & formam, modo causalitatem & efficiam, vel tentaverint, vel etiam irriserint. Contra quos sit quod dicitur Matth. 28. *Envites, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii & Spiritus sancti.*

Dogmata quæ sacrum spectant regenerationis Lavacrum, variis articulis proponuntur, & explicantur; ostendendo.

PRIMO: Quænam sint Baptismi nomina?

Secundo: Quænam figuræ?

Tertio: Quænam definitio?

Quarto: A quo institutus sit, & quando?

Quinto: Quando obligavit?

Sexto: Quæ ejus materia?

Septimo: Quæ forma?

Octavo: Num in solo Christi nomine collatus valeat.

Nono: Num Baptismus Joannis idem sit cum Christi Baptismate?

Decimo: Quinam hujus Sacramenti Minister?

Undecimo: Quodnam subiectum?

Duodecimo: Quinam effectus?

ARTICULUS PRIMUS.

De diversis Baptismi nominibus.

BAPTISMUS latissime sumptus varii, multisque nominibus insignitur. Apud Prophanos, lavare, tingere, immergere significat; quandoque in sacris Litteris hoc modo sic accipitur. Legimus enim Marci 7. *Baptismata calicum & urceorum.* Heb. 9. *varia Judæorum Baptismata, Ju-*

A dith

dith se Baptizasse in fonte aquæ, cap. 12. & Eccli. cap. 34. *Qui Baptizatur a mortuo* &c. Lucæ 11. & 1. Corinth. 10. hoc nomen utique invenitur.

Quandoque etiam vox illa Baptismus, designat afflictiones, ut in his Domini verbis Marci 10. *Potestis... Baptismo quo ego baptizor, baptizari?* Quo sensu interpretantur quidam illud Pauli 1. Corinth. 15. *Quid facient, qui baptizantur pro mortuis*, id est, qui jejunant, seque affligunt, ut mortuis profint.

Audiendus est de hoc momento Catechismus Romanus parte 2. de Baptismo n. 3. " Ut igitur, ait, quæ docenda erunt dilucide exponantur: quænam sit Baptismi natura, & substantia apertendum est: si prius tamen ipsius vocis significatio explicetur. Ac Baptismus quidem Græcum esse nomen nemo ignorat: quod etiam in sacris Litteris non solum eam ablationem, quæ cum Sacramento conjuncta est, sed etiam omnem ablationis genus, quod aliquando ad passionem translatum est, significat: tamen apud Ecclesiæ Scriptores non quamvis corporis ablationem declarat, sed eam quæ cum Sacramento conjungitur, nec sine præscripta verborum forma ministratur. Quia quidem significatione Apostoli ex Christi Domini instituto frequentissimæ usi sunt. „ *Hoc mysterium, ut novæ legis Sacramentum non uno etiam modo usurpatur.*

Primo, dicitur Baptismus, juxta illud Mat. 28. *Euntes, docete... Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Vox illa, *Baptismus*, venit a nomine græco βαπτίζω id est immergo, quia olim dabatur per immersionem pueri in aquam.

Secundo, dicitur Lavacrum per verbum vitæ, juxta illud ad Ephesios 5. *Mundans lavacro aque in verbo vitæ.*

Tertio, Sacramentum lucis, seu lux, quia dat fidem, cujus specialis fit in Baptismo professio; hinc & per eum illuminat Christus omnem hominem venientem in hunc mundum; quod autem sit lux, patet ex Apostoli præcedentibus verbis; subdit enim loquendo de effectibus Baptismi, *Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.*

Quarto, Generatio, juxta illud ad Titum 3. *Secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus sancti.* Nec mirum,

namque homo spiritualiter nascitur ex Deo per gratiam, juxta illud Joannis 1. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine ejus: qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.*

Quinto, Sepultura, juxta illud ejusdem Apostoli ad Romanos 6. *Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus, consepulti enim sumus cum illo per Baptismum in mortem, ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus.* Et de facto homo per Baptismum abrenuntiat Satanæ & pompis ejus, ut non ipse, sed Christus in illo vivat, juxta illud ejusdem Apostoli Galat. 2. *Vivam autem jam non ego: vivit vero in me Christus.*

Sexto, Unctio; sic enim habetur 1. Pet. 2. de Christianis: *Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis;* per Baptismum enim Dei servitio mancipatur baptizatus, quocirca oleo lætitiæ præ participibus suis, gratiarum scilicet, & donorum suppellectili spiritualiter ungitur.

Juvat id totum paucis, per ejusdem Catechismi verba claudere. Ibid. n. 4. ait: „ *Alia quoque nomina ad eandem rem, significandam sancti Patres usurparunt.* „ *Sacramentum enim fidei appellari,* „ *quod illud suscipientes, universam Christianæ Religionis fidem profiteantur, divus Augustinus testatur.* „ *Alii vero, quia fide corda illuminantur,* „ *quam in Baptismo proteritur, hoc Sacramentum, illuminationem vocarunt.* „ *Nam & Apostolus ita inquit: Rememoramini pristinos dies, in quibus illuminati, magnum certamen sustinistis passionum:* „ *tempus nimirum, quo baptizati erant,* „ *significans. Chrysostomus præterea in oratione, quam ad baptizatos habuit,* „ *tum expurgationem, quæ per Baptismum expurgamus vetus fermentum,* „ *ut simus nova conspersio: tum Sepulturam, tum plantationem, tum crucem Christi nominat; quarum omnium appellationum causam ex Epist. ad Romanos scripta licet colligere. Cur autem D. Dionysius principum sanctissimorum mandatorum vocaverit, perspicuum est: Cum hoc Sacramentum veluti jñua sit, qua in christianæ vitæ societatem ingredimur, atque ab eo divinis præceptis obtemperandi initium*

„ fa-

„facimus.“ Nomina explicant rerum naturas; aliatu igitur diverſis Baptiſmi nominibus, ſequitur ut impræſentiarum agamus de ejuſdem natura.

ARTICULUS SECUNDUS.

De Definitione Baptiſmi.

APUD Hugonem Lib. 1. de Sacramentis, capit. 2. hæc definitio Baptiſmi legitur. „Baptiſmus eſt aqua abluendis“ criminibus ſanctificata. „Magiſter in textu, hoc paſſo ait: „Baptiſmus eſt abluſio corporis exterior facta ſub forma“ verborum præſcripta. „Alii dicunt eſſe Sacramentum in externa corporis abluſione, & legitima verborum enuntiatione juxta Chriſti institutionem conſiſtens: Alii denique ita exacte definiendum putant, ut ſit corporalis abluſio hominis in aqua facta, & verbo ſignificata cum expreſſa invocatione ſanctiſſimæ Trinitatis, cum intentione faciendi quod facit Eccleſia.

Baptiſmus metaphyſice ſumptus definitur Sacramentum regenerationis ſpiritualis ex aqua & Spiritu ſancto per verbum. Hæc definitio colligitur & ex Scriptura ſacra, in qua Baptiſmus dicitur lavacrum regenerationis, & ex Auguſtino tractatu 15. in Joannem hiſ verbis: „Quid eſt Baptiſmus Chriſti? Lavacrum aquæ in verbo?“ bo? „Iſta definitio eſt bona; nam ut patet, conſtat genere, & differentia, explicat materiam, formam, & cauſam principalem, ſcilicet Spiritum ſanctum.

Baptiſmus phyſice ſumptus definitur a divo Thoma hic q. 66. art. 1. abluſio corporis exterior facta ſub præſcripta verborum forma. „Dicendum, inquit, quod in ſacramento Baptiſmi eſt tria conſiderare, aliquid ſcilicet quod eſt Sacramentum tantum, aliquid autem quod eſt res, & Sacramentum, aliquid vero quod eſt res tantum. Sacramentum tantum, eſt aliquid viſibile exterius exiſtens, quod ſcilicet eſt ſignum interioris effectus. Hoc enim pertinet ad rationem Sacramenti: exterius autem ſuppoſitum ſenſui, eſt & ipſa aqua, & ejus uſus qui eſt abluſio. Quidam ergo exiſtimaverunt, quod ipſa aqua ſit Sacramentum, quod quidem ſonare videntur verba Hugonis de S. Viſtore. . . Res au-

tem & ſacramentum eſt character baptiſmalis, qui eſt res ſignificata per exterioriorem abluſionem, & eſt ſignum ſacramentale interioris juſtificationis, quæ eſt res tantum hujus Sacramenti, ſcilicet ſignificata, & non ſignificans.“ *Catechiſmus Rom.* ibidem num. 5. de hoc capite ſic loquitur: „Quod autem ad rei definitionem attinet, eſſi multæ ex facris Scriptoribus afferri poſſunt, illa tamen aptior & commodior eſſe videtur, quam ex verbis Domini apud Joannem, & Apoſtoli ad Ephelios licet intelligere. Nam cum Saluator dicat: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei:* & Apoſtoli, cum de Eccleſia loqueretur, *Mundans eam lavacro aquæ in verbo viæ:* ita fit, ut recte & appoſite definiatur, Baptiſmum eſſe Sacramentum regenerationis per aquam in verbo.“ Natura enim ex Adam hlij iræ naſcitur, per Baptiſmum vero in Chriſto hlij miſericordiæ renalcimur. Siquidem *de diſ hominibus poteſtatem filios Dei fieri, iis, qui credunt in nomine ejus, qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt.* „

ARTICULUS TERTIUS.

De Diſpoſitione Baptiſmi.

IUXTA Philoſophiæ leges, diſcuſſa rei eſſentia, gradum facimus ad partes Baptiſmi potentiales.

Baptiſmus ſtriſte ſumptus eſt unus ſpecie inſima, ſeu unicus, & eſt de fide. Quod quidem facile probatur. I. Ex Scriptura ſacra, Ephel. can. 4. *Una fides, unum Baptiſma.* II. Ex ſymbolo Nicæno, in quo habetur: *Confiteor unum Baptiſma.* III. Ex Concilio Tridentino, quod quidem definit eſſe ſeptem tantum Sacramenta, inter quæ unicum agnoſcit Baptiſmum, quia Baptiſma ut Sacramentum, conſtat materia & forma, eaque determinata; ſed ſolum Baptiſma aquæ ſic eſt: igitur unicum eſt.

Baptiſmus adæquate ſumptus triplex eſt ſcilicet Fluminis, Flaminis, & Sanguinis. Prior conſiſtit in abluſione mentis & corporis: ſecundus in amore perfectio Dei, & contritione: tertius in martyrio quo aliquis & ſuam fidem, & ſumm erga

Deum amorem proprio consignat sanguine.

Solus Baptismus aquæ est Sacramentum, & strictè Baptismus; alii duo vel ipsius Baptismi vota sunt. Martyrium supereminet Baptismo flaminis, quippe quod sit realis cum Christo patiente configuratio. De Baptismo fluminis habetur Joan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c. De secundo Matth. 3. Ipse vos baptizabit in spiritu sancto & igni. De tertio Joann. 13. Mayorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis.

Sancti Patres de hujusmodi Baptismatibus mentionem faciunt, in primis Augustinus Lib. 4. contra Donatistas quæst. 22. divus Bernardus Epist. 77. & Innocentius III. quæst. Debitum, titulo de Baptismo. Ergo &c. D. Bernardus Tractat. de præcepto & dispensatione, quæst. 103. professionem religionem etiam vocat baptismum, propter analogiam quam habet cum Baptismo, quandoquidem per eam homo abrenuntiat peccato & sæculo, & Satanæ pompis, dicens cum Apostolo ad Galat. 6. Mibi mundus crucifixus est, & ego mundo.

S. Thomas hic quæst. 66. art. 11. hanc Baptismi divisionem sic probat in argum. Sed contra. "Hebraeorum 6. Baptismatum doctrinæ, inquit Glossa. Pluraliter dicit, intellige Apostolus, quia est baptismus aquæ, poenitentiae & sanguinis." Ratio sancti Doctoris sic deducitur. Totuplex est Baptisma, quotuplex est remedium peccati originalis. Atqui illud est triplex. Ergo &c. Probatur minor: Justificatio regenerativa, quæ est configuratio cum Christo, a tribus causari potest; I. quidem a baptismi aquæ, juxta illud Augustini: "Quænam est tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat." II. Per motionem Spiritus sancti impellentis cor ad credendum & amandum, juxta illud Isaïæ 4. Si abluerit Dominus sordes filiarum Sion, & sanguinem Jerusalem laverit de medio ejus, in spiritu judicii, & spiritu ardoris &c. III. Per naturalem Christi imitationem, patiendo in suo corpore, juxta illud Apocalypsis 7. Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna, & laverunt stolas suas, & dealbaverunt eas in sanguine Agni. Ergo &c. Non abs re erit hoc texere Divi Thomæ verba: "Dicendum quod, sicut supra dictum est, Baptismus aquæ efficaciam habet a passione Christi, cui aliquis

configuratur per Baptismum: & ulterius sicut a prima causa, a Spiritu sancto licet autem effectus dependeat a prima causa, causa tamen superexcedit effectum, nec dependet ab effectu: & ideo præter Baptismum aquæ, potest est aliquis consequi Sacramenti effectum ex passione Christi, in quantum quis ei conformatur, pro Christo patiendo; unde dicitur Apocalypsi. 7. Hi sunt qui venerunt ex magna tribulatione, & laverunt stolas suas, & dealbaverunt eas in sanguine Agni. Eadem etiam ratione aliquis per virtutem Spiritus sancti consequitur effectum Baptismi, non solum sine baptismi aquæ, sed etiam sine baptismi sanguinis: in quantum scilicet alicujus cor per Spiritum sanctum movetur ad credendum & diligendum Deum, & poenitendum de peccatis; unde etiam dicitur baptismus poenitentiae: & de hoc dicitur Isaïæ 4. Si abluerit Dominus sordes filiarum Sion, & sanguinem Jerusalem laverit de medio ejus, in spiritu judicii & spiritu ardoris. Sic igitur utrumque aliorum baptismatum nominatur Baptismus, in quantum supplet vicem Baptismi aquæ: unde dicit Augustinus in 4. Lib. de unico baptismo parvulorum: Baptismi vicem aliquando implere passionem, de latrone illo, cui non baptizato dictum est. Hodie mecum eris in Paradiso. Beatus Cyprianus non leve documentum assumit, quod etiam atque etiam considerans, invenio non tantum passionem pro nomine Christi, id quod Baptismo deerat posse supplere, sed etiam fidem confessionemque cordis, si forte ad celebrandum mysterium Baptismi in angustiis temporum succurri non potest. "

ARTICULUS QUARTUS.

De figuris Baptismi.

PRI^{MA} figura Baptismi est fons qui irrigabat superficiem paradisi terrestris, in quo erat arbor vitæ; & de facto aquæ sacræ Baptismi irrigant superficiem animæ, quæ est cælum cæli Domino; & teste S. Joanne, saluti in vitam æternam, claudendo inferos, & aperiendo cælos peccatoribus.

Secunda, Sunt quatuor flumina ejusdem paradisi, quæ ab illo fonte promanantes, irrigant & terras extraneas; a gratia enim Baptismatis aliæ emanant quæ irrigant totum hominem, ut sint in refrigerium contra ignem infernalem passionum, & animas secunde ad bonum.

Tertia, Est aqua diluvii; sicut enim, inquit Patres, quo plus erant aquæ, eo magis arca elevabatur versus cælum, ita & aqua baptismalis elevando hominem a terra, salvat ducendo in cælum.

Quarta, Sunt duodecim fontes aquarum, quos Moyses in deserto invenit, ut unusquisque pro siti sua hauriret in gaudio de illis; nam ex gratia baptismali scaturiunt duodecim Spiritus sancti fructus, veluti tot fontes, ut iustitiæ & beatitudinis sitim explant.

Quinta, Sunt aquæ ejusdem deserti ex amaris dulces factæ per contemptibile lignum, ad sitim adhuc explendam populi Israel; aquæ enim peccati & voluptatum sunt amaræ, sed aqua per lignum crucis sanctificata dulcis est super mel & favum, & vere satiat animum, juxta illud Augustini: Fecisti nos Domine ad re, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te. Hinc Christus Joan. 4. ad Samaritanam mulierem dicebat: *Qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum: qui autem biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in æternum.*

Sexta, Est aqua e rupe percussa per Moysen in deserto; petra autem erat Christus, inquit Apostolus 1. Cor. 10. & percussa illa petra, fluxerunt torrentes aquarum viventium per Baptismum, qui, teste Ambrosio, specialiter fluxit e Christi latere.

Septima, Est aqua Jordanis, quæ sola habuit virtutem mundare lepram Naaman: sola quippe aqua baptismalis potest nos mundare a lepra pessima peccati originalis. Hanc commemorat Catechismus Rom. p. 2. n. 44. pag. 150. his verbis: "Quod si cui expressam hujus rei figuram, & imaginem libet intueri, proponat sibi ad contemplandum Naaman Syrii leprosum, si historiam, qui cum septies Jordanis aqua se abluisse, testante Scriptura, ita a lepra mendatus est, ut ejus caro, caro pueri videretur. Quare Baptismi proprius effectus est peccatorum omnium, sive originis vitio, sive nostra culpa contracta sint, remissio. Cujus

Boucat Theol. Tom. VII.

rei causa a Domino & Salvatore nostro institutum esse clarissimis verbis Apostolorum Princeps, ut alia testimonia omittamus, explicavit, cum inquit: *Penitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum.*

Oitava, Est aqua piscinæ probaticæ; mota enim per magni Consilii Angelum, Christum scilicet; *hic enim est*, ait Joannes c. 1. *qui baptizat in Spiritu sancto*: mundat omnem quem tangit, a quacunque detineatur iniquitate per peccatum originale.

Nona denique est aqua quam vidit Propheta egredientem de templo a latere dextro scilicet a Christo, qui sedet a dextris Dei, quandoquidem omnes ad quos pervenit aqua ista, salvantur & sanctificantur.

ARTICULUS QUINTUS.

De institutione Baptismi.

DUO potissimum hic discutere solent Theologi, alterum de institutione, alterum vero de tempore; quo lex Baptismi suscipiendi obligare cœpit: pro quorum resolutione sit

CONCLUSIO PRIMÆ.

Baptismus institutus est a Christo, cum a Joanne baptizatus est in Jordane.

Probatur multipliciter.

PRIMO ex Scriptura sacra. Joan. 3. habetur: *Venit Jesus & Discipuli ejus in terram Judæam, & illic demonstrabat cum eis & baptizabat*: intellige per Discipulos suos; namque sequenti capite 4. habetur: *Quoniam Jesus non baptizaret*: sed hæc dicit Joannes de Christo, dum prædicabat ante passionem suam Ergo relinquitur quod instituerit Baptismum, dum baptizatus est in Jordane; Discipuli vero Joannis Baptistæ obmurmurabant quod Apostoli baptizarent, adeoque baptismum Christi, & non baptismum Joannis; alias nihil strepitus propter baptismum a Christi Discipulis collatum contigisset.

Secundo ex sanctis Patribus. Ambrosius

A 3 Lib.

Lib. 2. in Lucam capite ultimo sic loquitur: "Baptizatus est ergo Dominus, non mundari volens, sed mundare aquas, ut ablutæ per carnem Christi, quæ peccatum non cognovit, baptis-
 1. infra Octavam Epiphaniæ, qui est 36. de tempore, sic habet: "Salvator autem ideo baptizari voluit, non ut sibi munditiam acquireret, sed ut nobis fluente Jordanis munderet." Ergo &c.

Tertio ex Catechismo Romano 2. parte Baptismo n. 20. "His expolitis, conveniet præterea docere, atque in memoriam fidelium reducere, Baptismum, quemadmodum & reliqua Sacramenta, a Christo Domino institutum esse. Hoc igitur Pastores frequenter docebunt, explicabuntque duo diversa tempora Baptismi notanda esse alterum cum Salvator eum instituit; alterum cum lex de eo suscipiendo sancita est. Ac quod ad primum attinet, tunc a Domino hoc Sacramentum institutum esse perspicitur, cum ipse a Joanne baptizatus sanctificandi virtutem aquæ tribuit. Testantur enim sancti Gregorius Nazianzenus, & Augustinus eo tempore aquæ vim generandi in spiritalem scilicet vitam, datam esse; & alio loco ita scriptum reliquit: Ex quo Christus in aqua mergitur, ex eo omnia peccata abluit aqua; & alibi: Baptizatur Dominus, non mundari indigens, sed tactu mundæ carnis aquas mundans, ut vim abluendi habeant. Atque ad eam rem illud maximo argumento esse potuit, quod tunc sanctissima Trinitas, in cuius nomine Baptismus conficitur, nomen suum præcens declaravit. Vox enim Patris audita est; Filii persona aderat; & Spiritus sanctus in columbæ specie descendit; præterea cœli aperti sunt, quo nobis jam per Baptismum licet ascendere."

Rursus ibidem. "Quod si quis scire cupiat quam ratione tanta, & tam divina virtus a Domino aquis tributa sit, id quidem humanam intelligentiam superat: hoc vero satis percipi a nobis potest, Baptismo a Domino successu, sanctissimi & purissimi ejus corporis tactu aquam ad Baptismi salutarem usum consecratam esse; ita tamen ut hoc Sacramentum etiam ante passio-

nem institutum fuerit, a passione tamen, quæ omnium Christi actionum tamquam finis erat, vim & efficientiam duxisse credendum sit."

Quarto ex Divo Thoma, qui hic q. 66. art. 2. hac ratione probat conclusionem. Tunc sacramentum Baptismi institutum est, quando accepit virtutem conferendi gratiam; sed ex Patribus citatis, quando Christus lotus est in Jordane, aquæ acceperunt virtutem regenerandi. Ergo &c. Hæc sunt verba S. Doctoris: "Sacramenta ex sui institutione habent quod conferant gratiam; unde tunc videtur aliquod Sacramentum institui, quando accipit virtutem producendi suum effectum. Hanc autem virtutem accepit Baptismus, quando Christus est baptizatus; unde tunc vere Baptismus institutus fuit quantum ad ipsum Sacramentum."

Confirmatur: Tunc determinata est materia, scilicet aqua, tunc forma, quæ est invocatio sanctissimæ Trinitatis; Pater enim auditus est loquens: *Hic est Filius meus dilectus*: Filius qui baptizatus est, & Spiritus sanctus qui super ipsam descendit in forma columbæ. Ergo &c.

Ennodius Episcopus Antiochenus in Epistola sua, cui titulus *Lumen*, apud Nicephorum Lib. 2. c. 3. dicit: "Christus manibus suis Petrum tantummodo baptizavit: Petrus vero Andream & filios Zedæi." S. Augustinus Tract. 15. & 16. in Joan. explicans illa verba Christi: *Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet*: ait Christum ideo hæc ad Petrum direxisse verba, quia Petrus jam lotus erat per Baptismum susceptum; omnes enim Discipuli, quando sacram synaxim acceperunt, erant baptizati, & ab omni peccato per Baptismum mundi, excepto proditore, qui posuerat. Eucharistiæ, vel etiam Baptismo obicem. Ergo &c.

S. Vincentius Ferrerius sermone in feria sexta post Dominicam in Passione dicit, Beatissimam Virginem, & sanctum Joannem Baptistam baptizatos fuisse a Christo. Igitur Baptismus institutus est a Christo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Lex suscipiendi Baptismum vim habuit solum post Pentecosten.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Tunc lex nova solum obligavit, quando legalia cessaverunt. Atqui non nisi post Pentecosten ita finita sunt, ut mortifera evaderent. Ergo &c. Major patet, cum Matth. 11. habeatur: *Propheta & lex usque ad Joannem.* Ipse Christus in cruce pendens dixit, *Consummatum est:* hoc est lex vetus adimpleta & finita manet. Jam probatur minor: Apostoli non semel quidem post Christi resurrectionem, etiam in gratia per Spiritus sancti descensum confirmati, legalia observaverunt. Nam Galat. 4. habetur Cephim judaizasse, Paulum, ut Judæis ad fidem conversis placeret, se purificasse in templo, & Timotheum circumcidisse: sed non legitur eos legem Mosaicam post Pentecosten propagasse: sed potius per omnem terram dispersos absque mora prædicasse Evangelium, & baptizasse Gentes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Ergo &c.

Secunda: Baptismus virtutem regenerandi habuit solum post passionem. Igitur solum post Pentecosten obligavit, quandoquidem Synagoga erat cum honore sepelienda, adeoque non statim mortuo Christo, sed gradatim elapsis quinquaginta diebus, vim obtinuit lex Evangelica. Tunc enim variis argumentis de resurrectione Christi certiores facti Apostoli, & per Spiritus sancti elapsam in fide confirmati, ad legem Christi prædicandam & propagandam expediti aptuere.

Hæc rationes exponit D. Thomas hicq. 66. art. 2. Primo in argumento Sed contra, his verbis: "Ex quo Christus aquis immergitur, ex eo omnium peccata abluuntur aqua. Sed hoc fuit ante Christi passionem. Ergo videtur quod Baptismus ante Christi passionem fuerit institutus." Tum in corpore articuli, ubi sic loquitur: "Necessitas utendi hoc Sacramento indita fuit hominibus post passionem & resurrectionem, tum quia in passione Christi terminata sunt figuralia sacramenta, quibus succedit Baptismus, & alia Sacramenta novæ legis: tum etiam quia per Baptismum

configuratur homo passioni & resurrectioni Christi, in quantum moritur peccato, & incipit novam justitiæ viam. Et ideo oportuit Christum prius pati & resurgere, quam hominibus indicere necessitas se configurandi morti & resurrectioni ejus."

Tertia ratio est: Lex non obligat nisi promulgetur, ut docet Div. Thomas 1. 2. q. 90. artic. 4. Sed Apostoli solum post resurrectionem missionem prædicandi Evangelium & baptizandi acceperunt, juxta illud Matth. 28. euntes, docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: & executioni mandarunt post Pentecosten, juxta illud aliud Christi oraculum & mandatum Act. 1. Condescens, præcepit eis ad Jerusalem non discedere, sed expectare promissionem Patris, quam auditis, inquit, per os meum: quia Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto non post multos hos dies. Igitur qui convenerant interrogabant eum dicentes: Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israel? Dixit autem eis: Non est vestrum visse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate; sed accipietis virtutem superveniens Spiritus sancti in vos, & eritis mihi testes in Jerusalem, & in omni Judea, & Samaria, & usque ad ultimum terræ.

Solvuntur Objectiones.

OBJECIES contra primam conclusionem: Baptismus ex Auguolino fluxit e latere Christi. Igitur post passionem institutus est. Confirmatur: passio Leo Episcopus Siciliæ cap. 2. sic loquitur: "Christus posteaquam resurrexit a mortuis, Discipulis suis in quibus omnes Ecclesiarum præfules docebantur, & formam & potestatem tradidit baptizandi, dicens: Euntes ergo tunc docete omnes Gentes, baptizantes eos" &c.

Respondendo distinguendo: Baptismus fluxit e latere Christi quoad meritum prævium, concedo: quoad institutionem, nego. Passio Christi prævis, & quasi prærens, dedit Baptismo efficaciam, sed non institutionem. Et vero Eucharistia fluxit etiam e latere Christi, teste Ambrosio, & tamen ante Passionem instituta est, immo habuit efficaciam, & prodixit gratiam in Discipulis eam digne suscipientibus in cœna Domini.

Ad confirmationem distinguo : Post resurrectionem institutus est Baptismus in actu secundo, & quoad missionem pro omnibus Gentibus, concedo : in actu primo, & exemplariter, nego. Aliquid potest institui dupliciter, scilicet in actu primo, & exhibendo exempla ; deinde in actu secundo per materiam & verba determinata in individuo ; priori modo institutus est Baptismus ante resurrectionem in baptismo Christi, ubi & aqua fuit, & forma, expressio nimirum sanctissimæ Trinitatis. Posteriori modo & publice solum post resurrectionem, dico publice ; nam probabile est Christum, postquam baptizavit Petrum, illum secreto & in particulari docuisse quomodo Baptisma conferendum esset, ut postea tamquam suus Vicarius ceteros Apostolos & Discipulos baptizaret.

Inhabis : Baptismus est effectus passionis Christi. Igitur solum post ejus passionem institutus est.

Respondeo distinguendo Baptismus est effectus passionis Christi prævitæ, concedo : passionis peractæ, subdistinguo ; Quoad plenam efficaciam, concedo : quoad institutionem, nego. Passio prævitæ influebat in Baptismum, ut passio inchoata ; nam Christus ab exordio nativitatis pati cœpit pro nobis, cum in circumcissione, tum in præsentatione facta in Templo, ubi oblatus est &c. passione vero consummata, consummavit & Sacramentorum efficaciam. Institutio spectat auctoritatem Legislatoris, & non præcite illius meritum. Igitur Christus potuit instituire, & de facto instituit Baptismum ante passionem.

Instit : Baptismus constat rebus & verbis ; sed non fuerunt verba dum Christus baptizatus est. Quid plura ? vel ipse tunc personam gerebat poenitentis, & non Domini ac Legislatoris. Ergo &c.

Respondeo primo, negando antecedens ; vox enim Patris intonuit dicens, *Hic est Filius meus dilectus* ; adeoque expressio fuit sanctissimæ Trinitatis.

Respondeo secundo distinguendo : Non fuerunt verba formalia, concedo : virtualia, & per effectum, nego. Factum autem fortius quam verba loquitur ; & certe artifex melius exprimit ædificium faciendum & instituendum per exhibitionem idææ & exemplaris, quam per verba ; Trinitas autem sancta tota apparuit in Baptismo Christi, & quidem in gra-

tiis & in portentis ; cœli enim aperti sunt ; unde Baptismus designatus est & secundum se, & secundum omnem effectum.

Respondeo ad confirmationem distinguendo : Christus gerebat personam poenitentis pro nobis, concedo : pro se, nego. Dicamus potius quod gerebat personam Mediatoris, & Pastoris, & Medici.

Replicabis : Baptismus institutus est quando cœli aperti sunt pro nobis, & quando Spiritus sanctus datus est, seu postquam datus est & descendit ; sed ista omnia facta sunt solum post passionem, resurrectionem, & Pentecosten. Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Quando cœli aperti sunt super Christum, & Spiritus sanctus descendit super eum, concedo : quando aperti sunt pro nobis, & Spiritus sanctus datus est pro universa Ecclesia quoad plenitudinem, nego. Hoc solum contingit in die Pentecostes, quo tempore jam erat Baptismus institutus.

Oppones contra secundam conclusionem : Christus Joan. 3. dixit Nicodemo : *Nisi quis renatus fuerit de novo, non potest videre regnum Dei*. Igitur Baptismus obligabat ante Pentecosten. Confirmatur ; tunc incepit Baptismus obligare, quando cessaverunt legalia. Sed in morte Christi cessaverunt, juxta illud Joan. 19. de Christo antequam emitteret Spiritum, *Consummatum est*. Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et Christus loquebatur pro futuro, concedo : cum enim Baptismus jam esset institutus, & paulo post obligare deberet, Christus locutus est quasi si jam in præsentem obligasset. Et loquitur pro præsentem tempore, subdistinguo : Quoad aliquid & ad melius, concedo : absolute, nego. Si enim iustus inter Judæos mortuus est intra tempus passionis & prolationis istorum verborum, salvus fuit ; licet enim lex promulgata fuerit a Christo Nicodemo in particulari, non tamen illum obligabat nisi pro futuro ; & dato quod eum ligasset, eo quod illi intimata fuerat, non tamen omnes de quibus quæstio movetur.

Respondeo ad confirmationem distinguendo : Cessaverint legalia quoad obligationem & necessitatem, quia veniente veritate, cessat figura, concedo : absolute, ita ut essent mortifera, nego. Immo Apostoli etiam post Pentecosten, ut Synagogam cum honore sepelirent, ali-

quæ-

quando legalia nonnihil observare permittunt; hoc ipsum patet ex eo quod Apostoli in Concilio adunati præceperint Gentilibus, ut abstinere a sanguine & suffocato, quia Judæi propter præceptum legis hæc abhorrebant; & hoc ad indulgentiam, ne viderentur legem pessundare.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Baptismus institutus est, cum Christus baptizatus est in Jordane, non tamen nisi post Pentecosten obligavit.

PRIMUM patet I. juxta illud Joan. 3. *Venit Jesus & Discipuli ejus in terram Judæam, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat.* II. Patres passim docent Christum voluisse in Jordane baptizari, ut sanctificaret aquas Ita S. Ambrosius Lib. 2. in Lucam cap. ult. Augustinus Sermon. 36. de tempore, & alii. III. Quia ibi aderant omnia; nam præter aquam, misisset qui baptizaret fuit, scilicet S. Joannes Baptista; forma non defuit, cum ibi tota apparuerit sanctissima Trinitas; Pater quidem, cujus vox sic intonuit: *Hic est Filius meus dilectus*; Filius vero, cum ipse suscepit baptismum; Spiritus sanctus, qui & sub specie columbæ requievit super Christum.

Secundum non minus evidens est I. Lex non obligat nisi promulgata; porro testantur sacræ Scripturæ Apostolos solum post Pentecosten ad prædicandum Evangelium fuisse dispersos. II. Legalia post Pentecosten non nihil solum perleverasse, cum Cephas se purificaverit, & Paulus Timotheum suum Discipulum circumciderit. III. Denum, quia Baptismus & alia Sacramenta virtutem a passione Christi adimpleta acceperunt. Igitur ante eam lex Baptismi neminem ligabat.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Ex hoc quod Baptismus suam habuiat a passione virtutem, & solummodo post resurrectionem habuerit formam determinatam, sequitur tantum quod executioni mandatus sit solum post resurrectionem, si excipias Beatissimam Virginem, & sanctum Petrum, quos Christus vel ante ipsam passionem baptizavit.

Secundo: Eflo quod non fuerint verba

formalia, quando Christus baptizatus est in Jordane, erant tamen virtualia; id enim sonat præsentia trium personarum divinarum, quæ ibi apparuerunt.

Tertio: Tametsi Christus ante passionem dixerit Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei*; Baptismi tamen lex solum post Pentecosten obligavit. Non negamus tamen ad majorem perfectionem quosdam tempus illud antevertere voluisse; in primis Scriptores sacri hoc referunt & de sanctissima Virgine, & de sancto Petro.

ARTICULUS SEXTUS.

De materia Baptismi.

DUO sunt sicut distinguenda, sic & consideranda, scilicet materia, deinde vero modus applicandi materiam. Unde sit

SECTIO PRIMA.

Utrum materia Baptismi remota sit aqua naturalis, proxima vero ablutio?

CONCLUSIO PRIMA

Materia remota Baptismi est aqua naturalis.

Probat multis argumentis.

PRIMO ex veteri Testamento, nempe ex omnibus figuris supra allatis, quibus duæ aliæ accedunt: scilicet motus Spiritus sancti super aquas, juxta illud Genes. 1. *Spiritus Domini ferebatur super aquas*; & transitus maris rubri Exod. qui fuit, teste Apostolo 1. Cor. 1. figura liberationis a peccato per sacrum scilicet Baptismi sacramentum. Adde velim adhuc fontem patentem domui David, paratum in abluitionem peccatoris; sic enim Zacharias vidit in spiritu, & legitur c. 13. denique Isaïæ 55. habetur: *Omnes scientes venite ad aquas.* Ergo &c.

Secundo ex novo Testamento. Matt. 28. habetur: *Euntes docete omnes Gentes, baptizantes eos.* Joan. 3. Christus Nicodemo dixit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua &*

spiritu

spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Actuum 8. legitur quod Philippus baptizaverit Eunuchum Reginae Candacis aqua elementari, quam in via, ubi incedebat, invenit, Ergo &c.

Tertio ex Conciliis: Florentinum in Decreto unionis declarat aquam veram & naturalem esse Baptismi materiam, & hoc de fide definivit Tridentinum Sess. 7. can. 2. his verbis: *Si quis dixerit aquam veram & naturalem non esse de necessitate Baptismi, atque ideo verba illa Domini nostri Jesu Christi: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, ad metaphoram aliquam detulerit; Anathematis sit.* Ergo &c.

Quarto ex Traditione; sic enim docent Gregorius Nazianzenus, Basilii, Tertullianus; in primis Cyprianus Lib. 3. ad Quirinum cap. 25. Ambrosius Lib. 9. de Spiritu sancto c. 11. Augustinus Lib. 2. de Baptismo c. 22. Innocentius III. Nicolaus I. & alii summi Pontifices interrogati de materia Baptismi, ut habetur in Decretalibus. Ergo &c.

Quinto ex Catechismo Romano p. 2. n. 9. "Verum idem quoque a Domino tum figuris, tum Prophetarum oraculis significatum esse, ex divinis Scripturis animadvertimus. Diluvium enim, quo mundus purgatus est, quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum, hujus aquae figuram & similitudinem gessisse, Apostolorum Princeps in priori Epistola ostendit. Et maris rubri transitum eundem aquae significationem habuisse, D. Paulus ad Corinthios scribens exposuit: ut interrim omitteremus tum Naaman Syri abluitionem, tum probatice piscinae admirabilem vim, & alia id genus multa, in quibus hujus mysterii symbolum inesse facile apparet."

Fertit ibidem. "De praedictionibus autem dubitare nemo potest, quin aquae ille, ad quas tam liberaliter Isaïas Propheta omnes sitiente invitavit, vel quas et tempore egrediente Ezechiel in Spiritu vidit; tum praeterea fons ille quem domui David habitantibus Jerusalem paratum in abluitionem peccatoris, & mensurae Zacharias praenunciavit, ad salutarem Baptismi aquam indicandam atque exprimendam pertineant."

Rursum n. 10. "Quantum vero Baptismi naturae & virtuti consensaneum

fuerit, ut ejus propria materia aqua institueretur, pluribus quidem rationibus D. Hieronymus ad Oceanum scribens demonstravit. Sed quod ad hunc locum attinet, Pissiores docere in primis poterunt, quoniam hoc Sacramentum omnibus sine ulla exceptione ad consequendum vitam necessarium erat, idcirco aquae materiam, quae nunquam non praesto est, atque ab omnibus facile parari potest, maxime idoneam fuisse. Deinde aqua effectum Baptismi maxime significat; ut enim aqua sordes abluit, ita etiam Baptismi vim atque efficientiam, quo peccatorum mixtae eluuntur, optime demonstrat. Accedit illud, quod quemadmodum aqua refrigerandis corporibus aptissima est, sic Baptismo cupiditatum ardor magna ex parte rellingitur."

Sexto, ex Divo Thoma, qui q. 66. art. 3. & 4. docet conclusionem ex processu triplici ratione. I. Quia gratia Baptismi est regeneratio, quae quidem optime designatur per lotionem externam. II. Quia effectus est diminutio concupiscentiae, & refrigerium passionum, qui optime significatur per aquam quae refrigerat. III. Quia denique Baptismus est simpliciter necessarius pro omnibus ad salutem, unde materia debet esse aqua communis, adeoque simplex & naturalis. Sic loquitur art. 3. "Dicendum quod ex institutione divini aqua est propria materia Baptismi, & hoc convenienter. Primo quidem quantum ad ipsam rationem Baptismi, qui est regeneratio in spiritualem vitam; quod maxime congruit aquae: unde & semina ex quibus generantur omnia viventia, scilicet plantae & animalia, humida sunt, & ad aquam pertinent; propter quod quidam Philosophi poluerunt aquam omnium rerum principium. Secundo quantum ad effectum Baptismi, quibus competunt aquae proprietates, quae sua humiditate lavat: ex quo conveniens est ad significandam & causandam abluitionem peccatorum. Sua frigida temperata perfusitate caloris, & ex hoc competit ad mitigandam concupiscentiam somitis. Sua diaphanitas est luminis susceptiva; unde competit Baptismo, in quantum est fidei Sacramentum. Tertio, quia convenit ad repraesentandam mysteria Christi quibus iustifi-

ca-

camur; ut enim dicit Chrysostomus super illud Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit &c.* sicut in quodam sepulchro, in aqua submergentibus nobis capita, vetus homo sepelitur, & submersus dorsum occultatur, & deinde novus rursus ascendit. Quarto, quia ratione suæ communitatis & abundantiae est conveniens materiæ necessitati hujus Sacramenti potest enim ubique de facili haberi.

Quod autem aqua debeat esse & naturalis & simplex, ibidem probat sanctus Doctor artic. 4. Primo quidem in argumento *Sed contra*, his verbis: "Propria materia Baptismi est aqua, ut dictum est. Sed speciem aquæ non habet nisi aqua simplex, Ergo aqua pura & simplex de necessitate requiritur ad Baptismum."

Tum in corpore articuli sic ratiocinatur: "Dicendum quod aqua suam puritatem & simplicitatem potest amittere dupliciter; uno modo per mixtionem alterius corporis: alio modo per alterationem; utrumque eorum contingit fieri dupliciter, scilicet per artem, & per naturam; ars autem deficit ab operatione naturæ, quia natura dat formam substantialem, quod ars facere non potest. Sed omnes formæ artificiales sunt accidentales, nisi forte apponendo proprium agens ad propriam materiam, sicut ignem combustibili: per quem modum a quibusdam quædam animalia per putrefactionem generantur. Quæcumque igitur transmutatio circa aquam facta est per artem, sive commiscendo, sive alterando, non transmutatur species aquæ: unde in tali aqua potest fieri Baptismus nisi forte aqua admisceatur per artem in tam parva quantitate alicui corpori, quod compositum magis sit aliud quam aqua: sicut lutum magis est terra quam aqua, & vinum lymphatum magis est vinum quam aqua. Sed transmutatio quæ fit a natura, quandoque quidem speciem aquæ solvit, & hoc fit quando aqua efficitur per naturam de substantia alicujus corporis mixti: sicut aqua conversa in liquorem uvæ, est vinum, unde non habet speciem aquæ. Aliquando autem fit per naturam transmutatio aquæ sine solutione speciei, & hoc tam per alterationem, sicut patet de aqua calefacta a sole,) quam

etiam per mixtionem, sicut patet de aqua fluminis turbida ex permixtione terrestrium partium. Sic ergo dicendum est, quod in qualibet aqua qualitercumque transmutata, dummodo non solvatur species aquæ, potest fieri Baptismus: si vero solvatur species aquæ, non potest fieri Baptismus."

Hæc materiæ accedit Christinatio. Ita Catechismus Romanus ibidem numer. 11.

Illud vero animadvertendum est, quamvis aqua simplex, quæ nihil aliud admixtum habet, materia apta sit ad hoc Sacramentum conficiendum, quoties scilicet Baptismi ministrandi necessitas incidat, tamen ex Apostolorum Traditione semper in Catholica Ecclesia observatum esse, ut, cum solemnibus caeremoniis Baptismus conficitur, sacrum etiam Christum addatur, quo Baptismi effectum magis declarari periculum est. Docendus quoque erit populus, & si aliquando incertum esse potest, utrum hæc an illa vera aqua, sit qualem Sacramenti perfectio requirat, hoc tamen pro certo habendum esse, nunquam ex alia materiæ, quam ex aquæ naturalis liquore, Baptismi Sacramentum ulla ratione confici posse."

Arcudius Lib. 1. de Sacrament. art. 7. sic loquitur de materia Baptismi apud Græcos: "Materia hujus Sacramenti est aqua naturalis, quam Græci calefaciunt. Unde Concilium Florentinum in decreto Armenorum nec refert frigidam sit, an calida. Est ergo vera, & naturalis, non tamen simplex, sed benedicta, quam Sacerdos Græcus cum vult baptizare unum, aut plures, eodem tempore benedicit, & deinde in locum honestum abjicit Hanc vero benedictionem aquæ Dionysius Areop. c. de Ecclesiæ Hier. commemorat his verbis: ipse Pontifex ad matrem adoptionis accedit, quam nimirum Græci vocant *κατακλιση*, lavacrum, seu natatorium, hoc est, fontem Baptismatis, ejusque aquam sacris invocationibus consecrans, & eam trina unguenti vim maximam habentis purificandi per modum crucis effusione perficiens, & quæ sequuntur. Non haberi autem benedictionem de essentia Sacramenti clarum est, cum constet eos in necessitate aqua simplici uti, ratumque habere Baptismum."

CON-

CONCLUSIO SECUNDA.

Ablutio est materia proxima.

PROBATUR ex auctoritatibus mox alatis, deinde isto ratiocinio. Materia proxima est usus, & applicatio materiæ; sed usus aquæ in Baptismo fit per abluionem & lotionem. Sic docet ex professo D. Thomas hic q. 66. art. 1.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJICIT Calvinus: Vox ista, *aqua*, in Evangelio sumitur metaphorice, & pro tribulatione, juxta illud Psalmi 68. *Intraverunt aquæ usque ad animam meam.* Confirmatur: Discrimen inter Baptismum Joannis, & Baptismum Christi, illud est, quod Joannes baptizaret aqua, juxta illud Scripturæ Actuum, 1. *Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto, non post multos hos dies:* Ergo &c.

Respondeo I. opponendo Scripturam Scripturæ cum Philippus baptizavit Ministrum Reginæ Æthiopum, nonne ambo descenderunt in aquam? Sic enim habetur Act. 8. *Descenderunt uterque in aquam, Philippus & Eunuchus, & baptizavit eum,* Rursum cap. 10. Petrus dicit: *Numquid aquam quis prohibere potest, ut non baptizentur hi qui Spiritum sanctum acceperunt?*

Respondeo secundo, distinguendo: Aqua sumitur metaphorice aliquando, ut in locolaudo, concedo: semper nego. Hoc ipsum ex probationibus constat.

Ad confirmationem distinguo: Vos autem baptizabimini Spiritu sancto, id est, per aquam gratia Spiritus sancti elevatam ad dandum ipsum Spiritum sanctum cum donis, concedo: & in hoc discrepat Baptismus Christi a Baptismo Joannis, qui erat vacuum elementum non confersens gratiam ex opere operato. Baptizabimini in Spiritu sancto, per exclusionem aquæ, nego.

Respondeo Tertio, eo loci Christum magis loqui de gratia Spiritus sancti aquam sanctificante quam de Baptismo, quippe qui ibi promittat ejusdem Spiritus descensum, qui Apostolos ad fidem per totum orbem disseminandam roboraret. Sed Joann. 3. de Baptismo præcise instituit sermonem, cum ait: *Nisi quis renatus fuerit*

ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.

Objiciunt Selenciani Hæretici: Baptismus fuit in igne, quia fit in Spiritu sancto: unde combustionem quadam in aliquo principali corporis membro baptizabant, aut potius baptizare credebant. Ergo &c.

Suum confirmant argumentum dicendo Baptismum habere vim illuminativam ex Dionysio, sed ad ignem, iniquiunt, pertinet illuminare. Ergo &c.

Respondeo ut supra, distinguendo: Istæ voces, in Spiritu sancto denotant descensum Spiritus sancti miraculosum per dona linguatum, & charitatum tanto igne lucensam, ut nec gladius, nec profundum, nec tormenta potuerint spirare Fideles a fide Christi, concedo: & excludunt aquam, nego.

Ad confirmationem similiter distinguo: Baptismus illuminat ratione effectus, scilicet fidei magnæ quam dat, seu passive, ut inquit D. Thomas hic, concedo. Ratione sui, & active, ita ut sit lux & ignis nego.

Opponunt quidam Catholici: Abbas Osta-vus refert quod adhuc juvenis a parentibus propter aliquos juvenibus familiæ defectus & leviores culpas correptus fugerit ab Alexandria cum novem aliis in Palæstinam. Factum est autem inter omnibus simul facientibus, ut æstu servescente, unus turba Judæus præ nimia siti præmente animum agens, petierit ab aliis baptizari: sed responderunt id solum spectare Sacerdotes, nusquam vero laicos, præterquam quod deficiebat aqua: sed ægrotus eo magis clamabat, Volo baptizari, quod si vos Christiani peragere abnuistis scitote vos de salute meam rationem in die Judicii reddituros: Ergo ejus exsultationi cedentes, habitu illum despoliaverunt: Tum unus arenam assumens, ægrotum nudum ter aspersit, dicens: *Baptizatur Theodorus in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Quotiescumque autem una nominabatur persona, alii respondabant, Amen. Vix completa cæremonia, ita subito convalescit ægrotus ut præ gaudio exultans absque negotio reliquam persequeretur viam: quæ quidem miraculose restituta sanitas argumentum est irresistibile Theodorum vere suscepisse Baptisma. Igitur aqua non est materia absoluta Baptismi. Ista historia legitur collecta ex sanctis Patribus, tom. 3. vitarum SS. Pa-trum

trum pag. 55. 56. & 57. traductionis Arnouldi d' Andilly edit. Paris. 1702. apud Josse.

Respondeo primo negando consequentiam: Deus enim via extraordinaria potuit, deficiente aqua, supplere effectum Baptismi in gratiam pii Judæi propter vehementissimum ejus de Baptismo votum.

Respondeo secundo, Judæum postea alterata vice, Baptismo aquæ fuisse tinctum propter rationes ibid. pag. 57. & 58. allatas, quæ ex Gallico idiomate sic redduntur: "Appulsi Ascalonem, Judæum istum jam Christianum duximus ad beatum Episcopum Dionysium, cui æstata a nobis fideliter enarravimus. Tum novo & mirando suspensus miraculo suum adunavit Clerum, cui factum exposuit, ut judicaret num Baptismus ille, deficiente aqua, in arena collatus, esset verum Baptisma. Alii respondebant affirmative, cum inauditus prorsus ad illud Baptisma subsecutus fuisset miraculum. Alii negative, & in probationem laudabant sanctum Gregorium Nazianzenum Theologi nomine celebratum, qui de diversis baptizandi modis sermonem instituens, ait, Moysem baptizasse quidem, sed in aqua, aut in nube, aut in mari: Tum S. Joannem Bapt. dicebant baptizasse in aqua, non tamen ut Judæi tingeant, sed adjungendo poenitentiam Denique Jesum Christum baptizasse, suum emittendo Spiritum quod inter Baptismata perfectissimum est. Scimus quoque quartum Baptismi genus esse, quod est sanguinis Baptisma per Martyrium. Immo & quantum recenseri posse quod lacrymis completur. Quodnam igitur ex iis recepit ille homo, ut intelligamus esse Baptisma ab eo susceptum valere; nonne Christus dixit Nicodemo, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto non intrabit in regnum cælorum? Ad hæc ceteri replicabant, num Apostoli in regnum Dei non intraverunt, tamen Scriptura sileat eorum Baptisma? Isti respondebant, quis dubitat Apostolos fuisse baptizatos, cum Clemens Alexandrinus L. 1. Constituit. hoc doceat; explicans enim illa Apostoli verba: Gratias ago Deo quod neminem ex vobis baptizaverim, ait eam circumferri opinionem Christum baptizasse solum sanctum Petrum, sed S. Petrum baptizasse SS. Andream, Jacobum, & Joan-

nem, istos vero ceteris Baptisma contulisse. Pensatis hinc inde altaris rationibus S. Episcopus Dionysius iussit Judæum iterum baptizari in Jordane, Datum vero ordinavit qui illum cum arena baptizaverat.

Ceterum non desunt, qui historiam ut fabulosam & eumentiam rejiciant.

Instabis: Sirmundus tom. 2. Concil. Galliæ ex Manuscripto sanctæ Mariæ Laudunensis, cap. 12. refert quod Stephanus III. vulgo II. anno 764. interrogatus de Presbytero qui, aqua deficiente, puerum vita periclitantem vino baptizaverat, num Baptismus collatus valeret? Sic respondit: "Si in vino quis propterea quod aquam non inveniebat, periclitantem infantem baptizavit, nulla exinde ei adscribitur culpa. Infans sic permaneat in Baptismo. Si aqua adfuit præsens, ille Presbyter excommunicetur." Ergo &c.

Respondeo primo: Et ille canon seu responsio est supposititia, concedo: genuina nego. Non unum est hujus responsionis fundamentum. Panca Manuscripta referunt canonem. II. Referentia, non referunt eodem modo. Audisti Laudunensem codicem, collectio vero S. Martini Turonensis, codex Herovalianus, & collectio antiqua septuaginta sex canonum, sic referant: "Presbyter qui in vino baptizabat pro maxima necessitate, ut æger non periclitetur, pro talis nulla ei adscribitur culpa. Si vero aqua aderat, & necessitas talis non urgebat, a Communionis ne priveretur, & Poenitentia submittatur." tur. "Eadem verba habet collectio a docto Harduino relata, nisi quod nullum auctorem citet; & loco illarum vocum, *infans vero*, ponit, *homo vero*. Alia collectio nullum nomen, & auctorem dicit, & sic habet: "Si quis in vino pro necessitate baptizatur, ut æger non periclitetur: pro tali re nulla ei adscribitur culpa, sed ut ille qui in sancta Trinitate baptizatus est, in eo Baptismo permaneat: similiter qui in quo cumque liquore &c."

Adde illud decretum non potuisse emanari ab Egilitio, ait Stephanus: non a primo quidem; citantur enim verba quasi excerpta ex Epistola Egilitii ad Genesium, sed nullibi, inter Epistolus Egilitii alias diligenter servatas; extat quidem Epistola ad Genesium, sed altum silentium est in Historia Ecclesiastica de decreto. De-

indj3

inde Presbyter solum reprehenditur quia contra canones fecerat. Certe si hoc esset ab Eglitio, etiam reprehendisset quod contra Scripturam egisset, quandoquidem ipse denotat naturam Baptismi in suis Epistolis, vocando, undam Baptismatis. Nec potuit etiam illud decretum emanari a Stephano; mos enim erat hujus temporis, oſtendi scilicet sæculi, nullum decretum fieri nisi esset auctoritate vel summorum Pontificum, vel Patrum munitum; ut patet ex responsione Zachariæ ad Pippinum, & Nicolai I. ad Consulta Bulgarorum. Immo nequidem citat Zachariam Stephanus suum prædecessorem, qui paucis annis antea in responsis ad Pippinum dederat decretum de eadem materia. Præterea ad quid casus resolutio, negotium jam paucis abhinc aut mensibus, aut annis determinatum fuerat.

Respondeo secundo: Dato, & non concessio quod Stephanus sic locutus sit, distinguo: & respondit ut Doctor particularis, concedo: Ut controversiarum fidei iudex, & ex cathedra, nego; non enim legem condidit quæ universam obligaret Ecclesiam.

Respondeo tertio: Et Presbyter non est culpabilis, & puniendus ex mente Stephanii qui hoc declarat, si fecerit deficiente aqua, concedo: si aqua aderat, nego. Summus Pontifex non approbat Baptismum in vino, sed vult solummodo Presbyterum esse excusandum si bona fide in baptizando sic se gesserit.

Dices: Stephanus addit quod infantes ita baptizati sic permaneant, non loquendo de rebaptizatione: Ergo censet Baptisma bonum.

Respondeo distinguendo: Ut ita permaneant si sint in partibus infidelium, & habeant parentes infideles nolentes ut baptizentur, concedo: si possint baptizari, nego. Cum voluntarie susceperint Baptismum per vinum, consensent baptizati, id est fide & voto Baptismi initiati, unde vult quod in fide permaneant.

Replicabis: Alii liquores, ut lac & oleum valent ad lotionem, & collectio ultimi canonis præfati, vult quod baptizati in quocumque liquore sic permaneant. Ergo &c. Confirmatur: Aqua rosacea est vera aqua. Igitur non sola elementaris valet ad Baptismum.

Respondeo distinguendo: Et liquores sunt contra institutionem, concedo: & non sunt, nego. Ad dictum de codice

respondendum est ut supra, eos qui voluntarie per liquores Baptismum susceperunt teneri in fide permanere, quippe qui Baptismi votum habuerint.

Respondeo ad aquam rosaceam distinguendo: Et in illa prædominatur corpus mixtum, scilicet succus florum, concedo: & non prædominatur, nego. Quotiescumque autem, inquit D. Thomas hic qu. 66. art. 3. & 4. prædominatur mixtum, non est apta materia ad Baptismum.

Repones: Nedom aqua, sed & sanguis fluxit e Christi latere. Igitur & in sanguine infans baptizari potest.

Respondeo distinguendo: Fluxit quoque e Christi latere sanguis ad redemptionem, concedo: ad lavacrum, nego: Non enim homines in sanguine se lavari patiuntur, sed solum in aqua; hinc sanguis gratiam regenerationis significare nequit. Solutio est D. Thomæ hic qu. 66. art. 3. ubi difficultatem solvit his verbis: "Dicens, quod ex latere Christi fluxit aqua ad ablutionem: sanguis autem ad redimendum: Et ideo sanguis competit sacramento Baptismi, qui tamen habet vim ablutivam ex virtute sanguinis Christi."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Materia remota Baptismi est aqua, proxima vero ablutio.

PRIMO: Sic habetur Joan. 3. his verbis: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Sic in Concilio Tridentino Sess. 4. can. 2. Sic apud SS. Patres. Cyprianus Lib. 3. ad Quirinum cap. 25. Ambrosius Lib. 9. de Spiritu sancto cap. 11.

Secundo: Ratio suffragatur. Et vero materia Sacramentorum debet effectum designare. Quis autem non videt aquam, quæ inter homines assumitur ad lavandum, optime regenerationem spiritualiter subindigitare.

Tertio: Si de materia proxima sermo sit, cum in usu materiæ consistat, eam in ablutione repositam esse certum est.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESOLUTIONUM.

PRIMO: Tametsi Baptismus fiat in Spi-

Spiritu sancto, non inde aqua excluditur; nam utrumque Christus requirit, his verbis Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, &c.*

Secundo: Factum Baptismi in arena dubie fidei est; quidquid sit, Judæus ordinante Episcopo Alexandrino, rebaptizatus est in aqua.

Tertio: Nec quidquam facessit negotium Stephani III. decretum, quo vult Presbyterum, qui cum vino, aqua deficiente infantem baptizaverat, non puniri; eo enim loci non dicit Baptismum valere in vino, sed Presbyterum excusandum esse, si bona fide sic baptizaverit.

SECTIO SECUNDA.

De diverso ablutionis genere.

CONCLUSIO PRIMA.

Modus abluendi triplex est: scilicet per Immerisionem, per Infusionem, & per Asperisionem.

Probat: rationibus Theologicis.

PRIMA ex Scriptura sacra eruitur. De infusione enim habetur Ezechielis 36. *Effundam super vos aquam mundam.* D. Thomas hic art. 7. addit beatum Laurentium sic baptizasse. Isto baptizandi modo tamquam convenientiori nunc utitur Ecclesia.

De asperisione habetur Actuum 2. & 3. sanctum Patrum plura hominum millia baptizasse, quod fieri non potuit moraliter loquendo, nisi per asperisionem, ut committere docent Theologi. De immerisione usus quondam invaluit in Ecclesia, & perseveravit ad decimum usque quartum sæculum: Ergo ablutio potest fieri triplici isto modo: Porro ex Conc. Trid. Ecclesia habet potestatem determinandi modum applicandi materiam.

Secunda: Usus Ecclesiæ in hoc teneri debet: Sed Ecclesia triplicem abluendi modum agnoscit; ita docet Catechismus Rom. parte 2. de Bapt. num. 17. "Hæc; Hæc igitur, ait, de materia & forma que ad Baptismi substantiam maxime pertinent, Fideles docere satis fuerit. Quoniam vero in hoc Sacramento conficiendo, legitimæ etiam ablutionis rationem servari oportet; idcirco ejus quoque partis doctrina a Pastoribus

tradenda est, atque ab eis breviter explicandum, communi Ecclesiæ more, & consuetudine receptum esse, ut Baptismus uno aliquo ex tribus modis confici possit; nam qui hoc Sacramento initiari debent, vel in aquam merguntur, vel aqua in eos infunditur, vel aquæ asperisione tinguntur. Ex his autem ritibus quicumque servetur, Baptismus vere perfici credendum est. Aqua enim in Baptismo adhibetur ad significandam animæ ablutionem, quam efficit: quare Baptismus ab Apostolo lavacrum appellatus est. Ablutio autem non magis fit, cum aliquis aqua mergitur, quod diu a primis temporibus in Ecclesia observatum animadvertimus, quam vel aquæ effusione, quod nunc in frequenti usu positum videmus, vel asperisione, quemadmodum a Petro factum esse colligitur, cum uno die tria millia hominum ad fidei veritatem traduxit, & baptizavit. Utrum vero unica, an trina ablutio fiat, nihil referre existimandum est. Ut ovīs enim modo & antea in Ecclesia Baptismus vere confectum esse, & nunc confici possit, ex divi Gregorii Magni Epistola ad Leandrum scripta, satis apparet. Retinendus est tamen is ritus, quem unusquisque in sua Ecclesia servari animadvertit.

Tertia: Baptismus est ablutio peccati originalis Per illud signum prætium quod illam operatur: Sed illa potest fieri tripliciter, scilicet per asperisionem, infusionem, & immerisionem. Ita D. Thomas hic q. 66. art. 7. his verbis: "Dicendum, quod aqua assumitur in sacramento Baptismi, ad usum ablutionis corporalis, per quam significatur interior ablutio peccatorum; ablutio autem fieri potest per aquam, non solum per modum immerisionis, sed etiam per modum asperisionis, vel effusionis. Et ideo quantumvis tutius sit baptizare per modum immerisionis, quia hoc habet communior usus, potest tamen fieri Baptismus per modum asperisionis, vel etiam per modum effusionis, secundum illud Ezechielis 36. effundam super vos aquam mundam: sicut beatus Laurentius legitur baptizasse, & hoc præcipue propter necessitatem: vel quia est magna multitudo baptizandorum ut patet Act. 2. & 4. ubi dicitur, quod crediderunt una die

,, tria

„tria millia, & alia die quinque millia :
 „quandoque autem potest imminere ne-
 „cessitas Propter paucitatem aquæ : vel
 „propter debilitatem Ministri, qui non
 „potest sustentare baptizandum : vel
 „propter debilitatem baptizandi, cui pos-
 „set imminere periculum mortis ex im-
 „mersione : & ideo dicendum, quod
 „immersio non est de necessitate Ba-
 „ptismi.”

Multa notanda sunt, & observanda.
Primo, quod aqua debeat esse simplex,
 & elementaris, ut dictum est; unde nix,
 grando, glacies, non valent ad Bap-
 tismum, nisi sint liquefactæ; idem dicen-
 dum est de aqua, in qua lutum ita præ-
 dominantur, ut non possit ablueri; secus
 e contra.

Secundo: Quod corpus mixtum non ab-
 sorbeat aquæ substantiam, vel mutet sub-
 stantialiter; hinc aqua maris, & balneo-
 rum, licet sulfure & igne, aliisque mi-
 neralibus mixta, valet ad Baptismum,
 quia prædominatur aqua, item & aqua
 lixivie, licet per cineres transacta: sed
 iusculum non valet, quia aqua est ita com-
 posita, ut sit vere mixta, & non aqua
 simplex, secus, aquæ ubi oleum, & bal-
 samum in parva quantitate apponuntur.

Tertio: Aqua arte chimica extracta ab
 herbis vel floribus non valet, quia præ-
 dominantur corpora ex quibus extracta est
 nec est vera aqua elementaris, & simplex
 Idem iudicium ferendum est de aqua ex-
 tracta a vino: est enim solum flegma vini
 & non aqua.

Quarto: Mutatio accidentalis nihil facit
 ad rem; unde parum refert quod aqua sit sul-
 va, vel rubra, frigida, vel calida.

Observandum est etiam Baptismum non
 valere, nisi aqua infundatur super aliquam
 corporis partem principalem, ab anima
 specialiter informatam, puta super caput,
 super pectus, vel scapulas, & dorsum;
 hinc dum puer baptizatur in pede, vel
 manu solum extra uterum maternum ap-
 parente, rebaptizandus est sub conditione.

CONCLUSIO SECUNDA.

Baptismus cum unica immersione valet.

Probatur multis momentis.

PRIMO, ex Scriptura sacra. Christus
 baptizatus est in Jordane per immersionem,
 & Matthæi 3. relatur quod ascen-

derit de aqua. Item Joannis 3. legitur
 Joannem Baptistam baptizasse ubi erant
 multæ aquæ: Sed non legitur Christum
 ter immerium in aquis, nec est proba-
 bile Joannem innumeris prope homines
 baptizantem, eos ter immerisse in aqua.
 Ergo &c.

Secundo, ex SS. Patribus. Gregorius
 Magnus Lib. 1. Epist. 41. ad Leandrum
 Episcopum Hispalensem, ait: “ Repre-
 „hensibile esse nullatenus potest infan-
 „tem in Baptismate, vel ter, vel semel
 „in aquam immergere: quando & in
 „tribus immersionibus, personarum Trini-
 „tas, & in una potest Divinitatis sin-
 „gularitas designari.” Quibus verbis af-
 fert rationem conclusionis: Equidem Cy-
 rillus Jerosolymitanus Catechesi mystag.
 Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia cap.
 2. Basilii Lib. de Spiritu sancto c. 32. de-
 scribunt ritum trine immersionis: Sed
 non dicunt esse necessarium absolute, quan-
 do vero Gregorius Magnus in suo Sacra-
 mentario de divinis officiis illum præci-
 pit non est ad validitatem: unde dum
 erat in usu, qui solum unicum adhibuit
 ferè vere baptizasset, & valide, sed non
 licite; peccasset enim non sequendo ri-
 tum Ecclesiæ quæ tunc erat in usu.

Tertio ex Conciliis: Versus Alevini
 tempora anno 633. Ariani abutentes trina
 immersione ad docendum tres esse in Deo
 naturas, Concilium Toletanum quartum
 canone 5. unicam retinuit his verbis:
 “ Propter vitandum schismatis scandalum,
 „vel hæretici dogmatis utrum, simplicem
 „teneamus Baptismi immersionem.” Nota
 non requiri ad validitatem Baptismi quod
 baptizatus levetur ab aquis; unde quæ
 projiceret puerum in flumen, vivum,
 dicendo, ego te baptizo, &c. vere esset
 baptizatus per immersionem.

Quarto, ex D. Thoma, qui hic q. 66.
 art. 8. docet ex professo conclusionem,
 dicendo utrumque modum esse legitimum
 baptizare vel per unam, vel per trinam
 immersionem: quia inquit, unica im-
 mersione figuratur unitas mortis Christi
 & unitas Deitatis. Per trinam vero
 immersionem significatur triduum secul-
 turæ Christi, & etiam Trinitas Per-
 sonarum. Addit, diversis temporibus Ec-
 clesiam prudenter, modo una, quando
 scilicet Ariani trina immersionem diversas
 volebant naturas designare, modo trina,
 tempore scilicet quo alii Hæretici nea-
 bant Trinitatem, baptizasse Sanctus Do-
 ctor

Hor in argumento *Sed contra*, ita loquitur: "Reprehensibile esse nullatenus potest: est infans in Baptismate, vel tertio, vel semel immergere, quoniam & in tribus immersionibus, Personarum Trinitas, & in una potest divinitatis singularitas designari."

Rursus in corpore art. "Dicendum, quod (sicut prius dictum est) ad Baptismum per se requiritur ablutio aquae, quae est de necessitate Sacramenti: modus autem abluitionis per accidens se habet ad Sacramentum: & ideo, sicut ex praedicta auctoritate Greg. patet quantum est de se utrumque licite fieri potest, scilicet, & semel & ter immergere: quia unica immersione significatur unitas moris Christi, & unitas deitatis: per trinam autem immersionem significatur triduum sepulturae Christi, & etiam Trinitas Personarum: sed diversis ex causis secundum ordinationem Ecclesiae, quandoque institutus est unus modus, quandoque alius. Quia enim a principio nascentis Ecclesiae, quidam de Trinitate male sentiebant, Christum purum hominem esse aestimantes, nec dici Filium Dei, & Deum, nisi propter meritum ejus, quod praecipue fuit in morte: ideo non baptizabant in nomine Trinitatis, sed in commemoratione mortis Christi, & una immersione. Quod reprobaturum fuit in primitiva Ecclesia: unde in canonibus Apostolorum legitur, Si quis Presbyter, aut Episcopus non trinam immersionem unius mysterii celebret, sed semel mergat in Baptismate quod dati a quibusdam dicitur in morte Domini, deponatur. Non enim nobis dixit Dominus: in morte mea baptizate, sed, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Postmodum vero inolevit quorundam Schismaticorum, & Haereticorum error, homines rebaptizantium: sicut de Donatistis Augustinus narrat super Joan. & ideo in detestationem erroris eorum fuit statutum in Concilio Toletano, quod fieret una sola immersio, ubi sic legitur: Propter vitandum schismatis scandalum, vel haereticis dogmatis usum, simpliciter teneamus Baptismi immersionem. Sed cessante tali causa, communiter observatur in Baptismo trina immersio: & ideo graviter peccaret aliter baptizans, quasi ritum Ecclesiae non ob-

servans: nihilominus tamen esset Baptismus."

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJICIES: Christus baptizatus est per immersionem: Ergo per solam immersionem Baptismus debet dari; namque debemus sequi institutionem. Confirmatur: Ideo Baptismus valet solum in aqua, quia Christus quando illum instituit, baptizatus est in aqua Jordanis: Igitur a simili quia baptizatus est per immersionem, sola immersio est materia proxima.

Respondet distinguendo: Et Christus reliquit Ecclesiae potestatem de modo abluendi, vel per asperersionem, vel per infusionem, vel etiam per immersionem, concedo: & non reliquit, nego. Sic docet Traditio.

Ad confirmationem nego paritatem; cum enim Christus instrueret Baptismum per lotionem conferendum, non potest aliter fieri, nisi in aqua, quia usus est lavare in aquis, praecipue vero cum ipse Christus baptizatus sit in aqua; quia vero nullum erat preceptum de modo, nihil refert quod lotio fiat uno, vel alio modo, rum quia semper est lotio; tum quia aqua assumpta est solum in signum gratiae regenerativae, quae optime designatur per lotionem quocumque modo fiat: tum quia etiam si absolute facienda foret per immersionem, hoc purificationem Judaeorum redoleret.

Inflabit: Immersio magis significat effectum Sacramenti quam operatur sancta Trinitas, cum ipsa optime designetur per trinam immersionem, cui correspondet ista forma, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Igitur absolute requiritur immersio.

Respondet distinguendo: Immersio melius significat Baptismi effectum, materialiter, concedo: formaliter, nego. Cum enim figura Baptismi fiat & per asperersionem, & per infusionem, juxta illud Ezechielis 36. *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini*; veritas primae figurae respondet dum fit per asperersionem, vel infusionem; gratia enim regenerativa dicitur infundi, quae etiam nomine pluviae voluntariae celebratur, pluvia autem fit per divisionem, & asperersionem: aquae mediante aere, unde conveniunt optime isti abluitionis modi. Quid plura? Fides sanctissimae Trinitatis bene explicatur per

infusionem, quandoquidem Pater venit cum Filio, & Spiritu sancto ut inhabitet in anima: Significatur etiam per asperionem, cum multæ guttæ multiplex Patris, & Filii, & Spiritus sancti donum designent; unde Concilium Tridentinum Sess. 6. cap. 3. & 4. dicit justificationem fieri per infusionem gratiæ, & donorum, & per Spiritum sanctum inhabitantem in nobis, & sic patet solutio ad tertium de invocatione sanctissimæ Trinitatis.

Infister: Traditio exigit immersionem. Ergo &c. Probatur antecedens. Canon 50. Apostolorum illam præcipit: item Eucologium Græcorum; quinimmo multi Patres de hac solum mentionem faciunt: unde ex Regula Augustini mos pluribus sæculis firmatus concipitur esse, vel Apostolicus, vel ex Concilio Plenario emanatus, adeoque mutari non potest. Et de facto D. Thomas 3. p. q. 66. art. 8. dicit illum peccare graviter qui baptizat alio modo, quam per immersionem.

Respondeo negando antecedens, ut patet ex probationibus; sanctus enim Cyprianus Epist. 76. ad Magnum approbat Baptismum collatum aspersione, & in probationem affert illud Ezechielis 36. *Esfundam super vos aquam mundam*: Ad idque nihil refertur, quod Baptismus conferatur uno, vel alio modo.

Respondeo secundo: Et omnia argumenta probant solum immersionem fuisse longo tempore in usu, & tunc peccabat mortaliter Sacerdos, qui seclusa necessitate in hoc non sequebatur ritum Ecclesiæ concedo: & probant fuisse absolute necessariam immersionem, nego: Legitur enim Actuum 16. quod Paulus incarceratus baptizaverit Juniorum cum tota sua domo, intellige aspersione, vel infusione, nam propter persecutionem Martyres in cryptis sacra celebrabant Mysteria, brevioribus cæremoniis, adeoque ab immersione abstinabant.

Repones: Tertullianus, Basilus, & alii dicunt immersionem esse præceptam a Domino. Igitur est absolute requisita. II. Theodoretus L. 4. fab. hæ. de Eunomio conqueritur, "quod trinam immersionem, in Baptismo fieri solitam, sustulerit." III. Pelagius Papa cap. Multi de consecratione distinct. 4. ait: "Multi sunt qui in nomine solummodo Christi asserunt se baptizare, Evange-

licum vero præceptum... nos admonet in nomine sanctissimæ Trinitatis trina etiam mersione Baptisma uniuersique tribuere, dicente Domino Discipulis suis: Baptizate omnes Gentes in nomine Patris, &c. IV. Jonathan ad canonem Apostolorum, ait: "Unicam celebrationem mersionem, scilicet est, ac nectum." V. Aleuinus Epistola 41. ad Paulinum de quodam Hæretico sic loquitur: "Solidum Ecclesiæ impingens parietem sacri Baptismi catholicæ consuetudinis regulam immutare nitens, & sub una invocatione sanctissimæ Trinitatis unam asserens submersionem esse debere. Ergo &c.

Respondeo primo, retorquendo argumentum: Sequeretur ex his quod etiam trina immersio requireretur, quod nunquam fuit definitum, saltem ut aliquid essentiale.

Respondeo secundo distinguendo: Mersio fuit tradita a Christo Domino in genere, seu implicite, in quantum Ecclesiæ reliquit potestatem uti mersione, infusione, vel aspersione, concedo: explicite, & in individuo, subdistinguo: pro se ipso, quia baptizatus est in Jordane, se immergendo in medium aquarum, & hoc ad mysterium ut ostenderet se sanctificare aquas pro Baptismo, concedo: pro aliis nego. Fuit ad summum purum consilium; sic Christus multa fecit ad exemplum & consilium, ut lotionem pedum. Præcepit quidem Baptismum fieri in aqua, dum dixit Jo. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, &c.* sed altum est silentium de præcepto pro modo baptizandi.

Jam respondeo ad singula: Ad primum quidem patere solutionem. Ad Theodoretum dico reprehendere Eunomium, non præcisè, quia trinam omittebat mersionem, sed quia corrumpebat Baptismi formam; ita Socrates & Sozomenus. Ad Pelagium: arguit eos qui baptizabant in solo nomine Christi, omnia sanctissimæ Trinitatis invocatione, ut ex verbis liquet: Ad alia duo momenta: probant solum eos peccasse qui non trina mersione utebantur, quando erat in usu, quippe qui præceptum Ecclesiæ tentarent.

Ad multorum solutionem observandum est Patres, quandoque unam, quandoque etiam trinam recitare immersionem; unam quidem in sensu Eunomii, qui ne Periclorum divinam agnosceret æqualitatem, unicam pro solo Patre significando, quem dumtaxat habebat Deum, adhi-

adhibebat: Trinam vero in sensu Ari-
norum, qui tres in Trinitate naturas
propugnabant.

Replacitis: Non desunt Patres qui sal-
tem dubitent de validitate Baptismi sine
merfione facta: Ergo &c. Probatum an-
tecedens: S. Cornelius Papa improbavit
Baptismum datum per infusionem Nova-
tiani in lectulo propter morbum decum-
benti. Sic loquitur in Epistola ad Fa-
bium Antiochenum apud Eusebium Lib.
6. Hist. Eccl. cap. 43. juxta Valesii edi-
tionem; de Novatiano sermonem habens
sic loquitur: "In morbum gravissimum
collapsus, dum jamjamque moriturus
credetur, in quo jacebat lectulo perfu-
sus Baptismum suscepit: si tamen hu-
jusmodi Baptismum suscepisse dicen-
dus est."

Respondeo distinguendo: Dubitavit fan-
ctus Cornelius de Baptismo Novatiani,
id est, non sensit perfectum, concedo: Mos
enim erat tunc temporis simul dare
Confirmationem, & Eucharistiam, quæ a
Tertulliano, & Patribus Baptismi Appen-
dices dicuntur, id est de Baptismi solemniter
dati caeremonia, quæ triplicis Sacra-
menti susceptionem complectebatur: du-
bitavit, id est, irritum credidit, nego;
alias eum rebaptizari præcepisset. Sanctus
Papa ipse suam prodit mentem, hæc sub-
jungens: "Neque postquam liberatus est
Novatianus, reliqua percepit, quæ nunc
Ecclesiastica Regula percipi debent,
neque ab Episcopo consignatus: hoc
nim signaculo minime peracto, quomo-
do Spiritum sanctum potuit accipere?"

Abbas Pinus exponens illum canonem,
rationem affert his verbis: "Hoc mo-
do, quia baptizati, doctrinæ fidei ar-
cana tradere, exponere, & cetera Sa-
cerdotis officia implere non posse vide-
rentur, quos valetudo, prima fidei ele-
menta non permisisset edicere, & re-
rum omnium ignaros, ac rudes bap-
tizari coegisset." Quibus verbis & aliis
ostenditur non sufficienter instructos esse
tunc adultos, qui breviter, & sine caeremo-
nia baptizabantur. Unde declerabantur
quasi irregulares, sed merfionem præcede-
bat fusior Carechismus: Ergo &c.

Urgebis I. Magnus apud Cyprianum Epi-
scopum 69. dubitavit de Baptismi validitate
dati sine merfione, eo quod immundi
spiritus quandoque non recedebant a bap-
tizatis per asperfionem, & infusionem
aquæ. II. Concilium secundum generale

can. 7. iussit Novatianos rebaptizari eo
quod trinum non servassent merfionem,
& unicam adhiberent: Ergo &c.

Respondet iose Cyprianus ad Magnum,
quod, necessitate cogente baptizati in
domo & in lectulo gratiam consecuti sint.
& fuerint ab immundo spiritu liberati;
e contra vero alii baptizati in valetudi-
ne solemniter, iterum fuerint ab immun-
dis spiritibus exagitati, propter peccata
perpetrata post Baptismum; & sic ruit
fundamentum Magni.

Respondeo ad auctorem Concilii, primo
nihil facere contra nos, quia agimus de
merfione ut sic, & non de trina quæ
nunquam fuit absolute necessaria. Se-
cundo, non potuit Concilium jubere ut
Novatiani rebaptizarentur, cum Nicæ-
num primum recipiat Can. 8. eorum bap-
tisma, & solum adhibendo imposicio-
nem manuum, eos penitentes ad Ec-
clesiam redeuntis suscipiat. Tertio, Ca-
non ille secundi Concilii generalis est sup-
politicius, nec nisi quinto sæculo a quibus-
dam privatis personis editus est. Quarto,
nihil ibi definitur, sed res tantum histori-
ce refertur. Ceterum rebaptizari iussi sunt
solum Eunomii discipuli, non præterea quia
omittebant trinam merfionem, sed ex eo
quod, ut dictum est, formam Sacramenti
desolarent. Quinto, dato & non con-
cesso, Canonem landatum esse genuinum,
nihil roboris habet, cum Damasus Papa
primum dumtaxat Canonem dogma divi-
nitatis Spiritus sancti spectantem approba-
verit, ut videre est in ejus Epistola, in
notis Bini ad Concilium.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Ablutio baptismalis fit modo asperfione, modo
infusione, modo etiam unica merfione,
quæ sufficit.*

PRIMO: Usus Ecclesiæ triplicem ablu-
endi modum probavit, ait Divus Tho-
mas hic quæst. 66. art. 7.

Secundo: Ablutio designat interiorem
animæ a fordibus peccati originalis abster-
sionem in aqua faciendam; sed sive bap-
tizandus aspergatur asperfione aquæ,
sive infusione, sive etiam immersione la-
vetur, est vere ablutus & lotus. Ergo
&c.

Tertio: Unicam merfionem in aquis
ad Baptismum sufficere annuntiat ipse
Christus, qui non nisi unica merfione in

Jordane a Joanne baptizatus est. Sic docent Patres, in primis Gregorius Magnus Lib. 1. Epist. 41. Basilii Lib. de Spiritu sancto cap. 32. Ratio divi Thomæ hic q. 66. art. 8. et est, quod unica immersione recte significatur unitas tum mortis, tum divinitatis Christi.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tametsi Christus immersione in aquis baptizatus sit, non inde sequitur ceteros abluendi per asperionem aquæ vel infusionem modos non esse validos, cum idem Dominus reliquerit Ecclesiæ potestatem unum ex tribus lavandi modis assumendi, & pro diversis temporibus, modo uno, modo etiam altero usa sit.

Secundo: Effectus Baptismi est ablutio interior, quæ recte designatur, quocumque ex tribus modis laudatis fiat, & hoc sufficit.

Tertio: Non negamus & Concilia & Patres frequentius de immersione loqui, sed solum tamquam de puncto disciplinæ quæ tunc temporis erat in usu, sed quam in Ecclesia immutare æquum duxit.

ARTICULUS SEPTIMUS.

De Forma Baptismi.

DUO queruntur circa formam. Primo quidem in quonam sita sit? Secundo, num in solo Christi nomine valeat?

SECTIO PRIMA.

Quænam sit forma Baptismi?

CONCLUSIO PRIMA.

Forma Baptismi hæc est: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.*

Probatur multis momentis.

PRIMO ex Scriptura sacra: Matthæi ultimo habetur: *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti;* quibus verbis determinatur in individuo forma Baptismi. Item Act. 19. cum Paulus quosdam Ephesi interrogasset an

recepissent Spiritum sanctum, responderunt: *Neque si Spiritus sanctus est auditivimus, in quo ergo, inquit, baptizati estis? Qui dixerunt; in Joannis baptismate; dixit autem Paulus, Joannes baptizavit baptismum penitentiae populum dicens, in eum qui venturus esset post ipsum, hoc est in Jesum. His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Jesu.* Nota quod cum responderent, neque si Spiritus sanctus est auditivimus, replicaverit Paulus, *In quo ergo baptizati estis?* quibus verbis dubitabat an recepissent Christi baptismum, in quo nuntio Trinitatis fiebat. Ergo &c.

Secundo ex Canone 49. Apostolorum, juxta editionem Dionysii Exigui. Ibi reprobat Baptismus in aliis formis datus his verbis: *“ Si quis Episcopus ac Presbyter juxta præceptum Domini non baptizaverit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, sed in tribus sine initio principis, aut in tribus Filiis, aut in tribus Paracletis, abiciatur.”* Tertio ex summis Pontificibus: Innocentius I. Epist. ad Macedoniz Episcopos dicit Baptisma Novatianorum se recipere, quia, inquit, baptizabant in nomine sanctissimæ Trinitatis, non corrumpebando formam; secus vero Paulianistarum. S. Leo Epist. 4. c. 3. Gregorius Magnus Lib. 9. Epist. 69. Vigilii Epist. ad Cæterium, & Patres quarti Concilii Toletani expresse docent nostram conclusionem.

Quarto ex sanctis Patribus: Justinus Apologia 2. sic loquitur: *“ In nomine rerum creaturarum parentis, & Domini Dei, & Salvatoris Jesu Christi, & Spiritus sancti, aqua tincti lavantur.”*

Origenes in cap. 6. Epist. ad Romanos ait: *“ Cur Apostolus hoc nomen Christi, assumpsit, dicens, Quicumque in Christum baptizati sumus: cum utique non habeatur legitimum baptismum, nisi sub nomine Trinitatis?”*

Tertullianus de Baptismo cap. 13. sic scribit: *“ Lex tingendi impolita est, & forma præscripta: Ite, docete omnes nationes, tingentes eas in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.”* Idem expresse dicit Lib. contra Praxeam qu. 20.

Cyprianus Epist. ad Jubaianum ait de his qui Baptismum verbis Evangelicis datum recipiebant: *“ Quomodo dicunt, quidam, modo in nomine Jesu, ubi, cum-*

„cumque & quomocumque gentilem baptizatum remissionem peccatorum consequi posse, quomodo ipse Christus gentes baptizari in plena & adunata Trinitate &c.

„*Basilii* Lib. de Spiritu sancto c. 12. ejusdem est sententia: „Neminem, inquit, ad errorem impellat illud Apostoli, quod nomen & Patris, & Filii, & Spiritus sancti in Baptismatis mentione sæpe omittit, neque ad id putet nominum nomenclaturam non esse necessarium observari; oportet enim immobilem manere traditionem in vivifica gratia datam, quare addere quid, aut subtrahere palam, est lapsus a vita æterna; proinde si in Baptismo separare Spiritum sanctum a Patre periculosum est baptizanti, ita & baptizato inutile. . . . sicut credimus in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti &c.

„*Damasus* in Epistola Synodica apud Theodoretum Lib. 5. Historiæ Ecclesiasticæ c. 11. *Didymus* Lib. de Spiritu sancto, *Augustinus* Lib. 6. contra Donatistas, & alii Patres idem dicunt: Ergo &c.

„*Quinto ex Concilio* Florentinum in decreto *Eugenii* sic loquitur: „Primum omnium Sacramentorum locum tenet S. Baptisma. . . . Materia hujus Sacramenti est aqua vera & naturalis: nec refert frigida sit an calida. Forma autem est: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Non tamen negamus quin & per illa verba: Baptizatur talis servus Christi, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti; vel, baptizetur manibus meis talis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, verum perficitur baptisma: quoniam cum principalis causa, ex qua Baptismus virtutem habet, sit sancta Trinitas: instrumentalis autem sit Minister qui tradit exterius Sacramentum, sic exprimitur actus qui per ipsum exercetur ministerium; cum sanctæ Trinitatis invocatione perficitur Sacramentum.

„*Tridentinum* Sess. 7. sic pronuntiat canone 4. Si quis dixerit Baptismum, qui etiam datur ab Hereticis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, non esse verum Baptismum; Anathema sit.

„*Accedit* Catechismus ejusdem Concilii p. 2. de Baptismo n. 13. „Quare diluci-

dis & apertis verbis, quæ facile percipi ab omnibus possint, Pastores docebunt hanc esse perfectam & absolutam Baptismi formam: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Ita enim a Domino & Salvatore nostro traditum est, cum Apostolis apud Matthæum præcipit: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes &c.* Ex illo autem verbo, *Baptizantes*, Catholica Ecclesia divinitus docta, optime intellexit, in hujus sacramenti forma actionem ministri exprimendam esse, quod quidem fit, cum dicitur: Ego te baptizo. Ac quoniam, præter ministros, tum illius personam qui baptizatur, tum principalem causam quæ Baptismum efficit, significare oportebat: idcirco illud pronomen, *Te*, & distincta divinarum personarum nomina adduntur, ut absoluta Sacramenti forma his verbis concludatur, quæ modo exposita sunt: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Neque enim sola Filii persona, de quo a Joanne scribitur: *Hic est qui baptizat*; sed simul omnes sanctæ Trinitatis personæ ad Baptismi Sacramentum operantur. Quod autem in nomine, non in nominibus dictum est, hoc plane declarat unam Trinitatis naturam & divinitatem; etenim hoc loco nomen ad personas non refertur, sed divinam substantiam, virtutem & potestatem quæ uni & eadem est in tribus personis, significat.

„*Rursus* ibid. num. 14. „Sed in hac forma quam integram & perfectam esse ostendimus, observandum est quædam prout necessaria esse, quæ si omittantur, Sacramentum confici non potest; quædam vero non ita necessaria, ut si desint, Sacramenti ratio non constet: cuiusmodi est vox illa, *ego*, cuius vis in verbo baptizo continetur; immo vero in Ecclesiis Græcorum variata dicendi ratione prætermitti consuevit: propterea quod nullam fieri oportere ministros mentionem judicarunt; ex quo factum est, ut in Baptismo hac forma passim utantur: Baptizetur servus Christi, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti; a quibus tamen perfecte Sacramentum ministrari, ex Concilii Florentini sententia & definitione apparet, cum iis verbis satis exprimitur id quod ab Baptismi veritate attinet,

„ nimirum ablutio, quæ tunc reipsa peragitur,
 „ *Sexto ex Divo Thoma*, qui hic quæst. 66. art. 5. ex professo docet assertionem, cuius ratiocinium sic exponitur: In forma Baptismi debet exprimi causa principalis, cui assimilatur effectus: & causa ministerialis, per quam causa principalis agit: sed utraque causa in forma præscripta explicatur: Igitur est conveniens: addo & optima, ut patet ex traditione perpetua. Tum quia illam fere totam sic instituit Christus; in mysterio autem semper est attendendum ad voluntatem & institutionem legislatoris, juxta illud axioma de legis textibus: *In tantum valent, in quantum sonant*. Hæc sunt sancti Doctoris verba: “ Dicendum quod Baptismus per suam formam consecratur, secundum illud Ephes. 5. Mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ; & Augustinus dicit in libro de unico Baptismo, quod Baptismus verbis Evangelicis consecratur, & ideo oportet quod in forma Baptismi exprimaturs causa Baptismi. Est autem ejus duplex causa; una quidem principalis, a qua virtutem habet, quæ est sancta Trinitas; alia autem instrumentalis, scilicet minister qui tradit exterius Sacramentum. Et ideo oportet in forma Baptismi de utraque fieri mentionem. Minister autem tangitur, cum dicitur: Ego te baptizo; causa autem principalis, cum dicitur: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Unde hæc est conveniens forma Baptismi: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. ”

CONCLUSIO SECUNDA.

Forma Baptismi apud Latinos active sumpta hæc est: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.*

Probaturs istis rationibus.

PRIMO: Usus perpetuus hoc ipsum declarat, ut ex auctoritatibus modo allatis liquet.

Secundo: Ita refertur in sacramentario S. Gregorii tit. 66. Eam quoque commendat ut jam diu ante servatam, Ordo Romanus, & Liturgiæ Gallicanæ a P. Mabillon. sicut editæ, sic & illustratæ tit. 35. Item Venerabilis Bedæ Lib.

variarum quæstionum, quæst. 14. Alexander III. denique Eugenius IV. in decreto unionis.

Tertio: Forma Baptismi a Christo determinata est in individuo, nec licitum est quidquam ab ea detrahare: Sed forma modo assignata complectitur eam quam Christus instituit. Ergo &c.

CONCLUSIO TERTIA.

Forma apud Græcos passive sic enuntiatur: *Baptizatur servus Christi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.*

QUIDAM ponunt, *baptizetur*: sed in disciplina Græcorum gnari legunt, *baptizatur*. Sic propugnat Renaudotius lib. 5. perpetuitatis fidei cap. 5. Jam:

Probaturs consilio auctoritate & ratione.

PRIMO, apud Arcudium Lib. 1. c. 8. habetur: *Baptizatur a me servus Dei*, vel *servus Dei, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Subjicit Arcudius: “ Non autem dicunt Græci, *baptizetur*, ut plerique Latinorum existimant... hunc modum loquendi in aliis quibusdam ceremoniis Græci observant; in oleo Catechumenorum: *Ungitur servus Dei*; dum vestes induunt albas: *Induitur servus Dei*, in tonsura: *Tondetur servus Dei*. Hæc autem utuntur forma passive expressa Græci, eo quod humilitatem & modestiam magis spiret. ”

Secundo, ibidem apud Arcudium: “ Gabriel Philadelphie Antistes in libello de Sacramentis, ubi agit de forma Baptismi, duplicem reddit hujus rei causam. Alteram modo a nobis commemoratam, quod divina Scriptura etiam verbo passivo utatur. Alteram, quod Græci modeste de se ipsis sentiant; & ad hoc probandum testem affert Joannem Chrysostomum, qui homilia 1. in Acta Apostolorum ponderat illud verbum *baptizabimini*, non dixit Christus, inquit Chrysostomus: Vos verò ego baptizo in Spiritu sancto; sed, baptizabimini: nos docens ut modeste de nobis sentiamus. ”

Tertio: Ceteri Orientales non absumptam formam habent pro Baptismo. Ritus Jacobitarum Severi Antiocheni sic baptizare præcipit: *Talis baptizatur in no-*

mine

mine Patris, Amen: in nomine Filii, Amen: in nomine Spiritus sancti, Amen. Hæc eadem forma, sed reſciſſo vocabulo Amen, inter quælibet immerſionem.

Alteræ quædam his verbis exprimitur: Baptizo N. agnum gregis Chriſti, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.

Nestoriani ſimpliciter & ſine addito ſic baptizant: N. talis baptizatur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.

Coptiæ ita formam proferunt: Te baptizo in nomine Patris, te baptizo in nomine Filii, te baptizo in nomine Spiritus ſancti. Rituale Copt. Ar.

Diſtum eſt in traſſ. de Sacramentis in genere, quaſdam additiones formam concomitantes, modo verba eſſentialia non deſſoſent, Baptiſmum invalidum non eſſicere; hinc formas modo laudatas nemo impugnabit. Et vero non aſimiles reperiuntur in Eccleſia Latina; namque in veſtuſto officio Gothico Latino, ut ſcribit Marten de antiq. Eccleſ. Rit. Lib. 1. art. 18. p. 166. iſtæ leguntur formæ: Baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, in remiſſionem peccatorum, ut habeas vitam æternam. In Gallicano vero: Baptizo te credentem in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, ut habeas vitam æternam.

Solvuntur objectiones contra primam Concluſionem.

OPPOSITES: Qui baptizatur, quandoque non audit verba; v. g. ſi iurduſ eſt; vel non intelligit, quia linguam non callet. Igitur forma inutilis eſt.

Reſpondeo diſtinguendo conſequens: Forma inutilis eſt, ſi verba non faciunt quod ſignificant, concedo, ſecus, nego. Verba non aſſumuntur in Sacramentis ſolum ad ſignificandum, verum etiam & ad faciendum; unde licet qui baptizatur, ea non audiret, ſunt tamen abſolute neceſſaria ad conſiciendum Sacramentum, & producendam gratiam. Ita D. Thomas ibidem ad 3. "Verba quæ proferuntur in forma Sacramentorum, non pronuntiantur ſolum cauſa ſignificandi, ſed etiam cauſa efficiendi, in quantum habent efficaciam ab illo Verbo, per quod facta ſunt omnia; & ideo convenienter diriguntur non ſolum ad homines non intelligentes, ſed etiam ad creaturas inſenſibiles, ut cum dicitur: Exorcizo te creatura ſalis.

Inſiſtes: Quandoque contingit plures baptizari & a pluribus, ſicut Apoſtoli baptizaverunt una die tria hominum milia, & alia die quinq; milia, ut dicitur Act. 2. & 4. Sed tunc illa forma, Ego te baptizo, non poterat pronuntiar. Ergo &c.

Reſpondet D. Thomas ibidem ad 4. "Dicendum quod plures ſimul non poſſunt unum baptizare, quia actus multiplicatur ſecundum multiplicationem agentium, ſi perfecte ab uno quoque agatur; & ſic ſi convenirent duo, quorum unus eſſet mutus, qui non poſſet proferre verba, alius carens manibus, qui non poſſet exercere actum, non poſſunt ambo ſimul baptizare, uno dicente verba, & alio exercente actum: poſſunt autem, ſi neceſſitas exigit, plures ſimul baptizari, quia nullus eorum reciperet niſi unum baptiſmum; ſed tum oportebit dicere: Ego baptizo vos: nec erit mutatio formæ, quia vos nihil aliud eſt, quam te & te. Quod autem dicitur nos, non eſt idem dicere quod ego & ego, ſed ego & tu: & ſic jam mutaretur forma; ſimiliter autem mutaretur, ſi diceretur: Ego baptizo me; & ideo nullus poſſet baptizare ſe ipſum; propter quod & Chriſtus a Joanne voluit baptizari, ut dicitur Extra. de Baptiſmo & eius eſſectu, cap. Debitum.

Replicabis: Paſſio Chriſti quæ eſt cauſa ſalutis, non commemoratur in forma, igitur non eſt valida.

Reſpondet ibidem D. Thomas ad 5. "Dicendum quod paſſio Chriſti, etſi ſic principalis cauſa reſpectu Miniſtri; eſt tamen cauſa inſtrumentalis reſpectu ſanctæ Trinitatis; & ideo potius commemoratur Trinitas; quam paſſio Chriſti."

Diluvuntur objectiones contra ſecundam concluſionem.

OBJICES: Symonius Theſſalonicensis c. 64. pag. 74. & poſt ipſum Gabriel Philadelphæ impugnant formam Latinorum, eo quod quandam inducat Baptiſmum ſuſcipiendi vim. Sed omnis coactio a conſecratione Sacramentorum removenda eſt. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et ſic locuti ſunt nonnulli Græci, ut Symonius & Gabriel, in odium Latinorum, ut eis

improperarent, concedo: animo veritatis ducti, nego. Quod enim hæc scripserint per exaggerationem, & ut contumeliis Latinos afficerent, patet ex duobus. Primo, Copticæ qui nihil pro ritibus a Latinis mutati sunt, attamen formam, sicut isti, per modum imperii pronuntiant, *Ego te baptizo in nomine Patris &c.* Nemo tamen Græcorum dixerit Baptismum a Coptitis datum non valere, Secundo Arcudius hic Lib. 1. cap. 8. asserit vel ipsos Græcos adversus Latinos obstreperantes, eorum non inficiari Baptismum.

Ad id vero quod dicitur, formam per modum imperii enuntiatam inducere pro suscipiendo Baptismo vim & coactionem, respondeo hoc falsissimum esse: iste enim loquendi modus spirat solum & mysterii maiestatem, & conferentis dignitatem, seu etiam auctoritatem, quippe qui in nomine Christi agit.

Instabis: In forma Latinorum non Christus, sed Minister exprimitur. Sed hoc Scripturæ adversatur, quandoquidem Joan. 1. ubi sermo est de Baptismo, solus Christus, utpote causa principalis nominatur his verbis: *Super quem videris Spiritum descendentem & manentem super eum, hic est qui baptizat, Ergo &c.*

Respondeo negando maiorem, nam & Minister & causa principalis simul in forma Latinorum exprimuntur; minister quidem iis verbis: *Ego te baptizo*: causa vero principalis, cum additur: *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Solutio est divi Thomæ hic qu. 66. art. 5. ad 1. his verbis: "Dicendum, quod actio attribuitur instrumento sicut immediate agenti: attribuitur autem huiusmodi actio principali agenti, sicut in cuius virtute instrumentum agit; & ideo in forma Baptismi convenienter significatur Minister, ut exercens actum Baptismi, per hoc quod dicitur, *Ego te baptizo*: sicut & ipse Dominus baptizandi actum attribuit Ministris dicens: *Baptizantes eos &c.* Causa autem principalis significatur, ut in cuius virtute Sacramentum agitur, per hoc quod dicitur, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*; non enim Christus baptizat sine Patre & Spiritu sancto. Græci autem non attribuunt actum Baptismi Ministris, ad evitandum antiquorum errorem, qui virtutem Baptismi baptizantibus attribuebant, dicentes: *Ego sum Pauli, & ego Cephæ;*

& ideo dicunt: Baptizatur servus Christi, talis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti; & quia exprimitur, actus exercitus per Ministrum cum invocatione Trinitatis, verum perficitur Sacramentum. Quod autem additur, Ego, in forma nostra, non est de substantia formæ, sed ponitur ad maiorem rem expressionem intentionis."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Primo, forma Baptismi apud Latinos hæc est: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Secundo, apud Græcos:* *Baptizatur servus Christi, in nomine Patris, &c.*

PRIMUM patet, juxta illud Matth. 2. *Baptizantes eos in nomine Patris &c.* Sic docent Patres; Cyprianus quidem Episc. ad Jubanum, Basilii Lib. de Spiritu sancto capit. 12. &c. Sic Concilia, in primis Florentinum in Decreto unionis, & Tridentinum Sess. 7. can. 4. Ratio divi Thomæ ea est, quod in illa forma recte significatur, & causa principalis, & ministerialis, & ipse effectus. Principalis quidem, quæ est sanctissima Trinitas; ministerialis per ista verba: *Ego te baptizo*: vox autem postrema *baptizo*, subiungit effectum.

Alterum probat Arcudius hic Lib. 1. c. 8. auctoritate Patrum Græcorum & recentiorum ejusdem gentis Theologorum, cum eadem sit in substantia accepta, & parum interlit quod forma enuntietur active per modum imperii, vel passive in humilitatis argumentum.

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Non requiritur quod passio Christi exprimat in forma Baptismi, cum sanctissima Trinitas clare in ea enuntietur.

Secundo: Eo ipso quo fit de Filio mentio, non opus est ut nomen Christi adici, cum ipse sit Dei filius.

Tertio: Incassum quidam Græci recentiores arguunt formam apud Latinos usitaram, cum ultro fateantur in substantia non deficere.

SECTIO SECUNDA.

Utrum Baptismus in nomine solius Christi datus valeat?

CONCLUSIO NEGATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA : Sacramentum quod est in individuo determinatum, non potest aliter conferri; ens enim morale, quale est Sacramentum, ab institutione divina dependet. Atqui Baptisma ut sacramentum a Christo in individuo quoad formam determinatum est, scilicet ut in nomine sanctissimæ Trinitatis conferatur. Igitur in nomine solius Christi datum non valeret. Probatur minor : Matth. 28. habetur : *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Sic censet Div. Thomas hic quæst. 66. art. 6. his verbis : " Dicendum quod, sicut supra distum est, Sacramenta habent efficaciam ab institutione Christi, & ideo si prætermittatur aliquid eorum quæ Christus instituit circa aliquod Sacramentum, efficaciam caret, nisi ex speciali dispensatione ejus qui virtutem suam Sacramentis non alligavit. Christus autem instituit sacramentum Baptismi dari cum invocatione Trinitatis; & ideo quicquid desit ad plenam invocationem Trinitatis, tollit integritatem Baptismi; nec obstat quod in nomine unius personæ intelligitur alia, sicut in nomine Patris intelligitur Filius, aut quod ille qui nominat unum solum personam, potest habere rectam fidem de tribus; quia sicut ad Sacramentum requiritur materia sensibilis, ita & forma sensibilis. Unde non sufficit intellectus vel fides Trinitatis ad perfectionem Sacramenti, nisi sensibilibus verbis Trinitas exprimitur. Unde & in baptismo Christi, ubi fuit origo sanctificationis nostri Baptismi, affuit Trinitas in sensibilibus signis, scilicet Pater in voce, Filius in humana natura, Spiritus sanctus in columna. "

Alteræ ratio sic proponitur : Traditio non aliter affirmat Baptismi formam, quam in nomine sanctissimæ Trinitatis. Ergo &c. Probatur antecedens. Justinus Martyr Apol. 2. de baptizandis ait : " De-

inde ducuntur a nobis ubi est aqua eo quod regenerationis, renovationis, que genere, quo etiam nos ipsi renovati sumus, renascuntur : Patris enim omnium, Domini Dei, & conservatoris nostri Jesu Christi, ac Spiritus sancti nomine, aqua abluuntur & expiantur. "

Concinit Tertullianus Libr. contra Praxeam cap. 16. " Novissime mandans (Christus) ut tingerent in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, non in unum; nam nec semel, sed ter ad singula nomina, in singulas personas tingimur. "

Atque vero Cyprianus Episcopus 93. ad Jubanum : " Quomodo ergo quidam dicunt foris extra Ecclesiam, immo & contra Ecclesiam, modo in nomine Jesu Christi ubicumque & quomodocumque Gentilem baptizatum, remissionem peccatorum consequi posse, quando ipse Christus gentes baptizari jubeat in plena & adunata Trinitate. "

Baptismus mira de isto momento loquitur Lib. de Spiritu sancto cap. 12. " Oportet enim inviolabilem manere traditionem proinde si in Baptismo separare Spiritum a Patre & Filio, ut periculololum est baptizanti, ita Baptismum accipienti inutile; quomodo nobis tutum fuerit a Patre & Filio distringere Spiritum sanctum? Fides ac Baptisma. Duo sunt modi parandæ salutis inter se cognati & inseparabiles. Nam fides pericitur per Baptismum; Baptismus vero fundamentum fidei nititur, & utraque res per has voces impletur : sicut enim credimus in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum; sic & baptizamur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. "

Non omittendus Fulgentius, qui Libr. de Incarnatione & gratia Christi cap. 12. hæc profert : " Ut unum eundemque se Deum & hominem credendum prædicandumque monstraret, simul in se divinam humanamque naturam unius Filii nomine nuncupavit, dicens Apostolis : Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Doctor igitur, & largitor æternæ salutis hanc ideo formam Baptismatis dedit, ne quis in eodem Dei Filio naturas dividens, mortifero illaquearetur errore : Si aut humanam Filii Dei naturam ab opere red-

„demptio alienam in sacramento Baptismatis crederet, aut duas in Christo confitendo Personas, non jam verus esset Trinitatis cultor, sed nefarius esset quaternitatis assertor, ac per hoc cum Patre, & Spiritu sancto, non Filium, sed filios coleret.”

Tertio : Sic statuerunt summi Pontifices, sic verba Christi *Euntes, docete omnes gentes baptizantes*, &c. interpretati sunt : Ergo &c. Probatur antecedens. Pelagius Papa decretum de hoc puncto dedit, & habetur apud Gratianum Dist. 4. de consecr. cap. *Si veræ*, ubi ad Gaudenium Episcopum sic scribit : „Multi sunt qui in nomine solum Christi, una etiam mersione, se aiferunt baptizatos : Evangelicum vero Præceptum, ipso Deo, & Salvatore Iesu Christo tradente, nos admonet, in nomine Trinitatis, trina etiam mersione, sanctum Baptisma unicuique tribuere, dicente Domino : Ite, docete omnes gentes, baptizantes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.”

Suffragatur Zacharias Papa Epist. 10. ad Bonifacium Episcopum, in qua ait quod : „Quicumque sine invocatione Trinitatis, locus fuisset, Sacramentum regenerationis non haberet.”

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Primo, ex Scriptura sacra.

OBJECIONES : Passim in Scriptura sacra, quidam in nomine Christi, tacito aliarum personarum nomine, baptizati annuntiantur : Igitur non opus est nominare tres personas, adeoque in solo nomine Christi valet Baptismus. Probatur antecedens : Añ. 2. Petrus ad Judæos ait : *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu Christi*, cap. 10. Idem videns quosdam Gentiles illapsum Spiritus sancti insignitos : *Iussit eos baptizari in nomine Domini Iesu Christi*. Cap. 19. de quibusdam Discipulis quos S. Paulus Ephesi invenit, habetur : *Baptizati sunt in nomine Iesu*. Igitur Baptismus in solo Christi nomine collatus, validus est.

Respondeo primo, distinguendo : Et Scriptura nominans Christum, alias non excludit Personas, concedo : & excludit nego. Legem ipse Christus posuit, & non præteribit, & hæc est : *Euntes doce-*

te, &c. Solutio est S. Cypriani Epist. 73. ad Iubajanum explicans illa verba Añ. 2. *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Domini nostri Iesu Christi* : „Iesu Christi, inquit, mentionem facit Petrus, non quasi Pater omitteretur, sed ut patri quoque filius adjungeretur.”

Respondeo secundo iterum distinguendo : Multi baptizati sunt in nomine Christi ; hoc est nomen Christi formæ additum est ad ciendos pietatis affectus Fidelium erga Christum, dum ejus meritis se a peccato originali, & morte æterna liberatos intelligunt, concedo : excludendo alias Personas, nego.

S. Thomas hic q. 66. art. 6. ad 1. ait fieri potuisse ad inflammandum corda Fidelium nascentis Ecclesiæ Baptismum dari in nomine solius Christi : „Ut nomen, inquit, Christi quod erat odiosum Judæis & Gentilibus, honorabile redderetur per hoc, quod ad ejus invocationem Spiritus sanctus dabatur in Baptismo.” Similia dicit Catechismus Romanus part. 2. de Baptismo n. 15. „Quod si etiam aliquando tempus fuisset dicendum est, cum Apostoli in nomine tantum Domini Iesu Christi baptizarent : id quidem Spiritus sancti afflatu eos fecisse, exploratum nobis esse debet : ut initio nascentis Ecclesiæ Iesu Christi nomine prædicatio illustrior fieret, divinaque, & immensa ejus potestas magis celebraretur. Deinde vero rem penitus introspectantes, facile intelligemus, nullam earum partium in ea forma desiderari, quæ ab ipso Salvatore præscriptæ sunt ; qui enim Iesum Christum dicit, simul etiam Patris personam, a quo unctus, & Spiritum sanctum quo unctus est significat.”

Verum n. 16. Subdit : „Quamquam dubium fortasse videri potest, an hujusmodi forma Apostoli aliquem baptizaverint, si Ambrosii & Basilii, sanctissimorum & gravissimorum Patrum autoritatem sequi volumus, qui ita Baptismum in nomine Iesu Christi interpretati sunt, ut dixerint, iis verbis significari Baptismum, non qui a Joanne, sed qui a Christo Domino traditus esset, tametsi a communi, & usitata forma, quæ distincta trinum Personarum nomina continet, Apostoli non discederent. Atque hoc loquendi genere Paulus etiam in Epistola ad Galatas

„ulus

„ufus videtur, cum inquit: Quicumque
 „in Christo baptizati estis, Christum indui-
 „stis: ut significaret in fide Christi, nec
 „alia tamen forma, quam idem Salvator,
 „& Dominus noster servandam præceperat,
 „baptizatos esse. „

„*Respondet tertio ad eandem difficultatem*
 „iterum distinguendo: Multi baptizati sunt
 „in nomine Christi, hoc est in fide & la-
 „vacro Christi, concedo: excludendo alias
 „Personas, nego. Baptismus novæ legis
 „dicitur fieri in nomine & virtute Christi,
 „ad distinctionem Baptismi Joannis, qui
 „non baptizabat ut Christus in Spiritu
 „sancto, sic censet Facundus Herminienus
 „L. 1. pag. 22. „Quod autem, ait, in no-
 „mine Domini Jesu hi quos memoravi-
 „mus, baptizati narrantur, non ex eo
 „credendum arbitror, quia non in nomi-
 „ne Patris, & Filii, & Spiritus sancti
 „baptizati sunt, ut etiam in ipsis serva-
 „retur verbis a Domino constituta forma
 „Baptismi. Sed quia hoc erat insinu-
 „andum quod Baptismo novo fuerint
 „baptizati, sufficere judicatum est ad
 „discretionem ipsius novi Baptismi solum
 „nomen Domini Jesu memorare, quod
 „neque in Baptismo Joannis, neque in
 „aliis Baptismis Judaici ritus interfere-
 „batur. Ceterum, illis sacratis verbis,
 „id est, in nomine Patris, & Filii, &
 „Spiritus sancti baptizati mihi viden-
 „tur. „

Secundo, ex Conciliis.

„*Oppones:* Concilia sacram interpreta-
 „tantia Scripturam debemus audire: Atqui
 „Concilia varios Actum textus modo lau-
 „datos intelligunt de Baptismo in solo Chri-
 „sti nomine dato. Igitur sic intelligenda
 „est Scriptura modo laudata. Probat
 „minor: Concilium Forojulienſe sub Adriano
 „I. ann. 791. Edit. Col. Agrip. 1606.
 „pag. 405. adductis Actum locis jamiam
 „citatis, alterum addit in quo dicitur Phi-
 „lipum Diaconum etiam in solo Christi no-
 „mine baptizasse Samaritanos; tum conclu-
 „dit Baptismum valere, in nomine Chri-
 „sti: Porro, inquit, multi Samaritanorum,
 „cum credidissent Philippo evangelizan-
 „ti de regno Dei, & in nomine Jesu ba-
 „ptizabantur viri & mulieres, haud du-
 „bie in nomine Iesu Christi. „ Quam
 „baptizandi regulam dicit a Petro appro-
 „bitam. Ergo &c.

„*Respondet negando minorem:* Ad pro-

„bationem distinguo: Et Concilium loqui-
 „tur de via extraordinaria, concedo: de
 „via ordinaria, nego. Solutio patet ex
 „duobus. Primo quidem post verba in ob-
 „jectione, laudata dicit Christum commen-
 „dasse Discipulis, ut baptizarent in nomi-
 „ne Patris, & Filii, & Spiritus sancti:
 „Post Resurrectionem inquit, Dominus
 „Apostolis commendavit, quorum Prin-
 „cipatum idem beatus gerebat Petrus A-
 „postolus, Ite, inquit, docete omnes gen-
 „tes baptizantes eos in nomine Patris,
 „& Filii, & Spiritus sancti. „ Secundo,
 „eo loci hanc sibi facit objectionem. „ Cur
 „Magister in nomine Patris, & Filii,
 „& Spiritus sancti, & Discipuli in no-
 „mine tantum Jesu præcipiunt baptizari?
 „Numquid aliud veritas per semetipsum
 „docuit, & aliud Discipuli veritatis, vel
 „aliam formam doctrinæ Ecclesiis tradi-
 „derunt? „

„*Tum respondet,* rem non ita se habere,
 „sed hoc a Discipulis ex dispensatione &
 „revelante Spiritu sancto ita factum: „ Ab-
 „sit hoc, ait, . . . sed videamus quali-
 „ter utrumque verum & sanctum est,
 „socialeque bonum, & individuum mys-
 „terium Sacramentum. Igitur sanctæ
 „Trinitatis, quam Magister & Domi-
 „nus, tribus enumeratis Personis, in uno
 „tamen nomine voluit demonstrare. Hoc
 „eundem veritatis Discipuli, in una de
 „Trinitate Persona, id est: Filii; totam
 „sanctamque Trinitatem essentialiter,
 „sancto sibi revelante Spiritu, intelligere
 „meruerunt. Quoniam sicut crebrius di-
 „ctum est, inseparabilia sunt semper o-
 „pera Trinitatis. Ubi enim Pater, ibi
 „inseparabiliter Filius & Spiritus sanctus,
 „& ubi Filius ibi inenarrabiliter Pater,
 „& Spiritus sanctus, & ubi Spiritus san-
 „ctus ibi incomprehensibiliter Pater,
 „& Filius. „

„*Replicabis:* Atqui etiam de via ordina-
 „ria, & citra dispensationem Concilium
 „intelligit Baptismum posse dari in solo
 „Christi nomine: Et probatur. Ratio qua
 „probat Baptismum sub ista forma esse opti-
 „mum, ea est, quia Filius est in Patre,
 „& Spiritus sanctus in Patre & Filio: „
 „Nam etsi inquit *ibidem*, audierant Di-
 „scipuli præcipiente Domino & Magi-
 „stro propter Mysterium Trinitatis: Ite,
 „docete omnes gentes, baptizantes eos
 „in nomine Patris, & Filii, & Spiritus
 „sancti: audierunt profecto præsentem
 „eum ostendentem sibi unitatem natu-
 „ræ: „

„ræ. Ego, ait, & Pater unum sumus. „Sed eadem viget etiam nunc ratio, nec ad revelationem confugiendum est; cum utique eam habeamus per fidem quæ nobis revelat Filium esse in Patre, Spiritum vero sanctum in Patre & Filio, Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem nego, Concilium docere formam ordinariam esse istam, Ego te baptizo in nomine Jesu, cum alteram communem & omnibus vel ab ipso Christo Discipulis commendatam, iterum atque iterum referant Patres Synodici: afferunt quidem rationem convenientiæ dispensationis, quia Filius est in Patre, Spiritus sanctus in Patre, & Filio. Unde nego paritatem. Illud enim intercedit discrimen inter fidei revelationem, & alteram quæ nomine dispensationis celebratur, quod prior facta sit Ecclesiæ, & omnibus sit communis; posterior vero sit specialis Spiritus sancti instinctus additus fidei, & specialibus personis concessus, qualis fuit revelatio facta Apostolis, ut in solo Christi nomine baptizarent: Quod tamen non nihil revocat in dubium Catechismus Romanus supra laudatus.

Insistes: Ut Baptismus valeat, sufficit ut fiat expressa mentio de sancta Trinitate: Sed sit in Baptismate in solo Christi nomine collato. Et probatur: Relativa sunt simul natura & cognitione: Atqui Filius est nomen relativum & connotat Patrem, Pater vero & Spiritus sanctus concipiuntur se mutuo amare. Igitur nominando unam Personam ceteræ exprimentur.

Respondeo negando minorem. Ad probationem distinguo minorem: Filius connotat Patrem implicite, concedo: explicite, nego: Alius est enim conceptus formalis Patris, alius Filii. Porro requiritur formalis & explicita expressio trium Personarum in forma Baptismi, quippe quæ sit a Christo in individuo determinata. Sic docet D. Thomas, hic quæst. 66. art. 6. his verbis: „Et ideo quidquid deficit, ad plenam invocationem Trinitatis, tollit integritatem Baptismi. Nec obstat, quod in nomine unius personæ intelligitur alia sicut in nomine Patris intelligitur Filius, aut quod ille qui nominat unamquamque personam, potest habere rectam fidem de tribus, qua sicut ad Sacramentum requiritur materia sensibilis, ita & forma sensibilis. Unde non sufficit intellectus, vel fides Trini-

tatis ad perfectionem Sacramenti, nisi sensibilibus verbis veritas exprimitur. „Unde & in Baptismo Christi, ubi fuit origo sanctificationis nostræ Baptismi affuit Trinitas in sensibilibus signis, scilicet licet Pater in voce, Filius in humana natura, Spiritus sanctus in columba. „*Perfistes*: Concilia abque restrictione Baptismum in nomine solius Christi conferendum esse censent: Igitur valet in nomine solius Christi. Probatum antecedens: Lemovicenfe Diocesanum ait: „Dicimus infantem esse baptizatum, si baptizans dicat, baptizo te in nomine Christi. „Idem quædam aliæ Synodi proferunt. Idem Petrus Pitsaviensis Lib. 5. cap. 5. Idem Joannes de Rascio in oratione habita coram Concilio Basileensi de Communionem sub utraque specie. Ergo &c.

Respondeo negando consequentiam. Ad Probationes dico, Synodos laudatas non esse Oecumenicas, adeoque nec in hoc audiendas esse; maxime a tempore Concilii Tridentini, quod Sess. 7. can. 4. de fide determinavit, Baptismum valere solum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti collatum. Ceterum quæcumque oratores proferunt in Conciliis vim non habent definitionis, donec accedat consensus Patrum; non legitur autem Synodum Basileensem definivisse Baptismum in solo Christi nomine collatum valere.

Tertio, ex summis Pontificibus & sanctis Patribus.

REPLICABIS: Non unus summus Pontifex Baptismum in nomine solius Christi collatum provexit. Ergo &c. Probatum antecedens. De sancto Stephano primo, Sanctus Cyprianus Episcopus. 73. hæc scribit: „Quomodo ergo quidam dicunt foris extra Ecclesiam, inimo & contra Ecclesiam, modo in nomine Iesu Christi, ubicumque, & quomodocumque, Gentilem baptizatum, remissionem peccatorum consequi posse; quando ipse Christus gentes baptizari jubeat in plena, & adunata Trinitate? „Il. Nicolaus primus a Bulgaris interrogatus, num baptizatus a Iudæo optime tinctus foret, sic respondit, & habetur capit. quodam Iudæo. De consecrat. Diss. 4. „A quodam Iudæo, inquit, nescitis utrum Christiano, an Pagano, multos in patribus vestra baptizatos asseritis, & quid „de

„ de his sic agendum consulitis, hi pro-
 „ fecto, si in nomine sanctæ Trinitatis,
 „ vel tantum in nomine Christi, sicut
 „ in Actibus Apostolorum legimus, bapti-
 „ zati sunt; constat eos non esse denuo
 „ baptizandos. Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad primam probationem dist. Et S. Cyprianus errore facti detentus, non assecutus est mentem Stephani, concedo: & assecutus est, nego! Zelo abreptus Cyprianus ægre ferebat Stephanum recipere baptismum verbis Evangelicis ab Hæreticis collatum, ex quo inferebat sanctum Pontificem, etiam Baptisma, abique verbis Christi datum valere: sed non sic. Constat enim ex multis capitibus Stephanum semper voluisse Baptismum in nomine sanctæ Trinitatis conferri. I. Ex Scriptore anonymo Cypriano suppari, qui de decreto S. Papæ loquens ait, Baptismum tunc datum in nomine Christi, non exclusisse trium Personarum invocationem: „ Nec æstimes huic tra-
 „ Æui contrarium esse quod dixit Do-
 „ minus: Ite, docete gentes, tingite eos
 „ in nomine Patris, & Filii, & Spiritus
 „ sancti: quia cum hoc verum, &
 „ rectum, & omnibus modis in Ecclesia
 „ observandum sit, & observari quoque
 „ solitum sit, tamen considerare oportet
 „ quod invocatio nominis Jesu non debet
 „ a nobis inutilis videri propter veneratio-
 „ nem & virtutem ipsius nominis, in quo
 „ nomine virtutes omnes solent fieri, &
 „ nonnumquam aliquæ etiam ab homini-
 „ bus extraneis. „ Extat ille anonymi tra-
 „ ctatus in exemplari vetustissimo S. Remi-
 „ gii Remensis, post Epistolam sancti Cy-
 „ priani ad Pompejum: quem primum inter
 „ Cypriani opera edidit Rigaltius. Illum
 „ autem Tractatum Ursino Monacho Afro
 „ tribuit MS. codex Vaticanæ Bibliothecæ,
 „ cujus Ursini meminit Gennadius capite
 „ 27. libri de Scripturis Ecclesiasticis.

Rursus ex Epistola Firmiliani ad S. Cyprianum, in qua de S. Stephano, episcopo
 „ decreto loquens ait: „ Illud quoque ab-
 „ surdum, quod non putant querendum
 „ esse, quis sit ille qui baptizaverit, eo
 „ quod qui baptizatus sit, gratiam con-
 „ sequi potuerit, invocata Trinitate no-
 „ minum, Patris, & Filii, & Spiritus
 „ sancti. „ Hoc ipsum patet ex decreto
 „ S. Papæ dicentis, *Nihil innovetur, nisi quod*
 „ *traditum est.* Audis enim velle Baptismum
 „ conferri juxta Traditionem, adeoque in
 „ nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Ad factum Nicolai I. distinguo: Et dixit ut Doctor particularis Baptismum valere in solo Christi nomine, concedo. Loquens ex cathedra, nego: non enim de hoc fecit definitionem, maxime cum consultaretur non de forma, sed de validitate Ministri, hoc est, num Baptismus collatum a Pagano valeret. Ceterum Concilium Tridentinum de fide definit Baptismum solummodo in nomine Patris &c. datum valere, unde illi sententiæ absolute standum est.

Instabis: Atqui ex Traditione constat Baptismum in solo Christi nomine datum valere. Ergo. Prohibetur subsumptum. Traditio habetur ex Patribus primorum sæculorum: Sed ex Patribus primorum sæculorum constat Baptismum in solo Christi nomine datum validum esse: Et probatur. Instat omnium sint S. Hilarius, & S. Ambrosius. Prior Lib. de Synodis ita loquitur: „ Ne postremo Apostoli
 „ reperiantur in crimine, qui baptizare
 „ in nomine Patris, & Filii, & Spiritus
 „ sancti iussi, tantum in Jesu nomine
 „ baptizaverunt. „ Posterior vero L. de Spiritu sancto cap. 3. ait: „ Nunc con-
 „ deremus, utrum quemadmodum in
 „ Christi nomine plenum esse legimus Baptismatis Sacramentum, ita etiam san-
 „ cto tantum Spiritu nuncupato, nihil de-
 „ sit ad Mysterium. „ Ergo &c. Hanc
 „ ibi reddit rationem, quia nominando
 „ Christum ceteræ Personæ designantur:
 „ Si Christum dicas, & Patrem a quo
 „ unctus est, & ipsum qui unctus est,
 „ & Spiritum sanctum quo unctus est
 „ designasti. „

Respondeo negando subsumptum: Ad probationem nego minorem. Ad ulceriorem probationem auctoritate D. Hilarii suffultam, distinguo: Et eo loci sanctus Doctor vult solum sacras Scripturas non esse sibi contrarias, concedo: & contendit Baptismum valere in solo Christi nomine, nego. Quia vero Apostoli ex dispensatione potuerunt baptizare in nomine solius Christi, Act. 2. ideo loquitur. Quod sit ejus sensus patet ex verbis antecedentibus: „ Pereant quoque, *inquit*, si vide-
 „ tur quod non ego dixerim, sed respon-
 „ sionis necessitas, omnia divina illa, &
 „ sancta Evangelia salutis humanæ: ne se in-
 „ vicem contraria dictorum opinione com-
 „ pugnent; ne missurus Dominus Spiritum sanctum, ipse de Spiritu sancto natus legatur: ne mortem, & gladium
 „ de-

„denunciaturus usuris emi gladium pas-
 „surus indicat : ne ad inferos descen-
 „sus, in Paradiso sit cum latrone : ne pe-
 „stremo Apolloli reperiantur in crimine,
 „qui baptizare in nomine Patris, & Filii
 „& Spiritus sancti iussi, tantum in Jesu
 „nomine baptizaverunt. „

Ad S. Ambrosium distinguo : Et sanctus
 Doctor vult solum opera ad extra esse
 omnibus Personis communia, concedo :
 & excludit in Baptismo trium Personarum
 invocationem, nego. In isto libro
 probat Spiritus sancti divinitatem, &
 omnia illi tribuit quæ ceteris Personis
 tribuimus ; quocirca si exploderet a Bap-
 tismo trium Personarum invocationem,
 & unam nominare sufficeret, utique Ba-
 ptisma in nomine solius Patris, vel solius
 Spiritus sancti datum valeret, quod nul-
 lus unquam dixerit : „ Sed, ait, fortasse
 „ aliquis dicat : quæ ratione, cum dixerit
 „ hic ex Patre omnia, & per filium om-
 „ nia, de spiritu sancto tacuerit, & hinc
 „ cupiat præiudicium comparare ? quod
 „ si pergit malitiose interpretari, quam
 „ multis invenit locis prædicatam Spiritu-
 „ sancti potestatem, in quibus vel de
 „ Patre, vel de Filio nihil Scriptura ex-
 „ presserit, sed intelligendum reliquerit.
 „ Numquid ergo cum gratia Spiritus præ-
 „ dicatur, Dei Patris, aut Unigeniti fi-
 „ lii denegatur, non ita quia sicut Pa-
 „ ter in filio, & Filius in patre ; ita
 „ etiam diffusa est charitas Dei in cor-
 „ dibus nostris per Spiritum sanctum qui
 „ datus est nobis. Et sicut qui benedic-
 „ tur in Christo, benedicitur in nomine
 „ Patris, & Filii, & Spiritus sancti ;
 „ quia unum nomen, potestas una : ita
 „ etiam ubi operatio aliqua divina aut
 „ Patris, aut Filii, aut Spiritus designa-
 „ tur non solum ad sanctum Spiritum,
 „ sed etiam ad Patrem refertur, & Fi-
 „ lium ; nec solum ad Patrem, sed et-
 „ iam ad Filium refertur & Spiritum. „
 Jam vero quod S. Ambrosius Baptismum
 in nomine trium personarum propugna-
 verit, audi ipsum L. 2. de Sac. cap. 7.
 sic loquentem : „ In uno autem nomine
 „ baptizari nos iussit : hoc est in nomine
 „ Patris, & Filii, & Spiritus sancti :
 „ nobis mirari quia dixi unum nomen,
 „ ubi est una substantia, una divinitas,
 „ una majestas, hoc est nomen, de quo
 „ dictum est : in quo oportet omnes sal-
 „ vos fieri. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Baptismus in solo Christi nomine datus
 non valet.*

PRIMO : Matt. 18. habetur : *Eniter
 ergo, docete omnes gentes baptizantes eos in
 nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.*
 Quæ quidem verba ponderans S. Th. hic
 q. 66. art. 6. ait Baptismum seclusa san-
 ctus. Trinitatis invocatione, non valere.

Secundo : Assipulatur Traditio ; sic enim
 docet Iulianus Apol. 2. Sic Cyprianus
 Epist. 73. ad Jubajanum, sic Basilii Lib.
 de Spiritu sancto cap. 12.

Tertio : Hoc ipsum definitivè sacra Syn-
 odus Tridentina Sess. 7. can. 4. Quod &
 usu quotidiano comprobatur.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,
ET SOLUTIONUM.

PRIMO : Legitur quidem Act. 2. Ba-
 ptismum dari in nomine Christi, sed non
 excludendo alias Personas : Tum quia
 Baptismus etiam datus in nomine sanctæ
 Trinitatis rectè appellatur Christi Bap-
 tisma eo quod Christum habeat auctorem.

Secundo : in eodem prioris sensu quæ-
 dam Concilia particularia intelligenda
 sunt, maxime cum sacra Synodus Tri-
 dentina Sess. 7. can. 4. agens de Bap-
 tismo, nonnisi Baptismum in nomine SS.
 Trinitatis collatum commemoret.

Tertio : Tametsi Filius sit in Patre,
 sanctus vero Spiritus in Filio & Patre,
 non sufficit unicam in forma Baptismi
 nominare Personam, quia Christum aliter
 determinavit.

ARTICULUS OCTAVUS.

De veteris legis Baptismatibus.

VARIA fuisse in veteri lege Baptisma-
 ta colligitur ex his Apostoli verbis
Baptismatum doctrinæ gloss.) Pluraliter dic-
 cit.) Sed inter alia duo recententur prin-
 cipalia, videlicet Circumcisio quæ vices
 Baptismi pro masculis gerebat : Tum Ba-
 ptisma Joannis. De utroque momento
 ne aliquid ad tractatum Baptismi desit,
 agendum est.

SECTIO PRIMA.

Num Circumcisio rationem haberet Baptismi in veteri lege?

BAPTISMUS in duplici sensu spectari potest; primo quidem secundum se, deinde vero secundum effectus: si priori modo consideretur, certum est esse ablu- tionem, aqua elevata, ad sanctificandum hominem factam: si posteriori, id omne quod eundem cum Baptismo præstat effectum, potest dici Baptisma virtuale. Certum est Circumcisionem non fuisse Baptismum in prima significatione usur- patum; hinc non nisi de Baptismo vir- tuali præsens controversia movetur, & queritur I. Num Circumcisio sit Sacra- mentum ad delendum peccatum origina- le? II. Num gratiam producat sicut Sa- cramentum novæ legis? Jam sit

CONCLUSIO PRIMA.

Circumcisio habebat rationem Baptisma- tis in veteri lege pro masculis.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA est: Sacramentum est signum a Deo institutum ad salutem generis hu- mani: Atqui Circumcisio talis fuit, quip- pe quæ & Deum haberet auctorem, & ad salutem hominis instituta foret; sic enim habetur Gen. 17. *Hoc est pactum meum quod observabitis inter me, & vos, & semen tuum post te: circumcidetur ex vo- bis omne masculinum, & circumcidetis car- nem præputii vestri, ut sit in signum fœderis inter me, & vos.* Rursum ibid. *Masculus cujus præputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo, vel ut legit Augustinus L. 3. contra Julianum cap. 18. peribit de populo meo.* Quæ verba idem sanctus Doctor ibidem docet intelligen- da esse non tantum de adultis, sed etiam de parvulis.

Secunda: Signum sensibile a Deo ad gratiam conferendam parvulis datum, est sacramentum, & quidem Baptismatis: Atqui talis erat Circumcisio, eo quippe scopo, & fine circumcidebantur parvuli, ut in eis abstergeretur macula peccati origi- nalis, cum non aliam haberent. Igitur Circumcisio erat verum sacramentum. Quod autem deleat in masculis pecca-

tum originale, probatur ex summis Pon- tificibus & ex SS. Patribus. Gregorius Magnus, L. 4. Moral. cap. 1. & habetur de consecratione distinct. 4. cap. 5. can. *Quod autem*, dicit: "*Quod apud nos va-*" let aqua Baptismatis, hoc egit pro illis "*qui de Abraham stirpe prodierant, my-*" sterium Circumcisionis. "*Innocentius*" III. in cap. *Majores* de Baptismo, asserit Baptismum Circumcisioni successisse; per illam enim originale remittebatur pecca- tum, licet ad regnum cælorum tunc non pervenirent pueri.

Suffragantur Patres. Habemus Augusti- num, seu auctorem libri hypognosticon cap. 5. ubi ait: "*Circumcisio ostendit*" diei, Baptismi gratiam dabat, & par- "*vulus Circumcisione fraudatus, delicto*" "*originali non caruit.*"

Idem docet divus Bernardus lib. 2. de Assumptione Mariæ: "*Cum inquit*", nunc "*in Baptismo sola hanc maculam pec-*" cati originalis lavet gratia, & sola "*eam raserit petra circumcissionis.*" "*Concinit Beda in Homil. Circumcisionis:*" "*Idem salutiferæ curationis auxilium*" "*Circumcisio in lege contra originalis*" "*peccati vulnus agebat, quod Baptismus*" "*agere revelatæ tempore gratiæ consue-*" vit. "*Sed remissio peccati saltem de*" "*lege Dei ordinaria, sine infusione gratiæ*" "*fieri nequit: Igitur in Circumcisione con-*" "*ferrebat gratia sanctificans. Ea innixus*" "*ratione S. Thomas hic q. 62. art. 6. ad 3.*" "*rejecit opinionem Magistri Sententiarum,*" "*& aliorum Antiquorum, dicentium in*" "*Circumcisione non conferri gratiam, sed*" "*solum auferri peccatum:*" "*Hoc, inquit,*" "*non potest esse, quia homo non iusti-*" "*ficatur a peccato, nisi per gratiam,*" "*secundum illud Rom. 3. iustificati gra-*" "*tia per gratiam ipsius.*"

Tertia ratio: Baptismus est Sacramen- tum fidei, & hominem Deo reconciliat: Sed Circumcisio utrumque suo modo ha- bet effectum: Ergo &c. Ista ratio est D. Thomæ hic qu. 70. art. 1. "*Respondeo*" "*dicendum, quod Baptismus dicitur Sa-*" "*cramentum fidei, in quantum scilicet*" "*in Baptismo sit quædam fidei professio,*" "*& per Baptismum congregatur homo*" "*congregationi Fidelium; eadem autem*" "*est fides nostra, & antiquorum Patrum,*" "*secundum illud Apost. 2. Corinth. 4. ha-*" "*bentes eundem spiritum fidei, credimus.*" "*Circumcisio autem erat quædam prote-*" "*statio fidei. Unde dicitur Roman. 4.*" "*quod*"

„ quod Abraham accepit circumcisionem
 „ tamquam signaculum fidei. Unde & per
 „ circumcisionem Antiqui agerebantur
 „ collegio Fidelium. Unde manifestum est,
 „ quod Circumcisio fuit præparatoria ad
 „ Baptismum, & præfigurativa ipsius, se-
 „ cundum quod antiquis Patribus omnia
 „ in figuram futuri contingebant (ut di-
 „ citur 1. Cor. 10.) sicut & fides eorum
 „ erat de futuro. „

„ *Quarta*: Illa cæremonia erat Baptismus
 „ virtualiter, quæ præparabat ad novæ le-
 „ gis Sacramentum suscipiendum; est enim
 „ relatio inter dispositionem & formam:
 „ Atqui Circumcisio erat præparatio ad Ba-
 „ ptismum: hanc propter rationem ablutionis
 „ aquæ facta a Joanne, nomine Baptismi
 „ insignita est &c. Sic ibidem art. 3. ratio-
 „ cinatur divus Thomas jam laudatus, &
 „ art. 4. in argumento, *Sed contra*, his ver-
 „ bis: " Sed contra est quod Augustinus
 „ dicit ad Valerium contra Julianum,
 „ ex quo instituta est Circumcisio in po-
 „ pulo Dei, quæ erat signaculum fidei
 „ justitiæ Dei, ad sanctificationem pur-
 „ gationis valebat parvulus originalis, ve-
 „ terisque peccati: Sicut & Baptismus
 „ ex illo cepit valere tempore ad inno-
 „ vationem hominis, ex quo institutus
 „ est. „

CONCLUSIO SECUNDA.

*Circumcisio nonnisi ex opere operantis produ-
 cebat gratiam.*

ISTA conclusio est contra Juveninum
 Gillicani Oratorii recentiorum Theolog-
 um, qui Comment. Hist. & dogm. de
 Sacramentis in genere art. 2. pag. 54.
 edit. Lugd. 1696. sic loquitur: *Conclusio.*
Non est omnino improbabilis eorum Theo-
logorum doctrina qui Circumcisionem olim ex
opere operato gratiam sanctificantem contu-
lisse contendunt.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Quod de fide definitum est,
 nemini licet contrarium propugnare: sed
 de fide definitum est sola novæ legis Sa-
 cramenta gratiam ex opere operato pro-
 ducere: Igitur non nisi ex opere ope-
 rantis Circumcisio gratiam producebat:
 nec citra fidei periculum contrarium de-
 fendi potest. Probatur minor ex Conci-
 lio Tridentino Sess. 7. can. 6. *Si quis di-*

xerit sacramenta novæ legis non continere
gratiam quam significant, aut gratiam ipsam
non ponentibus licet non conferre, quasi
signa tantum externa sint accepta per fidem
gratiæ vel justitiæ, & notæ quadam Chris-
tianæ professionis, quibus apud homines di-
scernuntur fideles ab infidelibus; anathema
sit. Tum can. 8. sic pronuntiat. Si quis di-
xerit per ipsa novæ legis sacramenta ex opere
operato non conferri gratiam; sed solum fi-
dem divinæ promissionis ad gratiam conse-
quendam sufficere; anathema sit. Quibus
verbis secernit sacra Synodus Sacramenta
novæ legis a sacramentis veteris legis, quod
gratiam ex opere operato producebant, le-
geus vero illa.

Legitur ex Tridentina Synodo Baptismus
a Circumcisione distingui. I. Quia gra-
tiam ex opere operato producit. II. Quod
virtus ejus præpollentior sit ad gratiam
producendam ea, quam conferrebat Cir-
cumcisio, & cetera veteris legis sacra-
menta. III. In eo etiam quod Sacramen-
ta Christi sint in sensu stricto causæ gra-
tiae, e contra vero Circumcisio quæ erat
signum quo Judæi a populo barbaro di-
stinguebantur, & signaculum fidei quo
homo gratiam obtinebat, adeoque care-
nus ex opere operantis illam producebat,
quatenus excitabat fidem, vel adulti cir-
cumcisionem accipientis, vel parentum
parvuli qui circumcidebatur.

Altera: Producere gratiam ex opere
 operato est illam præcontinere, tum il-
 lam producere: Sed nemo dixerit sacra-
 menta antiquæ legis in se gratiam præ-
 continuisse virtute, eamque in animabus
 produxisse. Et probatur: Primo ex Apo-
 stolo, qui ea vocat vacua, & egena ele-
 menta, ad Galat. 4. II. Inde sequeretur no-
 stra non multum luperare in virtute cir-
 cumcisionem. III. Ad perfectum adduxisset
 lex Moïsaica, si ejus sacramenta ex ope-
 re operato gratiam produxissent; quod est
 contra Apostolum dicentem Heb. 7. *Nihil ad*
perfectum adduxit lex. IV. Ex Concilio Tri-
 dentino jam citato. V. Ex Florentino ubi
 in decreto unionis, & instructionis hæc
 habentur: " Septem sunt Sacramenta
 „ novæ legis, scilicet Baptismus, Con-
 „ firmatio, Eucharestia, Pœnitentia, Ex-
 „ tremæ Unctio, Ordo, & Matrimonium,
 „ quæ multum a sacramentis differunt
 „ antiquæ legis: illa enim non causabant
 „ gratiam, sed eam solum per Passionem
 „ Christi dandam esse figurabant; hæc
 „ vero nostra, & continent gratiam, &
 „ ipsam

„ ipsam digne suscipientibus conferunt . „
Tertia sub ista forma proponitur : Pro-
 ducere gratiam ex opere operato in sen-
 su Concilii Tridentini, est illam produ-
 cere virtute Passionis Christi quæ est opus
 factum, & operatum, & non virtute si-
 gni sensibilis, ut Theologi contrariæ sen-
 tentiæ somniant. Sin minus tota subver-
 titur distinctio excellentiæ, & virtutis Sa-
 cramentorum novæ legis a sacramentis
 veteris legis : Igitur nedum est contra
 Conciliorum definitiones & Apostolum,
 dicere sacramenta veteris legis producere
 gratiam ex opere operato, sed & impos-
 sibile illud est, cum opus operatum in
 veteri lege scilicet Passio Christi nondum
 perfecta foret.

Quarta : Opus operatum in veteri lege
 fictitium est : Ergo &c. Probatur anteceden-
 dens : Sane non est signum sensibile, cum
 ex Apostolo sacramenta v. l. *vacua essent*
 & *egena elementa*, Gal. 4. Non est actus
 suscipientis, est enim opus operantis ; non
 etiam Passio Christi, quippe quæ foret tan-
 tummodo his temporibus futura : Igitur
 Circumcisio non producebat gratiam ex
 opere operato.

Quinta : Circumcisio non nisi a fide in
 Christum justificandam vim habebat : sed
 justificare vi fidei est gratiam producere
 solum ex opere operantis : Ergo &c. Ista
 ratio est divi Thomæ 1. 2. q. 109. art. 2.
 in corpore, ubi sic ait : „ Veteris legis
 „ cæremoniæ non poterant in se conti-
 „ nere realiter virtutem profluentem a
 „ Christo incarnato, & passio, sicut con-
 „ tinent sacramenta novæ legis, & pro-
 „ pter hoc ad Gal. 4. Apostolus vocat ea
 „ egena, & infirma elementa : infirma
 „ quidem, quia non possunt a peccato
 „ mundare ; sed hæc infirmitas provenit
 „ ex eo quod sunt egena, id est eo quod
 „ non continent in se gratiam. „

*Solvuntur objectiones contra primam
 conclusionem.*

OBJICES : Quod est solummodo si-
 gnum distinctionis unius populi ab alio,
 non est sacramentum conferens gratiam :
 Atqui Circumcisio erat dumtaxat signacu-
 lum quo Judæi ab infidelibus sequebantur :
 Et probatur 1. ex Tertulliano, qui
 libro contra Judæos, paulo post princi-
 pium sic loquitur : „ Circumcisio, inquit,
 „ in signum non in salutem dederat Deus
 „ populo Israel. „ II. Ex Cypriano Lib.

Boncat Theol. Tom. VII.

1. contra Judæos capit. 8. ubi sic fatetur :
 „ Nonne Melchisedech, & alii qui non
 „ erant ex semine Abraham, fuerunt iusti
 „ sine circumcisione ? nam circumcisio erat
 „ tantum signaculum seminis Abraham,
 „ sed non justificabat. „ Sic utique cen-
 sent Justinus, Irenæus, Chrysostomus :
 Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad pro-
 bationem distinguo : & Patres laudati
 unum tantummodo edocere contendunt,
 scilicet circumcisionem non nisi ex opere
 operantis gratiam contulisse, concedo : Et
 negabant eam esse sacramentum veteris
 legis, nego. Quia vero sacramenta illa
 erant vacua, & egena elementa, malue-
 runt Patres delineare circumcisionem per
 id quod erat apud Judæos solemne signa-
 culum, scilicet distinctionis a Barbaris, &
 filiationis ab Abrahamo proficilcentis, cu-
 jus se dicebant filii, quam per rationem
 sacramenti.

Instabis : Agnus Paschalem, & sacrifi-
 cia isti Patres nominant sacramenta : Igi-
 tur & Circumcisionem hoc nomine in-
 signire debuerunt, quod tamen non fece-
 runt, ex quo silentio manifeste sequitur
 illos non habuisse Circumcisionem ut sa-
 cramentum.

Respondeo ut supra : Et omissa illa do-
 cte maluerunt appellare Circumcisionem
 signaculum filiationis, quo ab Abraham
 ut a Patre a Deo benedicto, & quo et-
 iam a barbaris nationibus separabantur,
 concedo : & negabant illam esse sacra-
 mentum, nego.

Instes : Tertullianus in loco citato ait
 Circumcisionem in signum, & non in sa-
 lutem fuisse datam : sed quod non est ad
 salutem, a ratione sacramenti deficit.
 Ergo &c.

Respondeo Tertullianum, & quosdam
 Patres potuisse Circumcisionem e sacra-
 mentorum albo expungere, sed cum sum-
 mi Pontifices, multi Patres, & sanctus
 Thomas eam ut Sacramentum prædicent,
 probabilius est, & veritati magis conso-
 num, eam inter sacramenta annume-
 rare.

Perfisses : Apostolus ad Galatas 2. ait :
 Si per legem iustitia, ergo Christus gratis
 mortuus est. Igitur Circumcisio veteris
 legis nullo modo gratiam conferebat.
 Confirmatur : Baptismus aperit cælos &
 remittit peccata actualia ante Baptismum
 commissa : Sed Circumcisio neutrum ope-
 rabatur effectum : Ergo &c.

C

Respon-

Respondeo primo, argumentum nimis probare; inde enim sequeretur nulla fuisse in veteri lege sacramenta.

Respondeo secundo, distinguendo: Gratis Christus mortuus esset, si sacramenta veteris legis gratiam independentem a Christo contulissent, concedo: si fide in Christum, & in ejus merita, nego. Circumcisio, & alia sacramenta non alio modo gratiam causabant nisi per fidem in Christum: Solutio est divi Thomæ hic q. 70. art. 4. ad 1. "Dicendum quod ratio illa procederet, si ex circumcissione esset iustitia aliter, quam per Passionem Christi."

Ad primam probationem dico, Circumcisionem aperuisse cælos dispositive, quatenus præparabat Judæos ad recipiendum Messiam, & fidem in eum stimulabat. Ceterum erat impedimentum ad introitum in regnum cælorum, ex parte totius naturæ corruptæ; hinc nullus etiam baptizatus ante Christi Passionem poterat intrare in cælum; sic respondet ibidem divus Thomas art. 4. "Dicendum quod in Circumcissione auferebatur originale peccatum, ex parte personæ remanebat tamen impedimentum intrandi in regnum cælorum ex parte totius naturæ: quod fuit sublatum per Passionem Christi, & ideo etiam Baptismus ante Passionem Christi non introducebat in regnum; sed & Circumcisio si haberet locum post Passionem Christi introduceret in regnum."

Ad alteram probationem idem sanctus Doctor art. 5. facit satis his verbis: "Dicendum, quod adulti quando circumcidebantur, consequebantur remissionem, non solum originalis peccati, sed etiam actualium peccatorum: non tamen ita quod liberarentur ab omni reatu peccatæ, sicut fit in Baptismo, in quo confertur copiosior gratia."

Dices: Quidam Christiani ut Æthiopes non animo superstitioso, etiam nunc servant Circumcisionem, & tamen nihil eis prodest. Ergo &c.

Respondeo Legalia abrogata fuisse; hinc etiam si animo fidei servarentur, esset superstitio. Quidquid sit de Æthiopibus Christianis, melius esset si a Circumcissione abstinerent.

Fis satis objectionibus contra secundam conclusionem.

O B J E C T I O Iuveninus: Circumcisio debebat peccatum originale vi propria: Igitur ex opere operato. Probatur antecedens: Illa cæremonia vi propria debebat culpam originalem, qua omnia, anima peribat, & masculus a populo Dei eiciebatur: Atqui res ita se habebat, juxta illud Gen. 17. *Masculus cujus præputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo.* Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo: Anima cujus caro non erat circumcisa, peribat propter transgressionem legis, concedo: subdit enim Deus, *Quia pactum meum irritum fecit*: ex eo quod omitteret cæremoniam quæ haberet ex se virtutem iustificandi hominem, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Auctoritas ista ab auctore laudata, ne minimum quidem pro opinione contraria probare potest; tametsi enim veteris legis sacramentum produceret gratiam solum ex opere operantis, verum erit dicere illud gratiam producere, & Circumcisionem omittentes perire, quia legem a Deo sanctam transgrediebantur.

Instat: Sanctus Augustinus L. 2. de nuptiis, & concupiscentia cap. 11. asserit per Circumcisionem populum Iudaicum fuisse a peccato originali liberatum, quemadmodum nunc Catechumeni Baptismate mundantur: sed Baptismus gratiam ex opere operato producit: Igitur & sic producebat Circumcisio. Verba sancti Doctoris sic citat Iuveninus: "Instituta est circumcisio in populo Dei, quod erat tunc signaculum iustitiæ fidei, ad significationem practicam, *Nonnulla enim exemplaria habent sanctificationem*, purgationis valebat, & parvulis originalis, veterisque peccati, sicut & Baptismus ex illo valore cepit ad invocationem hominis ex quo institutus est. Ergo &c."

Respondeo primo, textum Augustini non nihil fuisse defforatum, nam juxta editionem Parisiensem ad signum Navis pag. 390. habetur: "Ad innovationem hominis ex quo est institutus." Minime vero ad invocationem hominis ex quo institutus est.

Respondeo secundo distinguendo majorem: Et comparatio Circumcisionis est inadæquata, concedo: & est omnimoda: nego:

go : & sic distincta minore, nego consequentiam. Augustinus ait quidem per Circumcisionem peccatum originale fuisse deletum, & in hoc enim Baptismo assimilari concedit : sed de modo quo peccatum deleteretur, non agit : Num ex opere operato hoc fieret, vel non, silet : subindigit tamen Circumcisionem non nisi ex opere operantis fidem in Christum profitentis hunc habuisse effectum, cum eo loci duo dicat ; primo quidem, Circumcisionem fuisse signaculum iustitiæ fidei : Secundo eandem fuisse institutam ad significandum Christum, quatenus parentes fidem in illum profitebantur ; hinc Circumcisio Christi passionem præludebat, & per fidem in Christum iustificabantur, tam pueri, quam adulti : Sic ibi habet Augustinus : " *Traditus est enim Christus*

" *propter delicta nostra, & resurrexit propter justificationem nostram* " *per* *circumcisionem enim* " *instituta est Circumcisio in populo Dei,* " *quod erat tunc signaculum iustitiæ Dei* " *ad significationem purgationis valebat.* " *Audis Augustinum dicentem Circumcisionem valuisse ad significandam ; purgationem per fidem Christi conferendam ; Baptismus vero nedum significat etiam regenerationem, sed & virtute sibi intrinseca eam producit, juxta illud eiusdem Augustini : " Quenam est tanta virtus aquæ,* " *ut corpus tangat, & cor abluit.* " *Rursus L. 19. contra Faustum cap. 13. pag. 148. " Sacramenta quæ observabantur,* " *& celebrabantur ex lege .v. ablata sunt* " *... alia sunt instituta virtute maiora.* " *Si virtutē maiora, dubio-procul Circumcisio ex ipso Augustino non erat ejusdem cum Baptismo virtutis, ut vi sua, & ex opere operato produceret gratiam : ex quo liquet Juveninum, suo nutu contra sancti Doctoris mentem inter scribendum ipsius textum, ad vocem ; significationem, addidisse prædicam, quod nedum cogitavit sanctus ille Pater.*

Institit : Sacramentum quod per se gratiam regenerationis producit ; illam ex opere operato producit : Atqui Circumcisio sic producebat gratiam : Et probatur ex sancto Augustino, qui Lib. 4. de Baptismo cap. 24. pag. 173 columna 1. scribitur : " Tamen consicere possumus, " *quid valeat in parvulis Baptismi sacramentum, ex circumcisioe carnis,* " *quam prior populus accepit, quam priusquam acciperet, iustificatus est Abraham Ipsum Sacramentum per sei-*

plum multum valebat. " *Eo loci infert sanctus Doctor efficaciam Baptismi ex energia Circumcisionis : sed Baptismus gratiam producit ex opere operato : Igitur & Circumcisio. Quid plura ? ait sacramentum Circumcisionis per se ipsum valere.*

Respondeo negando minorem. Ad autoritatem beati Augustini distinguo : Intert S. Augustinus ex effectu Circumcisionis effectum Baptismi, concedo : efficaciam, seu modum producendi gratiam per se, & ex opere operato, nego. Ibi non movet quæstionem de modo producendi gratiam sed solum de gratiæ productione secundum se spectata, & quia Circumcisio fuerat solennis, & omnibus nota, probat argumentando a simili Baptismus producere gratiam ; sed pensato quælo, quomodo ibidem loquatur de efficacia quæ Circumcisio producebat gratiam, scilicet ex fide, & non ex opere operato, ac virtute intrinseca, quippe quæ esset vacuum, & egenum elementum, & nihil ad perfectum, teste Apostolo, perduceret.

Juvat verba sancti Præfatis hic texere : " Et sicut in Isaac, qui octavo suæ nati- " *vitatis die circumcissus est, præcessit signaculum iustitiæ fidei : & quoniam* " *patris fidem imitatus est, secuta est in* " *crecente ipsa iustitia, cujus signacu-* " *lum in infante præcesserat : ita & in* " *baptizatis infantibus præcessit regenera-* " *tionis Sacramentum.* " *Observe velim Augustinum regenerationem tribuere fidei, quæ vel præcedebat, vel concomitabatur Circumcisionem, Baptismo vero secundum se spectato.*

Ad probationem distinguo : Sacramentum Circumcisionis per seipsum multum valebat ad excitandam fidem, concedo ; ad producendam gratiam ex vi sibi intrinseca, & ex opere operato, nego : nondum enim illud opusculum virtute producebatur gratiæ, erat operatum, sed tantum fide apprehensum. Quid igitur habebat Circumcisio supra alia signa ; considerate ; scilicet quod propter patrum Dei, ejusque promissionem promoveret Fideles ad credendum in Christum, ut hujusmodi fide iustificarentur, propter hoc Genezis hic Disp. 5. art. 2. pag. 161. col. 1. concedit Circumcisionem produxisse gratiam ex opere operato ; non active quidem, sed passive, quatenus erat signaculum iustitiæ. Non igitur illam producebat, sed

C 2 per

per Christum producendam annuntiabat & significabat.

Replicari potest: Secundum multos Theologos, vel ipsa novæ legis Sacramenta producere gratiam solum moraliter & tamen ex opere operato, tametsi illam causent excitando fidem: Igitur eo ipso quo Circumcisio ex se stimulabat Fideles ad credendum, gratiam ex opere operato producebat.

Respondeo negando paritatem: Ratio discriminis non una est. I. Passio Christi jam peracta est: Igitur ex opere operato Sacramenta novæ legis gratiam conferunt. II. Virtutem Christi actu eadem recipiunt ad agendum, quia moventur ab eo ut causæ instrumentales, in quibus profuit virtus causæ principalis meritorie, scilicet Christi. III. Gratiam producunt, non excitando fidem, cum parvulus non sit capax elicendi fidei actus, sed movendo Deum, ut intuitu meritorum Christi, quæ continent, conferat gratiam, cum qua, modo non ponitur obex, necessariam habent connexionem; quæ quidem omnia non reperiebantur in Circumcisione. Adde cum sancto Thoma Sacramenta novæ legis, nedum moraliter, sed & physice producere gratiam ex opere operato, ut supra ostensum est.

Dices: Parvulus in veteri lege non poterat elicere actum fidei: Igitur Circumcisio in eo producebat gratiam ex opere operato, scilicet ipsiusmet Circumcisionis virtute.

Respondeo, quod parentes pro eo, & sacramenti Minister producebant fidei actum in iustitiam Christi, cuius, teste Scriptura, Circumcisio erat signaculum; hinc propter legem fides conjungi debebat Circumcisioni: Igitur, neque fides sola, neque Circumcisio sola, sed fides elicitæ, Circumcisio applicata, & iustitia Christi apprehensa justificabant puerum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Circumcisio habebat rationem Baptismatis pro masculis in veteri Lege, non tamen gratiam ex opere operato producebat.

PRIMUM asserit Gregorius Magnus L. 4. Moral. cap. 1. his verbis: "Quod apud nos valet aqua Baptismatis, hoc egit pro illis, qui de Abrahæ stirpe prodierant, Mysterium Circumcisionis." Ratio est, quia præludebat Baptismum,

& annexam habebat gratiæ promissionem, ut legitur Gen. 17.

Alterum caput patet ex definitione Concilii Florentini dicentis, nostra Sacramenta in hoc differre a sacramentis veteris legis, in eo quod gratiam ex opere operato producant, e contra vero illa. Ratio in promptu est: Opus nondum erat in veteri lege operatum, scilicet Passio Christi: Igitur huius legis Circumcisionis sacramentum non poterat vim ab ea habere gratiam producendi ex opere operato.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: SS. Patres nonnumquam Circumcisionem signum distinctionis vocant, sed hoc ut probent non producere gratiam ex opere operato, & virtute sibi intrinseca. Si reponas Agnum Paschalem; & sacrificia illos nominare sacramenta, nusquam vero Circumcisionem sacramentum, dico Circumcisionem, ex eo quod notius erat ab eis nominatam fuisse, videlicet ex signo distinctionis filiorum Abrahæ, sed non negant tamen gratiam ex opere operantis eam produxisse.

Secundo obijcitur adversus secundam conclusionem. I. Circumcisio debebat peccatum originale, cum hac seculæ, perirent de populo Dei masculi, ut habetur Gen. 17. & hoc ipsum dicit S. Augustinus L. de nupt. & concup. c. 11. 20. Idem Augustinus L. 4. de Bapt. cap. 24. ait Circumcisionem per se valere ad iustificandum hominem. III. Non potest dici Circumcisionem non a se, sed ex fide habuisse iustificandi virtutem, cum parvuli actum fidei elicere non valerent.

Respondeo ad 1. Circumcisionem delevisse peccatum originale ex opere operantis. Ad 2. ex se habuisse excitare fidem, sed non producere gratiam. Ad 3. Parentes parvulorum, vel Circumcisionis Ministrum eorum nomine & pro eis actum fidei in Christum venturum produxisse, sicque iustificabantur ex opere operantis, videlicet in fide parentum.

SECTIO SECUNDA.

Secundo, ex sanctis Patribus.

Utrum Baptismus Joannis sit idem cum Baptismo Christi?

PUTABANT Pharisei cum populo Baptismum Joannis esse de cælo, adeoque esse ejusdem saltem efficaciarum cum Baptismo Christi: contra quem errorem sic

CONCLUSIO.

Baptismus Joannis erat a Christi Baptismate distinctus.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Scriptura sacra.

PRIMO, Joannis I. ipse Ioannes fecerit suum Baptisma a Christi Baptismate, eo quod ipse solum in aqua, Christus vero in Spiritu sancto baptizaret: Quia vidi, inquit, Spiritum descendentem quasi columbam de cælo: & mansit super eum, & ego nesciebam eum: sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum descendentem; & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto.

Secundo: Christi baptisma erat in nomine sanctissimæ Trinitatis, juxta illud Matth. 28. Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Nusquam vero Joannis, cum ipse dicat Ioan. 1. se nescire Christum. Quia vidi Spiritum descendentem quasi columbam de cælo: & mansit super eum, & ego nesciebam eum.

Tertio: Epheii baptizati Joannis Baptismate, rursus propter hujus Sacramenti insufficientiam Christi Baptismate tincti sunt: Sic enim habetur Act. 19. Factum est autem cum Apollo esset Corinthi, ut Paulus peragratis superioribus partibus veniret Ephesum, & inveniret quosdam Discipulos, dixitque ad eos: Si Spiritum sanctum accepistis credentes: at illi dixerunt ad eum: Sed neque si Spiritus sanctus est, audivimus. Ille vero ait: In quo ergo baptizati estis? Qui dixerunt, in Joannis Baptismate. Dixit autem Paulus: Joannes baptizavit Baptismo penitentiae populum, dicens in eum qui venturus esset post ipsum ut crederent, hoc est in Jesum. His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Jesu.

Boucat Theol. Tom. VII.

PRIMO, ex Patribus Græcis, ita censet Origenes L. 5. in Epistolam ad Romanos exponens caput sextum. Gregorius Nazianzenus oratione in sancta luminis; Chrysostomus Hom. 12. & 12. Cyrillus Alexandrinus L. 2. in Ioan. c. 7. & inter alios Basilus L. 1. de Baptismo, & in oratione 13. exhortatoria, ad Baptismum, ubi sic loquitur: "Ioannes penitentiarum Baptismum prædica vit, Dominus autem adoptionis filiorum Baptisma longe excellentius annuntiat." Ergo &c. Secundo, ex Patribus Latinis, Tertulianus L. de Baptismo c. 10. sic loquitur: "Possumus quidem de Baptismo Joannis existimare divinum quidem eum fuisse mandatum, & potestate; ceterum humanum conditione; nihil enim cælestis præstabat, sed cælestibus præministrabat." Similia proferit Hieronymus dialogo contra Luciferianos: "Ego, inquit, Ioannes, vos baptizo in aqua, ille vos baptizabit Spiritu sancto: Si autem ut consensu est ipse, non baptizavit in Spiritu, consequenter neque peccata dimittit." Ergo &c.

Inter omnes eminet Augustinus L. 5. de Bapt. cap. 9. ubi ex professo hanc tractat materiam, & variis probat rationibus Baptismum Joannis esse prorsus a Baptismate Christi distinctum. 1. Quia Baptismus Joannis non erat Christi Baptismus, sed a Christo, ipsi concessus. Sic loquitur pag. 59. col. 2. "Baptizatos enim a Paulo eos qui jam Baptismo Joannis baptizati fuissent, legimus in Actibus Apostolorum; non ob aliud, nisi quia Joannis Baptismus non fuit Christi Baptismus, sed Joanni a Christo concessus, qui Ioannes proprie diceretur, sicut idem Ioannes dicit, Non potest homo accipere quicquam, nisi datum fuerit ei de cælo. Et ne forsitan hoc sic a Deo Patre accipere videretur, ut a Filio non acciperet, de ipso Christo idemdem loquens ait: Nos omnes de plenitudine ejus accepimus. Accepit autem hoc Ioannes certæ dispensationis gratia, non diu mansurum, sed quantum satis esset ad parandam viam Domino, cujus eum esse præcurso rem oportebat." II. Quia baptizati a Ioanne debebant ulterius a Christo baptizari, ex quo liquet Joannis Baptisma non habuisse eandem cum Christi

C 3 sti

fi Baptismate efficaciam. Ibidem pag. 60. „ Ioannes autem tali Baptismo prætingebat, quo accepto esset Baptisma etiam „ Dominicum necessarium, non ut illud „ reperatur, sed ut eis qui Baptismum „ Ioannis acceperant, etiam Christi Baptismus cui viam præparabat ille, traderetur. Si enim Christi humilitas commendanda non esset, nec Baptismo Ioannis opus esset. „ Illi. Quia Ioannis Baptisma finem non pertinebat, bene vero Christi, ibidem: „ Rursum, si in Ioanne finis esset, post Ioannis Baptisma „ Christi Baptismate opus non esset: Sed „ quia finis legis Christus ad iustitiam omni „ credenti, ab illo demonstratum est ad quem pergeretur; ad hunc cum perventum fuerit, permaneretur. Idem „ igitur Ioannes, & celsitudinem Domini prædicavit, cum eum sibi longe præposuit: & humilitatem, cum eum tamquam infimum baptizavit. Sed si „ . . . Ioannes dispensator fuisse putaretur, quo ipse Christus solus tinctus „ esset, quam Christi est quo Christiani tinguntur: & rursum si omnes prius „ Baptismo Ioannis, & deinde Christi baptizari oporteret, minus plenus, minusque perfectus Christi Baptismus merito videretur, quia non sufficeret ad salutem. „

Concinnunt Patres Tridentini Sess. 7. can. 1. his verbis: Si quis dixerit Baptismum Joannis habuisse eandem vim cum Baptismo Christi, anathema sit.

Tertio, rationibus Theologicis.

PRIMA hæc est: Sacramenta novæ legis essentialiter distinguuntur a sacramentis veteris legis, quippe quæ essent vacua & egena elementa, ex Apostolo ad Galat. 4. Illa vero, ait Florentinum, gratiam quam præcontinent, producant: Sed Baptismus Ioannis erat sacramentum veteris legis, cuius Ioannes erat ultimus Prophetæ, juxta illud Matt. 11. *Lex & Prophetæ usque ad Joannem.* Ergo &c.

Secunda: Sacramenta veteris legis non nisi ex opere operantis gratiam producebant, ut supra ostensum est; Sed Baptismus gratiam ex opere operato producit. Ergo &c.

Tertia: Figura non est ejusdem efficacæ cum veritate: alias non esset figura, sed ipsa veritas: Sed ex Patribus Baptismus Ioannis erat figura Baptismi Christi:

Igitur non poterat gratiam ex opere operato producere.

Quarta: Baptisma Joannis reiterari poterat, & hoc propter ejus insufficientiam; e contra vero Baptismus Christi. Igitur Baptismus Ioannis prius distinguebatur a Baptismo Christi. Probatur antecedens ex divo Thoma, qui hic quæst. 66. art. 9. in argumento *Sed contra*, ex professo docet Baptismus Christi non reiterari, juxta illud Ephesior. 4. *Una fides, unum Baptisma.* Tum in corpore sic probat Baptismum Christi non posse reiterari. „ Dicendum quod Baptismus iterari „ non potest. Primo quidem quia Baptismus est quædam spiritalis regeneratio, prout scilicet quis moritur veteri vitæ, & incipit novam vitam agere. „ Unde dicitur Ioan. 3. Nisi quis renatus „ fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Unius „ autem non est nisi una generatio; & ideo non potest Baptismus iterari, sicut nec carnalis generatio. Unde Augustinus dicit super illud Ioan. 3. Numquid potest in ventre matris suæ iterato introire, & renasci? Sic tu, inquit, intellige nativitatem Spiritus, quomodo intellexit Nicodemus nativitatem carnis; quomodo enim uterus non potest „ repeti, sic nec Baptismus. „

Pergit: „ Secundo, quia in morte Christi baptizamus, per quam morimur peccato, & resurgimus in novitatem vitæ; Christus autem semel tantum mortuus est, & ideo Baptismus iterari non debet: propter quod Hebr. 6. contra quosdam rebaptizari volentes dicitur: Rursus crucificentes sibi metipsos Filium Dei. Ubi Glossa dicit, una Christi mors, unum baptismum consecravit. „

Subiicit: „ Tertio, quia Baptismus imprimit characterem qui est indelebilis, & cum quadam consecratione datur. „ Unde sicut alia consecrationes non iterantur in Ecclesia, ita nec Baptismus. „ Et hoc est quod Augustinus dicit in 2. contra Epistolam Parmeniani, quod character militaris non repetitur, & quod non minus hæret Sacramentum Christi, quam corporalis hæc nota, cum videamus nec apostatas carere baptismate, quibus utique per poenitentiam redeuntibus, non resciuitur. „

Demum ait: Quarto, quia Baptismus principaliter datur contra originale pec-

„ ca-

„catum ; & ideo sicut originale peccatum non iteratur , ita etiam nec Baptismus iteratur ; quia ut dicitur Roman. 5. Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem , sic per unius iustitiam , in omnes homines in justificationem vitæ . „

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJICIES : Ille Baptismus erat a Christi Baptismo indistinctus . Ergo &c. Probat antecedens : I. Christus seipsum illi Sacramento subiecit , & illud recepit . II. Erat in remissionem peccatorum ; habetur enim in Scriptura Marci 2. de Ioanne : *Prædicavit baptismum penitentiae in remissionem peccatorum* . Ergo &c.

Respondeo negando antecedens . Ad primam probationem distinguo : Christus se subiecit Baptismo Ioannis ad humilitatis exemplum , concedo : propter ejus eminentiam supra suum Baptismum , nego . Ita Augustinus ibidem pag. 59. „ Quam ille „ humiliter ingressurus , & se humiliter „ sequentes ad excellentiam deducturus „ sicut servus pedes lavit , ita servi baptismi tingi voluit ; sicut enim se subiecit pedibus eorum quos ipse dirigebat , sic Ioannis muneri quod ipse donaverat : ut intelligerent omnes , quantum superbie sacrolegio quique contemneret baptismi quod a Domino deberet accipere , quando ipse Dominus accepisset , quod servo ut proprium dare posset , ipse præstiterat . „

Ad secundam probationem similiter distinguo : Baptismus Ioannis erat in remissionem peccatorum ex opere operantis , concedo : ex opere operato sicut Baptismus Christi , nego . Solutio colligitur ex eodem Augustino ibidem pag. 60. „ Quæro itaque , si baptismi Ioannis peccata „ dimittebantur , quid amplius præstare „ potuit baptismus Christi eis quos Apostolus Paulus post baptismum Ioannis Christi baptismi voluit baptizari ? . . . „ Quid ergo ? Ioannes non erat in unitate , amicus ille sponsi , vitæ Dominicæ præparator , & ipsius Domini baptizator ? Quis hoc dementissimus dixerit ? Quapropter quatenus ita credam baptizasse Ioannem in aqua penitentiae in remissionem peccatorum , ut ab eo baptizatis in spe remitterentur peccata , re ipsa vero in Domini baptismi id fieret : sicut resurrectio quæ expectatur

„ in finem , in nobis facta est , sicut dicit Apostolus , *Quia simul nos excitavit* . „ & simul sedere fecit in caelestibus : & idem dicit : *Spe enim salvi facti sumus* : nam & ipse Ioannes cum dicat : *Ego quidem baptizo vos in aqua penitentiae in remissionem peccatorum* : Dominum videns ait : *Ecce agnus Dei , ecce qui tollis peccata mundi* . Tamen ne quisque contendat etiam in baptismi Ioannis dimitti esse peccata , sed aliquam amorem sanctificationem eis quos iussit Paulus . Apostolus denuo baptizari , per baptismum Christi esse collatam , non accipit pugnaciter . „

Iussit : Ioannes pertinebat ad novam legem , erat enim Angelus spiritus , & præcurior præparans viam Domini . Igitur ejus baptismi ejusdem erat efficacia ac baptismi novæ legis . Confirmatur : Habebat Christum præsentem , ipsum demonstravit & conessus est ; ergo sicut quando Petrus baptizavit ceteros Discipulos , vel alios ante passionem Christi , baptismi ab ipso collatum operabatur ex opere operato propter præsentiam Christi , ita & baptismus Ioannis .

Respondeo distinguendo : Ioannes pertinebat ad novam legem ut præcurior terminans veterem legem , illamque cum nova conjungens , concedo : ut membrum , subdividendo : tanquam auctoritatem habens in lege nova , nego ; ut servus illius , concedo . Ceterum occisus est ante Christum , adeoque in tempore quo nondum lex nova erat perfecta stabilita & promulgata . Ad confirmationem , nego paritatem ; Petrus enim conserebat baptismi Christi , adeoque vim habens ex institutione Christi : quæ quidem conditio præter præsentiam requiritur .

Ingalis : Tertullianus Lib. de Bapt. c. 4. pag. 257. sic loquitur : „ Nec quicquam „ refert inter eos quos Ioannes in Iordane , & quos Petrus in Tiberi tinxit . „ Ergo &c.

Respondeo I. opponendo Tertullianum Tertulliano . II. Distinguendo : Nihil refert quoad materiam , an scilicet aqua fuerit vel in Iordane , vel in Tiberi , vel in alio flumine , concedo : nihil refert quoad formam & efficaciam , nego . Ad primum solum attendit Tertullianus .

Repones : Baptismus Ioannis vi ablutionis remittebat peccata . Igitur ex opere operato . Probat antecedens ex Patribus : Basilii Lib. de bapt. cap. 10. ait :

„ Baptismus Ioannis nullam prorsus faciebat ad gratiam Dei perveniendi dilationem; simul acceperat quis, & peccata sua quantacumque & qualiacumque fuisset confessus, in Iordanis flumine baptizabatur, & confestim peccatorum remissionem accipiebat. „ Rursus Homil. 13. „ Baptisma, inquit, Ioannis exiit peccatis, baptisma Christi nos Christo familiares reddit; a peccato illud avocabat, istud cum Deo coniungit. „ Idem dicit Ambrosius Lib. 1. de Spiritu sancto c. 3. idem Cyrillus Ierosolymitanus catecheti myslagog. c. 2. Ergo &c.

Respondet negando antecedens. Ad probationem distinguo: Baptismus Ioannis remittebat peccata ex opere operantis, & dispositive, concedo: formaliter & ex opere operato, nego. Primum solummodo volunt Patres; Basilus enim dicit baptismum Ioannis non habuisse ex se vim dandi Spiritum sanctum, & nos coniungendi cum Deo, ut habetur in secundo objectionis loco; vel ipse Cyrillus dicit non dedisse adoptionem filiorum Dei.

Injures: Baptismus Ioannis majorem habebat efficaciam, quam opus operantis, scilicet actus virtutum; alias non fuisset sacramentum. Igitur operabatur ex opere operato.

Respondet distinguendo majorem: Habebat in ratione dispositionis, concedo: in ratione sacramenti, subdistinguo; præparatorie, concedo: formaliter efficaciter, nego. Sicut ergo calor ut ostio excedit alias dispositiones, & attingit ultimam ignitionem, remittendo tamen semper in genere dispositionis; ita baptismus poenitentiae Ioannis erat ultima dispositio ad remissionem peccatorum, etiam aliquoties in ratione sacramenti, quatenus movebat & excitabat ad poenitentiam quæ peccata abstergerentur.

Persiles: Baptisma quod Discipuli Christi contulerunt ante passionem, operabatur ex opere operato; sed illud erat baptisma Ioannis. Ergo &c. Probat minor: Tertullianus Lib. de baptismo c. 12. pag. 260. loquendo de tempore ante Christi passionem, sic ait: „ Tingebant „ Discipuli ejus ut ministri, ut Joannes „ ante præcursor, eodem baptismo Ioannis, ne quis alio putet, quia nec extat alius nisi postea Christi, qui tunc „ utique a discipulis dari non poterat, „ utpote nondum adimpleta gloria Domi-

„ ni, nec instructa efficacia lavacri per „ passionem & resurrectionem.

Respondet primo, Discipulos potuisse baptizare baptismo Ioannis; sed illud baptismum habuisset effectum tantum ex opere operantis.

Respondet secundo, negando absolute minorem. Augustinus enim, & alii Patres asserunt Discipulos baptizasse solum baptismum Christi, qui quidem erat idem cum Ioannis baptismum materialiter; aqua enim erat in utroque, sed non formaliter.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Baptismus Ioannis erat a Christi Baptismo distinctus.

PRIMO: Sic habetur Matth. 28. ubi baptismus Christi in nomine sanctissimæ Trinitatis fieri commemoratur; Joannes vero solum in aqua baptizabat, cum se necire Christum asserat Iovnes. Rursus Act. 19. legitur Ephesus Ioannis baptismate tinctos tunc ignorasse Spiritum sanctum, quocirca Paulus eos Christi baptismate abluat.

Secundo: Sic propugnant & docent Patres, in primis Origenes Lib. 5. in Epist. ad Romanos: Gregorius Nazianzenus Oratione in sancta lumina: Tertullianus Lib. de baptismo cap. 10. Hieronymus Dialogo adversus Luciferianos; Augustinus Lib. 5. de baptismo c. 9.

Tertio: Non una ratio hoc ipsum probat; namque baptismum Ioannis erat baptismatis Christi solum figura, & veteris legis sacramentum, adeoque prorsus a baptismate Christi distinctum. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tamen Christus Ioannis suscepit baptismum, non inde sequitur baptismum Ioannis a Christi baptismate non distingui, cum Dominus Iesus non ex necessitate, sed ut sanctificaret aquas, a Ioanne baptizari voluerit.

Secundo: Ioannes quidem tempore Christi floruit, adeoque ad novam legem quodammodo pertinebat, sed ut veterem terminans legem, & in nova auctoritatem non habens, cum occisus sit ab Herode,

rode, antequam lex Christi promulgaretur.

Tertio: Ulro concedimus Baptismum Ioannis fuisse quidem in remissionem peccatorum, sed ex opere operantis; minime vero ex opere operato, cum Ephesii Ioannis Baptismate loti, opus habuerint ipso Christi Baptismate, ut Mediatori incorporarentur.

ARTICULUS NONUS.

De Ministro Baptismi.

CERTUM est neminem posse seipsum baptizare, quia, inquit Innocentius III. interrogatus, an Iudæus qui seipsum immerferat in aquam esset baptizatus? debet esse distinctio inter baptizatum & baptizantem; lex enim dicit: Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, id est, baptizate.

Minister duplex est, alter solemnitatis & ordinarius, & ille est qui cum cæremoniis in conventu Ecclesiæ baptizat: alter extraordinarius, pro casu necessitatis, & est ille qui in quocumque loco ubi necessitas exigit, baptizat. Quæstio procedit de utroque; pro cuius resolutione sit

CONCLUSIO PRIMA.

Episcopus est Minister ordinarius & solemnitatis Baptismi, sicut & Presbyter.

Probatur auctoritate & ratione.

PRIMO ex Patribus: Tertullianus Lib. de Baptismo c. 17. dicit baptizandi quo habere iunum Sacerdotem, qui est Episcopus, deinde Presbyteros. "Super", est, inquit, ad concludendum materiam, lam, de observatione quoque dandi & accipiendi Baptismum commonescere; dandi quidem habet vis summus Sacerdos, qui est Episcopus, dehinc Presbyteri, non tamen sine Episcopi auctoritate, propter Ecclesiæ honorem, quo salva pax est.

S. Hilarius idem dicit in Psal. 67. ibi enim vocat officium sacerdotale, & Apostolicum, munus baptizandi. Idem Hieronymus, ut patet ex eiusdem verbis

in Dialogo adversus Luciferianos: "Non quidem abnuo hanc esse Ecclesiæ consuetudinem, ut ad eos qui longe in minoribus urbibus per Presbyteros baptizati sunt &c." idem Isidorus Lib. 3. de Bapt. cap. 18. ubi sic loquitur: "Non nisi in Ecclesia Præpositis & in Evangelii lege fundatis licet baptizare." re. "Unde S. Carolus in actibus Ecclesiæ Mediolanensis part. 4. de Sacerdote ait, ipse novit sibi licere baptizare etiam præsentem Episcopo, intelligo de Parocho, cui ratione tituli hoc competit, postquam approbatus est ab Episcopo pro Parochia sua; ceteri enim Presbyteri non nisi ex ipsius commissione possunt, in quantum accipiunt subditos ab illo ad baptizandum; idem dic de ceteris Clericis. Ergo &c.

Secundo ex divo Thoma, qui hic q. 67. ex prolelo docet conclusionem articulo 2. his verbis: "Dicendum quod Sacerdotes ad hoc consecrantur ut Sacramentum corporis Christi conficiant, sicut supra dictum est. Illud autem est Sacramentum Ecclesiasticæ unitatis, secundum illud Apostoli 1. Cor. 10. Unus panis & unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane & de uno calice participamus. Per Baptismum autem aliquis fit particeps Ecclesiasticæ unitatis, unde & accipit jus ad mensam Domini accedendi, & ideo sicut ad Sacerdotem pertinet consecrare Eucharistiam, ad quod principaliter Sacerdotium ordinatur, ita ad proprium officium Sacerdotis pertinet baptizare; ejusdem enim videtur esse operari totum, & partem in toto disponere."

Tertio ratione: Episcopi & Presbyteri sunt ex officio suo dispensatores mysteriorum Dei, & habent potestatem expeditam & completam super corpus Christi mysticum. Igitur sunt ministri solemnitatis Baptismi. Solebant Episcopi quondam conferre Baptismum in diebus festis, maxime in vigilia Paschæ & Pentecostes; ita Theodoretus Lib. 2. Hist. Eccles. cap. 24. ubi refert Constantinum Magnum misisse vestem auream ad Macharium Ierosolymæ Episcopum, qua indutus solemniter baptizaret. Gregorius Magnus Lib. 1. Epist. 31. rogat Romanum Italici Exarchum, ut dimittat Episcopum Ravennæ, quia, inquit, multi infantes sine Baptismo moriuntur, id est sine Baptismo

ptismo solemnem. Hincmarus Opusc. 5. refert morem antiquum baptizandi diebus festivis.

CONCLUSIO SECUNDA.

Diaconus ex commissione potest baptizare solemniter.

Probatur multis momentis.

PRIMO ex Scriptura: Actuum cap. 8. legitur de Samaritanis, quod accepta fide per Diaconum Philippum, ab eo fuerint baptizati: *Philippus autem descendens in civitatem Samariam, predicabat illis Christum. Intendebant autem turbe eis quae a Philippo dicebantur unanimiter audientes, & videntes signa quae faciebat. Multi enim eorum qui habebant spiritus immundos, clamantes voce magna exiibant. Multi autem paralytici, & claudi curati sunt. Factum est ergo gaudium magnum in illa civitate. . . . Cum vero credidissent Philippo evangelizanti de regno Dei, in nomine Jesu Christi baptizabantur viri ac mulieres. Tunc Simon, & ipse credidit, & cum baptizatus esset adhaerebat Philippo. Videns etiam signa, & virtutes maximas fieri, stupens admirabatur.*

Ibidem habetur quod Eunuchus Reginae Candacis, baptizatus a Philippo gaudens in patriam redierit. *Et ecce vir Aethiops Eunuchus potens Candacis Reginae Aethiopum, qui erat super omnes Gazas ejus, venerat adorare in Jerusalem, & revertebatur sedens supra currum suum, legensque Isaiam Prophetam. Dixit autem Spiritus Philippo: Accede, & adjuuge te ad currum istum. Accurrens autem Philippus, audivit eum legentem Isaiam Prophetam, & dixit: Putas ne intelligis? Qui ait: Et quomodo possum, si non aliquis ostenderit mihi. . . . Et ait Eunuchus: Ecce aqua, quid prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus: Si credis ex toto corde licet. Et respondens, ait: Credo Filium Dei esse Jesum Christum. Et iussit flare currum, & descenderunt uterque in aquam, Philippus, & Eunuchus, & baptizavit eum. Cum autem ascendissent de aqua, spiritus Domini raptus Philippum, & amplius non vidit eum Eunuchus. Ibat autem per viam suam gaudens.*

Secundo, ex Ecclesiae Doctoribus.

TERTULLIANUS loco in praecedenti conclusionem citato Diaconibus post Episcopum, & Presbyterum jus in Baptismum adscribit. Necnon & sanctus Hieronymus, qui Dial. adversus Luciferianos haec scribit: "Inde venit ut sine Episcopi iussione neque Presbyter, neque Diaconus, jus habeant baptizandi."

Hic adde divum Thomam: sic enim confirmat nostram conclusionem q. 67. art. 1. "Sed contra est quod Gelasius Papa dicit & habetur in decreto 3. distinct. Diaconos propriam constitui-mus observare mensuram, & infra. "Absque Episcopo, vel Presbytero baptizare non audeant, nisi praedictis ordinibus fortasse longius constitutis, necessitas extrema compellat. "Rursus in corpore: "Dicendum, quod sicut cœlestium ordinum proprietates, & eorum officia ex eorum nominibus accipiuntur, ut Dion. dicit 7. cap. cœlest. Hier. ita etiam ex nominibus Ecclesiasticorum Ordinum accipi potest quid ad unumquemque pertineat ordinem. Dicuntur autem Diaconi, quasi Ministri."

Tertio, ratione: Diaconus ex officio legit Evangelium, offert cum Sacerdote Sacrificium, porrigit sacram Eucharistiam, praedicat verbum Dei, & stola etiam induitur: Igitur potest solemniter baptizare; quandoquidem omnia requisita habet, & offert sacrificium quod est aliquid saltem æqualiter solemne ac bantizare. Notandum tamen quod non possit chrismare sicut Episcopi olim vulgo faciebant, dando enim Baptismum, dabant & Eucharistiam; hinc tria illa Sacramenta pertinebant ad eandem solemnitatem.

CONCLUSIO TERTIA.

Minister extraordinarius pro casu necessitatis est omnis homo, etiam Laicus & Paganus, etiam mulier.

Probatur auctoritate & ratione.

PRIMO, ex Scriptura: Exodi 4. Sephora circumcidit filium suum, Circumcisio autem rationem Baptismi pro masculis tunc obtinebat. Igitur etiam mulier

lier potest baptizare, immo & quandoque etiam saltem in occulto predicare, legitur enim Actuum 18. quod Priscilla instruxerit Apollonem de fide.

Secundo, ex Conciliis: Id determinat Lateranense 4. sub Innocentio III. capite *Firmiter*, & Eugenius IV. in decreto unionis sic loquitur: "In casu necessitatis non solum Sacerdos, & Diaconus; sed etiam Laicus, vel mulier, immo Paganus & Hæreticus baptizare possunt." Ergo &c.

Tertio, ex Patribus: Tertullianus libro de Baptismo cap. 17. ait: "Sufficit, scilicet in necessitatibus utaris, sicuti, aut loci, aut temporis, aut personæ conditio compellit. Tunc enim constantia succurrentis excipitur cum urget circumstantia periclitandi."

Idem dicit Hieronymus contra Luciferianos: "Baptizare, si necessitas cogat, scimus etiam licere laicis." Tum Gelasius Papa in Epistola ad universos Episcopos c. 9. "Quod & Laicis, inquit, de Baptismate necessitatis dato, Fidelibus plerumque permittitur, ne quidem quam sine remedio salutari de sæculo evocetur." Ergo &c. Unde sanctus Augustinus libro de unico Baptismo cap. 53. postquam dubius mansit circa hanc praxim sic concludit: "Si quis urgetur, ut dicerem, quod ipse sentirem; si eo modo affectus essem, quo eram cum ista didicarem, nequaquam dubitarem habere eos Baptisma qui ubicumque, & a quibuscumque; illud Evangelicis verbis consecratum, sine sua simulatione, & cum aliqua fide exceperint."

Quarto, ex consuetudine Ecclesiæ firmata in Nicæno, & aliis Conciliis recipiendi Baptisma Hæreticorum modo verbis Evangelicis esset datum; multi autem Marcionitæ & alii permittebant mulieribus baptizare; Igitur licitum est in necessitatis casu cuicumque baptizare.

Quinto, ex Jure Canonico: Isidorus L. 2. de divinis officiis capite 24. cujus verba referuntur canone constans dist. 4. Joan. VIII. ut habetur canone ad limina causa 3. q. 2. docent conclusionem.

Sexto, ex D. Thoma hic q. 67. art. 3. ubi idem docet. "De Laicis quidem in arg. *sed contra* ait: Gelasius Papa, inquit, & Isidorus dicunt, quod baptizare necessitate imminente Laici Christianis plerumque conceditur. Rursus in corp. Dicendum, quod ad miseri-

cordiam ejus qui vult omnes homines salvos fieri, pertinet, ut in his quos sunt de necessitate salutis, homo de facili remedium inveniat. Inter omnia autem Sacramenta maximæ necessitatis est Baptismus, qui est regeneratio hominis in vitam spirituales: quia pueris aliter omnino subveniri non potest: & adulti non possunt aliter quam per Baptismum plenam remissionem consequi, & quantum ad culpam, & quantum ad poenam, & ideo ut homo circa remedium tam necessarium desit, tum pati non possit, inflicturn est, ut & materia Baptismi sit communis, scilicet aqua, quæ a quolibet de facili haberi potest, & Minister Baptismi etiam sit quicumque non ordinatus, ne propter defectum Baptismi, homo salutis suæ dispendium patiatur.

Mulieribus etiam D. Thomas eandem potestatem in casu necessitatis concedi asserit art. 4. in argumento *sed contra*, ubi ita loquitur: "Urbanus Papa dicit, & habetur in Decreto 30. q. 3. Super quibus consultit nos tua dilectio, hoc videtur nobis hac sententia respondendum, ut Baptismus sit, si, instante necessitate, femina puerum in nomine sanctæ Trinitatis, baptizaverit." Rursus in corp. art. "Dicendum, quod Christus est qui principaliter baptizat, secundum illud Joan. 1. Super quem videris Spiritum descendentem, & manentem, hic est qui baptizat. Dicitur autem Coloss. 3. quod in Christo non est masculus, & femina. Et ideo sicut masculus laicus potest baptizare quasi Minister Christi, ita etiam & femina." Quia tamen caput mulieris est vir, & caput viri est Christus, ut dicitur 1. Cor. 12. non debet mulier baptizare; si adit copia viri: sicut nec Laicus præsentem Clerico, nec Clericus præsentem Sacerdote, qui tamen potest baptizare præsentem Episcopo; eo quod hoc pertinet ad officium Sacerdotis."

Demum vel ipsos Paganos in necessitate posse baptizare, Sanctus Doctor in arg. *sed contra* ibidem art. 5. propugnat: "Isidorus dicit, Romanus Pontifex non hominem judicat, qui baptizat, sed spiritum Dei subministrare gratiam Baptismi, licet Paganus sit qui baptizat; sed ille qui est baptizatus, non dicitur Paganus, ergo etiam non baptizatus potest conferre Sacramentum Baptismi."

Tum in corpore art. "Dicendum, quod, hanc questionem Augustinus indereminatam reliquit. Dicit enim in 2. contra Epistolam Parmeniani: hæc quidem alia questio est, utrum & ab his qui nunquam fuerunt Christiani, possit Baptismus dari: nec aliquid temere inde affirmandum est, sine auctoritate tanti Concilii, quantum tantæ rei sufficit. Postmodum vero per Ecclesiam determinatum est, quod non baptizari sine sint Judæi, sive Pagani, possunt sacramentum Baptismi conferre, dummodo in formâ Ecclesiæ baptizent. Unde Nicolaus Papa respondet de consecr. dist. 4. ad Consul. Bulgar. cap. 3. A quodam Judæo nescitis, utrum Christiano an Pagano, multos in patria vestra asseritis baptizatos: & quid inde sit agendum, consulitis. Hi profecto si in nomine sanctæ Trinitatis baptizati sunt, rebaptizari non debent: si autem forma Ecclesiæ non fuerit observata, sacramentum Baptismi non confertur. Et sic intelligendum est, quod Gregorius secundus scribit Bonifacio Episcopo: Quos a Paganis baptizatos esse asseruisti, scilicet Ecclesiæ forma non servata, ut de novo baptizes in nomine Trinitatis, mandamus. Et hujus ratio est, quia sicut ex parte materię, quantum ad necessitatem Sacramenti, sufficit quæcumque aqua, ita etiam sufficit ex parte Ministri quicumque homo. Et ideo etiam non baptizatus, in articulo necessitatis baptizare potest. Idem habetur libro Capitulariorum c. 6.

Septimo, ratione: Baptismus est absolutæ necessitatis ad salutem, & præterea vult Deus omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem sui venire: Igitur convenit quemlibet posse baptizare in necessitate, alias multi absque sua culpa perirent, nec fructum redemptionis perciperent; quod est contra Apostolum dicentem 1. Tim. 2. *Omnes homines vult salvos fieri.*

Hæc tamen regula observanda est, quod mulier non baptizet præsentem viro: Paganus, præsentem Catholico.

Juvat nunc referre quæ Catechismus Rom. de his momentis dicit n. 23. "Iam vero ait, a quibus Ministris hoc Sacramentum conficiatur, non utiliter modo, sed necessario tradendum videtur: Tum ut ii, quibus præcipue hoc mu-

nus commissum est, illud sancte, & religiose curare studeant: tum ut ne quis tamquam fines suos egressus, in alienam possessionem intempestive ingrediat, vel superbe irrumpat; cum in omnibus ordinem servandum esse Apostolus admoneat. Doceantur igitur Fideles, triplicem esse eorum ordinem: ac in primo quidem Episcopos, & Sacerdotes collocandos esse, quibus datum est ut jure suo, non extraordinaria aliqua potestate, hoc munus exercent. Iis enim in Apostolis præceptum est a Domino: *Euntes baptizate*; quamvis Episcopi, ne graviorem illam docendi populi curam deferere cogentur, Baptismi ministerium Sacerdotibus relinquere soliti essent. Quod vero Sacerdotes jure suo hanc functionem exercent, ita ut præsentem etiam Episcopo, ministrare Baptismum possint, ex doctrina. Patrum, & usi Ecclesiæ constat, nam cum ad Eucharistiam consecrandam instituti sint, quæ est pacis & unitatis Sacramentum; consentaneum fuit, potestatem iis dari omnia illa administrandi, per quæ necessario hujus pacis, & unitatis quilibet princeps fieri posset. Quod si aliquando Patres Sacerdotibus, sine Episcopi venia, baptizandi sui permissum non esse dixerunt, id de eo Baptismo, qui certis anni diebus solemnem cæremonia administrari consueverat, intelligendum videtur. Secundum Ministrorum locum obriunt Diaconi, quibus sine Episcopi, aut Sacerdotis concessu, non licere hoc Sacramentum administrare, plurima SS. Patrum decreta testantur. Extremus ordo illorum est, qui cogente necessitate, sine solemnibus cæremoniis baptizare possunt: quo in numero sunt omnes, etiam de populo, sive mares, sive feminae, quæcumque illi sectam profiteantur: nam & Judæi quoque, & infidelibus & Hæreticis, cum necessitas cogit, hoc munus permissum est; si tamen id efficere propositum eis fuerit, quod Ecclesia Catholica in eo administrationis genere efficit. Hæc autem cum multa veterum Patrum, & Conciliorum decreta confirmant, tum vero a sacra Tridentina Synodo anathema in eos sancitum est, qui dicere audeant, Baptismum, qui etiam datur ab Hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, cum intentione

„ tione faciendi quod facit Ecclesia, non
„ esse verum Baptismum. „

„ Tum num. 25. sic pergit: „ Neque vero
„ hoc munus ita omnibus promiscue per-
„ missum esse, Fideles arbitrentur, quin
„ ordinem aliquem Ministrorum institue-
„ re maxime deceat. Mulier enim, si
„ mares adint, Laici item præsente
„ Clerico, tum Clericus coram Sacerdo-
„ te, Baptismi administrationem sibi su-
„ mēre non debent. Quamquam obstetri-
„ ces, quæ baptizare consueverunt, im-
„ probandæ non sunt, si interdum præ-
„ sente aliquo viro, qui huius Sacramenti
„ conficiendi minime peritus sit, quod
„ alias viri magis proprium officium vi-
„ deretur, ipsæ exequantur. „

„ Quæres, Utrum plures simul unum ho-
„ minem possint baptizare ?

„ Respondet D. Thomas hic qu. 67. art. 6.
in arg. *sed contra*: „ Unius agentis est una
„ actio. Si ergo plures unum baptiza-
„ rent, videretur sequi, quod essent plu-
„ res Baptismi: quod est contra id quod
„ dicitur Ephel. 4. una fides, unum Ba-
„ ptisma. „

„ Idem confirmat in corpore ejusdem ar-
„ ticuli: „ Dicendum, quod Sacramentum
„ Baptismi præcipue habet virtutem ex
„ forma quam Apostolus nominat ver-
„ bum vitæ, Ephel. 5. & ideo confide-
„ rare oportet, si plures simul unum ba-
„ ptizarent, qua forma uterentur. Si enim
„ dicerent, Nos te baptizamus in nomine
„ Patris, & Filii, & Spiritus sancti, di-
„ cunt quidam, quod non conferretur Sa-
„ cramentum Baptismi, eo quod non ser-
„ uaretur forma Ecclesiæ, quæ sic habet,
„ Ego te baptizo in nomine Patris, &
„ Filii, & Spiritus sancti; sed hoc exclu-
„ ditur per formam baptizandi, qua utitur
„ Ecclesia Græcorum: possunt enim di-
„ cere, Baptizatur servus Christi N. in
„ nomine patris, & Filii, & Spiritus san-
„ cti, &c. sub qua forma Græci Bap-
„ tismum suscipiunt: quæ tamen forma
„ multo magis dissimilis est formæ qua
„ nos utimur, quam si dicatur, Nos te
„ baptizamus: sed considerandum est,
„ quod ex tali forma, te baptizamus, ex-
„ primitur talis intentio, quod plures
„ conveniant ad unum Baptismum conse-
„ crandum. Quod quidem videtur esse con-
„ tra rationem ministerii: homo enim
„ non baptizat, nisi ut Minister Christi,
„ & vicem ejus gerens. Unde sicut unus
„ est Christus, ita oportet esse unum Mi-

„ nistrum, qui Christum repræsentat: pro-
„ pter quod signanter Apostolus dicit,
„ Ephel. 4. Unus Dominus, una fides,
„ unum Baptisma. Et ideo contraria in-
„ tentio videtur excludere Baptismi sa-
„ cramentum. Si vero uterque diceret,
„ Ego te baptizo in nomine Patris, &
„ Filii, & Spiritus sancti, uterque ex-
„ primeret suam intentionem, qualispe sin-
„ gulariter Baptismum conferret. Quod
„ posset contingere in eo casu, in quo
„ contentiole uterque aliquem baptizare
„ conaretur. Et tunc manifestum est,
„ quod ille, qui prius verba proferret,
„ daret Baptismi sacramentum: alius ve-
„ ro quantumcumque jus baptizandi ha-
„ beret, nihil faceret: & si verba pro-
„ nuntiare præsumeret, esset puniendus
„ tanquam rebaptizator. Si autem om-
„ nino simul ambo verba proferrent, &
„ hominem immergerent, aut asperge-
„ rent, essent puniendi de inordinato mo-
„ do baptizandi, & non de iteratione
„ Baptismi: quia uterque intenderet non
„ baptizatum baptizare, & uterque quan-
„ tum est in se baptizare. Nec traderent
„ aliud, & aliud sacramentum, sed Chri-
„ stus qui est unus interius baptizans,
„ unum Sacramentum per utrumque con-
„ ferret. „

*Solvuntur objectiones contra tertiam
conclusionem.*

„ OBJICES: Christus his verbis: *Eun-
tes ergo docete ... baptizantes &c.* loquitur
solum ad Sacerdotes: Igitur soli possunt
baptizare. Confirmatur: excepto Matrimo-
nio, soli Sacerdotes ministrant alia Sa-
cramenta: Ergo idem dicendum pro Ba-
ptismo.

„ Respondeo in genere ad omnes auctorita-
tes distinguendo: Solus Sacerdos est Mi-
nister ordinarius, & extra casum neces-
sitatis, concedo: extraordinarius, & in
casu necessitatis, nego. Vel aliter: Solus
est Minister solemnitatis, concedo. Pri-
vatus, nego. Ad auctoritatem distinguo,
Et Christus constituit Ministros ordina-
rios, concedo; Legislator enim instituendo
aliquid, vulgo loquitur solum de lege
communi: & loquitur de Ministris extra-
ordinariis, nego. Ad confirmationem nego
paritatem, cum enim cetera Sacra-
menta non sint ejusdem necessitatis cum
Baptismo, habent solos Sacerdotes pro
Ministris, eam propter rationem dantur
sem-

semper solemniter, adeoque hoc munus solis competit Sacerdotibus; at vero Baptismus in casu necessitatis datur privatim, & sine caeremoniis.

Instabis: Eucharistia, & Pœnitentia sunt etiam absolute ad salutem necessaria, juxta illud Ioan. 6. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis &c.* Et illud Luc. 13. *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes simul peribitis:* Atqui, non obstante hac necessitate, soli Sacerdotes possunt conferre Pœnitentiam, & Eucharistiam: Igitur & Baptismus: Confirmatur: Baptismus pertinet ad officium sacerdotale ut Eucharistia, & Confirmatio. II. Est quid majus quam sacramentalia: sed solus Sacerdos potest conficere sacramentalia v.g. aquam benedictam: Igitur & solus potest conferre Baptismum.

Respondeo negando Eucharistiam, & Pœnitentiam esse ejusdem simpliciter necessitatis cum Baptismo, quia vota Eucharistiae, & Pœnitentiae supplet pro ipsis; unde non est paritas, quandoquidem votum non supplet pro pueris, sunt enim voti emittendi incapaces. Quid plura adjiciam, Eucharistia est sacramentorum consummatio, Pœnitentia vero totius salutis adultorum fundamentum, hinc Sacerdotibus ex jure & officio incumbit & peccatores reconciliare, & reconciliatos divina Eucharistia alimonia cibare.

Ad primam confirmationem distinguo: Baptismus extra necessitatis casum ad officium sacerdotale spectat, concedo: Posita necessitate & deficiente Sacerdote, vel alio de Clero, nego: Hac enim facta hypothefi dispensat Ecclesia, ut quilibet præsens cuiuscumque aut status, aut sexus, id faciat.

Ad alteram confirmationem utique distinguo: Baptismus est quid sacramentalibus majus, & majoris simul necessitatis, concedo: secus, nego. Quia igitur, seculo Baptismo, actum est de salute pueri, licitum est unicuique in necessitatis casu baptizare.

Instabis: 1. Corinth. 14. habetur: *Mulieres in Ecclesiis taceant.* Igitur mulier non debet baptizare. Hoc ipsum statuitur Lib. 3. Const. Apost. cau. 10. "Immo, neque Laico permittimus facere aliquod opus sacerdotale, ut sacrificium, aut Baptismum, &c." Sic docet Tertullianus Lib. de Bapt. cap. 17. & in probationem affert sententiam Apostoli mox laudatam, qua quidem S. Paulus præcipit

mulieribus ut in Ecclesiis taceant: sic Epiphanius, qui Hær. 42. increpat Marcionitas, Colliridianos, & Pepuzianos, eo quod permitterent mulieribus tingere infantes. Concilium Carthaginense 4. prohibet etiam mulieribus baptizare can. 100. "Mulier, ait, in Ecclesia baptizare non præsumat."

Respondeo ut supra juxta solutionem generalem. Ad Apostolum dico, loqui de lege ordinaria, quæ nonnumquam fulcipit exceptionem, cum ipse Act. 18. approbet Priscillam, quæ una cum Aquila sponso suo Apollonem jam credentem de fide Incarnationis fundatius edocuerat.

Ad auctoritatem ex Lib. 3. Const. excerptam eadem est responsio, cum vel ista verba, *solos Episcopos, ministrantibus Diaconis*, subindigunt sermone ibi esse de Baptismo solemniter dato.

Idem respondetur ad Tertullianum; eo quippe loci quamdam increpat mulierem quod & docendi, & tingendi in conventu Ecclesiæ potestatem non sine magna temeritate usurparet. Quod autem hic sit Tertulliani sensus, ex ipsius verbis liquet. Loco citato pag. 263. primum nominat Baptismi Ministros, videlicet Episcopum, Presbyterum, Diaconum vero ex commissione, tum pro necessitate quemlibet cuiuscumque sexus & conditionis, ita ut extra necessitatis casum nullus laicus aut laica audeat baptizare, immo & solemniter vel in isto casu. Tum subdit: "Sufficiat scilicet, in necessitatibus ut utaris, sicuti aut loci, aut temporis, aut personæ conditio compellit." Tunc enim constantia succurrentis excipitur, cum urget circumstantia periclitantis. Quoniam reus erit perditus hominis, si superfederit præstare quod libere potuit. Petulantia autem mulieris quæ usurpavit docere, utique non etiam tingendi jus sibi pariet: nisi si quæ nova bestia evenerit similis pristinæ: ut quemadmodum illa Baptismum auferebat, ita aliqua per se eum conferat. Quod si quæ Paulo perperam adscripta sunt, ad licentiam mulierum docendi, tingendique defendunt; sciant in Asia Presbyterum, qui eam Scripturam construxit, quasi titulo Pauli de suo cumulus, convictum atque confessum id se amore Pauli fecisse, loco decessisse. Quam enim fidei proximum videretur ut is docendi & tingendi daret seminæ potestatem, qui ne discere quidem constanter mulieri permisit.

In eodem prorsus sensu explicandus est Epiphanius, nam Marcionitæ, Collyridiani & Pepuziani permittēbant mulieribus baptizare solemner in conventu Ecclesiæ. Idem est Canonis Carthaginensis sensus, quem subindigitant ista verba: *In Ecclesia baptizare non præsumat.* In Ecclesia, hoc est solemner & in conventu Ecclesiæ. Hunc canonem sic explicat Binus in notis ad illud Concilium pag. 557. "Intellige, ait, Sacerdotibus aut Clericis præsentibus, ut patet can. præced. vel etiam extra casum necessitatis, ut citant & exponunt hunc canonem Petrus Lombardus 4. Lib. Sent. dist. 6. Gratianus can. *Mulier*, dist. 4. de consecr."

Institis: Plures canones videntur negare Paganis licentiam baptizandi etiam in necessitate: Ergo &c. Probatur antecedens: Canon quos a Paganis dist. 4. qui Gregorii II. ad Bonifacium sic habet: "Quos a Paganis baptizatos esse asserui, sitis, ut denuo baptizes in nomine sanctissimæ Trinitatis mandamus." Idem habetur Lib. 3. Capitaliorum cap. 41. Idem in Concilio Eliberitano; vult enim ut iis ex Laicis, quibus concedit baptizandi facultatem I. In iustitia quam in Baptismate receperunt, sine labe vixerint. II. Ne sint bigami: "Peregre navigantes ait can. 38. aut si Ecclesia in proximo non fuerit, posse fidelem, qui lavacrum suum integrum habet, nec sit bigamus, baptizare in necessitate infirmitatis positum Catechumenum." Ergo &c.

Respondeo primo, opponendo auctoritatem auctoritati, & canones canonibus: Et licet aliqua concilia particularia, vel etiam aliqui Patres contrarium sentirent, prævalet traditio & constitutio Ecclesiæ.

Respondeo secundo, distinguendo: Gregorius jubet rebaptizare, quia Pagani illi de quibus fit mentio non observaverunt formam Evangelicam, concedo; & hoc patet ex hoc, quod jubet rebaptizari pueros in nomine sanctissimæ Trinitatis: mandat rebaptizare præcisè quia Pagani baptizaverant, nego.

Respondeo secundo ad eandem difficultatem, canonem esse suspectum, & non fideliter referri: Canon enim si quis per ignorantiam ordinetur causa I. q. I. tamquam ex Isidoro Lib. 5. Capitaliorum, c. 94. vel etiam Lib. 4. c. 100. citatur,

& tamen in operibus Isidori non invenitur. Præterea ille canon idem videtur esse cum canone: *Si quis Presbyter, qui resecutus absque clausula ista, ut omnes quos prius baptizavit rebaptizentur.* In libro 3. Decretalium titulo 42. ab Innocentio III. canone *Unicus*; ab ipso Gratiano causa prima quæstione I. Denique Antonius Augustus in notis ad primam compilationem decretalium, dicit illam clausulam omissem esse a Bernardo Papiensi, & a sancto Raimundo.

Respondeo ad Concilium Eliberitanum distinguendo: Et exigit laicum iustitia ornatum & non bigamum, in hypotheli quod sit huiusmodi viri copia, concedo: Et excludit tum impium, tum bigamum si non sit alius, nego. Sic interpretatur canonem 38. Synodi Elib. doctissimus Albalpineus in notis ad illud Concilium: "Hujus Canonis sensus est, inquit, si cui Cathecumeno, terra vel mari certo occumbendum sit: posse eum a laico sacro fonte abluī, si copia Sacerdotis non sit, neque vero canon iste nisi sola Cathecumeni necessitate commovetur, hoc est, non ait si in morte Cathecumeni, unus laicus tantum adesse videatur, immo contra subintelligi vult, si plures laici tali tempore non defuerint, non statim omnino vult unus ut e laicis qui nondum poenitentiam exolverit, neque bigamus fuerit, baptizet: idque eo eam rem, quod neque Sacerdotes poenitentiam peragere, neque ea perfecta absolutaque ad id eligi, neque bigami esse poterant, quas quidem conditiones in uno laico qui baptizet, requirit ille canon, quod eomodo sit Sacerdotis partes assumens; si tamen tunc temporis intervenisset, bigamus unus tantum idemque poenitens, canon ille decrevisset, vel si omnia illa impedimenta sese obtulissent, ab eo potuisset sacrum Baptisma conferri."

Institis: Tertullianus & Hieronymus ideo concedunt Laicis fidelibus baptizandi potestatem, quia habent & Baptismum, & Spiritum sanctum: Sed Pagani non habent: Ergo ex illis Doctoribus non possunt baptizare.

Respondeo ut supra. Licet enim quidam Patres de hoc videantur dubitare, cum plures alii id propugnent, & Ecclesia hoc ipsum determinaverit: dicendum est Paganum in necessitatis casu posse sacrum Baptisma conferre.

Respondeo secundo, distinguendo: Et rationes, tum Tertulliani, tum Hieronymi probant solum Fideles convenientius assumi ad baptizandum, concedo: solos assumi posse, etiam in casu necessitatis, nego.

Ad probationem distinguo: Pagani non habent Spiritum sanctum habitualiter, & radicaliter, concedo: transeunt, & per modum motus & impressiois, nego. Postum moveri ab Ecclesia, quæ, inquit Augustinus, quandoque utitur utero alieno ad gignendos filios. Sic Spiritus sanctus assumptus Caipham pessimum virum ad prophetandum. Nonne Sacerdotes impii carent Spiritu sancto, & tamen vere conficiunt Sacramenta? Quidni igitur & Pagani in necessitate possent infantem tingere?

Repones: Ipse Aug. abnegat Paganis baptizandi facultatem. Igitur ea fuit tunc temporis traditio neminem præter Clericum posse baptizare. Probatur antecedens: Sanctus Doctor dubitat num vel ipse laicus fidelis non peccet, cum infante necessitate compulsus tingit. Sed si laicus tamen fidelis & necessitate compellus peccet baptizando, ut ait Augustinus, a fortiori juxta sancti Præsulis doctrinam Paganus etiam in necessitatis casu non potest baptizare: Ergo &c. Probatur major: sanctus Doctor sic loquitur libro 2. contra Epist. Parmeniani cap. 13. pag. 19. "Quamquam etsi laicus aliquis, pereunti dederit necessitate compellus, quod cum ipse acciperet, dandum esse, addidit, nescio an pie quisquam dixerit esse repetendum." Immo non audeat definire an laicus qui, urgente necessitate, baptizat, saltem venialiter, aut nullo modo peccet: "Si autem, inquit, necessitas urgeat, aut nullum, aut veniale delictum est."

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo: Dubitat Augustinus num ipse laicus non peccet tingendo infantem, si fidei non facta sit ad Sacerdotem accersendum diligentia, concedo: tunc enim est alieni juris usurpatio quæ citra peccatum non exercetur; si facta sit, nego. S. Doctor est sui ipsius interpres, cum dicat in necessitate vel nullum, vel ad summum veniale peccatum esse; nullum quidem, si diligentia ad conquirendum pro Baptismo conferendo Sacerdotem facta sit; veniale vero, si satis exacta non appareat. Tum concludit

Baptisma in utroque casu valere, tamen si non sit licitum, cum absque negotio potest advocari ad tingendum Sacerdos. Igitur non manet circa hujusmodi questionem anceps & dubius. Ecce S. Doctoris subsequencia verba: "Nulla enim, comente necessitate si fiat, alieni muneris usurpatio est; si autem necessitas urgeat, aut nullum, aut veniale delictum est. Sed etsi nulla necessitate usurpetur, & a quolibet culibet detur, quod datum fuerit non potest dici non datum, quamvis recte dici possit illicite datum."

Quæres, Utrum in Baptismo requiratur aliquis qui baptizatum levet de sacro fonte?

Respondeo affirmative; & probatur assertio primo ex sanctis Patribus, qui susceptores puerorum variis nominibus appellant. Justinus q. 56. ad Orthodoxos vocat eos *πρεσβυτεροι*, id est, offerentes; Tertullianus de Baptismo cap. 18. *Sponsores*: Augustinus sermone 215. de tempore *Fidejussores*: Hyginus Papa can. in *Catechismo*, de consecr. diss. 4. *Patrimos*: & Synodus Moguntina can. 27. *Compares*, jubetque illos veluti filios suos spirituales in fide instituire.

Secundo ex sancto Thoma, qui hic q. 67. art. 7. in argum. *Sed contra*, in testem aliert Dionysium cap. 2. de Eccle. Hierarchia dicentem, quod: "Sacerdotes, assumentes baptizatum, tradunt eum ad educationem susceptoris & duci." In corpore vero articuli sic respondet: "Dicendum, quod spiritualis regeneratio, quæ fit per Baptismum, assimilatur quodam modo generationi carnali: unde de dicitur 1. Petr. 2. Sicut modo geniti infantes rationabiles & sine dolo, lac concupiscite. In generatione autem carnali parvulus nuper natus indiget nutrice & pedagogo; unde & in spirituali generatione Baptismi requiritur aliquis qui fungatur vice nutricis & pedagogi, informando & instruendo eum ut novitium in fide, de his quæ pertinent ad fidem & vitam Christianam. Ad quod Prælati Ecclesie vacare non possunt, circa communem curam populi occupati; parvuli enim & novitii indigent speciali cura præter communem, & ideo requiritur quod aliquis suscipiat baptizatum de sacro fonte, quasi in suam instructionem & tutelam; & hoc est quod Dionysius di-

„cit

„cit ultimo capite Eccles. Hier. Divinis
 „nostris ducibus, id est Apostolis, ad
 „noctem venit & visum est suscipere
 „infantes, secundum istum sanctum mo-
 „dum, quod naturales pueri parentes
 „traderant puerum cuidam docto in di-
 „vinis pedagogo, & reliquum sub ipso
 „puer ageret, sicut sub divino Patre &
 „salvationis sanctæ susceptore. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Episcopus & Presbyter sunt Ministri ordinarii
 Baptismi : Diaconi, ex commissione : Ex-
 traordinarii, Laici cujuscumque sexus &
 ætatis.*

PRIMA PARS constat ex Patribus :
 Sic enim docent Hilarius in Pl. 67. Hiero-
 nymus Dial. adversus Luciferianos, Ili-
 dorus Lib. 2. de officiis c. 24. Ratio di-
 vi Thomæ hic q. 67. art. 2. est, quod Epi-
 scopus & Presbyter habeant potestatem
 super corpus Christi verum, adeoque &
 super mysticum, & hoc patet ex ipsa
 traditione & Conciliis.

Altera pars expresse habetur Añ. 8. ibi
 enim legitur Philippum Diaconum bapti-
 zasse Samaritanos cives, tum & Eunuchum
 Æthiopyum potentem Candacis Reginae.
 Suffragantur Ecclesie Doctores, ut Ter-
 tullianus Lib. de Baptismo cap. 17. Hiero-
 nymus Dial. adversus Luciferianos. Ratio est :
 Diaconus ex officio legit Evan-
 gelium, & offert cum Sacerdote sacrifici-
 um. Igitur ex commissione saltem po-
 test baptizare. Sic docet divus Thomas
 ibidem art. 1.

Tertia pars a sanctis Doctoribus utique
 propugnatur, maxime a Gelasio Papa
 Epist. ad universos Episcopos c. 9. ab Au-
 gustino Lib. de unico Baptismo c. 53. a
 divo Thoma hic q. 67. art. 3. & 4. Ratio
 hæc est, quia Baptismus est absolute
 ad salutem necessarius : cum autem
 Deus non deficiat in necessariis, & im-
 possibility non jubeat, convenit quemcum-
 que in necessitate posse baptizare.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM

ET RESOLUTIONUM.

PRIMO : Tamen si Christus Dominus so-
 lus Sacerdos miserit & ad docendum,
 & ad baptizandum, non inde sequitur
 hanc legem non suscipere exceptionem
Bocat Theol. Tom. VII.

in casu necessitatis ; hoc ipsum exigit bo-
 nitas Creatoris, hoc & misericordia Re-
 demptoris.

Secundo : Non eodem modo ratiocinan-
 dum est de Baptismo, sicut de Euchari-
 stia & Pœnitentia sacramentis ; sacrum
 enim lavacrum non potest per votum sup-
 pleri in infantibus, bene vero tum Pœ-
 nitentia, tum Eucharistia quæ spectant
 adultos.

Tertio : Neque vero quidquam ab hæc
 veritate detrahunt Concilia & Patres ;
 nam dum a ministris Baptismi excludunt
 laicos & mulieres, loquuntur de ministris
 solemnitate.

ARTICULUS DECIMUS.

De Baptismi Subiecto.

QUESTIO procedit de pueris Fide-
 lium, de pueris infidelium, & de
 adultis ; quæ quidem capita specia-
 les habent difficultates, adeoque & sepa-
 ratim discutiendæ. Unde sit

SECTIO PRIMA.

Utrum Pueri sint baptizandi?

PRIMO, contrarium propugnare duo-
 decimo sæculo Vvaldenses, juxta illud
 Ermengardi, opusc. c. 18. contra illos,
 in quo hæc scribit : " Dicunt etiam Hæ-
 retici, quod nulli, nisi proprio ore &
 corde hoc sacramentum petat, potest
 prodesse. Inde adducentes hunc erro-
 rem, quod parvulis Baptismus aquæ
 nihil prodest. Contra quos sit

CONCLUSIO.

Pueri Fidelium sunt baptizandi.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Scriptura sacra.

PRIMO : Pueri Fidelium novæ legis
 non sunt peioris conditionis veteris legis
 infantibus : Sed masculi oñavo die reci-
 piebant circumcisionem, quæ erat pro
 eis quod est Baptismus pro novæ legis in-
 fantibus, hinc & figura nostri Baptismi
 erat. Ergo &c. Lex circumcisionis ha-
 betur Genes. 17. & Luc. 2. ait Evan-
 gelista :

lissa: *Postquam completi sunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus.*

Secundo: Lex Baptismi est pro omnibus universum, juxta illud Matth. 28. *Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Quod absque restrictione dicitur non solum pro adultis, sed etiam pro pueris. Ergo &c.

Tertio: Christus, teste Apostolo, vult omnes homines salvos fieri, & Christus mortuus est pro omnibus. Baptismus vero est ad salutem absolute necessarium, dicente Christo Joann. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Igitur infantes baptizandi sunt; sin minus a beneficio redemptionis excluderentur, quod adversatur misericordiae Dei volentis omnes homines salvos fieri, & efficaciae mortis Christi participes esse. Ergo &c.

Quarto: Ab actu ad posse valet consequentia; sed Apostoli nedum adultos, sed & pueros non semel baptizaverunt; & probatur. A8. 16. dicitur Lydia baptizata & domus ejus, & ibidem de custode carceris: *Baptizatus est ipse, & omnis domus ejus continuo.* 1. Cor. 1. *Baptizavit, inquit Paulus, Stephanus domum, in domo autem sunt pueri.*

Quinto: Christus volebat parvulos ad se venire, & in eorum gratiam pronuntiavit regnum caelorum esse pro eis, quod non foret verum, si non essent baptizandi, cum multi moriantur, sique vita privarentur aeterna, quippe qui absque Baptismo & vita migrarent; & tamen Matth. 19. & Luc. 18. Christus ait: *Sinite parvulos venire ad me: talium est enim regnum caelorum.*

Secundo, ex Traditione.

TRADITIO est fidelis regula; sed ex traditione habemus baptizandos esse parvulos. Ergo &c. Probatur minor multis Patrum sententiis.

S. Dionysius agmen ducit: Lib. Eccles. Hier. cap. ult. ait: "Pivini nostri duces, scilicet Apostoli, probaverunt infantes recipi ad Baptismum."

Succinit Origenes Lib. 5. in cap. 6. Epist. ad Rom. "Ecclesia, inquit, ab Apostolis traditionem accepit etiam parvulis dare Baptismum."

S. Cyprianus Epist. ad Fidum haec scri-

bit: "Si in gravissimis delictoribus, & in Deum multum ante peccantibus, cum posset crediderint, remissi peccatorum datur, & a Baptismo & a gratia nemo prohibetur; quanto magis prohiberi non debet infans, qui recens natus nihil peccavit, nisi quod secundum Adam carnaliter natus contagium mortis antiquae prima nativitate contraxit."

Quarto loco venit in veritatis testimonium S. Augustinus Lib. 10. de Gen. c. 23. his verbis: "Consuetudo matris Ecclesiae de baptizandis parvulis nequaquam spernenda est, nec ullo modo superflua deputanda, nec omnino credenda, nisi Apostolica efflet traditio." Concinit sanctus Prosper Lib. 2. de vocatione Gentium c. 8.

Tertio, ex Decretis summorum Pontificum.

SUMMI Pontifices eandem confirmant fidem, in primis Clemens I. Lib. 6. Constit. Apost. cap. 15. Siricius Epist. 1. ad Himerium c. 2. Innocentius I. Epist. 26. ad Concilium Milevitanum, Leo I. Epist. ad Episcopum Aquileiensem 84. alias 86. Gregorius I. Lib. 3. Epist. 9. ad Joannem Calaritanum, Innocentius III. in Epist. ad Episcopum Arelatensem, & habetur cap. Majores, de Baptismo & ejus effectu. Ergo &c.

Quarto, ex Conciliis.

PRIMO: Concilium Milevitanum can. 2. definit his verbis: *Placuit, ut quicumque parvulos recentes ab utero matrum baptizandos negat, anathema sit.* Secundo, Gerundense ante mille annos celebratum, can. 5. ait infantes ipso die quo nascuntur, posse baptizari, si periculum mortis imminet. Tertio, Bracarense II. can. 7. Quarto, Viennense generale idem docent. Demum Tridentinum Sess. 7. can. 13. etiam probat infantium Baptismum. Si quis dixerit parvulos, eo quod actum credendi non habent, suscepto Baptismo inter fideles computandos non esse, ac propterea cum ad annos discretionis pervenerint, esse rebaptizandos, aut praestare omitti Baptisma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesiae, anathema sit.

Quinto, ex rationibus Divi Thomæ.

PRIMA est: Gratia Christi abundavit ubi peccatum regnavit: sed peccatum originale etiam in pueris regnavit, juxta illud Apostoli Rom. 5. Regnavit mors ab Adam usque ad Moysen etiam in eos qui non peccaverunt in similitudinem prævaricationis Adæ. Igitur baptizandi sunt, si minus gratia non abundaret ubi mors regnavit.

Secunda: Christus est secundus Adam, cui ad hoc venit, teste D. Joanne, ut dissolveret opera Diaboli, & repararet malum a primo Adam inductum in mundum: Sed primus Adam omnes homines perdidit. Igitur Christus omnes venit salvare, & maxime infantes per Baptismum, qui non aliud peccatum præter originale habent.

Tertia: Bonum est viro, ait Jeremias Propheta Thir. 3. cum portaverit jugum ab adolescentia sua; scilicet ut enutriatur in vita spirituali. Igitur convenit pueros baptizari. Istæ rationes sunt sancti Thomæ hic q. 68. art. 9. "Dicendum, inquit, quod sicut Apostolus dicit Rom. 5. si unus delicto mors regnavit per unum, scilicet per Adam, multo magis abundantiam gratiæ, & donationis, & justitiæ accipientes, in vita regnabunt per unum Jesum Christum. Pueri autem ex peccato Adæ peccatum originale contrahunt; quod patet ex hoc quod sint mortalitati subiecti, quæ per peccatum primi hominis in omnes pertransiit, ut Apostolus ibidem dicit. Unde multo magis pueri possunt per Christum gratiam accipere, ut regnent in vita æterna; ipse autem Dominus dicit Joan. 1. quod, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Unde necessarium fuit pueros baptizari, ut sicut per Adam damnationem incurrerent nascendo, ita per Christum salutem consequantur renascendo."

Pergit: "Fuit etiam conveniens pueros baptizari, ut a puerina nutriti in his quæ sunt Christianæ vitæ, firmius in ea perseverent, secundum illud Prov. 22. Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea."

De diversis Baptismi subiectis.

QUÆRES I. Utrum pueri mortui sint baptizandi, & pro eis quis possit suscipere Baptismum?

Respondeo I. Infantes mortui non esse baptizandos. Probat ex canone 18. Concilii III. Carthaginensis, & refertur in codice Ecclesiæ Africanæ, cujus meminit Valafrius Strabo de rebus Ecclesiasticis cap. 26. his verbis: "Placuit ut corporibus defunctorum Eucharistia non detur; scriptum enim est: Accipite & comedite: cadavera etiam nec accipere possunt, nec edere." Idem dicendum pro Baptismo, eadem est enim ratio; I. quia Christus dixit solum pro vivo Joan. 3. Nisi quis renatus fuerit &c. cadaver autem non est amplius homo. Ergo &c.

Respondeo II. Neminem posse pro alio baptizari. Sic propugnat S. Chrysostomus Homil. 40. in cap. 15. 1. Cor. ubi dicit fuisse superstitionem Marcionistarum, quod vivi suscipere baptismum pro mortuis. Ratio est, quia Ecclesia non habet jurisdictionem in mortuos; sunt enim in iudicio Dei, immo & judicati. II. Non est in inferno redemptio, posset autem, si pro mortuo aliquis posset suscipere baptismum. III. Lex seu præceptum vult baptismum dari viventi, juxta illud Matt. 28. Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos &c. Ergo &c.

Quæres II. Utrum pueri in utero materno sint baptizandi?

Respondeo negative cum divo Augustino, qui Epist. ad Dardanum sic loquitur: "Nec renalci quisquam potest, antequam natus sit." Ibidem sic pergit: "Si quis dicat jam natum hominem, etiam cum adhuc est in utero materno, nunquid huic natiuitati accedit secundum da natiuitas?" Idem repetit Lib. 2. de peccatorum meritis & remiss. c. 27. Sic docent Ildorus Lib. 1. de summo bono, Magister Sententiarum Lib. 4. dist. 6. & Divus Thomas hic quæst. 68. ex professione art. 11. Ratio divi Augustini est, quia homo non denuo solum, sed ter nascitur: I. in utero quando factus est animatus: II. in utero per Baptismum colatum: III. extra uterum, videlicet cum nasceretur in mundo; sed hoc est contra oraculum Christi, qui duplicem solum statuit natiuitatem, unam scilicet naturalem, quando infans egreditur ex utero: D 2 alte-

alteram vero supernaturalem cum baptizatur, juxta illud oraculum Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit denuo ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Ergo &c.

Confirmatur : Infans in utero non est subiectum certum; forsan est solum massa carnis, ut pluries experientia comprobavit: forsan non animatum, quandoque etiam monstrum. Igitur nec deest, nec oportet puerum baptizare in utero.

Quæres III. Utrum monstra sint initianda?

Respondeo negative, & probatur. Monstrum non est homo; sed solus homo baptizandus est. Igitur non est baptizandum. Si tamen prædominetur natura humana, inquit Theologi, puta si habeat caput humanum, brachia, ventrem, & sola extrema declinent a specie humana, baptizari debet absolute; si vero est dubium, v. g. si sit partim humanum, & partim animale, sub conditione baptizandum est, dicendo: *Si ex capax Baptismi, ego te baptizo &c.* Si vero totum est animal, & habeat solum pedes humanos, non est baptizandum: si vero sint duo pueri, quorum caput, humeri, & brachia, & pectus sint distincta, licet habeant unicum ventrem, baptizandi sunt in particulari, quia ex principalioribus partibus distinctis apparent duo homines distincti in specie. Tutius foret sub conditione utrumque per formam & materiam repetitam baptizare.

Solvuntur objectiones Anabaptistarum.

OBJICIUNT : Vox illa, *baptizantes*, est solum pro adultis. Igitur pueri non sunt baptizandi. Probatur antecedens: Baptizandi sunt prius instruendi, juxta illud Matt. 28. *Euntes ergo, docete.* II. Debent prius credere; scriptum est enim Marci 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit.* III. Prius poenitentiam agere, sic enim habetur Actuum 2. *Poenitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum.* Sed doctrina & poenitentia respiciunt solum adultos. Igitur soli adulti baptizandi sunt; & de facto, mos quondam fuit illos solum baptizare, ut legitur de Constantino Magno, & Theodosio, & Valentiniano.

Respondeo I. negando antecedens. Ad probationem distinguo: Doctrina, fides

& charitas pertinent solum ad adultos immediate, concedo: mediate, nego. Cum enim habeant usum rationis, debent se convertere ad Deum, & credere; pueri vero per patrones hæc omnia faciunt: quando vero ad auroram rationis perveniunt, tenentur, inquit D. Thomas, sub peccato mortali credere, & se ad Deum per actum amoris convertere.

Respondeo II. distinguendo: Et infantes habent fidem habitualement per Baptismum, & actualem per patrones, & fidem Ecclesiæ, concedo: & non habent, nego. Solutio est Divi Augustini, qui Lib. 6. contra Julian. c. 10. ita loquitur: "Alieno opus est, cum credit per alterum, si cut alieno opus fuit, cum peccavit in altero." Rursum Lib. 1. operis imperfecti contra Julianum c. 36. sic ait: "Verum est quod per alium credunt infantes, propter hoc enim & fideles per totam Ecclesiam nuncupantur, profecto non pertinet ad illud quod Deus ait: *Qui autem non crediderit, condemnabitur.*" Sermone 14. de verbis Apostoli dicit auctoritate Ecclesiæ eos fidelibus copulari. Lib. 3. de peccatorum meritis & remissionibus cap. 2. asserit iustitiam Christi illi prodesse; postea addit: Sacramentum fidei est; nihil autem aliud est credere, quam fidem habere, & per hoc respondetur I. parvulum credere, tametsi fidei nondum habeat effectum: II. fidem habere propter fidei Sacramentum: III. Se ad Deum convertere propter conversionis Sacramentum, quia & ipsa responsio ad celebrationem pertinet Sacramenti. Idem dicit Bernardus sermone 66. in Cantica, & Petrus Venerabilis Episcopus contra Petrobullianos.

Respondeo ad aliud distinguendo: Mos fuit Ecclesiæ quandoque differe Baptismum, ut magis præpararentur homines ad illum suscipiendum, concedo: universaliter & in casu periculi, nego. Probavimus enim pueros ab initio baptizatos fuisse; immo Concilium Neocæsariense can. 12. Gregorius Nazianzenus Orat. 4. Chrysostomus Homil. 1. in Acta, improbant dilationem Baptismi, tum quia multi morte præveniebantur, ut de Valentiniano patet; tum quia ipsi Catechumeni differebant Baptismum ut molliter viverent, vel etiam & ut plurimum, ad vitandas poenas contra peccata adultorum. Sic intelliguntur Patres quando dicunt Baptismum esse procrastinandum, sic Augustinus.

gustinus, cum Lib. 4. de Baptismo contra Donatistas dicit Baptismum parvulorum jam fuisse Concilii stabilitum, & incepisse Origenis tempore; non enim vult illum improbare, sed potius esse de Traditione Apostolica & ante Concilia, juxta regulam ab ipso traditam ibidem: Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur.

Infans: Tertullianus Lib. de Baptismo c. 18. sic loquitur: "Pro cuiusque personæ conditione ac dispositione, etiam ætate, cunctatio Baptismi utilis est, præcipue tamen circa parvulos. Quid enim necesse est, si non tam necesse sponsores periculo ingeri? quia & ipsi per mortalitatem desinituere promissiones suas possunt, & proventu malæ indolis falli. Ait quidem Dominus: Nolite illos prohibere ad me venire. Veniant ergo dum adolefunt, veniant dum discunt, dum quo veniant docentur: fiant Christiani, quum Christum nosse poterint. Quid festinat innocens ætas ad remissionem peccatorum? Cautius agatur in sæcularibus, ut cui substantia terrena non creditur, divipa credatur. Norint petere salutem, ut petenti dedisse videaris. Igitur ex Tert. debet Baptismus differri, I. Quia non æquum est puerum obligari ad jugum laboriosum absque rei cognitione. II. Et Paternos respondere pro eo qui mutabit forsitan voluntatem. III. Quia ipse homo debet petere Baptismum &c.

Respondeo I. ut supra. II. Tertullianum eo loci non dicere infantes non esse baptizandos, sed quod cunctatio Baptismi utilis est, propter rationes quas subjicit, & modo laudatas. Tameñ enim infantes tingantur, non inde sequitur aliquid incommodi aut ex parte baptizati, aut ex parte patrinorum. Ex parte quidem baptizati, cum Baptismus cedat in ejus bonum, namque adhuc parvulus mori potest, & seculo Baptismo non salvaretur: immo vel in ipsis temporalibus, Tutores celebrant nomine parvulorum contractus, quos lex ratos habet, ut primum sunt ipsis utiles; a fortiori igitur, ubi periclitatur salus, patrini pro infante recte spondent ut baptizetur. Sed neque vel ipsis patrinis hoc grave est, cum Deus sit eorum merces. Tum qui si puer adultus factus, & propriæ pravitatis pondere a-

Iloucat Theol. Tom. VII.

fide deficiat, sponsores non imputatur ad culpam. Quod autem Tertullianus non neget absolute infantes esse baptizandos, ibidem cap. 14. ait Paulum tinxisse *Cajum, & Crispum, & Stephanæ domum*: certe ut dictum est, in una domo adfuit parvuli. Ceterum taceat Tertullianus adversaretur conclusioni, Ecclesiæ, pueros ad Baptismum suscipiendi, potius quam illi credendum est.

Repone: Christus annos circiter triginta natus baptizatus est in Jordane. Igitur soli adulti baptizandi sunt.

Respondeo distinguendo: Et Christus ad humilitatis exemplum, non ex necessitate baptizatus est, concedo: secus, nego. Porro parvuli ex necessitate initiantur, ne in periculum salutis morte præventi veniant; ceterum, inquit Sanctus Gregorius Nazianzenus Orat. in sacrum lavacrum, cuncta quæ fecit Christus nec opus est agere, nec semper possumus. Sic quadraginta diebus jejunavit, quod nulli hominum absque miraculo potest facere.

Insiste: S. Augustinus Lib. 4. de Bapt. scribit Baptismum parvulorum non fuisse Concilii stabilitum, sed incepisse Origenis tempore. Ergo &c.

Respondeo sanctum Doctorem jure merito dicere Baptismum non esse Concilii stabilitum; addo nec etiam tempore Origenis incepisse, cum asserat esse a Christo institutum, & trad. Apostol. firmatum; ibidem enim de Bapt. sermonem instituens, ait, ut dictum est: "Quod universa tenet Ecclesia, nec Concilii institutum, sed semper retentum est, non nisi traditione Apostolica traditum rectissime creditur." Quando vero ad Baptismum suscipiendum Scriptura exigat fidem, bonam conscientiam, & similes dispositiones, loquitur de adultis qui cum propria voluntate peccaverint, etiam proprio conatu ad Deum debent sese convertere; e contra vero parvuli qui solum aliena voluntate contraxerunt peccatum; hinc ait passim Augustinus, sanctam matrem Ecclesiam accommodare eis aliorum cor ut credant, similiter & aliorum pedes ut accedant & quærant Baptismum: qua quidem responsione solvuntur omnia Anabaptistarum sophismata.

Dices: 1. Petri 3. habetur: *Vos nunc similis formæ salvos facit Baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientie bonæ interrogatio in Deum.* Sed pueri ratione nondum utentes non habent conscientiam

D 3 tiam

tiam bonam, & interrogationem in Deum. Igitur non sunt baptizandi.

Respondet D. Thomas hic q. 68. art. 9. ad 3. his verbis: "Dicendum, quod si-
cut puer cum baptizatur, non per se
ipsum, sed per alios credit, ita non
per seipsum, sed per alios interroga-
tur, & interrogati continentur fidem
Ecclesiae in persona pueri, qui huic fi-
dei aggregatur per fidei Sacramentum.
Conscientiam autem bonam consequitur
puer etiam in se ipso, non quidem
actu, sed habitu per gratiam iustifican-
tem."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Pueri Fidelium sunt baptizandi.

PRIMO: Act. 16. legitur Paulum baptizasse domum Lydiae; porro in domo & familia adsunt semper parvuli: Igitur parvuli baptizandi sunt, maxime cum Christus dicat: *Sinite parvulos venire ad me*. Et Matt. 28. haec lex, *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes &c.* sit universaliter pro omnibus.

Secundo: Hoc ipsum traditio docet; Dionysius Lib. 1. de Eccles. Hier. ait: "Divini nostri duces probaverunt infantes recipi ad Baptismum." Origenes L. 5. in cap. 6. Epist. ad Romanos, Cyprianus Ep. ad Fidum, idem docent.

Tertio: Apostol. Rom. 5. ait gratiam Christi superabundasse, ubi abundaverat delictum: sed in parvulis abundant delictum originale: Igitur & gratia Baptismi abundare debet.

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Ne miremini si Christus Matth. 28. praecipiat Apostolis ut doceant & postea baptizent, quandoquidem eos mittebat principaliter ad adultos, videlicet ad gentes, ut prius instituerentur in fide, antequam baptizarentur; sed non ideo a Baptismo excludit parvulos, ut ex probationibus liquet, quandoquidem vult omnes homines salvos fieri.

Secundo: Dum Patres consulunt ut Baptismus procrastinetur ad adultam usque aetatem, praecipunt tamen ut ubi contigerit mortis periculum, baptizentur pueri.

Tertio: Neque magis proficiunt Anabaptistae, laudantes ista i. Petri verba, *Salvos facit Baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiae bonae interrogatio in Deum*. Nam, inquit Divus Thomas hic q. 68. art. 9. ad 3. parvuli & per alios interrogantur, & per alios, scilicet per paternos respondent.

SECTIO SECUNDA.

Utrum pueri infidelium sint baptizandi invitis parentibus.

NOMINE infidelium intelligimus omnes qui non agnoscunt Christum, immo & Haereticos corruptentes formam Baptismi.

Suppono I. Filios infidelium posse baptizari, si pater aut mater consentiat, licet una pars nolit, quia utrique incumbit instruere prolem, & curam ipsius vitae & salutis agere. Sic declaravit Gregorius XIII. II. Si ita filii sint abstrahi a parentibus, ut non sit spes redditus ad ipsos ne corruptantur in fide. III. Si sint in extremis positi, & possint occulte sine scandalo & jurgio baptizari, quia non censentur moraliter pertinere ad parentes. IV. Si sint filii principiorum, cum enim Domini jus habeant in vitam parentum, possunt, illis invitis, curare ut baptizentur. V. Si sint adulti, licet nondum emancipati: quia homo, inquit Divus Thomas, est sui juris pro sua salute, & ut primum habet rationis usum, tenetur ad Deum se convertere. His praemissis, sit

CONCLUSIO PRIMA.

Pueri infidelium non sunt, invitis parentibus baptizandi.

Probatur auctoritate, & ratione.

PRIMO, ex Scriptura sacra. I. Cor. 5. habetur: *Quid enim mihi de iis qui foris sunt, judicare?* Igitur non debet curare Princeps fidelis, ut pueri Infidelium invitis parentibus baptizentur.

Secundo, ex consuetudine Ecclesiae, quae praevalet omni Patrum auctoritate, Teste D. Thoma 2. 2. q. 10. art. 12. S. Sylvester non petiit a Constantino, sicut nec Ambrosius a Magno Theodosio, ut filii Infidelium, invitis parentibus, baptizarentur: Immo summi Pontifices per-

mit-

mittunt Judæis vel in ipsa urbe Roma vivere secundum ritus suos. Unde Concilium Toletanum 4. can. 16. reprobatur factum Sisebuti Regis, qui quosdam Judæos sibi subditos baptizari coegerat: & canone 36. ut refertur in decretalibus de Judæis dist. 46. sic habet: "Præcipit sancta Synodus nemini deinceps ad credendum vim inferre: non enim tales inviti salvandi sunt, sed volentes, ut integra sit forma justitiæ." Ergo &c.

Tertio, Divus Thomas hic quæst. 68. art. 10. duas pro isto momento offert rationes. Prima, quia filii sunt bona parentum: Igitur nemo potest de illis disponere contra eorum voluntatem. Secunda, auctoritas Ecclesiæ est in ædificationem & non in destructionem: Sed in hypothefi foret in destructionem, ex eo quod parentes corrumpere filios in fide suscepit: Ergo &c. Alteram hanc dat rationem S. Chrysostomus, sermone 3. in die Pentecostes, redderetur religio Christi exosa, quippe quæ mansuetudine potius quam vi, & minis introducenda sit: Ecce Divi Thomæ verba: "Dicendum, quod pueri Infidelium, aut habent ulum rationis, aut non habent: si autem habent, jam quantum ad ea quæ sunt juris divini, vel naturalis, incipiunt suæ potestatis esse. Et ideo propria voluntate, invitis parentibus, possunt Baptismum suscipere, sicut & Matrimonium contrahere, & ideo tales licite moneri possunt, & induci ad suscipiendum Baptismum; si vero nondum habent usum liberi arbitrii, secundum jus naturale sunt sub cura parentum, quandiu ipsi sibi providere non possunt, unde etiam & de pueris antiquorum dicitur, quod salvabantur in fide parentum. Et ideo contra justitiam naturalem esset, si tales pueri invitis parentibus baptizarentur: sicut etiam si aliquis habens usum rationis baptizaretur invitus, esset etiam periculosum taliter filios Infidelium baptizare: quia de facili ad infidelitatem redirent, propter naturalem affectum ad parentes. Et ideo non habet hoc Ecclesiæ consuetudo, quod filii Infidelium, invitis parentibus, baptizentur."

CONCLUSIO SECUNDA.

Pueri Infidelium municipaliter subditorum Principibus Christianis baptizari possunt, invitis parentibus, in quo casu ab eis separandi sunt, ne corrumpantur in fide.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMO ex Script. L. 1. Mach. cap. 2. refertur Mathathiam jussisse pueros jure belli captos circumcidi, inter quos certe erant Gentiles. Rursus Exodi 12. præcipitur ut omnis colonus, & advena circumcidatur; manducet Pascha, & cohabitabit cum populo &c. Igitur a simili Princeps Christianus potest injungere ut filii Infidelium qui sunt vel jure belli, vel emptione servi, baptizentur.

Secundo, ratio: Princeps plenum habet dominium super eos, cum jus habeat, & super parentes, & in eorum bona. Igitur potest, vel ipsis invitis parentibus, filios ad sanctum lavacrum perducere.

Confirmatur: Si ratio aliqua prohiberet baptizare illos pueros, maxime propter periculum fidei: Sed non est timendum quod redeant ad parentes, & in fide ab eis corrumpantur, quia nec sunt in eorum potestate, sed solum sub Dominio Principis Christiani, cui vel ipsi parentes tenentur obedire, unde si quæ vis, aut violentia obreperet ex parte illorum, aut punirentur, aut e regno propellerentur a Principe qui jus vitæ & mortis in eos habet. Ergo &c.

Solvuntur objectiones contra primam Conclusionem.

OBJECIT: Judæi A. 5. adversus Apostolos obstreperantes, eo quod Christum prædicarent, prohibuerunt eis ne in posterum id facerent: Respondens autem Petrus & Apostoli dixerunt, obedire oportet Deo magis quam hominibus. Igitur etiam, renitentibus parentibus, baptizandi sunt pueri Infidelium. Non una ratio hoc probat 1. est præceptum de baptizandis omnibus Infidelibus, Matth. 28. Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos &c. 2. Illud præceptum omnes & singulos obligat, ut habetur Joan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest

D 4 introi-

introye in regnum Dei. 3. Homo magis pertinet ad Deum quam ad parentes, cum sit omnium Creator. 4. Præceptum divinum est de gloria Dei consulenda, & prævalere vel ipsi juri naturali quod habent in prolem parentes. 5. Omnia Dei Dominio subjiciuntur, & illi serviunt, ut habetur Apol. 7. *Benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, &c.* Pater potest abjici ut puer baptizetur, cum Christus a servitute nos liberavit. Ergo.

Respondeo generaliter ad omnia distinguendo: Si jus naturale non violetur, concedo, secus, nego. Violaretur autem in hypothesi, quia parentes habent jus naturale in filios, hinc soli possunt dispo- nere ad nutum de eis.

Respondeo secundo, aliter distinguendo: Si non sequatur incommodum & scandalum, concedo: si sequatur, nego. Sequeretur autem, eo quod parentes filios corrumperent in fide: hinc postea abominations, sicut contigit in Calvinistis, qui vi ad religionem conversi, fide non semel susceperunt tum poenitentiae, tum Eucharistiae Sacramenta.

Respondeo tertio, adhuc aliter distinguendo: Si Deus non præcipiat servari jus naturale, concedo: si velit servari, nego: Præcipit autem quod nulli fiat injuria in bonis suis: reliquit enim hominem in manu consilii sui, ut bene, vel male utatur, ita ut si bene agat compensetur, si vero male puniatur. Sic enim scriptum est Rom. 12. *Mibi vindicta: ego retribuam*.

Jam respondeo ad singula. Ad primum quidem nego paritatem; erat quidem præceptum pro fide prædicanda, juxta illud: *Docete ergo omnes gentes*; sed ad eam amplectendam nullus cogitur, unde inter Athenienses audientes Paulum, ut refertur Act. 17. *Quidam quidem irridebant, quidam vero dixerunt, audiemus te de hoc iterum*. . . . *quidam vero viri adherentes ei, crediderunt*.

Unde in forma sic distinguo: Et præceptum divinum non opponitur juri naturali, immo illud confirmat, concedo: & opponitur, nego.

Ad secundum distinguo: Præceptum Baptismi obligat omnes volentes, concedo: nolentes, nego. Scriptum est enim Psal. 53. *Voluntarie sacrificabo tibi*: cum autem voluntas pueri inclusa sit in voluntate parentum, vel Tutorum, cessatur nolle Baptismum quando ipsi nolunt:

deinde dicit Apostolus Gal. 4. *Quanto tempore haeres parvulus est, nihil differt a servo*. . . . *Sed sub tutoribus & auctoribus est, usque ad praefinitum tempus a patre*.

Ad tertium distinguo: Deus est omnium creator, & Deus suum cedit jus parentibus, ut dominentur filiis suis, concedo: & non cedit, nego. D. Thomas hic art. 10. ad 3. sic solvit argumentum: "Dicendum quod homo ordinatur ad Deum per rationem, per quam Deum cognoscere potest. Unde puer antequam usum rationis habeat, naturali ordine ordinatur in Deum per rationem parentum, quorum cura naturaliter subjacet; & secundum eorum dispositionem sunt circa ipsum divina agenda."

Ad quartum distinguo: Præceptum divinum prævalet omni juri, si est absolutum, concedo: si sit solummodo conditionatum, nego. Sic autem Deus præcipit Baptismum puerorum, ut velint parentes.

Ad quintum distinguo: Omnia serviunt Deo voluntarie facta, concedo; hilarem enim datorem solum vult Deus; necessario, & coacte, subdistinguo: si creaturae sint irracionales, concedo: secus, nego. Ad aliud distinguo: licet adulto calcare patrem, concedo; quia est juris sui pro supernaturalibus: puer, nego; est enim incapax. Ad sextum patet ex dictis solutio, cum enim Christum liberaverit nos a servitute diaboli, jam non mancipia, sed amici & filii Dei evadunt; ii, inquit, Joannes cap. 1. *Qui non ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt*.

Insuper: Pueri debent baptizari, invitatis parentibus, propter Christum. Et probatur I. Quia vult omnes salvos fieri, & redemptionem suam actu applicari: non applicatur autem pueris nisi per Baptismum. II. Quia in ordine salutis omnes homines sunt servi Christi mancipiales, quandoquidem nos emit ut serviamus illi, juxta illud 1. Cor. 6. *Empti enim estis pretio magno: glorificate & portate Deum in corpore vestro*: puer autem sine Baptismo nequit glorificare Christum utpote servus diaboli. III. Filii Fidelium non dum baptizati, sunt filii diaboli & extranei sicut pueri infidelium, & tamen propter titulum redemptionis licitum est, invitatis parentibus, illos baptizare, quidni, & licebit baptizare, & alios. IV.

Ipsæ

Ipsē Christus praecepit in Evangelio ut nemini fiat injuria, sit autem puer, si non baptizatur. V. Negotium salutis principaliter spectat Christum qui Ecclesiam acquisivit sanguine suo: Igitur, invitis parentibus infidelibus, baptizandi sunt parvuli.

Respondeo distinguendo: Et Christus vult redemptionem suam applicari cum fructu, & ad aedificationem concedo: secus, nego. Dat gratias sufficientes interiores vel ipsis parentibus ut possint ipsum agnoscere, & propterea ad Baptismum cum filiis suis, qui sic in parentibus habent quodam modo gratiam sufficientem ad Baptismum suscipiendum.

Ad secundum, distinguo: Christus emit homines salvo eorum jure, concedo: secus nego. Homines non sunt servi mancipales per Christum, sed potius, si velint jugum ejus suave portare, amici Dei, juxta illud Eph. 2. *Frates, jam non estis hospites, & advenae: sed estis civis Sanctorum, & domestici Dei.*

Ad tertium, nego paritatem: quia enim filius est bonum parentum, Ecclesia habet jus in filios Fidelium qui sua sunt membra, unde invitis parentibus, eos baptizare potest, sed non sic alios.

Ad quartum, distinguo: Fieret injuria puero in hypothesi quod non baptizaretur, si gratia foret illi debita, concedo: sin minus, nego. Porro gratia est mere gratuita, & illi non debetur: quia vero filius est patris, & matris bonum, citra juris naturalis leges, ipsis naturales, baptizaretur.

Ad quintum, distinguo: Negotium salutis principaliter spectat Christum, & ipse vult ut homines ultero consentiant illi servire, & famulari concedo: Et independentē ab hominibus vult hoc fieri; nego. Pueri autem censentur nolle baptizari, quando parentes renuunt: hinc votum emissum ab adolescentibus ante decimum quintum annum, licet sit de meliori bono, nullum tamen est, si non accedat parentum voluntas.

Dices: Ergo a parentibus dependent res spirituales.

Respondeo distinguendo: Indirecte, in quantum possunt illas impedire ex jure avito libertatis, concedo: directe, ita ut sint causae rerum supernaturalium, nego.

Insuper: Ecclesia est tutrix omnium hominum pro bonis spiritalibus, quia Christus redemit omnes: sed volente tutore,

cuncta quae cedunt in bonum parvuli, recte fiunt: Igitur invitis parentibus baptizandi sunt pueri infidelium. Confirmatur I. Licitum est bona omnibus facere & consulere. II. pro conversione peccatoris, etiam ipso renuente, orare. III. Impedire malum imminens & avertere ab aliquo mortis imminens periculum: Baptizare autem parvulum est magnum bonum illi facere, ipsum ad Deum totius justitiae & salutis fontem convertere. Quid plura? Eum ipsum a morte aeterna eripere. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Ecclesia est tutrix hominum salva eorum libertate, concedo: secus, nego. Religio autem sancta, inquit Patres, non est vi incitanda, & cum voluntas filii sit in voluntate parentum conclusa, ipsis abnuentibus Baptismum, vel ipsi parvuli censentur abnuere.

Ad confirmationem, distinguo: Licitum est omnibus bona facere, si velint, concedo: Ipsis reluctantibus, nego: ad probationem nego paritatem. Cum enim oratio non inducat obligationem, sed ad gratias a Deo obtinendas pro conversione peccatoris ordinatur, Ecclesia potest orare pro infidelibus, minime vero ipsis invitis eorum baptizare filios.

Ad secundam utique distinguo: Licitum est impedire malum imminens quod est contra jus naturale, concedo: contra positivum supernaturale subdistinguo. Salva personarum libertate, concedo: non salva, nego. Qui nomen dat religioni Christianae legem naturae corruptae adversam observare tenetur, unde nisi velit, ad hoc non cogendus est.

Repones: Pueri censentur velle Baptismum: si enim usum haberent rationis, & cognoscerent, certe vellent tantum bonum. II. Non fit injuria in hoc parentibus, quia filii Christiani melius obediunt parentibus quam alii. III. Dominus potest invitis parentibus baptizare servos suos, & tamen jus naturale non violatur, cum illis semper remaneat. IV. Licitum est Principibus depravatos infidelium mores corrigere, immo exercitum religionis idolatriae impedire, juxta illud Augustini Epist. 48. *“Quis, inquit Donatistis, non laudat leges ab Imperatoribus latas adversus sacrificia Paganorum.”* Sed impedire Baptismum, est usus male religionis: Igitur pueri infidelium possunt baptizari, invitis parentibus.

Ref-

Respondeo ad primum, negando antecedens, quia parvuli in voto habent id solum quod ipsi parentes volunt; cum isti nolint baptizari filios suos, vis non est eis inferenda.

Ad secundum, nego in hoc non fieri parentibus injuriam. Ad probationem, distinguo: Filii Christiani melius obediunt parentibus, & hoc ipsi ignorant parentes infideles, concedo: & hoc cognoscunt, nego. Si tamen puer esset in extremis positus, posset baptizari in occulto invitis parentibus, quia propter mortem imminentem, non censeretur amplius bonum parentum, nec foret perversionis in fide periculum.

Ad tertium distinguo: Dominium Domini in servos non dat illi jus naturale radicale, concedo: acquisitum nego: nam ex divo Thoma 1. 2. q. 8. art. 5. jus naturale suscipit restrictionem, & modificationem per jus gentium: unde usus ipsius potest transferri ad alium, & de facto transfertur Domino, & victori: unde non est paritas, quia Ecclesia nullum habet jus in parentes, & consequenter, nec in filios.

Ad quartum, distinguo: Principes possunt corrigere & compescere malos mores qui sunt contra tranquillitatem publicam quam sibi proponunt in gubernatione, & etiam id quod est contra jus naturale, concedo: malos mores qui sunt solum contra bonum privatum, nego. Rejicere autem Baptisma pro pueris, est contra bonum dumtaxat privatum familiaris. Possunt utique Reges impedire usum idololatriæ, quippe qui sit contra jus naturale: siquidem ratione naturali demonstrari potest Deum existere.

Replicabis: Magis debet homini subveniri contra periculum mortis æternæ, quam contra periculum vitæ temporalis. Sed licitum est e periculo vitæ temporalis eripere infantem, vel ipsis invitis parentibus, qui ex malitia vellent eum perire: Igitur & a fortiori, invitis parentibus licet baptizare infantem, quem in infidelitate enutriendo ipsi æternam vitam tollent.

Respondeo negando paritatem: ratio discriminis est, quod vita temporalis jus naturale spectet, hinc invitis parentibus servari, & defendi potest, puerum a periculis eripiendo: sed eum enutrire in bona, vel mala religione non ita spectat jus naturale, sed magis supernaturale;

cum autem parvulus sit bonum naturalem parentum, eum non convenit ab eorum subripere imperio ut baptizetur, maxime cum: non ita affluat vita æterna per Baptismum susceptum, cum parvulus adultus factus, absque negotio possit corrumpi in fide a parentibus, qui ex innato pondere tendunt ad depravatam religionem. Sanctus Thomas hic q. 68. art. 10. hanc sibi proponit difficultatem, quam sic solvit ad 1. "Dicendum, quod a morte corporali non est aliquis eripiendus contra ordinem juris civilis: puta, si aliquis a suo iudice condemnatur ad mortem, nullus debet eum violenter a morte eripere: Unde nec aliquis debet corrumpere ordinem juris naturæ, quo licet est sub cura patris, ut eam liberet a periculo mortis æternæ."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Pueri infidelium non sunt baptizandi, invitis parentibus, secus vero si sint sub dominio Principum.

PRIMUM patet juxta illud 1. Cor. 5. *De iis qui foris sunt, quid ad nos?* hinc sanctus Sylvester non petit a Constantino ut pueri Gentilium baptizarentur. Ratio est, quia nemini facienda est injuria; cum autem filii sint bona parentum infidelium, nullus, secula eorum licentia, de iis potest dissonare.

Alterum non minus constat, cum Princeps dominium habeat in mancipia, & eorum bona: cum quia non est timendum quod parentes contra voluntatem Principis corrumpant filios in fide, maxime cum poenas criminis lucent.

SYNOPSIS OBJECTIONUM

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Est quidem præceptum ut omnes indiscriminatim homines baptizentur, sed salvo unusquisque jure; læderetur autem jus parentum, si vel ipsi invitis, baptizarentur filii.

Secundo: Creatori potius obediendum est quam creature in iis quæ citra fidei periculum possunt fieri: Jam si baptizentur parvuli infidelium qui sunt sub parentum potestate, ut plurimum a patre & matre pervertentur in fide, quod qui-

quidem in Ecclesie, & ipsius Christi decus vergit.

Tertio: Tametsi melius sit secundum se parvulum baptizari, relative tamen ad circumstantias, & periculum in fide pro subsequenti tempore, non ita est.

SECTIO TERTIA.

Utrum adulti sint baptizandi?

CERTUM est votum Baptismi adultorum reatum maculae originalis & poenae aeternae ad eam consequenter remittere. Hinc dubium quoddam oriri potest circa etiam. Primo quidem num de facto baptizandi sint adulti? Secundo, quandonam? Tertio, quae conditiones ad hoc requirantur?

PUNCTUM PRIMUM.

De Baptismo Adultis conferendo.

CONCLUSIO.

Adulti sunt baptizandi.

Probat per rationibus Theologicis.

PRIMA: Deus vult omnes homines salvos fieri: Sed hoc fit per Baptismum, quippe qui ad salutem necessarius sit necessitate medii, juxta illud Christi effectum Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Igitur adulti sunt baptizandi.

Secundo: Adultus debet Christo incorporari ut ad finem beatum perveniat: Sed hoc fit per Baptismum, Apostolo dicente Gal. 3. *Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis.* Ergo &c.

Tertio: Homo est natura filius irae: Sed absque Baptismo non potest Deo reconciliari, seclusa vero justificatione, peribit in aeternum. Et probatur: Non potest peccator justificari nisi per Sacramenta: Sed Baptismus est omnium janua, nec ea ante susceptum Baptismum potest aliquis suscipere, ne quidem Pœnitentiam, cum Sacerdos non habeat jurisdictionem in eum qui non est initiatus, hinc & absolutionis sententiam ferre non valet. Superest igitur, ut adultos baptizetur ad hoc ut per Christum justificetur. Hoc ipsum docet Apostolus Rom. 5. his ver-

bis: *Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic & per unius justitiam in omnes homines in justificationem venit.* Ergo &c.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJICES: Homo non est deterioris conditionis in lege nova quam erat in lege naturae & Mosaiica: Sed in his duobus legibus absque Baptismo adulti salvabantur. Igitur & in praesenti statu possunt, omisso Baptismate, salvari.

Respondetur distinguendo minorem: Et erat quoddam Sacramentum in illis legibus quod vices Baptismi subibat, concedo: & non erat nego. Teste Apostolo nihil ad perfectum ducebat lex, sed gratiam & perfectionem per Christum dandam expectabant homines; hinc per fidem in Christum & sacrificia in lege naturae, per eadem pro feminis, & per Circumcisionem pro masculis in lege Mosaiica a peccato originali sanabantur: sed per Baptismum majorem gratiam, majoremque perfectionem in nova lege consequuntur: juxta illud Joan. 1. *Lex per Moysen data est, gratia, & veritas per Jesum Christum facta est.*

Solutio est D. Thomae hic q. 68. art. 1. ad 1. his verbis: "Dicendum, quod numquam homines potuerunt salvari etiam ante Christi Adventum, nisi fierent membra Christi, quia ut dicitur Ad. 4. non est aliud nomen datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri. Sed ante Adventum Christi, homines Christo incorporabantur per fidem futuri Adventus: cujus fidei signaculum erat circumcisio, ut Apostolus dicit Rom. 4. Ante vero quam Circumcisio institueretur, sola fides (ut Gregorius dicit) cum sacrificiorum oblatione quibus suam fidem antiqui Patres professabantur, homines Christo incorporabantur. Post Adventum etiam Christi, homines per fidem Christo incorporantur, secundum illud Ephel. 3. habitare Christum per fidem in cordibus vestris. Sed alio signo manifestatur fides rei jam praesentis, quam demonstraretur, quando erat futura: sicut etiam aliis verbis significatur praesens, praeteritum & futurum: & ideo licet ipsum sacramentum Baptismi non semper fuerit necessarium ad salutem: si tamen cujus Baptismus

la-

„sacramentum est, semper necessaria
„sunt.“

Inflabis : Atqui absque Baptismo adultus foret melioris conditionis : Et probatur . Facilius est justificari per contritionem , quam per Baptismum , cum aqua & Minister possint deficere , maxime quia non sine apparatu Baptismus celebratur , quod longum exigit tempus : At vero in instanti & citra laborem elicitur actus contritionis . Igitur non oportet baptizare adultos . Confirmatur : Ad justificationem sufficit conversio per contritionem amore perfecta formatam , in hoc enim adulti ab infantibus discrepant , quod propria voluntate possint ad Deum se convertere . Rursus eo ipso quo adultus ad Deum perfecte convertitur , jam est justificatus , ut Ambrosius scripsit de Imperatore Valentiniano . Quid plura ? Multi Martyres absque Baptismo salvati sunt . Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum . Ad primam probationem dico primo , facilius esse justificari per Baptismum , quam per solam contritionem perfectam , quia attritio sufficit cum Sacramento ; porro non levior est labor pro adulto qui nusquam Sacramentis munus est , & in peccatis veluti habitualiter jacet , prorumpere in actum perfectæ contritionis . Secundo est præceptum in lege nova de Baptismo suscipiendo , hinc , illo secluso , non patet adulto salutis janua . Ad id vero quod dicitur , quandoque & Ministerium & aquam deficere , hoc non apparet veritati consonum , cum aqua naturalis ubique adsit , & quilibet , etiam Hæreticus , etiam Paganus , deficiente Catholico , possit conferre Baptismum . Neque vero concedimus facillimum esse actum contritionis perfectum elicere . Quid plura ? Quum necessitas urget , Baptisma , omisis ceremoniis , conferri potest .

Ad primam confirmationem ultro fate-
mur adultum propria voluntate ad Deum se posse convertere , sed & hoc ei incumbit facere ante ipsam Baptismi susceptionem , tum baptizari ; præceptum enim istud Christus posuit Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit* &c. & non præteribit.

Ad alteram confirmationem , distinguo : Adultus contritus absque Baptismo justificatur , modo illius habeat votum , concedo : sin minus , nego . In casu quo adultus subito ex hoc raperetur mundo , vellet baptizari , si posset , cum actu con-

tritionis perfectæ salvaretur : Secus e contra . Valentinianum S. Ambrosius non sine fundamento salvum putavit , sed ea ductus ratione , quod ille Imperator Catechumenus , adeoque cum voto Baptismi obiisset ; a fortiori idem dicendum de Martyribus , cujus Baptismi tanta voluntas fuit , ut & pro Christo , & pro ejus lege proprium sanguinem fundere non dubitaverint .

Hanc tradit solutionem & doctrinam S. Thomas hic q. 68. art. 2. his verbis : „Dicendum , quod sacramentum Baptismi dupliciter potest alicui deesse , „Uno modo , & re , & voto , quod contingit illis qui nec baptizantur , nec baptizari volunt : quod manifeste ad contemptum Sacramenti pertinet , quantum ad illos qui habent usum liberi arbitrii : Et ideo hi quibus hoc modo deest Baptismus , salutem consequi non possunt : quia nec sacramentaliter , nec mentaliter Christo incorporantur , per quem solum est salus . Alio modo potest Sacramentum Baptismi alicui deesse re , sed non voto : sicut cum aliquis baptizari desiderat , sed aliquo casu prævenitur morte , antequam Baptismum suscipiat , & talis sine Baptismo actuali , salutem consequi potest , propter desiderium Baptismi , quod procedit ex fide per dilectionem operante , per quam Deus interiori hominem sanctificat , cujus potentia Sacramentis visibilibus non alligatur ; Unde Ambrosius dicit de Valentiniano , qui Catechumenus mortuus fuit . Quem regeneratus eram , amisi : verum tamen ille gratiam quam poposcit non amisit .“

Insuper : Non omnis adultus habet peccatum originale : Igitur non omnis indiscriminatim baptizandus est , nam illud Sacramentum ordinatur potissimum ad peccatum originale delendum . Probatur antecedens . Adultus v. g. qui patrem habet catholicum , & jam regeneratum non potuit ab eo contrahere peccatum , juxta illud axioma , *Nemo dat quod non habet* ; hinc de filiis Catholicorum ait 1. Cor. 7. Apostolus , *Nunc autem sancti sunt* . Ergo &c.

Respondeo negando antecedens . Ad probationem dico , infantem eatenus contrahere peccatum originale , quatenus ex carne corrupta & maledicta formatur ; quæque solo Baptismo sanatur ; unde

non dicitur sanctus ratione sui, sed extrinsece, & ratione parentum iustorum a quibus profluxit: Baptizandus est igitur omnis adultus quicumque sit. Ita respondet D. Thomas ibidem art. 1. ad 2. "Dicendum, inquit, quod sicut in 2. parte dictum est, illi qui baptizantur, novantur per Baptismum secundum Spiritum, corpus tamen remanet subiectum vetustati peccati: secundum illud Romanor. 8. corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus vero vivit propter justificationem. Unde & Augustinus probat in libro contra Julianum, quod non baptizatur in homine, quidquid in eo est. Manifestum est autem, quod homo non generat generatione carnali secundum spiritum, sed secundum carnem; & ideo filii baptizatorum, cum peccato originali nascuntur; unde indigent baptizari."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Adulti sunt baptizandi.

PRIMO: Quia Joannis 3. habetur: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Ergo &c.

Secundo: Ut homo salvetur, debet Christo incorporari: Sed hoc fit per Baptismum, juxta illud ad Gal. 3. *Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis.* Ergo &c.

Tertio: Homo est natura filius iræ, adeoque sine Sacramentis non potest justificari: Sed Baptismus est janua omnium Sacramentorum. Igitur adultus baptizandus est.

SYNOPSIS OBJECTIONUM
ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tametsi adultus indigeat Baptismo ut regeneretur, non ideo deterioris conditionis homine in veteri lege, evadit, cum & Circumcisio vicem Baptismi subiret: & nostra Sacramenta, teste Augustino, sint actu faciora, & virtute efficaciora.

Secundo: Facilis est baptizari, quam conteri, cum contritione perfectam ante susceptum Baptismum sit difficile elicere propter invalescentes passiones jugo Domini nondum subditas.

Tertio: Homo nasci quidem potest ex parentibus iustis, sed formitur ex materia foedata; hinc eo ipso quo anima infunditur in corpus, ex unione cum illo reluitur peccatum originale, quod non deletur absque Baptismo, vel in re vel in voto habito.

PUNCTUM SECUNDUM.

Utrum adultis procrastinandus sit Baptismus?

CERTUM est neminem teneri ad aliquam suscipiendam religionem nisi prius tum de ejus veritate, tum de sanctitate edoctus sit: ait enim Apostolus Rom. 1. *Quomodo credent ei quem non audierunt; quomodo autem audient sine predicante.* Hinc ipse Christus suos mittens Discipulos, qui novam legem suam per omnem terram disseminarent, jussit eos gentes edocere, priusquam illas tingerent, Matth. 28. *Euntes, inquit, ergo, docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, docentes eos servare &c.*

Isti regulæ ab ipso Legislatore datæ insistentes Ecclesia voluit accedentes ad Baptismum ante omnia sacris Mysteriis imbui; hinc & tempus quo instructioni vacandum est, nonnisi Catechumenatus celebratur. Quia vero non eadem semper fuit pro quantitate illius temporis disciplina, opere pretium est antequam quidquam concludamus, varios Catechumenatus gradus hic texere.

§. I.

Historia critica Catechumenatus.

Ortus.

CATECHUMENATUS ortum habuit a Christo, qui injunxit Apostolis ut docerent priusquam baptizarent Gentes, ut modo diximus. Initio hoc paucis absoluebatur, cum Apostoli tingerent absque mora eos, qui, una aut altera eorum audita prædicatione, credebant: legitur Act. 3. quod S. Petrus vix absoluta prima prædicatione, plura hominum millia sacro fonte expiaverit, similiter & repetita concione, eundem ferme numerum baptizaverit: sic enim habetur Act. 4.

Rursus, Act. 10. idem Petrus mittitur ad

ad Cornelium, cui absque procrastinatione sacrum contulit Baptismum. Idem legitur A. 8. de Eunuchio Candacis Reginae Aethiopum, quæ vix de Mysterio Incarnationis a Philippo Diacono edoctus, petit baptizari, ut refertur his verbis: *Aperiens autem Philippus os suum: & incipiens a Scriptura ista, evangelizavit illi Jesum, & dum irent per viam, venerunt ad quamdam aquam. Et ait Eunuchus: Ecce aqua, quis prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus: Si credis ex toto corde, licet, & respondens, ait: credo Filium Dei esse Jesum Christum: & iussit stare currum, & descenderunt uterque in aquam, Philippus & Eunuchus, & baptizavit eum.*

Rursum, A. 16. habetur Paulum baptizasse Lydiæ domum. Idem Ronæ cum B. Petio in carcere detentus, utique & Nicofratem, & ejus familiam, ut eorum Martyrii serunt a. 81, initiaverunt. Nec cuiquam natum videri debet, si vagiente adhuc Ecclesia, paucis adhibitis concionibus, baptizarentur populi, quia visis Apostolorum & Discipulorum Christi miraculis, in fide ita firmabantur, ut suum pro Christo sanguinem, fundere non dubitarent. Quandiu charitatis ardor perduravit, breve fuit Catechumenatus exercitium, cum, teste Tertuliano, sanguis Martyrum foret semen Christianorum. Nec semel contigit multos Paganos, qui videntes Confessores vel audaces & lætabundos ad martyrium properantes; vel probis & sanctis moribus ita institutos, ut pro ipsius persecutoribus orarent, de repente mutatos, modo erumpente voce coram Tyrannide clamasse se esse Christianos, modico ad sacrum fontem, ut tingerentur, accessisse.

Progressus.

Crescente Fidelium numero sub finem secundi sæculi, & tertio inchoante, majori probatione opus fuit, ea potissimum ratione, quod, refrigerante paululum fide, tum charitate, quidam ex levitate animi, vel etiam præ nimio erga terrena amore, mysteria non multi facerent; hinc & suppliciorum comminationibus perterriti, vel fidem simulabant, vel quod penus, absolute persecutionibus cedentes, eam abnucebant: Nonnulli etiam sacra Mysteria non sine gravissimo peccato pandebant Infidelibus; inde enim impro-

peria erga sanctam Christi religionem, quam substantiando perfundabant Pagani, subsequabantur.

Tum Patres cœperunt Catecheses seu Homilias, in quibus sacra religionis Mysteria explicabantur, enarrare. Inter illas quædam erant pro Catechumenis audientibus, quædam vero ad competentes seu electos dirigebantur. Illas pronuntiabant coram Catechumenis nondum de religione sufficienter edoctis, inter quos sæpe aderant Pagani, seu Gentiles, quibus erat aliquod de fide Christi votum seu desiderium, hinc subobicure de Mysteriis ibi loquebantur: istas prædicabant coram electis & initiatis, unde absque parabolis suam de Mysteriis aperiebant mentem; sicque suaviter suavit & fortiter Catechumenos in Religione Christiana instituebant.

Catechumenatus gradus.

Non unum erat Catechumenorum agmen. Bellarm. L. 1. de Bapt. c. 25. distinguit duplicis generis Catechumenos: alii enim conciones audiebant; & baptizari desiderabant, sed nondum pro isto momento suum dederant nomen, & auditores vocabantur: Alii vero sacrum petebant lavacrum, & appellabantur competentes, seu etiam electi. Ita colligitur ex S. Leone Epist. 4. can. 5. & ex sancto Augustino Lib. de cura pro mortuis. Cap. 12. "Pascha appropinquabat, dedit nomen inter alios competentes." Illi, electorum nomine etiam insigneabantur propter scrutinium, hoc est probationem, namque scrutinium importabat examen & explorationem vitæ Catechumenorum; complectebatur etiam Catechismum, Exorcismum, alique caeremonias, quæ fiebant a die quo Catechumeni nomen dabant Militiæ Christianæ, usque ad diem quo tingerentur.

Observes velum, benevole Lector, septem huius scrutinia, quorum principale est tertium, & fieri solet feria 4. post Dominicam quartam Quadragesimæ, quandoquidem tunc temporis omnes servæ caeremoniæ peracturæ.

Plures Historici sacri in tres classes dividunt Catechumenos. Quidam enim desiderio Religiosis Christianæ tenebantur, sed nomen, ut in albo Catechumenorum deferberetur, nondum dederant, & dicebantur auditores, quippe quibus lectionem Scripturæ, & conciones audire licitum

tum eis erat, sed cum Paganis & pœnitentibus tempore sacrificii ejiciebantur; quidam alii nomē dederant Militiæ Christi inscribendum; illi in templis flectebant genua, super eos multæ orationes fundebantur: iis dicebat Diaconus: *Quicumque Catechumeni discedite*. Quidam æmum, prævio maturo examine, parati erant ad Baptismum suscipiendum in proxima vel Paschæ vel Pentecostes solemnitates.

Audientibus fides exponebatur: ab eis vitæ melioris propositum exigebatur: in eorum ora infusillabatur, frons signo crucis muniebatur: sal eis degustandum præbebatur. Hunc ritum describit S. Gregorius Papa in Sacramentario sub titulo *Ad Catechumenum ex Pagano faciendum*: Ecce verba: " Gentilem hominem cum suscepis, primo Catechizes eum divinis sermonibus, & des monita quædammodo post cognitam veritatem vivere debeat. Post hæc facias eum Catechumenum, & exuilles in faciem ejus, & facias ei crucem in fronte, & ponas manum super caput ejus his verbis: *accipe signum crucis*.... Inde vero postquam gustaverit medicinam salis, & ipse se signaverit, benedices eum his verbis: *Domine sancte Pater, &c.* "

Secundi ordinis Catechumenis, qui proprie loquendo, nomen Catechumeni libi vindicabant, eo quod nomen suum Militiæ Christi inscribendum dederant, lectionem utrius sacramenti, nec non & Homilias, Mysteria quibusdam terminis mysticis conclusa audire fas erat, ut habetur apud S. Augustinum L. de Catechizandis rudibus cap. 3. Competentes vero symbolum, Orationem Dominicam, & cetera quæ Baptismi, Confirmationis, Eucharistiæ sacramenta suscipienda spectant, clare noverant. Sic docet Concilium Laodicenum can. 46. sic S. Augustinus L. de fide & operibus cap. 10. Sic Martinus Braccarensis capitulo 49. sic Theodulphus & alii.

Labores Catechumenorum.

Nec abs re erit hic subnotare Catechumenos primæ & secundæ classis nulli speciali pœnitentiæ, nullis laboribus fuisse additos. Non sic de electis; canonicæ enim pœnitentiæ incumbabant, quippe qui publico Fidelium cœtui nudis pedibus, tonso capite, cilicio coopertos,

vel etiam sacco indutos se præsentare tenerentur. Neque vero omittendum quod iidem a vino, carnibus, uxoris, mandato Ecclesiæ temperarent. Testes sunt de hac disciplina plurimi: testes Patres Concilii IV. Carthaginensis can. 87. " Non, men suum dent, *inquunt*, & diu abstinentia vini & carniū, ac manus impositione, crebra examinatione Baptismum percipiunt. " Teste S. Augustinus Libr. de fide & operibus cap. 6. ubi de Competentibus seu electis sic loquitur: " Sine dubio non admitterentur, si per ipsos dies quibus eamdem gratiam percepturi, suis nominibus datis, abstinentia, jejuniis, exorcismisque purgantur, cum suis legitimis & veris uxoris se concubinentos, atque hujus rei, quamvis alio tempore licitæ, pacis ipsis solemnibus diebus nullam continentiam servaturos profiterentur. " Verum si forte Catechumeni eo ipso tempore quo suam percurrerant stationem, in aliqua graviora prolaberentur peccata, pœnitentiæ labor juxta peccati gravitatem augebatur. Hoc ipsum declarant primi Concilii generalis Patres can. 14. his verbis: " De Catechumenis, qui & lapsi sunt, visum est sanctæ & magnæ Synodo, ut in tribus tantum annis audientes, postea orent cum Catechumenis; " hoc est, cum Catechumenis secundi ordinis. Declarant Patres Concilii Neocæsar. can. 5. " Catechumenus, *inquunt*, si in Dominicam ingrediens, in Catechumenorum ordine steterit, is autem peccat, si genus quidem flectens audiat, non amplius peccans; sin autem etiam audiens adhuc peccet, extrudatur. " Declarant Patres Concilii Eliberitani in Hibernia canon. 73. " Si Catechumenus, *delator fuerit*, post quinquennium admittatur ad Baptismum. " Rufus canon. 68. " Catechumenus si per adulterium conceperit, & conceptum necaverit, placuit in fine baptizari. "

Ex his liquet Patres iterum atque iterum distulisse Baptisma Catechumeno laplo, & quandoque etiam pensata peccati vel gravitate, vel frequentiori reiteratione, ad ultimum usque vitæ terminum illum procrastinasse.

*Tempus in Catechumenatu juxta diversas
stationes percurrendum.*

Dictum est supra non unam fuisse in Catechumenatu percurrendam stationem, cum inter Catechumenos alii solum audiebant, alii, repetitis lectionibus, fide imbuti nomen suum in albo Catechumenorum ascribendum præbebant, alii demum post multas probationes via scrutinii ad Baptismum suscipiendum eligebantur.

Primo igitur Catechumenis secundi ordinis tres menses probationis determinabantur, juxta Clementis Papæ decretum; sic enim habetur Epist. 3. "Si quis Fidei delis voluerit exsistere, & desiderat baptizari... det nomen suum... jejuniis frequentibus operam impendat, ac seipsum in omnibus probet, ut tribus mensibus jam consummatis, in die festo possit baptizari."

Secundo, ab iis qui in gentilitate nati, sed probis moribus instituti fuere, Concilium Eliberitanum can. 42. biennium exigat. "Qui ad primam credulitatis fidem, ait, si bonæ fuerint conversationis, post biennium temporis placuit ad Baptismi gratiam admitti debere."

Tertio, quia vero Judæi in sacris Scripturis jam sunt versati, & unum Deum creatorem cœli & terræ constantur, Synodus Agathensis anno 506. adunata, Catechumenatus tempus ad octo menses restringit can. 34. his verbis: "Judæi si ad legem Catholicam venire voluerint, octo menses inter Catechumenos Ecclesiæ limen introeant."

Quarto, Græci catechumenatus stationem intra quadraginta dies concluderent, ut patet ex sancto Cyrillo Jerosolym. præfat. in Catechesi, mystagog.

Quinto, Latini Græcorum vestigiis inherentes ad eandem metam perducere Catechumenatum concedebant, ut patet ex Epistola Siricii Papæ ad Hymerium Episcopum Tarraconensem cap. 2. "Generalia, inquit, Baptismatis tradi convenit, Sacramenta, his dumtaxat electis, qui ante quadraginta vel eo amplius dies nomen dederint, & exorcismis, quotidianisque orationibus, atque jejuniis fuerint expiati." Suffragatur S. Augustinus Serm. 13. ad Neophytos. "Per omnem Quadragesimam vacaverunt orationibus & jejuniis in sacco, & cene-

re dormierunt, futuram vitam peccatorum suorum confessione quaerentes." Ceterum Synodus prima Nicæna Episcoporum commisit prudentiæ vel protrahere, vel etiam abbreviare juxta personarum dispositionem Catechumenatus tempus.

Sexto: Catechumenis animam agentibus qui stationum discurrendarum tempus nondum adimpleverant, Baptismum concedebat Ecclesia. Sic propugnat S. Cyprianus Epistol. 13. "Si quis fuerint, inquit, periculo præventi, & in exitu constituti, vigilantia vestra non desit." Immo juxta sanctum Augustinum, non debet denegari vel illis Catechumenis qui gravioribus peccatis sunt consci, immo etiam si voce extincta, & ceteris impeditis sensibus, nec lingua, nec signis sanctum lavacrum exposulare queant; sic loquitur Lib. 1. de adult. conjug. cap. 28. "Ego non solum alios Catechumenos, verum etiam ipsos qui viventium conjugii copulati retinent adulterina consortia, cum salvos corpore in his permanentes non admittamus ad Baptismum, tamen si desperati & intra se poenitentes jacuerint, nec pro se respondere poterint, baptizandos puto, ut etiam hoc peccatum cum ceteris lavacro regenerationis abluatur."

Septimo: Ea etiam fuit sanctæ matris Ecclesiæ indulgentia, ut Paganis, qui in ultimo vitæ periculo positi, Baptismi votum habent, quod vel per se, vel per testes fide dignos annuntiant, ipsis tamen si nulum Catechumenis, Baptisma concedi injungit, ut habetur in Concilio I. Arelateni can. 6. "De his qui in inimitate, ait, credere volunt, placuit his debere manum imponi." Concilium Concilium Eliberitanum can. 39. his verbis: "Gentiles, si in inimitate desideraverint sibi manum imponi, si fuerit eorum ex aliqua parte vita honesta, placuit eis manum imponi." Non diffitemur utramque Synodum sermonem de Confirmatione instituisse: sed si Gentilibus qui per votum Baptismi tenentur, concedunt Confirmationem, consequenter & Baptismum, quippe qui sit omnium Sacramentorum janua. Elibertani Patres hunc produunt sensum: namque post verba laudata immediate subjungunt, & fieri Christianos.

Octavo denique: Siricius Papa Epistola 1. ad

1. ad Hymerium Episcopum Tarraconensem cap. 2. concedit quemcumque indiscriminatim baptizandum esse, ubi adest vitæ periculum, ea solum conditione, quod Sacramentum aut petierit, aut sibi concedi nunc vel signo, vel per testes significaverit. Ecce verba apud Binium tom. 1. pag. 530. "Quicumque etiam in discrimine naufragii, hostilitatis incurium, obsequii ambiguum, vel ejuslibet corporalis ægritudinis desperationem inciderint, & sibi unico credulitatis auxilio poposcerint subveniri, eodem quo possunt momento temporis, expetite regenerationis præmia consequantur."

Remissio seu imminutio canonici Catechumenatus.

CATECHUMENATUS tempus quotidie adest, & necessarius semper erit; sed canonici varias per stationes discurrendi vix aliquod superest vestigium, cum Catechumeni nec in multis audientium, in scriptorum & electorum classes ordinati appareant, nec Competentes poenitentiae laboriosæ stationem percurrere teneantur. Quomodo pristina circa illud momentum declinaverit disciplina, paucis dicemus.

Hæc incepisse a Nestario probabilissimum est, quippe qui poenitentiam publicam, in qua Audientium & competentium pro laboribus poenitentiae satisfactoria adimplendis stationes, quæ erant percurrendæ, abrogaverit; quæ quidem stationes non multum ab similes etiam a Catechumenis, antequam initiarentur, subeundæ incumbunt; ad quid enim tot labores, nisi ut Catechumeni, digna pro peccatis adhibita satisfactione, ad sacrum lavacrum disponderentur. Rescissis igitur pro lapsis poenitentiae laboribus, utique languescere cœpit pro Catechumenis percurrendarum poenitentiarum stationum disciplina.

Revera quidem, sexto sæculo manifeste apparuit Catechumenatus remissio; tunc enim paucis diebus statio Competentium conclusa erat, nam a feria tantum quarta tertiæ Quadragesimalis hebdomadæ cœpta, finiebat Sabbato sancto, quo ex septem feruentius ultimum illudque præcipuum celebrabatur, hoc peractis, tingebantur Catechumeni. Tandem decursu temporum Catechumenatus eo devenit remissionis gradu, ut quidam Catechumeni non sufficienter probati, baptizati sint.

Bencat Theol. Tom. VII.

Hinc ut cuncta recte fiant, nullus Catechumenus, juxta Concilii Nicæni I. regulam, ad sanctum lavacrum suscipiendus est, donec Episcopi accedat & judicium & licentia. His præmissis, sit

§. II.

Quæstio proposita de procrastinatione Baptismi adultorum solvitur.

CERTUM est Ecclesiam nusquam probasse morem, quo nonnulli adulti vel ad multos annos, & quod pejus est, ad summam usque senectutem, suum, ut sibi indulgerent, procrastinabant Baptismum; hinc controversia prætextu de hujusmodi inordinata Baptismatis dilatione non movetur: sed quæritur num v.g. Baptismus procrastinandus sit usque ad tempus quo Neophyti sufficienter sicut Catechismo edocti, sic & bonis operibus præparati seu dispositi judicentur.

CONCLUSIO PRIMA.

Nullus ad sacrum Lavacrum recipiendus est, donec de mysteriis tum sanctissimæ Trinitatis, tum Dominicæ Incarnationis plene sit edoctus, & bonis insudaverit operibus.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMO: Heb. 11. Oportet credere accedentem ad Deum: sic iterum: Sine fide impossibile est placere Deo; nam, Fides sine operibus mortua est, ut habetur Jacobi 2. & contra vero fides viva abundat virtutibus: hinc ibidem, Ostendam tibi ex operibus fidem meam. Et cap. 1. Omne gaudium exstimate, fratres mei, cum in tentationes varias incideritis: scientes quod probatio fidei vestra patientiam operatur: patientia autem opus perfectum habet. Igitur & fides de mysteriis principalibus, & bona opera præquiruntur adultis ad Baptismum recipiendum.

Secundo: Utrumque exigit sacra Synodus Tridentina Sess. 6. cap. 6. Non abs re erit hic aurea quæ de Catechumenis disponendis proferret, verba texere. "Distinguntur autem, inquit, ad ipsam justificationem, dum excitati divina gratia, & adjuti, fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum, credentes vera esse quæ divinitus revelata &

E

pro-

„ promissa sunt , atque illud in primis ,
 „ a Deo justificari impium per gratiam
 „ ejus , per redemptionem quæ est in
 „ Christo Jesu , & dum peccatores se esse
 „ se intelligentes , a divinæ justitiæ timore ,
 „ quo utiliter concutiuntur , ad
 „ considerandam Dei misericordiam se
 „ convertendo in spem eriguntur , fidentes
 „ Deum sibi per Christum propitium
 „ fore , illumque tamquam omnis justitiæ
 „ fontem diligere incipiunt , ac propterea
 „ moventur adversus peccata per
 „ odium aliquod & detestationem , hoc
 „ est , per eam poenitentiam quam ante
 „ Baptisma agi oportet ; denique dum
 „ proponunt suscipere Baptisma , inchoare
 „ novam vitam , & fervare divinam
 „ mandata . „

Tertio : Parres has exegere ab adultis
 conditiones , ut recens baptizari juxta legem
 novam viverent ; sed ad hoc omni tempore
 requiritur fides , spes , charitas , & ceteræ
 virtutes ad mandata adimplenda utiles . Ergo &c. Non omittendum
 quod de isto momento dicit beatus Augustinus Lib. de fide & operibus cap. 6.
 „ Quid autem aliud agit totum tempus ,
 „ quo Catechumenorum locum & nomen
 „ tenent , nisi ut audiant , quæ fides ,
 „ & qualis vita debeat esse Christianis .
 „ ut cum se ipsos probaverint , tunc de
 „ mensa Domini manducant , & de calice
 „ bibant quod autem sit per omne
 „ tempus , quod in Ecclesia salubriter
 „ constitutum est , ut ad nomen Christi
 „ accedentes , Catechumenorum gradus
 „ accipiant . Hoc fit multo diligentius &
 „ instantius his diebus quibus competentes
 „ vocantur , cum ad percipiendum Baptisma
 „ sua nomina jam dederunt . „
Observes igitur velim , quod licet Ecclesia
 a statoribus laboriosis percurrendis in gratiam
 Catechumenorum temperaverit , non tamen
 instructionem , mysteriorum doctrinam
 ediscendam , & bonorum operum fructus
 rescindere voluit .

CONCLUSIO SECUNDA.

Baptismus procrastinandus est adultis ,
 non tamen semper .

Probatum rationibus Divi Thomæ .

PRIMA est : Illud est differendum , quod
 antecedentem prærequirit probationem ,
 ne sancta canibus dentur : Sed susceptio

Baptismi magnam exigit præviam probationem ,
 quia non semel contigit multos non
 sufficienter ponderatis legis Christi
 oneribus , ab ea cito defecisse . Ergo &c.
S. Thomas hic q. 68. art. 3. hanc tradit
 rationem his verbis : „ Adultis non flatur
 „ tim , cum convertuntur , est sacramen-
 „ tum Baptismi conferendum : sed oportet
 „ differre usque ad aliquod certum
 „ tempus ; primo quidem propter cautelam
 „ Ecclesiæ , ne decipiatur Sacramentum
 „ fide accedentibus conferens , secundum
 „ illud 1. Joan. 4. Nolite omni spiritui credere ,
 „ sed probare spiritus si ex Deo sint .
 „ Quæ quidem sumitur de accedentibus
 „ ad Baptisma , quando per aliquod spatium
 „ eorum fides & mores examinantur . „

Altera ratio : Consultandum est & saluti
 , & perfectioni accedentium ad sanctum
 lavacrum , quod potissimum consistit
 in eo quod instruuntur in fide , & in
 mandatis tum Dei , tum Ecclesiæ
 exercentur , ut jugum Christi per Baptisma
 susceptum suavius evadat ; leve quippe
 est quod jam ex habitu fieri solet ; sed &
 instructio & debita in bonis operibus
 exercitatio exigit sufficiens tempus ; non enim
 hoc in instanti debite peragitur . Ergo &c.
Hæc ratio utique est divi Thomæ ibidem ,
 ubi sic pergit : „ Secundo : hoc est
 „ necessarium ad utilitatem eorum qui
 „ baptizantur , quia aliquo temporis
 „ spatio indigent , ad hoc quod plene
 „ instruantur de fide , & exercitentur in
 „ his quæ pertinent ad vitam Christianam . „

Tertia : Sacra mysteria solemniter tractanda
 sunt , & cum prævio apparatu , ut
 accedentes , ea pluitis faciant : Sed Baptismi
 solemnitas nedum consistit in pompa
 concomitante ex parte ministrorum cum
 variis cæremoniis ad baptizandum adhibitis ,
 sed & ex parte suscipientis , qui prævis
 catechismi & virtutum omnium lectionibus
 mysterii , contemplans majestatem ,
 mirabundus simul & tremebundus ad ipsum
 accedit . Ergo &c. Prosequitur ibidem
S. Doctor : „ Tertio , hoc est necessarium
 „ ad quandam reverentiam Sacramenti
 „ dum in solemnitatibus præcipuis ,
 „ scilicet Paschæ & Pentecostes , homines
 „ ad Baptisma admittuntur , & ita
 „ devotius Sacramentum suscipiunt . „

Altera pars conclusionis jam probatur ,
 videlicet quod quandoque non sit procrastinandum .

finandus Baptismus, puta cum urget necessitas, & imminet vitæ periculum: dictum est autem Ecclesiam absque longa probatione tunc tingere adultos: fieri etiam potest istam probationem longius exercitum inutilem esse; sic erat iis, qui auditis Apostolis, & viis eorum miraculis, in fide stabiles ita inveniebantur, ut etiam non sine magna gratia prophetarent; sic enim habetur Act. 19. *His auditis, baptizati sunt in nomine Jesu, & cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus sanctus super eos, & loquebantur linguis, & prophetabant.*

S. Thomas hujus est sententiæ; ibidem enim subdit: "Hæc tamen dilatio est prætermittenda duplici ratione. Primo quidem, quando illi qui sunt baptizandi, apparent perfecte instructi in fide, & ad Baptismum idonei: sicut Philippus statim baptizavit Eunuchum, (ut habetur Act. 8.) & Petrus Cornelium, & eos qui cum eo erant, (ut habetur Act. 10.) Secundo propter inirmitatem aut aliquod periculum mortis; unde Leo Papa dicit: Hi qui necessitate mortis, ægritudinis, obsidionis, persecutionis & naufragii urgentur, omni tempore debent baptizari. Si tamen, aliquis morte prævenitur, articulo necessitatis Sacramentum excludente, dum expectat tempus ab Ecclesia institutum, salvatur, licet per ignem, ut supra dictum est. Peccat autem, si ultra tempus institutum ab Ecclesia differat accipere Baptismum, nisi ex causa necessitatis & licentia Prælatorum Ecclesiæ; sed tamen & hoc peccatum cum aliis deleri potest per succedentem contritionem, quæ supplet vicem Baptismi."

Neque vero denegandus est Baptismus amentibus qui tales sunt a natiuitate, quippe qui sint ejusdem conditionis cum pueris quibus conceditur; neque etiam furiosis, si dum erunt sui compositi desideraverunt Baptisma; e contra vero si non petiere: si tamen habeant lucida intervalla, in hæc rationis aurores possunt baptizari, si velint. Ita S. Thomas ibidem art. 12. quod probat isto ratiocinio argum. *Sed contra.* "Augustinus dicit 4. Confess. de amico suo, qui cum desperaretur, baptizatus est nesciens; & tamen Baptismus in eo efficaciam habuit. Ergo carentibus usu rationis alibi quando Baptismus dari debet." Tum

in corpore articuli sic prosequitur; "Dicendum, quod circa amentes & furiosos est distinguendum: quidam enim sunt a natiuitate tales, nulla habentes lucida intervalla, in quibus etiam nullus ulus rationis apparet: & de talibus quantum ad Baptismi susceptionem, videtur esse idem iudicium & de pueris qui baptizantur in fide Ecclesiæ, ut supra dictum est. Alii vero sunt amentes, qui ex sana mente quam habuerunt prius, in amentiam inciderunt; & tales sunt iudicandi secundum voluntatem quam habuerunt, dum sanæ mentis existerent: & ideo si tunc apparuit in eis voluntas suscipiendi Baptismum, debet eis exhiberi in furia & amentia constitutis, etiam si tunc actu contradicant; alioquin si nulla voluntas suscipiendi Baptismum in eis apparuit, dum sanæ mentis essent, non sunt baptizandi. Quidam vero sunt, qui etsi a natiuitate fuerint furiosi vel amentes, habent tamen aliqua lucida intervalla, in quibus recta ratione uti possunt; unde si tunc baptizari voluerint, baptizari possunt etiam in amentia constituti: debet eis tunc sacramentum conferri, si periculum timeatur; alioquin melius est ut tempus expectetur, in quo sint sanæ mentis, ad hoc quod devotius suscipiant sacramentum: si autem tempore lucidi intervalli non appareat in eis voluntas suscipiendi Baptismum, baptizari non debent in amentia constituti. Quidam vero sunt, qui etsi non omnino sanæ mentis existant, in tantum tamen ratione utuntur, quod possunt de sua salute cogitare, & intelligere Sacramenti virtutem; & de talibus idem est iudicium, sicut de his qui sanæ mentis existunt, qui baptizantur volentes, non autem inviti."

SYNOPSIS CONCLUSIONUM.

PRIMO: Adulti non debent baptizari, nisi fidem bonis operibus probantem de SS. Trinitate & Dominica Incarnatione habeant, quia ex Apostolo Heb. 12. *Oportet enim credere accedentem ad Deum*: certe per Baptismum propius accedunt adulti ad Deum, cum per illud Sacramentum Christo configurentur.

Secundo: Ex hoc sequitur Baptisma procrastinandum esse Adultis, quandoquidem debent & probari, & in fide ac bonis

operibus exerceri, priusquam militiæ Christi ascribantur.

Tertio : Non procrastinandus est Baptismus, cum adest vitæ periculum; sic declaravit Siricius Papa Epist. ad Himerium: sic docet S. Thomas hic 3. part. q. 68. art. 12. ubi ait: Baptismus esse concedendum I. amentibus a nativitate, si quidem sunt ejusdem cum infantibus conditionis, qui baptizantur in fide Ecclesiæ. II. Amentibus cum habent lucida intervalla in quibus possunt votum habere Baptismi, vel etiam modo antequam amentia furiosa corripere, sanctorum desideraverint lavacrum.

nos in novitate vitæ ambulemus. Jam sic argumentor. Mundari ab omnibus inquinamentis, sanctificari, regenerari, renovari, Christum induere, mortuum esse peccatis, est vitam perfectam habere, novum induere hominem, omni gratiarum suppellectili donari, adeoque ab omni labe & culpæ, & pœnæ esse absolutum: Sed per Baptismum homo habet hæc omnia: Igitur effectus Baptismi sunt remissio &c.

Secundo, ex Conciliis.

IN Nicæni primi Symbolo habetur: *Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum.* Carthag. 4. can. 1. dicit omnia peccata tua originale, tum actualia per Baptismum dimitti. Idem asserit Florentinum in Decreto unionis. Denique Trident. sess. 5. can. 5. sic loquitur: *Si quis per Jesu Christi D. N. gratiam quæ in Baptismo confertur, peccati originalis reatum remitti negat, aut etiam asserit non id totum tolli quod veram & propriam peccati rationem habet: sed illud dicit tantum radi, aut non imputari; anathema sit.* Porro in renatis nihil odit Deus, quia nihil est damnationis iis qui consecuti sunt cum Christo per Baptismum in mortem, & non secundum carnem ambulant. Sess. 6. cap. 7. dicit justificationem non esse solum peccatorum remissionem, sed & sanctificationem, & renovationem hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum. Demum cap. 14. hoc ponit discrimen inter Baptismum & Pœnitentiam, quod Pœnitentia non remittat omnem reatum pœnæ. Ergo &c.

Tertio, ex sanctis Patribus.

TERTULLIANUS Lib. de Baptismo cap. 1. sic loquitur: "Felix sacramentum aquæ nostræ, qua abluti delictis, pristinae cæcitatibus in vitam æternam liberamur."

Clemens Alexandrinus Lib. 1. pedag. cap. 6. vocat Baptismum gratiam per quam abstergemur a reatu culpæ & pœnæ, illuminationem, perfectionem, & lavacrum.

Cyprianus Epistola ad Donatum appellat Baptismum mortem criminum. Chrysostomus Hom. 24. sic loquitur: "In aqua Baptismi tamquam in sepulchro caput immergentibus, vetus homo sepe-

li-

ARTICULUS UNDECIMUS.

De effectibus Baptismi aquæ.

BAPTISMUS varios & mirabiles habet effectus: idem dicendum de Martyrio, quod defectu aquæ vel etiam Ministris, ipsius Baptismatis subit vicem; hinc de utriusque efficacia in speciali agendum incumbit.

SECTIO PRIMA.

Quinam sint Baptismi effectus?

CONCLUSIO.

EFFECTUS Baptismi sunt remissio omnis culpæ tum originalis, tum actualis, II. Remissio ab omni reatu pœnæ æternæ, & temporalis. III. Infusio gratiæ sanctificantis, virtutum, & omnium donorum. IV. Aditus ad regnum cælorum, V. Character.

Probatur multipliciter.

Primo, ex Scriptura sacra.

EZECHIELIS 36. habetur: *Efundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.* 1. Cor. 16. *Abluti estis, sanctificati estis.* Ad Titum 3. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, & renovationis.* Ad Gal. 3. *Quicumque baptizati estis; Christum induistis.* Rom. 6. *Baptizati sumus in Christo, consecuti enim per Baptismum in mortem, ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita &*

„ licur, emergentibus inde novus resur-
 „ git. „ Idem dicit Gregorius Nazianzen-
 „ nus orat. 40. ubi gratiam Baptismi incor-
 „ ruptionis & indumenti nomine celebrat.

Hieronymus Epistol. 83. ad Oceanum :
 „ Omnia scorta, inquit, & publicæ col-
 „ lusionis sordes, impietas in Deum, par-
 „ ricidium, & incestus in parentes, at-
 „ que in extraordinarias voluptates utri-
 „ usque sexus, mutata natura, Christi
 „ fonte purgantur. „

Concinit Augustinus verbis expressis in
 Enchiridio capit. 64. Libr. 3. de Symbolo
 capit. 10. Demum Libr. 1. ad Bonifacium
 capit. 13. his verbis : „ Dicimus Bapti-
 „ smum dare omnium indulgentiam pec-
 „ catorum, & auferre crimina, non ra-
 „ dere. „ Ex his sequitur istud argumen-
 „ tum. Ex Patribus perfecte abluium per
 „ Baptismum, vetus homo totaliter sepe-
 „ litur : Igitur per eum remittitur omnis cul-
 „ pa, & pœna &c.

Quarto, ex rationibus divi Thomæ.

Divus Thomas hic tota questione 69.
 docet conclusionem quoad omnes partes.

Primo quidem fit remissio omnis culpæ
 tum originalis tum actualis, quia inquit
 S. Doctor hic art. 2. : „ Per Baptismum
 „ aliquis incorporatur passioni & morti
 „ Christi, secundum illud Rom. 6. Si mor-
 „ tui sumus cum Christo, credimus, quia simul
 „ etiam vivemus cum eo : Ex quo patet,
 „ quod omni baptizato communicatur pas-
 „ sio Christi ad remedium. „

Audiendus est de hoc momento Cate-
 chismus Romanus n. 42. „ De his igitur
 „ quoniam sæpe agendum est, ut Fideles
 „ magis perscipiant, se in altissimo di-
 „ gnitatis gradu positos esse, nec se ab
 „ eo deici ullis adversarii insidiis, vel im-
 „ petu, ullo unquam tempore patiantur :
 „ hoc primum tradere oportet, pecca-
 „ tum, sive a primis parentibus origine
 „ contractum, sive a nobis ipsis commis-
 „ sum, quamvis etiam adeo nefarium sit,
 „ ut ne cogitari quidem posse videatur,
 „ admirabili huius Sacramenti virtute re-
 „ mitti, & condonari. Id vero multo an-
 „ te ab Ezechiele prænuntiatum est, per
 „ quem Dominus Deus ita loquitur : Ef-
 „ fundam super vos aquam mundam, &
 „ mundabimini ab omnibus inquinamentis
 „ vestris. Et Apostolus ad Corinthios,
 „ post longam peccatorum enumerationem
 „ nem subjicit : Et hæc quidem fulsis :
 „ Boncat Theol. Tom. VII.

„ sed abluti estis, sed sanctificati estis. At-
 „ que hanc doctrinam perpetuo a sancta
 „ Ecclesia traditam esse, periculum est.
 „ Sanctus enim Augustinus in libro, quem
 „ de Baptismo parvulorum conscripsit, ita
 „ testatur : generante carne tantum con-
 „ trahitur peccatum originale : regene-
 „ rante autem spiritu non solum origina-
 „ lium, sed etiam voluntariorum pecca-
 „ torum fit remissio. Et S. Hieronymus
 „ ad Oceanum : Omnia, inquit in Bapti-
 „ smate condonata sunt crimina : ac ne
 „ dubitare amplius ea de re cuiquam li-
 „ ceret : post aliorum Conciliorum defini-
 „ tionem, sacra etiam Tridentina Syno-
 „ dus idem declaravit cum anathema in
 „ eos decrevit, qui aliter sentire auderent,
 „ quive asseverare non dubitarent, quam-
 „ vis peccata in Baptismo remittantur,
 „ ea tamen profus non tolli, aut radici-
 „ bus evelli, sed quodam modo abradí,
 „ ita ut peccatorum radices animo infixæ
 „ adhuc remaneant. Namque, ut ejusdem
 „ sanctæ Synodi verbis utamur, in renas-
 „ tis nihil odit Deus : quia nihil damna-
 „ tionis est his, qui vere contempti sunt
 „ cum Christo per Baptisma in mortem,
 „ qui non secundum carnem ambulat :
 „ sed veterem hominem exuentes, & no-
 „ vum, qui secundum Deum creatus est,
 „ induentes, innocentes, immaculati
 „ puri, innoxii, ac Deo dilecti effecti
 „ sunt. „

Alter effectus est remissio omnis prænz
 etiam temporalis : ita definitum est de
 fide in Florentino in Decreto Eugenii,
 quod sic habet : „ Hujus Sacramenti ef-
 „ fectus, est remissio omnis culpæ origi-
 „ nalis & actualis omnis quoque pœnz
 „ quæ pro ipsa culpa debetur. Propterea
 „ baptizatis nulla pro peccatis præteritis
 „ injungenda est satisfactio. Sed morientes
 „ antequam culpam aliquam committant,
 „ statim ad regnum celorum, & Dei vi-
 „ sionem perveniunt. „ Apud Bin. p. 494.
 S. Augustinus L. 2. de peccatorum me-
 ritis, & remissionibus capite 28. sic lo-
 quitur : „ Si continuo, post Baptismum con-
 „ sequatur ex hac vita migratio, non eris
 „ omnino quod obnoxium hominem te-
 „ neat, solutis omnibus, quæ tenebant.
 „ Ratio divi Thomæ hic art. 2. est,
 „ quia homo per Baptismum incorporatur
 „ Christo secundum illud Roman. 6. Si au-
 „ tem mortui sumus cum Christo : credimus
 „ quia simul etiam vivemus cum Christo. Nec
 „ mirum, passio Christi est satisfactio suf-
 „ E 3 fici-

ficiens pro culpa, & pœna, & ibi applicatur pro utraque omnimode, quia omnimode per Baptismum Christo incorporatur.

Nō omittendum quod de hoc momento Catechismus Rom. dicit n. 44. "Jam vero, ait, in Baptismo non solum peccata remittuntur, sed peccatorum etiam, & scelorum pœnæ cūnes a Deo benigne condonantur. Nam & si omnibus Sacramentis hoc commune est, ut per illa virtus passionis Christi Domini communicetur, de solo tamen Baptismo dictum est ab Apostolo, nos per ipsum Christo commori & sepeliri, ex quo sancta Ecclesia semper intellexit, sine maxima Sacramenti injuria fieri non posse, ut ei, qui Baptismo expiandus sit, ejusmodi pietatis officia, quæ utilitatis nomine sancti Patres opera latissimæ cōtionis vocantur, imponantur."

Tertius effectus est Infusio gratiæ & virtutum, sic propugnat Concilium Tridentinum citatum. Ratio divi Thomæ hæc est, homo per Baptismum Christo incorporatur sicut membrum capiti, unde illius participat influxum; Sed Christus est plenus gratia, & veritate: Igitur Baptismus dat gratiam, & omnia dona. Primo quidem fidem juxta illud 1. Petri 2. *Qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum*: Deinde gratiam quæ purgat animam ab omni inquinamento, & charitatem quæ est vinculum perfectionis, ad quam omnes sequuntur virtutes, omniaque dona juxta Rom. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis*. Quocirca purgatio, illuminatio, & perfectio, inquit SS. Patres, pertinent ad Baptismum.

Suffragatur Catechismus Rom. nu. 49. "Sed ut ad Baptismi effectus oratio redeat, exponendum erit, hujus Sacramenti virtute, nos non solum a malis quæ vere maxima dicenda sunt, liberari: verum etiam eximisi bonis, & muneribus augeri. Animus enim noster divina gratia repletur, qua justī, & Filii Dei effecti æternæ quoque salutis hæredes instituiuntur. Nam ut scriptum est, *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvum erit*: mundatamque Ecclesiam lavacro aquæ, in verbo Apostolus testatur. Est autem gratia, quemadmodum Tridentina Synodus, ab omnibus credendum, pœna anathematis proposita decrevit, non solum per quam pecca-

torum sit remissio, sed divina qualitas in animâ inherens, ac veluti splendore quidam, & lux, quæ animarum nostrarum maculas omnes delet, ipsisque animas pulchriores & splendidiore reddit: atque id ex sacris litteris aperte colligitur, cum gratiam effundi dicant, eamque Spiritus sancti pignus soleant appellare."

Pergit n. 50. "Huic autem additur nobilissimum omnium virtutum comitatus quæ in animam cum gratia divinitus infunduntur. Quare, cum Apostolus ad Titum ait: *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abunde per Jesum Christum Salvatorem nostrum*. D. Augustinus verba illa, abunde effudit, explanans: Nimirum, inquit, ad remissionem peccatorum, & copiam virtutum."

Rursum n. 51. "Jam vero per Baptismum, etiam Christo capiti tanquam membra copulamur, & convertimur. Quemadmodum igitur a capite vis manat, qua singulæ corporis partes ad proprias functiones apte exequendas moventur: ita etiam ex Christi Domini plenitudine in omnes, qui justificantur, divina virtus, & gratia diffunditur, quæ nos ad omnia christianæ pietatis officia habiles reddit."

Quarto: Est apertio regni cœlorum, qui quidem effectus designatus est cum cœli aperti sunt in Baptismo Christi: unde Beda ponderans verba illa Luc. 4. *Jesu baptizato apertum est cœlum*, dicit: "Virtus hic Baptismatis ostenditur, de quo quisque cum egreditur, regni cœlestis ei janua aperitur." Ratio D. Th. hic q. 69. art. 7. est, quia Baptismus removet impedimentum, scilicet peccatum originale quo cœlum claudebatur universæ naturæ humanæ: "Aperire januam regni cœlestis, ait sanctus Doctor, est amovere impedimentum, quo quis impeditur regnum cœlestis introire. Hoc autem impedimentum est culpa, & reatus pœnæ. Offensum est autem supra, quod per Baptismum omnis culpa, & omnis reatus pœnæ tollitur. Unde consequens est, quod effectus Baptismi sit apertio januæ regni cœlestis."

Quintus est character; sic enim definit Concilium Tridentinum. Ratio divi Thomæ est; per Baptismum, abrenuntiatio Satana, homo Christo consecratur, &

in illo consignatur, unde per hunc fit capax recipiendi alia Sacramenta: Succinit Catechismus nu. 53. "Præterea, per Baptismum consignatur charactere, qui ex anima deleri nunquam potest: de quo, nihil est, ut plura hoc loco differantur; cum liceat ex his quæ supra dicta sunt, cum univérse de Sacramentis ageretur, satis multa, quæ ad hoc argumentum pertinent, in hunc locum transferre."

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJECIES: Remanet concupiscentia in renatis, fomes peccati, & inclinatio ad malum. Item homo adhuc subditus remanet miseris, puta morbis, siti, & fami: Sed concupiscentia est peccatum, sicut & inclinatio ad malum juxta illud Rom. 7. *Non enim quod volo bonum, hoc ago: sed quod odi malum, illud facio.* Aliæ prænitates sunt effectus peccati originalis. Igitur peccatum originale non tollitur per Baptismi sacramentum saltem ex integro.

Respondet August. Lib. 2. contra Julianum c. 3. remanere concupiscentiam in renatis ut virtus in infirmis periciatur virtutum exercitio; sic enim loquitur: "Ne si redderetur carni felicitas, immineatur fidei fortitudo." Aliam rationem affert Lib. 13. de civ. Dei capite 4. "Ut intelligeremus, inquit, Sacramenti fructum, non ad istam præsertim vitam temporalem, sed æternam referri debere." Et Lib. 1. de peccatorum meritis, & remissione cap. 7. dicit renovationem incipere in hac vita, & liberationem a malis per Baptismum, sed perfectam per eundem nos habere in tpe pro alia vita, quandoquidem gloria debetur baptizato ratione hereditatis, quia est filius juxta illud Rom. 8. *Si autem filii, & heredes: heredes quidem Dei &c.*

Respondet D. Thomas hic q. 69. art. 2. per Baptismum non auferendas esse pœnitentias præsentis vitæ propter tria. I. Quia per hoc sacramentum homo incorporatur Christo qui passus est: Igitur, & baptizatus debet pati. II. Ut per exercitium concupiscentiæ, & passionum habeat victoriæ materiam. Denique ne homines ad Baptismum accederent propter impassibilitatem præsentis vitæ, & non propter gloriam quam nullus habebit nisi legitime certaverit.

Resp. in forma distinguendo primam minoris partem: Concupiscentia est peccatum causaliter, in quantum inclinatur ad malum, concedo; formaliter, & in se, subdistinguo: ut est inordinata concedo: ut est ordinata per rationem & per gratiam baptismalem, sub quo solum respectu consideratur, nego. Est enim secundum se appetitus naturalis ad bonum conveniens. Solutio est divi Thomæ.

Respondet secundo aliam distinguendo partem: Pœnitentias sunt effectus peccati originalis, quia per illud homo amittit immortalitatem, & illud peccatum est remissum, per Baptismum, concedo: secus, nego. Dicitur enim autem concupiscentiam remanere ad exercitium.

Inhabis: Innocens plene purgatus debet esse ab omni pœna immunitis etiam temporali. Sed Baptismus non remittit omnem pœnam: Ergo &c. Confirmatur: Si Baptismus remitteret renatis omnia peccata, delictum perpetratum, v.g. homicidium ante Baptismum, non foret puniendum: Sed leges civiles hoc non patiuntur. Ergo &c.

Respondet distinguendo: Si statim renatus moriatur post Baptismum, concedo: evolvit enim illico in cælum; si remaneat in vita, subdistinguo: debet esse immunis ab omni pœna, ut pœna, concedo: ut est materia exercitii, ac meriti, nego. Debet enim nos gloriam habere, & jure hereditatis, & jure meriti, sicut habuit Pastor noster admirabilis Christus Jesus, unde ablato peccato originali, fomes & miseriarum remanent ad exercitium.

Ad confirmationem nego paritatem, quia inquit D. Th. hic art. 2. ad 3. in crimine debet attendi id quod est offensiva Dei, & hoc plene remittitur per Baptismum; deinde id quod est causa scandalii, & offensiva hominibus facta: & istud debet puniri civiliter, ne facilitas veniæ sit causa majoris mali: nam ut fert axioma: *Non sunt facienda bona, ut eveniant mala.*

Respondet: Sublata causa, tollitur effectus: Igitur si peccatum originale omnium malorum causa tollatur per Baptismum, debent & omnia mala auferri.

Respondet distinguendo antecedens: Sublata causa physica, concedo; cum enim necessario, & ex natura res suam producat effectum, illa sublata, tollitur necessario effectus: sic extincto igne tollitur calefactio: sublata causa morali, sub-

distinguo : tollitur effectus sub ratione qua erat effectus, concedo : sub alia, nego. Remanent miseriæ, ut iterum atque iterum dictum est, ad exercitium.

Insuper : Patres passim dicunt procrastinantes usque ad mortem Baptismum evitaturus quidem esse supplicia, gloriam tamen non assecuturos esse, ita Gregorius Nazianzenus oratione exhortatoria ad Baptismum : ita Basilii in simili oratione circa finem : denique Gregorius Nyssenus exhortatione ad eos qui procrastinant Baptismum, homines futuræ vitæ dividit in tres classes. Prima est dignorum & illustrium : Altera eorum qui nec honore, nec supplicio afficiuntur. Tertia eorum qui peccatorum pœnas luunt. Procrastinantes autem ponit in secundo ordine : Igitur effectus Baptismi non est apertio regni cœlestis, saltem semper, & pro omnibus.

Respondeo primo opponendo Patres Patribus : & si quis contrarium sentiret, standum est traditioni Ecclesiæ, & Conciliorum decretis, in quibus Baptisma omnem culpam auferre dehnitum est.

Respondeo secundo distinguendo : Et volunt Patres procrastinantes non tanta donari gloria, quali donantur alii, concedo. Et volunt privari absolute gloria, nego.

Respondeo tertio, aliter distinguendo : Et contendunt dumtaxat procrastinantes non habere gloriam jure meriti, sed solum jure hæreditatis, concedo : cum enim nullo modo meruerint, ut supponunt Patres, nec honore, nec supplicio afficiuntur ; supponunt enim quod etiam mala non perpetrent, sed quod moriantur immediate post susceptum Baptismum : nullus autem potest mereri nisi prius habeat Baptismum : & putant procrastinantes gloria absolute privari, nego. Habent enim illam jure hæreditatis, & propter Christum, eo simili modo quo pueri decedentes post Baptismum, illam possident.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Effectus Baptismi sunt remissio omnis culpæ & pœnæ, infusio gratiæ, donorum, aditus ad regnum cœlorum, & character.

PRIMO QUIDEM remissio culpæ & pœnæ juxta illud Symboli Nicæni ; Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum : Sic de fide definitum est in Concilio Tri-

dentino Sess. 5. cap. 5. Hoc ipsum pugnat Tertullianus Lib. de Bapt. cap. 1. Hoc Clemens Alex. 1. Pedag. cap. 6. Hoc & ceteri Patres docent.

Secundo : Infusio gratiæ & donorum. Hanc dotem sulo sermone explicat Catechismus Romanus 2. p. de Baptismo n. 49. Ratio D. Thomæ hic q. 69. art. 2. est, quia per Baptismum Christo incorporamur.

Tertio : Aditus ad regnum cœlorum, namque, baptizato Domino, apertum est cœlum, ut habetur Luc. 4. quo facto, ait V. Beda in ista verba : " Virtus hic Baptismatis ostenditur, de quo quisque cum egreditur, regni cœlestis ei janua aperitur. " Ratio D. Thomæ hic art. 7. hæc est, Baptismus removet impedimentum, peccatum scilicet originale, quo aditus regni cœlorum homini claudebatur.

Quarto : Character, ut docet Catechismus Romanus n. 53.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO : Remanent quidem miseriæ, & pœnalitates, sed ad virtutis exercitium ; unde non concludendum ex eis inesse baptizato peccatum originale.

Secundo : Sublata causâ physica, auferatur utique effectus, v. g. remoto igne, cessat ligni combustio ; effectus enim physicus necessarium habet cum causâ connexionem, unde ista destructa, ipse quoque destruitur : sed non sic de causâ morali ratiocinandum est ; quocirca, remisso peccato originali, potuit Deus ad exercitium virtutum relinquere baptizato peccati pœnas aliquas temporales, quales sunt concupiscentia & miseria.

Tertio : Neque vero mirandum est, si Patres quandoque asserant procrastinantes ad finem usque vitæ Baptismum gloria non donari, intelligunt enim non donari titulo meriti, cum nullum acquisierint, sed non negant eos jure hæreditatis illam possidere.

SECTIO SECUNDA.

De effectibus Baptismi sanguinis.

Utrum Martyrium producat gratiam ex opere operato, & totam remittat culpam?

BAPTISMUM sanguinis producere gratiam, omnes ultro conveniunt cum Ecclesiis, quæ Martyres nedum colit ut Sanctos, sed inter omnes eos ut insignes habet: At de modo & de extensione remissionis peccatorum disputant Theologi. Unde fit

CONCLUSIO PRIMA.

Baptismus sanguinis seu Martyrium producit gratiam regenerativam ex opere operato.

Probatnr rationibus Theologicis.

PRIMA: Producere gratiam ex opere operato, est vi sibi intrinseca illam producere. Atqui Baptismus sanguinis gratiam regenerativam sic producit: Et probatur. Hoc intercedit discrimen inter Baptismum fluminis & Baptismum sanguinis, quod ille solum ex opere operantis, scilicet vi contritionis producat gratiam, iste vero per realem Christi passionis imitationem, quod est opus operatum. Ergo &c. Ista ratio est D. Thomæ in 4. q. 3. art. 3. quæstione 3. ad 1. "Baptismus sanguinis non habet hoc tantum ex opere operantis, sed hoc habet ex imitatione passionis Christi, & ideo pueri, quamvis liberum arbitrium non habeant, si occidantur pro Christo, in suo sanguine baptizati salvantur."

Alter: Baptismus aquæ producit gratiam ex opere operato propter duo: Primo quidem, quia passio Christi a qua omnis virtus productiva gratiæ profluit, operatur in eo per quamdam singularem representationem: Secundo ex eo quod aqua operetur ut mota per Christum, cui conjungitur per virtutem ab ipso acceptam: Sed istæ dotes excellenti modo Baptismo sanguinis conveniunt, quando quidem reali imitatione passioni Christi Martyr Christo conjungitur, & consequenter maxime ab ea movetur ad gratiam producendam: Ergo &c. Ista enim ratione probat S. Thomas hic 3. p.

q. 66. art. 2. Baptismus sanguinis producere gratiam ex opere operato.

Non abs re erit hic verba sancti Doctoris texere: "Dicendum, quod sicut dictum est, effusio sanguinis pro Christo, & operatio interior Spiritus sancti, dicuntur baptismata, in quantum efficiunt effectum baptismi aquæ. Baptismus autem aquæ efficaciam habet a passione Christi, & a Spiritu sancto, ut dictum est. Quæ quidem duæ causæ operantur in quolibet horum trium baptismatum; excellentissime tamen in baptismum sanguinis. Nam passio Christi operatur quidem in baptismum aquæ, per quamdam singularem representationem, in baptismum autem fluminis, vel penitentiarum, per quamdam affectionem: sed in baptismum sanguinis, per imitationem operis. Similiter etiam virtus Spiritus sancti operatur in baptismum aquæ, per quamdam virtutem imitatem: in baptismum autem Penitentiarum, per cordis commotionem, sed in baptismum sanguinis, per potissimum dilectionis & affectionis fervorem: Secundum illud Joan. 15. Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis."

Rursus in 4. dist. 4. q. 3. art. 3. quæstione 3. ad 1. "Baptismus sanguinis non habet hoc, (id est liberare ab omni præcedente culpa, & peccata,) tantum ex opere operantis: nempe quantum ad penam qua aliquis Martyrium expiet, quam contingit non esse sufficientem ad satisfaciendum pro peccato: neque quantum ad devotionem iustæ voluntatis, quia contingit quod voluntati majori charitate informata, aliquis sine Martyrio non potest ab omni peccata liberari, sed hoc habet ex imitatione passionis Christi, unde de Martyribus dicitur Apocal. 5. Lavaverunt stolas suas in sanguine Agni."

Rursus in 4. ad Annibaldum dist. 4. q. unica art. 4. ad 3. "Baptismus sanguinis, inquit, non habet supplere effectum baptismi fluminis ex opere operante, sicut objiciebatur, sed ex imitatione passionis Christi."

Tertia: Efficacia baptismi in immensum superat efficaciam baptismi fluminis. Igitur producit gratiam ex opere operato. Probatnr antecedens. I. Quia non operantis operi, sed sibi sacra tribuitur regeneratio, ut dicit Tertullianus in Apolog.

leg. sub finem his verbis: " Quis non pa-
 ,, ti exoptet ut totam Dei gratiam redi-
 ,, mat, ut omnem veniam ab eo compen-
 ,, satione sui sanguinis expediat? omnia
 ,, enim delicta huic operi donantur., II.
 Similem habet cum baptismo aquæ ad re-
 generandum spiritualiter virtutem. Igitur
 sicut ille, gratiam ex opere operato pro-
 ducit, ita & ille. Sic docet S. Augu-
 stinus L. 13. de civ. cap. 7. " Quicumque non
 ,, percepto regenerationis lavacro, pro
 ,, Christi confessione moriuntur, tantum
 ,, eis valet ad dimittenda peccata, quan-
 ,, tum si ablueretur sacro fonte bap-
 ,, tismatis., III. Baptismus aquæ non ha-
 bet maiorem Martyrio vim ad producendam
 gratiam, immo baptisma sanguinis
 teste S. Cypriano Exhort. ad Martyres:
 " In gratia maius, in potestate sublimius,
 ,, in honore pretiosius est., " Rursus Ep.
 73. dicit: " Vim baptismi non esse ma-
 ,, iorem Martyrio.,
 Quarta: Baptismus sanguinis iustificat
 ex opere operato infantes: Igitur & ad-
 ultos; eadem enim est pro utriusque ra-
 tio. Ideo enim baptismus sanguinis pro-
 ducit gratiam ex opere operato, quia est
 realis Christi passionis imitatio. Porro for-
 tior est in adultis, quippe qui seiplos ad
 patiendum pro Christo fide & amore mo-
 veant, nec sine maiori luctu ad palmam
 perveniunt. Probitur igitur antecedens
 ex disciplina Ecclesiæ, quæ pueros omnes
 ab Herode impio necatos ut beatos &
 sanctos colit, tametsi fieri potuerit ut
 nonnulli circumcissionem, quæ tunc tem-
 poris locum baptismi obtinebat, nondum
 recepissent. Hinc Sanctus Augustinus Lib.
 3. de lib. arbi. cap. 13. ait: " Etiam in-
 ,, fantes illos, qui, cum Dominus Iesus
 ,, Christus necandus ab Herode quære-
 ,, tur, occisi sunt, in honorem marty-
 ,, rum receptos commendat Ecclesia., "
 Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Baptismus sanguinis totam remittit
 peccatam.

Probatur rationibus auctoritate suffultis.

PRIMA: Illud cui annexa est ex pro-
 missione Gloria, absque ulla conditione
 eam, nulla intermedia pœna, producit:
 Atqui ulla absque conditione baptismus
 sanguinis annexam habet gloriæ promif-

sionem. Et probatur ex ipso oraculo Chri-
 sti, qui Matth. 10. in gratiam Martyrum
 sic pronuntiat: *Qui confitebitur me coram
 hominibus, confitebor & ego eum coram Pa-
 tre meo.* Audis Christum nihil ultra præ-
 ter confessionem fidei proprio signatam
 sanguine exigere. Ergo &c.

Secunda: Qui plene & ad juris apices
 iustitiæ divinæ facit satis, nihil illi pro
 peccatis expiandis luendum superest: quæ
 quidem fastidium per charitatem perfec-
 tam eatenus redditur, quatenus tantum
 de conversione ad Deum reddit, quan-
 tum per aversionem ab eo ablatum est:
 Sed non datur maior charitas quam Mar-
 tyris amor; scriptum est enim Joan. 15.
*Maiorem hæc dilectionem nemo habet, quam
 ut animam suam ponat quis pro amicis suis*
 Ergo &c.

Tertia: Ecclesia non orat pro quiete
 animæ Martyris: Igitur non credit ali-
 quid de pœna temporalis ipsi superesse
 luendum. Hanc veritatem annuntiat In-
 nocentius III. c. cum Marthe, de celebra-
 tione Missarum, his verbis: " Inju-
 ,, riam facit Martyri, qui orat pro Mar-
 ,, tyre., " Concinit S. Augustinus Tract. 84.
 in Joan. " Injuria est, ait, pro Mar-
 ,, tyre orare, cuius nos debemus oratio-
 ,, nibus commendare., "

Quæres I. Num infans in utero vivens
 cum matre in odium Christi crucidatus
 mundetur a peccato originali? II. Num
 requiratur in adulto nondum baptizato
 qui rapitur ad Martyrium, aliqua dispo-
 sitio ut sanguinis proprii effusione iustifi-
 cetur? III. Num martyrium gratiam re-
 generativam physice producat?

Respondeo ad primam, infantem in ute-
 ro materno cum matre in odium Christi
 occisum eodem gaudere privilegio cum
 altero, qui natus eodem motivo necatur,
 quippe qui puer simul & mater le ha-
 beat per modum unius victimæ: sicut
 igitur per privilegium omnem ordinariam
 transcendens regulam puer natus per im-
 pressionem passionis Christi proprio cru-
 ore regeneratur, quidni & in utero mater-
 no alter conclusus eandem susceperet im-
 pressionis virtutem? cum Christus non si-
 nat Martyres pro le ipso absque palma
 occidi. D. Bernardus Serm. de SS. Inno-
 centibus non levius hoc subiungit his
 verbis: " An de Innocentium coronis
 ,, quis dubitet? Ille pro Christo crucida-
 ,, tos infantes dubitet inter Martyres co-
 ,, ronari, qui regeneratos in Christo non., "

cre-

„ credit inter filios adoptionis numerari :
 „ alioqui quomodo coævos sibi pueros puer
 „ ille qui natus est nobis, non contra nos,
 „ pateretur occidere? quod utique solo nur-
 „ tu poterat prohibere, nisi melius ali-
 „ quid eis prohiberet, ut quemadmodum
 „ ceteris infantibus tunc quidem circum-
 „ ciso, nunc vero Baptismus, sine ul-
 „ lo propriæ voluntatis usu sufficit ad sa-
 „ lutem, sic nihilominus pro eo susce-
 „ ptum martyrium illis pronocret ad san-
 „ ctitatem.

„ Respondeo ad secundum, non requiri a-
 „ lia in adulto subro ad martyrium rapto
 „ dispositionem, quam mortem pro Christo
 „ pati, cum mors illa voluntaria ut exer-
 „ citium ipsius maxime charitatis, quæ emi-
 „ nenter peccatorum actualium dolore con-
 „ tinet. Si tamen adultus habeat tempus,
 „ sufficit ut actum attritionis ex amore ini-
 „ tiali a spe prominente eliciat, qui qui-
 „ dem amor imperfectus vi martyrii perie-
 „ cta contritio evadit. Sic propugnant vete-
 „ res Theologi, nec dissentient recentio-
 „ res, maxime Gonetius disp. 1. de institut.
 „ & natura Baptismi art. 7. §. 11. pag. 132.
 „ col. 2.

„ Respondeo ad tertium quæsitum, Baptis-
 „ mus sanguinis producere gratiam ex o-
 „ pere operato solum moraliter: siquidem
 „ non est unum ex septem Sacramentis quæ
 „ moventur a Christo ut suæ virtutis in-
 „ strumenta physica. Tum quia eatenus
 „ martyrium gratiam producit, quatenus
 „ opus operatum, scilicet violenta mors,
 „ movet Christum ut passionis ejus virtus
 „ propter realem imitationem producat gra-
 „ tiam & gloriam. Ceterum juxta multo-
 „ rum opinionem, non aliter vel ipsa Sa-
 „ cramenta producunt gratiam, & tamen,
 „ ut concedunt, illam ex opere operato
 „ causant. Igitur & Baptismus sanguinis il-
 „ lam sic producere valebit, tametsi sanguis
 „ martyris effusus habeat solum via sua mo-
 „ vere infallibiliter Christum ut conferat gra-
 „ tiam, quippe qui sicut sanguis Abel pri-
 „ mi omnium Martyris clamet de terra ad
 „ eum.

Fits satis objectionibus.

OBIECIENS contra primam conclusio-
 „ nem. Joan. 3. habetur: *Nisi quis renatus*
 „ *fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest*
 „ *introire in regnum Dei.* Igitur solum aquæ
 „ & non sanguinis Baptisma gratiam regene-
 „ rationis producit ex opere operato.

„ Respondeo distinguendo antecedens: Et
 „ verba laudata continent regulam quæ per
 „ privilegium suscipit exceptionem, con-
 „ cedo: & non suscipit, nego antecedens
 „ & consequentiam. Sicut ad Principem
 „ spectat leges condere, & ab eis dispen-
 „ sare, sic a fortiori ad Christum Regem
 „ Regem & Dominum. Porro a prima
 „ lege quum universim pro omnibus fecit,
 „ dispensat, voleas ut martyrium locum
 „ Baptismi teneat, juxta illud Matth. 10.
 „ *Qui me confessus fuerit coram hominibus,*
 „ *confitebor & ego eum coram Patre meo.*

„ Instabis: Præceptum charitatis. & er-
 „ ga Deum amoris obligat pro semper;
 „ immo & seculo illo amore, vel ipsum
 „ martyrium nihil prodest, dicente Apo-
 „ stolo 1. Cor. 13. *Si tradidero corpus meum,*
 „ *ita ut ardeam, charitatem autem non ha-*
 „ *buerio, nihil mihi prodest.* Idem dicen-
 „ dum de fidei lege, quæ obligat omnes,
 „ vel ipso Domino dicente Marc. 16. *Qui*
 „ *crediderit & baptizatus fuerit, salvus*
 „ *erit: qui vero non crediderit, condemnabi-*
 „ *tur.* Sed infans actum fidei amorisve
 „ non valet elicere: Sed non semel conti-
 „ git quosdam infideles de repente muta-
 „ tos raptos fuisse ad martyrium, & gla-
 „ dio statim animadversos, absque eo quod
 „ tempus habuerint hujusmodi actus eli-
 „ ciendi, vel de hoc cogitaverint. Igitur
 „ martyrium gratiam regenerativam, nisi
 „ adsint opera operantis, scilicet actus tum
 „ fidei, tum amoris, non potest produ-
 „ cere.

„ Respondeo distinguendo majorem: Præ-
 „ ceptum fidei & amoris vel antecedentis,
 „ vel concomitantis, obligat ubique & pro
 „ semper, concedo: fidei & amoris antece-
 „ dentis; subdistinguo: de via ordinaria,
 „ quum nihil adest quod utriusque virtutis
 „ actus possit supplere, concedo: sin
 „ minus, nego. Et sic distincta minore, ne-
 „ go consequentiam. Ad quorum eviden-
 „ tiam observare juvat, Baptismum posse
 „ considerari duplici modo, videlicet ut
 „ est actus fortitudinis, & ut est realis
 „ Christi passionis imitatio: priori modo
 „ spectatus debet habere actum antecedentem
 „ fidei & amoris saltem imperfecti a
 „ spe fluentis, quo Deus ut totius justitiae
 „ fons & creditur, & diligitur. Posteriori
 „ vero modo sufficit quod fides & amor co-
 „ mitentur martyrium, & certe in adul-
 „ to hoc semper requiritur; cum non nisi
 „ fide mutatus convolet ad martyrium, vel
 „ ad illud se trahi patiatur. Ceterum jam
 „ dixi.

diximus, quod rursus observare non pigebit, ipsum martyrium esse summæ erga Christum fidei & charitatis non dicam tantummodo argumentum, sed & ipsum exercitium.

Jam vero si de infantibus sermo est, accommodat eis Ecclesia, ait Aug. sicut in Baptismo aquæ, sic & in Baptismate sanguinis, cur ut & in Christum credant, & pro illo patiantur. Quid plura? Vox sanguinis eorum clamat ad Deum de terra; tametsi enim non habeant fidem & amorem activæ, habent tamen passivæ & executive: hinc cum Apostolo Gal. 6. infans martyr potest dicere: *Nemo mihi molestus sit; ego enim stigmata Domini Jesu in corpore meo porto*. Ista solutio colligitur ex divo Thoma jamjam laudato. Nec desunt Theologi qui propugnent legem baptismi aquæ & poenitentiae, exceptionem suscipere in Martyre, quia ab eis martyrii Baptismus specie distinguitur; quod quidem probant auctoritate sancti Augustini, qui Lib. 3. de civ. cap. 7. explicans illa Christi verba: *Nisi quis renatus fuerit &c.* ait: "Alia sententia, illos fecit æquales, ubi non minus generaliter dicit: *Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo*." Concinat D. Thomas hic art. 12. ad 2. ubi explicans locum Apostoli 1. Cor. 13. laudatum, ait: "Effusio sanguinis non habet rationem, Baptismi, si sit sine charitate; ex quo patet quod Baptismus sanguinis includit Baptismus flaminis, & non e converso." Audis ex sancto Thoma martyrium eminenter continere & amorem, & contritionem.

Idem S. Doctor ad instantiam ex parte infantium Martyrum factam sic respondet 2. 2. q. 124. art. 1. "Martyrii gloriam quam in aliis propria voluntas meretur, illi parvuli occisi per Dei gratiam sunt affectui. Nam effusio sanguinis propter Christum vicem gerit Baptismatis. Unde sicut in pueris baptizatis, per gratiam baptismalem meritum Christi operatur ad gloriam obtinendam, ita & in occisis propter Christum, meritum martyrii Christi operatur ad palmam martyrii consequendam.... Unde Augustinus dicit in quodam sermone de Epiphania, quasi eos alloquens: Ille de vestra corona dubitabit in passione pro Christo, qui etiam parvulis Baptismum prodesse non

æstimat Christi. Non habebatis ætatem, qua in passurum Christum crederetis, sed habebatis carnem, in qua pro Christo passuro passionem suscipere retis."

Insuper: Si martyrium gratiam ex opere operato produceret, incassum Ecclesia exigeret ut lapsi reconciliarentur priusquam ad martyrium ducerentur, cum omnis & culpa & poena passione deleberetur. Atqui tamen hoc ipsum Ecclesia prioribus sæculis, ingravescente persecutione, exigebat. Et probatur ex sancto Cypriano, qui in sua ad S. Cornelium Epistola hæc scribit: "Nec quisquam dicat qui martyrium tollit, sanguine suo baptizatur, nec pax illi ab Episcopo necessaria est, habitu gloriæ suæ pacem, & accepturo majorem de Domini dignatione mercedem." Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Et Ecclesia hoc exigebat ad melius, concedo: ita ut crederet martyrium ad justificationem non sufficere, nego. Observandum est eo loci sanctum Cyprianum non movere questionem de adultis baptizando, de quo est præsens controversia, sed de lapsis jam baptizato, cui per tempus licebat facere satis Ecclesiæ: sicut igitur Eucharistia muniebantur Confessores, ne inermes, ait ipse Cyprianus, descenderent in prælium, sic & reconciliabantur ad cautelam, ne aliquibus peccatorum vinculis irretiti, deficerent in certamine: sicut legitur de Sapphicio in act. Sanctorum mensis Augusti apud Bollandum: tametsi enim multa jam tormenta pro Christo passus fuisset, quia tamen noluit condonare injuriam sibi irrogatam a Nicephoro veniam ab illo flagitanti, dum ipso tempore quo carnifex levata securi caput abscissurus erat, in hunc non perfeveravit. Verum Nicephorus charitate sicut & fide fervens, rapuit coronam, & ejus loco Martyr occubuit.

Replicabis: Non potest dici quandam martyrium producat gratiam ex opere operato. Ergo &c. Probatur antecedens: Certe non in ipsa passione, cum multis quandoque diebus perduret; legitur enim de sancto Andrea quod biduo vivus pependit in cruce: non sub finem tormentorum, namque multi ab eis erepti dormierunt in pace, ut habetur de sancto Joanne Evangelista, qui Romæ missus in ferventis olei dolium, illæsus evasit, ait Tertullianus, & tamen ut Aposto-

possolus simul & Martyr colitur: neque etiam cum patiens ultimum clausit dicam, quippe qui amplius non sit Martyr viator.

Respondeo martyrium gratiam finalem involvere, cum in morte violenta pro Christi nomine tolerata sit. Igitur gratia regenerativa producitur in mortis procinctu. Quia vero non unus vi passionis nondum defunctus, sed in pace quievit, & tamen ut Martyr celebratur, addiciendum esse videtur: primo, illum esse vere Martyrem, qui quamvis post passionem adhuc in terris aliquandiu superstes fuerit, moritur tamen vel propter ærumnas ad passionem consequentes, vel quia perseleverat in gratia quam initio passionis accepit, quæ augetur crescente supplicio, propter patientiam, quæque confirmatur morte consecrata. Secundo, si istam gratiam in passione acceptam ad finem usque vitæ conservat, potest etiam ut Martyr celebrari; in hoc sensu Ecclesia quodam colit ut Martyres; tamen ultimum vitæ diem in ipsis cruciatibus non clausurint: sufficit enim quod ad poenam insisteret & pro Christo perpessam mors consequatur: quod vero uno aut altero elaso mense hoc fiat, parum refert, si Ecclesia talem habere ut Martyrem voluerit.

Hec sequuntur in Breviario Romano de sancto Marcello Papa Martyre: "Quibus cognitis, Maxentius in eam Ecclesiam Cataguli bestias transferri, & a Marcello custodiri jubet, ubi loci sanctitate multisque ærumnis assiduus, obdormivit in Domino."

Perfistsi: Si martyrium gratiam produceret ex opere operato, foret inter Sacramenta annuncerandum, sique essent pluitquam septem; sed hoc dici non potest. Ergo &c.

Respondeo negando sequelam propter multa: Primo quidem, quia non est signum sacrum, constans materia simul & forma. Secundo, Sacramenta sunt causæ gratiæ, ut sunt actiones Dei per suos ministros; at vero martyrium est actio Diaboli per suum satellitem Confessoribus mortem inferentis. S. Thomas hic art. 11. ad 2. ad hanc difficultatem sic respondet: "Sacramentum habet rationem signi: alia vero duo, scilicet Baptismus flammis & sanguinis, conveniunt cum Baptismo aquæ, non quidem quantum ad rationem signi, sed quantum ad

effectum Baptismi, & ideo non sunt Sacramenta."

Dices: Qui mortem ex peste in obsequium languentium opetunt, non dicuntur Martyres, semetipsum in curandis infirmis immensos subeant propter Deum & proximorum labores. Dico & propter Deum, cum mortis periculo sese exponant, ut ejus de charitate erga proximum adimpleant legem. Igitur nec illi qui propter Christum supplicia mortem insipientia patiuntur.

Respondet Gonet hic disp. r. de Bapt. art. 7. §. 4. his verbis, "Proprie dictum martyrium quatuor habet præcipua privilegia, nimirum justificationem ex opere operato, remissionem omnis culpe & poenæ, exemptionem a precibus Ecclesiæ, & aureolam ultra auream victori donandam: sed hæc privilegia Ecclesia nusquam concessit iis qui moriuntur inter ministrandum ægris, ut præter præcipue de tertio & quarto; Ecclesiæ enim pro illis orat, & Missæ sacrificium offert, & nusquam illos cum martyrii aureolâ depingit. Ergo mors ex peste in obsequium languentium opetita non est verum & proprie dictum martyrium. Aliud privilegium martyrii est, quod si mater propter Christum occidatur, filius quem gestat in utero, a peccato originali munda; at nemo Catholicorum id unquam dixit de filio quem in utero gestat mulier quæ immoritur ministerio peste laborantium. Verus & legitimus Martyr non debet sponte prodire ad ultraneam mortem, sed ad id cogendus aut vocandus est, & est communis doctrina Patrum a Christo accepta, qui prohibet ne ultra ad certamen accedamus, sed ab una civitate ad aliam fugiamus, tum ut nostræ infirmitati, tum etiam ut persecutorum bono consulamus, ne nos in periculum temere, & illos ad levitiam propellamus: sed hæc proprietates martyrii deest morienti peste, dum ex charitate inservit proximo."

SYNOPSIS PROBATIONUM

Baptismus Sanguinis gratiam regenerativam ex opere operato producit.

PRIMO: Quia est opus operatum, cuius virtute producit gratia.

Secundo: Quia vel ipsa Ecclesia colit ut

ut sanctos infantes qui ex nulla præviam dispositione ex parte eorum data salvantur & glorificantur.

Tertio : Quia martyrium est imitatio realis passionis Christi; hinc fideles ex istius impressione specialem habent gratiam.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET RESOLUTIONUM.

PRIMO : Lex generalis suscipit regulam; hinc licet Christus pronuntiaverit universim pro omnibus : *Nisi quis renatus &c.* etiam universim, ait Augustinus, dixit : *Qui me confessus fuerit &c.*

Secundo : Reconciliabat quidem Ecclesia lapso ante martyrium, sed ad exatellam & melius, nec inde concludendum Baptisma sanguinis non sufficere ad regenerationem.

Tertio : Tametsi Baptisma sanguinis gratiam ex opere operato producat, non inde inter Sacramenta annumerandum : non enim habet materiam & formam, nec est signum permanens gratiæ, nec per Ministros Ecclesiæ confertur, sed per ipsos crucis inimicos; quia vero diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, prodest passio. Martyris ipsi, & quidem ex opere operato, cum ipse voluntarie seipsum Deo ut victimam offerat.

SECTIO TERTIA.

De effectibus Baptismi Flaminis.

Ex Scriptura sacra, cuncta sunt credenti possibilia, maxime si fidei accedat amor Dei; non enim cor contritum & humiliatum, ait Propheta Psal. 50. propiciet Deus. Cum igitur Deus velit omnes & singulos homines salvare, hujus autem voluntatis, ait S. Thomas, sunt media in finem : hinc queritur primo, num urgente necessitate adultus, deficiente aqua, vel etiam Ministro, animam agens possit voto Baptismi salvari? Secundo, num voto accedere debeant actus virtutum, maxime fidei, spei, caritatis & poenitentię? Pro quorum resolutione sit.

CONCLUSIO PRIMA.

Adultus, urgente necessitate, salvatur per votum Baptismi.

Probatur auctoritate & ratione.

PRIMO : Deus omnes homines vult salvos fieri, ut habetur 1. Tim. 2. sed frustranea foret ista Voluntas, si votum Baptismi, urgente necessitate, non remitteret peccata quibus salus præpediretur. Igitur cum hoc adverteretur bonæ voluntati Dei, dicendum est adultum, urgente necessitate, voto Baptismi salvari. Suffragantur huic veritati aliæ Scripturæ sacræ auctoritates; namque Joëlis 2. habetur : *Omnia quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit.* Rursus Mat. 7. *Omnia qui petit, accipit.* Igitur qui desiderat, imminente morte, Baptismum, accipit regenerationis & justificationis gratiam.

Secundo : "Deus, ex Concilio Tridentino" impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis. "Sed adultus nondum baptizatus, mortis doloribus accensus, & urgente necessitate, non alia via quam voto Baptismi potest salvari. Igitur per votum Baptismi de facto salvabitur."

Tertio : Qui Christo configurantur, salvantur : Sed qui habent Baptismi votum, Christo configurantur saltem per effectum. Sic propugnat S. Thomas hic q. 66. art. 12. "Baptismus autem aquæ, ait, efficiam habet a passione Christi & a Spiritu sancto, ut dictum est; quæ quidem duæ causæ operantur in quolibet horum trium Baptismorum, excellentissime tamen in Baptismo sanguinis; nam passio Christi operatur quidem in Baptismo aquæ per quandam figuralem repræsentationem : in Baptismo autem fluminis vel poenitentię, per quandam affectionem."

Expressius ibidem art. 11. "Præter Baptismum aquæ, potest aliquis consequi sacramenti effectum ex passione Christi, in quantum quis ei conformatur, pro Christo patiendo; unde dicitur Apoc. 7. *Hi sunt qui venerunt ex magna tribulatione, & laverunt stolas suas, & dealbaverunt eas in sanguine Agni.* Eandem etiam ratione aliquis per virtutem Spiritus sancti consequitur effectum

Ba-

„Baptismi, non solum sine Baptismo
 „aqua, sed etiam sine Baptismo san-
 „guinis, in quantum alicuius cor per
 „Spiritus sanctum movetur ad creden-
 „dum, & diligendum Deum, & po-
 „nitendum de peccatis: unde etiam di-
 „citur Baptismus contritionis, & de hoc
 „dicitur Isaia 4. Si abluerit Dominus for-
 „des filiarum Sion, & sanguinem Jerusalem
 „laverit de medio ejus, in spiritu iudicii,
 „& spiritu ardoris. Sic igitur utrumque
 „aliorum Baptismatum nominatur Ba-
 „ptismus, in quantum supplet vicem
 „Baptismi aquae: unde dicit Augusti-
 „nus in 4. lib. de unico Baptismo par-
 „vulorum: Baptismi vicem aliquando
 „implere passionem de latrone illo, cui
 „non baptizato dictum est, Hodie me-
 „cum eis in paradiso. Beatus Cypria-
 „nus non leve documentum assumit quod
 „etiam atque etiam considerans, inve-
 „nio non tantum passionem pro nomine
 „Christi, id quod Baptismo deerat posse
 „supplere, sed etiam fidem confessionem-
 „que cordis, si forte ad celebrandum
 „mysterium Baptismi in angustiis tempo-
 „rum succurri non potest. „

„Quarto: Quod Ecclesiae praxis innitit,
 „tale haberi debet: Sed ex praxi Ecclesiae
 „Catechumeni, qui seculo Baptismo de-
 „functi sunt, habentur ut fideles & ami-
 „ci Dei, & pro eorum refrigerio Eccle-
 „sia fundit preces. Ergo &c. Audiendi
 „sunt de hoc momento S. Cyprianus &
 „sanctus Ambrosius: prior ait illos a Deo
 „non separari: posterior habet ut iustum
 „Imperatorem, Valentinianum, qui morte
 „praecipitatus, Catechumenus obierat.
 „S. Cyprianus Epist. ad Iubajanum sic lo-
 „quitur: „ Quid ergo fiet de his qui in
 „praeteritum de haeresi ad Ecclesiam ve-
 „nientes sine Baptismo admissi sunt?
 „Potens est Dominus misericordia sua
 „indulgentiam dare, & eos qui simpli-
 „ter admissi in Ecclesia dormierunt,
 „ab Ecclesiae muneribus non separa-
 „re. „

„Ambrosius Orat. funeb. laudati Impera-
 „toris, sic alloquitur populum: „ Audi-
 „vos dolere quod non acceperit sacra-
 „menta Baptismatis, Dicite mihi quid
 „aliud in nobis est, nisi voluntas, nisi pe-
 „nitio? Atqui etiam dudum hoc votum
 „habuit, ut antequam in Italiam venis-
 „set, initiaretur, & proxime baptizari
 „se a me velle significavit, & ideo pra-
 „eter ceteris causis me accipiendum putavi:

„Non habet ergo gratiam quam desiderat-
 „vit? non habet quam poposcit? &
 „quia poposcit, accepit; & ubi illud
 „est: Iustus quacumque morte praeven-
 „tus fuerit, anima ejus in refrigerio
 „erit? „

CONCLUSIO SECUNDA.

Requiritur fides cum voto Baptismi in
 adultis ut salvetur.

Probatur hoc ratiocinio.

APOSTOLUS Hebr. II. ait: Sine fide
 autem impossibile est placere Deo. Credere
 enim oportet accedentem ad Deum. Hinc
 communiter docent Theologi fidem in
 sanctissimam Trinitatem & in Deum in-
 carnatum absolute ad salutem requiri.
 Igitur Catechumenus voto adungere de-
 bet fidem. Ratio est quia peccator de-
 bet recedere a malo ut iustificetur, &
 se ad Deum convertere: Sed conversio
 initium habet a fide; nihil enim ama-
 tum, quin praecognitum, ut fert commune
 adagium. Igitur voto Baptismi debet ac-
 cedere fides; eo enim sine Catechumeni
 instruantur de mysteriis, ut de eis habe-
 ant fidem, antequam initiarentur.

CONCLUSIO TERTIA.

Adultus cum voto Baptismi debet habere
 perfectam de peccatis actualibus gra-
 vibus contritionem.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMO: Quia communiter docent
 Theologi contritionem imperfectam non
 sufficere extra Sacramentum: porro sim-
 plex Baptismi votum non est Sacramen-
 tum: Igitur si adsint peccata gravia, re-
 quiritur perfecta contritio: quia sicut
 adultus per peccata mortalia voluntarie
 commissis absolute & simpliciter a Deo
 aversus est, ira & perfecte ad ipsum se-
 se debet convertere, quod non nisi per-
 fecta contritione adimpletur. Quod qui-
 dem non levius subindigitat S. Thomas,
 dum pugnat ad ultimum solo peccato
 originali inquinatum, sub poena peccati
 mortalis, & consequenter damnationis,
 teneri ad Deum per actum amoris se-
 convertere, ut primum ad auroram ra-
 tionis pervenerit.

Secundo : Hoc ipsum insinuat Concilium Tridentinum Sess. 15. cap. 4. ubi & votum sacramenti, & contritionem perfectam exigit his verbis : " Docet præterea sancta Synodus, etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur, ipsum nihilominus reconciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto quod in illa includitur, non esse adscribendam. " Nec dissentit S. Pius V. qui hanc damnavit Biji propositionem quæ est 31. his conceptam terminis : " Charitas perfecta & sincera, quæ est ex corde puro & conscientia bona, & fide non ficta tam in Catechumenis quam in Penitentibus potest esse sine remissione peccatorum. " S. Augustinus Lib. 4. de Baptismo cap. 22. similiter propugnat votum Baptismi salvare adulterum, sed modo addit charitas & amor. " Invenio non tantum passionem pro nomine Christi, id quod ex Baptismo deerat posse supplere, sed etiam fidem conversionemque cordis, si forte celebrandum mysterium Baptismi in angustiis temporum succurri non potest. "

CONCLUSIO QUARTA.

Baptismus fluminis gratiam producit solum ex opere operantis : nec totam semper dimittit penam temporalem, sed juxta gradum Contritionis.

PROBATUR prima pars : Votum non est Sacramentum, sed in actibus penitentis situm est, sive spectetur in se, cum nihil aliud sit præter Sacramenti desiderium : sive in præter ipsum committantur, qui sunt fides & amor. Igitur Baptismus fluminis non nisi ex opere operantis gratiam producit. Hoc ipsum liquet ex S. Thoma supra laudato, qui in 4. q. 3. art. 2. quæstion. 3. ad 1. & hic 3. part. q. 66. art. 12. docet Baptismum sanguinis excellentiorem esse Baptismo fluminis, eo quod ille, & non ille, producat gratiam ex opere operato.

PROBATUR secunda pars : scilicet quod Baptismus fluminis non remittat totam penam. Quoties pena remittitur, solum per actus penitentis, non nisi juxta gradus fidei, contritionis & amoris remittitur : qui quidem actus si sint intensissimi,

remittent totum penæ temporalis reatum ; sin minus, e contra. Hujusmodi autem actus quandoque sunt valde intensi, sæpius vero etiam remissiores, ita ut non attingant ad gradum in quo factum est peccatum. Sed Baptismus fluminis in actibus fulcipientis positum est. Igitur non semper omnem culpam remittit.

Respondetur Objectionibus.

OBJECIES contra primam conclusionem. S. Fulgentius contendit Baptismum fluminis sine Baptismo aquæ hominem non salvare. Igitur Baptismus ille gratiam justificationis seu regenerationis, etiam urgente necessitate, non confert. Probatur antecedens : Interrogatus a Ferrando num Æthiops Catechumenus, & quidem pius & devotus, qui amisso rationis usu, posset baptizatus fuerat, salvus foret? sic respondet : " Non dicimus illum sine Baptismi Sacramento sola confessione potuisse salvari. " Qui enim crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit. Illum utique adolescentem, quia credidisse & confessum fuisse novimus, ideo per Sacramentum Baptismatis salvum fuisse firmamus ; qui si non baptizaretur, non solum nesciens, sed etiam sciens, nullatenus salvaretur ; via enim salutis in confessione, salus in Baptismate. " Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens : S. Fulgentius vult neminem salvari, secluso aquæ Baptismo ; quando quis valet illum recipere, concedo : si urgeat necessitas, & non possit, nego. antecedens. Exemplum supra allatum ne nullum quidem facessit negotium. Et vero S. Fulgentius interrogatur de Catechumeno, qui amisso rationis usu, fortassis nullum actum contritionis saltem perfectæ pro peccatis elicere potuerat ; in illo dubio ait, secluso Baptismo aquæ, illum non fuisse salvum : ratio quam affert hunc producit sensum : " Via enim salutis in confessione, salus in Baptismate : " Hoc est, sola confessio fidei cum Baptismo fluminis non sufficit, sed insuper requiritur dolor perfectus de peccatis ; quod si desit necessarium est aquæ Baptisma. Quia vero illud consequutum est votum Æthiopis Catechumeni, ideo cum ut salvum habet sanctus Praeful.

Instabis : Si Baptismus in voto, urgente necessitate, Catechumenis, secluso flumi-

nii-

minis Baptismate, ad salutem sufficeret, in pace Ecclesiae & vita migrarent. At qui praxis disciplinae antiquae contrarium annuntiat; & probatur triplici auctoritate: prima Leonis Magni Episcopi. 91. ad Theodorum Foro Iulienem Episcopum: altera Gelasii Papae in Concilio Romano pro Miseni Cuman Episcopi absolutione adnato: tertia Vigili Summi Pontificis, qui sub finem suae constitutionis anno circiter 559. subscribit decretis. S. Leonis & Gelasii, quippe qui vel ipsum Theodorum Mopuestenum, tamen mortuum, immo & in pace Ecclesiae vitam sanctum excommunicaverit. Ergo &c. Primus loco citato sic loquitur: "Si autem aliquis eorum pro quibus Dominum supplicamus, quocunque intercepus obsecramus, a munere indulgentiae praesentis exciderit, & priusquam ad constituta remedia perveniat, temporalem vitam humana conditione finierit, quod manens in corpore non receperit, consequi exutus carne non poterit." Secundus haec in Synodo protest: "Nec nos jam mortuis veniam praestare desistamus, quod nobis possibile non esse manifestum est. Alia est causa superstitum, alia defunctorum."

Respondeo primo Ecclesiam habere potestatem & vivos absolventi, & ipsos mortuos; si aequum duxerit, ad poenam temporalem ligandi, puta vel Ecclesiastica sepultura eos privando, vel eorum nomen e sacris Diptychis expungendo, quod excommunicationem spirat, ut patet ex quinta Synodo anno 553. celebrata quae Theodorum Mopuestenum, & Sexta quae in multis Episcopos, nondum damnatos, mortuos tamen anathematis gladio animadverberunt.

Innocentius III. utrumque faciendi potestatem laudat. Priorem quidem pro absolutione mortui, qui dum viveret excommunicatus fuerat *Extra de sententia excommunic.* cap. 28. ad casum enim illi propositum sic respondet: "Potest tamen & debet ei Ecclesiae beneficio subveniri, ut si de ipsius viventis poenitentia per evidentia signa constiterit, defuncto etiam absolutionis beneficium impendatur."

Respondeo secundo disciplinam decursu temporum variasse juxta diversas convenientiae rationes, & quod in una Ecclesia erat licitum, in altera illicitum non semel legitur: sed poena temporalis non

semper est perditionis, at aliorum potius correctionis argumentum, ut mali, seu etiam in bono titubantes a peccando deterreantur. Dato igitur, & non concessio, SS. Pontifices supra laudatos abstinuisse ab ipsis Catechumenis, qui, omisso Baptismate, obierant, non inde sequeretur votum Baptismi eis ad salutem non profuisse.

Respondeo tertio negando minorem. Ad probationem dico, S. Leonem & Gelasium non prohibere orare pro Catechumenis, qui absque Baptismo ultimum clauderant diem, sed tantum indicare se de eorum salute esse incertos, & hoc tremendo Dei iudicio relinquere; quod quidem sonant S. Leonis verba: "Si quis manens in corpore non receperit salutis remedium, consequi exutus carne non poterit." Certe inter salutis remedia annumeratur votum Baptismi quod si Baptisma, & ipsius Baptismi votum omiserit, salvus esse non poterit. Hinc Gelasius de his qui sic moriuntur, ait: "Nec non jam mortuis veniam praestare poscant, quod nobis possibile non esse manifestum est."

De his solum qui absque Baptismo etiam in voto moriuntur loqui Gelasium explicat Innocentius laudatus ibidem ipsis subsequenter verbis, quibus docet Ecclesiam, si velit, posse succurrere defunctis adultis cum Baptismo vel fluminis, vel fluminis vita funditis, eos scilicet absolviendo a censuris quas contraxerant: "Nec obstat, inquit, quod Ecclesia legitur attributa potestas ligandi, acque solvendi homines super terram tamen quam non possit solvere & ligare sub terra sepultos. Et quod legitur, non communicetur mortuo cui non est communicatum & vivo: cum etiam communicatum non fuerit, communicandum tamen illi fuisset, quem non contempsit religionis, sed necessitatis articulus impedivit, & in certis casibus a canonibus denotatis lassae legatur Ecclesia mortuos, & solvisse." Ceterum exemplum Vigili non urget, quia non de Catechumeno, sed de Episcopo tamen in pace Ecclesiae mortuo, ipsi tamen censurae labem inussit, eo quod blasphemias, quas in Christum & Deiparam, dum viveret, evomuerat, non retractasset.

*Praxis Ecclesiæ de precibus pro defunctis
Catechumenis.*

PRO Coronide, & ad solutionem multorum quæ præsent proponi contra Baptismi flammis efficaciam, observandum est Ecclesiam Occidentalem omni tempore pro eis & orasse & pie admodum sensit. Insigne est Ecclesiæ Mediolanensis exemplum. S. Ambrosius qui 4. florebat sæculo Orat. funeb. pro Imperatore Valentiniano ait: "Pio requiem ejus poscamus affectu... Animam piam matris oblationibus prosequamur."

In Ecclesiâ Africana eadem floruit consuetudo ut liquet ex IV. Concilio Carthaginensi, quinto adunatum sæculo, ut subindignant ista can. 79. verba: "Pœnitentes qui attente leges pœnitentiæ exequantur, si celsi in itinere, vel in mari mortui fuerint, ubi eis subveniri non possit, memoria eorum & orationibus, & oblationibus commendetur." Ex quo liquet Ecclesiam semper communicasse & cum pœnitentibus qui ante expletam pœnitentiam publicam, & cum Catechumenis, qui ante remedium salutis susceptum scilicet Baptisma, moriuntur.

Eandem cum illis communicandi praxim obtinuit Ecclesiâ Gallicana; sic enim habetur in Concilio Arelatensi can. 12. "De his qui in pœnitentia positi, vita excesserunt, pascuit nullum vacuum communionem debere dimitti, sed pro eo quod honoravit pœnitentiam, oblatio illius recipiatur."

Similia dicit Ecclesiâ Hispaniæ in Concilio 11. Toletano can. 12. "De his autem, inquit Patres Synodici, qui accepta pœnitentia, antequam reconciliantur, ab hac vita recesserint, quamquam diversitas præceptorum de hoc capitulo habeatur."

Replicabis: Joann. 3. habetur: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua* Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Nisi renatus fuerit ex aqua formaliter, vel virtualiter, & per votum concedo: formaliter absolute, nego: Ecclesiâ Scripturæ interpretes, sic explicat.

Dices contra secundam partem quartæ conclusionis: Videtur quod Baptismi votum totam remittat pœnam. Ergo &c. Probatur antecedens. I. Quia plus debet tribui voto Baptismi quam contritioni per-

fectæ secundum se spectatæ, quæ tamen justificat impium baptizatum, eumque a reatu & culpæ & pœnæ æternæ, & pœnæ temporalis juxta gradum amoris liberat, si habeat pœnitentiæ votum: Sed Baptisma habet hanc super Pœnitentiam dotem, quod delect totum pœnæ reatum: Igitur & ejus votum, si minus, non foret discrimen inter votum Pœnitentiæ & votum Baptismi. II. Hoc ipsum innuere videtur Innocentius III. cap. *Debitum*, ubi sic loquitur de Judæo, qui animam agens defectu Ministri, se ipsum baptizavit, sicque votum Baptismi expretum habebat. Si continuo, ait, *decessisset, ad calcem patriam, protinus evolasset*. Hoc S. Ambrosius, qui Orat. fun. Valentiniani, ait eum fuisse gloria donatum. Hoc demum vel ipse Christus, qui Latroni pœnitenti, ut habetur Luc. 23. dixit: *Hodie mecum eris in Paradiso*.

Respondeo negando antecedens. Ad primam probationem dico, votum Baptismi esse sicut votum Pœnitentiæ actum pœnitentis suum operantis salutem, nec in efficacia ab isto distingui, sed penes relationem quam habet ad Sacramentum quod remittit, si recipiatur, peccatum originale & totam pœnam, at illa relatio nihil ponit in re, sed bonam tantum voluntatem adimplendi Baptismi legem demonstrat. Sicut igitur votum Pœnitentiæ tametsi relationem importet ad Sacramentum quod ex opere operato & vi proprii delect peccatum actuale, & confert gratiam, non tamen hæc nisi ex opere operantis facit: Ita & dicendum de voto Baptismi.

Ad secundam similiter distinguo: Et vox *protinus* intelligitur moraliter, ita ut propter ardens Baptismi desiderium, Judæus in brevi gloria foret donandus, concedo: cito-citius & immediate, nego; cum enim nemo possit se baptizare, non nisi voto Baptismi Judæus, si decessisset, salvus fuisset. Innocentius est sui ipsius interpretes cap. *Apostolicum*; ibi enim postquam asseruit quendam Presbyterum non baptizatum *incunctanter* post mortem gloria fuisse donatum, præcipit preces pro ejus requie fundi, & sacrificium Deo offerri. Eadem est solutio ad verba S. Ambrosii, cum subjicit, *animam piam Imperatoris matris oblationibus prosequamur*. Porro nec sacrificium offertur, nec preces funduntur pro requie animæ quæ visione Dei perfruitur.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Adultus urgente necessitate, voto Baptismi salvatur, modo fidem & contritionem perfectam habeat, &c.

PRIMO, Quia Joel. 2. habetur: *Omnia quicumque nomen Domini invocaveris, salvus eris.*

Secundo: Deus vult omnes & singulos homines voluntate sincera & beneplaciti salvari, nec impossibilia jubet. Igitur cum adultus mortis hora preoccupatur, & solum illi superest Baptismi votum, poterit eo salvari. Hoc subindigit Concilium Trident. Sess. 14. cap. 4.

Tertio: Sic docent summi Pontifices, ut Innocentius III. cap. *Apostolicum*, & cap. *Debitum*. Sic S. Ambrosius Orat. funeb. de Imperatore Valentiniano: dixi modo habeat fidem; spem & contritionem perfectam, siquidem præceptum illarum virtutum tunc obligat. Immo docet sanctus Thomas passim adultum ad auroram rationis pervenientem teneri sub peccato mortali ad Deum per amorem perfectum se convertere: debet igitur omnia detestari peccata actualia, addo & peccatum originale, in quantum fieri potest.

SYNOPSIS OBJECTIONUM
ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Si qui sint Patres qui dicant Baptismi votum non sufficere ad salutem, urgente necessitate, loquuntur de iis qui non habent charitatem & fidem perfectam.

Secundo: Falsum est, juxta antiquam disciplinam, Ecclesiam non communicasse cum mortuis solo voto Baptismi initiatis, ut liquet ex Ecclesia Mediolanensi, quæ obtulit pro Valentiniano defuncto adhuc solum Catechumeno sacrificium; quod si hæc disciplina erga quosdam defecit, non tamen universim apud omnes Ecclesias: sic dum S. Leo videbatur cum Catechumenis mortuis non communicare, Ecclesia Africana, Gallicana, & Hispanica communicabat. Concilium Toleranum II. can. 12. ait: "Illorum tamen sententia nobis placuit, qui multiplices numero de hujusmodi humanitus decreverunt, ut & memoria talium in Ecclesiis commendetur, & oblatio pro eorum Catechumenorum delicto a Presbyteris recipiatur."

Tertio: Ecclesia fidelis Scripturæ interpretis illa Christi verba, *Nisi quis renatus fuerit &c.* intelligit de Baptismi actuali simul & virtuali, seu per votum.

DISSERTATIO SECUNDA

DE

MATERIA, FORMA,

MINISTRO, EFFECTIBUS,

SUBJECTO ET NECESSITATE

SACRAMENTI

CONFIRMATIONIS.

ALLIUS Calvinista cuncta movit, ut Confirmationem e numero Sacramentorum exsulfaret, & ad hoc in variis libris omnes huius sacramenti partes & effectus debellat. Sed contra quod dicitur Joel. 2. *Effundam spiritum meum super omnem carnem.*

Dogmata quæ partes huius Sacramenti spectant, sex potissimum capitibus probantur & explicantur: ostendendo scilicet Confirmationem, non secus ac alia Sacramenta strictè sumpta, habere.

PRIMO, Sua nomina, suamque definitionem.

Secundo: Materiam.

Tertio: Formam.

Quarto: Ministrum.

Quinto: Effectus.

Sexto: Subjectum.

ARTICULUS PRIMUS.

De nomine & definitione Sacramenti Confirmationis.

ILLUD Sacramentum variis a sanctis Patribus insignitur nominibus. Primo, illud appellant Confirmationem, eo quod

vim roburque suscipientibus conferat, ad hoc ut fidem constanter, nedum in conspectu Paganorum ceterorumque infidelium, sed & hæreticorum profiteantur, immo sanguinem & vitam, si necesse sit, pro defendenda vera religione, lato sacrificent animo. Ita Gatechismus Romanus part. 2. de Sacram. Confirmat. num. 17. his verbis: "Chrismatis sacramento adversus omnes carnis, mundi, & Diaboli impetus robustiores fiunt: & eorum animus in fide omnino confirmatur ad contendendum & glorificandum nomen Domini nostri Jesu Christi, ex quo etiam nomen ipsum (scilicet Confirmatio) inventum esse nemo dubitavit."

Secundo, appellatur impositio manuum, quia minus in ipsius collatione imponuntur. Ita legitur Act. 8. *Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.* Sic propugnat S. Augustinus Lib. 3. contra Donatistas cap. 16. his verbis: "Per manus impositionem modo datur Spiritus sanctus."

Tertio, nuncupatur etiam Domini sigillum, quatenus Episcopus per modum crucis ungit suscipientes. S. Cornelius Episcopus ad Fabium Antiochenum apud Eusebium Lib. 6. hist. Eccl. cap. 42. loquens de Novatiano, ait: "Neque Domini sigillo ab Episcopo obsignatus fuit."

Quarto, sæpius donatur nomine Sacramenti unctionis; namque per unctionem, tamquam per materiam proximam partem confertur. Sanctus Cyprianus in illo sen-

SECTIO PRIMA.

Utrum unctio & manuum impositio sint materia adequata Confirmationis?

CIRCA materiam Confirmationis alia est Heterodoxorum, alia Catholicorum sententia. Irridet Lutherus Doctores Catholicos, eo quod manuum impositionem assignent pro illius Sacramenti materia; sic enim habet Libr. de captiv. Babil. "Mirum est quod in mentem illis venerit, ut sacramentum Confirmationis facerent ex manuum impositione cur non ex sacramento panis etiam Confirmationem fecerunt, quando scriptum est Act. 9. Et cum accepisset cibum, confortatus est."

Secundo: Calvinus Lib. 4. instit. cap. 19. §. 6. asserit. I. manuum impositionem quæ in confirmandis Neophytis adhibetur, nihil habere simile cum ea quam Apostoli usurpabant. II. Confirmationem neque esse a Christo, neque ab Apostolis. III. Eos qui oleum salutis eam vocant, Christum abnegare, & partem non habere in regno Dei.

Inter Theologos Catholicos non una est etiam circa istud momentum sententia. Quidam enim post Alexandrum Aletem & Divum Bonaventuram asserunt Christum, nec quoad materiam, nec quoad formam, instituisse illud Sacramentum: addunt Apostolos fuisse immediate a Spiritu sancto confirmatos, tum & constitutos ab eo ministros hujus sacramenti, quod primum absque materia elementari præstiterunt, postea vero quamdam designasse materiam. Sic propugnat Aletius part. 4. q. 24. membro 1. Sic S. Bonaventura in 4. dist. 7. art. 1. q. 1. & quidam alii.

Sæculo proxime elapso dissidium fuit inter Petrum Aurelium sub nomine Abbatis San-Cyrani notum, & Jacobum Syrmundum ex Societate Jesu Theologum. Prior in dissertatione sua excludit impositionem manuum a materia hujus Sacramenti. Alter e contra propugnat solam manuum impositionem esse Confirmationis materiam essentialem, unctiorem vero pro integritate adhiberi. Huic opinioni subscribit Sanbovius Lib. de Confirm. & Extr. Non desunt qui unctiorem manu Episcopi factam ut ipsam impositionem manuum habeant. Contra quos omnes sit

tamquam per materiam proximam partialem confertur. Sanctus Cyprianus in isto sensu hæc scribit: "Ungi quoque necesse est eum qui baptizatus est, ut accepto chrismate, id est unctiōe, esse unctus Dei, & habere gratiam Dei in se posse."

Quinto, dicitur ab effectu suo perfectio, ut legere est apud Guillelmum Antiffod. l. 4. tract. 4. capit. de sacramento Confirmationis. "Distinguitur, inquit, duplex plenitudo, scilicet plenitudo sufficientiæ, & hæc datur in Baptismo, & plenitudo copię, & hæc datur in Confirmatione."

Confirmatio definitur sacramentum novæ legis, quo per impositionem manuum, & unctiōem chrismativam, sub præscripta verborum forma, utrique materiæ correspondente, datur Spiritus sancti robur, quo Christianus omnes hostium fidei impetus propellere queat. De tanti Sacramenti essentia egimus in secunda parte: nunc ordo rerum postulat ut de partibus & proprietatibus dilateramus. Unde sit:

Synopsis contentorum in articulo.

PRIMO: Illud Sacramentum quandoque vocatur Confirmatio, eo quod det robur ad fidem coram tyrannis profitendam: quandoque impositio manuum, quia in ejus collatione manus imponuntur: quandoque etiam sigillum, quatenus Episcopus per modum crucis inungit suscipientes.

Secundo: Definitur Sacramentum novæ legis, quo manuum impositione & chrismatione, sub præscripta verborum forma, datur robur ad fidem, sæviente mundo, audacter profitendam.

ARTICULUS SECUNDUS.

De materia Sacramenti Confirmationis.

CIRCA materiam hujus Sacramenti duo discutienda veniunt: Primum, quænam sit? Secundum, quænam ex iis ex quibus chrisma conficitur, sint essentialia, & cui competat illud consecrare?

CONCLUSIO PRIMA.

Manuum impositio una cum unctione sunt materia essentialis & adaequata remota Sacramenti Confirmationis.

Probatur prima pars auctoritate.

ILLUD est materia illius Sacramenti quasi usi sunt Apostoli, quam adhibuere Patres, & praeceperunt Concilia. Atque talis est impositio manuum: & probatur.

Primo, ex Scriptura.

ACTUM 8. legitur Apostolos Neophytis imposuisse manus, & per illam munum impositionem eis contulisse Spiritum Sanctum. Tunc, inquit Lucas, imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum. Rursum Act. 19. His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Jesu, & cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus sanctus super eos. Sancti Patres haec testimonia intelligunt de Confirmatione, in primis D. Cyprianus Epist. 73. his verbis: "Tanquammodo quod deerat, id a Petro & Joanne factum est, ut oratione pro eis habita, & manu imposita, invocaretur & infunderetur super eos Spiritus sanctus, quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptizantur, Praepositis Ecclesiae offerantur, & per nostram orationem & manus impositionem Spiritum sanctum consequantur, & signaculo Dominico consummentur." Concinit S. Chrysostomus in illum Scripturae locum dicens: "Hoc nunc facere Episcopos, quod Apostoli manuum impositione & oratione super Neophytos faciebant." Idem tradit S. Augustinus Lib. 15. de Trinit. c. 26. his verbis: "Neque enim aliquis Discipulorum ejus dedit Spiritum sanctum; orabant quippe ut veniret in eos quibus manum imponebant, non ipsi eum dabant; quem morem in suis Praepositis etiam nunc servat Ecclesia."

Secundo, ex Traditione.

Patres & Doctores Latini.

TERTULLIANUS Lib. de Baptismo

cap. 7. ait: "Dehinc manus imponitur, per benedictionem advocans & invitans Spiritum sanctum." Rursum Lib. de resur. carnis c. 6. "Caro manus impositione adumbratur, ut & anima spiritus illuminetur."

Subscribit S. Hieronymus Dial. adversus Luciferianos his verbis: "Haec est consuetudo Ecclesiarum, ut ad eos qui in minoribus urbibus per Presbyteros & Diaconos baptizati sunt, Episcopus ad invocationem Spiritus sancti manum imponitur excurrat."

Aspiculatur iterum S. Augustinus Lib. 3. de Baptismo c. 16. "Spiritus autem locutus, inquit, quod in sola Catholica per manus impositionem dari dicitur."

Faves Hilarius Arelatenus Hom. de Pentecost. "Quod nunc, ait, in confirmatione Neophytis manus impositio tribuit singulis, hoc tunc Spiritus sancti descensio in credentium populo donavit universis."

Suum addit calculum Gregorius Magnus Homil. 17. in Evangelia his verbis:

"Per impositionem nostrarum manuum a Deo Spiritum sanctum percipiunt."

Eis sele adjungit Ilidorus Hispalensis Lib. 2. de officiis c. 26. "Post Baptismum, ait, per Episcopos datur Spiritus sanctus cum manuum impositione." Et Lib. 6. originum capite ult. "Manus impositio ideo fit, ut per benedictionem advocatus invitetur Spiritus sanctus."

Idem tradit Beda in 1. Cantici Cantecorum: "Quatenus fideles, inquit, omnes cum impositione manus Sacerdotum, qua Spiritus sanctus accipitur."

Eadem legimus apud Theodulphum Aurelianensem Lib. de ordine Bapt. c. 16. Amalaricum Lib. de officiis c. 27. Rabanum Maurum Lib. de justitia Clericorum c. 30. Alcuinum Epistol. ad Odinum, Ivonem Carnotensem Serm. de excellentia sacrorum Ordinum, Rupertum Lib. 3. de operibus Spiritus sancti cap. 10.

Patres Graeci.

AGMEN ducet Firmilianus, qui in sua ad Cyprianum Epistol. sic habet: "Quando omnis potestas & gratia constituta sit, ubi praesident majores natu qui & baptizandi, & manus imponendi, & ordinandi possident potestatem: haec tunc

„tico enim sicut ordinare non licet,
„nec manum imponere, ita nec bapti-
„zare.

„Succinit Chrysostomus jam supra cita-
„tus, similiter Theodoretus, qui in cap.
„6. *Epiſt. ad Hebr.* & in cap. 19. *Ad.*
„hæc scribit: „Per manuum sacerdota-
„lem impositionem spiritus gratiam acci-
„piunt.

„Favet Gennadius CP. qui apud Oecu-
„menium in laudata Apostoli verba sic lo-
„quitur: „Neque enim licitum est ut si
„segniter vivas, rursus baptizeris, &
„per manuum impositionem accipias Spi-
„ritus sancti superventionem.

„Ejusdem est labii Eulogius Alexandri-
„nus Lib. 2. contra Novat. apud Photium
„Biblioth. his verbis: „Deinde progressio-
„ne facta, dignos reddi adventus Spi-
„ritus sancti, qui per impositionem ma-
„nuum Apostolorum fiebat.

„Ipse Oecumenius ad eadem verba Apo-
„stoli *Ad. 19.* hæc scripsit: „Vocavi qui-
„dem principium Baptismi, & manuum
„impositionem, ac signaculum quæ in
„eo sunt.

„Suffragatur Simeon Thessalonicensis L.
„de templo ubi sic habet: „Per manuum
„impositionem, & insufflationem un-
„guenti gratiam impartitur. „Rursus
„Lib. de septem Sacramentis: „A Philip-
„po, *inquit*, baptizati, tamquam qui
„solum Baptisma Petro & Joanne im-
„ponentibus manus Spiritum sanctum acci-
„piebant. „Jamvero Firmilianus flore-
„bat secundo sæculo; Chrysostomus quar-
„to, Theodoretus, & Gennadius, quin-
„to, Eulogius Alexandrinus, sexto; Pho-
„tius, nono, Oecumenius undecimo; Si-
„meon Thessalonicensis duodecimo. Unde
„patet Morinum hallucinari, dum propu-
„gnat Græcos solum chrisma adhibuisse in
„collatione hujus Sacramenti.

Tertio, ex Conciliis.

PRIMUM Concilium quod non obscu-
„re hanc indigat veritatem, est Illiberi-
„tanum; sic autem legitur can. 34. „Per-
„eque navigantes, aut si Ecclesia non
„fuerit, posse fidelem, qui lavacrum
„suum integrum habet, nec sit biga-
„mus, baptizare in necessitate infirmita-
„tis positum Catechumenum, ita ut si
„supervixerit, ad Episcopum eum per-
„ducatur, ut per manus impositionem per-
„fici possit.

Secundum est Arelatenſe I. can. 8. ubi
„de Atris sermonem instituens ait: „Ec-
„ce si perviderint eum in Patre, & Filio,
„& Spiritu sancto baptizatum, manus ei
„tantum imponatur, ut accipiat Spi-
„ritum sanctum.

„Mementis impositionis manuum Conci-
„lium Hispalense II. c. 7. recensendo enim
„ea quæ prohibita sunt Presbyteris, ait,
„eos: „Nec per impositionem manus Fi-
„delibus baptizatis, vel convertis ex hæ-
„resi paracletum Spiritum tradere.

„Concilium Parisiense VI. L. 1. c. 33. sic
„habet: „Dignum quippe est, ut Pontifi-
„ces Christi, primum junundo & oran-
„do in cordibus suis donum præparent
„Spiritui sancto, & sic per impositionem
„manuum cæteris Fidelibus eum tradant
„orando.

„Synodus Moguntina anno 1569. celebra-
„ta ita loquitur: „Ut erant a Christo pro-
„missa ipsis Apostolis in die Pentecostes
„exhibita; & ab illis per manus im-
„positionem in alios transundi cæpta,
„actus ipsorum latè testantur. Unde Ec-
„clesia Catholica Spiritum sanctum per
„manus Episcoporum, Fidelibus traden-
„di normam accecit.

„Suffragatur Concilium Rhemenſe an. 1583.
„titulo de Confirmatione; nec non & Nar-
„bonenſe an. 1580. habitum: „Sanctorum
„Patrum, *inquit*, institutionibus constat
„nos in Baptismo regenerari ad vitam,
„& post Baptismum in hoc Sacramento,
„quo per impositionem manuum Episco-
„pi Spiritus sanctus diffunditur in cor-
„da Fidelium, robur, atque fortitudi-
„nem dari.

Manuum impositio essentialis Confirma-
„tioni est distincta ab unctione manu
„Episcopali facta in fronte.

Probatur auctoritate, & ratione.

TAMETSI Episcopus qui ungit, impo-
„nat manum, tamen in Scriptoribus Ec-
„clesiasticis impositionis manuum nomine
„intelligitur peculiaris quædam actio qua
„rursus manus elevatur super aliquem.
„Igitur illa impositio est essentialis, &
„quidem ab impositione manus ungentis
„prorsus distincta.

Primo, utrumque sejungit Tertullianus
„libro de resurrectione carnis cap. 8. his
„verbis: „Caro ungitur ut anima conse-
„cretur, caro signatur ut & anima mu-
„ti-

niatur; caro manus impositione adumbratur, & ut anima spiritu illuminetur."

Ita similiter S. Cyprianus Epist. 73. ad Jubanum: "Nunc quoque, ait, apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptizantur, Præpositis Ecclesiæ offerantur, & per nostram orationem, & manus impositionem Spiritum sanctum consequantur, & signo Dominico confumentur." Signaculum autem illud, est sacrum chrisma quod ibi distinguitur ab impositione manuum.

Idem docet Alcuinus capite de Sabbato Paschæ ex more Romano his verbis: "Dicit Pontifex super eos orationem, imposita scilicet manu super capita eorum . . . finita oratione facit crucem de chrismate eum pollice in singulorum frontibus."

Eis accedit Rabanus Maurus Lib. x. de inst. Cleric. hoc modo: "Novissime autem a summo Sacerdote per impositionem manus Paracletus illi traditur Spiritus sanctus; signatur enim baptizatus cum chrismate per Sacerdotem in capitis summitate, per Pontificem vero in fronte."

Eandem prodit veritatem S. Gregorius in suo Sacramentario, in quo quidem refertur ritus baptizandi, & confirmandi. Eo loci scribit Episcopum levatam manum habere super confirmandos: "Et levata manu sua super capita eorum." Fundere super eos orationem, qua recitata, pollice in chrismate tincto imprimere crucem fronti unicuiqueque. Idem legitur in Pontificali Romano.

Ethiopes, qui Alexandrinam Ecclesiam imitantur, utrumque ritum usurpant, & alterum ab altero distinguunt, ut constat ex ordine Baptismi, & Confirmationis, qui latine editus est tom. 6. Bibliothecæ Patrum; hinc Ecclesia etiam nunc præmittit manum impositionem Chrismationi.

Hic adde luculentas rationes. Primo nemo cordatus dixerit unctionem verticalem quæ sit in Baptismo, esse manus impositionem, tamen si fiat manu Presbyteri a quo Baptismus administratur: Igitur nec unctio baptizati in fronte manu Episcopi facta, manus impositio censeri debet. Secundo quilibet contactus manus, non est manus impositio: Igitur unctio Episcopalis non est manus impositio, eo quod manu fiat. Antecedens constat ex

eo, quod Extrema-Unctio numquam vocetur impositio manuum, licet hujus Sacramenti concomitetur ministracionem: similiter ablutio facta in Baptismo, non appellatur manus impositio, quamvis Minister abluens tangat baptizatum.

Chrismatis unctio est altera pars essentialis Sacramento Confirmationis.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Patribus Latinis.

PRAEIT omnibus Tertullianus, qui libro de Baptismo c. 7. sic habet: "Exinde egressi de lavacro perungimur benedicta unctione . . . sic & in nobis carnaliter currit unctio, sed spiritualiter proficit: quomodo & ipsius Baptismi carnalis actus, quo in aqua mergimur; spiritualis effectus. Ibi ut claret, effectum spirituales tribuit unctioni, sicut & aqua, & consequenter eam partem esse essentiali Confirmationis arbitratur."

Tertullianum sequitur Cyprianus Epist. 70. ad Januarium his verbis: "Ungi quoque necesse est eum qui baptizatus sit, ut accepto chrismate, id est, unctione, esse unctus Dei, & habere in se gratiam Christi possit." Unctio ex illo Patre confert gratiam, & sic est pars essentialis hujus Sacramenti.

Suum eis addit suffragium Optatus Lib. 7. adversus Donatistas, ubi reprehendit Machar. quemdam Episcopum quod chrismationem in confirmando omisisset. Tum ibidem sic loquitur: "Oleum . . . confectum jam Chrisma vocatur in quo est suavis, quæ cutem conscientie molliat, excludat duritiam peccatorum, quæ animum innovat lenem." Hæc verba virtutem inesse oleo indigunt. Jam dixerat Lib. 4. de Christo: "Descendit in aquam, non quia erat quod in Deo mundaretur, sed venturum oleum aqua debuit antecedere ad Mysteria initiationis, & ordinanda, & implenda Baptismatis." Loquitur de Confirmatione quæ erat Baptismi complementum.

Favet Patianus Barcinonensis sermone ad Fideles, & Catechumenos de Baptismo: "Lavacro, inquit, peccata purgantur, chrismate Spiritus sanctus superfunditur." Quod autem tribuit Spiritum sanctum, est de essentiali Sacramento

Ejus-

Ejusdem est Labii S. Ambrosius Lib. 2. de iniciand. cap. 6. "Post hæc utrique a-
scendisti ad Sacerdotem, considera quid
secutum sit, nonne illud, quod ait Da-
vid : Sicut unguentum in capite, quod
descendit in barbam, prope barbam Aa-
ron, hoc est, unguentum."
Eodem modo loquitur S. Augustinus de
Chrysmate ac de Baptismo Lib. 2. contra
litteras Petiliani cap. 104. "In hoc un-
guento, ait, sacramentum Chriftmatis,
vultis interpretari, quod quidem in ge-
nere visibilibus signaculorum sacro-san-
ctum est, sicut ipse Baptismus."

Testimonia Ecclesiæ Græcæ.

MENTEM hujus Ecclesiæ exponunt Pa-
tres Concilii Laodicæni can. 48. his ver-
bis : "Oportet eos qui illuminantur post
Baptismum inungi supercælesti chrisma-
te, & esse regni participes." Ibi ut
patet, Patres Laodicæni docent chrisma-
te hominem adipisci regnum cælorum,
quod non posset fieri, nisi foret pars es-
sentialis hujus Sacramenti. Hinc Zonaras
commentario ad hunc canonem sic loqui-
tur : "Cæleste chrisma appellavit, quip-
pe quod & sacris precationibus, &
sancti Spiritus invocatione sanctificatum
sit, & qui eo inunguntur, sanctos ac
regni cum Christo participes efficiat."
Eodem modo loquitur S. Cyrillus Hie-
rosolymitanus Catechesi 4. mystagog. ubi
sermonem faciens de Christo, ad Catechu-
menos sic habet : "Ille spiritali oleo ex-
ultationis unctus est, hoc est Spiritu
sancto. Vos vero uncti estis unguento
sancti participes, & confortes Christi....
Corpus quidem isto visibili unguento
perungitur, anima vero sancto, vivifi-
coque spiritu sanctificatur."
Vel ipse Theodoretus Lib. 1. in cant.
pag. 279. col. 1. "Sacri Baptismatis my-
sterium, ait, recordare, in quo qui
iniciantur, post Saranæ abnegationem,
& Dei confessionem, veluti signo, ac
nota quadam regia, spiritalis unguenti
chrismate inuncti, sub ea visibili un-
guenti specie, invisibilem sanctissimi
Spiritus gratiam suscipiunt."

Hic adde Euchologium editum Venetiis
ann. 1636. in quo relata oratione qua Sa-
cerdos Deum deprecatur, ut in vivifico
chrismate divinam sanctificationem tri-
buat, & ut concedat illi signaculum do-
ni sancti : postea ungit sancto unguento

baptizatum, facit crucis figuram in fron-
te, in oculis, & in naribus, & in ore,
& in utraque aure, & in pectore, & in
manibus, & in pedibus, dicens, *signacu-
lum Spiritus sancti*. Idem habetur in anti-
quiss. ms. Barberino; sic ille codex : "Et
oratione finita, dicit, Quicumque in
Christo baptizati estis, Christum indui-
tis, ungitur Sacerdos baptizatos sa-
cro unguento dicens *Signacu-
lum domini Spiritus sancti*." Idem de ver-
bo ad verbum habetur de Patriarcha con-
firmante in antiquissimo manuscripto Mo-
nasterii Cryptæ Ferratæ, idem in codice
Vaticano.

Ita similiter Cabasilas translatus, & re-
latus ab Arcudio : "Quippe, inquit, im-
ponentibus manus Apostolis sacramentò
Baptismatis imbutis Spiritus exhibeba-
tur : nunc similiter in unctos Paracle-
tus accedit."

Oracula Conciliorum.

IN Concilio Constantiensi Sess. 14. in-
ter errores Joannis Hus hic numeratur,
& proscribitur : *Quantum ad oleum quo
Episcopi ungunt pueros videtur quod sit ri-
tus levis, non habens fundamentum in Scri-
ptura sacra, & quod ista confirmatio intro-
ducta super Apostolos blasphematur in Deum*.
Contradictoria hæc est, oleum quo Episcopi
ungunt, non est ritus levis, habetque fun-
damentum in Scriptura, quod non obscure
indicat chrisma esse materiam hujus Sa-
cramenti.

Hæc in Decreto pro Armenis in Con-
cilio Florentino leguntur : "Secundum
Sacramentum est Confirmatio, cujus
materia est chrisma consecratum ex oleo
quod nitorem significat conscientia, &
balsamo quod odorem significat bonæ
famæ."

Denique, Concilium Tridentinum Sess.
7. de Confirmatione can. 2. sic ait : *Si
quis dixerit injuriosos esse Spiritui sancto qui
sacro Confirmationis chrismati virtutem ali-
quam tribuunt, anathema sit*. Si igitur
chrisma est sacrum, & virtute donatur,
haud dubie est materia Confirmationis,
inde patet falsitas opinionis Sanbovii,
chrisma esse dumtaxat de integritate hu-
jus Sacramenti propugnantis.

CONCLUSIO SECUNDA.

Materia proxima Sacramenti Confirmationis est applicatio materiæ.

PROBATUR isto brevi ratiocinio. Sacramentum Confirmationis fit & consistit in usu materiæ: sed applicatio materiæ sub præscripta verborum forma est ipse materiæ usus; ita ut acta & translata ista applicatione, verum est dicere, nunc est Confirmationis sacramentum, immediate vero antea non erat, Igitur materia proxima est applicatio materiæ.

Solvuntur Objectiones.

OPJICES primo contra primam partem conclusionis: Innocentius Papa III. capite, *Cum venisset*, de sacra unctione scribens ait: "Per frontis chrismationem, designari manus impositionem Apostolorum." Similiter Eugenius IV. in Decreto pro Armenis asserit: "Loco manus, impositionis per quam Apostoli dabant Spiritum sanctum, in Ecclesia dari Confirmationem. III. in Pontificali Romano, nulla fit mentio impositionis manuum, hoc enim unum in eo legitur. Tum extensis versus confirmandos manibus." Extensio autem non est manuum impositio: igitur non est essentialis sacramento Confirmationis.

Respondeo ad primum, illud unum dumtaxat Innocentium intendere, scilicet Sacramentum quod prioribus sæculis, nomine impositionis manuum vocabatur, posterioribus chrismationis aut Confirmationis nomine fuisse donatum, quod claret ex ipsius verbis: "Per frontis chrismationem, inquit, manus impositio designatur, quæ alio nomine dicitur Confirmatio." Hoc est tria hæc nomina, frontis unctio, manus impositio, & Confirmatio, unam eandemque rem significant.

Ad secundum eadem est mens Eugenii, ac Innocentii III. Ibi enim tantum loquitur de nomine. Quare sensus decreti ab eo editi, hic est, Sacramentum quod Apostolorum tempore vocabatur impositio manuum, decursu temporum relative ad effectum quem operatur, dictum est Confirmatio; unde non dicit Pontifex unctionem, sed Confirmationem unctioni manuum successisse.

Ad tertium dico his terminis: "Extensis versus confirmandos manibus." Et ut habet hodiernum Pontificale, *levata manu*, sicut legitur in sancti Gregorii Sacramentario, idem significari ac si legeretur: impositis supra confirmandos manibus, extensio enim est manus impositio, ita Augustinus L. 3. de Baptismo c. 16. quid est, inquit, aliud manus impositio, quam oratio super hominem.

Injicit: Græcis, aliisque Orientalibus ignota est manuum impositio: Ergo &c. Probatur antecedens. Multi Patres Græci inter quos fulget sanctus Cyrillus Hierosolymitanus, & post ipsum Cabaſſus solam unctionem olei commemorant, eodem prorsus modo se explicant circa istud momentum varia Euchologia relata a Murino; non absimilia continet confessio Ecclesiæ Orientalis, a Nestario Patriarcha Hierosolymitano data an. 1662. quæque approbata est ab aliis Sedibus: art. 104. sic habet: "Hæc unguenti unctio, seu unctionis efficacia ævo Apostolico, per impositionem manuum fiebat, ut habetur Actuum 4. postmodum unctione unguenti fieri cœpit. Ergo &c."

Respondeo fallum esse impositionem manuum nusquam fuisse frequentatam in Ecclesia Græca; ex omnibus enim ferme sæculis Scriptores illam non omittunt. II. Tametsi Doctores modo laudati nihil dicant de impositione manuum, non inde sequitur, illam non esse necessariam fuisse arbitratos, quippe quæ includatur in oratione advocatoria Spiritus sancti, quam omnes Græci Præfules extendendo manus supra confirmandos adhibuerunt, hæc autem in omnibus eorum Euchologiis continetur. Si tamen recentiores Græci eam nunc non adhibent, eorum est error peculiaris, antiquis ignotus.

Oppones II. contra secundam conclusionis partem: Ab octavo sæculo plerique Scriptores Ecclesiastici unctionem per impositionem manuum Episcoporum fieri declarant: Igitur non putant eam dissimulare a chrismatione. Probatur antecedens: Venerabilis Bedæ in Psal. 26. sic loquitur: "Unctio quæ per manus impositionem fit ab Episcopo vulgo Confirmatio dicitur." Carolus Magnus capitulari 18. præcipit ne quis a Co-episcopis per manus impositionem se confirmari, vel consignari sinat. Docet Amalarius illum ab Episcopis

Episcopis solis iniungendum esse, qui vult Sacramentum impositionis manuum ab Apostolis præceptum recipere; ita pariter Haymo Alberstatensis in sermone secundum Paschæ, Rupertus L. 5. de divinis officiis c. 16. Yvo Carnotensis sermone de convenientia novi & veteris Testamenti, Hugo a sancto Victore L. 2. p. 15. demum Innocentius III. Ergo &c.

Confirmatur : Hæc verba in Scriptura sacra, tangere, benedicere, manus imponere synonyme usurpantur. Sic Matth. 9. Jairus rogat Christum juxta textum Græcum, versionem Vulgatam, & Syriacam, ut imponat manus super filiam; & tamen ibidem narratur Christum apprehendisse solum manum ejus, & *tenuit manum ejus*, inquit Scriptura, & *surrexit puella*. Igitur pro eodem accipitur & tangere, & manus imponere.

Respondeo frustra adhiberi testimonium Auctorum octavi sæculi, cum certo certius sit illis temporibus manuum impositionem fuisse realiter ab unctione distinctam. Hoc ipsum patet ex Ordine Romano, ex Rabano Mauro, & aliis Auctoribus qui Ordinem Romanum & secuti, & interpretati sunt. Sic autem habetur in illo ordine: "Pontifex veniens ad infantes elevata, & imposita manu super caput eorum dicit orationem super eos; deinde oratione expleta, tenens pollice in chrismate, facit crucem in frontibus singulorum, ita dicendo, confirmo te." Cum ergo memorati Scriptores ajunt per manus impositionem baptizatos consignari, nomine impositionis intelligunt integram Confirmationis ritum, a præcipua vero parte illud Sacramentum denominant.

Ad id demum quod ex Scriptura sacra profertur, dico illud nostram non infirmare assertionem, nec enim probat non dari impositionem distinctam a contactu, vel benedictione. Equidem rogavit Christum jairus, ut manus imponeret, sed Salvator æquum non duxit ejus filiam eodem modo sanare: Sic in aures surdi & muti digitos immisit, & tamen oraverant illum parentes, ut ei imponeret manus.

Instabis: Sancti Patres ut Cyprianus Epist. 73. Augustinus L. 5. de Trinitate c. 15. & alii dicunt per chrismationem dari Spiritum sanctum. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Per Chrismatio-

nem datur Spiritus sanctus tamquam per partem inadæquatam, concedo: adæquatam, nego: hoc ultimo sensu chrismatio est pars essentialis Confirmationis.

Obijcies III. contra tertiam partem. Apostolorum tempore sola manuum impositio erat adæquata, & essentialis materia Confirmationis; de ea enim solum fit mentio Act. 8. Igitur unctio non est de ejus essentia.

Respondeo cum D. Thoma, quod cum chrismatio significet descensum invisibilem Spiritus sancti, illam materiam tunc non fuisse necessariam ad significandum illum effectum, cum Spiritus sanctus visibiliter descenderet super confirmatos; cum autem postea visibili modo illapsus non fuerit, Ecclesia debuit hanc usurpare materiam, quæ robur spirituale collatum per illud Sacramentum designaret, illud autem appropinque denotat unctio chrismatis. Quia vero Christus Dominus non determinavit in particulati hujus Sacramenti materiam, reliquit hoc faciendum Ecclesiæ, quæ hanc selegit: Prioribus autem sæculis chrismationem adhibitam fuisse ex auctoritatibus Patrum, & Conciliorum eruitur.

Instat Symundus: Primus primi Concilii Arausiaci canon habet: "Nulum Ministerium, qui baptizandi recipit officium, sine chrismate usquam debere progredi: quia inter nos placuit semel chrismari. De eo autem qui in Baptismate, quacumque necessitate faciente non chrismatus fuerit, in Confirmatione Sacerdos commonebitur, nam inter quoslibet chrismatis ipsius non nisi una benedictio est, non ut præjudicans quicquam, sed ut non necessaria habeatur repetita chrismatio." Ex quibus sic arguit ille Theologus: Si unctio esset pars essentialis sacramenti Confirmationis, Concilium duplicem distingueret chrismationem, scilicet baptismalem, & confirmativam, diversamque benedictionem esse pronuntiaret. Atqui tamen non facit. Ergo &c. Confirmatur: Alteri Synodus illa quod quando chrismatio facta est in baptismate, non sit reiteranda ab Episcopo confirmante. Ergo &c.

Respondeo opponendo editionem vetustioris editioni Colonienfis, quam sequutus est Symundus; hæc autem facta est ex Manuscriptis, ad quorum fidem Gratianus, Merlinus, Surius, Crabus, & Binus suas editiones adornarunt, quæ

quidem differt ab altera his verbis: "Placuit semel in Baptismate chrismari...." (deinde) Inter nos chrismatis ipsius, non nisi una est benedictio; non ut præjudicans quicquam dico, sed ut necessaria habeatur chrismatio repetita. ita ut patet in duobus differt hæc editio; Symundus simpliciter legit (*placuit semel chrismari*) altera, addit (*in Baptismate*) secunda ponit particulam (*non*) altera, non admittit. Hic ergo est sensus canonis; si Diaconus baptizaverit, & non chrismaverit, chrismet Sacerdos priusquam Episcopus confirmando unctionem faciat, vel ille Episcopus verticalem prius faciat chrismationem, deinde frontalem; mens enim Ecclesiæ est, ut omniæ Baptismi cæremoniæ suppleantur, vel a Presbytero, vel ab Episcopo, ita præcepit Innocentius III. cap. *Paschalis*: hæc ergo canonis interpretatio chrismationis non nisi una benedictio est; id est chrismata sive quod ad Baptismum, sive quod ad Confirmationem adhibetur, ab Episcopo consecratur: illa autem verba: *non præjudicans quicquam*, significant chrismationem quæ fit in vertice, non præjudicare frontali, quæ fit in Confirmatione.

Dicit: Manus impositio sola etiam multis sæculi fuit in usu: labente enim sæculo 6. chrismatis unctio non censebatur vel apud ipsos Occidentales essentialis materia Confirmationis, quandoquidem Arianis in Ecclesia Latina Confirmatio sola manuumimpositione conferebatur juxta illa Gregorii Magni verba L. 4. Epist. 61. ad Quirinum, & alios Catholicos Iberiæ Episcopos: "Arianos, per impositionem manus, Occidens; per unctionem vero sancti chrismatis Oriens reformat." Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Et loquitur Gregorius de manuum impositione reconciliativa, qua Ariani penitentes recipiebantur, concedo: chrismativa, nego; sed dato, & non concessio tunc temporis Hæreticos quandoque fuisse impositione manuum confirmatos, non tamen omnes, ut patet ex Concil. 1. Arausico. can. 2. his verbis: "Hæreticos in mortis discrimine positos, si Catholici esse desiderant si desit Episcopus a Presbyteris, tamquam Ministris extraordinariis cum chrismate & benedictione consignari placet." Idem dicit Arelatenle 2. can. 17. Ergo &c.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Materia adæquata Confirmationis remota est manuum impositio cum chrismatione.

PRIMO: Aët. 8. Apostoli imponebant manus, & absque mora Spiritus sanctus descendebat super Fideles. Cyprianus Epist. 73. Chryllostomus in caput laudatum assignant pro materia hujus Sacramenti impositionem manuum. De chrismatione vero loquitur Tertullianus Lib. de Bapt. c. 7. Optatus Milevitanus Lib. 7. contra Donatistas.

Secundo: Concilium Tridentinum & Florentinum assignant utrumque pro materia hujus Sacramenti. Florentinum quidem in Decreto unionis; Tridentinum vero Sess. 7.

Tertio: Impositione manuum optime designatur robur & Spiritus sancti descensus; per chrismationem vero gratiæ plenitudo, quæ quidem ad robur præquiritur.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Incassum aliqui impositionem manuum cum actione chrismativa confundunt, cum auctoritates in probationibus laudatæ contrarium aperte manifestent; hinc loca alia paululum obscuriora unum solummodo indignant, videlicet Sacramentum quod prioribus sæculis impositio manuum nuncupabatur, decursu temporis nomine chrismationis celebratum fuisse.

Secundo: Quod Scriptura nihil præter impositionem manuum commemoret, arguit solum tempore Apostolorum Sacramentum Confirmationis solam manuum impositionem pro materia habuisse; quia vero Christus reliquit Ecclesiæ potestatem determinandi materiam hujus Sacramenti individuum, optime sequitur chrismationem habere etiam rationem partis essentialis.

Tertio: Frustra Symundus objicit unctionem non esse de essentia Sacramenti Confirmationis, eo quod Canon. 1. Concilii I. Arausico solum commemoret chrismationem Baptismi verticalem: sed hallucinatur maxime, quandoquidem non loquitur Concilium nisi de chrismatione verticali

ticali omiffa in Baptifmo, non excludendo confirmativam; illam prius a fimplici Sacerdote vult fuppleri: tum modo folito & in Ecclefia tunc ufitato, fidelem confirmari & chrifmari per Epifcopum.

SECTIO SECUNDA.

Quenam ex iis ex quibus Chriftina conficitur, fit effentialia: & cui competat illud conficere?

NOTANDUM eft primo chriftina effe vocem graecam, quæ unctionem fignificat; venit quippe a verbo graeco *Χρισμα* quod lachne fignificat *ungo*: hinc in Epiftola Innocenti ad Decentium, materia unctio- nis infirmorum, quæ eft oleum purum, chriftina nuncupatur: porro unguentum illud eft mixtura quædam ex oleo & alijs alijs.

Iam vero illud oleum, juxta divum Thomam 3. part. 4. q. 72. art. 2. ad 3. debet effe olivarium: "Nam, *inquit*, proprietas olei quibus fignificatur Spiritus fanctus, magis inveniuntur in oleo olivarum, quam in quolibet alio oleo: unde & ipsa oliva femper frondibus, virens, virorem & mifericordiam Spiritus fancti femper fignificat. Hoc er- iam oleum proprie dicitur oleum, & maxime habetur in ufu. Huic immifcetur balfamum: Judaicum fit vel Perficum, perinde eft. Ita Eugenius IV. in Decreto de unione Armenorum: "Materia Confirmationis eft, *inquit*, Chriftina confeftum ex oleo quod nito- rem fignificat confcientiæ, & balfamo, qui odorem fignificat bonæ famæ." Ita Pontificalia Ecclefiarum Occidentalium, & Scriptores Ecclefiaftici, qui de ritibus fæcis tradiderunt, fcilicet Honorius Auguftodunenfis Lib. 1. de antiquo Miſſæ ritu c. 81. Rupertus Lib. 3. de divinis Officiis c. 16. Liber Sacramentorum Davi Gregorii Magni, Amalarius, Fortunatus Lib. de Ecclefiafticis officiis c. 12.

Græci, ut fubindigunt eorum Euchologia, præter oleum & balfamum, triginta-quinque genera herbarum fragrantis odoris admifcent, una cum vini quadam quantitate: species autem illas omnes infra Quadrageſimam coacervant; & primo, ſtatutis diebus, per miſtiſcos ad id deftinatos tundunt, ac cribrant: tum compoſitionem faciunt, demum decoctionem,

decoctionemque ac confeftum unguentum ſervant; uique ad feriam quintam in Ca- rna Domini, qua illud conſecrant ritu ſolemni; ita legitur in antiquo Eucholo- gio Barberino ante octingentos circiter annos exarato: & ſic illa mixtura a Græcis Catholicis fluxit. Id etiam colligitur ex ſancto Cyrillo Jerofolymitano Catechiſtæ Myſſag. ibi enim unguentum illud com- parat unguento Moſaico ex variis aro- matum ſpeciebus conſiſto, quo quidem Sacerdotes & Reges ungebantur.

Non abſimili modo Syri, ut innuit Se- verus de ritu Baptiſmi, unguentum ad confirmandos Fideles præparant; in id tendit vox *μύρον* quæ Græci utuntur, quæ fignificat compoſitionem ex variis odoribus & liquoribus cum oleo mix- tum, ſuavem ſpirans odorem. Commix- tio illa fuit etiam in uſu apud Aſios, juxta Optatum Mil. Lib. 7. contra Doni- tidas.

De confeſſione unguenti pretioſi pro materia Confirmationis aſſumpti audien- dus eſt S. Dionyſius, qui Lib. de Eccleſ. Hierar. c. 4. his verbis mirabilem hanc materiam delineat: "Dicimus igitur un- guenti confeſſionem effe collectionem, quædam ſuaviter ſpirantium materia, rum, quæ in ſe magnam vim & co- piam fragrantium qualitatium continet; cujus, qui facti ſunt particeps, odo- rem bonum effe aſſint proportionem fragrantis communionis quæ eis in- eſt."

Obſervandum II. modum unctio- nis faciendæ diverſum effe in Eccleſia Roma- na, & in Eccleſiis Orientalibus; unctio enim chriftina in Eccleſia Latina ſic tantum in fronte; Græci vero ungunt primo frontem, deinde oculos, nares, os, utramque aurem, peſtus, denique manus, & pedes. Ita canon 7. ſecundi Concilii generalis, & canon 95. Concilii in Trullo.

Idem confirmatur ex ſancto Cyrillo Je- roſol. Syri, Alexandrini & Aethyopes inun- gunt adhuc plura quam Græci corporis membra; ſcribit quippe Severus in ſine ritus Baptiſmi, Sacerdotem ſacro un- guento inungere: "Omnia baptizatorum membra, eorumque frontem tribus vi- cibis." In ordine Aethyopico adminiſtrationis Sacramenti Confirmationis ſig- illatim enumerantur corporis partes quæ ſacro unguento in figuram crucis liniun- tur: ſcilicet frons, dorſum, oculi, na- res,

res, labia, aures, os, stomachum, tibiae, ulnae, genua & omnes juncturae eorum, planta pedum & spina.

Prænotandum est III. Christma quod in utraque Ecclesia adhibetur in Confirmatione, esse benedictum seu consecratum; hinc enim appellatur a Concilio Tridentino Christma sacrum. His præmissis sit

CONCLUSIO PRIMÆ.

Admixtio balsami cum oleo est tantum de præcepto Ecclesiæ.

Probatur auctoritate & ratione.

PRIMO: Si balsamum foret de necessitate præcepti divini, summi Pontifices Paulus III. & Pius IV. non permisissent Missionariis ut in India, ubi balsamum Syriacum non crescit, illius regionis aromata balsamo non multum absimilia oleo miscerent ad Sacramentum illud conficiendum: cujus dispensationis fidem faciunt Henriquez Lib. 3. de Confirm. c. 2. & Suarez de Confirm. art. 4. sect. 1. Ergo &c.

Secundo: Sancti Patres Sacramentum Confirmationis vocant Sacramentum olei, nihil dicendo de balsamo. Ita Tertullianus Lib. 3. contra Marcionem c. 14. Augustinus Lib. 15. de Trinit. c. 26. & Lib. 17. de civ. Dei c. 10. ibi enim comparat christma cum chrismate quo Reges in veteri lege ungebantur. "Dicebantur, inquit, Christi a chrismate." Certum est autem quod solo oleo Reges illi ungerentur. Ergo &c.

Tertio: Innocentius III. extrav. de Sacramentis non iterandis, cap. *Pastoralis*, consultus an Confirmatio data cum solo oleo valida esset? "In talibus, ait, non est aliquid iterandum, sed caute suppleendum quod incante fuerat omisum." Unde sic arguuntur: Si Confirmatio collata sine balsamo non valeret, dubio-procul injunxisset summus Pontifex Sacramentum iterare, quod tamen non fecit: Sequitur igitur balsamum non esse de substantia Sacramenti.

CONCLUSIO SECUNDA.

Ad Episcopos solos pertinet christma conficere.

Probatur auctoritate Conciliorum.

PRIMO: in Concilio Carthagin. II. can. 2. hæc leguntur: "Chrismatis confectio, & puellarum consecratio a Presbyteris non fiant." In tertio can. 36. dicitur: "Ut Presbyter, inconsulto Episcopo, virgines non consecret, chrilina vero numquam conficiat." Toletanum I. can. 20. sic ait: "Placuit ex hac die nullum alium nisi Episcopum christma conficere." Idem vetat Concilium Meldense can. 44. idem Hispalense II. can. 7.

Inferes primo, chrismatis consecrationem non esse necessariam necessitate Sacramenti, sed dumtaxat præcepti Ecclesiastici; nullum quippe est fundamentum in Scripturis asserendi hanc consecrationem esse de jure divino, immo nec in Conciliis aut in traditione apparet.

Secundo, nunc esse in more positum christma consecrari feria quinta in Cena Domini, tamen quondam usus obtinisset illud omni die conficere, ut colligitur ex can. 20. Concilii I. Toletani; ideo autem hæc dies fuit assignata, quia, inquit Rupertus, agnus hac die immolabatur, & ejus sanguine poples obsignabantur: vel ut habet S. Thoma 3. part. q. 72. art. 12. ad 3. "Dies ille fatis congruit ad materias Sacramentorum benedicendas, in quo fuit Eucharistiæ Sacramentum institutum, ad quod omnia alia Sacramenta ordinantur."

SYNOPSIS CONTENTORUM.

Admixtio balsami cum oleo est tantum de præcepto Ecclesiastico, & ad solum Episcopum spectat christma conficere.

PRIMUM patet, cum summi Pontifices, Paulus III. & Pius IV. permisissent Missionariis ut in India, ubi balsamum Syriacum non crescit, illius regionis aromata balsamo non multum absimilia miscerent: tum quia plures Patres; ut Tertullianus Lib. 3. contra Marcionem cap. 14. & Augustinus Lib. 15. de Trinit. cap. 26. solum commemorarent oleum.

Secundum utique claret: sic enim defini-
vit Concilium Carthaginense II. can. 2.
Toletanum I. can. 20. Meldense can. 44.
tum & Hispalense II. can. 7.

ARTICULUS TERTIUS.

*De Forma Sacramenti Confirmationis. Qua-
ritur in quo consistat.*

CIRCA formam Sacramenti Confirma-
tionis varia sunt Hæreticorum pla-
cita. Komnitus in examine Concilii Tri-
dentini contra ipsam insurgit, dicendo,
neque ab Apostolis fuisse usurpatam, ne-
que in antiquis Scripturis exprimi, sed
fabricatam fuisse a posteris, vel saltem
adulteratam. Videmus, inquit Calvinus
instituit. lib. 4. c. 29. oleum crassum &
pingue, prætereaque nihil; ubi autem
Dei verbum, quod Spiritus sancti præsen-
tiam hic promittat? ne iota ostendere
possunt. Marcus Antonius de Dominis l.
5. de Republica Ecclesiæ. c. 5. n. 44. dicit
ex Scriptura nihil certi haberi, quibus
verbis sic utendum, vel usi sint Apostoli
in dando Confirmatione; ita similiter Dal-
læus lib. 1. c. 11.

De verbis quibus forma debet constare
disceptant inter se Theologi: cum enim
duplex sit huiusce Sacramenti materia in-
adæquata, qui illam admittunt duplicem,
pariter utrique materie formam correspon-
dentem agnoscunt; impositioni quidem
manuum orationem Spiritus sancti advo-
catoriam, quam fundit Episcopus, dum
imponit manus supra confirmandos: de-
inde vero cum unguit chrismate frontem sin-
gulum, verba ab ipso prolata, eamque
unctionem denotantia, pro altera forma
recipiunt: quæ quidem licet in substan-
tia idem fonsit, diversa tamen sunt in
diversis Ecclesiis. Voluit quidem Christus
ut oratio foret huius Sacramenti forma:
sed in potestate Ecclesiæ reliquit eam in
individuo determinandi. Hanc juxta va-
rias regiones & tempora, variis modis ex-
pressit.

Ex Græcis Gabriel Philadelphæ in suo
tractatu de Sacramentis, docet formam
Sacramenti Confirmationis esse verba quæ
dicuntur a Pontifice super unguentum,
quando illud consecrat. His politis, sit

CONCLUSIO.

Forma Confirmationis est oratio advo-
catoria Spiritus sancti supra confirman-
dos, quæ duplici materie correspondet,
quam tamen Ecclesia vario mo-
do, pro variis temporibus ac regioni-
bus expressit, vel duplicavit.

Probatur multipliciter.

PRIMO ex Scriptura sacra: A& 8. hæc
leguntur: Cum autem audisset Apostoli qui
erant Jeroselymis, quod receperisset Samaria
verbum Dei, miserunt ad eos Petrum &
Joannem: qui cum venissent, oraverunt
pro ipsis, ut acciperent Spiritum sanctum....
Tunc imponebant manus super illos, &
accipiebant Spiritum sanctum. Eo loci sit
mentio de materia & forma Confirmatio-
nis; ibi manus impositio tenet locum mate-
rie; oratio vero locum formæ.

Confirmatur: Sanctus Jacobus Apostolus
promulgando Sacramentum Extremæ-Un-
ctionis utitur his verbis: Et orant super
eum... & oratio fidei alleviabit infir-
mum. Inde colligit S. Thomas formam
huius Sacramenti esse deprecatoriam. Igi-
tur a pari idem dicendum de Confirma-
tione.

Secundo ex Patribus. Tertullianus L. de
Baptis. capit. 8. sic habet: "Dehinc ma-
nus imponitur, per benedictionem,
advocans & invitans Spiritum san-
ctum." Quid clarius? S. Cyprianus
Epist. 73. "Ut, inquit, qui in Ecclesia
baptizantur Præpositis Ecclesiæ offeran-
tur, & per nostram orationem, ac ma-
nus impositionem Spiritum sanctum con-
sequantur." Similia tradit sanctus Am-
brosius, seu auctor librorum de Sacra-
mentis. 3. c. 11. "Sequitur, ait, spiri-
tale signaculum, quia post fontem su-
perest ut perfectio fiat, quando ad in-
vocationem Sacerdotis Spiritus sanctus
infunditur."

Suum addit calculum S. Hieronymus
Dial. adversus Luciferianos, ubi de Lu-
ciferiano respondet: "Non abnuo hanc
esse Ecclesiarum consuetudinem... ut
Episcopus ad invocationem Spiritus
sancti manum impositurus excurrat."
Ejusdem esse Labii sanctus Augustinus L.
15. de Trinitate c. 26. his verbis: "Ne-
que enim aliquis Discipulorum ejus de-
dit Spiritum sanctum: orabant quippe
ut

„ ut veniret ad eos, quibus manum imponere, non ipsi eum dabant: Quem morem in suis Praepolitis nunc leivat Ecclesia. „

S. Isidorus L. 6. originum c. ultimo hæc de hoc momento scribit: „ Manus impositione ideo fit, ut per benedictionem ad vocatus invitetur Spiritus sanctus. „

Tertio ex Pontificalibus plurimarum Ecclesiarum, in quibus ubi agitur de ritu administrandæ Confirmationis, non nisi de formis deprecatoris sermo habetur. Sacramentarium S. Gregorii Romæ editum, nihil habet præter orationem, quæ incipit ab his verbis: „ Omnipotens sempiternus Deus, qui regenerare dignatus es hos servulos tuos . . . emitte in eos septiformem Spiritum; tum Pontifex tincto pollice in chrismate, facit crucem in fronte unius, similiter in omnes sigillatim. „ Vetus Ordo Romanus, ut refertur ab Amalario præter orationem nihil habet nisi hæc verba, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, &c. In libro isto qualis nunc est editus habetur: *Confirma te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*: Pontificale quod putatur esse Anglicanum octingentis annis antiquius, & servatur in Ecclesia Rothomagensi nihil utique præter benedictionem continet.

Nunc vero probatur secunda pars, videlicet orationem illam variam fuisse pro variis temporibus ac regionibus.

Primo: Græci non utuntur formula quæ nunc utuntur Latini, namque dum Fideles ungunt, dicunt orationem, ungendo vero sic loquuntur: *Signaculum donationis Spiritus sancti*: huius formæ validitatem multis probat argumentis Arcudius; attamen nullus unquam dixit eos nunquam habuisse Sacramentum Confirmationis, de hoc quippe accusati non fuerunt in controversiis, quas cum Latinis habuere sæculo 9. & 11. neque vero in Concilio Lugdunensi, & Florentino, id eis fuit obiectum. Ergo &c.

Secundo: Forma quæ refertur in variis Pontificalibus longe discrepat ab hodierna. In Ordine Romano qualis nunc habetur, his verbis concipitur: *Confirma te in nomine Patris*. In Ordine Gallicano, & antiquioribus quibusdam libris sacramentorum, quæ in Regia Bibliotheca asservantur, hæc leguntur: *Signum Christi in vitam æternam*. Pictaviensis ante an. 800. *Signat te Deus sigillo fidei consecratione*,

nis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Cadurcensis ab an. 800. *Pax & benedictio Domini sit semper tecum*. Senonensis. *Confirma, & conigno te signo sanctæ crucis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, ut habeas vitam æternam, & vivas in sæcula sæculorum, pax tecum*. Tolosanum vetustissimum. Pontifex, inquit, *facit crucem de chrismate, in frontibus dicendo, signat te Deus sigillo fidei sue, in consecratione fidei in nomine Patris, &c.*

Synopsis eorum quæ complectitur Articulus.

Forma Confirmationis est deprecatoria, sed variis explicatur modis in diversis Ecclesiis.

PRIMUM colligitur ex Aëtibus cap. 8. Petrum & Joannem advocasse oratione Spiritum sanctum super Samaritanos. Tertulianus L. de Bapt. c. 7. Ambrosius L. 3. de Sacramentis cap. 11. & Pontificalia, tum Latina, tum Græca, solum referunt formam deprecatoriam.

Jam vero si de modo quo illa forma exprimitur, Latini sic pronuntiant: *Signaculum donationis Spiritus sancti*. Græci vero alius terminis explicant formam, de hoc tamen inter eos & Latinos nulla mota est controversia: Ergo &c.

ARTICULUS QUARTUS.

De Ministro Confirmationis.

CIRCA istam controversiam duæ quæstiones resolvendæ veniunt; una scilicet de Ministro ordinario, altera vero de extraordinario. Prior de Episcopo instituitur, posterior sit de simplici Sacerdote.

SECTIO PRIMA.

Utrum Episcopus sit Minister ordinarius Confirmationis?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

• Probatur ratione Theologica, eaque multiplici.

PRIMA in hac forma proponitur. Quod Scriptura sacra explicata per tum-

mos

mos Pontifices, per Concilia & Patres declarat, hoc ipsum a cunctis Fidelibus teneri debet: Atqui Episcopum esse ordinarium Confirmationis Ministrum ita declarat: Ergo &c. Probatur minor variis momentis. Primo quidem ex Scriptura sacra his verbis Actuum 8. *Cum audissent Apostoli, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserant ad eos Petrum & Joannem, qui cum venissent, oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum sanctum: nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu: Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.* Audis Samaritanos a Philippo Diacono baptizatos? Audis nondum tunc accepisse Spiritum sanctum, scilicet ad robur? Audis et de causa ad eos mitti Episcopos ut confirmarentur. Igitur ad eos solum spectat ordinarie loquendo, hoc administrare Sacramentum. Sic explicat textum sanctus Chrysostomus homilia 18. in Acta, ubi sic loquitur: "Mea sententia hic Philippus unus, e septem erat, secundus a Stephano, ideo & baptizans Spiritum sanctum non dabat, neque enim facultatem habebat, hoc enim donum solum Apostolorum erat; nam virtutem quidem acceperant faciendi signa, non autem dandi aliis Spiritum sanctum. Igitur hoc erat in Apostolis singulare: unde & præcipuus & non alios videmus hoc facere." Sic etiam docet Hieronymus Dialogo adversus Luciferianos cap. 4. Sic Isidorus Pelusiota Lib. 1. Epistolarum Epistol. 45. & alii communiter Patres.

Summi Pontifices huic subscribunt explanationi, & Episcopum Ministrum esse ordinarium Confirmationis tradunt. In primis Urbanus Epist. ad omnes Christianos; Innocentius I. Epist. 1. capit. 3. Sanctus Leo I. Epist. 88. ad Germaniam & Gallicanos Episcopos; Melchisedes Epist. ad Episcopos Hispaniam. Instar omnium sit Eusebius Papa & Martyr Epistol. 3. ad Episcopos Isteriae, & refertur, de consecratione distinct. 5. capit. 4. ubi sic habetur: "Manus impositionis Sacramentum magna veneratione tenendum est, quod ab aliis perfici non potest, nisi a summis Sacerdotibus, nec tempore Apostolorum ab aliis quam ab ipsis Apostolis legitur aut scitur esse peractum." Idem verbis expressis docet Innocentius IV. in Epist. ad Episcopum Tusculanum.

Secundo, Concilia eandem explanationem
Boucat Theol. Tom. VII.

nem suo muniunt calculo, maxime vero Metense cap. 8. Eliberitanum can. 38. & 77. sed inter omnia eminet Florentinum, quod in instructione Armenorum sic pronuntiat de Confirmatione: "Ordinarius Minister est Episcopus. Et cum ceteras unctiones simplex Sacerdos valeat exhibere, hanc non nisi Episcopus debet conferre; quia de solis Apostolis legitur, quorum vicem tenent Episcopi, quod per manus impositionem Spiritum sanctum dabant." Tridentinum rem de fide definit Sess. 7. can. 3. his verbis: *Si quis dixerit sancti Sacramenti Confirmationis ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem, anathema sit.*

Alter ratio hæc est. Quod usu perpetuo Ecclesiae firmatum est, tamquam de fide habendum est, juxta hanc divi Augustini Regulam: ejus rei non invenitur initium, a Christo per Apostolos eam descendisse non dubitatur. Atqui usus Ecclesiae perpetuus Confirmationis ordinarii Ministrum, solum Episcopum esse semper tenuit: Ergo &c. Probatur minor auctoritate SS. Patrum.

Primus hujusce traditionis assertor nobis occurrit sanctus Cyprianus Epistol. 73. ad Jubanum pag. 184. his verbis: "Ut qui in Ecclesia baptizantur, Præpositis Ecclesiae offerantur, ut per nostram orationem, & manus impositionem Spiritum sanctum consequantur."

S. Hieronymus Dialogo adversus Luciferianos fol. 30. sic scribit: "Quod si hoc loco quaeris, quare in Ecclesia baptizatus nisi per manus Episcopi non recipiat Spiritum sanctum? ... Dicce hanc observationem ex ea auctoritate descendere, quod post ascensum Domini Spiritus sanctus ad Apostolos descendit." Augustinus est ejusdem sententiae Lib. 15. de Trinitate cap. 16. "Quem morem, inquit, in suis Præpositis etiamnum servat Ecclesia." Intellige pro confirmandis baptizandis.

Isidorus Hispalensis L. 2. de officiis cap. 26. ita docet, & sic loquitur: "Spiritum sanctum accipere possumus, dare autem non possumus, sed ut detur invocamus. Hoc autem a quo potissimum fiat, quemadmodum Papa sanctus Innocentius scribit, subjiciam. Dicit enim, non ab alio quam ab Episcopo fieri licere."

Venerabilis Beda in caput 8. Actuum Apo-
G flo-

stolorum ejusdem est labii: Hoc enim, „ait, solis Pontificibus debetur, nam „Presbyteri five extra Episcopum, seu „praesente Episcopo baptizant, . . . non „tamen eis licet frontem ex eodem „oleo signare, quod solis debetur Episcopo „pis. „Jesse „Ambianensis Epist. de Baptismo, Theodulphus Aurelianensis cap. de ordine Baptismi, Amalarius Lib. 1. de officiis cap. 7. VVallridus Strabo Lib. de rebus Ecclesiasticis cap. 26. Auctor libri de divinis officiis cap. 19. Alcuinus in Epist. ad Odorinum, Jonas Aurelianensis Lib. 1. de institutione laicorum cap. 7. idem sicut & alii multi docent. Ergo &c.

Tertia ratio: Sicut ad artifices ligna struere pro ædificatione domus spectat, ad architectum vero eam complere & perficere: ad Notarium scribere, sed ad Dominum Epistolam subsignare: ita inferioribus Ministris competit spirituale inchoare ædificium per Baptisma, perficere vero & subsignare Episcopi munus est. Igitur præter Baptismum ad perfectionem spiritualis vite datur Confirmationis Sacramentum.

Illam ratio est D. Thomæ hic quæst. 72. art. 11. ubi ex professo sic loquitur: „Dicendum quod in quolibet opere ultima consummatio supremæ arti aut virtuti referatur, sicut præparatio materiei pertinet ad inferiores opifices, superior autem dat formam: supremus autem est ad quem pertinet ultimus artificatorum, & Epistola quæ a Notario scribitur, a Domino Papa signatur. Fideles autem Christi sunt quoddam divinum opus secundum illud primæ ad Corinthios 3. Dei ædificatio estis. Sunt etiam quasi quædam Epistola Spiritu Dei scripta sicut dicitur 2. ad Corinth. 3. hoc autem Confirmationis sacramentum est quasi ultima consummatio sacramenti Baptismi, ita scilicet quod per Baptismum ædificatur homo in domum spirituales & conscribitur quasi quædam spiritualis Epistola, sed per Sacramentum Confirmationis quasi domus ædificata dedicatur in templum Spiritus sancti, & quasi Epistola conscripta signatur signo crucis, & ideo collatio hujus Sacramenti Episcopis reservatur qui obtinent summam potestatem in Ecclesia. „ Eadem proflus ratione Catechismus Romanus parte 2. num. 9. probat Episcopum esse jure

divino ordinarium Confirmationis Ministrum.

Diluuntur objectiones.

Objectiones: Qui præcipiente Domino est Confirmationis Minister, citra dubium ordinarius censetur: Atqui simplex Sacerdos talis est: Et probatur. Ananias præcipiente Domino imposuit manus Paulo de novo converso, & tamen non erat Episcopus Act. 9. Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad probationem distinguo: Et impositio manuum Ananias super Saulum fuit tantummodo curativa, ut scilicet vitium reciperet, concedo. Confirmativa, nego. Namque his peractis baptizatus est; sic enim habetur: *Saul frater, Dominus misit me Jesus, qui apparuit tibi in via, qua veniebas, ut videras, & implearis Spiritu sancto. Et ceciderunt ab oculis ejus tamquam squame & visum recepit: Et surgens baptizatus est.*

Instabis: Atqui illa impositio manuum erat confirmativa: Ergo &c. Probatur subsumptum. Qui repletur Spiritu sancto per aliquam cæremoniam, illa procipto nonnulli confirmatoria censeri debet: Atqui eo loci Scripturæ dicitur in gratiam Pauli: *ut videras & implearis Spiritu sancto:* Ergo &c. Confirmatur: non legitur Paulum alias fuisse confirmatum: Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo majorem: Cæremonia est confirmatoria qua quis repletur Spiritu sancto ad robur, concedo: ad regenerationem & vitam, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Saulus fuit quidem Spiritu sancto repletus, sed illam primam plenitudinem accepit per Baptismum; quo nova creatura evasit, & ex persecutore vas electionis factus est.

Ad confirmationem dico, Paulum ab eodem potuisse confirmari a quo consecratus est & Sacerdos & Episcopus, videlicet a Petro, quem, ut ipse testatur est, invisit: Sicut enim Act. 9. non dicitur confirmatus, ita nec inauguratus Episcopus, quod certe Ananias peragere non poterat: Igitur ab alio ad Sacerdotii dignitatem evectus est.

Instabis: Atqui ad simplicem Sacerdotem de jure pertinet confirmare: Ergo &c. Probatur subsumptum. 1. ad Timotheum 4. Paulus Discipulum sic alloquitur:

tur: Noli negligere gratiam quæ in te est quæ data est tibi per impositionem cum impositione manuum Presbyterii. Igitur munus Presbyterii est manus imponere, adeoque & confirmare.

Respondeo nego subsumptum. Ad probationem, distinguo. Et eo loci agitur de ordinatione Timothei, nusquam verò de Confirmatione, concedo. Nam & Sacerdos per manuum impositionem Episcopi ordinatur; ipse enim Paulus Timotheum consecraverat. Et ibi agitur de Confirmatione, nego. Quid plura adjiciam? Juxta Bibliorum correctionem a Clemente VIII. factam non Presbyteri, sed Presbyterii habetur; quocirca ibi non designatur Minister, sed potius species illius manus impositionis, quæ non confirmativa, sed ordinativa fuit. At dato & non concesso, ut observat D. Thomas lect. 3. in hunc locum, quod habetur simpliciter *Presbyteri*; isto eodem vocabulo intelligitur Episcopus, quatenus Presbyter idem est ac senior. Sic in primis sæculis nomine Sacerdotis intelligendus venebat Episcopus. Ita Sidonius Apollinaris Lib. 9. Epist. 3. ad Faustum.

Repones: Innocentius I. Epist. 1. cap. 6. permittit Presbytero ut, absente Episcopo, alios ungere & chrismare queat. Igitur & simplex Sacerdos est Minister ordinarius Confirmationis. Confirmatur: Innocentius III. prohibet Parochis civitatis Constantinopolis confirmare. Igitur absque privilegio hoc ipsum antea faciebant.

Respondeo distinguendo: Et ibi Innocentius I. loquitur de cæremonia qua ungebantur Energumeni, ut dæmon expelleretur, concedo; de confirmatione, nego. Hujus rei argumentum est, quod nequidem baptizare licitum esset simplici Sacerdoti, ut primum aderat Episcopus: a fortiori, confirmare. Hoc ipsum patet ex Epistola 88. sancti Leonis ad universos Germaniæ atque Galliæ Episcopos, ubi sub finem hæc leguntur: "Sed ne, quæ coram Episcopo licet Presbyteris in baptisterium introire, nec præsentem Angelis, infirmum tingere aut signare." Ad confirmationem distinguo: Innocentius III. prohibuit Parochis Latinis qui tunc Constantinopoli aderant chrismare, eo quod absque privilegio istud facerent concedo. Prohibuit Græcis privilegio munus, nego. Sic respondet Arcudius Lib. 2. cap. 15. his verbis: "Respondeo

revocasse a Latinis, non a Græcis; quandoquidem illo tempore Latini dominabantur Constantinopoli, ut tradunt Hæretici. Quod ipse Pontifex clarissime in suis litteris exprimit, cum ad quemdam Lucium suum Vicarium ita scribit: Mandamus quatenus omnibus Latinis Presbyteris apud Constantinopolim constitutis, districte prohibeas, ne talia de cetero sua temeritate præsumant. Et vero Latini videntes Græcos chrismare æmulatione ducti, utpote eorum Domini, etiam jus chrismandi sibi arrogabant.

Urges: Atqui vel ipsi Græci nono circiter sæculo absque privilegio ex quodam solito more chrismabant: Ergo &c. Probat antecedens. Photius alicui suos Presbyteros jus habuisse confirmandi, ut refert Arcudius Lib. 2. cap. 11. Idem sensit Joannem Nataelem ibidem cap. 12. scribit. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem, distinguo: Et tunc fuit abusus, concedo: & mos iste qui nono inoleverat sæculo, erat legitimus, nego. Constat enim ex sancto Chrysostomo & aliis Patribus Græcis, solum Episcopum fuisse ordinarium Confirmationis ministrum: hoc ipsum fuso calamo probat Arcudius Lib. 2. c. 15. Et vero ipse Photius in 2. Epist. contendebat ex eadem ratione qua Presbyteri sacram conferebant Eucharistiam, eadem conferre Confirmationem. Verum ei fortiter resistit Nicolaus I. Epist. 70. his verbis: "Insimulare, tentant, quoniam eosdem Presbyteros chrismate linire baptizatorum frontes, inhibemus. Tum & Ecclesia Gallicana per Ratramnum, qui in suo opere adversus Græcos istum perstringit abusum. Photius a summo Pontifice repressus, Pseudo-Concilium adunavit adversus summum Pontificem & Latinos; sed ipse in celsa Synodo generali damnatus est, & propter schisma, & propter errores; si quid igitur moris reperitur apud Armenos & alios Orientales circa administrationem Confirmationis a simplici Sacerdote, dicendum profecto vel ex abusu intolerabili, vel ex dispensatione hoc fuisse factum.

Perget: S. Gregorius Lib. 3. Epist. indictione 12. Epist. 16. ad Januarium Episcopum Calaritanum sic loquitur: "Pervenit quoque ad nos quoddam scandalizatos fuisse, quod Presbyteros chris-

„smate tingere in fronte eos qui bapti-
 „zati sunt, prohibuimus, & nos quidem
 „secundum usum veteris Ecclesiæ nostræ
 „fecimus; sed si hominno hac de re ali-
 „qui contristantur, ubi Episcopi desunt,
 „ut Presbyteri etiam in frontibus bapti-
 „zatos chrismate tingere debeant, con-
 „cedimus. „Observe velim, S. Ponti-
 „ficem non jubere iterum chrismari a sim-
 „plici Sacerdote chrismatos. Igitur: non so-
 „lus Episcopus, sed & simplices Sacerdotes
 sunt ordinarii Confirmationis ministri.

Respondeo sanctum Gregorium ibi redar-
 guere Presbyteros, qui audebant linire
 chrismate baptizatos, attamen ad duri-
 tiam cordis & ad scandalum vitandum,
 concedit eis chrismandi privilegium & fa-
 cultatem. Ad id vero quod subiungitur
 sanctum Pontificem non iussisse iterum
 chrismari a simplici Sacerdote chrismatos,
 dico eos de facto fuisse iterum chrismatos.
 Ita Sanbovius disput. 7. de Ministro Con-
 firm. art. 1. ubi sic habet: „Sæculo no-
 „no Græcorum Presbyteri eam adhibe-
 „bant, scilicet Confirmationem, & Lati-
 „nos culpabant Episcopos, qui chrismatos
 „a Presbyteris Græcos rechrismabant:
 „quod patet ex Epist. 2. Photii his ver-
 „bis: Chrismate inunctos per Sacerdotes,
 „denuo chrismate inungere non horruer-
 „unt. „

Persister: Ambrosias in cap. 4. ad Ephe-
 sios hæc habet: „Apud Ægyptum Pres-
 „byteri consignat, si præiens non sit E-
 „piscopus. „ Igitur jure avito Orientales
 Presbyteri chrismabant.

Respondeo I. Auctorem illum esse susce-
 ptæ hæci, quandoquidem & Chrysostomus
 & Oecumenius, alique Græci Pa-
 tres solum Episcopum ut ordinarium Con-
 firmationis ministrum semper habuere. Ne-
 que vero hac in re magis Ambrosias cre-
 dendum est, quam cum supra scripsit ab
 Ecclesiæ exordio concessum fuisse Presby-
 teris omnibus & evangelizare, & baptiza-
 „re, & Scripturas in Ecclesiis explana-
 „re. Ceterum si mos chrismandi perdura-
 vit in Ægypto pro simplici Sacerdote, aut
 per dispensationem, aut per abusum fa-
 ctum fuisse tenendum est.

Petavius Lib. 3. dogmatum, tract. de
 Hierar. Lib. 2. c. 6. n. 12. contendit Am-
 brosialem loqui de unctione verticali, &
 non confirmativa, quæ quidem chrismo-
 ratio quondam fiebat in pectore.

Insister: Atqui hoc debet intelligi de
 chrismatione confirmatoria. Ergo &c.

Probatur subsumptum: Auctor quæstionum
 ex utroque Testamento apud Augusti-
 num quæst. 101. sic loquitur: „In Ale-
 xandria & per totam Ægyptum & delit
 Episcopus, consignat Presbyter. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad
 probationem respondeo, legendum esse,
consecrat, ut omnes ferunt editiones, &
 non *consignat*: sic evanescit objectio. Si
 quis tamen cum Bellarmino contenderet
 legendum esse *consignat*, respondendum est
 ut supra.

Insurger: Si Episcopus est minister Con-
 firmationis ordinarius, maxime quia hoc
 illi jure divino comœtit. Atqui res non
 ita se habet, sed solummodo ex privilegio
 jure illud possidet; sic enim B. Sylvester
 habet in Pontificali, quod Damaso tribui-
 tur, dicens: „Episcopi contulisse privile-
 „gium ut baptizatos consignarent, Presby-
 „teris vero concessisse ut chrismate lini-
 rent baptizatos in mortis articulo. „ Er-
 „go &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad
 probationem distinguo: Et eo loci privi-
 legium sumitur lato modo, & pro declara-
 tione juris aviti Episcoporum, concedo:
 ad litteram & stricto modo, nego. Quia
 vero quidam Presbyteri id munus sibi ar-
 rogabant, ut etiam chrismare possent in
 fronte, eorum comœcit audaciam S. Syl-
 vester, declarando illud privilegium, seu
 potius illam functionem non nisi Episco-
 pis convenire: Presbyteris vero chrismare
 in vertice, & etiam per privilegium in
 mortis articulo chrismare posse ad recon-
 ciliationem. Huic solutioni suam addit cal-
 culum Innocentius I. Epist. ad Decen-
 tium c. 3.

Opponitur ex conciliis: Arausicanum I.
 can. 2. & refertur de consecratione diff.
 4. cap. *Nullus Ministrum*, sic habet:
 „De eo qui in baptismate, quacumque
 „necessitate faciente, non chrismatus
 „fuerit, in Confirmatione Sacerdos com-
 „monebitur. „ Igitur ex illo Concilio
 simplex Sacerdos est quoque minister ordi-
 narius Confirmationis. Confirmatur:
 Can. 2. si loquuntur Patres: „Hæreti-
 „cos in mortis discrimine positos si Catho-
 „lici esse desiderent, si desit Episcopus,
 „a Presbyteris cum chrismate & bene-
 „dictione consignari præcipimus. Ergo
 „&c.

Respondeo I. primum canonem dubiæ ad-
 modum esse fidei, cum varie a variis re-
 feratur.

Respondeo II. eo loci sermonem haberi de unctione verticali, quæ quandoque inter baptizandum omittitur; ejus de omissione monendus est Episcopus, antequam chrismet in fronte; nos enim inoleverat, ut in hoc casu accelleretur Presbyter, ut illam fieret, quippe quæ sit præparatio ad Confirmationem.

Ad probationem respondeo, Concilium loqui de signatione reconciliativa, ut colligitur ex textu tum secundi tum tertii canonis, qui inscribitur de solemnitate servanda pro moribundis penitentibus.

Replicabis: Post verba allata canonis primi ista subsequuntur: „Nam inter nos chrismatis ipsius non nisi una benedictio est.“ Concinit Bedæ in Psalmum 26. his verbis: „Illa unctio quæ per manuum impositionem ab Episcopis, quasi alia a duabus prædictis, & vulgo Confirmatio dicitur: eadem est cum secunda, propter arrogantiam tamen non concessa est singulis Sacerdotibus, sicut & multa alia.“ Igitur Concilium loquitur de chrismatione confirmatoria, quæ certe unica eatenus est, quatenus Confirmationem reiterare non licitum sit.

Respondeo distinguendo: Chrismatio quoad materiam una est, concedo: formaliter, nego. Quocirca Concilium non unam simpliciter chrismationem dicit, sed unam benedictionem: quibus verbis attendit ad confessionem sancti chrismatis, quod quidem inservit & ad unctionem verticalem in Baptismo, & ad perfectiorem in fronte in Confirmatione dandam.

Ad confirmationem eadem est solutio: si quis tamen contendere velit Bedam loqui de confirmativa chrismatione, respondemus eam quoque posse a simplici sacerdote fieri, sed dispensatione munito: quod quidem subindigitant verba: „Propter arrogantiam tamen non concessa est singulis Sacerdotibus.“

Urgebis: Toletanum l. cap. 20. præcipit simplicem Presbyterum, absente Episcopo, chrismare; sed dubio-procul loquitur de chrismatione confirmativa, alias incaustum poneretur, absente Episcopo. Et vero si agatur de chrismatione verticali, præsens vel absens sit Episcopus, nihil refert. Ergo &c. Confirmatur: Concilium Barcinonense VI. can. 2. sic pronuntiat: „Statutum est ut cum christina Presbyteris Diocesanis pro Neo-

phytis confirmandis detur, nihil pro li-
quoris pretio accipiat.“ Igitur per id temporis Presbyteri in Hispania ex jure innato chrismabant etiam ad robur.

Respondeo Concilium Toletanum sermonem habere de unctione verticali, quæ ut plurimum, præterite Episcopo accedente ad chrismandum in fronte, fiebat, maxime quando illa cæremonia inter baptizandum fuerat omissa. Neque enim Episcopi chrismabant aliquem, nisi prius Baptitum cum omnibus cæremoniis suscepisset. Ad confirmationem dico, Concilium Barcinonense non illud pronuntiare de confirmandis per Presbyteros, sed simpliciter aliterere nihil pecunie dandum esse pro chrismate quod inservit ad unctionem verticalem per Sacerdotem, ad chrismationem vero in fronte per Episcopum faciendam; ceterum si agatur de Confirmatione etiam per simplicem Sacerdotem collata, respondendum est ut supra, hoc non nisi dispensatione factum fuisse.

Replicabis: Illud convenit simplici Sacerdoti vi suæ ordinationis, & non soli Episcopo, quod non nisi præceptis Ecclesiasticis prohibetur simplicibus Sacerdotibus. Et vero si hoc jure divino soli competeret Episcopo, etiam jure divino prohiberetur simplici Sacerdoti. Atqui prohibitum est solummodo Ecclesiasticis præceptis, ne simplex Sacerdos chrismaret in fronte: & hoc probatur ex Concilio Hispanensi cap. 7. quod ait: „Novellus & Ecclesiasticis regulis prohibetur esse simplicibus Sacerdotibus Prædictum Spiritum tradere Fidelibus baptizatis per impositionem manuum, & chrismate baptizatorum frontem signare.“ Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad probationem distinguo: Novellis & Ecclesiasticis regulis nedum in veteri, sed & in novo Testamento fundatis, prohibitum est simplicibus Sacerdotibus chrismare in fronte, concedo: Novellis, hoc est jure mere humano, nego. Synodus suam firmat definitionem, primo quidem auctoritate veteris Testamenti, deinde etiam auctoritate novi; namque editio vulgata sic legit: „Quædam tamen auctoritate veteris legis, quædam Novellis, & Ecclesiasticis regulis sibi prohibita novint.“ Novellis, hoc est novi Testamenti: namque in veteri Testamento solus Moyses & Aaron in Sacerdotibus

eius offerebant sacrificia, sicut in novo legitur A. 8. quod solus Petrus & Joannes dederint Samaritanis Spiritum sanctum.

Oppones ex SS. Patribus : Chrysostomus Hom. 18. in Acta, ait Philippum noluisse dare Spiritum sanctum Samaritanis, ut istud honoris Apostolis deberet. Igitur simplex Sacerdos potest esse ordinarius Confirmationis Minister. Confirmatur : D. Hieronymus Epist. 87. ad Evangelium, hoc ipsum insinuat his verbis : " Quid enim facit excepta ordinatione, Episcopus, quod Presbyter non faciat? " Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et Chrysostomus loquitur in aliena sententia, concedo : in propria, nego ; est enim ipse sui ipsius interpres, subdens : " Unde mea sententia, hic Philippus unus est secundum, secundus a Stephano, ideo & baptizans Spiritum sanctum non dabit, hoc enim donum solis duodecim Apostolis datum erat. " Ceterum si in rigore loquamur, sensus est hanc potestatem solis Episcopis fuisse concessam, ut inde summum eorum Sacerdotium honore afficeretur.

Ad confirmationem distinguo : Cuncta fere facit simplex Sacerdos, excepta ordinatione & chrismatione confirmatoria, quæ facit Episcopus, concedo ; omnia, nego ; neque enim chrisma consecrare, altaria consecrare, & chrismate in fronte potest. Igitur verba Hieronymi intelligenda sunt per distributionem accommodam.

Dices : Sacramentum Baptismi est majoris efficaciam quam Sacramentum Confirmationis : Sed simplex Sacerdos potest baptizare vi suæ ordinationis ; igitur & a fortiori confirmare.

Respondet D. Thomas ad hanc difficultatem hic quæst. 72. art. 2. ad 2. his verbis : " Dicendum, quod Sacramentum Baptismi est efficacius quam Sacramentum Confirmationis, quantum ad remotionem mali, eo quod est spiritualis regeneratio, quæ est mutatio de non esse in esse. Hoc autem Sacramentum est efficacius ad perficiendum in bono, quia est quoddam spirituale augmentum de esse imperfecto ad esse perfectum ; & ideo hoc Sacramentum digniori ministro committitur. "

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Minister ordinarius Confirmationis est Episcopus.

PRIMO, ita colligitur ex Actuum 8. ubi sanctus Lucas scribit Petrum & Joannem missos fuisse ad Samaritanos jamjam a Philippo Diacono baptizatos, ut sanctum reciperent Spiritum ad robur.

Secundo, sic definitum est in Concilio Florentino, sic in Tridentino, sic ab Innocentio III. & aliis summis Pontificibus.

Tertio, Hieronymus & Chrysostomus asserunt Christum hanc solis Episcopis concessisse potestatem ad honorem summi Sacerdotii. Ratio divi Thomæ ea est, quod sicut perfectio ædificii spectat Architectum, sic & vitam spirituales perfectam tribuere, summum spectat Sacerdotem.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSEIONUM.

PRIMO, non semel dicitur simplices Sacerdotes chrismasse in fronte, sed vel ex abusu, vel ex dispensatione sic factum esse respondemus.

Secundo, neque vero nos movet Canon primus Concilii Arausiaci, ubi præcipitur simplici Sacerdoti chrismare ; hoc quippe intelligitur de chrismatione verticali, quæ est Baptismi cæremonia. Nec majus facessit negotium Canon secundus, ubi sermo fit de consignatione chrismativa : ibi enim solam chrismationem reconciliativam commemorat.

Tertio, tametii Baptismi Sacramentum sit efficacius Confirmatione, quantum ad remotionem mali, nusquam tamen quantum ad perfectionem hominis.

SECTIO SECUNDA.

Utrum simplex Sacerdos ex dispensatione possit administrare Sacramentum Confirmationis?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multiplici ratione.

PRIMA : Non licitum est adversus doctrinam Conciliorum insurgere : Sed ex Con-

Conciliis liquet simplicem Sacerdotem privilegio Apostolico munitum Confirmationem administrare posse. Ergo &c. Probatur minor variis momentis. I. Ex Concilio Florentino, quod de Ministris Confirmationis in decreto pro instructione Armenorum differens, ait: "Legitur tamen aliquando per Apostolicæ sedis dispensationem ex rationabili & urgente admodum causa, simplicem Sacerdotem, chrismate per Episcopum confecto, hoc administrasse Confirmationis Sacramentum." Idem manifeste colligitur ex Tridentino Sess. 7. can. 3. quando enim loquitur de ministro Confirmationis, dicit duplicem esse, ordinarium unum, extraordinarium alterum: dum enim ait Episcopum esse ministrum, semper hanc particulam addit, *Ordinarium*. Igitur per extraordinarium intelligit simplicem Sacerdotem. III. Idem dicit Concilium Senonense in decretis morum c. 38. Eo loci docet Confirmationis administrationem totis Episcopis a Christo Domino esse reservatam, ita tamen ut aliquibus Abbatibus privilegio munitis competere posse asserat; de iis sic loquitur: "Si qui sint qui contendant sibi competere facultatem confirmandi ex privilegio, volumus quod cum primum fuerint requisiti, de privilegio fidem facere teneantur."

Secunda ratio hæc est: Ab actu ad posse valet consequentia: Sed manifestum est simplices Sacerdotes non semel ex privilegio chrismasse in fronte baptizatos, & Sacramentum ab Ecclesia ratum habitum fuisse; quod probatur multis exemplis: I. Ex auctoritate sancti Gregorii, qui Ep. 27. Lib. 3. ad Januarium, hanc chrismationem simplicibus Sacerdotibus permittit his verbis: "Pervenit quoque ad nos quidam scandalizatos fuisse, quod Presbyteros chrismate tingere in fronte eos qui baptizati sunt, prohibuimus. . . Ubi Episcopi desunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos chrismate tingere debeant concedimus." II. Plures summi Pontifices eadem auctoritate præditi, eandem chrismandi potestatem diversis Presbyteris concesserunt: hanc habuit R. P. Ludovicus Fonseca ex Societate Jesu Sacerdos Missionarius: hanc & habuerunt quidam Religiosi ex Minoritis pro Indiis & regionibus ubi non sunt Episcopi, con-

cedente Adriano VI. cuius authenticum habetur Hispali in Monasterio sancti Francis.

Tertia sic exponitur: Certum est summum Pontificem ratione plenitudinis potestatis Christi qua donatus est, in multis posse dispensare: sed potest privilegium dare simplici Sacerdoti ut confirmare queat. Ergo &c. Probatur minor ex divo Thoma, qui hic quæst. 72. artic. 2. ad 1. ait: "Ad primum ergo dicendum, quod Papa in Ecclesia habet plenitudinem potestatis... & ex hac plenitudine potestatis concessit B. Gregorius Papa, quod simplices Sacerdotes hoc Sacramentum conferrent, quamdiu scandalum tolleretur. Ergo &c."

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJECIONES: Eusebius Papa Ep. 3. ad Episcopos Tuliæ & Campaniæ, dicit Confirmationem perfici non posse nisi a summis Sacerdotibus. Melchised. Episc. ad Episcopos Hispaniæ, hoc spectare solos Episcopos pronuntiat. Damasus Episc. ad Episcopos Nundinæ sic loquitur: "Non licet Sacerdotes consecrare, nec Diaconos aut Subdiaconos, nec virgines, nec altare erigere, nec ungere & facrare, nec Ecclesias dedicare, nec chrismata conficere, nec chrismate baptizatorum frontem signare &c.", additque hoc ipsum solis Apostolorum successoribus Episcopis competere. Quibus positis, sic arguntur: Eodem modo loquitur Damasus de Confirmatione conferenda, ac de conficiendo chrismate & sacrandis Altaribus: Sed simplex Sacerdos etiam per dispensationem ne quidem chrisma potest conficere, nec Diaconos ordinare. Igitur pari & consimili ratione neque chrismare in fronte potest; maxime vero cum ceteri Pontifices uno voluti ore pronuntient hoc ad solos pertinere Episcopos. Porro nemo non novit vocem *solos*, quemlibet alium excludere.

Respondeo primo, non ignoti nominis Theologos revocasse in dubium Decretales supra laudatas.

Respondeo secundo distinguendo: Et istæ auctoritates unum tantummodo probant, videlicet Episcopum esse ordinarium Confirmationis ministrum, concedo: Sacerdotem ex dispensatione non posse esse, nego. Vox *solos*, tantummodo excludit simplices Sacerdotes a jure avito & ordi-

nario christi mandī in fronte. Hujusce solutionis ipsum Concilium Florentinum auctor est: & vero dicit Episcopum solum esse Sacramenti Confirmationis ordinarium Ministrum; deinde subiungit posse simplicem Sacerdotem dispensationis privilegio munitum rite chrismare.

Dico tertio, auctoritatem Damasi, eadem adhibita solutione, rite explicari, quippe qui non considerata dispensatione loquitur. Ad exempla vero, nego paritatem. Ratio discriminis est, quod non semel ex ipso iure canonico habeamus simplices Sacerdotes quandoque vere christi male, nusquam vero legitur eisdem concessum fuisse Dicozom & virgines consecrare, altaria erigere, Ecclesias dedicare, & christina consecrare: quinimo can. Presbyter, q. 6. prohibetur ne Presbyter christina unquam coniciat. Idem statuit Concilium Vvormatiense cap. 2. ubi sic habetur: "Christina consecrare nullus præter Episcopum præsumat."

Instas: Innocentius III. cap. 4. de consuetudine, statuit ut Fideles potius careant Confirmationis Sacramento, quam ut a Presbyteris illud acciperent. Innocentius vero IV. scribens ad Episcopum Tusculanum Sedis Apostolicæ in regno Cypri legatum, cujus litteræ extant in registro Bullarum, Pontificatus sui anno 2. in Bibliotheca Vaticana, ad consulta Græcorum sic loquitur pro Confirmationis consecratione: "Soli autem Episcopi consignent chrismate in frontibus baptizatos, quia hujus unctio non debet nisi per Episcopos exhiberi, quoniam soli Apostoli, quorum vices gerunt Episcopi, per manus impositionem, quam Confirmationis vel frontis chrismato repræsentat, Spiritum sanctum tribuisse leguntur." Non omitendus Clemens VIII. qui in instructione pro Græcorum ritibus, solis Episcopis chrismare fas esse definit; sed si hoc ipsum licitum foret per dispensationem etiam simplici Sacerdoti, incassum Innocentius III. dispensationem revocasset, ut inanem redderet consuetudinem confirmandi per simplices Sacerdotes; sed Innocentius IV. abque fundamento probaret hoc solos spectare Episcopos, eo quod sint Apostolorum successores: sed Clemens VIII. hoc adhibito privilegio, non debuisset pronuntiare solos Episcopos confirmare posse. Ergo &c.

Respondeo I. cum eadem solutione, vi-

delicet laudatos Pontifices non nisi habita lege ordinaria locutos fuisse.

Ad primum respondet Arcudius Lib. 2. c. 15. pag. 95. summum Pontificem revocatis quidem Latinis propter abusum dispensationem christi mandī in fronte, non Græcis, ut patet ex ejus litteris ad Lucium suum Vicarium, ubi sic ait: "Mandamus quatenus omnibus Latinis Presbyteris apud Constantinopolim constitutis districte prohibeas, ne talia de cetero sua temeritate præsumant." Pergit Arcudius: "Eodem modo explicandus est Gregorius IX. qui hac de re aliorum Pontificum, atque adeo ipsius Innocentii placita refert, ut est in lib. 1. Decretalium de consuetudine titulo 4."

Respondet idem Auctor ibidem, Innocentium IV. tentasse quidem hanc abrogare in Oriente consuetudinem, ut simplices Sacerdotes non chrismarent in fronte, sed ejus decretum non fuisse executioni mandatum, tum quia consuetudo quandam vim legis habet, tum quia privilegium semel concessum, morte concessoris non rescinditur, donec accedat aliud decretum oppositum & publicatum; quocirca Gregorius Magnus intelligens citra scandalum, christi mandī morem per simplices Sacerdotes non posse abrogari in Græcia, cum potius suo calculo munire dignatus est. "Ob eandem difficultatem, inquit Arcudius ibidem pag. 96. tempore Clementis VIII. brevis instructio super aliquibus ritibus Græcorum, inter quos recensetur administratio hujus Sacramenti, facta est: sed ea dirigitur ad Episcopos Latinos, in quorum Duceibus Græci vel Albanenses Græco ritu viventes degunt, quod optime sciunt in Græcia valde difficile fore, ut hæc consuetudo acceptaretur."

Neque vero omitendum est summum Pontificem Eugenium IV. undecim quæstionibus Græcis resolvendas proposuisse, inter quas sexta hæc est: *Quare Pontifices non inungunt sacro chrismate, sed Sacerdotes, cum hoc Pontificibus sit datum?* Addit deinde in fine Concilium: ait Arcudius ibidem pag. 95. "Hæc a Latinis obiecta Mytilenensis Præful legitime ac secundum canones omnia dissolvit, præter quam duo, videlicet separationem matrimonii quoddam vinculum, & creationem Patriarchæ extra Constantinopolim."

po-

„polim. „ Ex quibus patet Græcos suum probasse pro Confirmatione a simplici Sacerdote conferenda privilegium, quod quidem habebat a summo Pontifice vel immediate, vel mediate per suos Patriarchas; sic censet Arcudius ibidem p. 96.

„ Tutissimum est, *inquit*, dicere Græcorum Presbyteros per suos Patriarchas, & Antistes ejusmodi facultatem a summo Pontifice obtinuisse; a quo omnis jurisdictio quasi a capite in alios veluti membra mediate vel immediate derivatur & diffunditur.

„ *Replicabis*: Atqui hujusmodi potestatem simplex Sacerdos nequit suscipere; & probatur ex Concilio Trident. Sess. 23. c. 4. ubi sic habetur: „ Sacrosanta Synodus declarat præter ceteros Ecclesiasticos gradus, Episcopos qui in Apostolorum locum successerunt, ad hunc Hierarchicum ordinem præcipue pertinere; & positos, sicut idem Apostolus ait, a Spiritu sancto regere Ecclesiam Dei, eoque Presbyteris superiores esse, ac Sacramentum Confirmationis conferre, Ministros Ecclesiæ ordinare, atque alia plerique peragere ipsos posito; quarum functionum potestatem reliqui inferioris ordinis nullam habent. „ Eo loco probat sancta Synodus Episcopos esse Presbyteris superiores, maxime propter duo. Primo quidem ex eo quod possent confirmare, quæ quidem demonstratio non ponderaret, si hoc ipsum saltem ex dispensatione simplices Sacerdotes peragere valerent. Secundo, suam confirmat assertionem alio officio soli Episcopo proprio, quod quidem firmum est in eo quod summus Sacerdos possit alios Ministros ordinare, & ipsam Christi Ecclesiam regere. Observandum est eodem modo eademque phrasi loqui Concilium de Confirmatione ac de aliorum Ministrorum consecratione. Atqui etiam per dispensationem simplex Sacerdos & Diaconus & Presbyteros consecrare non valet: Igitur nec chrismare.

„ *Respondeo* ad hanc auctoritatem & similes ut supra; videlicet Patres Synodicos, habita lege ordinaria, sic loqui; neque enim seclusa dispensatione illam habet simplex Sacerdos chrismandi potestatem. Quocirca istud officium Episcopo proprium dicitur, sed dubio-procul sacra Synodus non excludit Ministrum extraordinarium; quod si exclusisset, sicut de facto pro pœnitentia exclusit laicos,

hoc ipsum expressisset pro priori sicut & pro posteriori momento: nam Sess. 14. cap. 6. de Ministro Pœnitentiæ sic loquitur: „ Ceterum, quemadmodum constitui, tendi secreto apud solum Sacerdotem „ &c. „ Initio capitis jam dixerat solos Sacerdotes esse in absolvendo a peccatis Christi Vicarios.

„ *Respondeo secundo* negando subsumptum. Ad probationem, distinguo: Probat Concilium Episcopos esse Presbyteris superiores ex eo quod innatam habeant chrismandi facultatem, concedo. Ita ut ceteri per privilegium eandem non possint habere, nego. Sacerdotes enim habent radicalem & inchoatam, ratione characteris & potestatis in corpus Christi verum & mysticum, quæ quidem compleri potest per dispensationem, qua jurisdictio summi Pontificis ad eos extenditur.

„ *Ad alteram* constitutionem, distinguo: Loquitur Tridentinum eodem modo de singulis quoad aliquid, concedo: quoad omnia, nego. Scernit sancta Synodus in gradu Episcopos, duplici quidem medio; primo quidem declarat Ordinationem Sacerdotum, Altarium erectionem, & Ecclesiarum dedicationem esse penes Episcopos, ita ut ne quidem ex dispensatione ea simplex Sacerdos peragere queat. II. Ea inconcussa ratione quod ad solos etiam Episcopos spectet chrismare in fronte ex jure avito, ad Presbyteros vero non nisi per privilegium.

„ *Urgetis*: Atqui vel ipsam potentiam remotam chrismandi non habet simplex Sacerdos: Ergo &c. Probatur subsumptum: Diaconus eam non habet: Igitur & a pari nec Sacerdos.

„ *Respondeo* negando subsumptum. Ad probationem, nego paritatem. Ratio differiminis est, quod character Diaconatus ne quidem physice sit completus; sacerdotis vero simplicis, est in se physice completus, quippe qui habeat vi ordinationis suæ potestatem super corpus Christi verum: quocirca per dispensationem compleri potest moraliter, ut chrismet in fronte; nusquam vero id fieri potest etiam per privilegium in gratiam Diaconatus.

„ *Solutio* est D. Thomæ, qui in 4. dist. 7. quæst. 3. art. 1. quæstiunc. 3. sic loquitur: „ Promovere ad illas perfectiones quæ non respiciunt corpus Domini verum, sed solum corpus mysticum, potest a Papa qui habet plenitu-

„ di-

„dinem Pontificalis potestatis committi
 „Sacerdoti, qui habet actum summum
 „super corpus Domini verum, non autem
 „Diaocon, vel alicui inferiori, qui
 „non habet perficere corpus Domini,
 „verum sicut nec absolvere in foro poenitentiali.

Replicabis : Nullus præter Sacerdotem, etiam adhibita dispensatione, potest a peccatis absolvere : Igitur & a pari nullus præter Episcopum chrismare valet; quandoquidem chrismare in fronte, est officium Episcopo æque proprium, ac absolvere proprium est Sacerdoti.

Respondeo negando paritatem. Ratio discriminis est, quod nullus præter Sacerdotem potestatem habeat in corpus Christi verum & mysticum; quocirca etiam per dispensationem Diaconus nequit absolvere a peccatis; ipsa vero accedente, simplex Sacerdos chrismare potest propter rationem mox allatam.

Insses : Atqui etiam per dispensationem non suppletur sufficienter Presbyteratus character, ut simplex Sacerdos chrismare possit : Et probatur : Confirmare est actus ordinis simul & characteris; ita ut nova requiratur ordinatio ad operationem Hierarchicam : Igitur dispensatio non sufficit.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo : Requiritur nova ordinatio in Sacerdote, scilicet Episcopalis ut sit Minister Confirmationis ordinarius, concedo. Requiritur in simplici Sacerdote, ut sit extraordinarius, nego. Nova quidem ordinatio adhibetur ut aliquis sit Episcopus, non præcisè ad confirmandum, sed ad consecrandos Sacerdotes, & alia Hierarchiæ munia subeunda.

Persister : Ergo sine dispensatione valide saltem potest chrismare in fronte simplex Sacerdos, sicut absque approbatione in calu mortis potest absolvere simplex Sacerdos, deficiente copia Sacerdotis approbati; sic & Episcopus exautoratus potest valide & chrismare, & Sacerdotes consecrare, tamen non licite.

Respondeo negando sequelam; non enim simplex Sacerdos, seclusa dispensatione, habet potestatem completam ad chrismandum.

Ad primam probationem, nego utique paritatem. Ratio discriminis est, quod simplex Sacerdos habeat potentiam ex omni parte completam ad absolvendum,

minime vero ad chrismandum; non enim ad hoc operandum sufficeret, sed dispensatio necessaria est ut compleatur ejus potestas ad confessionem Sacramenti Confirmationis. Quid plura adjiciam? Vel ipsa approbatio non deficit Sacerdoti, cum Mater Ecclesia, non deficiens in necessariis, quemlibet Sacerdotem approbet ad absolvendum in calu mortis, si non adsit jamjam approbatus.

Ad alteram probationem, iterum atque iterum nego paritatem : Episcopus quippe non amittit per censuram characterem & jus innatum conficiendi Sacramenta; unde censura eum tantummodo ligat, ut ea licite faciat.

Premis : Atqui dispensatio non valet ut simplex Sacerdos sit Minister extraordinarius Confirmationis : Et probatur : summus Pontifex non potest dispensare in jure divino : Atqui ex jure divino competit Episcopo chrismare : Igitur dispensatio dari non potest pro hoc momento simplici Sacerdoti.

Respondeo, negando subsumptum. Ad probationem, distinguo. Summus Pontifex non potest dispensare in jure divino determinato in individuo, concedo : Non sic determinato, nego. Distum est in tractatu de Sacramentis in genere, Christum quædam reliquisse determinanda pro Sacramentis ab Ecclesia, & hoc potissimum circa Ministros; quorum numerus modo magnus, modo etiam parvior & fuit, & est : Igitur, urgente necessitate, & rationabili de causa, summus Pontifex privilegium chrismandi simplici Sacerdoti concedere potest.

Urges : Si summus Pontifex posset in hoc dispensare, maxime sui characteris ratione, eum scilicet ad simplicem Sacerdotem extendendo; namque confirmare est actus sacramenti Ordinis, ejusque effectus : Atqui non potest ex utraque parte, Ergo &c. Probatur minor multipliciter. Primo quidem, quia character Papalis communicari non potest. II. Ex eo quod character Presbyteri sit quid phyicum spirituale, & indivisibile, & ideo extensionis incapax. III. Causa in hypothese ageret in distans, puta summus Pontifex concederet Romæ dispensationem pro aliquo, v.g. in Oriente existente & commorante. IV. Episcopatus est ordo ita diversus a Presbyteratu, ut non sine consecratione nova, aliquis iniret in Episcopum; hinc illa nova ordinatio

omiss.

omissa, Presbyter ad ministerium Episcopi ascendere non valet.

Respondeo primo cum D. Thoma in probationibus laudato, summum Pontificem habere in hoc dispensandi potestatem ratione plenitudinis Sacerdotii Christi, quam veluti mare magnum in ceteros quasi fluvios perenniter extendere potest, & ratione consecrationis Papalis, qua constituitur totius Ecclesiae caput, & cuius virtutem ad alios veluti ad membra transmittere potest; & ratione jurisdictionis universalis super omne corpus Christi mysticum: Sicque dispensatio duo potissimum importat, aliquid scilicet physicum in charactere summi Pontificis; deinde aliquid morale supremam ipsius connotans potestatem, & Christi institutionem, eo non ab simili modo, quo potestas regia supponit aliquid physicum, jus scilicet innatum pro filio, qui, mortuo patre, inauguratur in Regem: & aliquid morale quo ratione Domini in subditos conjungitur eis quos elegit in Praefectos Provinciarum, qui ratione hujus electionis dominantur supra servos Regis: sic &c. Pontifex summus per dispensationem quae explicatur in instrumento authentico, conjungitur simplici Sacerdoti abienti, ut chrismare valeat.

Respondeo secundo negando minorem. Ad primam probationem, distinguo: Character Papalis communicari nequit physice, concedo: Moraliter, & juxta datam explicationem, nego.

Ad secundam similiter distinguo: Character Presbyteratus est incapax extensionis physicae, concedo; moralis, subdistinguo; ad consecrandos Sacerdotes, concedo; hoc quippe munus nonnisi summum Hierarcham spectat: ad chrismandum, nego.

Ad tertiam, nego in hypothesi causam agere in distans, quandoquidem summus Pontifex conjungitur per dispensationem in instrumento expressam cum simplici Sacerdote, qui & relationem ad eum ipsum habet, quatenus non agit nisi summi Pontificis privilegio munitus.

Ad quartam, distinguo: Presbyteratus est diversus ordo ab Episcopatu, & potest extendi, concedo: & non potest, nego. Quocirca ratione dispensationis potest assumi ad aliquam Episcopi Hierarchicam operationem, qualis est chrismatio in fronte; ceterum requireretur quidem nova ordinatio ut simplex Sacerdos evade-

ret ordinarius Confirmationis Minister, sed non extraordinarius.

Perget: Si dispensatio sufficit ad hoc ut simplex Sacerdos chrismet in fronte, sequitur summum Pontificem electum & nondum consecratum Presbyterum & Episcopum, posse hanc concedere dispensationem, adeoque exercere actum ordinis, quandoquidem ad jurisdictionem pertinet dare privilegium. Sed absurdum coniequens: ergo & antecedens.

Respondeo negando tequelem; namque dispensatio est actus characteris & ordinationis, quo summus Pontifex accipit plenitudinem potestatis super corpus Christi verum & mysticum; quocirca cum jurisdictione in his praecedentibus fundetur, summus Pontifex nondum consecratus nequit exercere jurisdictionem quantum ad dispensationem in gratiam simplicis Sacerdotis, ut ille illa munitus chrismare valeat in fronte.

Ex his sequitur solum summum Pontificem posse laudatam concedere dispensationem, namque hoc spectat univiersae Ecclesiae bonum: unde ab eo solum profuit in quo est plenitudo Sacerdotii Christi.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Simplex Sacerdos potest per dispensationem chrismare in fronte.

PRIMO: Hoc expresse declarat sacra Synodus Florentina in instructione Armenorum.

Secundo: Gregorius Magnus Papa ad hunc effectum concessit privilegium, & certe citra temeritatis livorem.

Tertio: Rationem affert D. Thomas, eo quod summus Pontifex per potestatem plenariam in totum Ecclesiae corpus, hoc ipsum liquido possit concedere.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESOLUTIONUM.

PRIMO: Quotiescumque aut summi Pontifices, aut Concilia & Patres pronuntiant solum Episcopum esse Confirmationis Ministrum, dubio-procul loquuntur de jure innato & ordinario, adeoque non excludendo privilegium quod ipsa lex generalis quandoque suscipit.

Secundo: Non eodem modo ratiocinandum est de Diacono ac de Presbytero. Et vero ille non habet characterem etiam phy-

phyſice completum, quocirca neque conſecrare panem, neque a peccatis abſolvere poteſt, & ea munia a Tridentino ſolis Sacerdotibus per excluſionem inferiorum Miniſtrorum tribuuntur; at iſte habet poteſtatem in corpus Chriſti verum & myſticum. Igitur non eſt inconſuetudine ut per diſpenſationem chriſmet in fronte.

Tertio : Hoc privilegium a ſummo promanat Pontifice conſecrato, & efficaciam juridiſtionis ad ſimplicem Sacerdotem poteſt extendere.

ARTICULUS QUINTUS.

De effectibus Sacramenti Confirmationis.

DUO ſunt Confirmationis effectus, ſcilicet gratia, & character. De utroque ſeorſim agendum incumbit. Quare ſit

SECTIO PRIMA.

Utrum gratiam peculiarem Confirmationis producat, & quænam ſit?

LUTHERUS libro de Captivitate Babylonica ſcripſit Eucharistiæ vim habere confirmandi. Idem præſtat Baptiſmum docuit Kemnitius in examine Concilii Tridentini. Calvinus l. 4. inſt. c. 29. §. 8. affirmat Baptiſmum ſine Confirmatione rite perſici, illudque Sacramentum dare Spiritum ſanctum ad robur, & plenitudinem chriſtianitatis: idem tradit Valæus l. 1. c. 11. ut autem convellantur, ſtatuumdum eſt primo gratiam peculiarem ſibi ſoli propriam conferre Sacramentum Confirmationis; ſecundum gratiam illam non eſſe ad juſtificationem, ſed ad augmentum: unde ſit

CONCLUSIO PRIMA.

Gratiam ſingularem confert Baptizati Confirmatione.

Probatur multipliciter.

PRIMO, ex Scripturis ſacris. Act. 8. hæc leguntur: *Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum*: inde eruitur Confirmationem con-

tuliſſe Spiritum ſanctum: Sed nomine Spiritus ſancti eo loci intelligitur gratia ſanctificans, ſeu potius ejus augmentum: Et probatur. Dederunt Apoſtoli id quod receperunt in die Pentecoſtes: Sed in hæc die nedum gratias gratis datas, ſed & gratiam ſanctificantem acceperunt, juxta illud Joannis c. 14. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum Spiritus veritatis, quem mundus non poteſt accipere.* Ergo &c.

Secundo, ex Traditione: Tertullianus L. de Baptiſmo c. 7. ſic ait: "Egreſſi de lavacro perunguntur benediſta unctiōe: in nobis currit carnaliter unctiō, ſed ſpiritualiter proſicit, quomodo & ipſius Baptiſmatis carnalis actus." ibi de ſpirituali progreſſu ſit mentione, agnoſcit igitur gratiam peculiarem dari in Confirmatione. Concinit ſanctus Cyprianus, hæc ſcribens ad Jubaianum Epil. 73. pag. 184. "Quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Eccleſia baptizantur præpoſitis Eccleſiæ oſterantur, & per noſtram orationem ac manus impoſitionem Spiritum ſanctum conſequantur, & ſignaculo Domini conſumentur." S. Auguſtinus Traſt. 6. in Joannem ſic loquitur: "Si ergo per hæc miracula, ſcilicet donum linguarum, modo teſtimonium præſentia: Spiritus ſancti non ſit; unde cognoviſſet quiſque acceptile ſe Spiritum ſanctum? Interroget cor ſuum; ſi diligit fratrem, manet ſpiritus Dei in illo."

Suffragatur Innocentius Papa I. "Preſbyteris, inquit, in Epil. ad Decentium." Seu extra Episcopum, ſeu præſente Episcopo baptizent, chriſmare baptizatos ungere licet: ſed quod ab Episcopo fuerit conſecratum, non tamen frontem ex eodem o. eo ſignare, quod ſolis debetur Episcopis cum tradant ſpiritum Paraclitum. Porro dare Spiritum ſanctum & magnam conferre gratiam idem eſt.

Tertio, ex ratione: Si gratiam ſibi propriam non conferret Confirmatio, hæc dubio-procul daretur in unctiōe baptiſmali: ſed hoc dici non poteſt, alias fruſtra commendaret Eccleſia ſacramentum Confirmationis adminiſtrari; incaſſum ſolis Episcopis ut Miniſtris ordinariis hanc demandaret Provinciam. Ergo &c.

CON-

CONCLUSIO SECUNDA.

Gratia confirmatoria est gratia secunda
quæ præhabita iustitiam auget.

Probatur multis mediis.

PRIMO: Ex modo loquendi Patrum, qui illam appellant nominibus perficientis, augmenti, confirmationis, roboris, & docent ea nos fieri perfecte Christianos. Sic Patres Eliberitani tradunt can. 33. his verbis: " Ut per manum impositionem perfici possit. " Et canone 77. " Ees, inquit, per benedictionem perficere debet. " Sic Auctor librorum de Sacramentis, apud D. Ambrosium L. 3. cap. 2. " Post fontem, ait, superest, ut perfectio fiat, quando ad invocationem nem Sacerdotis Spiritus sanctus infunditur. "

" Gratiam augmenti appellatur Hilarius Arelatenfis Homilia de Pentecoste: " In Confirmatione, ait, augmentum præstat, ad gratiam. " Gosiudus Vindocinensis Opusc. 9. " Tribuitur ad virtutis augmentum. "

" Gratiam consummationis vocat sanctus Cyprrianus Epist. 73. ad Julian. " Et si, inquit, osculo Domini consummatur, inquit: Nominis gratia roboris donatur ab Hilario Arelatenfi jam citato his verbis: " Paracletus regeneratis in Christo custos, & consolator, & tutor est. " Post Baptismum, confirmantur ad pugnam; post Baptismum roboramur. Vitis necessaria sunt Confirmationis auxilia. " Idem dicit Rabanus Maurus L. 1. c. 30. " Ut roboretur, inquit, per Spiritum sanctum ad prædicandum aliis, idem donum quod ipse in Baptismate consecutus est. "

Secundo: Sacramentum illud conferre gratiam quæ perfecte Christiani sumus, affirmat sanctus Cyrillus Hierosolymitanus catech. 3. Myst. his verbis: " Huius chrismatis dono accepto merito appellamini Christiani, veram efficientes appellationem in ipsa regeneratione: ante enim quam hæc gratia vobis donata esset, non eratis proprie digni eo nomine, sed pergentes eo ulque progressi estis, ut efficeremini Christiani. "

Tertio: Ex sancto Thomâ, qui 3. p. q. 73. art. ait: " Sicut ad vitam corporalem, requiritur generatio per quam homo

" vitam accipit, & augmentum, quo homo perducitur ad perfectionem vitæ; ita etiam requiritur alimentum quo homo conservatur in vita. Et ideo sicut ad vitam spiritalem oportuit esse Baptismum, quæ est spiritualis regeneratio, & Confirmationem, quæ est spirituale augmentum; ita oportuit esse Sacramentum Eucharistiæ, quod est spirituale alimentum. " Et ad 1. " Dicendum, quod duplex est perfectio: Una, quæ est in ipso homine ad quam perducitur per augmentum, & talis perfectio competit Confirmationi &c. " Jurat istis probationes claudere miris Rabani verbis, qui L. 1. c. 30. sic loquitur: " Signatur baptizatus cum chrismate per Sacerdotem in capitis summitate, per Pontificem in fronte: ut prior unctione significetur Spiritus sancti super ipsum descensio ad habitationem Deo consecrandam; in secunda quoque, ut ejusdem Spiritus sancti septiformis gratia cum omni plenitudine sanctitatis, & scientiæ, & virtutis venire in homine declaratur. Tunc enim ipse Spiritus sanctus post mundata & benedicta corpora atque animas, libens a Patre descendit, ut vas suum suæ visitatione sanctificaret, & illustraret: & nunc in hominem ad hoc venit, ut signaculum fidei quod in fronte suscepit, faciat eum donis cælestibus repletum, & sua gratia confortatum intrepide, & audacter coram Regibus & Potestatibus huius sæculi portare, ac nomen Christi libera voce prædicare. "

Solvuntur objectiones contra primam conclusionem.

OBJECIES primo: Illud Sacramentum non habet peculiarem effectum, cuius effectus datur in Baptismate: Atqui in sensu Patrum, unctio verticalis quæ fit in isto Sacramento constituit recipientes perfecte Christianos. Ergo &c. Probatur minor: Censeri plene & perfecte Christianum & vocari Christianum, unum & idem est apud sanctos Patres: Atqui docent per Baptisma nos fieri perfecte Christianos, ita sanctus Cyrillus catechesi 3. myst. " Hoc accepto, inquit, chrismatis dono, merito appellamini Christiani. " Justinus Martyr in questionibus ad Orthodoxos q. 137. " Ungimus, ait, in Baptismo ut Christi, & uncti dicamur. "

San-

Sanctus Cyprianus Epist. 70. "Ungi, quoque *ait*, necesse est cum qui baptizatus sit: ut accepto chrismate, id est, unctione, esse unctus Dei, & habere in se gratiam Christi possit.", Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad probationem distinguo minorem: Qui ungentur in Baptismate sunt Christiani formaliter, concedo: plene, nego minorem, & consequentiam. In mente SS. Patrum uncti in Baptismo sunt Christiani intrinsece & extrinsece: intrinsece quidem propter gratiam receptam in hoc Sacramento, extrinsece vero propter unctionem verticalem: sed nondum pervenerunt ad perfectionem Christianismi; quam habent dumtaxat a sacramento Confirmationis: hinc sanctus Cyrillus laudatus de chrismate confirmatorio, sic fatetur: "Hujus chrismatis dono accepto merito appellamini Christiani, &c." Quod ad Iustinum spectat, conveniunt omnes, eum non esse auctorem præfati Operis. Ad D. Cyprianum distinguo: Qui unctus est in Baptismo habet gratiam, & est Christianus quoad filiationem adoptivam, concedo; est enim vere filius & hæres; quoad perfectionem Christianismi, nego: non enim evadit miles & fidei defensor, nisi per Confirmationis Sacramentum.

Instabis: Ex concessis baptizati uncti sunt exterius, & interius; habent quippe interius plenitudinem gratiæ: igitur sunt plene & perfecte Christiani sine Confirmatione.

Respondeo distinguendo: Baptizati habent plenitudinem gratiæ ad salutem, concedo: ad robur ut fortiter resistant fidei inimicis, nego: talis autem datur per Confirmationem. Nam ex divo Thoma est plenitudo gratiæ christianæ sufficiens ad salutem, & hæc datur in Baptismo; & est plenitudo gratiæ ad fortiter resistendum, & hæc tribuitur in Confirmatione. Ab hac ultima plenitudine fideles denominantur perfecte Christiani.

Urgebis: Atqui baptizati habent plenitudinem christianitatis. Ergo &c. Probat ur subsumptum. S. Augustinus L. 17. de civ. Dei c. 4. eos vocat Christos: "Omnes christi nuncos, *ait*, recte Christianos possumus dicere." Sed qui ipsius Christi nomine insigniuntur, sunt plene Christiani. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Qui Christi no-

mine insigniuntur, sunt perfecte Christiani quantum ad filiationem Dei adoptivam, concedo; sunt enim regenerati & vere filii: quantum ad perfectionem, nego. Perfectio quippe consistit ut quis in filiatione Dei constitutus, sit etiam miles & fidei Christi defensor, istum autem effectum sola producit Confirmatio: sanctus Augustinus loquitur in primo sensu, & non excludit alterum.

Perseveret: Unctio Baptismatis nedum instituta est ut filios, & membra det Christo, sed & ut confirmet in gratia baptismali: Ergo &c. Probat ur antecedens 1. ex divo Thoma, qui 3. p. q. 71. art. 3. ad 4. sic ait: "Eorum quæ aguntur post Baptismum circa baptizatum, aliquid est quod non solum significat, sed efficit; puta inunctio chrismatis in vertice, quæ operatur conservacionem gratiæ baptismalis." Præulserat Rabanus Maurus, qui Lib. 1. capite 28. sic docet: "Spiritus sanctus per unctionem chrismatis in Baptismate confert virorem cælestis gratiæ." Et prius c. 27. "A Sacerdote baptizatus inungitur, ut facrum Baptismum cum fide accepta custodiat." Ita similiter Gerson, qui 2. p. in compendio Theologiæ asseruit: "Chrismatione baptismali mentem reddi imputribilem Deo." Ergo &c.

Respondeo negando antecedens: Ad probationem distinguo: Unctio baptismalis operatur ad conservacionem gratiæ, pios scilicet animi motus & affectus excitando, quique fluunt a precibus Ecclesiæ, quæ eos impetrat pro illis qui in vertice inunguntur, concedo: unctio illa confert gratiam quæ fluit a Spiritu sancto in anima regnante, eamque donis suis cumulante ad robur pro fide coram tyrannis defendenda, nego antecedens; ille enim effectus habetur dumtaxat a sacramento Confirmationis: Non diffitemur tamen Baptismum dare jus ad auxilia quibus vita christiana instituitur, sed dubio-procul non confert gratiam quæ ex sua speciei energia det vim fidem fortiter, sæviante mundo, defendendi.

Ad secundum distinguo: Unctio chrismatis in Baptismate confert virorem gratiæ, id est spem majoris gratiæ, concedo: id est, plenitudinem, nego. Ad primum ibi intendit Rabanus Maurus, quippe qui alludat ad ramum olivæ viridem quem post diluvium columba detulit ad arcam: porro consecrat baptizatum Spiritus

ritus sanctus; corroborat autem per Confirmationem. In secundo testimonio non loquitur Rabanus de unctione verticali chrismatis, sed de unctione quæ fit in pectore, & inter scapulas ex oleo solo. Sic enim habet ibidem: "Ungetur illius tunc pectus de oleo sanctificato cum invocatione sanctissimæ Trinitatis, ut nullæ reliquæ latentis inimici in eo resideant, sed in fide sanctæ Trinitatis mens ejus confortetur. Ungetur & inter scapulas de eodem oleo, ut undique muniat." "

Ad auctoritatem Gersonii hæc sunt ejus verba: "Post Baptismum fit unctio chrismatis in vertice ut appareat mens immutabilis Deo." Quæ proculdubio non denotant mentem huius imputabilem per illam unctionem: Sensus igitur ejus est, quod unctio Baptismatis signum sit gratiæ in hoc Sacramento collatæ; qua gratia mens redditur immutabilis Deo. Putat quidem Dominicus Soto unctionem baptismalem producere pios motus ex opere operaro, sed ei singularis est hæc opinio.

Insuper: Hugo Victorinus L. 2. de Sacramentis p. 7. c. 3. Rupertus L. de divinis officiis c. 16. Amalaricus L. 1. c. 27. & Rabanus L. 1. c. 27. docent omnes ceremoniam chrismatis fuisse institutam ut suppleret defectus Confirmationis. Igitur a tempore quo adhibita est unctio verticalis, inutilis est Confirmatio ad robur, sed Baptisma gratiam filiationis simul & roboris confert.

Respondet distinguendo: Unctio fuit instituta, ut, qui non possunt ungi ab Episcopis in fronte, saltem ungerentur in Baptismate a Sacerdotibus, concedo: & putant illi auctores gratiam Confirmationis suppleri per unctionem baptismalem, nego. Porro necessitatem Confirmationis agnoscit Hugo Victorinus ibidem his verbis: "Timendum est ipsi qui per negligentiam amittunt Episcopii præsentiam, & non suscipiunt manus impositionem, ne forte propterea damnentur, quia sessinare debuerunt, dum potuerunt. Propter eos enim, qui articulo temporis præveniuntur, instituta est illa, qua Sacerdos baptizatum statim in vertice linat, sacri chrismatis unctio: ut in hoc ipso ostendatur, quantum Sacramentum istud necessarium sit ad salutem, cum tamen sollicite, universis caveatur, ne forte sine ipso ab hac vita subtrahantur."

Respondet secundo Hugonem eo loci non loqui de Confirmatione, sed de unctione baptismali, quam vult conferri in articulo mortis quando fuit omissa, ne Fidelis abque Baptismo ex omni parte integre & vita migret: "Propter eos enim qui articulo temporis præveniuntur, instituta est illa, qua Sacerdos baptizatum in vertice linat." Quod autem non abnuat Confirmationis Sacramentum ibidem prius dixerat: "Sylvester Papa constituit, ut baptizatum Presbyter in vertice chrismate linat; propter occasionem quidem transitus mortis; ne forte per absentiam Episcopi, & diffinitionem cultatem eum consequendi, sine manus impositione baptizatum ab hac vita migrare contingeret; quod quidem omnino periculosum esset." Ibi non tacetur manus impositio, seu Confirmatio. Igitur Hugo vel vult per privilegium a sancto Sylvestro concessum simplicem Sacerdotem in articulo mortis, deficientem Episcopi copia, posse manus imponere & chrismate moribundum in fronte; vel si loquatur solum de unctione verticali, intendit illam quodammodo, & secundum quid eatenus supplere Confirmationis effectum, quatenus Baptismus cum omni ceremonia datus, includit votum Confirmationis, quam Patres primorum sæculorum appellant Baptismatis appendicem.

Jam ad Rabanum veniamus. Citra dubium est eum putare Confirmationis effectum esse necessarium, & ab effectu Baptismi prorsus distinctum: Hæc enim ibidem subiungit: "Paracletus regeneratis in Christo custos, consolator, & tutor est, qui possent, suadente diabolo, sicut parvuli facultatem, perdere Baptismi utilitatem, si hunc non habeant tutorem."

Non ab simili modo fit satis instantiæ auctoritate Amalarii suffultæ: ibi enim distinguit effectum Confirmationis ab effectu unctionis verticalis: sic enim ait: "Sacerdos qui ungit Neophytum, verbis suæ orationis solutionem vinculorum, & alligationem vulnere monstrat dicens: Deus &c... Postea additus memoratus Sacerdos: ipse linat te chrismate salutis in vitam æternam. Episcopus vero transilit verba: ipse te linat chrismate salutis: quasi ditor, non solum ut salvare possit, sed etiam ditare, & dicit: Emitte in eum Septi-

for-

„formem Spiritum sanctum tuum Para-
„cletum de cœlis, spiritum sapientiæ
„&c.”

Inhabis: Saltem panis Eucharisticus
supplet effectum Confirmationis: Ergo
&c. Probatur antecedens: cor hominis
confirmat ex Scripturis, tribuit vires ad
resistendum fortiter hostibus fidei. Quid
plura? Ex Cypriano Epist. 54. & 56.
Auget atque perficit, quia est alimentum
animæ.

Respondeo distinguendo: Panis Eucha-
risticus corroborat tamquam aliquid adve-
niens, & reddeas subiectum firmitus con-
tra interiora tantum, concedo: quan-
tum ad extrinsecam, subdistinguo: in quan-
tum est quoddam signum passionis Chri-
sti per quam visi sunt dæmones, sequi-
eorum impugnationem repellit, concedo:
auget & perficit in ordine ad expugnan-
das potestates exteriores infidelium, ne-
go. Porro Eucharistia est alimentum,
Confirmatio vero sacramentum plenitu-
dinis ætatis Christi. Solutio est D. Tho-
mæ, qui 3. p. q. 79. art. 6. eo loci que-
rit utrum per Eucharistiam præservetur
homo a peccatis? Et sic respondet:
„Hoc Sacramentum præservat a pecca-
„to. Nam primo quidem per hoc quod
„Christo conjungit per gratiam, robo-
„rat spirituale vitam hominis tam-
„quam spirituslibus cibis & spiritualis
„medicina, secundum illud Ps. 103. Pa-
„nis cor hominis confirmat, & Augu-
„stinus dicit super Joan. Securus acce-
„de, panis est, non venenum. Alio modo
„in quantum est signum quoddam
„passionis Christi per quam visi sunt
„dæmones, repellit omnem dæmonum
„impugnationem.” Rursus art. 1. ad
1. sic loquitur: „Restat igitur ut cum
„ipsum Sacramentum realiter sumitur,
„quod gratia augeatur, & vita spiri-
„tualis perficiatur. Aliter tamen quam
„per sacramentum Confirmationis, in
„quo augetur, & perficitur gratia ad
„persistendum contra exteriores impu-
„gnationes inimicorum Christi: per hoc
„autem Sacramentum augetur gratia,
„& perficitur spiritualia vita, ad hoc
„quod homo in seipso perfectus exilat
„per conjunctionem ad Deum.”

Quæd spectat ad testimonium deprom-
ptum ex D. Cypriano; illi de quibus lo-
quitur, jam susceperant sacramentum Con-
firmationis; quia vero in hæresim vel in
peccatum grande prolapsi fuerant, recon-

ciliandi erant, & admittendi ad Eucha-
ristiam, ut robur in Confirmatione prius
acceptum, exlucisceretur.

Inhabis: Atqui Eucharistia per se pri-
mo tendit, ut det robur adversus fidei in-
imicos debellandos: Ergo &c. Probat
subsumptum ex sancto Cypriano, qui si-
lens Confirmationem, jubet Eucharistiam
a Diaconibus deferri ad Confessores robo-
randos contra tyrannos obstrepentes, ne
inermes descendant ad prælium. Sic lo-
quitur Epist. 54. „Nec morientibus, sed
„viventibus communicatio a nobis dan-
„da est, ut quos excitamus, & horra-
„mur ad prælium, non inermes & nu-
„dos relinquamus, sed protectione san-
„guinis & corporis Christi muniamus.”
Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad
probationem distinguo: Ex sancto Cy-
priano Eucharistia roborat baptismum
per modum alimenti ad propugnandos fi-
dei hostes, concedo: Per modum arma-
turæ, nego. Duo requiruntur in milite
ad pugnandum, videlicet alimentum, &
armatura: Primum requiritur ut condi-
tio sine qua non, alterum ad digladian-
dum, & contundendum hostem. Eucha-
ristia est cibus vegetans animam, ut pos-
sit fideliter sustinere armaturæ pondus:
Confirmationis vero gratia se habet ut
gladium anceps, quo armatus baptizatus,
& hac fortium armatura stipatus sustinet
infidelium impetus, immo ipsos aggredi-
tur hostes, atque debellat. Sic beatus
Laurentius irridendo Tyrannum dicebat:
„Assatum est jam, ut canit Ecclesia,
„versâ & manduca, nam facultates pau-
„perum, quas requiris, manus paupe-
„rum in cœlestes thesauros deportave-
„runt.” Sicque effectus gratiæ Eucha-
ristiæ, & effectus gratiæ Confirmationis
specie differunt.

Contra: Gratia quæ fugat dæmones,
& Christianum vel ipsi diabolo reddit
terribilem, habet per se primo dare ro-
bur adversus fidei inimicos: Atqui talis
est effectus gratiæ Eucharistiæ. Igitur ne-
dum per modum alimenti, sed per mo-
dum armaturæ dat robur. Confirmatur:
Gratia illa fundatur in præsentia Christi:
Sed præsentia Christo fugiunt & expave-
sunt tartaræ potestates. Ergo &c. Hæc
duplex argumentatio colligitur ex sancto
Chrysostomo, qui Homil. 61. ad populum
Antioch. sic loquitur: „Tamquam leo-
„nes igitur ignem spirantes ab illa men-
„ti

„sa recedamus, facti diabolo terribiles. „
 „Et Homil. 60. „Ecce cum vides, ipsum
 „tangis. „Scilicet Christum.

Respondeo distinguendo: Talis est gratia
 Eucharistiæ ratione Christi, qui est realiter
 præsens in hoc Sacramento, concedo.
 Ratione sui, nego. Duo sunt in sacro
 Eucharistiæ Sacramento consideranda:
 videlicet Christus, & gratia Sacramenti:
 Christus præsens fugit demones, & nos
 cum illo sacramentaliter incorporati terribiles
 evadimus diabolo: Christus est omnis gratiæ
 auctor, sed illam per Sacramenta distribuit
 prout vult: „Per Baptismum enim, inquit
Eugenius IV. „spiritualiter renascimur: Per Confirmationem
 augemur in gratia, & roboramur in fide
 &c. „igitur gratia Eucharistiæ non est omnis
 gratia, sed solum gratia alimenti, unde subdit
 summus Pontifex: „Nutrimur divina Eucharistiæ
 alimonia. „Licet igitur Christus sit realiter
 in Eucharistia præsens, non inde sequitur illud
 Sacramentum producere omnes effectus
 supernaturales, alias cetera Sacramenta forent
 inutilia, quod dici catholice non potest. Et sic
 patet solutio ad Confirmationem.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Gratiam specialem producit Confirmatio, sed
 secundam, quæ præbuitam justificationem augeat.*

PRIMO, quod Confirmatio producat gratiam
 specialem habetur Añ. 8. his verbis: Tunc imponebant manus super illos, &
 accipiebant Spiritum sanctum. Concinit
 Tertullianus L. de Baptismo c. 7. in primis
 Innocentius I. Epistola ad Decentium, ubi
 expresse dicit Episcopum per signationem in
 fronte tradere Spiritum sanctum.

Secundo, claret utique Confirmationem non
 aliam producere gratiam, quam secundam,
 cum sit Sacramentum vivorum; sed illa gratia
 est ad robur, ut teste sancto Cypriano Epist.
 73. „Signaculo Domini, minico per eam
 consumuntur Christiani; „& ut verbis Hilarii
 Arelarensis utar: „Paracletus regeneratis in
 Christo custos, & consolator, & tutor
 „est. Post Baptismum confirmamur ad
 pugnam &c. „Subscribit Cyrillus Hierosolym.
 Catech. 3. mysti.

Boucat Theol. Tom. VII.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Tamen Baptismus roborat ad
 vivendum Christiane & servanda mandata;
 non tamen ad pugnam.

Secundo: In Eucharistia Christus quidem
 est præsens, & in pectore fidelis consistens
 fugat demones: At non inde sequitur
 gratiam Eucharistiæ habere pro effectu speciali
 dare gratiam ad robur, sed potius per
 modum alimenti; sin minus cetera
 Sacramenta forent inutilia; si gratia
 Eucharistiæ omnem haberet effectum.

Tertio: Ultro fatemur Hugonem a S. Victore
 L. 2. de Sacramentis p. 7. c. 3. dicere
 confirmationem baptismalem supplere defectum
 Confirmationis omnis, sed intellige, secundum
 quid, quatenus Baptismus ceremonialiter
 datus includit votum Confirmationis.

SECTIO SECUNDA.

*Utrum Sacramentum Confirmationis a quocumque
 Ministro conferatur, imprimat Characterem?*

LUTHERUS, Zuinglius, Calvinus, &
 Socinus, negant Confirmationem imprimere
 characterem. Sanctus Cyprianus una cum
 Episcopis qui reprobant Baptisma ab
 Hæreticis collatum, tenuit Confirmationem
 datam extra Ecclesiam esse inanem. Idem
 tenuerunt Donatistæ. Morinus Lib. 9. de
 Pœnitentiæ Sacramento c. 9. & 10. post
 Maldonatum scripsit Confirmationem ab
 Hæreticis etiam secundum ritum quem
 Christus instituit datam per mille, &
 amplius annos non valuisse; unde
 sequitur ex ipso per eam nullum
 characterem collatum fuisse recipientibus.
 Jura sit

CONCLUSIO.

*Confirmatio a quocumque Ministro collata,
 modo requisita adhibeatur tam ex parte
 materiae quam ex parte forme Characterem
 imprimi, unde iterari non debet.*

Probatur auctoritate multiplici.

Primo, ex Scriptura.

Non obscure hanc declarat veritatem
 beatus Paulus Heb. 6. his verbis: Non

H rur-

rursus jacientes fundamentum penitentiae ab operibus mortuis, & fidei ad Deum, Baptismatum doctrina, impositionis quoque manuum . . . impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam dominum coeleste, & participes facti sunt Spiritus sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum virtutisque seculi venturi, & prolapsi sunt; rursus renovari ad penitentiam. Eo loci Apostolus loquitur tum de Baptismo, tum de Confirmatione: de Baptismo quidem per ista verba, *Baptismatum doctrina*, de Confirmatione vero istis ulterioribus verbis *impositionis quoque manuum*, sed declarat Baptismum non renovari cum ait, *impossibile est* &c. ibi vero eodem modo loquitur de Confirmatione, ac de Baptismo, siquidem postquam locutus est & de Baptismo, & de Confirmatione, subdit, *impossibile est qui semel sunt illuminati* &c. Igitur ex Apostolo sicut Baptismus imprimit characterem, quod colligimus ex eo quod teste B. Paulo non reiteretur: idem dicendum de Confirmatione.

In isto prorsus sensu S. Chrysostomus Comment. in c. 8. Act. exponit locum Apostoli his verbis: "Cur autem hæc dicit, quoniam erat verisimile eos, vel cum jam credidissent vacillare, vel male, & dissolute vivere; dicit ergo, excommunicimini. Non licet dicere, si dissolute, & negligenter vixerimus, rursus baptizabimur; catechesi rursus instituemur, accipiemus Spiritum sanctum, & si a fide non excederimus, rursus baptizati poterimus peccata ablueri, erratis; impossibile enim est eos qui semel sunt illuminati &c. Illud consequens est, ejusmodi impositionem esse Confirmationem.

Secundo, ex Patribus.

PRIMO, ex laudatis D. Pauli verbis Heb. 6. colligunt sancti Patres Confirmationem iterari non debere. Igitur ex eis Confirmatio a quocumque data imprimi characterem.

S. Chrysostomus ut supra sic fatur: "Dicit ergo excommunicimini. Non licet dicere, si dissolute, & negligenter vixerimus, rursus baptizabimur; catechesi rursus instituemur, accipiemus rursus Spiritum sanctum, & si a fide non excederimus, rursus baptizati poterimus peccata ablueri, erratis; impossibile est

"eos enim qui semel sunt illuminati &c. Succinit S. Cyrillus Hierosolymitanus, qui in fine catecheseos ait: "Det nobis Deus Spiritus sancti signaculum indelebile in sempiternum."

Atipulator S. Gregorius Nazianzenus adhortatione ad sanctum lavacrum: ibi enim docet signaculum quod imprimitur, chrismate, manere post mortem. "Hæc, inquit, & viventi tibi maximum est tutamentum: res enim quæ sigillo insignita est, non facile patet insidiis: quæ vero signata non est, facile a furibus capitur, & vita sancta res est ac commoda quæ sepulcrum comiteretur." Eandem tradunt Patres Latini doctrinam: primo quidem cum pronunciant nos in Confirmatione firmari, velut milites Christi: sicut ergo signaculum militis corporeæ est signum quod a milite, quando miles est, non amittitur, idem dicendum de Confirmatione. Porro S. Cyprianus post Tertullianum, sciteffert Epist. 73. hæc habet: "Ut sigillo Dominico confirmemur." Innocentius I. ait Epist. ad Decent. n. 3. p. 571. apud Binius: "Hæc autem Pontificibus solis debetur, ut vel consignet, vel Paracletum Spiritum tradant."

S. Leo Magnus Serm. 4. de Nativitate, vocat Confirmationem *signaculum vite æternæ*. S. Augustinus Lib. de Catechismo c. 1. "Signatus es, ait, regio characteris: cepisti consequi annonam de mensa Regis tui." Per hæc verba, *signatus es*, indicat Confirmationem. Rursus verba Divi Pauli superius relata intelligit de Confirmatione, nempe in expositione Epist. ad Romanos.

Confirmationem iterari non posse aperte tradit Gregorius Magnus Lib. 2. Epistol. 31. his verbis: "De dedicationum Ecclesiarum dubitatione hoc vos rite tenere debetis, quod nos ab antecessoribus nostris triditum accepimus, id est, ut quoties tamen de Baptismo aliquorum vel Confirmatione, quæ de Ecclesiarum consecratione dubitatio habetur, & nec scriptis, nec testibus ratio certe habetur, utrum baptizati vel confirmati, sive Ecclesie consecratæ sunt, ut baptizentur tales ac confirmemur, atque Ecclesie canonice dedicentur, ne talis dubitatio ruina Fidei libus fiat: quoniam non monstratur iteratum, quod non certis iudiciis, ostenditur rite peractum."

Se-

Secundo ex Conciliis: Toletanum VIII. can. 7. "Sanctum christina, inquitur Pa-
 tres, collatum & Altaris honor avelli
 nequeunt." Sic Gregorius II. Epist. 9. ad Bonifacium. "De homine, ait,
 qui a Pontifice confirmatus fuerit, den-
 nuo illi talis reiteratio prohibenda est."
 Concilium Cabilonense II. hæc declarat
 c. 27. "Dicitur est nobis, quod quidam
 de plebe bis aut ter ab Episcopis,
 ignorantibus illdem Episcopis, confir-
 mientur: unde nobis visum est ean-
 dem Confirmationem sicut nec Bapti-
 smum iterari debere." Ceterum nec
 Concilium I. Nicænum, nec Ancyra-
 num, nec Laodicenum præcipiunt Con-
 firmationem reiterari in Hæreticis, ta-
 menti in suis vicissim canonibus injungant
 poenitentias & satisfactiones pro peccatis
 adimplendas, antequam Ecclesiæ reconcili-
 entur. Sed non aliunde usus ille obvi-
 nit non iterum signare Hæreticos jam
 christianos, nisi ex eo quod Confirmatio
 imprimit characterem.

Hæc ipsum de fide definit Concilium
 Tridentinum sessio. 7. canon. 9. his ver-
 bis: Si quis dixerit in tribus Sacramentis,
 Baptismo scilicet, Confirmatione & Ordine,
 non imprimi characterem in anima,
 hoc est, signum quoddam spirituale & in-
 delebile, unde ea iterari non possunt, ana-
 thema sit.

Tertio, ratione Divi Thomæ, qui hic
 q. 72. art. 5. sic argumentatur contra im-
 pugnantem Confirmationis characterem.
 "In omni Sacramento, quod non reite-
 ratur, imprimitur character: Sed hoc
 Sacramentum non iteratur; dicit enim
 Gregorius de homine, qui a Pontifice
 confirmatus fuerit denuo, talis itera-
 tio prohibenda est. Ergo in Confirma-
 tione imprimitur character."

Subjicit hanc alteram rationem in cor-
 pore articuli: sicut per Baptismum homo
 accipit potestatem ad ea agenda quæ pro-
 priam spectant salutem, ita & per Con-
 firmationem accipit pro Christi fide de-
 tendenda. Cum ista potestas inhereat a-
 nimæ, quæ est incorruptibilis physice, &
 peccatum illi immediate non opponitur:
 nam est veluti gratia gratuita, scilicet pro
 defendenda religione, sequitur quod sit
 indelebilis, & consequenter non reitere-
 tur. "In Baptismo, ait S. Doctor, accipit
 homo potestatem ad ea agenda quæ ad
 propriam pertinent salutem, prout sci-
 licet secundum se ipsum vivit: sed in

Confirmatione accipit homo potesta-
 tem ad agenda ea quæ pertinent ad
 pugnam spirituales contra hostes fidei,
 sicut patet exemplo Apostolorum, qui
 antequam plenitudinem Spiritus sancti
 acciperent, erant in caniculo perse-
 verantes in oratione: postmodum vero
 egressi, non verebantur publice fidem
 fateri, etiam coram inimicis fidei Chri-
 stianæ. Et ideo manifestum est quod
 in sacramento Confirmationis imprimi-
 tur character."

Diluentur Objectiones.

OBJECIES primo: Si Confirmatio cha-
 racterem imprimeret, non foret iteranda
 quando debite ab Hæreticis fuit admini-
 strata. Atqui Confirmationem ab eis col-
 latam velut nullam habuit Stephanus I.
 summus Pontifex: Et probatur ex san-
 cto Cypriano, qui de decreto contra re-
 baptizantes ab illo emanato Epistola 74.
 sic loquitur: "Cur non in eisdem Chri-
 sti nomine illis (apud hæreticos) bap-
 tizatis manus imponitur ad accipiendum
 Spiritum sanctum? cur ejusdem maje-
 stas nominis non prævalet in manus
 impositione, quam valuisse contendunt
 in Baptismi sanctificatione? Nam si po-
 test quis extra Ecclesiam templum Dei
 fieri, cur non possit super templum
 Spiritus sancti insundi?" Ibi S. Cy-
 prianus supponit Stephanum velut nul-
 lam arbitratum fuisse Confirmationem ab
 Hæreticis collatam, & inde colligit eum
 etiam debuisse eorum Baptisma rejicere.
 Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Et illa manuum
 impositio, quam fieri volebat Stephanus
 supra Hæreticos ab hæresi redeuntes,
 erat solum reconciliativa, concedo: con-
 firmativa, subdistinguo: respectu illo-
 rum qui vel non receperant tale Sacra-
 mentum, vel absque forma legitima ac-
 ceperant, concedo: Et nullam habuit
 Confirmationem ab eis collatam, nego.
 Ad auctoritatem divi Cypriani dico, hunc
 Doctorem supposuisse quod nusquam do-
 cuerat sanctus Stephanus, scilicet talem
 impositionem esse confirmatoriam; vel
 sibi animo effinxit talem Confirmatio-
 nem, juxta mentem Stephani, primum
 effectum Hæreticis contulisse, nempe
 augmentum primæ gratiæ, quod ab eo
 prorsus alienum est. Propugnabat Ste-
 phanus Confirmationem datam extra Ec-
 cle-

clesiam verbis ab ipsa Ecclesia præscriptis validam quidem fuisse, sed non licitam.

Inhabis : Atqui Stephanus nedum locutus est de manuum impositione reconciliativa, sed & de confirmativa, quandoquidem iterari debere declaravit, si ab hæreticis foret collata. Ergo &c. Probatur subsumptum ex sancto Cypriano, qui in sua ad Jubaianum Epistola sic habet, loquendo de Hæreticis : „ Parum est eis „ manum imponere ad accipiendum Spiritum sanctum, nisi & accipiant Ecclesie Baptismum ; tunc enim demum „ pleae sanctificari & esse filii Dei possunt, si Sacramento utroque nalcantur. „ Sed duplex illud sacramentum quo debent renasci Hæretici, est Baptismus & Confirmatio ; nec enim qui baptizantur, per sacramentum Pœnitentie absolvuntur. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo : E per hæc verba intelligit Cyprianus aquam & Spiritum sanctum ex quibus constare Baptismum ratum est, quibus sublati, nullum esse Baptismum putavit, concedo : & intellexit Baptismum & Confirmationem, nego. Quod autem hæc sit mens ejus, patet ex istius Epistolæ 72. verbis subsequen- tibus : „ Cum scriptum sit, inquit, Nisi „ quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu „ sancto, non potest intare in regnum „ Dei. „ Inane igitur putabat Cyprianus Baptismum, qui vel aqua, vel Spiritu sancto careret.

Urgebis : Atqui sanctus Cyprianus tenuit docuisse Stephanum per iterationem Confirmationis recipiendos esse Hæreticos : ergo &c. Probatur subsumptum : scripsit hunc Pontificem firmasse decretum suum ex Actuum textu c. 8. Sed ibi sermo est de impositione manuum confirmativa. Ergo &c. Sic loquitur Cyprianus Epist. ad Jubaianum : „ Idcirco quia legitimum „ & Ecclesiasticum Baptismum consecuti „ fuerant, baptizari eis ultra non oportebat, sed tantummodo quod deerat, „ id a Petro & Joanne factum est, ut „ oratione pro eis habita & manu imposita, invocaretur & infunderetur super eos Spiritus sanctus, quod nunc quoque „ apud nos geritur. „

Respondeo I. Sanctum Cyprianum, cum hæc scripsit, nondum accepisse decretum Stephani I. missum quippe fuit post secundum Carthaginense Concilium, in quo Africani Baptisma ab Hæreticis colla-

tum, irritum esse pronuntiaverant, & ejus acta ad summum Pontificem postea remiserunt.

Respondeo II. quandoque Patres iis uti Scripturæ testimoniis, quæ ad causam de qua agunt, proprie non pertinent : sic virtutem Baptismi S. Cyrillus probavit his Joan. 20. verbis : *Quorum remiseritis &c.* licet ergo Stephanus utatur testimonio de prompto ex Actuum c. 8. ut probet manus esse imponendas hæreticis, sensus non est eum voluisse talem esse confirmativam.

Repones : S. Augustinus non putavic Confirmationem imprimere characterem. Ergo &c. Probatur antecedens : Lib. 3. de Bapt. contra Donatistas c. 16. sic habet : „ Manus autem impositio non sicut „ Baptismus repeti non potest. „ Loquitur autem sanctus Doctor de manuum impositione confirmativa, scilicet de eadem qua Act. cap. 8. Apostoli conferebant Spiritum sanctum : affirmat enim ibidem his verbis, olim per hanc manuum impositionem dona Spiritus sancti fuisse data : „ Neque enim, inquit ibidem, temporalibus & sensibilibus miraculis attestantibus, per manus impositionem modo datur Spiritus sanctus, sicut antea dabatur ad commendationem rudis fidei, & Ecclesie primordia dilatanda ; „ quis enim nunc expectat ut iis quibus „ manus ad accipiendum Spiritum sanctum imponitur, repente incipiant linguas loqui ? „

Respondeo distinguendo : Et impositio manuum quam dicit Augustinus repeti posse, est reconciliativa, concedo : confirmatoria, nego. In hoc capite de duplici manuum impositione loquitur : ad confirmatoriam refert collationem donorum Spiritus sancti ; alteram vero asserit ministrari sæpius ab hæreticis redeuntibus ; ibi intendit probare in sola Ecclesia Catholica Spiritum sanctum, seu justificationem dari.

Injices : Concilium primum CP. can. 7. jubet ut hæretici Novatiani, Ariani & alii, recipiantur in Ecclesia per frontalem unctionem ; sed talis est confirmativa : præcipit quippe Ministris ut hæc proferant verba, *Signaculum domini Spiritus sancti* : quam formam adhibent Græci. Atqui tamen illi omnes Hæretici jamjam confirmati fuerant : nos quippe tunc erat statim post Baptismum administrare Confirmationem & Eucharistiam. Ergo &c.

Re-

Respondeo I. illos Hæreticos de quibus loquuntur illius Concilii Patres, non curasse de administranda Confirmatione suis Neophytis; nam telle Theodoro, suos Novatiani non inungebant; hæc enim habet Lib. 3. de fabulis Hæreticorum: "Iis quos baptizant, sanctissimum chrisma non præbet: quapropter eos qui ex hac hæresi corpori Ecclesiæ conjunguntur, laudatissimi Patres inungi præceperunt."

Respondeo II. Damasum Papam, juxta Binium in notis ad hoc Concilium, approbasse solummodo primum canonem hujus Concilii: unde si quid contrarium Confirmationis Sacramento dixit, ut quid inane & nullius ponderis habebatur.

Replicabis: In Euchologio Græco cujus auctor est Methodius Patriarcha CP. refertur modus recipiendi transfugas a Religione Christiana: ibi inter alia habetur conversos, baptizatorum instar, unguentum ungi debere, relatiq; locis in quibus unctio fieri debet, legitur forma Confirmationis.

Respondeo illum Methodium non esse tantæ auctoritatis, ut sit anteposendus Scripturæ & Patribus, Confirmationem non esse iterandam pronunciantibus: his adde istum Patriarcham non esse virum illum sanctum, qui circa annum Domini 840. dire a Photio fuit vexatus: sed alium schismaticum, qui an. 1240. vivebat. Quid plura proferam? Certum est Græcos, qui iterant Confirmationem collatam ab Hæreticis, post precesiones huic unctiōi adjunctas, suo nutu addidisse hujus sacramenti formam. Constat ex eo quod hæc verba desiderentur in pluribus Manuscriptis Græcis, teste Joanne Matthæo Carypholodionio sacræ Theologiæ Doctore, in linguis Græcis & Latinis versatissimo; nec etiam habetur in Euchologio manuscripto Patriarchalis Monasterii Cryptæ Ferratæ, quod se legisse affirmat Arcudius. Præterea illa unctio non est Sacramentum, ut ex nonnullis Euchologii verbis licet colligere, ejusmodi quippe homines jubet prius in balneo ablui, & albis indui post poenitentiam, at hoc non est iterare Baptismum, sed reminiscencia quædam ejus puritatis quondam adeptæ in sacro fonte baptismatis. Igitur nec unctio illa est Sacramentum.

Boncat Theol. Tom. VII.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Confirmatio imprimis Characterem.

PRIMO: Quia ex Apostolo Hebreor. 6. non reiteratur.

Secundo: Hoc ipsum propugnant Patres, ut Chrysostomus Comment. in c. 8. Act. Cyrillus Jerol. in fine Protocatech. his verbis: "Det nobis Deus Spiritus signaculum indelebile in sempiternum." Idem expresse dicit Concilium Toletanum octavum can. 7.

Tertio: Ita definivit Concilium Tridentinum Sess. 7. can. 9. sic traditio & usus Ecclesiæ docet.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Imponebantur quidem manus Hæreticis ad reconciliationem, sed non ad robur, si antea fuerant chrismati.

Secundo: Incassum putavit Cyprianus Stephanum I. existimasse Confirmationem esse reiterandam in Hæreticis ad finem Ecclesiæ redeuntibus, cum sanctus Papa nihil voluerit innovari contra Traditionem: Traditio autem nusquam permisit rursus confirmari eos qui jam signati erant; unde quando Augustinus ait Lib. 3. de Bapt. c. 16. "Manus autem impositio non, sicut Baptismus repeti non potest," loquitur de manuum impositione reconciliativa.

Tertio: Est quod Concilium I. CP. can. 7. jubeat Novatianos & Arianos iterum consignari sed loquitur de his qui omiserant chrismationem frontalem, quandoquidem, teste Theodoro L. 3. de fabulis Hæreticorum, Novatiani ut plurimum non curabant suos chrismare in fronte.

ARTICULUS SEXTUS.

De Subjeção & necessitate Sacramenti Confirmationis.

PAUCIS absolvetur hic ultimus de Confirmatione articulus: pauca enim admodum veniunt examinanda circa utramque tituli partem.

Quod præstat ad primam, quaeritur I.

H 3 quæ

qua ætate suscipi debeat? Si attendam ad jus divinum, nullum ætatis annum legimus in Scriptura notatum; unde ipsi etiam pueri sunt Confirmationis capaces: hinc primis sæculis, statim post Baptismum, cum præiens aderat Episcopus, ipsi pueri Confirmationis Sacramentum recipiebant: unde sancti Patres, scilicet Cyprianus, Cyrillus Jerosolymit. Pacianus, Ambrosius, conjungunt susceptionem Confirmationis cum Baptismo; ita similiter sanctus Hieronymus dialogo adversus Luciferianos: ita Concilia Eliberitanum & Laodicenum. Hanc pariter consuetudinem laudat S. Thomas 3. part. q. 72. art. 8. cujus hæc ratio est: "Per hoc Sacramentum, *inquit*, promovetur homo spiritualiter in ætatem perfectam; hoc autem est de intentione naturæ, ut omnis qui corporaliter nascitur, ad perfectam ætatem perveniat. Multo autem magis de intentione Dei est omnia ad perfectionem ducere, & ideo hoc Sacramentum debet omnibus exhiberi."

Rursus ibidem ad 4. ait: "In puerili ætate homo potest consequi perfectionem spirituales ætatis, & inde est quod multi in puerili ætate propter robur Spiritus sancti percipunt usque ad sanguinem fortiter certaverunt pro Christo."

Decursu tamen temporum, vel propter Episcoporum penuriam, vel ut suscipientes fidei professionem per se potius quam per patrilos pronuntiarent, expectatum est donec ad annos discretionis pervenerint, sicque Confirmatio fuit separata a Baptismo: quis autem annus sit notatus, non clare apparet. Septennium assignavere multa Gallie Concilia Provincialia, una cum Catechismo Romano: alii duodecimum posuerunt; verum illud est medium disciplinæ punctum, quod, ut ait Augustinus Epist. 118. "neque contra fidem, neque contra bonos mores injungitur, quod indifferenter est habendum, & pro eorum inter quos vivitur societate servandum est." In his autem in quibus expectatur ad septennium, potest, si voluerit Episcopus, tempus illud prævenire; hinc sanctus Thomas loco citato ad 4. sic loquitur: "Etiam morituris hoc Sacramentum dandum est, ut in resurrectione perfecti appareant." Ita pariter Concilium Parisiense quartum can. 33.

Quoniam autem sint dispositiones quas affigere debent Fideles ad susceptionem

istius Sacramenti, breviter dicam. In adultis, si possint commode, exigitur ut sint jejuni, & si graviorum peccatorum rei sint, ea necesse est ut prius sacramentaliter Sacerdoti deponant. Hanc requirunt dispositionem varia Concilia, scilicet Lingonense, Trecentense, Senonense, Carnotense, Parisiense, Rothomagense, Rhemense, Burdigalense, Bituricense, Aquisense & alia: ibi declaratur adultos peccata debere confiteri, & jejunos accedere, si hora matutina hoc Sacramentum conferatur.

Audiendus est de hoc momento D. Thomas 3. part. q. 7. ad 2. ubi sic discurre: "Sicut ex iplo nomine apparet, hoc Sacramentum datur ad confirmandum, quod prius invenerit: & ideo non debet dari his qui non habent gratiam, propter hoc sicut non datur non baptizatis, ita non debet dari adultis peccatoribus, nisi per poenitentiam reparatis. Unde dicitur in Aurelianensi Concilio, ut jejuni ad Confirmationem veniant, ut moneantur confessionem facere prius, ut mundi donum Spiritus sancti valeant accipere, & tunc per hoc Sacramentum perficiatur poenitentia effectus, sicut & Baptismi: quia per gratiam collatam in hoc Sacramento consequitur poenitens plenior remissionem peccati. Et si aliquis adultus in peccato existens, cujus conscientiam non habet, vel si etiam non perfecte contritus accedat, dummodo non fictus accedat, per gratiam collatam in hoc Sacramento consequitur remissionem peccatorum."

Quod pertinet ad necessitatem, constat Confirmationem necessariam non esse necessitate mediæ, quandoquidem absque ipsius actuali susceptione fidelis potest salvari. Ita Concilium Eliberitanum can. 77. sic propugnat sanctus Hieronymus Lib. adversus Luciferianos: verum necessaria est vel in re, vel in voto, ut quis sit perfecte Christianus: sic enim dicitur: accipit plenitudinem Christianismi. Hoc ipsum docet D. Thomas 3. part. qu. 72. art. 6. ad 1. "Sicut, *inquit*, nullus consequitur effectum Baptismi sine Baptismi voto, ita nullus consequitur effectum Confirmationis sine voto ipsius."

Verum tenentur Fideles sub pœna peccati lethalis, cum urget persecutio, Confirmationem recipere: sic propugnant sancti Patres, præsertim vero D. Cyprianus, qui

qui Epist. 71. ad Jannarium sic habet :
 „ Ungi quoque necesse est eum qui ba-
 „ ptizatus sit , ut accepto chrismate , id
 „ est , unctione , esse unctus Dei , & ha-
 „ bere in se gratiam Christi possit . „

*Synopsis eorum quæ in isto articulo
 concluduntur .*

PRIMO: Subjectum Sacramenti Confir-
 mationis est omnis homo : cum enim ad
 perfectionem Christianismi conducatur , ab
 ejus susceptione non excludendi sunt , in-
 quit D. Thomas , vel ipsi pueri . Talis
 fuit priorum temporum consuetudo , ut

admitterentur omnes indiscriminatim ba-
 ptizati , etiam parvuli , ad Confirmatio-
 nis Sacramentum : usque tamen postea ob-
 tinuit ad adultam usque ætatem Confir-
 mationem procrastinare .

Secundo : Cum Confirmatio sit Sacra-
 mentum vivorum , requiritur gratia &
 charitas in eo qui illud accipit . Sic defi-
 niere multa Concilia , in primis Sauri-
 cense , Senonense &c.

Tertio : Tametsi illud Sacramentum non
 sit necessarium necessitate mediæ , bene
 tamen necessitate præcepti , sæviente per-
 secutione .

DISSERTATIO TERTIA,
DE IIS QUÆ PERTINENT
AD EUCHARISTIAM
TUM SECUNDUM SE,
TUM PENES MINISTRUM,
SUBJECTUM, EFFECTUS &c.
SPECTATAM.

EGI-MUS in secunda parte hujusce Sacramentorum Tractatus de realitate corporis Christi in Eucharistia, & de Missæ sacrificio adversus Protestantes; ordo rerum postulat ut in hac tertia parte dogmata, quæ istius Sacramenti essentiam, materiam, formam, Ministrum, subjectum, & effectus respiciunt, explanemus. Non una est in his tractandis apud Theologos methodus, sed Angelici Doctoris ordini inherentes, hæc omnia sic explicanda proponimus, tractando scilicet

Primo, de Sacramento Eucharistiæ secundum se spectato.
Secundo, de ejus materia.
Tertio, de forma.
Quarto, de cultu.
Quinto, de effectibus.
Sexto, de subjecto.
Septimo, de usu.
Octavo, de Ministro.
Nono, de essentia Sacrificiî incruentî.

Decimo, de ejus valore.
Undecimo, de applicatione.
Duodecimo, de celebratione Missarum.
Decimo-tertio, de præcepto audiendi Missam.

ARTICULUS PRIMUS.

De dignitate, nomina & definitione sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti, & de ejus excellentia.

MERITO Dionysius L. de Ecclesiastica Hierarchia augustissimum Eucharistiæ Sacramentum, vocat *Sacramentum Sacramentorum*, Ignatius Martyr, *Pharmacum immortalitatis*, Hieronymus, *Novitatum novitatem*; Germanus Patriarcha CP. *Arcam luminis*: Damascenus, *Officinam miraculorum*: Bernardus, *Dulcedinem dulcedinum*: & juxta S. Thomam Opusc. 57; totius cultus divini consummationem, convivium omni suavitate repletum, in quo quidem ipsa dulcedo vel in ipso fonte gustatur. Quid hoc Sacramento mirabilis, exclamat idem sanctus Doctor, in quo Christus exhibet carnem suam in cibum, suum vero sanguinem in potum, quo purgantur peccata, virtutes augentur, mens omnium spiritualium charismatum abundantia impinguatur. Sive igitur rem ipsam, quæ in hoc Sacramento continetur, consideres, sive modum existendi contempleris, sive affectum quo traditum est, animo cogites, sive effectum, quem in mentibus, corporibusque nostris producit, diligenter perpendas, nihil non excelsum reperies; hinc inter cetera Sacramenta primum & principalem obtinet locum: dicente Augustino Tract. 26. in Joan. "O Sacramentum pietatis! o signum unitatis! o vinculum charitatis!",

N O M I N A.

Non una est Sacramenti Eucharistiæ significatio, non unus effectus; hinc & non unum nomen, cum res aliqua tum ab essentia sua, tum ab effectibus denominetur. Primo quidem Eucharistia spirituale subindigitat refectionem, quam ob causam eam in pane & vino instituit Christus; quocirca dicitur & cibus, & potus, juxta illud Joan. 6. *Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus.*

Quia vero corpus, & sanguis Christi in mensa sacra exhibentur, neque enim corpus vivens sine sanguine, & vicissim sanguis hominis viventis absque corpore est, hanc propter unionem Sacramentum istud nomine Communionis insignitur, quippe quod Fideles cum Christo, quem sumunt, ipsos vero ad invicem quatenus de eodem cibo & potu participant, conjungat. Quam admirabilem unionem explicat S. Hilarius Lib. 8. de Trin. dicendo Christum esse naturaliter in Patre per suam nativitatem æternam, nos vero in ipso etiam quasi naturaliter, & per generationem temporalem qua nostræ naturæ hypostatice unitus est, & per Mysterium Eucharistiæ, quia naturam assumptam iterum nobis ibi unit. Audiendus est de hoc momento S. Cyrillus Alex. qui L. 10. in Joannem cap. 13. ista Christi verba, *In me manet, & ego in eo*, explanans, ait: "Si quis ceram alteri ce-
ra permixte implicet, & igne simul liquefaciat, unum quid ex ambobus efficit; ita per participationem corporis Christi, & pretiosi sanguinis, ipse quidem in nobis, nos vero rursus in ipso conjuncti manemus."

De hac eadem cum Christo consociatione, & inter nos per Eucharistiam unionem ait Apostolus 1. Cor. 10. *Unus panis, & unum corpus multi sumus omnes, qui de uno pane & de uno calice participamus:* "Unum, inquit Chrysostomus Homil. 46. in Joann. corpus sumus, & membra ex carne ejus, & ex ossibus ejus." Ratio egregia hæc est. Quæ sunt eadem unitertio, sunt eadem inter se: sed per Eucharistiam omnes unum sumus cum Christo: Igitur & unum inter nos saltem mystice & moraliter.

Non omittamus S. Joannem Damascenum de hoc momento sic scribentem Lib.

4. art. fid. cap. 14. "Eucharistia communicatio dicitur, & est res vera, eo quod per ipsam communicamus Christo, & participes sumus ejus carnis, ac divinitatis. Communicamus item per ipsam, & unimur inter nos. Quia enim de uno pane omnes participamus, unum corpus Christi, & unus sanguis, & inter nos membra efficiuntur cum Christo incorporati."

Consummatio totius cultus divini Eucharistia recte nominatur, quia ex D. Thoma cetera Sacramenta ad Eucharistiam, ut ad finem referuntur; nomen vero Eucharistiæ inter cetera sibi vindicat hoc Sacramentum, cum una cum ea habeamus pro dono ipsam Filium Dei, quo Patri æterno immensas pro beneficiis ab eo acceptis rependamus gratias.

Sacrificium nuncupatur divinissimum Altaris Sacramentum, quia in eo Christus in memoriam sacrificii cruenti in ara crucis peracti pro nobis quotidie immolatur. Sacramentum pacis, cum in ipso Christi sinu fiat nobis pacis locus, ita ut cum Propheta dicere possimus Psal. 4. *In pace in idipsum dormiam, & requiescam.* Demum cœna, in qua quidem vel ipse Christus est simul conviva & convivium.

Catechismus Romanus p. 2. n. 4. præclara de istis nominibus dicit; vocatur inquit istud Sacramentum I. Eucharistia, hoc est bona gratia: "Tum quia vitam æternam, de qua scriptum est: Gratia Dei vita æterna, præsignificat: tum quia Christum Dominum, qui vera gratia, atque omnium charismatum fons est, in se continet. Nec minus apte gratiarum actionem interpretamur: Siquidem quum hanc purissimam hostiam immolamus, immensas quotidie gratias, pro univeris in nos beneficiis Deo agimus: atque in primis pro ejus gratiæ tam excellenti bono, quam nobis hoc Sacramento tribuit. Sed id ipsum etiam nomen, cum his, quæ a Christo Domino gesta esse in hoc mysterio instituendo legimus, optime convenit. Etenim panem accipiens fregit, ac gratias egit. David quoque, cum hujus Mysterii magnitudinem contemplaretur, antequam carmen illud pronuntiaret: *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors, & miserator Dominus, ejus dedit timentibus* se: Gratiarum actionem præponendam," exi-

exultavit, cum inquit, *Confessio & magnificentia opus ejus.* „

Pergit n. 5. „ Vocatur præterea Communio: verbum ex illo Apostoli loco sumptum esse liquet, ubi ait: *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? Et panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est?* . . . Ex quo factum est ut Sacramentum etiam pacis & charitatis diceretur. Ut intelligeremus, quam indigni sint christianis nomine, qui inimicitias exercent. . . Sed viaticum etiam frequenter a sacris Scripturis appellatur: tum quia spiritualis cibus est, quo in hujus vitæ peregrinatione sustentamur: tum quia viam nobis ad æternam gloriam, & felicitatem munit. Quare ex veteri Ecclesiæ Catholicæ instituto servari videmus, ut nemo Fidelium sine hoc Sacramento e vita excedat. Ac vetustissimi quidem Patres, Apostoli auctoritatem secuti, cœnæ etiam nomine sacram Eucharistiam interdum vocantur, quod in illo novissimæ cœnæ salutari mysterio a Christo Domino sit instituta.

Dicamus etiam ineffabile istud Sacramentum esse bonorum omnium optimum; hinc Christus in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei, qui in hac mensa ipse cibus est, ad hanc invitans mensam fidelem, sic interius alloquitur, Exod. 33. *veni: Ostendam omne bonum tibi.* Frumentum etiam Electorum, & vinum germinans virgines Eucharistia appellatur, juxta illud Zachariæ 9. qui mira hujus Sacramenti prænotens de eo ait: *Quid enim bonum ejus est, & quid pulchrum ejus, nisi frumentum Electorum, & vinum germinans virgines?*

S. Thomas hic q. 73. art. 4. docet tribus potissimum nominibus Sacramentum Eucharistiæ celebrari, juxta triplicem considerationem; nomine quidem Sacrificii, si spectetur per ordinem ad passionem Christi jamjam peractam; nomine vero Communionis si relative ad Fideles præsentis qui hoc mysterio cum Christo, & inter se conjunguntur: nomine demum Viatici per respectum ad gloriam futuram cuius est pignus admirabile: „ Dicendum, inquit sanctus Doctor, quod hoc Sacramentum habet triplicem significationem: Unam quidem respectu præteriti, in quantum scilicet est commemorativum Dominicæ Passionis, quæ

fuit verum Sacrificium, ut supra dictum est, & secundum hoc nominatur Sacrificium. Aliam autem significationem habet respectu rei præsentis, scilicet Ecclesiasticæ unitatis, cui homines aggregantur per hoc Sacramentum, & secundum hoc nominatur Communio, vel Synaxis. . . . Tertiam significationem habet respectu futuri, in quantum scilicet hoc Sacramentum est præfigurativum fruitionis Dei, quæ erit in patria, & secundum hoc dicitur Viaticum, quia hic præbet nobis viam illuc perveniendi, & secundum hoc etiam dicitur Eucharistia, id est bona gratia, quia gratia Dei vitæ æternæ, ut dicitur Rom. 6. vel quia realiter continet Christum, qui est plenus gratia. „

DEFINITIO.

CUM nomina explicant rerum naturas, juxta illud Genes. 2. *Omne enim quod vocavit Adam animæ viventis, ipsum est nomen ejus:* Sacramentum Altaris definiri potest modo Cœnæ, modo Sacrificium, modo Communio, seu carnis & sanguinis Christi participatio, vel etiam, ut ait Concilium Tridentinum Sess. 13. cap. 2. „ Sacramentum . . . in quo divitiis divini sui erga homines amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium suorum. „ Strictius definitur Eucharistia, signum permanens rei sacræ, & invisibilis gratiæ ad sanctificationem hominum institutum, continens vere & realiter corpus & sanguinem Christi. Quæ quidem definitio optima censetur, cum constet genere & differentia. Quod enim sit signum rei sacræ & gratiæ invisibilis, cum ceteris Sacramentis convenit: quod non in usu, sed in re permanenti situm sit, ab eisdem differt: quod demum contineat realiter corpus & sanguinem Christi, alia Sacramenta in immensum superat. Hæc Eucharistiæ notio ex Concilio Tridentino colligitur; ibidem enim cap. 3. sic habetur: „ Commune hoc quidem est, sanctissimæ Eucharistiæ cum ceteris Sacramentis symbolum esse rei sacræ & invisibilis gratiæ formam visibilem: verum illud in eo excellens & singulare reperitur, quod reliqua Sacramenta tunc primum sanctificantur vim habent, cum quis illis utitur: at in Eucharistia ipse sanctifica-

„ tis

tis auctor ante usum est; nondum enim
 „ Eucharistiam de manu Domini ApoRo-
 „ li suscepant, cum vere tamen specieas-
 „ firmaret, corpus suum esse quod præ-
 „ bebatur, & semper hæc fides in Ecclesia
 „ Dei fuit, statim post consecrationem ve-
 „ rum Domini nostri corpus, verumque
 „ ejus sanguinem sub panis & vini specie,
 „ una cum ipsius anima & divinitate exi-
 „ stere. „

SYNOPSIS.

PRIMO: Dignitatem Eucharistiæ vel ip-
 sæ beatorum spirituum mentes non compre-
 hendunt, quandoquidem continet vere
 & realiter corpus & sanguinem Christi:
 hinc juxta Concilium Tridentinum, divi-
 tias sui erga nos amoris Christus Dominus,
 ibi memoriam omnium suorum mirabilium
 faciens, velut effudit..

Secundo: Juxta varios effectus Sacra-
 mentum istud varia etiam sortitur nomi-
 na: quandoque igitur cœna & convivium
 pinguium, & vinum deliciaarum germi-
 nans virgines dicitur: quandoque com-
 munitio: quandoque sacrificium & immo-
 latio.

Tertio: Recte definitur Eucharistia si-
 gnum sacrum invisibilis gratiæ perma-
 nens, continens vere & realiter corpus
 & sanguinem Christi sub speciebus panis
 & vini.

ARTICULUS SECUNDUS.

*Utrum Eucharistia sit Sacramentum,
 & quale?*

DUO potissimum hic discutienda occur-
 runt de Eucharistia secundum se spe-
 rata: Num videlicet veram Sacramenti
 rationem obtineat? Deinde vero quid ipsa
 ut Sacramentum dicatur, importet?

CONCLUSIO PRIMA.

Eucharistia est verum novæ legis
 Sacramentum.

Probatnr tribus momentis.

PRIMO: Quod definitum est in Conci-
 liis, admitti debet: sed non semel defi-
 nitum est in Conciliis sacram Eucharis-
 tiam esse verum novæ legis Sacramen-
 tum, & eam habent uti Sacramentum

omnia Concilia contra Berengarium, tum
 Concilium Florentinum, sed maxime Tri-
 dentinum. Ergo &c. In priori hæc in de-
 creto Eugenii IV. leguntur: „ Novæ legis
 „ septem sunt Sacramenta, videlicet Ba-
 „ ptismus, Confirmatio, Eucharistia,
 „ &c. „ Rursus: „ Tertium est Eucharis-
 „ tiæ Sacramentum, cujus materia est
 „ panis triticeus, & vinum de vite: „
 „ In posteriori vero Sess. 13. cap. 11. „ Do-
 „ cet sancta Synodus, & aperte ac sim-
 „ pliciter profertur, in almo sanctæ Eu-
 „ charistiæ Sacramento, post panis & vini
 „ consecrationem, Dominum nostrum Je-
 „ sum Christum verum Deum atque ho-
 „ minem, vere, realiter ac substantialiter
 „ sub specie illarum rerum sensibilibum
 „ contineri. „ Ceterum ubique Eucharis-
 „ tiam vocat Sacramentum, ut cap. 2. 3.
 „ 5. 6. 8. in primis vero can. 1. 2. 3. 4. 5.
 „ & 6. Hoc ipsum conclamat perpetua Pa-
 „ trum traditio, & ex dictis patet eos de
 „ Eucharistia uti de Sacramento fuisse locu-
 „ tos. Ecclesia in Collecta dicit: *Hoc tuum
 „ Sacramentum non fit nobis reatus ad penam.*
 Ergo &c.

Secundo: Sacramentum a Theologis de-
 finitur signum prætium invisibilis grati-
 æ: Atqui Eucharistia hanc sibi vindicat
 rationem. Igitur est verum novæ legis
 Sacramentum. Ista ratio est Catechismi
 Romani part. 2. de Sacram. Euch. n.
 7. „ Sed explicata, *inquit*, nominis ra-
 „ tionem, docendum erit, hoc verum es-
 „ se Sacramentum, atque unum ex se-
 „ ptem quæ sancta Ecclesia semper reli-
 „ giose coluit ac venerata est: nam cum
 „ calicis consecratio fit, mysterium fidei
 „ appellatur. Præterea ut infinita pene
 „ sacrorum Scriptorum testimonia omit-
 „ tamus, qui hoc inter verâ Sacramenta
 „ numerandum esse perpetuo censuerunt,
 „ ex ipsa ratione & natura Sacramenti
 „ idem convincitur. Etenim in eo signa
 „ sunt externa, & sensibus subiecta: ha-
 „ bet deinde gratiæ significationem & ef-
 „ ficientiam &c.

Tertio: In vita spirituali requiritur ali-
 moniæ gratia, qua quidem anima & alatur,
 & impinguatur, quod soli tribuitur
 Eucharistiæ: Sed Sacramenta instituta
 sunt ut gratiarum causæ. Igitur Eucha-
 ristia est strictum & proprie dictum no-
 væ legis Sacramentum, cum ab ea pro-
 manet gratia alimentum. Sic ratiocinatur D.
 Thom. hic qu. 73. art. 1. „ Dicendum,
 „ ait, quod Sacramenta Ecclesiæ ordi-
 „ nan-

„ nantur ad subveniendum homini in vi-
 „ ta spiritali : vita autem spiritalis,
 „ vitæ corporali conformatur, eo quod
 „ corporalia spiritalium similitudinem
 „ gerant : manifestum est autem, quod
 „ sicut ad vitam corporalem requiritur
 „ generatio, per quam homo vitam acci-
 „ pit, & augmentum quo homo perdu-
 „ citur ad perfectionem vitæ : ita etiam
 „ requiritur alimentum quo homo con-
 „ servatur in vita ; & ideo sicut ad vi-
 „ tam spiritalem oportuit esse Bapti-
 „ smum, qui est spiritalis generatio, &
 „ Confirmacionem, quæ est spirituale
 „ augmentum, ita oportuit esse sacra-
 „ mentum Eucharistiæ, quod est spiri-
 „ tuale alimentum. „

CONCLUSIO SECUNDA.

*Sacramentum Eucharistiæ consistit in specie-
 bus, prout Corpus & Sanguinem
 Christi connotant.*

Dux sunt in hac conclusione partes :
 Prior est quod Eucharistia ut Sacramen-
 tum supponat pro speciebus : posterior
 vero, quod illæ species connotent corpus
 & sanguinem Christi.

*Probatur prima pars ex Concilio Triden-
 tino, quod Sess. 13. cap. 3. ait : „ Con-
 „ mune hoc quidem est sanctissimæ Eu-
 „ charistiæ cum ceteris Sacramentis,
 „ symbolum esse rei sacræ, & invisibilis
 „ gratiæ formam visibilem. „ Igitur Eu-
 „ charistia ut Sacramentum est, supponit
 „ pro speciebus, cum non sit signum sensi-
 „ bile nisi per eas, quippe quæ solæ rema-
 „ neant sensibiles.*

*Probatur secunda pars. Eucharistiæ Sa-
 cramentum non est quodlibet signum, sed
 sacrum & divinum. Atqui habet esse sa-
 crum & divinum per corpus & sangui-
 nem Christi. Igitur species utrumque con-
 notant.*

*Confirmatur : Cum aliquid indifferens
 est ad multa significanda, debet determi-
 nari ad aliquid per id quod est in aliquo
 ordine specialissimum : Sed species pos-
 sunt indiscriminatim significare panem vel
 corpus Christi. Igitur ut sint signum sa-
 crum & Sacramentum, necesse est ut or-
 dinem habeant ad corpus & sanguinem
 Christi : sin minus, non forent Sacramen-
 tum.*

CONCLUSIO TERTIA.

Eucharistia unum solummodo constituit
 Sacramentum.

Probatur variis rationibus.

*PRIMA : De fide definitum est in Con-
 cilio tum Florentino, tum Tridentino,
 septem solum esse Sacramenta. Idem ha-
 betur ex traditione, nusquam enim dæ-
 ctum legitur duplex esse Eucharistiæ Sa-
 cramentum. Ergo &c.*

*Secunda : Ens morale suam desumit uni-
 tatem a significatione quæ se habet ut
 forma metaphysica : ad formam autem
 spectat compositum determinare : Sed hoc
 Sacramentum unum solummodo maxime
 significat, videlicet unionem inter Fide-
 les & Christum, & inter Fideles ad in-
 vicem. Igitur est unum Sacramentum.
 Ista ratio est D. Thomæ hic q. 73. art. 2.
 in argum. *Sed contra*, his verbis : „ Apo-
 „ stolus dicit 1. Cor. 10. Unus panis & unum
 „ corpus multi sumus omnes, qui de
 „ uno pane & de uno calice participa-
 „ mus. Ex quo patet quod Eucharistia
 „ est Sacramentum Ecclesiasticæ unita-
 „ tis : Sed Sacramentum similitudinem
 „ gerit rei cuius est sacramentum. Ergo
 „ Eucharistia est unum Sacramentum. „*

*Tertia : Eucharistia a Christo Domino
 instituta est per modum cœnæ & convi-
 vii, seu etiam alimenti : sed ad hoc duo
 requiruntur, cibis scilicet & potus ; &
 quantumvis multiplicetur utrumque, man-
 net semper una conficere cœnam. Ergo
 &c. Illud ratiocinium est D. Thomæ
 ibidem in corpore articuli. „ Dicendum,
 „ inquit, quod sicut dicitur quinto Me-
 „ taphysicorum, unum dicitur, non so-
 „ luro quod est indivisibile, vel quod est
 „ continuum, sed etiam quod est perfe-
 „ ctum : sicut dicitur una domus, &
 „ unus homo. Est autem unum in per-
 „ fectione, ad cuius integritatem con-
 „ currunt omnia quæ requiruntur ad fi-
 „ nem ejusdem : sicut homo integratur
 „ ex omnibus membris necessariis ad ope-
 „ rationem animæ, & domus integratur
 „ ex omnibus partibus quæ sunt necessa-
 „ riæ ad habitandum, & sic hoc Sacra-
 „ mentum dicitur unum : ordinatur enim
 „ ad spirituales refectionem quæ corpo-
 „ rali conformatur. Ad corporalem ani-
 „ tem refectionem duo requiruntur, scilicet
 „ cibis, qui est alimentum siccum,
 „ &*

„ & potus, qui est alimentum humi-
dum. Et ideo etiam ad integritatem
hujus Sacramenti duo concurrunt, scilicet
spiritualis cibus, & spiritualis po-
tus, secundum illud Joan. 6. *Caro mea*
„ *vere est cibus, & sanguis meus vere*
„ *est potus*. Ergo hoc Sacramentum mul-
tiplex quidem est materialiter, sed unum
„ formaliter & perfective. „

Catechismus Romanus part. 2. de Eu-
charist. num. 10. eandem non tacet veri-
tatem. „ Licet autem, inquit, duo sint
„ elementa, panis scilicet & vinum, ex
„ quibus integrum Eucharistiae Sacramen-
tum conficitur, non tamen plura Sa-
„ cramenta, sed unum tantum esse, Ec-
clesiae auctoritate edocti confitemur;
„ aliter enim sepecentris Sacramentorum
numerus, quemadmodum temper tradi-
tum, atque a Concilio Lateranensi,
„ Florentino & Tridentino decretum est,
„ constare non poterit. Nam cum hujus-
modi Sacramenti gratia unum corpus
mysticum efficiatur, ut Sacramen-
tum ipsum rei, quam efficit, conveni-
„ niat, unum esse oportet, atque unum
„ quidem, non quia individuum sit, sed
„ quia unus rei significationem habeat.
„ Nam quemadmodum cibus & potio,
„ quae duae diversae res sunt, ad unam
„ tantum rem adhibentur, ut scilicet vi-
res corporis reficiantur: ita etiam duae
„ illis diversis Sacramenti species respon-
„ dere, consentaneum fuit, quae cibum
„ spirituales significarent, quo mentes
„ sustententur & recreantur. Quare a
„ Domino Salvatore dictum est: *Caro*
„ *mea vere est cibus, & sanguis meus vere*
„ *est potus*. „

Solvuntur Objectiones adversus secundam
Conclusionem militantes.

OBSTACLES: Scriptura vocat corpus &
sanguinem Christi cibum & potum: Con-
cilium vero Trid. Sess. 12. cap. 1. & sancti
Patres passim dicunt sacramentum Eu-
charistiae constare ex speciebus, corpore
& sanguine Domini. Igitur istud Sacra-
mentum supponit etiam pro corpore &
sanguine Domini.

Respondeo distinguendo: Et auctoritates
Sacramentum adaequate sumptum cele-
brant, concedo: sic enim dicit signum &
signatum, signum continens, & conten-
tum sub signo. Et loquuntur de Sacra-
mento formaliter sumpto, subdistinguo:

in concreto, concedo: in abstracto, ne-
go. Licet homo in concreto dicat corpus
& animam, in abstracto tamen dicit solum
animam, tamquam partem formalem &
principalem hominis constitutivam; sic
Sacramentum Eucharistiae in concreto im-
portat species, corpus & sanguinem Chri-
sti; si tamen sumatur in abstracto, &
si quaeratur quoniam sit pars formaliter
constitutiva Sacramenti, respondetur quod
species hoc habent munus, quia per illas
Eucharistia habet formaliter quod sit si-
gnum sensibile.

Instabis: Sacramentum etiam reduplica-
tive ut sensibile, est adorabile: Sed ha-
bet quod sit adorabile a corpore & san-
guine Domini. Igitur formaliter supponit
pro corpore & sanguine Domini, & non
pro speciebus.

Respondeo distinguendo: Habet quoddam
adorabile, ut aliquod consecratum & si-
bi secundarium, concedo: ex se, nego.
Ut est Sacramentum, dicit essentialiter
quod sit signum rei sacrae: quia vero con-
tinet auctorem ipsius gratiae, sequitur pro-
pter unionem specierum cum corpore &
sanguine Christi, quod vel ipsae species cul-
tu laetiae relativo etiam adorientur, scilicet
ut connotant corpus Christi; Sacra-
mentum Eucharistiae adoratur cultu laetiae
absoluto, si sumatur adaequate: quia ve-
ro sic semper sumitur a Fidelibus ut con-
tinet Christum, ideo cernui absolute istud
adoramus Sacramentum.

Instabis: Eucharistia est Sacrificium, sic-
ut est Sacramentum. Atqui ut est sacri-
ficio, non supponit formaliter pro specie-
bus, sed pro corpore & sanguine Do-
mini. Igitur nec ut Sacramentum suppo-
nit formaliter pro speciebus.

Respondeo negando pacitatem: licet enim
sacrificium sit quid sensibile, formaliter
tamen dicit victimam, eamque destructam
mystice vel realiter, unde supponit for-
maliter pro corpore & sanguine Domini;
secus vero Eucharistia ut est Sacramen-
tum: sic enim est essentialiter signum sen-
sibile: corpus autem Christi ibi non est
sensibile per se, sed per aliud, nempe per
species.

Replicabis: Species habent quod sint Sa-
cramentum a corpore & sanguine Do-
mini. Igitur Sacramentum formaliter in cor-
pore & sanguine Domini situm est. Con-
firmatur: id quod per se primo terminat
actionem Sacramenti consecrativam, est cor-
pus Christi. Ergo &c.

R-

Respondeo distinguendo antecedens: Species habent quod sit Sacramentum a corpore & sanguine Christi, ut a conditione sine qua non, concedo: ut a ratione formali, nego; non enim est ibi corpus Christi sensibile per se: quodlibet autem signum habet quidem quod sit signum a re significata, ut a conditione sine qua non, sed non ut a forma, maxime si sit signum morale. Hedera v. g. significat vinum vendibile, hinc non vinum, bene vero hedera est signum formaliter, quia institutio hominum appellat formaliter super signum.

Ad confirmationem distingo: Corpus Christi terminat per se primo actionem consecrativam in ratione Sacrificii, concedo: in ratione Sacramenti, subdistinguo: in genere causæ materialis, concedo: formalis, nego. Sic in genere causæ materialis & dispositivæ, prius est fenestram aperiri, quam ventum intrare in cubiculum. Cum autem corpus Christi sit solum veluti materiale Sacramenti considerati in ratione signi, prius in genere causæ materialis terminat actionem consecratoriam.

Respondeo II. actionem consecrativam terminari ad totum Sacramentum, neque prius ad unam partem quam ad aliam. Et vero per verba simul transubstantiatur panis, species consecrantur, & consecratae manent per unionem cum corpore & sanguine Christi sub ipsis contento.

Respondeo III. dato quod actio terminetur primo ad corpus Christi, nihil inde sequitur contra conclusionem; manet enim habitudo realis specierum ad consecrationis verba, & ad illa resoluta forma quædam moralis rationis: Hinc non requiritur quod verba terminent per se primo actiones agentium.

Respones: Sacramentum Eucharistiæ conficitur per verba consecrationis: sed species non conficiuntur, eadem enim remanent accidentia. Ergo &c. Confirmatur: Materia Sacramenti Eucharistiæ est panis & vinum: Sed hæc non sunt materia specierum. Igitur Eucharistia supponit pro corpore & sanguine Domini, cum actio Sacramenti effectiva ad illa solum terminetur.

Respondeo, concessa majori, distinguendo minorem: Species non conficiuntur in ratione entis, concedo: in ratione signi sacramentalis, nego; habent enim istam rationem solum per determinationem for-

mæ tum partialis, quæ est per verba, tum totalis quæ est significatio resultans ad panem & vinum consecrata.

Ad confirmat. distingo. Materia Sacramenti Eucharistiæ adæquate sumpta est panis & vinum, concedo: dicit enim terminum a quo inceptum Sacramentum, & terminum ad quem remanet, species scilicet continentes corpus & sanguinem Christi: inadæquate sumpta, nego: hæc enim materia dicit solum species continentes corpus & sanguinem Christi, quod habent vi transubstantiationis, unde non habent esse Sacramentum secundum se, & ut sunt pura panis & vini accidentia, sed ut continent transubstantiationem simul & corpus cum sanguine Christi.

Inflabis: Illud est de ratione essentiali Sacramenti ut signi, quod habet directam efficaciam circa effectum ad quem per se primo ordinatur Sacramentum: Sed corpus Christi sic est. Igitur Sacramentum Eucharistiæ supponit pro corpore Christi.

Respondeo distinguendo maiorem: Est de essentia in concreto, sicut corpus est de essentia hominis si consideretur adæquate & physice, concedo: in abstracto & formaliter, nego: Loquimur hic de ratione formali constitutiva Sacramenti in ratione signi; porro solæ species utpote sensibiles per se habent hanc rationem.

Urgebis: Signum Sacramentale concurrat efficienter ad productionem effectus Sacramenti tum primarii, tum secundarii: v. g. ablutio in Baptismo concurrat ad productionem gratiæ & characteris, juxta illud Augustini Tract. 80. in Joan. "Quænam est tanta virtus aquæ, ut cor-
pus tangat, & cor abluat: " Sed species non concurrunt ad productionem corporis Christi quod est Sacramentum & res. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Species non concurrunt in genere causæ efficientis, & etiam formalis, ad productionem corpori Christi in se spectati, concedo: passive & ut Sacramentum est nego. In eo sensu concurrunt ad Sacramentum corporis Christi, quatenus sunt illius Sacramenti materia, quandoquidem habent esse signum sensibile per species; quæ concurrunt ad productionem gratiæ cibantis, & hoc sufficit ut signi sacri sensibilibus sibi vindicent rationem.

Inflabis: Si Sacramentum Eucharistiæ sup-

supponat principaliter pro speciebus; sequitur illum majorem recipere gratiam, qui majorem suscipit hostiam, & qui communicat sub utraque specie. Sed hoc videtur inconveniens, quandoquidem multi Fideles privarentur hac gratia. Ergo &c.

Respondeo cum multis gravissimis Theologis, Sacerdotes qui communicant sub utraque specie, majorem recipere gratiam accidentalem; eo quod his Sacramentum suscipiant, & gratiam sacrificii simul & Sacramenti assequantur: Laici tamen per frequentem communionem & dispositiones frequentes possunt æqualem pene habere gratiam; ceterum qui majorem accipit hostiam, non inde majorem obtinet gratiam Sacramento essentiali, quia unicum suscipit Sacramentum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Eucharistia est novæ legis Sacramentum supponens pro speciebus, & quidem unum.

PRIMO: Est Sacramentum, cum hoc sit de fide definitum in Concilio tum Florentino, tum Tridentino. Ratio est, quia est signum practicum invisibilis gratiæ.

Secundo: Eucharistia secundum rationem Sacramenti spectata per se primo dicitur species & supponit pro eis, quandoquidem Sacramentum est essentialiter signum sensibile; hanc autem formalitatem Eucharistia habet a speciebus, quippe quæ sint quid sensibile, minime vero corpus & sanguis Christi in hoc Sacramento.

Tertio: Eucharistia est quoque unum specie Sacramentum, tamen enim ex pane & vino consecratis consistit, unam tamen habet convivii spiritualis rationem, adeoque & Sacramenti naturam.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Non negamus corpus & sanguinem Christi vocari in Scripturis sacris cibum & potum, sed si sit sermo de Eucharistia ut Sacramentum est, dubio-procul aliquid sensibile per se primo importat, adeoque species, cum ab eis habeat esse signum sensibile.

Secundo: Concedimus etiam consecran-

tis actionem primario terminari ad corpus & sanguinem Christi, ut Eucharistia sacrificium est, quia sacrificium dicitur immolationem victimæ, quæ quidem immolatio mystice fit in Eucharistia, eo ipso quo separatim panis consecratur, & separatim vinum: sed si Eucharistia spectetur ut sacramentum, actio illam conficiens ponit corpus & sanguinem sub speciebus quæ sensibilibus remanent, & sub isto respectu Eucharistia habet quod sit sacramentum formaliter a speciebus.

Tertio: Omnes objectiones unum tantummodo probant, videlicet species connotare corpus & sanguinem Christi, quod utique propugnamus.

ARTICULUS TERTIUS.

Utrum Christus anno quo mortuus est celebraverit Pascha Luna decima quarta in secundis vespertis?

NON una est de hoc momento sententia. Græci existimant Christum anno quo mortuus est, Pascha comedisse cum Discipulis luna decima tertia, quo tempore Judæis pane fermentato vesci adhuc licitum erat: Altera est P. Lamy Congregationis Oratorii Presbyteri, qui in sua concordia Evangelica, & in tractatu historico de veteri Judæorum Paschate gallice conscripto contendit hoc anno Christum quidem divinam instituisse Eucharistiam, sed prætermisisse pascha Judaicum. Tertia multis tribuitur modernis, qui propugnant Dominum Jesum manducasse Agnum paschalem juxta legis præscriptum, tum Judæos die sequenti illam procrastinasse caeremoniam. Quarta, eaque communis, est S. Thomæ & aliorum, qui & Christum, & Judæos eodem die juxta legem celebrasse pascha docent. Quia vero Evangelistæ loquendo de Christo qui cum suis Agnum paschalem comedit pro immolatione Agni placita ubicumque laudant. Duo impræsentiarum pro adæquata quæstionis resolutione discutienda occurrunt; videlicet num Judæi tunc temporis secundum legem pascha comederint? Deinde vero num & ipse Christus sic comederit? Ex iis diversis quæstionibus nonnulla vel inter ipsos Catholicos de die quo pascha quotannis celebrandum sit, orta sunt dissidia, de quibus utique agendum incumbit.

SECTIO PRIMA.

Num Judæi anno quo mortuus est Christus Agnum Paschalem juxta legis mandatum immolaverint?

Ad quæstionis intelligentiam nonnulla observare necesse est. Primoquidem cautum erat a lege Agnum Paschalem ritu sempiterno seu perpetuo comedendum esse quarta decima die mensis primi ad vespèram. Hic mensis partim Martio, partim Aprili nostro respondet & Abid, seu Nisan vocatur. Lex ista Exod. 12. habetur his verbis; *Decima die mensis hujus tollat unusquisque Agnum per familias, & domos suas ... & servabitis eum usque ad quartam decimam diem mensis hujus, immolabitque eum universa multitudo filiorum Israel.* Rursus Lev. 23. *Mense primo, quarta decima die mensis ad vespèram, phase Domini est.* Porro intelligitur non prior, sed posterior vespèra diei decimæ quartæ, quæ occurrebatur luna decima quinta inchoante, ratio est, quod septem dies azymorum numerarentur a die decima quinta inchoante ad finem usque diei vigesimæ primæ, juxta illud Exod. 12. *Septem diebus azyma comeditis ... primo mense, quarta decima die mensis ad vespèram, comedetis azyma usque ad diem vigesimam primam ejusdem mensis ad vespèram.* Igitur non prima vespèra diei decimæ quartæ; sin minus, octo dierum spatium pro azymorum cõmissione numerandum foret; nam ipsa nocte esus agni comedebant azymos panes; ibidem enim legitur v. 8. *Et edent carnes nocte illa assas ignis, & azymos panes.* Neque vero prætereundum est primum azymorum diem, qui post esum Agni immediate occurrebat, fuisse solemnem, & festum apud Judæos celeberrimum.

Secundo, sicut apud nos dies sollemnis incipit a primis vespèris quæ vigiliam occupant, sic & apud Judæos erat, juxta illud Levit. 23. *A vespèra usque ad vespèram celebrabitis sabbata vestra, hoc est festa vestra; nomine quippe sabbati cuncta celebrantur, eo quod sabbatum erat magnus dies, hinc & ibidem festum expiationis vocatur requietionis sabbatum.* Porro vesper duplex distinguebatur in veteri lege: unum scilicet in vigilia; alterum in die festo. De priori mentio fit Deut. 16. his verbis: *Immolabis phase vespere ad solis occasum.* Et tunc azymini

es incipiebat, ut habetur Exod. 12. *Primo mense quarta decima die mensis ad vespèram, comedetis azyma, usque ad diem vigesimam primam ejusdem mensis ad vespèram.* Illud Vespèr est festi Vespèr postremum quod distinguimus.

Tertio: oblata sacrificia quæ pro more septem azymorum diebus offerebantur non semel dicuntur in Scripturis cibi Paschales & phase: sic Deut. 16. *Immolabitis phase Domino Deo tuo de ovibus & bobus in loco quem elegerit Dominus.* Sic 2. Parak. 35. *Dederunt Sacerdotibus ad faciendum phase pecora commixta duomilia sexcenta, & ovēs trecentos.*

Quarto denum triplex fuit in antiqua lege primitiarum genus: quadam solvebantur die immediate sequenti festum azymorum, namque Judæi merebant frumenti spicas quas in fasciculum ligatas & compositas afferbant Sacerdoti, qui eas benedicebat, tum benedictas offerebat Domino, non quidem ipsa festi die, cum metere sit opus servile, sed ut habetur altero die a sabbato, seu a festo: Lex ita refertur Levit. 23. *Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel & dices ad eos, cum ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis, & messueritis segetem, seretis manipulos spicarum, primitias messis vestræ ad Sacerdotem, qui elevabit fasciculum coram Domino, ut acceptabile sit pro vobis, altero die sabbati & sanctificabit illum Præceptum est sempiternum in generationibus, cunctisque habitaculis vestris. Numerabitis ergo ab altero die sabbati in quo obtulistis manipulum primitiarum septem hebdomadas plenas usque ad alteram diem expletionis hebdomadæ septimæ, id est quinquaginta dies. Et sic offeretis sacrificium novum Domino ex omnibus habitaculis vestris, panes primitiarum duos. Secundæ igitur primitiæ offerebantur in die Pentecostes, quæ ex duobus panibus & septem agnis constabant, ut ibidem habetur: *Et vocabitis hunc diem celeberrimum.* Tertiæ denum solvebantur in festo Tabernaculorum, collectis enim fructibus terræ, aliquam partem Judæi Domino in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis offerebant. His prælatis sit*

CONCLUSIO.

Judei tempore Passionis Christi celebrant Pascha luna decima quarta terminante, luna vero decima quinta incipiente, juxta legis mandatum.

Probatum variis momentis.

Ex veteri Testamento.

PRIMO lex festi Paschatis præcipit cultu sempiterno observanda, propter duo accepta a Deo beneficia; pasche quidem seu Agni immolatio in memoriam liberationis ab Angelo exterminatore, qui una & eadem nocte percidit omnes primogenitos Ægypti a pecoribus ad homines usque, Judæos vero pertransiverat: deinde vero propter promptam a captivitate solutionem, nam compellentibus Ægyptiis absque mora Israelitæ evadentes, conserpsam farinam pallis involutam panes tantum azymos pro cibo ad vitam alendam tunc temporis habere potuerunt. Ergo jubente Moyse eadem nocte qua exterminator Angelus transivit, immolaverunt Agnum, ejusque sanguine luminaria domorum suarum tinxerunt, ut veniens parceret illo sanguine consignatis: mane vero facto, videntes Ægyptii quid, manu Dei aggravante, factum fuerat, perterriti; & ne majora eis contingerent mala, eodem die Israelitas egredi & ad desertum ibi Domino sacrificaturos pergere absque mora voluerunt. Igitur Judæi ipso passionis tempore celebrant pascha juxta legis mandatum: hoc est luna 14 terminante, cum hoc cultu sempiterno sic faciendum lex præciperet. Probatum consequentia. Lex non solum id fieri mandabat cultu sempiterno; sed & eodem die quo primum factum est, quando scilicet Israelitæ egressi sunt de Ægypto: Sed tunc temporis pasche celebratum est luna 14. Ergo &c.

Non injucundum erit hic verba legis texere: ut habetur Exod. 12. *Dixit quoque Dominus ad Moysen, & Aaron in terra Ægypti: mensis iste, vobis principium mensis. Primus erit in mensibus anni. Loquimini ad universum cætum filiorum Israel, & dicite eis: decima die mensis hujus tollat unusquisque Agnum per familias & domos suas ... erit autem Agnus absque macula, masculus anniculus ... Et servabitis eum*

Boucat Theol. Tom. VII.

usque ad quartam decimam diem mensis hujus: Immolabitque cum universa multitudo Israel ad vesperam. Et sument de sanguine hujus, ac ponent super utrumque postem, & in superliminaribus domorum, in quibus comedent illum ... Est enim pascha, id est transitus Domini, & transibo per terram Ægypti nocte illa, percussiamque omne primogenitum in terra Ægypti ab homine usque ad pecus habebitis autem hunc diem in monumentum. & celebrabitis eam solemnem Domino in generationibus vestris, cultu sempiterno Egressi filii Israel fecerunt sicut præceperat Dominus Moysi, & Aaron. Factum est autem in doctis medio percussit Dominus omne primogenitum ... vocatisque Pharaon Moysi & Aaron nocte, ait: Surgite, & egredimini a populo meo, vos & filii Israel: Ite, immolate Domino, sicut dicitis Urgebantque Ægyptii populum de terra exire velociter, dicentes: Omnes moriemur. Tulit igitur populus conserpsam farinam antequam fermentaretur, & ligans in palliis posuit super humeros suos. Igitur Judæi alias litteræ legis admodum servientes. Pascha tempore passionis juxta mandatum Domini celebrant.

Secundo: Si Judæi hoc anno, contempta lege, Pascha in sublequentem diem transulissent, maxime hoc ipsum invidia in Christum occidentum victi, vel etiam furore acti: Sed hæc ratio ne minimum quidem ponderat: Et probatur. Judæi quantumvis mali & ad idololatriam non semel dediti, Pascha tamen tempore a lege præscripto celebraverunt, quippe qui litteræ semper servirent. Ergo &c. Probatum antecedens multis momentis atque exemplis. Ios. 5. 10. habetur: *Manferuntque filii Israel in Galgalis, & fecerunt pasche quartadecima die mensis ad vesperam.* Rursus 2. Paral. 30. 15. sub Ezech. *Immolaverunt autem pasche quartadecima die mensis secundi ... juxta dispositionem & legem Moysi.* Rursus ibidem 35. 1. Iosias. *Fecit in Jerusalem pasche Domino quod immolatum est quartadecima mensis primi.* Rursus L. 1. Eldræ c. 6. 19. post reditum & captivitate Babylonica eodem die fecerunt pasche filii Israel, & v. 22. Solemnitatem azymorum septem diebus cum lætitia celebrant: nec in Scripturis reperies Judæos alio tempore a lege determinato usquam pasche Domini celebrasse: Sed legem saltem quoddam litteram ad unum usque iocæ servavere, immo & Christi tempore, cum vel ipsum, quod paralyticum sanasset

set die sabbati, & sancto præcepisset grabatum tollere, increpaverint. Igitur tempore passionis a lege non defecerunt circa celebrationem Paschatis.

Tertio : Tempore quo floret aliqua consuetudo suffulta lege divina, non debet dici a Principibus Sacerdotum, aut omīsa, aut contempta : Sed mos phale celebrandi luna decimaquarta ad vespēram, vel ipso Christo in terris supersēte vige-
bat : Igitur passionis tempore legem non transgressi sunt Iudaei. Quod autem consuetudo hāc perseveraverit ad illa usque tempora, liquido patet ex Iosepho, qui L. 7. de religione Iudeorum c. 7. scribit suo tempore pascha celebrari luna decima quarta primi mensis hora nona, hoc est ad vespēram hora tertia pomeridiana juxta nostrum computum. Certe cum ipse Iosephus Sacerdos esset, citra dubium cuncta quae legem spectabant, optime no-
verat. Concinit Philo Iudeus L. de feopetario, & L. 3. de vita Moysis. Eo quippe loci asserit phale suis temporibus fieri nocte luna decimaquarta plenilunio incipiente. Porro li pascha hoc anno transiitum fuisset, illi duo auctores hoc recensere non omisit.

Ex novo Testamento.

Quod omnes innuunt Evangelistæ, non debet in dubium revocari, ad inanes quaquam conjecturas seu potius vana commenta recurrendo: Atqui omnes Evangelistæ innuunt Judæos passionis tempore pharisei Domini juxta legis mandatum iecisse: Ergo &c. Probatur minor auctoritate Evangelistarum.

Ex 6. Matteo.

S. MATTHÆUS cap. 26. 17. scribit: *Prima autem die azymorum accesserunt Discipuli ad Jesum dicentes, ubi vis paremus tibi comedere Pascha...* & *secesserunt Discipuli sicut constituit illis Jesus, & paraverunt Pascha.* Singula ponderanda sunt: *Prima die*, id est in primis vespertis, festum quippe ab illa incipiebat vigilia, sicque Pascha ad vespertam prima die azymorum celebratum est. Jeitur luna decima quarta terminante Christi tempore ita factum est. 2. Si Synagoga Asni immolationem dilulisset, utique & festum azymorum transierit; voluisset & Ecclesiam enim testa transierit spediare: sed hoc non

fecerunt, cum Evangelista Matthaeus enarret Christum Paicha comedisse. & juxta praeripitum legis, & eodem proflus tempore quo Judei comederunt, prima scilicet azymorum die: Quorum enim Discipuli, allegata lege, a Domino petierunt parare paicha, & ex mandato Ecclesiae seu synagoga ad quam solum spectabat transierat festa, festum Paschatis hoc anno die altera celebranda fuisse?

*Secundo: ibid. c. 27. 1. legitur: Man-
autem factò confilium interunt omnes Princeps
per Sacerdotum & Seniores populi adveniens
Jesum ut eum morti traderent, & vinculum
adduxerunt eum, & tradiderunt Pontio Pilato
Praefidi. V. 15. Per diem autem solem-
nium convenerat Praefes populo dimittere
unum vinculum quem voluissent. V. 17.
Quem vultis dimittam vobis, Barrabam,
an Jesum? In his verbis duo potissimum
subnotanda veniunt quæ probant Christum
morti traditum prima die solemni
festi azymorum, & consequenter Pascha
celebratum fuisse à Judæis omnibus pridie
ad vespem, quandoquidem festum
ab immolatione Agni ducebat initium. 1.
Principes Sacerdotum tradiderunt Christum
Pilato ut mortis sententiam in eum
juxta suam perverfam voluntatem ferret,
cum tamen ex privilegio pecuniis habito
haberent ipsi potestatem damnandi reos in
religiosis negotio ad mortem, ut liquet
ex morte B. Stephani, quem uti adversus
legem & Moysen blasphemantem lapidaverunt,
ut habetur Act. 7. Quorum
igitur & ipsum Jesum, quem ut contra-
rium Moysi secundum phantasiam habebant,
non occidissent, nisi quia erant in
festo celebrando occupati? hinc Pilato
Christum damnandum ad eos remittente,
responderunt, nobis non licet interficere quem-
quam; feliciter die festo: nedum enim S.
Stephanum occiderunt, sed & mulierem
in adulterio deprehensam lapidare vole-
bant, quod diabolo-procul eo potestatis
gradu non venissent, si adversantes legi
damnare eis fuisset prohibitum. II. Obser-
vare iterum velim ista verba: Per diem autem
solemnem convenerat Praefes populo di-
mittere unum vinculum quem voluissent. Cer-
te si Judæi tunc temporis non celebra-
rent Pascha, utique non fuisset Paschalis
festum, quod quidem ritu perpetuo prima
die Azymorum celebrandum erat,
adeoque Pilatus ultro non obtulisset unius
vinculi liberationem in gratiam Christi:
Atqui tamen obtulit. Igitur occurrebat
festum*

festum Paschatis, & Judæi Agnum in vigilia ad vesperam jamjam immolaverant.

Ex sancto Marco.

S. MARCUS ejusdem eccle. labii c. 14. 1. *Erat autem Pascha & azyma post biduum, & querebant summi Sacerdotes & Scribæ quomodo eum dolo tenerent & occiderent.* V. 10. 11. & 12. *Judas Iscariotes unus de duodecim, abiit ad summos Sacerdotes ut prodere- ret eum illis: qui audientes gavisæ sunt & promiserunt ei pecuniam se daturus: & querebat quomodo illum opportune traderet. Et primo die azymorum quando Pascha immolabant, dicunt ei Discipuli, quo viscamus & paremus tibi ut manducet Pascha. Vox, immolabant, reuertitur ad Sacerdotes, eos nimirum qui gavisæ sunt de promissione facta ut invidiæ suæ occidendo Christum facerent fati: eadem vox non nisi de immolatione Agni Paschalis intelligitur, cum non esset, alia solemnis victimæ nomine Paschatis celebrata, quocirca non dicitur manducabant, sed immolabant, quo termino fecerunt Agni immolati cæremonia a cibis Paschalibus, puta ab azymis, qui panes erant per totam festi octavam in usu. Denique S. Marcus & alii Evangelistæ attendunt ad festum præsens, scilicet Paschæ, quippe qui dicant, quando necesse erat occidi Pascha; si tunc temporis translata fuisset Paschæ solemnitas, incassum scripsisset Evangelista, quando necesse erat occidi Pascha. Ergo &c.*

Rursus ibid. c. 15. v. 42. habetur: *Quia erat pasceve, quod est ante sabbatum; venit Joseph ab Arimathæa. Igitur Christus occisus est die prima azymorum; & consequenter Judæi pridie ad vesperam Paschalem Agnum immolaverant, alias non die festo, sed solum altera die sabbati festum azymorum seu prima azymorum dies incidisset.*

Ex sancto Luca.

S. LUCAS suum eidem veritati addit calculum c. 22. 1. ait: *Appropinquabat autem dies festus Azymorum, qui dicitur Pascha, & querebant Principes Sacerdotum, & Scribæ, quomodo Jesum interficerent.* V. 7. *Veni autem dies azymorum, in qua necesse erat occidi Pascha, & misit Petrus & Joannem dicentes, cuntes parate nobis Pascha. Audi sanctum Evangelistam & ad legem & ad festum Paschatis attendere, dum scri-*

bit Christum Dominum voluisse pro more celebrare Pascha, quando scilicet omnes Judæi, juxta legis mandatum, Agnum immolabant: Audis? In quo necesse erat occidi Pascha. Sed unde necessitas? Nisi ex legis præcepto: Quomodo fuisset, si tunc temporis Synagoga distulisset. Igitur Judæi sicut aliis annis, sic & isto anno Pascha celebrantur.

Rursus c. 23. v. 34. *Et dies erat, inquit idem Evangel. Parascæves & sabbatum illu- cescerebat.* Igitur Christus mortuus est die parascæves, & secundum omnes Evangelistas erat festum azymorum. Certe ut namjam diximus, si Judæi Pascha distulissent, non fuisset tunc temporis Paschatis festum. Ergo &c.

Si dicis, plebem non distulisse, bene vero Synagoge Principes, cito respondeatur hoc fieri non potuisse, & hoc propter duo. Primo ad Ecclesiam solam spectat transferre festa, & dum ab ea transferuntur, sicut Sacerdotes, sic & plebei homines illa celebrant in die translationis: Secundo festum abique Sacerdotum ministerio non celebratur, quia vero inter festa celeberrimum erat Paschatis festum, maxime ad Sacerdotum Principes & totius Synagoge prælatos spectabat illud peragere: Igitur incassum aliquos reponunt, plebem solummodo, sed non Synagoga hoc anno Pascha die præscripto a lege manducasse.

Ex sancto Joanne.

SANCTUS IOANNES eidem suffragatur momento. Cap. 13. 1. sic intonat: *Ante diem festum Paschæ, sciens Jesus...* Et cena facta. Rursus cap. 18. 28. *Erat autem mane: Et ipsi non introierunt prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha.* Observes velim, ex sancto Joanne Christum Agnum manducasse ante diem festum, scilicet pridie luna decimaquarta finiente ad vespem: Et hoc quando Judæi manducabant. Hoc ipsum innuit idem Evangelista cum loquens vel de ipsis Synagoge proceribus in morte Christi acceleranda occupatis, subiungit: *Erat autem mane, & ipsi non introierunt prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent pascha;* hoc est cibos paschales: neque enim hoc intelligi potest de Agno, cum non nisi ad vespem immolatus manducaretur.

Dices: Non introierunt in prætorium

rium Sacerdotes, ut non contaminarentur, quia hac ipsa die ad vesp̄eram Agnum immolare debebant.

Respondet istud ratiocinium petere jugulum pro hujusce opinionis auctoribus, quandoquidem dies in qua immolabatur Agnus non erat festum, sed solum dies Agni immolationem subsequens. II. Non ad Sacerdotes solum, sed ad totum spectabat populum, non in Templo, sed in propria domo Pascha comedere; unde igitur exorta fuisset contaminatio, cum in hypothesi nec illo mane fuisset festum, sed laicus dies; nec opus fuisset ingredi Templum & officio Sacerdotis fungi.

Confirmatur : Ibidem cap. 18. 31. 32. pergit sanctus Evangelista, & passionis Christi texit historiam his verbis : *Accipite cum vos, & secundum legem vestram judicate eum. Dixerunt ergo ei Judæi : Nobis non licet interficere quemquam. Quare? Nisi quod eo die festum Paschæ, prius scilicet azymorum dies occurrerit, namque prævaricatores legis ex privilegio eis a Romanis concessio judicabant, & interficiebant eos, quos contra legem peccasse putabant, cujus rei non unum est argumentum, cum & mulierem in adulterio deprehensam Ioan. 8. juxta legis præscriptum lapidare voluerint, & Act. 7. ipsum sanctum Stephanum quem ut ejusdem legis prævaricatorem, inique tamen habebant, de sacro lapidibus occiderint. Demum S. Ioannes cap. 19. 31. *Judæi ergo, ait, quoniam pasceve erat, ut non remanerent in cruce corpora sabbato*. Igitur mortuus est Christus die pasceves, quando Judæi celebrabant festum azymorum, quod hoc anno erat ad sabbatum Pasceves. Ex his omnibus liquet Judæos omnes tempore passionis Christi Pascha secundum legis mandatum, scilicet luna decimaquarta terminante ad vesp̄eram, celebrasse.*

Ex sanctis Patribus.

OMNES Patres, paucis exceptis, propugnant Judæos celebrasse Pascha tempore passionis Christi, luna decimaquarta finiente ad vesp̄eram : In primis ex Græcis Origenes Homil. 85. in Matth. S. Chrysostomus Homil. 85. in Matth. subjungit : "Die quo lex præcipiebat. Theophilus Alexandrinus apud Bedam Lib. de ratione temporum c. 57. & 59. Theodoretus q. 24. in Exod. Ex Latinis vero Tertullianus Lib. 4. contra Judæos, Cypria-

nus Serm. de Cœna Domini, Hieronymus in cap. 26. Matth. Augustinus Epist. 86. ad Calulanum. Ergo &c.

Rursus omnes fere Patres & sancti Doctores utique tenent Christum fuisse in die festo occisum, quod dubio procul aliud non erat quam primus dies azymorum. Ita Tertullianus Lib. contra Judæos. Origenes Homil. 23. in Numer. Clemens Romanus Lib. 5. Const. capit. 14. Epiphanius Hæz. 70. Theophilus Alex. Epistola ad Theodolium apud Bedam de ratione temporum cap. 57. Cyrillus Hierosol. catech. 13. Chrysostomus Homil. 82. in Ioannem, & Homil. 86. in Matth. Augustinus Tract. 10. in Ioan. Socrates Lib. 5. cap. 21. Leo Serm. 3. de Paschate, Beda in capit. 18. Ioan. Anselmus in cap. 26. Matth. Sed si Judæi distulissent Pascha, Christus non in die festo, videlicet die prima azymorum passus fuisset; namque dies quo Christus mortuus est non potuit esse festum nisi festum Paschæ : Si igitur hoc festum occurrebat, dubio-procul Judæi pridie comederant Agnum, adeoque luna decimaquarta terminante, juxta legis præceptum. Ergo &c.

Non abs re erit aliquorum Patrum & sanctorum Doctorem texere testimonia. Sanctus Chrysostomus Homilia LXXII. ait : "Sed quid significat, ut manducarent Pascha? Atqui Iesus jam id fecerat una die azymorum. Sive ergo Pascha totam appellat solemnitatem, sive quod tunc faciebant : Christum autem pridie, cædem suam in pasceve reservans, quando antiquitus celebratum erat."

Huc accedit Theophylactus commentario in caput XVIII. S. Ioannis : "Quid autem est, inquit, ut comederent Pascha? Sane Dominus illud fecit prima azymorum : vel igitur intelligamus per Pascha, festum septem dierum; vel quod ipsi quidem manducaturi erant in Pasceve vespere. Ipse autem Dominus uno die prævenit, reservans sibi occasionem pasceve, quando & olim fuit Pascha."

Cardinalis Humbertus Sylvæ Candidæ Episcopus mira de hoc momento dicit Lib. contra Græcorum calumnias : "Administratis Judæis materiam magnam sibi placendi super interfectionem Domini, & permanendi in errore suo, & fidem nostram evacuandi, si gloriantes nomine Christiano objecerint Christo quod

„ quod Judæorum nemo objicere præ-
 „ sumpsit, nec tunc, nec modo, nisi
 „ forte vestro edoctus Magisterio. Quam-
 „ vis enim Principes Sacerdotum, & om-
 „ ne Concilium quæsisent falsum testimo-
 „ nium contra Jesum, ut eum morti tra-
 „ derent, & nec in verbis ejus invenis-
 „ sent: tamen tale aliquid quale vos ob-
 „ jicistis, nullus eorum objicit. Quod si
 „ fuisset objectum, solum sufficeret ad
 „ perdendum illum. Nec jam Pilato dice-
 „ rent: Nobis non licet interficere quem-
 „ quam, quia ipsi præcepto legis interfe-
 „ cissent fermentati participem... Nonne
 „ tot testibus iniquis in Dominum in-
 „ surgentibus, & iniquitate mentiente sibi,
 „ sufficisset hoc unum vellum menda-
 „ cium, si constaret eis saltem hoc so-
 „ lum? Nonne illarent Pilato, & dice-
 „ rent: Nos legem habemus, & secun-
 „ dum legem debet mori, quia fermenta-
 „ tum in Pascha comedit? Forte dicetis
 „ eum clam egisse hoc. Absit. Quia non
 „ solum de factis suis, verum & de di-
 „ ctis ait ipsi Pontifici percuidenti: Ego
 „ palam locutus sum mundo &c. Num-
 „ quid etiam Dominum domus in qua
 „ Pascha celebrabat, sanctæ legis præva-
 „ ricatio posset latere? Quod si forte &
 „ hunc latere potuit, aut certe ipse con-
 „ sensit: numquid, & Judam complicem
 „ malignorum Judæorum latere potuit?
 „ Rursus: „ Quia consideratis vestro fer-
 „ mentato secundum legem & Evange-
 „ lium, iuste contradici: astruere cona-
 „ mini Dominum non celebrasse Pascha
 „ cum Judæis quarta decima luna primi
 „ mensis, sed priusquam fieret legalis ab-
 „ jectio fermentati: Et hoc probare con-
 „ tenditis ex Evangelio Joannis, qui ait:
 „ Et ipsi non introivere in prætorium,
 „ ut non contaminarentur, sed ut man-
 „ ducarent Pascha. Quod quanta absur-
 „ ditate dicatur, saltem ex hoc perpen-
 „ dite, quod Christum transgressorem leg-
 „ is non cavetis denuo pronuntiare, si
 „ Paschæ tempus noluit observare. Præ-
 „ fertim cum Lucas referat, quia (cum
 „ facta esset hora discessit.) Quamvis
 „ enim bis posse celebrari Pascha lex con-
 „ cedat, tamen quartam decimam lunam
 „ omnimodis observandam denuntiat. Et
 „ mondis quidem quartam decimam se-
 „ cundi mensis... Et quicumque aliter
 „ præsumpsisset, de medio populi sui pe-
 „ riret. ”

Juvat totam istius auctoritatis seriem
Boucat Theol. Tom. VII.

verbis Catechismi Romani claudere, qui
 præoccupans Græcorum objectiones pag.
 2. n. 14. sic loquitur: “ Quod si quis
 Joannis Evangelistæ auctoritatem oppo-
 nat, qui hæc omnia ante festum diem
 Paschæ acta esse commemorat; ea ratio
 facile dissolvi potest. Etenim quem pri-
 mum azymorum diem ceteri Evangelis-
 tæ appellarunt, quod feria quinta ve-
 spera dies festus azymorum inciperet,
 quo tempore Salvator noster Pascha ce-
 lebravit: eum ipsum diem Joannes pri-
 die Paschæ fuisse describit: ut qui diei
 naturalis spatium, quod ab oriente So-
 le inchoatur, in primis notandum exis-
 timavit. Quapropter divus etiam Au-
 gustinus primum azymorum diem in-
 terpretatur eum diem, quo ad vespere-
 ram azyma comedendi essent. Sed azy-
 mi panis consecratio quantum conveni-
 at integritati, & inentis munditiæ
 quam Fideles ad hoc Sacramentum as-
 ferre debent, ab Apostolo docemur,
 cum inquit: *Expurgate vetus fermentum,*
ut sitis nova conspersio, sicut estis
azymi: Etenim Pascha nostrum immola-
tus est Christus: itaque epulemur non in
fermento veteri, neque in fermento mali-
tiae, & nequitie, sed in azymis sinceri-
tatis, & veritatis. ”

Ex Doctore Angelico.

S. THOMAS ex professio nostram defen-
 dit conclusionem, quam variis illustrat
 Patrum testimoniis; hic 3. p. q. 46. art. 9.
 ad 1. refert opinionem eorum qui existi-
 mant Judæos ad Christi mortem accele-
 randam occupatos Pascha distulisse, expo-
 sitam vero sic refellit: “ Quidam dicunt
 quod Christus die convenienti in quarta
 decima luna Pascha cum Discipulis suis
 manducavit, demonstrans quod usque
 ad ultimum diem non erat contrarius
 legi, ut Chrys. dicit supra Matth. Sed
 Judæi occupati circa procuracionem mor-
 tis Christi contra legem celebrationem
 Paschæ in crastinum distulerunt. Et
 propter hoc de his dicitur, quod in die
 passionis Christi noluerunt intrare præ-
 torium, ut non contaminarentur, sed
 ut manducarent Pascha. Sed nec istud
 videtur consonum verbis Marci, dicen-
 tis: Primo die azymorum quando Pa-
 scha immolabant. Simul ergo Christus,
 & Judæi vetus Pascha celebraverunt. ”
 His posterioribus verbis sanctus Doctor

ostendit, se non fuisse locutum in propria sententia, cum Comment. in cap. 22. Lucae dixit Judæos hoc anno distulisse Pascha: suis in commentariis enim non nisi Patrum placita adducit, ut lector intelligat quænam sint Scripturæ sacræ interpretationes: at vero in Summa loquitur ut Theologus, qui cuncta controversæ capita dirimit, & quænam sit probabilior opinio, immo & certior exponit, ac proprio Marte, vel relictis, vel etiam debellatis minus probabilibus, concludit. Sententiam tamen de Paschate celebrato juxta legis mandatum asruit Com. in c. 18. Joen. & sic scribit Alcuini suffultus auctoritate: "*Alcuinus*. Pascha enim, proprie dicebatur dies illi, qua Agnus, ad vespæram decimaquarta luna occidebatur. Septem vero dies sequentes azymorum diebantur, in quibus nihil fermentatum in domibus eorum debuit inveniri, sed tamen dies Paschæ invenitur inter dies azymorum, ut apud Matthæum: Prima autem die azymorum accesserunt Discipuli ad Jesum, dicentes: Ubi vis pararens tibi comedere Pascha? Pascha etiam, dies azymorum inveniuntur nominati sicut hic: ut inducerent Pascha: Pascha enim non immolationem Agni hic notat, quæ fiebat decimaquarta luna ad vespæram, sed magnam solemnitatem, quæ 15. celebrabatur post Agni immolationem. Decima quarta enim luna Dominus, sicut & alii Judæi, Pascha celebravit; decimaquinta luna quando magna solemnitas celebrabatur est crucifixus, decimaquarta vero luna cepit esse immolatio, ex quo caput est in horro. "

Ex rationibus Theologicis.

PRIMA sic exponitur: Juxta omnium Evangelistarum placita Christus manducavit Pascha luna decima-quarta, quando Judæi immolabant, quando necesse erat secundum legem Pascha manducare, adveniente prima die azymorum, quam diem omnes Evang. assignant eadem luna terminante, & decima quinta inchoante; idem vero ne uno quidem excepto, attendunt ad festum Paschæ, quod hoc anno ita celebratum est. Igitur ut sint convenientia Evangelistarum testimonia, Judæi tempore passionis Christi illam non distulerunt celebrationem, maxime vero cum Evangelistæ de prævaricatione legis

eos non infirmarent, quod dubio-procul scribere non omiserunt, ut istorum nequitiam, Christi vero innocentiam ostenderent, quandoquidem Scriptor fidelis & facti & circumstantiarum aggravantium textu historiam.

Altera ratio hæc est: Christus ex Evangelistis passus est in die festo azymorum, nun dies ille Parasceves ad Sabbatum non poterat aliud esse festum: At si Judæi distulissent Pascha, non fuisset festum. Igitur erat festum, qui prædie manducaverant Pascha, & tunc temporis juxta legis præscriptum Pascha celebraverunt.

Tertia: Judæi non potuerunt Paschatum festum differre propter Pentecosten: sin minus, omnes Judæi hoc anno utique distulissent, ea potissimum ratione, quod lex de celebritate festi Pentecosten hoc exposulasset, cum festo Paschatis responderet, adeoque sicut & Paschatis, sic & Pentecosten festum translatum fuisset. Sed Josephus non scribit festum Pentecosten hoc anno fuisse translatum, quin potius asserit pro more celebratum fuisse: neque vero quicumque in historia rerum Judaicarum leget Judæos Pascha transferri usquam permisisse, nisi aliquot mentibus in gratiam infirmorum, qui tempore a lege determinato venire Jerusalem non poterant. Igitur Synagoga Agnum Paschalem tempore passionis Christi immolavit.

Non injucundum erit hic duo subnotare; primum est Scriptoris canonicos translationem festi Paschalis, quando aliqua contigit, semper commemorasse; altum tamen est de hoc momento silentium tempore mortis Christi. Alterum observatione dignum est, quod tempore Hircani summi Pontificis dies Pentecosten celebranda venit in Dominica: sicut de festo contigit anno quo Christus mortuus est: Non est igitur inconveniens quod festum Paschæ celebratum sit die parasceves ad Sabbatum, quod altera die a Sabbato facta sit oblatio manipuli, die scilicet nostræ Dominicæ respondente, & postea septem elapsis hebdomadibus plenis, etiam die Dominica occurrerit Pentecosten festum.

Quod autem Judæi religiose festa præscripta statutis diebus celebrarent, patet cum & tempore obsidionis alicujus urbis, licentiam ab hoste cõsagarent ea celebrandi, qui & ultro non semel temporis inducias abstinendo a præliis concedebat: sic enim legitur Lib. 13. Antiqu.

Judaic. cap. 16. " Antiocho contra Judæam anno primo Hircani bellum movente, obseſus Hircanus in civitate, adveniente Tabernaculorum feſto, ſeptem dierum inducias pro ſeſo petens, ab Antiocho obtinuit. " Cap. 11. idem Antiochus, petente Hircano, duobus diebus hæſit in via & quæſivit, ut per hoc tempus licitum illi foret celebrare feſtum Pentecoſtes, quod hæc anno, ſcilicet mortis Chriſti incidebat immediate poſt Sabbatum, videlicet die noſtro Domini-
 " diei reſpondente: ſic enim habetur in edit. Pariſ. anno 1514. " Cumque Antiochus exercitum contra Parthes diceret, cum eo Hircanus egreſſus eſt. . . .
 " Trophæum autem ſiſtens Antiochus juxta Licum fluvium ubi vicerat Idæum Parthorum ducem, ibi duobus diebus demoratus eſt, petente Hircano Judæo, propter aliquam patriam Judæorum celebrationem, in quo non erat leſtimum eos proſciſci: & hæc quidem non eſt mentio. Nam quinqueſima feſtivities poſt Sabbatum inſtituit: in qua minime licet nobis vel in Sabbatis, vel in feſto die viam conſi-
 " cere. "

Quarta : Judæorum proceres eo duſi ad phariſæam motivo ad Chriſtum cruci-
 " fendum omnia moſti ſunt, eo quod eun-
 " diceret Moſys quidem inimicum, legis
 " vero prævaricatore: Sed ſi Paſcha abſ-
 " que ratione diſſuſiſſent, in eadem fuiſ-
 " ſent caula damnationis, populum com-
 " moviſſent, aſſantibus omnibus nationi-
 " bus, non ſine ſtupendo ſcandalo agnum
 " jam decima die ad immolationem para-
 " tum die inordinata comediſſent, ſicque
 " legis cæremoniæ celeberrimam Gentili-
 " bus ad illudendum tradidiſſent. Quid
 " plura adiciam? Proprie nationis ad elum
 " Agni paratæ expectationem defraudave-
 " rent, fruſtra timidiſſent plebem, ſi in die
 " feſto Paſchæ Chriſtum non occidiſſent :
 " voluerunt enim juxta Evangeliſtas eum
 " ad occiſionem caute & ſecreto ducere,
 " & dicebant, *Non in die feſto, ne forte tu-
 " multus fieret in populo*, quod tamen mali-
 " tia ſicut & invidia, juxta Evangelium,
 " ipſo temporis feſto adimpleverunt. Igitur
 " ut hæc ſimilia propellantur & incommoda
 " & contradictonia, ludæos anno iterum
 " arque iterum laudato non procrastinaſſe
 " Paſcha dicendum eſt.

Quinta, eaque ceteris non minus vali-
 " da : Agnus non niſi in templo Jeruſoly-

mitano juxta legis mandatum immola-
 " batur, poſt ſanctum ad altare ſutum
 " & adipem igne conſumptum, ut ſcribit
 " Mammonides Lib. de Paſchæ c. 1. ſect.
 " 6. Neque vero citra populi conſenſum
 " immolatio fiebat : hinc moſtationis diem
 " anticipare homini privato non erat licitum
 " & ſic enim habetur Exod. 12. 6. *Im-
 " molabitque eum*, ſcilicet Agnum, *univerſa
 " multitudo filiorum Iſrael ad veſperam*. Sed
 " ſi iſta cæremonia tranſlata fuisset, jam
 " Agni immolatio facta fuisset decima qua-
 " rta die ad veſperam contra legem; jam
 " feſtum Azymorum in ipſam Sabbati diem
 " incidisset, ſicque duo tella ſimilæ eque
 " inſignia celebrarent ludæi, quod ad hæc
 " uſque tempora fuerat inauditum. Jam
 " vero Chriſtus mandatum legis fuiſſet
 " tranſgreſſus, cum juxta Evangeliſtas Ag-
 " num comederit luna decima quarta, ut
 " infra dicemus; nec iſtam legis prævari-
 " cationem excuſſent Phariſæi, maxime
 " cum ipſo judicante Pilato, nihil morte
 " dignum in Jeſu amabili aut ætæ, aut
 " probatum eſſet, quinimo nec teſtimonia
 " adverſus eum convenientia forent; jam
 " Dominus in die feſto non fuiſſet
 " cruci affixus, quod ipſi adverſatur Scri-
 " pturæ. Igitur cauſa caduæ propugnantes
 " ludæos paſſionis Salvatoris tempore Paſ-
 " chæ in decimam quintam diem tranſlu-
 " liſſe.

Sexta demum in iſta forma exponitur :
 " Aſiatici Paſcha luna decima quarta, et-
 " iam adveniente Eccleſia, ſemper volue-
 " runt celebrare : quocirca Quartodecimi-
 " ni nuncupati ſunt. Sed ideo hunc mo-
 " rem gerere voluerunt, quia Chriſtus cum
 " Judæis iſto temporis intervallo ſic cele-
 " braverat, Domini mandatum ſervare abſ-
 " que peccato rati, ſi eam celebrarent ritu
 " ſempiterno tenerent; Eccleſia vero
 " ſub Viſtore I. e. reſiſtit, immo in Con-
 " cilio illos damnavit, ea ratione quod In-
 " diſſimum in hoc excuſcitaris : verum
 " quomodo? Niſi quia abrogatis per Chri-
 " ſtum legalibus, attamen cæremoniæ
 " inter omnes ritus Iſtaicos inſignem cele-
 " brando Paſcha decima quarta luna, qua-
 " cumque die occurreret, retinerent. Ergo
 " &c.

Diluuntur objecta.

OBJECIES : Qui Paſcha manduca-
 " runt die decima quinta, non comederunt
 " juxta legis præceptum, ſed de ſæro diſ-
 " tulerunt.

tulerunt. Atqui Judæi passionis Christi tempore sic egerunt; & probatur. Christus passus est prima die Azymorum: Sed Judæi in illo festo Agnum immolaverunt, & probatur. Joan. 18. de eis loquens Scriptor canonicus ait: *Erat autem mane, & ipsi non introierunt in Prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha.* Ergo &c.

Respondeo negando minorem primi & secundi argumenti. Ad ulteriorem probationem distinguo: Sed ut manducarent Pascha, hoc est Paschales cibos, concedo: ipsum agnum, nego. Sanctus Evangelista hunc ipse prodit sensum his verbis antecedentibus: *Erat autem mane.* Igitur non ut Agnum qui ad vespertim immolabatur, manducarent, sed cibos Paschales qui non semel in divinis Scripturis nomine Phase celebrantur, juxta illud Deuter. 12. *Immolabis phase Domino Deo tuo de ovibus & bobus in loco quem elegerit Dominus.* Rursus 2. Paralip. 30. *Comederunt septem diebus solemnitates immolantes victimas pacificorum.* Audis victimas septem azymorum diebus Pascha nuncupari.

5. Thomas sic solvit argumentum 3. p. q. 46. art. 9. primo quidem referendo opinionem eorum, qui illo sancti Joannis textu innixi, existimant Judæos, juxta quorundam sententiam, Pascha hoc anno luna decimaquinta celebrasse: "Cui, inquit, videtur consonare quod dicitur Joan. 13. Ante diem festum Paschæ." Postea hæc subjungit: "Sed contra hoc videtur esse quod dicitur Matth. 26. quod prima die azymorum accesserunt Discipuli ad Jesum dicentes: Ubi vis paremus tibi concedere Pascha? Ex quo patet quod cum primus dies azymorum dicatur quartus decimus dies mensis primi quando Agnus immolatur, & luna plenissima est, ut Hieronymus dicit, constat quarta decima luna Christum cenam fecisse, & quinta decima eum esse passum. Et hoc expressius manifestatur Marci 14. Primo die azymorum quando Pascha immolabant." Quinam immolabant, nisi Judæi? Tum suam responsionem ulterioribus istis verbis sanctus Doctor confirmat: "Quod autem dicitur eos, scilicet Judæos, comesturos esse Pascha in quinta decima luna, intelligendum est quod ibi Pascha non dicitur Agnus Paschalis, qui immolatus fuerat decima quarta luna: sed dicitur cibus Paschalis, id est

azimi panes, quos oportebat comedi a mundis: unde Chrysostomus ibid. Homil. 82. in Joan. aliam expositionem ponit, quod Pascha potest accipi pro toto festo Judæorum, quod septem diebus agebatur."

Inflabit: Ibidem cap. 19. est iteratus de festo Paschatis sermo, & Joannes ait: *Erat autem pasceve Paschæ hora quasi sexta.* Igitur quando Christus Dominus passus est, Judæi nondum Pascha comederant.

Respondeo primo retorquendo argumentum: si tunc temporis erat tantum pasceve Paschæ, quomodo ipsa die mane Judæi comediissent Pascha, ut sententia contrariæ propugnant auctores illo Joannis textu innixi: *Non introierunt in Prætorium ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha?* quæ duo manifestam, ut liquet, implicant contradictionem.

Respondeo secundo distinguendo: Erat pasceve ad Sabbatum, ut expresse Marci 15. habetur: *Erat, inquit, pasceve quod est ante Sabbatum:* concedo: Pasceve ad Pascha nego. Dies Jovis in qua Christus explevit agni epulas, quando Judæi immolabant Pascha, juxta eundem Marcum, erat quasi pasceve ad Sabbatum, cum enim quidam Sabbato facere licitum non foret, pridie & etiam ante præparabant ea quæ erant ad vivendum necessaria. Igitur apud Judæos dies Veneris semper erat pasceve ad Sabbatum: quia vero illud Sabbatum occurrebat in octava festi Paschatis, nomine Paschæ insignitur. Ceterum, teste Samuele Bocharto part. 1. Hierozoicon, seu de animalibus Scripturæ sacræ cap. 50. ubi de Agno paschali facit mentionem, hebdomadis dies in Beresith Rabbæ c. 11. sic numerantur: prima hebdomadis dies, secunda, tertia, quarta, quinta, pasceve, Sabbatum. Quid plura adjiciam? Non desunt Rabini qui affirmant præparationem agni a decima die, renorum cinctionem & similia, non nisi ipsa nocte qua Israelitæ de Egypto egressi sunt, obligasse: quocirca de alia præparatione non loquitur Evangelista, quam de ea quæ est ad Sabbatum.

Urgebis: Atqui erat pasceve ad Pascha. Ergo &c. Probatum subsumptum: Judæi non in die festo Christum Dominum crucifixerunt. Igitur pasceve ad Pascha. Probatum antecedens: Matt. 26. & Marci 14. dixerunt; *Non in die festo,*

sto, ne forte tumultus fieret in populo. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem nego antecedens: ad ulteriorem probationem distinguo: Et hoc primum statuerunt, concedo: & decreto priori steterunt, nego. Quidam non ipsa festi religione deterriti, sed metu populi, qui Christum ut magnum Prophetam habebat, concussi, volebant die laico Dominum occidi: verum paulo post occasione per proditorem Judam data, in furorem aëri, divina & humana perfundantes, ipso Azymorum festo mortem Christi, modo falsis testimoniis, modo etiam minaciis verbis, a Præside Pilato tandem ut suæ invidiæ facerent satis, obtinuerunt.

Contra: Joan. 19. scriptum est: *Judei ergo quoniam parascève erat, ut non remanerent in cruce corpora Sabbato, erat enim magnus ille dies Sabbati, rogaverunt Pilatum ut frangerentur eorum cura, & tollerentur.* Sed illud Sabbatum magnus dies tunc temporis dictum legitur, ea potissimum ratione quod festum Paschatis occurreret Sabbato. Igitur Christus affixus est cruci pridie quam festum celebraretur.

Respondeo distinguendo: Sabbatum hoc anno erat magnus dies propter octavam Paschæ, concedo: namque & specialia per septem azymorum dies offerebantur sacrificia, & erat magnus omnium trium concursus propter solemnitatem Paschalem; talis fuit, quando Salomon majorem Templi dedicationem septem diebus celebravit, ut Lib. 2. Paral. c. 7. habetur: *Fecit ergo Salomon solemnitatem in tempore illo septem diebus, & omnis Israel cum eo, Ecclesia magna valde, ab introitu Emath usque ad torrentem Egypti.* Erat magnus ille dies Sabbati propter festum azymorum, nego.

Injices: Atqui festum azymorum, quando Christus occisus est, incidebat non in parascève ad Sabbatum, sed in alium diem; & probatur. Opera servilia prohibebantur in die festo. Atqui tamen multi hujusmodi operibus inservierunt, & quidem justis, ipso die quo Christus passus est: nam religiosus Josephus ab Arimathæa nobilis Decurio, sepulchrum parari curavit, Nicodemus emit centum libras aloes ad corpus inungendum, Simon Cyrenæus portavit crucem, emerunt etiam piæ mulieres aromata, quibus sacrum Domini corpus condirent, ut habetur Marc. 15. & Luc. 23. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Opera servilia erant prohibita die festo Sabbati, concedo: altero die festo, subdistinguo: mere servilia & laica, concedo: pia & charitatis motivo facta, nego. Ultero statuerunt omnia prorsus opera Sabbato fuisse prohibita, sed non idem dicendum de piis operibus, quæ vel in ipsa Sabbati die erant licita, ut curare infirmos; hinc ipse Christus Judæos increpavit, quod Paralitici curationem illa die factam illi improperarent; ait enim Joan. 5. Paralitico: *Tolle grabatuum tuum, & ambula.* Dicitur etiam piæ mulieres vespere Sabbati emisisse iterum aromata, ut venientes ungerent Jesum; & Tobia cap. 2. scriptum est, justum illum die festo sepelisse mortuos. Quidquid sit de die Sabbati, aliis festis diebus poterant Judæi quædam opera etiam servilia exercere, ut coquere cibos, juxta illud Exod. 12. de octava azymorum. *Dies prima erit sancta atque sollemnis, & dies septima eadem sollemnitate venerabilis; nihil operis facietis in eis, exceptis his quæ ad vescendum pertinent.* Porro si hujusmodi opera erant licita, a fortiori & erant opera misericordiæ & pietatis.

Urgebis: Atqui Judæi operibus servilibus tunc temporis ita vacabant, ut Pascha non potuerint comedere. Ergo &c. Probatur subsumptum. Ipsa die Lunæ dominicæ quartæ ad vespeream Christum comprehenderunt, eundem tota nocte exagitaverunt, eumque ad Annam primum, deinde ad Caipham, tum ad Herodem, postremo ad Pilatum duxerunt; quæ quidem omnia non sine magno apparatu & strepitu forensi facta sunt; nam ut mortem ejus molirentur, sive falsos adhibendo testes, sive commovendo populum, nihil non tentarunt: quinimmo vel ipsi Synagoga Principes constanter eum accusantes, alternatim singulos non solum adibant Judices, sed & executioni assistere non erubuerunt improperantes ei: sic enim habetur Matth. 27. *Similiter & Principes Sacerdotum illudentes eum Scribis & Senioribus dicebant, alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere; si rex Israel esset, descendat nunc de cruce, & credimus ei.* Sic autem agitati & implicati non potuerunt agnum Paschalem luna decima quartâ ad vespeream comedere, & festum azymorum uno & eodem die quo Christus crucifixus est, celebrare, maxime cum aëris forenses & reorum punitio essent ope-

opera mere servilia. Ergo &c. Confirmatur: Sic propugnant inter Patres plurimi, qui Judæos hoc anno iuxta legis præceptum non manducasse Pascha contendunt: in primis S. Chrysostomus, qui Hom. 87. in c. 26. Matth. de eis ita loquitur:

„ Mane autem factum, non intrarunt in
„ Prætorium, ut Joannes inquit, ut non
„ contaminarentur, sed ut manducarent
„ Pascha. Unde liquido patet cupiditate
„ interficiendi Christum prævaricatos fuisse,
„ ac alia die Pascha comedisse; non
„ enim Christus tempus Paschæ transgressus
„ est, sed illi audacissimi homines, &
„ nulle transgredientes legis præcepta;
„ quoniam ita inflammati erant, & sæpe
„ conati capere ipsum nihil facere potuerunt,
„ ex insperato nacti quod cupiebant
„ tempus Paschæ transfulerunt, ut
„ ardentes cæde animos suos explerent. „
„ Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Et ante motam in Christum tragediam agnum Paschalem manducaverant Judæi, concedo: & non manducaverant, nego. Quod autem hæc solutio sit ad rem, non ex uno constat capite. Primo quidem jam a duobus circiter diebus certiores de Christi traditione facti per Judam Iscariotem, abique negotio Pascha manducare poterant, cum hoc ad vespæram versus horam nonam, iuxta Josephum, heret in singulis familiis, & ideo opus non erat ad hoc Sacerdotum ministerio; tum nocte Pharisei dederunt Judæ cohortem ut comprehenderet Jesum, quem milites ad Annam primum, deinde ad Caipham vinculum duxerunt. Igitur non ipsi Synagoga Proceres ad hortum venerunt, ut Christum ligarent & in iudicium adducerent. Ultero fatemur vacasse strepitui forensi, sed rem tanti momenti faciebant, ut ne captivus ab eorum eriperetur manibus, absque scrupulo eum morti tradere non dubitaverint, servata solum ab omni opere & iudicii strepitu Sabbati die. Non nihil tamen attendisse ad festum ex duobus liquet, nimirum ex eo quod, ut habetur Joan. 19. *Non introierunt in Prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha*, hoc est, cibos Paschales: constat etiam ex alio momento eos attendisse ad festum, cum scilicet responderunt Pilato Christi causam eis dimittere volenti: *Nobis non licet interficere quemquam*. Quorsum non licet? Nisi propter

festum primæ diei Azymorum. Audiendi sunt etiam alii Evangelistæ de ceteris circumstantiis. Marci 14. legitur: *Erat autem Pascha & azyma post biduum, & quarebant summi Sacerdotes & Scribæ quomodo eum dolo tenerent*. Videas velim duobus diebus ante Pascha convenisse cum Juda de Christo capiendi & crucifigendo: & Joan. 18. *Judas ergo cum accepisset cohortem a Pontificibus & a Phariseis ministros, venit illuc cum laternis & facibus*. Audis Judam venire ad hortum, non Phariseos & Scribas: audis Judam illuc venire, qui tamen comederat agnum cum Christo; quidni & comeditissent Principes Sacerdotum in propriis domibus, cum ipsi ad comprehendendum Christum tunc non essent occupati, sed domi manerent?

Ad confirmationem ex S. Chrysostomo desumptam, respondeo I. opponendo Chrysostomum Chrysostomo, qui Homil. 84. initium passionis Dominicæ explicans, de Judæis hæc profert: „ Tunc immiserunt in eum manus, & tenuerunt illum ipsa nocte in qua conederunt Pascha, tanta insaniam tantoque furore agitabantur &c. „ II. dissolvendo: Transfulerunt Pascha, hoc est sacrificia Paschalia, transeat: immolationem Agni nego. Dico transeat, cum expresse habeatur Joan. 18. *Non introierunt Prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent pascha*; quam sententiam de cibis & sacrificiis Paschalibus intelligi non semel ostendimus; sed dato & non concessio sanctum Chrysostomum loqui de sacrificiis, nihil vetat aliquos ad sequentes dies transfuisse sacrificia, cum per totam festi Paschatis octavam licitum esset victimas offerre: sed & hoc de aliquibus Judæis in morte Christi acceleranda occupatis, & non de Sacerdotibus intelligi debet.

Ad id vero quod idem S. Doctor ait, Judæos hoc anno prævaricatos legis ex-titute, utique distinguo: Fuerunt prævaricatores, eo quod innocentem & benedictorem occiderunt, & strepitui forensi abique causa vacaverint, concedo: eo quod agnum Paschalem non comederint, nego. Alias S. Chrysostomus sibi ipsi contradiceret, quippe qui Homil. 84. asserat Judæos ipsa nocte qua Christum comprehenderunt, agnum manducasse. Ceterum potuit S. Doctor isti in-hærere sententiæ, sed altera probabilior est.

Di-

Dices: Si sacrificia Paschalia hoc anno ad aliam diem a festo azymorum distinctam transulerunt Judæi, utique & agnificum, cum immolatio agni esset inter sacrificia Paschalia unum celeberrimum.

Respondet nos in ea non versari sententia, ut credamus Judæos ad aliam diem transivisse sacrificia; sed dato & non concessio S. Chrysostomum hoc dixisse, non quidem de Synagoga, quam legi obediunt pro usu agni ex superioribus diebus luce meridiana clarius constat, scripsit, sed de aliquibus; dictum est nomine sacrificii non intelligi a sancto Doctore agni immolationem, cum ea non esset sacrificium rigorose sumptum, quandoquidem indifferenter a patre-familias, & non a Sacerdotibus præcise mactaretur agnus, nec Deo offerretur; sed assum igne festinanter omnes eum manducarent. Ex quibus omnibus liquet omnes Judæos, non quidem exceptis Scribis & Phariseis tametsi ad mortem Christi accelerandam deditis, agnum potuisse comedere, hoc enim in paucis fieri debebat. Quidni igitur absoluta agni caeremonia, furore acti Pharisei & Scribæ, potuerint iudicio damnationi Christi vacare?

Reponet: Quod non ab uno, sed a multis Patribus omni exceptione majoribus defenditur, abique temeritate non revocatur in dubium: Sed multi gravissimi Patres propugnant Judæos tempore passionis Christi Pascha non comedisse juxta legis mandatum; & probatur. Sic propugnat Venerabilis Beda in c. 19. Joannis S. Augustinus Tract. 120. in Joan. pag. 226. ubi explicans illa Joannis de sepultura Christi verba: *Illi ergo propter parasceven Judæorum, quia juxta erat monumentum, posuerunt Jesum*: ait: „ Accedat, leratam vult intelligi sepulchram, ne „ advesperasceret. Quando jam propter „ parasceven, quam cenam puram Judæi latine usitatus apud nos vocant, „ facere tale aliquid non licebat? „ Sed nomine cenæ puræ nihil aliud intelligit Augustinus, quam agni cenam, eo quod absque ciborum apparatu heret, sed tantum cum laetis agrestibus, & festinanter. Ergo &c.

Respondet distinguendo majorem: Si in unum aliquod unanimiter conspiciunt Patres, concedo: sin minus, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Tametsi quidam inter Patres, Judæos

tempore passionis Christi Pascha procrastinasse autem, multo plures Scripturæ auctoritate suffulti contrarium propugnant, imprimis Doctor Angelicus in rebus Theologicis indignis nulli secundus. Quinimmo alii sancti Doctores priori sententiæ nonnihil patrocinantes, abique negotio in gratiam nostræ sententiæ explicari possunt. Ceterum SS. Augustinus & Beda non in propria, sed in aliena loquuntur opinione, quam solummodo quantum ad horam mortis Christi approbant.

Ad confirmationem nego minorem, videlicet nomine cenæ puræ intelligi apud Augustinum etiam agni Paschalis, sed potius cenam solemnem, quam qualibet feria sexta faciebant: namque teste Irenæo Lib. 1. Har. c. 10. propter imminentem Sabbati diem Judæi instituerant cenam solemnem, quam ut a jejunio secernerent, nomine cenæ puræ celebrabant. Ita quoque Tertullianus Lib. contra Marcionem c. 4.

Convellitur sententia P. Mauduit Congregationis Oratorii Gallicani Presbyteri.

OBJECIT Auctor iste Gallicæ Analyse: Judæi non potuerunt celebrare Pascha anno quo Christus mortuus est nisi luna decimaquinta post conjunctionem lunæ cum sole, hoc est feria sexta ad vesperam; tametsi Dominus Jesus luna decima quarta juxta legis præceptum Agnum Paschalem comederit. Ergo &c. Probatur antecedens: Ex decreto Synodii transulerant Pascha, ne duo festa occurrerent, quia festorum occurrentia populo gravis erat, cum nec sepelire mortuos in fervidis illis regionibus, nec alia hujusmodi opera etiam pia diebus sanctis possent facere, sicque festum azymorum ipso die sabbati tunc temporis occurrit. Jam vero, Neomenia ita translata, factum est ut dies decimus quartus primi mensis, a Neomenie consecratione inciderit in feriam sextam, ad cujus vespeream Judæi Agnum Paschalem manducarent, quem Christus comederat antecedenti die, qui, a conjunctione lunæ cum sole, fuit decimus quartus primi mensis: quocirca hoc anno & Christus, & Judæi Agnum die decima quarta primi mensis diversimode comederunt: Supponit igitur auctor Judæos ita suos disposuisse canones ut Pascha nunquam incidere

deret in secundam, quartam, aut sextam feriam, seu in diem Lunæ, Mercurii, & Veneris.

Respondeo negando antecedens quoad primam partem, in qua quidem asserit P. M. Judæos tempore passionis Christi non potuisse celebrare Pascha nisi luna decimaquinta: Ad probationem nego Judæos, transiisse festum azymorum in Sabbatum sublequens, quod non una evincit ratio. Prima: tamen si Judæi nunc ita suas disponant Neomenias, ut festi dies nusquam continui sint, citra dubium est canones quibus impræsentiarum pro isto momento utuntur Judæi, fuisse antiquis prorsus ignotos. Hoc ipsum constat tum ex Talmudicis libris longe post passionem Christi exaratis, qui passim referunt festa quæ Sabbato continua sunt, tum etiam ex testimonio Abenezza inter Rabbinos doctissimi, qui in caput. 23. Leviticus probat tam ex *Misna* quam ex Talmude Pascha non semel in secundam, quartam & sextam feriam incidisse. Idem demonstrat Abbas Bartholocius in Bibliotheca Rabbinnica ex *Misna*, & *Gemera*. Quinimodo L. 13. antiq. c. 16. non levius exemplum festi sabbato continui adducitur; refert Josephus ex Nicolao Damasceno Antiochum pugnaturum adversus Parthorum Ducem duobus diebus in itinere hæsisse, Pontifice hoc expostulante Hircano Judæo propter festorum celebrationem, in qua non erat licitum Judæis proficisci, nam quinquagesima festivitas, id est Pentecostes, post Sabbatum instabat.

Altera ratio quæ nostra innititur responsio ei est, quod Quatuordecimanis, ut dictum est supra, solemne esset celebrare Pascha luna decimaquarta quacumque die occurreret juxta morem Judæorum, ut scribunt Eusebius L. Hist. Eccl. cap. 23. Epiphanius Her. 50. Augustinus L. de Her. c. 29. Philastrius in hæresi de festo Paschatis, Theodoretus L. 3. fabul. Her. quod dubio-procul argumentum est Judæos tempore quo Christus passus est, e suo loco nondum suas movisse pro celebrando Paschate Neomenias.

Tertiam pro astruenda nostra sententia affert rationem eruditissimus R. P. Graveson Dominicanus traß. de Mystico Incar. differ. 19. his verbis: „Agnus Paschalis non potuit alibi immolari, quam in Templo Hierosolymitano, post sanguinem ad altare fufum, & adipem igne absumptum, sicut docet Maimo-

nides L. de Paschate cap. 1. sect. 6. in Templo autem nascari haud potuit Agnus Paschalis nisi omni consentiente populo, quo fit ut dies mastationis Agni Paschalis a privato homine anticipari minime poterit, juxta illud Exodi cap. 12. 6. *Immolabitque cum*, id est Agnum, *universa multitudo filiorum Israel ad vesperam*. Si igitur Judæi, anno quo Christus mortuus est, Pascha suum distulissent ad vesperam diei decimæ quintæ, Agnus Paschalis fuisset hoc anno dumtaxat immolatus in Templo Hierosol. die decima quinta, ex quo sequeretur quod Christus qui Pascha celebravit sub finem diei decimæ quartæ, Agnum Paschalem concedisset in Templo Hierosolymitano non maritum, eoque facto legem violasse. Quod est inconveniens: graviter enim offendisset Judæos erga ipsum jam-jam exacerbatos, translationis enim festi decreto omnes obedire tenebantur, tamen si in consecrandis Neomeniis seu noviluniis, & in designandis festis diebus aliquis obrepisset error, ut testatur Maimonides in tractatu *Hiddush KaKodesch*, seu de consecratione mensis cap. 2. n. 10. his verbis: „Cum domus judicii, seu *Sanhedrin*, Neomeniam consecravit, sive erret, aut in errorem incidat, illa tamen est consecrata: nec quicquam est qui non teneatur festa observare, secundum illam diem, licet error non noverit.

Quarta ratione convellitur systema P. Mauduit. Supponit enim Judæos a conjunctione lunæ cum sole juxta rigorem Astronomicum Neomeniam computasse, & ab eis dumtaxat Neomeniam ad diem sequentem post conjunctionem lunæ cum sole fuisse translata, quandoquidem duo festa hoc anno fuissent continua: sed hæc suppositio falsissima est, nimirum Judæi ante urbis Hierosolymitanæ subversionem, nullis cyclus tabulis Astronomicis in stabiliendi sui anni forma usi sunt, nec a conjunctione lunæ cum sole Neomeniam seu novilunia computasse certum est, sed tantum ab aspectu, seu apparitione lunæ; quæ quidem apparitio, uno aut altero die posterior est conjunctione lunæ cum sole. Sic tradunt inter Rabinos vetustissimi apud Langium Lib. 1. de annis Christi cap. 6. Petavius L. 2. de doctrina temporum, vetus Auctor apud Clementem Alexandrinum Lib. 6. Strom. ubi de Judæis differens ait: „Et nisi

„ nisi luna apparuerit, non agunt Sab-
 „ batum, quod dicitur primum, neque
 „ agunt Neomeniam, neque azyma, ne-
 „ que festum, neque magnum diem. „

Demum hac ulteriori ratione idem con-
 furatur systema. Ideo festum azymorum a
 Judæis translatum putat P. Mauduit,
 ut duorum festorum consecutio vitaretur:
 Sed illud Poetæ jure merito illi tri-
 buendum est, incidit in *Syllam volens vi-
 tate Caribdim*. Re vera quidem septima
 azymorum dies, quæ perinde ac prima
 apud Judæos festiva erat, incidisset in
 diem Veneris subsequenter, sicque duo
 festa fuissent continua, quod tamen ita
 vitare contendit auctor, ut velit festum
 azymorum in sabbatum anno quo Chris-
 tus mortuus est translatum fuisse, ut
 hoc calculo habeat Judæos tunc temporis
 Pascha comedisse luna decimaquinta ad
 vespæram. Igitur non sunt principia,
 nec utique stare potest ejus de celebra-
 tione Paschæ apud Judæos sententia.

*Discutitur & refellitur opinio R. P. Pez-
 ronii, Ordinis Cisterciensis, & Doctoris
 Parisiensis.*

OPONES II. Veteres Hebræi mensi-
 bus lunaribus utebantur. Igitur non ni-
 si die Veneris ad vespæram Pascha cele-
 brarunt. Probat antecessens auctor lau-
 datus. Mensis lunaris apud Judæos non
 nisi a conjunctione lunæ cum sole inci-
 pit: videlicet cum sit interlunium, seu a
 prima lunæ phasæ, hoc est apparitione:
 hinc duplicem apud Judæos extitisse neo-
 meniam autumat. Unam a conjunctione
 lunæ cum sole, alteram, eamque poste-
 riorē a prima lunæ apparitione compu-
 tatam, ac subinde duplicem quoque fuisse
 diem decimum quartum lunæ, quo
 Pascha celebrari poterat: Ex quo con-
 cludit Christum Agnum Paschalem com-
 edisse luna decimaquarta ad vespæram,
 computando a conjunctione lunæ cum so-
 le, Judæos quoque, sed die Veneris qui
 erat dies decimus quartus a phase seu
 apparitione lunæ.

Respondeo negando consequentiam: Ad
 probationem jam patet responsio ex mox
 dictis, cum diximus ignotum fuisse anti-
 quis Judæis uti tabulis astronomicis, &
 diem decimum quartum numerasse modo
 a conjunctione lunæ, modo etiam a
 priore lunæ phasæ, cum constet non nisi
 a primo lunæ aspectu suis consecrasse

Neomenias. Incassum igitur hanc dupli-
 cem decimam quartam diem Judæos ha-
 buisse commemorat auctor; tamen enim,
 teste Buxtorfio, recentiores Judæi npote
 inde disperfi festum Paschæ per duos
 dies, celebrare soleant, ut certiores eva-
 dant se a vero festi die non multum aber-
 rare, quamvis etiam nonnulli veteres a
 Judæis remotissimi, binos in celebratione
 Paschæ dies observarent, eo quod ipsi
 vix innoteclere possent dies qua Judæi
 Hierosolymitani decrevisset celebrare,
 cujusque mensis neomeniam, ex qua reli-
 qua festa celebranda pandebant, conse-
 crare vellent, nullo tamen antiquitatis
 monumento probari potest in Judæa,
 maxime vero Hierosolymis alios fuisse Ju-
 dæos qui uno die, alios qui altero die
 Agnum Paschalem comederent: cuius
 rei argumentum est, quod nullum us-
 quam fuerit in civitate Hierosolymitana
 de die celebrandi Paschæ diffidium.
 Igitur probabilitate caret ista sententia
 qua statuitur Christum cum una parte
 Judæorum una die, Phariseos vero &
 Sacerdotes cum altera parte diverso die
 Paschalem Agnum comedisse: sed omnes
 vel die a lege statuto, vel altero per de-
 cretum domus judicii assignato, celebrare
 tenebantur.

*Exponitur explicatio R. P. Harduini Societatis
 Jesu insignis Theologi, & abjicitur.*

REPONES: Conciliandæ sunt sacræ
 Scripturæ quæ præ se ferunt de festi
 Paschæ celebratione, anno quo Chris-
 tus mortuus est, contradictionem: Sed
 absque negotio conciliari possunt, ut pro-
 pugnat laudatus Scriptor in suo opere de
 selectis questionibus Amstelodami anno
 1709. typis excuso, si attendatur Galilæos,
 & Israelitas seorsum a Judæis
 Pascha Hierosolymis celebrasse: Quocir-
 ca Christus utpote Galilæus Pascha die
 integra, ante Judæos comedit, isti vero
 die sequenti, videlicet feria sexta ad
 vespæram celebrarunt. Primum, *inquit*,
 innunt Matthæus, Marcus & Lucas,
 dum dicunt Christum prima die azymo-
 rum, in qua necesse erat occidi Pascha
 misisse Petrum & Joannem ut parerent
 Pascha: Eo loci, *ait*, de Galilæorum &
 Israelitarum Paschate sit sermo; cum
 enim gemina foret agnorum mactatio,
 isti tres Evangelistæ non nisi de Pascha-
 te Galilæorum loquuntur. Quando vero
 Joan-

Joannes c. 18. ait : *Erat enim mane , & non introierunt in prætorium ut non contaminarentur , sed ut manducarent Pascha ;* & c. 19. *Erat parasceve Pasche ;* voluit designare Pascha quod Judæi altera die celebrarunt. Igitur Judæi hoc anno Agnum Paschalem luna decima quinta ad vespeream comederunt .

Respondeo primo , contradictionem Scripturarum in celebratione festi Paschatis nullam esse , nisi penes aliquos terminos , qui facile explicantur , si dies solemnus computetur a priore vespere , sicut de factis fuit semper in more positum ejus initium sic ducere : Ex probationibus autem , tum ex solutione ad priora argumenta consensus Evangelistarum per omnia affulget .

Respondet R. P. Graveson tract. de Incar. diss. 19. ne quidem speciem veri præse ferre P. Harduini systema : Primo quidem quia neque ex ullis antiquitatis monumentis , neque ex sanctis Patribus , neque ex ullo probatæ fidei testimonio evinci potest duplex extitisse Pascha , alterum pro Galilæis & Israelitis uno die , alterum vero pro Judæis etiam posteriori die celebrandum . Sed omnes juxta legem & domus judicii decretum , eodem prorsus die Agnum Paschalem concedere debebant . Secundo , Christus erat de Tribu Juda de nobili prosapia David , cum igitur legem ad unum usque jota adimpleverit , dicendum est non cum Israelitis , sed cum suis Fratribus videlicet Judæis eum celebrasse Pascha . Multas alias tam in Historia , quam in Chronologia exarrationes retexit & confutavit Auctor Libri inscripti *Vindiciæ veterum* Scriptorum contra Joannem Harduinum Societatis Jesu Presbyterum .

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Judæi tempore Passionis Christi Agnum Paschalem juxta legis præceptum immolaverunt .

PRIMO : Hoc annuntiant Scripturæ , quædam Exod. 12. præcipit Deus ut cultu sempiterno celebretur Pascha ; Judæi autem tametsi mali , plurimum ad legis litteram attendebant ; quod autem sic fecerint anno quo Christus mortuus est , habetur Matth. 26. his verbis : *Prima autem die azymorum accesserunt Discipuli ad Jesum dicentes , ubi vis paremus tibi comedere pascha ?* Ergo &c.

Secundo : Sic docent SS. Patres , Origenes Tract. 35. in Matth. Tertullianus L. 4. contra Judæos. Epiphanius Hær. 70.

Tertio : Id evincit hæresis Quartodecimanorum , qui ea ratione proscripti sunt ab Ecclesia quod pertinaciter relicto Ecclesiæ Romanæ ritu pro celebrando Paschate die Dominico , voluerint adhærere Judæorum consuetudini , luna decima quarta terminante primi mensis , quacumque die occurreret , sanctum Paschatis festum celebrando ; hinc Quartodecimani dicti sunt .

SYNOPSIS OBJECTIONUM

ET RESPONSIONUM.

PRIMO : Incausum obijciunt illud Joan. 18. *Erat autem mane , & ipsi non introierunt in prætorium , ut non contaminarentur , sed ut manducarent pascha .* Cum nomine Pascha , teste D. Thoma , ibi intelligantur cibi paschales . Unde pridie ad vespeream juxta legis præceptum jam manducaverant Agnum Paschalem .

Secundo : Nec magis urgent illa S. Joan. verba : *Erat autem parasceve Pasche* , hoc est parasceve ad sabbatum Paschæ : Si quidem a festo denominabantur singuli octavarum dies .

Tertio : Non negamus aliquos Doctores propugnare cum Græcis Christum celebrasse Pascha luna decimatercia terminante , sed fatius est in hoc adhærere Ritui Romano , qui festum Paschatis a Christo luna decimaquarta terminante celebratum supponit . Ceteræ opiniones ingeniosæ quidem sunt , sed veritatis speciem non habent .

SECTIO SECUNDA.

Num Christus Dominus Pascha celebraverit anno quo mortuus est , luna decimaquarta juxta legis mandatum ?

CONCLUSIO.

Christus Dominus tunc temporis celebravit Pascha luna decimaquarta terminante .

Probatum rationibus Theologicis .

PRIMA : Evangelistæ accurate scripserunt vitam & opera Christi , ea potissimum

simum quæ sub finem vitæ peregit Salva-
tor noster : Atqui ex Evangelistis Agnum
Paschalem juxta legis mandatum comedit,
scilicet luna decimaquarta terminante .
Ergo &c. Probat minor Matth. 26. sic
habetur : *Prima autem die azymorum, ac-
cesserunt Discipuli ad Jesum, dicentes : ubi
vis paremus tibi comedere pascha ?* Rursus
S. Marcus c. 14. *Et primo die azymorum,
quando pascha immolabant, dicunt ei Disci-
puli, quo vis eamus, & paremus tibi ut
manduces pascha ?* Rursus S. Lucas cap.
22. *Venit autem dies azymorum, in qua
necesse erat occidi pascha . Et misit Petrum
& Joannem, dicens : Euntes, parate nobis
pascha ut manducemus .* Porro primus dies
azymorum solum Paschæ celeberrimum
vocabatur, eo quod pridie in vigilia ad
vesperam Agnus Paschalis comederetur :
Igitur Christus ritum Agni complevit luna
decimaquarta terminante, decima vero
quinta inchoante, hoc est die Jovis ad
vesperam, quod non obscure subindigi-
cant Evangelistæ, dicendo Christum man-
ducasse Agnum Paschalem prima die azy-
morum, hoc est prima festi vespera,
quandoquidem dies festi suum ducebant
initium a primis vesperis, juxta illud Le-
vit. 17. *A vespera usque ad vesperam cele-
brabitis sabbata vestra .* Hoc ipsum subno-
tat S. Joannes c. 13. *Ante diem festum
Paschæ sciens Jesus . . . & cana facta .*
Non igitur ipsa festi dies, sed in vigilia
ad vesperam . Igitur ex Evangelistis Chri-
stus pascha comedit decimaquarta luna
terminante, juxta legis præscriptum .

Altera hæc est : Christus eo prorsus die
celebravit Pascha, quo primum in Ægy-
pto celebratum est ab antiquis Judæis :
Sed illi Agnum Paschalem in Ægypto co-
mederunt luna decimaquarta terminante;
sic enim habetur Exod. 12. *Dixit Domi-
nus ad Moysen & Aaron . . . Loquimini
ad universum cœtum filiorum Israel, &
dicite eis : decima die mensis hujus, tollat
unusquisque Agnum per familias . . . serva-
bitis eum usque ad quartam decimam diem
mensis hujus . Immolabitque eum universa
multitudo filiorum Israel ad vesperam .* Quod
autem eo tempore, & juxta primam in-
stitutionem Pascha sic celebratum sit, de-
clarat sacra Synodus Tridentina Sess. 22.
c. 4. *Sacerdotem secundum Ordinem Mel-
chisedech se in æternum constitutum,
chisedech se corpus & sanguinem suum
declinans, corpus & sanguinem suum
sub speciebus panis & vini Deo Patri
obtulit . . . Nam celebrato veteri Pa-*

*scha, quod in memoriam exitus de
Ægypto multitudo filiorum Israel im-
molabat, novum instituit Pascha, scilicet
sum ab Ecclesia per Sacerdotes sub si-
gnis visibilibus immolandum in memo-
riam transitus sui & hoc mundo ad
Patrem . . . Ergo &c.*

*Tertia : Christus testatur se adamussim
legem velle obsequere, Matth. 5. Non ve-
ni solvere legem, sed adimplere .* Atqui
lex, ut dictum est, præcipiebat Agnum
Paschalem manducari die decimaquarta ad
vesperam : Ergo &c. Christum autem in
hoc potissimum puncto adimplevisse legem
non una aut altera evincit ratio : I.
Ut effectus responderet verbis, dixerat
enim legem se velle adimplere, & cum
a Joanne baptizari petiit, obtinente Pro-
phetæ Matt. 3. dixit, *Sic enim decet nos
implere omnem justitiam .*

II. Ex dictis constat Judæos hoc anno
juxta legis præscriptum Pascha celebra-
re : utique igitur & celebravit Christus, si-
ninus illi, qui criminationum causas ad
perdendum Christum quærebant, ipsum
violatæ legis palam insinuascent, quippe
qui integra die legitimam Paschatis cele-
brationem anticipasset, quod quidem a
Iuda proditore absque negotio rescire po-
tuisse Principes Sacerdotum . Demum si
Christus diem a lege præscriptum antever-
tisset, ut perperam contendunt Græci,
non ausus fuisset paterfamilias, ad quem
Christus misit Discipulos, ut Pascha apud
ipsum pararent, cœnaculum suum ad
Agnum Paschalem die non legitima com-
edendum præbere, namque timuisset ne,
ut fautor violatæ legis accusatus, trans-
gressionis poenas luisset . Ergo &c.

Sancti Patres in articulo superiori huic
assilulantur opinioni : in primis S. Chry-
sostomus, qui Homil. 82. asserit Christum
sic egisse : *Quia, inquit, omnia quæ
sunt legis, adimplevit .* Et homil. 87.
dixerat : *Id fecisse ut semper in om-
nibus offenderet usque ad extremum
passionis diem, se non esse adversarium
legis .* Hinc Arcudius L. de Euch. c. 14.
& sequentibus vindicat sanctum Docto-
rem & nonnullos alios Græcos Patres ab
ea calumnia, quam Græci Schismatici
illis inurunt, dicendo illos Patres propu-
gnasse Christum diem a lege præscriptum
pro celebratione Paschatis prævenisse .
Eam sententiam elegantis calamo defen-
dit Cardinalis Humbertus Sylva Candi-
dæ Episcopus L. contra Græcorum calu-
mnia

mnias. Eam Anselmus Epist. ad Volterranum.

Quarta sic proponitur: Christus Dominus mortuus est die sequenti quo Pascha cum Discipulis celebraretur, ut ex Evangelistis liquet: sed cruci affixus est die decimaquinta: Igitur die decimaquarta Agnum Paschalem comederat. Probatur minor. Inter Patres Græcos sic censent SS. Chrysostomus Hom. 86. in Matth. Cyrillus Hierosolymitanus catech. 13. his addit Socrates L. 5. Hist. Eccl. cap. 21. inter Latinos Cyprianus L. de Coena Dom. Tertullianus L. adversus Iudeos: Ergo &c.

Quinta: Asiatici eo potissimum innixi fundamento Pascha celebrare volebant luna decimaquarta quacumque die contingeret, ut testatur Eusebius L. 5. Hist. Eccl. c. 13. & 24. quia dicebant Christum ipso die Agnum Paschalem cum Discipulis comedisse, & de hac re neque a Victore primo, neque a Conciliis adversus eos adunatis reprehensi sunt, sed quod Dominica sequenti festum juxta Ecclesiæ Romanæ traditionem agere renuerent. Igitur argumentum est illo die Christum Pascha Iudaicum celebrasse.

Sexta: Christus Agnum Paschalem non comedit luna decimaquarta inchoante, hoc est die decimatertia, alias in pane fermentato, qui tunc adhuc erat in usu, coniecrasset, quod propugnant Græci; sed hoc ab Ecclesia Latina longe propellitur tamquam Scripturæ sacræ contrarium; sic enim habetur, Matth. 26. *Prima autem die azymorum accesserunt Discipuli ad Jesum dicentes, ubi vis paremus tibi comedere Pascha.*

Propterea nec felicior est P. Lamy contendens hoc anno Christum morte præventum Agnum Paschalem non comedisse. Et vero illa sententia falsi convincitur omnium Evangelistarum & Patrum auctoritate: Quid plura, novitatem sapit, & a traditione recedit.

Proponuntur simul & solvuntur Dissensiones.

OPPOS. I. Christus celebravit Pascha secundum legis præscriptum: Sed juxta legem celebrandum erat luna decimatertia terminante, decima vero quarta inchoante: Et probatur. Exodi 12. lex de ista celebratione a vespere ad vespere facienda refertur pro festo, quod esu Agni

in prima inchoabatur vespere: Sed illa prior vespere occurrebat luna decimatertia terminante, ita ut festum juxta diem naturalem luna decimaquarta inchoante contingeret. Ergo &c. Probatur minor. Illud celebraverunt primum Iudæi quando egressi sunt de Ægypto: Atqui tunc temporis Agnum comederunt luna decimatertia; festum vero luna decimaquarta egerunt. Et probatur. Egressi sunt de Ægypto mense primo luna decima quinta, tunc enim profecti sunt, juxta illud Exod. 12. *Profectique sunt filii Israel de Ramesse in Succoth sexaginta fere millia seditum virorum, absque parvulis & mulieribus, & vulgus promiscuum innumerabile.* Atqui inter istum egressum & immolationem Agni debuit mediare saltem una dies: Igitur cum profecti sint luna decimaquinta, jamjam Agnum comederant luna decimatertia terminante. Probatur ista minor. Egressi sunt altera die a phase. Ergo &c.

Respondeo primo, ex illis argumentis inde sequi Christum cruci affixum fuisse die Jovis, quod est contra communem sententiam Ecclesiæ.

Respondeo secundo negando minorem omnium argumentorum: Ad ultimam probationem, distinguo: profecti sunt, altera die artificiali a phase, concedo: altera die solemnii, nego. Phase in vigilia festi ad vespere factum est, ut non semel diximus, festivitas vero die sequenti: hoc ipsum clare exprimitur Num. 18. his verbis: *Decima quarta die mensis phase Domini est, & decima quinta solemnitas.* Igitur phase primum in Ægypto die decimaquarta manducaverunt, die vero decimaquinta profecti sunt. Hoc quoque sufficienter explicatur in Scriptura, ubi dicitur I. filios Israel profectos fuisse die decimaquinta & altera die celebrasse Pascha; quænam altera? Nisi decimaquarta cum ipsa nocte immediate subsequente percussi sint primogeniti, & absque mora compulsi sint Israelitæ de sinibus Ægypti egredi. Non abs re erit hic texere vera libri Num. cap. 33. *Profecti igitur de Ramesse mense primo, quinta decima die mensis primi, fecerunt altera die phase filii Israel in manu excelsa, videntibus cunctis Ægyptiis, & sepelientibus primogenitos, quos percusserat Dominus.*

Instabis: Atqui phase tunc Iudæi celebraverunt die decima tertia. Ergo &c. Non poterant nocte cœnæ e suis atris

egredi : Igitur post unam diem integram
a phasē profecti sunt de Ægypto. Probat-
ur antecedens : Exod. 12, ita legitur : *Nul-
lus vestrum egredietur ostium domus sue ,
usque mane.* Ergo &c.

Respondendo negando subsumptum. Ad probationem, distinguo: Non poterant filii Israel egredi et domibus prima altera noctis vigilia, eo quod prohibuerat Moyses, concedo: tertia vigilia, nego. Nox in tres dividitur partes; prima est ab occasu solis usque ad horam nonam; secunda computatur a nona usque ad duodecimam: posterior vero a duodecima ad tertiam, quæ annexum habet, maxime in Ægypto, diei cruciculum. Ergo Moyses prohibuit filiis Israel ne in profundo noctis, dum tanta primogenitorum strages perageretur, egrederentur et domibus, sed exasperati Ægyptii manum Domini super suos primogenitos aggravatam videntes, veniti ne similia eis contingerent, Israelitis derепente egredi coegerunt, hora circiter tertia, adeoque die decima-quinta jam illucescente, sic altera die a phæse.

Repones : Filii Israel dicuntur Exod. 12. exiisse de Aegypto sexcenta ferme millia pedum, non numeratis parvulis & mulieribus, & ab Aegyptiis vasa aurea & argentea petiisse : Sed nec tanta multitudo in unum congregari locum, nec immensam colligere potuit suppellectilem in illa brevi temporis angustia, quæ intercedit inter vespem diei decimi quarti terminantis, & mane ejusdem noctem complectente : Igitur altera die integra a phae profecti sunt, & consequenter Pascha luna decimatertia celebrarunt.

Respondens distinguendo minorem : Hæc omnia tam brevi temporis spatio cito fieri non poterunt, scilicet Dei providentia specialis, concedo : Deo adjuvante, nego . Moyses sciens quid Dominus in gratiam Hebræorum facturus erat, absolute prioribus portentis, monuit filios Israel ut essent ad proficiscendum parati, nuncque vix plaga prima facta est, quod Propheta petierit a Pharaone exire de Ægypto, ut iret in desertum ad sacrificandum Domino : Promittitque Pharaonem, verum induratum Judæos retinebat : sed respondit plagis per plures dies : ut describitur a capite septimo Exodi usque ad duodecimum inclusive, iterum atque iterum liberatatem Israelitis concessurum se spondidit, at iterum etiam atque iterum

obduratus non fletie promissis, donec, vifa manu Domini super primogenitos gravissima, non solum egrediendi dedie facultatem, sed & commovente populo suo, hoc abique mora fieri voluit. Igitur Hebraei a Moyle vel ante plazas inditatas coram Pharaone de egressu admoniti, iocreto & citra tumultum ad proficiscendum sese accingere coeperunt, Deo vero protegente, gratiam tunc temporis invenerunt apud Aegyptios, & ab eis necessariam ad faciendum Domino suppellectilem obtinuerunt, maxime cum totius Aegypti visis stupendis prodigiis commoveretur cor, & cuncti propter irruentia continuo mala cederent Hebraeorum votis pro exitu. Quis enim ad malum horribile avertendum cuncta postulata non dedisset, ut propriae consulere salutis, quandoquidem hoc unum ad hoc sufficiebat, nimirum relaxatio populi Israelitici, ut egrediens de Aegypto sua redderet vota Altissimo: Neque vero probabiliter caret sententia eorum, qui vel ipsi exitus die Hebraeos ab Aegyptiis accepisse vasa & alia sibi necessaria atque utilia propagant; namque expergefacti Aegyptii, omnes primogenitos exterminatos animadvertentes, veriti ne quid simile eis contingeret, cuncta expostulata lubenti animo dederunt Hebraeis, ut citocius ab eis discederent: Quod autem altera die solemnii a phae non factum sit, argumentum illud est, quia conspersam tantum farinam in pallis involutam ad coquendum pro visu panem azymum apportaverunt, ut habetur ibidem Exod. 12. Si autem una integra mediasset dies inter exitum & phae, abique nerotio fermentatum pro more habere potuissent.

Injisses : Hebræi erant per totam Ægyptum dispersi : sed inter tantas temporis angustias , non potuerunt in unum congregari ad proficiscendum : Ergo &c.

Respondere primo, si providentiali specialem excludas, nec in uno integro die hoc fieri potuisset, unde si quid argumentum probaret inter phasē & exitum non una solum sed multiplex dies numeraretur.

Respondeo secundo ut supra, distinguendo: Et jamjam admonitus populus erat ad exitum paratus, concedo: & non erat, nego. Hebræi ut habetur Genes. 48. & 49. non totam Ægyptum, sed terram Gessen habitabant, ubi multas ædificave-

rant urbes : eos autem in Rameffe ver-
sus Ægypti confines Moyles adunaverat ,
& ex Rameffe in Socchot , deinde in de-
sertum cum armentis suis abierunt : Sic
enim habetur Exod. 12. *Profectique sunt fili-
lii Israel de Rameffe in Socchot sexcenta fere
milia peditum virorum , absque parvulis &
mulieribus . Sed & vulgus promiscuum innum-
merabile ascendit cum eis , oves & armenta ,
& animantia diverſi generis multa nimis .
Coxeruntque farinam quam dudum de Ægy-
pto conſpersam tulerant , & fecerunt subci-
nericeos panes azymos : neque enim poterat
fermentari , cogentibus exire Ægyptiis , & nul-
lam facere ſinentibus moram , nec pulmenti
quicquam occurrere præparare .*

Oppones II. Christus suæ passionis tem-
pore Pascha die decimaquarta mensis non
potuit, seclusa legis prævaricatione, cele-
brare : Ergo &c. probatur antecedens .
Hoc anno dies Pentecostes occurrebat die
prima Sabbati , & juxta ritum nostrum
die Dominica : Igitur tunc temporis dies
primus azymorum non in feriâ sex-
tam , sed in Sabbatum incidit ; adeoque
Agnus Paschalis die Veneris , seu die de-
cima quinta terminante comedi debuit :
sin minus dies Pentecostes non fuisset ce-
lebrata secundum legem , qua quidem
cautum erat , ut oblatio manipuli spica-
rum heret die sequenti festivitatem azy-
morum ; & ab hoc secundo die , inquit ,
Josephus L. 2. antiq. cap. 10. numeraban-
tur quinquaginta dies , quibus expletis ,
Pentecostes celebrabatur ; ex quo liquet
hoc anno necesse fuisse diem primum azy-
morum occurrisse Sabbato , & die sequen-
ti oblatum fuisse manipulum : qui ordo si
pervertatur , dies Pentecostes tunc juxta
legis præceptum non fuit celebrata . Con-
stat autem Christum obiisse die Veneris :
Ergo non primo die azymorum , sed alio
Pascha comedit .

4. *Respondeo primo*, non constare apud vi-
ros eruditos Pentecostes diem , anno quo
mortuus est Christus , in idem Domini-
cam incidisse . Nam si Sancti Clementis
constitutiones excipias , & Sancti Augu-
stini sermonem de tempore 154. quæ
scripta : ut fatentur omnes critici , pseudo-
grapha sunt , nemo , qui id asserat , ci-
tatur antiquior S. Leone , ita Samuel
Bochartus , Tilmuntius tom. 1. Document-
orum Histor. Eccl. not. 8. in Sanctum
Petrum .

Respondeo secundo, negando antecedens :
Ad probationem distinguo : Dies Penteco-

stes hoc anno occurrebat prima , die Sab-
bati , & oblatio manipuli facta quoque
fuerat prima die Sabbati , concedo : &
non facta fuerat , nego antecedens & ce-
teras consequentes , quæ falso inniuntur
principio , quandoquidem dies primus azy-
morum contigit feriâ sexta in qua occi-
sus est Christus , quia vero occurrebat Sab-
batum , oblatio manipuli non nisi altera
die a Sabbato facta est : nec mirum , cum
opus esset ipsa die metere triticum quod
est opus servile , adeoque non licitum in
die festo ; necesse fuit igitur pro isto mo-
mento expectare diem laicum : Igitur quo-
tiscumque ad diem azymorum sequeba-
tur Sabbatum , non prima , sed secunda
die a festo azy. fiebat oblatio manipu-
li , & ab ista numerabantur quinquaginta
dies usque ad Pentecosten . Ita Bellar-
minus : hoc ipsum claret ex verbis legis ,
quæ hic texere non erit injucundum .
Sic habetur Levit. 23. *Locutusque est Do-
minus ad Moysen , dicens : loquere filiis Is-
rael , & dices ad eos . . . Mense primo quar-
ta decima die mensis ad vespertum , phase
Domini est . Et quinta decima die mensis bu-
jus , solemnitas azymorum Domini est . Sep-
tem diebus azyma comeditis . Dies primus
erit vobis celeberrimus , sanctissimus . . . septi-
mus erit celebrior & sanctior , nullumque ser-
vile opus facietis in eo . . . Cum ingressi fue-
ritis terram quam ego dabo vobis , & mes-
sueritis segetem , seretis manipulos spicarum ,
primitias messis vestræ ad Sacerdotem . Qui
elevabit fasciculum coram Domino , ut acce-
ptabilis sit pro vobis altero die sabbati : Et
sanctificabit illum . . . Numerabitis ergo ab al-
tero die sabbati in quo obtulistis manipulum
primitiarum , septem hebdomadas plenas usque
ad alteram diem expletionis hebdomadæ septi-
mæ , id est quinquaginta dies . Ecce tota
Paschæ solemnitas . In qua nonnulla ob-
servanda veniunt , quibus servatis , omnes
evanescunt difficultates . Primo quidem lex
præcipit quarta decima die mensis primi
Agnum comedere , qui ritus vocatur pha-
ste Domini . II. Manducare azyma sep-
tem diebus . III. Primum & postre-
mum diem esse celeberrimum . IV. Se-
gete facta , offerre manipulum primitia-
rum altera die a Sabbato , hoc est die
laico , cum mettere triticum sit opus ser-
vile , quod die festo prohibetur . V. Deum
a die oblationis manipuli septem
hebdomadas plenas numerandas esse , qui-
bus expletis , festum Pentecostes cele-
brandum occurrebat . Igitur anno quo
Chri-*

Christus mortuus est, manipulus spicarum oblatas est altera die a Sabbato, & secunda a primo die azymorum, & non ipsa Sabbati die, sicque Pentecostes festum eo anno in diem Dominicam incidit, ut propugnant viri in Historia Judaica textenda percerbeles.

Insses: Joannis 13. legitur Christum Agnum cum Discipulis manducasse, *Ante diem festum Paschæ.* Igitur non juxta legis præceptum, sed præveniendi diem Paschæ celebravit.

Respondeo distinguendo: Ante diem festum Paschæ artificialem Christus comedit Agnum, concedo; ante diem solemnem, nego. Dies triplex distinguitur; videlicet artificialis, naturalis, & solemnis. Primus ab ortu usque ad occasum solis mensuratur; alter a media nocte ad mediam usque noctem subsequentem; tertius a vespere diei præcedentis seu vigiliæ, usque ad secundas vespertas. S. Joannes loquitur de die artificiali, nusquam vero de solemni. Solutio est D. Thomæ hic 3. p. qu. 46. art. 9. ad 1. eo loci proponit tibi objectionem, deinde vero eam sic solvit: "Simul ergo Christus & Iudæi vetus Pascha celebraverunt. Et sicut Beda dicit super Marcum, Licet Christus, qui est Pascha nostrum, sit crucifixus sequenti die, hoc est quinta decima luna: Artamen nocte qua Agnus immolabatur, corporis sanguinisque sui Discipulis tradens mysteria celebranda, & a Judæis tentus ac ligatus ipsius immolationis, hoc est, passionis suæ sacravit exordium. Cum autem dicitur Ioan. 13. Ante diem festum Paschæ intelligitur hoc fuisse quarta decima luna, quod tunc evenit quinta feria: nam luna existente quinta decima erat dies solemnis Paschæ apud Iudæos. Et sic eundem diem quem Iohannes nominat ante diem festum Paschæ propter distinctionem naturalem dierum, Matthæus nominat primam diem azymorum: quia secundum ritum Iudaicæ festivitatis, solemnitas incipit a vespere præcedentis diei. Quod autem dicitur, eos comessuros esse Pascha in quinta decima luna, intelligendum est, quod ibi Pascha non dicitur Agnus Paschalis, qui immolatus fuerat decima quarta luna, sed dicitur cibus paschalis, id est, azymi panes, quos oportebat comedi a mundis."

Replicabis: Antequam Agnum Paschalem comederent Iudæi, debebat ante populo immolari in Templo Hierosolymitano post sanguinem ad altare fufum, & adipem igne consumptum; ut observat Maimonides: Sed non legitur in Evangelio Christum hunc observasse ritum, immo nec potuit, cum Discipuli non nisi primo die azymorum cum convenerint pro celebrando quidem Paschate, sed quo? Nisi novo & mystico sui corporis: vel si Iudaicum adimplevit, non ea dubioprocul die, qua præcipiebat lex: Ergo &c. Confirmatur: Non est probabile locum & tempus tunc adfuisse, cum Iudæi adversus Christum moverent tragedias, & jamjam timor occupaverat nedium Discipulorum, sed & ipsius amantissimi Magistri animus. Ergo &c.

Respondeo I. argumentum exuberare; si quid enim urgeret, etiam Christum hoc anno omisisse Pascha probaret, quod quidem aperte adversatur Evangelio, ubi Matth. 26. habetur: *Prima autem die azymorum accesserunt discipuli ad Jesum dicentes: Ubi vis paremus tibi comedere pascha?* At Jesus dixit; *ite in civitatem ad quemdam, & dicite ei: Magister dicit, tempus meum prope est, apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Jesus, & paraverunt pascha.*

Respondeo II. distinguendo: Et cæremnia Agni immolandi in templo fiebat semel pro toto populo, concedo: a singulis familiis, nego; quomodo enim adventæ hinc inde absque æstimatione occurrentes potuissent singuli offerre agnum immolandum, antequam illum juxta ritum legis comederent? Sed hoc dato & non concesso, Christum cuncta adimplevisse non dubitandum est, cum cuncta quæ fecit, ait Iohannes sub finem Evangelii, non sint scripta. Et vero citra dubium est, aliis annis præcedentibus Pascha comedis, cum vel ipse testetur Mat. 5. *Non veni solvere legem, sed adimplere;* & tamen ubi hoc scribatur non invenimus.

Jam vero quod tempus adfuerit ritum omnem Paschatis servandi, ex duobus liquet: primo quidem ex eo quod Matthæus asserat Discipulos, præcipiente Domino, cuncta parasse; secundo, ibidem de hoc momento duos ante dies illos monuerat; sic enim habetur initio capitis: *Et factum est cum consummasset Jesus sermones hos omnes, dixit Discipulis suis: scitis quia post biduum Pascha fiet.* De-

num tametsi appropinquaret passio, a cæremonia non ideo abstinuit Christus, quia agnus Paschalis assatus, erat sacrificii cruenti in cruce abique mora absolventi typus; conveniens igitur erat ut ipsa die Paschatis si non artificiali, saltem solemnii agnum comederet. Hinc ibidem post priora verba subdit Evangelista: *Vespere autem facto, discumbebat Jesus cum Discipulis suis, & edentibus illis, dixit, Amen dico vobis, quod unus vestrum me traditurus est. Et contristati valde ceperunt singuli dicere: Numquid ego sum Domine? ... Canantibus autem eis, accepit Jesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc est corpus meum. Audis Christum non nisi completa cæna legali, sacra in instituisse Eucharistiam, & Pascha Judaicum juxta legis præceptum comedisse.*

Argumentum III. Non desunt Patres qui asserant Christum, eo anno quo mortuus est, non peregrinasse Pascha Judaicum. Igitur incallum hoc abolivisse tunc temporis propugnatur. Jam antecessens probatur: sic autumant S. Petrus Alexandrinus Episcopus & Martyr, sanctus Hypopolitus Martyr Episcopus Portuensis, Apollinaris Episcopus Hieropolitanus, Clemens Alexandrinus, omnes citati ab Autore chronici Alexandrini vulgati a Patre Radero Societatis Jesu anno 1615. & a Domino Ducange denno editi cum hoc titulo: *Chronicon Paschale*. Eidem adhærent sententiæ nonnulli Historici, ut Joannes Philoponus, qui sub Imperatore Phoca circa annum æræ Christianæ 604. florebat, & duo alii Auctores anonymi Laudati a Photio in Bibliotheca cod. 115. & 116. Plurimi alii recentiores Scriptores quos profert Bernardus Lamy in suo tractat. Hist. de veteri ludæorum Paschate gallice conscripto. Ergo &c.

Respondeo I. istam opinionem prorsus adversari Scripturæ sacræ; quod si erroris juridice nondum insinulata sit, non ideo tamen amplectenda.

Respondeo II. distinguendo: Et opinio laudata ab ipsis sanctis Patribus nedum abjecta, sed & confutata manet, concedo: & quandoque prævaluit, nego. In primis confutata est a S. Epiphanio Hæres. 30. quæ est Ebionitarum, a sancto Chrysostomo Homil. 81. in Matth. & ab aliis Scripturibus tum Græcis, tum Latinis. Unde Photius Cod. 116. volumen tertium de sacro Paschate Auctoris cu-

jusdam anonymi recensens, ait: "Refere idem secundum illos alios adventus sui annos, Christum Dominum ac Deum nostrum lege præscriptum Pascha celebrasse, non item eo quo proditus est." Quod consideratione sine dignum, cum Chrysostomus & Ecclesia tunc ipsum, seu Christum, doceant legitimam Pascha periculis, antequam mysticam institueret cænam. "Quid plura adjiciam? Nullius ponderis est auctoritas Joannis Philoponi, quippe qui fuerit hæreticus Monothelita; neque vero etiam fides adhibenda est opusculo quod sub nomine S. Petri Episcopi Alexandrini circumfertur, quandoquidem non genuinus S. Martyris factus est; namque, ut non ignoti nominis observant Critici, laudantur auctores sancto illi Petro posteriores, quod sane, juxta critices disciplinae regulas, manifestum est adulterini operis argumentum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Christus anno quo mortuus est, celebravit Pascha juxta legis præscriptum.

PRIMO: Sic referunt Matthæus c. 26. Marcus c. 14. Lucas c. 22. qui sic loquuntur: *Venit autem dies azymorum, in qua necesse erat occidi pascha; & misit Petrum & Joannem dicens: cunctes parate nobis pascha.*

Secundo: Christus sic loquitur Matth. 5. *Nolite putare quoniam veni solvere legem aut Prophetas: non veni solvere, sed adimplere.* Igitur juxta præceptum legis celebravit Pascha. Hoc ipsum asserit Sanctus Chrysostomus Homil. 82. ubi de Christo ait: "Omnia quæ sunt legis, adimplevit."

Tertio: Si Christus secundum legem Pascha non celebrasset, Judæi querentes falsum testimonium adversus eum, dubio-procul hoc illi objurassent: sed non objuraverunt. Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM

ET RESOLUTIONUM.

PRIMO: Legitur quidem Joann. 13. Christum manducasse agnum Paschalem *ante diem festum Pasche*: sed intellige ante diem artificialem, non solemnem, quæ a primis vespers incipit.

Se-

Secundo : Ne putes Christum in hoc prætermisisse legem de celebrando festo Pentecosten, cum hoc anno manipulus primitiarum oblatum sit altera die a Sabbato : sicque dies Pentecosten incidebat hoc anno in primam diem a Sabbato, qui quidem dies respondet diei Dominico nostro.

Tertio : Absque fundamento reponitur Israelitis ab Ægypto abecedentes non manducasse pascha luna decimaquarta primi mensis terminante, cum hoc expresse habeatur Exod. 12. Nec mirum videri debet, si eadem nocte matutinis horis luna decimaquinta inchoante profecti sint ad immolandum Domino, cum jam a prima Ægypti plaga, ordinante Moysè, essent ad exitum parati.

SECTIO TERTIA.

De tempore quo festum Paschæ celebrandum sit.

DUÆ per celebres quondam de tempore celebrationis Paschæ vel apud ipsos Christianos existerent sententiæ. Una Episcoporum Asiæ, qui contendebant luna decimaquarta primi mensis, quacumque die occurreret, celebrandum esse Pascha, innixi, aiebant, traditione a beato Joanne Evangelista Ecclesiarum Asiæ Protoparente accepta : inter quos annumeratur S. Polycarpus Martyr. Alii e contra scilicet Romani, dicebant se a S. Petro accepisse festum istud celebrandum esse die Dominica immediate post æquinoctium vernum subsequente. Quia vero decursu temporum percrebuerunt de hac questione magnæ disceptationes, ita ut vel ab ipsa Ecclesia Quartodecimani discesserint, id operis exposularet ratio, ut quæ de his momentis acriter sunt, fideli calamo primum recensamus. Unde sit

PUNCTUM PRIMUM.

Historia critica Quartodecimanorum.

Ortus.

RITUS ad sanctum Paschatis festum celebrandum, tamen apud omnes Christianos usitatus, non tamen circa celebrationis tempus unus & idem fuit. Asiatici quippe in Synodo adunati, statuerunt festum illud luna decimaquarta

Boucat Theol. Tom. VII.

Mensis Nisan, quacumque die occurreret, juxta morem Judæorum celebrandum esse. Romani e contra non nisi die Dominica post æquinoctium vernum.

Utraque opinio graves habuit defensores, Asiaticis ex una parte a divo Joanne sum accepisse morem, Occidentalibus ex alia parte a B. Petro Apostolorum principe suam de hoc tenere disciplinam contententibus. Nonnihil controversiæ apparere cœpit tempore Aniceti : acrius exarlit sub Victore I. in primo Concilio generali ad metam perducta ; sub finem sexti sæculi apud Scotos & Britannos iterum, tamen incaute, invalescere visa est.

Ergo S. Polycarpus Romam venit, & inter ipsum & sanctum Anicetum summum Pontificem de hoc momento disceptatum est. Sic refert Eusebius Libr. 4. Hist. Eccles. capit. 13. dicens : " Dum Anicetus Romanæ Ecclesiæ præerat, Polycarpum, cui adhuc suppetabat vita Romam adventasse, & cum Aniceto in congressum colloquiumque de controversia quæ fuit de die Paschæ celebranda suscepta, venisse commemorat Irenæus. Non abimilia scribit S. Hieronymus in catalogo Scriptorum Eccles. c. 28. ubi de S. Polycarpo loquens ait : " Hic propter quendam super die Paschæ questionem, sub Imperatore Antonino Pio, Ecclesiam in urbe regente Aniceto, Romam venit. "

Neque vero propter hoc a communione mutua cessarunt : hoc ipsum testatur S. Irenæus Episc. ad Victorium I. summum Pontificem directa, cujus istud fragmentum texuit Eusebius Lib. 5. Hist. Eccles. cap. 24. " Cum beatus Polycarpus, inquit, Aniceto Episcopatum administrante, Romam adventaret, cumque ille & Anicetus de aliis rebus de quibus inter se discrepabant, pauca contulissent, confestim pax fuit inter eos conciliata : quin pro hoc festo observando, quod controversiæ caput videbatur, caritatis vincula neutiquam rupturunt. "

Mortuo pro fide Christi Polycarpo, Polycrates Episcopus, clavum Ecclesiæ universalis tenente Victore I. adunavit Ephesi Concilium, in quo definitum est festum Paschatis celebrandum luna decimaquarta primi mensis, quacumque die occurreret. De hoc momento Eusebius Lib. 5. cap. 23. hæc scribit : " Episcopis autem in Asia

„ coactis, qui morem jam olim ipsis a
 „ majoribus traditum sedulo observandum
 „ constanter asseverabant, sufficit Poly-
 „ crates: Qui in ea Epistola quam ad
 „ Victorem & Ecclesiam Romanam scri-
 „ psit, traditionem ad ipsius usque tem-
 „ pora deductam his fere verbis exponit:
 „ Nos diem Paschatis integre incorrupte-
 „ que recolimus, neque addendo quid-
 „ quam, neque detrahendo. „ Nomina-
 „ tis vero pro sua opinione Philippo Diacono
 „ & aliis quibudam jam vita functis,
 „ subdit: „ His accedit Joannes qui supra
 „ pectus Domini recubuit &c. „ S. Hiero-
 „ nymus Catal. de Scriptoris Eccl. cap.
 „ 56. de hoc loquens ait: „ Polycrates
 „ Ephesiorum Episcopus, cum ceteris
 „ Episcopis Asiæ, qui juxta quamdam
 „ veterem consuetudinem, cum Judæis
 „ quarta-decima luna pascha celebrabant,
 „ scripsit adversus Victorem Episcopum
 „ Romanum Epistolam Synodicam, in
 „ qua docet se Apostoli Joannis, & ve-
 „ terum auctoritatem sequi. „

Huc usque quæstio inter Asiaticos & Ro-
 manos uti de disciplina solum circumfere-
 batur: nec una ratio hoc evincit. I. Ire-
 næus Lib. 1. adversus Her. capit. 3. scri-
 bit unam fuisse tempora fuisse Orientis &
 Occidentis fidem, atque: „ Hanc fi-
 „ dem, quemadmodum prædiximus, Ec-
 „ clesia, & quidem in universum mun-
 „ dum disseminata, diligenter custodit,
 „ quasi unam domum inhabitans, & si-
 „ militer credit iis, videlicet quasi unam
 „ animam habens & unum cor, & con-
 „ sonanter prædicat, & docet, & tra-
 „ dit, quasi unum possidens os. „ Ob-
 „ serves velim quod Asiatici, Irenæi ævo,
 „ suum servarent ritum de festo Paschatis
 „ celebrando luna decimaquarta juxta Ju-
 „ dæorum morem, & tamen, hoc non ob-
 „ stante, asserit sanctus Martyr unam tunc
 „ temporis omnium Ecclesiarum floruisse fi-
 „ dem, quod non fuisset verum, si ritus
 „ Asiaticorum contra fidem militasset. II.
 „ Nec ipse Irenæus Victorem deterruisset
 „ ab anathemate infligendo Asiaticis, ut
 „ dicemus infra. III. Pax servata est inter
 „ S. Polycarpum & Anicetum, inter SS.
 „ Pium, Hyginum, Telesphorum & Sixtum
 „ summos Pontifices Martyres, & Asiati-
 „ cos, vel ipso tempore quo isti in suo per-
 „ severabant ritu; ex quo liquet quæstio-
 „ nem tunc tantum de disciplina emeruisse.

Progressus.

ACRIUS exarsit controversia, ducibus
 Florino & Basso, qui ritum de celebra-
 do festo Paschatis luna decimaquarta qua-
 cumque die occurreret, sic propugnabant,
 ut Romanum damnarent. Florinus ille S.
 Polycarpi quondam auditor, ob impieta-
 tem & pravos mores e Presbyterii gradu
 ab Elutherio summo Pontifice dejectus,
 una cum Basso criminis & furoris socio,
 Romanæ Ecclesiæ bellum indixit. Varios
 prædicabat errores: I. Asseverabat rerum
 quarundam substantiam esse malam. II.
 Generationem Verbi creatam effutiebatur.
 III. Licitum esse ad nutum uti quacum-
 que muliere. IV. Negabat Resurrectio-
 nem. V. Non credebatur Christum de Bea-
 tissima Virgine natum. VI. Contendebat
 festum Paschatis non nisi juxta ritum Ju-
 dæorum celebrandum. VII. Cum Pascha
 occurreret Dominica die, ejus discipuli
 abstinebant a cibis, & noctem ducebant
 insomnes: sicque propter suam in cele-
 brando Paschate juxta Judæorum morem
 obstinaciam, hæretici Quartodecimani di-
 cti sunt.

Subsequentibus sæculis error tametsi pro-
 fligatus in Concilio I. Nicæno, occupavit
 Scotos & Britones ab anno scilicet 566.
 usque ad annum 716. Equidem festum
 Paschatis quandoque die Dominica cele-
 brabant, sed modo luna decima quarta
 tunc occurreret. Illos igitur sic adhæsisse
 Quartodecimanis constat ex Beda lib. 3.
 Hist. Eccl. gentis Anglic. cap. 17. &
 25. De hoc fidem facit collatio habita an-
 no circiter 664. in Monasterio Sinus-Fari,
 præsentem Rege Olvino. Interrogatus enim
 a Rege Colmanus Episcopus, qui ritui
 Romano adhærebat, unde haberet suæ
 observantiæ originem? respondit per Vvif-
 ridum Presbyterum suum interpretem,
 accepisse a beato Petro, qui Resurrectio-
 nis Dominicæ diem hoc festo voluit in
 perpetuum consecrari. „ Itaque Joannes
 „ secundum legis consuetudinem, deci-
 „ maquarta die mensis primi ad vesperam
 „ incipiebat celebrationem festi Paschalis,
 „ nihil curans utrum hæc Sabbato, an
 „ alia qualibet feria proveniret. At ve-
 „ ro Petrus cum Romæ prædicaret, me-
 „ mor quia Dominus prima Sabbati re-
 „ surrexit a mortuis, ac mundo spem
 „ Resurrectionis contulit, ita Pascha fa-
 „ ciendum intellexit. „ Beda Lib. 3. Hist.
 c. 25.

Qui-

Quidam tamen & Scotos & Britones ab hæresi vindicant, eo quod solum errore circa temporis computum sic egerint. Ita colligitur ex Venerabili Bedæ Lib. 3. Hist. Angl. cap. 4. & 17. Lib. 5. cap. 24. hinc si quando vocentur in historiis hæretici, hoc non nisi materialiter & præsumptive intelligendum est; cum tandem edocti frequentioribus Epistolis summorum Pontificum, maxime Honorii I. & Ioannis IV. de quibus mentionem facit Venerabilis Bedæ Lib. 2. Hist. cap. 29. ad ritum Romanum, quem a S. Augustino Anglorum Apostolo acceperant, septimo circiter sæculo redire.

Interitus, seu proscriptio.

ERROREM Quartodecimanorum, seu Paschatitarum, varii infectati sunt Papæ & Episcopi in Synodis, quorum etsi acta ad nos usque non pervenerint saltem integra, eorum tamen Epistolæ Decr. circumferuntur. Victor I. an. 198. adversus eos Romæ adunavit Concilium, Narcissus Ierosolymis, Theophilus in Cæsarea Palæstina, Cassius Tyrri, Clarus Ptolemaidis, Irenæus in Gallia, Bacchylus Corinthi, & Provinciarum alii, qui uno suffragio ac sententia omnes Dominico die Pascha celebrandum esse definiunt. Eandem renovavit definitionem Concilium Arabicum sub Fabiano Papa anno 249. Ad metam perducta est controversia in Concilio primo generali, in quo quidem Nicæni Patres sanxerunt festum Paschatidis ab universali Ecclesia semper die Dominica proxima sequente æquinoctium vernalis esse celebrandum.

PUNCTUM SECUNDUM.

Num Festum Paschatidis a Christianis celebrandum sit die Dominica proxime sequente lunæ decimam quartam primi mensis post Æquinoctium vernalis?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multis momentis.

Primo, ex summis Pontificibus.

S. ANICETUS pro virili conatus est suadere S. Polycarpo, ut deposito Asiaticorum in celebrando festo Paschatidis more, Romanum amplecteretur. Sic refert

S. Irenæus in sua ad Victorum I. Epistolâ apud Eusebium Lib. 5. Hist. Eccles. cap. 24. "Neque tamen Anicetus, inquit, Polycarpo poterat persuadere, ut suum observandi morem, quippe qui cum Ioanne Discipulo Domini nostri, & cum reliquis Apostolis, quibuscum multum versatus fuisset, eundem semper ad illum modum observasset, deponeret. Neque contra Polycarpus Aniceto persuasit, ut consuetudinem Asiaticam... ullo modo observaret."

Eundem ritum, ne ungue dempto, tenuerunt SS. Pius I. Hyginus, Telephorus, sed maxime Victor I. qui excommunicationem interminatus est Asiaticis, nisi consuetudini Romane adhererent, ut scribit Eusebius Lib. 5. Hist. cap. 24. S. Sylvestris multo plura pro eodem momento fecit, quippe qui hunc ritum ab universa Ecclesia observandum in Concilio magno Nicæno definire fatigerit.

Secundo, ex Conciliis.

OCTO circiter in historia critica numeravimus Synodos in quibus ritus Romanus nedom approbatus, sed solus sequendus dicitur. Instat ceterorum sit Synodus Palæstina, in qua Theophilus Cæsariensis nomine Victorius præfuit, Eusebius L. 5. Hist. c. 22. ejus definitionem his verbis refert: "Concilia & conventus Episcoporum in unum cogebantur, & omnes una sententia decretum Ecclesiasticum, nempe ut non alio die aliquando, quam Dominico, mysterium Domini resurrectionis a mortuis celebraretur, & us in hoc solo jejuniis, quæ circiter Pascha fieri solent, finem faceremus, per litteras ad omnes Ecclesias scriptas ratum faciebant."

Eminet inter omnes Synodos Concilium I. Nicænum generale, in quo tandem definitum est Paschæ festum ab universali Ecclesia juxta ritum Romanum colendum esse. Hujus definitionis historiam texit Theodoretus Lib. 1. Hist. Eccl. c. 12. his verbis: "Quod autem ad omnium consensum de sacratissimo festo Paschatidis celebrando attinet, scitote quod vestris precibus controversia de ea res suscepta, prudenter & commode sedata est: ita ut omnes fratres qui Orientem incolunt, quique Judæorum consueverunt, nem ante in eo festo observando imi-

„tari solent, jam Romanos nos in illo
„recolendo a primis temporibus tenui-
„stis, sint consentientibus animis, in eo-
„dem celebrando deinceps secuturi . „
„Rursus c. 10. refert Epistolam Constantini
ad omnes Ecclesias, in qua quidem re-
„centet ea quæ in Concilio gesta fuerant .
Hæc de solemnitate festi Paschatis habet:
„Ibi, ait Imperator, cum de sanctissimi
„festi die Paschatis disceptaretur, com-
„muni omnium sententia rectum esse vi-
„debatur, ut omnes ubique uno eodem-
„que die illud celebrarent . „

„Non prætereundus sanctus Athanasius,
qui ipse aderat Concilio . In Epistola de
Synodo Arimini & Seleuciæ ait: „Ni-
„cæna Synodus non temere habita est,
„ut quæ habeat gravissimos usus & le-
„gitimam rationem. Syri etenim, Cili-
„ces, Mesopotami, in causa festi clau-
„dicabant, atque una cum Judæis Pascha
„celebrabant; & jam tum Ariana hære-
„sis, quæ contra Ecclesiam surrexerat,
„suos propugnatores habebat, qui ipsam
„defenderent, & piis insidiis facerent,
„Eusebium scilicet . Atque ea causa
„fuit, ut universus orbis in Concilium
„coniret, ut & eodem die ubique festum
„celebraretur, & hæresis quæ suppullu-
„laverat, anathemate percuteretur:
„quod & factum est . „ De eodem de-
creto mentionem facit Epiphanius Hæres.
70. de eodem S. Ambrosius in enarratione
ad Episcopos Æmilie, de Paschalis
celebritatis ratione .

Tertio, ex Traditione.

PRIMO: Affulget ex ipso Victore I.
qui non alia ratione excommunicationem
Asiaticis interminatus est, nisi quia eo-
rum consuetudo Apostolicæ adversabatur
traditioni . „Semper conservata est ea
„quæ est ab Apostolis traditio: „ aje-
bat summus ille Pontifex, ut scribit S.
Irenæus Lib. 3. adversus Hæres. cap. 3.

Secundo, ex iis qui inter Aecesium No-
vatianum Episcopum, & Constantinum
Magnum acta sunt . Accessit enim sub
finem Concilii Nicæni Aecasio, petiit ab
eo Imperator, num & fidei & decreto
de festo Paschatis Dominica proxima se-
quente lunam decimamquartam post Æqui-
noctium vernali celebrando assentiret?
respondit: „Nihil novi, o Imperator,
„Concilium decrevit statuitque; nam
„antiquitus a primis Ecclesiæ iactis fun-

„damentis, & ab Apostolorum tempori-
„bus eandem fidei decisionem derivatam
„fuisse, & idem tempus festi Paschatis
„celebrandi observatum accepi . „ Socra-
tes Lib. 1. Hist. cap. 10.

Tertio: Ex Patribus Concilii Palæstinæ
apud Eusebium L. 5. Hist. c. 25. „Epif-
„copi vero, ait, quos modo percensui-
„mus . . . in decreto suo de Paschatis
„traditione, ex Apostolorum successione
„gradatim ad eos deducta, permulta dis-
„seruerunt &c.

Quarto: Ex S. Leone Magno, qui in
sua Epistola ad Proterium Patriarcham
Alexandrinum, qui petebat, ut circuli
Decemnovennalis a Theophilo Alexandri-
no conscripti ad inveniendum legitimum
Paschatis celebrandi diem, rationem red-
deret, respondet, ut legitur apud Bedam,
qui L. de temporum ratione cap. 42. re-
fert Epistolam: „Lætificaverunt me li-
„teræ dilectionis tuæ, quas frater &
„Co-Episcopus noster Nestarius pio ad-
„portavit officio. Oportebat enim ut ab
„Alexandrinæ Ecclesiæ Præsule talia scri-
„pta ad Sedem Apostolicam mitterentur,
„quæ ostenderent magisterio B. Petri
„Apostoli hoc ab initio per beatum Mar-
„cum ejus Discipulum didicisse Ægy-
„ptios, quod constat credidisse Roma-
„nos . „

Venerabilis Beda L. 5. Hist. Eccl. Angl.
cap. 22. aliam commemorat Epistolam
Ceolfredi Monasterii SS. Apost. Petri &
Pauli in Anglia Abbatis, ad Naitanum
Pictorum Regem, in qua ejusdem tradi-
tionis tenacissimus apparet: „Si ergo
„fieri posset ut semper in diem decimam-
„quintam primi mensis, id est, in lu-
„nam decimam quartam Dominica dies
„incurreret, uno semper eodemque tem-
„pore cum antiquo Dei populo, quam-
„quam Sacramentorum genere discreto,
„sicut una eademque fide, Pascha cele-
„brare possemus . Quia vero dies septi-
„manæ non æquali cum luna tramite
„procurrit, decrevit Apostolica Tradi-
„tio, quæ per B. Petrum Romæ prædi-
„cata, per Marcum Evangelistam, &
„interpretem ipsum Alexandriæ confir-
„mata est, ut adveniente primo mense,
„adveniente in eo vespere diei decimi-
„quarti expectetur etiam dies Dominica
„a decimoquinto usque ad vigesimum
„primum diem ejusdem mensis . „

Quar-

Quarto, ex Rubricis Romanis.

“ QUONIAM ex decreto sacri Concilii
 „ Nicæni Pascha, ex quo reliqua festa
 „ mobilia pendunt, celebrari debet die
 „ Dominico, qui proxime succedit decima-
 „ quartæ lunæ primi mensis: Is vero
 „ apud Hebræos vocatur primus mensis:
 „ cuius decimaquarta luna, vel cadit in
 „ diem verni æquinoctii, quod die 21.
 „ mensis Martii contingit, vel propius
 „ ipsum sequitur, efficitur, ut si Epas-
 „ cha cuiusvis anni inveniat, & ab ea
 „ in Kalend. notata inter diem octavum
 „ Martii inclusive, & quintum Aprilis
 „ inclusive, huius enim Epaschæ xiv. lu-
 „ na cadit vel in diem æquinoctii verni,
 „ id est, in diem 21. Martii, vel eum
 „ propius sequitur, enumerentur inclusi-
 „ ve decursum versus dies quatuordecim,
 „ proximus dies Dominicus diem hunc
 „ xiv. sequens, ne cum Judæis conve-
 „ niamus, si forte dies xiv. lunæ ca-
 „ deret in diem Dominicam, sit dies Pa-
 „ schæ. ”

Quarto, ex variis rationibus.

Rationes Theologicæ.

PRIMA: Quod definivit Ecclesia tradi-
 tione suffulta, non licet temerare. At-
 qui Ecclesia in Concilio Nicæno Oecum-
 enico adunata sancivit Pascha celebran-
 dum esse Dominica die proxime sequen-
 te. lunam decimaquartam primi mensis,
 post æquinoctium vernum asurgentem.
 Ergo &c.

Altera: Omnes Fideles tenentur obe-
 dire Ecclesiæ nedum in iis quæ præcep-
 ta divina, sed etiam quæ disciplinam
 universalem ad colendum Deum sicut
 oportet spectant. Sed Ecclesia debet Deo
 reverentia motivo, æquum duxit Pascha
 uniformiter ab omnibus Fidelibus, Do-
 minica die proxime sequente lunam de-
 cimaquartam primi mensis post æqui-
 noctium vernum asurgentem celebrari.
 Ergo &c. Minor patet ex decretis & ora-
 culis tum summorum Pontificum, tum
 Conciliorum laudatis. Sed juvat eam
 corroborare argumento ex ejusdem Ecclesiæ
 perenni sollicitudine, ut suum perseveret
 in executione statutum.

Sollicitudo SS. Pontificum pro celebratione
 festi Paschatis, Dominica proxima se-
 quente lunam decimaquartam primi
 mensis.

S. LEO MAGNUS curam egit de hoc
 momento in sua ad Martianum Augus-
 tum Epistola, quæ est 64. vel juxta nov.
 edit. 94. ubi eum monet, quandoque fi-
 eri ut festum Paschatis ex errore cursus
 lunæ variantis eodem die in omnibus Ec-
 clesiis colatur. Tum subdit: “ Studue-
 runt itaque SS. Patres occasionem hu-
 jus erroris auferre, omnem hanc curam
 „ Alexandrino Episcopo delegantes: Quo-
 „ niam apud Ægyptios hujus supputatio-
 „ nis antiquitus tradita esse videbatur
 „ peritia, per quam qui singulis annis
 „ dies prædictæ solemnitatis eveniret,
 „ Sedi Apoliocæ indicaretur, ut hujus
 „ scripti ad longinquiores Ecclesias judi-
 „ cium generaliter percurreret. ” Idem
 ibidem novam die Paschatis controversiam
 de cyclo Theophili, quem de errore Præ-
 fules Occidentales ann. 455. suspicaban-
 tur ad metam perducere voluit, antequam
 dies Paschatis celebranda singulis Ecclesiis
 annuntiaretur.

Innocentius I. non absummi zelo fategit,
 ut sancti Paschæ sollemnis dies, sicut a
 Victore I. & Nicæna Synodo statutum
 erat, ageretur. Sic de hoc momento scri-
 bit ad Aurelium Carthaginensem Episco-
 pum: “ Jam prudentiæ tuæ erit consors
 „ mihi frater, cum unanimis, & Con-
 „ Sacerdotibus nostris, hanc ipsam rem
 „ in Synodo religiosissima tractare, ut si
 „ nihil dispositioni nostræ resultat, nobis
 „ plenissime aperteque rescribas, quo de-
 „ liberatam Paschalem diem, jam litteris
 „ ante, ut moris est, servandam, suo
 „ tempore præscribamus. ”

Idem affulget ex Gregorio XIII. summo
 Pontifice, qui ann. 1582. Calendarii emen-
 dationem curavit, ne error in diem fe-
 stivitatis Paschæ obreperet. Pro more et-
 iam positum erat, ut singulis annis sum-
 mi Pontifices annuntiarent Ecclesiis, quo
 die festum Paschatis foret celebrandum.
 Tum cura Episcoporum in suis respecti-
 ve Diocesisbus Diaconus inter sollemnia
 Nativitatis vel Epiphaniæ Domini annun-
 tiabat tali vel tali die festum Paschatis
 celebrandum esse.

Tertia ratio: Illud est tenendum, quo-
 abjecto, rebellis evadit Hæreticus, & uti
 talis

talibus habetur: Atqui illi omnes qui a Concilio Nicæno pertinaciter adhæserunt pro celebrando Paschæ Asiaticis, habiti sunt ut Hæretici, & Quartodecimani nuncupati sunt. Igitur festum Paschæ juxta morem Romanum celebrandum est.

Rationes convenientiæ Synodi Palæstinæ.

PRIMA ea est: Prima mundi dies fuit Dominica; adeoque Pascha die Dominica celebrandum est, cum sit propter Resurrectionem Christi prima mundi novi & instaurati dies: "Cum ergo novissimum diem designet sabbatum, quis potest, inquit, esse primus nisi Dominicus dies."

Secunda: Primum mundi tempus fuit vernum, juxta illud Gen. 1. *Germinet terra herbam viventem*, &c. Igitur Pascha verno tempore celebrandum est.

Tertia: Mundus in Æquinoctio conditus est: Igitur & versus Æquinoctium nova mundi per redemptionem creatio contingere debet.

Quarta: Poluerunt mundum conditum fuisse in pleni-lunio, quia scriptum est Gen. 1. *Fecit Deus duo luminaria magna, & posuit ea in firmamento cali* &c. Tum definierunt festum Paschæ die Dominica celebrandum esse, eo quod multis benedictionibus illustratus sit ille dies: Namque eo die contigit expulsio tenebrarum, liberatio populi de captivitate Ægyptiaca, transitus maris rubri, mannæ de cælo illapsus, potissimum vero resurrectio Christi, juxta illud Psal. 117. *Hæc est dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea.*

Rationes convenientiæ Constantinæ Magnæ.

ALIAS assert rationes Constantinus Magnus in sua ad Ecclesias Epistolâ de actis in Concilio Nicæno, cur die Dominico decimam quartam lunam immediate sequente Pascha per universam Ecclesiam celebrari statuerint Patres Synodici.

Primo: Quia indignum duxerunt Patres celebrari Pascha ipso tempore, quo peridi Judæi suas detestabili deicidia scelere manus infecerunt.

Secundo: Eo quod periculum erat ne duplex Pascha, uno eodemque anno; altero vero nullum perageretur. Quia enim

luna decimaquarta Pascha celebrabant, de Æquinoctio nihil curantes, quandoque illud peragebant uno anno post Æquinoctium, & altero anno ante Æquinoctium, quia in illud tempus luna decima quarta occurrebat.

Tertio: Quia maximum nefas est, ut in tanto, "Et tam solemnî religionis, nostræ festo regnet dissensio: Et indecorum est, ut iisdem diebus alii jejuniis vacent, alii agitent convivia: ac post dies Paschatis, alii in festis, & animorum remissione versentur, alii præscriptis jejuniis se dedant, cum unum libertatis nostræ diem festum, hoc est sanctissimæ passionis, Salvator noster tradiderit, unamque Ecclesiam Catholicam esse voluerit; cujus quidem membra, tametsi in multa & varia loca dispersa sint, tamen uno spiritu, hoc est divina voluntate, & nutu coalescunt."

His omnibus addit unanimum omnium Ecclesiarum consensum. Tum sic concludit: "Quæ cum ita se habeant, lubentes hoc decretum, tamquam donum Dei, & mandatum revera cælestis demissum amplexamini. Nam quicquid in sanctis Episcoporum Conciliis decernitur, id universoni divinæ voluntati debet attribui."

Proponuntur objectiones, & solvuntur.

OBJECIES: Quod meram spectat disciplinam, ad nutum observari potest: Sed tempus celebrandi Paschatis festum solummodo spectat disciplinam. Igitur, nulla lex obligat in foro conscientie celebrandi Pascha die Dominica proxime sequente lunam decimaquartam post Æquinoctium vernum.

Respondet distinguendo majorem: Quod spectat disciplinam in genere, ad nutum observari potest, concedo: disciplinam ab ipsa Ecclesia determinatam, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Disciplina duplici modo spectari potest: primo quidem secundum se, deinde vero ut ab universali Ecclesia pro ceteris Ecclesiis particularibus determinata. Priori modo considerata potest a qualibet Ecclesia particulari variari, sic experimento comprobatur, elum ovorum quandoque tempore Quadragesimæ in certis Diocesisbus permitti, sed non indiscriminatim in omnibus. Idem dicendum de jejuniis, si qua-

quatuor temporum & Quadragesimæ jejunia excipias. Sed ut primum disciplina totam spectat Ecclesiam, & in Concilio Oecumenico determinata est, non licet circa peccatum eam infringere: cum autem Nicæna Synodus fuffula traditione sanxerit festum Paschatis Dominica proxime sequente Lunam decimamquartam post Æquinoctium vernum celebrandum esse, omnes Ecclesiæ particulares ita celebrare tenentur.

Insuper: Atqui non constat ex traditione Paschatis festum tali tempore celebrandum esse. Ergo &c. Probat antecedens: Asiatici luna decimaquarta quacumque die occurreret illud festum agebant, asserentes se accepisse ab Apostolis, maxime a sancto Iohanne Ecclesiarum Asiæ fundatore, ut scribit Eusebius L. 5. Hist. cap. 23. illud sic celebrare. Ergo &c.

Respondeo, negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Asiatici laudabant traditionem late sumptam pro suo servando more, quæque consuetudo appellabatur, concedo: traditionem stricte sumptam, & Apostolorum lege firmatam, nego. Traditio late sumpta, nihil aliud est præter aliquam consuetudinem; stricte vero usurpata habet canonem seu legem, quæ ab Apostolis emanavit, sibi annexam. Utrumque distinguit Eusebius L. 5. Hist. cap. 22. his verbis: "Quoniam vero illis temporibus de festo Paschatis in honorem Servatoris observando, non exigua propterea concitata erat controversia, quod omnes Ecclesiæ antiqua quadam traditione adductæ censuebant decimaquarta die lunæ festum illud celebrandum; & omnino eo die, in quemcumque hebdomadæ diem forte incidere, jejuniis finem statuendum: Et quod non in more positum esset, ceteris Ecclesiis per universum terrarum orbem dispersis, quæ consuetudinem ex Apostolica Traditione ad hoc usque tempus continuatam tenebant, istum modum observare: Idcirco Concilia, & conventus Episcoporum in unum cohebantur: & omnes una sententia decretum Ecclesiasticum, nempe ut non alio die aliquando, quam Dominico Mysterium Domini Resurrectionis a mortuis celebraretur, & ut in hoc solo jejuniis, quæ circiter circa Pascha fieri solent, finem faceremus, per litteras ad omnes Ecclesias scriptarum ratum faciebant."

Insiste: In constitutionibus Apostolorum hæc habentur: "Vos temporum rationes ne subducite, sed eo tempore celebrate, quo Fratres vestri, qui ex circumcisione prodierunt: cum iis itaque Pascha peragite." Igitur ex traditione vera mos Asiaticorum procedebat, cum ex constitutionibus Apostolorum, adeoque ex lege ab eis sancita hoc ita fuerat statutum.

Respondeo distinguendo: Celebrate Pascha eo tempore quo Fratres vestri, qui ex circumcisione venerunt, scilicet ad fidem conversi, illud festum celebrant, concedo: quo Fratres vestri judaizantes, nego. Judæi ad fidem conversi sicut Romani celebrabant rite festum Paschatis, hinc jure merito proponuntur pro exemplo. Quod autem hic sit sensus constitutionis, patet ex eo ipso Epiphanio interprete, qui observat eandem constitutionem velle, ut Christiani luceant dum Judæi epulantur: Igitur Christiani luceant eo ipso tempore quo Judæi epulantur, scilicet luna decimaquarta primi mensis; jejuniis autem tunc vacabant Christiani ex Epiphanio; quare, quia nondum erat Quadragesimæ tempus expletum, & expectabant diem Dominicam ut Pascha solemniter celebrarent.

Sic loquitur de hoc momento Epiphanius Hæc. 70. dicens, non ait constitutio: "Quo tempore Fratres vestri, qui in circumcisione sunt, sed qui ex circumcisione prodierunt." Deinde in iisdem constitutionibus illud extat præceptum: "Dum epulantur illi Judæi, vos jejunantes pro illis lugete, quoniam festo illo die Christum in crucem sustulerunt, cumque illi lugentes azymis & lactucis agrestibus vescantur, vos epulamini."

Auctor Constitutionum clare admodum suam aperit mentem, ita ut etiam luculentas asserat rationes, cur Pascha celebrandum sit Dominica immediate sequente lunam decimamquartam primi mensis post Æquinoctium vernum. Lib. 6. Const. c. 16. ubi sic habetur: "Oportet ergo fratres, ut qui pretioso Christi sanguine redempti estis, dies festos Paschæ accurate, & omni diligentia post Æquinoctium celebretis; ut neque unius passionis his per annum memoriam renovetis, sed potius semel quotannis, memoriam mortui item semel celebretis: neque amplius cum Judæis tempus celebrandi Pascha obler-

„ observetis, nulla enim nobis nunc cum
 „ eis communis est: falluntur namque
 „ in ipso calculo, & ratiocinatione, quam
 „ existimant se absolvere, ut ex omni
 „ parte a veritate abstracti sint: vos vero
 „ observate diligenter conversionem
 „ verni Æquinoctii, quæ incidit in vigesimum secundum diem mensis duodecimi, qui appellatur Distros & notate usque ad vigesimam primam lunam, ne in aliam hebdomadam incidat luna quarta decima, & per errorem bis unoquoque anno Pascha agitemus, aut diem Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi alio die, præterquam Dominico tantum, celebremus. „

Repones: Si ex traditione profuerit celebrandi Pascha mos Romanus, certe aliqua lex ab Apostolis, maxime a B. Petro lata fuisset pro isto festo celebrando Dominica proxime sequente lunam decimam quartam primi mensis: Atqui nulla usquam apparuit, sed solum quædam consuetudo, quæ diversâ in diversâ Ecclesiâ obrepit. Et probatur ex Socrate, qui L. 5. Hist. Eccl. cap. 21. sic scribit: „ Mihi quidem certe videtur, sicut aliæ res multæ in locis quibusque ex more quodam introducæ fuerunt, ita festum Paschatis, ex quadam consuetudine, apud singulos populos observationem privatam habuisse. „ Rursus ibidem allata consuetudine Romanorum, tum & Asiaticorum, subdit: „ Verum nemo istorum omnium, testimonium de his rebus scriptis proditum proferre potest. „

Respondeo distinguendo minorem: Nulla fuit lex scripta, concedo: nulla vivæ vocis oraculo data, nego. Traditio duplex distinguitur: una non scripta, sed ab ore Legislatoris emanata: altera vero scriptis mandata. Priori modo S. Paulus 1. Cor. 11. testatur dogma de realitate corp. Ch. se accepisse ab ipso Christo: *Ego enim, inquit, accepi a Domino quod & tradidi vobis, quoniam Dominus Jesus in qua nocte tradebatur, accepit panem &c.* Quidni igitur isto modo Discipuli S. Petri accepissent ab eo Pascha Dominica laudata celebrandum, quæ lex vivæ vocis oraculo data, ad sanctos Anicetum & Victorem I. abique negotio transmitti potuit, quippe qui immediate post Apostolorum Discipulos floruerint?

Ad auctoritatem Socratis distinguo: Et ibi nulla pro hoc momento fides adhibenda est, concedo: & aliqua illi debe-

tur, nego. Socrates adhærebat Novatianis, qui vel ipso teste, ibidem cap. 22. errabant circa tempus quo celebrandum erat Paschatis festum: „ Novatiani, ait, „ propter festum Paschatis divisi fuerunt, „ atque adeo de hac re non una est solutio inter illos divisio, nam in variis „ Provinciis, non modo de mense in quo „ illud festum celebrari debet, sed etiam de diebus septimanæ illius, in „ qua celebratur, & de aliis rebus non „ magni momenti dissentientes, partim „ ab seipsis segregantur, partim coherescunt. „

Solvitur obiectio facta a Protestantibus Germaniæ circa Pascha die 16. mensis Aprilis anno 1724. celebratum.

OBJICIUNT: Ubi non sunt convenientia testimonia, nihil possibile est haberi: nihil determinari potest: atqui de tempore celebrandi festum Paschatis die Dominica proxime sequente lunam decimam quartam post Æquinoctium vernum, non sunt convenientia testimonia, nec ea possibile est adunari: Et probatur. Idem esto iudicium de ceteris, aut præteritis, aut futuris temporibus ac de anno 1724. Atqui non constat isto anno Pascha celebratum fuisse die Dominica laudata. Ergo &c. Probatur minor: Ecclesia Romana juxta Calendarium Gregorianum festum Paschatis celebravit 16. Aprilis. Protestantes eruditi pro hoc momento Ratisbonæ adunati, & disputantes, contenderunt festum debuisse die nona ejusdem mensis juxta Concilium I. Nicænum, & calculum astronomicum celebrari, quod & confirmant auctoritate D. Rosen Norimbergæ Mathematici, qui primus adinvenit, & propugnavit, plenilunium verum post Æquinoctium vernum ann. 1724. contigisse octavo Aprilis die, hora quarta pomeridiana 34. momentis (gallice minutes) 25. secundis, ex quo conclusit Pascha isto anno die 9. Aprilis celebrandum esse, quippe quæ foret Dominica proxime, & immediate sequens lunam decimam quartam primi mensis post Æquinoctium vernum. Ergo &c.

Respondeo primo, R. P. Iosephum Falck Societatis Iesu Alumnum, & Theologum Emeritum, difficultatibus fecisse latius, ut habetur in Diario Trevolitii an.

an. 1723. cui per omnia in hoc adhaeremus.

Respondeo secundo, Ecclesiam Romanam in hoc Cyclum Gregorianum fuisse secutam, cujus determinationes ita fixis esse, ad hæc usque tempora Doctissimorum opera & labore curavit, ut vel ipsi Angli, tametsi ab Ecclesia Romana in fide divulsis, tribus abhinc circiter annis, ut legere est in Ditrio Nuntiorum Europæ, testati sint, se in hoc pro festo Paschæ celebrando Ecclesiæ Romanæ vestigiis insisterent. Recte quidem, cyclus ille numeris omnibus absolutus apparet juxta eruditissimam Reziæ Scientiarum Galliæ Academiam, & de Cyclo illo in suis historiis memorialibus anni 1724. istud protulit judicium: de æquatione Gregoriana sermonem instituendo. Ex gallico-latine sic redditur: "Aliquid ultra in Cyclo

"Gregoriano affulget. Ista æquatio felix, non secus ac facilis, simul & justissima est. Et Dominus Cassini comperit illam, motus, seu lunæ loca, ea accurata observantia, quæ in peritissimorum tabulis inest, ultra spem determinare cyclum pro usu civili, vel etiam Ecclesiastico destinatum, a quo rigorosi præcisio non expostulatur. Quin immo posse habere præcisionem quæ inest tabulis astronomicis eo compositis sine, ut pederentim, cælestes istorum motus, ne uno quidem prætermisso, sequamur. Subjungunt vero Scriptores Academici: Dominus Cassini tabulas omnium celeberrimas quas pro luna habemus, ad invicem comparando, æquationem Gregorianam, mediam esse inter illas ostendit, & condissequenter nedum habere omnem perfectionem respective ad usum Ecclesiasticum, verum etiam in usu astronomico maxime arithmetico, vel ipsis tabulis antependendam esse, cum istæ non sint accuratiores, & calculos tum longiores, tum etiam difficiliore expostulent."

Respondeo tertio in forma, negando minorem; Ad primam probationem negotique minorem. Ad ulteriorem probationem dico, Astronomus Protestantissimus in hoc allucinari propter multa. Primo quidem falsum est D. Rosen priorem fuisse qui plenilunium anni 1724. post æquinoctium vernum 8. Aprilis hora 4. pomeridianæ 34. instantibus seu minutis, 25. secundis contingendum fore annuo-

taverit, cum Clavius in sua de festis mobilibus tabula centum circiter abhinc annis, eo ipso die, scilicet 8. Aprilis, hora prima pomeridianæ eventurum janum determinasset.

Igitur Clavius qui primus præoccupavit difficultatem, quique in Calendarii reformationem insudavit, & post ipsum Guldin, seu Guldinus, sicut & Petavius sic eam solvant, dicendo verum plenilunium non esse Paschæ terminum, bene verolunam decimam quartam, diem quidem quo vix unquam plenilunium contingit, namque juxta legem, ut habetur Exodi 12. Pascha celebrandum erat luna decimaquarta primi mensis ad vespertam, versus æquinoctium vernum; ne autem Christiani judicarent, Ecclesia selegit diem Dominicam immediate sequentem lunam decimaquartam post æquinoctium vernum pro termino Paschæ, juxta illa Concilii verba: "Concorditer Pascha celebrent una eademque die, qua Dominus resurrexit a mortuis, quæ quartam decimam lunam primi mensis sequitur." Sanct. 21.

Insunt: Secluso calculo astronomico, impossibile est festum Paschale Dominica immediate sequente lunam decimaquartam post æquinoctium vernum celebrare, modo enim luna decimaquarta anteit æquinoctium vernum, modo etiam concomitabitur, sed requiritur quod subsequatur ad æquinoctium, quod quidem sine calculo astronomico fieri non potest: Igitur, omisso Cyclo Gregoriano, standum est calculo astronomico.

Respondeo primo, Theologos Lutheranos incautum arguere Ecclesiam Romanam, eo quod æquinoctium vernum determinaverit in 21. Martii respectivo ad Paschatis festum, quandoquidem si vel ipsi ad proportionem arithmeticam attendant, vix unquam utique adamussim propter computationes momentorum quæ in secunda instantia subdividuntur, ista vero in ulteriora media, ad tempus arithmetici determinandum pertinere poterunt.

Respondeo secundo, Ecclesiam, omisso cyclo astronomico, eoque arithmetico, & nimis scrupuloso, stare cyclo lunari geometrico; hinc non sine fundamento determinasse æquinoctium vernum die 21. Martii, tametsi fieri possit istud æquinoctium uno aut altero die a vigesimo primo Martii contingere; cum enim festum Pa-

Paschatis debeat incidere in Dominicam proximè sequentem lunam decimamquartam post æquinoctium vernum, de factò experientia comprobatum est, sic semper juxta cyclum lunarem contingere. Nec mirum si isto cyclo adhæreat Ecclesia, quandoquidem vel ipsum Concilium Nicænum, prætermisso cycloastronomico, celebrem 19. annorum cyclum lunarem suo munivit calculo his verbis: "Cyclum decem novennalem propter 14. lunas paschales Nicæna Synodus instituit. "Ait Beda de Rat. temp. c. 11. Favent quoque ista D. Ambrosii verba a Centuriatoribus Magdeburgensibus laudata cent. 4. cap. 6. de festis: "Non mediocriter esse sapientis, diem celebritatis definire Paschalis, & Scriptura divina non instruit, & traditio Majorum, qui convenientes ad Synodum Nicænam inter illa fidei, ut vera, ita admiranda decreta, etiam super celebritate memorata, congregatis peritissimis calculandi, decem & novem annorum colligere rationem, ex quo exemplum in annos reliquos gignetur."

Neque vero desunt rationes pro cyclo lunari in hac materia observando: Primo quidem Ecclesia regulam claram ab omnibus, & singulis abique negotio capiendam accipere æquum duxit; maxime cum celebratio Paschatis omnes spectet Christianos. II. Ut omnes, seclusis disputationibus in hac festivitate celebranda concordarent. III. Ne in conficiendis juxta cyclum astronomicum calculis, supra modum dedudarent Ecclesiastici Magistri, & inde schismata propter difficultatum molem superandam orirentur, cum vix duo Astronomi in calculando secundum Astronomiæ artem convenient, vel etiam arithmetice concordare queant.

Ne mireris igitur, Lector benevole, si Ecclesia pro determinando Paschatis die, adhæreat cyclo lunari; in hoc enim doctissimarum nationum seclatæ vestigia. Et vero Judæi ne quidem pro celebranda Paschatis festivitate, juxta Dei legem, calculo astronomico se alligari cogitaverunt. Mensis civilis apud eos non nisi triginta, aut novem supra viginti dies complectebatur. Romani cyclum solarem & cyclum indictionum habebant, Meton apud Græcos cyclum lunarem novemdecim annorum primus invenit. Ægyptii tamen in astronomica scientia admodum periti; attamen intra 365. dies concludebant quemlibet annum,

quem in duodecim menses subdividebant, mensem vero in 30. dies, debitam temporum rationem habere rati, si absoluta quadam cycli revolutione, quinque postea anno adicerent dies. Persæ pro isto momento Ægyptiis inhærere non dubitabant: Ab his quoque non recedebant Æthiopes, & vix aliquid inter illos erat discriminis, nisi quod anno bissextili, non quinque, sed sex dies adderent. Quinimmo Turcæ & Arabes, prætermisso calculo astronomico, utuntur triginta annorum cyclo. Quid plura adjiciam? Concilium Nicænum omnes in Astronomiæ scientia peritissimos, maxime Episcopos Alexandrinos, ceteroque Ægyptios pro calculo lunari computando, & ordinando selegit. *Congregatis peritissimis calculandi*, ait Ambrosius. Nec desunt qui asserunt, ut Ceolfridus, cyclum 19. annorum longe ante Concilii Nicæni tempora, & vel ab ipso Apostolorum ævo, fuisse in usu. Igitur non sine fundamento Ecclesia Romana ad determinandum festi Paschatis celebrandi diem, utitur Cyclo Gregoriano.

Tandem pro plena rei elucidatione, & solutione, R. P. Rebeque Societatis Jesu Theologus in suis notis mensis Decembris ann. 1722. & Maji 1723. in Diario Trevolitii appositis, difficultates circa calculum lunæ paschalis, sicut subtiliter, sic & clare explanat, & solvit. In primis vero in notis mensis Martii an. 1724. ubi clare admodum demonstrat versari in errore eos, qui festum Paschatis luna Martii corrente semper celebrandum autumant, quandoquidem ann. 1734. futuro Pascha die 25. Aprilis continget, adeoque luna paschalis, tunc 5. Aprilis inchoabitur, nec instans quidem mensis Martii occupabit.

Pro certo habetur, Christianorum Pascha, nec ante diem 22. Martii, nec ultra 25. Aprilis contingere. Neque vero minus constat juxta observationes R. P. Rebeque, festum Paschatis luna mensis Martii corrente, nusquam celebrari, cum lunatio seu luna mensi in quo finem habet tribuatur. Jam vero supposito, sicut de factò novemdecim annis absolutis, adveniet, primum mensis Martii diem, lunæ utique primum evadere, ista luna metam die 30. Martii obtinebit, & consequenter luna ejusdem Martii dicenda erit, sed non inde luna paschalis futura, & nuncupanda, ea potissimum ratione, quod dies decimaquarta lunæ istius mensis Martii præbit æquinoctium vernum, quod solum cum die vigesima prima Martii coincidet.

Igi-

Igitur decimaquarta luna paschalis, vel post æquinoctium, vel ipso æquinoctii die occurrit, tum Dominica proxime sequente Pascha juxta Concilii I. Nicæni definitionem celebrandum est, si tamen ipsa dies Dominica occurrat ipso æquinoctii die, Paschatis festum in Dominicam sequentem transferendum est. Et hæc adest fundamentalis ratio, quod Pascha secundum Ecclesiæ legem non nisi post æquinoctium ver-

num celebrandum sit, Diario Histor. Vi-
rodonensis ann. 1724.

Quia vero tabulæ Breviarii ut plurimum non se extendunt usque ad annum 1724. ut compertum habemus; unam hic ab anno 1700. usque ad annum 1900. texere juvat, ne lector anceps maneat in posterum circa diem festi Paschatis celebrandi luna decimaquarta primi mensis post æquinoctium vernum.

Tabula Epactarum respondentium aureis numeris ab anno 1700. inclusive usque ad annum 1900. exclusive.

Numerus aureus.	10	11	12	13	14	15	16	17
Epactæ.	ix	xx	i	xii	xxiii	iv	xv	xxvi
Numerus aureus.	18	19	1	2	3	4	5	6
Epactæ.	vii	xviii	*	xi	xxii	iii	xiv	xxv
Numerus aureus.	7	8	9					
Epactæ.	vi	xvii	xxviii					

Si quis tamen adhuc conringeret ambi-
gendi locus, Lector consulat rubricas Bre-
viarii Romani pro hoc tempore occurren-
tes.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Festum Paschæ celebrandum est Dominica die proxime sequente lunam decimaquartam primi mensis.

PRIMO: Sic habemus ex Traditione Apostolica, ut asserit Victor I. summus Pontifex.

Secundo Ita definit Concilium I. gene-
rale, ut testatur S. Athanasius Episc. de
Synodo Arimini & Seleuciæ.

Tertio: Quia obitantes habiti sunt ab
Ecclesiæ ut Hæretici, & Quartodecimani
nuncupati sunt.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM

ET EPLICATIONUM.

PRIMO. Solemnitas paschalis discipli-
nam quidem spectat, sed universalem, &
ab Ecclesiæ præfixam, hinc citra peccatum
eam infringere non licitum est.

Secundo: Frustra Asiatici SS. Pontificum
& Concilliorum decreta temerantes lauda-
bant pro sua opinione defendenda tradi-
tionem, cum ea nonnisi consuetudinem
emendicatam spicaret.

Tertio: Neque vero quidquam profi-
ciunt Quartodecimani laudantes Consti-
tutiones Apostolicas, quibus injungitur ce-
lebrari festum Paschatis ut Judæi celebrant
namque eo loci sermo est de Judæis ad
fidem Christi conversis, qui adhærentes
B. Petro totius Ecclesiæ capiti, sicut ipse
constituerat, sic & solennitatem cole-
bant.

PUNCTUM TERTIUM.

*Num Victor primus Papa abstinuerit ab
Asiaticis?*

GRAVIS controversia fuit inter Vi-
ctorem I. & Asiarum Episcopos circa diem Pa-
schatis celebrandum, illo volente ut Do-
minica proxime sequente lunam decima-
quartam post æquinoctium vernum, ipse
vero luna decimaquarta, in quacunque
die occurreret, semper Festivitatem ce-
lebrantibus. Hinc queritur num anathe-
ma in eos propter hoc intorserit, vel non?
Pro cujus resolutione sit

CONCLUSIO.

Victor I. inter minas hæsit, & in Asiaticos censura non animadvertit.

Probatur auctoritate & ratione.

Primo, auctoritate.

FIRMILIANUS verbis expressis asserit Victorem cum Asiaticis pacem conservasse : namque Epist. ad S. Cyprianum primo refert inter Romanos & Asiaticos de festo Paschatis congressus ; tum subdit , " Nec tamen propter hoc ab Ecclesia Catholica pace atque unitate aliquando discidium est .

Eusebius L. 5. Hist. cap. 24. ait S. Irenæum scripsisse ad Victorem I. quatenus pacem cum Ecclesiis servare dignaretur , proponens exempla sanctorum Pontificum Aniceti , Pii , Higyni , Telesphori , Sixti , qui quidem ante ipsum Asiaticos non semel adhortati fuerant , ut morem Romanum in celebrando Paschate imitarentur , a quibus tamen etiam obnitentibus non abstinerunt : " Irenæus autem pulchre respondens , tum moribus quibus , se pacis autorem vere declarabat , ejusmodi pro pace & concordia Ecclesiarum & hortatus est , & magnopere flagitavit . " Quæ vox flagitavit designat , Victorem tandem aliquando Irenæi precibus cecidisse . Hoc ipsum dicit Nicephorus L. 4. Hist. Eccl. cap. 38. " Irenæus erat , ut quidem ex eo scripto , quod Gallicarum Ecclesiarum , quas regerat , nomine ad Victorem dedit , apparet . Adstruit quippe & ipse , debere quidem omnino Dominica die Pascha peragi : Nequaquam tamen Victor potuit , ut tantam Ecclesiarum multitudinem ab Ecclesiastica unitate segreget . "

III. S. Hieronymus expressius loquitur in catalogo Script. Ecclesiast. cap. 46. " Victor , inquit , multos Asiæ & Orientis Episcopos , qui quartadecima luna cum Judæis Pascha celebrabant , damnandos crediderat , in qua sententia ii , qui discrepabant ab aliis , Victori non derant manus . "

Secundo , ratione.

PRIMA sic proponitur : Omnes Historici ultro conveniunt Irenæum efflagita-

se a Victore I. pro Asiaticis pacem , nec tamen quicquam scribit illum in eos de facto intorisse anathema . Igitur Victor non abstinuit ab eis .

Secunda : Latum est discrimen inter excommunicationem comminatoriam , & latam : Ex Historiis sacris Victor putaverat ab Asiaticis abstinendum , sed hæsit inter minas liquet , cum non sit probabile restitisse Irenæo afflagitanti pro Quartodecimanis pacem , nec legitur de facto Victorem ab eis abstinuisse . Ergo &c.

Tertia : Omnes concedunt controversiam non nisi in Concilio Nicæno ad metam fuisse perductam . Igitur Victor , anathemate non animadverterat in Asiaticos , sin minus , causa finita fuisset , sicut Augustinus Serm. 2. de verbis Apostoli de causa Pelagianorum dicit , ut primum Innocentius I. & Zosymus pronuntiaverunt , & pronuntiando illos Hæreticos proscriperunt . Venerunt , decreta , inquit , causa finita est .

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJECIES : Nicolaus I. Epist. 9. ad Michaellem Græcorum Imperatorem data , expressis verbis asserit Victorem abstinuisse ab Asiaticis . Ergo &c. Ecce verba : " Deinde cum Asiani omnes inter ceteros , Evangelista Ioanne Audore , quarta decima luna cum Judæis putarent Pascha celebrandum ; hos Præsul meritis & nomine Victor Communionem Collegii separavit . "

Respondeo distinguendo : Nicolaus I. dixit suspicative Victorem abstinuisse ab Asiaticis , concedo : assertive , subdistinguo ; errore facti deceptus , concedo : secus , nego . Nicolaus propter rumores & magnam inter Victorem I. & Asiaticos , excommunicationem interminatam , quasi latam habuit , sed non est credibile . Pontificem , alias doctissimum ignorasse , quod Scriptores omni exceptione majores de hoc momento memorie tradiderunt , videlicet Victorem inter minas hæsisse .

Instabis : Atqui Nicolaus de excommunicatione lata intellexit . Ergo &c. Locutus est juxta Patres & Scriptores Græcos , quibus pro hoc capite fides adhibenda est : Sed Patres Græci existimant Victorem I. anathema in Asiaticos de facto intorisse .

Er-

Ergo &c. Probatur minor. Instar omnium sit Epiphanius, qui Hær. 70. sic effatur: "Nec illud eruditis hominibus ignotum est, quam sæpe diversis temporibus, de illius festi celebratæ varii Ecclesiasticæ disciplinæ tumultus, ac contentiones obortæ sint, præsertim Poly-cratis, ac Victoris ætate, cum Orientales ab Occidentalibus divulsis, pacificas a se invicem litteras nullas acciperent, quod idem & aliis temporibus accidit. Sed ubi nullæ sunt pacificæ litteræ, nulla est Communio. Ergo &c.

Respondens negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Non erant pacificæ litteræ, hoc est non amicæ propter dissidium & disputationis ferventioris congestum, concedo: propter censuram latam, ita ut foret absoluta separatio, nego. Ita vero est in more positum, Patres ægre ferre filiorum inobedientiam, eosque amore filiali & benevolæ privare, ut perterriti, ad meliorem redeant frugem. Sic se gessit Victor I. erga Asiaticos. Nec aliud innuit Epiphanius, qui non de excommunicatione lata, sed tantum comminatoria loquitur, ut vel ejus indicant verba, cum... pacificas a se invicem litteras nullas acciperent: Ubi quæso sermo est de censura lata?

Sozomenus, qui scripsit post Epiphanium, est ejus interpres, quippe qui L. 7. Hist. Eccl. cap. 19. controversiam sic explicat: "Atqui hæc quidem extiterunt circa hoc festum diversitates. Sapientissime autem arbitror solvissæ subor-tam olim de ea controversiam Victor rem tunc temporis Romæ Episcopum, & Polycarpum Smyrnensem. Etenim cum Occidentis Sacerdotes Traditionem Petri & Pauli non esse contemnendam arbitrantur, & Asiani se Joannem sequi affirmarent, decreto in commune sancito, singuli, ut consueverant, festum celebrantes, a mutua inter se communione non recesserunt."

Replicabis: Sozomenus loquitur de sancto Polycarpo, quem quidem cum Aniceto servasse pacem ultro conveniunt omnes: sed controversia est de aliis Asiaticis, a quibus Victorem abstinuisse probabilissimum est: De eis enim sic loquitur Socrates L. 5. Hist. Eccl. cap. 21. "Quod ex consuetudine potius, quam ex lege ab antiquis temporibus observari ceptum sit, rerum eventa perspicue

declarant. Plerique namque in Asia minore antiquitus decima-quarta die mensis, nulla ratione diei Sabbati habita, hoc festum observaverunt... Donec Victor Episcopus Romanus supra modum iracundia inflammatus, omnes in Asia, qui decima-quarta die mensis Pascha celebrabant, excommunicaverit."

Respondens Sozomenum nedum de S. Polycarpo, sed & de ceteris Asiaticis sermonem instituere, ut ex ejus verbis liquet: "Cum... Asiatici se Joannem esse qui affirmarent, decreto in commune sancito, scilicet in Synodo a Policrate adunata, singuli, ut consueverant, festum celebrantes, a mutua inter se communione non recesserunt."

Ad auctoritatem Socratis dico, nullam fidem in hoc ei adhibendam esse, propter multa. I. Quia erat Novatianus; hinc ut suæ taveret sectæ, quæ morem Romanum pro tempore celebrandi Paschæ festum non sequebatur, ut exolum redderet Victorem I. scripsit quod iracundia inflammatus anathemate Asiaticos percussit. II. Photius Cod. 28. Bibl. ait de dogmatibus eum non bene scripsisse. "Syl s illi non admodum splendidi, sed nec in dogmatibus valde accuratus est." Cujus rei argumentum est, quod scripsit Ecclesiæ Romanæ Quadragesimam intra tres hebdomidas concludere, cum e contra S. Leo Magnus ipsi coætanæ Ser. 4. totam Quadragesimam juxta institutionem Apostolicam Romæ fideliter observari testetur. Quid plura adiciam? Ipsum non videt Lib. 6. cap. 3. improperare sancto Joanni Chrysostomo.

Repones: Controversia cœpit inter S. Anicetum papam & S. Polycarpum; tum acrius exarlit tempore Polycratis, qui Concilium Asiaticum pro suo servando more, Romanæ consuetudini opposuit: de quo exacerbatu Victor, pacificas litteras ad Episcopos Asiæ mittere cessavit. Demum in apertum postea incendium erupit. Quid igitur erat faciendum, adhibitis jam plurimis remediis, nisi tandem pro more Ecclesiæ contumaces censuris compescere? Igitur de facto Victor I. abstinnit ab Asiaticis.

Respondens distinguendo: Et hæc omnia unum dumtaxat probant, videlicet Victorem I. voluisse ab Asiaticis abstinere, concedo: de facto abstinnisse, nego. Primo pacificum admodum & familiare

L

fuit

fuit inter S. Polycarpum & S. Anicetum colloquium. Tum Polycrates cum suis in Synodo adunatis invalecens, & post ipsum suorum fucellorum cœtus, ita exacerbatus est Victor, ut eis anathema pronuntiare æquum duxerit; de quo certior factus est S. Irenæus, eum ab hac voluntate divertit. Nec mirum si hoc & fecerit, & per tempus ei fuerit licitum, cum enim non longe civitas Lugdunensis à Romana distet, & summi Pontificis non nisi maturo examine præiores definiant, dissidium à multis jam annis tentatum absque negotio edicere potuit: hinc extrema adversus rebelles parata animadvertens, latius supplicibus ad Victorem litteris, censuram contra Asiaticos imminentem avertit.

Perfides: Atqui de facto Victor in Asiaticos excommunicationis sententiam tulit. Ergo &c. Probatur subsumptum: Blasius Presbyter Quartodecimanus abjectus est, teste Eusebio Lib. 5. Hist. cap. 14. Igitur & ceteri repulsi sunt.

Respondeo distinguendo: Abjectus est Blasius propter mores depravatos, & hæresim Valentiniani cui adhærebat, concedo: præcise eo quod luna decima quarta quacumque die occurreret, Paschatis festum celebrari veller, nego. Ita Eusebius Lib. 5. Hist. c. 14. ita Auditor supplementi ad librum Tertulliani de præscriptionibus cap. 53. dicens: "Est præterea, his omnibus etiam Blasius accedens, qui latenter Judaïsmum vult introducere." Theodoretus Lib. 1. hæres. fabul. c. 23. expressius loquitur: "Sed & Florianus & Blasius Presbyterorum in albo Romæ conscripti, in Valentini pestem declinarunt."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Victor I. non abstinnit ab Asiaticis.

PRIMO: Sic affirmat Firmilianus Epist. ad S. Cyprianum his verbis: "Nec tamē propter hoc ab Ecclesiæ Catholice pace atque unitate aliquando discessum est."

Secundo: Hoc ipsum scribit Eusebius Lib. 5. Hist. cap. 14. hoc expressius Hieronymus in Catalogo Script. Eccles.

Tertio: Omnes concedunt controversiam de festo Paschatis tali vel tali tempore celebrando ad metam solum in Concilio I. generali fuisse perductam, quod

argumentum est Victorem non excommunicasse Asiaticos: alias jam quæstio fuisset terminata, cum reſse S. Aug. Serm. 1. de verbis Apoll. causa decreto summorum Pontificum finiatur.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Si qui auctores Victorem ab Asiaticis abstinnisse scripserint, hoc non nisi suspicative, vel etiam errore facti deſenti dixerunt.

Secundo: Tametsi controversia ab ipso Aniceto cœperit, non inde sequitur ita crevisse, ut Victor anathemate Asiaticos de facto percussisset, sed solum censuram adversus inobedientes interminatus fuerit.

Tertio: Ultro concedimus Blasium fuisse abjectum, sed propter specialia crimina.

ARTICULUS QUARTUS.

De materia Eucharistiæ.

MATERIAM Eucharistiæ ex variis rebus seu elementis constare esse nemo Catholicus non novit: quænam sit absolute necessaria, quævero solum ad integritatem, hic discutiendum est, Unde sit

SECTIO PRIMÆ.

Num panis & vinum simul sint materia essentialis Eucharistiæ?

CONCLUSIO.

Panis & vinum sunt materia necessaria divinæ Eucharistiæ.

Probatur auctoritate & ratione.

PRIMO, Ex Scriptura sacra. Matth. 26. habetur: Cœnantibus autem eis, accepit Jesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait: Accipite & comedite: hoc est corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico autem vobis, non bibam amodo de hoc genimine vitis, usque in diem illum cum illud bibam

vobiscum novum in regno Patris mei. Idem habetur Marci 14. idem Lucæ 22. idem 1. Cor. 11. Unde sic proceditur: Evangelistæ panem & vinum commemorant. Igitur cum Eucharistiæ materia sit a Christo in pane & vino determinata, utrumque est ejus materia necessaria & essentialis.

Secundo, Concinit Traditio: ita habetur in Concilio III. Carthaginensi can. 4. in Florentino ubi de instructione Armenorum; & hoc de fide determinatum est in Tricentino c. 3. & Scit. 13. can. 2. ubi dehinc corpus & sanguinem Christi, transacta consecratione, remanere sub speciebus panis & vini, quæ sunt hujus Sacramenti materia. Hinc cap. 4. dicit panem in corpus, vinum vero in sanguinem converti. Ita expresse ejusdem Concilii Catechismus part. 2. n. 11.

Tertio, ex sancto Thoma, qui hic qu. 74. art. 1. quadruplici ratione nostram probat conclusionem. Primam ab usu humano repetit, quæ in hac forma proponitur. Eucharistia est convivium, seu cœna: Sed homines solent panem & vinum in cœna apponere. Ergo &c. "Panis & vinum quibus communis homines reficiuntur, assumuntur in hoc Sacramento ad usum spiritualis manducationis." Alteram ex passione Christi, cujus hoc Sacramentum est memoriale, desumit; quia vero in ea corpus ab anima separatum est ad tempus, sic & panis separatim a vino sumitur: hinc ista materia Eucharistiæ eatenus optime convenit, quatenus significat mortem Domini. "Secundo, art. D. Thomas, quantum ad passionem Christi, in qua sanguis est a corpore separatus. Ideo in hoc Sacramento quod est memoriale Dominicæ passionis, seorsum sumitur panis, ut sacramentum corporis, & vinum ut Sacramentum sanguinis." Tertiam hujus materiæ convenientiam eruit ex uno Eucharistiæ effectu, qui situs est in eo quod istud Sacramentum valeat ad salutem corporis & animæ; illi autem proficit panis, isti vero vinum lactificans cor hominis. Pergit S. Doctor: "Tertio quantum ad effectum, consideratum in unoquoque fumentum: quia ut Ambrosius dicit super Epistolam ad Cor. hoc Sacramentum valet ad tuitionem animæ & corporis: & ideo corpus Christi sub specie panis pro salute corporis; sanguis vero sub

specie vini pro salute animæ offertur: sicut dicitur Levit. 17. quod anima carnis in sanguine est." Demum Eucharistia alterum habet effectum, qui est omnes Fideles ad invicem unire: sed hanc unitatem appropinquæ designat panis, appropinquæ & vinum. Igitur utrumque est materia sacræ Eucharistiæ conveniens.

Quarto, inquit D. Thomas, quantum ad effectum respectu totius Ecclesiæ, quæ constituitur ex diversis Fidelibus, sicut panis conficitur ex diversis granis, & vinum fluit ex diversis uvis, ut dicit Glossa super illud 1. ad Cor. 10. Multi unum corpus sumus. "

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJICIENS: Sacramentum Eucharistiæ est passionis Domini memoriale: Sed passio Christi melius significatur per victimas, ut contingebat in lege veteri, quam per panem & vinum. Igitur panis & vinum non sunt materia conveniens pro Eucharistia consicienda.

Respondet distinguendo: Est passionis memoriale quantum ad significationem extrinsecam, concedo quantum ad se, subsistit; secundario, & relative ad finem a Christo intentum, concedo: primario & ex ratione intrinseca, nego. Eucharistia dupliciter spectari potest, videlicet secundum se, & per ordinem ad aliquem finem ei affixum. Priori modo est Sacramentum per modum cibi & convivii spiritualis, & sub hoc respectu non aliam præter panem & vinum exigit materiam, cum utrumque alimentum sit apud omnes cibis communis & usualis. Posteriori modo est memoriale passionis, quæ etiam designatur per hoc quod panis & vinum separatim sumantur. Solutio est D. Thomæ hic qu. 74. art. 1. ad 1. Dicendum, inquit, quod licet carnes animalium occisorum expressius repræsentent Christi passionem, tamen minus competunt ad communem usum hujus Sacramenti, & ad Ecclesiasticam unitatem significandam.

Inhabis: Sacramentum Eucharistiæ est ubique celebrandum: Sed in quibusdam regionibus deest panis, in quibusdam aliis vinum. Igitur non convenienter pro materia Eucharistiæ assignantur panis & vinum.

Respondet S. Thomas ad hanc difficultatem ibidem ad 2. his verbis: "Dicendum, dum,

„dum, quod licet non in omnibus terris nascatur triticum vel vinum, tamen de facili ad omnes terras deferri potest, quantum sufficit ad usum huius Sacramenti: nec propter defectum alterius est unum tantum sine altero consecrandum, quia non esset perfectum Sacramentum.”

Insuper: Eucharistia instituta est ad spirituales refectionem omnium Fidelium: Sed quidam abhorrent a vino, quidam etiam, ut ægroti, absque vitæ discrimine illud sumere non possunt. Ergo &c. S. Thomas ibidem ad 3. huic objectioni facit satis. “Ad tertium dicendum, quod vinum in modica quantitate sumptum non potest multum ægrotanti nocere: & tamen si nocumentum timeatur, non est necesse quod omnes accipientes corpus Christi, etiam accipiant sanguinem.”

Replicabis: Hostia quondam ex oblationibus Fidelium consecratur; sic habetur in Ordine Romano sæculo VII. conscripto: sed nedom panis & vinum, verum etiam oleum, mel & similia offerebantur. Igitur præter panem & vinum, alia Eucharistiæ materia assignanda est.

Respondeo distinguendo minorem: Quædam alia offeruntur ad usum Ecclesiæ & Sacerdotum, concedo: pro consecratione Eucharistiæ, nego. Habetur quidem in Ordine Romano laudato, quod Archidiaconus pro consecratione Eucharistiæ oblatos a Fidelibus panes Sacerdoti præsentaret, sed non aliud: immo id muneris illi incumberebat, ut seligeret solum de pane & vino oblati id quod conveniret. Ita definitum legimus can. 3. Apostol. iuxta versionem Dionysii Exigui. “Si quis Episcopus aut Presbyter, præter ordinationem Domini, alia quædam in sacrificio offerat super altare, id est, aut mel, aut lac, aut pro vino ciceram, aut confecta quædam, aut volatilia, aut animalia aliqua, aut legumina, contra constitutionem Domini faciens, congruo tempore deponatur.” Can. 4. explicatur rerum a Fidelibus oblatarum usus. “Offerre non liceat aliquid, ad altare præter novas spicas, & uvas, & oleum ad luminaria, & thymiamam, id est, incensum, tempore quo sancta celebratur oblatio.” Ceterum nunc etiam in multis Diocesium panis & vinum offeruntur tempore Missæ, maxime

cum pro defunctis sacrificium offertur: sed hæc cedunt in usum Sacerdotis celebrantis, & ante istam oblationem jam oblatio panis & vini consecrandi facta est.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Panis & vinum sunt Eucharistiæ materia.

PRIMO: Hoc constat ex ipso Christo, qui testibus Evangelistis, panem & vinum ad Eucharistiam faciendam accepit.

Secundo: Hoc & conclamat Traditio, & ita definitum est in Concilio Tridentino Sess. 13. c. 2. 3. & 4.

Tertio: Vel ipsa ratio elevata hoc subindigitat: cum enim hoc Sacramentum institutum sit per modum convivii omnibus præsentandi, conveniens erat ut in materia apud omnes communi & usuali fieret.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tamen si sacrificia animalium melius explicant Christi passionem; quia tamen Eucharistiæ sacramentum in se spectatum est convivium, magis convenit illud habere panem & vinum pro materia, cum expressus panis & vinum designent spirituales refectionem.

Secundo: Panis quidem & vinum quandoque in certis regionibus non nascuntur, sed absque magno negotio illuc alportari queunt.

Tertio: Dato & non concessio quod ex oblationibus Fidelium quædam ad sacrificium celebrandum assumerentur, non tamen aliud præter panem selectum & optimum: cetera vero cedebant in usum Ministrorum.

SECTIO SECUNDA.

De qualitate panis, & quantitate consecranda.

Non una est circa qualitatem materiæ assignatæ difficultas; quocirca ad maiorem claritatem cuncta sunt in particulari enucleanda. Unde sit

PUNCTUM PRIMUM.

Utrum panis debeat esse triticeus?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Ille solus panis pro Eucharistia conficienda assumendus est, quem vel ipse Christus assumpsit: cum enim illius Sacramenti materia ab Auctore determinata sit in individuo, non licet aliquid in eo immutare. Atqui Christus consecravit in pane triticeo: Et probatur ex D. Thoma, qui hic q. 74. art. 3. ait illum panem majorem præ ceteris panibus habere convenientiam cum Christo, qui præfens est in hoc Sacramento. "In hoc Sacramento, ait, continetur Christus, qui se grano frumenti comparat Ioan. 12. dicens: *Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manducet.*" Alteram subiicit rationem, quia Christus perfectissimum pro Sacramenti conficiendis assumpsit materiam, quæque apud omnes foret & communis & usualis: his autem dotibus panem triticeum donari asserit sanctus Doctor ibidem in corpore articuli his verbis: "Dicendum, quod sicut dictum est, ad usum Sacramentorum assumitur talis materia, quæ communis apud homines in talem usum venit. Inter autem alios panes, communius homines utuntur pane triticeo: nam alii panes videntur esse introducti in hujus panis defectum. Et ideo Christus creditur in hujus panis specie hoc Sacramentum instituisse: quod etiam panis rogis confortat hominem, & ita convenientius significat effectum hujus Sacramenti: & ideo propria materia hujus Sacramenti est panis triticeus."

Alteræ hæc est: Quod Concilia determinant, debet pro materia Eucharistiae assumi. Atqui Concilia determinant pro materia Eucharistiae panem triticeum: & probatur. Florentinum Sess. ultima in Decreto unionis sic habet: *Definimus in azymo sive fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter confici.* Succinit Catechismus Romanus p. 3. n. 12. "Cum autem, ait, varia sint panis genera, vel quia materia differunt, ut cum alius ex tritico, alius ex ordeo, aut ex legumini-

Bucat Theol. Tom. VII.

bus, ceterisque terræ fructibus confectus est, vel quia diversis qualitatibus præditi sunt (uni enim fermentum additur, alter vero fermenti omnino expers esse potest) quod ad primum attinet, Salvatoris verba ostendunt, panem ex tritico confici oportere, communi enim loquendi consuetudine, cum panis absolute dicitur, panem ex tritico intelligi latis constat. Id etiam veteris Testamenti figura declaratur. Præceptum enim a Domino fuerat, ut panes propositionis, qui hoc Sacramentum significabant, ex simila conficerentur."

Tertia: Hoc ipsum Traditio annuntiat, hoc usus Ecclesiæ, hoc exquisita materiæ reverentialis præparatio. Ergo &c. Probatur antecedens quoad singulas partes. De primo sic loquitur Catechismus Romanus ibidem n. 13. "Quemadmodum nullus panis, nisi triticeus, apta Sacramenti materia putandus est: hoc enim Apostolica traditio nos docuit &c." De secundo, scilicet usu, nullibi legitur sanctos Patres in alio pane consecrasse, nisi in pane triticeo. Hoc autem clare annuntiat materiam prius ex diversis granis seligendam & præparandam. Concilio Toletanum XVI. can. anno 693. celebratum hæc de hoc momento præfert: "Et non aliter panis in altari sanctificandus præponeretur, nisi mundus & nitidus, & qui studio præparatus fuisset." Hoc est, perfectus, adeoque triticeus. Solemnis quondam erat illa præparatio; legitur in Annalibus seu Chronico Ordinis S. Benedicti, usum apud Monachos obtinuisse purissimum triticum ad Eucharistiam conficiendam seligere, tum ad moletrinarum servi fidelis & pii ministerio, ne aliqua fraus obreperet, deferri, ipso præsentem molli, postea farinam ad Monasterium asportari: quibus absolutis, Monachi, Acolytho præeunte & crucem deferente dum Sacrifica hostias consecrandas conficiebat, hymnos cantabant. Legitur etiam in vita sanctæ Radegundis Reginæ, eam Ecclesiæ panem consecrandum dispensasse, quem ipsa propriis manibus ex devotione consecrasset; quæ & similia denotant solum panem perfectum, adeoque & triticeum pro materia Eucharistiae ab omni ævo fuisse assumptum. Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Quælibet quantitas panis & vini, est debita Eucharistiæ materia, modo sit sensibilis.

Probatnr multis momentis.

PRIMO: Illud est debita materia Eucharistiæ, in quo corpus & sanguinem Christi adesse constat. Atqui siue magna, siue parva sit materia, Christus, facta consecratione, adest: in magna quidem, cum enim sit quid physicum, est quid determinatum in se, tum & per intentionem celebrantis, qui intendit consecrare omnem materiam præsentem. Si vero modica sit materia, modo sit sensibilis & præsens, & adsit intentio ministri, nihil amplius requiritur, quia ibi adest & verus panis, & vinum legitimum. Ergo &c. Quod autem adsit Christus in utraque materia consecrata, de fide definit Concilium Tridentinum Sess. 13. can. 3. his verbis: *Si quis negaverit in venerabili sacramento Eucharistiæ, sub unaquaque specie, & sub singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri; anathema sit.*

Jam vero quod sub modicissimis particulis Christus sit præsens, constat ex usu perantiquo Ecclesiæ, quæ hostiarum consecratarum particulas infantibus innocentibus consumendas porrigi volebat, ut habetur in Concilio Matliconensi anno 588. habito can. 6. his verbis. "Quæcumque sacrificiorum reliquiæ post peractam Missam in sacro superuerint, quarta vel sexta feria innocentes pueri ab illo cujus interest, ad Ecclesiam adducantur, & indistincto eis jejunio, eisdem reliquiis conspersas vino percipiant."

Secundo, sic ratiocinatur D. Thomas hic q. 74. art. 2. "Multum opponitur, paucò, & magnum parvo: sed nulla est ita parva quantitas panis & vini, quæ non possit consecrari. Ergo etiam nulla est ita magna, quæ consecrari non possit."

Tertio, meriti quantitas consecrandæ desumenda est per ordinem ad Fideles, qui quandoque numero pauciores in Paræcia, quandoque etiam majores adsunt. Igitur quælibet pars aut panis aut vini juxta exigentiam Fidelium consecrari po-

test. "Relinquitur, ait D. Thomas *ibid.* quod materia hujus Sacramenti determinetur per comparisonem ad usum Fidelium absolute. Numerus autem Fideium est indeterminatus; unde non potest dici quod quantitas materiæ hujus Sacramenti sit determinata."

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJICIES: Panis assumptus ad Eucharistiam est nutritivus: Sed panis cujuscumque grani etiam nutrit. Igitur nedum tritici, sed & cujuscumque grani panis est Eucharistiæ materia.

Respondeo distinguendo minorem: Est nutritivus secundum quid, concedo: perfecte, nego. Alimentum perfectum perfecte nutrit: panis autem triticeus inter omnes panes perfectissimus est, adeoque solus est materia conveniens Eucharistiæ, maxime cum Christus eo usus sit; & in hoc ad institutionem attendendum sit. Ceterum nutritio non ex solo pane, sed & ceterorum alimentorum succo profluit. Igitur quod panis quilibet nutriat, non est ratio quod ad constituendam Eucharistiam quilibet indiscriminatim sit assumendus.

Instabis: Dictum est panem consecrandum esse usualement: Sed panis siue ex ordeo, siue ex aliis granis confectus, est usualis. Igitur non solus panis triticeus est materia Eucharistiæ. Confirmatur: Ipse Christus panibus hordeaceis pavit turbas; igitur panis ex quocumque grano confectus, est usualis.

Respondeo distinguendo minorem: Panis hordeaceus v. g. est usualis apud pauperes, & in defectu panis perfecti, concedo: est vulgo usualis, nego. Si quid argumentum probaret, inde sequeretur panem etiam ex leguminibus confectum esse Eucharistiæ materiam, cum populi in America degentes utantur hoc pane. Ad institutionem igitur, & ad id quod perfectum est pro materia Eucharistiæ attendere debemus.

Ad confirmationem nego paritatem: Christus usus est pane præfenti ad nutriendum turbas, & cum solum quinque hordeacei panes adessent, eos non sine magno miraculo multiplicavit: sed hic agit de augustissimo Sacramento constituendo, adeoque necesse fuit uti pane usuali & perfectissimo. Ceterum Christus verbo & exemplo mortificationem com-

men-

mendabat; quocirca conveniebat turbas quæ legem Evangelicam ab eo accipiebant, austeritate initiari.

Inflabit: Panis ex aliis confectus granis, est verus panis, ut patet ex figura, & sapore, & colore, cum arte nitidissimus & albus evadat: sed quicumque panis, modo sit verus panis, potest altum ad Eucharistiæ conficiendam. Ergo &c.

Respondet distinguendo majorem ut supra: Est verus panis, sed imperfectus & non usualis, concedo: usualis & perfectus, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Solutio est Divi Thomæ hic 74. art. 3. ad 2. "Si quæ frumenta sunt quæ ex semine tritici generari possunt, sicut ex grano tritici seminato in malis terris nascitur siligo, ex tali frumento panis confectus, potest esse materia hujus Sacramenti; quod tamen non videtur habere locum neque in hordeo, neque in spelta, neque etiam in farre, quod inter omnia est grano tritici similis: similitudo autem figuræ in talibus magis videtur significare propinquitatem, quam identitatem speciei, sicut ex similitudine figuræ manifestatur quod canis & lupus sunt propinquare speciei, non autem ejusdem; unde ex talibus frumentis quæ nullo modo possunt ex semine tritici generari, non potest confici panis qui sit debita materia hujus Sacramenti."

Inflabit: Quod vinum sit rubrum vel album, generosum vel non, nihil refert ad confessionem Eucharistiæ: Igitur & a simili quod panis sit triticeus, vel non.

Respondet negando paritatem. Ratio discriminis est, quod color & sapor non nisi accidentalem immutationem inducant, alia vero grana essentialiter: panis quippe hordeaceus specie distinguitur a triticeo, qui solus est panis usualis & perfectus. Jam vero si vinum si deficeret, ut foret absolute corruptum, tunc non esset materia Eucharistiæ, ait D. Thomas ibidem ad 4. quia corruptio solveret speciem, & jam non vinum, sed aut acetum, aut onscium per dissolutionem partium vini in quo præponderaret flegma, evaderet.

Replicabit: Ab actu ad posse valet consequentia. Sed Eucharistia non semel fit ex aliis granis quæ tritico mixta occurrunt. Ergo &c.

Respondet distinguendo minorem: Eucharistia quandoque fit ex aliis granis a tritico, modo grana tritici aliis præponderent, concedo: sin minus, nego. Solutio est D. Thomæ ibidem ad 3. "Dicendum, quod modica permixtio non solvit speciem, quia id quod est modicum, quodam modo absumitur a plurimo: ideo si sit modica admixtio alterius frumenti ad multo majorem quantitatem tritici, poterit exinde confici panis qui est materia hujus Sacramenti: si vero sit magna permixtio, puta ex æquo vel quali, talis permixtio speciem mutat; unde panis exinde confectus non erit debita materia hujus Sacramenti."

SYNOPSIS CONTENTORUM.

Solus panis triticeus est materia Eucharistiæ.

PRIMO: Christus hunc assumpsit panem ad conficiendam Eucharistiæ, sicque materiam in individuo determinavit; Sed non licitum est materiam a Christo determinatam immutare. Ergo &c.

Secundo: Sic definitur Concilia, sic annuntiat Traditio. Ergo &c.

Tertio: Materia coniecranda potest poni in modica vel magna quantitate, videlicet juxta numerum Fidelium, qui modo plurimi, modo pauciores ad sacram accedunt mensam.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Qualitas panis non mensuratur pro Eucharistia penes nutritionem, quæ fit ex succo non tantum panis, sed ceterorum alimentorum, quæ sæpius absque pane ad hoc sufficiunt, sed penes rationem convivii communis, quod ante omnia in pane & vino consistit.

Secundo: Ceterorum granorum panes quandoque triticei panis speciem præferunt, sed non realitatem, cum inter se essentialiter distinguantur. Igitur in solo pane triticeo Eucharistia rite conficitur.

Tertio: Tametsi grana siliginis in tritico quandoque reperiantur, non inde sequitur Eucharistiæ confici posse ex siligine, nisi triticum præponderet: tunc

enim parum pro nihilo reputatur, & panis triticeus appellatur.

PUNCTUM SECUNDUM.

Num panis azymus sit valida Eucharistiæ materia?

GRÆCI quondam id negavere, ut Michael Cæularius, Leo Aclidanus, & Nicetas Pectoratus schismatis auctores; e contra vero Latini: hinc duo quæruntur: alterum de validitate panis azymi; alterum de tempore quo panis ille fuit in usu. Unde sit

S. I.

De convenientia panis azymi.

CONCLUSIO.

Panis azymus est conveniens.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: In eo pane conficienda est Eucharistia, quo vel ipse Christus eam instituendo usus est. Atqui pane azymo in confessione Eucharistiæ usus est Christus. Igitur azymus panis est conveniens Eucharistiæ conficiendæ materia. Minor patet ex dictis supra de tempore quo Christus Pascha celebravit; eo quippe loci omnibus utriusque Testamenti monumentis ostendimus, Christum celebrasse Pascha juxta legis præceptum, adeoque dum vigerent azymi, juxta illud Matth. 26. *Prima autem die azymorum accesserunt Discipuli ad Jesum dicentes: Ubi vis paramus tibi comedere pascha?* Concinunt SS. Patres, ut Chrysostomus Hom. 62. in Matt. "Non enim Christus, inquit, tempus Paschæ transgressus est.", Rufus 82. in Joan. explicans ista verba S. Joannis, ut manducarent pascha, ait: "Quid significat, ut manducarent pascha? Atqui, Jesus jam id fecerat una die azymorum.", Theophylactus idem dicit Comment. in cap. 18. ejusdem Evangelistæ: "Quid autem est, ait, ut comederent Pascha? Sane Dominus illud fecit prima die azymorum.", Suffragatur Humbertus Cardinalis Sylvæ Candidæ Episcopus Lib. adversus Græcorum calumnias: in primis S. Anselmus Epistola ad Vvalteranum his verbis: "Cum legitur

de Domino, quando corpus suum de pane fecit, quia accepit panem & benedixit, non additur azymum vel fermentatum: certum tamen est quia azymum benedixit, forsitan non quia res quæ fiebat, hoc exigebat: sed quoniam a cœna, in qua hoc factum est, hoc exigebat."

Altera hæc est: Quod definivit Ecclesia, admittendum est. Atqui Ecclesia definivit azymum esse legitimam Eucharistiæ materiam. Ergo &c. Probatur minor: Sic declarat Leo IX. Epist. 6. ad Michaellem Cæularium Archiepiscopum CP. præcipiens ei ne azymis infultet; de Christo enim sic loquitur: "Qui non venerat, inquit, solvere legem, sed adimplere, juxta ipsius legis præceptum ex azymis & vino vetus Pascha adimplevit, & protinus ex azymis & vino novo, sicut aperte Lucas narrat, Discipulis tradidit &c.", Sic definivit Florentinum Sess. ult. *Definivimus in azymo sive fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici.* Ita quoque habetur in Catechismo Romano part. 2. n. 23. his verbis: "Quemadmodum nullus panis, nisi triticeus, apta Sacramenti materiam putandus est, hoc enim Apostolica traditio nos docuit, ita etiam ex iis quæ Christus Dominus gessit, azymum esse debere, facile intelligitur. Ipse enim primo azymorum die, quo nihil fermentati domi habere Judæis licebat, hoc Sacramentum consecravit atque instituit.", Ergo &c.

Tertia: Ecclesia perstringit Sacerdotes Latinos, qui omisso azymo, in pane fermentato consecrare non dubitant. Ita habetur Extra de celebratione Missarum, cap. *Literas*: sed in hoc argumentum esse panem azymum esse legitimam Eucharistiæ materiam: sin minus, Sacerdos Latinus celebrans in fermentato, prævaricator non evaderet, nec puniretur. Ergo &c.

S. Thomas hic q. 74. art. 4. ait I. panem azymum & fermentatum esse materiam necessariam Eucharistiæ, quia uterque est verus panis usualis. II. Ecclesiam Romanam uti azymo, Græcam vero fermentato: hinc cuilibet Sacerdoti incumbere suæ Ecclesiæ ritui adherere; sin minus, peccaret, quia unusquisque obedire debet Ecclesiæ quæ sic statuit. III. Azymum tamen esse fermentato pane convenientiorem propugnat sanctus Doctor; juvat

juvat hic ejus verba retexere. " Con-
 " tudo de pane azymo celebrandi ratio-
 " nabilior est. Primo quidem propter in-
 " stitutionem Christi, qui hoc Sacramen-
 " tum instituit prima die azymorum, ut
 " habetur Matt. 26. & Marc. 14. & Luc.
 " 22. qua die nihil fermentatum in do-
 " mibus Iudeorum esse debebat, ut ha-
 " betur Exod. 12. Secundo, quia panis
 " est proprie Sacramentum corporis Chri-
 " sti, quod sine corruptione conceptum
 " est, magis quam divinitatis ipsius, ut
 " infra patebit. Tertio, quia hoc magis
 " competit sinceritati Fidelium, quæ re-
 " quiritur ad usum hujus Sacramenti, se-
 " cundum illud 1. Cor. 5. Pascha nostrum
 " immolatus est Christus, itaque epule-
 " mur in azymis sinceritatis & verita-
 " tis.

Fis satis objectionibus.

OBJICIES: Amos 4. legitur: *Sacrifi-
 cate de fermentato laetemur*: vel ut vertit
 Aquila, *sacrificate de fermentato Eucharis-
 tiam*. Ergo &c.

Respondio distinguendo: Propheta loqui-
 tur reprehendendo Judæos qui idola cole-
 bant, & fermentato utebantur loco azy-
 morum, concedo: approbando, nego.
 Hæc enim sunt verba præcedentia: *Ve-
 nite ad Bethel, & inique agite ad Galga-
 lam, & multiplicite prævaricationem*. Un-
 de male vertit Aquila, *Sacrificate de fer-
 mentato Eucharistiam*. Nec mirum, erat
 hæreticus.

Instat Calvinus lib. 4. inst. cap. 17. §.
 43. dicendo Alexandrum summum Pontifi-
 cem induxisse azymum in Ecclesiam La-
 tinam.

Respondio I. morem semper fuisse in
 Ecclesia Romana uti azymo: ita Leo IX.
 Epist. 1. ad Michaelen Cæsararium, &
 alii supra laudati. Ita in primis Rupertus
 Lib. 2. de divinis officiis cap. 22. his ver-
 bis: " Cur sancta Romana Ecclesia num-
 " quam in Sacrificio fermentum admise-
 " rit, non otiose quæritur, nec inutili-
 " ter scitur, maxime quia consuetudini
 " huic tota hætenus Græcia refragatur;
 " nam de fermentato Græci immolant,
 " & nescio quia auctoritate refragante,
 " quæ procul dubio de authenticis num-
 " quam profecta est Scripturis, tam leza-
 " lem, quam Evangelicam Romanæ Ec-
 " clesiæ consuetudinem nimis pertinaciter
 " abhorrent. Veris persæpe rationibus su-

perati sunt, sed Constantinopolitana
 " Sedis arrogantia, multarum hæretum
 " genitrix, cedere designata est. Leo IX.
 " hujus nominis Papa, a Beato Petro
 " XLVIII. per epistolam ad Imperatorem
 " Constantinum scriptam, animum ejus
 " consulens, Apocritarios suos Humbert-
 " tum Sylvæ Candidæ Episcopum, &
 " Petrum Amalitanorum Archiepisco-
 " pum, Fridericum quoque VII. Levitani
 " & Cancellarium, Constantinopolim di-
 " rigens, multas Græcorum consutavit
 " hæreses, qui inter cetera Latinos vo-
 " cabant Azymitas, & eos nimis perse-
 " quentes, eorum Ecclesias claudebant,
 " & Michaelen Patriarcham a gratia &
 " palatio Imperatoris remotum excommu-
 " nicationis gladio percussit. Tantis au-
 " tem hæresibus fermentata est Græcia,
 " ut mirum videri non debeat hoc quod
 " de fermento immolat. Tantæ e contra
 " sinceritatis fuit sancta Romana Eccle-
 " sia, ut cui deest Scripturarum notitia,
 " vel argumentandi facultas, sola illi de
 " azymo contra Græcos sufficere debeat
 " ejus auctoritas."

Respondio II. dictum Calvinum non posse
 veritatem de Alexandro I. qui sedebat cir-
 ca medium secundi sæculi; nullam enim
 citat auctorem, & nihil simile de isto
 Alexandro reperitur, qui cum esset vi-
 cinus ætatis Christi, talem non tolerasset
 mutationem. Negandum etiam de Alex-
 andro II. & IV. quandoquidem federunt
 post Leonem IX. quo tempore solum Græ-
 ci accusare cœperunt Latinos de hæresi,
 eo quod celebrarent in azymo, de qua
 calumniam Leo vindicat Ecclesiam Roma-
 nam.

Insuper: Concilium Carthaginense III.
 canon. 24. tria populi oblationum genera
 distinguit, loquendo vero de Sacramento
 corporis Domini, ait: " Ut in eo panem
 " offendant non azymum, sed fermenta-
 " tum, qualis offerri solebat, consecrari."
 Ita refert Sirmundus. Ergo &c.

Respondio Sirmundum non referre fide-
 liter canonem: in illo enim hæc tantum
 habentur: " Ut in Sacramentis corporis
 " & sanguinis Domini nihil amplius offe-
 " ratur, quam quod ipse Dominus tradi-
 " dit, hoc est, panis & vinum aquæ
 " nixtum, nec amplius in sacrificiis of-
 " feratur, quam de uvis & frumentis."
 Ita canon refertur apud Binium Tom. 1.
 pag. 744. col. 2.

Insuper: Canon 6. Concilii Toletani XVI.
 repre-

reprehendit Sacerdotes, qui de panibus suis usualibus crustulam in rotunditatem offerentes, eam consecrabant, & jubet ut nonnisi panis integer & nitidus, qui ex studio fuerit præparatus, offeratur: sed canon non reprehendit illos Sacerdotes quod in pane fermentato consecrarent. Igitur etiam in Ecclesia Latina panis fermentatus est materia conveniens Eucharistiæ.

Respondeo negando minorem; nam eo ipso quo Patres jubent ut Sacerdotes consecrent panes integros, mundos & nitidos, intelligunt azymos, qui dicuntur mundi per oppositionem ad panes fermentatos, qui aliquo modo immundi sunt propter mixtionem fermenti, quod est massa paululum corrupta.

Inflabit: In vita S. Melchiadis Eucharistia dicitur fermentum, sicut & in epistola Innocentii I. ad Decentium. Ergo &c.

Respondeo non esse ibi sermonem de Eucharistia, sed de Eulogiis, id est, de pane benedicto, qui sicut nunc, olim dabatur in signum communionis Ecclesiasticæ diebus Dominicis & Festivis. De hoc pane fit sermo in vita Siricii, ubi refertur quod panem consecratum Episcopi mitterent ad Presbyteros, id est, panem benedictum, cujus reliquie manebant pro sustentatione Sacerdotum, quibus ad hæc usque tempora major quantitas porrigitur.

Urgebis: In vita ejusdem Melchiadis panis fermentatus benedictus dicitur Eucharistia, sicut & Eulogie dicuntur sacramentum apud Augustinum Lib. 2. de peccatorum meritis cap. 26. Ergo &c.

Respondeo illud argumentum nihil probare contra nos, siquidem procedit de pane benedicto, qui dicitur Eucharistia secundum quid, in quantum scilicet panem Eucharisticum ad cibationem animæ misericorditer datum significat, & vulgo vocatur sacramentale, panis ille benedictus.

Repones: Ut azymo est judaizare. Igitur azymus panis non est conveniens materia Eucharistiæ.

Respondet D. Thomas hic art. 4. ad 2. his verbis: "Conscientes ex azymo, intellige Eucharistiam, non intendunt ceremonias legis servare, sed conformare se institutioni Christi, & ideo non judaizant, alioquin & celebrantes in pane fermentato judaizarent, quia Ju-

dei panes primitiarum fermentatos offerrebant.

Replicabis: Si azymus ita est necessarius, Græci non possunt consecrare in fermentato. Absurdum consequens: ergo & antecedens.

Respondeo distinguendo: Si est necessarius necessitate finis, concedo: si tantum necessitate præcepti, nego. Est de fide quod panis debeat esse triticeus, secus vero quod sit absolute azymus; unde Concilium Florentinum declaravit, quod unusquisque ritum suæ Ecclesiæ in hoc servaret: Latinus consecrando in azymo, Græcus vero in fermentato, etiam in peregrinatione, si fieri posset. Nec semel vidimus Græcos celebrare Parisiis in fermentato, sicut Parochi Latini olim Constantinopoli in azymo consecrabant; quocirca Leo IX. Epist. 1. ad Michaelem Imperatorem conqueritur quod Græci non permetterent Latinis ante hoc tempus celebrare in azymo; si tamen esset scandalum, Constantinopoli degens deberet consecrare fermentatum panem: & vicissim Græcus in Ecclesia Latina azymum, ut pater ex illo Ambrosii apud Augustinum Epist. 118. "Ad quam forte Ecclesiam veneris, ejus morem serva, si cuiquam non vis esse scandalum, nequaquam tibi."

Persfices: Panis azymus non est verus panis, nam panis græce ἀζυμος dicitur, hoc est elevatus a fermento. II. Azyma sunt tribulationis symbola, eum designant transitum Angeli vasiloris, qui primogenitos Ægypti una & eadem nocte occidit. III. Matth. 13. regnum cælorum non azymo, sed fermentato pani comparatur: *Simile est regnum cælorum fermento, quod accipiens mulier, abscondit in farinæ satis tribus, donec fermentatum est totum.* Igitur panis fermentatus est magis conveniens pro Eucharistia consocienda.

Respondeo primo, panem fermentatum laudabiles habere significationes, sed controversia præsens movetur de quo panem consocienda sit Eucharistia; cum autem vel ipse Christus in azymo eam consecravit, melius est ei adherere.

Respondeo secundo, ad primum quidem non unam esse rerum etymologiam, cum teste sancto Thoma hic art. 4. azymus panis designet immaculatam Christi conceptionem; quod autem sit verus panis, ipsa Scriptura passim dicit, ut Exod. 29. *Tolle vitulum, panisque azymos, & crustulam*

lam absque fermento. Jud. 6. Angelus Gedeoni dixit: *Tolle carnes & azymos panes.* Quinimmo panes propositionis erant azymi.

Ad secundum distinguo: Azymus significat afflictionem pro paganis Aegyptiis, qui propter exercitiam erga Israelitas crudelitatem occisi sunt, concedo: pro fidelibus, nego. Audi Apostolum dicentem 1. Cor. 5. *Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiae, sed in azymis sinceritatis.* Et sic patet solutio ad tertium, cum azymus nitorem animæ subindiget.

Replicabis: Panis Eucharisticus usualis esse debet: Sed solus fermentatus sic est, namque omnes gentes non azymo, sed fermentato in prandio, cœna & conviviis utuntur. Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Panis pro conficienda Eucharistia debet esse usualis tempore quo Christus illam instituit, concedo: aliis temporibus, nego; & sic distincta minore, nego consequentiam. Tempore quo Christus instituit Eucharistiam, azymus erat panis usualis, quandoquidem a luna decima quarta ad vespèram, usque ad octavam non licitum erat Judæis alio vesce panem, ut habetur Exod. 12. *Septem diebus azyma comedetis, primo mense, quarta decima mensis ad vespèram comedetis azyma usque ad diem vigesimam primam ejusdem mensis ad vespèram.* Porro pro materiæ qualitate attendendum est ad institutionem. Ergo &c.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Pane azymo recte utitur Ecclesia Latina ad sacram Eucharistiam conficiendam.

PRIMO: Quia ipse Christus Sacramentorum auctor illam in azymo confecit.

Secundo: Sic declaravit Concilium Florentinum Sess. ult.

Tertio: Quia ex D. Thoma panis est propriè Sacramentum corporis Christi, quod sine corruptione conceptum est; panis autem fermentatus quamdam spirat corruptionem.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Amos 4. præcipitur quidem Judæis uti fermentato, sed ibi non agi-

tur de Paschate, verum potius de aliis iacriticis, ut a cultu idolorum quibus panes fermentatos offerebant, retraherentur.

Secundo: Quis in azymo consecrat, rem apud Judæos communem faciunt, sed ea solum intentione, ut Christum in confessione Eucharistiæ intenerent.

Tertio: Panis fermentatus est quidem usualis pro cœna ordinaria, sed non pro Eucharistiâ conficienda, cum Christus illam in azymo consecraverit, tempore scilicet quo Judæi juxta præceptum legis solo utebantur azymo.

§. II.

Num panis azymus fuerit semper in usu apud Ecclesiam Romanam?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probat ex Traditione, & rationibus Theologicis.

Primo, ex Traditione.

Usus in hoc solum ponderat, & veritatem asseruit: Sed ab Apostolis ad nos usque Ecclesia Latina panem azymum ad Eucharistiâ conficiendam assumpsit. Ergo &c.

Probat ex discurrendo per Sæcula.

Ex primo Sæculo, habemus Apostolos, qui dubio procul mysterii testes, eodem modo cum Christo Eucharistiâ consecraverunt, maxime cum vel ipso vespertino tempore, inter cenandum ad imitationem Christi multis annis sacram synaxim Fidelibus ministrarent, ut habetur A. 2. *Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis.* Et 1. Cor. 11. ubi quosdam arguit Apostolus, quod spretis debitis dispositionibus, nonnulli ad sacram mensam indecenter accederent.

Ex secundo Sæculo, S. Alexander, qui anno 119. summus Pontifex inauguratus est, statuit, "Ut hostia Romanæ Ecclesiæ, sit de azymo esset." Sic scribit Barlaam Hieracensis Episcopus Epist. ad Græcos, sic Radulfus Dungenfis Lib. de Canonum obervantia propos. 23. his verbis: "Alexander Papa præcepit, ut oblatio ex azymo fieret in parva quantitate."

Ex tertio Sæculo, S. Cyprianus Epist. 63.

63. ad Cæcilium sic loquitur: " Sic vero calix Domini non est aqua sola; aut vinum solum, nisi utrumque sibi miscetur, quomodo nec corpus Domini potest esse farina sola, aut aqua sola, nisi utrumque adunatum fuerit. Porro farina & aqua adunata solum panem azymum subindigunt.

Ex quarto Sæculo: In Missa Ambrosiana, quam ex codice MS. edidit Pamelius in Liturgiis, oratio qua panis offertur, hunc habet titulum: *Oblatio panis azymi cum patena.*

Ex quinto Sæculo, se prodit S. Augustinus, qui Serm. 83. de diversis exigit solum ut aqua conspergatur farina, ut ex ea fiat pro conficienda Eucharistia panis: eo quippe loci loquitur de pane Eucharistico ex multis tritici granis conjunctis facto: tum concludit unitatem inter Fideles resultare, quippe qui omnes eundem panem percipiant. " Apostolus dicit, unus panis, unum corpus multi sumus. Commendat vobis in isto pane quodammodo unitatem amoris. Numquid enim panis ille de uno grano factus est? Nonne erant multa tritici grana? Sed antequam ad panem venirent, separata erant: per aquam conjuncta sunt, & post quamdam contritionem. Nisi enim molatur triticum, & per aquam conspergatur, ad istam formam minime venit &c. Certe si fermentatum exigere, non solum farinam aqua conspersam intelligeret; sed in hoc attendit ad Israelitas, qui de Aegypto, compellentibus ipsis barbaris egredientes, conspersam dumtaxat farinam asportarunt, quia propter angustiam temporum fermentare non valebant. Sic habetur Exod. 12. Tulit igitur populus conspersam farinam, antequam fermentaretur, & ligans in pallis, posuit super humeros suos.

Ex sexto & septimo Sæculo, adest Gregorius Magnus, qui in Registro apud D. Thomam hic q. 74. art. 4. ait: " Romana Ecclesia offert azymos. "

Ex octavo Sæculo, Egbertus Eboracensis Episcopus, qui exceptionum cap. 98. sic loquitur: " Sacerdotes Dei diligenter procurent ut panis, & vinum, & aqua, sine quibus nequaquam Missæ celebrantur, pura & munda fiant. Quæ verba, pura & munda fiant, denotant panem azymum; cum fermentatus nihil impuritatis habeat, quandoquidem

fermentum ex massa acritate diu inflammata profluat.

Ex nono Sæculo, non unus est veritatis laudatæ testis. Alcuinus Epist. 69. ad Lugdunenses ait: " Tria sunt quæ in sacrificio hujus testimonii offerenda sunt: panis, aqua, & vinum. . . panis qui in Christi corpus consecratur, absque fermento ullius alterius infectionis debet esse mundissimus. "

Concinit Rabanus Maurus Lib. 1. de institut. Cleric. c. 31. dicens: " Panem in fermentatum & vinum aqua mixtum in Sacramentum corporis & sanguinis Christi sanctificari oportet. "

Mitto subsequendum Sæculorum testimonia, cum a nono sæculo ad hæc usque tempora azyma in Ecclesia Latina fuerint usitata, quandoquidem tempore Photii, Græci in apertum schisma irruentes, decursu temporum inter contentitia separationis motiva impropere Latini, quod pane azymo uterentur in sacrificio. Quod autem usus hic ab Apostolorum tempore perseveraverit in Occidente, liquet ex Concilio Toletano XVI. anno 693. celebrato; namque can. 6. quodam reprehendit Sacerdotes, eo quod partim ignorantia, partim etiam negligentia fermentatum panem in sacrificio adhiberent. " Ad conventus nostri agnitionem delatum est, quod in quibusdam Hispaniarum partibus quidam Sacerdotum partim nescientia impliciti, partim temerario usu provocati, non panes mundos, & studio præparatos supra nomen sancti Domini in sacrificium offerant; sed passim quomodo unumquemque aut necessitas impulerit, aut voluntas coegerit, de panibus suis usibus præparatis crustulam in rotunditatem auferant, eamque super altare cum vino & aqua pro sacro libamine offerant. Quod factum nequaquam in sacræ auctoritatis historia usipiam gestum penditur. Audis Synodicos Patres azyma ex traditione tenere, nec ex historia sacra probari posse, panem fermentatum fuisse pro conficiendo sacrificio ab Ecclesia Romana adhibitum. Hinc Rupertus Lib. de divinis Officiis cap. 2. non solum hunc azymorum morem semper in Ecclesia Romana viguisse testatur, sed subiungit se scire qua auctoritate suffragante, Ecclesia Græca huic consuetudini opponatur.

Secundo, ex summis Pontificibus.

PRÆTER S. Alexandrum Martyrem jam laudatum, S. Leo IX. hanc veritatem propugnat adversus Michaelē Cærolarium Patriarcham CP. qui primus de azymis movit controversiam, & schisma restituit. Hunc autem tribus validissimis rationibus confutat epistola 90. ad ipsum directā. I. Ait cum esse temerarium calumniatorem, quippe qui primus fuerit qui Ecclesiæ Romanæ impropertaverit azyma. II. Ejus reprehensionem vocat incautam, quæ humanis argumentationibus & levioribus conjecturis antiquam fidem subvertere molitur. III. Oslendit utriusque testamenti auctoritate falsissimum esse, Christum venerabile sui corporis sacramentum in fermentato pane commendasse. Tum a passione Salvatoris ad suum usque tempus, id est per mille & fere viginti annos, usum azymorum sine interruptione in Ecclesiā Romanā perdurasse testatur, quibus azymis ab instituta Eucharistia omnes quotquot existerē Martyres, signatos fuisse commemorat; subdit vero Romanam Ecclesiam verbo & exemplo sacramentum Eucharistiæ in azymo conferendi morem semper docuisse. Quibus explicitis sic concludit: "Quapropter a tanta amentia jam respicite, & Latinos omnes Catholicos, atque divi Petri familiares discipulos, & ejus institutionis sectatores cessate subornando azymitas vocare."

Ne quis credat nos auctoritati tanti Pontificis aliquid addere; ecce verba ad Cærolarium & Leonem Acridanum Episcopum directā apud Binium pag. 1097. "Dicimini Apostolicam & Latinam Ecclesiam, nova præsumptione atque incredibili audacia, nec auditam, nec convictam palam damnasse pro eo maxime, quod de azymis audeat commemorationem Dominicæ passionis celebrare. Ecce incauta reprehensio vestra, quando ponitis in cælum os vestrum, cum lingua vestra transiens in terra, humanis argumentationibus & conjecturis antiquam fidem confodere & subvertere molitur. Ecce, nisi quantocius respicitis, incorporati & annumerati, quod abistis, eritis in illa cauda draconis, quas tertiam partem stellarum cœli traxit, & in terram misit. Ecce jam post mille ac fere viginti a passione Sal-

vatoris nostri annos, incipit per vos dissecare Romana Ecclesiā, qualiter memoria passionis ejusdem sit recolenda, quasi nihil ei contulerit præsentia, converfatio, & diuturna institutio, seu quā clarificavit Deum, mors pretiosa illius, venerabilis fenis, cui specialiter Christus Filius Dei vivi dicit: Beatus es Simon Barjona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui est in cœlis &c."

Divo Leoni succedit Innocentius III. qui Lib. 4. myst. Missæ cap. 4. de azymis contra Græcos sic loquitur: "Ab istis Apostolis Petro & Paulo, quos vivos habuit sancta Romana Ecclesiā, & de functis custodit, hunc sacrificii ritum accepit, quem hæctenus inviolabili cultu custodit." Ecce in his verbis traditio Apostolica pro azymorum usu expressa & servata. Ergo &c.

Tertio, rationibus Theologicis.

PRIMA: Christus injunxit Apostolis Eucharistiam in sui commemorationem celebrare, adeoque in azymo, siquidem per omnia in hoc conficiendo sacramento debuerunt Domino assimilari: Sed Ecclesiā Romanā a S. Petro moribus & ritibus instituta religiose principis Apostolorum documenta servavit: quinimmo perenni Petri successorum fide ritibusque suffulta & perseveravit, & ad finem usque sæculi, juxta Christi promissionem, in hoc perseverabit. Igitur usus azymi panis pro Eucharistia conficienda in Ecclesiā Romanā ab institutione perpetuus fuit. Ista ratio est Humberti Cardinalis Lib. contra Græcorum calumnias: "Quia, inquit, sufficiente auctoritate novi & veteris Testamenti, constat Dominum nostrum Jesum Christum commemorationem suæ passionis recolendam in azymo Discipulis sub ipsa cœna commendasse, sicut hodieque sancta Romana & Latina Ecclesiā noscitur colere, dicere debetis, cujus institutionem in fermentato tam obstinate defenditis."

Secunda: Ecclesiā Romanā Apostolorum Petri & Pauli ita strenue propugnavit documenta, ut nedum in dogmatibus, sed & in ritibus universalem spectantibus disciplinam, nihil quidquam novi introduci permiserit: hinc Africanis & Orientalibus qui circa modum baptizandi variabant, resistit S. Stephanus I. dicens:

Ni-

Nihil innovetur nisi quod traditum est . Sed traditum a S. Petro habebat Ecclesia, Eucharistiam consecrare in azymis . Igitur semper in azymis consecravit ; sin minus , quod ablit dicere , novitatem in re gravi fuisset peius .

Tertia : Ecclesia Romana non nisi ab æmulis Græcis & schismaticis erroris pro consecratione Eucharistiae infusculata est : videlicet a Michaelis Cæsarario , qui primus , adeoque post nonum sæculum , hunc ex azymo consecrandi morem reprehendere ausus est . Sed hunc suo perstrinxit stylo censorio S. Leo IX. aliter in hoc Ecclesiam Romanam servare Apostolicam traditionem , sed hunc & alios Schismaticos debellat Humbertus Cardinalis , & Anselmus , & alii . Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS .

OBJECIES : Panis quem antiquitus offerrebant Sacerdotes vel in ipsa Ecclesia Latina erat usualis : sed dubio procul panis usualis erat fermentatus : Igitur Ecclesia prioribus saltem sæculis in fermentato consecrabat . Probatur major , in qua est difficultas . Panis consecrandus ex oblationibus Fidelium assumebatur : hoc ipsum subindigitat Concilium Matikonenſe II. can. 4. hoc Nannetense can. 9. hoc Sacramentarium sancti Gregorii . Colligitur etiam ex illis Canonis Missæ verbis : *Hæc dona , hæc munera , hæc sancta sacrificia* , &c. His accedit ista oratio secreta . *Suscipe preces populi tui cum oblationibus hostiarum , suscipe munera populorum tuorum* . Ergo &c.

Respondeo primo , distinguendo : Panis consecrandus erat in primitiva Ecclesia usualis , hoc est juxta usum temporis quo Christus Pascha celebravit , adeoque azymus , concedo : Usualis juxta modum mensæ communis , nego . Quis enim credet primis Ecclesiæ temporibus quo exardecabat Christianorum zelus , pane communi ad consecrandum tantum Sacramentum usos fuisse Sacerdotes , maxime cum saviente persecutione aquam brevem & panem actum seu rudem , & ut plurimum ex hordeo vel siligine confectum haberent . Et sic distincta minore , nego consequentiam .

Respondeo secundo negando majorem : Si enim de oblationibus pristinis , perinde ac de eis quæ ad hæc usque tempora

fiunt , loquendum incumbat , certum est ex illis Ecclesiam non sumpsisse panem consecrandum , propter duo . Primo quidem , quia oblationes ex quocunque pane indiscriminatim , sicut vel in istis temporibus fit , præsentantur , quæque ut non senel oculis nostris vidimus in villa , consistant ex pane quandoque hordeo , quandoque tritico , quandoque etiam siliginoso , juxta offerentium facultates : Quis autem cordatus dixerit , ex simili materia , nonnumquam crassa & subnigra , Eucharistiam confici , cum Patres & Concilia statuant , materiam hujus Sacramenti & præparatam & mundissimam debere , sicut decet Mysterium , esse : Secundo , utique qui invaluit panem azymum & vinum nostris etiam temporibus offerendi , ex usu primitivæ Ecclesiæ suam ducit originem ; nunc autem nusquam fit Eucharistia de pane & vino a Fidelibus oblatis .

Ad id vero quod dicitur solemne esse apud Concilia commemorare in sacrificio Fidelium oblationes , non inde sequitur Eucharistiam ex panibus oblatis confici , sed illas oblationes inter celebrandum sacrificium benedici , & quodammodo rationem sacrificii inducere , quatenus Christiani fide , devotione & oblatis muneribus cum Sacerdote conjuncti , & sua & seipsos in sacrificium boni odoris Deo offerunt , quæ quidem cordis contriti & humiliati sacrificia non despiciat Deus , juxta illud Genes. 4. *Respexit Dominus ad Abel , & ad munera ejus* .

Quod autem hæc sit genuina solutio , patet ex ipsis Secretæ laudatæ verbis . *Hæc dona , hæc munera , hæc sancta sacrificia illibata* . Non enim in Missa sunt multa munera , & sacrificia , sed una oblatio panis & vini , unumque Christi immolati sacrificium . Quare igitur multa ? Nisi quis attendit Sacerdos & ad oblata ab Ecclesia , scilicet ad panem azymum , ex quo consistenda est Eucharistia , & ad oblationes Fidelium , quæ remanebant pro usu Sacerdotum , quæque etiam omni distribuebantur populo , sicut nunc panis benedictus tribuitur adstantibus .

S. Cyprianus I. de opere & elemosynis hunc sensum videtur innuere , cum formam divitem sic increpat : *“ Locuples ” & dives es , & Dominicum celebrare* , te credis , quæ in Dominicum sine sacrificio venis , quæ partem de sacrificio ,

„ cio ,

„cio, quod pauper obtulit, fumis. „ Quæ quidem verba in adulterinum prorsus sensum aduersæ sententiæ auctore sumunt, si cuncta maturo & prævio examine ponderentur. Igitur multa in hoc S. Cypriani textu observanda sunt. 1. ait mulierem divitem celebrare Dominicum, & tamen sine sacrificio venire, hoc est sine oblationibus pro more faciendis. 2. Partem sumere de sacrificio quod obtulit pauper: certe hoc non intelligitur de Eucharistia, neque enim mulierem avaram sinebat S. Cyprianus corpus Christi sumere, neque etiam in Missa quotidiana tunc temporis semper sacræ synaxi vel ipsi pii & devoti Fideles participabant: Igitur intelligit quod illa dives mulier non de sacrificio quidem oblato a Sacerdotibus, sed de oblatis Fidelium sumeret. Incalsum igitur Eucharistiani primævis Ecclesiæ sæculis ex fermentato pane fuisse factam aliquis propugnaret.

Nec quidquam roboris habent illa Canonis verba contra nostram sententiam: *Memento Domine famulorum, famularumque tuarum, & omnium circumstantium pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc sacrificium.* Certe illa verba nostram confirmant sententiam: quodnam enim est illud sacrificium, quod Laici offerunt? Dubio-procul non sacrificium Missæ, sed aliud ab eo prorsus distinctum, videlicet cordis contriti & humiliati, ad imitationem Christi in passionis humiliati, cuius Eucharistia memoriæ est; vel si vis, qui fide cum Sacerdote conjuncti sunt, offerunt sacrificium, sed ex pane azymo, & vino de vite confectum. Perperam igitur nostræ adversantes conclusioni ex verbis istis Canonis sacrificium esse de pane fermentato, concludunt. Canon nullam facit mentionem de materia, sed de offerentibus sacrificium.

Inlabis: Atqui pane fermentato prioribus saltem sæculis in sacrificio utebatur Ecclesia. Ergo &c. Sic probat subsumptum Jveninus art. 4. de Euch. §. 5. Primo quidem Apostoli eorumque Discipuli furtim ac clandestinum, urgente persecutione sacris dabant operam: nec erant in promptu azyma, cum ad illum panem faciendum specialis labor & difficultas sit. II. Qua arte potuissent habere azyma consecranda, ingenti Fidelium numero distribuenda? III. Neque facile erat e Diaconorum manibus accipere azyma in privatis ædibus, immo & in cryptis pro Mis-

sa celebranda, cum facilis ad synaxin aditus non pateret. IV. Studebant in secreto sacra celebrare Mysteria Sacerdotes Dei, hinc fermentatus panis & usualis erat ad hunc finem conveniens; si enim azymo usi fuissent Apostoli, eorumque in Sacerdotio successores, absque negotio hoc deprehendissent Pagani. Hanc rationem subindigitare videtur Tertullianus L. 2. ad uxorem cap. 5. his verbis: „ Non sciet „ maritus quid secreto ante omnem cibum „ gustes. Et si sciverit panem; non illum „ credit esse qui dicitur. „ Porro si panis consecratus sit fermentatus, maritus non scivisset, quippe qui credidisset usulem esse.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem dico, omnia argumenta in contrarium allata panem non fermentatum, sed azymum arguere, quippe qui absque negotio citius fiat, cum e contra requirantur multi dies ut per tempus liceat massam fermentari. Hinc Israelitæ compulsi ab Ægypto egredi, præcipiente Moysè, tulerunt conspersam farinam, & fecerunt sibi azymos panes; sic enim habetur Exod. 12. Tulit igitur populus conspersam farinam antequam fermentaretur. . . . Ceperuntque farinam quam dudum de Ægypto conspersam tulerant, & fecerunt subcineritios panes azymos: neque enim poterat fermentari, cogentibus exire Ægyptus. Pari & consimili ratione Elias fugiens Jezabel, accepto subcinericio pane ab Angelo, quo confortatus, ambulavit usque ad montem Dei Oreb. Ecce Scripturæ verba 3. Reg. 19. Timore perterritus propter Jezabel minas, petivit animæ suæ ut moveretur, & ait, sufficit mihi, Domine, telle animam meam. Neque enim melior sum quam Patres mei. Projecitque se, & dormivit in umbra juniperi, & ecce Angelus tetigit eum, & dixit illi, surge, & comede. Respexit, & ecce ad caput suum subcineritius panis. Audis vel ipso cælo teste & ordinante, panem azymum esse panem communem & usitatum pro iustis qui latent in cavernis & cryptis, tum ad eos refocillandos, tum ad sacra Mysteria peragenda. Ex his liquet levioribus fundamentis Jveninum propugnare Ecclesiam Latinam per sex priora sæcula in pane azymo vel fermentato indiscriminatim consecrassè. Jam ad singula faciendum est satis.

Respondeo ad primum: Urgente persecutione promptius occurrebant ad consecran-

crandum azymi panes, quippe qui in instanti & absque apparatu facile coquuntur, e contra vero fermentati. Hæc ratio ex ipsâ colligitur Scriptura Exod. 12. ubi habetur de Israëlitis Ægyptios fugientibus: *Fecerunt subincinctos panes azymos: neque enim poterat fermentari cogensibus Ægyptiis.*

Ad secundum: Retorqueo argumentum: Qua arte panis fermentatus non sine diuturnitate & labore coquendus, obuius fuisse pro tanto numero Fidelium? qui, ut habetur in Actibus, perseverabant in fractione panis: id est sæpius sacram sumebant synaxim, & hoc ad vesperam, ut per omnia Christum imitarentur: Ergone omisiss azymis, qui in promptu haberi poterant, a vestigiis Apostolorum, utendo pro Eucharistia conficienda fermentato, declinasset? Absit dicere de Ecclesia Romana, quæ a BB. Petro & Paulo edocta, & eorum vegetata sanguine, innumeras fundavit Ecclesias, facta ex animo omnium forma & mater.

Ad tertium: Negamus, non fuisse facile a Diaconis azyma ad consecrandum accipere: cum in brevi fieri possit azymus panis; hinc citra rationem assignatur pro conficienda Eucharistia fermentatus.

Ad quartum: Facilis est responsio, cum ex dictis pateat: sed addo azymum esse eiusdem coloris cum fermentato; hinc maritus Paganus mulieris Christianæ, de qua loquitur Tertull. poterat credere esse panem usitatum. Quinimmo ex verbis istius Doctōris colligitur fuisse azymum, cum enim non eundem habet cum fermentato saporem, ne Mysterium homini infideli detegeretur, vult Tertullianus, quod ante omnem cibum mulier Christiana panem consecratum sumat in secreto; qui si fuisse ex pane usuali, & fermentato, non fuisset timendi locus, cum maritus esse usulem autumasset, non enim Mysterium, nisi aperta confessione sponte cognoscere potuisset, namque absque negotio panem consecratum ante communem in hypotheli quod non adfuisse occultandi tempus, fumere valebat.

Insuper: S. Ambrosius, qui quarto florebat sæculo, ait panem consecrandum esse panem usitatum. Igitur citra dubium erat fermentatus. Probat ut antecedit L. 4. de Sac. cap. 4. ait: "Tu forte dicis:

"Meus panis est usitatus, sed panis iste, panis est ante verba Sacramentorum: ubi accesserit consecratio, de pane fit caro Christi. "Eo loci sanctus Doctor alloquitur Fidelem, qui panem quo vesceretur in domo sua, vocabat usitatum; enim vero sic edocet de realitate corporis Christi in Eucharistia, replicando hunc ipsum panem communem post verba sacramentorum carnem Christi evadere. Igitur S. Ambrosius existimavit panem fermentatum tunc fuisse in Ecclesia Romana Eucharistia materiam.

Respondeo distinguendo antecedens: S. Ambrosius ait panem usitatum esse consecrandum, & intelligit azymum, concedo: Et alium ab azymo designat, nego. Tunc temporis Romæ azymus erat in usu, quia vero quod est in usu perpetuo, dicitur usitatum, in isto sensu sanctus Doctor vocat panem consecrandum usitatum. Ad probationem similiter distinguo: Et S. Ambrosius loquitur abstrahendo quod panis sit azymus, vel fermentatus, concedo: Et determinat pro materia fermentatum, nego. Quæstio non movebatur de qualitate materiæ Eucharistia, sed de realitate corporis Christi in Mysterio, hinc ad scopum respondet, panem, quicumque foret, post verba Sacramentorum esse corpus Christi: Ceterum S. Ambrosius ibidem testatur Ecclesiam Mediolanensem adhærere per omnia Romanæ. Igitur non recedebat ab azymo.

Repotes: Multa SS. Pontificum decreta fermentatum panem dumtaxat pro Eucharistia materia commemorant. Ergo. Probat ut antecedit. In vita S. Meichiadis hæc habentur apud Binium Tom. 1. pag. 254. "Hic fecit, ut oblationes consecratæ per Ecclesias, ex consecrato Episcopi, dirigerentur, quod declaratur fermentum. "Ibidem pag. 320. Non absimilia leguntur de Siricio in ejus actis: "Hic constituit, ut nullus Presbyter Missas celebraret per omnem hebdomadam, nisi consecratum Episcopus loci designati fusciperet declaratum, quod nominatur fermentum. "Quod expressius pro fermentato dicit Innocent. I. in sua ad Decentium Episcopum Epistola cap. 5. "De fermento vero, ait, quod die Dominica per titulum nos mittimus, superflue nos consulere voluisti, cum omnes Ecclesiæ nostræ intra civitatem sint constitutæ. Quamrum

„rum Presbyteri, quia de ipsa propter
 „plebem sibi creditam, nobiscum convenire non possunt, idcirco fermentum,
 „a nobis confectum per Acolythos accipiunt, ut se a nostra Communionem,
 „maxime illa die, non judicent separatos. Quod per Parochias, fieri debere
 „non puto, quia non longe portanda sunt Sacramenta. „ Apud Binium Tom. I. pag. 752. In hanc collinasse sententiam videtur S. Gregorius Magnus, qui quamdam mulierem, accepta Eucharistia, ridentem animadvertit, cuius irreverentiæ ab ea scilicet motum, respondit, inquit Joannes Diaconus in vita sancti Pontificis: „ Quia panem quem propriis manibus me secisse comoveram, tu corpus Dominicum perhibebis. „ Quis autem dixerit, panem quem consecrandum porreerat mulier, alium fuisse præter usitatum & fermentatum?

Respondeo primo, distinguendo: Et istæ autoritates loquuntur de fermentato improprie, propter colorem, nigredinem, & absque figura ordinatum, sic dicto, concedo: De vero fermentato, nego. Cum igitur idem foret sicut fermenti sic & azymi color, & indeterminata figura, quandoquidem rotus magni ponderis panis, in multas dividendus partes, innumeræ prope Fidelium multitudini distribuendus, consecratur; quia vero extrinsece ad formam, figuram, colorem & quantitatem fermentati accedebat, usualis nuncupabatur. Non quidem tamen revera foret fermentatus. Ex Humberto Cardinali ista solutio colligitur, qui in sua ad Cæsarium Patriarcham CP. pro defensione azymorum Epistola, asserit panem ingentis magnitudinis prioribus temporibus in Ecclesia Romana consecratum fuisse. „ Sicut sancta Romana Ecclesia, „ inquit, usque nunc observat. Panem integrum benedixit *Christus* & fractum singulis particulatim distribuit, dicens, „ Accipite, & comedite, hoc est corpus meum. „ Revera quidem panis azymus erat tempore Paschatis apud Judæos usualis, ejusdem consequenter figuræ & ponderis cum fermentato, quo extra tempus paschale utebantur. Quid mirum igitur si tempore persecutionum Ministri acciperent a Fidelibus præmonitis & edoctis de azymo pane pro Missa celebranda, ut absque mora consecraretur, & Fidelibus adstantibus distribueretur? Labente vero sæculo undecimo Latini in breviori for-

ma, figura, cum maximo nitore panem azymum consecrandum sumperunt. Sic refert Bernardus Constantiensis Presbyter, qui circa annum 1089. Ordinem Romanum notis illustravit. Hoc idem asseruit Ernulphus Episcopus Rosensis in sua ad Lambertum Epistolâ, quæ refertur Tom. 2. Spicilegii: „ Illi, *Apostoli*, panes quotidianos comederunt: de genimine vitis biberunt. Nos in forma nummi panem accipimus, vinum aqua mixtum potamus. „

Respondeo secundo, cum Baronio, decreta laudata loqui de Eulogiis ex pane fermentato factis, quæ in signum unitatis & pacis ad Fideles mittebantur, sicut nunc in more positum est, eodem motivo & fine, panem benedictum distribuere. Nec una evincit ratio hoc se contigisse, & in eo sensu a summis Pontificibus laudatis scriptum fuisse; hoc ipsum subindigitant verba Innocentii I. I. Loquitur de pane qui per titulos die Dominico mittebatur, adeoque non de pane consecrato, cum ejus tempore omnes familiæ sacram synaxim omnibus diebus Dominicis non sumerent. II. Sermonem instituit de tanta Fidelium multitudine Presbyteris concedita, ut ne quidem eos adire non valerent, hinc per Acolythos deferbantur panes, hoc est Eulogiæ, & non Eucharistia, cum vel ipso tempore Sancti Cypriani foli Diaconi, occupatis Presbyteris, sacram dispensarent Eucharistiam, & hoc fine ad Consecutores in carceribus pro fide detentos mitterentur, ne inermes descenderent cum persecutoribus in prælium. III. Hac ratione deferri vult panem, ne a Communionem, illo potissimum die, scilicet Dominico, intelligerentur separati. Dubio procul ad hunc scopum deferabantur Eulogiæ; non enim qui sacram frequentissime non sumebant Eucharistiam, dicebantur ab Ecclesia divulsi, maxime si semel in quolibet mense illam acciperent. Demum dicit panem de quo controversia procedit, non esse per Parochias mittendum; sed hoc solum significat Eulogias non omnibus & singulis mittendas esse, cum sufficeret eas distribuere vicinioribus populis. Ceterum nec quisquam moveri deest quod Innocentius, Eulogias vocet sacramenta, namque Eulogiæ a solis Sacerdotibus benedicebantur, sicut nunc Rectores Ecclesiæ aram, recitatis quibuldam orationibus, panem Fidelibus in signum unionis distribuendum

benedicunt : hinc sicut panis benedictus dicitur Sacramentum lato modo acceptum, seu quid sacramentale, sic & dicebantur Eulogiæ.

Hanc solutionem suo munivit calculo Anselmus Havelburgensis Lib. 3. Dialog. his verbis : " Melchias & Syriaci decreta non de fermentata hostia, sed de Eulogiis potius intelligenda sunt, quæ per singulos Dominicos dies per Ecclesiam distribui jubentur. "

Ad S. Gregorii auctoritatem, nego illam mulierem obtulisse panem fermentatum consecrandum : sicut enim his temporibus devotæ filiæ in arca parvula deferunt panes non fermentatos sed azymos, quos offerunt pro se consecrandos, quum Missa celebratur in Capella, ubi non est Passophorium multas continens hostias, eis, qui accedunt ad sacram Mensam distribuendas, sic & tempore D. Gregorii potuit illa mulier præsentare consecrandum azymum a se coctum, & postea ex fragilitate, fortassis involuntarie rissile. Non desunt, fateor, qui propugnent prioribus temporibus Eucharistiam ex pane a Fidelibus oblato factam, ut indigite videtur S. Cyprianus L. de opere & elemosynis, Concilium II. Matilconense can. 4. Nannetenle can. 9. sed duplicis generis panem offerebant, alterum pro sacrificio conficiendo, alterum pro usu Sacerdotum : Priorem azymum vocabant, quia sciebant illum solum inservire Mysterio : alterum vero fermentatum. Et in isto sensu explicandi sunt Conciliorum Canones, maxime Concilii XVI. Toletani.

Repones : Photius multa Latinis exprobrat, & tamen silet azymos, quod dubio procul præ odio erga Ecclesiam Romanam non omisit, si tunc temporis azymis usâ fuisset, nam hoc ipsum non tacuit Cæcularius : Sed silentium Photii arguit Ecclesiam Romanam pro Eucharistia conficiendo non semel fermentatum sumptisse panem. Ergo &c.

Respondeo primo multa Cæcularium dixeris iuis Ecclesiæ Romanæ obiectis, quæ tamen tempore Photii erant in usu, quæque ipse Ecclesiæ Romanæ non oburgavit, v. g. quod Alleluja reticeret Ecclesia Romana in cantu vigente Quadagesima, quod inter baptizandum unicam adhiberet immersionem &c.

Respondeo secundo, negando minorem, cum enim Photius in sua Bibliotheca codice 106. scribat Christum consecrasse in

azymo, non mirum si ablineat a reprehensione pro illo puncto.

Dices : Auctores gravissimi propugnant oppositam sententiam. Igitur illa quæ est de azymorum antiquitate & perpetuitate non est probabilior.

Respondeo quæstiones Scholæ, salvo dogmate, poile in utramque partem defendi, juxta illam divi Augustini Regulam Epist. 118. ad Januarium cap. 2. " Quod enim neque contra fidem, neque bonos mores injungitur, indifferenter est habendum, & pro eorum inter quos vivitur, societate servandum est. " Falsum est autem nostram de perpetuitate azymorum opinionem non esse probabilior, ut constet ex probationibus. Et vero alteram sententiam defendit quidem Symundus §. 1. in disquisitione de azymo. Eandem Cardinalis Bona Lib. 1. rerum Liturgicarum cap. 23. nostram vero Mabilonium Benedictinus tum in Præfatione sæculi 3. tum in dissertatione singulari de pane Eucharistico azymo & fermentato : nostram P. Christianus Lupus O. A. Lovaniensis Theologus tom. 3. Scholiorum in decreta & Canones Concil. Rufus in dissertatione de Aëis S. Leonis IX. cap. 7. suffragatur Anselmus Havelburgensis, qui Nechiti Archipræfati hæc respondet cap. 16. " Ego non facile accesserim, " ad hoc, quod tu tam perfunctorie dicis, " ætum putas mihi subito esse persuasum, " videlicet quod Romana Ecclesia aliquando fermento usâ fuerit, quo postea deposito, azymum assumpserit. "

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Ecclesia Romana semper usa est, pro conficienda Eucharistia, azymo.

PRIMO : Quia Christus præcepit sacrificium Missæ in suam commemorationem fieri, hoc est juxta ejus & intentionem, & ritum quem ipse adhibuit : Porro neminem ex Theologis latet eam in azymo consecrisse. Igitur & Ecclesia Romana ejus insistentis vestigiis sic semper peregit.

Secundo : Ecclesiæ Romana ægre tulit Asiaticos non servare pro die Paschatis celebrando disciplinam, quam testatur se accepisse ab Apostolis Petro & Paulo ; eam festivitatem die Dominica immediate sequente lunam decimamquartam post æquinoctium vernali celebrandam esse, nec aliud opposuit sanctus Steph. Cyr. & Fir-

Firmil. pro recipiendo Bapt. ab Hæreticis collato verbis Evangelicis, præter morem ab illis Apostolis acceptum, dicendo, *Nihil innovetur nisi quod traditum est*. Igitur a fortiori nihil immutavit de ritu conficiendi Eucharistiæ in azymo, cum Christus præceperit Eucharistiæ fieri in suam commemorationem, hoc est sicut ipse in azymo fecerat.

Tertio: Græci Schismatici priores fuerunt, qui istud momentum Ecclesiæ Romanæ objurgaverint; si quis vero Catholici pro fermentato scripsere, nec inde Ecclesiæ Romanæ ritum damnare audent, nec eorum opinio alteri, virorum doctissimorum suffragio suffultæ anteponenda est.

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

ET RESPONTIONUM.

PRIMO: Panis consecrandus dicitur quidem usitatus, quia pro more azymis utebatur Ecclesiæ, hinc & nomine panis usitati celebratur vel ipse azymus.

Secundo: Quod, persecutione sævientē, sancti Confessores sacra Mysteria in cryptis furtim celebrare compellerentur, non arguit panem fermentatum, sed potius azymum, qui promptius fit, & abique magno apparatu.

Tertio: Etsi quod decreta quorundam, sanctorum Pontificum & Conciliorum appellent panem consecrandum fermentatum, hoc debet intelligi in quadam lata significatione, quatenus panis azymus eundem colorem habebat: hinc propter quædam accidentia extrinseca poterat dici secundum quid fermentatus.

PUNCTUM TERTIUM.

Num panis fermentatus, quo Græci a multis sæculis utuntur, sit debita Eucharistiæ materia?

TRIA pro resolutione quæsti explicanda sunt. Primo quidem num panis fermentatus sit valida Eucharistiæ materia? Secundo utrum licita? Tertio num ab omni Christianitatis ævo Ecclesiæ Orientalis usa sit fermentato? Pro quorum resolutione sit

CONCLUSIO PRIMÆ.

Panis fermentatus est valida Eucharistiæ conficiendæ materia.

Probatur variis rationibus.

PRIMA: Quod est vere & substantialiter panis, est valida Eucharistiæ materia. Atqui panis fermentatus est substantialiter & proprie panis, Igitur & valida Eucharistiæ materia. Hæc ratio est D. Thomæ, qui hic q. 74. art. 4. sic loquitur: "Circa materiam hujus Sacramenti duo possunt considerari, scilicet quid sit necessarium, & quid conveniens: Necessarium quidem est, ut sit panis triticeus, sicut dictum est, siue quo non petiscitur Sacramentum: Non est autem de necessitate Sacramenti, quod sit azymus vel fermentatus, quia in unoquoque confici potest."

Altera: Panis usitatus est optima Eucharistiæ materia: sed panis fermentatus triticeus sic est; quod quidem quotidiana comprobatur experientia, cum necdum plebei, sed Nobiles, sed magni Sacerdotes, sed Principes & Reges eo læmpet utantur: Ergo &c.

Tertia: Si quid panem fermentatum a ratione panis excidere faceret, maxime fermentatio: Atqui hæc ratio nulla est. Et probatur. I. Fermentatio non est proprie corruptio, cum salis succum quemdam præ habeat, quo panis diutius in panis nutritivi natura perseverat, cum humore non nihil glutinoso partes magis & comprimantur, & fortius cibi ad invicem cohereant. Hinc earundem partium dissolutionem, adeoque corruptionem fermentum eliminat. II. Ista fermentationis alteratio panem jucundiorē, & consequenter ad alenda corpora aptiorem reddit. III. Manet semper sub fermentatione quod panis sit triticeus. Igitur cum panis fermentatur non deficiat a ratione veri panis, est valida Eucharistiæ materia.

CONCLUSIO ALTERÆ.

Panis fermentatus est licita Eucharistiæ materia.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA sic exponitur. Illa materia est licita, quam Ecclesiæ, SS. Pontifices,

M 2 Con-

Concilia & Patres probavere. Atqui res ita se habet pro pane fermentato ad conficiendam Eucharistiam: Ergo &c. Probat minor variis momentis.

Primo: Ecclesia Orientalis quæ sanctos Doctores habuit, usa est illo pane in Mysterio, quod Romana nedum non arguit, sed sub interminatione peccati gravissimi, voluit Orientales juxta suum morem in fermentato, sicut Latinos in azymo consecrare. De hoc momento sic loquitur S. Thomas ibidem art. 4. "Sicut peccat Presbyter in Ecclesia Latinorum, celebrans de pane fermentato, ita peccaret Presbyter Græcus in Ecclesia Græcorum, celebrans de pane azymo, quali pervertens Ecclesiæ suæ ritum." Ergo &c. Confirmatur: Leo IX. in sua ad Cæcularium Patriarcham CP. conqueritur, quod Græci vim faciant Latinis consecrantibus in azymo, dum vel in urbe Roma licitum est Græcis uti fermentato: Ecce, inquit, in hac parte Romana Ecclesia quanto discretior & clementior vobis est? Siquidem cum intra & extra Romam plurima Græcorum reperiantur Monasteria, sive Ecclesiæ, nullum eorum adhuc perturbatur vel prohibetur a paterna traditione, sive consuetudine; quin potius suadetur, & admonetur eam observare. Demum idem colligitur ex Concilio Florentino, ubi Eugenius IV. Papa sic loquitur: *Definitum in azymo, sive in fermentato panem triticeo Christo corpus veraciter confici.*

Alter a ratio: Ipsi Latini in Concilio Lugdunensi sub Gregorio X. passi sunt Græcos, ipsis præsentibus, in Templo S. Joannis in fermentato sacra celebrare Mysteriorum, nec quidquam negotii inde emerit. Neque legitur Patres Græcos priorum sæculorum Latinos propter azymum panem arguisse, nec vicissim sanctos Ecclesiæ Latinæ Doctores propter fermentatum Græcos exagitasse. Ergo &c.

Tertia ratio: Sicut azymus panis, sic & fermentatus mysticas & pias habent significationes, quibus incarnatio Verbi designatur. Igitur nulla est inconvenientia uti fermentato in sacrificio; maxime cum accedat Romanorum Pontificum consensus. De hoc momento sic discurrit sanctus Thomas ibidem art. 4. "Conveniens autem est, ut unusquisque servet ritum suum suæ Ecclesiæ in Sacramenti celebratione. Super hoc autem sunt diversæ Ecclesiarum consuetudines: dicit

enim beatus Gregorius in registro, Romana Ecclesia offert azymos panes, propterea quod Dominus sine ulla commixtione suscepit carnem: sed ceteræ Ecclesiæ offerunt fermentum, pro eo quod verbum Patris indutum est carne, sicut fermentum miscetur farinae."

CONCLUSIO TERTIA.

Orientales Ecclesiæ toto primo ferme sæculo utebantur pane azymo: Tum orta Ebionitarum hæresis, fermentatum pro Sacrificio conficiendo fortasse adhibuerunt: Non desunt tamen qui his etiam temporibus azymum assumant.

TRES sunt in hac conclusione partes, Prima, quod vel ipsi Orientales primo sæculo usi sint azymo pane. Secunda, quod eodem labente sæculo orta scilicet Ebionitarum hæresis, vel aliquibus elapsis postea sæculis, adhibuerint in sacrificio Misse fermentatum. Tertia demum, quod Armeni & Maronitæ nunc assumant azymum.

Probat prima pars, videlicet quod primo sæculo uterentur Orientales azymo. & hoc pluribus momentis.

Primo: Apostoli Græcam callebant Linguam, cum omnes, si S. Matthæum excipias, græce novum conscripserint Testamentum: Sea ostensum est eos ritum a Christo in conficienda Eucharistia in azymo servasse: Neque vero minus certum est, eodem sicut Orientalem sic & Occidentalem fundasse Ecclesiam, eorum in Episcopatu successores ritibus ab eis statutis adhæsisse: Igitur Ecclesiæ Orientales primo saltem sæculo, nimirum usque ad Ebionitarum hæresim, quæ juxta Baronium anno circiter 74. cepit serpere, adhibuerunt pro materia sacrificii Misse azymum panem. Non enim verisimile est vel ab ipsa vagiente Ecclesia, tantam fuisse inter Ecclesiam Orientalem & Occidentalem in ritu omnium Sacramentorum maximi conficiendi disparitatem, ut Orientalis fermentato pane uteretur, dum Occidentalis omnium Ecclesiarum Mater consecravit in azymo.

Dixi primo saltem sæculo Orientales adhæsisse Latinis in materia Eucharistiæ assumenda, cum nec Victor I. qui secundo florebat sæculo passus sit eos in die Paschatis celebrando, quod est quid levius Eu-

Eucharistiæ materia, ab Ecclesiæ Romanæ more secedere; nec Stephanus I. qui clavum universalis Ecclesiæ tertio sæculo tenebat, Firmilianum cum aliis Orientalibus Baptismum verbis Evangelicis ab Hæreticis datum propellere permiserit. Ratio est, quod, quotiescumque disciplina universalis respicit Ecclesiam, ad summum Pontificem utpote Christi Vicarium & totius Ecclesiæ caput, spectet illam determinare. Cum igitur duo laudati Pontifices disciplinæ Orientalium in punctis levioris momenti, quam est ritus consecrandi in azymo in Ecclesia Latina usitato, obstiterint, probabilissimum est azymum uno plusquam sæculo in Ecclesia Orientali perleverisse, & fermentatum nonnisi versus quartum sæculum ab eam Mysterio sancti Altaris adhibitum fuisse.

Secundo: Falsum est, quod Juveninus art. 4. de Euch. §. 1v. dicit, videlicet Latinos sicut Græcos, occasione data ab Ebionitis, fermentatum panem pro Eucharistia consuecendi assumpsisse, ut ab istis Hæreticis qui utebantur azymo, discernerentur, cum rationibus omni exceptione majoribus supra probatum sit, Ecclesiam Romanam in sacrificio semper adhibuisse azymum. Sed dato & non concesso, quod Orientales tunc cœperint uti fermentato pane, manet semper azymum primo sæculo viguisse vel in ipsa Ecclesia Orientali. Adde non satis constare fermentatum ab omnibus Ecclesiis Orientalibus, grassante Ebionitarum hæresi, fuisse receptum. Hoc innuit vel ipse Juveninus ibidem his verbis: "Ex his Scholasticorum placitis colligitur, Græcos labente tantum altero Ecclesiæ sæculo, quo Ebionitarum hæresis grassari desit, panem fermentatum constanter ubique consecrasse." Si constanter ubique solum cum desit Ebionitarum hæresis panis fermentatus pro Eucharistia in Oriente assumptus est. Igitur azymus panis usitatus fuit in universa Ecclesia, nedum usque ad ann. 74. quo Ebion suos vulgavit errores, sed & toto tempore quo ejus perduravit hæresis, scilicet ad quartum usque circiter sæculum, cum & Paulus Samosatenus, & Photinus & ipse Arius adhæserint in hoc Ebionitis, quod Christum purum hominem dicerent: sicque probabilitate non caret opinio tenens Græcos ad hæc usque tempora azymum panem consecrasse.

Tertio: Alexander Aletius, S. Thomas Boncat Theol. Tom. VII.

in 4. sent. Scotus in eundem librum, S. Bonaventura, Durandus, Richardus a S. Viêt. & alii gravissimi Auctores supra citati, qui propugnant azymum panem fuisse semper in usu in Ecclesia Romana, tenent quoque sic & fuisse in Orientali saltem primo nominis Christiani ævo.

Probatur secunda pars variis utique rationibus, nimirum quod vel orta Ebionitarum hæresi, vel aliquibus inde sæculis elapsis, Græci usi sint in Liturgia pane fermentato.

Primo, auctoritate S. Gregorii Nyss. qui orat. ad sanctum Lavacrum ait de pane Eucharistico: "Panis item panis est initio, communis, sed ubi cum Mysterium sanctificaverit, corpus Christi fit & dicitur." Si panis communis, non alius est præter fermentatum. Igitur pane fermentato jam prioribus Ecclesiæ sæculis Orientales utebantur in sacrificio. Probatur minor. S. Justinus Apol. 2. sub finem jamjam ante Gregorium dixerat: "Non enim ira sumimus ut communem panem." Porro in hoc opere alloquitur Imperatorem Antoninum, qui nomine panis communis intelligebat fermentatum, quippe qui azymum prorsus ignoraret: Cum autem Patres clare admodum in Apologiis loquerentur, non est verisimile sanctum Martyrem obscura & impervia eo loci scripsisse, ut Principi illuderet. Ergo &c.

Secundo: Antiquæ Liturgiæ hoc ipsum subindignant: Non enim unus Historicus scribit Græcos in Liturgia obtulisse pro sacrificio consuecendi panem integrum & turgidum, qui in varias postea partes cultello divisus, populo ad sacram Mensam accedenti distribuebatur: sed panis turgidus fermentatum panem spirat: Ergo &c.

Demum, idem evincunt a Photii tempore iterati Græcorum cum Latinis occasione azymi panis congressus. Ergo &c.

Tertia: pars, scilicet quod Armeni & Maronitæ retineant azymum in brevi offenditur. De Armenis quidem res est aperta, si credamus Demetrio Ciziceno, qui tractatu de Jacobitarum nazvis quem Combesius Dominicanus Juris publici fecit, hæc de illis habet: "Oblationem faciant, azymam, quia, inquit, quem Christus panem Discipulis distribuit in Cœna mystica, azymus erat," De

M 3 Ma-

Maronitis idem asserit Morinus Tom. 1. de Ordine, ubi eorum reiert ordinationes. Concinat Guillelmus Tyri Archiepiscopus L. 22. cap. 8. Hist.

RESPONDETUR OBJECTIONIBUS.

OBJICES contra primam conclusionem: Panis fermentatus non habet conditiones requisitas ad Eucharistiam conficiendam: Igitur nullo modo assumendus est. Probatur antecedens: Non præ se fert nitorem ad tantum sacramentum celebrandum, sicut azymus. II. Panis fermentatus est alteratus & vere corruptus, sed nihil corruptionis habere debet Eucharistiæ materia, immo ne quidem spirare, cum Agnum sine macula contineant species. III. Fermentatio designat militiam, & ea de causa rejicitur ab Apost. dicente 1. Cor. 5. *Itaque epulemur, non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitie, sed in azymis sinceritatis.*

Respondeo primo, hæc & similia ostendere azymum panem esse aptiorem fermentato Eucharistiæ conficiendæ materiam, sed non unum solum essentialem, cum fermentatus sit substantialiter panis, ut declarat Ecclesia in Concilio Florentino, Solutio est Div. Thomæ, qui hic qu. 74. art. 4. recensitis utriusque panis proprietatibus, ad Mysterium Incarnationis significandum aptissimis, tum concludit: "Consuetudo de pane azymo celebrandi, rationabilior est. Primo quidem propter institutionem Christi &c."

Respondeo secundo, negando antecedens: Ad primam probationem, dico fermentatum sufficientem habere nitorem, ut liquet in pane exquisito qui in mensa Principum ministratur. Ad secundam, nego panem fermentatum corruptionem subire, aliud est enim aliquid esse turgidum, aliud corruptum. Panis corruptus partium dissolutionem patitur; minime vero turgidus & mere fermentatus. Ad tertiam respondetur panem fermentatum non semper designare malitiam, sed quandoque, & quidem optime Passionem Christi, qui sicut farina fermento ad mixtum commovetur ut panem omnem suavitatem in se habeat, ita & ut granum frumenti cadens in terram mortuum. cui seipsum assimilat, redemptionem morte sua operatus est, & populum acceptabilem sectatorem bonorum operum, qui foret ejus optimus odor, formavit.

Oppones contra secundam partem tertie conclusionis. Humbertus Cardinalis in Epistola, qua alteram scriptam a Michaele Cæsarario debellat, ait: "Quam reverendam Angelis & hominibus institutionem, prima scilicet Ecclesia, usque ad hæc moderna tempora, sicut ab Apostolis recepit, fideliter retinuit: adeo ut quidam Hierosolymitanorum Pontificum, datis Epistolis, significaverint quantum illorum institutio discrepet a Græcis." Quibus verbis ostendit Ecclesiam Hierosolymitanam sua ætate XI. scilicet sæculo perseverasse in azymo conservando. Rursus vel ipse Cæsararius in suis ad Petrum Antiochenum Epistolis apud Baronium Tom. XI. ad ann. Ch. 1054. asserit nedum Hierosolymitanam Ecclesiam, sed & Alexandrinam ad eadem usque tempora panem azymum in Liturgia consecrassse: "Nec hoc solum, inquit, verum etiam quod prædicti duo Patriarchæ, *Alexandriæ & Hierosolymorum*, non solum alios azymis vescentes recipiunt, sed etiam ipsi alii, quando in azymis sacrum conficiunt sacrificium." Igitur Orientales non nisi versus undecimum sæculum fermentato pane inter celebrandum Missæ sacrificium uli sunt.

Respondeo primo, laudatas auctoritates opinioni nostræ plurimum patrocinari, & ostendere morem consecrandi in fermentato non ita, ut volunt contrariæ sententiæ auctores, perversum esse. Quidquid sit, ut sua placita reddant probabilia respondet Juveninus art. 4. de Euch. §. IV. Cardinalem Humbertum institutionis nomine: "Non intelligere azymum panem, sed integrum, quem quidem asserit Hierosolymorum Ecclesiam, pro ut Romanis moris est, consecrare, cum e contra Græci panem in frusta prius divisum usurpent ad sacram Mysteria." Ad alteram auctoritatem ibidem sic respondet: "Cæsararius non asserit Alexandrinum & Hierosolymitanum Patriarchas passim & ordinario azymos panes consecrassse, sed ut conceptis terminis ait, aliquando, tantum; idque forsitan in Latino gratiam, qui Hierosolymitanam in urbem pietatis causa confluxerant."

Verum, istæ solutiones sunt admodum jejunæ ad probandum panem fermentatum sex prioribus sæculis fuisse apud Orientales in usu: Nam si de Cardinali Humberto

berto loquamur, ab ejus mente longe secedit Juveninus, dicendo nomine *institutionis* eum non intelligere azymum, cum eo loci ex profecto debellet Græcos impropere Latinis eo quod usurpent pro sacrificio celebrando azymum panem, quem eo loci ut morem avitum apud omnes Ecclesias ab Apostolis acceptum defendit adversus obstrepentes. Nec magis altera solutio facit satis; non enim distinguit Cæciliarius hospites a ceteris, sed simpliciter dicit Patriarchas laudatos æquo ferre animo Liturgiam in azymo celebrari, & ipsos nonnumquam sic celebrare. Ex his sequitur panem fermentatum validam esse Eucharistiæ materiam, sed non ita, ut quidam jactant, antiquam.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

PANIS fermentatus valida simul & licita est Eucharistiæ materia, apud Græcos versus quintum aut nonum sæculum frequentata.

Primo quidem est materia valida, quia panis fermentatus est vere substantialiter panis, nec fermento ejus solvitur essentia, quin potius suavior evadit.

Secundo: Est utique licita. Ita declaravit Eugenius IV. in Concilio Florentino, nec ulla umquam saltem gravis mota est de hoc momento a Latinis adversus Græcos controversia.

Tertio: Apostoli edocti a Christo in pane azymo sacrificium obtulerunt; sicut autem Occidentis, sic & Orientis fundaverunt Ecclesias: Igitur primis sæculis & Græci & Latini in azymo consecrabant: unde non nisi decursu temporum Orientales fermentatum, omisso azymo, selegunt.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Panis fermentatus cum apparatu ex tritico compositus & optime coctus sufficientem habet nitorem & ceteras alimentis exquisiti proprietates.

Secundo: Ille panis fermento quidem turgescit, sed non corrumpitur, cum partes acritate fermenti maxime sibi invicem cohæreant, & contra corrodentem aerem se defendant, ac conserventur.

Tertio: Fermentum se solo propter vehementiorem acritatem malitiam impor-

tat, sed non cum farina pura & coagulata prædominante. Porro panis non est fermentum purum, sed farina superfluenta temperatus & coagmentatus.

SECTIO TERTIA.

Utrum necesse sit vinum esse vitigenum.

SUPPONIMUS de fide vinum esse Eucharistiæ materiam, cum Christus eo usus sit in ea conficienda: sed difficultas est, num debeat esse vinum vitis; pro cujus resolutione, sit

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multis momentis.

Primo, ex utriusque Testamenti Scriptura.

Veteris Testamenti auctoritas, juxta Patrum interpretationem.

CUNCTA, teste Apostolo, in veteri Testamento contingebant in figuris, quæ infallibilem cum veritate in novo adimplenda connexionem haberent. Sed figuræ veteris Testamenti in vino vitigeno sacrificium Altaris celebrandum præludebant. Igitur vinum dumtaxat vitigenum est materia Eucharistiæ. Probatur minor variis figuris.

Prima inter omnes celeberrima contigit in sacrificio Melchisedech, ut habetur Genes. 14. At vero Melchisedech Rex Salem, proferens panem & vinum, erat enim Sacerdos Dei Altissimi, benedixit ei, scilicet Abraham. Hunc Sacerdotem fuisse Christi sacrificantis in Eucharistia figuram, ipse David Psal. 109. prænotione Spiritus asserit his verbis: Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Porro Christus non in ara crucis fuit Sacerdos juxta vicem Melchisedech, sed potius Aaron, qui inter sacrificandum fundebat victimarum sanguinem. Superest igitur quod in sacrificio Eucharistiæ offerendo fuerit Sacerdos juxta ritum Melchisedech, adeoque sicut ille vinum verum obtulerit: vitigenum enim protulisse Melchisedech constat, quippe qui nedum ad sacrificandum Altissimo illud attulerat, sed ad resociilandum tum Abraham, tum ejus milites prælo, sed etiam itineris labo-

labore non modicum fatigatos : certum est autem non alium liquorem præter vinum vitigineum, vires exhaustas restaurare. Jam vero cum figura necessarium habeat ad veritatem respectum, dicendum est Christum sacrificium ex pane & vino vitis consecrasse, & ad finem usque sæculi sic in Altari consecrandum esse.

Audiendus est de hoc momento S. Cyprrianus, qui in sua ad Cæciliam epistola sic loquitur : " In Sacerdote Melchisedech sacrificii Domini Sacramentum præfiguratum habemus, secundum quod Scriptura Divina testatur, & dicit, Melchisedech rex Salem protulit panem & vinum . . . Quod autem Melchisedech typum Christi portaret, declarat Spiritus sanctus in Psalmis ex persona Patris ad Filium dicens : Ante Luciferum genui te : juravit Dominus, & non poenitebit eum : tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. "

Alteri figura affulget in benedictione quam Jacob moriens Judæ filio suo dedit, ut legitur Genesios 49. Non auferetur sceptrum de Juda, & dux de femore ejus, donec venias qui mittendus est . . . Ligans ad vineam pullum suum, & ad vitem, o fili mi, asinum suum. Lavabis in vino stolam suam, & in sanguine uvæ pallium suum. Vinum de vite eo loci expresse commemoratur : sed hæc figura annuntiat qualitatem vini quod adhibendum erat in sacrificio a Christo instituto. Ergo &c.

Tertia figura eaque egregia, depromitur ex cap. 9. libri Proverb. ubi hæc habentur : Sapientia edificavit sibi domum, excidit columnas septem. Immolavit victimas suas, miscuit vinum, & posuit mensam. Sapientia illa, de qua loquitur Salomon juxta interpretes, est Christus : domus, quam sibi edificavit, est Ecclesia, in qua corpus suum & sanguinem reposuit : columnæ quas excidit, sunt septem Sacramenta, quibus totum Ecclesiæ ædificium innititur : mensa & vinum quæ invitatis cibandi causa proposuit, sunt corpus ejus & sanguis ; corpus quidem ex vero pane triticeo transubstantiatio factum cibum viatorum, ait sanctus Thomas : sanguis vero ex vino vitis ut potus adhibitus. Et vero in mensa panis verus & vinum proprie dictum ad cibandum apponuntur. Igitur ut eodem quo supra argumento utar, cum figura in ve-

ritate compleatur, ut ista in Eucharistia quam annuntiat, consummetur, vinum ex quo Eucharistia conficitur, debet esse vitigineum.

S. Cyprrianus ibidem in isto prorsus sensu hanc explicat figuram, & sic loquitur pag. 147. vet. edit. " Sed & per Salomonem Spiritus sanctus typum Domini sacrificii ante præmonstrat immolatæ hostiæ & panis & vini, sed & altaris & Apostolorum faciens mentionem. " Sapientia, inquit, ædificavit sibi domum, & subdidit columnas septem, mactavit hostias suas, miscuit in cratere vinum suum, & paravit mensam suam, & misit servos suos, convocans cum excellæ predicatione ad craterem, dicens : Qui est insipiens, declinet ad me, & egenitiam sensu dixit : Venite, edite de meis panibus, & bibite vinum, quod miscui vobis. " In hæc Proverborum verba sic S. Doctor ratiocinatur : " Vinum mixtum declarat, id est, calicem Domini aqua & vino mixtum prophetica voce prænuntiat, ut appareat in passione Domini, hoc est in Eucharistiæ sacrificio id esse gestum, quod fuerat prædictum. "

Novi testamenti pro eodem dogmate testimonia, cum SS. Doctorum explicatione.

CHRISTUS Dominus ex vino de vite fecit Eucharistiam : Sed non licitum est immutare materiam Sacramenti a Christo in individuo determinatam. Ergo &c. Majorem annuntiant Evangelistæ. S. Matt. capit. 26. sic loquitur de Christo : Cænantibus autem eis, accepit Jesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait : Accipite & comedite : hoc est corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illi dicens : Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico autem vobis, non bibam amodo de hoc genimine vitis, usque in diem illum cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei. Similia dicit Sanctus Marcus capit. 14. similia Sanctus Lucas cap. 22.

Citra dubium est Christum loqui de eo vino quod consecravat, ac de illo quod bibiturus erat in regno Dei, hoc est de vino vitigineo ; quod quidem indicant illa S. Matth. verba : Non bibam amodo de hoc

boc

hoc genimine vitis; hoc est, de vino quo consecravi, donec bibam novum quoad statum meum, qui tunc erit gloriæ status, adeoque in regno Patris mei, quia ut primum Christus resurrexit, suam effudit gloriam in corpus, quæ quidem integra est regnum Dei. Sic totum explicat S. Thomas Comment. in capit. 26. S. Matthæi, juxta mentem S. Joann. Chrysostomi Homil. 8. in Matth. "Quod autem", dicit novum, clare intelligendum est, "nove, id est, novo modo, non quasi corpus passibile habens, & indigens cibo; non enim post resurrectionem comedit & bibit, quia cibo indigeret, sed propter resurrectionis certitudinem. Quia vero sunt quidam hæretici in sacris mysteriis aqua utentes non vino, demonstrat per hæc verba, quoniam & cum sacra mysteria tradidit, vinum dedit quod refuscitatus bibit."

Minor vero argumenti initio propositi, videlicet, nemini licere materiam Sacramenti a Christo in individuo determinatam immutare, sed in hoc ejus per omnia adhærendum esse vestigiis, dicit ibidem sanctus Cyprianus his verbis, ubi explicans illa apud Marcum Christi verba: *Amen dico vobis, non bibam de hoc genimine vitis, usque in diem illum cum illud bibam novum in regno Dei*: subdit: "Unde", apparet sanguinem Christi non offerri, si desit vinum calici, nec sacrificium Dominicum legitima sanctificatione celebrari, nisi oblatio & sacrificium nostrum responderit passioni. Tum ait: "Quod si nec minima de mandatis Dominicis licet solvere, quanto magis tam magna, tam grandia; tam ad ipsum Dominicæ passionis & nostræ redemptionis sacramentum pertinentia, fas non est infringere, aut in aliud quam quod divinitus institutum sit, humana traditione mutare. Nam si Jesus Christus Dominus & Deus noster, ipse est summus Sacerdos Dei Patris, & sacrificium Deo Patri ipse primus obtulit, & hoc fieri in sui commemorationem præcepit; utique ille Sacerdos vice Christi vere fungitur, qui id quod Christus fecit, imitatur, & sacrificium verum & plenum tunc offert in Ecclesia Deo Patri, si sic incipiat offerre, secundum quod ipsum Christum videat obtulisse."

Secundo, ex rationibus Divi Thomæ.

PRIMA: Sicut Christus se comparavit grano frumenti, ita & viti. Igitur ut comparatio adimpleatur, convenit materiam Eucharistiæ esse panem triticum ex frumento coctum, vinum vero de vite; non enim alius superest locus ut ad litteram hæc figura compleatur. Sic ratiocinatur Sanctus Thomas hic q. 74. art. 5. in argumento *Sed contra*. "Sicut Dominus", se comparavit grano frumenti, ita etiam se comparavit viti, dicens Joan. 15. Ego sum vitis vera; sed solus pater de frumento est materia hujus Sacramenti, ut dictum est. Ergo solum vinum de vite est propria materia hujus Sacramenti."

Secunda: Christus instituit Eucharistiam in vino: Sed Sacerdos agit vice & in nomine Christi. Igitur & in vino consecrare debet. Pergit Sanctus Thomas ibid. in corpore articuli. "Dicendum, quod de solo vino vitis potest confici hoc Sacramentum; primo quidem propter institutionem Christi, qui in vino vitis hoc Sacramentum instituit, ut patet ex eo quod ipse dicit Matt. 26. circa institutionem hujus Sacramenti: Non bibam amodo de hoc genimine vitis."

Tertia: Materia Sacramentorum debet indigitare ipsum sacramentum: sed sacramentum Eucharistiæ est convivium spirituale: viam autem usualem cum pane illud apprine denotat. Ergo &c. Ista ratio est utique ejusdem sancti Doctoris, & sic pergit: "Secundo, quia sicut dictum est, ad materiam sacramentorum assumitur id quod proprie & communiter habet talem speciem: proprie autem vinum dicitur, quod de vite sumitur; alii vero liquores vinum dicuntur, secundum quamdam similitudinem ad vinum vitis."

Quarta: Materia sacramenti Eucharistiæ nedum ad Sacramentum, sed & ad sacramenti effectum debet habere analogiam: Sed vinum de vite lætificat cor hominis, sique convenit cum Eucharistiæ effectui, qui in spirituali læticia & suavitatis situs est. Ergo &c. Hanc etiam tradit rationem Doctor Angelicus ibid.

Tertio quia vinum vitis magis competit ad effectum hujus Sacramenti, qui est spiritualis læticia: quia scriptum est, quod vinum lætificat cor hominis."

Pro-

Proponuntur & solvuntur objectiones.

OBJICIES : Non requiritur ut apponatur vinum. Ergo &c. Probatur antecedens. Non opus est cum discrimine vitæ offerre sacrificium : Sed quidam ita abhorrent a vino, ut non sine vitæ periculo illud fumerent. Ergo non est necesse vinum in sacrificio offerre.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem dico, modicum vini non posse nocere sanitati ; hinc ille scrupulus magnam arguit locordiam, quam quidem in sua ad Cæcilium epistola sanctus Cyprianus perstringit his verbis : " Quomodo autem possumus propter Christum sanguinem fundere, qui sanguinem Christi erubescimus bibere ? Namque si non apponatur vinum, erit sollemniter vi verborum corpus Christi in Eucharistia, quod est contra sacrificii institutionem, cum aqua sine vino in Christi sanguinem non convertatur. "

Replicabis : Non desunt qui solam aquam in sacrificio adhibeant : Sed pro consuetudine spectanda est ratio. Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et iis derelictis, adhærendum est Christi exemplo & præcepto, concedo : & non adhærendum est, nego. Consuetudo mala est corruptela : hinc juxta Summistas non habenda est ei ratio, maxime cum juri divino adversetur, ut in facto laudato. Solutio est D. Cypriani ibid. ubi sic respondet ad difficultatem. " Non est ergo, frater charissime, quod aliquis existimet sequendam esse quorundam consuetudinem, si qui in præteritum in calice Dominico aquam solam offerendam esse putaverunt. Quærendum est enim, ipsi quem sint secuti ? Nam si in sacrificio quod Christus est, non nisi Christus sequendus est, utique id nos obaudire & facere oportet quod Christus fecit, & quod faciendum esse mandavit. "

Repones : Ipse sanctus Cyprianus nec damnat, nec absolvit eos qui in sacrificio sola aqua utebantur. Igitur ex eo licitum est aquam solum pro sacrificio celebrando assumere. Probatur antecedens. Ibidem sic loquitur : " Et ideo, frater charissime, si quis de antecessoribus nostris vel ignoranter, vel simpliciter non hoc observavit & tenuit, quod nos Dominus facere exemplo & magisterio suo docuit, potest simplicitati

ejus de indulgentia Domini venia concedi. " Ergo &c.

Respondeo negando antecedens ; eo quippe loci contendit sanctus Cyprianus hujusmodi Sacerdotes peccare : sed subijcit veniam posse eis propter supinam ignorantiam aut bardam simplicitatem concedi, si venia & absolutione opus habeant. Igitur sacrificando cum aqua sola, graviter peccarunt, adeoque nusquam licitum est, non dico citra peccatum dumtaxat, sed & citra ipsius sacrificii integritatem, omisso vino, consecrare.

Insistes : Christus usus est vino solum ad vesperam, quando suum obtulit sacrificium. Igitur posset aliquis sacrificium in pane & aqua solum mane offerre, vespertinis vero horis alternata vice consecrando adhibere vinum.

Respondeo distinguendo : Et Christus hac sola vice sacrificavit, commendavit vero Apostolis & eorum in Sacerdotio successoribus offerre temper ad sui exemplum panem & vinum simul, concedo : secus, nego. Istam solutionem ipsa institutionis verba indicant, Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem* : hoc est, quotiescumque sacrificium corporis & sanguinis mei celebrabitis, sicut ego in pane & vino simul facietis. S. Cyprianus hanc etiam ibidem præoccupat objectionem dicens : " Christum offerre oportebat circa vespem diei, ut hora ipsa sacrificii offenderet occasum & vespem mundi, sicut in Exodo scriptum est, Et occident illum omne vulgus Synagagæ filiorum Israel ad vespem. Et iterum in Psalmis : Elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Nos autem resurrectionem Domini mane celebramus : & quia passionis ejus mentionem in sacrificiis omnibus facimus, (passio est enim Domini sacrificium quod offerimus,) nihil aliud quam quod ille fecit, facere debemus. "

Repones : Eodem modo ratiocinandum est de vino pro Eucharistia, ac de aqua pro Baptismo : Sed quælibet aqua sive maris, sive fontis, ad baptizandum optima est. Igitur & in quolibet vino, puta malorum granatorum, vel mororum, aut hujusmodi, Sacerdos consecrare potest.

Respondeo negando paritatem : quælibet enim aqua laudata est naturalis ; unde potest adhiberi ad baptizandum : sed nulum aliud vinum præter vitigineum, est verum vinum. Sic respondet S. Thomas

ad

ad objectionem hic qu. 74. art. 5. ad 1.
 " Dicendum, quod illi liquores non dicuntur proprie vinum, sed secundum similitudinem: potest autem verum vinum ad terras illas deferri, in quibus vites non crescunt, quantum sufficit ad hoc Sacramentum. "

Insuper: Non est porior ratio cur Eucharistia conficiatur in vino, quam in liquoribus speciem vini præ se ferentibus. Igitur vinum de vite non est absolute necessarium. Probatum subsumptum: acetum est vinum vitigineum: Sed liquores æque sunt vinum ac acetum. Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo: Acetum est vinum vitis, sed corruptum, concedo: non defloratum, nego. Acetum non est materia valida, quia species vini usualis in eo solvitur. Quis enim dixerit esse vinum usuale? Quocirca sicut nec ex ipso, sic nec ex liquoribus confici potest Eucharistia. Solutio est D. Thomæ ibidem ad 2.
 " Dicendum, quod vinum fit acetum per corruptionem: unde non fit reditus de aceto in vinum, ut dicitur 8. Metaph. & ideo sicut de pane totaliter corrupto non potest confici hoc Sacramentum, ita nec de aceto. "

Dicit: Agresta & mustum vinum de vite præcontinent; & tamen sacrificium fieri ex eis prohibetur a Julio I. in Decreto 7. ibidem apud Divum Thomam. Igitur non est simpliciter verum dicere vinum de vite esse Eucharistiæ materiam.

Respondet S. Thomas ibidem ad istas difficultates ad 3. his verbis: " Dicendum, quod agresta est in via generationis, & ideo nondum habet speciem vini, & propter hoc de ea non potest confici hoc Sacramentum: mustum autem jam habet speciem vini: nam ejus dulcedo attestatur digestionem, quæ est completio a naturali calore, ut dicitur in 4. Meteor. & ideo de musto potest confici hoc Sacramentum: non tamen debent uvæ integræ huic Sacramento misceri; quia jam esset ibi aliquid præter vinum. Prohibetur etiam ne mustum statim expressum de uva in calice offeratur, quia hoc est indecens propter impuritatem musti; potest tamen in necessitate fieri: dicitur enim ab eodem Julio Papa, Si necesse fuerit, bonus in calicem prematur. "

SYNOPSIS CONTENTORUM.

Solum vinum de vite pro Eucharistia conficienda adhibendum est.

PRIMO: Hoc oblationem panis & vini factam a Melchisedech, qui præludebat Christi sacrificium, annuntiat: hoc ipsa institutio Matt. 26. *Accipiens calicem, gratias egis, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes non bibam amodo de hoc genere vitis, usque in diem illud cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei.*

Secundo: Ita censent sancti Doctores, ut S. Cyprianus, & D. Thomas, quia inherendum est exemplo Christi, qui præcepit hoc sacrificium in sui commemorationem fieri, hoc est, cum eadem qua usus est materia.

Tertio: Materia assumenda pro aliquo Sacramento conficiendo debet aliquam habere ad Sacramentum analogiam: hanc autem vinum vitigineum possidere nemo non novit, cum adhibeatur ad cœnam usualement, adeoque spirituale Eucharistiæ convivium subnotat.

SYNOPSIS OBJECTIONUM

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Incassum aliquis objiceret multos a vino abhorrere, adeoque vinum a sacrificio removendum esse, cum modicum nocere non possit.

Secundo: Quælibet aqua, sive marina & salsa, sive fontis illaque dulcis, ad baptizandum assumi potest, sed non quodlibet vinum, cum solum vitigineum sit usuale.

Tertio: Acetum, onphacium, & liquores a natura vini deficient: hinc ad sacrificium valide celebrandum minus habent.

SECTIO QUARTA.

De aqua vino miscenda.

QUÆDAM occurrunt circa istud momentum difficultates, videlicet de aqua miscenda, & quid fiat de ea. Utrum in se remaneat, vel non?

PUNCTUM PRIMUM.

Num vinum sit aqua temperandum?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur auctoritate & ratione.

Primo, ex sanctis Patribus.

CLEMENS Romanus Lib. 8. Const. c. 27. ait de Christo: "Similiter & calicem miscens ex vino & aqua, & sanctificans, tradidit eis dicens: Bibite ex eo omnes."

S. Cyprianus Epist. de Sacramento calicis, explicans illa Proverb. verba: *Miscuit vinum, & posuit mensam*, ait: "Vinum aqua mixtum declarat, id est, calicem Domini aqua & vino mixtum prophetica voce denuntiat."

S. Chrysostomus in Liturgia, quæ ejus nomine circumfertur, dicit de Diacono: "Deinde facit commixtionem in calicem mittens vinum & aquam." Succinit S. Bernardus Epist. 69. his verbis: "Nec nego, inquit, panem & vinum aqua quidem mixtum simul debere poni." Ergo &c.

Secundo, ex Conciliis.

TRULLANUM anno 692. adunatum can. 32. ita pronuntiat: "Si quis ergo Episcopus vel Presbyter non secundum traditum ab Apostolis ordinem, & aquam vino non miscens, sic immaculatum offert sacrificium, deponatur, imperfecte mysterium enuncians, & quæ tradita sunt innovans."

Carthaginense III. cui adfuit S. Augustinus, can. 14. similia dicit: "Ut, ait, in Sacramento corporis & sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quam ipse Dominus tradidit, hoc est panis & vinum aqua mixtum."

Consensus in hac parte Triburiense can. 19. his verbis: "Cujus rei veritatem, scilicet traditum fuisse ab Apostolis hunc vinum aqua temperandi ritum, in hac sancta Synodo constitemur, credimus & confirmamus, ne ullus sine mixtione vini & aquæ mysteria sacra perficiat." Suffragatur Tridentinum Sess. 22. cap. 7.

Tertio, ex rationibus Theologicis.

PRIMA: Quod commendatur a Christo in sacrificio, sic debet fieri. Atqui Christus commendavit aquam in vino misceri, non quidem vivæ vocis oraculo, sed exemplo, ut liquet ex sanctis Patribus laudatis. Ergo &c.

ALTERA: Quod injungit Ecclesia, hoc ipsum fieri debet. Atqui ex præcepto Ecclesiæ tenetur Sacerdos vinum aqua temperare: sic enim habetur in Concilio Tridentino Sess. 22. cap. 7. "Monet sancta Synodus præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aqua vino in calice offerendo miscerent." Ergo &c.

OBSERVES præceptum non esse divinum ex Tridentino, sed Ecclesiasticum: tamen enim Patres Christum vinum consecrandum aqua temperasse dicant, non tamen asserunt ritum lege sancta ab eo injunctum fuisse. Hinc in Concilio Florentino Armeni reprehensi sunt, quod hanc omittendo caeremoniam, præceptum & morem traditione Apostolica firmatum neglexerint. Quod autem commixtio aquæ cum vino non sit de præcepto divino, liquet ex tribus. Primo, quia urgente necessitate Ecclesia de hoc præcepto dispensare potest. Secundo, si celebrans ex inadvertentia aquam apponere oblitus sit, tenetur quidem ante consecrationem, si recorderetur, eam in calicem infundere, secus, si facta sit consecratio, Tertio, si desit aqua, Sacerdos in solo vino ad perficiendum sacrificium inchoatum potest consecrare, quod certe fieri non posset, si aqua miscenda foret de præcepto divino.

TERCIA: In sacrificio unio populi Christo debet representari: Sed aqua designat populum, juxta illud Apoc. 17. *Aquæ quas vidisti, populi sunt & gentes*. Illa ratio est D. Hieronymi Homil. de corp. Christi. "Cum in Sacramento, inquit, aqua vino miscetur, Christo fidelis populus incorporatur, & quadam ei copula perfectæ charitatis unitur, ut possit dicere cum Apostolo: Quis nos separabit a charitate Christi? Sicut enim aqua semel permixta vino non potest ad suam redire substantiam, nec a vino separari, ita fideles debent quasi inseparabilia membra, capiti uno, id est Christo, fidei observatione & ardentissima religione sociari." Quar-

Quarta : In sacrificio oportet nedum conjunctionem populi cum Christo, sed etiam aquam quæ ex ejus fluxit latere, exprimi : Sed aqua hoc apprimè significat. Ergo &c. S. Thomas hic q. 74. art. 7. hanc tradit rationem. " Dicendum, " ait, quod judicium de signo sumendum " est ex eo quod significatur. Appositio " autem aquæ ad vinum refertur ad si- " gnificandam participationem hujus Sa- " cramenti a fidelibus, quantum ad hoc, " quod per aquam mixtam vino signifi- " catur populus adunatus Christo, ut di- " ctum est : sed & hoc ipsum quod de " latere Christi pendens in cruce aqua " profluxit, ad idem refertur : quia per " aquam significatur ablutio peccatorum, " quæ fiebat per passionem Christi. Di- " ctum est autem supra, quod hoc Sa- " cramentum pericitur in consecratione " materiæ : unus autem fidelium non est " de necessitate Sacramenti, sed est ali- " quid consequens ad Sacramentum, & " ideo consequens est quod appositio a- " quæ non sit de necessitate Sacramen- " ti. "

CONCLUSIO SECUNDA.

Modicissima aqua apponenda est in vino consecrando.

Probaturs rationibus Theologicis.

PRIMA : Quod definire Concilia, pro regula habendum est. Atqui Concilia statuerunt modicissimum aquæ apponendum esse in calice. Ergo &c. Probaturs minor. Synodus Triburienlis capit. 19. ait : " Quod " duæ partes sint vini, tertia aquæ, " quia major est majestas sanguinis Chri- " sti, quam fragilitas populi. " Tum in Florentino Eugenius IV. in decreto unionis cum Armenis dicit : " Materiam ca- " licis esse vinum de vite, cui ante con- " secrationem modicissima aqua admisceri " debet. " Ergo &c.

Secunda : Quod foret perniciosum non est admittendum pro sacrificio : Atqui foret perniciosum multum aquæ in vinum consecrandum emmiscere. Et probatur : Honorius Papa III. duodecimo sæculo perstringit quoddam qui plus aquæ quam vini ponebant in calice. Sic habetur *Extra de celebratione Missarum* : " Per- " niciosus inolevit abusus, videlicet, quod " in majori quantitate de aqua ponitur

" in sacrificio, quam de vino, cum se- " cundum rationabilem consuetudinem " Ecclesiæ generalis, plus in ipso sit de " vino quam de hac ponendum. "

Tertia : Si multum aquæ apponatur, impeditur sacrificium : Igitur sit aqua modica. Probaturs antecedens : Si multum aquæ infundatur, species vini solvetur, jam enim non erit vinum, sed mixtum, seu ens per accidens, & unum tertium ex duobus coalescens : Sed sine vino nequit fieri sacrificium, cum una pars essentialis, materia scilicet tunc deiceret. Ergo &c.

Synopsis eorum quæ in utraque conclusione continentur.

PRIMO : Vinum aqua temperandum est : Sic enim habetur L. 8. Const. Apoll. cap. 1x. sic in Concilio Triburienli, tum in Tridentino Sess. 22. capit. 7. ubi ratio pro isto momento non una affertur his verbis : " Monet deinde sancta Synodus, " præceptum esse ab Ecclesia Sacerdoti- " bus, ut aquam vino in calice offeren- " do miscerent : tum quod Christum Do- " minum ita fecisse credatur, tum etiam " quia e latere ejus aqua simul cum san- " guine exierit, quod sacramentum hac " mixtione recolitur : Et cum aquæ in " Apocalypsi B. Joannis populi dicantur, " ipsius populi fidelis cum capite Christo " unio representatur. "

Secundo : Aqua modicissima apponenda est in calice. Ita definit Concilium Florentinum in decreto unionis. Hoc ipsum docet Catechismus Romanus part. 2. n. 18. Ratio est, quia Honorius III. *Extra de celebratione Missæ*, ait quod esset periculofum, multum aquæ cum vino miscere, sic enim species vini solveretur. Et deesset una pars materiæ ad sacrificium essentialis.

PUNCTUM SECUNDUM.

Utrum aqua in vino apposta convertatur in Sanguinem Christi.

NULLAM priorum sæculorum Patres de hoc momento moverunt controversiam, sed simpliciter & sine addito dixe- re aquam in sanguinem converti : om- nium instar sit Ambrosius, qui Lib. 4. de Sacr. capit. 5. de isto capite sic loquitur : " Vinum cum aqua in calice mixtum sit " fan-

„languis consecratione verbi celestis . „
Sed utrum hoc fiat mediate , vel imme-
diate magna animorum contentione la-
bente duodecimo sæculo , maxime in Gal-
liis disputatum est . Anno 1188. de hac
quæstione Gaufridus Bernardi Monachus
fulam de hoc momento scripsit Epistolam
ad Episcopum Cardinalem Albanensem
Clementis Papæ primi Vicarium Genera-
lem . Quid iste ad propositam litera re-
sponderit , non satis constat .

Certum est non esse de fide aquam tran-
substantiari in Christi sanguinem ; de hac
quippe controversia Innocentius III. con-
suluit sæculo 13. ab Archiepiscopo Lug-
dunensi duas refert oppositas sententias ,
& neutram rejicit , aut approbat , quod
tamen citra dubium fecisset , si quæstio
fidei dogma spectaret . Sic loquitur in
sua responsione , quæ habetur cap. cum
Marthe , de celeb. Miss. „ Quævisisti ut-
trum aqua cum vino in sanguinem con-
vertatur . Super hoc autem opiniones
„ apud Scholasticos variantur : aliquibus
„ enim videtur quod cum de latere Chri-
sti duo præcipua fluxerint sacramenta ,
redemptionis in sanguine , ac regenera-
„ tionis in aqua ; in illa duo vinum
„ & aqua quæ commiscuntur in calice ,
„ divina virtute mutantur : alii vero te-
nent quod aqua non transit in sangui-
nem , sed remanet prioris vini acci-
dentibus circumfusa . „

S. Thomas hic q. 74. art. 8. caput con-
troversię exponit his verbis : „ Circa a-
„ quam adjunctam vino , sicut Innocen-
„ tius III. dicitur in quadam decretali ,
„ Triplex est opinio : Quidam enim di-
„ cunt quod aqua adjuncta vino per se ma-
„ net , vino converso in sanguinem : Sed
„ hæc opinio stare non potest , quia in sa-
„ cramento altaris post consecrationem ,
„ nihil est , nisi corpus & sanguis Christi ,
„ sicut Ambros. dicit in Lib. de officiis ,
„ ante benedictionem illa species nomina-
„ tur , post benedictionem corpus significa-
„ tur , alioquin non totum adoraretur ve-
„ neratione latræ , & ideo alii dixerunt
„ quod sicut vinum convertitur in sangui-
„ nem , ita aqua convertitur in aquam ,
„ quæ de latere Christi fluxit : sed nec hoc
„ rationabiliter dici potest , quia secundum
„ hoc , aqua sensum consecraretur a vi-
„ no , sicut vinum a pane . Et ideo sicut
„ ipse dicit , aliorum opinio probabilior
„ est , qui dicunt aquam converti in vi-
„ num , vinum in sanguinem . Hoc autem

„ fieri non posset , nisi adeo modicum ap-
„ poneretur de aqua , quod converteretur
„ in vinum : & ideo semper tutius est
„ parum de aqua apponere , præcipue si
„ vinum sit debile : quia si tanta fieret
„ appositio aquæ , ut solveretur species
„ vini , non posset perfici Sacramentum .
„ Unde Iulius Papa reprehendit quoddam
„ qui pannum lincum multo intinctum
„ per totum annum servant , & in tem-
„ pore sacrificii , aqua partem ejus la-
„ vant , & sic offerunt . „

Ex his sequitur inter istas opiniones ,
duas potissimum probabiles esse : eam sci-
licet quæ concedit aquam non converti
immediate in Christi sanguinem , sed me-
diate , hoc est prius conversa in vinum ,
cui primario & per se competit transub-
stantiatio in pretiosum sanguinem Domini :
alteram vero , quæ propugnat aquam
vino mixtam non prius in vinum , sed
simul cum vino immediate transmutari
in Christi sanguinem . Prior sententia est
D. Thomæ & ejus Scholæ , cui assipu-
lantur alii permulti . Posterior est Toleti ,
De Lugo , Ægidii , Coninx , maxime Ba-
ronii in fine anni 1188. affirmantis id es-
se de fide . Quocirca in tanto & Theologo-
rum , & Scriptorum sacrorum conflictu ,
non abs re erit utramque referre opinio-
nem ut cunctis matura deliberatione pon-
deratis . Lector eligat prout libuerit , ex
duobus unam . Unde sit

6. I.

Num aqua vino mixta prius convertatur
immediate in vinum , deinde vero in
Christi sanguinem , ut propugnat fan-
ctus Thomas ?

Conclusio affirmativa , cui subscribimus .

Probatur auctoritate & ratione .

Primo , auctoritate .

Innocentius III. cap. Cum Marthe con-
sultus de hac quæstione ab Archiepiscopo
Lugdunensi , summus Pontifex tres refert
quæ de hoc capite circumferebantur opi-
niones , a S. Thoma mox laudatas ; suum
vero secundæ , quæ aquam prius in vi-
num dicit converti , addit calculum his
verbis : „ Verum inter opiniones prædi-
„ ctas illa probabilior iudicatur , quæ as-
„ serit aquam cum vino in sanguinem
„ tran-

transmutari. » Certe non loquitur eo loci de opinione quæ propugnat aquam in propria specie remanere, neque de altera quæ dicit eam converti in aquam quæ fluxit e Christi latere : Superest igitur quod de secunda, eaque nostra quam defendimus, videlicet aquam prius converti in vinum, tum vino admixtam, in sanguinem Christi : " Et ideo, ait S. Thomas laudatus loquens de Innocentio cujus verba retulit, sicut ipse dicit Innocentius, aliorum opinio probabilior est, qui dicunt aquam converti in vinum, & vinum in sanguinem. »

Rursus idem summus Pontifex ipse suam prodit mentem Lib. 4. de Altaris Mysteriorum cap. 31. " Aqua, inquit, tradit in sanguinem, ea scilicet ratione, quod aqua per admixtionem transit in vinum, & vinum per consecrationem in sanguinem; quis enim ambigat aquam in vinum transire, cum multo vino modicum aquæ infunditur. » Ista auctoritas irrefragabili hac innititur ratione, quod scilicet modicum aquæ semper in vinum in brevi convertatur. Igitur necesse est dicere aquam prius converti in vinum : Quia vero quandoque contingit vinum non esse generosum, & Dominicani, & Carmelitæ majores nostræ subscribentes sententiæ ante Missæ celebrationem, ut primum accedunt ad altare, apponunt aquam & vinum simul in calice, ut tempus sufficiens inter initium Missæ & consecrationem pro conversione aquæ in vinum adsit.

Concilium Florentinum in Decreto unionis correxerat Concilii Triburiensis sententiam, qua tertiam partem aquæ vino admiscendam determinaverat, & dixit modicissimum aquæ esse apponendum : Sed dubio-procul non alia ratione istam adhibuit clausulam, nisi quia aqua debet prius converti in vinum, tum mediante vino in Christi sanguinem. Re vera quidem, si aqua vel in propria specie remaneret, vel in aquam quæ fluxit e Christi latere converteretur, indifferens foret multum vel parum aquæ infundere pro sacrificio. Superest igitur quod Florentinum eo solum motivo voluerit modicissima aqua vinum esse temperandum, quia putavit aquam prius esse in vinum convertendam : " Et ideo, ait S. Thomas, sicut ipse dicit Innocentius, aliorum opinio probabilior est, qui dicunt aquam converti in vinum, & vinum in san-

guinem. » Hoc autem fieri non posset, nisi adeo modicum apponeretur de aqua, quod converteretur in vinum : " Et ideo semper tutius est parum de aqua apponere. »

Concilium Tridentinum assipulatur in sessione 13. can. 2. ubi hæc habentur : Si quis dixerit in sacrosancto Eucharistiæ Sacramento remanere substantiam panis & vini una cum corpore & sanguine Domini nostri Jesu Christi, negaverisque mirabilem illam, & singularem conversionem totius substantiæ panis in corpus, & substantiæ vini in sanguinem, manentibus dumtaxat speciebus panis & vini . . . anathema sit. Porro si aqua immediate converteretur in sanguinem, utique facta consecratione, ejus remanerent species, quod tamen silet sacra Synodus : Quare ? Nili quia credebatur aquam prius converti in vinum, in quo calu solæ vini species remanent : Ergo &c. Sic interpretatur Concilii mentem Catechismus Rom. pag. 2. num. 18. his verbis : " Illud autem Sacerdotibus animadvertendum est, ut quemadmodum in sacris Mysteriis aquam vino adhiberi oportet, sic etiam modicum infundendam esse : Nam Ecclesiasticorum Scriptorum judicio, aqua illa in vinum convertitur. »

Secundo, ex rationibus Theologicis.

PRIMA sic proponitur : Tres de hoc articulo circumferuntur sententiæ ; sed ex tribus sola illa vera est, quæ propugnat aquam prius in vinum transmutari : Et probatur ex D. Thoma laudato ; namque ait sanctus Doctor, non potest dici aquam in propria specie remanere, cum teste Ambrosio, facta consecratione, nihil præter sanguinem Domini adsit, sin minus non totum quod est in Sacramento, seclusa idololatria, cultu latræ coleretur : Neque etiam probabile est aquam converti in illam quæ e Christi latere fluxit ; in hac enim hypothefi aqua posset separatim a vino consecrari, ait ibidem S. Thomas, quod non potest dici, tum quia multum aquæ e Christi fluxit latere, & tamen ex præcepto Ecclesiæ modicissima infundenda est vino, quæ consequenter, non adæquaret eam omnem quæ e sacro Christi latere promanavit. Ergo &c.

Altera hæc est : Materia Eucharistiæ est solum vinum de vite, & non aqua, cum

cum ista non sit nisi de præcepto Ecclesiæ apponenda; immo & ea prætermittenda, perfecte compleatur sacrificium. Igitur prius debet in vino transmutari; sin minus aliqua adesset in mysterio materia, quæ ipsum non spectaret.

Tertia : Si aqua non prius in vinum convertatur, citra dubium a vino separabilis esset tum ante, tum post consecrationem; ante quidem vi artis, post vero, quia non foret vino admixta, seu in vinum transmutata, ut supponitur in alia opinione: Sed absurdum est dicere aquam consecratam a vino consecrato separari: illa enim aqua vel esset talis substantialiter, vel esset solum illius consecratæ aquæ species: si primum jam non esset aqua in Christi sanguinem conversa, sin minus substantia creata simul adesset cum sanguine Christi, quod est Lutheranium: si vero tantum species aquæ consecratæ remaneret, verum esset dicere quod sanguis Christi esset sub speciebus aquæ, quod illæ species per se subsisterent, quæ omnia solis vini speciebus tribuit Ecclesia. Rursus, si aqua illa consecrata sanguinem Christi contineret, sicut in solo vino fieri potest sacrificium, sic & idem fieri in aqua sola posset, cum aqua converteretur immediate in Christi sanguinem, & ejus species, facta consecratione, sicut vini species, se solis, Christi corpus continerent, cum non esset potior ratio pro uno ac pro altero: Sed hoc ipso renovaretur error Hæreticorum, qui dicebantur Aquarii, eo quod solam aquam in sacrificio apponerent. Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJECIONES: Patres uno veluti calamo dicunt aquam converti in Christi sanguinem, & hoc absque restrictione, & modificatione: Sed si converteretur primo in vinum; tum in sanguinem Christi, citra dubium appositissimè ex istis duabus clausulis, unam mediate scilicet, vel immediate: Igitur dicendum est eam esse Patrum mentem, aquam immediate in Christi sanguinem transmutari. Probatur maior in qua affusset difficultas.

Primo: Ex S. Cypriano, qui Epistola 63. ait "Calix Domini; non est aqua solum, vel vinum solum, nisi utrumque miscetur."

Secundo: Ex Ambrosio Lib. 4. de Sa-

cramentis, c. 5. "Calix est vino, & aqua plenus: ubi verba Christi operata fuerint, ibi sanguis efficitur."

Tertio: Expressius loquitur Augustinus apud Gautredum, qui Epist. ad Cardinalem Albanensem hæc sancti Doctoris citat verba: "Unde & aqua mittitur in calicem, & fit sanguis consecratione Verbi cœlestis."

Quarto: Damascenus L. 4. fidei cap. 14. immixta loquitur his verbis: "Ex panis, ne corpus, & ex vino & aqua, sanguinem suum efficit."

Quinto: Plures alii eundem loquuntur sermonem, ut refert Baronius ad annum 1188. sed inter omnes Patchatius Radbertus L. de corpore & sanguine Christi capite 11. quæstionem ad metam perducere videtur his verbis: "Aqua consecratur, non quod aqua permaneat, sed vertatur in sanguinem."

Respondeo distinguendo minorem: Et ad veritatem solutionis Patrum sufficit quod aqua convertatur in Christi sanguinem mediate, vel immediate, concedo: & requiritur quod convertatur immediate, nego. Neque vero necesse erat sic distinguere, cum, teste Innocentio III. aqua neque remaneat in propria specie, neque in aquam quæ a Christi latere profluit convertatur; unde relinquitur juxta summi Pontificis sententiam a D. Thoma explanatam, aquam prius in vinum converti juxta secundæ opinionis placitum, cui adhærenus.

Non sequitur ex hac solutione Patrum locutionem in adulterinum sumi sentum; sufficit enim aquam converti mediate in Christi sanguinem, ut ista propositio, *Aqua fit sanguis Christi*, sit vera; sicut Exodi 7. habetur: *Devoravit virga Aaron virgas eorum*. Tamen non virga Moysis immediate, sed solum mediante serpente, in quem conversa fuerat, ceteras virgum virgas seu potius serpentes devoraverit.

Inflabit: Aqua non potest converti in vinum; Igitur dicendum est eam esse Patrum mentem, aquam immediate in Christi sanguinem converti. Probatur antecedens multis momentis. Primo quidem, Aristoteles, Medici, & Chymici propugnant hoc esse impossibile. Secundo quotidiana probatur experientia aquam vino mixtam posse a vino separari per immixtionem medullæ junci; aut per spongiam oleo insulam. III. Ad hoc requireretur quod

quod vinum solveret aquam, & in propriam converteret substantiam, quod quidem non est probabile, alias in hypothefi sicut corpus ex conversione alimenti in propriam substantiam vegetius simul, & fortius evadit, ita & in hypothefi evaderet vinum, cum tamen ex appositione aquæ, omnibus concedentibus, hac debilius. Ergo &c.

Respondet negando antecedens; cum enim partes vini acriores sint aquæ partibus, & virtualiter calidæ, eo ipso quo aqua modica infunditur, solvuntur tum divisione & collisione, tum etiam absorptione istæ guttæ, non secus ac partes aquæ in fornacem missæ, vel etiam in calcem, quæ cito servescit, & tumescit.

Ad primam probationem dico, falsum esse Aristotelem propugnare conversionem aquæ in vinum esse impossibilem, & falso citari pro isto momento ab Auctoribus contrariæ sententiæ, quandoquidem L. 1. de generatione c. 5. lectione 14. apud D. Thomam, & capite 10. lectione 25. docet hoc esse possibile; sic enim S. Thomas infra q. 77. art. 8. rem explicat: "Gutta aquæ multo vino permixta, transit in speciem vini, ut dicitur I. de generatione." Ceterum & Medicis & Chymicis, & ipsi Baronio opponimus. Innocentium III. Albertum Magnum, divum Thomam, & alios prope innumeros.

Ad alteram probationem, nego aquam permixtam vino, esse ab eo separabilem; sic propugnat S. Thomas in 1v. distinct. 10. in expositione litteræ: eo quippe loci dicit non aquam, sed aqueum quemdam humorem, seu vini flegma, & ut verbis Chymicorum utar, caput mortuum, seu materiam quamdam crassam a composito extrahi.

Ad tertiam, solutio patet ex dictis. Ne miremini tamen si vinum ex conversione aquæ non fortius evadat, sicut contingit in nutritione quæ fit per conversionem alimenti in substantiam aliti. Ratio disparitatis in eo est, quod animal solvat cibum per calorem, qui ab eo per simplicem emanationem profuit; hinc fiet paululum debilitetur calor, juxta illud Philosophorum axioma *Agens agendo repa- titur*: cito tamen servescit, & omnes passi qualitates vincens, convertit alimentum in se, & robustus evadit. At vero vinum est quid mixtum cum aqua; hinc

Boucat Theol. Tom. VII.

non cito reparat vires deperditas; quocirca debilius permanet: si tamen sic valde generosum, jure merito dici potest ne quidem debilitari saltem ita modice, ut vix hoc percipiatur, ut experimento comprobatur in vino usuali Italiæ, Græci nomine nuncupato. Revera quidem, nam gutta aquæ in fornacem immissa non solum non extinguit ignem, quin potius augere eatenus videtur, quatenus ignis, visio & absorptio contrario exardescit. Igitur in proposito si non dicimus vinum ex modicissima aqua fervescere, saltem imminui credimus.

Replicabis: Quando aqua omittitur in oblatione, & Sacerdos immediate ante consecrationem, hujusce omissionis recordatur, tenetur, ut Ecclesiæ præcepto faciat satis, eam apponere: Sed dubio-procul non adest sufficiens tempus, ut vinum priusquam consecratur, aquam in se convertat, cum abique mora tunc temporis fiat consecratio. Et hoc potest illustrari ulteriori exemplo, scilicet Christi, qui utique juxta probabilem Patrum sententiam vinum consecrandum aqua temperavit, & hoc juxta usum, immo dicam & ad lobietatis, & temperantiae exemplum: Sed non potest dici tunc adfuisse tempus ut vinum converteret aquam appositam in se, maxime cum non sit probabile Dominum modicum aquæ in calicem infudisse, hoc enim usui adversabatur. Ergo &c.

Respondet modicissimum aquæ in brevi posse converti in vinum, cum partes vini, & in quantitate & in qualitate plurimum superent aquæ quantitatem, & proprietates: Sed dato, quod in hypothefi, in propria remaneret natura, non inde sequeretur idololatriam fieri a populo dum Eucharistiam adorat, quia moraliter credit aquam in vinum convertam & in calice solum Christi sanguinem adesse.

Ad exemplum Christi facilis est responsio, Christus enim cuncta prænoscent, & misterium faciens, non arithmetice usum in appositione aquæ sequutus est, sed quod Sacramento conveniebat, fecit; quocirca ad mensuram justam infudit in calicem aquam. Quia vero non pro se tantum, sed & pro omnibus Discipulis suis, consecravit, non guttam solum aquæ, sed multas alique sacrificii discrimine apponere potuit, cum vinum

N

Palæ-

Palæstinæ alias sit generosissimum. Quid plura? Cum sit omnium Dominus, voluit ut aqua absque mora in vinum prius converteretur abique ipsius & vini, & Sacramenti detrimento.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Aqua prius convertitur in vinum quam in Sanguinem Christi.

PRIMO: Ex Innocentio III. sancto Thoma interprete, illa opinio est omnium probabilior.

Secundo: Sic propugnat ex professo Catechismus Rom. p. 2. n. 18.

Tertio: Quia materia Eucharistiæ essentialis est vinum de vite, immo si aqua omitteretur, sacrificium tamen foret completum: sed si aqua in propria manens specie transmutaretur in Christi sanguinem, jam non vinum solummodo, sed & aqua dicenda foret materia Eucharistiæ, quod tamen nemo sanctorum Doctorum dixit. Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tametsi Patres dicant non distinguendo, aquam converti in sanguinem Christi, nulli mirum videri debet, cum tunc temporis nulla esset de præsentis capite controversia: Sufficit igitur ad veritatem locutionis Patrum, aquam converti mediate in Christi sanguinem.

Secundo: Falsum est, illud quod arte e vino extrahitur, esse aquam prius appositam, cum solvatur in brevi eo ipso quo vino immiscetur, eo quod liquidorum partes se facile penetrent ex superioritate unius super aliud, tum in quantitate, tum in qualitate, sicut contingit in vino, quod in iis omnibus modicum aquæ superat.

Tertio: Ex his patet responsio ad difficultatem emergentem, cum aqua omiſſa, immediate ante vini consecrationem apponitur. Ceterum si non sit in vinum conversa, quia tamen hoc moraliter creditur, nullum inde inconveniens sequitur: sufficit enim, inquit Theologi, ad iudicium prudentiale de adoranda Eucharistia moralis certitudo de contento sub speciebus.

§. II.

Utrum probabilis sit opinio eorum, qui propugnant aquam non converti physice prius in vinum?

SENSUS huiusce silematis ille est, aquam non nisi moraliter in vinum transmutari, & eatenus vini nomine donari, quatenus una cum ipso facit compositum, quod a vino propter majorem quantitatem, colorem & generositatem, aliasque prædominantes, aquæ proprietatibus doctes, denominatur immediate consequenter non secus ac vinum in Christi sanguinem, ita tamen quod quæstio procedat non de aqua solitarie & secundum se spectata, sed primo de aqua reduplicative ut vino consecrando mixta. Secundo de aqua modicissima in calice apposita; si enim tantum aquæ adesset quantum vini, jam neque vinum esset, neque aqua, sed ex utroque mixtum & compositum coalesceret. Quibus præmissis, & explicatis, sit

CONCLUSIO.

Probabilis est opinio eorum qui contendunt modicum aquæ vino consecrando admixtæ immediate & physice in Christi sanguinem transmutari.

Probatur auctoritate & ratione.

Primo ex Conciliis.

CONCILIIUM TRIBURIENSE tertiam partem aquæ apponendam statuerat: can. 19. habetur: „Dux sint partes vini, tertia aquæ.“ Sed tunc temporis sacrificium ut ratum habebatur, nec Ecclesia in Florentino ad modicissimum aquæ restringendo Canonem Triburiensem, sacrificium cum tertia parte confectum, aut incompletum, aut prorsus vacuum declaravit: Igitur sentiebat immediate & physice aquam non secus ac vinum ea temperatum in Christi sanguinem transmutari; neque enim quis cordatus dixerit tantam aquæ partem scilicet tertiam, prius in vinum convertam fuisse, cum vinum non semel & sæpius ut in villis & pagis sit admodum debile: Nec etiam responderi potest, quandoque & tempore Concilii Triburiensis multum aquæ appositum fuisse, siquidem quod ex definitione fit,

pro

pro more semper propter statutum fieri solet. Vel ergo dicendum foret aquam immediate converti in aquam quæ fluxit & Christi latere, vel transacta consecratione, remanere in propria specie non transmutata, quas opiniones rejicit S. Thomas hic q. 77. art. 8. primam quidem, quia sit sanctus Doctor in hac hypothese aqua separatim a vino posset consecrari: alteram vero propter idololatriæ periculum, cum populus adoret totum quod in calice continetur, in eo autem mera adjaceret aqua cum vino consecrata.

Tridentinum huic sententiæ patrocinari videtur Sess. 13. can. 2. ubi definit solius panis & vini species remanere, nihil igitur de aqua superest. Nec mirum; non potuit prius transmutari in vinum, cum transubstantiatio magnum sit miraculum, quod naturæ vires in immensum excedit, & tamen in hypothese foret quid commune, cum aqua vi naturalis vini agentis & reagentis, in ipsam ejus converteretur substantiam, hinc & inferretur transubstantiationem panis & vini in corpus & sanguinem Christi non esse miraculum, quod nedum adversus Patres, sed & ipsam fidem militat.

Secundo, ex traditione.

Ex primo Sæculo, Hanc traditionem a Christo & ab ipso per Apostolos ad nos usque, saltem usque ad duodecimum sæculum deducere, juvat. Certum est enim juxta Patrum placita, Christum in sacrificio vinum aqua temperasse, neque tamen Apostoli ab ipso edocti dixere aquam prius in vinum conversam, sed simpliciter panem & vinum in ejus corpus & sanguinem transmutari, nihil vero de aqua: quod tamen non omiserunt propter materiæ momentum. Namque Matth. 28. injunxit Apostolis ut ea omnia servarentur quæ illis mandaverat: sic enim habetur. *Euntes, ergo, docete omnes gentes: baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis.*

Ex secundo Sæculo, Alexander I. in Epistola ad omnes Orthodoxos, & refertur capite 1. de consecratione dist. 2. ait: "Non enim debet in calice Domini, aut vinum solum, aut aqua sola offerri, sed utrumque permixtum offeratur." Succinit ejusdem ævi Justinus Martyr

Apologia 2. sub finem his verbis: "Postea quam & is, qui præest, gratias egit, & populus omnis benedixit, illi qui apud nos Diaconi dicuntur, dant unicuique eorum qui adsunt, percipiendum panem, vinum, & aquam, quæ cum gratiarum actione consecrata sunt, & ad eos qui absunt perferunt; atque cibus hic apud nos Eucharistia nominatur."

Certe si aqua ante consecrationem transmutaretur in vinum, non panem, vinum & aquam Justinus diceret mitti, sed solum panem & vinum. Eadem ratione Algerus apud Gausfredum Epistola ad Episcopum Albanensem, ea non vocat tria munera ante consecrationem, sed tantum duo, sicut transacta consecratione eadem nuncupat.

Ex tertio Sæculo, occurrit Cyprianus Epistola 63. his verbis: "Calix Domini non est aqua solum, vel vinum solum, nisi utrumque misceatur." Rursus ibidem: "Non potest vero nobis ignosci, qui nunc a Domino instructi sumus, ut calicem Domini cum vino mixtum secundum quod Dominus obtulit proferamus."

Ex quarto Sæculo, Hieronymus venit in testimonium, quippe qui in caput 14. Marci sic loquatur: "Format sanguinem, suum in calice, vino & aqua mixtis. Suum addit calicem Ambrosius L. 4. de Sacramentis cap. 3.

Ex quinto Sæculo, S. Augustinus apud Gausfredum jam citatum ait: "Unde & aqua mittitur in calicem, & fit sanguis consecratione verbi coelestis." Ibi aquam solum commemorat, ne aliquod remaneat dubium de ejus conversione in Christi sanguinem.

Ex octavo Sæculo, Damascenus L. 4. orthodoxæ fidei cap. 4. jam supra laudatus sicut ex nono Palchasis L. de corpore Christi cap. 11.

Hic accedit Algerus L. 1. de Sacramento corporis Domini cap. 16. II. Hildebertus Cenomanensis sic loquens: "Aqua in sanguinem vertitur, ut populus qui per aquam significatur, in melius se mutatum intelligat." Ecce ibi loquitur specialiter de aqua. Suffragatur Samona Episcopus Gazensis in disceptatione cum Haimet Sarraceno, quæ habetur tome 6. Bibliothecæ Patrum: Nicolaus Methonensis in libro, seu oratione de Eucharistia, quæ habetur in eodem Bibliothecæ

Patrum tomo: " Quid requiris causam, ait, & ordinem naturæ panis transmutationis in corpus Christi, & aquæ, vinique in sanguinem. " &c.

Argumenta ex Patribus deducta.

PRIMO: Ex allatis istud conficitur argumentum. Inter istos Patres quidam solum de aqua mentionem faciunt, ne quis dubitet illam in Christi sanguinem transmutari: quidam nonnulli eandem non permanere asserunt, sed multo plures illam indiscriminatim cum vino in sanguinem Domini transmutari conclamant; quæ loquendi formula determinatur ab aliis qui aquam solum nominant, & dicunt in sanguinem Christi converti: Igitur talis est priorum sæculorum Patrum sententia.

Secundo: Quando non est contradictio, Patrum verba in sensu obvio intelligi debent, maxime cum eadem est apud omnes phrasis, sin minus foret errandi porta aperta, cum nullus sit Hæreticorum, qui verba tum Scripturæ, tum Patrum in adulterinum propriumque sensum non detraxerit: Igitur sententiæ Patrum dicentium aquam converti in Christi sanguinem, in sensu obvio accipiendæ sunt.

Tertio: Si quod dubium emerisset circa illam quæstionem, Patres sese explicassent: sic Hieronymus exardescente controversia de nomine hypostasis, quod a quibuldam pro natura, a quibuldam vero pro persona usurpabatur, super hoc sanctum Damasum Papam consuluit: sic Augustinus in libris quatuor contra duas Epistolas Pelagianorum increpat vel ipsum Pelagium quod suam de libero arbitrio sententiam in prævum detorqueret sensum; non enim aiebat, ut tu contendis, dixi liberum arbitrium extinctum, sed tantum extenuatum; & rursus in libris retractationum sua correxit de multis placita. Sed nemo sanctorum Doctorum qui aquam non secus ac vinum in Christi sanguinem converti scripserunt, suum dicendi modum correxit. Ergo &c.

Unum non prætereundum est, Patres Synodi Triburiensis can. 29. rationem reddentes, cur plus vini quam aquæ apponendum sit in sacrificio, non dicunt quia aqua prius debet converti in vinum, quod si foret verum, certe non omisissent, sed quia Majestas divina per vi-

num significata hoc exigit: " Quia major est Majestas Christi quam fragilitas populi. " Quæ per aquam denotatur.

Ex rationibus Theologicis.

PRIMA sic exponitur: A primo usque ad duodecimum sæculum nullus fuit tum inter Patres, tum inter Theologos de ista conversione congressus, quin potius ea fuit Theologorum sententia Patres ad hæc usque tempora propugnasse aquam immediate converti in Christi sanguinem: Igitur absque fundamento duodecimo circiter sæculo quidam hæc adinvenerunt sententiam, aquam prius converti in vinum antequam in proprium Christi sanguinem transubstantiaretur. De hac nata controversia scripsit Gausfredus Monachus sancti Barnardi ad Episcopum Cardinalem Albanensem, ubi relatis diversis hinc inde opinionibus, illam quæ propugnat aquam immediate converti in Christi sanguinem, Patrum priorum sæculorum calculo munitam expandit, uti ipsis per omnia coherenter.

Juvat istius Monachi Epistolæ verba texere, ut referatur a Baronio ad annum Christi 1188. p. 826. & 827. edit. Coloniae Agrippinæ 1509. " Et respondetur eis, qui auctores, quod non asserunt commutationem, non tamen negant, & proferunt testimonia de Scripturis, in quibus & iidem ipsi, sive alibi reticeant, sive etiam alibi vini mixti mutationem evidentiùs asserant. Cyprianus Martyr: Calix Domini non est aqua solum, vel vinum solum, nisi utrumque misceatur, sicut nec corpus Domini potest esse farina sola, vel aqua sola, nisi utrumque fuerit adunatum, & panis unius compage solidatum. Idem Cyprianus: si quis de antecessoribus nostris, vel ignoranter, vel simpliciter non hoc servavit, quod Dominus noster facere exemplo, & magisterio docuit: potest simplicitati ejus, indulgentia Domini, venia concedi; non potest vero nobis ignosci, qui nunc a Domino instructi sumus, ut calicem Domini cum vino mixtum, secundum quod Dominus obtulit, offeramus. Hieronymus in Marcum: Format sanguinem suum in calice, vino & aqua mixtis, ut alio purgemur a vitis, & a culpis, alio redimamur & pœnis. Ambrosius in libro de sacramentis; Sermo, ne

ne Christi hoc conficitur sacramentum, quia sermo Christi creaturam mutat, & sic ex pane fit corpus Christi, & vinum cum aqua in calice mixtum fit sanguis consecratione Verbi coelestis. Augustinus de Baptismo: Unde & aqua mittitur in calicem, & sic sanguis consecratione Verbi coelestis. Pichasius: Aqua consecratur, non quod aqua permaneat, sed vertitur in sanguinem. Hildebertus Cenomanensis: Aqua in sanguinem vertitur ut populus, qui per aquam figuratur, in melius se mutatum intelligat. Algerus: Sed licet in Mensa Domini tria constituantur munera, sunt tamen duo: per quam sacrificatur, est aqua mixta prius vino, sed quando lacratur, nonnisi sanguis erit, quo anima intus alitur. Ceterum pars adversa, auctoritates priores utcumque permittit, dicens vinum, quod aqua mixtum est, sed non propterea aquam mutari. Testimonium Pichasii quod evidens est, eadem pars contemnit, licet magnum ipsius B. Papa Gregorius in libro Dialogorum perhibeat testimonium sanctitati: Sicut Hildebertum ajunt veritatem fuisse, non Ecclesiasticorum dogmatum assertorem. De Aligero dictum: Nescimus hominem; ipsius tamen nullum adhuc comperi librum, & sancti, vel cuiuscumque Doctoris auctoritatem similiter suffragari. Ac proinde placeat vestra dignationi, cum Dominis nostris fratribus vestris super hoc verbo, cum opportunum tempus affuerit, diligenti collatione trahere, ut auctoritas S. R. E. definiat, quid super hoc credi debeat, vel doceri.

Subjicit Baronius, hanc eligens opinionem: "Quid autem rescipierit ad petitionem consultationem Cardinalis Episcopus Albanensis, non invenimus: Sed aliud rescipere non potuisse certum est, quam quod credidit, & custodivit semper S. R. E. nimirum aquam simul & vinum transubstantiari in sanguinem Christi."

Altera ratio hæc est: Opinio probabilior, relicta minus probabili sequenda est: Atqui opinio eorum qui tenent aquam immediate in Christi sanguinem converti probabilior est; quippe quæ Patrum sententiis, & dictis magis consona sit. Ergo &c.

Tertia sententia quæ magis, & ab errore, & ab idololatria secedit, alia omis-

sa, eligenda est: Atqui ista quæ nunc propugnatur talis est, & probatur: Altera quæ tenet aquam prius converti in vinum non semel idololatriæ viam aperit, cum fieri possit quandoque aquam non converti in vinum, puta cum vinum debile est, & aqua omissa, immediate ante consecrationem reponitur; tunc enim est quædam idololatria materialis, cum populus fidelis adoret totum quod est in calice.

Quarta: Eodem modo ratiocinandum est de aqua modica in vino apposita, ac de grano hordeaceo inter triticum mixto: Sed nemo dixerit granum istud tamen modicum prius converti in triticum quam in panem, ut propugnat sanctus Thomas hic q. 74. art. 3. ad 3. Igitur a pari dicendum est modicum aquæ non converti in vinum. Eo quippe loci quaerit sanctus Doctor utrum requiratur ad materiam hujus Sacramenti, quod sit panis triticus, eo quod vix inveniat farina triticea, quæ alterius frumenti permutationem non habeat: Et ad 3. respondet: "Si sit modica admixtio alterius frumenti ad multo majorem quantitatem tritici, poterit exinde conici panis, qui est materia hujus Sacramenti."

Ex rationibus physicis.

PRIMA: Impossibile est aquam prius converti in vinum. Igitur dicendum est aquam remanere, adeoque immediate converti in Christi sanguinem. Probat antecedens: Transubstantiatio est miraculum maximum, quia excedit naturæ vires; sed in hypotesi foret quid naturale, quod est contra Concilium Tridentinum, sicque Eucharistiæ Mysterium ex parte solveretur. Ergo &c. Probat minor. Aqua juxta priorem opinionem in substantiam vini agentis transiret. Ergo &c.

Secunda: Substantia mixta non agit in aliam substantiam; nec alteram ex virtute prædominante in se convertit: Et hoc propter multa. Primo quidem, quia mixtio nihil aliud est quam motus perturbatus partium insensibilium, sicque substantia alteri mixta remanet secundum partes suas sensibiles, & priori statu; nec est mutatio nisi accidentalis: Secundo, mixtio liquidorum fit solum per juxta-

positionem partium, quæ promiscue hinc inde diversum habent situm, & locum occupant, namque ex robore unius, solum sequitur ejus partes modo sursum, modo a latere, prout est impetus, partes alterius liquidi intimioris pelleri aut præcipitando sub se, aut propellendo a tergo ad latus, sicut piscis inter natandum partes aquæ circumstantes modo sub se, & infra, modo ante se, ut ubicumque, locum quem occupabant, corpori occurrere cedant. Et uno verbo istud concludam ratiocinium; mixtio aquæ cum vino est interpositio partium aquæ intra partes vini, unde vinum debilitatur, quia licet aqua vini activitatem non tollat, eatenus tamen impedit, quatenus vini substantiam disgregat, seu disgregat; vis enim ejuslibet agentis dispersa minuitur, juxta illud adagium: *Fortior est virtus unita, quam dispersa*: Si vero aqua vinum fieret, dubio-procul vinum fortius evaderet, ut patet in nutritione, quæ fit per conversionem alimenti in substantiam aliti. Ergo &c.

Tertia: Illud intercedit inter viventia & mixta mere corporea ab omni vita etiam vegetante privata, discrimen, quod illa crescunt per intus susceptionem, consumpto cibo qui perit, & nihil sui præter materiam primam remanet, ita ut totum cedat in nutritionem, & augmentum viventis, ista vero non nisi per juxta partium dispositionem; hinc liquida mixta manent in se quod sunt, & ambo pariter augentur per communicationem partium. Sicut enim partes vini, aquæ partes hinc inde transuecentes, majorem quam antea occupant locum propter dispersionem mixti partium, quæ non ita aliis partibus cedunt locum quin proprio retineant, ita & partes aquæ, vini partibus commixtæ; sin minus non esset commixtio, sed nutritio, quod nemo sensatus dixerit. Ergo &c. Ceterum corpora simplicia, qualis est aqua, non nutriunt, ut multi doctissimi contendunt, illa innixi ratione, quod non possunt immediate converti in mixta.

Quarta: Aqua modica vino respersa in calice remanet: Igitur immediate in Christi sanguinem convertitur, namque vinum usuale aqua temperatum est vera Eucharistiæ materia, inquit divus Thomas hic q. 74. art. 6. & convertitur in Christi sanguinem. Probatur antecedens. Illa aqua potest a vino separari ut pro-

pugnat Maignanus noster, Coninch, & alii complures Physici: Atqui experientia constat aquam a vino separari posse; quod enim id quod extrahitur, non sit merum vini flegma, patet ex eo quod vinum remaneat semper debilitatum, hoc autem non contingit, cum humor ille aqueus a vino puro extrahitur, quod argumentum est, id quod e vino lymphato extrahitur, non esse merum vini flegma, sed aquam puram: Tum quia major illius humoris aquei copia extrahitur a vino aqua temperato, quam ex vino puro & mero.

Quid plura adjiciam? Liquida alia præter aquam absque negotio extrahuntur ab aliis liquidis, quidni igitur & aqua posset a vino separari? Hoc ipsum docet Aristoteles cap. 5. Lib. 1. de generatione text. 34. ubi docet id quod solum nutritur, augeri, in mixtis vero utrumque augeri; & exemplum vini aqua temperati affert, quæ quidem aqua juxta ipsum, in vinum non convertitur, sin minus solum vinum augetur, cum e contra & aquam mixtam simul augeri constat, adeoque & ab invicem posse separari. Ex Græco ejus textus Latine sic redditur: "Quæret vero aliquis, & quid sit quod augetur... veluti quando misces vinum aquæ; similiter enim majus utrumque fit, an quia hujus quidem (mixti) manet substantia, illius vero non, videlicet substantia vini: cum & illic quod prævaleret, dicitur live nominatur in ipsa mixtura, videlicet quod vinum sit; nam totum mixtum efficit operationem vini, non autem aquæ."

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Obijciens primo: Concilium Tridentinum Sess. 13. ait materiam Eucharistiæ esse panem & vinum, nullâ facta mentione de aqua: Igitur aqua non est materia hujusce Sacramenti: adeoque non convertitur in Christi sanguinem, cum ex eodem sola materia adæquata transubstantiatur in corpus, & sanguinem Christi.

Respondeo distinguendo antecedens. Tridentinum nullam facit mentionem de aqua explicitam, concedo: implicitam, nego. Loquitur enim de vino usuali, adeoque & consequenter aqua temperato, sicut apud homines mos inolevit, vinum usuale aqua temperare, quod innuit Eu-

charistiae figura, quæ legitur Sapientiae 9. his verbis : *Comedit panem meum, & bibi vitum, quod misit vobis.*

Inflabit : Atqui Synodus sacra eliminat aquam. Ergo &c. Probatum subsumptum. Ibidem canone 2. anathematizat eos omnes qui negaverint, facta consecratione, non remanere corpus, & sanguinem Christi sub speciebus panis, & vini : Sed si intellexisset aqua converti in Christi sanguinem ; utique dixisset sanguinem remanere sub speciebus aquæ. Ergo &c.

Respondet distinguendo minorem : Et denominato a majori, & principaliori parte sumitur, concedo : a minori, nego. Cum aqua sit modicissima, quali pro nihilo reputatur ; quia vero etiam solum vinum juxta colorem apparet, satius fuit denominare compositum ab eo quod in illo in majori copia est, scilicet a vino : maxime cum scopus Concilii sit eo loci perfringere Lutheranos qui impanationem admittunt ; quocirca commemorare duntaxat species & panis, & vini, æquum duxit, ut Heterodoxi intelligerent nec vini, nec panis substantiam ibi remanere.

Inflit : Concilium ibidem canone 3. definit Christum sub singulis utriusque speciei partibus, separatione facta, integre permanere : sed corpus Christi non potest citi remanere sub specie aquæ, in eam quo a vino separaretur. Igitur non est verum dicere juxta mentem Concilii aquam converti immediate in Christi sanguinem : nam si hoc esset, utique sanguis remaneret sub speciebus aquæ, cum remaneat ex Tridentino sub specie substantiæ quæ in ipsum conversa est. Ecce verba Concilii : *Si quis negaverit in v. sacramento Eucharistia sub unaquaque specie, & sub singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri ; anathema sit.*

Respondet distinguendo majorem : Concilium dicit Christum permanere sub speciebus partium quæ totaliter in se remanent, concedo. Sub specie alicujus quod fuisset in pane, vel in vino appositum, subdistinguo : modo istud perleveret in alterutra substantia cum qua commixta fuit, concedo : si ab ipsa separaretur, nego. Farina panis triticeæ quandoque admixtum habet modicum farinæ grani hordeacei, vel etiam filiginosi, sicut & vinum habet aquam modicam quæ temperatum est : tamen autem farina hordeacea

solitarie sumpta non sit sufficiens materia consecrationis panis, bene tamen ut commixta farinæ copiose tritici : Non assimili modo aqua secundum se non est materia sufficiens consecrationis vini, bene vero ut ipsi vino abundantiori commixta : sic convequenter & species hordeaceæ commixtæ cum speciebus farinæ triticeæ, continent corpus Christi, nusquam vero abstractæ, nam in hac hypothese solveretur compositum mixti, nec ibi aliud adesset præter panis species : Idem proportionaliter dicendum de speciebus aquæ : si enim a vino consecrato non extrahantur, certe cum vino Christi sanguinem complectuntur : locus e contra. Ita Cardinalis de Lugo hic disputatione 4. de Sacramento Eucharistie, num. 64. his verbis : " Habemus exemplum aptum ad hoc declarandum in hoc ipso Sacramento : nam materia illius est etiam panis triticeus ; & quidem si massa fieret ex solo fursure, non esset materia consecrationis ; quia ille non est panis humanus, sed alius diversus ad canes, vel equos alendos : si tamen panis fiat ex farina communi non defæcata a fursure, erit materia consecrationis, non solum quoad partes farinæ purioris, sed quoad omnes partes ; quia, licet in eo composito aliquæ sint partes, quæ seorsum non possent consecrari, scilicet illæ quæ pertinent ad fursures ; sed tamen compositum ex utriusque partibus, nempe ex adipe frumenti, & ex fursure, est vere, & proprie panis, & constat ex utraque parte, tamquam ex intrinsece ipsum constituyente in ratione talis panis ; & ideo totum illud compositum posset adæquate consecrari Vides exemplum simile in omnibus : Nam sicut est panis defæcatus, & panis deterior ; sed tamen uterque est panis simpliciter : ita est vinum purum, & vinum mixtum, sed tamen utrumque est vinum simpliciter ; & sicut fursures seorsim non sunt materia, sunt tamen partialiter, quatenus componunt panem vulgarem cum farina pura ; ita aqua seorsim non est materia ; est tamen partialiter, quatenus cum vino puro componit vinum vulgare, & mixtum : & sicut farina est materia necessaria ex institutione Christi, fursures vero non sunt necessari, possunt tamen partialiter consecrari, si miscantur cum farina pura ; ita vinum est materia necessaria, aqua vero licet non sit

„necessaria, potest tamen partialiter consecrari, si misceatur cum vino puro. „
 „Hanc solutionem subindigitat S. Thomas hic q. 74. art. 3. ad 3. his verbis :
 „Si vero sit magna permixtio, puta ex æquo, vel quasi, talis permixtio speciem mutat. Unde panis exinde consecutus non erit debita materia hujus Sacramenti. „

Dices : Sub modica vini parte remaneret sanguis Christi : Igitur a pari, si aqua immediate converteretur in sanguinem Christi, utique in hypothesi sanguis Christi remaneret sub speciebus aquæ solitarie sumptæ.

Respondeo negando paritatem : vinum enim est per se primo, & necessariomateria Eucharistiæ, aqua vero non nisi ut mixta, inde fit solas aquæ consecratæ species non continere sanguinem Christi, si qua separatur.

Instas : Supposito quod aqua immediate converteretur in Christi sanguinem, erit quoniam materia necessaria Eucharistiæ : Igitur par est utrobique ratio.

Respondeo distinguendo : Si adesset præceptum divinum de aqua immiscenda, concedo : si solum Ecclesiasticum, nego. Christus quidem usus est aqua in Myslerio : Sed præceptum pro ea assumenda non emisit, cum ex Conciliis & summis Pontificibus non nisi ex præcepto Ecclesiæ apponatur : hinc Christus aqua temperavit vinum consecrandum, potius ad sobrietatem, & significandam populi cum Ecclesia, & semetipso unionem, quam ad necessitatem, cum, illa ommissa, fieret optime sacrificium : hinc potest dici de isto momento, quod ipse Christus de lotionem pedum effatus est Joan. 13. *Exemplum enim dedi vobis*, dicebat Discipulis, *ut quemadmodum ego feci vobis, ita & vos facitis*.

Replicabis : Catechismus Roman. p. 2. n. 18. dicit aquam modicissimam apponendam esse, quia prius in vinum converti debet : sed hæc ratio non ponderaret, ut modicissima in calicem infunderetur, nam posset tertia pars saltem juxta statutum Concilii Triburiensis apponi, si aqua immediate converteretur in Christi sanguinem, sique & abque fundamento Florentinum correxisset Triburiense.

Respondeo auctorem Catechismi in hoc adhæsisse sententiæ quorundam Theologorum ; quia vero eius dictum definitionis non obtinet rationem, abque dog-

matis dispendio quisque potest isti subscribere opinioni, quippe quæ, nedum gravissimorum etiam Theologorum suffragio innixa sit, verum etiam ex eo quod in sententiam priorum sæculorum Patrum collinet.

Ad probationem nego, indifferens esse modicissimam aquam apponere, quia si major adhiberetur copia in periculum veniret, ait Honorius III. sacrificium, quandoquidem posset solvi vinum, si plurimum aquæ infunderetur ; tunc enim non vinum, sed mixtum & unum tertium ex vino simul & aqua conflueret : Abstrahendo igitur ab illa scholæ controversia, quod aqua immediate, vel mediate converteretur in sanguinem, statuerunt Synodi modicissimum aquæ esse apponendum.

Oppones II. Innocentius III. consultus ab Archiepiscopo Lugdunensi super hac quæstione, respondit probabilius esse aquam prius in vinum converti : sed standum est summi Pontificis definitioni ; Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et summus Pontifex loquutus est ut Doctor particularis, relinquendo arbitrio, ut ad libitum Scholastici alterutram opinionem propugnarent, concedo : Et loquutus est ex cathedra tamquam de fide definiens, nego : quandoquidem quæstio erat solum de disciplina, & scolastica, nec eo leci opinionem istam damnavit, & sic distincta minore, nego consequentiam.

Instas : Hæc posita opinio, aqua sola posset consecrari, ut significaret unionem populi cum Ecclesia. II. Duplex requireretur consecratio, altera pro vino, altera pro aqua, sicut duplex est pro consecratione panis & vini. III. Aqua significaret sanguinem Christi si in illum immediate converteretur. IV. In hypothesi etiam quod aqua consecrata a vino separaretur, non posset dici quid esset ; numquid enim rediret in pristinam aquæ substantiam ? Numquid corpus Christi contineret ? Numquid, si solæ aquæ species eductæ remanerent, per se subsisterent ? Sed hæc omnia implicant contradictionem : Ergo &c.

Respondeo ad primum, aquam solam non posse consecrari, quia præceptum divinum positum est, & non præteribit ; vinum per se primo esse partem Eucharistiæ materiam, quocirca hanc non habet rationem aqua, nisi ut est unum morali-

raliter cum vino, & ipsi per contiguitatem physice conjuncta.

Respondeo negando utique secundum, cum enim aqua non sit per se & solitarie sumpta, sed solum ut vino conjuncta seu mixta, materia Eucharistiae; non speciali indiget consecratione. Re vera quidem, vinum aqua modica temperatum remanet semper vinum usuale; hinc verum est dicere solum vinum esse materiam saltem necessariam sacrificij.

Ad tertium distinguo: Si aqua foret materia principalis partis calicis, significaret Christi sanguinem, concedo: si solum concomitans, & ratione vini partem calicis subeat, nego. Aqua est quid unum dumtaxat moraliter cum vino: igitur non ipsa, sed vinum; Christi sanguinem subindigitat, & significat.

Ad quartum dico, posse dici ad solutionem istius difficultatis, species aquae in momento separationis a composito sacramentali corrumpi, & quemdam humorem aqueum sanguinem Christi non continentem produci, cujus dispositiones praeberent in quantitate specierum vini aqua temperati consecrati, ex quibus educerentur species aquae, eo non ab simili modo quo vermes, aut pulveres juxta S. Thomam ex speciebus panis consecrati corrumpis educuntur vi agentis naturalis, cujus dispositiones ait, praecesserunt in quantitate.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Probabilis est opinio quae propugnat aquam immediate converti in Christi sanguinem.

PRIMO: Hoc inferitur ex can. 19. Concilij Triburicensis declarantis tertium partem aquae imponendam esse calici. In qua definitione duo sunt attendenda, primo sacrificium tunc temporis vere fieri, adeoque & veram substantiarum conversionem: Alterum est quod tertia pars aquae calici apposita, non possit converti in vinum propter aneustium temporis inter oblationem seu offertorium, & inter consecrationem, intercedentis, maxime si vinum sit debile: Superest igitur aquam immediate converti in Christi sanguinem.

Secundo: Patres simpliciter & absque addito asserunt aquam converti in Christi sanguinem; in primis S. Augustinus de Baptismo Tom. 6. Bib. PP. apud Gaus-

dum qui ait aquam mitti in calicem, & in Christi sanguinem converti.

Tertio: Impossibilis est conversio unius liquidi in alium, quia liquida non convertuntur alimenta in suam substantiam, ut viventia, nec crescunt nisi per juxtapositionem quod potest illustrari vel ipso ignis exemplo, qui ne quidem lignum in suam convertit substantiam, sed sua activitate ejus ita dividit partes, ut in cinerem eas reducat.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Innocentius III. alteram opinionem probabiliorē existimat, sed ut Doctor particularis: non enim suam ad Episcopum Iugundenfem episcopalem adlocutam, per modum constitutionis direxit Ecclesiam, immo nec praecientem ut errorem abiecit.

Secundo: Neque vero negamus auctorem Catechismi Concilij Tridentini alteri subscribere opinionem, sed in hoc questionem non satis discussit: non desunt quippe Theologi celeberrimi, ut Algerius, Baronius, Gausfredus, cui suum illi ut Patrum sententiae magis affini addant calculum.

Tertio: Nec ullum facessit negotium quod species aquae e vino consecrato educatur non contineret corpus Christi, quandoquidem aqua non est secundum se materia Eucharistiae, sed ut mixta, & consequenter ejus species Christi sanguinem continere non valent, nisi ut speciebus vini sunt conjunctae & unitae.

SECTIO SEXTA.

Utrum ex dispensatione summi Pontificis una materia partiali omissa, altera possit consecrari?

CERTUM EST consecrationem unius solum materiae partialis non posse citra peccatum & licite alia praetermissa, fieri. Neque minus veritatis consonum est unam, alia relicta, posse consecrari; consecratio quippe panis non pendet a consecratione vini, cum ista consequatur ad panis conversionem in corpus Christi, & non una sit utriusque materiae consecratio, quae quidem diversa est pro diversa materia. Quæstio igitur inter Theologos est, num

ex dispensatione saltem summi Pontificis Sacerdos possit licite in una tantummodo specie conficere sacrificium. Partem affirmativam propugnant aliqui: negativam vero Schola Angelica. Unde sit

CONCLUSIO.

Sacerdos non potest licite, etiam accedente summi Pontificis prætenfa dispensatione, in una tantum partiali materia sacrificium conficere.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA sic exponitur: Summus Pontifex non potest dispensare de jure divino, ut propugnat S. Thomas 2. 2. q. 88. art. 11. v. g. in voto solemnī religionis, & citat pro isto momento unum juris canonici Decretum: sic habet ille canon, *Sunt quidam*; & alii permulti: tametsi enim illud possit explicari, in capitibus quæ aliquam præ se ferunt ambiguitatem, non tamen quando textus ita apertus est, ut illum trahere a sensu obvio ad alterum, manifestam implicet contradictionem. Atqui est de jure divino & panem & vinum simul consecrare. Igitur nullus Sacerdos, etiam supposita prætenfa summi Pontificis dispensatione, in una solum specie licite consecrare potest. Probatur minor in qua est difficultas. I. Christus est Sacerdos non secundum viam Aaron, sed potius Melchisedech, ut habetur Psal. 109. & Heb. 6. Melchisedech autem panem & vinum obtulit, ut legitur Genes. 14. Igitur Sacerdos qui nominē Christi, & ut ejus minister agit, non potest consecrare in una specie, alia omitta: sin minus, vel ipse Christus defraudaretur, qui sic consecravit, & vult semper per Sacerdotis ministerium ita consecrare, juxta illud Joan. 1. *Hic est qui baptizat*. II. Jus illud repetitur a primā institutione; certum est autem Christum in pane simul & vino consecrasse, ut scriptum legimus Matth. 26. Marc. 14. & Luc. 22. Igitur est de jure divino sic consecrare. III. Christus voluit, immo & præcepit sacrificium istud sic confici: *Hoc facite*, inquit Luc. 22. *in meam commemorationem*. Quod enim illud præceptum spectet solum Eucharistiæ consecrationem, patet ex eo quod Christus Apostolos tunc instituerit Sacerdotes.

Concilium Tridentinum Sess. 22. cap. 1.

verbis tam claris hæc explicat, ut non relictus sit ambigendi locus; ecce verba: "Christus Dominus corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini obtulit Deo Patri, ac sub earundem rerum symbolis, Apostolis quos tunc novi Testamenti Sacerdotes constituebat, ut fumerent, tradidit; & eidem, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent præcepit per hæc verba: "Hoc facite in meam commemorationem, uti semper Ecclesia Catholica intellexit, & docuit. "Rursus can. 3. "Si quis dixerit illis verbis: Hoc facite in meam commemorationem, Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes, aut non ordinasse, ut ipsi alique Sacerdotes offerrent corpus & sanguinem suum; anathema sit.

Secunda: Ibi dispensatio non potest locum habere, ubi, illa admitta, solveretur mysterium. Atqui adhibita dispensatione pro una specie solum consecranda, solveretur mysterium, quod quidem seculo grandi sacrilegio heri non potest, ut habetur cap. Nihil, & cap. Referimus, de consecr. dist. 2. solveretur, inquam, quia jam non esset sacrificium secundum ordinem Melchisedech: jam non foret passionis memoriale, cum vel corpus solum patiens repræsentet panis transubstantiatus, vinum vero consecratum solum sanguinem. Jam sacrificium in cruentum non adesset, cum in eo situm sit, quod panis separatim a vino consecratur, in quo secundum nos Thomistas tota consistit sacrificii essentia, & juxta ceteros ita inchoatur, ut non sit sacrificium. Tametsi enim Lambertus propugnet communionem esse de complemento sacrificii, certum est tamen sacrificium ante communionem extare, & oblarum fuisse, cum nemo, si attente cuncta ponderet, dixerit participationem sacrificii esse ipsum sacrificium; hinc Audotes exigentes communionem, solum dicunt esse connotatam, & seclusa consecratione, nullum admittunt sacrificium. Igitur non potest admitti dispensatio pro isto momento, cum in hypothesis novæ legis evacuetur sacrificium. In isto proflus sensu summus Pontifex non potest dispensare de isto jure divino, ut habetur canone *Sunt quidam*, & can. *Contra 25. q. 1.*

Tertia: Quod est de perfectione essentiali mysterii, non potest per dispensationem tolli. Atqui consecratio panis & vini est de perfectione essentiali sacrificii

Mis-

Missa. Igitur consecratio unius partialis materiae numquam potest esse licita. Probatur minor: Ex rubricis quae injungunt in casu quod Sacerdos post consecrationem panis, apoplexia corripere, alterum Sacerdotem etiam non jejunum, si incenatus decisset, consecrare vinum. Non alio ducitur Ecclesia motivo pro isto facto, nisi ut perficiatur sacrificium, quod, seclusa altera materia, nullum foret. Hanc rationem non in uno loco subindigitat S. Thomas; sic loquitur hic q. 74. art. 1. ad 2. "Licet non in omnibus ter-
ris nascatur triticum vel vinum, ta-
men de facili ad omnes terras deferri
potest, quantum sufficit ad usum hujus
Sacramenti: nec propter defectum al-
terius est unum tantum sine altero con-
secrandum, quia non esset perfectum
Sacramentum."

Quarta: Eucharistia instituta est a Christo per modum convivii: Sed ad convivium & cibus & potus requiruntur; ita ut si unum desit, jam non esset convivium. Igitur & a pari panis & vinum sunt materia ita sacramento & sacrificio essentialis, ut si alterutra desit, Eucharistia non erit convivium, adeoque non potest in hoc fieri dispensatio, maxime cum dispensatio non tendat ad rem de jure divino institutam annihilandam, sed solum ad usum in aliqua circumstantia temperandum; sic a sumptione Eucharistiae dispensat Ecclesia aegrotum animam agentem, si propter iteratos vomitus non potest decenter Sacramentum sumere.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJECIONES: Summus Pontifex potest de jure divino dispensare, juxta illud Christi ad Petrum Matth. 16. *Quodcumque solveris super terram, erit solutum & in caelis.* Igitur & licentiam facere consecrandi in unica specie: nam ab actu ad posse valet consequentia: Sed summus Pontifex non semel in jure divino dispensavit; & probatur? Votum obligat de jure divino, sicut & matrimonium: & tamen de voto dispensat in emergentibus summus Pontifex, sicut & de matrimonio rato, tamen vinculum sit de jure divino, & propter rationem Sacramenti sit indissolubile. Ergo &c.

Respondet distinguendo antecedens: Summus Pontifex potest dispensare in jure divino secundum id quod est praeceptum

divinum, nego: secundum id quod est materia praecepti, tubālinguo: si istud non sit ab ipso Christo in individuo determinatum, concedo: si sit, nego. Duo sunt in praecepto, videlicet ipsa lex, & legis materia, puta castitas promissa a unio inter duas personas matrimonio celebrata. Certum est summum Pontificem non posse dispensare de praecepto, tamen enim Deus omnino Petro & suis in Pontificatu successoribus dederit solvendi potestatem, non tamen de eo quod sibi reservavit, quale est praeceptum ab ipso ore promanatum: non enim potest tacere illud quod est voto solemnī castitatis consecratum, non esse consecratum. Aliud vero quod sub praeceptum cadit, quandoque est determinatum in individuo, quandoque non: si primum, non potest dispensare, quia tam praeceptum, quam materia praecepti, est Deo reservata; si secundum, potest dispensare; sed hoc non dicitur dispensare in voto & praecepto, sed in materia, quatenus ex potestate quam summus Pontifex habet in subditos, potest declarare id quod fuerat materia, non esse amplius materiam. Quae doctrina fundatur in Concilio Tridentino his verbis Sess. 21. cap. 2. "Declarat sancta Synodus, hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in sacramentorum dispensatione, salva eorum substantia, ea statueret vel mutaret, quae suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, tempore & locorum varietate magis expedire judicaverit." Ex quibus duo sequuntur, I. videlicet Ecclesiam posse dispensare in eo quod nondum est determinatum in individuo: II. nusquam vero in iis quae sunt pro utilitate Fidelium, & quae cedunt in gloriam legis ac juris divini. Jam ad facta deveniendum est.

Certum est autem utramque speciem in sacrificio jure divino immediate respicere: nam & praeceptum, & praecepti materia ac finis pertinent ad legem; sic enim habetur Luc. 22. *Accepto pane, gratias egit, & fregit, & dedit eis dicens: Hoc est corpus meum...* Similiter & calicem post quam canavit, dicens: *Hic est calix novum testamentum in sanguine meo.* Ecce materia praecepti in individuo determinata. Ibidem: *Hoc facite in meam commemorationem.* Adit praeceptum positivum eodem modo conscrip-

di sacrificium, ac ipse Christus celebraverat.

Jam si de voto & matrimonio loquamur, longe est dispar ratio; non enim tollit, inquit Gonetius hic disp. 3. art. 6. §. 3. summus Pontifex in dispensatione voti obligationem adimplendi quod quis Deo promisit, sed fundamentum promissionis quam homo actu humano sibi impoluerat, ob jus quod habet Papa in subditos suos, vel etiam materiam voti sic adimplendi immutando, & ejus loco alteram subrogando. De inmatrimonio non est difficultas, cum enim sit contractus, quidam subit conditiones, quæ si desint, non subsistit. Una inter alias hæc est, ut matrimonium indissolubilitatem non contrahat, nisi sit consummatum. Hinc licet ista ex ratione Sacramenti procedat, nondum tamen completa censetur, donec accedat consummatio: tunc enim indissolubilitatem habet ex jure Sacramenti & etiam naturali, cum fieret proli injuria, si matrimonium consummatum non foret indissolubile. Sanctus Thomas cuncta hæc explicat 2. 2. q. 88. art. 1. ubi sic loquitur: "Dispensatio voti intelligenda est, ad modum dispensationis, quæ fit in observantia alicujus legis, quia ut supra dictum est, lex ponitur respiciens, do ad id quod est ut in pluribus bonum. Sed quia contingit hujusmodi in aliquo casu non esse bonum, oportuit per aliquem determinari in illo particulari casu legem non esse servandam; & hoc proprie est dispensare in lege. Nam dispensatio videtur importare quamdam commensuratum distributionem, vel applicationem communis alicujus ad ea quæ sub ipso continentur, per quem modum dicitur aliquis dispensare cibum familiar. Similiter autem ille qui vovet, quodammodo sibi statuit legem, obligans se ad aliquid quod est secundum se, & ut in pluribus bonum. Potest tamen contingere, quod in aliquo casu sit vel simpliciter malum, vel inutile, vel majoris boni impeditivum, quod est contra rationem ejus quod cadit sub voto, ut ex prædictis patet. Et ideo necesse est quod determinetur in tali casu votum non esse servandum; & si quidem absolute determinetur aliquid votum non esse servandum, dicitur esse dispensatio voti: si autem pro hoc quod servandum erat, aliquid aliud imponatur, dicitur

esse commutatio voti. Unde minus est votum commutare, quam in voto dispensare. Utrumque tamen in potestate Ecclesiæ consistit."

S. Doctor in eo solum sensu admittit dispensationem quæ sit utilis, quod non sit mali occasio, quod non impediatur majus bonum: quæ quidem clausulæ non adsunt in dispensatione consecrationis unius materie Euchariستيæ, cum sit admodum utile & conveniens duas esse in sacrificio species, & hoc teste D. Thoma supra laudato, cedat in perfectionem tum sacramenti quod est convivium sacrum, tum sacrificii quod est memoriale passionis Christi, quæ una specie non representatur.

Rursum idem S. Doctor art. 11. in corp. sic loquitur: "Et ideo alius videtur, quod etiam in voto solemniter continentie possit dispensari propter aliquam communem utilitatem seu necessitatem, ut patet in exemplo præmissio de pacificatione terrarum ex aliquo matrimonio contrahendo. Sed quia decretalis inducta expresse dicit, quod nec summus Pontifex potest contra custodiam castitatis Monacho licentiam dare, ideo aliter videtur dicendum, quod sicut supra dictum est, & habetur Levit. ult. illud quod semel sanctificatum est Domino, non potest in alios usus commutari. Non autem potest facere aliquis Ecclesiæ Prælatum, ut id quod est sanctificatum, sanctificationem amittat, etiam in rebus inanimatis: puta quod calix consecratus destinatus esse consecratus, si mangat integer. . . Unde videtur quod per Ecclesiam possit dispensari in voto continentie solemnizato per susceptionem sacri Ordinis; est autem debitum continentie essentialiter statui Religionis, per quem homo abrenuntiat sæculo, totaliter Dñi servitio mancipatus; quod non potest simul stare cum matrimonio, in quo incumbit necessitas procurandæ uxoris, & proliis, & familiaræ, & rerum quæ ad hoc requiruntur. Unde Apostolus dicit 1. ad Cor. 7. Qui est cum uxore, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, & divitiis est. Unde nomen Monachi ab unitate sumitur per oppositum ad divisionem prædictam: & ideo in voto solemnizato per professionem religionis non potest per Ecclesiam dispensari, & rationem assignat Decretalis, quia castitas est annexa regulæ Monachali."

Ad-

Advertas velim, benevole Lector, Quod hoc statuere inter votum castitatis quod contrahit Subdiaconus suscipiendo Ordines & solemne a Monacho emissum, quod primum sit dumtaxat de præcepto Ecclesiastico, adeoque ab Ecclesia dispensabile, seu evacuabile: alterum vero sit de præcepto divino, eo quod Monachus mundo renuntiat, adeoque iusta de causa a curis sæculi potest dispensari. Sed quæso, quodnam motivum dispensandi a duabus speciebus pro sacrificio repræsentando, unam solum retinendo? Nonne necessitas, nonne majestas sacrificii, nonne gloria ipsius Christi qui quotidie invisibiliter immolatur in Eucharistia, exigunt ut consecratio fiat in pane simul & vino, & sacrificium recte repræsentetur, quod citra dubium sine utraque specie fieri non potest?

Institis: Ab actu ad posse valet consequentia. Atqui contritum summum Pontificem Innocentium VIII. ut scribit Volaterranus Lib. 3. Geog. cap. de Saxonibus dispensasse cum illis ad consecrandum tantum in pane, eo quod in illis regionibus vinum abique mora acefcat. Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad probationem dico, fidem non esse Volaterrano adhibendam, quippe qui contraria loquatur; ait enim quod "vinum in Norvegia non crescat, & aliunde asportatum cito acefcat." Quotidiana enim comprobata experientia vinum ad regiones Septentrionales absque negotio deferri, & ibi facile etiam diutius conservari. Nec abs re erit hic subnotare versus illa tempora nonnullos Sacerdotes, qui postea igni traditi sunt propter falsificata diplomata Pontificia, ut scribit Bzovius ad annum 1499. potuisse ibi falsam aliquam dispensationem disseminare.

Institis: Supponamus duo præcepta simul adimplenda die Dominica, & alterum de Missa sub utraque specie celebranda; sed vinum de longinquo in amphora asportatum casu contrafactum in ingressu Ecclesiæ defecere. In hac hypothese videtur quod dispensatio de consecrando solo pane, ne populus transgrediatur præceptum audiendi Missam, possit concedi, & hoc quoties similis continget casus. Ergo &c.

Respondeo in hac hypothese melius esse illa die omittere Missam, quia illam au-

dire die Dominica est tantum de præcepto Ecclesiastico, de quo Ecclesia dispensare potest: ad illam enim spectat potestatem de lege dispensare, ad quam pertinet eandem condere. Sed consecrare in pane simul & vino præceptum divinum injungit, quocirca de eo non datur ab hominibus dispensatio; qui enim dispensat, superior est: porro quis æquabitur Deo? Igitur nemo ab ejus lege dispensare præter ipsum valet, nullibi autem in Scriptura legitur Christum aut in hoc dispensasse, aut suis ministris dispensandi concessisse facultatem.

Contra: Neque etiam Christus legem sanxit, ut in pane & vino simul Sacerdotes consecrarent. Ergo &c. Probatum subsumptum multipliciter. Primo quidem, hoc non potest colligi ex illis Luc. 22. verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*. Ista quippe verba innuunt quidem Sacerdotibus incumbere Eucharistiam in memoriam passionis Domini conficere, minime vero in pane & vino simul & semper consecrare. Ista interpretatio est D. Pauli 1. Cor. 11. his verbis: *Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat*. Secundo, ipse Christus Matth. 26. ait: *Accipite & comedite . . . bibite ex hoc omnes*; & tamen his verbis præceptum non imposuit, cum certum sit non omnes bibere sanguinem, siquidem laici non nisi sub specie panis Eucharistiam accipiunt. Igitur a simili sufficit, saltem necessitate premente, cum solo pane celebrare Missam. Tertio, in Missa præsanctificatorum non nisi una species consecrata adest: & tamen ista Missa quotannis die pasceves semel in Ecclesia Latina, in Græca vero omnibus ferme diebus hebdomadarum Quadragesimæ, si excipias diem Sabbati & Dominicam, celebratur. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad primam probationem, non diffiteor ista verba: *Hoc facite in meam commemorationem*, designare Eucharistiam esse passionis Christi repræsentationem, ut expliant Apostoli verba, & post ipsum sanctus Thomas dicens: "O sacrum convivium, in quo Christus sumitur, recordatur memoria passionis ejus." Sed addo esse utique pro Sacerdotibus præceptum, ut indispensabiliter in pane simul & vino conficiant sacrificium, cum Christus ipse sic fecerit. Primario igitur illa ver-

verba, *Hoc facite in meam commemorationem*: continent præceptum in utraque specie Eucharistiam celebrandi: est enim actio quam immediate præcipit, tum Eucharistia facta & passivè considerata sub utraque specie est sacrificium incrementum designans cruentum. Sic verba Christi interpretatur Concilium Tridentinum supra laudatum Sess. 22. cap. 1. maxime vero canon. 2. *Si quis dixeris, inquit Patres, illis verbis, Hoc facite in meam commemorationem, Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes, aut non ordinasse ut ipsi, aliique Sacerdotes offerrent corpus & sanguinem suum, anathema sit.* Nullibi reperies aut Patrem aliquem, aut Concilium aliquid unam speciem ab altera se jungere: quod argumentum est unam, alia omissa, non posse consecrari, seu panem, relicto vino, in Missa consecrandum offerri.

Ad alteram probationem distinguo: Et Christus præceptum non imposuit laicis bibere calicem; hinc si quando biberint, hoc ex licentia Ecclesiæ contigit, concedo: Apostolis eorumque in Sacerdotio successoribus, nego. Manifestum est eo loci Salvatorem nostrum solos alloqui Apostolos, quos constituebat Sacerdotes; quocirca dixit: *Bibite ex hoc omnes.* Hoc ipsum patet ex antecedentibus & consequentibus: Ex antecedentibus quidem: sic enim habetur Matt. 26. *Cenantibus autem eis, accepit Jesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait: Accipite & comedite: Hoc est corpus meum.* Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: *Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus.* Ex subsequenter vero: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis, usque in diem illum cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei.* Utique ad solos Discipulos sermo dirigitur.

Ad tertium dico, Missam Præsanctificationum non esse sacrificium nisi late sumptum: unde non mirum si cum una hostia consecrata celebratur.

Replicabis: Communio Sacerdotis tam est sacrificio essentialis, juxta Hambertum & quosdam alios non ignoti nominis Theologos, quam consecratio sub utraque specie. Atqui tamen Ecclesia dispensat a communione sub utraque specie; & probatur. Qui Sacerdotes ordinantur, simul cum Episcopo consecrant, & tamen non nisi sub

specie panis sacrificio communicant. Ergo &c.

Respondendo negando antecedens: namque secundum nostram Scholam Anglicanam, essentia Missæ in sola consecratione utriusque speciei sita est, ut dicemus infra; sed hoc dato & non concesso, falsum est Ecclesiam dispensare a communione, quandoquidem rubricæ injungunt alterum accersiri Sacerdotem, etiam non jejunum, si alterius non est copia, ad consummandum sacrificium, quando Celebrans apoplexia correptus non potuit communione utriusque speciei perficere sacrificium. Ad probationem dico, Presbyteros ordinandos, non esse primarios sacrificii ministros, sed solum Episcopum: hinc singula consecrationis verba non nisi post ipsum proferre debent, suam conjungendo intentionem cum intentione Episcopi. Unde si per impossibile omnes aut obmutelcerent, aut verba proferre simularent, foret tamen sacrificium, & quidem perfectum, cum nihil roboris virtutisve accipiat ab ordinandis, qui ordinantur Ecclesia, sic sacrificio cooperantur, ut hac cæremonia quasi initientur ad sacrificium se solis consociendum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Nequidem ex dispensatione licitum est in una tantum specie consecrare.

PRIMO: Quia sacrificium in utraque specie conficere est de jure divino: porro de jure divino non datur dispensatio, nisi Deus ipse in aliqua circumstantia permiserit: quod nullibi legitur pro Eucharistia in una tantum specie consecranda.

Secundo: Dispensatio divideret, immo solveret sacrificium, cum amplius non esset secundum ordinem Melchisedech, in pane scilicet & vino.

Tertio: Eucharistia instituta est per modum convivii: sed pane vel vino ablati, jam non est convivium. Igitur de hoc non datur dispensatio; potestas enim Ecclesiæ, ait Apostolus 2. Cor. 10. *est in ædificationem, & non in destructionem.*

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Non negamus Ecclesiam posse dispensare in votis, immutando vel auferendo materiam, sed non in jure divino, maxime si vel ipsa materia intra jus illud concludatur, ut panis & vinum pro sacrificio celebrando.

Secundo: Ecclesia potest utique solvere matrimonium ratum, sed non consummatum, ex eo quod sit contractus qui quoddam subit conditiones, quæ si desint, solvitur. Sed sacrificium est quid absolutum, & a Christo in individuo determinatum, adeoque ab hominibus prorsus independents.

Tertio: Missa Præsanctificationum in una quidem specie celebratur, sed non est sacrificium proprie dictum: unde idem non potest dici de illa in qua sacrificium sicut inchoatur, sic perficitur in duplici specie.

ARTICULUS QUINTUS.

De forma qua Eucharistia consecratur.

NON una est omnium circa istud caput sententia. Disputant Theologi de formis panis & vini a Christo præscriptis, num scilicet verba omnia Canonis pro calice consecrando sit essentialia, vel non. Majori animorum contentione disceptatum est de formis Græcorum, quæ multas habent tum antecedentes, tum consequentes orationes; hinc non sine temeritate posuerunt aliqui Sacerdotes sola Spiritus sancti advocazione per solas preces, omisso verbis Evangelicis, posse consecrare. Quocirca tria circa formam Eucharistiae discutienda sunt. Primo quidem de forma in prima sui institutione: tum de usitatæ in Ecclesia: tertio quid sentiendum sit de advocacione Spiritus sancti.

SECTIO PRIMA.

Utrum Christus usus sit verbis Evangelicis ad consecrationem?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Quod vel ipsum annuntiat Evangelium sic factum esse, in dubium non revocandum est. Atqui sic annuntiatum factum in Evangelio; & probatur. Evangelistæ historiam actuum Christi scribentes, expresse dicunt Christum consecrasse verbis propriis, eaque refert S. Matthæus cap. 26. his terminis: *Cœnantibus autem eis, accepit Jesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait: Accipite & comedite: hoc est corpus meum. Et accipiens calicem, gratias agit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Observe velim modum loquendi esse causalem, eo quippe loci ait Christus: *Comedite: Hoc est corpus meum; hoc est, comedite, quia est corpus meum.* Similiter & pro calice: *Bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis meus.* Audis particulam causalem, enim, clare admodum exprimi, & motivum sumptionis calicis Christum sic designare: *Hic est enim sanguis meus.* Observe etiam voces, ait, & dicens, quæ annuntiant verborum prolationem pro forma. Mirum est quod his tam clare ab ipso Salvatore explanatis, nonnulli posuerint Christum non verbis, sed per suam excellentiæ potentiam transmutasse dona. Potuit quidem non uti verbis; sed quod ea ad consecrationem de facto adhibuerit, conclamat S. Matthæus, conclamat S. Marcus, conclamat & S. Lucas.

S. Thomas Comment. in Matth. explicans ista verba, probat auctoritate Ambrosii & Augustini Christum ipsis suis verbis panem corpus, vinum vero sanguinem suum fecisse.

Ambrosius, ait ibi S. Thomas, de Sacramentis lib. 4. c. 4. "Iste autem panis, ante verba sacramentorum, panis est, usitatus; ubi accesserit consecratio, de pane fit caro Christi. Consecratio autem quibus verbis est, & quibus sermonibus, nisi Domini Jesu? Si enim tan-

SECTIO SECUNDA.

Utrum istæ formæ. Hoc est corpus meum; Hic est sanguis meus, sufficiant ad Eucharistiam conficiendam?

SUPPONO I. istas formas esse convenientes, quia ait S. Thomas hic q. 78. art. 2. Christus dum Eucharistiam instituit, usus est eis, ut habetur Matth. 26. utraque, sicut exigit signum prætacticum facit quod significat.

SUPPONO II. verba laudata pertinere ad essentiam formæ Eucharistiæ, & de hoc ultro conveniunt Theologi Orthodoxi; sed utrum subsequencia, quæ leguntur in canone? disputant inter se: Gonetus hic disp. 7. art. 2. §. 1. 2. 3. cum quibdam aliis affirmativam partem tenet. Sed contra sit

CONCLUSIO.

Ista verba, Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus, totam formæ essentiam continent.

Probatur omni argumentorum genere.

Primo, ex Scriptura sacra.

Quæ sunt a Christo in individuo determinata, absque addito accipienda sunt, & ut sonant: Atqui forma utraque, panis scilicet & vini a Christo determinata & data est in solis istis verbis, *Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus*. Ergo &c. Probatur minor ex tribus Evangelistis qui de utraque forma scripserunt. Matth. 26. habetur: *Accipit Jesus panem & benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait accipite, & comedite: Hoc est corpus MEUM. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis MEIUS novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

Apud S. Marcum cap. 14. hæc leguntur: *Et manducantibus illis, accepit Jesus panem, & benedicens fregit, & dedit eis, & ait, sumite: Hoc est CORPUS MEUM. Et accepto calice, gratias agens dedit eis: & biberunt ex illo omnes, & ait illis: Hic est SANGUIS MEIUS novi Testamenti, qui pro multis effundetur.*

S. Lucas capit. 22. sic scribit: *Et accepto pane gratias egit & fregit, & dedit eis, dicens: Hoc est CORPUS MEUM, quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem, postquam canavit, dicens: Hic est CALIX NOVUM TESTAMENTUM IN SANGUINE MEO, qui pro vobis fundetur. Multa sunt in his ponderanda. Primo quidem verba quæ transubstantiationem operantur; deinde vero antecedentia, tum & consequentia: certe ista antecedentia apud Matthæum: *Accipit Jesus panem & benedixit ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait, accipite & comedite, ... & accipiens calicem, gratias egit: & dedit illis, dicens, bibite ex hoc omnes, & similia apud alios Evangelistas sunt solum quædam ad operationem miraculosam & ad Eucharistiæ conficiendæ summptionem præparationes, nec quidquam in se prætacticum important. Jam vero si de subsequentibus sermo sit, ne minimum quidem Eucharistiæ sacramentum conficiunt, sed factum supponunt, ut sensus obvius dicit. Apud Matthæum pro forma panis nihil prorsus conjungitur cum illa; hæc vero verba, *novi Testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum*; formam calicis subsequuntur. Quis autem cordatus dixerit ista verba consecrare Eucharistiæ, cum supponant factam, nec nisi effectus mirabiles subsequendos significant. Superest igitur illa sola verba: *Hoc est corpus meum; hic est sanguis meus*, esse formam essentialem, cum per ea sola transubstantiatio fiat.**

Confirmatur: Quæ sunt essentialia referunt omnes Evangelistæ: Sed verba quæ notant fructum ex Eucharistia præcipiendum non omnes referunt. Matthæus enim & Marcus fructum solius sanguinis effundendi commemorant, sed nihil de effectibus corporis dicunt, quos tamen non omisissent si verba fructum percipiendum significantia, forent de essentia. Solus Lucas ait in persona Christi; *Hoc est corpus meum quod pro vobis datur*: Cum tamen omnes verba transubstantiationem consistentia adamussim referant.

Rursus: Si verba subsequencia intra essentiaæ limites concluderentur, non licitum foret aliquid aut detrahere, aut ipsis addere: Atqui tamen quædam in antiquis Liturgiis aut detrahuntur, aut miscentur. Et probatur: In Liturgia S. Jacobi fratris Domini hæc habentur: *Lavatis oculis in calum, aspexit ad te Deus Pater, & gra-*

Et gratias agens benedixit, sanctificavit, fregit, & dedit Discipulis suis sanctis & Apostolis, dicens: accipite, manducate ex eo omnes, Hoc est corpus meum, quod pro vobis, & pro multis frangitur & datur in remissionem peccatorum & vitam eternam. Sacerdos: Similiter etiam & calicem postquam canaverunt, miscens vino & aqua, & gratias agens benedixit, sanctificavit, & dedit iisdem Apostolis sanctis, dicens: Accipite, bibite ex eo omnes. Hic est sanguis meus Testamenti novi, qui pro vobis, & pro multis Fidelibus effunditur, & datur in remissionem peccatorum, & vitam eternam. Ubi, quælo, in toto Scripturæ contextu reperies formas tot terminis compositas, tot adornatas explicationibus, tot modis, effectus Eucharistie designantes? sed in uno omnes adunantur, quod verba transubstantiationis invariabiliter expriment; argumentum sane, sola verba in conclusione laudata esse formis essentialia.

Secundo, idem probatur ex Liturgiis.

HABEMUS ex iis antiquis monumentis Traditionem Apostolicam, pro formis Eucharistie: Sed ex omnibus liquet sola ista verba: Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus, esse formis essentialia: Ergo &c. Ad probandam minorem sufficit per ordinem singulas Liturgiarum formas enarrare.

Prima est ea quæ S. Jacobi fratris Domini nomen præ se fert, cujus verba mox teximus.

Altera nomine D. Petri insignitur, & in priorem collimat; hæc autem habet: Panem accepit super manus suas ab omni macula immunis, & elevavit eum, & aspexit visibili, tum etiam insensibili benedictione, dignatus est, & benedixit eum, sanctificavit eum, & fregit deditque Discipulis, Apostolis suis, dicens: Myseria hæc vultis vobis sint, & quandocumque comeditis istud ad medium alimenti, credite & certum habete, quod hoc est corpus meum quod pro vobis & pro multis frangitur, & datur ad expiationem delictorum, remissionem peccatorum, & vitam eternam.... Similiter & calicem postquam canaverunt, miscuit vino & aqua, & benedixit eum, sanctificavit, & dedit Discipulis suis Apostolis, dicens: Accipite, bibite ex eo omnes: hic est sanguis novi testamenti qui pro vobis & pro multis effunditur & da-

tur in veniam delictorum, remissionem peccatorum, & vitam eternam.

In Liturgia quæ inferibitur, Liturgia sancti Joannis Evangelistæ, habetur: Hoc est corpus meum, quod pro vobis, & pro omnibus in me credituris frangitur, & dividitur in expiationem delictorum, remissionem peccatorum, & vitam futuram in sæcula.... Hic est calix sanguinis mei, novi Testamenti, accipite, bibite ex eo omnes: iste effunditur pro vita mundi, & ad expiationem delictorum, remissionem peccatorum omnibus in me credituris in sæcula sæculorum.

Liturgia S. Marci Evangelistæ, hanc habet formam pro pane quidem: Hoc est corpus meum, accipite, manducate ad remissionem peccatorum vestrorum & omnium Fidelium verorum ad vitam eternam. Pro calice vero: Hic est sanguis meus Testamenti novi, accipite, bibite ex eo omnes, ad remissionem peccatorum vestrorum, & omnium Fidelium verorum ad vitam eternam.

Liturgia quæ duodecim Apostolorum nomine celebratur, utramque formam sic annuntiat. Hoc est corpus meum, quod pro vobis & pro multis frangitur, & datur in remissionem peccatorum, & vitam eternam.... Hoc est Testamentum novum in meo sanguine, qui pro vobis & pro multis effunditur ad expiationem delictorum.

S. Xylus in sua Liturgia formas istis verbis refert. Hoc est nempe corpus meum, quod pro vobis & pro multis frangitur, & dividitur ad expiationem delictorum, & remissionem peccatorum, ad vitam eternam... Hic nempe est calix sanguinis mei novi Testamenti, qui pro vobis, & pro multis effunditur & datur ad expiationem delictorum, & remissionem peccatorum, dedit nobis ad vitam eternam.

Liturgia S. Clementis Papæ hæc consecrationis verba complectitur: Accipite & manducate ex eo, quia Hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur & datur, ad veniam omnium Fidelium plurimorum pro quibus immolatur, & dividitur, ad propitiationem delictorum, remissionem peccatorum, & vitam eternam. Hic est sanguis meus, qui confirmat Sacramentum mortis meæ: qui pro vobis effunditur, & pro multis datur, & dividitur ad propitiationem delictorum, remissionem peccatorum & vitam eternam.

Liturgia S. Dionysii, Athenarum Episcopi, hanc habet utriusque Materie consecrationem: Accipite & manducate, & effundite

pane, & credite, quod corpus meum est, illud ipsum quod pro vobis & pro multis frangitur & datur, ad expiationem delictorum, remissionem peccatorum, & vitam æternam... Bibite ex eo omnes, & credite quod hic est sanguis meus Testamenti novi, qui pro vobis & pro multis effunditur & datur, ad expiationem delictorum, remissionem peccatorum, & vitam æternam.

Observes velim Jacobitas qui ista utuntur Liturgia, hunc Dionysium habere ut Areopagitam, quem etiam arabice, Boulouf, Paulinum vocant, sive Pauli Discipulum. Ejusque libros ut genuinos ventilant, & majores eorum Monophysitarum, qui sub Justiniano, anno J. C. 543. Constantinopoli de fide collationem cum Orthodoxis habuerunt, primi illius testimonii usi sunt, quod a viris doctissimis dudum fuit observatum. Morinus de Sacr. Ord. pag. 2. cap. 1. Launojus de duobus Diony. Renaudotius Tom. 2. Lit. Orient. pag. 312.

Circumfertur etiam Liturgia, quæ dicitur sancti Ignatii Martyris, ubi habetur: Accipite, edite ex eo: Hoc est corpus meum, quod vos & multos præparat ad remissionem peccatorum, & vitam æternam... Accipite, bibite ex eo vos omnes: Hic est sanguis meus, quem pro vita mundi do ego, vos autem & multos præparat ad remissionem peccatorum, & ad vitam æternam.

Liturgia Julii I. Papæ hanc habet pro utraque forma lectionem. Hoc est corpus meum ipsum, quod pro vobis, & pro multis datur in expiationem delictorum, & remissionem peccatorum, & vitam æternam... Hic est sanguis meus Testamenti novi, qui pro vobis & pro multis datur, ad expiationem delictorum & remissionem peccatorum, & vitam æternam.

Liturgia S. Euthymii Patriarchæ Antiocheni verba consecratoria hæc sunt. Hoc est corpus meum quod vos & omnes suscipientes illud, Fideles præparat ad vitam æternam... Hic est sanguis meus qui vos & omnes suscipientes cum Fideles præparat ad vitam æternam.

Celebris sancti Joannis Chrysostomi Liturgia, istam continet pro pane consecrando formam. Hoc est enim vere corpus meum, quod pro vobis & pro multis frangitur & datur in remissionem peccatorum. Tum pro vino. Hic enim est sanguis meus vere, ipse qui pro vobis & pro multis effunditur & datur in remissionem peccatorum, & vitam æternam: hoc facite in mei me-

moriam. Quotiescumque enim manducatis panem hunc, & calicem hunc bibetis, mortem meam annuntiabitis, donec veniam.

In alia ejusdem sancti Doctoris Liturgia, quæ habetur in Missali Caldaico, non nihil diversitatis a priore in utraque forma reperitur. Hæc est panis consecratio. Hoc est corpus meum, quod datur ad remissionem peccatorum, & vitam novam, quæ est in æternum. Tum hæc vini consecratio sequitur. Hic est sanguis meus qui pro vobis funditur ad expiationem delictorum, remissionem peccatorum, & vitam novam quæ est in æternum.

In Liturgia S. Marutæ Catholici sic legitur: Credite & certi estote, atque ita prædicate, & docete quod corpus meum hoc est, quod pro salute mundi frangitur, & illis qui comedunt illud, & crediderint in me, dat expiationem peccatorum, & vitam æternam; prædicate, & docete, quod hic est sanguis meus, qui pro salute mundi effunditur, iisque qui bibunt illum & credunt in me, dat expiationem peccatorum, & vitam æternam.

Liturgia S. Cyrilli Alexandrini celeberrima est apud Coptitas, & est una ex tribus quibus solent uti. Eam a S. Marco promanasse testatur Abulbircat. Apud eam hæc est panis consecratio: Hoc est corpus meum quod pro vobis frangitur, vos autem, & multos Fideles præparat ad vitam. Vini vero hæc est sequitur: Hic est sanguis meus, qui obgnat testamentum mortis meæ, vos autem, & multos Fideles præparat ad vitam æternam.

Mitto alias permultas, sed Liturgia S. Basilii apud Orientales magni ponderis, non est omitenda. In ea sic habetur: Hoc est corpus meum, quod pro vobis & pro multis frangitur, & dividitur in expiationem culpæ remissionemque peccatorum, ac in vitam sempiternam... Iste est sanguis meus ille novi Testamenti qui pro vobis & pro multis effunditur & spargitur, in expiationem culpæ & remissionem peccatorum, atque in vitam æternam.

Demum in Mîsa, qua Mozarabes in Hispania usi sunt, composita a S. Leandro, & a S. Isidoro, formæ his solum verbis referuntur. Hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur... Hic est calix novi Testamenti in meo sanguine, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

Observandum est ista Liturgias ex Manucriptis optimæ notæ Bibliothecæ Regiæ

giz, Colbertinæ, Seguinæ excerptas esse.

Plures Tom. 4. vel etiam 6. Bibliothecæ Patrum referuntur. De Lugo disput. 4. de Sacramento Eucharistiæ lect. 4. n. 61. commemorat eas quæ nominibus SS. Jacobi, Chrysofolomi, Sixti, S. Joannis Evangelistæ, Eustathii, Joannis Patriarchæ, S. Marci, & Mozorabum inscribuntur. Addit unam Æthiopum quæ ibidem in Bibliotheca PP. continetur, quæque a S. Matthæo creditur compolita, ubi forma calicis hæc legitur: *hic est calix sanguinis mei, qui pro vobis effundetur, & pro redemptionem multorum. Amen.*

Subjicit: "Quas formas ex Missali manuscripto Maronitarum a Monte Libano Romam missio dedit mihi perdoctus vir Victorius Scialthæ, Abbas S. Gregorii natione Maronita, & in urbe Roma a multis anni Linguarum publicus Interpretes."

His præmissis sequitur illud irrefragabile argumentum: Verba essentialia a nemine omitti debent, & eundem sensum præ se ferre debent; sin minus nihil fieret: Atqui in Liturgiis omni exceptione majoribus, nedum diversæ prorsus est lectio verborum antecedentium, ista: *Hoc est corpus meum; hic est calix sanguinis mei*: tum & subsequencia: Sed & multa omittuntur quæ auctores contrariæ sententiæ ut essentialia ventilant. Igitur a veritate alienum videtur dicere verba omnia quæ proferuntur in Missali Romano pro consecratione esse calici essentialia: Probatur minor quæ tres continet partes: Prima est lectioem Liturgiarum esse prorsus diversam a lectione formæ consecrationis juxta Ritus Romanum. Secunda, eandem Liturgias esse omni exceptione majores. Tertia quædam ex verbis formam subsequentibus in Liturgiis omitti.

Primo quod lectiones diversæ sint, legenti patebit: unum aut alterum exemplum hic texere sufficiat. In Liturgia S. Jacobi hæc est lectio: *Levatis oculis in cælum, aspexit ad te Deus Pater, & gratias agens benedixit, sanctificavit, fregit & dedit Discipulis suis, sanctis Apostolis dicens: Accipite, & manducate ex eo omnes, hoc est corpus meum, quod pro vobis, & pro multis frangitur, & datur in remissionem peccatorum, & vitam æternam. Similiter etiam, & calicem postquam cœnaverunt miscens vino, & aqua, & gratias agens*

benedixit, sanctificavit, & dedit eisdem Discipulis, & Apostolis sanctis, dicens, accipite, bibite, ex eo omnes: Hic est sanguis meus Testamenti novi, qui pro vobis, & pro multis Fidelibus effunditur, & datur in remissionem peccatorum, & vitam æternam.

In Missali Romano: *Qui pridie quam pateretur, accepit panem in sanctas ac venerabiles manus suas, quæ verba desunt in priori. Tum: Et elevatis oculis in cælum ad te Deum Patrem suum omnipotentem gratias agens, benedixit, fregit, deditque Discipulis suis, dicens: Accipite, & manducate ex eo omnes. In Liturgia S. Jacobi: Aspexit ad te Deus Pater, & gratias agens, benedixit, sanctificavit. Et in Missali Romano. Hoc est enim corpus meum. In Liturgia mox citata. Hoc est corpus meum quod pro vobis & pro multis frangitur, & datur in remissionem peccatorum, & vitam æternam. In isto textu, enim omittitur, additur vero, quod pro vobis frangitur &c. quæ verba non sunt in Missali Romano.*

Forma calicis juxta Missale Rom. Accipiens & hunc præclarum calicem in sanctas ac venerabiles manus suas, item tibi gratias agens, benedixit, deditque Discipulis suis, dicens, accipite, & bibite ex eo omnes: *hic est enim calix sanguinis mei, novi & æterni Testamenti mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effunditur in remissionem peccatorum.*

In Liturgia vero S. Jacobi hæc est consecrationis calicis lectio, & quidem in multis diversæ: *Similiter etiam, & calicem postquam cœnaverunt, miscens vino, & aqua, & gratias agens, benedixit, sanctificavit, & dedit eisdem Discipulis, & Apostolis sanctis, dicens, accipite, bibite ex eo omnes: Hic est sanguis meus Testamenti novi, qui pro vobis, & pro multis Fidelibus effunditur, & datur in remissionem peccatorum, & vitam æternam.*

Secundo: Neque minus constat in Liturgiis Orientalibus multa verba consecrationis, quæ leguntur in Missali Romano, omitti; in nulla quippe ista vocabula, *Mysterium fidei*, reperies, sicut & vox æterni; ista vero novi & æterni Testamenti desunt in Liturgia S. Clementis, S. Ignatii, S. Chrysofolomi, S. Marutzæ, S. Cyrilli Alexandrini.

Observe velim, realem corporis & sanguinis Christi in Eucharistia præsentiam mirum in modum in istis Liturgiis astrui, maxime in Liturgia S. Petri his verbis:

O 3 Quam

Boncat Theol. Tom. VII.

Quandocumque istud ad modum alimenti, CREDITE, ET CERTUM HABETE QUOD HOC EST CORPUS MEUM.

In Liturgia S. Dionysii: *Accipite & manducate ex eo pane, CREDITE, quod corpus meum est illud ipsum, quod pro vobis, & pro multis frangitur.* Tum in Liturgia S. Chrysostomi, *Hoc est enim VERE corpus meum.*

Tertio denique istas Liturgias esse omni exceptione majores, ex antiquitate, tum & sanctitate atque eruditione auctorum liquet.

Confirmatur: Si verba subsequencia ad istam calicis formam, *Hic est calix sanguinis mei*, sicut in Missali Romano leguntur forent de essentia, inde sequeretur nec Patres priorum saeculorum, nec ipsos Apostolos consecrassent, cum aliqua verba quae auctores alterius sententiae essentiaalia autumant, omisissent; in eorum quippe Liturgiis, nec ista vocabula *Mysterium fidei*, nec ista *aeterni Testamenti*, reperiuntur: sed nemo cordatus haec dixerit, maxime cum istae Liturgiae munitae sint calculo, & summorum Pontificum, & Concilii Florentini Patrum, qui nihil in eis reprehensione dignum invenerunt. Ergo &c.

Hac ratione Cardinalis de Lugo hic disp. 11. de Euch. sect. 4. n. 61. pag. 384. debellat opinionem contrariam; laudatis enim multis ex Liturgiis quas commemoravimus, subjicit: "Dici autem non potest, eas omnes Provincias & sanctissimos Patres Ecclesiae, essentialem formam consecrationis ignorasse, ac omisisse, atque ideo caruisse vero sacrificio per tot saecula: praesertim, cum Romana Ecclesia, quae aliarum magistra est, eos numquam correxerit, sed toleraverit, neque in Concilio Florentino, ubi alia, quae difficultia apparebant de ritu Graecorum, fuerunt examinata, circa hoc nihil quidquam difficultatis illis obiectum fuerit a Pontifice, immo aperte suppositum ibi sit, Graecos Sacramentum Eucharistiae conficere; & valida verba propter, cum rogati fuerint sessione ultima, cur post verba consecrationis adjungerent preces, quibus conversionem quasi nondum factam a Deo petebant."

Tanto auctoritatum pondere oppressi opinionis contrariae auctores, replicant formam quidem, ubi verba subsequencia vel ex parte, vel totaliter omittuntur

valere quidem apud Orientales Ecclesias; secus vero apud Occidentales: sed hoc incassum reponitur, cum Liturgiae etiam Occidentalis Ecclesiae, v. g. SS. Petri, Clementis, Xysti, verba laudata non secus ac Orientales ex parte omittant: Quinimmo Romanae Ecclesiae Patres ut Cyprianus, Ambrosius, Gaudencius, & alii complures, omisissis vocibus, *novi & aeterni Testamenti* &c. Pro forma calicis ea solum referant: *Hic est calix sanguinis mei.*

Tertio, ex Conciliis.

EUGENIUS IV. in Concilio Florentino pro instructione Armenorum circa divinam Eucharistiam haec proferit: "Forma hujus Sacramenti (Eucharistiae) sunt verba Salvatoris, quibus hoc Sacramentum conficitur; Sacerdos enim in persona Christi loquens hoc conficit Sacramentum; nam ipsorum verborum virtute, substantia panis in corpus &c."

Synodus Tridentina Sess. 13. cap. 3. similia loquitur: "Semper haec fides in Ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem verum Domini nostri corpus, verumque ejus sanguinem sub panis & vini specie una cum ipsius anima, & divinitate existere; sed corpus quidem sub specie panis, & sanguinem sub vini specie, ex vi verborum."

In iis sententiis sola Christi verba panis & vini transubstantiativa, sunt Eucharistiae sacramenti forma. Sed illa sola: *Hoc est corpus meum, hic est calix sanguinis mei*, sunt I. verba Christi, cum multa de forma Missalis Romani, desint in Liturgiis laudatis. II. Quaedam ex Traditione Apostolica sunt addita. III. Cuncta nonnisi Eucharistiae effectus important; effectus autem supponit causam jam productam, adeoque verba illum designantes, ipsam quoque Eucharistiam jam transubstantiatione completam iubent. Igitur cetera verba non sunt essentialia.

Catechismus Rom. fuse explicat, quaedam verba subsequencia esse verbis Christi addita; & non nisi Eucharistiae effectus explanare, P. 2. num. 20. "Itaque a sanctis Evangelistis Matthaeo & Luca, itemque ab Apostolo docemur, illam esse formam, *Hoc est corpus meum*; scriptum est enim: *Cantantibus illis*, ac-

„ accepit Jesus panem, & benedixit, ac
 „ fregit, deditque Discipulis suis, & dixit:
 „ Accipite & manducate; Hoc est corpus
 „ meum. Quæ quidem consecrationis for-
 „ ma cum a Christo Domino servata sit,
 „ ea perpetuo Catholica Ecclesia ula
 „ est. „

„ Pergit: „ Ratione etiam id facile per-
 „ suaderi potest; nam forma ea est qua
 „ illud significatur quod in hoc sacrame-
 „ to efficitur: cum autem hæc verba id
 „ quod fit significant ac declarent, hoc
 „ est, panis conversionem in verum Do-
 „ mini nostri corpus, sequitur formam
 „ in illis ipsis verbis constituendam esse;
 „ in quam sententiam, quod ab Evange-
 „ lista dictum est, benedixit, licet ac-
 „ cipere: Perinde enim videtur intelli-
 „ gendum ac si dixisset, accipiens panem
 „ benedixit, dicens: Hoc est corpus
 „ meum. Quamvis enim Evangelista ver-
 „ ba, illa *Accipite & comedite*, præposue-
 „ rit, illis tamen non materiæ consecra-
 „ tionem, sed usum tantummodo signifi-
 „ cari perspicuum est. Quare a Sacerdo-
 „ te quidem omnino proterri debent, sed
 „ ad sacramentum consiciendum necessa-
 „ ria non sunt. „

„ Rursum: „ Quemadmodum etiam profer-
 „ tur conjunctio illa, *enim*, in corporis &
 „ sanguinis consecratione: aliter enim fiet,
 „ ut si hoc Sacramentum nemini admi-
 „ nistrandum sit, consici non oporteat:
 „ aut non possit quidem: cum tamen du-
 „ bitare non liceat quin Sacerdos prola-
 „ tis ex more atque instituto sanctæ Ec-
 „ clesiæ verbis Domini, aptam panis ma-
 „ teriam vere consecret: quamvis deinde
 „ contingat, ut nulli unquam sacra Eu-
 „ charistia ministraretur. „

„ Prosequitur num. 21. „ Jam verò quod
 „ ad vini, quæ est altera hujus Sacramen-
 „ ti materia, consecrationem attinet,
 „ ob eandem causam quam supra com-
 „ memoravimus, opus est ut Sacerdos
 „ formam cognitam & perfectam ha-
 „ beat. Eam igitur his verbis comprehen-
 „ di, certo credendum est: *Hic est ca-
 „ lix sanguinis mei, novi & æterni testa-
 „ menti, mysterium fidei, qui pro vobis, &
 „ pro multis effundetur in remissionem pec-
 „ catorum.* Ex quibus verbis plura quidem
 „ & sacris Scripturis colliguntur: quæ-
 „ dam vero in Ecclesia ex Apostolica tra-
 „ ditione conservata sunt. Nam quod di-
 „ citur, *Hic est calix*, a D. Luca &
 „ ab Apostolo scriptum est. Quod vero

„ sequitur: *Sanguinis mei, vel Sanguis meus*
 „ novi testamenti, qui pro vobis & pro mul-
 „ tis effundetur in remissionem peccatorum,
 „ partim a D. Luca, partim a D. Mat-
 „ theo, dictus est. Verba autem illa,
 „ *Æterni, & Mysterium fidei*, sancta tra-
 „ ditio, Catholica veritatis interpretes &
 „ cultos, nos docuit. „

„ Rursum, „ Verum de hac forma nemo
 „ dubitare poterit, si quod antea dictum
 „ est de forma consecrationis, quæ ad
 „ panis elementum adhibetur, hoc etiam
 „ loco attendatur. Constat enim iis ver-
 „ bis quæ vini substantiam in sanguinem
 „ Domini converti significant, hujus ele-
 „ menti formam contineri. Quare cum
 „ verba illa hoc aperte declarent, perspi-
 „ cuum est aliam formam constituen-
 „ dam non esse. „

„ Denum num. 22. „ Exprimunt autem
 „ præterea quosdam effusi sanguinis in
 „ passione Domini admirabiles fructus qui
 „ ad hoc Sacramentum maxime pertinent.
 „ Unus est, aditus ad æternam hæredi-
 „ tatem, quæ novi atque æterni testa-
 „ menti jure ad nos venit. Alter est,
 „ aditus ad iustitiam per mysterium fidei
 „ dei; Jesum enim per fidem in sanguine
 „ ejus propitiatorem Deus proposuit, ut ipse
 „ sit iustus & iustificans eum qui ex fide
 „ est Jesu Christi. Tertius est, remissio
 „ peccatorum. „

Quarto, ex Sanctis Patribus.

Patres Græci.

JUSTINUS Apologia 2. ad Antoninum
 Imperatorem pro Christianis concripta,
 sic loquitur: „ Apostoli in commenta-
 „ riis suis, quæ Evangelia dicuntur, ita
 „ sibi Iesum præcepisse tradiderunt, enim
 „ accepto pane, cum gratias egisset, di-
 „ xisse: hoc facite in memoriam mei:
 „ hoc est corpus meum; dixisse etiam ac-
 „ cepto poculo: Hic est sanguis meus,
 „ ipsisque solis dedisse. „

S. Chrysostomus Serm. de prodicatione Ju-
 dæ Tom. 3. operum ipsius: „ Hoc est
 „ ais, corpus meum. Hoc verbo proposi-
 „ ta consecrantur; & sicut illa vox quæ
 „ dixit: Crescite, & multiplicamini, & re-
 „ plete terram, semel quidem dicta est,
 „ sed omni tempore sentit effectum ad
 „ generationem, operante natura, ita &
 „ vox illa semel dicta est, sed per omnes
 „ mentas Ecclesiæ usque ad hodiernam
 „ diem, „

„diem, & usque ad ejus adventum præ-
 „stat sacrificio firmitatem. „
 „S. Damascenus Lib. 4. de fide Orthodoxa
 cap. 14. idem innuere videtur: „Dixit,
 „inquit, in principio, *Producat terra her-
 „bam viuentem* atque ea etiam nunc orto
 „imbre, sœtus suos producit, divino
 „præcepto impulsâ ac roborata. Dixit
 „Deus: *Hoc est corpus meum*; & *Hic est
 „sanguis meus*; & *Hoc facite in meam
 „commemorationem*; atque omnipotenti
 „ipsius præcepto, donec ipse veniat,
 „hoc efficitur. „

Patres Latini.

INNOCENTIUS III. præbuit ante om-
 nium faciem. In libro de mysterio Alta-
 ris, quem composuit antequam summus
 Pontifex inauguratus esset, cap. 6. sic lo-
 quitur. „Cum ad prolationem verbo-
 rum istorum: *Hoc est corpus meum*; *Hic
 „est sanguis meus*; Sacerdos conficiat,
 „credibile judicatur, quod Christus ea
 „dicendo consecrerit. „

S. Cyprianus nostræ subscribit propositioni
 sermone de cœna Domini pag. 464.
 suis verbis: „Manducaverant & biberant
 „de eodem pane secundum formam visi-
 „bilem: sed ante verba illa cibus ille
 „communis tantum nutriendi corpori
 „commodus erat, & vitæ corporalis sub-
 „sidium ministrabat. Sed ex quo a Do-
 „mino dictum est: *Hoc facite in meam
 „commemorationem*: *Hæc est caro mea*, &
 „*Hic est sanguis meus*; quotiescumque his
 „verbis & hac fide actum est, panis iste
 „substantialis, & calix benedictione so-
 „lemni sacratus, ad totius hominis vi-
 „tam salutemque proficit, simul medi-
 „camentum & holocaustum ad sanandas
 „infirmiuitates, & purgandas iniquitates
 „existens. „

Concinit Tertullianus Lib. 4. adversus
 Marcionem. Inter omnes eminet S. Am-
 brosius Lib. 4. de Sacram. cap. 4. ubi ait:
 „Sicut cuncta verbo suo fecit Deus, sic
 „& per verbum suum Christus panem in
 „corpus, vinum vero in sanguinem suum
 „transmutat. Tum capit. 5. explicat
 „quibus verbis sacram conficiat Eucharis-
 „tiam, & nulla mentione facta de verbis
 „subsequentibus, in illis solis *Hic est enim
 „sanguis meus*, totam reponit formam conse-
 „crativam calicis. Sic inchoat caput:
 „Vis scire quia verbis cœlestibus conse-
 „cratur? accipe quæ sunt verba Dicit

„Sacerdos: Fac nobis, inquit, hanc ob-
 „lationem adscriptam, rationabilem, ac-
 „ceptabilem: quod est figura corporis
 „sanguinis Domini nostri Jesu Christi.
 „Qui pridie quam pateretur, in sanctis
 „manibus suis accepit panem, respexit
 „ad cœlum, ad te sancte Pater omni-
 „potens æternæ Deus, gratias ageps,
 „benedixit, fregit, fractionemque Aposto-
 „lis suis & Discipulis suis tradidit, di-
 „cens: Accipite & edite ex hoc omnes:
 „*Hoc est enim corpus meum, quod promul-
 „tis confringetur*. Similiter etiam calicem,
 „postquam cœnatum est, pridie quam
 „pateretur, accepit, respexit ad cœlum,
 „ad te sancte Pater omnipotens æternæ.
 „Deus, gratias agens, benedixit, Apo-
 „stolis & Discipulis suis tradidit dicens:
 „Accipite & bibite ex eo omnes: *Hic
 „est enim sanguis meus*. Vide singula:
 „Qui pridie, inquit, quam pateretur,
 „in sanctis manibus suis accepit panem,
 „Antequam consecraretur, panis est; ubi
 „autem verba Christi accesserint, cor-
 „pus est Christi. Denique audi dicen-
 „tem: Accipite & edite ex eo omnes:
 „*Hoc est corpus meum*; & ante verba
 „Christi, calix est vini & aquæ plenus.
 „Demum totam capite superius scilicet
 4. jam diremerat controverSIam: recensit
 „suis verbis Evangelicis, ne quis pu-
 „taret verba subsequencia pertinere ad ef-
 „ficientiam, subjungit: „Reliqua omnia quæ
 „dicuntur, laus Deo deferatur, oratione
 „petitur pro populo, pro regibus, pro
 „ceteris. Ubi venit ut conficiatur
 „venerabile Sacramentum, jam non suis
 „sermonibus Sacerdos, sed utitur ser-
 „monibus Christi, „
 „Gaudentius Brixiz Episcopus Traët. 2.
 „de Exodo similia profert, nec ulla com-
 „memorat verba post ista: *Hic est sanguis
 „meus*. Certe cum in Italia sæculo 4. Ro-
 „ruerit, apprime noverat quænam erat Ec-
 „clesiæ Romanæ de formis Eucharistiæ sen-
 „tentia. „Cum panem consecraturum, ait,
 „& vinum discipulis suis porrigeret, sic
 „ait: *Hoc est corpus meum*; *hic est sanguis
 „meus*. Credamus cui credidimus: ne-
 „scit mendacium veritas: non infringa-
 „mus illud os solidissimum: *Hoc est cor-
 „pus meum*; *Hic est sanguis meus*.

Quinto, ex Sancto Thoma.

NONNULLI ex nostris Thomistis S.
 Thomam in suas trahunt partes: in pri-
 mis

mis Gonetus. Quia vero sanctum Doctorem in omnibus habere ut magistrum gloriamur, quantum alii a mente Doctoris Angelici secedant, luce meridiana clarius ostendit.

S. Doctor in hac quaestione 78. tres articulos de forma tum panis, tum vini insinuat. In primo quaerit: *Utrum haec sit forma hujus Sacramenti; Hoc est corpus meum; &c.* Hic est calix sanguinis mei? In secundo, *Utrum haec sit conveniens forma consecrationis panis; Hoc est corpus meum:* In tertio: *Utrum haec sit conveniens forma consecrationis vini, Hic est calix sanguinis mei?* &c. Ex his titulis patet S. Thomam in primo solum articulo movere quaestionem de essentia formae, in aliis vero duobus tantummodo de convenientia, & consequenter ea omnia quae in istis ultimis dicit, non essentiam, sed convenientiam dumtaxat spectant; e contra vero quae in priori docet, ad essentiam formae totaliter pertinent. Quibus praebitis variis argumentis aperitur mens Doctoris Angelici, & argumentis irrefragabilibus ostenditur, eum propugnare sola verba in titulo primi hujusce quaestionis articuli posita, totam essentiae formam completi.

Primo: Ille propugnat ista solum verba, *Hoc est corpus meum, Hic est calix sanguinis mei*, totam completi utriusque formae essentiam, qui pro more objectiones quae sunt fundamenta sententiae oppositae proponit, & his non obstantibus, concludit pro opinione defendente totam in verbis laudatis formarum essentiam concludi. Atqui res sic se habet. Et probatur: Propositis rationibus in contrarium, sic concludit: "Sed contra est, quod Ambrosius dicit in Lib. de Sacramentis: "Consecratio fit verbis, & sermonibus Domini Jesu: nam per reliqua omnia quae dicuntur, laus Deo refertur, oratione petitur pro populo, pro Regibus, pro ceteris: ubi autem Sacramentum conficitur, jam non suis sermonibus Sacerdos utitur, sed utitur sermonibus Christi. Ergo sermo Christi hoc conficit Sacramentum."

Secundo: Ea verba sola docet esse essentialia, quae panem in corpus, & vinum in sanguinem Christi convertunt; hanc enim statuit inter materiam aliorum sacramentorum, & Eucharistiae materiam, quod illa transeat, in usu sita sit, & benedicatur; illa vero permaneat, & tran-

substantietur: Sed ex eodem sancto Doctore verba laudata id totum faciunt; quod quidem probat auctoritate D. Ambrosii: ista enim solum verba, *Hic est calix sanguinis Christi*, commemorat, & reliqua verba tum antecedentia, tum consequentia laudem Deo, & orationem pro populo continere asserit. Igitur Doctor Angelicus non alia pro forma essentiali praeter laudata admittit. Ratio a priori ea est, quod Minister in hoc Sacramento agat in persona Christi, & ejus utatur sermonibus, in aliis vero sit ut Minister exercens, cujus actus in forma exprimitur. Sic loquitur in corpore articuli primi: "Dicendum, quod hoc Sacramentum ab aliis sacramentis differt in duobus: primo quidem, quantum ad hoc, quod hoc Sacramentum perficitur in consecratione materiae: alia vero sacramenta perficiuntur in usu materiae consecratae. Secundo, quia in aliis sacramentis consecratio materiae consistit solum in quadam benedictione, ex qua materia consecrata accipit instrumentaliter, quandam spirituale virtutem, quae per ministrum, qui est instrumentum animatum, potest ad instrumenta inanimata procedere: sed in hoc Sacramento consecratio materiae consistit in quadam miraculosa conversione substantiae, quae a solo Deo perfici potest."

Tertio: S. Thomas hanc sibi proponit difficultatem: "Si ergo praedicta verba sunt forma hujus Sacramenti, videtur quod aliquando possit hoc Sacramentum perfici his solis verbis prolati, scilicet, *Hoc est corpus meum, Hic est calix sanguinis mei*, & omnibus aliis praetermissis, quae in Missa dicuntur, quod tamen videtur esse falsum: quia ubi alia verba praetermitterentur, praedicta verba acciperentur ex persona Sacerdotis proferentis, in cuius corpus & sanguinem, panis & vinum non convertuntur. Non ergo praedicta verba sunt forma hujus Sacramenti." Ecce status quaestionis clare expositus, & gravior contra nostram sententiam obiectio, cui objectioni facit satis sanctus Doctor iterum exponendo opinionem contrariam, quam debellat, repetita S. Ambrosii auctoritate, his verbis.

"Ad quartum dicendum, quod quidam dixerunt, hoc Sacramentum perfici non posse, praedictis verbis prolati, & aliis praetermissis, praecipue quae sunt

„ sunt in Canone Missæ: sed hoc patet
 „ esse falsum, tum, ex verbis Ambrosii
 „ supra inductis, tum etiam, quia Canon
 „ Missæ non est idem apud omnes, nec
 „ secundum omnia tempora, sed diversa
 „ sunt a diversis apposita: unde dicendum
 „ est, quod si Sacerdos sola verba præ-
 „ dicta proferret cum intentione consi-
 „ ciendi hoc Sacramentum, periceretur
 „ hoc Sacramentum: quia intentio face-
 „ ret, ut hæc verba intelligerentur quasi
 „ ex persona Christi prolata, etiamsi
 „ verbis præcedentibus hoc non recitare-
 „ tur: graviter tamen peccaret Sacerdos
 „ sic consiciens hoc sacramentum, utpote
 „ ritum Ecclesiæ non servans: Nec est si-
 „ mile de Baptismo, quod est Sacramen-
 „ tum necessitatis: defectum autem hu-
 „ jus Sacramenti potest supplere spiri-
 „ tualis manducatio, sicut Augustinus di-
 „ cit. „

Sexto, rationibus Theologicis.

PRIMA: Forma essentialis Eucharistiæ
 sita est in verbis quæ faciunt quod signi-
 fican: Sed conversio panis in corpus,
 vini vero in sanguinem significatur his
 verbis: Prima fit per illa sola verba *Hoc
 est corpus meum*, altera, per illa ulteriora,
Hic est calix sanguinis mei, cetera quippe
 nonnisi aut laudem Deo, aut pro popu-
 lo deprecationem important, nunquam
 vero transubstantiationem. Ergo &c. Ista
 ratio est D. Thomæ ibidem art. 1. „ For-
 „ ma hujus Sacramenti differt a formis
 „ aliorum sacramentorum in duobus. Pri-
 „ mo quidem quia formæ aliorum sacra-
 „ mentorum important usum materiæ,
 „ puta baptismationem, vel consignatio-
 „ nem: sed forma hujus sacramenti im-
 „ portat solam consecrationem materiæ,
 „ quæ in transubstantiatione consistit; pu-
 „ ta cum dicitur, *Hoc est corpus meum*,
 „ vel, *Hic est calix sanguinis mei*. „

Altera, Sacerdos teste D. Ambrosio L.
 4. de Sac. cap. 4. jam non suis sermoni-
 bus, sed verbis Christi, & in persona
 ejus loquitur, consiciendo Eucharistiæ:
 sed illis solis, *Hoc est corpus meum*, *Hic est
 calix sanguinis mei*, agit in persona Chri-
 sti, in reliquis vero in nomine Ecclesiæ:
 Ergo &c. Istud argumentum est etiam D.
 Thomæ, qui ibidem sic pergit: „ Secun-
 „ do, quia formæ aliorum sacramentorum
 „ proferuntur ex persona Ministrum, sive
 „ per modum exercentis actum, sicut cum

„ dicitur, *Ego te baptizo*, vel, *Ego te*
 „ confirmo: sive per modum operantis,
 „ sicut in Sacramento Ordinis dicitur,
 „ *Accipe potestatem*, &c. sive per mo-
 „ dum deprecantis, sicut cum in Sacra-
 „ mento Extremæ-Unionis dicitur, *Per*
 „ *istam unctionem*, & nostram intercel-
 „ sionem, &c. sed forma hujus Sacramen-
 „ ti proferitur quasi ex persona ipsius
 „ Christi loquentis, ut detur intelligi,
 „ quod Minister in perfectione hujus Sa-
 „ cramenti nihil agit, nisi quod profert
 „ verba Christi. „

Tertia: Forma Sacramentorum, maxi-
 me Eucharistiæ debet esse certissima, ait
 ut non possit ei subesse falsum: Atqui
 sola verba laudata, sunt certa, cum de
 reliquis nihil certi habeatur, quandoqui-
 dem in diversis Liturgiis citatis diversa
 leguntur; neque enim earum omnium
 una est lectio, unus textus, unumque in
 subsequenter verbis sensus, cum in mul-
 tis multa ex verbis de quibus movetur
 questio, desiderentur. Ergo &c.

Quarta: Si verba subsequencia ad istam
 formam, *Hic est calix sanguinis mei*, fo-
 rent de essentia, utique & ista, hanc
 formam panis concomitantia, *Quod pro
 vobis datur*; Juxta S. Lucam capit. 22.
*Quod pro vobis, & pro multis frangitur &
 datur in remissionem peccatorum, & vitam
 æternam*. Ut habetur in Liturgia S. Jaco-
 bi: nam eadem est ratio pro una forma,
 ac pro altera, & corpus Christi non se-
 cus ac ejus sanguis est causa & remissio-
 nis peccatorum & vitæ æternæ assequen-
 dæ. Atqui tamen ex D. Thoma hic art.
 1. (nec dissentit opinio contrariæ
 assertores) verba ad formam panis con-
 sequentia ad essentiam non pertinent.
 Ergo &c.

*Gonetus alteram sententiam propugnando,
 contradictoria loquitur.*

PRIMA Contradictio disp. 7. de Euch.
 art. 1. pag. 282. sic loquitur: „ Dico bre-
 „ viter, in his quatuor verbis, *Hoc est*
 „ *corpus meum*, formam necessariam &
 „ essentialem consecrationis panis consi-
 „ nere. „ Idem dicit æquivalenter de
 illa calicis forma; *Hic est calix sanguinis
 mei*; hac enim ratione suam probat con-
 clusionem: „ Illa sola verba sunt de es-
 „ sentia formæ qua consecratur panis,
 „ quæ significant præsentiam corporis
 „ Christi sub speciebus: sed hanc signifi-

„ CANE

„cant sola verba in conclusione posita. „ Nonne & ista, *Hic est calix sanguinis mei*, significant pariter sanguinem esse sub speciebus? Igitur ex ejus principio, ista sola verba, *Hic est calix sanguinis mei*, sunt verba essentialia, sicut & ista *Hoc est corpus meum*, totam complectuntur formæ panis consecrandi essentiam; cum eadem sit phrasis, eadem pro utraque forma respectiva significatio, eadem & efficacia.

Altera ejusdem auctoris contradictio. Suam eandem probat opinionem, ulteriores ista ratione: „ Probatur secundo „ conclusio specialiter contra Scotum. „ Illa solum verba necessaria sunt ad consecrandum corpus Christi, quæ Christus protulit conficiendo hoc Sacramentum, & Sacerdos profert, ut gerens „ personam ipsius Christi. „ Rursus art. 3. pagin. 289. „ Sacerdos consecrat ut „ Minister Christi, & ut vices gerens „ ut docet Florentinum in decreto unionis. Ergo &c. „ Certe juxta Patrum dicta, ista sola verba, *Hoc est corpus meum*. *Hic est calix sanguinis mei*, sunt verba Salvatoris. Sanctus Thomas art. 1. sic propugnat, vel ipse Gonetus sic intelligit de prioris forma, ex quibus concludit contra Scotum ista antecedentia, *Qui pridie quam pateretur*, &c. *Accipite & manducate*, non esse ad consecrationem necessaria: Igitur & idem tenetur dicere de verbis formæ calicis concomitantibus, & subsequentibus.

Tertia Contradictio. Ibidem art. 1. *Utrum Christus in consecratione sui corporis & sanguinis, aliquibus verbis usus fuerit?* Et respondet affirmative, quod quidem probat auctoritate sancti Cypriani, Ambrosii, Damasceni a nobis citata, qui certe omnes, nihil aliud pro forma calicis ponunt, præter ista verba: *Hic est Calix sanguinis mei*. Igitur vel non alia verba essentialia admittit, vel Patres laudatos sibi adversantes esse fateatur.

Quarta Gonetii allucinatio. Suam probat sententiam auctoritate Div. Thomæ, maxime duplici, desumpta ex q. 78. art. 3. sed luce meridiana clarius apparet, eo loci sanctum Doctorem non loqui de essentia formæ, sed solum de convenientia, ut ex titulo patet, & dum dicit reliqua verba esse de substantia, nomine substantiæ nihil aliud præter integritatem, seu complementum compositi, quo sensu pedes & bracia dicuntur de substantia hominis, intelligit; cujus expli-

cationis duplex est irrefragabile argumentum, primum quidem quod in hoc articulo, sanctus Doctor non agat de essentia formæ, cum hanc quætionem in primo articulo compleat: Alterum est quod vel in ipso articulo 3. suam ipse prodat mentem: ita enim reliqua verba dicit de substantiam, ut sola ista priora transubstantiationem operentur, & jam sit facta, dum sublequentia pronuntiantur. Imponit igitur Gonetus Div. Thomæ, seu ad ejus sensum non attendit, Ecce verba sancti Doctoris: „ Dicendum est ergo quod „ omnia prædicta verba sunt de substantia formæ, sed per prima verba, cum „ dicitur, *Hic est calix sanguinis mei*, „ significatur ipsa conversio vini in sanguinem, eo modo quo dictum est in forma consecrationis panis. „ Audis sanctum Doctorem eandem tribuere efficaciam istis verbis: *Hic est calix sanguinis mei*: *Hoc est corpus meum*. Sed ex ipso Gonetio ista, *Hoc est*, &c. continent totam panis formam: Igitur & illa, *Hic est* &c. totam calicis, juxta inconvulsam Doctoris Angelici doctrinam continent.

Proponuntur difficultates contra genuinitatem Liturgiarum, quæ in probationem conclusionis afferuntur.

OBJECIES: Argumentum quod ex rebus aut dubiis, aut apocryphis deducitur, infirmum est. Atqui argumentum ex Liturgiis pro conclusione laudata asserenda est hujusmodi. Et probatur multis momentis. I. Liturgiæ citatæ, quæ circumferuntur, non sunt antiquæ, sin minus forent Scripturæ Sacræ, cum quædam Apostolis tribuantur. II. Earum multitudo novitatem spirat, Æthiopes duodecim circiter habent; Jacobitæ, complures, similiter & Maronitæ; Echellenis in notis ad Hebed-Jesu quinquaginta & amplius apud Syros extitisse scribit: Non una est etiam in omnibus lectio. III. Nec quidquam certi pro auctoribus habetur. IV. Istarum Liturgiarum sententiæ & orationes non satis sibi coherent, & quædam veritati contraria complectuntur, namque pro Regibus Christianis in *Memento* funduntur preces, ut videre est in Liturgiis Syriacis, Regum autem Christianorum primus extitit Constantinus Magnus Imperator; sicque illas Liturgias ante quartum sæculum ventilare non

non oportet, vel si ante istud ævum reponantur, manifesta contradictio occurrat: Quasi vero Ecclesiæ Tyranni & persecutores, alias idololatræ, nomine Regum piorum insignirentur. Demum quædam nedum Traditioni opposita, sed & absona in aliquibus referunt; videlicet deprecatio in Memento vivorum pro rege SS. Martyrum, immo & ipsius sanctissimæ Virginis. Ordo quippe communis in MS. Colbertino commemorat eos pro quibus oratur, ut Deus præstet illis regem & memoriam bonam, & ibi nominatur Beata Virgo. Præsta etiam per illud incensum, quietem, & memoriam bonam Genitrici tuæ, & sanctis tuis, fili Christe, qui adoraris, & glorificaris cum Patre tuo, & Spiritu tuo, & paulo prius: Ecce obsecramus te, Domine Deus, suscipe incensum istud aromatum, quod offert tibi tenuitas nostra, pro sancta genitrice Dei Maria, pro patre nostro Adamo, & matre nostra Eva, pro Prophetis, & Apostolis &c. pro divitibus, & pauperibus, pro angustis, & afflictis. Iterum: Deus per clementiam tuam, præsta regem & memoriam bonam Genitrici tuæ, & sanctis tuis, omnibusque defunctis, super altare tuum sanctum, & celeste.

Antiquitas & genuinitas Liturgiarum responsionibus ad objectiones firmatur.

Respondeo primo in genere, istas Liturgias esse optimæ notæ, quippe quæ sint vel ex editione Romana, vel ex manuscriptis Bibliothecæ Regiæ, Colbertinæ, Seguerianæ &c. "Illud porro, ait Renaudotius Tom. 2. Liturg. differt. de Syriacis & Jacobitarum Liturgiis pagin. 5. patebit enumeratis illis Liturgiis, quæ vel in Romana editione sunt, vel in codicibus MS.

"Liturgia Jacobi fratris Domini, quæ reliquarum omnium canon est, ea ratione quam alibi explicavimus: scilicet ut prima ejus pars, quæ usque ad osculum pacis perducitur, inserviat, cujus loco Xysti Romani Liturgiam Romani editores substituerunt, juxta exemplarium recentiorum fidem.

"Ejusdem Jacobi Liturgia brevior, in epitomen redacta à Gregorio Jacobita Catholico Orientis, ante annos non multos.

"Petri Principis Apostolorum, edita, & in Manuscriptis codicibus.

"Petri Papæ Romani: in editione Ro-

mana, sed non invenitur in Manuscriptis codicibus.

"Tertii Petri Principis Apostolorum nomine extat in codicibus Colbertinis, & Segueriano uno.

"Clementis Romani, in Manuscriptis.

"Dionysii Atheniensis nomine una extat in Manuscriptis, sed ab ea diversa est quam Romana editio repræsentat. Ea vero quam Atheniensi tribuunt, secundum codices Mss. opus est Dionysii Barsalibi Metropolitæ Amidæ Jacobitæ.

"Ignatii Antiocheni Episcopi, & Martyris in editione Romana, prioris differt ab altera ejusdem tituli manuscripta.

"Marci Evangelistæ, in Romana editione: in Manuscriptis plane diversa.

"Joannis Evangelistæ ibidem edita: quæ extat in codicibus Mss. Duodecim Apostolorum: ibidem & in Manuscriptis.

"Julii Papæ Romani edita, & in codd. Manuscriptis.

"Eustathii Antiocheni in editione Romana, & in Mss.

"S. Joannis Chrysostomi secundum Romanam editionem, sed in codicibus Manuscriptis, Joannis dicitur simpliciter.

Alia sancti Joannis in codicibus Mss.

"Marusæ Metropolitæ Orientis in editione Romana, & in Mss.

Respondeo secundo, ad singula.

Ad primum quidem, eilo quod quædam recentiores sint, illæ scilicet quæ post bella Mahumetanorum qui sexto sæculo & sequentibus ætatibus Asiam, & Africam vastarunt, resauratæ sint, eas tamen essentialia veterum retinere, luce meridiana clarius apparet, cum eisdem in substantia lectiones, eundemque ordinem habeant, immo & formam. Renaudotius ibidem hæc de vetustate Liturgiarum Jacobitarum Syriæ loquitur pag. 14. & 15. contendens non esse per omnia in hoc credendum Minoritis, & Missionariis, qui de illis dubitant. "Unum, ait, ad-jicere operæ pretium erit: Nempe quid quid de illis officiis statuatur, illa duplici ratione commendari, sinceritatis. scilicet, atque vetustatis. Nam omnia quorum versionem damus, ex optimis, nec interpolatis codicibus expressa sunt, iisque non unis: atque adeo plurimum con-

„ concessus in genuina lectione confirman-
 „ da, plenam auctoritatem habent, quam
 „ exemplarium antiquitas ab omni suspi-
 „ cione vindicat. Ipsa vero in usu fuisse,
 „ libri quoque ipsi testantur, adeo triti
 „ apparent Sacerdotum manibus : & multi
 „ extant in quorum vacuis foliis aliquo-
 „ rum nemina, tum eorum quos bapti-
 „ zaverunt, dies ordinationis, obitus Ep-
 „iscoporum, aut Patriarcharum, ant
 „ Sacerdotum suæ Ecclesiæ, adscribun-
 „ tur. Eundem usum probant recentiora
 „ nonnullarum exemplaria, quæ vetu-
 „ stis similia sunt : Sparsum enim Litur-
 „ giæ illæ reperiuntur, neque ex multis
 „ codicibus quos habuimus, nobis appa-
 „ ruit, unum aliquem fuisse quo omnes
 „ continerentur, adeo ut nullus, ut apud
 „ Coptitas, codex extet, qui liturgiarum
 „ corpus integrum complectatur. Hinc
 „ quantum conjectari licet, confirmatur
 „ id quod superius tetigimus, in vastis-
 „ sima illa Antiochena Diocesi, Catho-
 „ licos, & ipsos etiam Episcopos, mul-
 „ tas scripsisse, vel probasse, quæ in Ec-
 „ clesia Antiochena ulum non haberent. „
 „ *Pergit* : Omnium porro exemplarium,
 „ quæ in Oriente ab indigenis descripta
 „ sunt, forma eadem est quæ antiquissimo-
 „ rum : a qua longius abeunt, quæcum-
 „ que ex illorum manibus prodierunt qui
 „ in Europam venientes, dum fidei suæ
 „ sinceritatem demonstrare satagunt, mu-
 „ taverunt quæcumque a Missionariis,
 „ improbata esse audierant, & similia
 „ sæpe vidimus, quæ ut inutilia plane,
 „ ex hac collectione rejicienda judicavi-
 „ mus, cum nulla sit illorum auctoritas :
 „ neque enim quærimus, quæ debeat ex
 „ talium censorum sententia esse Orien-
 „ talium disciplina, sed qualis revera sit,
 „ & antiquitus fuerit. Neque ullius mo-
 „ menti sunt hoc in genere Maronitarum
 „ testimonia, qui ad codices suos provo-
 „ cant, tamquam sinceriores, & ab om-
 „ ni erroris suspitione immunes, cum il-
 „ las ipsas liturgias, quas ex multis elege-
 „ runt, ut Romæ ederentur, Jacobita-
 „ rum esse demonstraretur tam certis argu-
 „ mentis, ut reponi nihil possit, & illæ
 „ notas indubitatas interpolationis præ se
 „ ferunt. „ Verum omnem suspitionem
 „ novitatis tollit antiquitas Liturgiæ S. Ja-
 „ cobi, quippe quæ sit ceterarum pro Co-
 „ pitarum, Melchitarum & Syrorum Litur-
 „ giis regula : eam autem esse vetustissimam
 „ asserit Renaudotius ibidem pag. 1. & 2. his

verbis. „ Sane maximus omnium Syrorum
 „ de Jacobi liturgiæ antiquitate, & au-
 „ thoritate consensus est, in quo illorum
 „ traditio, Græcarum Ecclesiarum tradi-
 „ tionis est plane similis ; nam licet illa
 „ rarius utantur a multis sæculis, primam
 „ tamen, & antiquissimam omnium fuisse,
 „ non modo Theologi, sed Synodus
 „ sexta, statuerunt. Nulla hic inter Or-
 „ thodoxos, & Hæreticos opinio nem dis-
 „ sensio est : Et re vera nulla inter eos,
 „ aut etiam inter Græcos, & Syros, esse
 „ potuit ; quandoquidem ex Codicum
 „ utriusque linguæ comparatione, Syria-
 „ cam Liturgiam Jacobi ex Græca fuisse
 „ expressam statim intelligitur. Græcæ
 „ usum communem in Ecclesia Hierosoly-
 „ mitana fuisse, certissimo Cyrilli ejusdem
 „ Episcopi testimonio demonstratur, cu-
 „ jus auctoritatem labe scire dum cona-
 „ tus est Andreas Rivetus Criticorum in-
 „ felicissimus ; imperitiam ipse suam, non
 „ Catecheseon Mistagogicarum suppositio-
 „ nem demonstravit, ut fusius alibi pro-
 „ bavimus. Unde non modo Hierosoly-
 „ mis, sed in Palæstina Ecclesia usurpa-
 „ tam fuisse Jacobi Liturgiam evidenter
 „ conficitur. Cum vero Syriaca lingua
 „ iis in provinciis vernacula foret, præ-
 „ sertim in pagis, & extra urbes, origi-
 „ nem inde habuit Liturgia Syriaca,
 „ quam Orthodoxi, & Jacobitæ tam-
 „ quam antiquitus traditam huc ulque
 „ servaverunt, & Syri omnes. „
 „ *Rursus* pag. 10. Jacobi quidem Litur-
 „ giam omnes ut vetustissimam agnoscunt,
 „ & eam in cœnaculo Sion ab Apostolo
 „ ipso scriptam fuisse communis traditio
 „ est, quam refert, ut apud suos rece-
 „ ptam, Dionysius Barsalibi. Ea scilicet
 „ offerendi sacrificii Eucharistici forma
 „ fuit, quam Ecclesia Hierosolymitana
 „ antiquitus tenuit : similis in multis
 „ Græcæ, quæ extat sub eodem titulo,
 „ ut vel ille solus Diptychorum locus si-
 „ gnificat : ubi oratur pro sancta Sion
 „ Ecclesiarum omnium matre. „
 „ At tamen multæ Liturgiæ Apostolos
 „ auctores habeant, non inde sequitur ipsas
 „ Scripturæ sacræ naturam & auctoritatem
 „ sibi vindicare, quod quidem non una
 „ evincit ratio. Prima est, in Canone Scri-
 „ pturarum, ab Ecclesia non fuerunt ad-
 „ scriptæ. Secundo, non habent certitudinem
 „ fidei & inspirationem, sed tantum mora-
 „ lem & Ecclesiasticam ; quatenus ab illis
 „ ut a Pastoribus, quibus incumbit juxta le-
 „ ges

ges humanas prudenter regere Ecclesiam Dei, emanarunt. Sic statuta pro jejuniis, vel festis celebrandis, licet Apostolica, non sunt tamen Scripturæ sacræ, nec ejus sibi vindicant auctoritatem. Observe tamen velim dogmata quæ in Liturgiis leguntur contineri in Libris sacris.

Ad secundum, distinguo: Incerti sunt Liturgiarum auctores & incertus ordo, physice, concedo: moraliter, nego. Cum Libri sacri multa passi sint naufragia tribus prioribus sæculis, propter persecutiones, & rursus subsequenter ævis malitia, & molitione Turcarum, quibus adversus Christianos sævire gloria est, non mirum si hinc inde dispersi & mutilati codices, integri ad Ecclesias non pervenerint; ex quo factum est modo nomen auctoris in fronte librorum appositum, modo partem Liturgiæ excidisse: Sed unum inconcussum habemus, quod inter quadraginta Liturgias, quas refert Renaudotius Tom. 1. & 2. Liturgiarum, & alias, quæ supersunt in Bibliotheca tum Vaticana, tum ceterorum virorum doctorum, omnes, ne una quidem excepta, convenient in rebus essentialibus, scilicet in consecratione panis & vini, quod fidem transubstantiationis adversus Protestantem mirum in modum astruit. Neque vero prætermittendum est, argumentum pro earum vetustate inconcussum illud esse, quod plurimarum, maxime S. Petri, Jacobi, Marci, Joannis, Clementis, Ignatii, initium temporis quo apparuerunt, designari non possit; hinc & vetustissimas eas esse liquet juxta illam S. Augustini regulam non semel decantatam, quando alicujus rei initium non invenitur, illud ab Apostolis suam originem ducere signum est.

Ad tertium, distinguo: Liturgiæ laudatæ non sibi coherent in quibusdam levioribus: concedo: In re essentiali, videlicet in ratione Sacrificii peragendi, & in transubstantiatione, nego. Tria potissimum in Liturgiâ consideranda sunt: Primum, quod sit ordo Sacrificium celebrandi: Secundum, quod sit ritus quibusdam constant orationibus & caeremoniis: Denique, quod sit caeremonia in qua panis & vinum vi verborum transubstantiantur in corpus & Christi sanguinem. In primo & tertio omnes adstantur Liturgiæ; in secundo solum differre, quia ritus in quibusdam Ecclesiis fusior, in aliis brevior, in qualibet

etiamnum pro memoria sanctorum cujuslibet Diocesis Canon non nihil diversus est, sed hæc accidentalia meram spectant disciplinam, quæ in Ecclesiis diversa, juxta Episcoporum placita & devotionem evadit.

Ad quartum similiter distinguo: Funduntur preces pro Regibus idololatriæ reductive ut idololatri, nego: pro Regibus idololatriæ timentibus Deum, subdividuo: ut ad fidem convertantur, vel etiam, ut minus adversus Christianos sæviant, concedo: absque fine bono & indiscriminatim, nego. Apostolus 1. Tim. 2. præcepit orare pro Regibus universim: vel ipsa Ecclesia in die Parasceves orat & pro Paganis, & pro Judæis, sed ut Christum verum Deum agnoscant, hoc enim orationum verba sonant: Immo vel in ipsa veteri Lege oraverunt Prophetæ pro Nabuchodonosor, Dario, Artaxerxe, qui timentes Deum, multa beneficia populo Judaico præstiterunt, sicut & Reges tum Syriæ, tum Ægypti, qui non semel munera templo Jerolymitano præstitisse leguntur in libris Machabæorum. Neque prætereunda sunt edicta Nabuchodonosor, & istius Balthazaris qui Daniele e lacu leonum educi voluit, quibus populis suis Deum venerari iusserunt. Quid ni igitur & Ecclesia funderet pro Imperatoribus primorum sæculorum, saltem ut miscerent, & a persequendis Christianis, cessarent? Unum tamen observandum est, precem in Liturgiis pro Regibus Christianis ut plurimum intelligi, & additam fuisse a Christianis, qui antiquas Liturgias descripserunt.

Non abs re erit hic texere quæ Renaudotius ibidem pag. 101. pro explanatione difficultatis dicit in suis ad Liturgias Syriacas observationibus. "De oratione pro Christianis Principibus dictum est ad Copticam Basilii Liturgiam, & dicitur adhuc in observationibus ad aliquot sequentes. Duplex enim in Syriacis occurrit illarum orationum lectio. Prima est ei similis quam hæc Liturgia repræsentat, & quæ Græcis prope omnibus communis est, ut scilicet oretur pro Imperatoribus aut Regibus, Christianis piis, & Deum timentibus.... Illud autem nomen Syri reddere solent per Deum timentes, & Religionem per Dei timorem. Altera est ut simpliciter oretur pro Regibus, & Principibus, qualescumque sint: quod

in plerisque observatur, Mahumetanorum metu. Utraque illa formula æque communis est omnibus Liturgiis Syriacis, præter illas quæ sunt Nestorianis. Observat hoc loco Barsilibi quoddam Sacerdotes orationem pro Regibus omittere, quod ubique prope indeles sint, & hostes Christiani nominis: aut Chalcedonenses sive Orthodoxi, qui Ecclesiæ Jacobiticæ non magis faveant, quam Mahumetani. Negat tamen id recte fieri, cum Paulus Apostolus doceat orandum esse pro Regibus, qui sua ætate infideles erant, & Christianos durissimis persecutionibus affligebant: ut tranquillam vitam agamus.

Ad quintum distinguo: Funduntur preces in Liturgiis pro SS. Martyrum & ipsius Beatissimæ Virginis requie extrinseca, concedo: intrinseca, nego. Requies Sanctorum est ipsorum gloria, quæ ab Ambrosio definitur, *clara Dei cum laude notitia*: & hæc duplex est, una intrinseca & essentialis, extrinseca altera & accidentalis: prior sita est in visione Dei, quæ est omnium bonorum causa, & suavis aggregatio; posterior, est veneratio qua viatores prosequuntur Sanctos, quamque perturbant Heterodoxi. Certe non primam gloriam pro sanctis Martyribus, & BB. Virgine petit Ecclesia, cum teste S. Augustino Serm. 16. eos benedicat. "Ideoque que habet, inquit Augustinus, Ecclesiastica disciplina, quod fideles norunt, cum Martyres eo loco recitantur ad altare Dei, ubi non pro ipsis oratur: pro ceteris autem commemoratis defunctis oratur. Injuria est enim pro martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendari: Sed posteriorem, hoc est ut Sancti colantur, ut omnes eos sicuti decet digno prosequantur obsequio, & mali insulsi districtis eorum cultum impetere definant.

Quod autem Ecclesia solum in Memento commemoret Sanctos, qui pro nobis intercedant, habemus in Liturgia S. Jacobi, pag. 36. in qua hæc leguntur. *Quoniam igitur tibi potestas vite, & mortis, Domine, Deusque misericordiarum, & amoris erga hominem tu es, dignos effice ut omnium illorum qui a sæculo tibi placuerunt, memoriam agamus: Patrum Sanctorum & Patriarcharum, Prophetarum, & Apostolorum, Joannis præcursoris & Baptiste, sancti Stephani primi Diaconorum, & primi Mar-*

tyrum, & sanctæ genitricis Dei, semperque Virginis beate Mariæ, & omnium Sanctorum, elevans vocem. Rogamus te Domine multæ misericordiæ, qui impossibilia, veluti possibilia creas, constitue nos in hac beata Congregatione: accense nos huic Ecclesiæ, statue nos per gratiam tuam inter electos illos qui scripti sunt in cælis. Idcirco enim memoriam illorum agimus, ut dum ipsi stabunt coram throno tuo, nostræ quoque tenuitatis, & infirmitatis meminerint: tibi que nobis cum offerant sacrificium hoc tremendum, & incruentum ad custodiam quidem eorum qui vivunt, ad consolationem infirmorum, & indignorum, quales nos sumus ad quietem, memoriamque bonam eorum, qui in fide vera dudum obierunt, patrum, fratrum & magistrorum nostrorum per gratiam & misericordiam &c. Populus: Amen.

Respondeo II. Ad eandem difficultatem hæc voces: *Præsta requiem, & memoriam bonam genitrici tuæ*; ex ignorantia vel inadvertentia irrepressisse in quoddam actus, & in multo pluribus non reperiri; sic censet Renaudotius ibidem pag. 98. observ. in Liturg. Syriac. "Non dubitamus igitur his in locis peccatum potius a Librariis imperitis fuisse, qui ea quæ disjunctim scribenda erant, ut passim alibi, conjunxerunt, quam certo consilio admissum id fuisse, ut nova doctrina, a qua remotissimi sunt, & quam quotidianæ illorum disciplina recessit, induceretur. Commemorationes a B. Virgine, & Sanctis incipiunt per illa verba *Memento Domine*, & ista, *fac memoriam bonam*: similibus verbis continuantur memorie vivorum, & mortuorum. In prima periodo quæ ad Virginem, & Sanctos refertur: terminatur oratio per hanc clausulam ut per eorum preces obtineamus.

Ceterum ad pleniorē intelligentiam observandum est, diversitatem ex calimitatibus simul & inscientia prodisse, ita tamen ut nec antiquitas, nec pars officiorum essentialis desit. Sic propugnat Renaudotius ibidem pag. 45. obl. in communem ritum Jacobitarum. "In maximo, quam periti rerum Orientalium Ecclesiasticarum satis sciunt, codicum vetustorum raritate, mirum esse non debet, si ad Eucharisticos ritus explicandos, multa nobis deesse ingenue fateamur. Vastatæ bellis continuis Provinciæ antequam in Arabum potestatem veni-

rent:

rent: Spoliatae multoties ab illis Ecclesiæ, Christianis, qui a mille & amplius annis durissimam sub infidelibus Dominis servitutem serviunt, vix quidquam relictum est, unde decor domus Dei sustentari posset. Itaque cum Episcopi, & ordo omnis Ecclesiasticus facultatibus sui spoliati non aliunde, quam ex plebis eleemosynis vitam tolerare, & quæ ad sacerdotum functiones necessaria erant, habere possent, in extremis angustiis ferme semper constituti, ornamenta, & præsertim sacros libros, comparare dudum ægre possunt. Itaque nullæ sunt a multis sæculis Ecclesiarum Bibliothecæ, vetusti codices, qui olim fuerant, usu quotidiano detriti, & consumpti sunt, pluresque fortasse tales in Occidente; qui ex communi naufragio evaserunt, quam in Oriente, reperirentur. Audæ est majorem in modum illa calamitas per Ecclesiasticorum Orientalium ignorantiam, qui veteres codices neglexerunt, optimum rati, si novos potius quam antiquos haberent, quorum sæpe fragmenta semilacera, noviter scriptis amiciendis destinata, perierunt. Accessit zelus, non quidem secundum scientiam, Missionariorum quorundam, qui præsertim ubi plurimum poterant, ut in Libano apud Maronitas, & in Malabaricis Ecclesiis, veteres sacramentales libros flammis abolendos potius judicaverunt, quam in Europam transmittendos. Unde in Romanis Collegiis Maronitarum, Sapientiæ, & de Propaganda fide, immo, & in ipsa Vaticana Bibliotheca, paucissimi reperiuntur tales Orientalium libri, cum ingens illorum copia comparari facile potuisset, & Romæ maxime debuisset, ubi toties de Orientalium fide & ritibus judicatum est.

„*Pergit.* Cum vero hæc veterum codicum raritas ad omnia sacramentalia officia pertineat, habemus tamen satis antiquos, qui Anaphoras proprie dictas accurate repræsentent, præcipue Jacobiticas. Sunt autem Anaphoræ, præcipua illa pars Officii, Eucharistici, quæ ab oratione osculi pacis incipit, & usque ad gratiarum actionem extenditur. Illarum quæ Syriace extant, multos codices tractavimus, atque ideo de illis dubitatio prope nulla est, neque majoris momenti discrimen ullum animadver-

titur: At partem alteram in qua cæremonia, præcelle continentur quibus Sacerdotes Syrii uti solent ad altaris ingressum ad primam donorum præparationem, & illationem, publicam pro variis rebus & personis supplicationem, Scripturarum lectionem, & alia omnia *ἡ ἑσπερινή λειτουργία*, pauci libri accurate repræsentant. Neque mirum id cuiquam videri debet, cum Græci Latinique sacramentales libri alicujus vetustatis, ea quoque cæremoniali parte careant: scilicet quia ritus illos, Sacerdotes, & alii altarium Ministri, usu quotidiano potius, & assiduo ministerio quam scripto docebantur, & quando scribi cœperunt, non in libris sacramentalibus; sed in aliis scribebantur, quod apud Græcos, & Coptitas factum fuisse observavimus.

Rursus pag. 73. *Liturgia sive Anaphora S. Jacobi*: „Hoc loco secundum Orientales omnes incipit *Anaphora* sive Liturgia proprie dicta, ut de latina Missa ab antiquis ejus expositoribus scriptum est, illam a prælatione incipere: quia de re dictum est in primo Commentario. Sed cum Liturgiæ Orientales osculum pacis ante prælationem præscribant, incipiunt vulgo ab oratione quæ eidem præmittitur, sequiturque Sacerdotis benedictio super populum, tandem prælatio. Igitur in Miss. Codicibus Copticis, Syriacis, & cujusque linguæ, novus titulus apponitur, hoc ipso loco, qui Anaphoram incipere significat; Cumque omnes officium quod præcedit commune habeant, illud quod sequitur, & *Anaphora* proprie vocatur, secundum diversas liturgias varium est, & multiplex, quamvis in ordine, & sententiis nulla sit diversitas.

„*Pergit.* Ista quæ Jacobi nomen præfert, communis est Syris, Melchitis, seu Orthodoxis, & Jacobitis; unde antiquitas ejus ultra schismatum initia promoveatur: Habetque multa, cum Græca ejusdem nominis, communia: quæ de re dictum est in dissertatione prævia. Jacobum fratrem Domini auctorem illius esse, Syri existimant, ex antiqua sua traditione, cujus fundamentum, ut videtur, aliud non fuit, quam usus illius liturgiæ in Ecclesia Hierosolymitana ab Apostolo fundata.

Solvuntur objectiones adversus alias probationes.

OPPONERES: Sancti Patres quandoque asserunt Eucharistiam confici deprecatione Sacerdotis: Ergo &c. Probatur antecedens: Justinus Apolog. 2. s.c. loquitur: "Per precem Eucharistiam factum cibum luminis." Concinit Gregorius Nyssenus Orat. Catechetica cap. 37. his verbis. "Hic panis per verbum Dei, & orationem sanctificatur." Gregorius Magnus L. 7. Epist. 63. subindigitat morem fuisse Apostolorum, Dominicam tantum orationem, oblatione facta recitare. Demum Patres Græci passim dicunt corpus, & sanguinem Christi fieri in Eucharistia per preces, & sancti Spiritus ilaplum. Ergo, &c.

Respondeo distinguendo antecedens: Et sancti Patres, tunc alludunt ad verba immediate antecedentia, & sublequentia concedo: Et loquuntur de ipsis formis, nego. Si tamen formæ Eucharistiæ quandoque apud eos orationes apellentur, hoc profecto, non nisi de oratione late sumpta, in quantum mentio fit in forma calicis de passione Christi, per quam omnes obtinemus gratias, intelligendum est. In isto sensu loquitur Justinus cum Gregorio Nysseno, & sic patet solutio ad eorum auctoritates.

Quoad Gregorium Magnum, dicimus unum solummodo indicare velle, scilicet quod initio Ecclesiæ, peracta oblatione, nedum simplici, sed & transubstantiativa prece, qua sistitur victima in altari, Apostoli recitarent orationem Dominicam, tum facta communione, propter angustias temporum, remittebant fideles.

Ad id vero quod subicitur, Patres Græcos passim asserere Eucharistiam fieri invocatione Spiritus sancti, sic respondet Arcudius Lib. 3. de Eucharistia cap. 28. pag. 230. ubi hanc præoccupans objectionem, illam solvit his verbis: "Consecratio cum his omnibus ad eum locum terminatur, ubi dicitur, tua ex tuis tibi offerimus. Nam post verba Salvatoris sequitur, memores igitur Crucis, Sepulcri, Resurrectionis, Ascensionis, &c. tua ex tuis tibi offerimus. Hinc vero habemus ex sententia Jeremæ, consecrationem fieri antequam dicantur in Liturgia illa verba: Domine, qui tertia hora sanctissimum tuum spiritum ad tuos Apostolos di-

Boucat Tbol. Tom. VII.

„ misisti, hunc, bone, ne auferas a nobis. Quæ verba sacrificantium Sacerdotum, præcedunt illa alia verba; fac hunc panem. Igitur signum est, ea quoque verba minime spectare ad consecrationem; sed ad tertiam & postremam partem Liturgiæ pertinere, cum & adventus Spiritus sancti ad eam pertineat. Sed de illa difficultate mox fusius redibit sermo, & ex professo demonstrabimus, invocationem Spiritus sancti, & preces non conficere corpus Christi.

Instabis: Eusebius Episcopus, & refertur de consecratione distinctione 2. capite *Quid corpus Assumptum*, dicit: "Quod invisibilis Sacerdos visibiles creaturas in suum corpus convertit, dicens, accipite & comedite, hoc est corpus meum; igitur etiam istæ voces, *Accipite, & comedite*, sunt de essentia.

Respondeo distinguendo antecedens: Hæc verba dicit tamquam pertinentia ad usum materiæ, concedo: ad essentiam formæ, nego: ita dicit Thomas hic art. 2. ad 2. "Dicendum quod in his verbis, *Accipite, & comedite*, intelligitur usus materiæ consecratæ, qui non est de necessitate huius Sacramenti, ut supra habitum est, & ideo nec verba sunt de substantia formæ: quia tamen ad quandam perfectionem sacramenti pertinet materiæ consecratæ usus, sicut operatio non est prima, sed secunda perfectio rei, ideo per omnia ista verba exprimitur tota perfectio huius Sacramenti: Et hoc modo Eusebius intellexit his verbis confici Sacramentum quantum ad primam & secundam perfectionem ipsius."

Instabis: Græci in prima forma non ponunt enim. II. In illa non explicatur imperium loquentis, & persona Ministri. III. Deberet potius poni, hic est, ut fieret mentio de termino a quo scilicet de pane. IV. Oporteret etiam poni corpus Christi, ut propositio foret ex omni parte determinata. Igitur prima forma non est conveniens.

Respondeo determinari actionem Domini consecrantis casualiter: Christus enim porrigendo cuilibet Apostolorum buccellam panis angelici reddebat illis rationem cur daret illis talem panem edendum, dicendo *hoc est enim corpus meum*: hæc tamen particula non est de essentia, unde illa omissa, Græci conficiunt sacramentum:

P

fi ta

si tamen Sacerdos Latinus illam ommitteret, peccaret moraliter, inquit Divus Thomas, quia peccaret in ritu, quandoquidem existimat illam particulam *enim* derivatam esse a beato Petro.

Respondet D. Thomas, hic art. 2. ad 2. verba operari effective, & sacramentaliter, & ideo propositionem non fieri mere per modum Imperii ut in creatione, ubi Deus, pure, effective, & per potentiam absolutam egit. Ceterum sufficienter applicatur persona Ministrum, eo ipso quo Sacerdos agit in persona Christi: "Sermo Dei, ait, operatus est in creatione rerum, qui etiam operatur in hac consecratione: aliter tamen, & aliter. Nam hic operatur effective, & sacramentaliter, id est secundum vim significationis: & ideo oportet in hoc sermone significari ultimum effectum consecrationis per verbum substantivum, indicativi modi, & presentis temporis: Sed in creatione rerum operatus est solum effective, quæ quidem efficientia est per imperium suæ sapientiae: & ideo in creatione rerum exprimitur sermo divinus per verbum imperativi modi, secundum illud Genes. 1. Fiat lux, & facta est lux."

Respondet ad 3. Terminum a quo, non retinere naturam suæ substantiæ, sicut terminus ad quem retinet; adeoque mentionem solum faciendam esse de termino ad quem: "Ad 3. dicendum quod terminus a quo in ipso facto esse conversionis, non retinet naturam suæ substantiæ sicut terminus ad quem; & ideo non est simile."

Ad 4. dico per istam vocem *meum*, sufficienter exprimi personam Christi, qui est principalis Sacerdos: "Dicendum, ait S. Thomas ibidem ad 4. quod per hoc pronomen, *meum*, quod includit demonstrationem primæ personæ, quæ est persona loquentis, sufficienter exprimitur persona Christi, ex cujus persona hæc proferuntur."

Notat hic sanctus Doctor art. 3. convenienter poni *testamentum*, in forma calicis, & quidem novum & æternum: quia cum testamentum sit dispositio hæreditatis, & Eucharistia contineat sanguinem Christi, illumque repræsentet ut effusum, a quo quidem omne donum: merito dicitur hic est calix &c. Unde, inquit sanctus Doctor in Eucharistia pignus nobis datur æternæ gloriæ.

Solvuntur objectiones ex divo Thoma depremissæ.

OBJECIES: D. Thomas hic quæst. 78. art. 3. duas affert opiniones, quarum una dicit verba, de quibus currit præfens difficultas, non esse de substantia. Secunda e contra: Primam rejicit, posteriorem vero approbat: Sed nomine substantiæ intelligit essentiam: Igitur sequendo secundam opinionem, vult reliqua verba esse de essentia: Probat minor: Quotiescumque D. Thomas agit de essentia sacramentorum, pro eodem sumit essentiam, & substantiam, ut hic q. 60. art. 8. "Si diminuat aliquid eorum, quæ sunt de substantia formæ sacramentalis, tollitur debitus sensus verborum, & ideo non perficitur Sacramentum."

Respondeo negando minorem; nam D. Thomas quandoque nomine substantiæ intelligit quidem essentiam rei, sed quandoque etiam solum integritatem, ut hic. Et vero Sacramenta constant rebus & verbis tamquam materia & forma: quæ igitur pertinent per modum complementi solum respiciunt integritatem: Sic brachia sunt de substantia corporis, & tamen minime de essentia, quia sunt solum partes integrantes substantiæ corporis.

Respondeo ad probationem negando paritatem; nam in utroque loco seipsum explicat D. Thomas. In primo nomine substantiæ intelligit essentiam, quandoquidem verba in tantum habent rationem formæ, in quantum significant: in secundo vero dicit solum pertinere ad integritatem locutionis.

Instabis: D. Thomas hic art. 1. dicit ista verba, *Accipite, & comedite*, non esse de substantia formæ; sed per verbum *substantia*, intelligit essentiam, ut patet: Igitur etiam ibi nomine substantiæ intelligit essentiam.

Respondeo distinguendo: Ibi, id est, in ista quæstione quandoque nomine substantiæ etiam intelligit essentiam, concedo: semper, & ubique nego: Dum autem dicit istas voces, *Accipite, & comedite*, non esse de substantia, optime intelligit nomine substantiæ essentiam, quia solvit argumentum illorum qui volebant verba ista, *Accipite, & comedite*, esse de essentia: Sed art. 3. quærit solum, an verba omnia sint convenientia: unde dicit verba, de quibus nunc est sermo,

mo, pertinere solum ad integritatem locutionis, nomine substantiæ ibi non intelligit essentiam.

Instabis: Ibi articulo 3. sumit nomen substantiæ modo opposito primæ opinionis: Sed auctores primæ opinionis, dicendo reliqua verba non esse de essentia, nomine substantiæ intelligebant essentiam: igitur divus Thomas e contra, dum dicit adversus istam opinionem esse de substantia; alias nihil diceret contra primam opinionem.

Respondeo negando minorem, quæ non satis explicat opinionem contrariam; quippe quæ non tantum dicat reliqua non esse de substantia, vox illa ut sumitur pro essentia, sed etiam ut sumitur pro integritate; nam vult reliqua verba non magis pertinere ad formam, quam ista, *Qui pridie quam pateretur*, quæ verba sunt solum dispositiva ad formam pronuntiantiam, & nullo modo de essentia, & integritate; quod patet ex divo Thoma dicente, reliqua verba pertinere ad integritatem locutionis: si autem dixisset solum non pertinere ad essentiam, intelligendo pertinere ad integritatem, debuisset illam refutare, dicendo simpliciter pertinere ad essentiam; & tamen non dixit, sed solum pertinere ad integritatem: Igitur non corrigit illam opinionem in eo quod dicat reliqua verba non esse de essentia, sed in eo quod dicat non esse etiam de integritate.

Instabis: Hinc art. 3. ad 2. sibi objicit istud argumentum: Verba consecrationis panis non sunt majoris efficaciz quam verba consecrativa vini: Sed statim post hæc verba, *Hoc est corpus meum*, est perfecta consecratio panis: Ergo statim atque dictum est, *Hic est calix sanguinis mei*, est perfecta consecratio sanguinis: & ita ea quæ sequuntur non sunt de substantia formæ præsertim cum pertineant ad proprietates hujus Sacramenti. Ad hoc argumentum sic respondet: "Quia sanguis", seorsum consecratus, expresse passionem Christi repræsentat; ideo potius in consecratione sanguinis fit mentio de effectu passionis, quam in consecratione corporis, quod est passionis subiectum. Sed si intelligeret verba reliqua non esse de essentia simpliciter, responderet negando paritatem, dicendo non esse de essentia: Igitur cum hoc non dicat, intelligit reliqua verba esse de essentia.

Respondeo negando minorem; nam in hoc articulo quærit solum an verba for-

mæ sint convenientia; in argumento habetur reliqua verba pertinere ad proprietates hujus Sacramenti, & non solvit hoc; non habetur autem esse de essentia, & quia hic agitur solum de convenientia, D. Thomas ibi affert rationes convenientiæ cur potius adhibeantur in forma calicis, quam panis: Igitur non debuit dare responsum in objectionem appolita: & nostra responsio patet ex lectione totius articuli, & solutionis objectionum ibi contentarum: Hic enim D. Thomas explicat singulas particulas, & affert rationem pro singulis: v. g. dicit convenienter poni mysterium fidei, & non charitatis: quia, inquit, istud sacramentum est fidei subiectum, nam quod sanguis Christi sit ibi realiter, sola fide tenetur, & quia etiam passio Christi expresse per sanguinem principaliter operatur per fidem, mentio fidei specialis debet fieri. Ecce verba: "Dicendum quod quia ut dictum est, sanguis seorsum consecratus, expresse passionem Christi repræsentat, ideo, potius in consecratione sanguinis fit mentio de effectu passionis, quam de consecratione corporis, quod est passionis subiectum, quod etiam designatur in hoc quod Dominus dicit, quod pro vobis tradetur: quasi diceret, quod pro vobis passioni subijciatur."

Repones: Verba Christi sunt de essentia formæ: Sed verba omnia in forma Canonis Missæ sunt verba Christi, quandoquidem ab Evangelistis referuntur. Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Verba Christi quæ important transubstantiationem sunt de essentia formæ, concedo: quæ solum Eucharistiz effectum explanant, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Porro verba subsequencia non nisi effectum demonstrant, quocirca juxta distributionem accommodatam omnia formæ canonis verba intelligenda sunt, ita ut priora sint de essentia primario & tamquam consecrativa, cetera vero ut effectus explicativa, itaque sic tota solvitur controversia; namque priora verba ex D. Thoma hic articulo 3. sunt de substantia per modum essentiz, cetera per modum integritatis, eo proportionali modo, quo partes omnes integrantes dicuntur de substantia rei; sed quomodo? Scilicet per modum complementi. En verba? "Dicendum est ergo, ait sanctus Doctor, quod omnia prædicta verba sunt de substantia formæ: Sed per prima verba, cum dicitur, *Hic est calix*

„ sanguinis mei, significatur ipsa conver-
 „ sio vini in sanguinem, eo modo quo di-
 „ stum est in forma consecrationis panis:
 „ per verba autem sequentia designatur
 „ virtus sanguinis effusi in passione; quæ
 „ operatur in hoc sacramento; quæ quidem
 „ ad tria ordinatur. Primo quidem &
 „ principaliter, ad adipiscendam æternam
 „ hæreditatem, secundum illud Heb. 10.
 „ Habentes fiduciam in introitu Sancto-
 „ rum in sanguine Christi, & ad hoc de-
 „ signandum dicitur, Novi, & æterni
 „ testamenti. Secundo, ad iustitiam grati-
 „ æ, quæ est per fidem, secundum illud
 „ Rom. 3. Quem proposuit Deus propiti-
 „ atorrem per fidem in sanguine ipsius,
 „ ut sit ipse iustus, & iustificans eum,
 „ qui ex fide est Iesu Christi, & quan-
 „ tum ad hoc subditur, Mysterium fidei.
 „ Tertio autem, ad removendum impedi-
 „ menta utriusque prædictorum, scilicet
 „ peccata, secundum illud Heb. 9. Sanguis
 „ Christi emundabit conscientiam no-
 „ stram ab operibus mortuis, id est, a
 „ peccatis, & quantum ad hoc subditur,
 „ Qui pro vobis, & pro multis effunde-
 „ tur in remissionem peccatorum. „
 „ Ad verba antecedentia respicere non
 „ abs re erit, ubi expresse dicit verba sub-
 „ sequentia nonnisi ad integritatem perti-
 „ nere: " Dicendum, inquit, quod circa
 „ hanc formam est duplex opinio; qui-
 „ dam enim dixerunt, quod de substantia
 „ formæ huiusmodi hoc solum quod dicitur,
 „ Hic est calix sanguinis mei; non
 „ autem ea quæ sequuntur: Sed hoc vi-
 „ detur inconveniens, quia ea quæ sequun-
 „ tur, sunt quædam determinationes
 „ prædicati, id est sanguinis Christi: unde
 „ pertinent ad integritatem locutionis. „
 „ Audis non dicere ad essentiam. Tum subdi-
 „ citur reliqua verba ita esse de substantia
 „ formæ, ut per priora hæc: *Hic est calix
 „ sanguinis mei*, significetur conversio vini.
 „ Igitur cum dicitur hinc in isto articulo, sive
 „ alibi reliqua verba esse de substantia, vel
 „ etiam de essentia & necessitate, hoc non
 „ debet intelligi nisi lato modo, hoc est de
 „ integritate, maxime cum solum de conveni-
 „ entia formæ moveat quæstionem, ubi
 „ dicit ea esse de substantia. Ceterum quæ
 „ dicit in Summa, sunt reliquarum senten-
 „ tiarum regulæ: hic autem art. 2. tra-
 „ ctans ex professo de essentia, solum ista
 „ appellat verba, *Hic est calix sanguinis mei*,
 „ essentialia formæ.

Insuper: D. Thomas in 4. Sent. dist. 8.

q. 2. art. 2. quæstione. 1. dicit reliqua
 verba esse de essentia; relata enim utra-
 que opinione subdit: " Alii probabilius
 „ dicunt quod totum quod sequitur est
 „ de forma. „ Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Vel per modum
 partis essentialis aut integralis, concedo:
 essentialis, & absolute, nego. Unde ex
 ipso debent intelligi secundum distribu-
 tionem accommodam.

Persister: Ibidem ad 3. sibi objicit istud
 argumentum. Quod consequitur substan-
 tiam, nequit esse sacrificium transubstantia-
 tionis: ergo cum verba subsequentera desi-
 gnent aliquam proprietatem Sanguinis, vi-
 detur quod non sint de forma. Cui argu-
 mento sic respondet: " Dicendum quod
 „ quamvis illa quæ sequuntur sint ut pro-
 „ prietates consequentes Christi sangui-
 „ nem, in quantum huiusmodi, sunt ta-
 „ men essentialia sanguini Christi in quan-
 „ tum est per passionem effusus. „ Et
 „ paucis interjectis, sic concludit: " Et
 „ ideo oportet quod sint de substantia. „
 „ Sed quod est essentialia sanguini conse-
 „ crando, videtur esse de essentia. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Quæ sunt es-
 sentialia sanguinis consecrando, sunt essen-
 tialia formæ per modum expressionis, in
 quantum magis explicant & determinat
 formam, concedo: per modum partis
 essentialis absolute, nego. Primum vult
 solum D. Thomas, & hoc solum probant
 omnes objectiones, quæ facile solvuntur
 distinguendo de integritate & de essentia;
 quia tamen altera opinio graves habet
 auctores, Sacerdos debet consecrando pronun-
 tiare omnia verba.

Repones: Idem sanctus Doctor in caput
 11. 1. Cor. lectione 6. dicit verba sequen-
 tia esse de necessitate formæ: Ibidem as-
 serit reliqua verba habere vim effectivam
 ad transubstantiandum vinum in sangui-
 nem Christi, his verbis: " Et quia ut sæ-
 „ pe dictum est, formæ sacramentorum
 „ significant efficiunt, totum pertinet
 „ ad vim effectivam formæ. „ Atqui
 quod habet vim ad transubstantiandum,
 est de essentia formæ. Ergo &c.

Respondeo ad primum ut supra; ad 2.
 distinguo minorem: Quod habet vim ad
 transubstantiandum vinum ratione sui,
 concedo: ratione annexi tantum, nego
 minorem, & consequentiam. Reliqua
 verba habent quidem vim effectivam,
 sed tantum ratione primorum verborum
 quibus connectuntur.

Inflabis : Ecclesia præcipit repetere reliqua verba, quando prætermittuntur, & quidem absolute: si autem esset dumtaxat dubium an essent de essentia? juberebatur repeti solum sub conditione, sicut Baptismus repetitur tantum sub conditione quando est dubium an forma debite prolata sit: Ergo &c.

Respondeo negando paritatem. Cum alia opinio sit probabilis, ideo vult Ecclesia absolute repeti totam formam, ne mysterium in periculum veniat.

Urgebis : Ideo reliqua verba non sunt de essentia, quia prima sola significant explicite conversionem vini: Sed hæc ratio nulla est: Et probatur. Ista verba, *Ego te baptizo, perfecte* significant ablationem interiorum, & tamen sine istis verbis, in nomine Patris &c. forma non est completa essentialiter. Igitur nec forma calicis, sine reliquis verbis.

Respondeo negando minorem: Ad probationem nego paritatem; nam Baptismus est confessio fidei, per quam homo Dei servitio mancipatur, unde mentio de SS. Trinitate fieri debet.

Contra : Forma debet explicare quod facit: Sed facit sacramentum ad remissionem peccatorum per effusionem sanguinis: Igitur ulteriora verba sunt de essentia.

Respondeo distinguendo: Forma debet explicare quod facit, id est, terminum primarium, scilicet conversionem, concedo: terminum secundarium, nempe effectum sacramenti, qui est remissio peccatorum, subdistinguo: ad melius, concedo: absolute oquendo, nego.

Respondeo aliter distinguendo. Reliqua verba sunt de essentia Eucharistiae ut est sacrificium, concedo; nam mentio expresse debet fieri pro sacrificio de effusione sanguinis: Sunt de essentia Eucharistiae ut sacramentum est, nego. Quia vero Sacerdos nunquam consecrat nisi faciat sacrificium simul & sacramentum & quidem primario sacrificium, ideo reliqua verba possunt sub isto respectu dici essentialia, & sic unico verbo solvantur omnes objectiones, & amore conciliantur opinionibus, & videtur esse mens D. Thomæ, qui ait de verbis subsequentiibus: "Sunt tamen essentielles sanguini Christi, in quantum est per passionem effusus. In 4. Sent. dist. 8. q. 2. art. 2. quæst. 7.

Perfisset : S. Pius V. iussit nostram opinionem

expungi ex commentariis Cajetani ad articulum tertium quæstionis 78. D. Thomæ. Immo alia opinio videtur esse Catechismi Romani. Ergo &c.

Respondent quidam summum Pontificem amplexum fuisse contrariam opinionem ut Doctorem particularem: Alii dicunt ideo iussisse expungi, quia Cajetanus non satis fideliter interpretatus fuerat D. Thomam; nam existimavit S. Doctorem putasse reliqua verba esse de essentia simpliciter. Ad id autem quod dicitur, Catechismus tenere contrariam opinionem, hoc non potest clare probari; dicit enim reliqua verba esse solum de substantia, quod quidem potest intelligi, ut explicavimus, vel de integritate, vel de essentia; sed adhærendo penultimæ solutioni omnia adamussim explicantur, & conciliantur.

Dices : Scotus in 4. dist. 8. q. 2. §. De secundo, ait vel ipsa verba, *Qui pridie quam pateretur, accepit panem &c.* esse necessaria ad consecrationem panis & vini, quippe quæ sint verba Christi. Igitur forma essentialis totaliter non sita est in istis verbis, *Hoc est corpus meum &c.*

Respondeo distinguendo: Verba formam antecedentia sunt necessaria ut conditiones sine qua non, concedo; & hoc solum ista ratio probat, quia sunt verba Christi: tum quia Ecclesia vult ea pronuntiare, ut habetur in Missali; hinc graviter peccaret, qui illa vel ex incuria, vel etiam ex contemptu omitteret. Sunt necessaria ut partes essentielles, nego.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Ista sola verba, Hoc est corpus meum: Hic est calix sanguinis mei, sunt de essentia utriusque formæ.

PRIMO QUIDEM ex Evangelistis qui omnes ea referunt, sed non cuncta ad formam calicis consequentia aut saltem eodem modo, & eodem ritu. Matth. 26. habetur; *Hic est enim sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum*: Marci 14. hæc solum: *Hic est sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur*. Luc. 22. *Hic est calix novum Testamentum in sanguine meo, qui pro vobis fundetur*. Ista formæ Missalis verba, æterni, mysterium fidei, desunt, immo nec in Liturgiis reperiuntur, quorum utique non una est lectio.

Secundo : Nec alia commemorant Concilia, maxime Florentinum Sess. ultima, seiscitans enim a Græcis cur orationem formæ adderent, responderunt se nihilominus credere prioribus verbis Christi sanguinem effici.

Tertio : Est unanimitas SS. Patrum doctrina, neque enim Cyprianus Serm. de cœna Domini, Chrysostomus in sua Liturgia, Ambr. L. 4. c. 4. de sacramentis alia referunt verba, loquendo de forma calicis. Quod enim verba laudata sufficiant, illud est argumentum irrefragabile, quia significant quod faciunt, scilicet transubstantiationem.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO : Non est relictus ambigendi locus de Liturgiarum genuinitate, cum sint antiquissimæ, & si quid de requie tum Beatissimæ Virginis, tum sanctorum Martyrum commemorent, hoc intelligendum est de requie extrinseca; licitum est enim a Deo petere ut Sancti ab omnibus tamquam ejus amici, agnoscantur, & ab impiis Hæreticis eorum memoria non exagitur. Non desunt qui autem vocem *requiem* pro eis, ignorantia vel inadvertentia Librarium in textum irrepsisse.

Secundo : Nonnulla adversus formarum convenientiam opponuntur; sed secundum distributionem accommodant, juxta D. Thomam hic art. 3. intelligenda sunt, ita ut quædam essentiam, quædam vero solam integritatem spectent.

Tertio : S. Thomas quandoque dicit eundem verba ad ista, *Hic est calix sanguinis mei*, subsequencia, esse de substantia, sed profecto nomine substantiæ intelligit integritatem, cum hic art. 3. ubi hæc profert, solum de convenientia agat; unde de ejus mente dijudicandum est ex eis, quæ ibidem art. 1. dicit, cum eo loci ex professo tractet de essentia.

SECTIO TERTIA.

Utrum ista verba, Hic est calix sanguinis mei, novi, & æterni Testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum, sint omnia de essentia formæ calicis?

EUCCHARISTIA duplici modo spectari potest, videlicet ut sacramentum, & ut

sacrificium; priori modo considerata, habet pro forma essentiali ista sola verba, *hic est calix sanguinis mei*, ut probatum est in articulo præcedenti; Sed si posteriori consideretur modo, magna est vel inter ipsos nostros Thomistas controversia. Gonetius hic Disput. 7. art. 2. varias pro isto momento sententias refert. Prima asserit totam formam compleri essentialiter in istis verbis, *hic est calix sanguinis mei*, & hæc est inter Theologos communis. Cajetanus, & Joannes a S. Thoma contendunt quatuor ista priora verba: *Hic est sanguis meus* esse quidem de essentia, cetera tamen de substantia, hoc est de integritate. Quidam tertii generis, ut Philippus a sancta Trinitate, & Cornejo volunt esse non solum de integritate, verum etiam de essentia; Labat vero, & Pater Nicolai in Scholiis ad art. 3. D. Thomæ q. 78. propugnant omnia esse de substantia, & essentia formæ, quam quidem opinionem propter reverentiam erga Theologos scholæ Angelicæ ponimus, ut probabilem & sensui D. Thomæ satis affinem: quia tamen fuisse in sectione postuma clare aperuimus S. Thomæ mentem, credimus primam, & ultimam posse consociari, si dicamus formam Eucharistiæ, ut Sacrificium est, omnia verba pro ut sunt in Canone dicenda, formam essentialem exprimere: Unde sit

CONCLUSIO.

Opinio quæ tenet omnia verba esse de essentia formæ Eucharistiæ, ut Sacrificium est, tamquam probabilis propugnari potest.

Probatum rationibus auctoritate Scripturæ & D. Thomæ suffulsi.

PRIMA : Quæ dependent a voluntate Dei, nobis per Scripturas sacras manifestantur: Sed omnia verba referuntur Lucæ 22. in forma calicis, & colliguntur ex Matth. cap. 26. & Marco cap. 14. Ergo &c.

Alteri : Illa verba sunt de substantia formæ, quæ sunt determinationes prædictæ: Atqui reliqua verba talia sunt, quippe quæ determinent quinam sit sanguis, & ad quem effectum detur: Igitur sunt de substantia formæ: ita D. Th. hic q. 78. art. 3. ubi duas circa istud momentum refert opiniones, alteram scilicet quæ dicit posteriora verba non esse de substantia,

tia, seu essentia formæ, alteram vero e contra quæ asserit esse; & huic subscribit, ea ductus ratione, quod sunt prædicationes prædicati. "Quidam enim dixerunt, *inquit*, quod de substantia formæ hujus est hoc solum quod dicitur. Hic est calix sanguinis mei, non autem ea quæ sequuntur: Sed hoc videtur inconveniens: Quia ea quæ sequuntur, sunt quædam determinationes prædicati, id est sanguinis Christi: Unde pertinent ad integritatem ejusdem locutionis, & propter hoc sunt alii qui melius dicunt, quod omnia sequentia sunt de substantia formæ, usque ad hoc, quod postea sequitur, Hæc quotiescumque feceritis, quod pertinet ad usum hujus Sacramenti."

Tertia: Verba formæ faciunt quod significant; hinc debet explicare efficaciam, & effectum Sacramenti, sed nisi adsint omnia verba, non explicatur effectus Eucharistiæ, ut Sacramentum est, quandoquidem explicatur solum per passionem, & sanguinem effusum: & consequenter per reliqua verba, Qui pro vobis, & pro multis effundetur &c. Igitur verba sequentia sunt de essentia formæ Eucharistiæ, ut sacrificium est. Hæc ratio est D. Thomæ, qui ibidem duplicem distinguit effectum, scilicet conversionem vini quæ competit Eucharistiæ ut alimentum, & sacramentum est, alteram vero ut sacrificium est in remissionem peccatorum: Quocirca priora solum verba, Hic est calix sanguinis mei, sunt solum de essentia Eucharistiæ ut sacramentum est, reliqua vero etiam de substantia si consideretur ut sacrificium "Propter hoc *ait*, sicut alii melius dicunt, omnia sequentia sunt de substantia formæ usque ad hoc, quod postea sequitur, Hæc quotiescumque feceritis, quod pertinet ad usum hujus Sacramenti; unde non est de substantia formæ. Et inde est, quod Sacerdos eodem ritu, & modo, scilicet tenendo calicem in manibus, omnia hæc verba profert. Lucæ etiam 22. interponuntur verba sequentia verbis præmissis, cum dicitur, Hic calix novum testamentum est in meo sanguine: dicendum est ergo, quod omnia prædicta verba sunt de substantia formæ: Sed per prima verba, cum dicitur, Hic est calix sanguinis mei, significatur ipsa conversio vini in sanguinem, eo modo quo dictum est in forma consecrationis

"panis: per verba autem sequentia designatur virtus sanguinis effusi in passionem, quæ operatur in hoc sacramento, quæ quidem ad tria ordinatur. Primo quidem, & principaliter ad adipiscendam æternam hæreditatem, secundum illud Hebræorum 1. Habentes fiduciam in introitu Sanctorum in sanguine Christi. Et ad hoc designandum dicitur, Novi, & æterni Testamenti. Secundo, ad iustitiam gratiæ quæ est per fidem, secundum illud Rom. 3. Quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius, ut sit ipse iustus, & iustificans eum, qui ex fide est Jesu Christi; & quantum ad hoc subditur, Mysterium fidei. Tertio autem, ad removendum impedimenta utriusque prædictorum, scilicet peccata, secundum illud Hebr. 9. Sanguis Christi emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, id est a peccatis. Et quantum ad hoc subditur, Qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum."

Quarta: D. Thomas in 4. Sent. dist. 8. q. 2. art. 2. questione 1. hoc sibi proponit argumentum contra præsentem opinionem ad 3. his verbis: "Proprietates naturaliter consequuntur substantiam rei: Sed illud quod consequitur substantiam non potest esse factivum transubstantiationis: Ergo cum illa verba quæ sequuntur, designent aliquas proprietates sanguinis, in quem fit transubstantiatio, videtur quod non sint de forma." Hanc difficultatem solvit, non quidem dicendum verba subsequenter esse de integratæ formæ, sed potius asserendo esse partes essentielles. "Ad Tertium, *inquit*, dicendum, quod quamvis illa quæ sequuntur, sint ut proprietates consequentes Christi sanguinem, in quantum huiusmodi, sunt tamen essentielles sanguini Christi, in quantum est per passionem effusus. . . . & ideo illa quæ sequuntur, sunt essentialia sanguini, pro ut in hoc sacramento consecratur, & ideo oportet quod sint de substantia formæ." Audis, *sunt tamen essentielles sanguini Christi, in quantum est per passionem effusus*; igitur essentielles Eucharistiæ, ut sacrificium est.

Quinta sic procedit: Quia Baptismus est fidei Sacramentum, requiritur essentialiter in forma, ut exprimat clare sancta Trinitas. Igitur a simili eo ipso quo Eucharistia est sacrificium, debet clare

re exprimi effusio sanguinis Christi, adeoque verba subsequencia sunt de essentia. Hinc S. Pius V. iussit opinionem contrariam expungi e commentariis Cajetani in articulum tertium quæstionis 78. D. Thomæ, eo quod, ut putabat, non satis attingisset Angelici Doctoris sensum.

Sexta hæc est: Ea verba sunt de essentia formæ; quæ sunt necessaria ad conversionem donorum, nam sacramentum est signum prædicum & effectivum: Atqui S. Thomas propugnat omnia verba sic esse ad transubstantiationem vini necessaria, & hoc contra negantes. Sic loquitur Comment. in cap. 11. 1. ad Cor. Lect. 6. "Circa ista verba quibus Ecclesia utitur in consecratione sanguinis, quidam opinantur quod non omnia sint de necessitate formæ, sed solum quod dicitur, Hic est calix sanguinis mei, non autem residuum quod sequitur, Novi & æterni Testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Sed hoc non videtur convenienter dici. Nam totum illud quod sequitur est quædam determinatio prædicationis. Unde & ad ejusdem locutionis sententiam seu significationem pertinet. Et quia ut sæpe dictum est, formæ sacramentorum, significando efficiunt, totum pertinet ad vim effectivam formæ. Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJICIES: Illa sola verba sunt essentialia formæ Eucharistiæ, quæ faciunt quod significant: Atqui illa sola verba, Hic est calix sanguinis mei, uti talia habentur, cum, his prolatis, fiat conversio vini in Christi sanguinem: Igitur illa sola verba sunt essentialia.

Respondeo distinguendo minorem: Verba præcedentia sola sunt talia, respectu Eucharistiæ, ut sacramentum est, concedo: ut sacrificium, nego. Cum autem Eucharistia sit essentialiter sicut sacramentum, sic & sacrificium, dubio-procul debet exprimi effusio sanguinis Christi: Hinc Sacerdos qui omitteret verba subsequencia, totam formam repetere teneretur.

Instabis: Atqui præcedentia verba sufficienter explicant rationem sacrificii. Igitur subsequencia ad hoc prorsus inutilia sunt. Probatur subsumptum: Juxta Theologos Angelicæ Scholæ, sacrificium perfecte explicatur eo ipso quo sanguis se-

paratim ponitur vi verborum a corpore: Igitur eo ipso quo præcedentia verba consecrant separatim vinum a pane, sufficienter exprimunt sanguinis effusionem.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Sufficienter explicatur sanguinis effusio per factum eo ipso quo vinum separatim a pane consecratur, concedo: per expressionem, nego: cum autem verba ex ipso S. Thomæ significandi vim apud homines obtinuerint, non sufficit factum, seu consecratio separata vini a pane, ad designandam separationem animæ Christi a corpore, facta per sanguinis effusionem, sed prærequiritur, ut verba formæ hoc ipsum expriment.

Urgebis: Illa verba, v. g. 1. Cor. 11. Quod pro vobis tradetur, supponunt effusionem sanguinis; quod enim tradetur pro nobis non nihil refertur ad sacrificium: Igitur saltem omnia verba non sunt de essentia formæ.

Respondeo distinguendo: Illa verba quod pro vobis tradetur, supponunt effusionem, & habent necessariam relationem ad illam, concedo: secus, nego. Non quæcumque effusio sanguinis, sed ea quæ fit pro redemptione habet rationem sacrificii, cum Christus eo solum sine passus sit; ut nos & a peccato, & a morte æterna redimeret; unde cum relativa sint simul natura, & cognitione, eo ipso quo debet exprimi effusio sanguinis, necessarium est & explicare quo sensus fusus sit, & ideo etiam illa verba, quod pro vobis tradetur, dicuntur essentialia formæ Eucharistiæ, ut sacrificium est.

Replicabis: Orientales vere conficiunt Eucharistiam & ut sacramentum, & ut sacrificium est: Sed in forma Liturgiæ non habentur omnia verba: Et probatur. In Liturgia sancti Marci habetur solum, *Corpus meum est hoc: Sanguis meus est hic:* In Liturgia S. Matth. & Pastoris, *Hoc caro mea est. Hoc sanguis meus est* sic testatur Cardinalis De Lugo hic disput. 11. Sectione IV. n. 6. se accepisse ex Missali Manuscripto Maronitarum. Ergo &c.

Respondeo Gonetius hic disput. 7. art. 2. §. 4. Christum reliquisse Ecclesiæ potestatem determinandi totam formam calicis & ideo juxta diversas Ecclesias propter disciplinam diversam, utque diversimode exprimi sanguinis effusionem.

Respondeo II. negando subsumptum. Ad pro-

probationem dico, fidem non esse absolute adhibendam in hoc puncto Cardinali De Lugo, qui forte illulus est a Maronitis, cum in Liturgiis Orientalibus a Renäudotio, duobus in quarto voluminibus collectis, verba subsequencia saltem magis explicativa adsint. Et vero in Liturgia sancti Jacobi habetur, *Hic est sanguis meus novi Testamenti qui pro vobis, & pro multis effunditur, & datur in remissionem peccatorum*: in Liturgia sancti Marci: *Hic est enim sanguis meus novi Testamenti, qui pro vobis, & pro multis effunditur & distribuitur in remissionem peccatorum*: in Liturgia sancti Basilii, *Hic est sanguis meus novi Testamenti, qui pro vobis, & pro multis effunditur in remissionem peccatorum*: in Liturgia cuius auctor dicitur esse D. Matthæus, *Hic est calix sanguinis mei, qui pro vobis effundetur, & pro redemptione multorum. Amen.* In Missa Mozarabica, *Hic est calix novum Testamentum in meo sanguine, qui pro vobis effundetur.*

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Omnia verba sunt de essentia formæ, ut Eucharistiæ Sacrificium est.

PRIMO: Quia determinant formam, quatenus vim habent exprimendi rationem sacrificii, quæ est a conceptu Eucharistiæ inseparabilis.

Secundo: Sic propugnat S. Thomas hic q. 78. art. 3. ubi expresse dicit illa verba esse de substantia formæ, propter quod, eodem ritu proferuntur: si vero aliqua omissa sint, ex præcepto Ecclesiæ Sacerdos tenetur repetere formam, quod certe præceptum non urgetur, si omnia non essent de essentia.

Tertio: Iussit S. Pius V. opinionem istam contrariam e commentariis Cajetani expungi, ut D. Thomæ menti minus conformem.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM.

ET RESOLUTIONUM.

PRIMO: Ratio sacrificii tacite quidem exprimitur, quatenus consecratio panis fit separatim a consecratione vini: Sed non expresse, cum sola verba ex S. Thomæ obtinuerint significandi principatum.

Secundo: Neque vero negamus ista verba, *Hic est calix sanguinis mei*, significare conversionem vini in sanguinem, sed hoc spectat Eucharistiam ut sacramentum, sub quo respectu est alimentum; at ulterius consecratio utrinque substantiæ debet explicari per modum sacrificii, cum Eucharistiæ consecratio per se primo rationem sacrificii importet.

Tertio: Tamen omnia verba arithmetice non reperiuntur in Liturgiis Orientalibus, adlunt tamen sufficientia quæ rationem sacrificii clare exprimunt: Unde ad summum inde tantummodo sequeretur, omnia omnino verba subsequencia ad essentiam non pertinere, sed dubio-procul illa quæ explicant effusionem sanguinis, & passionem in remissionem peccatorum, debent adesse, ut quid sacrificii essentiale.

SECTIO QUARTA.

Utrum citra errorem propugnaretur Eucharistiam fieri posse, omisiss verbis Evangelicis, per invocationem Spiritus sancti, & Preces?

Vvaldenses, si credamus Sylvio, Eucharistiam posse confici sola orationis Dominicæ recitatione autumant. Arcudius Lib. 3. de Sacramentis cap. 28. scribit Nicolaum Cabasilam in expositione Liturgiæ cap. 27. 29. & 30. Marcum Ephesiorum Antiletem in opusculo, cujus hic est titulus, *Quod non solum a voce Dominicorum verborum sanctificantur divina dona, verum a consequente oratione, & benedictione Sacerdotis*, in eo fuisse errorem, quem etiam non nihil affingit Simeoni Archiepiscopo Thessalonicensi, & Samonæ Archiepiscopo Gazæ.

Si de Protestantibus instituiamus Sermone, Bucerus Comment. in caput 26. Matth. non sine temeritate verba Christi, ad consecrationem nihil conducere ait. "Dominus enim, inquit, iussit panem frangere, & manducare, sed non iussit dici super panem. Hoc est corpus meum." Calvinus L. 4. instit. cap. 17. §. 29. admittit quidem verba Salvatoris, sed ea conditione, ut se habeant mere per modum concionis, & instructionis, hinc & in formula de Sacramentis administrandis præscribit Lessonem ex cap. 11. 1. Cor. desumptam. Lutherus vero L. de abroganda Missa privata, tum &

in libro contra Regem Angliæ, & in formula Missæ pro Ecclesia VVitembergen- si, asserit nedum verba Christi, sed & preces totius Liturgiæ esse ad consecrationem necessaria. Idem propugnat Kemnitius apud Bellarminum L. 4. de sacramento Eucharistiæ c. 12. Quidam etiam Theologi nostris temporibus hanc perversam doctrinam, sed incausum, disseminare tentarunt. Contra quos omnes sit

CONCLUSIO.

Eucharistia non aliis, quam Christi verbis confici potest, nec citra errorem per solas preces fieri posse, quis propugnaret.

Probatur multis argumentis.

Primum argumentum, ex Scriptura sacra deducitur.

Tametsi istud momentum ex probationibus omni exceptione dignis, ubi de formis, colligatur, operæ tamen premium est, ne aliquis in posterum obrepat error & contentio fiat; hoc dogma in particulari probare, unde si argumentor. Illud non potest citra errorem propugnari quod manifeste sacris Scripturis adversatur. Atqui contendere Eucharistiam posse fieri: omisiss verbis Evangelicis, per solas preces, & Spiritus sancti advocacionem, est contradicere Scripturæ sacræ, quæ non precibus, sed solis Christi verbis, *Hoc est corpus meum, Hic est calix sanguinis mei*, confici Eucharistiam asserit. Ergo &c. Probatur minor: Matth. 26. habetur, *Accipite, & comedite, hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit: & dedit illis dicens, bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis meus.* Non ablimili modo S. Marcus c. 14. S. vero Lucas c. 22. referunt utramque formam. Porro de fide est Christum, I. tunc consecisse Eucharistiam. II. Non alias fuisse preces, sed statim & absque mora dixisse discipulis suis, *Hoc facite in meam commemorationem*. III. Ex hoc sequitur nihil aliud requiri ac consecrationem Eucharistiæ. IV. Textum Evangelii sic interpretantur Ambrosius Lib. 4. de Sacramentis c. 4. Chrysostomus homilia de prodicione Judæ, & alij Patres infra citandi: Ergo &c.

Confirmatur: Hoc intercedit discrimen inter formam istius Sacramenti, & ce-

terorum sacramentorum formas, quod illa nedum institutionem, sed & ipsius sacramenti confessionem contineat: Igitur Eucharistia non aliis, quam Christi verbis fieri potest.

Rursus confirmatur, & eadem Scriptura explicatur. Non licitum est aliquid addere Scripturæ: Sed Scriptura laudata refert formam determinatam in individuo, immo vel ipsa forma Baptismatis multo magis individuata, quandoquidem tametsi Christus mittendo discipulos præcepit eis baptizare, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, reliquit, tamen Ecclesiæ potestatem, ut minime pronuntiaret formam dicendo, vel Ego baptizo; vel etiam. Baptizatur servus Christi: At vero inquit Ambrosius L. 4. de Sacramentis c. 4. cum Minister venit ad consecrationem, Jam non suis sermonibus Sacerdos, sed utitur sermonibus Christi: Ergo &c.

Verum quod celeberrimum est, habemus ipsum Apostolum Evangelii interpretem, qui I. Cor. 11. erudiens fideles de fide Eucharistiæ, omisiss quacumque oratione, & prece, uti ab ipso Christo didicerat, ait, *Ego enim accepi a Domino quod & tradidi vobis, quoniam Dominus Jesus in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens fregit & dixit: accipite & manducate: Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur: Hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem, postquam cenaritis dicens: hic calix novum Testamentum est in meo sanguine. Hoc facite quotiescumque bibetis, in meam commemorationem.* Tum absolutis istis formis, quibus solis contendeat fieri Eucharistiam, suum convertit sermonem & ad dispositiones requisitas, & ad fructus spirituales de Eucharistia percipiendos. Audis, & vides ex ipso Doctore Gentium, Eucharistiam non aliis quam verbis Evangelicis posse fieri, quod constat tum ex institutione, tum ex vivæ vocis Christi oraculo, qui non alium præscripsit modum conficiendi Eucharistiam: Igitur non citra errorem diceretur Eucharistiam per preces solas, consecrari posse.

Atque vero ne aliquis suboritur ambi- gendi locus, advertendum est controversiam præsentem moveri de verbis solis Evangelicis, ita ut contendamus Eucharistiam nec fieri posse, illis omisiss, per preces, vel etiam preces ad verba Evangelica subsequeutes, non concurrere ad

con-

confectionem Eucharistiæ; sed eas, jam perfecte confectam supponere.

*Alterum argumentum, ex Liturgiis depro-
mitur.*

OMNES Liturgiæ tam Orientales, quam Occidentales exhibent corpus Christi realiter substantialiter præsens, sanguinem vero similiter præsentem, ut primum prolata sunt verba Evangelica: Igitur per illa sola verba confici potest Eucharistia: & hunc effectum ulterius orationi, seu advocacy Spiritus sancti tribuere, est aperte adversus Liturgias perniciosam novitatem instituire. Jam probatur Antecedens multis momentis.

Primo: In Liturgia S. Jacobi minoris apud Renaudotium Tom. 2. Liturgiarum pag. 127. sic habetur de Christo: *Gratias agens benedixit, sanctificavit, & fregit, deditque Apostolis suis sanctis, & dixit: accipite, manducate ex eo: Hoc est corpus meum, quod pro vobis, & pro multis frangitur, & datur ad remissionem peccatorum, & vitam æternam*, Populus respondet, *Amen*.

Similiter, & calicem accepit, & gratias agens benedixit, sanctificavit, & dedit istidem Apostolis suis sanctis, & dixit: *Accipite, bibite ex eo vos omnes*, Hic est sanguis meus, qui pro vobis, & pro multis effunditur, & datur ad remissionem peccatorum, & vitam æternam, Populus respondet, *Amen*. Tum Sacerdos subdit, in nomine Christi loquens: *Hoc facite in meam commemorationem: quando communicabitis huic Mysterio, mortem meam, & resurrectionem meam commemorate, donec veniam*. Non alia reperiuntur verba in Liturgia, quæ confectionem Eucharistiæ spirent. Ergo &c.

Secundo, absolutis verbis relatis, populus respondet, *Amen*: sed istud vocabulum non nisi post Mysterium confectum pronuntiatur, & actum fidei quo plebs fidelis testatur ibi agnoscere Christum præsentem denotat. Ergo &c.

Tertio: Tunc fit adoratio Eucharistiæ, ab omnibus circumstantibus, qui audiunt Liturgiam, vel Orientalem, vel Occidentalem. Ergo &c. Audiendus est de hoc momento S. Justinus, qui Apolog. 2. explanans illud *Amen* populi, illum ipse prodit sensum, & sic loquitur: "Apo-
stoli enim in Commentariis suis, quæ
Evangelia dicuntur, ita sibi Jesum

" præcepisse tradiderunt, eum accepto
" pane, cum gratias egisset, dixisse, hoc
" facite in memoriam mei, *Hoc est corpus
" meum*; dixisse etiam accepto poculo,
" cum egisset gratias, *Hic est sanguis meus*
" ... Quo terminato, preces, & Eu-
" charistiam, omnis qui præsens est po-
" pulus acclamat, dicens, Amen &c.
" Peracta vero Eucharistia, & universi
" populi acclamatione, qui a nobis vo-
" cantur Diaconi singulis præsentibus tra-
" dunt communicandum panem Eucharis-
" tatum, hoc est, in Eucharistiam con-
" versum, & vinum & aquam. Ex illo
" Patre absolutis verbis Evangelicis,
" transubstantiatio facta est, Eucharistia con-
" fecta adoratur, cum & populo distribuitur. Ergo &c.

Quarto: Si tunc temporis non fieret adoratio, nihil esset pro ea determinatum, neque enim instans, nec pars assignaretur quando foret facienda, cum non determinaretur quænam preces forent Eucharistiæ consecræ, & quandanam sufficienter forent finitæ, ut corpus Christi realiter adesset in Eucharistia, sicut vel ipsa Christi præsentia nutaret in hoc Mysterio, si semel concederetur confectionem Eucharistiæ pendere a precibus. Quin immo dicendum esset totam Liturgiam esse consecrationis formam, cum illa tam initio, quam sub finem multas contineat orationes, quæ ad omnes personas & specialiter ad Spiritum sanctum, ut in Missa votiva ejusdem sanctus Spiritus dirigeretur: absurdum consequens. Ergo & Antecedens.

In ceteris Liturgiis idem est ritus. In ea quæ nomine S. Sixti Papæ circumferitur similiter habetur, *Accipite, & manducate ex eo: Hoc est nempe corpus meum, quod pro vobis, & pro multis frangitur, & dividitur, ad expiationem delictorum, & remissionem peccatorum, ad vitam æternam*. Populus respondet, *Amen*; similiter & absoluta forma calicis habetur. Idem legitur in Liturgia S. Petri, & in ceteris quæ numero circiter 40. habentur in tomo laudato.

Quinto, Replicatio loquentium iniqua, dicendo per ceteras preces fieri corpus Christi, petit pro ipsis jugulum, cum non sint nisi ad laudem Sanctorum, pro pace viventium, & refrigerio animarum in purgatorio detentarum; quod quidem Ambrosius Lib. 4. de Sacramentis cap. 4. expresse dicit. "Consecratio igitur, inquit,
" qui-

quibus verbis est, & cujus sermonibus?
 „ Domini Jesu. Nam per reliqua omnia
 „ quæ dicuntur, laus Deo defertur: in
 „ oratione petitur pro populo, pro Regi-
 „ bus, pro ceteris. Ubi venit, ut
 „ coniciatur venerabile Sacramentum,
 „ jam non suis sermonibus Sacerdos, sed uti-
 „ tur sermonibus Christi.

De ceteris vero quæ subsequantur. con-
 secrationem utique laus Deo redditur:
 fit memoria Sanctorum, tum & fundun-
 tur preces pro defunctis, ac demum Sa-
 cerdos humiliter Deum deprecatur, qua-
 tenus Sacrificium proficit viventibus, &
 maxime assistentibus, quod quidem uno
 aut altero exemplo ex Liturgiis desumpto
 abique negotio probatur.

In Liturgia S. Jacobi laudati absoluta
 oblatorum consecratione, Sacerdos orat
 Deum, ut sacrificium jam libatum offer-
 rat, pro remissione peccatorum; sic
 enim habetur: *Idcirco sacrificium hoc in-
 crementum offerimus tibi, ut non secundum
 delicta nostra facias nobis.... ut dona san-
 ctificans animas, & corpora communican-
 tium illis, ad ferendos fructus operum bono-
 rum, & ad confirmationem Ecclesie sancte,
 quæ super petram fidei stabilita est.... offer-
 rimus tibi sacrificium hoc incrementum, pro
 Sion matre omnium Ecclesiarum, & pro Ec-
 clisia tua sancta.... memento etiam Domine,
 Patrum nostrorum Piorum, & Orthodoxo-
 rum, Patriarchæ nostri.... Memento Do-
 mine Patrum, & Fratrum, qui nobiscum
 adstant, & orant: & eorum qui a nobis
 migraverunt.... Memento Domine Regum,
 & Reginarum qui veram Religionem pro-
 fiteantur. Reliquæ Liturgiæ non nisi similes
 præcontinent orationes. In Liturgia lau-
 data S. Sixti post consecrationem fit, mul-
 tiplex Memento: Eo quippeloci habetur:
 Nos quoque Domine, infirmi, & peccatores
 servi tui, gratias agimus tibi, & laudamus
 te pro omnibus, & propter omnia. Teglorifica-
 mus, præcipue vero, & primario sanctam,
 & benedictam semper virginem beatam Ma-
 riam Dei genitricem commemoramus. Memen-
 to illius Domine Deus, & per orationes illius
 puras & sanctas, parce nobis & miserere no-
 bis. Oblerve velim advocacionem Spiritus
 sancti, esse post istam orationem qua Sa-
 cerdos orat, ut sacrificium proficit ad sa-
 lutem, adeoque consecratio jam est
 facta.*

In Liturgia Principis Apostolorum im-
 mediate post consecrationem hæc utique
 legitur deprecatio pro fructu sacrificii su-

scipiendo: *Adventum miserationum tuarum
 expectamus Domine, Dominus noster, resu-
 gium peccatorum. Tum & alia illa sequi-
 tur oratio: Miserere nostri Domine, misere-
 re, nostri, & mitte ad nos et solutio Regio,
 & ex Throno tuo infinito Spiritum tuum sanctum.... Et nunc requiescat, & maneat
 super oblationes nostras, & super nos infirmos,
 ut possimus percipere assistat, & radium ad-
 ventus ejus.... ut illabens, efficiat panem
 quidem hunc, corpus salutare, corpus vivifi-
 cum, corpus Domini Dei & Salvatoris nostri
 Jesu Christi, ad expiationem delictorum. Ob-
 serves per ista ultima verba, non intelli-
 gi transubstantiationem fieri, nisi mystice, &
 moraliter pro nobis, qui est fructus sa-
 crificii percipiendus, cum Spiritum san-
 ctum eodem modo illabi super nos, ac
 super oblata, annuntiet oratio, adeoque
 jam supponitur consecratio facta: Quod
 & probat oratio immediate post verba E-
 vangelica prolata, qua petitur, ut sacri-
 ficiam nobis ad remissionem peccatorum
 proficiat. Supponitur igitur jam factum,
 non enim fructus expoliatur & sacri-
 ficiam percipiendus, nisi victima jam sit ob-
 lata & mystice immolata.*

Canon Missæ Latinæ, omnem adimit
 dubitationem, scilicet, quod Patres Græ-
 ci non intellexerint per invocationem sancti
 Spiritus quæ sit in Liturgiis, confici
 Eucharistiam, sed solum nobis prodesset ad
 salutem, adjuvante sancto Spiritu, qui
 adest sacrificio jam litato. Ecclesia enim
 Latina cui obedit Græca post conse-
 crationem, omissa invocatione sancti Spi-
 ritus, ait: *Offerimus præclare majestati
 tue, de tuis donis, ac datis, Hostiam puram,
 hostiam sanctam, hostiam immacula-
 tam, panem sanctum vite æternæ, & cali-
 cem salutis perpetuæ. Supra quæ propitio,
 ac sereno vultu respicere digneris: & accepta
 habere &c.*

Pergit, *Supplices te rogamus; omnipotens
 Deus: jube hæc perferri per manus sancti
 Angeli tui in sublime altare tuum, in con-
 spectu divinæ majestatis tue, ut quotquot ex
 hac altaris participatione, sacro-sanctum Fi-
 lii tui corpus, & sanguinem sumpsimus,
 omni benedictione cælesti, & gratia repleamur:*
 Sequitur postea memento pro de-
 functis, tum recitata oratione Dominica,
 funduntur preces, fit communio, & di-
 mittitur populus.

TERTIUM ARGUMENTUM.

Ex Traditione procedit.

QUÆCUMQUE adversantur Traditioni, uti erronea propellenda sunt: Atqui ex traditione constat Eucharistiam confici solis verbis Evangelicis, nec ullum in ea invenitur vestigium, advocacione Spiritus sancti, & precibus eam fieri: Ergo &c. Probatur minor ex patribus utriusque Ecclesiæ.

Patres Græci.

TAMETSİ ea quæ ex Patribus Græcis pro forma ordinis asseruenda in posteriori articulo protulimus, sufficiant, ad abundantiam tamen juris quædam eorum & aliorum selecta loca juvat hic texere, in primis vero sanctorum Doctorum quos in suas partes adversarii trahere conantur.

Basilii agmen ducet. In quæstionibus breviter explicatis q. 173. sic loquitur de consecratione Eucharistiæ: "De rei veritate certissimos nos reddit fides verborum Domini, qui dixit, Hoc est corpus meum, quod pro vobis traditur, hoc facite in meam commemorationem." Eo loci S. ille Pater nihil aliud pro consecratione præter verba Evangelica exigit; nec ejus sententia cum fide cohereret, si transubstantiatio non verbis Evangelicis, sed ulterioribus precibus fieret. Ergo &c.

Celeberrimum est testimonium S. Gregorii Nazianzeni, qui secunda oratione de Paschate, ait: "Sermonibus, inquit, qui de carne habentur, ne fidem deneges. At inter sermones de carne, præcipui sunt illi Christi, Hoc est corpus meum: illique prolatis a Sacerdote, qui non credit esse verum corpus Christi, sine dubio fidem derogat." Audis non expectandam esse invocationem Spiritus sancti, non preces, sed eum esse a fide alienum, qui absolutis verbis Evangelicis, non credit corpus Christi sub speciebus adesse.

S. Epiphanius in Anchorato circa medium non absimilia profert de Christo consecrante, his verbis: "Voluit per gratiam dicere, hoc meum est corpus, & nemo non fidem habet sermoni. Qui enim non credit esse ipsum verum cor-

pus, excidit a gratia, & salute." Quam verba ponderans Arcudius Lib. 3. de Sacramentis cap. 31. pag. 244. subdit: "Ergo in statu damnationis sunt qui post illa verba Dominica non credunt esse ipsum verum corpus Christi, sed expectant nescio quas preces humanas ut fiat. Neque enim sancti Patres magis de præterito Sacramento corpus Christi continentem ac manibus Christi exhibitum loquebantur; quam præsens sacramentum intelligebant."

Concinit Chrysostomus Homil. 82. in Matth. & Homilia 60. ad populum Antiochenum, ubi de Christo Eucharistiam conficiente instituens sermonem ait: "Quoniam niam ergo ille dixit, Hoc est corpus meum, nulla dubitatione teneamur, sed credamus, & mentis oculis illud aspiciamus." Rursus Hom. 82. in Matth. "Non sunt humanæ virtutis hæc opera; qui tunc in illa cæna confecit, ipse nunc quoque nobis operatur. Ministrorum nos ordinem tenemus, qui vero hæc sanctificat, & transmutat, ipse est." Igitur ex Chrysostomo fide tenendum est corpus Christi realiter esse in Eucharistia ut primum Sacerdos dixit, Hoc est corpus meum; Hinc si aliquid ulterius expectandum foret, nullus fide tenere mysterium deberet, donec accederent preces, & invocatio Spiritus sancti.

Mitto ceteros Patres Græcos, qui similia loquuntur, ut Dionysius L. de Ecclesiastica Hierarchia cap. 3. Irenæus L. 5. adv. Hæc. c. 2. Justinus Apol. 2. Gregorius Nyss. orat. Catech. cap. 37. Damascenus L. 4. de fide orthodox. cap. 14. Eusebius Emisenus Serm. de corp. & sang. Domini, qui omisso precibus, simpliciter & absolute ait consecrationem fieri solis verbis Domini: "Invisibilis Sacerdos, inquit, visibiles creaturas in substantiam corporis & sanguinis sui verbo suo secreta potestate convertit."

Patres Latini.

Non injucundum erit hic alternata vice ista Ambrosii verba texere L. 4. de Sacramentis cap. 4. quibus, retorto telo, præoccupat difficultatem, & veritatis inimicos confodit; allatis enim verbis Evangelicis, quibus dicit confici corpus Christi, subjungit: "Per reliqua omnia, quæ dicuntur, laus Deo deferatur; oratione, petitur pro populo &c."

Sub-

Subscribit S. Augustinus Sermone 28. de verbis Apostoli: "Ante verba Christi, quod offertur in altari, panis dicitur. Ubi Christi verba depraempta fuerint, jam non panis dicitur, sed corpus appellatur. Quæ quidem sancti Doctoris sententia falsa foret, si aliquid ulterius ad consecrationem exigeretur.

Gaudentius Brixianus Tract. 2. de Exodo suum addit calculum: "Quod, inquit, annuntiatum est, credas, quia quod accipis, corpus est illius panis cælestis, & sanguinis est illius sacre vitis. Nam cum panem consecratum, & vinum Discipulis suis porrigeret, sic ait, *Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus.* Credamus, cui credidimus; nescit mendacium veritas. Sed quæso ubi veritas? Nisi in Eucharistia, ubi corpus Christi realiter præsens est, statim atque prolata sunt verba Evangelicæ; nam motivum actus fidei nostræ juxta Gaudentium in eo maxime situm est, quod ipsa verba Evangelicæ sine ulterioribus precibus conficiant corpus Christi: Similia loquuti sunt Patres Latini, ne uno quidem excepto, ubi de consecratione Eucharistiæ sermonem habent.

Quantum argumentum ex definitione Concilii Florentini procedit.

Quod a judicio comparativo definitum est, non remanet circa controversiæ caput ambiendi locus: Atqui a judicio comparativo, occasione quorundam recentiorum Græcorum obstrepentium, declaratum est per sola verba Evangelicæ, nusquam vero per invocationem Spiritus sancti, & preces ultiores expectandas, consecrari panem & vinum: Nec Eugenius Papa IV. permisit unionem, & pacem concludit inter Latinos, & Græcos, donec isti concederent consecrationem & transubstantiationem donorum fieri solis verbis Evangelicis: Ergo &c. Probatur minor ex iis quæ tunc adducta sunt pro isto momento inter Græcos & Latinos, quorum omnium historiam hic texere necesse est.

Eorum quæ adducta sunt in Concilio Florentino pro consecratione Eucharistiæ solis verbis Evangelicis faciendâ.

PRIMO, collatione 22. p. 2. n. 5. pag. 1143. Concilii Florentini apud Labbeum Tom. 13. Joannes de Turrecremata proposuit summo Pontifici explicanda duo momenta circa Eucharistiam: alterum de azymo, alterum vero de forma; ea ductus ratione, quod Græci quidam de utroque articulo obstrepent: "Venio, inquit, ad particulam, ubi tangitur forma consecrationis. . . Pauca dicam, quia, neminem credo virum sapientem, qui non debeat suscipere hæc verba plena fide, tamquam auctoritatem ad probandum, quod per sola verba Salvatoris conficiatur corpus Christi. "

Secundo, ibidem pag. 1143. probat auctoritate SS. Chrysostomi, Damasceni, Dionysii, Ambrosii, & Augustini solis verbis Evangelicis, prætermisissis ulterioribus, panem & vinum consecrari.

Tertio, absoluto Theologi sermone n. 6. pag. 1144. hortatur summus Pontifex Græcos ut sicut Latini credunt, sic & ipsi concedant consecrationem panis & vini verbis Evangelicis, non expectando ultiores preces, fieri: "Audivistis quæ dicta sunt ad complacentiam vestram, vobis morem gerendo, non autem ut credamus vos omnes non ea tenere, ut nos, specialiter in consecratione corporis Domini nostri Jesu Christi, quod perficitur verbis Christi. Nec est credendum, quod aliquis Doctor possit dare formam ex verbis visis, sectioni corporis Christi. Viri sanctissimi non aliter crediderunt quam alii, qui omnes tenuerunt, quod solis verbis Domini conficeretur: nec propter hoc ponitur in illa cedula, ut credamus, id vos non credere, sed propter rusticos. "

Quarto, n. 8. pag. 1153. Joannes Turrecremata, jubente summo Pontifice, iteratis probationibus, ostendit verba Christi, non per modum simplicis enarrationis, sed præfate prolata, efficere corpus Christi: tum explicat Patres, quibus Novatores suam volebant firmare sententiam, non esse intelligendos de advocazione Spiritus sancti, & precibus: "De mandato SS. D. N. ait ille Theologus, sermonem, bre-

„brevem facturus paucissimis utar, & rescindendo multa, breviter tangam quæ ad propositum faciunt. Imperator respondens ad proposita per Reverendissimum Dominum Cardinalem, dixit inter alia, quod illa particula, quod Sacramentum conficiebatur ex solis verbis Salvatoris, non poterat ibi in cedula poni. Quæ responsio relata SS. Domino nostro & Patribus sacræ Synodi, tam beatitudo sua, quam Patres non parum admirati sunt, quod hoc dictum reputaretur impossibile, cum hæc additio contineat condiciones quas sancti Patres constituerunt in rebus definiendis per Synodum. Quæ sunt I. veritas II. necessitas, III. utilitas, IV. charitas: quia sine offensâ cujuscumque, quod hæc additio contineat veritatem, pridie ostensum est auctoritatibus sanctorum Græcorum... inducitur auctoritas Ambrosii, quæ manifeste illud ponit, quia post multa ita dicit: Quod dum conficitur Sacramentum, non sinit utitur Sacerdos, sed sermonibus Christi, dicens: *Hoc est corpus meum*. „ Ac demum pag. 1154. probat verba Dionysii, Damasceni, & Basilii non conficere corpus Christi, & sic loquitur; „ Volo ostendere quod verba Basilii non possunt esse forma consecrationis: nec aliquis debet moveri ex illis verbis ad credendum aliter. „

Quinto, Dominus Andreas Archiepiscopus Russiæ pag. 1157. replicavit verba quidem Evangelica inchoative panem corpus Christi facere, complementive vero, id fieri per preces subsequentes Spiritus sancti advocativas, rogavitque de hoc non fieri definitionem: „ Credimus, inquit, „ Dominicam vocem esse effectricem divinorum munerum, & illa vox semper replicatur a Sacerdote... Et ut ita aptetur, invocatur Spiritus sanctus, & supplicat Sacerdos, ut per virtutem Spiritus sancti concedatur gratia, ut vox repetita efficiatur, ita effectiva, ut verbum Dei fuit: & ita credimus consummativam fieri per illam orationem Sacerdotis: & probo quod Dominicæ voces habent operationem, ut semina, quia sine semine non potest effici fructus; ita in hac Dominica voce, tamen ubi cadit semen, eget aliis instrumentis, ut Sacerdotis, altaris, & orationum: unde credimus per hoc vobiscum esse concordēs. „

Sexto, ex his liquet, duas fuisse inter

Græcos recentiores de forma Eucharistiæ sententias, una Cabasilæ contententis verba Evangelica ad consecrationem nihil conducere; sic enim legitur in expositione Liturgiæ cap. 27. „ Pretiosa dona Sacrosanctos consecrat, & totum sacrificium peragitur, cum venerandam illam coenam narravit, & quonam modo? ... orat, & supplicat ut divinas illas voces ipsius Unigeniti Salvatoris nostri etiam ad dona proposita applicet, & suscepto ejus sanctissimo, & omnipotente Spiritu, convertatur quidem panis in ipsum pretiosum, & sanctum ejus corpus, &c. „ Rursus capit. 29. suam explanat sententiam, dicendo verba a Christo semel prolata sufficere pro consecrationibus quæ ad finem usque sæculi faciendæ sunt, nec aliud exigi, nisi ut per preces, & Spiritus sancti invocationem applicentur priora Christi verba in Cœna prolata, ut fiat corpus ejus, itaut nonnisi per modum narrationis, & historiæ primæ Cœnæ verba Evangelica pronuntientur, non secus ac illud fiat semel prolatum, sufficiens sicut ad ceteras creaturas producendas, quæ formatae sunt post creationem cœli & terræ, sicut etiam & omnes generationes subsequutæ sunt ad illas voces: *Crescite & multiplicamini*: „ Dixit Deus, inquit Cabasilas: *Crescite & multiplicamini*, Quid ergo? Post illum sermonem, nullo ad id egemus, & nullo nobis alio opus est ad generis incrementum. „ Sic refert Arcudius Lib. 3. cap. 28. pag. 224. & 225.

Alia vero ceterorum sententia exigit quidem verba Evangelica ut practica, & consecrationis factiva, sed solum inchoative, complementum vero nonnisi per invocationem Spiritus sancti haberi autumat.

Sed nedum prior, verum etiam & ista posterior opinio rejicitur a concilio Florentino. Sic enim ibidem pag. 1157. reponit Turrecremata alloquens Archiepiscopum Russiæ: „ Ego cum magno gaudio audiivi sapientiam tanti Patris, quia audiivi paternitatem suam consistentem quod verbis Salvatoris conficitur sacramentum, & formam verborum Salvatoris esse factricem, & operatricem sacramenti. II. Videbatur dicere quod verba Basilii faciunt per modum virtutis activæ. Orat, inquit, Sacerdos, ut sermo ille prolatus per me habeat virtutem illam transubstantiandi panem „ in

in corpus Christi; & ut hoc sacramentum confunderetur, dicuntur operari verba Basilii. Posuit exemplum de seminibus, quæ licet habeant virtutem activam, tamen egent aliis operationibus, sicut orationis & altaris. Ista quæ paternitas sua dixit, non habent locum &c. Tum probat Basilii, aliaque preces, nullo modo concurrere ad consecrationem.

Septimo; num. 9. consenserunt Græci de dogmate juxta relationem Cardinalis Placentini: "Alia, inquit, pag. 1160. difficultas fuit de azymo, quia etiam apud Græcos aliqui volebant, quod non conficeretur in azymo, dicentes Christum usum pane fermentato: & tandem conclusum est, ut in pane & azymo, & fermentato conficeretur: & rationibus auditis, assenserunt... Fuit orta alia difficultas, quæ quasi perturbavit totum opus, nec unquam hæc quæstio fuit mota. Nim nuntiatio Domino nostro, quod Græci in confessione Sacramenti certis aliis orationibus uterentur, visum est sanctitati suæ, ut sciretur eorum intentio, an tenerent illas orationes esse de substantia consecrationis: & confessi sunt, auditis rationibus nostris, quod semper tenuerunt, quod solis verbis Dominicis conficeretur, & quod putarent anathema, qui aliud crederet, fuit institutum ut hoc poneretur in definitione. Dixerunt, quod hoc non erat necessarium: immo si poneretur, Ecclesia ipsorum reciperet ignominiam, ac si hætenus tenuissent aliud. Unde cum semper fuerimus concordēs; in hac definitio non debet fieri, nisi de dubiis. Tandem sanctissimus Dominus noster dedit heri certos deputatos, & post multos tractatus dixerunt Græci: Ad hoc ut sitis certi de credulitate nostra, videatis Joannem Chrysostomum, qui hoc clare ponit, & sumus parati confiteri publice, quod nos tenemus sicut vos, quod in verbis solis Dominicis conficitur. Unde sanctissimus Dominus noster hoc audito, obtemperavit, ut non deduceretur in dubium, quod nunquam fuit; maxime quia alii Pontifices tentantes reductionem Græcorum, nil aliud ab eis petierunt, nisi ut confiterentur, quod in azymo conficeretur."

His prælibatis non una prioris argumenti minoris probatio effulget, ut omni

patebit legenti. I. Ex Concilio Patres a Turrecremata laudati verba Evangelica exigunt, eaque ut practica ad consecrationem habent, & ultiores preces ab hoc prorsus eliminant: Igitur ex Concilio Florentino, quod per Turrecrematam se explicat, sola verba Evangelica sunt consecratoria: sic habetur pag. 2. collatione 22. n. 5. pag. 1143. his verbis: "Est auctoritas Damasceni Græci sapientis viri, qui in quarto sententiarum suarum dicit quod sola operatione Spiritus sancti ex pane fit caro Christi: Si ergo sola operatione Spiritus, formæ sacramentales sunt operativæ: Ergo solius Dei verbum potest hoc facere. Item ad hoc videtur facere, quod Dionysius Græcus ponit in fine Ecclesiasticæ Hierarchiæ, qui dicit, in consummatis formis sacramentorum operativas esse ex Deo."

II. A judicio comparativo controversia sicut mota, & discussa, sic & finita est: Et vero cum Joannes Turrecremata liquido probasset sola verba Evangelica esse consecratoria; Græci tamen nolebant illi assentiri doctrinæ; sic enim num. 8. habetur pagin. 1153. "Imperator respondens ad proposita per Reverendissimum Dominum Cardinalem, dixit inter alia, quod illa particula, quod sacramentum conficiebatur ex solis verbis Salvatoris, non poterat ibi in cedula poni. Aegre hoc tulit omne Concilium, & sic ibidem legitur: "Quæ responsio relata sanctissimo Domino nostro, & Patribus sacre Synodi, tam beatitudo sua, quam Patres non parum admirati sunt, quod hoc dictum reputaretur impossibile, cum hæc additio contineat conditiones, quas sancti Patres constituerunt in rebus definiendis per Synodum, quæ sunt primo veritas, secundo necessitas, tertio utilitas, quarto charitas, quia sine offensa consensumque, quod hæc additio contineat veritatem, pridie ostensum est auctoritatibus multis SS. Græcorum." In his verbis duo observanda veniunt; Primum quidem, Patres Synodicos contendere, sola Evangelica verba juxta sanctorum Doctorum sententiam, transubstantiationem operari: Alterum vero quod omnes adfuit conditiones ut hoc evadat fidei definitio, hinc stupentes demirantur. Græcos de hoc momento iterum mulstare. Ergo &c.

III. Igitur Eugenius IV. noluit quidquam pro reconciliatione Græcorum concludi, donec ipsi concederent solis verbis Evangelicis per ceterorum exclusionem, consecrationem panis & vini fieri confiterentur; hoc ipsum apparet num. 9. his verbis pag. 1160. "Nuntiatio Domino nostro, quod Græci in consecratione sacramenti certis aliis orationibus uterentur, visum est sanctitati suæ ut sciretur eorum intentio, an tenerent illas orationes esse de substantia consecrationis: & confessi sunt, auditis rationibus nostris, quod semper tenebant, quod solis verbis Dominicis conficeretur, & quod putarent anathema, qui aliud crederet. Audis summum Pontificem ne minimum quidem ab isto dogmate detrahi passum fuisse: Audis vel ipsos Græcos Præfules ita obedire definitioni, ut anathemate percellant eos omnes, qui contrarium propugnari audent. Ergo &c.

IV. Quod ut antiquum fidei dogma haberetur, & hoc ita annuenter Græcis, ut pro infamia ducant, ulteriorem pro isto momento dari definitionem, certe est de fide tenendum. Atqui res sic se habet pro consecratione per verba Evangelica faciendâ; ibidem enim pagin. 1161. hæc verba immediate sequuntur mox laudata: "Fuit institutum, ut hoc poneretur in definitione, videlicet per sola verba Evangelica fieri Eucharistiam, Dixerunt, Græci, quod hoc non erat necessarium: immo si poneretur, Ecclesia ipsorum reciperet ignominiam, ac si hæc tenuissent aliud. Unde cum semper fuerimus concordēs, in hoc definitio non debet fieri, nisi de dubiis. Tandem sanctissimus Dominus noster dedit heri certos deputatos, & post multos tractatus dixerunt Græci: Ad hoc ne sitis certi de credulitate nostra, videatis Joannem Chrysostomum, qui hoc clare ponit; & sumus parati publice confiteri, quod nos tenemus sicut vos, quod in verbis solis Dominicis conficitur. Unde sanctissimus Dominus noster hoc audito obtinuerat; ut non deduceretur in dubium quod nunquam fuit. Attendas velim, doctissime lector, neminem ad illa usque tempora revocasse in dubium aliis verbis quam Evangelicis, Eucharistiam consecrari.

Quintum argumentum ex rationibus Theologicis coalescit.

Quod rationes omni exceptione majores annuntiant, in dubium non debet revocari: Atqui hujusmodi rationes annuntiant per sola verba Evangelica posse fieri consecrationem panis, & vini in Eucharistia. Ergo &c.

Probatur minor multis momentis.

Rationes Joannis Turriseremata.

Varis rationibus ille Doctor collatione 22. n. 5. pag. 1143. & 1144. probat illam minorem, quæ quidem ita solidæ apparere Patribus Synodicis, ut his suavis, veluti dogma antiquum habere statuerint conclusionem nostram.

Prima sic procedit: "Illius verbis Sacramentum conficitur, cujus virtute panis transubstantiatur in corpus Christi. Illa propositio est manifesta verbis B. Dionysii, qui, ut supra jam tetigi, dicit quod in verbis Sacramentorum sunt virtutes operative: sed impossibile est, quod virtute ejusdemque creaturæ, fiat transubstantiatio de pane in corpus Christi: Igitur impossibile est, quod ex aliis verbis quam Salvatoris fiat transubstantiatio.

Altera secundo loco apponitur: "Christus instituit hoc Sacramentum aut perfectum, aut imperfectum: non est autem dicendum, quod imperfectum fecerit, Deuteronomii 32. *Dei perfecta sunt opera*: Perfectio autem consistit in materia & forma: Ergo Christus faciendū dedit perfectam materiam, & perfectam formam.

Tertia: "Forma verborum perficit Sacramentum, sicut diximus in naturalibus, quod forma perficit materiam: ita forma sacramentalis cadens super debitam materiam, perficit Sacramentum. Unde beatus Augustinus dicit, quod forma verborum accedit ad elementum, & perficitur Sacramentum: sed verba nullius Sancti possunt hoc facere. sed Christi solum: Ergo sequitur de necessitate, quod in solis verbis Salvatoris perficitur Sacramentum.

Quarta: "Christus, & Apostoli quæ forma usi sunt in hoc Sacramento? clarum est, quod non verbis in orationibus Basilii, sed verbis Christi, qui

Q hanc

hanc imitationem, & exemplum reliquit, Ergo Iohannis Salvatoris verbis nos debemus uti, „

Quinta: „Unitas Ecclesiae, ait *ibidem*, pag. 1144. necessario fundatur in unitate fidei, & unitate sacramentorum, in iis quæ sunt de substantia sacramenti: hanc non potest mutare Ecclesia, nec totus mundus, nisi Dominus mandaret: Ergo necesse est, ut omnes Fideles conveniant in hoc Sacramento, quod est consummativum omnium sacramentorum, ut dicit Dionysius. Ergo necessarium est quod eadem verba substantia sint apud omnes, quoniam addens aliqua ad verba Christi tamquam de substantia consecrationis, jam mutat speciem formæ Ecclesiae sic est de forma Baptismi inter nos, & vos, quia quicquid de substantia Baptismi, vos & nos habemus. Ita necesse est, ut in nostra cedula si debeat dari doctrina omnibus Fidelibus, & maxime simplicibus qui possent dubitare, an alia verba Sanctorum quæ apponuntur, sint verba de substantia consecrationis, vel non, quod ponatur hoc, quod verbis Salvatoris sit consecratio. „ Ergo &c.

Ultiores Rationes.

PRIMA: Absurdum est dicere, immo & impium, Ecclesiam Fidelibus præcipere actum fidei falsum de Eucharistia elicere: Atqui posita adversa opinione, hoc ipsum Ecclesia præciperet: Et probatur: Vult illa sancta Mater quod credamus corpus, & sanguinem Christi inesse sub speciebus, ut primum absoluta sunt verba Evangelica: & hoc liquet tum ex Patribus laudatis, tum ex praxi Ecclesiae; adstantes enim Missæ fidei confessionem tenentur emittere, & actum fidei elicere, ad talem hostiam terminatum, statim atque animadvertunt Sacerdotem celebrantem pronuntiasse verba Evangelica super oblata, & tamen si expectandæ forent preces ulterioriæ ad consecrationem, fidei actui elicitio subesset falsum: Ergo &c.

Incasum reponeret veritatis adaptati hostes opinionem nostram esse probabilem, & hoc sufficere ad fundandum fidei actum, nam fides annexam habet certitudinem physicam, juxta illud Apostoli Heb. 11. *Ergo autem fides sperandarum substantia re-*

rum, argumentum non apparentium: Hinc probabilem solum certitudinem, subripiendo physicam, illi accommodare, est illam funditus evertere. Ergo &c.

Altera hæc est: Posita probabilitate alterius sententiæ Ecclesia inducit erga Eucharistiam idololatriæ cultum: Sed hoc vel ipsas piæ aures offendit, & est horribile dictum: Ergo &c. Probatum major. Ecclesia demandat Sacerdoti adorare Christum realiter præsentem in Eucharistia in eodem primo instanti quo absoluta sunt verba Evangelica, hoc & præcipit adstantibus: sed ex altera opinione nondum est corpus Christi, sed adhuc expectandæ sunt preces, expectanda & est ad consecrationem Spiritus sancti invocatio: Igitur fieret idololatria; vel ipsa jubente Ecclesia.

Tertia: Opinio erronea & uti talis habita, ac prolignata non potest citra peccatum propugnari: Atqui opinio adversa talis est, & fuit uti talis ab omnibus abjecta, quinimo nusquam Ecclesia passa est hujusmodi sententiam propugnare, sed quando quidam obstrepentes illam ut probabilem vulgare, eos suo perfrinxit stylo censorio. Ergo &c. Probatum minor: in Concilio Florentino insurrexit adversus recentiores Græcos propter istam novitatem, nec reconciliationem voluit eis concedere Eugenius IV. summus Pontifex donec illum ejurarent errorem, & ipsi anathematè percellerent eos qui talia cogitarent, ut liquet ex dictis. Sic enim habetur collatione 22. pag. 1161. „Commissi sunt, auditis rationibus nostris, quod semper tenuerunt, quod solis verbis Dominicis consecraretur, & quod putarent anathema, qui aliud crederet. „

Concilium Tridentinum omnes Protestantes paucis verbis damnat propter errorem circa formam Eucharistiæ, & sic definit dicens: *Corpus quidem existere sub specie panis, & sanguinem sub vini specie, ex vi verborum*. Loquitur de corpore Christi. Quia vero canones ex capitibus desumuntur, posita explicatione huius capite 3. expressius definit Christum vi solum verborum Evangelicorum realiter esse in Eucharistia præsentem. Sic enim pronuntiat *ibidem* can. 1. *Si quis negaverit in sanctissime Eucharistiæ Sacramento contineri vere, realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem una cum anima, & divinitate Domini nostri Jesu Christi, ac proinde totum Christum; sed di-*
xerit

verit tantummodo esse in eo, ut signo, vel figura, aut virtute; anathema sit. Can. 2. idem repetit definiendo veram fidei transubstantiationem in Eucharistia. Can. 3. declarat totum Christum contineri sub unaquaque specie, & etiam sub singulis speciei partibus separatis. Tandem ne remaneat aliquod circa formam Eucharistiae dubium declarat tamquam de fide, consecratione facta, scilicet vi verborum Christi, ut explicat cap. 3. corpus, & sanguinem Christi realiter substantialiter adesse sub speciebus. Et can. 4. ita pronuntiat: *Si quis dixerit, PERACTA CONSECRATIONE, in admirabili Eucharistiae Sacramento non esse corpus, & sanguinem Domini nostri Jesu Christi.... anathema sit.*

Quarta: Academiæ de hoc momento audiendæ sunt: Sed ad nostra usque tempora ne unam quidem inter Catholicos invenies, quæ aut docuerit, aut doceat consecrationem posse fieri, omnis verbis Evangelicis per preces & S. Spiritus invocationem; quin immo omnes earum Theologi contrarium propugnant, in primis S. Thomas hic 1. p. q. 78. art. 1. 2. & 3. Gonetius disp. 7. de forma sacramenti Eucharistiae, art. 2. Cajetanus, Soto, Nugno, Joannes a S. Thoma, Marcus a Serra, & alii qui Liturgias, Concilia & Patres, in eo prorsus sensu quo supra exornavimus, intelligent, uno veluti calamo scripserunt, consecrationem vini, non nisi verbis Evangelicis posse fieri. Ergo &c.

Quinta: Si licitum sit formam Sacramenti ab ipso Christo in individuo determinatam, ita substantialiter immutare, ut aliæ preces ejus loco substituantur, actum est de omnibus nostris Sacramentis, de quibus nihil certi habebimus; cum enim formæ sint de essentia Sacramentorum, ut primum mutant, jam Sacramenta evacuantur: Atqui forma Eucharistiae est ab ipso Christo determinata in individuo, ut nedum Patres, sed & omnes Academiæ Catholicæ propugnant, immo, ut inquit Arcudius L. 3. de Eucharistia, est magis determinata quam forma Baptismi, quam tamen vel ipsi Græci, inquit ille auctor, agnoscunt in individuo determinatam, quandoquidem, ait, non totam Baptismi formam Christus determinavit, sed simpliciter dixit, Matth. 28. *Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris &c.* reliquit vero Ecclesiæ potestatem instituendi ini-

tium formæ. Hinc in Ecclesia Latina Sacerdos dicit, *Ego te baptizo &c.* In Græca vero *Baptizatur servus Christi.* At vero dum agitur de Eucharistia conficienda, jam non suis sermonibus loquitur, ait Ambrosius L. 4. de Sacramentis cap. 4. sed verbis Christi, qui in nomine ejus, nihil detrahendo aut addendo, pronuntiat dicens, *Hoc est corpus meum &c.* Ergo &c.

Sexta: Certum est advectionem Spiritus sancti, & preces in canone adjacentes esse hominum verba; tum quia in sanctis Evangelicis ne quidem indirecte reperiuntur; tum quia etiam in Liturgia Latina, qualem celebramus, desunt: Sed verba hominum non possunt, omnium miraculorum maximum, qualis est transubstantiatio, operari: Igitur impossibile est quod hujusmodi supplicationes formam Eucharistiae efficiant.

Septima: Si preces forent Eucharistiae forma, populus utique cum Sacerdote consecraret, siquidem orat cum eo: erroneum consequens. Ergo & Antecedens.

Ultima, eique demonstrativa hæc est. Ecclesia Latina non foveat ac Græca, adhibet sancti Spiritus invocationem in Missa: sed ne minimum quidem, consecrationis effectivam esse autumat. Et probatur. Immediate post oblationem panis & vini, illam pronuntiat his verbis: *Veni Sanctificator omnipotens æterne Deus, & benedic hoc sacrificium tuo sancto nomine præparatum.* Tum sequitur prælatio, tum Canon, tum & in medio Canonis consecratio per ista verba *Hoc est corpus meum, &c.* hinc præcedentes orationes, non nisi ut præparationes, ad consecrationem, sicut & sublequentes, ad Dei laudem, & ut ad communionem dispositiones habentur. Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJICIES: Illud pro forma consecrationis assumi potest, quod & Apostoli, & summi Pontifices, & priorum sæculorum Patres, uti Eucharistiam consecutum assumpserunt: Atqui advectionem Spiritus sancti, & preces concomitantes, uti verba consecrationis practica; & effectiva assumpserunt: Ergo &c. Probatur minor multis momentis.

I. In Liturgia S. Jacobi, apud Renaudotium Tom. 2. Liturgiarum pag. 33. sic legitur: Sacerdos inclinat dicit invoc-

tionem Spiritus sancti : *Miserere nobis, Deus Pater omnipotens, & mitte Spiritum tuum sanctum ... ut adveniens efficiat panem istum, corpus vivificum, corpus celeste &c.*

II. In Liturgia S. Joannis Evangelistæ, eadem Legitur invocatio ibidem pag. 148. iidem prope terminis.

III. In Liturgia S. Joannis Evangelistæ, eadem invocatio invenitur pag. 165. ubi de Spiritu sancto hæc leguntur : *Ipseque illabatur super hoc Misericordia, & sanctificet illa ... ut illatens efficiat panem quidem istum corpus Christi Dei nostri ... & calicem istum sanguinem Christi Dei nostri.*

IV. Eadem habetur in Liturgia sancti Clementis Romani pag. 199. Dionysii Atheniensis pag. 202. S. Joannis Chrysostomi, pag. 254. ex Missali Caldaico, item in Liturgia S. Basilii pag. 548. & in aliis similiter.

V. Clemens Romanus L. 8. constituit. cap. 13. relatis formis per verba Evangelica, hanc immediate post subjicit orationem : *Memores igitur passionis ejus, mortis, ex mortuis resurrectionis, reditus in caelos, & futuri ejus secundi adventus ... mittere digneris sanctum tuum Spiritum super hoc sacrificium, testem passionum Domini Jesu ; ut ostendat panem hunc corpus Christi tui, & calicem hunc sanguinem Christi tui.* Ergo &c.

Respondeo I. impossibile esse invocationem & preces intelligi de consecratione corporis Christi propter rationes in probationibus allatas, cum in omnibus Liturgiis corpus Christi dicatur confici eucharistice per verba Evangelica, & Eucharistia ab ipso Christo vocetur non panis, sed suum corpus. Adeoque si postea dicatur panis, hoc intelligi necesse est de pane consecrato juxta Ambrosii explanationem L. 4. de Sacramentis cap. 4.

„ Substantia illis est panis & vini. Post „ verba autem Christi, corpus & sanguis „ est Christi. „ Non dicit post preces ; sed post verba Christi. Jam ipsum Christum audiamus in Liturgia sancti Jacobi loquentem ; sic enim habetur : *Deo gratias agens, benedixit, & sanctificavit, & fregit & dedit Discipulis suis sanctis, & Apostolis, dicens : Accipite, manducate ex eo vos omnes, Hoc est corpus meum.* Nullas ulteriores preces sudit Christus, & tamen dicit Apostolis esse corpus suum, ipsi manducaverunt, & receperunt Christum in Eucharistia realiter præsentem, quod ta-

men falsum esset, si advocatio Spiritus sancti ad consecrationem uti essentialis requireretur. Idem est sermo in ceteris Liturgiis.

Respondeo secundo distinguendo : Et per orationes in objectione laudatas, nihil aliud expostulatur, nisi fructus ex sacrificio percipiendus, concedo : & petitur consecratio, & sanctificatio munerum, subdistinguo : passiva, & respectu nostri, concedo : activa seu Eucharistiae consecratoria, nego. Nec refert quod verba posteriora sonent quodammodo consecrationem, quandoquidem Eucharistia supponitur jam facta : Sed orat Sacerdos ut Eucharistia consecrata fiat nobis in salutem, sic Propheta Regius Pl. 4. se exauditum prodit his verbis : *Cum invocarem exaudivit me Deus iustitiae meae ;* & tamen subdit postea quasi non exauditus, *Miserere mei, & exaudi orationem meam.* Non absimile exemplum legitur de re jam facta quasi facienda Marci 5. ubi Christus mulierem quæ ejus fimbriæ contactu a profluvio sanguinis liberata fuerat, sic alloquutus est : *Esse sana a plaga tua :* sicut igitur ista verba Christi non factiva sanitatis jam per contactum vestimenti obtentæ erant, sed solum sanitatis confirmativa, sic invocatio Spiritus sancti non est consecratoria, sed annuntiat consecrationem factam, & fructuose tum Sacerdoti, tum astantibus applicandam.

Ista solutio colligitur ex verbis subsequentibus ad invocationem Spiritus sancti in Liturgia S. Jacobi fratris Domini, ubi immediate post hæc leguntur : *Usque sint nobis, & omnibus qui ex illis accipient, usque communicabunt, ad sanitatem animarum, & corporum, ad fructificationem operum bonorum : ad confirmationem Ecclesie tue sanctæ &c.*

Eadem solutio est Concilii Florentini parte 2. collatione 32. n. 8. ubi respondetur, Canonem Missæ non eundem semper fuisse, sed quondam brevissimum, ubi preces & invocatio Spiritus sancti retinebantur, & tamen Missa, illis ommissis, recte celebrabatur. Sic legitur pag. 8. n. 1154. „ Sanctissimi Doctores de isto „ Sacramento tractantes, in solis verbis „ Salvatoris dicunt confici Sacramentum, „ & una ratio vulgaris ponitur a sancto „ Thoma : Quia idem Canon Missæ non „ est idem apud omnes, nec secundum „ omnia tempora, sed diversa sunt a diversis apposita. Unde Missa nostra dicitur „ citur

„ citur habuisse principium a beato Petro, qui solum in canone dicitur posuisse brevissimam orationem: postea per sanctos Doctores factæ sunt additiones orationum. Ex quibus manifeste arguitur, quod consecratio hujus dignissimi Sacramenti non conficitur verbis Sanctorum, quæ varietatem receperunt, sed verbis Christi, quæ semper uniformiter manserunt. „

„ *Rursus* pag. 1155. ad Liturgiam Basilii, quæ sicut ceteræ Liturgiæ invocationem Spiritus sancti præcontinet, ibidem sic respondetur: „ Oratio Basilii est deprecatoria, ut Deus mittat Spiritum sanctum super nos . . . verba autem precationis non possunt habere operationes activas; nemo potest dicere quod verbis Basilii conficiatur Eucharistia sed verbis Christi. „

„ *Respondet* ad eandem difficultatem Arcudius L. 3. cap. 33. pag. 250. „ Non itaque, ait, in eum sensum orant Patres in Liturgia, quasi consecratio nondum sit perfecta, ut contendebat probare Cabasilas. Si enim hujusmodi deprecatio pro muneribus est indicium, nondum esse consecrata proposita dona, igitur neque illa verba Græcorum, *fac hunc panem*, erunt forma consecrationis. Nam longe post illa, denuo Græci orant pro donis expresse consecratis. Sic enim precatur Diaconus, vel ipse Sacerdos, si Diaconus desit: *pro sanctificatis pretiosis donis Dominum deprecemur*. Neque tantum in his ordinariis per annum Liturgiis, sed etiam idem fit in Præsanctificatis, quas vocant: „ *Pro præsanctificatis pretiosis donis Dominum deprecemur*. Non itaque orant pro consecratione, sed potius pro nostra imbecillitate, atque ut inde utilitatem nos capiamus. „

„ *Replicabis*: Quando Patres universim absque explicatione, aliquid docent, hoc traditionem quæ est fidei regula, & cui refragari non licitum est, asseruit: Sed præter Apostolos, Chrysostomus, Basilii, & universim omnes Patres Græci in suis vicissim Liturgiis dicunt corpus, & sanguinem ex pane & vino fieri per invocationem Spiritus sancti, & una eademque voce illud conclamant, & exposculant: Igitur in sensu obvio concludendum est donorum transubstantiationem ita confici.

Insuper omnium sit illa Spiritus sancti invocatione
Bucay Theol. Tom. VII.

vocatio quæ habetur in Liturgia sancti Joannis Chrysostomi, in qua quidem Sacerdos perfecta consecratione, sic loquitur: *Spiritum sanctum mitte Domine ex habitaculo tuo sancto, illabaturque & requiescat super panem hunc, & misum propositum, illaque sanctificet, neque etiam mundum, & purum efficiat, exaudi me, & panem istum exhibeat corpus Christi Dei nostri*.

„ *Respondet* distinguendo majorem: Si non sit implicantia, & præter patrum auctoritatem accedat Ecclesiæ consensus, ac definitio, concedo: sin minus, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Implicare autem Patres dicere consecrationem fieri verbis Evangelicis, & postea idem corpus fieri precibus, & ad invocationem Spiritus sancti: Unde opponimus Patres Patribus: vel ipsi enim supra laudati, nempe Chrysostomus, Basilii & alii, ingenue fatentur consecrationem fieri verbis Evangelicis, quocirca invocationem Spiritus sancti ab eis superadditam, non alio instituitur motivo, quam ut Fideles ex sacrificio, fructus æternæ vitæ percipiant: Sic censet Concilium Florentinum, quod ipsorum Patrum habemus interpretem; cum enim Archiepiscopus Rusiæ p. 2. collatione 22. contra veritatem sic replicasset: „ Missale quo ultimum est „ traditum a Basilio, & B. Chrysostomo „ ntebamur autem ante tempus schismatis, nec aliqua facta est mutatio: tamen Occidentalis Ecclesia nunquam de „ hoc verbum fecit, videlicet cum suerimus concordes . . . invocatur Spiritus sanctus, & supplicat Sacerdos, ut per „ virtutem Spiritus sancti concedatur gratia, ut vox repetita efficiatur ita effectiva, ut verbum Dei sit, & ita credimus consummativam fieri per illam „ orationem Sacerdotis. „

„ *Respondet* Turcremata negando ad invocationem Spiritus sancti, & preces habere vim effectivam ad consecrandum panem: „ *Ista, inquit*, pag. 1157. quæ Paternitas sua dixit, non habent locum „ propter duo. Primo, ratio dicta est ex me quæ accipiebatur ex ordine verborum Basilii, quia rem perfectam non „ supplico, ut quis perficiat; etiam non „ petimus, sed postquam prolata sunt verba Christi, non sequuntur verba deprecatoria, ut fiat consecratio, sed sequitur deprecatio in canone nostro, ut corpus Christi consecratum fiat nobis „ in vitam æternam. Cum ergo verba

„Basilii sequantur consecrationem, non possunt habere verba deprecationis vim, ut fiat quod factum est. „ Non minus claret sensus D. Chrysostomi, & est sui interpres, quippe qui ibidem dicat consecrationem fieri istis verbis: *Hoc est enim vere corpus meum, quod pro vobis & pro multis frangitur &c.* Hic enim est sanguis meus vere, ipse qui pro vobis & pro multis effunditur &c. Illa autem particula, vere, quam addit, omnem tollit ambigendi locum. Namque si sanctus Doctor exigeret ultiores preces ad consecrationem Eucharistiæ, falsum foret corpus Christi, absolutis verbis Evangelicis, vere esse sub speciebus, ut asserit sanctus Thomas. Quid plura adiciam? accessit iudicium Concilii Florentini; accessit, & sufficiens definitio Trident. Ad auctoritatem Missalis, dictum est non unum & idem fuisse apud omnes Ecclesias. Tempore B. Petri immediate post consecrationem recitabatur Oratio Dominica, tum Communio Sacerdotis sequebatur. Demum remittebantur Fideles.

Repones: Atqui Patres in Liturgiis contendunt advocationem Spiritus sancti, & preces vim activam, & effectivam ad consecrationem operandam saltem consummative habere: Ergo &c. Probatur inceptum: Omnes, ne uno quidem excepto ex Græcis, Eucharistiam vel ipsis verbis Evangelicis absolutis, panem & vinum nuncupant, nec nisi post invocationem Spiritus sancti eam nomine corporis, & sanguinis Christi celebrant: Igitur preces habent vim activam ad consecranda dona oblata.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Eucharistia absolutis verbis Evangelicis dicitur panis mystice, concedo: panis physice per exclusionem corporis & sanguinis Christi, nego antecedens & consequentiam. Hæc explicatio est ab ipsa Ecclesia interprete his verbis: *Panis Angelicus, sit panis hominum*; hoc est ad nostram prodest salutem: Est quoque Concilii Florentini, quod ibidem pag. 1155. solvit difficultatem dicendo panem, quem faciendum postulat in Canone Græco, faciendum esse corpus Christi mysticum, hoc est unionem Fidelium, primo cum Christo, tum inter se ad invicem: „Dicit Basilii, ait *Turrecremata* n. 8. „rogamus, & supplicamus, mitte Spiritum sanctum super nos, & hæc appositum munera, ut nobis sint salutaria, &

„faciat panem hunc, id est ceterorum Fidelium. Istum panem intelligimus corpus mysticum Ecclesiæ. „ *Quia* vero replicaverant Græci, Missale in quo continetur Liturgia, exhibere preces ut Eucharistiæ consecrativas, quod quidem sic credendum erat, eo quod huiusmodi Missale a magno sancto Basilio promanasset, respondet idem Theologus pag. 1144. his verbis: Aliud est dicere, „hoc Missale est unius Sancti; & aliud, „quod sanctus dicit, quod omnibus contentis in hoc Missali consecratur corpus Christi. Non est credendum beatum „Basilium, nec alium Doctorem dixisse, „quod aliis verbis quam Christi consecratur corpus, quantumcumque sint multæ orationes, & preces ibi.

Insses: S. Basilii Lib. de Spiritu sancto cap. 27. distinguit preces a verbis Evangelicis, & ait habere robur ad mysterium consecrandum: „Non enim, inquit, his contenti sumus, quorum Apostolus & Evangelium mentionem facit; „sed & ante, & post alia dicimus veluti magnum robur ac mysterium habentia, quæ ex doctrina scripto non prodita nos accepimus. „Igitur juxta Basilium ex traditione preces habent robur ad mysterium.

Respondeo distinguendo: Preces habent robur ad mysteria nobis applicanda, scilicet ut simus unum cum Christo, & inter nos, juxta illud Apostoli 1. Cor. 10. *Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus omnes, qui de uno pane participamus*; concedo: ad mysteria transubstantiative consecranda, nego.

Arcudius Græcus ibidem c. 29. pag. 232. col. 2. explicat Basilium his verbis: „Neque officit quod Basilii dicat, in offensione panis. Quamquam enim cum recitatur ea verba, non ostendatur panis consecratus populo: tamen Diaconus, dum commemorata verba recitantur, in Sanctuario existens, quavis non videatur a populo, duobus digitis apprehensa stola ostendit panem jam consecratum a Sacerdote; & ille iterum benedicit, non aliter atque fecerat in ipsa consecratione. Idque vocare videtur, offensionem panis. Neque tamen ex ista cæremonia postremæ offensionis concludet aliquis, ut hoc etiam obiter addam, eo tempore fieri consecrationem. Nam ea cæremonia jam antecessit, & potius hæc posterior confirmat priorem. „

In eodem sensu intelligendus est Clemens Romanus, cum L. 8. constitut. cap. 13. referens Canonem Missæ post consecrationem, subdit, Deum optimum, sic alloquens: "Te rogamus ut propitio, sereuque vultu respicias super hæc reposita dona coram te, tu qui nullius indiges Deus. Et tibi complacitum sit in eis ad honorem Christi tui. Et mittere digneris sanctum tuum Spiritum super hoc sacrificium, tessem passionum Domini Jesu, ut ostendat panem hunc corpus Christi tui, & calicem hunc sanguinem Christi tui. Observe velim nec Clericentem, nec Basilium dicere panem Eucharisticum, & jam verbis Evangelicis consecratum produci, sed ostendi.

Insuper: S. Joannes Damascenus dicit expresse Eucharistiam fieri per preces quas habent activam ad productionem corporis Christi in Eucharistia, sicut illa vox Dei, fiat, habuit ad productionem mundi: Ergo &c. Sic loquitur L. 4. de fide orthodoxa c. 14. "Dixit in principio, Producat terra herbam virentem, atque ea etiam nunc orta imbre, fructus suos producit, divino præcepto impulsus, ac roborata. Dixit Deus, Hoc est corpus meum, & Hic est sanguis meus, & hoc facite in meam commemorationem: atqui omnipotenti ipsius præcepto, donec ipse veniat hoc efficitur. Sic enim dixit, donec veniat, quasi dicat, non esse opus ut verba iterentur, satis est quod a Christo semel prolata fuerint. Et pluvia huic novæ segeti per invocationem exiit sancti Spiritus, vis innumbrans. Quem admodum enim quid Deus fecit, id sancti Spiritus opera fecit, eodem modo nunc quoque Spiritus operatio ea quæ naturam superant, efficit.

Rursus ibidem, ait, "Panis, vinumque & aqua per invocationem, & adventum Spiritus sancti supernaturaliter transmutantur in corpus Christi, & sanguinem." Quibus verbis sententia Græcorum recentiorum, & recte explicatur, & non levius confirmatur. Ergo &c.

Respondet primo, opponendo ceteros Patres ipsamque Ecclesiam, & Concilia auctoritati divi Damasceni; dato enim, & non concessio in citata fuisse sententia, non inde sequeretur consecrationem fieri per meras preces, cum apertus sit de

hoc momento Evangelii textus, & Ecclesiæ sententia manifestata, quæ omnibus prævalet, cum hoc fuerit clare in Patribus Latinis, in Canone Missæ, & in duobus Conciliis œcumenicis sicut explicatum, sic & declaratum.

Respondet secundo, opponendo ipsum Damascenum Damasceno; vel in ipso ejus verbis solutio assulget. Igitur L. 4. de fide orthodoxa c. 14. ita loquitur: "Dixit Deus, Hoc est corpus meum, & Hic est sanguis meus, & hoc facite in meam commemorationem. Atque omnipotenti ipsius præcepto donec ipse veniat hoc efficitur. Sic enim dixit, donec veniat. Quæquidem verba contra contradictionem non possunt in alio sumi sensu quam activo ulque ad perfectionem, cum verbis paulo antecedentibus eandem eis tribuat virtutem ac verbo, fiat, quo cuncta Deus produxit: "Dixit, inquit, in principio, Producat terra herbam virentem, atque ea etiam huc orta imbre, divino præcepto impulsus, ac roborata. Dixit Deus, Hoc est &c.

Expressius & sine ambiguitate loquitur ibidem cap. 15. "Sicut, ait, Deus dicendo fiat lux, fecit lucem, ita dicendo, Hoc est corpus meum, &, Hic est sanguis meus, perficit hoc Sacramentum. Audis Damascenum non ulterius verba querere, sin minus comparatio claudicaret.

Acudius pag. 254. hanc tradit solutionem: "Non igitur mirum, inquit, si etiam Sacerdos in sacrificio petat ut fiat corpus Domini, quod jam est factum. Similes enim locutiones per exaggerationem, ecclesiam quandam, ac divinum amorem amanti indicant erga rem amatam. Unde Theodoretus ex sententia Chrysostomi, teste Bessarione, memorati Psalmi locum exponens, non satiatur, inquit, iustus orando, sed supplicans, & impetrans, & fructus rationis colligens, adhuc orando, ac supplicando perseverat, scit enim quanta inde sequatur utilitas. Et hoc non est petere mutationem panis in corpus Domini, ut verba sonare videntur; sed potius confirmationem, & stabilitatem rei jam factæ. Quæ quidem solutione explicantur omnia Patrum Græcorum loca, quæ aliquam præ se ferunt difficultatem.

Rursus idem Auctor ibidem cap. 33. pag. 252. col. 2. sic explicat Basilium:

Q 4 "Sed

" Sed & Basilii Magnus pro nobis facit, qui orat ut Spiritus sanctus veniat, atque ostendat panem ipsum pretiosum corpus, per effectum scilicet sacramentalem in anima iusti. Non secus, ac si aliquis dicat Regi, Ostende & præbe te Regem, hoc est Regia, & præclara facinora; quæ verba accepta sunt a Myſſagoga Clementis. Et ideo concludit Clemens, ut qui eum panem participaverint, in pietate firmentur. "

Hæc solutio mirum in modum asruitur per ista Missæ Latinæ verba, quibus quidem petitur ut fiat corpus, & sanguis Christi, nec tamen sunt nisi per verba Evangelica: *Quam oblationem tu Deus in omnibus, quaesumus, benedictam, adscriptam, ratam, rationabilem, acceptabilemque facere digneris, ut nobis corpus, & sanguis fiat Dilectissimi filii tui Domini nostri Jesu Christi, qui pridie quam pateretur* &c.

Respondeo tertio, distinguendo: Et Damascenus sicut alii Patres per invocationem Spiritus sancti, extenus intelligunt ipsam formam Evangelicam, quatenus opera ad extra communia sunt omnibus Personis, & sicut Filio, sic Patri, & Spiritui sancto tribuitur transubstantiatio donorum, concedo, secus, nego. Sic respondet Turrecremata in Concilio Florentino collat. 22. n. 8. pag. 1154. his verbis: " Ex verbis Dionysii nulla sequitur consequentia, quod aliis verbis, quam Christi confici possit, *Eucharistia*. " Nec dictum Damasceni procedit, quod per invocationem virtutis Spiritus sancti conficiatur, quoniam per invocationem non intelligit Damascenus aliam orationem quæ sequatur verba Christi in confessione, sed invocationem intelligit secundum sententiam Dionysii, formam sacramenti, quæ consistit in verbis Christi. "

Replicabis: Atqui Damascenus intelligit verba Christi nonnisi historice proferri: Igitur tribuit virtutem activam invocationi Spiritus sancti ad transfundenda dona. Probatur subsumptum tribus momentis: I. Quia ibidem assimilat consecrationem faciendam creationi, quæ solo imperio Dei ad omnia sese extendente, facta est: II. Non vult reiterari verba Christi in prima cœna prolata: " Sic enim subdit, dixit, donec veniat. Quasi dicat non esse opus ne verba iterentur. satis est, quod a Christo semel prolata fuerint. "

III. Tribuit specialiter transubstantiationem Spiritui sancto propter ejus invocationem. Pergit ib.: " Et pluvia huic novæ segeti per invocationem existit sancti Spiritus visumbræ. Quemadmodum enim quisquid Deus fecit, id sancti Spiritus opera fecit, eodem modo nunc quoque Spiritus operatio, ea quæ naturam superant, efficit. " Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum, ad probationem respondeo ut supra. Ad secundam distinguo: Non requiritur ut verba iterentur a Christo, concedo: a Ministris, nego. Sensus est, non opus esse ut Christus ipse pronuntiet verba, sicut protulit in prima institutione: Sed satis est, ut Minister ipsius personam gerens, ejus nomine ea pferat super oblata. Ad tertiam; ultima Damasceni verba indicant solum efficaciam verborum Christi: Igitur non minuit, quod tamen contingeret si verba priora, eaque Evangelica consecrationem perfectam non operarentur.

Inſiſtes: Patres Græci non semel vocant Eucharistiam Antitypon, absolutis etiam verbis Evangelicis, nullum vero post invocationem sancti Spiritus: Igitur existimant Eucharistiam nonnisi per preces & invocationem sancti Spiritus, confici. Probatur antecedens: Arcudius Lib. 3. c. 34. hoc ipsum tribuit Basilio; cum c. 35. Damasceno. In Liturgia S. Basilii post illud, *tua ex tuis tibi offerimus*; sequuntur hæc alia verba: " Ideo Domine sanctissimi me, & nos peccatores, & indigni servi tui, quos ipse voluisti ministrare sancto Altari tuo, non propter iustitias nostras, non enim fecimus quicquam boni in terra, sed propter misericordias, & miserationes tuas, quæ effusisti copiose super nos, confidentes appropinquamus sancto Altari tuo, & proponentes antitypa sancti Corporis, & sanguinis Christi tui, te obsecramus, & te postulamus Sanctæ Sanctorum, benedictæ tuæ benignitate, ut veniat Spiritus sanctus tuus super nos, & super propoliet munera ista, & benedicat ea, & sanctificet, atque ostendat panem quidem istum, ipsum pretiosum corpus Christi. " Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Vocant Eucharistiam antitypon plenum & vivum, concedo: vacuum, & inane, nego, Antitypon, seu figura duplex distinguitur: alia in-

inans, ut tabella, alia vero plena, quæ vel ipsa præcontinet veritatem; in quo quidem sensu filius dicitur imago Patris, sic juxta Apostolum Heb. 1. Verbum æternum dicitur figura substantiæ paternæ, scilicet viva, his verbis: *Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus, &c.*

In priori sensu Patres Græci nonnumquam Eucharistiam vocant antitypon, nusquam vero in posteriori. Habemus ipsum Damascenum, & sui, & ipsius Basilii interpretem; namque Lib. 4. de hæde Orthodoxa cap. 14. sic explicat Basilium: "Quod si nonnulli panem, & vinum nominantur *antitypon* signi typum gerentia corporis, & sanguinis Domini, sic, ut Desier Basilius dixit, non post consecrationem, sed priusquam consecratur ipsa oblatio, sic appellantur: Ex illis verbis sequitur ne quidem ullo modo Eucharistiam esse appellandam antitypon.

Habemus & ipsos Patres Concilii septimi generalis sancti Basilii interpretes. Cum enim Iconoclastæ omnes abicerent imagines, & solam Eucharistiam, ut Christi imaginem non colorum lineamentis, sed vivam haberent, ne quis crederet Eucharistiam esse imaginem corporis Christi vacuum, noluerunt istam ullo modo vocari imaginem, nisi ante oblationem consecrationem, & hanc esse Basilii mentem propugnant, "Manifeste ostensum est, *inquiunt*, quod nullibi neque Dominus, neque Apostoli, vel Patres imaginem dixerunt incurrentum sacrificium per Sacerdotem oblatum, sed ipsum corpus, & ipsum sanguinem. Attamen ante sanctificationis consecrationem, quibusdam Patribus pie sane visum est antitypa nominare. Quorum de numero Eustathius est, Orthodoxæ fidei constans, ut scilicet nomen sonat, propugnator, & Arianz infamiæ expugnator. Basilium item ejusdem superstitionis extirpator.... Uno namque, & eodem Spiritu cum loquerentur, hic quidem expuens locum illud in Proverbiis Salomonis, Edite meum panem, & bibite vinum, quod miscui vobis, hæc ait. Per panem, & vinum antitypa membrorum corporalium Christi prædicat; ille vero ex eodem fonte hauriens, ut omnes Sacerdotii mystæ in precatione divinæ oblationis norunt, ad hunc fere modum ait, confidentes

"tuo sacro altari appropinquamus, & proponentes Antitypa sancti corporis, & sanguinis Christi tui, te precamur, & invocamus, & quod deinceps sequitur mentem Patris manifestiorem reddidit, quod antequam sanctificarentur, Antitypa vocata sunt; post consecrationem autem corpus propriæ, & sanguis Christi dicuntur, sunt, atque creduntur."

Respondeo II. ut supra, Patres per invocationem Spiritus sancti, nihil aliud petere nisi quod corpus, & sanguis Christi sint nobis ad salutem, & uniuem; hinc Basilium in Liturgia laudatæ advocat Spiritum sanctum, non ut consecraretur hostia, sed ut ostendatur panem vi transubstantiationis factæ, esse corpus Christi. Quod ne minimum quidem dicit produci, sed per invocationem nobis prodesse, ad vitam æternam. Hæc sunt verba Liturgiæ vocabulum antitypi subsequencia:

"Obsecramus.... ut veniat Spiritus sanctus tuus super nos, & super proposita munera ista, & benedicat ea, & sanctificet, atque ostendat panem quidem istum, ipsum pretiosum corpus Domini & Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi: quod autem est in hoc calice, ipsum pretiosum sanguinem Domini ac Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi, qui effusus est pro mundi vira. Nos autem omnes de uno pane & calice participantem cœdunet invicem in unius Spiritus sancti communionem. Et nullum nostrum ad iudicium, aut condemnationem faciat accipere sanctum corpus, & sanguinem Christi tui."

Replicabis: concilium Florentinum tametsi disceptaverit de hoc momento, nihil tamen de fide determinavit: sed quod non est de fide determinatum, in utramque partem propugnari potest: Ergo &c.

Respondeo I. Falsum esse, Concilium Florentinum non definivisse solam formam Evangelicam, ad consecrandum panem & vinum valere: sic enim habetur pagin. 1160. *Fuit exorta alia difficultas, quæ quasi perturbavit totum opus, unionis, nec unquam hæc questio fuit mota.* Quibus verbis testatur Concilium hanc fuisse primitivæ Ecclesiæ fidem: Unde si terminis litteraliter expressis, non pronunciavit Anathema, sufficiens tamen definivisse censetur, ut primum declarat neminem sanctorum Doctorum, ad hac usque tempora existimasse consecrationem fieri posse in-
invo-

invocatione Spiritus sancti, & precibus Ecclesiae.

Secundo: Graeci, auditis Latinorum rationibus, ita sententiae Concilii adhaerunt, ut anathemate feriendis eise negantes, & obstrictos asseruerint. Sic legitur pag. 1161. *Confessi sunt, auditis rationibus nostris, quod semper tenuerunt, quod solis verbis Dominici conficeretur, & quod putarent anathema qui aliud crederet.* Ea conditione ad unionem recepti sunt; qua conditione? Nisi ut anathema diceretur contrarium propugnantibus: quibus, quæso, verbis, potest melius explicari definitio?

Tertio: Definitionem fidei & factam, & conclusam fuisse nemo negabit nisi hospitem le probet in notitia Concilii Florentini; non scriptam quidem ultro fatemur, sed quare? Audi doctissime lector, propter duo, 1. Quia Graeci cernui exposulavere, ut hæc definitio scriptis non mandaretur, ne vitio & opprobrio vertetur suæ Ecclesiae quod posleri crederent Ecclesiam Orientalem eo cæcitate gradu quondam devenisse, ut transubstantiationem non verbis Evangelicis fieri propugnaret; ecce verba, uti leguntur ibidem Collat. 22. num. 9. pag. 1161. col. 1. *Fuit institutum, ut hoc poneretur in definitione. Dixerunt Graeci, quod hoc non erat necessarium, immo si poneretur, Ecclesia ipsorum reciperet ignominiam, ac si hæcenus tenuissent aliud.* Audis decretum definitionis. 2. Altera ratio cur definitio scriptis non fuerit demandata affertur nemum a Graecis, sed a summo Pontifice Eugenio IV. quod ubi non adest de aliquo dogmate dubium, inutilis sit de eo definitio, cum praxis, & possessio Ecclesiae ita clare annuntiet dogma, ut contrarium propugnantes, evadant fidei hostes. Sic Graeci loquuntur Latinis. *Cum semper fuerimus concordēs, in hoc definitio non debet fieri nisi de dubiis.* Tum summus Pontifex concludit: *Unde, sanctissimus Dominus noster hoc audito obtemperavit, ut non deduceretur in dubium quod nunquam fuit, maxime quia alii Pontifices sentantes reductionem Græcorum, nihil aliud ab eis peterunt, nisi ut conficerentur, quod in azymo conficeretur.*

Quarto: Si quæras præter declarationem Concilii Florentini, ulteriorem definitionem, & expressiorem, audi Tridentinum, quod Sess. 12. c. 3. dicit: "Semper hæc fides in Ecclesia Dei fuit,

"statim post consecrationem verum Dominus nostri corpus, verumque ejus sanguinem sub panis, & vini specie una cum ipsius anima, & divinitate existere." Observe l. eam fuisse semper Ecclesiae idem statim, absolutam consecratione, corpus, & sanguinem Christi adesse sub speciebus: II. Concilium nihil aliud ad consecrationem expere præter verba Evangelica; sic ejus prodit sensum ipsius Catechismus p. 2. de Eucharistia n. 20. his verbis: "Itaque a sanctis Evangelicis, Mattheo, & Luca, itemque ab Apostolo docemur, illam esse formam, Hoc est corpus meum; scriptum est enim: *carnibus illis acceptis Jesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, & dixit: Accipite, & manducate: Hoc est corpus meum.* Quæ quidem consecrationis forma, cum a Christo D. servata sit, ea perpetuo Catholica Ecclesia usa est."

Audis non aliam fuisse in usu, nec esse posse. Idem Catechismus probat verba antecedentia *Accipite & comedite*, non esse de essentia: n. 21. calicis formam refert, tum subijcit: "Quare cum verba illa hoc aperte declarent, perspicuum est, aliam formam constituendam non esse." Deinde vero ait illa postiora verba *Mysterium fidei* explicare quidem præsentiam sanguinis, & fructum, sed supponere veritatem, & consecrationem factam; sic habetur n. 23. "Quod subjungitur, *Mysterium fidei*, non rei veritatem Excludit, sed, quod occulte latet, atque ab oculorum sensu remotissimum est, CERTA FIDE CREDENDUM esse significat." Videas velim esse de fide, quod absolutus verbis Evangelicis adscit corpus, & sanguis Christi, sub speciebus: erroneum igitur est dicere esse probabiliter consecrationem fieri per invocationem Spiritus sancti, & preces subsequentes. Ecce

Ecce ejusdem dogmatis iterata definitio ibidem lectione 13. can. 4. *Si quis dixerit, peracta consecratione, in admirabili Eucharistiae Sacramento, non esse corpus, & sanguinem Domini nostri Jesu Christi. . . . Anathema sit.* Rursus, sess. 22. can. 2. his verbis: *Si quis dixerit, illis verbis, hoc facite in meam commemorationem, Christum non instituisse Apostolorum Sacerdotes, aut non ordinasse, ut ipsi, alique Sacerdotes offerrent corpus, & sanguinem suum; Anathema sit.* Quæ quidem verba hoc faci-

cite, supponunt Eucharistiæ consecrationem verbis Evangelicis jam consecratam, ut primariam actionem, qua Christus sui Sacerdoti divini functus est, ad illam communicandam Apostolis, & ceteris illius in Sacerdotio successoribus.

Quid plura adijciam? Definitionem habes in traditione Patrum utriusque Ecclesiæ, quorum expressa testimonia explanata ab ipso Concilio Florentino retulimus.

Replicabis: Illustrissimus Bossuetus, tenet contrariam opinionem esse probabilem: Ergo &c.

Respondeo tantum virum in ea nonuisse sententia; hinc aut non dixit quæ illi imputantur, aut si dixit, non nisi historice & juxta quorundam recentiorum placita scripsisse credendum est. Ceterum dato & non concessio Meldensium Præslalem similia propugnasse, anteposenda est declaratio duorum Conciliorum Oecumenicorum, Praxis, & possessio Ecclesiæ.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Citra errorem non defenditur Consecrationem fieri posse per alia verba quam per Evangelica.

Primo: Hoc patet ex Evangelistis, qui ne minimum quidem de invocatione Spiritus sancti, & precibus ulterioribus mentionem faciunt. Sed tantum de verbis Christi, ubi agitur de consecratione: certe si ultiores preces necessariæ fuissent, dubio procul eas non omisissent.

Secundo: Nec aliud quidquam exigit Florentinum collatione 22. & Tridentinum Sess. 13. cap. 3. can. 4. & Sess. 22. can. 2. ubi rem sufficienter definiunt de fide, cum huic veritati confirmandæ accedat perpetua fides, & traditio & consensus Ecclesiæ ne dum tacitus, sed & expressus.

Tertio: Nec desunt ad hoc dogma probandum rationes. Namque verbis humanis fieri non potest miraculum inter omnia prodigia maximum, qualis est transubstantiatio: Igitur solis Christi verbis & operatur, & confici potest. Sic credit Ecclesia quæ vult Christum adorari in Eucharistia, ut primum absolutis verbis Evangelicis, elevatur, & ostenditur populo hostia, ut cernuus, & prosternatus Christum in tanto Sacramento tunc præsentem adoret.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESOLUTIONUM.

PRIMO quidem, nec quisquam moveri debet si nonnulli Patres Græci advocent Spiritum sanctum, ut panis corpus Christi, vinum vero ejus sanguis evadant; quandoquidem, non transubstantiationem petunt, sed corpus Christi Mysticum, hoc est, unionem fidelium cum Christo, & fidelium ad invicem: namque Ecclesia fide, & charitate cum Christo conjuncta, teste Apostolo, 1. Cor. 10. dicitur corpus Christi, scilicet mystice, & moraliter.

Secundo: Nec magis proficiunt Novatores, dicendo Eucharistiam vocari a Patribus Græcis antitypon; non enim nisi ante consecrationem isto nomine illam celebrant; sed dato, & non concessio eam utique post consecrationem ab eis sic denominari, citra dubium est illos loquide imagine viva, veritatem corporis Christi non excludente, sed potius concludente; in quo sensu filium Dei vivam sui Patris imaginem appellare non dubitat Apostolus Heb. 1.

Tertio Incassum aliquis replicaret nostram sententiam non fuisse in Concilio Florentino definitam, cum Patres Synodici non acquieverint unioni Græcorum, donec anathema dicerent illis qui contrariam opinionem uti probabilem defendere tentarent. Enim vero summus Pontifex emiserat decretum de definitione, sed expostulantibus Græcis, ne vitio verteretur eorum Ecclesiæ, testantes in hoc cum Ecclesia Latina semper fuisse concordēs, consensus Eugenius IV. definitionem scripto non mandari propter duo: Primo quidem ex eo quod definitio non nisi in dubiis, & controversiis fiat; Græci vero de hoc nolent disputare: Secundo quia compertum habebat illos vera loqui, dum dicebant Ecclesiam Orientalem, in hoc dogmate fuisse semper Latinæ consociatam, cujus rei argumentum prodiit ipse summus Pontifex, asserendo quod quotiescumque reducio Græcorum tentata est, nulla evaserit de forma Eucharistiæ controversia, sed solum de materia, nempe de Azymo.

ARTICULUS SEXTUS.

De Cultu sacrae Eucharistiae.

QUATUOR ad debitum cultum sacrae Eucharistiae concurrunt: Primo quidem adoratio: Secundo, reverentia: Tercio, festivitas: Quarto, devotio: unde sit

SECTIO PRIMA.

Utrum Sacra Eucharistia adoranda sit?

CONCLUSIO.

Sacra Eucharistia cultu laetiae, seu adoratione colenda est.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA sic exponitur: Qui cultu laetiae donatur, ita colendus est ubi realiter praesens est: Atqui Christus cultu laetiae adorandus est, in Eucharistia vero ille idem est realiter, & personaliter, quem Magi in praesepe, Apostoli in Galilea, caecus in urbe Jerusalem illuminatus, adoraverunt: Sic legitur de Magis Matthaei 2. de Apostolis, ibidem 28. de caeco Joannis 9. Ergo &c. Quod autem Christus in Eucharistia sit realiter, & personaliter praesens, fuisse supra ostensum est.

Altera: Ibi Christus adorandus est, quem adorandum esse docet perpetua Ecclesiae Traditio: Atqui res sic se habet: Ergo &c. Probatur antecedens ex usu perpetuo Ecclesiae, In omnibus Liturgiis sacra consecratione Sacerdos, & populus adorant Christum, in Eucharistia. Instar omnium sit Liturgia Missalis Chaldaici, quae sancto tribuitur Chrysostomo, in qua & Sacerdos & Diaconus capitibus in terram inclinat: tremenda Mystra cernui adorant: Sacerdos, Nos Domine servi, peccatores, & insipientes, memoriam agimus omnis periodi dispensationis tuae salutaris, adventusque tui secundi, terribilis, & gloriosi, quem tremantes expavesceamus. Orationem & deprecationem tibi offerimus, & te mediante, Patrem etiam interpellamus dicentes: Diaconus: Miserere. In alia ejusdem sancti Liturgia apud Renaudotium Tom. 2. lit. pag. 252. Diaconus conclamat, ut omnes coram sanctissimo altaris Sacramento se inclinent. Domino, ait, capita nostra inclinemus.

Tertia: Quod definitum est a Conciliis Oecumenicis, sic tenere debemus: Atqui Concilium Trid. Sessiones 13. c. 5. definiivit Eucharistiam esse adorandam; sic enim loquitur: "Nullus dubitandi locus relinquitur quin omnes Christi fideles pro more in Catholica Ecclesia semper recepto laetiae cultum qui vero Deo debetur, huic sanctissimo Sacramento in veneratione exhibeant."

Quarta: Nedom Rubricae, sed & immemorialis Ecclesiae praxis, sed & sancti Patres istum asserunt Eucharistiae cultum: Ergo &c. Probatur minor ex testimonio Patrum utriusque Ecclesiae Orientalis scilicet, & Occidentalis.

Patres Graeci.

S. Athanasius Episc. ad Adelphiolum de cultu Eucharistiae, ait: "Non creaturam, ablit... sed Dominum rerum creatarum incarnatum Dei Verbum adoramus." Porro Patres passim dicunt Christum in altari in Missis quotidianis eatenus spiritualiter incarnari, quatenus per consecrationem in eo consistit: Igitur ibi adoranda est Eucharistia.

Tum S. Chrysostomus homilia 28. ad populum Antiochenum: "Tempore sacrificii, mi frater charissime, non solum homines clamorem illum tremendum reddunt, sed etiam Angeli Domini no genuflectunt &c."

Succinit Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 5. Mystagogica, ubi dicit quod: "Accedens ad Eucharistiam pronus, & adorationis in modum. Cum accedere necesse sit, & iustum."

Theodoretus eundem tenet sermonem Dialogo II. qui inconfusus inscribitur adversus Eurychianos, ubi sic loquitur: "Symbola mystica... intelliguntur ea, esse quae facta sunt, & creduntur, & adorantur."

Patres Latini.

Ceteris accedit Ambrosius Lib. 3. de Spiritu sancto capite 12. explicans enim illa Psalmistae verba adorate scabellum pedum ejus, ait: "Itaque per scabellum terra intelligitur, per terram autem caro Christi, quam hodie quoque in mysterio adoramus, & quam Apostoli in Domino Jesu adorant."

S. Augustinus ejusdem est labii apostola

110. ad Honoratum, ubi interpretans istud Psalmistæ oraculum *manducaverunt, & adoraverunt omnes divites terræ*, cap. 27. ita loquitur: "Manducaverunt, & adoraverunt omnes divites terræ, & ipsi quippe adducti sunt ad mensam Christi, & accipiunt de corpore, & sanguine ejus, sed adorant tantum, non etiam saturantur, quia non imitantur." Scilicet superbi divites, de quibus sermonem instituit.

Non omittendus sanctus Thomas, qui in hymno sacrae Eucharistiae, ait: "Adoro te devote latens deitas, quæ sub his figuris vere latitas &c." quibus positus sequitur istud argumentum. Christus in Eucharistia latens, est verus Deus, cum corpori, & sanguini quæ in hoc Sacramento latent, Verbum sit hypostaticè unitum: Atqui Deus Verbum cultu laudat, & adorationis colendum est; Igitur & Eucharistia, quippe quæ totum Verbum incarnatum contineat, ut definitur sacra Synodus Tridentina Sessione 13. c. 2. Ergo &c.

Quinta ratio: Vel ipsi Protestantes tenentur admittere pro Eucharistia cultum latræ: Ergo &c. Probatur antecedens. Calvinistæ propugnant adversus Lutheranos admittentes realem Christi in Eucharistia præsentiam, in hac hypotheli absque fundamento eos abjudicare sacramentum Eucharistiae latræ cultum. Ita Calvinus de vera Christi participatione contra Heshusium Lutheranum opusculi. col. 1965. eo loci ait Christum esse in Eucharistia adorandum, si sit in ea realiter præsens. Idem propugnat Beza lib. de cœna contra Vvesphalum Lutheranum pag. 245. idem Desleincour in libro cuius titulus *falsus Passor Gallicæ faux Pasteur*, sectione 12. p. 123. idem etiam propugnant Ministri Tigurini in Apologia edita anno 1545. contra ultimam Lutheri confessionem, ubi ultro fatentur, se cum Catholicis Romanis fideliter adoratos Eucharistiae Sacramentum, si crederent verum Domini corpus realiter in eo adesse.

Lutherani multi veritate victi concedunt Eucharistiam esse cultu latræ adorandam in usu, hoc est dum sumitur, alias sibi contradicerent; si enim tunc Christus Deus realiter adesset, etique & adorandus. Hanc pro usu doctrinam tenent, vel ipse Lutherus in formula Missæ, & in libro de verbis: *Hæc est corpus meum*, & alibi; Bucerus in actis colloquii Ratisponensis;

Brintius in Apologia pro confessione Vvitembergensi pericope 2. Kennitius in 2. part. exam. Conc. Tridentini lib. 13. c. 5. Sed ut aliquas habeant in impietate excusationes, subiungunt se adorare quidem Christum in usu Eucharistiae, at non Sacramentum, ne ut falso putant, idololatræ evadant, ut Catholici qui adorando Sacramentum, utique & merum panem, quem ibi remanere consingunt, etiam adorant: Sed recte mentiti sunt in caput suum, cum Catholicis fide teneant inesse solum in Eucharistia corpus, & Christi sanguinem cum ejus divinitate, eo quod panis in corpus, vinum vero in sanguinem Domini conversi sint.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS

Lutheranorum.

OBJICIUNT: Quod est humanum præceptum non obligat saltem de fide: Atqui adoratio Eucharistiae cadit super præceptum mere humanum: Et probatur multis momentis: I. Quidem, nullibi adesset Christi præceptum pro isto cultu. II. Vel ipsi Apostoli dum a Christo in mensa sacramentum susceperunt Eucharistiam non adorando, sed simpliciter ad summum se inclinando acceperunt, & hoc in mensa sedentes, cum illis per nodum cibi inter cœnandum porrecta sit: Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Scriptum est enim Deuteronomii 6. & Matthæi 4. *Domine Deum tuum adorabis, & illi soli servies*. Immo eo ipso quo Christus est Deus, ex jure naturali competit ei adoratio, cum sit omnium Dominus: quod præceptum eleganter explicat Apostolus Hebr. 1. Ubi de Christo differens, ait, *Et adorent eum omnes Angeli Dei*. Hoc ipsum ab effectibus se prodit: dictum est enim supra Christum adoratum fuisse a Magis: hunc cultum explanat S. Chrysostomus in primam ad Corinthios, "Hoc corpus, ait, in præsepe reveriti sunt Magi, & viri barbari, longo itinere confecto, cum timore, & tremore plurimo adoraverunt: imitemur ergo Barbaros &c."

Ad primam probationem distinguo: Nullibi adesset præceptum explicatum pro adoratione Eucharistiae, transeat: implicium, & virtuale, seu etiam naturale, quod ex jure avito Christo debetur, eo ipso quo Deus est, nego.

Ad

Ad alteram probationem sufficit quod Scriptura sacra in uno asserat loco Apostolos adorasse Christum in Galilea : ceterum ad adorationem sufficit submissio mentis, & inclinatio corporis, cum Deum quandoque erecti, quandoque etiam curvati, & prostrati, iusti, & sancti eum venerati sint.

Insistis : Atqui præceptum adorationis est mere humanum & Ecclesiasticum : Ergo &c. Probatur subsumptum : Honorius III. ut habetur capite, Sane de celebratione Missarum, prior instituit adorationem, Eucharistiæ, ejusque cultum : tum Urbanus IV. instituit festum corporis Christi, quod Clemens V. cum Concilio generali Viennensi firmavit, ut habetur in Clementina unica de Reliquiis, & veneratione Sanctorum : Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distingo : & auctoritates laudatæ probant solum summus Pontifex speciale determinasse tempus pro cultu Eucharistiæ, concedo : Et ille cultus non erat debitus, nego. Cultus ex natura rei Deo debetur, adeoque & Christo ubicumque adest : & licet quidam adorationis ritus in aliquo fixo tempore sit ab hominibus, non inde sequitur cultum adorationis esse novum, cum a sæculo Deus sit Deus : Hinc Apostolus Philippensium 2. mirum in modum exaltat adorationis cultum pro Christo, his verbis : In nomine Jesu omne genu flectatur, caelestium, terrestrium, & infernorum. Quod autem festivitates supponant adorationem esse Deo debitam, & in ea fundentur, non unum exat in veteri lege exemplum ; nam festum sortium a Mardocheo, & Esther, sine ullo Dei mandato institutum fuit, & ab omni Synagoga receptum, ut habetur Esther 9. Item festum victoriæ Judith institutum est ab Hebræis seculo Dei mandato, Judith. 16. Idem dicendum de festo Encarnationis a Machabæis instituto Lib. 1. Machabæorum 4. quod vel ipse Christus celebrare voluit, Joannis 10.

Insistis : Si Christus adorandus foret in Eucharistia eo quod ibi adest, ubique etiam esset adorandus, cum ut Deus sit ubique præsens : Atqui nullus Theologus hæc dixerit : Ergo a pari &c.

Respondeo negando sequelam, & paritatem. Ratio discriminis ea est, quod Christus, ut Deus sit personaliter propter unionem hypostaticam cum corpore, &

sanguine in sacra Eucharistia ; in orbe vero terrarum solum per præsentiam generalem, quatenus omnia implet, cuncta videt, & regit, & ei subiecta sunt omnia.

Replicabis : Ad adorationem requiritur certitudo præsentiae Christi in Eucharistia : Sed nullus de hoc certior factus est, cum ignoret num Sacerdos habuerit consecrandi intentionem, vel non : Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem : Requiritur certitudo moralis, concedo : Physica, subdistinguo : ad melius, & pro celebrante, concedo : absolute nego. Certitudo moralis sufficit ad fundandum iudicium prudentiale pro actu morali rite elicendo, & hæc semper adest.

Repones : In casu quod deficeret ex pravitatem ministri intentio illa, jam idololatriæ exponeretur populus : Sed absurdum consequens : ergo & antecedens.

Respondeo distinguendo : Exponeretur idololatriæ materialiter, & per accidens, concedo : formaliter, nego. Populus enim semper intendit adorare solum Christum ; quocirca non esset idololatria formalis.

Repones : Atqui esset idololatria etiam formalis : Ergo &c. Probatur subsumptum. Adoratio terminatur etiam ad species, ut propugnant quidam Theologi : Sed species sunt quid creatum, cui non debetur adoratio : Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distingo : Adoratio terminatur etiam ad species secundum se, & in abstracto sumptas, nego. Ut sunt unum Sacramentum cum corpore, & sanguine Domini subdistinguo ; ita ut non fiat abstractio in adorante, concedo : secus, nego. Ceterum Christus adoratur in Eucharistia cultu absoluto, species vero cultu relativo, & ut habent cum corpore, & sanguine Domini connexionem.

Perfisses : Atqui adorare sacramentum Eucharistiæ idololatriam absolute spirat : Ergo &c. Probatur subsumptum : S. Cyrillus Alexandrinus Nestorium, ut idololatram habebat, eo quod Christi humanitatem adoraret, ut patet ex ejus anathematismis : Sed vi verborum primario, & per se corpus, & sanguis humanitatis sanctæ ponuntur in Eucharistia : igitur ista nullo modo est adoranda.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distingo : Cyrillus habebat Nestorium

florum ut idololatram, eo quod adoraret humanitatem nudam, & a supposito divino separatam, quippe qui Christum, ut purum hominem reputaret, concedo: eo quod præcise adoraret Christum, nego. Non dicimus hominem adorandum, sed Christum, qui est homo simul & Deus.

Dices: Igitur Eucharistia est solum adoranda cultu relativo, & non absoluto, sicut eam colit Ecclesia Romana, inquit Heterodoxi, cum non nisi relative, ad verbum incarnatum colenda sit, eo non ab simili modo, quo sanctam imaginem relative ad prototypum veneramus.

Respondes negando sequelam & paritatem. Ratio discrepantiæ ea est, quod humanitas subsistat subsistentia divina, quæ suum est complementum; hinc & Christus secundum se, & sacramentum Eucharistiæ, in quo continetur, cultu latræ adoranda sunt: at imago non continet personaliter prototypum.

Hæc solutio colligitur ex sancti Athanasii Epistola ad Adelphum, ubi probat Verbum humanitati unitum esse absolute adorandum his verbis: "Non creaturam, absit... sed Dominum rerum creaturam, incarnatum Dei Verbum adoramus. Nam tamen caro ipsa per se pars sit rerum creaturam; attamen Dei corpus effecta est, neque huiusmodi corpus seorsum discriminatum a Verbo adoratione prosequimur, neque Verbum adoraturi, Verbum a carne longe seponimus, sed cum sciamus, ut dictum est, Verbum caro factum esse, hoc ipsum, etiam in carne positum Deum agnoscimus."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Eucharistia est adoranda.

PRIMO: Quia in utroque testamento prædicatur, Deum esse adorandum, Christus autem Deus, est realiter in Eucharistia præsens.

Secundo: Ita de fide definit sacra Synodus Trid. Sess. 13. c. 5. sic propugnant Patres, ut Dionysius de Ecclesiast. Hierarch. c. 3. p. 3. Clemens L. 2. Const. Apost. c. 61. Origenes Homilia 5. in diversa loca Evangelii; Cyrillus Jerof. Catech. 5. Mistagog. Eusebius Emisenus Hom. 5. de Paschate; Greg. Naz. Orat. de sancta Gorgonia.

Tertio: Hoc ipsum indicant Liturgiæ, libri rituales, & rubricæ, nec dissentiant, vel ipsi Calvinistæ, in hypothesi quod Christus sit realiter in Eucharistia præsens, ut propugnamus.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Tamen præceptum de adoratione non sit specialiter factum pro Eucharistia a Conciliis, non silet tamen Scriptura, quæ Deuteronomii 6. & Matthæi 4. sic loquitur: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.*

Secundo: Non est timendum pro idololatria cum cultus terminetur ad Christum, ut latet sub speciebus.

Tertio: Neque ullum facessit negotium, quod S. Cyrillus insinuet idololatriæ Nestorium adorantem Christi humanitatem; enim vero vir pessimus credebatur Christum a divinitate separatum, in qua hypothesi, humanitas sancta non foret cultu latræ adoranda, quandoquidem esset mera creatura.

SECTIO SECUNDA.

Num summa debeatur Eucharistiæ reverentia?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatnr multis argumentis.

Primum argumentum

Ex sacra Scriptura veteris Testamenti depromitur.

A veteri Testamento exordium sumendum est: Abraham Deum alloquens ait: *Gen. 18. Loquar ad Dominum meum cum sim pulvis & cinis.*

Rursus David eundem habet sermonem dicens: *Tamquam nihilum ante te.* Legitur quoque in libro 1. Paralipomenon quod Salomon, Sacerdotes, & populi, tanta erga Deum moverentur reverentia, ut non nisi prostrati super pavimentum in templo propter summam ejus maiestatem quæ repleverat templum, suas funderent preces; hinc & in Psalmo 33. habetur, *Timeo Dominum omnes sancti ejus.* Sed inter omnia pro reverentia erga Deum debita,

bita, celebris est Isaïæ visio cap. 6. ubi legitur, vel ipsum Prophetam vidisse duos Seraphim, velata solum facie præ reverentia coram Majestate divina affantes. *Vidi Dominum*, inquit, *sedentem super solium excelsum, & elevatum; & ea quæ sub ipso erant, replebant Templum: Seraphim stabant super illud: sex alæ uni, & sex alæ alteri. Duabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus, & duabus volabant. Et clamabant alter ad alterum, & dicebant, sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria ejus.* Non omittendum, Josue coram arca Dei prostratum adorasse Deum, L. Jos. cap. 7. Josue vero scidit vestimenta sua, & pronus cecidit in terram coram arca Domini usque ad vesperam.

Ex his sequitur istud argumentum: Gradus isti diversi reverentiæ ad Deum, quem nonnisi, ut potestates Angelicæ trememes juxta Ecclesiæ eloquium colere, & venerari debemus, fundantur maxime in eo quod sit, *Qui est*; hoc est juxta Divum Bernardum L. 5. de Cons. cap. 6. independens, & omnium perfectionum Oceanus, sicut ipse Deus, ait Moyse Exod. 33. *Ego ostendam omne bonum tibi. Quod sim Rex Regum, quod terra plena sit gloria mea, quod sim Dominus vitæ, & mortis*: Sed his omnibus dotibus donatur Christus juxta illud Apostoli Hebr. 1. *Multifariam, multisque modis olim Deus loquens Patribus in prophetis; novissime, diebus istis loquutus est nobis in filio, quem constituit heredem universorum, per quem fecit, & sæcula. Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis suæ, purificationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram Majestatis in excelsis: tanto melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hereditavit.* Cui enim dixit aliquando Angelorum: *Filius meus es tu, Ego hodie genui te*? Sed ille Deus tot motivis venerandus, est realiter in Eucharistia: Igitur sacra Eucharistia ea qua par est reverentia veneranda est, quippe quæ sit arca vivens, in qua concluduntur omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei, domus est panis, & quidem plena Majestatis divini gloriæ; ipse enim Christus est ille Deus quem Seraphim apud Isaïam velata facie venerabantur, juxta illud Chrysostomi Homil. 1. in Isaïam, ubi verba Prophetæ sic interpretatur, *Vidi Dominum*, ait: "Non cogitas quod Ange-

li huic stupenda assistunt mensæ, & hanc cum reverentia circumvallant? Nec mirum; si enim arca quæ non nili erat Eucharistia figura tanto honore, tantaque reverentia apud populum Judaicum habita est, quid dicendum a fortiori de Eucharistia, quæ non manna, & virgam Moyse, sed ipsum Christum Deum præcontinet?

SECUNDUM ARGUMENTUM

Ex novo Testamento fit.

Non unum est ibi erga Eucharistiam reverentiæ argumentum, cum Christus ubique beneficium mediator, & singulorum hominum Redemptor, Rex Regum proclametur. Unam aut alteram Apocalypso sententiam pro isto momento proferre sufficit. Sic enim Propheta cap. 5. de Christo in Eucharistia loquitur: *Vidi, & ecce in medio Throni, & quatuor animalium, & in medio seniorum agnum stantem, tamquam occisum, habentem cornua septem, & oculos septem, qui sunt septem spiritus Dei, missi in omnem terram. Et venis & accipis de dextra sedentis in Throno librum. Et cum aperuisset librum quatuor animalia, & viginti quatuor seniores ceciderunt coram Agno...* Et cantabant Canticum novum, dicentes, *Dignus es Domine accipere librum, & aperire signacula ejus...* dignus est Agnus qui occisus est, accipere virtutem, & divinitatem, & sapientiam, & honorem, & gloriam, & benedictionem. Et omnem creaturam quæ in celo est, & super terram, & sub terra, & quæ sunt in mari, & quæ in eo: omnes audivi dicentes, *sedenti in Throno, & Agno, benedictio, & honor, & gloria.* Tum cap. 4. sub finem habetur: *Procidetis viginti quatuor seniores ante sedentem in Throno, & adorabant viventem in sæcula sæculorum: & mittebant coronas suas ante Thronum, dicentes, Dignus es Domine Deus noster accipere gloriam & honorem, Christus in Eucharistia est Agnus stans, quia est vivens, & gloriosus in sæcula: ibi adsit quasi occisus, eo quod Eucharistia sit ejus passionis memoriale, & verum sacrificium incrementum: habet cornua septem, ut intelligat fidelis Christum paratum esse sese de injuriis & irreverentiis vindicare: habet oculos septem, hoc est, videt cuncta, sive bona, sive mala, quæ in sua sunt præsentia: in iis autem, quos reverentiæ motiva!*

TER-

TERTIUM ARGUMENTUM.

Ex sanctis Patribus, & disciplina Ecclesie.

SANCTI PATRES certatim ad venerationem hujus Sacramenti adhortantur fideles, maxime Chrysostomus Hom. 26. de Sacerdote c. 4. Rursus homilia 28. ad populum Antiochenum, maxime vero in oratione de S. Philogonio ubi hæc loquitur. "Ne brevi quidem spatium emetiri sustines, ut hoc felici spectaculo perfruaris: Nam, si cum fide accellerimus, proculdubio videbimus eum in præsepis jacentem, hæc siquidem mentis vicem explet præsepis: Nam & hic ponitur corpus Dominicum, non quidem de fasciis, sicut tunc sed undequaque Spiritu sancto convestitum."

Rursus Homilia 60. "Inhumatus accendat nemo, nemo crudelis, & immisericors, nemo prorsus immundus. Quæ & similia subindignant magnam erga Eucharistiæ Sacramentum reverentiam."

Motivum aliud reverentiæ a sanctis Patribus celebratum, ut nihil de particulis Hostiæ ludibrio exponatur.

ILLUD summa reverentiâ celebrandum est, quod Patres prædicant tanto honore efficiendum esse, ut præcaveri velint ne Hostiæ, aut corruptantur, aut aliquid ex eis in terram decidat, aut profanationi impiorum exponatur: Atqui sic prædicant Patres, sic Ecclesia: Ergo &c.

Res aperta est pro Ecclesiâ, quæ vel ipsi Laici cuiuscumque sexus permittit deficientibus clericis sumere sacram pyxidem, & hostias consumere, ubi imminet profanationis periculum: hoc utique patet ex modo eleganti quo Ecclesiâ utitur, ad servandam sacram Eucharistiam.

Disciplina Ecclesie.

§. I.

De modis diversis Eucharistiam asservandi.

Non levius annuntiant erga Eucharistiæ Sacramentum reverentiam, modi

Boucat Theol. Tom. VII.

quibus sancta Ecclesia ab omni ævo usa est ad Eucharistiam reverenter asservandam, & vasa pretiosa in quibus reponitur Eucharistia. Dominus Marten p. 1. de Ritibus Ecclesiæ Lib. 1. art. 3. multa de hoc momento eundem scripsit. Mabillonius Comment. ad ordines Romanos pag. 139. tres enumerat modos sacram asservandi Eucharistiam apud Latinos. Primus illeque omnium antiquior est, ut in sacristia servaretur, qui quidem modus ad Gregorii XI. usque tempora videtur perseverasse in Basilica Lateranensi, ut constitutiones editæ pro eadem Ecclesia subindicare videntur; nam numero 18. mensa Domini in sacristia custodiri recensetur: quidam tamen suspicantur nomine mensæ Domini, intelligi mensam, in qua Christus cenam ultimam cum discipulis celebravit, quam quidem inter sacras illius Ecclesiæ reliquias commemorat Joannes Discanus Historicus libro de Ecclesia Lateranensi cap. 3. Posset de hoc intelligi sanctus Hieronymus in capite 4. Ezechielis, ubi ait: "Quare Sacram in quo jacet corpus Christi, qui verus est Ecclesiæ, & animarum nostrarum sponsus & proprie thalamus, seu" &c. &c. appellatur.

Alter modus est, ut sacra Eucharistia in altari principali servetur: qui quidem modus communior est, & his præcipue temporibus floret. De eo mentionem facit Guillelmus Durandus in Rationalis Lib. 1. c. 2. "In quibusdam Ecclesiis, inquit, super altare collocatur arca, seu tabernaculum, in quo corpus Domini, & reliquiæ ponuntur. Observes velim, pro more positum esse apud principales Galliarum Ecclesias, Eucharistiam in pyxide suspensa asservari, ut videre est in Cathedralibus, & Collegiatis. Celebre suppedit de hoc momento exemplum Hugo Flaviniacensis in Chronico Wyrodunensi; eo quippe loci dicit Henricum Imperatorem tempore Richardi abbatibus monachi S. Viti dedisse: "Pyxidem unam de Onichino, in qua servaretur corpus Dominicum dependens super altare. In Italicis tamen Basilicis, ut scribit Mabillonius in itinere Italico p. 186. non suspenditur Eucharistia.

Tertius modus. In Basilica sanctæ Crucis in Jerusalem, & apud Belgas familiaris ille est quo Eucharistia prope majus altare, ad summum Basilicæ patet, &c.

R ab

abique ara supposita, servatur in vasculo patente, adjectis loco ornamentis, quod opus est Francisci Guigonii Cardinalis; in Cathedrali vero Bituricensi Patriarchali neque in altari, neque in vase suspenso Eucharistia reservatur; sed in quodam Pastorio quatuor circiter pedum elevato, in rotunditatem acutam terminato, quali per modum turris, latitudinis trium circiter pedum, ornamentis circumornata, & a parte post habentis velum hinc inde amobile, modo ut occuketur Sacramentum, modo etiam ut populo appareat, ejusque exponatur venerationi. Sicque venerabile Sacramentum est semper venerationi expositum, cum ibi adflet in vaso per modum solis fabricato, qui modus asservandi Eucharistiam, ut nonnulli autumant, est solis Ecclesiis Patriarchalibus proprius.

Fortunatus carmine 25. Lib. 3. ad Felicem Bituricensem scripto, in turrem ejus sic canit.

*Quam bene juncta docent, sacra ut corporis Agni,
Margaritum ingens, aurea dona ferant.*

De ritu servandi Eucharistiam ad latus Evangelii, sic scribit Mabillonius in tractatu de azymo, & fermentato p. 83. Ad latus Evangelii, seu ad Ammonationem partem habebantur quibuldam in locis armaria in quibus Sanctissimum Sacramentum recondebatur, & quidem nos iste usus perseverat in quibusdam Ecclesiis, puta Romae in Ecclesia sanctae Crucis in Jerusalem, in Gallicanis nonnullis, ut Peronae in Patriarchali Ecclesia sancti Joannis Baptistae, & ante decem annos in Basilica Eusebiana, atque in Belgicis plerisque. Concilium Turonense secundum, Canone 3. videtur revidens istum modum, & praecipit enim: "Ut corpus Domini in altari non in imaginario ordine, sed sub crucis titulo componatur." Mabillonius tractatu de azymo cap. 8. & Lib. 1. de liturgia Gallicana cap. 9. in illo sensu interpretatur Canonem, ut corpus Domini non in imaginario ordine, hoc est, in parietibus, aut in thesauris, in quibus, aut celato, aut depicto habebantur imagines, sed sub crucis titulo, qui altari in suprema Ciborii parte appendebat, componatur.

§. II.

De Vasis.

VASORUM in quibus Eucharistia ab ipsa vagiente Ecclesia reposita est, non una fuit figura: Antiquiores, figuram turris aut columbae exprimebant. Turris usus obtinebat in Richomagensi vico civitatis Arvernae; si fidem adhibeamus Gregorio Turonensi Lib. 1. de gloria Martyrum cap. 85.

In Majori Monasterio Turonensi Congregationis sancti Mauri ad haec usque tempora in turre argentea in altari suspensa Eucharistia asservatur. Inter veteres figuras columbas praevivisse turres non sine fundamento multi autumant. Et vero in vita sancti Basilii, quae sub nomine Amphiloii circumfertur, scriptum est, quod idem aliquando sanctus Hostiae, Tertiam partem imponens columbae, aureae pependit super altare. In Monasterio quoque Bobiensi, ut legere est apud Mabillonium in Italico itinere pag. 217. "Habetur vetus columba ex auro, calco, ad reponendum olim viaticum." Quid plura adjiciam? In Fossatensi sancti Mauri Basilica, haecenus Eucharistia columbae inclusa, super altari appenda cernitur.

Porro in tali columba, cortice apixis, corpus Dominicum continens, recondita quondam apud Cluniacenses habebatur: ut Uldaricus l. 2. cap. 30. commemorat. Pyxidem quoque ligneam, & in ea corpus Domini conclium commemorat Rupertus Lib. de incendio Tuitiensis Monasterii cap. 5.

In Veronensi Canonorum Regularium sancti Leonardi Ecclesia, ante trecentos annos in urna eburnea asservabatur Eucharistia, ut refert Paulus ejusdem Ecclesiae Canonicus Regularis epistola 3. quam laudat Mabillonius in itinere Italico pag. 138. Ciborium similiter eburneum vidimus in conventu nostro Sublenni prope Meldenenses, in quo Eucharistia quandoque asservata est. De capsula etiam eburnea & obtesta mentio fit in vita sanctae Clarae Virginis c. 14. apud Surium 12. Augusti. Legitur quoque in historia Episcoporum Antiodorensium cap. 57. Guillelmum Episcopum dedisse Ecclesiae sancti Stephani, Cuppam argenteam quatuor Marcharum de intus, &

„ & deforis peroptime deauratam, ad
 „ reponendum in ea corpus Dominicum. „
 Nunc in Parochia sancti Pauli Parisiorum
 defertur Eucharistia a duodecim Levitis in
 arca per octavas corporis Christi. Tempore
 Gregorii Papæ XI. Romæ servabatur in
 Cophino, ex caeremoniali Petri Amelii c.
 51. & 131. Græci vero in sacculo quem
 muris appendunt, Eucharistiam servant,
 ut habetur L. 3. Perpetuitatis fidei, &
 apud Renaudotium Tom. 3. ejusdem per-
 petuitatis. Quinimmo in Ecclesia Bapo-
 centi in Neustria, vasculum recondendæ
 Eucharistiæ destinatum, seu ut vingo lo-
 quuntur, bursa includitur, sed parietem
 non adhæret.

Disciplina Ecclesiæ.

§. III.

De Renovatione Eucharistiæ.

PRÆTER modum celebrem, & vasa
 pretiosa in quibus sacra Eucharistia servatur,
 ejusdem Eucharistiæ renovatio mag-
 num est erga eam reverentia argumentum,
 quandoquidem eo prius scopo re-
 novantur Hostiæ, ne aut putrescant, aut
 in cinerem abeant, in tanti Sacramenti
 dedecus: Quocirca Episcopi, Abbates, &
 Provinciales in suis vicissim visitationi-
 bus, celebrata Missa, & præsentibus
 purificationibus ciborum detergunt, ut
 videant num ea qua par est reverentia
 asserventur Hostiæ. Decretum Concilii
 Turonensis legitur apud Reginonem L.
 1. de Ecclesiasticis disciplinis cap. 7. ubi
 habetur ut; „ De tertio in tertium diem
 „ semper mutetur Hostia, id est illa a
 „ Presbytero sumatur, & alia quæ ea-
 „ dem die consecrata est in locum sub-
 „ rogetur, ne forte diutius reservata,
 „ murida, quod absit, fiat. „ Commu-
 nis tamen Ecclesiæ Latine usus est, ut
 semel tantum singulis hebdomadis, aut
 ad summum singulis quibusque quindennis
 diebus, Eucharistia, ad Viaticum infir-
 morum reservata, innovaretur, Concinit
 Concilium Rothomagense anno 1702. Ca-
 none 6.

In Lemovicensi Ecclesia, ista quondam
 fuit consuetudo, quam sic delineat MS.
 celebris Abbatis sancti Martialis, illis
 verbis expressa: „ Consuetudo est apud
 „ Lemovicenses propter auctoritatem Cle-
 „ mentis Papæ, de diligentia corporis

„ Domini, ut non solum per Monastè-
 „ ria, sed etiam per omnes Ecclesias pri-
 „ matis Lemovicensis, ne vetustate in-
 „ veniat aliquam putredo in fragmentis
 „ Dominici corporis, renovetur corpus
 „ Domini per duodecim terminos in an-
 „ no, & vetus quod mutatur non nisi a
 „ nostris Clericis sumatur, „ Quæ quidem
 consuetudo in multis Cathedralibus viget.

§. IV.

Modus renovationis Eucharistiæ apud Græcos.

ARCUDIUS L. 3. c. 53. scribit Græ-
 cos non nisi semel in anno in Con-
 gregatione Eucharistiam renovare, resio quod
 Eucharistia ex pane fermentato fiat, ade-
 que citra corruptionem diutius perleve-
 ret, hoc tamen non satis spiritum eam qua
 prosequenda est Eucharistia; reveren-
 tiam; addo tamen cum Renaudoto eos
 impense illam venerari, tancti propter
 Turcarum tyrannidem eam in domibus
 asservare cogantur. Allatus Epistola, ad
 Joannem Morinum de recentioribus tem-
 plis, de hoc momento sic loquitur. „ In
 „ hoc eodem Sacratio pretiosissimum Chri-
 „ sti corpus pro infirmis non certo in
 „ loco, cum id ex arbitrio Sacerdotum
 „ pendat; in muro tamen appenditur
 „ & non sine veneratione asservatur.
 „ Quandoque vero in Ecclesiis pusillis
 „ micellique neque lampade, neque alio
 „ lumine colitur. Id quomodo præpare-
 „ tur, opere me facturum pretium opi-
 „ nor, si paucis expediam. Quinta ma-
 „ gne hebdomadis feria, dum tanti My-
 „ sterii memoria recolitur, Sacerdos in
 „ prothesi solita, majorem panis recentis
 „ partem in commemorationem Christi
 „ ante omnes alias abscondit, & pro mo-
 „ re, ut alias fieri solet, cruce signatam
 „ punctam, & reliquo venerationis cul-
 „ tu cohonestatam tum ceteris particulis
 „ coopertam conservat, quousque, ita
 „ exigente Missæ ordine, ad altare ma-
 „ jus convectam una cum aliis commo-
 „ dat. Postmodum dum Sacerdos com-
 „ munit, quartam illius partem absumit,
 „ tres reliquas summis digitis in
 „ particulas, easque minutas super pater-
 „ nam comminuit, quod aptius commo-
 „ diusque ex pane recenti absolvitur, cum
 „ veterascens, aliis panis humore absum-
 „ ptus, in pulverem, ut ita dicam, sati-
 „ pro, in

scat. Particulas ita digestas velo co-
 optas veneratus, quod superest Mis-
 sæ, absolvit.... Post meridiem regres-
 sus Sacerdos, effusus prius nonnullis
 precibus, venerabundus, Margaritas e
 patena diligenter desumptas in vas li-
 gneum, ubi vero id licuerit argentum
 vel aureum ad Pyxidid inslar elabora-
 tum apponit... Tum demum patenam,
 ne quid in ea ex micis illis remaneat,
 abstergit mufa: *Musa* est tessellula ex
 sponsia, sed ea densissima, & prælo
 compressa, ut obsruantur foramina fa-
 cta, cupis ex una parte brachiolum se-
 rico ligamine eminet, quo digitis de-
 prehenditur, & in eam operam usur-
 patur..... Apte oblatum Pyxome-
 lum, pannoque serico involutum, aut
 saculo inclusum, muro appendunt, &
 luminibus, iisque pro Ecclesiæ modulo
 subaccensis, non sine veneratione con-
 servatur.... in Ecclesiæ vero haud ita
 conspicuus, nec lumen, nec lampas ardet.
 Tum describens quo ritu deferatur Eu-
 charistia ad infirmum, subiicit: "De-
 mum cum opus fuerit, Sacerdos cum
 Diaconorum comitatu, & luminibus
 accensis, Psalmos, & alia pro re enun-
 cians, involuerumque illud saccum de-
 ferens in ægroti, & jam moribundi
 ædes, pergit per viam omnibus etiam
 Turcis si obviam venerint, veneratione
 quadam obstupentibus.... ubi ad ægro-
 tum ventum est, exemptam cum co-
 chleari e pyxomelo margaritam unam,
 vinoque ad hunc usum delato in ædem,
 cochleari persulam, ut emollescat,
 post exactam peccatorum confessionem,
 & supplicationes, tum a Sacerdote,
 tum ab infirmo recitatas, ille infirmo
 porrigit: cui postea bona deprecatur,
 & cum eadem pompa, unde egressi
 sunt, convertuntur, & margaritas re-
 ponunt.

QUARTUM ARGUMENTUM.

*Petitur ex Ecclesiæ attentione, ne aliqua
 particula in terram probabantur.*

ILLUD summa reuerentia afficiendum
 est quod Ecclesia vult, & consulit ab
 omni profanatione etiam involuntaria esse
 immune: Atqui talis est Ecclesiæ so-
 licitudo erga venerabile Eucharistiæ Sa-
 cramentum. Ergo &c. Probatur minor
 ex traditione.

Tertullianus agmen ducet: L. de Coro-
 na militis capite 3. ait: "Calicis, & pa-
 nis nostri aliquid decuti in terram an-
 xie patimur."

Origenes Homilia 13. in Exodum simi-
 lia dicit his verbis: "Nostis qui divinis
 Mysteriis interesse consuevistis, quo-
 modo cum suscipitis corpus Domini
 cum omni cautela & veneratione ser-
 vatis, & ne ex eo parum quid deci-
 dat ne consecrati muneris aliquid dilaba-
 tur. Reos enim vos esse creditis, &
 recte creditis, si quid inde per negli-
 gentiam decadat."

S. Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 5.
 Myst. eandem pro sacra Eucharistiæ reli-
 gionem inspirat: "Cave autem, inquit,
 ne quid inde tibi excidat: quod enim
 amittas, hoc tamquam ex proprio mem-
 bro amiseris. Nam si quis tibi ramen-
 ta aurea daret, nonne magna cum dili-
 gentia illa teneres, cavens ne quid ex
 illis periret, damnumque sustineres? Et
 non multo magis, & diligentius de his
 quod auro, gemmisque pretiosius est;
 ne mica aliqua ex illo cadat, provide-
 bitis?" Ergo &c.

ULTIMUM ARGUMENTUM

*Ex panis in prophanos Eucharistiæ
 infusis.*

Ex punitione cognoscitur Majestas læ-
 sa, & quali reverentia, tum & animi
 obsequio prosequenda sit deprehenditur:
 Atqui magnis afficiuntur castigationibus
 sacre Eucharistiæ prophanos: Igitur
 magna reverentia sicut decet prosequen-
 da est. Probatur minor multis momentis.

Primo, ex figuris veteris Testamenti.

FIGURÆ Eucharistiæ prophanos, magnas luerunt pœnas pro hoc crimine:
 Igitur cum figura annuntiet veritatem, si
 illa veneranda sit, a fortiori & ista. Pro-
 batur antecedens: Arca veteris Testamen-
 ti erat figura Eucharistiæ: Sed Philistinim
 graviter puniti sunt propter irreverentiam
 erga illam, immo & Bethsamitæ pro-
 pter leviores. De prioribus legitur 1.
 Regum 5. Philistinim autem sulerunt arcam
 Dei, & asportaverunt eam a lapide adjutorii
 in Azotum. Tuleruntque Philistinim arcam
 Dei, & intulerunt eam in Templum Dagon,
 & statuerunt eam juxta Dagon. Cumque sur-
 rexisset

rexisse diluculo Azotii, altera die, ecce Dagon jacebat pronus in terra ante arcam Domini ... Aggravata est autem manus Domini super Azotios, & demolitus est eos ... Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus, & gravissima valde manus Dei.

De posterioribus ibidem capite 6. legitur: Percussit autem Dominus de viris Bethsamitibus, eo quod vidissent arcam Domini: & percussit de populo septuaginta viros, & quinquaginta milia plebis. Luxitque populus, eo quod Dominus percussisset plebem plaga magna. Et dixerunt viri Bethsamitae: Quid poteris stare in conspectu Domini Dei sancti hujus?

Hic accedunt poenae, quibus prophetae templi puniti sunt. Ezech. enim c. 8. recensitis abominationibus & immodestis quae in Templo Dei fiebant, Deum ita loquentem inducit Propheta. Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis, numquid leve est hoc domui Juda ut facerent abominationes istas, quas fecerunt hic, quia replentes terram iniquitate, conversi sunt ad irritandum me? Et ecce applicant ramum ad nares suas. Ergo & ego faciam in furore, non parcat oculus meus, nec miserebor; Et cum clamaverint ad aures meas voce magna, non exaudiam eos. Si Deus tanto furore insectatus est immodestias in Templo commissas, quod nonnisi Ecclesiae figura erat, quantas luunt poenas, qui in Templis nostris coram tanto Eucharistiae Sacramento nugari non dubitant? Sed si crimen, & pro crimine tanta poena est, qualis honore qualique reverentia, praesentiam Christi in Eucharistia colere debemus.

Secundo, ex novo Testamento.

VEL ipse Christus provocat homines ad debitam sibi reverentiam reddendam, quum ait Matth. 10. Timete eum, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam.

Rursum ibidem 21. haec habentur: Intravit Jesus in Templum Dei: & ejiciebat omnes vendentes, & ementes in Templo, & mensas nummulariorum, & cathedras vendentium columbas evertit: & dicit eis: Scriptum est, domus mea, domus orationis vocabitur: vos autem fecistis illam, speluncam latronum. Nec desunt alia argumenta novae legis, cum vel ipsi Principes Christiani, ut Ludovicus XIV. om-

Boucat Theol. Tom. VII.

nem adhibuerint sollicitudinem, ut in Ecclesia, ea coram sanctissimo Sacramento servaretur modellata & reverentia propter praesentiam Christi, ut in templo garrientes, voluerit criminis poenis luere. Ecclesia in primis varia enovit decreta, quibus statuit nonnullas prophanae Eucharistiae, poenis gravissimis vindicari.

Decreta & Canones poenitentiales pro culpis contra reverentiam Eucharistiae commissis.

Ex Decretis Pii Papae I. apud Gratianum de Consecratione Diss. 2.

Poenitentia ejus, cujus negligentia de sanguine Domini aliquid stillat.

“ Si per negligentiam aliquid de sanguine Domini stillaverit in terram, lingua lambatur, tabula radatur. Si non tuerit tabula, ut non conculcetur, locus corrodatur, & igne consumatur, & cinis intra altare recondatur, & Sacerdos quadraginta diebus poeniteat. Si vero super altare stillaverit calix, sorbeat Minister stillam, & tribus diebus poeniteat. Si super linteam altaris, & ad aliud, stilla per venerit, quatuor diebus poeniteat. Si usque ad tertium, novem diebus poeniteat. Si usque ad quartum, viginti diebus poeniteat, & lintamina quae tetigerit stilla, tribus vicibus Minister abluat, calice superposito, & aqua ablutionis sumatur, & juxta altare recondatur. „

Ex Concilio Toletano XI. anno DCLXXV. celebrato cap. 2.

“ QUICUMQUE fidelis inevitabili qualibet infirmitate coactus, Eucharistiam perceptam rejecerit, in nullo Ecclesiasticae damnationi subiaceat. Similiter nec illos cujusquam punitionis censura redarguet, qui talia tempore infirmitatis faciunt, aut in qualibet mentis alienatione positi, quid fecerint ignorare videntur. Jam vero quicumque aut de Fidelium, aut Infidelium numero corpus Domini absque inevitabili, ut dictum est, infirmitate projecerit; si fidelis est, perpetua Communionem privetur, si Infidelis, & verberibus subdatur & perpetuo exilio relegatur.

R 3

„ ge-

„getur. Quod si horum quilibet hujus-
 „modi excelsus, digna poenitentiae satis-
 „factione desceverit, post quinquennium
 „licitum erit, illum Communioni prae-
 „stiae reformari.”

*Ex Concilio Bracarenſi IV. anno DCLXXV.
 celebrato can. 3.*

“OMNI cura, omnique studio provi-
 „dendum est, ne hi qui locum regimi-
 „nis videntur obnere, contumeliam
 „videantur inferre coelestibus Sacra-
 „mentis. Etenim quod & auditui hor-
 „ribile, & visui execrabile judicatur,
 „relatum est nobis quod quidam Sacer-
 „dotum sacrilega temeritate praecipites,
 „vasa Domini in proprios usus allu-
 „mant, epulaeque sibi in eis comeden-
 „das apponunt. Quod malum & obstu-
 „pentes dessemus, & descentes obtupe-
 „scimus; ut illic humana reuerentia sibi
 „epulum praepararet, ubi sanctum Spiri-
 „tum cognoscitur advocasse; & ibi e-
 „sum carni crupulatus assumat, ubi
 „divina visus est celebrasse mysteria;
 „in quibus tantae rei Sacramentum pro
 „expiatione delictorum percipit, in his
 „expleat voluntatem ludibrii sui. Et
 „ideo hujus de cetero praesumptionis
 „persona, quae sciendo, divina vasa vel
 „ministeria, aut in usus suos transfulerit,
 „aut comedere in his vel poculum suum
 „sibi sumendum elegerit, gradus sui vel
 „officii periculum sustinebit: Ita ta-
 „men ut, si de saecularibus fuerit, per-
 „petua excommunicatione damnetur;
 „si vero Religiosus, ab officio depo-
 „natur.”

*Ex Robiensis poenitentiali ante annos mille
 scripto, & in Musaei Italici tomo 1. edito.*

XLIII. “Si quis sacrificium per negligenti-
 „am perdidit, uno anno poeniteat.
 „XLIV. “Et qui neglexerit sacrificium,
 „ut a vermibus consumatur, dimidio
 „anno poeniteat in pane & aqua. Et
 „ipsum in igne comburatur, & abscon-
 „dat cineres sub altare.
 „XLV. “Qui autem miserit per negle-
 „ctum in sacrificium, quadraginta die-
 „bus poeniteat.
 „XLVI. “Sacerdos qui offert, & cecide-
 „rit de manibus ejus Eucharistia in ter-
 „ra, & non invenerit eam, scopa mun-
 „da scopet, & comburat igne, & abscon-

„dat cineres ejus sub altare in terra, &
 „dimidium annum poeniteat.”

Ex Gregorii Papae III. judicii cap. 8.

“QUICUMQUE taliter inebriatur, ut
 „statum mentis mutet, & lingua balbu-
 „riet, & oculi turbentur, & ventris di-
 „stensione dolor insequatur, & tunc evo-
 „muerit Eucharistiam, Episcopus nona-
 „ginta dies poeniteat, Presbyter septua-
 „ginta, Diaconus quadraginta, Subdia-
 „conus viginti, Clerici, & Laici de-
 „cem. Et si canes comedant talom vo-
 „mitum, centum dies poeniteant, si non
 „sciunt, quadraginta.”

*Ex libro 6. Poenitentiali Halitgarii Episcopi
 Cameracensis.*

Cap. 10. de defectibus circa Sacrificium.

“SI quis non bene custodit sacrifi-
 „cium, & mus comederit, quadraginta
 „diebus poeniteat. Qui autem credide-
 „rit suum chrysmal, aut solum sacrifi-
 „cium in regione qualibet, ut non in-
 „veniat, tres quadragenae vel annum
 „poeniteat. Pertundens aliquis calicem
 „super altare quando auferuntur linea-
 „mina, septem diebus poeniteat. Si
 „cecidit sacrificium intra mensam,
 „septem diebus poeniteat. Ut sumens
 „gravatus saturitate ventris, viginti die-
 „bus poeniteat.”

*Ex MS. codice insignis Ecclesiae Sueslionensis
 tempore Nivelonis Episcopi descripto.*

“SI per negligentiam Sacerdotis eve-
 „nerit, quod ablit, ut Missam cantans,
 „panem vel vinum oblitus fuerit; cum
 „hoc cognoverit, si hostia defuerit, il-
 „lam assumat, & mittat super corpora-
 „le, & incipiat consecrationem ab, *Qui
 „pride quam pateretur.* Si autem vinum
 „defuerit, quod consecrari debet cum
 „hoc cognoverit, mittat illud in cali-
 „cem, & incipiat consecrationem ab *Simi-
 „li modo.* Si cum aqua solummodo cantare
 „contigerit; cum hoc compertum fuerit,
 „mittat vinum in calicem, & incipiat
 „ab, *Qui pridie quam pateretur.*”

*Ex Missali Lugdunensi Athenacensis
 Monasterii.*

“SI ante consecrationem musca, vel
 „” 272-

„ aranea, aut aliud simile reperiatur in
 „ calice, totum in piscinam effundatur,
 „ calix abluatur, vinum aliud & aqua
 „ ponatur. Si vero post consecrationem
 „ reperiatur, captum animal abluatur,
 „ & comburatur, cinis, & ablutio in
 „ piscinam ponatur. Propter venenum
 „ aut aliud abominabile calix a nullo
 „ sumatur, sed in vale mundo aptoque
 „ cum reliquiis reservetur cum cedula
 „ quid sit, indicante. Et statim aqua &
 „ vinum in calice ponatur, & fit con-
 „ secratio a *Simili modo*, & sacrificium
 „ perficiatur.

„ Si Sacerdos post sumptionem Sacra-
 „ menti species evomuerit, debet vomit-
 „ tus ille cremari, & cineres juxta altare
 „ recondi, nisi ibi appareret Sacra-
 „ mentum, quia tunc non esset combu-
 „ rendum sed conservandum, ut prius
 „ dictum est.

„ Si de sanguine aliquid supra corpo-
 „ rale, aut aliud ornamentum seu vesti-
 „ mentum ceciderit; pars illa abscinda-
 „ tur, & in loco reliquiarum servetur.
 „ Prius tamen quantum fieri poterit Sa-
 „ cramentum extrahatur, videlicet vesti-
 „ mentum abluatur, & ablutio a Sacer-
 „ dote fumatur. Si vero super terram,
 „ lapidem, vel lignum de sanguine ceci-
 „ derit, lingendus, extergendus, & ra-
 „ dendus est locus ille, & pulvis id sa-
 „ cro loco reponendus.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Summa debetur Eucharistiæ reverentia.

PRIMO: Quia Christus ibi contentus, verus Deus est, quem nonnisi velata facie Iſaiæ cap. 6. Seraphim adorant, & in cuius conspectu tremunt Potestates: hinc Apoclypticos 5. Seniores præ reverentia erga Agnum immolatum mittebant coronas suas ante Dominum, dicentes: *Dignus est Agnus qui occisus est, accipere virtutem, & divinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam.*

Secundo: Eam reverentiam religionem inspirant vasa pretiosa in quibus reponitur sacra Eucharistia.

Tertio: Eandem conclamant Patres & Concilia, injungendo Fidelibus sub interminatione pœnarum, ut caveant nec quid hostiæ in terram prolabatur.

SECTIO TERTIA.

De Festivitate Corporis Christi.

CONCLUSIO.

Jure merito instituta est Festivitas Corporis Christi.

TRIA complectitur ista festivitas, videlicet officium solenne, circumfessionem corporis Christi per vias & plateas demum ejusdem expositionem.

§. I.

De Festivitate.

PRIMO: Festivitates veteris Testamenti præluserunt, sicut figuræ præcedunt, & annuntiant veritatem, festa novi Testamenti: porro apud Judæos plures erant festivitates; festivitas scilicet Pentecosten in memoriam legis datæ Moysi in Monte Sinai, ubi expletis quadraginta diebus, accepit a Domino in tabulis lapideis legem: tum festivitas Tabernaculorum ad recolendam memoriam beneficiorum, quæ quadraginta annorum spatio, in deserto habitantes in tentoriis Filii Israel acceperant. Tertio loco Scenopegia, seu dedicationis Templi festum quorannis recolendum: sed inter omnes festivitates, celeberrimum erat Pascha, seu Azymorum festum in memoriam duplicis potissimum beneficii accepti misericorditer a Deo, scilicet a captivitate Egyptiaca liberationis, tum & ab Angelo exterminatore, qui primogenita nedum animalium, verum etiam hominum in una nocte occiderat, quod quidem festum ex præcepto Dei in perpetuum erat celebrandum, ut fusc describitur Exodi ca. 12. his verbis: *Habebitis autem hunc diem in monumentum: & celebrabitis eum sollemnem Domino in generationibus vestris cultu semper-terno. Septem diebus azyma comedetis... dies prima erit sancta atque sollemnis, & dies septima eadem festivitate venerabitis.* Initio vero capitis injungitur efus Agni, sed figura debet adimpleri, nec ista in alio nisi in festo corporis Christi adimpleta videtur. Ergo &c.

Secundo: Ad Ecclesiam spectat, sancto gubernata Spiritu instituere festa ad recolenda Dei beneficia: Atqui festum cor-

poris Christi eo instituit motivo. Et probatur: Anno 1264. instituta fuit hæc festivitas ab Urbano IV. & cœpit in Occidente celebrari. Decretum legitur editum die 8. Septembris anni præfati, simul & promulgatum est. Ista Bulla habetur L. 3. Clement. titul. 16. cap. unico, *De Reliquiis & veneratione Sanctorum*. Incrementum habuit post Concilium generale Viennense sub Clemente Papa V. anno 1311. in qua quidem Synodo Urbani constitutio promulgata est, & a Clemente in Juris Canonici corpore relata, cœpitque in toto Occidente festum celebrari, maxime tempore Martini V. & Eugenii IV. summorum Pontificum, qui eam confirmarunt festivitatem, & ejusdem auxerunt indulgentias, quas Urbanus Ecclesiasticis Officiis per hujus festi octavas interfuturis jamjam dederat.

Bellarminus Lib. 4. de Eucharistia cap. 30. pag. 703. subnotat Honorium III. ante ipsum Urbanum IV. jam præcepisse ut augustissimum Altaris Sacramentum adoraretur: & habetur cap. Sane, *de celebratione Missarum*,

Quia vero decursu temporis & Calvinistæ, & Lutherani insulsi disticiis istam affecerunt festivitatem, Patres Concilii Tridentini Sess. 13. cap. 5. decreto suo prædictam roborare festivitatem; sic enim eo loci loquuntur: "Declarat præterea sancta Synodus, pie & religiose admodum in Dei Ecclesiam inductum fuisse hunc morem, ut singulis annis peculiari quodam, & festo die præcelsum hoc, & venerabile Sacramentum, singulari veneratione, ac solemnitate celebraretur. . . . Æquissimum est enim, sacros aliquos statutos esse dies, cum Christiani omnes singulari ac rara quadam significatione gratos & memores tellentur animos erga communem Dominum, & Redemptorem pro tam inestimabili, & plane divino beneficio, quo mortis ejus victoria, & triumphus præsentatur. Atque sic quidem oportuit victicem veritatem de mendacio, & hæresi, triumphum agere; ut ejus adversarii in conspectu tanti splendoris, & in tanta universæ Ecclesiæ lætitia positi; vel debilitati, & fracti tabescant, vel pudore affecti, & confusi aliquando resipiscant. "

Tertio: Idem probatur rationibus Theologicis. Præter eam duplicem a Tridentino allatam, videlicet festum corporis

Christi celebrandum esse, tum ad recordandam memoriam tanti beneficii, in quo quidem Christus factus cibus viatorum, divitias sui erga nos amoris velut effudit; tum ad celebrandum adversus hæreticam pravitatem ejus triumphum, ea adjungitur hujus festivitatis institutionis causa, nimirum ut populus Christianus circa mysteria instruat, & ex fide viva tanta festivitate nutrita, habeat quo demonum, & Hæreticorum tela ignita propellat.

Motiva quibus Urbanus IV. Papa compulsus est ad institucendum Corporis Christi Festum.

PRIMUM fuit gratitudinis debitum, quo Fideles immensam Christi erga nos charitatem, & amorem celebrare tenentur; sic enim in Diplomate loquitur Urbanus: "In institutione hujus Sacramenti, dixit ipse Christus Apostolis, Hoc facite in meam commemorationem; ut præcipuum & insigne memoriale sui amoris eximii, quo nos dilexit, esset nobis hoc præcelsum, & venerabile Sacramentum, memoriale inquam mirabile ac stupendum, delectabile, suave, tutissimum, ac super omnia pretiosum, in quo innovata sunt signa, & mirabilia immutata. . . . Hujus memorialia debemus continuam celebrare memoriam, ut illius, cujus ipsum fore memoriale cognoscimus, semper memores existamus: quia cujus donum vel munus frequentius aspicitur, hujus memoria strictius retinetur. "

Alterum est, ut celebraretur memoria victoriæ supra Berengarium & alios sacramentarios ejus affectas, qui præsentiam Christi in Eucharistia tentaverant: "Licet igitur, ait idem Urbanus, hoc memoriale Sacramentum in quotidianis Missarum solemnibus frequentetur, conveniens tamen arbitramur & dignum, ut de ipso saltem semel in anno ad confundendam specialiter Hæreticorum perfidiam, & insaniam, memoria solennior, & celebrior habeatur. "

Tertium, & quidem valde necessarium, ut, tum irreverentiis, tum sacrilegis Communionibus in sacram Eucharistiam irrogatum per annum dedecus, in annua celeberrima festivitate reslaretur honor & gloria. Pergit idem Urbanus: "Si nihil obstantibus festis Sanctorum, quæ quotannis celebrantur in Ecclesia, institu-

ta est peculiaris solemnitas, omnium
 „Sanctorum meritis consecrata, ut quid
 „quid aliis in festis peccatum esset, vel
 „omissum, in illa refarciretur: Potissime
 „igitur exequendum est erga hoc vivifi-
 „cum Sacramentum Corporis & Sanguinis
 „Jesu Christi, qui est Sanctorum omni-
 „um gloria & corona, ut festivitate
 „ac celebritate præfulgeat speciali, qua-
 „tenus in eo quod in aliis Missarum of-
 „ficiis circa solemnitatem est forsitan
 „prætermisum, devota diligentia sup-
 „pleatur, & Fideles festivitate ipsa in-
 „stante, intra se præterita memorantes,
 „id quod in ipsis Missarum solemnibus,
 „secularibus forsitan agendis impliciti;
 „aut alias ex negligentia, vel fragilitate
 „humana minus plene gesserunt, tunc
 „attente in humilitate spiritus & animi
 „puritate restaurent.”

§. II.

De Circumgestaltunge Corporis Christi in processionibus.

Ad promovendum de die in diem erga
 Eucharistiæ Sacramentum solemnitatem,
 æquum duxit Ecclesia circumgestare in
 processionibus veluti in triumpho sacram
 Eucharistiæ: quæ quidem circumgestatio
 prælusu fuit in veteri lege, ab ipso
 Christo insinuata, tum a sanctis Patribus
 decursu temporum magis explicata, ac
 tandem a duobus circiter sæculis magnifi-
 centissime celebrata: Tandem a Concilio
 Tridentino decreta, & statuta adversus
 malignantes, quæ cuncta paucis explican-
 da sunt.

Primo quidem, non unam habemus in
 veteri lege tanti Sacramenti circumgesta-
 tionis figuram. Prima legitur Josue 6. ubi
 Arcæ circumgestatio, Deo præcipiente,
 circa muros urbis Jerico, tantum operata
 est miraculum, ut ultro corruerent muri,
 & filii Israel absque prælio non sine
 veri Dei adversus Paganos triumpho, eam
 peperit. Sic enim legitur: Jericho autem
 clausa erat atque munita timore filiorum Is-
 rael, & nullus egredi audebat, aut ingre-
 di. Dixitque Dominus ad Josue: Ecce de-
 di in manu tua. Jerico . . . Circuite ur-
 bem cuncti bellatores semel per diem . . . Vo-
 cavit ergo Josue filius Nun Sacerdotes, &
 dixit ad eos: tollite arcem fœderis: &
 septem alii Sacerdotes tollant septem jubi-
 latorum buccinas, & incedant ante arcem

Domini. Ad populum quoque ait, ite, &
 circuite civitatem, armati, præcedentes ar-
 cam Domini . . . Circuitit ergo arca Do-
 mini civitatem semel per diem, & reversa
 in castra, mansit ibi . . . Igitur omni popu-
 lo vociferante, & clangentibus tubis, post-
 quam in aures multitudinis vox sonitusque
 increpuit, muri illico corruerunt.

Ejusdem Arcæ circumgestatio celeberrima
 facta est tempore piissimi Regis Da-
 vid, qui ipse in tympano, omnibus Le-
 vitis choros musicæ suaves ducentibus,
 eam ad arcem Sion transtulit, ut ista
 solemnitate ejus adversus Philisthæos, a
 quibus capta fuerat, ageret triumphum.
 De hac processione habetur 2. Reg. 6.
 Nunciatum est Regi David quod benedixisset
 Dominus Obbedom, & omnia ejus propter
 arcam Dei. Abiit ergo David, & adduxit
 arcam Dei de domo Obbedom in civi-
 tatem David cum gaudio: Et erant cum
 David septem chori & victima vituli. Cum-
 que transcendissent, qui portabant arcam
 Domini sex passus, immolabat bovem &
 arietem, & David saltabat totis viribus
 ante Dominum; Porro David erat accinctus
 Ephod lineo. Et David & omnis domus
 Israel ducebant arcam Testamenti Domini
 in júbilo & in clangore buccinæ.

Tum ædificato templo non minori cum
 solemnitate facta est Arcæ iterata proces-
 sio; namque a Monte Sion comitante Sa-
 lomone Rege & omni populo, Sacerdotes
 in omni buccinæ & Musicorum generis
 sonitu eam in sancta Sanctorum transtule-
 runt. Hæc cæremonia describitur L. 3.
 Regum cap. 8. his verbis: Tunc congregati
 sunt omnes majores natu Israel cum Prin-
 cipibus Tribuum, & duces familiarum filo-
 rum Israel ad Regem Salomonem in Jeru-
 salem: ut deferrent arcam fœderis Domini,
 de civitate David, id est de Sion.
 Convenitque ad Regem Salomonem univer-
 sus Israel in mense Ethanim, in solemnibus
 die, ipse est mensis septimus. Veneruntque
 cuncti senes de Israel, & tulerunt arcam
 Sacerdotes, & portaverunt arcam Domini,
 & tabernaculum fœderis, & omnia vasa
 Sanctuarii, quæ erant in Tabernaculo: &
 ferebant ea Sacerdotes, & Levitæ. Rex
 autem Salomon, & omnis multitudo Israel
 quæ convenerat ad eum, gradiebatur cum
 illo ante arcam, & immolabant oves, &
 boves absque estimatione, & numero. Et
 intulerunt Sacerdotes arcam fœderis Domini
 in locum suum, in oraculum Templi, in
 sanctum Sanctorum subter alas Cherubim.

Secun-

Secundo : Nec obscure indicat tanti Sacramenti circumgesationem per plateas ingressus triumphalis Domini in sanctam civitatem , præcunctibus eum Discipulis cum ramis palmarum , populis , pueris conclamantibus Matth. 21. *Hosanna filio David . Benedictus qui venit in nomine Domini* : Quandoquidem ipse Christus est in Sacramento conclusus , qui in choro & organo ducitur per vicos , & civitatum orbis Christiani plateas . Re vera quidem , si Romani Imperatores , devictis barbaris nationibus , solemniter donabantur in urbe Roma triumpho , qualis debetur usque ad consummationem sæculi Christo , qui devicto , & mortis , & dæmonis aculeo ascendens in altum , captivam duxit captivitatem , & juxta Prophetæ eloquium , dedit dona hominibus . Sic enim habetur de illo Psal. 67. *Ascendisti in altum , cepisti captivitatem : accepisti dona in hominibus* .

Tertio : Tameſſi Martius V. & Eugenius IV. ille in Bulla quæ incipit *Ineffabile Sacramentum* , data 26. Maji anno 1429. Ille vero in sua constitutione *Excellentissimo* , data die 26. Maji anno 1433. istam solemnitatem probaverint ; & suo calculo muniant , indulgentiis novis donaverint , majoris tamen antiquitatis vestigia ex tempore D. Gregorii Papæ primi videmus , cum absolutum sacrificio , tunc Eucharistia ad oratorium Episcopi , ad diem usque alium solemnem , quo iterum cum pompa transportaretur in Templum ferebatur . Sic de hoc momento Gregorius Turonensis L. 1. de gloria Martyrum c. 86. ubi ad hanc respiciens consuetudinem hæc ait : " Dies passionis erat Polycarpi Martyris Magni , & in Richomagenſi vico civitatis Arvernæ ejus solemnina celebrabantur . Lecta igitur passione cum reliquis lectionibus , quas Canon sacerdotalis invenit , tempus ad sacrificium offerendum advenit , acceptaque turris Diaconus , in qua mysterium Domini corporis habebatur , ferre , re cœpit ad osium , &c. " Quibus verbis liquet jam positum fuisse in more apud Italos Eucharistiam solemiter circumgesationem . Quidam autem hanc consuetudinem incepisse in Galliis post Urbani IV. decretum , maxime tempore Martini V. & Eugenii IV.

Quarto : Usus ille cum maxima solemnitate ferendi Eucharistiam obtinuit in florenti Galliarum regno , post Lutleri ,

& Calvini hæreses . Nam Franciscus I. inter Reges Galliæ Christi . & erga sacram Eucharistiam devotissimus , certior factus quod invaleceret hæresis Calviniana , vel in ipsa urbe Parisiensi , voluit ad reparandas injurias ab istis Hæreticis tanto Sacramento iterum atque iterum factas , processionem Eucharistiæ a Palatio suo usque ad Ecclesiam Cathedralē fieri , cum intorticiis & lampadibus , omnibus Aulæ proceribus , & Principibus ipsum concomitantibus , & præ manibus cereas candelas tenentibus . Sic referunt Scriptores Gallicani , ut Mimburgius &c.

Quinto : Concilia quoddam edidere Canones de ista admirabili circumgesatione ; in primis Bracharenſe anno 654. habitum canone 5. hæc habet de reliquiis Eucharistiæ asservatis : " Hac in parte , solemnissimè que consuetudo servabitur , ut in festis quibuscumque diebus arcam Domini cum Reliquiis , non Episcopi , sed Levitæ in humeris gestent , quibus in veteri lege onus idem impositum , novissimè esse præceptum . " Ex his liquet sermonem hic haberi non de Reliquiis Sanctorum , sed de Eucharistiæ , cum ibi commemoretur arcam fœderis quæ erat Eucharistiæ figura .

Expressius Tridentinum loquitur Sess. 13. c. 5. his verbis : " Declarat propterea sancta Synodus rite , & religiose admodum in Dei Ecclesiam inductum hunc morem , ut singulis annis peculiari quodam & festo die , præcessum hoc & venerabile Sacramentum singulari veneratione , ac solemnitate celebraretur , atque in processionibus reverenter , & honorifice illud per vias & loca publicæ circumferretur . " Tum canone 6. ait : *Si quis dixerit , in sancto Eucharistiæ Sacramento Christum Unigenitum Dei Filium non esse cultu latriæ , etiam externo , adorandum , neque ideo nec festivi peculiari celebritate venerandum , neque in Processionibus , secundum laudabilem , & universalem Ecclesiæ sanctæ ritum & consuetudinem , solemniter circumgesandum , vel non publice , ut adoretur , populo proponendum , & ejus adoratores esse idololatrias ; anathema sit .*

Nè miremini , si in Ecclesiis Orientali , vix sit de hujusmodi processionibus mentio : Namque prioribus Ecclesiæ sæculis , sævientibus in Ecclesiam tyrannis Imperatoribus ad Constantinum usque , non poterat fieri hujusmodi solemnitas : ab

illic

istò tamen ævo usque ad nonum sæculum quandam processionis speciem animadvertimus; hæc enim habentur in Liturgia S. Chrysostomi : " Et benedicti, fumo incensi diffusio super sancta munera processit ad sanctam mensam Diaconus cum Sacerdote, & tribus vicibus simul inclinans &c. " Ex quibus liquet Orientales, recitatis pluribus super oblata precibus, ea cum magno apparatu e parvulo altari ad maximum solemniter deferre.

Reponunt Heterodoxi : 1. Reg. 4. filios Israel pio quidem motivo arcam Dei in castra adduxisse, ut ipsius circumgesatione victoriam adversus Philistinios reportarent : Sed contrarium prorsus contigit, inquit, nam & populus gravi plaga cæsus est, & ibi periere Ophini & Phinees Levitæ. Et ipsa Arca capta a Barbaris ita illusa est, ut coram Dagon veluti quid contemptibile apposita sit.

Respondeo distinguendo minorem : Contrarium evenit propter peccata Hebræorum, concedo : præcisè propter Arcam quæ jamjam multa patrarat miracula, nego. Impietas Ophini & Phinees, & Israelitarum crimina malorum omnium causæ fuerunt; sic respondet ad istud argumentum Bellarminus L. 4. de Sacr. Euch. cap. 30. sub finem, pag. 704. " Causa, inquit, tot malorum non fuit arcæ adductio ad castra, sed peccata præterita Israelitarum, & præcipue Sacerdotum Ophni & Phinees filiorum Heli, ut Deus ipse testatur, 1. Reg. 2. & 3. Nam testamenti arca erat in castris, quando Job superavit filios Ammon, 2. Reg. 11. Et cum Israelitæ n. 14. ab Amalecitis victi sunt, Scriptura monendum putavit, non fuisse tunc arcam Dei cum illis, qui præliabantur. "

§. III.

De publica Corporis Christi Expositione.

Non modicum ad festum corporis Christi, & solemnitatem conducit expositio publicæ venerabilis Sacramenti; huius autem usus obtinere cæpit a processionibus ejusdem Sacramenti, sed maxime cum primum adhibita sunt tabernacula portatilia, quæ vulgo ostensoria dicuntur, & juxta Synodum Colonensem anno 1452. monstrantur. De hac expositione mentionem facit Synodus Mecliniensis sub sancto Pio V. anno 1570. celebrata, quæ

cap. 7. ita loquitur : " Sacro-sancta Eucharistia pie & utiliter ad populi devotionem interdum in publicis supplicationibus deferretur, potissimum vero in festo sacro Christi corporis proprie consecrato, ejusque octava, sed ne nimia frequentia minuatur reverentiam, rarius extra prædicta tempora id fiat, & non nisi in arduis causis pacis, aut publicæ necessitatis. "

In isto Decreto habetur I. expositio, & circumgesationem pro eodem haberi; si enim in processione oculis Fidelium exponitur Eucharistia; eadem a sortiori potest cum licentia Episcopi, vel summi Pontificis, quæ ad hoc requiritur, in Ecclesiis, reverentia & devotioni Fidelium exponi. II. Hujusmodi expositio non sine juxta de causa, ab Ordinario discussa, facienda est, ut habetur in Comitiis generalibus Cleri Gallicani an. 1615. 1635. & 1665.

Synopsis eorum quæ in hac sectione continentur.

PRIMOQUIDEM : Festum corporis Christi juxta de causa institutum est, cum præsum sit festivitate Paschæ Judæorum, & plurimum conducit ad tanti Sacramenti venerationem, quod adoratio perpetua ad consummationem usque sæculorum colendum est : ita Chrysostomus Homilia 28. & alibi, & post ipsum Tridentinum Sess. 13. c. 5.

Secundo : Eadem Synodus in eodem capite decernit, piam admodum esse & justam, ad Christi triumphum, Eucharistiæ circumgesationem per vicos & plateas, & canone 6. anathemate percellit Protestantes, adversus istam religionem mustitantes.

Tertio : Laudabilis est quoque usus expositionis sacre Eucharistiæ, quæ colligitur ex Decretis Urbani IV. Martini V. Eugenii IV. & Concilii Tridentini, de solemnitate corporis Christi; quotidiana enim comprobatur experientia, peccatores fundentes reverenter preces coram sanctissimo Sacramento, ad meliorem frugem redire, afflictos & mæstos interiori affici consolatione : Justos omnes non sine magno animi júbilo cor suum in conspectu Domini effundere.

SECTIO QUARTA.

Num summa devotione colenda sit Sacra Eucharistia, & quomodo?

DEVOTIO juxta S. Thomam est prompta voluntas faciendo ea quæ sunt circa cultum divinum; est juxta Theologos mysticos rerum divinarum contemplatio, quam sanctus Bonaventura vocat cognitionem sapidam rerum divinarum, qua quidem teste D. Bernardo anima veluti deificatur. Devotionem sic delineatam, nedum probavit, sed & exaltavit vel ipse Christus in Maria Magdalena, quæ ad ejus prostrata pedes, ipsum unice tota mentis attentione, & affectu, rerum omnium oblita, contemplabatur, summam possidere felicitatem rata, si tota incumberet in sponsi divini castis amplexibus. Per hanc devotionem totam suam in Deo reponit fiduciam anima, certior facta, se in Deo cuncta tum ad animi solatium, tum ad propellendam rugientis inimici impetus, tum ad cuncta adimplenda desideria juxta, habere; hinc ait Propheta Regius Psal. 54. *Justa super Dominum curam tuam, & ipse te nutrit: Non dabit in æternum fluctuationem iusto.* Rursus Psal. 83. *Cor meum, & caro mea exultaverunt in Deum vivum:* Et iterum Psal. 41. *Quemadmodum desiderat cervinus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.*

Devotio his depicta coloribus, istisque characteribus expressa, convenit animæ, quæ sacram Eucharistiam sicut oportet, colere satagit. Ad hoc igitur tria potissimum requiruntur: Primo quidem, ut sacra Eucharistia servetur. II. Ut ubique ad eam fiat oratio; demum ut ubique adsit, ut modo debito tum a sanis, tum ab infirmis, tum a peregrinantibus colatur.

§. I.

PRIMA PROPOSITIO.

Adversus Lutheranos dicimus, Peracto sacrificio, iuxta de causa sacram conservari Eucharistiam.

Probatur multis momentis.

PRIMO QUIDEM hoc ipsum sequitur ad ea quæ supra dicta sunt de permanen-

tia hujus Sacramenti; sic enim loquitur Concilium Tridentinum Sess. 13. cap. 3. "Reliqua Sacramenta tunc primum sanctificandi vim habent, cum quis illis utitur: at in Eucharistia ipse sanctitatis auctor, ante usus est; nondum enim Eucharistiam de manu Domini Apostoli li fulceperunt, cum vere tamen ipse affirmaret corpus suum esse quod præbebat. Et semper hæc fides in Ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem verum Domini nostri corpus, verumque ejus sanguinem, sub panis, & vini specie una cum ipsius anima & divinitate existere." Si igitur Eucharistia est Sacramentum permanens, dubio-procul assertari potest.

Secundo: Hoc utique patet ex his quæ diximus de variis modis, & vasis pretiosis conservandi Eucharistiam, & de locis, in quibus a multis retro sæculis asservatur. Sed & pro ista assertatione, tantopere invaluit usus tum in Oriente tum in Occidente, ut contradicentes velut Hæretici & temerarii habeantur. Et vero in Occidente sacra Eucharistia asservatur in Pælophoriis, & ibi quotidie adoratur: In Oriente similiter, ut liquet ex Missis Præsanctificatorum, quæ per totam Quadragesimam diebus Lunæ, Martis, Mercurii, Jovis, & Veneris, celebrantur. Hanc autem Missam celebrari injungit Concilium Laodicenum canone 49. & post ipsum Trullanum canone 52. his verbis:

"In omnibus sacre Quadragesimæ diebus, præterquam Sabbato, & Dominica, & sancto Annuntiationis die, fiat sacrum Præsanctificatorum Ministerium.

Tertio: Mos erat quondam Romæ ut summi Pontifices in signum pacis, Eucharistiam ad Episcopos mitterent. Sic testatur Irenæus in sua ad Victorium I. Epistola, in qua adhortatur ut ab Asiaticis non abstineat juxta exemplum suorum prædecessorum; Aniceti scilicet, Pii, Hygini, Xysti, qui eo unionis motivo miserant Eucharistiam ad Asiaticos: "Prædecessores tui, inquit, Romani Episcopi, aliter quam nos Pascha observantes, nostratibus Episcopis, suo more atque secus quam vos, id observantibus, Eucharistiam tamen miserunt, ejusque illis ministerium, pacis & honoris erga Romanos, præmiserunt." Igitur si Eucharistia in pacis signum ad absentes mittebatur, argumentum est, eam ex more antiquo ad-

cien-

ciendos pietatis affectus asservatam fuisse.

Solvuntur objectiones Lutheranorum.

OPPONUNT : Locutiones trium Evangelistarum, quæ Eucharistiæ institutionem spectant, eam in usu pertransire subindigant. Igitur asservari nequit. Probatur antecedens. Matth. 26. habetur : *Accipit Jesus panem, & benedixit, ac fregit : dedique Discipulis, & ait, accipite & comedite, Hoc est corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens, bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus.* Certe ex ista loquendi formula nihil de pane & vino consecratis remansit, Ergo &c.

Respondeo primo, Christum calicem pro omnibus Discipulis consecrasse, & postea successive & alternatim singulis distribuisse : Igitur Communio seu usus supponebat consecrationem, quod ipsa particula causalis (*enim*) apposita in forma calicis apud Matthæum, annuntiat. Cur enim Apostoli invitentur ad sumendum calicem, est quia pretiosum continebat liquorem; sic enim habetur : *Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens, bibite ex hoc omnes, Hic est enim sanguis meus.* Et licet absoluta Discipulorum Communionem, nihil residui de pane & vino consecratis permaneret; non inde sequitur Eucharistiam servari non posse. Si enim sanguis in calice perseveravit toto tempore quo singuli alternatim sumpserunt, pari & consimili ratione, longiori tempore absque negotio istud Sacramentum conservari poterat. Nullum igitur accessit negotium, quod Evangelistæ inverso quodammodo ordine historiam institutionis Eucharistiæ texuerint : Ad rem non ad verba præcise attendendum est; maxime cum testibus Tridentinis Patribus supra laudatis, Eucharistia foret consecrata, antequam Apostoli eam sumpserint.

Respondeo secundo, retorquendo adversus Lutheranos argumentum. Ipsi permanentiam admittunt, saltem a consecratione usque ad Sacerdotis & populi communionem : Igitur & reservationem admittere tenentur, quod ultro fatetur Melancthon & Theologi Vvitembergenses; hinc ut ab hac difficultate se expediant, dicunt præsentiam corporis & sanguinis Christi solum adesse in usu. Sed incassum hæc reponunt, cum non legatur Christum

toties consecrasse Calicem, quoties potandum porrigebat singulis, quod non simul; sed incessionem temporis factum est : In hac autem tota duratione perseverabat sanguis Christi sub speciebus vini. Sicque caula cadunt Lutherani, & contradictoria loquuntur, cum asserunt Eucharistiam nec esse Sacramentum permanens, nec asservari posse.

Infant : Multi Canones prohibent sacram Eucharistiam asservari. Ergo &c. Probatur antecedens : S. Clemens Episc. 1. ait : "Tanta in altari Holocausta offerantur, quanta in populo sufficere debent, quod si remanserint, in crastinum ne referantur, sed cum timore, & tremore Clericorum diligentia consumantur." Concilium Matisconense similia dicit can. 6. "Quæcumque, ait, sacrificiorum reliquæ post peractam Missam in Sacrario superfuerint, quarta vel sexta feria innocentes pueri ab illo, cujus interest, ad Ecclesiam adducantur, & indico eis jejunio, easdem reliquias consperfas vino percipiant." Sic usus obtinuit etiam in Ecclesia Orientali, ut scribit Nicephorus L. 17. Hist. Eccl. cap. 25. & Hefych. L. 2. cap. 8. in Levit.

Respondeo I. Opponendo ea omnia quæ diximus de reservatione Eucharistiæ in Occidente. Arcudius L. 3. de Sacram. Euch. cap. 17. deseribit modum quo, ad hæc usque tempora Græci divinam domi asservant Eucharistiam, de quo etiam meminit Renandotius supra laudatus Tom. 3. part. Perpet. Fid.

Respondeo II. Auctoritates procedere de primis sæculis; ne enim ludibrio a Tyrannis afficeretur Sacramentum, brevissimo tempore servabatur, vel etiam ad rescindendum perversum morem eorum qui cœmeteria adcentes, Eucharistiam in ore mortuorum reponere non dubitabant, sed reddita Ecclesiæ pace, sacra servabatur Eucharistia, ut deseriretur tum ad infirmos, tum ad peregrinantes, qui illam ut firmam contra pericula custodiam habebant. Hujus reservationis in Hierosolyma civitate testis est Hefychius, qui loco mox citato ait, "Est solum sanctum altare, ibi enim Sanctus Sanctorum requiescit."

Respondeo III. Auctoritates contra sacræ Eucharistiæ reservationem allatas, intelligendas esse de panis consecrati superabundantibus reliquiis a pueris consum-

man-

mandis : Quod enim absolute Patres & Concilia non prohibuerint sacræ Eucharistiæ reservationem, liquet ex eo quod licentiam facerent per totam hebdomadam eam asseruari ; sic enim loquitur Ivo Carnotensis Decret. part. 2. cap. 99. ubi hæc verba Concilii quarti Aurelianensis refert. " Illud etiam annotandum videtur, ut, oblatæ, quæ in altari offeruntur, de sabbato in sabbatum semper innoventur, quia panes propositionis, qui super mensam Domini ponebantur, a sabbato in sabbatum mutabantur, ne diu servati mucidi fiant, & ut quidam sentiunt, igni concrementur. "

Respondeo IV. Auctoritates utique procedere de Hostiis injuriæ impiorum expositis; ubi enim adest hujusmodi periculum, protinus aut manducatione, aut igne consumendæ sunt, ut ait Algerus L. 2. de Sacramento corporis & sanguinis Domini.

§. II.

SECUNDA PROPOSITIO.

Recte desertur Eucharistia ad Absentes, maxime ad Infirmos.

Primo, ad Absentes.

COMMUNIO Sacra in privatis ædibus non semel, prioribus Ecclesiæ temporibus nedum infirmis, verum etiam & sanis sæpius concedebatur: cum enim una tantummodo Missa in die celebraretur; propter negotia, & vitæ humanæ perpetuam, necessariamque sollicitudinem, adesse non poterant. Ratio altera ea est, quod propter Tyrannorum metum, non esset facilis ad cryptas aditus, & in unum locum ad Mysteria celebranda congregatio. Ecclesia igitur ut piis & devotis Fidelium votis faceret satis, Eucharistiam quandoque per Acolythos, & Subdiaconos, frequentius per Diaconos ab absentes mittebat. Quomodo vero id fieret, & quibus personis istud concederetur beneficium, explicant, comprobantque Traditionis monumenta.

Exempla devotionis erga Eucharistiam antiquitus exhibitæ.

I. S. Justinus Apologia 2. ad Antoninum piium, verbis expressis ait Eucharis-

tiæ per Acolythos & Diaconos ad absentes pro more solito mitti.

II. Tertullianus L. 2. ad uxorem c. 9. de muliere quæ viro gentili nuperat sermonem instituens, ait, " Non sciet maritus, quid secreto ante omnem cibum gusses, & si leiverit, panem non illum esse credit qui dicitur. "

III. S. Cyprianus eandem commemorat praxim L. de lapsis. Ibi enim sic loquitur de quadam muliere quæ fuit rea irreverentiæ erga Eucharistiam, & inde habemus reverentiæ tanto Sacramento debitæ validum argumentum: " Cum quædam, ait, arcam suam, in qua Dominus sanctum fuit, manibus indignis tentasset aperire, igne iade surgente deterrita est, ne auderet attingere. "

IV. Clemens Alexandrinus non silet istam devotionem: sic enim loquitur L. 1. Strom. " Etiam Eucharistiam, cum quidam, ut mos est, dividerint, permittunt unicuique ex populo partem ejus sumere. "

V. Celeberrimum est illud quod legitur in actis sancti Luciani Presbyteri Antiocheni, & Martyris, apud Bollandum 7. Januarii cap. 4. Habetur enim Sacrificium super proprium pectus, in carcere conclusum, obtulisse. " Cum sacro ritum omnia peregrisset proposita, & ipsæ se fuit Sacramentorum particeps, & transmisit ad eos qui aberant. " Similia commemorat Usuardus in Martyrologio 18. Calendas Septembris de Tarcisio Acolytho. " Qui cum quodam die desertet Christi corporis Sacramenta, nec vellet dissentientibus prodire Paganis, tamdiu est fustibus, ac lapidibus maceratus ab eis, quousque exhalaret spiritum. "

VI. Hæc pia consuetudo ad absentes mittendi Eucharistiam, vel ipsis sedatis persecutionibus, perseveravit, maxime apud Monachos, qui cœlestis contemplationis studio addicti, aut in abditissimos solitudinis recessus se receperant, aut perpetuis se reclusionibus devoverant: quinimo etiam vixit & apud Laicos. Audiendus est de hoc momento sanctus Basilus, qui Epist. 189. ad Cæsariam Patriam sic loquitur: " Omnes enim qui in Eremitis solitariam vitam agunt, ubi Sacerdos nullus est, communionem domi servantes per seipsos participant, in Alexandria vero, & Ægypto, unusquisque etiam ex laicis, ut plurimum "

ha-

„habet domibus suis communionem, & quando vult, per seipsum communicat.”

VII. *Palladius* in Lausica cap. 52. de discipulis sancti Apollinis Abbatis; ait; “Quod alimentum prius non accipiebant, quam Eucharistia Christi communicarent.” Idem cap. 19. scribit de Nitrensis Monachis sub sancto Abbate, ad tria millia Deo servientibus; tum in vita S. Chrysostomi, repræsentat Theophilum Episcopum Alexandrinum, Monachorum quorundam cellulas incendentes, combustis una libris veteris ac novi Testamenti, aliisque optimis codicibus, & puero uno, & sacra Eucharistia.

Martenus L. 1. de Antiquis ritibus c. 5. articulo 1. pag. 642. mentionem facit de actis sancti Leve Junioris, quæ extant Tom. 2. Actuarii Bibliothecæ Patrum, a Combesio relatis, & apud Bollandum 7. Februarii editis, tum sic concludit. “Ex quibus patet sæculo adhuc 10. quo florebat Lucas Junior communis usu apud Monachos in Ecclesia Orientali perseverasse consuetudinem Eucharistiam in cellas suas deferendi, & ibidem propria manu semetipsos communicandi. Immo multo etiam postea, ut discimus ex præscriptis Patriarchæ CP. ad Paulum Hypoclephum Callipolitanum Missis, apud Allatum de Missis præsanctificatorum cap. 4. ubi hæc lego. “Tunc autem divinus panis tingitur cum ex Anachoretis aliquis in monte se abdit propter nimium erga virtutem studium, ac utque sapiens sacrorum particeps fieri, ob eam quæ inde corporis, & animæ consequitur sanctitatem: Panis divinus in pyxide munda huic delatus divino sanguine intinctus est. Quin etiam nunc si credidimus Arcudio L. 3. de concordia utriusque Ecclesiæ cap. 59. Monachi Græcorum peregre proficiscentes, Eucharistiam sumunt secum comedendam, & manu propria pro opportunitate quotiescumque visum fuerit. Nec recedere videtur Janus Nicus Erithæus L. 7. Epist. 24. scribens, Eremitis quoque, olim & etiam nunc nonnullis, solitum fuisse consecratum panem tradere, ut secum in eremum deferrent, ut cum esset liberamsumerent.

Quidam autem hanc consuetudinem communicandi in ædibus privatis rescissam fuisse in Occidente a primo Concilio Tolitano canone 14. tum & a Cæsâr-Augustapo canone 3. Non desunt qui

adducant Concilii Rothomagensis circa medium sæculi 4. celebrati auctoritatem, prohibentis ne Laicis Eucharistia detur in manibus, adeoque deportetur ad ædes, ut quique se ipsum communicaret. Subdit ibidem Martenus. “Quamvis consuetudo communicandi privatim in Ecclesia Latina, saltem quoad Virgines Deo sacras, perseveraverit ad usque sæculum 12. & ultra: quibus ipso consecrationis suæ die integra impertiebatur Hostia, de qua per octo dies sequentes semetipsas communicabant, ut dictum sumus cum de Virginum consecratione tractabimus.”

Secundo, ad Infirmos Eucharistia deferitur.

De Eucharistia delata ad infirmos perpetuus fuit usus: Quinimo non solum per Presbyteros, Diaconos, ceterosque Clericos, verum etiam per Laicos antiquitus mittebatur. Ita colligitur ex Dionysio Alexandrino, qui Epist. ad Fabium Antiochenum Episcopum apud Eusebium L. 6. Hist. Ecclesiæ c. 44. dicit Serapionem senem animam agentem a puero nepote suo accessit Eucharistiam accepisse. Qui quidem ritus subsequentibus sæculis adeo prævaluit, ut non sine difficultate illum abrogare potuerint Concilia. Hoc ipsum claret ex decreto Concilii Rhemenis apud Reginonem L. 1. de Ecclesiasticis disciplinis c. 120. “Pervenit ad notitiam nostram, inquit, quod quidam Presbyteri in tantum parvi pendant divina Mysteria, ut Laico, aut semine sacrum corpus Domini tradant, ad deferendum infirmis; & quibus prohibetur ne sacrarium ingrediantur, nec ad alkare appropinquent, illis Sancta Sanctorum committuntur, quod quam sit horribile, quam detestabile, omnium Religiosorum animadvertit prudentia. Igitur interdictum per omnia Synodus, ne talis temeraria præsumptio ulterius fiat, sed omnimodo Presbyter per semetipsum infirmum communicet, quod si aliter fecerit, gradus sui periculo subiacet.” Sæculo tamen adhuc X. non erat absolute relictus mos ille; quod quidem colligi potest ex Rætherio Veronensi Episcopo, qui Epist. Synodica ad Presbyteros Tom. 2. Spicilegii, statuit ut, “Nullus presumat tradere communio-

„nem

„nem Laico, aut feminæ ad deferendum infirmo. „

Synodus Nemaufensis an. 1284. idem prohibet his verbis: „ Ne aliquis, qui non sit in Presbyterum ordinatus, Eucharistiam communicantibus præbeat. „ Sed subiicit: „ Diaconus tamen hoc facere potest de licentia Sacerdotis, ubi idem Sacerdos hoc per se non potest facere, vel quia absens est Presbyter, & necessitatis articulus noscitur imminere. Et in hoc ultimo casu non est necessaria licentia Sacerdotis. „ Eadem leguntur in Mss. statutis Synodalibus Eliæ Euticensis Episcopi, in duobus MS. codicibus Monasterii Cafalis-Benedicti, quorum unus ab annis 600. circiter scriptus est, aliter ab annis 300. in quibus describatur ordo ad visitandum infirmum. Subdiaconus ad infirmum Eucharistiam deferre legitur, sed eam ministrare Sacerdos jubetur: qui nunc solus & desert, & præbet.

Omnia Ritualia Domini Lauroi referunt ritum & præxim sacram. deferendi ad infirmos Eucharistiam.

§. III.

TERTIA PROPOSITIO.

Sacra Eucharistia peregrinantibus exigentibus non semel concessa est.

MAGNUM devotionis erga Eucharistiam argumentum, sunt vota peregrinantium, qui ut firmamentum inconcussum adversus pericula imminencia eam secum asportare volebant, quod quidem variis comprobatur exemplis. Inter cetera celeberrimum est illud quod S. Ambrosius de Satyro fratre suo in oratione ejus funebri enarrat his verbis: „ Quid ejus obervantiam erga Dei cultum prædicem . . . Ne vacuum mysterii, e vita exiret ab initiatis divinum illud Fideiolum proposuit Sacramentum, nec ut curiosos oculos arcanis infereret, sed ut fidei suæ consequeretur auxilium. „ Etenim ligari facit in oratio, & orationis involvit in collo, atque ita deiecit in mare, non requirens de navi compage resolutam tabulam, cui super-natans tueretur, quia fidei solius arma quaesierat, quibus se totam munitumque satis credens, alia non fecellit opinio. Primus servatur ex undis . . .

„ Dei requisivit Ecclesiam, ut ageret gratias liberatus, & mysteria externa cognosceret. „

Hinc testimonio accedit aliud sancti Gregorii Papæ, qui L. 3. Dialog. c. 36. ut legitur in vetustissimo codice Monasterii Vyngarrensis, sancti Papæ expositionem in Ezechielem continente, initio sit ait: „ Oportet Monacho ubicumque exierit Eucharistiam secum semper vehere. „ Plura alia ubi de permanentia, Sacramenti Eucharistiæ commemoravimus; sed non abs re erit impræsentiarum referre, quod in historia discipuli Pauli V. summi Pontificis cum Republica Veneta contigisse legitur; scilicet Patres Societatis Jesu, qui ab Urbe exire coacti erant, singulos singulis hostias collo alligatas, pressantes, pressos esse. Non absimilia apud Maronitas leguntur, ut liquet ex Epist. Gabrielis Sionitæ ad Bartholdum Nisium inter Aliaiti opera; eo enim loci habetur: „ Ad bellum perferaturis, & longum vel periculosum iter ingres- „ suris sacrum pignus sub unica specie panis secum asportandum concessum, „ ut illud, imminente vitæ discrimine, „ sumant. „

§. IV.

De variis aliis Sacrae Eucharistiæ usibus.

Primo in pacis signum non semel missa fuit Eucharistia.

PRÆTER Irenæi testimonium jam laudatum, hunc morem nedum inter Episcopos, verum etiam apud Monachos floruisse probat miraculum a Joanne Mosco in Prato spiritali cap. 29. relatum: Sed maxime decreta Melchiadis, & Syricii de mittendo fermento ad titulos urbis, quod de Eucharistia interpretantur viri eruditi: Sed id fieri in festo Paschæ interdixit Concilium Laodicenum canone 14. prohibens: „ Ne Sancta inter bene- „ dictionum in festo Paschæ in illas Pa- „ rochias transmittantur. „

Secundo, usus Eucharistiæ ad solemniores Hæreticorum condemnationem?

DE proscriptio Pyrrhi Monothelitæ, hæc scribit Paulus Diaconus Aquilejensis in Historia L. 18. „ Pyrrhus cum Ro- „ ma

„ma discēssit, & Ravennam pervenisset, ut canis ad vomitum suum reversus est, quo Papa Theodorus comperito, plenitudine convocata Ecclesiae, ad sepulchrum verticis Apostolorum accessit, & divino calice expositulato, ex vivifico sanguine in atramentum stillavit, & ita propria manu depositione Pyrrhi excommunicari fecit. Idem de Photio Nicetas in vita sancti Ignatii Patriarchae CP. refert: „Photius maturo cum judicio, canoniceque seu Synodica fuerat depositione damnatus. „Subscribere depositioni calamis non modo atramento, sed in quo, penitus contremiscas, ut eos qui rem norant asseverantes audivi, ipso Salvatoris Sanguine tinctis. „

Tertio: Eucharistia nunquam incorruptionis corporum causa fuit.

Sic legitur de sancto Claudio Vescuntion Episcopo, & sancto Carolo Mediolanensium Praefule, aliisque permultis, sed & curationis plagarum magnificum fuit remedium. Instar omnium exemplorum sit illud a sancto Augustino Lib. 3. Oper. imperf. contra Julianum cap. 162. commemoratum: „Erat apud nos, inquit, Acacius quidam honesto apud nos ortus loco. Clausis oculis natum se esse dicebat, sed quia intus sani palpebris coherentibus non patebant, medicum eos ferro aperire voluisse, neque hoc permisisse religiosam matrem suam, sed id effecisse imposito ex Eucharistia calicis, taplafmate. „Hoc ipsum non improbat sanctus Doctor.

Quarto, Eucharistia data est vel ipsis Mortuis ut futurae gloriae pignus.

TANTAM in Eucharistia pro vita aeterna assequenda spem reponebant primi Christiani, ut eam velut gloriae donandae arrham in ore eorum, qui ultimum vitae diem pie clausurant, reponere non dubitarent. Faustum sancti Basilii apud Amphilochem, cujus fragmentum refert Aeneas Parisiensis Episcopus in libro adversus Graecos, Spicilegii Tom. 7. pag. 81. id confirmat; dicta quippe Missa; sacrum panem in tres divisit partes, quarum una se communicavit, alteram imponens columbae aureae, pendit super altare, alteram conservavit conspeliari sibi. S. Benedictus,

Boucat Thel. Tom. VII.

ut scribit S. Gregorius Dial. Lib. 2. cap. 24. voluit pariter adolescentem Monachum, posito cum reverentia super ejus pectus corpore Christi, sepeliri. Hanc tamen consuetudinem non sine fundamento rescidit Concilium III. Carth. can. 6. tum & Sextum can. 83.

Eucharistia in Altaris lapide quondam ad sanctificandum locum conclusa fuit.

DEMUM cum Eucharistia sit totius cultus divini consummatio, & praesentia corporis Christi damnae fugat, vel ipsa sanctificet loca, Ecclesia quondam in dedicatione Ecclesiae tres portiones ex Domini corpore detraxas, altari cum calice & nialtha includi sinebat. Hoc ipsum in Majoris Monasterii Basilicae dedicatione praestitisse Urbanum Papam II. scribit Anonymus in libro de gestis Abbatum Majoris Monasterii.

Synopsis contentorum in ista Sectione.

Sacra Eucharistia summa devotione recollenda est.

PRIMO: Quia eo servatur scopo cum magnificentia, ut nostram foveat fidem, & Christus sit nobiscum in tribulatione, ut inde nos eripiat: Ista enim tanti Sacramenti asseruatione adimpletur quotidie illud Christi propheticum essatum Matth. 28. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi.*

Secundo: Abientes & convalescentes illam habere praesentem fatagunt; illi ad consolationem & adversus tum passionem, cum daemone ejus auxilio frangendos impetus: illi ut futurae gloriae pignus habeant.

Tertio: Antiquitus Fideles eam secum asportabant in peregrinationibus, ut custodia & firmamentum contra imminetia pericula; nec semel Christus praesens annuit piis Iustorum votis, ut S. Ambrosius enarrat de fratre suo Satyro in oratione ejus funebri, qui tanto fretus auxilio, absque tabula e naufragio ereptus, abiit salvus & incolumis ad Ecclesiam, gratiarum actionem pro celebri isto auxilio acturus.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Incaſſum Lutherani contra aſſervationem Eucharistiæ opponunt Evangelistas, qui ante consecrationem panis & vini referunt distributionem corporis Christi, immo & esum; si quid enim ex inversio isto ordine probarent, ne quidem per consecrationem corpus Christi sub specie panis, & sanguis sub specie vini ibi adessent, cum Apostoli panem & vinum vel ante ipsam consecrationem sumpſissent, quod non admittunt: Igitur panem consecratum acceperunt manducandum, & vinum consecratum bibendum, quod ista particula, *enim*, causalis importat. Matth. 26. *bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis meus.*

Secundo: Tametsi multi canones prohibeant Eucharistiam aſſervari, hoc intelligitur longo tempore, ne species corumpantur.

Tertio: Neque vero negamus quandoque tempore persecutionum eam vix fuisse reservatam, ne periculo prophanationis exponeretur: Sed tamen ad tempus pro consolatione Fidelium servatam fuisse colligimus ex Justino, qui Apol. 2. scribit, & post ipsum S. Cyprianus Serm. de lapsis, missam fuisse per Acolythos & Diaconos ad Confessores, ne inermes contra Paganos idololatrias descenderent in prælium.

ARTICULUS SEPTIMUS.

De mirabilibus Eucharistiæ effectibus.

ILLUD ineffabile Sacramentum hoc habet cum ceteris sacramentis, quod producat gratiam: seu potius gratiæ augmentum, cum si vivorum Sacramentum; non enim datur nisi Justis & Fidelibus, & iis qui sunt a peccati sordibus immunes, juxta illud Apostoli 1. Cor. 11. *Probet autem seipsum homo, & sic de pane isto edat, & de calice bibat:* Sed dico Eucharistiam producere gratiam specialem, abundantem, & ad omnia se extendentem, juxta illud ipsius Christi effectum Joan. 10. *Veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.*

Primarius Sacræ Eucharistiæ effectus est gratia abundans, immo & omnium abundantissima.

Probatnr multis momentis.

PRIMO: Sic habetur Jan. 10. *Veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.* Quia est ipsa vita, & in isto augustissimo Sacramento, nedum gratiam, sed & gratiæ auctorem habemus, juxta illud Concili Tridentini Sess. 13. cap. 2. "In quo, divitiis divini sui erga homines amoris velut effudit." Hinc Deus cum sit potentissimus plus dare non potuit; cum sit ditissimus plus dare non habuit; cum sit sapientissimus plus dare nescivit. S. Thomas hic q. 79. art. 1. hunc mirabilem effectum commemorat, & auctoritate tum Scripturæ, tum SS. Patrum probat & adornat: "Dicendum, ait, quod effectus hujus Sacramenti debet considerari, primo quidem, & principaliter ex eo, quod in hoc Sacramento continetur, quod est Christus, qui sicut in mundum visibiliter veniens, contulit mundo vitam gratiæ, secundum illud Joannis 1. *Gratia & veritas per Jesum Christum facta est;* ita in hominem sacramentaliter veniens, vitam gratiæ operatur, secundum illud Joan. 6. *Qui manducat me, vivet propter me.* Unde & Cyrillus dicit, Vivificativum Dei Verbum, uniens seipsum propriæ carni fecit ipsam vivificativam. Decebat ergo eum nostris quodammodo uniari corporibus per sacram ejus carnem, & pretiosum sanguinem, quæ accipimus in benedictionem vivificativam in pane & vino."

Secundo: Gratia omnis a passione Christi profluit; hinc ejus abundantiam ab ea ut primigenio fonte repetit Propheta, dicens Ps. 129. *Et copiosa apud eum redemptio.* Sed Eucharistia est passionis memoriale perenne: Igitur eandem confert gratiam ac ipsa passio, cum ibi adit & idem vulneratum corpus, & idem sanguis fusus. Hanc rationem explanat S. Thomas, & sic pergit: "Secundo, consideratur ex eo, quod per hoc Sacramentum repræsentatur, quod est passio Christi, sicut supra dictum est. Et ideo effectum quem passio Christi fecit in mundo hoc Sacramentum facit in homine; unde super illud Joan. 19. *Continuo*

» exi-

„*exivit sanguis & aqua*: dicit Chryso-
 „*stomus*, Quia hinc suscipiunt princi-
 „*pium sacra Mysteria*, cum accelleris
 „*ad tremendum calicem*, ut ab ipsa bi-
 „*biturus Christi costa*, ita accedas. Unde
 „*& ipse Dominus Matth. 26. Hic est*
 „*sanguis meus, qui pro vobis effundetur*
 „*in remissionem peccatorum.* „

„*Tertio*: Cibus & potus vitam fovet,
 „*immo & augent*, eo quod perpetuo in
 „*nostram convertantur substantiam*: Sed
 „*in hoc Sacramento gratia nobis datur per*
 „*modum nutritionis & alimenti*, ut in
 „*ipsum Christum mystice convertamur*,
 „*juxta illud Augustini, Christum animam*
 „*alloquentem inducentis* L. 1. Confess. cap.
 „*10. Non tu me mutabis in te, sicut*
 „*cibum carnis tuæ, sed tu mutaberis in*
 „*me.* „ Quod quidem summam arguit
 „*gratiam*. Ergo &c.

„*De hac gratia loquitur Concilium Flo-*
 „*rentinum in Decreto instruit Armeni.*
 „*Nutrimur, inquit, divinæ Eucharistiæ*
 „*alimonia.* „ De hac Tridentinum Sess.
 „*13. cap. 2. Sumi autem voluit, Salva-*
 „*tor, Sacramentum hoc, tanquam spi-*
 „*ritualem animarum cibum, quo alantur*
 „*& confortentur, viventes vita il-*
 „*lius qui dixit, Qui manducat me, &*
 „*ipse vivet propter me.* „ De hac Chry-
 „*stostomus Homilia 60. Unicusque Fidelium*
 „*Christus semetipsum per Mysteria commiscet*,
 „*& quos genuit, per semetipsum nutrit.*
 „*De hic Doctor Angelicus ibidem*:
 „*Tertio consideratur effectus hu-*
 „*jus Sacramenti ex modo; quo traditur*
 „*hoc Sacramentum, quod traditur per*
 „*modum cibi & potus, & ideo omnem*
 „*effectum quem cibus & potus materia-*
 „*lis facit quantum ad vitam corporalem,*
 „*quod scilicet sustentat, augeat, reparat,*
 „*& delectat; hoc totum facit hoc Sa-*
 „*cramentum, quantum ad vitam spiri-*
 „*tualem.* Unde Ambr. dicit in Lib. de
 „*Sacram. Iste panis est vitæ æternæ, qui*
 „*animæ nostræ substantiam fulcit.* Et
 „*Chrysost. dicit super Joannem: Præstat*
 „*nobis desiderantibus, & palpantibus, &*
 „*comedere, & amplecti.* Unde & ipse
 „*Dominus dicit Joan. 6. Caro mea vere*
 „*est cibus, & sanguis meus vere est*
 „*potus.* „

„*De Hoc Catechismus Romanus part.*
 „*2. n. 47. Commode etiam fieri vide-*
 „*bitur, si panis, & vini natura, quæ*
 „*hujus Sacramenti symbola sunt, per-*
 „*pendantur.* Nam, quos usus corpori

„*panis, & vinum affert, eos omnes ani-*
 „*mæ salutis, & jucunditatis, ac meliori*
 „*quidem, ac perfectiori ratione, Eucha-*
 „*ristiæ sacramentum præbet.* Neque
 „*enim hoc Sacramentum in substantiam*
 „*nostram, ut panis & vinum mutatur;*
 „*sed quodam inodo in ejus naturam con-*
 „*vertitur; ut recte illud divi Augustini*
 „*ad hunc locum transferri possit:*
 „*Cibus sum grandium: cresces, & man-*
 „*ducabis me: nec tu me mutabis in te,*
 „*sicut cibum carnis tuæ; sed tu muta-*
 „*beris in me.* „

„*Quarto*: Ibi est gratia abundans, ubi in
 „*ipso fonte gussatur per intimum cum Chri-*
 „*sto unioem*: Atqui talis est hujus Sa-
 „*cramenti gratia: Et probatur ex Cate-*
 „*chismo Romano, qui ibidem duo potissi-*
 „*simum subnotat. Primo, illud Sacramen-*
 „*tum esse ceterorum fontem, & gratiam*
 „*ibi in ipso fonte delibari.* Secundo, Chri-
 „*stum ibi præsentem esse ut gratiam in*
 „*animam infuset, eo prope modo quo*
 „*caput perenni vitæ fluxu membra vivi-*
 „*ficat.* De priori momento n. 46. habetur:
 „*Hoc vero aliquis ex parte ita assequen-*
 „*tur, si omnium Sacramentorum vi at-*
 „*que natura patefacta, Eucharistiam fon-*
 „*ti, cetera rivulis comparaverint.* Vere
 „*enim, ac necessario fons omnium*
 „*gratiarum dicenda est, cum fontem ip-*
 „*sium cælestium christum, & dono-*
 „*rum, omniumque Sacramentorum au-*
 „*ctorem Christum Dominum admirabi-*
 „*li modo in se contineat, quo tam-*
 „*quam a fonte ad alia Sacramenta, quid-*
 „*quid boni, & perfectionis habent, deri-*
 „*vatur.* Ex hoc igitur divinæ gratiæ
 „*fonte amplissima munera, quæ nobis*
 „*hoc Sacramento impertiuntur, facile*
 „*colligi poterunt.* „

„*De altero momento n. 48. ait: Quod*
 „*si gratia, & veritas per Jesum Chri-*
 „*stum facta est: in animam quoque in-*
 „*fluat est necesse, cum eum pure, &*
 „*sanctè accipias, qui de se ipso dixit:*
 „*Qui manducat meam carnem, & bibit*
 „*meum sanguinem, in me manet, & ego*
 „*in illo.* Nam, qui pietatis, & religio-
 „*nis studio affecti hoc Sacramentum su-*
 „*munt, nemini dubium esse debet, quin*
 „*ita Filium Dei in se admittant, ut ejus*
 „*corpori tanquam viva membra inferan-*
 „*tur; siquidem scriptum est: Qui man-*
 „*ducet me, & ipse vivet propter me.*
 „*Item: Panis, quem ego dabo, caro mea*
 „*est pro mundi vita.* Quem locum Cyril-

„lus dum interpretatur, inquit: Dei
„verbum uniens se ipsum proprie car-
„ni, fecit ipsam vivificativam. Eum
„ergo decebat niro quodam modo uni-
„ri corporibus per sacram ejus carnem,
„& pretiosum sanguinem, quæ accipi-
„mus in benedictione vivificativa in pa-
„ne, & vino.”

Has omnes unionis rationes explanat
etiam D. Thomas ibidem q. 79. art. 1.

„Quarto, inquit, consideratur effectus
„hujus Sacramenti ex speciebus, in qui-
„bus traditur hoc Sacramentum. Unde
„Augustinus ibidem dicit, Dominus
„noster, corpus & sanguinem suum in
„eis rebus commendavit, quæ ad unum
„aliquid rediguntur ex multis; namque
„aliud, scilicet panis ex multis granis
„in unum constat; aliud scilicet vinum,
„in unum ex multis acinis confluit. Et
„ideo ipse alibi dicit super Joan. O Sa-
„cramentum pietatis! O signum unita-
„tis! O vinculum Charitatis! Et quia
„Christus, & ejus passio est causa gratiæ,
„& spiritualis refectio, & charitas sine
„gratia esse non potest: ex omnibus pra-
„missis manifestum est, quod hoc Sacra-
„mentum gratiam confert.”

Ante ipsum Chrysostomus de hac unio-
ne Homil. 61. ait: „Semetipsum nobis
„immiscuit, & corpus suum in nos con-
„temperavit, ut unum quid simus tam-
„quam corpus capiti coaptatum: arden-
„ter enim hoc amantium est.”

*Alter sacra Eucharistia effectus est gratia
quædam actualis, quæ charitatem stimu-
lat, & spirituali dulcedine & gaudio
mentem replet.*

DICEBAT quondam Propheta Regius
Pl. 83. *Cor meum & caro mea exultave-
runt in Deum vivum*: Verum si divina
contemplans hæc locutus est, quanto ma-
gis fidelem Christianum, qui dulcedinem
in ipso fonte degustat, ea oportet dice-
re. Sanctus doctor hunc effectum in qua-
estione laudata art. 1. ad 2. nigrum in mo-
dum explicat his verbis.

„Dicendum, quod hoc Sacramentum
„confert gratiam spiritualiter, cum vir-
„tute charitatis. Unde Damasc. compa-
„rat hoc Sacramentum carboni, quem
„Isaias vidit: Carbo enim lignum sim-
„plex non est, sed unitum igni: ita &
„panis communionis non simplex panis
„est, sed unitus divinitati. Sicut Gre-

„gorius dicit in homilia Pentec. Amor
„Dei non est otiosus: magna enim ope-
„ratur, si est. Et ideo per hoc Sacra-
„mentum quantum est ex sui virtute,
„non solum habitus gratiæ, & virtutis
„confertur, sed etiam excitatur in actum,
„secundum illud Secundæ Corinth. 5.
„Charitas Christi urget nos. Et inde est,
„quod ex virtute hujus Sacramenti ani-
„ma spiritualiter reñcitur per hoc, quod
„anima spiritualiter delectatur, & quod-
„ammodo inebriatur dulcedine bonita-
„tis divini, secundum illud Cant. 5.
„Comedite amici, & bibite, & inebria-
„mini charissimi.”

Mira de hoc effectu proferunt Patres;
alii quippe dicunt Eucharistiam omne de-
lectamentum in se habere, alii ad expli-
candam ejus suavitatem modo melli,
modo lacti illam comparant.

Gratia dulcedinis.

CLEMENS V. Papa asserit sacra Eucharistiam omnem habere saporem, quia
est gratia cibi & potus, quibus competit
dulcedo. Sic legitur, *Clementina unica
de Reliquiis & veneratione Sanctorum*, ubi
appellatur: „Panis habens omne dele-
ctamentum, & omnis saporis suavita-
tem; & impinguans non corpus, sed
cor, non carnem;” sed animam; non
ventrem, sed mentem.”

Concinit S. Cyprianus Serm. de cæna
Domini. „Panis iste Angelorum, inquit,
„omne delectamentum habens, virtute
„mirifica, omnibus qui digne & devote
„sumunt, secundum desiderium suum
„sapiat, & amplius quam manna illud
„eremi, implet & satiat edentium ap-
„petitus, & omnium Carnalium saporum
„irritamenta, & omnia exuperat dulce-
„dinum voluptates.”

S. Ambrosius, similia loquitur L. 5. in
Lucam, ubi sic habet. „Qui domicilio
„Christum recipit interno, maximis de-
„lectationibus exuberantiam pascitur vo-
„luptatum.”

De gratia Mellis hæc habet.

Primo Magaus Gregorius I. 15. Moral.
cap. 9. „Mel quippe, ait, ex aere, bu-
„tyrum vero, ex carne est: Summi au-
„tem Patris, cum sit Deus super omnia,
„homo factus est inter omnia, qui cum
„nos dulcedine divinitatis suæ, & My-

re-

„sterio Incarnationis suæ replevit in Eucharistia, melle nos pariter, & butyro satiavit.”

„Non prætereundus S. Laurentius Justinianus, qui L. de casto connubio Verbi, & animæ cap. 24. ita Eucharistiam appellat, „Poculum suave, refectorem jucundam, mellisum manna.”

S. Thomas in officio sanctissimi Sacramenti quod ipse composuit, ait de illa: „O quam suavis est Domine spiritus tuus, qui ut dulcedinem tuam in filios demonstrares, pane suavissimo de cælo præstito, esurientes reple bonis, fastidiosos divites dimittere inanes.” Rursus 58. „Dulcedo in proprio fonte gustatur.”

Gratia Lactis.

S. Chrysostomus erga Eucharistiam devotissimus, passim mirabiles ejus extollit effectus. Homilia 60. hujus tanti Sacramenti gratiam Lactis assimilatur. „Nonne videtis, inquit, quanta promptitudine parvuli papillas capiunt, & quanto impetu labia uberibus insigunt. Accedamus cum tanta nos quoque alacritate ad hanc mensam, & ad ubera poculi spiritualis: Quinimmo cum longe majori trahamus, tamquam insantes lactentes, Spiritus gratiam, & unus sit nobis dolor hac esca privari.” Suffragator Sanctus Augustinus Enarrat. 1. in Psal. 33. „In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Ecce cibus sempiternus: sed manducant Angeli, manducant supernæ virtutes, manducant cælestes Spiritus, & manducantes faginantur.... Quis autem homo posset ad illum cibum? Unde cor tam idoneum illi cibo? Oportebat ergo, ut mensa illa lactesceret, & ad parvulos perveniret.”

„Similia habet Hugo a S. Victore L. 1. Miscell. titulo 25. „Sapientia, inquit, sursum panis erat, & versa est deorsum in lac; in divinitate panis, in humanitate lac; & nutritus est parvulus lacte humanitatis, ut cresceret, & convalescens capere possit cibum Divinitatis.”

Totam hanc suavitatis economiam, juxta concludere verbis S. Thomæ Opusc. 58. cap. 22. pag. 55: Qui ad consolationem

Boucat Theol. Tom. VII.

nem animarum spiritualium, quæ graves nonnumquam tum in oratione, tum in ipsa Communionem ariditates patiuntur, ait dulcedinem spiritalem ex gratia tanti Sacramenti profluentem, in suavitatem & affectionem semper sensibilis non esse respondendam, sed in pio intellectu, seu mentis illuminatione, quæ suo modo lætificat animam.... „Sicut inquit Medicus peritus, quandoque quibuscumque dat medicinam, dulcem palato corporis, & quandoque non sic, sed dulcem palato mentis, quæ quamvis non gutturi, tamen bene sapit rationi, pro eo quod sanam mentem delectat. Sic Dominus dat suis fidelibus dulce semper corpus: Sed dulcedinem suam alio modo istis, alio istis, prout cuilibet expedire novit. Hinc est, quod quidam dulcedinem istam sapienter per affectum, & ardentiori delectantur devotione, & alii eandem dulcedinem sapienter per pium intellectum, & sufficienti reiciuntur utilitate in eo quod credunt, & intelligunt per hunc cibum sanctum veram vitam obtinere.... De primo Isa. 55. Audite audientes me, & comedite bonum.... De secundo est illud, Fructus ejus dulcis gutturi meo, id est, pie, & fidei menti quæ credit, intelligitur hunc cibum sanctum sibi esse utilissimum.”

Tertius Eucharistiæ effectus, peccata venialia remittit.

CONCILIUM Tridentinum Sess. 13. cap. 2. meminit hujusce effectus, dum ceteros commemorat; sic enim loquitur de motivis propter quæ Christus suum Sacramentum instituisse dignatus est: „Sumi autem voluit Dominus Jesus Sacramentum hoc, tamquam spirituale animarum cibum, quo alantur, & confortentur viventes, viæ illius qui dicit; Qui manducat me, & ipse vivet propter me: & tamquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præservemur. Pignus prætere id esse voluit futuræ nostræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis; adeoque Symbolum unius illius corporis, cujus ipse caput existit, cujusque nos, tamquam membra artissima fidei, spei, & charitatis connexionem asserimus esse voluit; ut idipsum omnes diceremus, ne essent in nobis schismata.”

Similia loquitur Catechismus Rom. par.

S 3 a. n.

2. n. 51. "Remitti vero Eucharistia, & condonari leviora peccata, quæ venialia dici solent, non est quod dubitari debeat. Quidquid enim cupiditatis ardore anima amittit, dum levi aliqua in re parum offendit, totum Eucharistia, eas ipsas minores culpas abstersens, restituit. Quemadmodum etiam (neque enim a proposita similitudine discedendum videtur) quod innati caloris vi quotidie detrahitur, ac deperit, paulatim addi, & renici naturali alimento sentimus. Quare merito a Divo Ambrosio de hoc cœlesti Sacramento dictum est: Iste panis quotidianus sumitur in remedium quotidianæ infirmitatis."

3. S. Thomas hic att. 4. duplici ratione probat Eucharistiam remittere peccata venialia. Primo, quia est Sacramentum per modum cibi; proprium autem est alimentum reparare vires deperditas, & consequenter alimento spirituali restituere vires animæ, peccatis venialibus quotidianis aut fractas, aut magna ex parte deperditas. Secundo, quia peccatum veniale est charitatis refrigerium, illa vero excitat & promouet plurimum divinæ Eucharistiæ sumptio. "Dicendum, inquit, quod in hoc Sacramento duo possunt considerari... Scilicet ipsum Sacramentum, & res Sacramenti. Ex utroque apparet, quod hoc Sacramentum habet virtutem ad remissionem venialium peccatorum. Nam hoc Sacramentum sumitur sub specie cibi nutrientis: Nutrientum autem cibi est necessarium corpori ad restaurandum id, quod quotidie deperditur per actionem caloris naturalis.... Spiritualiter autem quotidie aliquid in nobis deperditur ex calore concupiscentiæ per peccata venialia, quæ diminuant fervorem charitatis, ut in secunda parte habitum est. Et ideo competit huic Sacramento, ut remittat peccata venialia. Unde & Ambrosius dicit in libro de Sacramentis, quod iste panis quotidianus sumitur in remedium quotidianæ infirmitatis. Res autem huius Sacramenti, est charitas, non solum quantum ad habitum, sed etiam quantum ad actum, qui excitatur in hoc Sacramento: per quod peccata venialia solvuntur. Unde manifestum est, quod virtute huius Sacramenti remittuntur peccata venialia."

Quattuor Eucharistiæ effectus.

Præservat a peccatis mortalibus, & datur tum ad domandas passiones, tum ad Tyrannos, & demonesque propellendos.

CONCILIUM Tridentinum in loco supra laudato enumerat istos effectus: testert & Innocentius III. L. de Sacr. alt. c. 44. ante medium his verbis apud D. Thomam hic att. 4. "Hoc Sacramentum venialia delet, & cavet mortalia." Catechismus Romanus p. 2. n. 52. & 53. dicit Eucharistiam robur addere animæ, & libidinum ardores extinguere. Quod auxilium plurimum intersit ad præcavenda peccata: "Illa præterea, inquit, in sacris Mysteriis vis est, ut nos a criminibus puros, & integros, argueat a tentationum impetu incolomes servet, ac tamquam cœlesti medicamento animam præparet ne alicujus mortis præ perturbationis veneno fecile infici, ac corrumpi queat. Atque ob eam etiam causam, ut testatur D. Cyprianus, cum olim à tyrannis fideles ad tormenta, & eadem propter Christiani nominis confessionem vulgo raperentur, ne illi forte dolorum acerbitate victi, in salutari certamine deficerent, vetus in Ecclesia Catholica mos fuit, ut eis ab Episcopis Dominici corporis, & sanguinis Sacramenta præberentur; Sed carnis etiam libidinem cohibet, ac reprimat; dum enim charitatis igne animos magis incendit, concupiscentiæ ardorem restinguat, necesse est."

De isto effectu loquitur Propheta Regis Psal. 22. in prænotione enim Spiritus de Eucharistia, sic loquitur, *Parasti in conspectu meo mensam adversus eos qui tribulant me.*

Audiendi sunt de eodem momento SS. Pater, tum & S. Thomas.

S. Ignatius Martyr Erist. ad Ephel. post medium, ait: "Studete frequenter accedere ad Eucharistiam Dei, & gloriam: quando enim hoc ipsum assidue agitur, expelluntur Satanæ potestates, qui suos actus convertit in sagittas ignis ad peccatum."

S. Sanctus Cyprianus Epist. 54. Eucharistiam, ut scutum inexpugnabile contra Tyrannos & persecutores habet, aitque: "Non esse idoneum ad Martyrium, qui ab Ecclesia non armatur ad prælium; Quia

„ Quia mens deficit, quam recepta Eucharistia non erigit & accendit. „

„ S. Ambrosius egregiam instituit comparationem inter sanguinem Agni, quo Israelitæ liberati sunt ab Angelo exterminatore, & corpus Christi in Eucharistia conclusum, quo ignita inimici tela quique propellere potest. Sic loquitur Serm. 8. in Psal. 118. „ Moyses Agnum immolavit, ut manducantes eum, non occuparentur exterminatoris insidiis, ne inermes & vacuos spiritibus alimentis, nocturna spicula tenebrosi hostis opprimerent. Præveni, & in insidias tentatoris, instaura prius cœlestis convivium. . . . Cum hospitium tuum adversarius viderit occupatum cœlestis fulgore præsentia, „ &c. „

Præclara de isto capite dicit Chrysostomus Hom. 45. „ Hic mysticus sanguis, „ ait, dæmones procul pellit; cum enim Dominicum sanguinem in nobis vident, „ in fugam vertuntur. „ Quid plura adjiciam? Cibus ille Angelicus juxta Patrum sententias cor facit contritum & humiliatum, concupiscentiæ pabula dispergit, libidinum ardores extinguit, & charitatis lumen accendit.

S. Thomas hic art. 6. triplici ratione probat hominem fidelem per Eucharistiam ad præcavenda peccata muniri. Primo, quia Joan. 6. habetur: *Hic est panis de cælo descendens, ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur*; „ Quod quidem, ait, S. Doctor in argumento, Sed contra, manifestum est, non intelligi de morte corporali. Ergo intelligitur, quod hoc Sacramentum præservet a morte spirituali, quæ est peccatum. „ Secundo, quia sicut corpus præservatur a morte, & per cibum quo vires perditas restaurat, & per arma quibus insidiantes vitæ propellit, sic Eucharistia cibo animam reficiente, vires novas acquirit homo, & ab eadem, ut est Passio Christi memorialis perenne, ab hostibus defenditur.

Sic loquitur in corpore articuli: „ Dicendum, quod peccatum est quædam spiritualis mors animæ. Unde hoc modo præservatur aliquis a peccato futuro, quo præservatur corpus a morte futura. Quod quidem fit dupliciter, „ uno modo in quantum natura hominis interior, roboratur contra interiora corruptiva: & sic præservatur a morte per cibum & medicinam. Alio modo

„ per hoc, quod munitur contra exteriores impugnationes: & sic præservatur per arma, quibus nūntur corpus. Utroque autem modo hoc Sacramentum præservat a peccato. Nam primo quidem, per hoc, quod Christo conjungit per gratiam, roborat spirituales vitam hominis, tanquam spiritualis cibus, & spiritualis medicina: Secundum illud Psal. 103. Panis cor hominis confirmat: „ Et August. dicit super Joan. Securus accede, panis est, non venenum. Alio modo in quantum est quoddam signum Passio Christi, per quam victi sunt dæmones, repellit omnem dæmonum impugnationem; unde Chrysost. dicit super Joan. Ut leones flammam spirantes, sic ab illa mensa discimus, terribiles effecti diabolo. „

Quintus Eucharistia effectus: sternit viam ad Beatitudinem, hinc Viaticum vocatur.

Probatur argumentis Theologicis.

PRIMO ex figuris Scripturæ sacræ, 3. Regum 19. legitur de Elia, *Comedit, & ambulavit in fortitudine cibi illius, quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, usque ad montem Dei Oreb*. Ibi agitur de subciperio pane, quem Angelus Eliæ fugienti persecutionem Jezabel porrexit, quo confortatus ambulavit usque ad montem Dei. Quæ quidem verba explinans sanctus Hieronymus in caput 15. Matthæi ait: „ Non vult Jesus dimittere jejunos ne deficient in via: periculatur ergo qui sine cœlesti pane ad optatam mansionem pervenire festinat. Unde Angelus ad Eliam: Surge & manduca, quia grandem viam ambulaturus es. „ Secundo, ex sanctis Patribus. Istam Viatici dotem non silent sancti Doctores: S. Gaudentius Tractatu 2. in Exodum sub finem ait: „ Hoc est viaticum itineris nostri, quo in hac vita modo alimur, & nutrimur, donec ad ipsum perveniamus, de hoc sæculo recedentes: unde dicebat idem Dominus; Nisi manducaveritis carnem meam, & biberitis meum sanguinem, non habebitis vitam in vobis. „

Chrysostomus Lib. 6. de Sacerdotio explicans illa orationis Dominicæ verba: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*, ait: „ Animas eorum qui hoc Sa-

„cramentum in fine vitæ suscipiunt, ab
„Angelis, propter assumptum illud Sa-
„cramentum, recta ad cælum via dedu-
„ci: eorum vero corpora satellitum mo-
„re stipantibus Angelis, in vitam æter-
„nam custodiri. „

„Similia profert Paschasius Lib. de cor-
„pore & Sanguine Domini cap. 19. „ Hoc
„mysterium, ait, nonnumquam Viati-
„cum appellatur, quia si quis illo frui-
„tur in via, pervenit ad vitam quam
„ipse habet. „

„Sanctus Chrysostomus Sermone 8. in eam-
„dem collimat sententiam; explicans enim
„illa Orationis Dominicæ verba, *Panem*
„*nostrum quotidianum da nobis hodie*, sub-
„jungit: „ Vult nos in Sacramento sui
„corporis panem viaticum posulare, ut
„per hoc ad perpetuum diem, & ipsam
„Christi perveniamus ad mensam; ut
„unde hic gustum sumpsimus, inde ibi
„plenitudinem, totaque satietates ca-
„piamus. „

„Venerabilis Beda in testimonium ejus-
„dem veritatis in L. 4. Eccles. Hist. c. 14.
„scribit Angelos quidam puero ægrotan-
„ti dixisse: „ Nos te hodierna die ad cœ-
„lestia regna fumus perducturi: Sed ex-
„pectare primum habes, donec Missa
„celebretur, ac viatico Dominici corpo-
„ris, & sanguinis accepto, æterna in
„cœlis gaudia subleveris. „

„Tertio, ratione: Viaticum est pecunia
„qua peregrinator cuncta necessaria emit
„ad viam perficiendam donec accedat ad
„terminum: vel etiam quædam cibo-
„rum, & vini asportatio, ne quis defi-
„ciat in via ut viribus reintegratis, pro-
„ut exigit necessitas, tantum roboris ha-
„beat, quantum necessarium est, vel
„ad propellendos insidiantes, vel ad su-
„perandas frigoris, & æstus asperitates,
„ac demum ad sustinendos viæ labores.
„Sed hæc omnia præstat Eucharistia: Igi-
„tur est verum & optimum ad vitam æ-
„ternam viaticum. Minor patet ex dictis,
„cum teste Chrysostomo terribiles nos ef-
„ficiat ipsi dæmonibus, cum sit cibus
„grandium, & vinum lætificans cor ho-
„minis, immo & panis quotidianus a Chri-
„sto misericorditer elargitus: Sed hanc
„viatici rationem potissimum sibi vindicat
„Eucharistiæ Sacramentum ex eo quod
„perseverantiam finalem, quæ non ca-
„dit sub meritum, eatenus nobis det,
„quatenus præsentia Christi frangit dæ-
„monum impetus, qui animam exagitat

re satagunt, figit nos in bono per unio-
nem cum Christo omnium maximam,
& ita nostrum erga Jesum amorem stim-
ulat, ut charitatem cum morte con-
jungat, in quo quidem, ut ait S. Aug.
L. de dono perseverantiæ cap. 1. sita est
perseverantia finalis. Et vero si ex eo-
dem sancto Doctore prædestinatio Sancto-
rum includit, & importat media quibus
certissime liberantur quicumque liberan-
tur, quod medium fortius, quod abundan-
tius simul & suavis Eucharistia, di-
cente Propheta Psalm. 67. *Et Domini*
„*Domini exitus mortis*; quæli diceret,
perseverantiam finalem esse Eucharis-
tiæ specialem effectum, quod innuitur
illius vocis, *Et Domini, Domini*, duplici-
tatione?

Sextus Eucharistiæ effectus est
adeptio gloriæ.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA est, quia annexam habet vitæ
æternæ promissionem, juxta illud Christi
Joan. 6. *Si quis manducaverit ex hoc pa-
ne, vivet in æternum.*

Secunda: Pignus datum pro alicujus bo-
ni retributione est apud Deum quid ratum
& infillibile, si non ponatur obex:
Sed sacra Eucharistia est futura gloriæ
pignus a Christo datum: Igitur ejus ef-
fectus est adeptio gloriæ. Hoc ipsum di-
cit Concilium Tridentinum Sess. 13. cap.
2. Tum Ecclesia quæ canit: O sacrum
convivium in quo Christus sumitur: re-
colitur memoria passionis ejus.... Futu-
ræ gloriæ nobis pignus datur.

Tertia: Christus in Eucharistia realiter
coninetur, cum ejus Passionis repræsen-
tatione; ibi quoque per species panis qui
ex multis granis, vini vero quod ex
variis uvis confluit, denotatur unio fi-
delium cum Christo: Ipse autem nobis
per passionem suam aperuit cælos, &
membrorum cum capite unio non nisi in
cælo completur. Igitur Eucharistiæ ef-
fectus est adeptio gloriæ, cum ibi addit
Christus, ut reſeracrum devicta morte,
cælum aperiat, & unum simus in æter-
num cum illo. Ista ratio ex multis aliis
coaleſcens est D. Thomæ hic art. 2. his
verbis: „ In hoc Sacramento potest con-
„ſiderari, & id ex quo habet effectum,
„ſcilicet ipſe Chriſtus contentus, &
„paſſio ejus repræſentata, & id per quod
„ha-

„habet effectum, scilicet, usus Sacra-
 „menti, & species ejus; & quantum ad
 „utrumque, competit huic Sacramento,
 „quod causat adeptionem vitæ æternæ.
 „Nam ipse Christus per suam passionem
 „aperuit nobis aditum vitæ æternæ: Se-
 „cundum illud Hebr. 9. novi Testamenti
 „mediator est, ut morte intercedente,
 „qui vocati sunt, accipiant repromissio-
 „nem æternæ hæreditatis. Unde & in
 „forma hujus Sacramenti dicitur: Hic
 „est calix sanguinis mei novi, & æterni
 „Testamenti. Similiter etiam refectio ci-
 „bi spiritualis, & unitas significata per
 „species panis, & vini, habentur quid-
 „dem in præsentii, sed imperfecte: per-
 „fecte autem in statu gloriæ. Unde Au-
 „gustin. dicit super illud Joan. 6. Caro
 „mea vere est cibus: Cum cibo & po-
 „tu id appetant homines, ut non esu-
 „riant, neque sitiant; hoc veraciter non
 „præstat, nisi ille cibus & potus, qui
 „eos a quibus sumitur, immortales &
 „incorruptibiles facit in societate Sancto-
 „rum, ubi pax erit, & unitas plena,
 „atque perfecta. „

Septimus Eucharistiæ effectus.

Remittit ex parte pœnam temporalem.

PROBATUR ex S. Thoma, qui hic q.
 79. art. 5. distinguit Eucharistiam ut Sa-
 „cramentum & ut Sacrificium. Priori mo-
 „do spectata operatur juxta suscipientis de-
 „votionem; hinc de pœna temporali re-
 „mittit plus aut minus secundum quod
 „charitas magis vel minus exardescit. Po-
 „steriori modo considerata ex se, & quasi
 „primario aliquam pœnam temporalem re-
 „mittit, quia est satisfactiva. Sic loquitur
 „sanctus Doctor: „In quantum vero est
 „sacrificium, ait, habet vim satisfacti-
 „vam, sed in satisfactione magis atten-
 „ditur affectus offerentis, quam quanti-
 „tate oblationis. Unde & Dominus dicit
 „Lucæ 21. de vidua quæ obtulit duo
 „æra, quod plus omnibus misit; quam-
 „vis ergo hæc oblatio ex sui quantitate
 „sufficiat ad satisfaciendum pro omni
 „pœna: tamen fit satisfactoria illis, pro
 „quibus offertur vel etiam offerentibus
 „secundum quantitatem suæ devotionis,
 „& non pro tota pœna. „ Hoc est,
 „Eucharistia ut sacrificium ex opere opera-
 „to remittit aliquam pœnæ temporalis gra-
 „dum: ex opere vero etiam operantis ul-

teriore gradum, juxta quantitatem af-
 „fectus offerentis.

Ex his sequitur Eucharistiam etiam pro-
 „desse aliis quam sumentibus; indirecte
 „quidem ut Sacramentum, quatenus ali-
 „quis potest sacram fovere Synaxim, vel
 „pro refrigerio defunctorum, vel pro sa-
 „nitate amici obtinenda: Ut sacrificium
 „vero directe, quia sub hoc respectu est
 „victima, quæ recte pro aliis offerri pot-
 „est, quod non fit præcise ut Sacramen-
 „tum; sub ista quippe ratione est cibus,
 „adeoque per se primo institutus ad alen-
 „dum suscipientem, & illum specialiter
 „cum Christo conjungendum: Sic docet S.
 „Thomas hic art. 7. primo quidem in ar-
 „gumento, *Sed contra*: „In celebratione
 „hujus Sacramenti, inquit, fit pro multis
 „aliis deprecatio: Quod frustra fieret nisi
 „hoc Sacramentum aliis prodesset. „ De-
 „inde vero in corpore articuli sic ratioci-
 „natur: „Hoc Sacramentum non solum
 „est Sacramentum, sed etiam est sacrifi-
 „cium: In quantum enim in hoc Sacra-
 „mento repræsentatur Passio Christi, qua
 „Christus obtulit se hostiam Deo, ut di-
 „citur Ephesiorum 5. habet rationem sa-
 „crificii; in quantum vero in hoc Sacra-
 „mento traditur invisibilis gratia sub vi-
 „sibili specie habet rationem Sacramen-
 „ti. Sic ergo hoc Sacramentum quidem
 „prodest, & per modum Sacramenti, &
 „per modum Sacrificii: Quia pro omni-
 „bus sumentibus offertur: Dicitur enim
 „in canone Missæ, Quotquot ex altaris
 „participatione sacrosanctum Filii tui cor-
 „pus, & sanguinem sumperimus, omni
 „benedictione cœlesti, & gratia replea-
 „mur; sed aliis, qui non sumunt, pro-
 „dest per modum sacrificii, in quantum
 „pro salute eorum offertur: Unde, &
 „in canone Missæ dicitur, Memento Do-
 „mine famulorum famularumque tuarum
 „pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi
 „offerunt hoc sacrificium laudis, pro se,
 „suisque omnibus, pro redemptione ani-
 „marum suarum, pro spe salutis, & in-
 „columitatis suæ: Et utrumque modum
 „proficiendi Dominus expressit, dicens
 „Matth. 26. & Lucæ 25. *Qui pro vobis*,
 „scilicet sumentibus, & *pro multis*, sci-
 „licet aliis effundetur in remissionem pec-
 „catorum. „

Octavus Eucharistiæ effectus, mitigat appetitus sensitivi fomitem.

Probatur multis momentis.

PRIMO ex Prophetis: Zachariæ c. 9. habetur: *Quid est bonum ejus, & quid pulchrum ejus, nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines.* Ad ista verba attendens Paschalius Lib. de corpore & sanguine Domini, c. 21. ait: " Felix " fructus ubertatis, ex quo virginitas " germinatur: Nam hoc nostri generis " vino castitas corrumpitur, ab isto vero virgines procreantur. "

Alter Scripturæ locus pro eadem astruenda veritate ex Pl. 67. excerptur: *in Sclmon*, ait Propheta, *mons Dei, mons pinguis*; quæ quidem verba sic explicat Glossa: " De corpore Christi manat um- " bra gratiæ, quæ nobis defensionem " est contra incentiva vitiorum carnis " concupiscentiæ. "

Tertius locus eandem confirmans veritatem habetur Osee 14. his verbis: *Ego quasi ros, & Israel germinabit quasi lilium: Quem locum sanctus Thomas Opule. 58. cap. 21. sic interpretatur.* " Dum ergo " fidelis corpus Christi, fumit, spirituale " refrigerium percipit, quasi de umbra " gratiæ, quæ de ipso fluit: Osee 14. " *Ego quasi ros, & Israel germinabit quasi lilium.* "

Secundo, ex sanctis Patribus. Cyrillus Alexandrinus L. 4. in Joannem egregie sic loquitur: " Sedat, cum in nobis " manet Christus, sævientem membro- " rum nostrorum legem, pietatem cor- " roborat, & perturbationem animi extinguit. "

Atque vero Cyrillus Hierosolymitanus Cathec. mytag. qui de Eucharistia loquens, ait: " Animam, & corpus san- " ctificat. "

Expressius loquitur Chrysologus Sermone 34. & mirabundus exclamat: " O quam " docuit mulier, quantum sit corpus Chri- " sti, quæ in fimbria tantum esse mon- " stravit! Audiant Christiani qui quoti- " die corpus Christi attingunt, quantum " de ipso corpore sumere possunt medi- " cinam, quando mulier totam rapuit " de sola Christi fimbria sanitatem. " Bernardus de Baptismo, & Sacramen- " to Altaris circa medium ex professo istum mirabilem proponit effectum his

verbis: " Duo, Sacramentum hoc ope- " ratur in nobis, ut videlicet, & sen- " sum minuatur in minimis, & in graviori- " bus peccatis, tollat omnino consensum. " Si quis veltrum non tam sæpe modo, " nec tam acerbos sentit iracundiæ mo- " tus, invidiæ, luxuriæ, ac ceterorum " hujusmodi, gratias agit corpori & san- " guini Domini, quoniam virtus Sacra- " menti operatur in eo. "

Tertio, ratione: Tria sensum afficiunt plurimum, scilicet I. Apprehensio boni sensibilis. II. Ejus præsentia & fruitio. III. Unio ultima & effrænata cum creatura, ad quam cor se se convertit, & ex his tribus exardescunt passiones sensibiles, & amor in creaturam: Sed tria opposita Sacramentum Eucharistiæ præstat: Igitur minuit fomitem appetitus sensitivi. I. Quidem: In hoc Sacramento omne bonum & quidem verum, nobis per fidem ostenditur, juxta illud Exodi 30. *Ostendam omne bonum tibi.* Cum autem in Eucharistia Christus verus Deus præsens sit sub speciebus, omne bonum in Eucharistia apprehendimus. II. Bonum illud in ipso fonte gustatur, ut ex Patribus liquet. Demum tanta fit unio inter Christum & fidelem, ut teste Cyrillo, vel ipse Christus sese commisceat nobiscum, eo proportionali modo quo dux ceræ liquefactæ commiscetur. Hinc ait Paschalius: *O Deus substantia mea!* Sanctus Thomas Opule. 58. docet Christum in Eucharistia omnimoda unione nobis conjungi, & ad nos accedere. Hic art. 6. ad 3. explicat modum quo Eucharistia minuit peccati fomitem. " Licet hoc Sacramentum non " directe ordinetur ad diminutionem fo- " mitis, diminuit tamen fomitem ex qua- " dam consequentia, in quantum augeat " charitatem, quia sicut Augustinus di- " cit Lib. 83. quæst. Augmentum chari- " tatis, est diminutio cupiditatis. " Igitur Eucharistia minuit fomitem peccati cum Christus veluti sensibilis in hoc augustinissimo Sacramento sese nobis præbeat, juxta illud Chrysostomi Homil. 60. " Eum " vides, ipsum tangis, ipsum mandu- " cas. " Concinit Catechismus Romanus, qui de Eucharistia n. 55. sic scribit: " Dum " enim charitatis igne animos magis in- " cendit, concupiscentiæ ardorem reslin- " quat necesse est. "

Nonus Eucharistiæ effectus.

Corpus quandoque incorruptibile reddit, ac demum ejus resurrectionis est causa.

PRIMUM patet ex supra dictis, & ex incorruptibilitate corporum multorum qui sanctitate floruerunt, quique hoc saginati cibo, etiam in corpore incorruptibiles permansere.

Altera pars a Patribus passim docetur. Irenæus Lib. 4. c. 34. contra Valentinianos, qui resurrectionem corporum negabant, ait: "Quomodo autem rursus dicunt carnem incorruptionem devenire, & non percipere vitam, quæ a corpore, & sanguine Domini alitur?"

Hoc ipsum prædicat Cyrillus explicans illa Christi verba, Joan. 6. Qui manducat meam carnem; & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam: & ego resuscitabo eum in novissimo die, his verbis: "Non poterat aliter corruptibilis hæc natura corporis, ad incorruptibilitatem & vitam traduci, nisi naturalis vitæ corpus ei conjungeretur. Non credis mihi hæc dicenti? Christo te obsecro, fidem præbe: Amen, amen, inquit, dico vobis, nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis sanguinem ejus, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem, &c."

Eodem modo interpretatur verba Joannis 6. sanctus Thomas lectione sententia. Suffragatur Ignatius Episc. ad Ephesios cum vocat Eucharistiam: "Pharmacum immortalitatis, & præservativum contra mortem."

De Dispositionibus ad istos mirabiles effectus suscipiendos dicemus infra 4. p. tractatus. Adam solum ad hoc requiri realem susceptionem Eucharistiæ, cum dicat Christus Joan. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam.

Synopsis Contentorum in Articulo.

PRIMUS Eucharistiæ effectus, est gratia abundans, juxta illud Christi Joan. 10. *Veni ut vitam habeant & abundantius habent.* Cui concinunt hæc alia Joan. 6. Christi verba, *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam.* Hinc Synodus Tridentina Sess. 13. cap. 2. loquens de tanto Sacra-

mento ait: "In quo divitiis divini sui, erga homines amoris velut effudit." *Christus.*

Secundus: Est gratia quædam actualis specialis simulans charitatem, quæ nentem suavitate spirituali replet. Sic propugnat S. Thomas hic q. 79. art. 1. ad 2. Idem probatur ex Clementina unica de Reliquiis & veneratione Sanctorum his verbis: "Panis habens omne delectamentum, & omnis saporis suavitatem." Idem profert S. Cyprianus Serm. de cœn. Dom. Ratio est, quia supremum bonum in ipso fonte degustatur.

Tertius: Eucharistiæ Sacramentum remittit peccata venialia: Sic docet Concilium Tridentinum Sess. 13. cap. 2. Ratio D. Thomæ hic art. 4. est, quod sit gratia per modum cibi, cujus proprium est reparare vires: Igitur cibus Eucharisticus restituit vires, peccatis venialibus immutatas.

Quartus: Præservat a peccatis mortalibus. Sic definit Concilium Tridentinum Sess. 13. c. 2. Sic docet S. Ignatius Martyr Episc. ad Ephes. Sic Ambrosius Serm. 8. in Psal. 118. Ratio D. Thomæ non una est. 1. Est cibus, cujus proprium est roborare hominem ne deficiat in via. 2. Est memoriale passionis, quæ, devicta morte, proelicit inimici rugientis tela.

*Quintus: Sternit viam ad gloriam, juxta illud 3. Reg. 3. de pane Eliæ, qui fuit Eucharistiæ figura præclara: Et ambulavit in fortitudo et cili illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus usque ad montem Dei Oreb. S. Hieronymus in cap. 15. Matth. illa verba de efficacia Eucharistiæ interpretatur. Nec mirum, vel ipsum Regem gloriæ continet; ibi enim Christus nedum cibus est, quo restaurantur vires labore itineris perditæ, sed simul & pretium, quo accessoria ad viam perficiendam emuntur; quod innuit Apostolus dicens 1. Cor. 6. *Empti enim estis pretio magno, glorificate & portate Deum in corpore vestro.**

Sextus: Ademptio gloriæ: Nam dicitur Joannis 6. Qui manducat hunc panem, vivet in æternum: Et vero Christus ibi est realiter præbens qui est via, veritas & vita: Eucharistia est etiam memoriale passionis, quæ aditum cœli nobis aperuit; hinc, Et futura gloriæ nobis pignus datur. canit Ecclesia.

Septimus: Remissio peccatorum venialium.

lium. Sic docet Concilium Tridentinum Sess. 13. cap. 2. Ratio D. Thomæ duplex est. Prima, Eucharistia est cibus, cujus proprium est vires reficere: Altera, est charitatis sacramentum; cum autem peccatum veniale sit charitatis refrigerium, citra dubium est per charitatem extingui, adeoque per Eucharistiam.

Octavus: Imminuit fomitem peccati, juxta illud Zachariæ 9. de Eucharistia, *Frumentum electorum, vinum germinans virgines*. . Hunc textum Paschasius Lib. de corp. & sang. Dom. cap. 21. de Sacramento altaris explanat. Expresse docet D. Bernardus Lib. de Bapt. & Sacr. altaris Eucharistiam mitigare acerbos invidiæ, luxurii & iracundiæ motus. Nec mirum, Eucharistia est panis Angelicus omne delectamentum in se continens.

Nonus: Est resurrectionis corporum & incorruptionis causa; resurrectionis quidem, ipso Christo teste, Joan. 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego resurcitabo eum in novissimo die*: Incorruptionis vero; multa quippe Sanctorum corpora incorrupta manent, qui effectus juxta Theologos sacræ Eucharistiæ tribuitur. Quod non levius indigitat Apost. Philip. 3. his verbis. *Expectamus Dominum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ*.

ARTICULUS OCTAVUS.

De usu sacræ Eucharistiæ.

QUATUOR habemus circa istud caput discutienda. Primum quidem de usu secundum se spectato, alterum de usu sub una specie: Tertium de usu sub utraque specie: Quartum denique de usu frequentiori.

SECTIO PRIMA.

Utrum omnes, ne uno quidem excepto, teneantur recipere sacram Eucharistiam?

SUPPONO Eucharistiam non esse necessariam necessitate mediæ, ut dictum est de Sacramento in genere, cum consistat ex usu Ecclesiæ pueros baptizatos, & postea morientes, adultos vero vere contritos & a peccatis per absolutionem Sa-

cramentalem absolutos, ut justos, & amicos Dei haberi. De pueris definitivè Concilium Tridentinum sessione 21. c. 4. his verbis: "Eadem sancta Synodus docet parvulos usu rationis carentes, nulla obligari necessitate ad sacramentalem Eucharistiæ communionem, siquidem per Baptismi lavacrum regenerati & Christo incorporati, adeptam jam Filiorum Dei gratiam in illa ætate amplius non possint. Tota igitur controversia est num aliquo præcepto omnes homines sacram Eucharistiam aliquando sumere teneantur? Unde sit

CONCLUSIO PRIMA.

Parvuli non teneantur Eucharistiam accipere.

Probatur ratione multiplici.

PRIMA: Nullum extat de hoc præceptum: Igitur parvuli non teneantur accipere Eucharistiam. Ita Tridentinum mox laudatum.

ALTERA: Qui accedit ad Eucharistiam debet discernere corpus Domini, teste Apostolo 1. Cor. 11. sed pueri utpote ratione carentes, corpus Domini discernere non valent. Ergo &c.

TERTIA: Qui accedit ad Eucharistiam, debet accedere per conversionem charitatis & amoris erga Christum, vel etiam peccata venialia detestari, ut abstergantur: Sed pueri & infantes utriusque sunt incapaces: Primo quidem conversionis per amorem: qualis fuit, teste Augustino, in Angelis bonis, ut primum creati sunt, quandoquidem non habent usum liberi arbitrii; neque etiam ea indigent ad abstergenda venialia, cum nullum commiserint, & innocentiam baptismalem adhuc retineant: Ergo, &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Adulti teneantur accedere ad sacram Mentam.

Probatur Theologicis rationibus.

PRIMA, sic exponitur: Omnes teneantur sub pœna peccati, & interminatione mortis, obedire Deo aliquid præcipienti: Sed Christus præcipit ut omnes adulti accedant ad sacram Eucharistiam. Ergo &c. Probatur minor: Christus Mat-

thæi

thæi 26. instituta Eucharistia Apostolis dicit, *Hoc facite in meam commemorationem*: Quæ verba intelligenda sunt de communione, ut interpretatur D. Thomas hic art. 11. his verbis: "Manifestum est, quod homo tenetur hoc Sacramentum sumere, non solum, ex statuto Ecclesiæ, sed ex mandato Domini, dicentis, Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem*."

Secunda hæc est: Ad id tenetur homo, sine quo æterna non assequetur vitam: Atqui seclusa Eucharistia vel in voto, vel in re suscepta, adultus vitam æternam non possidebit; & probatur, ex illa Christi sententia Ioan. 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Ergo &c.

Tertia: Qui tenetur votum aliquod emitte, cum tempus aderit, debet illud adimplere: Atqui omnes adulti, ne uno quidem excepto, debent habere votum Eucharistiæ: Christus enim absolute Ioannis 6. dicit: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Sicut Lucæ 13. ait: *Nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis*. Ergo &c. Ista ratio est D. Thomæ hic 3. p. qu. 8. art. 11. ubi sic habet: "Duplex est modus percipiendi hoc sacramentum *Eucharistiæ*, scilicet spiritualis, & sacramentalis: manifestum est autem quod omnes tenentur, saltem spiritaliter manducare, quia hoc est Christo incorporari, ut supra dictum est: Spiritualis autem manducatio includit votum, seu desiderium percipiendi hoc Sacramentum, ut supra dictum est, & ideo sine voto percipiendi hoc Sacramentum, non potest homini esse salus; frustra autem esset votum, nisi impletetur votum, quando oportunitas adesset; & ideo manifestum est, quod homo tenetur hoc Sacramentum sumere."

Quarta: Tenetur quisque præcavere peccata; & vires quotidianis defectibus fractas restaurare, ita ut si ex negligentia remedium probatur, reus evadat: Sed ex dictis liquet inter effectus Eucharistiæ illos esse, quod compescat Dæmonum impetus, somitem peccati minuat, peccata venialia abstergat: Igitur eo ipso quo adultus peccata mortalia præcavere debet, ad Eucharistiam accedere tenetur, ne illa prætermissa, in peccatum probatur,

eo quod oblitus sit comedere panem suum quotidianum.

Quæres: Quandonam adultus ad sacramentum, quoties, & ubi accedere debeatur?

Respondeo primo, Quondam fuisse præceptum Ecclesiæ ter in anno sacramentum Eucharistiæ sumere; in die scilicet Paschæ, Pentecostes, & Christi Nativitatis. Sic habetur in Decretali S. Fabiani Papæ adscripta, quam Gratianus in corpore juris refert, ut habetur de Consecratione distinct. 1. Prioribus quidem sæculis nulum erat ad hoc præfixum tempus, namque Lex non est pro justo imposita; fervor fidei, simul & charitatis atque erga Christum amoris impellebat fideles frequentius ad sacramentum accedere; frigescente vero postea charitate, hanc tulit legem sanctus Fabianus his verbis: "Si non frequentius, saltem in annoribus, Laici homines communicent, nisi forte quis majoribus quibuslibet criminibus impediatur, in Pascha videlicet, & Pentecoste, & Natali Domini."

Concilium Lateranense 4. sub Innocentio III. canone omnis utriusque sexus, de poenitentis & remissionibus hoc restrinxit ad unam vicem in anno, idque Paschæ tempore. Hoc est Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusive, ut declaravit Eugenius IV. in bulla, quæ incipit *fide digna*. Hanc Concilii Lateranensis emissam legem, suo munivit calculo Tridentinum Sess. 13. Can. 9. his verbis, *Si quis negaveris omnes, & singulos Christi fideles utriusque sexus cum ad annos discretionis pervenerint teneri singulis annis saltem in Paschate ad communicandum, juxta præceptum sanctæ matris Ecclesiæ; Anathema sit*.

Respondeo II. aërotos animam agentes teneri sacramentum percipere Eucharistiæ: Ita habetur Can. 13. Conc. Nicæni juxta interpretationem Dionysii Exigui: "De his qui ad exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua regularisque servabitur ita, ut si quis egreditur e corpore, ultimo & necessatio viatico minime privetur."

Ratio est, quia præceptum fidei, spei, & charitatis, tunc obligant; cum enim anima in brevi sistenda sit ante Christi tribunal, suam probare religionem virtutum actibus debet, & Eucharistiæ sumptione suum in Christi amorem ostendere. Tum quia tunc urgent tentationes,

& ex morbi labore vires deficiunt, quæ quidem ad vitam æternam impedimenta, nusquam propelluntur efficacius, quam præsentia Christi adsistentis in Sacramento Eucharistiæ: Igitur in illa præcipue hora sumendum est corpus Domini.

Respondeo III. Communionem Paschalem faciendam esse in propria Parochia. Sic statuit Concilium Burdigalense anno 1584. titulo de Eucharistia: Statuimus, ait, „ut prædicto tempore Paschæ, nemo „extra suam parochiam abique rectoris „sui facultate, alio se conferat, hoc Sa- „cramentum percipitur, sed & quibus „dabitur ea facultas, Parochum certio- „rem faciant, quo loco sacram Eucha- „ristiam sumplerint. „Ratio est quia Leo Papa X. qui privilegiatis facultatem facit Eucharistiam quovis anni die fidei populo distribuendi, diem Resurrectionis Domini exceptit.

Quæres II. Utrum is, qui prævidet se propter legitimum impedimentum non communicaturum Paschali tempore, ipsum antevertere teneatur? Num vero qui facit ex proposito communionem sacrilegam satisfaciatur præcepto?

Respondeo I. ad primum casum, eum qui legitime impedimentum prævidet, posse antevertere, cum in hoc Legi in substantia obediatur: præceptum enim Paschalis communionis ad id maxime terminatur, ut semel saltem in anno quilibet ad sacram Mensam accedat, nec ibi aut fraus, aut contemptus præcepti adest; si vero non antevertit, & tempore Paschali multis irretitus impedimentis non possit communicare, non ideo a lege solvitur, sed data prima occasione, debet sua confiteri peccata, & sic probatus sumere Eucharistiam.

Respondeo II. alterum præcepto non satisfacere satis; quandoquidem intentioni Ecclesie illud, quæ quidem responsio fundatur in Canone omnis utriusque sexus fidelis. Ubi hæc habentur: suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum, &c. Si reverenter: Igitur non impie. Sicut enim qui venenatum cibum sumit præcepto naturali sese nutriendi non obedit, sic & a simili qui indigne sacram Synaxim percipit. Quippe qui, teste Apostolo 1. Corinth. 11. iudicium sibi manducat non dijudicans corpus Domini. Hinc merito Innocentius XI. Papa hanc proseripsit quorundam Theologorum recentiorum propositionem, *Præcepto com-*

munionis annue satisfacti per sacrilegam Domini manducationem. Et vero tametsi Ecclesia non iudicet de internis, hoc est neminem in foro contentioso damnet, nisi ejus crimina tabulis & testibus probentur, peccat tamen mortaliter, nec satisfacit legi juxta Ecclesiæ intentionem; qui voluntarie, ut illudat Ecclesiæ facit communionem sacrilegam. Sic propugnat Gonetus hic disputatione 9. art. 1. p. 294. quod probat ulteriori illa ratione: „Eadem, inquit, videtur ratio de præcepto „communionis, ac de præcepto confessionis: Sed qui facit confessionem sacrilegam, & voluntarie nullam non satisfacit præcepto annue confessionis, „ut declaravit Alexand. VII. in congregatione generali Inquisitionis habita die 24. Septembris anni 1665. & oppositam sententiam quam aliqui recentiores Cassuistæ docent, ut temerarius & scandalosam damnavit. „Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIOIBUS

Contra primam conclusionem.

OBJECIES: Illud Christi Joannis 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis:* Sed hæc verba nulla exceptione facta, includunt communionis præceptum, quod omnes & singulos homines fideles ad communionem obligant. Igitur sicut adultis, sic & pueris necessaria est communio.

Respondeo distinguendo: Et hæc verba intelliguntur, vel de Eucharistiæ voto, vel de reali ejus susceptione secundum distributionem. accommodat, concedo. De reali corporis Christi manducatione, subdividuo: Si fieri reverenter possit, & suscipiens sit capax discernere corpus Domini, concedo: sin minus, nego. Solutio est D. Thomæ hic qu. 73. art. 3. Ubi ex professo quæritur num Eucharistia sit omnibus absolute necessaria, necessitate mediæ ad salutem? Multa eo loci distinguit, videlicet usum spirituales, qui sit voto; spirituales simul, & realem qui manducatione reali completur: Ipsum Sacramentum, quod utriusque realiter, vel spiritualiter sumi potest. Denique rem Sacramenti, scilicet unitatem membrorum Ecclesiæ cum Christo, quæ pape & vino significantur. Tum concludit usum quo-

quoad unitatem habendam, sufficienter fieri per votum, ex quo infert parvulos sumere Eucharistiam spiritualiter, quatenus voce patrinorum fidem Christi probentur, sique per Baptismum corpori Christi conjunguntur, quod probat primum auctoritate Augustini, deinde ratione.

In argumento *Sed contra*, ita loquitur: "Augustinus scribit Bonifacio contra Pelagianos. Nec illud, cogitatis, parvulos vitam habere non posse, qui sunt expertes corporis & sanguinis Christi." Tum in corpore articuli: "Dicendum, quod in hoc Sacramento duo est considerare, scilicet ipsum Sacramentum, & rem Sacramenti: Distum est autem, quod res hujus Sacramenti est unitas corporis mystici, sine qua non potest esse salus: Nulli enim patet aditus salutis extra Ecclesiam, sicut nec in diluvio absque arca Noe quæ significat Ecclesiam, ut habetur 1. Petri 3. Distum est autem supra quod res alicujus Sacramenti haberi potest ante perceptionem Sacramenti ex ipso voto Sacramenti percipiendi: Unde ante perceptionem hujus Sacramenti, potest homo habere salutem ex voto percipiendi hoc Sacramentum: Sicut & ante Baptismum ex voto Baptismi."

Insuper: Atqui requiritur realis susceptio Eucharistiae, ut parvulus salvetur. Ergo &c. Probatur subsumptum. Sine reali susceptione Baptismi non salvatur infans: Igitur nec sine reali susceptione Eucharistiae: Sicut enim Joannis 3. legitur pro Baptismo: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum celorum*: Sic & cum eadem particula exclusivæ *nisi*, pro omnibus & singulis hominibus indiscriminatim dicitur Joannis 6. *Nisi manducaveritis, &c.*

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem nego utique paritatem propter duo: Primo quidem Baptismus est principium spiritualis vite, Eucharistia vero consummatio, & perfectio: Hinc Baptismus est absolute necessarius, ea necessitate quæ nemo nisi in Ecclesia incorporatus salvari possit, quæ vero ad maiorem solum perfectionem utilis, & necessaria sunt, eorum sufficit votum ad salutem. Secundo, ante Baptismum puer nec per se, nec per alios votum habet Baptismi. At vero eatenus votum Eu-

charistiae includitur in Baptismo, quatenus per illud Sacramentum & Ecclesiae fidem, ordinatur ad Eucharistiam, quippe qui jam Ecclesiae in Christo unitus, tendat ad perfectissimam unitatem, seu unionem, quæ per Eucharistiam habetur. Ita D. Thomas ibidem ubi sic pergit: "Est tamen differentia quantum ad duo: Primo quidem quia Baptismus est principium spiritualis vite, & janua Sacramentorum: Eucharistia vero est quasi consummatio spiritualis vite, & omnium Sacramentorum finis, ut supra dictum est. Per sanctificationes enim omnium Sacramentorum fit præparatio ad suscipiendam vel consecrandam Eucharistiam. Et ideo perceptio Baptismi est necessaria ad inchoandam spiritualem vitam, perceptio autem Eucharistiae est necessaria ad consummandam ipsam: non ad hoc quod simpliciter habeatur, sed sufficit eam habere in voto, sicut & finis habetur in desiderio, & intentione. Alia differentia est, quia per Baptismum ordinatur homo ad Eucharistiam, & ideo ex hoc ipso quod pueri baptizantur, ordinantur per Ecclesiam ad Eucharistiam; & sic, sicut ex fide Ecclesiae credunt, sic ex intentione Ecclesiae desiderant Eucharistiam, & per consequens recipiunt rem ipsius: sed ad Baptismum non ordinantur per aliud præcedens Sacramentum, & ideo ante susceptionem Baptismi, non habent pueri alioquo modo Baptismum in voto, sed soli adulti, unde rem Sacramenti non possunt percipere sine perceptione Sacramenti: Et ideo hoc Sacramentum non hoc modo est de necessitate salutis, sicut Baptismus."

Insuper: Atqui Eucharistia eodem modo est de necessitate salutis sicut Baptismus: Ergo &c. Probatur subsumptum. Ideo Baptismus realiter susceptus, est absolute ad salutem necessarius instantibus, quia repræsentat passionem Christi, cui consensu per Baptismum ipsi configurantur: Atqui similiter Eucharistia Christi passionem repræsentat, juxta illud 1. Corinth. 11. *Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec venitis*. Hinc & per Eucharistiam non solum infans Christo configuratur, sed & cum ipso incorporatur. Igitur par est utrobique ratio:

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Et per Baptismum

num infans initiative & prima vice Christo & passioni ejus configuratur, concedo : consummative, nego . Et sic distincta minore, nego consequentiam, & paritatem . Ratio discriminis inter utrumque Sacramentum ea est, quod initiative homo per Baptismum consepultus cum Christo, ipsi configuretur, unde realis susceptio requiritur, cum infans Baptismatis voti incapax sit : At vero per Eucharistiam, nonnisi complete, & ad perfectam unionem homo fidelis Christo configuratur; quod autem est tantum ad perfectionem majorem, potest omitti absque salutis dispendio . Solutio est D. Thomæ, qui ibidem ad 3. his verbis solvit difficultatem : " Dicendum quod Baptismus est sacramentum mortis, & passionis Christi, prout homo regeneratur in Christo virtute passionis ejus : sed Eucharistia est sacramentum passionis Christi, prout homo perficitur in unionem ad Christum passum : Unde sicut Baptismus dicitur sacramentum fidei, quæ est fundamentum spiritualis vitæ, ita Eucharistia dicitur sacramentum charitatis, quæ est vinculum perfectionis, ut dicitur Colos. 3. "

Persiles : Sacra Scriptura juxta sensum sanctorum Pontificum intelligenda est : Atqui illud Christi præceptum, *Nisi manducaveritis &c.* Ex SS. Pontificibus intelligenda est de manducatione reali etiam pro parvulis : Ergo &c.

Probat antecedens : Innocentius I. Epist. 93. ad Patres Concilii Milevitani directa respondet contra perfidiam Pelagianam, pueros secluso Baptismo non posse vitam æternam possidere, ut effutiebant illi Hæretici : Ecce verba : " Quod eos vestra fraternitas asserit prædicare parvulos æternæ vitæ præmiis, etiam sine Baptismatis gratia posse donare, perfactum est ; nisi enim manducaverint, & biberint sanguinem ejus, non habebunt vitam in sæculis : qui autem hanc eis sine regeneratione defendunt, videntur mihi Baptismum etiam ipsum cassare velle, cum prædicant hos habere quod in eos creditur non nisi Baptismate conferendum . Confirmatur . Summus Pontifex eo loci perstringit Pelagianos, qui negabant Baptismi necessitatem, quam quidem illis probat a simili necessitate susceptionis Eucharistiæ ; hinc nihil urget, si Eucharistia non esset absolute ad salutem necessaria pro parvulis .

Respondeo negando minorem . Ad probationem distinguo : Et Innocentius loquitur retorquendo argumentum adversus Pelagianos, concedo : & vult sicut Baptismum, sic & Eucharistiam esse quid necessarium necessitate mediæ, subdistinguo : quoad unitatem, & cum Christo incorporationem, concedo : quoad realitatem, nego . Pelagiani negabant peccatum originale, ex quo concludebant Baptismum non esse parvulis absolute necessarium ad vitam æternam possidendam, tametsi foret ad introitum in regnum cælorum propter illud Christi oraculum Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Concedebant autem Eucharistiam vel voto, vel re susceptam esse medium ad salutem simpliciter necessarium ; quocirca Innocentius abstrahendo a susceptione Eucharistiæ, vel voto, vel realitate, a simili concludit Baptismum re susceptum, esse ad salutem pro parvulis simpliciter necessarium, quippe qui voti incapaces, aliter non possint habere Baptismum nisi in realitate : quia vero votum Eucharistiæ includitur in Baptismo, & per fidem Ecclesiæ infantes credunt in Christum, ipseque incorporantur, jure merito ex voto Eucharistiæ inferre necessitatem suscipiendi realiter Baptismum .

Replicabit : Atqui Innocentius loquitur de susceptione reali Eucharistiæ pro parvulis : Ergo &c. Probatur subsumptum . Gelasius sic mentem sui prædecessoris explanat & intelligit in Epistola quam ad Episcopos per Picenum direxit : *I. p. e.* " inquit, Dominus Jesus Christus cælesti voce pronuntiat, Qui non manducaverit carnem ; ubi utique neminem videmus exceptum ; nec opus est aliquid dicere parvulum sine hoc sacramento salutari, ad æternam vitam posse produci ; sine autem illa vita, in perpetuum futurum morte non dubium est . Audis Gelasium solummodo loqui de Eucharistia ; & tamen contendere sine ea nequidem, parvulis exceptis, ullum hominem salvari .

Respondeo ut supra . Hinc sic distinguo minorem : Gelasius non excipit parvulos a susceptione Eucharistiæ quantum ad fidem, & unitatem cum Christo per eam significatam, concedo : Quantum ad realem susceptionem, nego . Non secus eo loci ac Innocentius suo perstringit stylo censorio Pelagianos, quos propriis con-

dit telis ; cum enim ad vitam æternam possidendam exigerent pro adultis Eucharistiæ, vel in voto, vel in realitate susceptionem, inde concludit adversus Heterodoxos non solum in regnum cælorum non posse intrare parvulos sine Baptismo, sed ne quidem æternam possidere vitam, ut propugnabant ; ejus autem sic procedit argumentatio : Adulti ex vobis vitam æternam, seclusa Eucharistia, vel in voto, vel in re suscepta non possunt habere : Igitur nec parvuli sine Baptismo realiter suscepto salvari queant.

Repones : S. Augustinus lib. 1. de peccatorum meritis cap. 10. debellat Pelagianos, qui distinguebant inter introitum in regnum cælorum, & vitam æternam possidendam, quod introitus, secluso Baptismo non haberetur ; secus vero vita æterna : eis autem probat ne quidem vitam æternam, secluso Baptismo haberi posse, cum sine Eucharistia, vel ipsis latentibus, non haberetur : quem errorem confutat ostendendo Baptismum esse æqualis salutem necessitatis ac Eucharistiæ, & tamen sine ista ne quidem parvulos posse salvari : Igitur a fortiori, nec omisso Baptismo, vitam æternam eos posse habere. Sic loquitur loco citato : " Nova quidam, & mirabili præsumptione quasi salus, & æterna vita possit esse præter Christi hæreditatem, præter Regnum cælorum... Dominum audiamus, non quidem hoc de Sacramento sancti Lavacri dicentem, sed de Sacramento sacræ mensæ suæ, quo nemo rite, nisi Baptizatus accedit : Nisi manducaveritis &c. An vero quilibet etiam hoc dicere audebit, quod ad parvulos hæc sententia non pertineat, possintque sine participatione corporis hujus, & sanguinis in se habere vitam, quia non ait : Qui non manducaverit, sicut de Baptismo ; Qui non renatus fuerit, sed, ait, Si non manducaveritis, velut eos alloquens, qui audire, & intelligere poterant, quod utique non valent parvuli ? Sed qui hoc dicit non attendit, quia nisi omnes sententia ista teneat, ut sine corpore, & sanguine filii hominis, vitam habere non possint ; frustra etiam ætas major id curat : potest enim si non voluntatem, sed verba loquentis attendas, eis solistunc videri dictum, quibus tunc Dominus loquebatur, quia non ait, Qui non

manducaverit, sed, Si non manducaveritis..... Quis autem ambigat sæculi nomine homines significatos esse, qui nascendo in hoc sæculo veniunt. At etiam pro parvulorum vita caro data est, quæ data est pro sæculi vita, & si non manducaverit carnem filii hominis, nec ipsi habebunt vitam, Audis Augustinum præoccupare responsionem eorum qui dicunt ista verba, *Nisi manducaveritis* &c. intelligi solum pro adultis, quippe qui contendat, & reputat etiam pro parvulis intelligenda esse : Igitur realis susceptio Eucharistiæ est ad salutem parvulorum absolute necessaria.

Respondet, S. Augustinum in eodem prorsus sensu intelligendum esse ac summus Pontifex laudatus : Quocirca non abinili modo ejus distinguimus auctoritatem : Non solum adultis, verum etiam & parvulis manducatio Eucharistiæ ad salutem prærequiritur, quantum ad votum, quod implicite includitur in Baptismo realiter suscepto, & cum Christo unitatem ac incorporationem, quæ primario fit per Baptismum, concedo. Quantum ad realem Eucharistiæ susceptionem, nego. Augustinus est sui ipsius interpretes Lib. 3. de peccatorum meritis cap. 4. pag. 305. his verbis : " Quid autem apertius tot tantisque testimoniis divinatorum eloquiorum, quibus dilucidissime apparet, nec præter Christi societatem ad vitam salutemque æternam posse quemquam hominum pervenire. Nec... injussu damnari ; hoc est, ab illa vita separari ? Unde fit consequens, ut quoniam nihil tale igitur aliud, cum parvuli baptizantur, nisi ut incorporentur Ecclesiæ, id est Christi corporis, membrisque socientur ; manifestum sit ens ad damnationem, nisi hoc eis collatum fuerit, pertinere... Numquid etiam illud, quia nisi manducaverint homines carnem ejus, hoc est participes facti fuerint corporis ejus, non habebunt vitam ? Non ne veritas sine ulla ambiguitate proclamatur, non solum in regnum Dei non baptizatos parvulos intrare non posse, sed nec vitam æternam posse habere, præter Christi corpus, cui ut incorporentur, Sacramento Baptismatis inveniuntur. "

Quod autem parvuli Christo incorporationis non præcise ratione realis sumptionis Eucharistiæ, sed ratione virtutis ab illo corpore promanantis, & distinctæ,

T ipse

ipse dicit Tractatu 26. in Joannem, ubi explicans illa verba, *Qui manducat meam carnem &c.* sic loquitur: "Qui hanc sumit, habet vitam, & hanc utique æternam. Hunc itaque cibum, & potum societatem vult intelligi corporis, & membrorum suorum sicut rei Sacramentum, id est virtutem corporis, & sanguinis Christi."

Sanctus Fulgentius Augustini Discipulus Episcopus ad Ferrandum de Baptismo Æthiopis c. 11. sic Magistrum interpretatur: "Corpus ergo Christi, si vis intelligere, Apostolum dicentem audi, dicentem inquam fidelibus, Vos estis corpus Christi, & membra.... Quare ergo in pane nihil hic de nostro asseramus; ipsum Apostolum item audiamus; cum ergo de isto Sacramento loqueretur, ait, Unus panis, unum corpus multi sumus." Tum subjungit: "Disputationem nostram præclari Doctoris Augustini firmatam, nec cuiquam esse aliquatenus ambigendum, tunc unum quemque fidelium corporis sanguinisque Domini participem fieri quando in Baptismate membrum Christi efficitur."

Repones: Tamen si quandoque verba Joannis, *Nisi manducaveritis &c.* Patres mystice explicent, nec desinit inter eos qui in sensu mere spirituali totum caput 6. Joannis sumant, ut ipse Augustinus; alibi tamen, ubi movetur ex professo de reali præsentia Christi in Eucharistia quæstio, docent realiter esse manducandum, ut isti obediamus Christi præcepto, *Nisi manducaveritis &c.* Quod ita omnes obligat, ut Ecclesia duodecim primis sæculis Eucharistiam, vel ipsis parvulis ministraverit, quod ad hunc usque diem in Ecclesia Orientali observatur; sicut ego ipse didici ab Archiepiscopo Seleuciæ Parisiis octo circiter ab hinc annis. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Et Ecclesia hanc immutavit disciplinam ea potissimum ratione, quod realis sumptio non sit absolute necessaria, concedo: & non immutavit, nego. Et vero, ubi non erat copia aut Presbyteri, aut Diaconi, Eucharistia, urgente periculo parvulis non conferebatur, neque etiam nunc in hoc casu ab Orientalibus datur. Hinc Concilium Tridentinum laudatum de hoc momento ait: "Ut enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certe eos nulla

salutis necessitate id fecisse sine controversia credendum est."

Dices: Hoc Sacramentum est quoddam spirituale alimentum: Sed alimentum non prodest nisi realiter suscipiatur: Ergo &c.

Respondet D. Thomas hic art. 3. ad hanc difficultatem his verbis: "Ad secundum, dicendum, quod hæc est differentia inter alimentum corporale, & spirituale, le, quod alimentum corporale convertitur in substantiam ejus qui nutritur, & ideo non potest homini valere ad vitæ conservationem alimentum corporale, nisi realiter sumatur: sed alimentum spirituale convertit hominem in se ipsum, secundum illud quod Augustinus dicit in libro Confessionum, quod quasi audivit vocem Christi dicens sibi, Nec tu mutabis in te sit cibum carnis tuæ, sed tu mutaberis in me: potest autem aliquis in Christum mutari, & ei incorporari voto mentis, etiam sine hujus Sacramenti perceptione, & ideo non est simile."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Infantes non tenentur realiter sacram Eucharistiam accipere; Secus vero adulti.

PRIMUM patet ex praxi Ecclesiæ. Nec mirum: Pueri non sunt capaces discernendi corpus Domini; cum enim istud Sacramentum sit Sacramentum vivorum, quædam exigit dispositiones actuales, conversio scilicet amoris per fidem directæ ad Christum, infantes autem nondum habent usum liberi arbitri, quocirca hujusmodi dispositiones in eis deficient."

Secundum utique affulget: Primo quidem ex illo Christi præcepto Joanni 6. *Nisi manducaverit &c.* Secundo, unusquisque tenetur Ecclesiæ obedire: Sed Ecclesia in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. cap. utriusque sexus injungit omnibus adultis, ut saltem semel in anno Paschatis tempore sacram Eucharistiam sumant: Ergo &c. Tercio, fideles debent præcavere peccata mortalia, & venialium culpam abstergere: Atqui Eucharistia delet venialia, & ejus virtute præcaventur mortalia: Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

Contra primam Conclusionem.

Primo : Tametsi hæc lex, *Nisi manduca- veritis*, &c. ad omnes sese extendat; ita tamen intelligenda est, ut infantes illi sub- jiciantur quantum ad votum, & per fidem Ecclesiæ, eo enim ipso quo baptizantur, Christo incorporantur, sicque per Baptismum quamdam habent ad Eucharisti- am relationem.

Secundo : Verum quidem est Innocen- tium, Gelasium, & Augustinum ex ne- cessitate Eucharistiæ sumendæ, interre contra Pelagianum, Baptismi necessitatem ad vitam æternam consequendum : Sed in eo sensu intelligendi sunt, quod sicut Eucharistia saltem in voto obligat pueros, sic & realis Baptismi susceptio; cum enim Baptismus sit Sacramentorum Janua, & totius salutis humanæ sons, & origo, parvuli, utpote voti expliciti Baptis- mi incapaces, tenentur realiter suscipe- re Baptismum.

Tertio : Alimenti quidem susceptio ne- cessaria est ad vitam fovendam, sed sufficit ad vitam spirituales quod alimen- tum spiritualiter sumatur, cum per hu- jusmodi sumptionem anima Christo, a quo omnis vita, conjungatur.

SECTIO SECUNDA.

De Communionem sub una specie.

Duo ad istam quæstionem aliquamdam concurrunt, scilicet ut determinetur, num unius tantummodo speciei sumptio sufficiat ad salutem? Deinde vero num sub una solum specie communicantes ali- quo defraudentur bono? Unde sit

PUNCTUM PRIMUM.

Num Communio fieri possit sub unica specie?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur Rationibus Theologicis.

PRIMA sic procedit. Quod licitum facit vel ipsa sacra Scriptura, utique fieri posse legitime credendum est : Atqui com- munionem sub una specie licitam facit

divina Scriptura : & probatur. *Primo* qui- dem Actuum 2. legitur de fidelibus : *Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communione fractionis panis, & ora- tionibus* : Quem textum sancti Patres inte- lligunt de Eucharistia, quod vel ipsi Protestantess, sic intelligendum esse non dubitentur. Rursus 1. Corinth. 11. ex- pressius una species concludatur his ver- bis : *Itaque quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis, & sanguinis Domini* : tunc particula disjunctiva, *vel*, subnotat tunc pro more positum fuisse communicare, modo sub utraque specie, quando scilicet sacrificium celebrabatur, modo etiam sub unica panis specie, qualis erat communio laica. Ergo &c.

Altera, hæc est : Quotiescumque aliqua emerit controversia de uno capite, de- finitio Ecclesiæ juxta scopum difficultatis solvendæ intelligenda est : Arqui Heterodoxis communionem sub utraque specie ad salutem necessariam esse propugnanti- bus, scilicet Ussitis, Taboritis, Calixtinis, & post ipsos Luthero & Calvino, ipsa contrarium in multiplici Concilio definitum; quod argumentum est inrefra- gabile Ecclesiam admittere unicam speciem esse licitam, & ad salutem conse- quendam absolute sufficientem. Ergo &c.

Concilium Constantiense adversus Joan- nem Hus, ejusque discipulos Sess. 13. de communionem sub una specie definit : " Ad evitandum aliqua pericula, & scan- dala esse rationabiliter introductam con- suetudinem sub sola panis specie communi- care. Cum hujusmodi consuetudo ab Ecclesia, & sanctis Patribus rationabi- liter introducta, & diutissime obser- vata sit, habenda est pro lege, quam non licet reprobare, aut sine Ecclesiæ auctoritate pro libito mutare. Quæ propter dicere quod hanc consuetudi- nem, aut legem observare, sit sacrile- gium aut illicitum, censeri debet erro- neum. Tum ad hæreticos, Patres suum convertunt sermonem his verbis : " Pertinaciter asserentes oppositum præ- missorum, tamquam Hæretici accendi sunt, & graviter puniendi per Diocæ- sanos locorum. Denum injungit Syn-odus Episcopis, ut curent ne laici, aut Clericis nondum sacrificantibus Eucharis- tia sub utraque specie concedatur : " Es- sentialiter, inquit, puniant eos contra

„ hoc decretum excedentes, qui commu-
nicando populum sub utraque specie
„ panis, & vini exhortati fuerint, & sic
„ faciendum esse docuerint. „

Biflesse hæc decrevit contra Tabori-
tas, Calixtinos, & fratres Boemos, Sess.
30. 1. „ Quod fideles Laici sive Clerici
„ communicantes, & non conficientes,
„ non astringuntur ex præcepto Domini
„ ad suscipiendum sub utraque specie,
„ panis scilicet, & vini, sacrum Eucha-
ristiæ sacramentum. „ Secundo, „ Quod
„ Ecclesia quæ regitur Spiritu veritatis
„ secum manente in æternum, & cum
„ qua Christus manet usque ad consum-
mationem sæculi, sicut ait divina Scri-
ptura, ordinare habet quomodo ipsis
„ non conficientibus ministraretur, pro ut
„ pro reverentiæ ipsius Sacramenti, &
„ salutis fidelium viderit expedire. „ Tes-
tio, „ Quod Eucharistia, sive quis
„ sub una specie, sive sub duplici com-
municet, proficit digne communican-
tibus ad salutem. „ Quarto definit sub
„ qualibet specie Christum integre conti-
neri. „

Tridentinum, idem adversus Lutheranos,
& Calvinistas variis Canonibus definit.
Sess. 21. Can. 1. sic habet: *Si quis dixe-
rit ex Dei præcepto, vel necessitate salu-
tis, omnes & singulos Christi fideles utram-
que speciem sanctissimi Eucharistiæ sacramen-
ti sumere debere; Anathema sit.*

Tum canone 2. *Si quis dixerit, sanctam
Ecclesiam Catholicam, non iustis causis, &
rationibus adductam fuisse, ut Laicos, at-
que etiam Clericos non conficientes sub panis
tantummodo specie communicaret, aut in co-
errasse; anathema sit.*

Demum, canone 3. suam de hoc mo-
nito abolvit definitionem dicendo: *Si
qui negaverit totum & integrum Christum,
omnium gratiarum sentem, & autorem,
sub una panis specie sumi, quia ut quidam
falso asserunt, non secundum ipsius Christi
constitutionem sub utraque specie sumatur;
anathema sit.*

Tertia: Quod fundatur in praxi, &
Ecclesiæ possessione absque mentis anxie-
tate executioni mandari debet: Atqui
Communio sub una tantummodo specie
ex tali usu, & data est, & ita nunc
observatur; data quidem prioribus sæcu-
lis, cum Fideles perseverarent in fractione
panis; Eucharistiam in itinere deser-
rent, ad ægrotos ipsa mitteretur, qui
quidem usus, ut ex supradictis liquet, in

una tantum panis specie observabatur,
quandoquidem Eucharistiam in domibus
servabant, ut sævientem persecutione, se-
ciplos illo sortium pane præpararent ad
prælium; quod in vino non est intelli-
gendum, quippe quod absque corruptione
longo tempore servari non possit in parva
quantitate, quale est vinum consecratum:
quæ consuetudo etiam num viget: re-
licto enim decimo quarto sæculo de Com-
munionem sub utraque specie usu, nemo
aut sanctorum Doctorum, aut Episcoporum
adversus istam disciplinam reclama-
vit: Ergo &c.

Ista ratio colligitur ex Concilio Basile-
ensi, quod loco mox citato Sess. 30. ait:
„ Laudabilis quoque consuetudo commu-
nicandi laicum populum sub una spe-
cie . . . jam a longo tempore com-
mendata, pro lege habenda est, nec
„ alicui licitum est eam reprobare, aut
„ sine auctoritate Ecclesiæ ipsam immu-
tare. „

Quarta: Ideo Christus sacram instituit
Eucharistiam, ut omnibus ineffabili amo-
re semetipsum daret: Atqui in una spe-
cie hoc adimpletur, cum qualibet spe-
cies totum contineat Christum. Ergo &c.
Minor patet ex Concilio Tridentino ca-
none 3. Sess. 21. quam quidem doctrinam
jamjam sessione 13. cap. 1. 2. sed maxi-
me 3. docuerat. Adimplatur Constan-
tientiense loco citato his verbis: „ Cum fir-
missime credendum sit, & nullatenus
„ dubitandum, integrum Christi corpus,
„ & sanguinem tam sub specie panis,
„ quam sub specie vini veraciter conti-
neri. „

Quinta: Si utraque species foret abso-
lute necessaria, maxime ad fidem istius
Sacramenti explanandam, & significan-
dam: Atqui ad hoc una sufficit species,
& probatur ex Tridentino Sess. 21. c. 3.
his verbis: „ Qui dixit, Nisi manduca-
veritis carnem filii hominis, & biberi-
tis ejus sanguinem, non habebitis vi-
tam in vobis; dicit quoque, Si quis
„ manducaverit ex hoc pane, vivet in
„ æternum. Et qui dixit, Qui mandu-
cat meam carnem, & bibit meum san-
guinem, habet vitam æternam; dixit
„ etiam, Panis quem ego dabo, caro mea est
„ pro mundi vita. Et denique qui dixit,
„ Qui manducat meam carnem, & bibit
„ meum sanguinem, in me manet, & ego
„ in illo: dixit nihilominus, Qui man-
ducet hunc panem, vivet in æternum. „

Ses-

Sexta : Consulendum est reverentiae tanti Sacramenti : sed non satis provideretur, si Laici tenerentur sub utraque specie communicare : Tum quia abhorrentes a vino, nausae, quae ad vomitum provocaret, non nihil haberent ; tum quia etiam aliqua sanguinis gutta in terram prolabi absque negotio posset : Ergo &c. Ista ratio est sancti Thomae, qui hic q. 80. art. 12. ex professo docet conclusionem ; eo autem loci distinguit duo, scilicet ipsum Sacramentum, & ejus usum. Ad perfectionem quidem Sacramenti, & sacrificii requiritur utraque species, ad usum vero qui mediat inter Sacramentum & sacrificium sufficit una species. Eo loci sic loquitur : " Ex parte quidem ipsius sacramenti, convenit, quod utrumque sumatur, scilicet & corpus, & sanguis, quia in utroque consistit perfectio sacramenti : Et ideo quia ad Sacerdotem pertinet hoc Sacramentum consecrare ; & perficere, nullo modo debet corpus Christi sumere sine sanguine : Ex parte autem summentium requiritur summa reverentia, & cautela, ne aliquid accidat, quod vergat ad injuriam tanti Mysterii ; quod praecipue posset accidere in sanguinis sumptione : qui quidem si incaute sumeretur, de facili posset effundi : & quia crevit multitudo populi Christiani, in qui continentur senes, & juvenes, & parvuli, quorum quidam non sunt tantae discretionis, ut cautelam debitam circa usum hujus Sacramenti adhibeant, ideo provide in quibusdam Ecclesiis observatur, ut populo sanguis sumendus non detur, sed solum a Sacerdote sumatur. "

Septima : Testimonium ab inimicis habemus, namque Calvinistae in sua disciplina permittunt iis qui vinum abhorrent, ut cenam solummodo in pane accipiant : Igitur absque fundamento contra Communionem sub una tantum specie obstrepunt, cum ex ipsis constet Communionem sub utraque specie ad salutem non esse absolute necessariam. Demum nullum extat praecipuum divinum de Communionem sub utraque specie : Igitur juxta Ecclesiae dispositionem potest admitti, vel rescindi.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Hereticorum.

OBJICIUNT ista Christi verba Joan. 6. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Igitur non separanda est in Communionem una species ab altera.

Respondeo primo, incausum Protestantes hunc locum objicere, cum ipsi cap. 6. Joan. nonnisi de manducatione spiritali intelligant.

Respondeo secundo, sic distinguendo : Et verba Christi intelligenda sunt secundum distributionem accommodam ab Ecclesia determinatam, concedo : secus, nego. Cum igitur aequum duxerit prioribus temporibus Ecclesia Eucharistiam sub sola panis specie esse sumendam ; nunc quoque eodem innixa motivo potest hoc praefigere, maxime cum eundem effectum una sicut utraque species operetur, juxta illud Tridentini laudati : " Qui dixit, Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam, dixit etiam, Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. "

Instant : Christus Matthaei 26. praecipit ut omnes sumant sanguinem ; sic enisi haecur : *Bibite ex hoc omnes.* Igitur Communio sub utraque specie est de praecipito.

Respondeo distinguendo conseqens : Communio sub utraque specie necessaria est Sacerdotibus, eo quod consecrant Sacramentum simul & sacrificium, concedo : Laicis, & aliis, nego. Certum est Christum eo loci ad solos Apostolos, quos Sacerdotes instituebat, suum dirigere sermonem ; hinc Marci 14. legitur : *Gratias agens, dedit eis, & biberunt ex illo omnes.*

Reponunt : Lucae 22. Christus clare explicat praecipuum de utraque specie sumenda his verbis : *Gratias egit, & fregit, & dedit eis, dicens, Hoc est corpus meum quod pro vobis datur : hoc facite in meam commemorationem.* Confirmatur : Passio solum in sanguine separatim consecrato & sumpto est passionis memoriale, & non praecise panis : Igitur praecipuum utramque speciem importat, cum species sanguinis

nusquam sine specie panis conficiatur.

Respondeo eandem esse solutionem ac ad præcedens argumentum: Ad confirmationem dico, per speciem panis sufficienter pro usu explicari passionis fidem; quandoquidem fumens scit se sumere corpus crucifixum, & Sacerdos sanguinem ut effusum pro omnibus in altari offert. Solutio est divi Thomæ ibidem art. 12. ad 3. "Dicendum, quod representatio Dominicæ Passionis agitur in ipsa consecratione hujus Sacramenti: in qua non debet corpus sine sanguine consecrari. Potest autem a populo corpus sine sanguine sumi. Nec exinde sequitur aliquod detrimentum: quia Sacerdos in persona omnium sanguinem offert, & sumit, & sub utraque specie totus Christus continetur."

Replicant: Gelasius Papa de consecratione dist. 2. c. *Comperimus*, ait: "Comperimus, quod quidam sumpta tantummodo corporis sacri portione a calice sacrati cruoris abstinent, qui proculdubio, quoniam nescio qua superstitione docentur astringi, aut intergra Sacramenta percipiunt, aut ab integris arceantur." Igitur non licitum est corpus sine sanguine sumere. Confirmatur: ibidem Gelasius subdit: "Quia divisio unius ejusdemque Mysteriorum sine gravi sacrilegio non potest provenire."

Respondeo distinguendo: Et in utroque loco loquitur Gelasius de Sacerdotibus, qui non sine ausu temerario in unica specie consecrare audebant, concedo: de Laicis sumentibus corpus Christi, nego. Actio Sacerdotis conficit Sacramentum, usus vero supponit factum; hinc sacrilegium est pro Sacerdote unicam sumere speciem, secus vero pro laico. Sic solvit difficultatem S. Thomas ibidem ad primum his verbis: "Dicendum quod Gelasius loquitur quantum ad Sacerdotes: qui sicut totum consecrant Sacramentum, ita etiam toti communicare debent; ut enim legitur in Concilio Toletano, quale erit sacrificium, cui nec ipse sacrificans particeps esse dignoscitur."

Rursus ad secundum sic pergit: "Dicendum quod perfectio hujus Sacramenti non est in usu Fidelium, sed in consecratione materiæ. Et ideo nihil derogat perfectioni hujus Sacramenti;

si populus sumat corpus sine sanguine dummodo Sacerdos consecrans sumat utrumque."

Reponunt: Perfectius est sumere utramque speciem, quam unam tantummodo: Igitur utraque specie semper sumenda est.

Respondeo, argumentum nihil probare, cum casus non exponatur de eo quod perfectius est, sed quod necessarium.

Respondeo secundo distinguendo: Perfectius est utramque sumere speciem ex parte Sacramenti, concedo; ex parte sumentium, nego. Si attendatur ad rationem sacramenti, & sacrificii, citra dubium est nedum utilius, sed & necessarium esse utramque sumi speciem; hinc statuit Ecclesia, ut si Sacerdos immediate ante Communionem morte præoccupetur, alter etiam non jejunus utramque speciem sumendo perficiat Sacramentum. Sed ex parte sumentium, non semel contingunt profanationis pericula, hinc Communio sub una specie sufficit pro Laicis.

Replicant: Christus exemplum dedit ut omnes etiam non consecrantes utramque speciem inmerent: sic omnes Discipulos communicavit, tamen si solus consecrasset: Igitur etiam ex parte sumentium coherenit utramque speciem sumi. Confirmatur ulteriori exemplo, scilicet primitivæ Ecclesiæ. Tunc enim populus communicabat sub utraque specie, ut habetur 1. Cor. 11. *Quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis & sanguinis Domini.* Immo hæc consuetudo perseveravit non solum tempore Martyrum, quos Cyprianus Dominico poculo præconfortando censuit, sed etiam tempore pacis Ecclesiæ, cum legamus factas non solum patenas, sed etiam calices ministeriales; quare enim ministeriales dicti sunt, nisi quia non ad offerendum, sed ad ministrandum populo, Christi sanguinem deserviebant? Rursus: quod congruit ex his quæ sunt per se est inagis expediens eo quod congruit ex his quæ sunt per accidens: Sed Communio quæ est sub utraque specie congruit ex vi Sacramenti; quæ vero sub una tantummodo fit, oritur solum ex incapacitate quorundam communicantium. Ergo &c.

Respondeo ut supra, distinguendo: Et tunc Christus instituebat Discipulos suos

Sacerdotes, concedo: fecus, nego. Ad-
do Christum modo perfectissimo voluisse
Communione fieri, & consequenter sub
utraque specie, ut nihil perfectionis de-
ficeret pro ædificatione Ecclesiæ tam ex
parte Sacramenti, quam ex parte su-
mentum, ut Apostoli in omnibus præ-
berent exemplum.

Ad confirmationem similiter distinguo:
In primitiva Ecclesia Communio sub
utraque specie facta est aliquando, con-
cedo: semper, nego: ostensum est enim
quod Fideles in unum adunati perseve-
rarent in fractione panis; iusta tamen de
causa & nonnullis rationibus innixa Ec-
clesia permittit Communione sub utra-
que specie, cum commode fieri poterat:
tum vero subsequentibus sæculis eandem
resecidit: Sed observes velim vel ipso
rempore quo Ecclesia de Communione
sub utraque specie licentiam faciebat,
permisisse tamen etiam sub unica specie
communicari, maxime pro peregrinato-
ribus, ut legitur de S. Satyro, & de
Christianis secundi, & tertii sæculi,
qui, sæviente mundo, non facile in
unum conveniebant, ut sacrificio ad-
stantes; Eucharistiam sub utraque spe-
cie acciperent, sed cogebantur eam sub
specie panis domi conservare, ut se-
iplos, quando urgebat necessitas, com-
municarent.

Ad tertiam instantiam, distinguo: Com-
munio sub utraque specie est de his quæ
per se exiguntur, quando agitur de con-
ficiendo Sacramento, concedo: de su-
mendo solum, nego. Uius enim men-
surandus & regulandus est penes effectum,
cum autem Communio sub una specie,
ut ex professione infra dicitur, eundem pro-
prius operetur effectum, ac Communio sub
utraque specie, manifestum est Commu-
nionem sub una specie respectu ad usum
non esse de his quæ sunt per accidens.

Ex his solvuntur alia argumenta, qui-
bus variis auctoritatibus probatur Com-
munionem sub utraque specie fuisse in
usu tum apud Monachos, tum apud Lai-
cos & sæculares.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Communio sub una tantum panis specie opti-
ma est, & legitima.*

PRIMO QUIDEM hoc habetur in Scri-
ptura; legitur enim in Actibus quod Fi-

deles perseverarent in fractione panis, &
ex 1. Cor. 11. sufficit sacram Synaxim
sub una aut altera specie accipere.

Secundo: Hoc expresse definiunt Conci-
lia, videlicet Constantiense, Basileense,
& Tridentinum Sess. 21. contra Prote-
stantes.

Tertio: Non una est pro isto capite ra-
tio; namque & totus Christus, & totus
affectus sub una specie accipitur.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Tametsi quoddam præceptum
in sacra Scriptura legatur pro Commu-
nionem sub utraque specie, hoc non intel-
ligitur nisi de Sacerdotibus Eucharistiam
conscientibus, nec aliis vitio sacrilegii
vertitur, sub una tantum specie sacram
assumere Eucharistiam: & sic intelligen-
dus est Gelasius Papa.

Secundo: Usus Ecclesiæ Primitivæ pro
utraque specie sumenda unum tantum-
modo probat, videlicet Ecclesiam de hæ
Communionem licentiam fecisse, quam &
limitare illis ipsis temporibus, & postea
totaliter rescindere potuit.

Tertio: Aliud esse aliquid esse perfe-
ctius, aliud absolute necessarium: ultro
fatemur perfectius esse Eucharistiam sub
utraque specie accipere, sed non est sim-
pliciter necessarium propter inconve-
nientia.

PUNCTUM SECUNDUM.

*Num. sub una specie communicans, tantum
recipias gratiæ, quantum si sub utra-
que specie eam sumeret?*

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMO QUIDEM omnibus, quibus pro-
batum est modo, Communionem sub uni-
ca specie sufficere, quod dubio-procul
Ecclesiæ nusquam aut dixisset, aut etiam
permisisset, si Fideles aliquo defraudan-
rentur bono sub unica tantum specie
communicando.

Secundo: Quod Synodus Tridentina ex-
presse definiit, non aliter sustineri po-
test: Sed illa Synodus sic definiit Sess. 21.
cap. 3. ubi ait: "Fatendum esse etiam sub
altera tantum specie totum atque in-

„tegrum Christum verumque Sacramen-
tum sumi, ac propterea, quod ad fru-
ctum attinet, nulla gratia necessaria
„ad salutem eos defraudari, qui unam
speciem solum accipiunt. „Ratio igitur
Concillii ea est, quod totus Christus
in una tantummodo specie sumatur, ut
fufe docet Sess. 13. cap. 2. & 3.

Tertio : Inter effectus Eucharistiæ palmaris est vita æterna : Atqui vita æterna sicut communicantibus quæ utraque specie, sic & iis qui unam solummodo accipiunt, promittitur & datur. Ergo &c. Ista ratio egregia est utique Concilii Tridentini Sess. 13. cap. 1. ubi præoccupans objectionem sic loquitur : „Qui dixit,
„Nisi manducaveritis carnem filii hominis,
„& biberitis ejus sanguinem, non
„habebitis vitam in vobis : Dixit quodque,
„Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum &c.

Quarto : Eodem modo ratiocinandum est de Eucharistia, ac de manna quæ erat figura panis transubstantiati in corpus Christi, sicut sanguis victimarum resper-
sus præludebat sanguinem Christi pro mundi salute effundendum : Atqui omne delectamentum in se habebat manna, & hoc ipsum de Eucharistia Ecclesia cantat tum in expositione, tum in processione corporis Christi quæ fit sub una panis specie. Ergo &c.

Ista ratio colligitur ex ipsa Scriptura ; nam Exodi 16. de manna habetur : *Non amplius habuit qui plus collegerat, nec qui minus paraverat, reperit minus.* Est utique Hilarii Papæ, qui in suis decretis quæ habentur 3. p. Conciliorum sic loquitur : „Ubi pars est corporis, ibi est totum.
„Eadem ratio est in corpore Domini,
„quæ in manna, quod ut ejus figura præcessit, de quo dicitur, Qui plus collegerat non habuit amplius, neque qui minus paraverat, habuit minus. „Suffragatur Guimundus L. de veritate Eucharistiæ his verbis : „Possumus dicere tantumdem esse in una portiuncula,
„quantum erat in hostia tota : sicut de manna legitur, Qui plus collegerat non amplius, nec qui minus collegerat habuit minus. „Re-vera quidem singuli accipiunt Christum Dominum, & in singulis portionibus totus est, nec per singulos minuitur, sed integrum se præbet in singulis.

Non prætereundus S. Thomas, qui eandem præbet rationem hic q. 80. art. 13.

ad secundum sed maxime opusculo 38. cap. 29. his verbis : „Hæc quatuor, corpus, sanguis, anima, & deitas, jam ultra non possunt separari : unde sicut sumit Sacerdos sanguinem Christi sacramentaliter de calice, sic populus sumit eum intellectualiter sub specie panis de ipso corpore Christi ; & est eis tam utilis, & tam dulcis, ut Sacerdotibus qui sumunt eum sub specie vini de calice ; Canticorum 1. Botrus Cypridictus meus mihi. Duo sumo in Potro, uvam scilicet corpus Domini in cibum, & ex uva sugo dulcem sanguinem in potum. „

Proponuntur & solvuntur objecta.

OBJECIONES : Clemens VI. in Bulla ad Regem Galliæ eo illi indulsit motivo Communionem sub utraque specie, videlicet *ad majus gratiæ augmentum* : Igitur ille summus Pontifex existimavit plus gratiæ tribui per duplicem speciem, quam per unam.

Respondeo distinguendo : Indulsit ad majus gratiæ augmentum, ex opere operantis, concedo : ex opere operato, nego. Duplici modo, ut communiter docent Theologi, Sacramentum gratiam, seu gratiæ augmentum producit, videlicet ex opere operato, & vi propria ; deinde vero ex opere operantis, hoc est juxta sumentis dispositionem, quæ potest esse modo major, modo etiam minor : Clemens vult quidem Eucharistiam sub duplici specie sumptam, majorem gratiam operari, quam sub una ex opere operantis, sed non ex opere operato.

Inflabis : Atqui etiam ex opere operato major producit gratia sub duplici specie quam sub una. Ergo &c. Probatur subsumptum. Qui communicat quotidie majorem ex opere operato suscipit gratiam, quam qui solum semel in mense, & hoc propter frequentiores Communionem, & iteratam sæpius unius speciei sumptionem : Sed in Communione sub utraque specie est Communio reiterata & repetita Sacramenti sumptio. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum : Ad probationem distinguo minorem : Qui Communionem sub utraque specie recipit, iterata vice recipit Sacramentum inadæquate, concedo : adæquare, nego. In mensa quandoque cæna sub cibo duplici, quandoque etiam sub uno cum potu commixto,

mixto, datur : Sed observandum est , & nusquam omittendum , quod semper sit una resectio . Igitur qui utramque speciem simul sumit , hoc se habet per modum unius cœnæ ; hinc & est una resectio : quando vero cœna fit cum uno cibo aliquid potus commixtum habens , est una etiam resectio ; hinc par est utrobique ratio . Ex quo sequitur eum qui sub utraque specie communicat , unam & eandem gratiam accipere , cum eo qui unicuique tantum speciem sumit , quia utroque modo est unica resectio juxta principia posita , quandoquidem qui accipit Eucharistiam tantum sub specie panis , utique per concomitantiam , ait Concilium Tridentinum Sess. 13. cap. 2. accipit sanguinem . Sed est dispar ratio in eo qui frequentius communicat , quippe qui quotidie unam accipit resectionem , & quidem numero diversam sacramentaliter ab ea quam nudius-tertius acceperat . Nec mirum : contra quotidianas infirmitates quotidiana utique indigenus resectione : Sed qui cœnat fumendo alternatim cibum , deinde potum , unicam sumit cœnam , adeoque non majorem resectionem eo qui cœnat spiritualiter sub una panis specie .

Replicabis : Atqui duplex resectio sub duplici specie habetur : Ergo &c. Probat subsumptum : Sub unica habetur , & quidem totaliter , quatenus & corpus & sanguis sub unica specie continetur . Igitur sub duplici specie duplex utique cœna reperitur .

Respondeo negando subsumptum . Ad probationem , nego paritatem : Qui enim unicam tantum speciem sumit , recipit totam Eucharistiam , totalitate nedum Sacramenti , sed & ulus , cum Communio laica unicam tantum speciem importet : Altera vero sub utraque specie , est primario pro Sacerdotibus conscientibus Eucharistiam , ut Sacramentum & sacrificium est ; hinc ut Communio Sacerdotis sit completa , debet fieri utraque specie , maxime quia id muneris competit conscienti Sacramentum , exprimere passionem per effusionem Christi sanguinis , quem offert in altari in remissionem omnium peccatorum .

Repones : Sacramentum facit quod significat : Sed duæ species plus significant quam una : Igitur & ex opere operato majorem conferunt gratiam .

Respondeo distinguendo minorem : Duæ

species plura significant materialiter quam una , concedo : formaliter , nego : ex parte enim sumentium unam solum important resectionem : Igitur utraque Communio , & sub duplici , & sub una tantum specie eandem ex se producant gratiam .

Insistes : Si sacra Eucharistia in triduo mortis Christi data fuisset sub una specie , dubio-procul non fuisset tantæ efficaciz , quæ si dispensata sub utraque specie : Ergo a simili etiam nunc cura datur sub unica specie , est minoris efficaciz .

Respondeo negando antecedens ; cum enim gratia quæ datur sub duplici specie , eadem si entitative cum ea quæ datur sub unica , tantum gratiz recepissent qui in triduo mortis Christi sub una specie , non secus ac illi qui sub duplici specie recepissent .

Respondet Gonetius hic disputatione 8. art. 4. §. 2. pag. 305. negando paritatem , quia , inquit , in triduo sanguis non fuisset concomitanter cum specie panis consecrati , sic ut nunc est , sed adhaerendum est primæ solutioni ; cum enim verbum fuit unitum hypostaticè In triduo mortis corpori , non obstante separatione corporis & sanguinis ab anima , eadem gratia per unicam speciem , ac per duplicem producta fuisset .

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Qui communicant sub unica tantum specie nullo defraudantur bono .

PRIMO : sic definit Concilium Tridentinum Sess. 21. c. 3.

Secundo : Quia , inquit Patres , coctus , & integer Christus sicut sub duplici specie , ita & sub una solum continetur .

Tertio : Est unica resectio etiam sub duplici specie sumpta Eucharistia , adeoque non major gratia datur in duplici specie quam in una .

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO : Cum Clemens VI. scribit Regi Galliarum , se illi lubenti animo concedere Communionem sub duplici specie ad gratiz augmentum , intelligit illud augmentum promanandum esse a ma-

ma-

majori devotione, quæ est opus operantis.

Secundo : Qui communicat sæpius, majorem recipit gratiam, quia plures reflexiones sumit : Sed qui simul & eodem tempore Eucharistiam sub utraque specie accipit, nonnisi unica donatur, quippe qui unicam cœnam celebret.

Tertio : Est quod in triduo mortis Christi sanguis separatus fuisset ab anima, una tamen species consecrata, eandem tam produxisset gratiam propter unionem Verbi hypostaticam cum corpore, quam si communicasset sub duplici specie.

SECTIO TERTIA.

Utrum Communio sub duplici specie fuerit in usu pro Laicis?

CONCLUSIO PRIMA.

Communio sub utraque specie prioribus sæculis fuit Laicis rite concessa.

Probatur multis momentis.

PRIMA ratio hæc est. Quod traditione firmatur, legitime fuit concessum : Atqui ex traditione liquet ab ipso Christo ad duodecimum usque sæculum Communionem Laicis sub utraque specie fuisse concessam : Ergo &c.

Ex primo Sæculo habemus ipsum Christum, qui Matthæi 26. instituyendo Eucharistiam sub specie panis & vini, utique & in utraque specie sumi commendavit tum exemplo, quippe qui Discipulis & cibum, & potum sacrum dederit : deinde etiam quasi virtuali præcepto, quando dixit : *Hoc facite in meam commemorationem* : Jam vero quod ista Communio etiam Laicis concessa sit, Apostolus 1. Cor. 11. expresse dicit ; omnes enim indiscriminatio Fideles alioquitur : *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat.*

Ex secundo Sæculo, Justinus Apologia 2. venit in testimonium, dicens : " Qui apud nos vocantur Diaconi, atque Ministri distribuant unicuique præsentium, ut particeps eum in quo gratiæ, astæ sunt, panem, vinum & aquam. "

Ex tertio Sæculo, Cyprianus L. de lapsis dicit speciem panis consecrati mulie-

ri nequam incaute datam, postea in cinerem abiisse in peccatorum vindictam : Non silet etiam calicem : " Ubi vero, inquit, de *pellis loquens quam nutritrix, inscitis parentibus ad idolorum sacrificia detulerat*, solemnibus adimpletis calicem Diaconus offerre præsentibus cœpit, & accipientibus ceteris, locus ejus advenit &c. "

Ex quarto Sæculo, Ambrosius, ut habetur L. 9. Hist. tripartitæ cap. 30. Theodosius Imperatorem, post eadem Theodosianicenses sic allocutus est : " Quomodo hujusmodi manibus recipies sanctorum Domini corpus, qua temeritate sacra sanguinis poculum ore tuo sumis? " Eidem suffragatur veritati Cyrillus Hierosolymitanus catechesi 5. Mystagog. Chrysostr. Homil. 83. in Matth. & alii.

Ex quinto Sæculo, se produnt S. Leo I. & Gelasius I. Ille sermone 4. in quadagesima, ait : " Cumque ad tegendum infidelitatem suam, nostris audent interesse Mysteriis, ita in sacramentorum Communionem se temperant, ut interdum tutius lateant ; ore indigno Christi corpus accipiunt, sanguinem autem redemptionis nostræ haurire omnino declinant. " Tum præcipit Communionem sub utraque specie sumi, ut Manichæi abhorrentes vinum & detegerentur, & a sacra mensa propellerentur. Ille vero & habetur de Consecratione distinctè, 2. capite *Comperimus* : " Comperimus, inquit, quod quidam, sumpta tantummodo corporis sacri portione, a calice cruoris abstineant. "

Ordo Romanus 7. 8. 9. 10. sæculo in toto fere Occidente pro regula disciplinæ circa Eucharistiam habitus, commemorat Communionem sub duplici specie intra Missarum solemniam ; sic enim habetur titulo *qualiter celebrandum sit officium Missæ* : " Recepto calice Archidiaconus confirmat omnes sanguine Dominico, quos communicaverit Pontifex corpore Domini. " &c. "

Alteræ ratio sic proponitur : Ecclesia habet potestatem dispensandi in Communionem sub utraque specie : Igitur cum eam concedit, uti legitima censetur. Antecedens liquet ex Concilio Tridentino Sess. 21. canone 4. tum Sess. 22. in decreto finali relinquitur prudentiæ summi Pontificis permittere Communionem sub utraque specie. Idem dicit Concilium Basileense.

sileense ad petitionem Legatorum Bohemiarum, & Moraviarum, qui Communionem sub utraque specie exposculabant. De ista potestate sic loquuntur Patres Basileenses Sess. 30. "Ecclesia quæ regitur spiritu veritatis secum manente in æternum.... ordinare habet quomodo ipsis non conscientibus ministraretur Eucharistia, pro ut pro reverentia ipsius Sacramenti, & salute Fidelium viderit expedire."

Tertia : Non semel Ecclesia usum calicis permisit Laicis : Ergo &c. Probatur antecedens. Primo quidem S. Leo, ut dictum est, & cum ipso Gelasius injunxerunt cunctis Fidelibus sumere vel ipsum calicem in sacra mensa, ut ab ea propellerentur Manichæi. Secundo, Sugerius Abbas San-Dionysii apud Gallias meminit privilegii in vita Ludovici VI. vulgo Crassi Francorum Regis ipsi concessi, quo Communionem sub utraque specie sumeret. Loquens enim de die ultimo quem clausit anno 1136. ait : "Quærit coram, devotissime confiteri, & securissimo Domini corporis & sanguinis viatico exitum suum muniri." Quod quidem privilegium his etiam temporibus nostris Regibus conceditur, ut ipsa suæ unctionis die sacram Communionem sub utraque specie accipiant.

Quarta : Quod perfectissimum est, seculo periculo sic & facere juvat : Sed suscipere sacram Eucharistiam sub utraque specie est perfectissimum, cum melius exprimitur passio Christi qua redempti sumus, quam unica panis specie. Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Iustis rationibus Ecclesia rescidit pro Laicis usum calicis.

PROBATUR breviter multiplici ratione. Primo quidem periculum foret, ne aliqua sanguinis gutta in terram prolaberetur. Secundo, non desunt qui a vino abhorreant; hinc esset utique vomitus occasio, siquæ non satis conluleretur reverentiæ tanto debitæ Sacramento. Tercio, quandoque etiam contingit ut impii pretiosum subfannaverint sanguinem, de quo conqueritur S. Chrysostomus Epist. ad Innocentium I. ubi scribit : "Locum, in quo sancta servabantur, ingressi sunt milites, quorum aliquos scimus, nullos initiatos Mysteriis, & viderunt omnia

quæ intus erant, quin & sanctissimus Christi sanguis, sicut in tumultu contingit, in prædictorum militum velicis effusus est." Denum dictum est communicantes sub una panis specie nullo defraudari bono : Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS

Contra secundam Conclusionem.

OBJICIENS : Non potest citra peccatum calix denegari Laicis : Ergo &c. Probatur antecedens : Gelasius Papa jam laudatus cap. *Comperimus*, hanc asserti rationem, cur calix non possit Laicis rescindi : "Quia, inquit, divisio unius ejusdem Mysterii sine grandi sacrilegio, non potest provenire." Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo : Non potest calix, seculo sacrilegio ex parte Manichæorum Laicis denegari, concedo : ex parte summentis, nego. Nisi tunc temporis calix ab omnibus Fidelibus indiscriminatum susceptus fuisset, vix potuissent Manichæi detegere, qui non sine sacrilegio, infamis Catholicis, ad sacram mensam audebant accedere ut Eucharistiam sub specie panis sumerent : & in hoc sensu loquitur Gelasius ; unde Baronius subnotat Gelasium non dixisse, non potest perfici, non potest sumi, sed non potest provenire sine grandi sacrilegio.

Instabis : Atqui etiam ex parte summentis sine peccato non denegatur Laicis Eucharistia calix : Ergo &c. Probatur subsumptum : Iustinus Apologia 2. ait : "Apostoli in Evangelii ita sibi Christum præcepisse tradiderunt, Scilicet sumere sanguinem." Similia loquitur Cyprianus Lib. 2. Epist. 3. "Quidam, ait, vel igno-
rant, vel simpliciter in calice Domini, ni sanctificando, & plebi ministrando, non hoc faciunt quod Christus fecit, & docuit." Eo loci, ut patet, non solum de Sacerdotibus, sed & de Laicis loquitur. Succinit Augustinus L. quæstionum in Leviticum q. 37. his verbis : "Ad bibendum sanguinem omnes exhortantur qui volunt habere vitam." Sed omnes etiam Laici adhortantur, ut vitam habeant : Igitur auctoritates intelligendæ sunt de Communionem sub utraque specie etiam pro Laicis.

Respondeo negando subsumptum. Ad reliquas probationes distinguo : Et Patres lo-

loquuntur de disciplina quæ suo ævo flo-
rebat, ut etiam Laicis concederetur Com-
munionis sub utraque specie, concedo: Si-
cut enim non defunt rationes pro unica
specie sumenda, ita nec pro duplici: &
calix absolute juxta Patrum placita con-
cedendus est Laicis, nego. Concilium
enim tum Constantiense, tum Basileen-
se, tum etiam Tridentinum, statuerunt
ut Communio sub utraque specie juxta
determinationem Ecclesiæ fieret, vel non
fieret; cum autem æquum duxerit cali-
cem a Communione laica rescindere, ci-
tra peccatum, omisso calice, sub una tan-
tum panis specie potest communicare Lai-
cus.

Urges: Hæreditas sine injuria non po-
test denegari filio: Sed corporis & san-
guinis Christi sumptio est hæreditas omni-
bus indiscriminatim Fidelibus debita. Er-
go &c.

Respondet distinguendo minorem: Et
Laicus fidelis sub specie panis communi-
cando, sanguinem utique per concomi-
tantiam accipit, concedo: sicque bono
hæreditario non defraudatur: & nullo
modo accipit, nego.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Communio sub utraque specie non solum
Laicis concessa est, sed etiam tamen re-
scissa fuit.*

PRIMUM patet ex Apostolo, qui 1.
Corinth. 11. ait: *Quicumque manducave-
rit panem hunc, vel biberit calicem Domini
indigne, reus erit corporis & sanguinis
Domini.* Idem petet ex Justino, Cypria-
no, & disciplina Ecclesiæ tempore Mani-
chæorum, immo & tempore D. Thomæ
adhuc vigeat in quibusdam Ecclesiis Oc-
cidentalibus, hoc est sæculo 13. ut legere
est 3. p. q. 80. art. 12. in argumento *Sed
contra.*

*Quod autem rescissa fuerit, habemus ex
Conciliis mox laudatis, & disciplina præ-
senti: immo nec sine privilegio quisquam
communione sub utraque specie potest
accipere: ratio cur Ecclesia hanc rescin-
derit communionem, est ut tanti Sacra-
menti reverentiæ consulatur, cum vix
citra profanationem omnibus distribuere-
tur Laicis.*

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Non mirum si Gelasius dicat
sine sacrilegio neminem abstinere posse a
calice, quippe qui loquatur de Manichæis
qui per istam communionem propelleban-
tur a sacra mensa, quia a vino abhorre-
bant.

Secundo: Nec difficultatem augeat lo-
quutio Patrum calicem commemorantium,
quandoquidem juxta disciplinam tunc tem-
poris usitatam, de communione sub utra-
que specie loquebantur. Cum autem Ec-
clesia aliter heri judicaverit pro subse-
quentibus sæculis, standum est commu-
nioni sub una panis specie.

Tertio: Ne dicas propter hoc fidelem
sua defraudari fidelitate, cum sangui-
nem simul cum corpore recipiat, quia
juxta Concilium Tridentinum Sess. 13.
cap. 2. totus Christus sub utraque specie
realiter præfens est.

SECTIO QUARTA.

De frequenti Communione.

MULTA in hac quæstione eliquanda
sunt; unum scilicet de communione fre-
quentiori secundum se sumpta, alterum
de dispositionibus prærequisite ad com-
munionem digne suscipiendam. Tertium
num indiscriminatim peccatores, ab usu
frequenti communionis arcendi sint. De-
num quænam sint regulæ pro consulenda,
vel prohibenda frequentiori commu-
nitione.

PUNCTUM PRIMUM.

Num frequenter communicandum sit?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

PROBATUR ista Conclusio septem po-
tissimum argumentis, scilicet ex Scriptu-
ra utriusque Testamenti, ex traditione
Patrum, ex praxi Ecclesiæ, ex sententiis
Conciliorum, ex dictis Theologorum, ex
placitis Mysticorum Doctorum, denique
rationibus Theologicis.

PRIMUM ARGUMENTUM

Ex Scriptura sacra deponitur.

Figura veteris Testamenti.

DICTIONUM est supra multas veteris Testamenti figuras sacram prælusisse Eucharistiæ: Sed omnes ferme aut saltem celebriores, frequentem communionem subindignant. Ergo &c. Probatur minor: inter omnes, magnifica est figura panis Angelorum manibus præparatus, scilicet Manna, quo Deus Populum suum in deserto pavi: sed Manna erat quotidie colligenda, & sumenda; sic enim habetur cap. 16. Exodi: *Factum est ergo vespere, & ascendens coturnix, cooperuit castra: mane quoque ros jacuit per circuitum castrorum. Cumque operuisset superficiem terræ, apparuit in scititudine minutum, & quasi polo iulus in similitudinem pruinæ super terram. Quod cum vidissent filii Israel, dixerunt ad invicem: Manhu? Quod significat: Quid est hoc? Igerabant enim quid esset. Quibus ait Moyses: iste est panis, quem Dominus dedit vobis ad vescendum. Ille est sermo quem præcepit Dominus, colligat unusquisque ex eo quantum sufficit ad vescendum.... Colligebant autem mane singuli, quantum sufficere poterat, ad vescendum. Igitur sicut Manna ad vitam fovendam quotidie erat colligenda, sic & ad vitam animæ restaurandam sæpius panis Eucharistiæ utendum.*

Alteram Eucharistiæ figuram habemus in panibus propolutionis, qui perpetuo in conspectu Domini super mensam de ligno Serim auro puro obiectam, apponendi erant; sic enim habetur, Exodi 25. Pones super mensam panes propositionis, ait Dominus Moysi, in conspectu meo semper.

Rursus, 1. Regum 21. Abimelech dedit David panem huiusmodi sanctificationem ad vescendum. Dedit ergo eis Sacerdos sanctificationem panem, inquit Scriptura: Neque enim erat ibi panis, nisi tantum panes propositionis, qui sublati fuerant a facie Domini, ut poneretur panes calidi. In illis sententiis duo observanda sunt; Primo quidem quod panes in conspectu Domini perpetuo adessent: Secundo quod essent calidi, ut vapor panis fumigantis in odore suavitatis ascenderet in conspectu Domini: si igitur frequentius panes apponebantur, sic utique frequentius fideles, ad

sacram mensam debent accedere, ut Christo circumdati, anima, mente & spiritu in odorem suavitatis ascendat ad Deum; scriptum est enim ab Apostolo 2. Cor. 2. Christi bonus odor sumus.

Oracula novi Testamenti.

CHRISTUS ipse Joan. 6. omnes fideles sic alloquitur: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis: Adeo bonus, providus, & misericors, ut sub interminatione mortis, non ad suam quotidie invitaret mentem: dico quotidie, quandoquidem panis est cibus utualis, & ad vitam reparandam, tum conservandam, tum etiam augendam quotidie necessarius: De isto uto frequentiori verba laudata intelligenda esse ipse Dominus ait in oratione Dominica, ubi quid sit petendum, nos edocet dicens: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Et c.*

Rursus, Joan. 6. iterum atque iterum nos ad frequentiore communionem stimulat. Sic enim ait: Dixit ergo eis Jesus: Amen, amen dico vobis: Non Moyses dedit vobis panem de calo, sed Pater meus dat vobis panem de calo verum.... dixerunt ergo ad eum: Domine semper da nobis panem hunc.... qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam... sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem: & qui manducat me, & ipse vivet propter me. Audis populum a Christo expositulare, ut panem suum semper dignetur illi dispensare: Igitur & semper, hoc est frequentius panem Eucharisticum sumere debemus: Vides Christum dixerent eum jam vitam habere, qui de suo manducat panem: Igitur ut vitam perpetuo habeamus spiritualem, necessarium est frequentius tam vivifico pane nutrir. Audis quod fient Christus vivit propter patrem, sic & fidelis qui manducat Eucharistiæ tenetur propter Christum vivere; cum autem vita in perpetua unione cum principio vitæ sita sit (definitur enim a sancto Thoma origo viventis a vivente principio conjuncto) & nulla major sit unio inter nos & Christum, qui est via, veritas, & vita, quam per Eucharistiæ, sæpius, & sine intermissione, nobis, si quid amoris habemus, incumbit sumere.

SECUNDUM ARGUMENTUM

Traditione innixum est.

SENSUM Scripturæ sacræ ex sanctis Patribus habemus, quippe qui inspirati a Deo loquuti sunt, & unanimis eorum de aliquo dogmate consensus, est inconcussa fidei regula. Sed Patres priorum, & subsequentium sæculorum, fideles ad frequentiorem communionem provocant, innixi maxime laudatis modo Scripturæ sacræ sententiis. Ergo &c.

Ex secundo Sæculo se prodit Iustinus, qui Apologia secunda, ait: "Precibus, peractis, panis offertur, & vinum & aqua. . . Et distributio communicatio- que fit eorum in quibus gratiæ sunt, actæ cuicque præsentī, absentibus autem per Diaconos mittitur. . . Erat igitur tunc pro more positum sæpius celebrare sacra Mysteria, & nedum præsentibus, sed & absentibus Eucharistiam dispensare: immo & illam, ut dictum est, domi asservare, ut frequentius, & prout erat devotionis impetus illam sumerent."

Ex tertio Sæculo, testem habemus sanctum Cyprianum, qui clavum Ecclesiæ Carthaginensis tenebat anno 250. Hic autem in expositione orationis Dominicæ omnem tollit de frequentiori communione ambiguitatem, his verbis: "Hunc panem dari nobis quotidie postulamus, ut qui in Christo sumus, & Eucharistiam quotidie ad cibum salutis accipimus, intercedente aliquo graviore delicto, dum absenti, & non communicantes a cælesti pane prohibemur, a Christi corpore separemur. . . Hanc ille Pater de frequenti Communione reddit rationem, eo quod nisi adfit frequentior usus, erit periculum a Christo separari: hinc alibi vult Eucharistiam sæpius ad confessores deferri, ne inermes, inquit, adversus perfidiam Paganam descendant in prælium."

Ex quarto Sæculo, ejusdem veritatis defensor est Hieronymus, qui Epist. 50. ait: "Scio Romæ hanc esse consuetudinem, ut fideles semper Christi corpus accipiant. . . Ambrosius ejusdem ævi Pater L. 5. de Sacramentis c. 4. expressius loquitur: "Si quotidianus est panis, inquit, cur post annum illum sumis. . . Accipe quotidie, quod quo-

tidie tibi profit: sic vive, ut quotidie merearis accipere: Qui non meretur quotidie accipere non meretur post annum accipere."

Eidem veritati patrocinatur Basiliius Epist. ad Cæsariam Patriciam his verbis: "Communicare singulis diebus, & sanctum Christi corpus percipere præclarum est, & utile, cum ipse dicat: Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam. Quis igitur ambigat vitam æternam participare, nihil aliud esse quam multitarie vivere. Nos autem quater in singulas hebdomadas divinis Sacramentis participamus."

Ex quinto Sæculo, obviam venit Chrysostomus, qui Homilia 61. ad populum Antiochenum sic loquitur: "O consuetudinem! O præsumptionem! Sacrificium frustra quotidianum? Incassum assisimus altari, nullus qui communicetur. . . Audis sanctum Doctorem conqueri, quod fideles frequentius ad sacram mentiam non accederent. Rursus Homilia 17. in Epistolam ad Hebræos: "Quid vero, ait, quinam erunt nobis magis accepti, an qui sæpe, an qui sæpe, an qui raro? Nec hi, nec illi, sed ii, qui cum munda conscientia, qui cum mundo corde, qui cum vita irreprehensibili; qui sunt hujusmodi, semper accedant."

Non omittendus sanctus Augustinus. Quippe qui Epist. 118. ad Januarium cap. 3. p. 212. totum negotium de frequenti vel rara communione dirimat: Ibi refert duplicis personæ placita, unius Eucharistiam quotidie frequentare volentis; alterius ab eadem præ reverentia & humilitate nonnumquam secedere cupientis: "Dixerit aliquis, ait, non quotidie accipiendam Eucharistiam. Quæstio quare? Quoniam, inquit, eligendi sunt dies quibus purius homo continentiusque vivat, quo ad tantum Sacramentum dignus accedat. Qui manducaverit indigne, iudicium sibi manducat, & bibit. Alius contra: Immo, inquit, si tanta est plaga peccati, atque impetus morbi, ut medicamenta talia deferenda sint, auctoritate Antistitis debet quisque ab altario removeri, ad agendam poenitentiam, & eadem auctoritate reconciliari. Hoc est enim indigne accipere, si eo tempore accipiat, quo debet agere poenitentiam;

non

„ non ut arbitrio suo cum libet, vel au-
 „ ferat se communioni, vel reddat. Ce-
 „ terum si peccata tanta non sunt, ut
 „ excommunicandus quisquam homo ju-
 „ dicetur, non se debet a quotidiana
 „ medicina Dominici corporis separare. „
 „ Audis S. Doctorem. I. Frequentem com-
 „ munionem approbare. II. Id unum velle,
 „ eum qui vel inhaeret peccato letali, vel
 „ poenitentiam publicam agit, ab illi re-
 „ movendum esse. III. Si peccata tanta non
 „ sunt, ut excommunicandus quisquam judi-
 „ cetur, Eucharistiam frequentius posse sum-
 „ mere. Tum litigantium componit litem
 „ his verbis: „ Rectius inter eos fortasse
 „ „ quisquam dirimit litem, qui monet,
 „ „ ut praecipue in Christi pace perma-
 „ „ neant: Faciat autem unusquisque quod
 „ „ secundum fidem suam pie credit esse
 „ „ faciendum. Neuter enim eorum exho-
 „ „ norat corpus, & sanguinem Domini,
 „ „ si saluberrimum Sacramentum certatim
 „ „ honorare contendunt. Neque enim li-
 „ „ tigaverunt inter se, aut quisquam eo-
 „ „ rum alteri se praeposuit, Zachaeus, &
 „ „ ille Centurio, cum alter eorum gau-
 „ „ dens in domum suam suscepit Domi-
 „ „ num; Alter dixerit: Non sum digne-
 „ „ nus, ut intres sub testum meum:
 „ „ Ambo Salvatorem honorificantes diver-
 „ „ so, & quasi contrario modo: ambo
 „ „ peccatis miseri, ambo misericordiam
 „ „ consecuti Nam & ille honorando,
 „ „ non audet quotidie sumere, & ille ho-
 „ „ norando non audet ullo die praeter-
 „ „ mittere. Contemptum solum non vult
 „ „ cibis iste, sicut nec manna fasti-
 „ „ dium. „
 „ Petrus Blesensis Sermone 16. ait in pri-
 „ ma Ecclesia, „ Quotquot intererant con-
 „ „ secrati Eucharistiae, communicabant
 „ „ eidem. „

TERTIUM ARGUMENTUM

Ex praxi Ecclesiae fit.

IN moralibus praxi Ecclesiae plurimum
 pro aliqua disciplina valet, & usus inter
 omnia spectandus est: atqui nedom ex
 sententiis Patrum; sed & ex ipsa Eccle-
 siae praxi frequentioris communionis usus
 firmatur. Ergo &c. Probatur minor vari-
 is momentis.

Primo quidem: Tempore Apostolorum
 fideles quotidie ad vesperam, Christi in-
 sistentes vestigiis, communicabant, ut li-

quet ex Apostolo, qui 1. Cor. 11. quos-
 dam increpat, quod non satis devote ad
 lacram accederent mentiam. Hoc ipsum
 expressius habetur Actuum. 2. ubi de
 iisdem huiusmodi haec leguntur: *Erant au-
 tem perseverantes in doctrina Apostolorum,
 & in communicatione fractionis panis. & ora-
 tionibus.* Secundo Communio frequens erat
 Carthagine, tempore sancti Cypriani,
 Romae, vivente sancto Hieronymo: Me-
 diolani Divi Ambrosii Avo, ut ex au-
 thoritatibus laudatis luce meridiana cla-
 rius apparet.

Disciplina 9. Saeculi pro frequenti Communione.

Non injucundum erit eo loci texere,
 qualis fuit Ecclesiae disciplina pro Com-
 munionem saepius tum a peccatoribus, tum
 a iustis frequentanda.

Primo: Tempore Caroli Magni anno
 circiter 813. mos perdurabat, ad sacram
 Synaxim ter saltem in anno accedendi.
 Praeceptum de hoc momento restauratum
 est in Concilio tertio Turonensi canone
 50. & habetur L. 2. Capitulariorum cap.
 45. his verbis: „ Ut si non frequentius,
 „ „ vel ter laici homines in anno commu-
 „ „ nicent, nisi forte quis majoribus qui-
 „ „ buslibet criminibus impediatur. „ Ea-
 „ „ tamen cum exceptione, ut isti in cena
 „ „ Domini ad Sacram mentiam reciperentur:
 „ „ Sic statuit Concilium 2. Cabilonense Ca-
 „ „ none 47. „ In cena Domini a quibus-
 „ „ dam perceptio Eucharistiae negligitur,
 „ „ quae quoniam in eadem die ab omni-
 „ „ bus fidelibus, exceptis his, quibus pro
 „ „ gravibus criminibus inhibuitur est,
 „ „ percipienda sit, Ecclesiasticus usus de-
 „ „ monstrat; cum etiam poenitentis ead-
 „ „ dem die, ad percipiendam corporis, &
 „ „ sanguinis Domini Sacramenta recon-
 „ „ ciliat. „

Secundo: Theodulphus Aurelianensis
 praecipit, ut cuncti fideles singulis Qua-
 dragesima Dominica, insuper & diebus
 Jovis, Veneris, & Sabbathi Hebdomadae
 sanctae, maxime vero die Dominica Res-
 urrectionis communicent. Ita Capitula-
 re Theod. cap. 41. „ Singulis diebus Do-
 „ minicis in Quadragesima, praeter hos
 „ „ qui excommunicati sunt, Sacramenta
 „ „ corporis, & sanguinis Christi sumenda
 „ „ sunt, & in cena Domini, & in Pa-
 „ „ rasceve, & in vigilia Paschae, & in
 „ „ die Resurrectionis Domini penitus ab
 „ „ omni-

omnibus communicandum, & ipsi dies Paschalis Hebdomadæ omnes æquali Religione colendi sunt. „ Capite vero 44. subdit Religiosos, & Monachos singulis ferme diebus sacram Synaxim sumere. „ Salva ratione eorum, qui excommunicati, non quando eis libet, sed certis temporibus communicant, & Religiosis quibuscumque sancte viventibus, qui pene omni die id faciunt. „

Terto : Carolus Magnus omnes invitabat fideles, ut singulis diebus Dominicis, & aliis solemnibus festis sacram Eucharistiam sumerent; sic habetur L. 5. Capitulariorum c. 182. & L. 6. cap. 157. „ Ut omnes, ait, per dies Dominicos, & festivitates præclaras, sacra Eucharistia communicent, nisi quibus abstinere præceptum est. „ Tum posteriori loco ait: „ Placuit ut fideles, &c. si fieri potest, omni Dominica die communicent, nisi criminali peccato, & manifesto impediatur, quia aliter salvi esse non possint, quoniam Dominus dixit, Qui manducat meam carnem &c. „

Quarto : Tempore Ludovici Mansueti Caroli Magni filii, ad hanc devotionem adhortati sunt Patres Concilii sexti Parisiensis an. 829. can. 20. „ De perceptione vero sacri corporis, & sanguinis Domini nostri Jesu Christi, *inquant*, nihilominus monemus, ut quod Christianæ religioni expedit, & sicut vobis a Patribus nostris admonitum est in aliis Conventibus, quando possibile fuerit, faciatis, & vestro exemplo, vobis famulantes, ut hoc faciant, instructuatis. „

Quinto : Herardus Archiepiscopus Turonensis an. 858. capitulari 53. dubio-procul exigit, ut ex tribus Dominicis in una fiat Communio, hoc est, ut semel in mense quisque communicet: „ Ut, *inquit*, populis prædicetur, ut oblationes Deo offerant, & ut tertia dominica, vel quarta communicent, abstinentes se a Luxuria, propriisque uxoribus, & reliquis illicitis, nisi forte criminalibus culpis sint implicati. „

Demum, Amalarius in una e suis epistolis testatur antiquos Canones obligasse fideles singulis diebus communicare, & rationem reddere, si ab hac devotione, iusta de causa impediuntur. Item Genadius consuluit, ut fideles singulis diebus Dominicis de pane sancto participa-

rent, atque, bonum esse Augustini Consilio adhaerere, qui Communionem quotidianam prædicabat; sic legitur de Amalario Tom. 7. Spicilegii pag. 172. „ Præcipitur in canonibus, ut omnes ingredientes Ecclesiam, communicent: quod si non communicaverint, dicant causam quare non communicent &c. „ Hæc igitur fuit noni sæculi pia consuetudo, ut frequentius ad sacram mentiam accederent cuncti fideles; si excommunicatos, Pœnitentes publicos, & alios qui gravioribus peccatis scandalosis detinebantur, excipiamus; ita tamen quod semel in anno, modo vere pœnitentes existerent, sacram Synaxim possent sumere: igitur non sine ausu temerario, & zelo non secundum scientiam abrepti, nonnulli novatores Pharisaico pulveres conspersi, nutu proprio, & juxta phantasiam, contra præceptum Ecclesiæ, & ipsam traditionem laicos a sacra mensa præpediunt, innoce & communionem eis, ad plures utque annos procrastinant. Incautum enim replicarent frequentiorem Communionem, non nisi prioribus Ecclesiæ sæculis fuisse usitatum, cum nono sæculo mirum in modum fervere cœperet hæc devotio, ita ut sacra Hostia tunc temporis in manu fidelium reponeretur, ut ipsi se communicarent. Retrigescente vero charitate, & Communione frequentiori, abstulit Ecclesiæ corpus Domini in manu porrigere, sed solis committere Sacerdotibus, ut populus communicarent, ut habetur in quodam canone veteris Concilii a Reginone laudato L. 1. cap. 199. his verbis: „ Nulli Laico, aut seminae Eucharistiam in manibus ponere, sed tantum in ore, cum his verbis, „ Corpus, & sanguis Domini prolit tibi „ ad remissionem peccatorum, & ad vitam æternam. „

Quid plura adjiciam? Ea erat erga sacram Eucharistiam fidelium nono sæculo devotio, ut vel ipsis infantibus baptizatis concederetur Eucharistia; sic habetur L. 1. Capitularum Caroli Magni cap. 161. ubi hæc leguntur: „ Ut Presbyter semper per Eucharistiam habeat paratam, ut „ quando quis infirmaverit, aut parvulus infirmus fuerit, statim eum communi- „ cet, ne sine communionem moriatur. „ Quæ quidem consuetudo cessavit in Occidente, sub finem undecimi sæculi sub Paschali Papa II. sed ad hunc usque diem perseverat in Oriente.

Usum frequentioris Communionis subsequenter sæculis restituit S. Thomas Doctor Angelicus, omnes in Officio ea intentione compolito ad hanc devotionem invitans; restituit sacra Synodus Tridentina, ad hoc adhortans utriusque sexus personas: restituit in primis suo ævo S. Franciscus Salesius.

Tertium Argumentum fit ex Conciliis.

DISCIPLINA Ecclesiæ juxta Conciliorum placita regulatur: Atqui Concilia ad frequentem Communionem adhortantur fideles: Ergo &c. Probat minor. Concilium Rhemense anno 1583. titul. de Eucharistia. Hæc dicit: "Cum nihil habeat Christiana religio Sacramento Eucharistiæ præstantius, & augustius, nihilque ad sanctæ, & inculpate vivendum efficacius ejusdem frequentissima participatione fideles omnes hortamur, & per viscera misericordiæ Dei nostri obsecramus, ut quam sæpissime, saltem vero diebus solennibus communicent, & quotiescumque postulaverit ingruens aliqua necessitas, quæ vitam humanam in discrimen, & periculum adducat."

Tum Burdigalense anno 1624. celebrato titul. de Sacramentis c. 3. ait: "Sæpissime fideles ad sacratissimæ Eucharistiæ assumptionem cum omni devotione, & compunctis cordibus accedere peroptamus."

Basileense hanc eandem commendat disciplinam anno 1437. his verbis: "Quod autem sæpe accedere ad Eucharistiam percipiendam digne, & devoto, & cum discussione debita, sit utile & valde proficuum, immo summe necessarium, cupienti, & desideranti in via Domini non regredi, sed progredi, omnes Doctores Catholici laudant, & hortantur: incessanter fidelem populum admonent, & obsecrant."

Tridentinum similia loquitur Sess. 22. c. 6. "Oparetur quidem, ait, sacro-sancta Synodus, ut in singulis Missis fideles adstantes, non solum spiritali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicarent, quo ad eos sanctissimi hujus sacrificii fructus uberior perveniret." Idem jam dederat Concilium Sess. 13. cap. 8.

QUARTUM ARGUMENTUM

Ex Theologis eruitur.

INTER Loca Theologica quibus veritates fidei, & disciplinæ Ecclesiæ capita propugnantur, auctoritas Theologorum annumeranda est. Atqui Theologi omni exceptione majores docent frequentiorem Communionem, nedum ad perfectionem, sed & ad salutem utilissimam esse: Ergo &c.

Primo quidem ex Concilio Basileensi mox laudato dicentes omnes Doctores, ut sanctum Bernardum, Divum Bonaventuram, & alios permultos, tum vetustiores, tum recentiores docere, & propugnare frequentiorem Eucharistiæ usum: sed instat omnium sit sanctus Thomas Doctor ille Angelicus; hic q. 80. art. 10. ex professo hanc movet questionem, *utrum liceat quotidie Sacramentum suscipere?* Tum propositis in contrarium argumentis, ea sic debellat: "Sed contra est, inquit, quod Augustinus dicit in libro de verbis Domini sermone 28. Ille panis quotidianus est, accipe quotidie, ut quotidie tibi proficiat." Deinde vero in corpore articuli ita prosequitur. "Dicendum, quod circa usum hujus Sacramenti duo possunt considerari. Unum quidem ex parte ipsius Sacramenti, cujus virtus est hominibus salutaris, & ideo utile est quotidie ipsum sumere, ut homo quotidie ejus fructum percipiat, unde Ambrosius dicit in libro 4. de Sacramentis c. 6. Si quotiescumque effunditur sanguis Christi, in remissionem peccatorum effunditur, debeo semper accipere: qui semper pecco, debeo semper habere medicinam. Alio modo potest considerari ex parte fumentis, in quo requiritur, ut cum magna devotione, & reverentia ad hoc Sacramentum accedat: & ideo si aliquis se quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile est, quod quotidie sumat; unde Augustinus cum dixisset, Accipe quod quotidie tibi proficit, subiungit: Sic vive, ut quotidie merearis accipere." Ergo &c.

QUINTUM ARGUMENTUM

Ex sanctis Doctoribus Mysticis procedit.

In his quæ pertinent ad perfectionem animarum, vel augendam, vel saltem conservandam, inter omnes audiendi sunt Doctores Mystici, qui rerum spirituum ulum proprio comprobant experimento: Atqui ex Doctoribus Mysticis frequenter communicandum est, cum nulum sit medium efficacius sanctissima Communione ad ciendos pietatis affectus. Ergo &c. Probatur minor.

Sanctus Carolus de hoc venit in testimonium maximum, quippe qui scientia Sanctorum donatus sit, & Tridentino adfuerit Concilio, cujus mentem inter omnes attigit. Porro magnus ille Præsul hoc pastoribus suæ Dioceseos documentum præbet, ut populum ad frequentiore Communionem provocet, ei ad hoc tum regulas purissimæ moralis, tum nascentis Ecclesiæ exempla, tum etiam doctrinam comuni Patrum suffragio celebratam proponendo, quatenus tantis impulsibus motivis, sacram mentem frequentare satagat, quæ quidem verba quasi de verbo ad verbum ipsius sancti Episcopi voces referunt.

Alter utique celeberrimus testis est *S. Franciscus Salesius*, vitæ spiritualis indagandæ doctissimus Magister. Hic autem 2. p. introductionis, ad vitam devotam, ex Gallico idiomate Latine sic redditur, & ait de Communionem sermonem instituens. "Si mundani quærant a vobis, cur sæpius communicatis, illis dicite; Duplicis generis personas frequenter communicare debere; perfectas quidem, cum enim sint optime dispositæ, non sine irrogata sibi ipsis injuria, ad principium, & perfectionis fontem non accederent: imperfectas vero, ut nulla de causa ad ipsam aspirarent perfectionem; fortes, ne debiles evadant, tum fragiles, ut fortes fiant; ægras ut sanentur, sanas etiam ne prolabantur in morbum: vos vero, ut imperfecti, debiles, & ægroti, indigentis sæpius communicare respondete illis, eos qui multis mundanis non implicantur negotiis, teneri sæpius communionem sumere, eo quod per tempus liceat; ceteros vero qui e contra multis vacant,

utique ad communionem accedere, quia auxilio erent."

Tum in Philothea 1. p. cap. 20. "Quotidie Eucharistiæ communionem percipere nec laudo, nec reprehendo. Omnibus tamen Dominicis diebus communicandum laudeo, & hortor, si tamen mens sine affectu peccandi sit."

Gerfonius L. de præp. Missæ conl. 21. similia docet: concinit *Taulerus* apud *Ludovicum Blesensem* L. de Sacramentis c. 16. §. 5. in Conc. an. fid. c. 6. §. 1. scribit *S. Gertrudem* orantem pro unica sui Monasterii religiosa, quæ cæteras a Communione deterrebat, a Christo interiorius illi loquente hæc audivisse: "Cum, delicias meæ sint esse cum filiis hominum, & propter meum erga illos amorem istud instituerim Sacramentum, ut fideles illud ipsum in meam commemorationem recipere; nemineque totum desiderium esse cum eis usque ad summationem sæculi permanere: quicumque eas a peccato mortali immunes, verbis vel aliter avertunt, ne pretiosum istud amoris mei pignus suscipiant, utique quodam modo præpediunt delicias quas cum eis habuissent." Ergo &c.

SEXTUM ARGUMENTUM

Ex rationibus Theologicis coalescit.

Prima, Jam delibata est supra: Eucharistia datur per modum cibi: sed cibis quotidie sumendus est, ne deficient vires in via peregrinationis nostræ: Ergo &c.

Secunda: Effectus Eucharistiæ est præcavere peccata, ut ex Concilio Tridentino diximus: atqui quotidie imminet peccandi pericula, juxta illud beati Pauli 2. Cor. 5. *Foris pugna, intus timores*: Igitur ad auxilium quotidie recurrendum est, nec excusaretur a peccato qui ex supina negligentia auxilium contra irruentes saturnis hostes non advocaret.

Tertia: Ubi sunt infirmitates quotidianæ, ibi quotidiana remedia adhibenda sunt: Atqui quotidianæ sunt infirmitates, nam ut ait *Sanctus Jacobus*, cap. 1. *Unusquisque vero tentatur a concupiscentia sua abstractus & illethrus*. Deinde *concupiscentia, cum conceperit, parit peccatum: peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem*. E ibidem cap. 3. *In multis enim offendimus omnes*. Sed Eucharistia,

ut

ut ait Catechismus Romanus p. 2. num. 53. Leviora peccata delet. Num. 54. contra adversa roborat animam. N. 55. compremittit, & extinguit concupiscentiæ ardore: Quid plura adjiciam? Quotidiano comprobatur experimento peccatores, ad Deum conversos frequentiori communione a mala peccandi consuetudine præleviri: Nec ad vomitum redeunt nisi neglecto prius remedio.

SOLVUNTUR OBJECTIONES

Novatorum.

OBJICIUNT: Qui non sunt digni accedere ad Eucharistiā, non nisi propter Christi præceptum, & raro illam debent frequentare: Atqui homo utpote peccator tanto honore non est dignus. Ergo &c.

Respondet I. Retorquendo argumentum: Igitur ne semel quidem ullus debet communicare, cum omnes creaturæ, teste Propheta, tamquam nihilum sint ante Deum: & tamen Novatores Phariseorum fulgine conspersi Missam, ut vivant, sæpius celebrare non dubitant, cum nihilominus major sanctimonia in Ministro conscientie simul, & utente Sacramento requiratur, quam in alio.

Respondet II. Distinguendo: Nemo dignus est arithmetice loquendo ad sacram Eucharistiā accedere, concedo. In isto quippe sensu, vel ipsi Angeli digni non forent, cum sit inter Deum & creaturam infinita distantia. Non est dignus geometrice, subdistinguo: si sit in peccato mortali, concedo: si ab eo aut purgatus, aut immunis sit, nego. Proportio duplex distinguitur: Una Arithmetica, Geometrica altera. Prior attenditur penes naturam & perfectiones, & nusquam reperitur inter Creatorem, & creaturam: Posterior penes justitiam quæ est in gratia, & in virtutibus supradatur, maxime vero caritate, qua homo amicus Dei evadit: Illa reperitur in iusto, sufficitque ad participationem Eucharistiæ. Solutio est D. Thomæ, qui hic q. 80. art. 10. dicit necesse esse peccatorem sæpius ad Christum medicum accedere, ut sanetur: „Debeo, inquit, semper accipere, „qui semper pecco: debeo semper habere medicinam.

Cassianus, collatione 23. c. 21. pag. 796. eandem sibi proponit difficultatem, &

sic respondet: „Nec tamen ex eo debemus a Dominica communione suspendi, quia nos agnoscimus peccatores; „sed ad eam magis, ac magis, & propter animæ medicinam, & purificationem Spiritus avidè festinamus: verumtamen ea humilitate mentis ac fide, ut indignos nos perceptione tantæ gratiæ judicantes, remedia potius nostris vulneribus expectamus. Alioquin nec anniversaria quidem digne est præsumenda Communio, ut quidam faciunt.... Qui profecto majorem arrogantiae præsumptionem, quam declinare sibi videntur, incurrunt; quia vel tunc cum ea percipiunt, dignos se ejus perceptione judicant. Multo enim humilis est, ut cum hac cordis humilitate qua credimus, & fatemur illa sacrosancta Mysteria numquam pro merito nos posse contingere, singulis ea Dominicis diebus ob remedium nostrarum agnitionum præsumamus, quam ut vana persuasionem cordis elati, vel post annum dignos eorum participes nos esse credamus. „Audis Cassianum proprio telo confodere novatores, qui fucato reverentiæ prætextu animas uno, aut duobus annis, a Communionem avertere non dubitant.

Instat: Qui infirmitatibus circumdatus est, timendum illi est si frequentius accedat, ne iudicium sibi manducet. Igitur raro quisque debet accedere ad sacram mentem.

Respondet I. Sacerdotem qui raro celebrat, teste D. Bonaventura, Deum gloria privare, cælum gaudium, Ecclesiam patientem, refrigerio; militantem vero auxilio, semetipsum tandem alimento, quo deficiente protinus languescit, & in deterius abit.

Respondet II. Distinguendo: Et sæpius communicandum est, ne iudicium quilibet sibi manducet, concedo: Qui enim rem unam semel tantum in anno efficit, non tam perfecte operatur quam qui sæpius: & abstinendum est sæpissime a Communionem, nego. Solutio est Divi Cyrilli Alexandrini, qui L. 4. in Joannem cap. 17. duo mirabundus de sacra Eucharistia explanat, alterum de unionem mirabili quam mediante Eucharistia cum Christo contrahimus: alterum de ineffabili effectu Eucharistiæ, quo franguntur passionum insurgentium impetus; sicque ipsa nos sua susceptione reddit dignos.

De priori momento sic loquitur; explicans enim illa Christi verba, *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in illo*: subdit: "Sicut enim si quis liquefactæ ceræ aliam ceram infuderit, alteram cum altera per totum commisceat necesse est; sic qui carnem, & sanguinem Domini recipit, cum ipso ita conjungitur, ut Christus in ipso, & ipse in Christo inveniatur." Ex quo patet unam Communionem nos altera dignos reddere, & quo frequentius communicamus, eo digniores communicandi evadimus, quatenus per frequentiore communionem magis, ac magis Christo unimur, & incorporamur.

De posteriori ibidem proponit sibi difficultatem his verbis pag. 303. & 304. "Ego igitur probo me ipsum, & indignum invenio." Tum propositam solvit, & sic pergit. "Quando igitur, quicumque tu es qui ista dicis, dignus eris? Quando Christo te ipsum offeres? Nam si peccando indignus es, & peccare non desinis, Quis enim delicta intelligit, secundum Psalmistam, expers omnino eris vivificæ hujus sanctificationis. Quare, pias quæso cogitationes suscipias, studiose, sanctique vivas, & benedictionem participes, quæ mihi crede, non mortem solum, verum etiam morbos omnes depellit. Sedat enim, cum in nobis maneat Christus, sævientem membrorum nostrorum legem, pietatem corroborat, perturbationes animi extinguit: nec in quibus sumus peccatis considerat, sed ægrotos curat, collios redintegrat, & sicut pastor bonus, qui animam suam pro ovibus posuit, ab omni nos erigit casu."

Perfiliunt: Ea qua par est reverentia tractandum est Eucharistiæ Sacramentum: Sed reverentia exigit, ut raro ad sacramentam accedamus, & probatur. I. Exemplo Centurionis, qui dixit Matthæi 8. *Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum*, tum & S. Petri; qui Lucæ 5. ait Christo, *Exi a me Domine; quia homo peccator ego sum*. Ergo &c.

Respondet, negando minorem. Ad probationem distinguo: Et timor reverentialis conjunctum habet amorem, quo fit ut sæpius accedat anima ad sponsum, concedo; secus, nego. Responsio colligitur ex divo Thoma hic q. 80. art. 10. ad 3. his verbis: "Dicendum quod reverentia

hujus Sacramenti habet timorem amoris conjunctum, unde timor reverentiae ad Deum, dicitur timor filialis: ut in secunda parte dictum est; ex amore enim provocatur desiderium sumendi, ex timore autem conlurgit humilitas reverendi: Et ideo utrumque pertinet ad reverentiam hujus Sacramenti, & quod quotidie sumatur, & quod aliquando abstineatur.... Quamvis non uno modo: amor tamen, & spes, ad quæ semper Scriptura nos provocat, præferuntur timori. Unde, & cum Petrus dixisset, *Exi a me Domine, quia homo peccator sum*, respondit Jesus, *Noli timere*. Observe velim sanctum Thomam concludere potius esse frequentem quam raro communicandum, & plus dandum esse amoris, quam timori.

Dices: Ecclesia præcipit semel tantum in anno communicare, scilicet Paschatis tempore: Igitur a regulis Ecclesiæ non secedit qui raro communicat.

Respondet distinguendo antecedens: Et Ecclesia ad duritiam cordis istud statuit, concedo: Et per hoc frequentiore communionem rejicit, nego. Perfectius est frequentius quam raro ad sacramentam accedere. Consilium quidem de perfectioni dat Ecclesia, præceptum vero de eo quod absolute necessarium est.

D. Thomas ibidem ad 5. huic difficultati facit satis. "Dicendum, inquit, quod secundum diversum statum Ecclesiæ, diversa circa hoc statuta emanaverunt. Nam in primitiva Ecclesia, quando magna vigeat devotio fidei Christianæ, statutum fuit, ut quotidie fideles communicarent. Unde Anacletus Papa dicit, peracta consecratione, omnes communicent, qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus: sic enim & Apostoli statuerunt, & sancta Romana tenet Ecclesia: postmodum vero diminuto fidei fervore, Fabianus Papa induit, ut si non frequentius, saltem ter in anno, omnes communicent, scilicet in Pascha, Pentecoste, & Natali Domini. Soter etiam Papa in cæcna Domini dicit esse communicandum, ut habetur in decretali de consecratione dist. 2. Postmodum propter iniquitatum abundantiam, refrigerante Charitate multorum, statuit Innocentius III. ut saltem semel in anno, scilicet in Pascha, fideles communicent. Consultatur tamen in libro de Ecclesiasticis dogmatibus,

„tibus, omnibus diebus Dominicis esse
„communicandum. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Frequentius ad sacram mensam debemus
accedere.*

PRIMO hoc ipsum Scriptura dicit Joann. 6. *Nisi manducaveritis &c.* & Actuum 2. habetur de primis Christianis, quod perleverant in fractione panis.

Secundo : Concilia ad hoc adhortantur fideles, maxime Tridentinum Sess. 13. c. 6. idem suadent SS. Patres, ut Ambrosius L. 4. de Sacramentis c. 3. Chrysostomus & alii.

Tertio : Non una est pro hac devotione ratio. I. quia Christus ait delicias suas esse cum Filiis hominum, & desiderio se desiderare manducare Pascha nobiscum, hoc est frequentius. II. Eucharistia est cibus quo anima nostra alitur. Qui autem prætermittit cibum, languescit. III. Passiones mitiat, & teste S. Chrysostomo, terribiles nos efficit dæmonibus. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO : Non diffitemur nos esse Communionem indignos physice propter infinitam distantiam quæ intercedit inter nos, & Deum : immo & sæpius moraliter propter peccata quotidiana, & imperfectio-nes ; sed gratia iustificante, & charitate flagrante, digni evadere possumus.

Secundo : In multis offendimus omnes, sed non ideo a sacra discedendum est mensa, sed potius ne prolabamur in peccatum lethale, frequentius accedendum, ut a quotidianis defectibus in quantum fieri potest, abstinemus.

Tertio : Timor reverentialis a sacra mensa non elongat, cum habeat admixtum amorem, quando quis sæpius vult accedere. Hinc si Ecclesiæ præcipiat unam tantum in anno Communionem, consilio provocat ad frequentiores.

PUNCTUM SECUNDUM.

*De conditionibus prærequisitis ad frequentiorem
Communionem.*

De dispositionibus tum corporis, tum animæ ad sacrificium Eucharistiæ celebrandum juxta sanctorum Patrum placita, & Rubricas, juxta Ritualia, seu etiam Missalia, dicemus ex professo quarta parte : Nunc operæ pretium est, eas recensere quæ Laicam spectant communio-nem quantum ad animam.

Hujusmodi tum corporis, tum animæ munditiam, ab omni peccato mortali, & etiam veniali inveterato habitu immunitatem, gratiam sanctificantem, iustitiam & virtutum omnium præclarum suppellectilem ad majorem convenientiam exigunt sancti Doctores, Apostolo 1. Corinth. 11. dicente : Probet autem seipsum homo : & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Quicumque enim manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis & sanguinis Domini.

De hoc momento mira proferit Concilium Tridentinum Sess. 13. cap. 7. infra citandum ; quidam in excessum proripsum abiire. Sæculo quippe immediate elapso emerit opinio Jansenii Iprensi affectu-rum, qui specie reformationis, & sum-mæ erga Eucharistiam reverentiæ raro admodum communicandum esse propugna-runt ; sed hæc sententia dubio-procul exi-tiosa est. Ad duo potissimum capita re-ducitur ; primum quidem, volunt ut qui in aliquod peccatum mortale tamen non habitualiter prolapsi sunt, ab eo non ab-solvantur nisi post exantlatos rigorosæ pœ-nitentia laboros : alterum vero quod ad sacram non accedant mensam nili com-pleta per unum saltem annum probatio-ne ; hinc experimento non semel, sed sæpius probatum est, eos nedum unius an-ni spatio, sed & plurimorum annorum a sacra mensa elongare pœnitentes, non dicam propter in aliquod peccatum mortale lapsum, verum etiam, quod stupen-dum est, propter venialia frequentius com-missa, a quibus certe per usum san-ctissimæ Communionis, si non a toto, saltem a tanto abstinuissent.

Hanc pessimam doctrinam hauserunt ex libro, qui titulo pietatis inscribitur, De frequenti Communione, cum tamen con-trarium prorsus spiret ; quandoquidem

V 3 Scri-

Scriptor & riorosam nimis pœnitentiam exigit, & a terra mentis totis viribus pœnitentes vere conversos eliminat. Hoc opus creditur Abbatis Sancerani, seu Joannis Vergerii factum, ut suspicatur illustrissimus Dominus Abraham De Raconis Episcopus Vorenſis gallice *Lavaur*; alii & verissimilius illud Arnaldo Doctori Sorbonico tribuunt: quod quidem non levius indignant Epistolæ multorum Præfulum ad Urbanum VIII. & Innocentium X. summos Pontifices pro approbatione istius libri, directæ.

Scopus auctoris est librum viri cujusdam devotissimi de frequenti sacre Eucharistiæ usu, ad piam domicellam directum, debellare. Ibi enim Arnaldus nedum frequentioris Communionis probationes in illo contentas per omnia videtur tentare, verum etiam ipsum auctorem insulis iacescit didicisti.

Ad perfectam hujusce controversiæ eliquationem, duo sunt discutienda: Primum quidem de Communionis recte faciendæ conditione, deinde vero agendum de iis quæ sunt absolute necessaria tum ad Communionem secundum se sumptam, tum ad Communionem frequentissimam. Quia vero multi recentiores non sine ausu temerario vel ipsam Communionem paschalem absque sufficienti fundamento præmitti doceant, ponderandum & discutiendum est, num hoc citra peccatum & salutis, tum animæ pœnitentis, tum Confessoris periculum fieri possit. Unde sit

CAPUT PRIMUM.

Utrum piæ dispositiones ad Communionem prærequirantur?

CONCLUSIO PRIMA.

Ad Communionem necessario requiritur Gratia sanctificans, & iustificans.

Probatur multis momentis.

PRIMO QUIDEM ex Scriptura sacra: Psal. 15. habetur: *Non dabis sanctum tuum videre corruptionem*; quem locum multi Patres intelligunt de eo qui ad sacram mentem accedit. Præterea ipse Christus ait Joan. 6. *Qui manducat me, & ipse vivet propter me*: Quibus verbis sanctita-

tem a communi suo exigit Dominus. Hoc ipsum declarat Apostolus 1. Cor. 11. *Præbet autem seipsum homo*, ait, *& sic de pane illo edat*: Hinc Concilium Tridentinum præcipit ut nullus Sacerdos quantumvis se putet de peccato mortali contritus, non nisi tamen, facta confessione, accepta absolutione celebret, ne in periculum veniat sanctitas requisita ad Sacramenti susceptionem, cum nullus possit esse satis de contritione perfecta extra Sacramentum certus.

Secundo, ex SS. Patribus. Ambrosius L. 6. in Lucam ait: "Nemo accipit cibum Christi, nisi qui fuerit antea sanatus.", Patrocinator Augustinus Tractatu 28. in Joannem; ubi exigit animæ munditiam ad sacram mentem. Sic docent communiter omnes, ne uno quidem excepto, Patres.

Tertio, ratione, & quidem multiplicit: I. Dicebat quondam Salomon, non homini sed Deo præparatur habitaculum: Hinc, inquit Patres, nemo Judas, & proditor Christum in Eucharistia debet suscipere. II. Accedens ad convivium sine veste nuptiali, ut interpretantur sancti Doctores, sine gratia ad nuptias Agni seu Eucharistiæ, imperante Domino Matth. 22. epicietur foras, & tortoribus dabitur excrucandus. 30. Absolute requiritur ab omni peccato mortali immunitas, adeoque sanctitas, sin minus, teste Apostolo, 1. Cor. 11. *Judicium sibi manducat, non adju-dicans corpus Domini*.

Sanctus Thomas hic q. 80. art. 4. hanc explanat ratione his verbis. "Dicendum, quod in hoc Sacramento sicut in aliis, id quod est Sacramentum, est signum ejus, quod est res Sacramenti. Duplex autem est res hujus Sacramenti, sicut supra dictum est. Una quidem, quæ est significata & contenta, scilicet ipse Christus: alia autem est significata, & non contenta, scilicet corpus Christi mysticum, quod est societas Sanctorum. Quicumque ergo hoc Sacramentum sumit, ex hoc ipso significat se esse Christo unitum, & membris ejus incorporatum. Quod quidem fit per fidem formatam, quam nullus habet cum peccato mortali. Et ideo manifestum est, quod quicumque cum peccato mortali hoc Sacramentum sumit, falsitatem in hoc Sacramento committit: & ideo incurrit sacrilegium, tamquam Sacramenti violator."

Non

Non omittendum quod Ecclesia juxta pristinam disciplinam volebat, ut Diaconus ante communionem Laicam istud conclamaret oraculum: *Sancta Sanctis*, hoc est nemo nisi mundus ad sacram mensam accedat.

Hanc doctrinam suo munit calculo Catechismus Romanus. p. 2. nu. 55. "Ac primum quidem, ait, ut pateat, cam præparationem maxime necessariam esse, Salvatoris nostri exemplum proponendum est. Nam antiquam Apostolis pretiosi corporis, & sanguinis sui Sacramenta daret, quamvis jam mundi essent, pedes eorum lavit, ut declararet omnem diligentiam adhibendam esse, ne quid nobis ad summam animi integritatem, & innocentiam desit, cum sacra mysteria percipitur sumus. Deinde vero fideles intelligant, quemadmodum, si optime affecto, & præparato animo Eucharistiam aliquis sumat, amplissimis cœlestis gratiæ muneribus ornatur: Ita contra, si impæritus accipiat, non solum nihil commodi, sed maxima etiam incommoda, & detrimenta eum accipere Id vero arcæ Domini exemplo comprobatur. Arca enim fræderis, qua nihil præstantius Israeliticus populus habuit, cui etiam per illa maxima, & innumerabilia beneficia Dominus tribuerat, a Philisthæis ablata summam illis pestem & calamitatem cum eterno dedecore conjunctam importavit. "

Tum n. 56. subjungit: "Deinde conscientiam nostram scrutari diligenter debemus, ne forte exitiali aliquo peccato contaminati simus, cujus prænitere necesse sit: ut prius contritionis, & confessionis medicamento illud eluatur. Definitum est enim a sancta Tridentina Synodo, nemini licere, quem mortali peccati conscientia stimulet, si Sacerdotis facultas data sit, antequam se Sacramentali confessione purgarit, quantumvis sibi contritus esse videatur, sacram Eucharistiam accipere. "

CONCLUSIO SECUNDA.

Præter Gratiam sanctificantem requiritur virtutum exercitium, maxime Fidei, Spei, & Charitatis.

Probatur multis rationibus.

PRIMA: Debet esse relatio interpositum & spontaneum, dum mysticum celebrator matrimonium: Sed in Communione celeberrimum contrahitur inter animam, & Christum suum sponsum, cum non detur in hac vita major cum Christo unio ea quæ sit per Eucharistiam: Christus autem dicitur *Dominus virtutum*, Psal. 23. Igitur anima tunc temporis virtutes omnes, saltem palmare exercere debet. Hoc ipsum sequitur ad exemplum Christi mox laudatæ, qui voluit tum humilitatis, tum charitatis exempla præbere Discipulis, eorum lavando pedes, ut intelligerent dispositiones ad Eucharistiam eas esse, quæ munditiam, humilitatem, & charitatem complectuntur, qui quidem præfiguratur apparatus celebri quo pueri Hebræorum Christum civitatem sanctam ingredientem, susceperunt.

Alteri: Forma introducenda dispositiones omni exceptione majores requirit, ait D. Thomas, ita ut juxta majorem vel minorem gradum radicetur in subiecto. Igitur cum Christus per Eucharistiam veniat ad hominem, ut illi intime conjungatur, suisque ejus animam decoret muneribus, unio juxta dispositiones fit: Igitur & ut perfecta sit, virtutum omnium exercitia debent accedere.

Tertia: Præceptum fidei, spei, & charitatis tunc obligant, cum isto præsertim tempore fidem suam probare in Deum ut totius justitiæ fontem, per spem tendere, tum vero suum erga Christum amorem ostendere tenetur; scriptum est enim 1. Cor. 3. *Omnia vestra sunt, vos autem Christi*. Igitur sicut totus Christus pro nobis est in Eucharistia, sic & vicissim debemus Christo totaliter mancipatos esse.

Catechismus Romanus ibidem n. 56. istas explanat dispositiones, & sic loquitur: "Primam itaque illam præparationem, Fideles adhibeant, ut discernant mensam a mensa, hanc sacram ab aliis profanis, cœlestem hunc panem, a com-

„muni : Atque hoc fit, cum certo cre-
 „dimus præsens esse verum corpus, &
 „sanguinem Domini, quem in cælo
 „Angeli adorant, ad cuius nutum co-
 „lumnæ cæli contremiscunt, & pavent,
 „cujus gloria plenum est cælum & ter-
 „ra. „ Audis fidem esse absolute neces-
 „sariam ad communionem digne facien-
 „dam. Pergit : „ Altera vero illa præpa-
 „ratio maxime necessaria est, ut unus-
 „quisque a seipso quærat, num pacem
 „cum aliis habeat, num proximos vere
 „atque ex animo diligit : *Si ergo offers*
 „munus tuum ad altare, & ibi recorda-
 „tus fueris quia frater tuus habet aliquid
 „adversum te, relinque ibi munus tuum
 „ad altare, & vade prius reconcilia-
 „ri fratri tuo, & tunc veniens offeres mu-
 „nus tuum. „

Hanc dispositionem inter omnes, ani-
 marum rectores commendare debent,
 cum non semel contingat multos, qui
 etiam se justos esse autumant, cum cor-
 de non nihil erga proximum ulcerato,
 tametsi dicant ne minimum quidem ma-
 lum illi aut velle, aut peroptare, ad sa-
 cram mensam accedere non dubitent.

Neque vero alias ex parte animæ ce-
 terarum virtutum legitimas dispositiones
 prætermittit Catechismus ; sic enim ibi-
 dem prosequitur : „ Præterea taciti cum
 „animis nostris cogitemus, quam indi-
 „gni sumus, quibus divinum hoc benefi-
 „cium a Domino tribuatur : quare il-
 „lud Centurionis, de quo idem ipse Sal-
 „vator testatus est, se non invenisse
 „tantam fidem in Israel, ex animo di-
 „cendum est : *Domine non sum dignus,*
 „ut intres sub tectum meum ; exquiramus
 „etiam a nobis ipsis, an illud Pe-
 „tri usurpare nobis liceat : *Domine, tu*
 „scis, quia amice. Meminisse enim oportet,
 „eum qui sine veste nuptiali in
 „Domini convivio accubuerat, in tene-
 „brosam carcerem congestum, sempiter-
 „nis pœnis addictum fuisse. „

Quarta : Inter animæ dispositiones,
 amor ardens ad Eucharistiam fructuose sus-
 scipiendam requiritur : namque magnum
 est Christi erga nos argumentum, juxta
 illud Concilii Tridentini Sess. 13. cap. 2.
 „ Salvator noster disciturus ex hoc mun-
 „do ad Patrem, Sacramentum hoc insti-
 „tuit, in quo divitias divini sui erga
 „homines amoris velut effudit. „ Igitur
 concludamus cum S. Bernardo : „ Si pige-
 „bat amare Deum, redamare non pigeat. „

CONCLUSIO TERTIA.

*Convenit multipere . I. ut accedens actuali
 ferveat devotione , quantum fieri potest .
 II. Ut abstineat a frequentioribus peccatis
 venialibus . III. Ut corpus habeat mun-
 dum .*

Probatur prima pars ex Augustino,
 qui de Christo nos diligente ait, Si ama-
 ri, delectat, redamare non pigeat. Cum
 enim ibi, ut dictum est, agatur de ma-
 trimonio spirituali, consensus autem actualis
 amore formatus ad hoc exigitur, maxi-
 me cum sumptio Eucharistiæ sit ipsum
 amoris Christi erga nos exercitium, adeo-
 que & in recipiente sic debet esse, jux-
 ta illud Philosophiæ adagium, relativa
 sunt simul natura, & cognitione. Ad
 hanc dispositionem attendit Apostolus,
 quem quodam increpat fideles, quod inter
 eos multi dormient, & nonnulli
 etiam sœrent ebrii, hoc est ad sacram
 mensam non ea qua par erat reverentia
 accederent. Sic loquitur 1. Cor. 11.
*Unusquisque enim suam carnem prævenit ad
 manducandum . Et alius quidem est : alius
 autem ebrius est . Numquid domos non
 habetis ad manducandum, & bibendum ?
 Aut Ecclesiam Dei contemnitis, & confun-
 ditis eos qui non habent ? Quid dicam vo-
 bis ? Laudo vos ? in hoc non laudo
 Ideo inter vos multi infirmi, & imbecil-
 les, & dormiunt multi .* Laudat Aposto-
 lus fideles eo quod communicent, sed
 eosdem increpat quod quidam sine devo-
 tione communicarent.

Probatur altera pars, scilicet, abstinendum
 esse ab habitu peccatorum venia-
 lium. Sic prædicant passim sancti Patres,
 multas quidem ob rationes. Primo qui-
 dem quia hoc ipsum exigit Christus Jo-
 ann. 6. ubi ait : *Qui manducat me, &
 ipse vivet propter me .* Secundo, Sacra-
 mentum ardentissimæ charitatis exigit
 summum erga Christi amorem, a quo
 quidem declinant, qui absque delectu in
 peccata venialia ruunt. Tertio, peccata
 venialia sæpius commissa ad peccatum
 lethale conducunt, juxta illud adagium,
Qui spernit modicam, paulatim decidet .
 Quarto, concinit Augustinus, qui ait,
 repetitas, aut sordes, aut scissuras in ve-
 ste, tametsi Leviores, tandem aliquando
 vel ipsum indumentum in frustra scinde-
 re. Gennadius, Lib. de Dogmatibus Ec-
 cle-

clesiasticis c. 23. de hoc momento sic loquitur : " Quotidie Eucharistiæ Communem percipere nec laudo, nec vituperor, omnibus tamen mens sine affectu peccandi sit. " Porro qui tenetur habitu quorundam venialium, ad peccatum affectum habet. Demum attendendum est maxime ad istam ab ipso Deo prolatam sententiam, Apoc. 3. *Quia tepidus es incipiam te evomere ex ore meo : Quis autem negaverit hominem maximo peccatorum venialium habitu ligatum, esse tepidum, cum isti defectus non nisi ex summa negligentia, & quali erga Deum contemptum promanent.*

Precatur denique tertia pars, videlicet, quod vel ipsa corporis munditia prærequiratur. Hoc ipsum patet. I. Ex veteri Testamento, in quo quidem non nisi purgatis & absteris corporis sordibus erat licitum, aut de Sacrificiis participare, aut vasa sacra tangere. II. Ex praxi Ecclesiæ, & quæ tum in templis, tum in vasis sacris, tum in Sacerdotum vestimentis exquisitam consulit munditiam; a fortiori & in corpore ad Eucharistiam accedentium; hinc quotidie in Completorio enixe Deum deprecatur, ut ab omni nocturno phantasmate, ne polluantur corpora, nos liberet. Si quid igitur aut negligentia, aut occasione datæ, aut etiam in his quædam ad hæsis contingeret, confessione de his sese purgare ante Eucharistiæ assumptionem convenit. Sic colligitur ex Divo Thoma 2° quæst. 80. art. 7.

De uxoris, multus est sermo apud Concilia, & Patres. Consilium dat Apostolus, ut aliquibus diebus ante Communionem a consortio conjugali abstineant, idem exigit Concilium Aurelianense; tamen enim quædam homini liceant, sed non semper expediunt præ nimio ad res terrenas affectu: hinc intra sapientiæ, & sobrietatis limites, ut plurimum non sistit appetitus, quod tamen exigit Apostolus 1. Cor. 7. dicens, *Qui utitur hoc mundo, tamquam non utatur.*

Catechismus Romanus p. 2. de Eucharistia. N. LXI. de hoc momento sic discit: " Postulat etiam tanti Sacramenti dignitas, ut qui matrimonio juncti sunt, aliquot dies a concubitu uxorum abstineant, Davidis exemplo admoniti, qui cum panes propositionis a Sacerdote accepturus esset, purum se, & pueros suos ab uxorum con-

suetudine tres ipsos dies professus est. "

SOLVUNTUR OBJECTIONES

Contra primam Conclusionem.

Obijciunt: Quum totius vitæ spiritualis, & origo suscipitur, non opus est, ut vita præcedat in subiecto: Sed Christus qui est ipsa via, veritas, & vita in Eucharistia venit ad animam: Igitur ad hoc Sacramentum suscipiendum non prærequiritur gratia sanctificans.

Respondetur distinguendo minorem: Et Christus venit ad animam in Eucharistia ut sponsus, in thalamo quiescendus, ut Rex in throno sedendus, & ut Deus omnibus modis colendus, quæ quidem dotes magnam exigunt in anima, & puritatem, & sanctitatem, concedo: Solum ut medicus infirmos confortaturus, subdistinguo: secundario, concedo: primario, nego. Eucharistia est Sacramentum vivorum propter rationes modo allatas; hinc ipse Christus, ait Joan. 10. *Veni ut vitam habeant, & abundantius habeant*: Si igitur ut abundantius animam vitam habeat, jam prærequiritur, ut sit fide, & amore saltem inchoato flagrans.

Instabis: Atqui primario Christus venit in Eucharistia, ut medicus: Ergo &c. Probatur subsumptum. Sacerdos petit I. Ut per receptionem corporis, & sanguinis Domini liberetur ab omnibus iniquitatibus suis. II. Hæc de sacro altaris sacramento Ecclesia dicit, *Sit ablutio scelerum, sit fortitudo fragilium, sit contra omnia mundi pericula firmamentum &c.* Sed Sacerdos isto modo alloquitur Christum ut medicum. Ergo &c.

Respondetur, negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Sacerdos petit liberari a peccatis venialibus, concedo: A mortalibus subdistinguo; per modum solutionis pretii, seu etiam absterisionis, quando per accidens aliqua peccata extrinseca præ memorie facilitate non fuerunt in confessione detecta, concedo: secus, nego. Et sic patet solutio ad secundam probationem.

Replicabis: Sanctus Ignatius Episc. 14. ad Ephesios sic loquitur de Eucharistia: " Frangimus panem qui est germen immortalitatis, antidotum mortis, restau-

„flaurator vitæ in Deum per Christum ,
 „medicina expulsi vitiū . „ Tum
 „sanctus Chrysostomus Homil. 4. in Mat-
 „thæum : “ Hic panis est medicamentum
 „ad sanandas infirmitates , purgandas ini-
 „quitates . „ Tum etiam August. Sermo-
 „ne 28. de verbis Domini : “ Qui vulnus
 „habet , inquit , medicinam requirit .
 „Vulnus est , quia sub peccato sumus ,
 „medicina , est cœleste & venerabile Sa-
 „cramentum . „ Denique Tridentinum
 „Sess. 13. can. 3. sic definit : Si quis dixe-
 „rit , vel præcipuum fructum SS. Eucharis-
 „tiæ non esse remissionem peccatorum , vel
 „ex ea non alios effectus provenire ; Ana-
 „thema sit . Sed voces istæ antidotum mor-
 „tis , medicina expulsi vitiū , remissio
 „peccatorum , & similes denotant Christum
 „venire in Eucharistia primario , ut medi-
 „cum . Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : Eucharistia ut sacrificium , est primario ad remissionem peccatorum , concedo . Quia sub hoc respectu est passionis Christi memoriale , & effusi sanguinis pro peccatorum , redemptionis applicatio : ut Sacramentum , subdistinguo : est ad remissionem peccatorum venialium , & per accidens etiam mortalium , seu secundario , concedo : primario , nego . Sub isto quippe respectu est cibus , cuius proprium est vitam iam acceptam fovere , & augere . Igitur Christus in Eucharistia non venit ad nos primario , ut medicus , sed ut sponsus , ut pater & Dominus qui omnes ad suam invitat cœnam .

Instabis : Peccatores ad Christum in terra degentem libere accedebant , ut legitur de Maria peccatrice , sed peccante , & sic de aliis : Igitur non est inconueniens , ad Christum in Eucharistia , peccato mortali detentos accedere , maxime si eo accedant sine , ut vitam habeant .

Respondeo negando paritatem : Christus enim quamdiu fuit in vita superstes , medici personam gerebat , hinc erat facilis ad medicum aditus ; sed in Eucharistia venit , ut sponsus nobiscum uniendus , ad quam unionem , summa animæ pulchritudo prærequiritur .

Instas : Eucharistia datur , ut medicina infirmis , ad salutem restaurandam , secundum illud Matthæi 9. Non est opus valentibus medicus , sed male habentibus . Sed peccata mortalia sunt gravissimæ infirmitates : Igitur licitum est peccatori-

bus , ad Eucharistiam accedere ut sanentur .

Respondeo distinguendo maiorem : Eucharistia est medicina restaurativa , & confortativa , concedo . Medicina purgativa gravium peccatorum , subdistinguo ; per accidens , concedo : per se , nego . Solutio est Divi Thomæ hic q. 80. art. 4. ad 2. his verbis . “ Dicendum quod non quælibet medicina competit secundum quælibet statum infirmitatis . Nam medicina , quæ datur jam liberata a febre , ad confortationem , noceret , si daretur adhuc febricitantibus . Ita etiam Baptismus , & Pœnitentia sunt quasi medicina purgativa , quæ dantur ad tollendam febrem peccati . Hoc autem Sacramentum est medicina confortativa , quæ non debet dari , nisi liberatis a peccato . „ Rursus ibidem ad 3. solvit difficultatem pro iis qui accedunt cum peccato mortali ad Eucharistiam , de quo non habent contritionem .

Juvat textum hic asserre : “ Dicendum , quod hoc , quod non habet aliquis conscientiam sui peccati , potest contingere dupliciter . Uno modo per culpam suam , vel quia per ignorantiam juris , quæ non excusat , reputat non esse peccatum quod est peccatum , puta si aliquis fornicator reputaret simplicem fornicationem non esse peccatum mortale , vel quia negligens est in examinatione sui ipsius : contra id quod Apostolus dicit 1. Cor. 11. Probet autem seipsum homo , & sic de pane illo edat , & de calice bibat : & sic nihilominus peccat peccator sumens corpus Christi , licet non habeat conscientiam peccati , quia ipsa ignorantia est ei peccatum : alio modo potest contingere sine culpa ipsius : puta cum doluit de peccato , sed non est sufficienter contritus : & in tali casu non peccat sumendo corpus Christi : quia homo per certitudinem scire non potest , utrum sit vere contritus . Sufficit enim , si in se signa contritionis inveniatur , puta si doleat de præteritis , & proponat cavere de futuris . Si vero ignorat quod hoc fecit , esse actum peccati , propter ignorantiam facti , quæ excusat , puta si accessit ad non suam , quam credebatur esse suam , non est ex hoc dicendus peccator : Similiter etiam si totaliter est peccatum

„ obli-

„oblitus, sufficit ad ejus deletionem generalis contritio, ut infra dicitur. Unde jam non est dicendus peccator. „

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

Ad suscipiendam Eucharistiam requiritur :
I. Gratia sanctificans : II. virtutum suppellectilis : III. devotio actualis : IV. abstinentia ab habitu peccati veniali : V. vel ipsa corporis munditia.

PRIMUM patet juxta illud Sapientiae : *Non in malevolam animam intrabit sapientia ;* & illud 1. Corinth. 11. *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat.* Concinit Ambrosius L. 6. in Lucam, & alii Patres.

Secundum utique claret : & hoc probat exemplum Christi, qui ante Communionem prostratus ad pedes Discipulorum, lavit eorum pedes, ut intelligerent præparationem ad Eucharistiam in humilitate, simul & charitate potissimum consistere, quod quidem explicat Catechismus Romanus hic n. 19.

De tertio multum instituunt sermonem Doctores Mystici, ubi de devotione actuali prærequiritur ad sacram mentem. Cum enim Eucharistia sit erga nos Christi amoris magnum argumentum, ipsum ardentissima charitate redamare debemus.

Nemo cordatus dixerit abstinentiam a frequentioribus peccatis venialibus non requiri, cum habitus summum arguat torporem, & erga sponsum levissimum amorem.

Quod etiam munditia corporis ex decencia sit necessaria, asserit Catechismus Romanus hic n. 61.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESOLUTIONUM.

PRIMO : Verum quidem est Christum esse vitæ auctorem, sed cum Eucharistia sit cibus, dubio-procul nihil prodesset, si cor, quod est veluti stomachus spiritalis, pestifera peccatorum mortalium lue implicaretur.

Secundo : Nec refert quod Patres passim antidotum mortis Eucharistiam appellent : cum ea ipsa ut sacrificium est, offeratur pro redemptione peccatorum, ut Sacramentum vero, multum prosit ad præcavenda peccata.

Tertio : Eucharistia est utique medicinalis, sed pro peccatis venialibus, & ad vires debilitatas restaurandas, sed non præcile ad vitam peccato mortali deperditam, restituendam.

CAPUT SECUNDUM.

De conditionibus prærequisitis in peccatoribus ad hoc ut licite possint accedere ad sacram Communionem.

LOQUIMUR de his qui in peccato mortali prolabantur, qui quidem sunt in triplici differentia : Nonnulli pessimis peccati mortalis habitibus ligantur, nec ab his recedendi habent animum. Alii contra penitentia flectuntur, nec nisi dolentes, pondere victoriorum oppressi ruunt in peccata. Tertii generis hi sunt qui raro admodum in peccatum mortale incidunt, & hoc ex fragilitate ; ita ut vix commissum sit, quod illud se patraflecteant.

Certum est prioris generis peccatores, qui a peccato recedere nolunt, a sacra mensa arcendos esse donec resipiscant. Tota igitur controversia est de secundis, & tertiis : & quaeritur, num propellendi sint a sacra mensa, & quænam in eis prærequirantur dispositiones ut eis sacra concedatur communio? Unde sit

CONCLUSIO PRIMA.

Peccatores qui laborant gravi peccatorum habitu, sed cupiunt a vitiis quibus ligantur solvi, prius penitentia laboriosa prolandi sunt, ad tempus moderatum, & non ad annum, & quod pejus seu infelicius est, ad annos multos.

PLURES sunt in hac conclusione partes. Prima quidem quod hujusmodi delinquentes priusquam absolvantur, probandi sint. II. Quod ad tempus juxta judicium viri prudentis hoc fiat, & non sit longior absolutionis procrastinatio. Demum quod, absoluta prudenti probatione, concedatur eis absolutio, & deinde sacra Communio.

Probatur prima pars, scilicet quod probandi sint ii qui gravioribus peccati habitibus tenentur. Primo quidem sic habetur 1. Cor. 11. *Probet autem seipsum homo,*

mo, ait Apostolus, & sic de pane illo edat. II. Hoc ipsum factum probat ipse. Apostolus qui Corinthium incestuosum magna poenitentia, possessione scilicet demonis, qui illum per aliquot menses torqueret, probavit, tum postea poenitentem libentius absolvit, & ad sacra Mysteria recipiendum suscepit. III. Ex praxi Ecclesiarum; idem enim annuntiant Canones, qui licet quantum ad poenitentiae laboriosas stationes ex indulgentia Ecclesiarum nunc non obligent, secus tamen in foro interho quantum ad quasdam poenaltitates, quae juxta statum, & vires poenitentis infligendae sunt; sed ad eam solum mensuram, ut satisfaciatur Deo, & a peccato recedat, nullquam vero ut in desperationem nimio pondere opprimatur. Si tamen peccata sint publica, & scandalosa, antequam absolvetur, debet satisfactionem publicam juxta judicium Episcopi dare, ut habetur in Conciliis Burdigalensi, Rotomagensi, Bituricensi, &c.

Observandum tamen est quod sicut per unicum actum heroicum comparatur juxta S. Thomam virtutum habitus; sic & nonnullam per unum peccatum horribile & ex mera pravitate, ac malitia commissum, acquiritur quoque habitus malus; puta, si quis ex certa malitia sacram communionem, peccatis mortalibus gravatus, accipiat, una quippe mala communio perdidit Judam: Si filius tamen occulte, patrem, aut matrem occideret, vel mutilaret, ad poenitentiam laboriosam tenetur. Hoc ipsum non levius annuntiat disciplina vetus, quae poenitentia publica mulctabat idololatriam, homicidium, adulterium, & gravissima in parentes commissa scelera.

Probatur altera pars, videlicet quod ad tempus moderatum probandi sint hujusmodi peccatores, & hoc veteris, & novi Testamenti auctoritate: Veteris quidem; legitur enim Lib. 2. Regum, ubi tractatur de Davide peccatore absoluto, statim atque Propheta intellexit eum poenitentem. Peccavi Domino, ait Rex: Dixitque Nathan ad David, Dominus quoque transiit peccatum tuum. Ex novo vero Matth. 11. Christus ait: Venite ad me omnes qui laboratis, & querati estis, & ego reficiam vos. Eo loci omnes indiscriminatum peccatores ad se vocat Dominus. S. Thomas Comm. in cap. 11. S. Matth. ista verba: Venite ad me omnes qui laboratis, & querati estis, & ego reficiam vos. Patrum:

oraculis sic interpretantur: "Chrysostr. Non autem dicit, Venite ille & ille, sed omnes qui in sollicitudinibus, qui in peccatis estis: Non ut expetam novas, sed ut solvam peccata. Venite, non quoniam indigo vestra gloria, sed quia volo vestram salutem: Unde dicit, Et ego reficiam vos: non dixi salvabo solum, sed quod multo amplius erat, reficiam vos: id est, in omni quiete constitum. Raban. Non solum exonerabo, sed interna refectio, ne saturabo."

Rursus Lucæ 14. legitur quemdam virum potente vocasse ad cenam amicos, sed illi ceperunt se excusare. Tunc tratus paterfamilias, ait Scriptura, dixit servo suo exi cito in plateas, & vias civitatis, & pauperes ac debiles, & caecos, & claudos introduce hic. S. Thomas Comm. in cap. 14. S. Lucæ juxta mentem Patrum explanat caecos & claudos qui compelluntur ad cenam Domini accedere, eos esse peccatores qui ad eos redeunt: "Ambrosius: Invitat autem pauperes, debiles, & caecos, ut offendatur quod nullum, debilitas corporis excludit a regno, rariusque delinquant, cui desit illecebra peccandi: vel quod infirmitas peccatorum, & per misericordiam Domini remittitur."

Celeberrimum est exemplum filii prodigi, ut narratur ibidem c. Luc. 15. Tamen enim substantiam paternam cum meretricibus dissipasset, quia tamen poenitens ad patrem accessit, vix aliqua interpolata mora, a patre benigne susceptus est. Sic enim scriptum est: Pater, peccavi in caelum, & coram te, jam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad servos suos: Cito proferte stolam primam, & induite illum, & date anulum in manum ejus, & calcementa in pedes ejus, & adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus, & epulemur, quia hic filius meus mortuus erat, & revixit, perierat, & inventus est.

S. Thomas in cap. 15. Luc. parabolam filii prodigi ad patrem revertentis interpretans, ait, cenam in laetitia pignus datam Eucharistiam esse, quae peccatori poenitenti, tanto cum gaudio conceditur, ut Christus Pater occurrat ut illum deosculetur: "August. de quaest. Evang. Vel occurrens cecidit super collum ejus... Cadere super collum ejus, est humiliari in amplexum ejus brachium suum: quod

„ quod est Dominus Jesus Christus, con-
 „ solari autem verbo gratiæ Dei ad spem
 „ indulgentiæ peccatorum, hoc est, post
 „ longa itinera remeantem mereri a pa-
 „ tre osculum charitatis Theoph. Qui-
 „ libet autem revocatus & mundatus a
 „ crimine saginati vituli particeps causæ
 „ lætitiæ sit patri, & famulis ejus, id
 „ est, Angelis & Sacerdotibus, unde se-
 „ quitur, Et cœperunt omnes epulari.
 „ August. Istæ epulæ atque festivitates,
 „ nunc celebrantur per orbem terrarum.
 „ Ecclesia dilata atque diffusa: Vitulus
 „ enim ille in corpore & sanguine Domi-
 „ nico, & offertur patri, & pascit totam
 „ domum. „

„ Denum idem Angelicus Doctor Comm.
 „ in cap. 19. Luc. explicans ista Evangelii
 „ verba, *Gaudium eris in celo super uno pec-*
 „ *catore poenitentiam agente*, ait: „ Grego-
 „ rius in hom. Plus autem de conversis
 „ peccatoribus, quam de stantibus iustis
 „ in celo gaudium esse fatetur: quia
 „ plerumque hi, qui nullis se oppressos
 „ peccatorum molibus sciunt, stant quid-
 „ em in via iustitiæ, sed tamen ad cœ-
 „ lestem patriam anxie non anhelant, &
 „ plerumque pigri remanent ad exercen-
 „ da bona præcipua: quia securi sibi
 „ sunt quod nulla commiserint mala gra-
 „ viora. At contra nonnumquam hi qui
 „ se aliqua illicita egisse meminerunt,
 „ ex ipso suo dolore compuncti ad amo-
 „ rem Dei inardescunt. . . . Majus ergo
 „ gaudium fit in cœlo, quia & dux in
 „ prælio plus eum militem diligit, qui
 „ post fugam reversus hostem fortiter pre-
 „ mis, quam eum, qui numquam terga
 „ præbuit, & numquam aliquid fortiter
 „ fecit. „

„ Ex his parabolis sequitur peccatorem
 „ I. vere poenitentem absolvendum esse.
 „ II. non diutius procrastinandum esse ab-
 „ solutionem, sed ut primum absoluta pro-
 „ batione per quindecim, aut triginta dies
 „ fasti, apparet sincere contritus, benefi-
 „ cio absolutions donandus est, ne nimia
 „ dilatio, aut tepelact devotio, aut in
 „ desperationem agatur poenitens, ut non
 „ semel contingit ex duritia pharisaica Con-
 „ fessorum, qui non sapinnt ad sobrieta-
 „ tem, immemores quod Sapientia cuncta
 „ disponat fortiter simul, & iuvaret. Hinc
 „ legimus S. Franciscum Salesium suæ cha-
 „ ritatis dulcedine innumeros etiam Hære-
 „ ticos ad fidem, impios vero ad meliorem
 „ frugem traduxisse. Vel ipse Christus Mat-

thæi 11. non solum provocat peccatores
 ut ad ipsum accedant, sed eos ad hoc
 compellit motivo benignitatis suæ: *Tollite*,
 inquit, *jugum meum super vos, & discite*
a me, quia mitis sum, & humilis corde,
& invenietis requiem animabus vestris.

„ Probatur demum tertia pars, videlicet
 quod peccatores etiam ex habitu non sint
 a sacra mensa propellendi, si de peccatis
 doleant. Quilque Confessor debet Christi
 velligiis inhiere: Sed Christus peccato-
 res, habitu vitiorum detentos a le non
 repulit. Et probatur: Mulierem quæ
 erat in civitate peccatrix absolvit, ut
 primum ad pedes ejus prostrata petiit
 veniam cum lacrymis; dixit enim ei Luc.
 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam*
dilexit multum: Igitur ut primum pecca-
 tor est per aliquod tempus juxta viri pru-
 dentis judicium, probatus, absolvendus
 est poenitens; & ad sacram mentem reci-
 piendus. Non absimilis indulgentiæ ha-
 bemus argumentum in muliere Samari-
 tana supra modum impura. Tum in altera
 deprehensa in adulterio, quibus illico
 veniam concessit Christus: Sic & ad Za-
 cheum Publicanum venit, quippe qui
 magno impulsus amore eum videre jam-
 nam cupierat: Sic enim habetur Luc. 19.
Zachee festinans descende: quia hodie in
domo tua oportet me manere. Et festinans
descendit, & excepit illum gaudens. . . .
Hodie salus domui huic facta est. Rursus
 Matth. 9. *Non enim veni vocare iustos, sed*
peccatores.

„ S. Thomas hic q. 80. art. 6. hanc ex pro-
 fesso movet quætionem, & quærit, *utrum*
Sacerdos debeat denegare corpus Christi
peccatori petenti, & respondet negative;
 aliatis enim in contrarium rationibus sub-
 dit: „ Sed contra est, quod super illud
 „ Psalmi 21. *Manducaverunt, & adora-*
 „ *verunt omnes pingues terræ, dicit Au-*
 „ *gustinus, Non prohibeat dispensator*
 „ *pingues terræ, id est, peccatores, men-*
 „ *sam Domini manducare.* „

„ Tum distinguit peccatores publicos ab
 occultis; illis propugnat Eucharistiam esse
 denegandam donec a scandalo & cessent,
 & relinquant; istis vero, si sint poeniten-
 tes, concedendam esse Eucharistiam autumat.
 Sic loquitur in corpore articuli:
 „ Dicendum, quod circa peccatores di-
 „ stinguendum est; quidam enim sunt
 „ occulti, quidam vero manifesti, scili-
 „ cet per evidentiam facti, sicut publici
 „ usurarii, aut publici raptores, vel etiam

iam per aliquod iudicium Ecclesiasticum, vel sæculare. Manifestus ergo peccatoribus non debet etiam petentibus sacra Communio dari: unde Cyprianus scribit ad quemdam: Pro dilectione tua consulendum me existimasti, quid mihi videatur de his trionibus & Mago illo, qui apud vos conflictus adhuc in artis suæ dedecore perseverat, an talibus sacra Communio cum ceteris Christianis debeat dari: Puto nec Majestati divinæ, nec Evangelicæ disciplinæ congruere, ut pudor & honor Ecclesiæ tam turpi, & infamæ contagione fœdetur. Si vero non sunt manifesti peccatores, sed occulti; non potest eis petentibus sacra Communio denegari: cum enim quilibet Christianus ex hoc ipso, quod est baptizatus, sit admissus ad Dominicam mensam, non potest ei jus suum tolli, nisi pro aliqua causa manifesta: Unde super illud 1. Corinth. 5. Si is qui frater nominatur inter nos, &c. dicit Glossa August. nos a communione quemquam prohibere non possumus, nisi aut sponte confessum, aut in aliquo iudicio Ecclesiastico, vel sæculari nominatum, atque convictum: Potest tamen Sacerdos, qui est conficius criminis, occulte monere peccatorem occultum, vel etiam in publico generaliter omnes, ne ad mensam Domini accedant, antequam de peccatis poeniteant, & Ecclesiæ reconcilientur. Nam post poenitentiam, & reconciliationem etiam publicis peccatoribus non est communio deneganda, præcipue in articulo mortis: Unde in Concilio Carthaginensi legitur, Scenicis atque his trionibus, ceterisque huiusmodi personis, vel Apostatis conversis ad Deum, reconciliatio non negetur. „

CONCLUSIO SECUNDA.

Qui raro in peccatum mortale prolapsi sunt, modo sint poenitentes, possunt absolvi impoſita prius ſatisfactione poſt abſolutionem adimplenda, tum ad ſacram Menſam ſuſcipi, & quidem frequentius quam modo nominati peccatores.

EXCIPIMUS ab hac conclusione eos qui enorme aliquod peccatum committunt ex determinata malitia, vel etiam cum scandalo: isti enim ut supra dictum

est, non nisi absoluta sufficienti probatione absolvendi sunt propter rationes jamjam laudatas.

Probatur conclusio rationibus Theologicis.

PRIMA sic proponitur: Christus absque mora absolvit vere poenitentes, tamen si diuturniori tempore detinerentur vitiis habitibus: Igitur saltem qui ex fragilitate in aliquod exitiale peccatum prolapsi sunt, modo sint poenitentes, absolvi sunt, imposita satisfactione post abolutionem adimplenda.

ALTERA: Incassum Novatores laudant canones antiquos poenitentiales, ut imponant onera graviora, quæ ne quidem digito ipsi movere satagunt, cum laboriosæ ista poenitentia nonnisi pro peccatis enormibus, & publicis imponeretur, quam etiam Ecclesia iusto iudicio rescindere æquum duxit, ne poenitentes in desperationem agerentur: Ibi autem quæstio movetur solum de his qui in aliquod peccatum mortale citra scandalum ex fragilitate incidunt: Ergo &c.

TERCIA: Nihil aliud requiritur ad abolutionem quam verus de peccatis dolor: Atqui supponimus huiusmodi peccatores habere contritionem sinceram, amore saltem inchoato, quo diligitur Deus ut totius iustitiæ fons, formatam. Ergo &c.

QUARTA: Ex S. Thoma mox laudato absoluitio, & communio concedi debent peccatori petenti, quia per Baptismum ius habet ad alia Sacramenta, nec citra injuriam potest huiusmodi bonis privari, nisi sit scandalosus; nam ibi ait D. Thomas explicans ista Apostoli verba 1. Cor. 5. Si is qui frater nominatur, inter vos, &c. „Dicit Glossa August. nos a communione quemquam prohibere non possumus, nisi aut sponte confessum, aut in aliquo iudicio Ecclesiastico, vel sæculari nominatum, atque convictum. „ Ergo &c. „

Dixi huiusmodi peccatores fragiles frequentius quam alios in præcedenti conclusione appellatos ad sacram mensam esse recipiendos, tum quia habitudine peccati mortalis non tenentur, tum quia, si habent ut baptizati ad Eucharistiam, quæ peccatori eam petenti, & de criminibus dolenti non negatur, tum quia ex Concilio Tridentino opus habet ille fragilis peccator Eucharistia, ut mortalia peccata in futurum præcaveat; hunc quippe effe-

festum mirabilem producit cibus ille Angelicus. Ergo &c.

Fit satis objectionibus Arnaldi

Contra secundam conclusionem militansibus.

OBJICIT: Antiqui canones pro peccatis mortalibus poenitentiam laboriosam & abolitioni, & Communioni prae-mittendam esse statuunt. Igitur & æquali laboris pondere nunc expianda sunt. Tum hoc ipsum ex Concilio Trident. probare putat, dicendo I. Sacram Synodum in votis habere ut omnes Traditiones Apostolicæ serventur: II. Vel ipsos canones poenitentiales pro reformatione morum renovasse. III. Proscripsisse Lutherum eo quod poenitentiam in sola vitæ mutatione sitam esse propugnaret. IV. Statuisse satisfactiones canonicas juxta peccatorum gravitatem imponendas: quandoquidem peccata quæ nunc committuntur, sunt ut plurimum ejusdem ponderis, & gravitatis cum iis quibus quondam Fideles obnoxii erant. Igitur quodlibet peccatum mortale poenitentia laboriosa prævie expiandum est, antequam concedatur abolitionis beneficium.

Respondeo primo, opponendo Arnaldo Ecclesiam, quæ poenitentiam laboriosam multis annis sustinendam abrogavit: Tum & ipsam Synodum Tridentinam, quæ satisfactionem publicam non nisi pro peccatis scandalosis, & manifestis pro aliquo tempore exigit, donec scilicet fiat satis & partibus offensis, & honori Dei. Neque vero omitendum est famosam, seu laboriosam poenitentiam nonnisi pro peccatis supra mundum enormibus fuisse impositam.

Respondeo secundo, distinguendo: Canones statuunt poenitentiam luctuosam pro peccatis mortalibus publicis & gravioribus, concedo: pro occultis nec ita gravibus, sed ex fragilitate commissis, nego antecedens & consequentiam; usus enim Ecclesiæ obtinuit, ut pro hujusmodi peccatis, imposita juxta viri prudentis judicium poenitentia post abolitionem adimplenda, solvatur penitens, & ad sacram mentem suscipiatur.

Ad primam probationem similiter distinguo: Synodus Trident. vult Traditiones Apostolicas servari juxta Ecclesiæ determinationem, concedo: per extensum & secundum recentiorum placita,

nego: jugum enim Domini suave est, & durum nimis appareret, si pro uno peccato magnæ, & supra modum laboriosæ probationes ante abolitionem prærequirerentur. Non quod, fateor, satisfactio quantum vis laboriosa possit superare unius tantum peccati mortalis gravitatem, cum istud inducat reatum penæ æternæ, sed quia tantus labor humanas excedit vires, & per quædam bona opera satisfactionem Christi applicativa expiari queat.

Ad secundam, non absimili modo distinguo: Sacra Synodus Tridentina pro morum reformatione antiquos canones restituit quantum ad aliquid, scilicet ut restituatur ablatum, ut peccatum publicum satisfactione quadam publica expiatur, & peccator Ecclesiæ reconcilietur, concedo: quantum ad omnia, ita ut uno aut altero anno, vel multo pluribus poenitentiam luctuosam agat, nego, propter rationes iterum atque iterum laudatas.

Ad tertiam etiam distinctione utimur: Synodus Tridentina proscripsit Lutherum ea præcise ratione, quod poenitentiam publicam, & multis annis laboriosæ adimplendam pro uno tantum peccato mortali propelleret, nego: Eo quod præcise totam poenitentiam in simplici morum reformatione seu mutatione reponeret, subdistinguo: seclusa contritione, & poenitentia satisfactoria juxta judicium viri prudentis imponenda, concedo: secus, nego. Reformatio morum inani fidei actu non fit; hinc merito propulsus est Lutherus, qui bona opera satisfactoria abnuebat, quandoquidem fides sine operibus mortua est, nec est sine eis vera mutatio seu conversio.

Ad quartam, Arnaldus aut desloravit, aut interpolavit testimonium Concilii Tridentini, nam Sessio 14. cap. 8. Patres quidem injungunt Sacerdotibus ut imponant satisfactiones peccato proportionatas, sed non citat illa verba consequentia: *Quantum spiritus & prudentia suggererit, pro qualitate criminum & poenitentium facultate.* Ad alia patet solutio ex dictis.

Inflabit: Quod universalis traditio docet, illud est admittendum: Atqui tota traditio stat pro poenitentia rigorosa Eucharistiæ sumptionem præmittenda, quando aliquis gravius aliquo peccato detinetur: Ergo &c. Probatur minor. Patres du-

duplex tantum generis indignant peccata, alia scilicet quæ vocant magna eaque capitalia; alia vero quæ appellantur levia & quotidiana: Sed capitalia inter quæ quodlibet mortale annuneriatur, lustratio pœnitentia expiari necesse est: Ergo &c. Probatur minor. Juxta Patrum principium, omnia peccata mortalia sunt æqualia, cum non distinguant inter peccatum mortale & mortale, sed solum inter peccatum mortale & veniale, quod quidem levius & quotidianum nuncupant. Ergo &c.

Respondeo negando minorem primi & secundi argumenti. Ad ulteriorem probationem distinguo: omnia peccata mortalia sunt æqualia objective, in quantum singula creaturam a Deo avertunt, & reatum pœnæ æternæ inducunt, concedo: intensive, & in ratione malitiæ, nego. Quis enim dicit peccatum Judæ proditoris cetera omnia peccata in gravitate non superasse; cum vel ipse Christus ponderans tantum malitiam dixerit Marci 14. *Bonum erat si non esset natus homo ille.* Idem Dominus distinctionem peccatorum mortalium inter se probat, ubi loquens de peccato Pilati, qui illum ut reum judicabat, & de peccato alteius a quo traditus fuerat, ait Joan. 19. *Qui me tradidit tibi, majus peccatum habet.* Hæc solutio colligitur etiam ex S. Paciano Barchinensis Episcopo, qui L. 3. Bibliothecæ Patrum columna 7. vocat idololatriam, homicidium, & fornicationem peccata mortalia. Ergo-ne nulla alia dantur? Minime; sic enim prosequitur: *Ista sunt capitalia, fratres, ista mortalia.* Eo loci sumit peccatum mortale pro magno crimine, sed non excludendo alia peccata mortalia quæ non sunt illius speciei, licet tamen sint vere mortalia.

Infat: Tertullianus L. de Pœnit. cap. 10. Pag. 147. insurgit contra eos qui tamen in Deum peccaverint, nolunt tamen publice pœnitere; eos enim irridens, ait: "Grande plane emolumentum vere, cundiz, occultatio delicti pollicetur. Videlicet, si quid humanæ notitiæ subduxerimus, proinde & Deum celabimus? Adeo-ne existimatio hominum, & Dei conscientia comparantur? An melius est damnatum lutere, quam palam absolvi?" Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Et Tertullianus eo loci non loquitur de pœnitentia laboriosa & satisfactoria; sed de confes-

sione secreta, concedo: Et loquitur præcise de hac satisfactione, nego. Primo cap. 9. explanat pœnitentiam laboriosam, ad quam adhortatur peccatores spe veniæ, & honoris: "Cum igitur provolvit hominem, magis relevat, inquit, cum squalidum facit, magis mundatum reddit." Tum convertit ferocem indisciplinatam ad omnes illos peccatores qui sua peccata aperire Confessario erubescunt, & de hac pœnitentia ait: "Cum acculat, excusat: cum condemnat, absolvit. In quantum non peperceris tibi, in tantum tibi Deus, crede, parcat." Plerisque tamen hoc opus ut publicationem sui aut suffugere, aut de die in diem differre præsumo, pudoris magis memores quam salutis... Grande plane emolumentum &c.

Infat: Atqui omnia peccata mortalia erant per pœnitentiam lustruam juxta veterem disciplinam expianda: Ergo &c. Probatur subsumptum. Origenes Homil. 15. in Levit. duo solum verbis expressis & claris agnoscit peccata, mortale unum, veniale alterum: Illud pœnitentia laboriosa luendum, istud vero facilius remittendum. Eo loci sic loquitur: "Istas ergo domos, si forte alicui lapsus acciderit, semper est recuperandi facultas: ut v. g. dicamus, si nos aliqua culpa moralis invenerit, quæ non in crimine mortali, non in blasphemia fidei, quæ muro Ecclesiastici & Apostolici dogmatis cincta est; sed vel in sermonibus, vel in morum vitio consistat, hoc est vendidisse domum, quæ in agro est, vel in via cui murus non est. Hæc ergo venditio, & hujusmodi culpa semper reparari potest, nec aliquando tibi interdicitur de commissis hujusmodi plenitudinem gerere. In gravioribus enim criminibus semel tantum, vel raro pœnitentiz conceditur locus. Ista vero communia, quæ frequenter incurrimus, semper pœnitentiam recipiunt, & sine intermissione redimuntur." Nomine peccatorum frequentiorum venialia, nomine vero graviorum mortalia Origenem intelligere nemo non videt. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem, nego Origenem duo solum agnoscere peccata, veniale scilicet, & mortale, sed potius triplicis generis loco citato enarrat. Veniale nimirum, mortale commune, & enorme qualis est hæresis & blasphemia. Verius dicam, eo loci non de

de veniali, sed de mortali diverſi generis agit; hinc cum ait: *Si nos aliqua culpa moralis inveneris, quæ non in crimine mortali conſiſtat*; non excludit per iſta verba, quæ non in crimine mortali, &c. peccatum mortale, adeoque non intelligit veniale, ſed mortale commune; quod reſpectu ad blaſphemiam non vocat mortale, id eſt tam grave. Quod enim ſic intelligat in illo textu, peccatum mortale, liquet ex pluribus. I. explicans quid ſit illud mortale, ait quod non in crimine mortali, non in blaſphemia fidei ſitum ſit. II. ſnam quoque aperit mentem de peccato mortali communi; ſubdit enim: *Sed vel in ſermonibus, vel in morum vitio conſiſtat*. III. Primum raro & quandoque ſemel in vita remitti dicit: *Semel tantum, vel raro poenitentia conceditur locus*. Audis Origenem loqui de poenitentia publica pro peccatis gravioribus, ſemel, ut plurimum conſeſſa. IV. Alterum peccatum dicit commune & ſæpiſſime remitti: *Iſta vero communia, quæ frequenter incurrimus, ſemper poenitentiam accipiunt*. Et pro exemplo aſſert peccatum David, certe mortale, & tamen abſque mora remiſſum. Ibidem ſubdit: *Huic itaque perfectæ menti ſi acciderit aliquando domum, quam habet non manuſactam æternam in cœlis vendere, & in manu alterius dare: ſicut contigit aliquando magno Patriarchæ David, cum de teſto ſuo Uriæ Hethei aſpexit uxorem*, ſtatim eam redimit & reparat. Ex his patet priorum ſæculorum Doctores poenitentiam laborioſam, quæ præcederet abſolutionem ſacramentalem indiſcriminatim pro quolibet peccato mortali non exiſſe.

Reponis: Atqui Patres in ea fuerunt ſententia, quod crediderint peccata adæquate dividi in mortalia & venialia: Ergo &c. Probatuſ ſubſumptum: Non diſtinguunt unum peccatum mortalem ab alio, ſaltem in reatu culpæ & poenæ, ſed univerſim dicunt peccata mortalia eſſe capitalia, iſta vero poenitentia laborioſa eſſe pleaſtenda autrant. Ergo &c. Sic propugnant S. Eligius Hom. 6. t. 3. Bibl. PP. *Capitalia crimina non admittre; minuta peccata ſine quibus eſſe non poſſumus, per indulgentiam inimicorum & eleemoſynam pauperum indefinenter redimere &c.* Sic Fulbertus Carnotensis Serm. 2. ad populum: *Cecidimus enim, inquit, non ſolum in peccata, ſed etiam in crimina, propter quæ pec-*

catores ab Eccleſia ſeparantur, qualia ſunt homicidia, adulteria, fornicationes, ſacrilegia, rapinæ, furta, falſa teſtimonia, ſuperbia, invidia, avaricia, diſtina iracundia, ebrietas aſſidua. Cæſarius Arclatenſis Archiepiſcopus Hom. 8. eadem nominat & numerat peccata, tum ſubdit: *Pro capitalibus vero criminibus non hoc ſolum ſufficit, ſed addendæ ſunt lacrymæ, & rugitus, & gemitus, continuata, & longe protrahenda jejunia.* . . . Ulro nos ipſos a communione Eccleſiæ removeſcentes, in luctu & triſtitia multo tempore perſeſtantes, & poenitentiam etiam publice agentes. Sic Ivo Carn. Epif. 210. loquens de peccatis mortalibus, ait: *Quæ crimina ſua conſiſtentes aliquandiu a corporis & ſanguinis Chriſti communione ſuſpendit.* . . . Sic Auguſtinus L. de fide & operibus cap. 26. *Niſi eſſent quedam gravia peccata, ut etiam excommunicatione pleaſtenda ſint.* . . . Ruſſus Hom. 50. affirmat peccatum originale remitti quidem per Baptiſmum, inter æqualia vero quedam remitti per Orationem Dominicam, quedam alia per poenitentiam publicam.

Reſpondeo una falce nos poſſe metere iſtam ſarraginem argumentorum, quæ Arnaldus Lib. de freq. Comm. part. 3. cap. 5. ut ſucum faciat, aggerit; cum ſit error Joviniani omnia peccata ut æqualia habere; quam ſententiam & S. Hieronymus, & Concilium Mediolanenſe uti fidei adverſam perſtrinxerunt. Hoc ipſum patet ex auctoritate Chriſti contra peccatum Judæ vehementiſſime inſurgentiſ, ut ſupra diſtum eſt. Nec levius ſubindigitat Propheta Regius in peccata mortalia quedam eſſe ceteris graviora, maxime quando ex determinata malitia patrantur, & ingratitudinem annexam habent. Plal. 54. ait: *Si inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtuliſſem utique.* . . . Tu vero homo unanimitis, dux mentis, & notus meus: qui ſimul mecum dulces capiebis cibos. Quis autem ſanæ mentis dixerit SS. Patres erronea indiſcriminatim fuiſſe locutos.

Reſpondeo II. nomine criminum capitalium Patres quandoque intelligere peccata graviſſima quæ ſcandalum pariant; quandoque enormia occulta, quæ poenitentia luſtuoſa expiari conſuſunt; quandoque etiam quodlibet mortale, quod comparative ad veniale dicitur capitale, hoc eſt gravius, quodque ut plurimum

est radix multorum subsequen-
tium.

Respondeo III. SS. Patres prædicatorum munus nonnumquam obire; hinc exaltant vocem suam adversus peccatores, quos ut ad severioris poenitentiam inducant, veluti exaggerando criminum gravitatem, ea vocant magna, eorum salutis negotio succurrere ratati, si pro delictis, quæ reatum poenæ æternæ inducunt, omnibus satisfaciunt modis: Hinc gemitus, & lacrymas, hinc eam humilitatem ut ad tempus præ reverentia a sacra mensa recedant, exigunt a poenitentibus ad salutis securitatem, cum nemo sciat an amore vel odio dignus sit. Sed non ideo labores supremos poenitentiae absolutioni & comminioni indiscriminatim præmitti volunt; nisi peccata sint gravissima, nisi habitualia & scandalosa. His præmissis facile conciliantur Patrum placita.

Jam ad argumentum redit oratio. Et respondeo negando subsumptum. Ad probationem, nego utique Patres non distinguere peccata mortalia ad invicem, cum peccatum lapsus carnis specie distinguatur a peccatis blasphemiae, hæresis, & desperationis, quæ dubio procul inter omnia sunt gravissima. Ad id vero quod dicitur peccata mortalia non distingui in reatu culpæ & poenæ, distinguo: obiective, concedo: formaliter & intensive, seu etiam extensive, nego. Cuncta quidem conveniunt in eo quod avertant a Deo, quod poenam æternam inducant; quia vero gravitas peccatorum & ex modo tendendi in creaturam in contemptum Dei, & ex circumstantiis exurgit, utique inde diversitas peccatorum; immo vel pro ipsis poena æterna infligenda, quæ est modo intensior, modo etiam extensior in quibusdam reprobis & damnatis. Non mirum igitur si Patres pro quibusdam peccatis mortalibus graviores penas temporales exigant, ne radix peccati serpat in pejus.

Ad primam auctoritatem respondetur, S. Eligium unum dumtaxat propugnare, videlicet peccata mortalia severiori poenitentia quam venialia esse plectenda, quod ultro fatemur.

Non abissimilis est responsio ad Fulbertum; quod enim non intelligat quæcumque peccata mortalia eodem modo esse expianda, claret; certum enim est surta, rapinas, iracundiam, & alia hujusmodi peccata quæ recenser, non subjici poeni-

tentiæ publicæ, nisi adsit grave scandalum: Si tamen adsit peccati mortalis habitus, peccata ad tempus laboriosa satisfactione, sed occultata prius castiganda sunt, quam absolutionis beneficium concedatur. De istis solum loquitur Fulbertus, videlicet & de peccatis sæpius iteratis, quæ sunt aliorum multorum causæ, & de publicis. Priora sic exprimit: *Cecidimus non solum in peccata, sed etiam in crimina . . . qualia sunt avaritia, diutina iracundia, ebrietas assidua*. Posteriora vero cum subdit: *Propter quæ peccatores ab Ecclesia separantur, qualia sunt homicidia, adulteria*. Poenitentia quippe publica in-jungebatur pro homicidio & adulterio.

Dices: Ibidem habetur: *fornicationes, sacrilegia, rapinae, furta*: Igitur ex Fulberto omnia peccata separant ab Ecclesia, eo ipso quo sunt mortalia.

Respondeo consequentiam Arnaldi exuberare, cum juxta bullam Martini V, ad vitanda scandala in Concilio Constantiensi, tum & in Basiliensi laudata, nonnisi excommunicati notorii & denunciati, ab Ecclesia separantur. Igitur Fulbertus loquitur de furti peccato quod non remittitur nisi restituatur ablatum, si fieri potest, & de aliis quæ scandalum annexum habent; tamen enim per ebrietatem, & quædam alia peccata homo non incurrit excommunicationem, vult tamen Ecclesia absolutionem ad tempus differri ad emendationem, quod vocatur lato modo separatio, quatenus scilicet peccatores ad participationem Mysteriorum, donec probati sint, non admittuntur. Unde sic distinguo: peccata mortalia separant ab Ecclesia secundum quid, hoc est privant hominem vita perfecta, qua vivit in Ecclesia per charitatem, concedo: simpliciter & absolute, subdistinguo: si annexam habeant excommunicationem latam, eamque majorem, concedo: sin minus, nego. Erroneum est enim dicere peccatores, seculis excommunicatione, schismate, hæresi & a fide Apostasia esse ab Ecclesia rescissos. Ceterum Fulbertus loquitur de scandalo dato. Sic enim ibidem loquitur: "Iustum est, ut qui cum de-
structione se perdidit, cum multorum
edificatione se reddimat." Loquitur
de peccatis habitualibus, quæ iis vocibus
diutina iracundia, ebrietas assidua, notan-
tur: dictum est autem peccatorem ex ha-
bitu prius probandum esse, antequam ac-
cedat ad sacram mensam.

- Eadem est responsio ad Cæsarium Arelatensem; si quis vero contendat eum loqui de Pœnitentia publica, concedat utique eo loci sermonem instituire, non de quocumque peccato mortali, sed de gravioribus scandalum inducentibus, pro quibus solis pœnitentia laboriosa quondam imponebatur, vel etiam de gravissimis occultis quæ majoris satisfactionis motivo, pœnitentes proprio motu volebant in conventu Ecclesiæ aperire, & pro eis expiandis pœnitentiam publicam agere, ut non obicure ejus indicant verba: "Utrum nos ipsos a communione Ecclesiæ moventes, in luctu & tristitia multo tempore permanentes, & pœnitentiam etiam publice agentes."

Objeccio petita ex auctoritate Ivonis non urget, quippe qui non dicat peccata mortalia semper suspendere Communionem, sed solum aliquando, cum scilicet vel scandalum per ea venit, vel peccator sicut humilitatis, sic & reverentiæ motivo ad tempus à sacra mensa recedit: "Quæ crimina sua confitentes, aliquandiu à corporis & sanguinis Christi communione suspendit."

Sic demum explicatur Augustinus, qui Lib. de fide & operibus cap. 26. omnia peccata mortalia subijci pœnitentiæ luctuosæ, non falso contendit Arnaldus, non dicit, sed ea solum quæ vel ipsa excommunicatione puniendi sunt: "Nisi essent, aut, ita gravia, ut etiam excommunicatione plectenda sint... nisi essent quædam non ea humilitate pœnitentiæ sananda, qualis in Ecclesia datur eis qui propriè pœnitentes vocantur." Ibidem cap. 19. recenset ea quæ pœnitentiæ publicæ & excommunicationi subijciebantur, idololatriam scilicet, adulterium & homicidium, quæ vulgo in canonibus pœnitentialibus concluduntur: "Qui opinantur & cetera elemosynis facile compensari; tria tamen mortifera esse non dubitant excommunicatione puniendi, donec pœnitentiâ humiliori sanentur; impudicitiam, idololatria, homicidium." Audis non omnia peccata mortalia indiscriminatim, sed tria solum pœnitentia publica esse puniendi juxta sancti Augustini sententiam.

Sanctus Augustinus est sui ipsius interpretes Serm. 16. de verbis Domini cap. 8. pag. 30. ubi sic loquitur: "Sunt homines adulteri in domibus suis, in secreto peccantes, aliquando nobis produntur

ab uxoriis suis plerumque zelantibus, aliquando maritorum salutem querentibus. Nos non prodimus in palam, sed in secreto arguimus. Ubi contigit malum, ibi moriatur malum."

Contra: Sex prioribus sæculis peccata etiam occulta Patres pœnitentia publica mulctabant. Ergo &c. Probatur antecedens. Hoc ipsum colligitur. I. Ex S. Basilio Episc. canonica ad Amphilochoium. II. Ex Innocentio I. Episc. 2. ad Victorium Rothomagensem. III. Ex Innocentio III. Episc. 1. ubi dicit peccatorem non esse absolvendum nisi prius satisfecerit. IV. Demum ex Theodoro, qui L. Fab. Hæz. perstringit Audianos, eo quod, nulla interposita mora, beneficium absolutiōis peccatoribus concederet. Ergo &c.

Respondeo, ut supra distinguendo: Et Patres loquuntur de pœnitentibus, qui vel peccatorum scandali erant rei, vel de gravioribus occultis quæ ultro majoris pœnitentiæ intuitu volebant publice expiare; vel etiam de furti culpa, quæ non remittitur nisi prius restitatur ablatum, concedo: secus, nego. Ad probationem primam, secundam & tertiam patet solutio. Quod spectat ad Theodoretum auctoritatem, dico illum jure merito Audianos suo stylo censorio perstringere, quippe qui per fas & nefas & indiscriminatim absque prævía pœnitentia legitima, vel ipsos peccatores scandalosos absolvent.

Objeccio ex canonibus Concilii Illiberitani deprompta.

Opponit: Concilium Illiberitanum omnia peccata mortalia universim pœnitentia publica castigari, nec communionem, immo nec reconciliationem concedendam esse, donec rei pœnitentiam adimpleverint, statuit. Ergo &c. Probatur antecedens multis momentis.

I. Canone 69. habetur: "Si quis forte, habens uxorem, semel fuerit lapsus, placuit, eum quinquennio agere debere pœnitentiam, & sic reconciliari."

II. Canone 71. "Scupratoribus puero- rum, nec in fine dandam esse Communionem."

III. Canone 73. "Delator, si quis extiterit fidelis, & per delationem ejus, aliquis fuerit proscriptus, vel interfectus, placuit, eum nec in fine accipere communionem. Si levior causa fue-

"rit, intra quinquennium accipere poterit Communionem."

"IV. *Canone 74.* "Fallis testis, pro ut crimen est, abstinebit. Si tamen non fuerit mortis, quod obicit. Et si probaverit quod diu tacerit, biennii tempore abstinebit. Si autem non probaverit in conventu Clericorum, placuit per quinquennium abstinere." In iis & similibus canonibus cuncta peccata mortalitatem etiam occulta, penitentia publica puniuntur. Ergo &c.

Respondeo I. Illud Concilium esse Provinciale, adeoque ejus canones nec universam obligare Ecclesiam, nec ejus prævalere praxi, quæ vult penitentes aliquo peccato mortali ex fragilitate commisso detentos, imposita & assignata satisfactione, abique mora absolvendos esse.

Respondeo II. Istam Synodum apud Belarminum L. 2. de imag. cap. 9. ut suspensæ fidei haberi, eo quod denegando etiam sub finem vitæ communionem, sive Eucharistiæ, sive etiam Ecclesiæ, in errorem Novatianorum collimare videatur: Nec plurimum dissentit Binius, qui Tomo 1. Conc. pag. 245. hæc scribit. "De ejus auctoritate Scriptores nrisce variant: Quod 1. 2. 6. 8. 12. 17. 18. &c. Canones lapsis Communionem in fine vitæ adimittentes, Novatiano: quodque 24. Canon Vigilantio: 36. Iconomachis favere viderentur; nonnulli etiam viri doctissimi hanc Synodum, vel reprobant, vel erroneam esse senserunt: Melchior Canus Lib. 3. de locis cap. 4. scribit canon 36. hujus Concilii erroneum esse. Reverendiss. Card. Bellarm. Lib. 3. de imag. c. 9. ait hoc Concilium Provinciale fuisse, & minime confirmatum, frequenter errasse; ideo quod lapsos, aliosque peccatores graves, licet peniteant, ne quidem in mortis articulo absolvi concedat: putat enim vir solidissime doctus per denegatam communionem, non Eucharistiæ, sed Sacramentalem reconciliationem & absolutionem intelligi debere: propterea quod canon. 69. reconciliatio, & communio significatu eodem accipiantur." *Potest* tamen excusari & explicari illud Concilium, dicendo in canonibus obiectis loqui de adulterio, & enormibus peccatis: & quandoque etiam de homicidio, vel peccatis ad illud crimen conducantibus, quæ sunt falsa testimonia. Dicitur autem peccata gravia publi-

ca, penitentia utique publica esse plebenda; enormia vero tametsi secreta subijci etiam penitentia laboriosæ in secreto: Quia probandi sunt magni peccatores, antequam ad sacram mensam admittantur.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Pœnitentes peccatorum gravium habitu detenti ante beneficium absolutionis, & communionis, ad tempus penitentia laboriosa probandi sunt, secluso vero malo habitu absolvendi, & ad sacram mensam recipiendi, præscripta tamen prius salutari satisfactione tempore subsequenti admittenda.

Prima Pars patet ex antiqua disciplina, & Canonibus penitentialibus.

Secunda vero etiam admittenda est, scilicet quod ad tempus juxta leges caritatis, simul & prudentiæ peccatores gravissimi criminum pondere oppressi probandi sint. Probat misericordia Christi erga Magdalenam peccatricem, misericordia Patris erga filium prodigum penitentem, indulgentia S. Pauli erga Corinthium incestuosum. Sic docet S. Thomas hic q. 80. art. 6. sin minus procrastinatio longior veniret foret multis desperationis causa, & petra offensivis.

Tertia denique in eo posita est, quod vere penitentes de aliquo peccato mortali cujus rei sunt, absque mora absolviendi sint: Non enim aliud exigit Ecclesia. Ratio D. Thomæ loco mox laudato ea est, quod nullus debeat privari bono ad quod jus habet: Neque vero adest impedimentum, cum de peccato commisso sentire, ut supponimus, doleant. Tum quia dilatio & absolutionis, & communionis, est solum pro iis qui vel peccatorum habitu, vel etiam peccato scandalum magnum annexum habente, detineantur.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET SOLUTIONUM.

MULTA obijcit adversus secundam conclusionem Arnaldus Patrum auctoritate suffultus, ex quibus unicuique coalescit argumentum ex peccatores. scilicet a sacra mensa propellendus esse, donec satisfactionibus laboriosis sua expiaverint crimina. Sed eos de personis quæ vel peccatorum

torum graviorum habitudine detinentur, vel scelus aliquod in tota vicinia diffamatum, vel furtum quod non remittitur nisi restituatur ablatum, perpetrarunt, loqui, luce meridiana clarius apparet. Certum est enim, I. Pœnitentiam publicam a Nestario Patriarcha C. P. fuisse abrogatam. II. Peccata mortalia non esse equalia. III. Usurum obtinuisse in Ecclesia non procrastinare absolutionem, pro uno peccato mortali secreto, de quo vere, & sincere dolet pœnitens: sicque ruit sistema Arnaldi de pœnitentia luctuosa, & laboriosa pro uno solum exitiali peccato indiscriminatim ante beneficium absolutionis, & communionis adimplenda.

Nec magis urgent Concilii Illiberitani canones, cum eos solum respiciant, qui vel adulterium, vel homicidium, vel etiam furtum, quod non remittitur, nisi restituatur ablatum, commiserunt. Ceterum ista Synodus testibus Binio, Bellarmino, & Melchiorre Cano est dubiæ fidei.

CAPUT TERTIUM.

Num peccent graviter qui, peccatores tametsi pœnitentes, a sacra Mensa pro uno aut altero anno, motivo laboriosæ pœnitentiæ antiquæ restituenda, propellunt.

Ne quidam severitatis zelo exacerbati imaginentur, indulgentes secundum scientiam, & prudentiam Sanctorum peccatoribus, antiquos canones pessundare, quæstio proposita prius explananda; & proponenda est.

Supponendum est quæstionem præsentem non moveri de peccatoribus. I. Excommunicatis, & denuntiatis; dictum est enim non nisi, annuente Episcopo, vel ejus vices gerente, eos ad sacra Mytheria suscipiendos esse. II. Idem dicimus de impiis qui ex determinata malicia vitorum pondere oppressi, volunt in peccatis perseverare. III. Concedimus etiam pœnitentes aliquo graviori peccati habitu detentos, prius ad tempus esse probandos.

Quæstio igitur est, num peccatores habitu quidem peccati irretiti, sed vere pœnitentes, debeant privari uno aut altero, vel etiam pluribus annis Communionem, quamvis multa dederint veræ pœnitentiæ, cum jejuniis, cum elemosynis,

tum etiam congruis juxta sumum statum, & præsentem vires macerationibus verdoloris argumenta? Num etiam idem possit fieri erga eos qui vix aliquo peccato mortali tenentur, immo & circa quosdam qui nonnisi peccatis venialibus ex habitu ligantur?

CONCLUSIO PRIMA.

Laboriosa pœnitentia juxta pristinam Ecclesiæ disciplinam peccatoribus nominatis non est imponenda.

Hoc patet ex supradictis: Nihilominus iterum probatur.

Primo: Ipse Christus increpavit Phariseos qui imponebant onera gravia, quæ ipsi ne digito quidem movere volebant: Sed tale est pœnitentiæ laboriosæ a quibusdam Novatoribus impositum jugum: Et probatur. Pœnitentia luctuosa juxta antiquam disciplinam erat quædam excommunicatio, cum pœnitentes publice ab Ecclesia ejicerentur, & diuturnis in cilicio, & cinere, laboribus incumberent: Sed Ecclesia Christi, cujus jugum suave est, insiliens ejus vestigiis, ut fragilitati humanæ consulere, hanc abrogavit pœnitentiam: Ergo &c. Ultero tamen fateamur optimis innixi rationibus, maxime propter frequentiores ad idololatriam, & alia nefanda crimina lapsus, sanctos Patres pœnitentiam canonicam reis noxiis imposuisse: Neque vero, ut infra dicetur, prorsus eliminanda, ubi adeo scandalum.

Secundo: Quod non est de præcepto, non debet imponi pœnitentibus, ne stupendis laboribus fracti, rumpant jugum, dicentes, non serviemus: Igitur pœnitentia huiusmodi moderanda est, nec ad multos annos procrastinanda.

Tertio: Eucharistia est cibus fortium; hinc Cyprianus nolebat differri Confessoribus, ne inermes adversus fidei inimicos in prælium descenderent: Sed teste Apostolo, peccatores non adversus mundum hunc solum, & adversus aereas potestates, verum etiam adversus carnem, & sanguinem certamen forte habent sustinendum: Igitur absolutio non est remittenda ad multos annos, ne tentationibus tandem victi, cedant passioni.

CONCLUSIO SECUNDA.

Qui uno aut altero anno peccatores vere pœnitentes, absolutionem & sacra Communionem privant, juxta probabiliorē opinionem, peccant graviter.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA sic exponitur. Ille peccat graviter, qui jugum Domini alias suavissimum, reddit intollerabile: Atqui sic se gerit Confessor, & absolutionem, & Eucharistiam peccatoribus vere pœnitentibus ad annos procrastinans: Ergo &c.

Alterā : Impediens peccatores cito-citius ad Christum accedere, dubio-procul peccat graviter: Sed qui sic procrastinat & absolutionem, & communionem præpedit ne peccatores alias pœnitentes, cito-citius ad Christum accedant, & hoc contra vel ipsa Christi voluntatem, qui ait Matth. 11. *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos*; qui absque mora & Magdalenam pœnitentem, & Laronem de peccatis dolentem, & mulierem in adulterio deprehensam, & ipsum Prodigum ad meliorem frugem redeuntem, benigne absque mora suscepit. Ergo peccat graviter ille Sacerdos, cum Christi voluntatem in hoc non adimpleat.

Tertiā : Confessor Patrum leges observare debet: Sed Patres hanc indulgentiam pro peccatoribus semper habuere: Et probatur. Instat omnium sit Dionysius, qui increpavit Confessorem quod presbiterum de peccatis dolentem propulerit. Sic sanctus Cornelius Papa Episcopum schismaticum ad Ecclesiam tactum dolore intrinsecus, redeuntem, pœnitentia publica omnia, absolvit, & recepit. Sic sanctus Franciscus Salesius Charitatis suæ dulcedine, ait Ecclesia, multos convertit peccatores; & frequenti Sacramento- rum usu devotionem fide viva, & charitate erga Christum ardenti suffulta invenit in mundum. Is mediis duodecim hæreticorum millia Ecclesiæ gremio adunavit, peccatores ad meliorem frugem revocavit, ac tandem fidem mellifluis suis prædicationibus mirifice propagavit, propagatam devotione aluit, & roboravit; roboratam vero frequentiori absolutionis, & Eucharistiæ usu multos ad æternam perduxit vitam.

Quarta : Qui subvertit Ecclesiæ vota, & ea reddit inania, certe valde culpandus est: sed Confessor severioris disciplinæ zelator talis est: & probatur. Primo quidem sacra Synodus Tridentina in votis habet, ut fideles frequentius ad sacramentam accedant; vni-que ut sua vota quam primum compleantur. Secundo, ad hoc adhortantur Patres supra laudati, nec aliam prærequirunt ad Eucharistiam dispositionem, quam peccati fugam, & ejusdem verum dolorem; tum ut ab eo absolvantur pœnitentes, tum ut cito-citius sacra Communionem donentur; quas quidem dispositiones habent, ut supponimus, pœnitentis laudati: Sed vacua evadunt ista desideria per longam absolutionis, & communionis procrastinationem, Peccat igitur qui in excessum abiens, sic procrastinat Sacramenta: Ad quod enim vota Ecclesiæ pro frequenti communione, nisi ut executioni cito-citius mandentur: quod tamen non curant Doctores recentiores, pace eorum dicam, hoc Pharisaico pulvere non nihil conspersi.

Quinta : Potestas Ecclesiæ non est in destructionem, sed in ædificationem, hinc qui ea abutuntur, reatum & culpæ, & pœnæ incurrunt; Sed peccatores pœnitentes, & absolutione, & communione diutius privare, est Ecclesiæ potestatem in destructionem uti, cum quotidiano probetur experimento peccatores tantis deterritos laboribus suæ salutis abrenuntiare, & in desperationem actos promiscue sibi indulgere. Ergo &c.

Sexta : Nemini licitum est dispensare de præceptis Ecclesiæ eorum impediendo adimplerionem: Sed est præceptum expressum sicut annuæ confessionis, sic & annuæ communionis, nedum ad iustos, sed & ad peccatores se extendens, quia igitur auctoritate dispensant de hujusmodi præceptis rigidiore Confessores, absolutionem, & communionem ad multos annos remittendo, cum nihil aliud ad præceptum adimplendum prærequiratur, quam verus dolor de peccatis, quem supponimus in peccatoribus pœnitentibus, qui non semel hujusce pœnitentiæ argumenta dederunt. Quia mente igitur quæso, & quo consilio exigunt pœnitentiam multorum annorum, pro uno peccato mortali, & quandoque etiam pro solis ad veniale affectibus, ut non semel contingit, & contingit, quod multi cordati, iusti ac doctissimi Confessores, dolentes audierunt: cum

Con-

Concilium Lateranense absque limite omnes fideles velit sæpius ad Sacramenta laudata accedere, aut saltem, ad duritiam cordis, semel in anno: quis enim sanæ mentis dixerit inter Christianos ista lege ligatos, non esse inter eos qui nedum uno peccato mortali, sed pluribus irretiti sunt, & tamen Ecclesia sicut illos, sic & istos vult per legem latam, & ad pœnitentiam, & ad Eucharistiam saltem semel in anno sub interminatione excommunicationis accedere, & consequenter sine dilatione absolvi, ut divinæ Eucharistiæ alimonia nutriantur, modo sint pœnitentes, & ipsi testantur tum verbo, tum corde, tum etiam operibus se tales esse & existere: Ergo &c.

Septima denum sic procedit, retorquendo argumentum. Severiores Confessores laudati celebrant quotidie sacra Mystéria, sæpius, ut pie creditur ad sacramentum confessionis accedunt & supra modum dolerent, si eis abnegaretur absolutio, tamen in multa etiam graviæ ex fragilitate humana prolabantur peccata; quia vero credunt, & dicunt se esse pœnitentes, volunt abique mora absolvi, ut officio fungantur, si sint Parochiarum rectores, vel etiam pro vita sustentanda, ut habeant Missæ stipendium: Igitur cum in eadem causa sint, non debent aliis peccatoribus alias pœnitentibus, & absolutionem, & communionem ad unum, aut etiam ad alterum annum procrastinare. Hinc illis jure merito possumus dicere verba Christi ad severiores Phariseos, qui volebant mulierem in adulterio deprehensam lapidare Joan. 8. *Qui sine peccato est vestrum, primus in illam mittat lapidem.* In cassum reponerent se ex officio teneri ad Missam celebrandam, cum sancti Patres, & ipsum Concilium Tridentinum, easdem, immo & majores, quam in ceteris peccatoribus, exigit in Sacerdotibus dispositiones: quia inquit D. Thomas, major devotio, maiorque sanctitas requiritur in conscientie Eucharistiam, quam in sumente: Sacerdos autem non solum sub utraque specie communicat, verum etiam conficit & Sacramentum, & sacrificium: Hinc ad illum potissime spectant illa Apostoli verba 1. Cor. 11. *Probet autem se ipsum homo: & sic de pane illo edat, & de calice bibat:* Et rursus cap. 4. de Sacerdotibus. *Sic nos exstimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei:* Hic...

jam queritur, ut fidelis quis inveniat.

Solvuntur objectiones Arnaldi contra primam Conclusionem.

Objeicit I. Apostoli, qui expectabant Spiritus sancti descensum, per 40. dies abstinerunt a communione; Scriptura enim Act. 1. dicit tantum eos in oratione perseverantes mansisse; silet vero communionem: Igitur Confessores citra peccatum illam etiam iussu, & peccatoribus ad libitum procrastinare possunt.

Respondeo argumentum illud esse negativum, adeoque nihil probare; nam inde sequeretur, cum Petrus in carcerem fuit conjectus, quod ei contigit Paschæ tempore, Pascha non celebrasse; habetur enim Act. 12. orationem factam fuisse sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo: nec tamen loquitur Scriptura de celebratione Paschæ.

Insurgit. Quod in primitiva Ecclesia fuit observatum, illud tenendum est: Atqui primis sæculis non statim post confessionem peccatorum concedebatur Eucharistiæ participatio, cum potius non nisi post longum tempus absolutio a peccatis lethalius conferretur: Ergo &c.

Respondeo primo, distinguendo majorem: Quod primitiva Ecclesia docet quoad fidei dogmata, & probos mores instituentes, tenendum est, concedo: quoad leges quæ spectant disciplinam, subdistinguo: si tacito vel expresso consensu aliter non statuat, concedo: sin minus, nego. Immutabilis & irrefragabilis est in hæresibus debellandis & in vitis perstringendis. Verum nonnullæ cæremoniæ, aliæque disciplinæ momenta mutationi subjacent, & de facto quandoque immutantur vel per legem perfectiorem, vel etiam per non usum, non reclamante Ecclesia, defecerunt. Illud constat ex variis canonibus; sic lex de abstinencia a sanguine & suffocato a multis sæculis cessavit: bigami quondam communione privati inter pœnitentes reponerentur, tamen si Ecclesia secundas nuptias non abjiceret, immo in Concilio Nicæno I. pro hæreticis habiti sunt Novatiani qui illas abnuebant. Sic pariter qui aliter quam immersione Baptisma accipiebant, erant irregulares: Demum ut alia multa omitam, olim in festo Paschæ dumtaxat & Pentecostes Baptismus solemniter ministrabatur.

batur, quod nunc non est amplius in usu.

Respondeo secundo, negando minorem, & probationem ejus; nam ordinarie loquendo, solum peccata idololatriæ, homicidii & adulterii subiciebantur poenitentiae publicæ. Id colligitur ex Tertuliano, qui ex Catholico factus Montanista, L. de pudicitia cap. 3. exprobrat sancto Zephyrino quod a publica poenitentia sustulisset adulterium: Primis temporibus disciplina Ecclesiastica severior erat, ne ex facilitate veniæ, & indulgentiæ ansam arripenter recens conversi Christum negandi: verum fide firmata, & per totum orbem propagata imminuit Ecclesia poenitentiae laboriosæ jugum durissimum. Ex iis & similibus factis sequitur inesse Ecclesiæ potestatem immutandi ea quæ pertinent ad disciplinam Ecclesiasticam: Abstulit igitur, æqua lance ponderatis, poenitentiam publicam, quippe quæ nec divini, nec Apostolice juris esset, vultque poenitentes, si scandalosos excipias, imposita salutari, pro delictis in confessione secreto declaratis, poenitentia, modo veræ contritionis signa dederint, citra moram absolvi, juxta circumstantis supra allatas. Neque vero ista indulgentia tamquam vitium & abusus habenda est, cum Ecclesia disciplinæ leges possit immutare. Hoc docet S. Thomas 1. 2. 4. 97. art. 1. "*Lex, inquit, recte mutari*" potest, propter mutationem conditionis hominum, quibus secundum diversas eorum condiciones diversa expediunt.

Instat: Ea poenitentia debet imponi per quam Fideles magis excitantur ad dolendum, & ad vitæ emendationem: Atqui abstinencia a communione magis torquet quam elemosyna; & inter damnatorum penas separatio a Deo maximum est supplicium. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Communionis privatio pro animabus amore Dei flagrantibus, magis torquet quam alia pœna, transeat: pro ceteris hominibus in vita spiritali non ita edoctis & confirmatis, nego. Jamvero paucos invenies qui sentiant quantum sit malum, ad tempus sacra privari communione: Quid plura? Caro concupiscit adversus spiritum, & in multis offendimus omnes; Eucharistia vero, & pabula concupiscentiæ dispergit, & libidinum ardores extinguit; immo peccata leviora abstergit,

graviora vero impedit: Igitur sæpius frequentanda est: Ad probationem nego paritatem; ideo enim dæmones ex privatione visionis Dei, plurimum cruciantur; quia sciunt quantum sit malum Deo non frui; pauci vero homines illud cognoscunt, sed frequentiori experimento sciunt quoniam suavis est Dominus.

Urget: Universalis est doctrina Patrum, omnia peccata mortalia inducere obligationem subeundi ad tempus poenitentiam laboriosam & publicam: Atqui talis poenitentia est privatio Eucharistiæ, vel ut ait Arnaldus p. 2. c. 4. & 6. omnia peccata mortalia ex Patribus cujusdam excommunicationis reatum insigunt. Ergo &c.

Respondeo primo, negando majorem; illud enim est contra Ecclesiæ primitivæ morem & consuetudinem. Tempore quidem D. Augustini vigeat poenitentia publica; illa tamen non indiscriminatum pro quocumque peccato imponebatur. Contrarium colligitur ex ipso sancto Doctore, qui Sermone 16. de verbis Domini c. 8. sic habet: "Novit enim nescio quem homicidam Episcopum, & alius illum nemo novit, ego volo illum publice corripere, at tu quæris inferire, prorsus nec prodeum nec negligo: corripio in secreto: pono ante oculos Dei judicium: terreo cruentam conscientiam: persuadeo poenitentiam: hac charitate præditi esse debemus." Hæc solutio utique colligitur ex S. Eligio sermone 15. Tom. 2. Bibliothecæ Patrum. Demum ex Concilio Rhemenfi anno 813. congregato. Adde quod Clerici non fuerint subiecti poenitentiae publicæ: at quis credat eos numquam peccasse lethali-ter? quod si quidam Fideles poenitentiam publicam pro quocumque peccato mortali egerint, id ultro ex devotione, non ex decreto Ecclesiæ fecisse constet.

Respondeo secundo, distinguendo: Omne peccatum mortale promeretur separationem a corpore Christi, id est, quicunque tale peccatum commisit, non debet accedere ad altaris Sacramentum, nisi prius confessione sacramentali a peccato se purgaverit, concedo: nisi, prius confessione peracta, ante absolutionem luctuosæ poenitentiae labores subierit, subdistinguo: Si, peccati scandalum annexum habentis, aut etiam graviorum peccatorum habitudinis reus sit, concedo: secus,

secus, nego. Ecclesia sancto Spiritu gubernata non ea semper utitur severitate: quod si quidam Patres affirmant poenitentes per longum tempus laboriosae poenitentiae acerbitates sustinuisse, dubio procul loquuntur de tempore abolitionem a peccatis subsequente. His solutionibus multa solvuntur de prompta ex Patribus, & canonibus Conciliorum Novatoris argumenta.

Repliat: S. Basilii in sua ad Amphilochem Epistola, dicit excludendum esse a sacra mensa quemcumque, nisi eam habeat charitatem, qua vivere debet Christo, qui pro nobis mortuus est. Ergo, &c.

Respondeo distinguendo: Nisi habeat charitatem in dispositione, concedo: in longa, &que praevia actuali poenitentiae laboriosae exercitatione, nego. Pro solutione aliorum auctoritatum sciendum I. Rigorosam illam disciplinam non esse amplius in usu. II. Dispositiones quas requirunt multi e sanctis Patribus esse convenientiae, non vero necessitatis. III. Quod si diutius retardetur absolutio, peccatores vix absolutionis & communionis beneficio donandos esse. Quis etenim per lex menses valet a peccatis abstinere. Prioribus solutionibus resolvitur id quod refert Arnaldus ex lib. 1. divi Ambrosii de Poen. c. 16. ex sancto Augustino sermone 252. de tempore, ubi dicit, quod accedentem ad Eucharistiam, oportet ante omnia, tum precibus, tum jeuniis, & elemosynis se purificare: Ex S. Chrysostomo Hom. 24. in 1. Corinth. accedendum esse ad hoc sacramentum cum fervore, & charitate ardenti. Demum ex S. Gregorio L. 2. in 1. Regum c. 1. affirmante peccata venialia impedire effectum istius sacramenti; sensus enim illorum omnium est, neminem cum peccato mortali sacram Eucharistiam fructuose posse accipere: eas afferendas esse dispositiones quae omnem ad peccatum affectum excludant: nec cuiquam licitum esse ad coenam Agni venire, nisi sit veste nuptiali indutus, hoc est gratia habituali & sanctificante ornatus. Sed ubi quaeso in his locis poenitentiae, aut publicae, aut longioris luctuosae, mentio?

Instat: Sanctus Augustinus L. 24. de civitate Dei cap. ultimo asserit amorem sui elongare a susceptione sacramenti Eucharistiae. Ergo &c. Sic loquitur S. Do-

ktor: "Fecerunt itaque civitates duas; amores duo, terrenam scilicet, amor sui."

Respondeo, Arnaldum praecipuam partem istius testimonii omittere; nam haec habet Augustinus, *usque ad contemptum Dei*. Certe nemo Catholicus dixerit illud, ad sacram mentem admittendum esse, qui ausu se amat usque ad contemptum Dei: nos autem impraesentiarum loquimur de peccatoribus poenitentibus, qui de delictis, sicut oportet, dolent.

Reponit: S. Dionysius L. de Eccl. Hier. cap. 3. haec habet: "Sacram ambitu arcetur Catechumeni, & cum iis Energumeni ac Poenitentes, illis qui divinum aspectu, & communione digni sunt remanentibus."

Respondeo I. Si illi soli, qui Deo perfectissime uniuntur, possent adesse sacrificio Missae, vix aliquis interesse posset, cum Scriptura doceat neminem esse qui non peccet: peccatum autem tamen veniale, est a perfectione recessus.

Respondeo II. Divum Dionysium loqui de peccatoribus publicis; Arnaldus autem male interpretatur verbum graecum, *ἐν τῷ*: quod non significat esse unitum Deo, sed esse uniformem cum Deo; ceterum peccatores publici, utpote Deo odiosi, Diacono clamante *Sancta Sanctis*, exibant ab Ecclesia; nusquam vero hi omnes qui cum Deo non erant perfecte uniti.

Instat: Sanctus Iustinus Apologia 2. in fine propellit ab Ecclesiae communione eos omnes quorum vita secedebat ab innocentia Baptismali, qui etsi se Christianos profitentes, Christi tamen non sequebantur vestigia: item sanctus Basilii L. 7. de Baptismo sic habet: "Quicumque accedit ad Sacramentum altaris, debet exhibere se mortuum, vivere Deo, & Christo." Tum in regula morali affirmat accedentem ad Eucharistiam, ab omni inquinamento carnis, & spiritus mundandum esse. III. Sanctus Augustinus Homil. 42. exigit a communicantibus, ut renuntient omnibus quae possident. Ergo &c.

Respondeo triplici modo ad has auctoritates: I. Distinguendo: Et illae dispositiones sunt, convenientiae; & maioris utilitatis, concedo: absolute necessariae, nego. Rursus & aliter distinguo: Reiciuntur ab Ecclesiae communione qui in-

habitualibus peccatis remanent, nec ultatenus vitæ emendationi student, concedo: Qui non sunt perfecti perfectione evangelica, nego. III. Iterum atque iterum distinguo: Non debent accedere ad altare nisi præmissis Sacramento poenitentiae, concedo: Mors totalis sibi & omnibus rebus requiritur, subdistinguo: ad melius, concedo: absolute, nego.

Instat: Auctor libri de imitatione Christi sic loquitur: "Si devotione careatis, & e contra estis aridi perseverate in oratione, pulsate ad januam, piorate, quoadusque gratiam recipiatis." Ergo &c.

Respondeo I. distinguendo: Si careatis vera devotione, concedo: si solum sensibili, nego: Rursus sed aliter distinguo: Si estis aridi probate vos, ad consilium, concedo: ad præceptum, nego. Tertio sic potest eadem propositio distingui; si estis peccato mortali detenti illud ante communionem deponendum est, concedo: aliud absolute prærequiritur, nego. Quot sancti fuerunt aridi & devotione sensibili caruerunt, qui tamen frequenter accedebant ad Sacramentum Eucharistiae. Ratio hæc a Theologis mysticis assertur, quod perfectius sit cum fide nuda ad Deum tendere, quam devotione sensibili, quandoquidem Apostolus Heb. 11. asserit veteri Testamenti Patres summum sanctitatis gradum, fide attigisse. *Per fidem*, ait, *vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt reprobationes.*

Instat: Sanctus Bonaventura in Breviloquio pag. 619. ait: "Qui tepide, in devoto, & inconsiderate accedit, iudicium sibi manducat, & bibit, quia tanto Sacramento contumeliam facit." Et in 4. Dist. 12. p. 2. art. 1. q. 2. frequentem communionem suadeat solum iis qui sunt in statu perfecto Ecclesiae primitivæ.

Respondeo, ad 1. divum Bonaventuram bene loqui, etenim qui facit Eucharistiae Sacramento contumeliam, admodum reus est, non præcise quia tepidus, sed quia voluntarie indevotus; magnum etenim est discrimen inter hominem, non devotum, & indevotum esse. Indevotus multa supponit, sed esse non devotum supponit tantum, saltem sæpius, devotionis sensibilis privationem.

Ad secundum dico, S. Bonaventuram loqui de frigidityte lupina, non vero de

ea quæ ex fragilitate humana promanat: si quis adeo esset tepidus, ut quidquid in se est non faceret, ut a sua tepiditate exurgeret, immo quasi gaudens in ea quiesceret, citra dubium a communione frequentiori abstinere deberet. Ceterum si quam devotionem maiorem, ea quæ vulgo desideratur, exigit S. Bonaventura, eam dumtaxat requirit, ut fructus uberior ex Sacramento percipiatur.

Urget: Idem L. de præparatione ad Missam sic loquitur: "Cave ne nimis tepidus, & inordinatus accedas, quia indigne facis, si non accedas reverenter, circumspecte, & considerate." Idem affirmat cap. 5. Præterea sanctus Franciscus Salesius L. 2. Epist. 30. gratulatur Domicellæ, quæ suam Confessoris a communione abstinerat. Quid plura? multi sancti propter peccata venialia commissa a celebratione Missæ abstinendum esse æquum duxerunt. Ergo &c.

Respondeo, ad 1. distinguendo: Indigne recipit, id est non cum debita devotione, quæ tanta desideraretur quanta fuit in sanctis, concedo: id est peccat lethalliter, nego. Tepiditatem inveteratam damnat sanctus Bonaventura, & nos etiam cum illo: ad auctoritatem divi Francisci Salesii dico, nihil inde sequi contra conclusionem. Etenim pie femine communioni deditæ, possunt ad tempus ab ea abstinere, ut ardentius postea ad Agni cœnam accedant.

Proponuntur & solvuntur difficultates, contra secundam Conclusionem irruentes.

OBJECIES: Consulere quod perfectius est, non debet peccatum reputari: Sed gravissimas pœnas, & satisfactiones imponere peccatoribus, est ad maiorem perfectionem, & ad tutam salutis viam eos promovere. Ergo &c.

Respondeo distinguendo maiorem: Gravissimas pœnas peccatoribus imponere, servatis servandis secundum iudicium viri prudentis, non est peccatum, concedo: non servatis, nego maiorem & consequentiam: ex divo Thoma virtus moralis in medio consistit, & præcavendum est ne in excessum, vel defectum agens prolatur: Sin minus debet virtus a ratione virtutis. Liberalitas v. g. secundum eundem sanctum Doctorem inter virtutes morales locum tenet; sed si quis

ad

ad prodigalitatem usque sit beneficus, jam non est virtuosus. Pari, & consimili modo, castigare carnem, & in servitum quibuldam macerationibus redigere, optimum est: verum pro excessum ita castigare, ut deficiat animus, vel propter laborum diuturnitatem, vel etiam afflictionum pondus, non est virtus, cum hoc ut plurimum superet vires, nec sine miraculo tanta perpeti possibile sit: ex quo non semel contingit pœnitentem post quosdam justos exantlatos labores, cædio, & mœrore confectum, agi in desperationem, & salutis opus feliciter ceptum, prorsus derelinquere. Ergo &c.

Inflabis: Satisfactiones ab ipsa Ecclesiâ determinatas pro pœnitentia imponere, non est per excessum boni ardui peccare: Atqui pœnitentia laboriosa per multos annos subeunda a canonibus præscribitur. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Pœnitentia laboriosa præscribitur pro peccatis publicis, & sine fine reiteratis, concedo: pro peccatis occultis, subdistinguo; gravioribus, & ad aliquod tempus juxta judicium viri prudentis occulte adimplenda, concedo: per unum aut plures annos, nego. Ratio hujusce responsionis non una est: I. Ecclesiâ rescidit hujusmodi labores, nec citra inobedientiæ, & indifferentionis peccatum tantæ satisfactiones injunguntur. Sufficit quod pœnitens prudenter, & juxta vires probetur per aliquod tempus: hinc ut primum sufficientia dedit, & doloris, & conversionis argumenta, absolvi, & ad sacra Mysteria admitti debet. Nec mirum, Ecclesiâ quondam trina immersione baptizabit; nunc vero infusione utitur: plures Catechumenatus annos quandoque exigebat; & contra vero hodiernis diebus satis habet quod adultus nno, aut altero mense, omisiss antiquis stationibus percurrendis, erudiatur: nec citra peccatum, adversus Ecclesiâ prout disciplinam veterem mutatam aliquis recrudesceret: idem proportionaliter in præsentî casu dicendum.

Replicabis: Satisfactio quæcumque fit ne uni quidem peccato mortali correspondet, cum per istam culpam reatum pœnæ æternæ, & temporalis gravissimæ, incurrat: Igitur ex hac parte ne quidem possibilis est, in imponenda pro peccato pœnitentia, excessus.

Respondeo retorquendo Argumentum:

Si res ita se habet, tantus Pœnitentiæ labor injungendus est pro uno peccato mortali, quantum subeunt animæ in purgatorio detentæ, cum peccatum lethale majorem adhuc promereatur pœnam, scilicet æternam, juxta illud Rom. 6. *Stipendia enim peccati, mors.*

Respondeo II. Solutionem patere ex dictis, videlicet aliqua bona opera, quibus meritum passionis Christi applicatur, sufficere pro satisfactione: maxime cum tempus vitæ præsentis sit misericordiæ tempus.

Repones: Facilitas veniæ juxta sanctos Patres est peccati incentivum: Igitur severitas pœnitentiæ, in excessum nusquam evadit.

Respondeo distinguendo: Facilitas veniæ, omni prætermissa satisfactione, est incentivum peccati, concedo, Facilitas veniæ, innixa lacrymis, gemitibus, & operibus luctuosius ad mensuram præscriptis, nego. Diximus eos qui habitu peccati mortalis detinentur, ante absolutionem quibuldam laboribus aliquo tempore probandos esse, ceteros vero unius solum peccati mortalis occulti, & non ita gravis reos, posse absque mora, imposita juxta satisfactione, absolvi, modo appareant vere pœnitentes.

Dices: Peccatores multa promittunt, sed ut plurimum non stant promissis, & Confessoribus illudunt: Igitur prius antequam beneficium absolutionis recipiant, probandi sunt.

Respondeo distinguendo: Et credendum est peccatori, ut servo fideli, pro prima, aut altera vice, si compertum habeat Sacerdos eum pro more pœnitentiæ alias impositam adimplere, concedo: & non est illi credendum, subdistinguo si constet illum nec stare promissis, nec adimplere pœnitentias jam determinatas in prioribus Confessionibus, concedo: secus, nego. Sed quorsum hæc? Cum experientia comprobatur eum qui raro in peccatum mortale cadit, supra modum de lapsu suo dolere. Quidquid sit: hoc negotium penes prudentiam, charitatem, & misericordiam Confessoris peragendum est.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Peccatores non debent diutius a sacra mensa propelli, nec vulgo citra peccatum illud fieri potest.

PRIMO: Quia Christus vult ut citocius ad eum accedant, qui gravati sunt; ait enim Prov. 8. *Delicta mea, esse cum filiis hominum.*

Secundo: Quia poenitentia laboriosa, & canonica pro peccatis occultis, & ordinariis, non est in usu, sed potius ab Ecclesia rescissa.

Tertio: Incassum quidam opponunt SS. Patres, qui adversus peccatores graviter insurgunt, & maximis poenis volunt peccata abstergeri; vel enim loquuntur de peccatis publicis poenitentia canonica expiandis; vel etiam per antonomasiam dixerunt poenas gravissimas promereri peccatores, ut eos a vitis detererent.

Quarto: Cum virtus in medio consistat, non sine peccato severioris poenitentiae tenaces, ad annos possunt procrastinare absolutionis & Eucharistiae Sacramenta, per hoc enim in periculum venit praeceptum Ecclesiae de poenitentia & Communionis annua.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Non negamus peccatores aliquo malo habitu detentos, prius probandos esse, sed ad mensuram.

Secundo: Perfectissimum quidem est pro peccatis Deo satisfacere, sed ut facilius peccator hoc faciat, debet adjuvari, tum absolutione, tum communionem, ut poenitentiam agat in cilicio & cinere, nedum quibusdam annis, sed toto vitae curriculo.

Denique: Quod est in se bonum, non semel per excessum & per accidens malum evadit; hinc a culpa non exculantur severioris poenitentiae praecones & tenaces Confessores.

SECTIO QUINTA.

Regula frequentioris Communionis tam pro iustis, quam pro peccatoribus vere poenitentibus.

PRIMA REGULA: Satiis est saepius quam raro ad sacram mensam accedere;

Hoc patet ex omnibus quae de frequenti Communionis jamjam diximus, & est contra Juenum, qui L. de Sacramentis art. 1. §. 1. pag. 355. col. 1. edit. Lugdunensis 1696. sic loquitur: Conclusio: *Antiqui Patres passim, & ordinarie nemini lapsi nisi poenitentiae laboribus perfuncti Eucharistiam concedebant.* Quae propositio manifeste contraria est illi quam ibidem propugnat §. 2. pag. 357. & 358. cujus titulus est: *Utrum his etiam temporibus reus peccati mortalis, poenitentiae labores Eucharistiae communioni praemittere debeat.* Et sic respondet: Conclusio prima: *Poenitentia sumpta pro satisfactione sacramentali, non debet necessario sacrae communioni ab iis praemitti qui lethali peccatorum sibi corjici sunt.* Quod quidem optime probat I. "Ex eo quod nec divinum, nec Ecclesiasticum jus hoc saeculo praescribunt, ut satisfactio sacramentalis Eucharistiae communioni praemittatur. II. Antiquae leges quae verabant ne quis a criminibus absolveretur quin ante satisfactionem per claves Ecclesiae sibi impositam obisset, quatuor abhinc saeculis abierunt in desertudinem, nec aliae sancitae sunt, quibus omnes absolutione donati a sacris altaribus passim arcerentur. III. Alexander Papa VIII. die 7. Dec. an. 1690. hancce propositionem damnavit, qua continetur Petri Oxomenis error, de improbandis absolutione & communionem, quas non antevertat satisfactio Sacramentalis: *Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad communionem praetendunt, antequam condignam de delictis suis poenitentiam egerint.*"

Rursus sic pergit ibidem pag. 358. "Conclusio 2. Poenitentia sumpta pro pietatis operibus, quibus demonstratur interna cordis conversio, his etiam temporibus, a nonnullis lapsis Eucharistiae communioni praemitti debet." Igitur ut auctor sibi cohaereat, non debuit ponere Patres, indiscriminatim poenitentiam laboriosam imposuisse ei qui post Baptismum prolapsus est in aliquod peccatum mortale: Tamest enim Tertullianus in istam sententiam nonnihil propendere videatur, suffragium Patrum in hoc illi deest, cum nonnisi hujusmodi poenitentiam pro peccatis solum publicis, aut saltem occultis omni exceptione majoribus admiserint. Et ipse auctor §. 2. ultro fatetur conclusione 1. poenitentiam il-

illam non nisi aliquibus peccatoribus infligendam esse; tum ibidem primo concludit satisfactionem sacramentalem omnium maximam, & plurimum necessariam vulgo non antecedere absolutionem & Communionem.

Jam ad divum Thomam confugiamus, qui in 4. Sententiarum distinct. 12. q. 3. art. 2. respondet utrum alicuius boni multum prodesse si frequentius executioni mandetur, nec nisi per accidens, & defectu sufficientis preparationis nocere: Quinimodo propugnat melius esse ad sacram Eucharistiam frequentius, quam timore tametsi casto, ab ea recedere: "Si autem hæc duo, *inquit*, comparemus, adhuc invenitur prævalere impio Sacramento, abstinence a Sacramento; tum ratione preparationis quantacumque sit; tum etiam ratione virtutis elicientis actum; quia fumere, videtur esse charitatis, in qua radix meriti consistit; abstinere autem timoris, amor autem timori prævalet. Audis sanctum Doctorem sufficienter docere, posse iustum sæpius communicare, modo dignam habeat preparationem; & melius esse confidenter ad sacram mensam accedere, quam timore, & quadam reverentia a tanto abstinere Sacramento, ea ductus ratione, quod amor prævaleat timori: hinc 1. Joan. 4. habetur: *Perfecta charitas foras mittit timorem*.

Concinit Cyrillus Alexandrinus L. 3. in Joannem cap. 37. pag. 181. asserens eos qui raro ad sacram mensam accedunt, in periculum salutis venire: Subditque specie timoris, & reverentia, in laqueum diaboli tendere. Non inieciendum erit hic verba ejus aurea texere: "Sciant baptizati homines, & divinæ gratiæ participes facti, si rarius in Ecclesiam proficiantur, & longo temporum spatio propter simulatam religionem mystice communicare Christo reculent, ab æterna se vite procu depellere: quippe recusatio hujusmodi, quamvis ex religione proficisci videatur, & scandalum facit, & laqueos instruit: quare oportet omnibus viribus a peccato mundari, & recte vivendi iustis fundamentis, magna cum fiducia ad sumendam vitam concurrere."

Quibus verbis sanctus Doctor subvertit fundamentum recentiorum Doctorum, qui specie tenus humilitatis & reveren-

tia, Fideles a frequentiori Communione avertunt.

Alteræ regula: Non in temeritatem refundi debes sæpius sacram Eucharistiam frequentare, modo hoc non fiat indigne, & cum conscientia peccati mortalis, de quo nondum data est absolutio defectu confessionis & accusationis; sic docet S. Chrysostomus Homil. 5. in 1. ad Timotheum. "Non est audacia, sæpius accedere," ad Dominicam mensam, sed indigne, accedere. Hinc homil. 17. in Epistolam ad Hebræos ait, meritum non desumi ex frequenti, vel rara communione, sed ex munda conscientia cum qua Fidelis communicat: hinc causa cadunt Novatores dum totam ad Eucharistiam preparationem totumque meriti pondus in rara Communionem reponunt: "Quid vero, ait, quinam erunt nobis magis accepti, an qui semel, an qui sæpe, aut qui raro? Nec hi, nec illi, sed ii qui cum munda conscientia, qui cum mundo corde, qui cum vita irreprehensibili; qui sunt hujusmodi semper accedant: qui non sunt hujusmodi, nec semel quidem. Intelligit ergo sanctus Doctor eum, qui tametsi aliquo peccato mortali irretitus sit, posse frequentius Eucharistiam fumere, modo prius & doleat de peccato, & ab eodem absolvatur: Si enim solos perfectissimos intellexeret, eos scilicet qui conscientiam ita mundam habent, ut vix in peccata venialia prolabantur, omnes indiscriminatim propelleret, cum tamen unum ab omnibus solummodo exigat, nimirum ut quicumque sive raro, sive sæpius ad sacram mensam accedit, cum munda conscientia accedat. Porro qui peccato extitit reus est, & illud cum vera contritione confessus, tum & absolutus est, cor mundum habet. Igitur si prioris vitæ addit emendatio, nihil prohibet ut sæpius communicet.

Tertia: Rarior communio non est dispositio ad frequentandam Eucharistiam, sed potius iterata: ita ibidem S. Chrysostomus: "Hoc, *inquit*, nempe est, quod universa perturbat, quia non munditia animi, verum intervallo temporis longiore, constare meritum putas, summamque arbitraris reverentiam, ac religionem esse, si non sæpius cœlestem illam adeas mensam; ignoras quoniam indigne accedere, etiam si semel tantum fiat, te supplicio tradit: digne

ve-

„vero etiam si sepe accedas, salutem in-
„de consequeris.”

Quarta : Ut primum ex Communionem aliquis perfectior evadit, & ad vitia castiganda atque a se abstinenda hoc prodest, sæpius sacram mensam frequentare debet : Sic colligitur ex divo Bonaventura in Sent. dist. 2. p. 2. art. 2. q. 2. his verbis : “ Majorem efficaciam credo „ quod recipiat homo in una Missa, vel „ manducatione cum bona præparatione, „ quam in multis, si non se præparet „ diligenter . „ Si igitur se optime dis- „ ponat, magnum inde fructum recipiet, „ cum ex principio Seraphici Doctoris fre- „ quens Communio, adhibitis bonis præpa- „ rationibus, multum proficit .

Expressus S. Thomas in 4. Sent. dist. 12. q. 2. art. 2. quæst. 2. “ Si aliquis experientialiter cognosceret ex quotidiana „ sumptione, fervorem amoris augeri, „ & reverentiam non minui ; talis deberet quotidie communicare . Si autem „ sentiret per quotidianam frequentiam „ . . . fervorem non multum augeri, ta- „ lis deberet interdum abstinere, ut cum „ majori reverentia & devotione post- „ modum acciperet . Unde quantum ad „ hoc unusquisque relinquendus est judi- „ cio suo . „ Porro quotidiana compro- „ bat experientia, devotas virgines multum „ proficere Communionem quotidiana, lan- „ guescere vero, & tepescere dum ea pri- „ vantur ; hinc quandoque in peccata veni- „ alia plura ruunt, ut ipsæ testantur, eo „ quod oblitæ sint suum sacram panem co- „ medere ; inauditum quippe est, acceden- „ tes frequentius ad sacram synaxim, non „ magis proficere, quam ceteri qui raro „ accedunt, cum ut jam iterum atque ite- „ rum dictum est, effectus Eucharistiæ sit „ peccata venialia delere, futura saltem ex „ parte impedire, & charitatem magis ac „ magis accendere .

Quinta : Suadenda est frequens Com- „ munioni iis qui ad meliorem, ejus effica- „ ciam, redeunt frugem, & in virtute pro- „ ficiunt . Hoc sequitur ex dictis modo : „ ita Joannes Avila 1. p. Epist. 67. ubi di- „ cit : “ Unicum probæ communionis si- „ gnum animæ profectum esse, atque ad „ pietatis progressionem, quam si asse- „ quantur, recte ad Eucharistiam sæpius „ recurrunt . „ Igitur qui quandoque, „ sed raro in aliquod peccatum mortale „ prolabitur, potest ex licentia Confessoris „ prudentis frequentius communicare, ma- „

xime si animadvertat tantum roboris se „ in Communionem accipere, quantum sus- „ citat ut multo rarius cadat .

Quid his innixi regulis, ex Patribus depromptis dicendum de peccatoribus, qui in luto vitiolorum multo tempore immer- „ si, sed tandem pœnitentia legitima in ci- „ licio, jejunio, cinere, & elemosynis facta, ad Deum sincere convertuntur, & ex „ communionem frequentiori, præcavent „ peccata, atque in justitia prælevant, „ sin minus ab ea deficiunt ? citra dubium „ respondendum est, Communionem fre- „ quentem eis esse perutilem ; ita tamen, „ ut in vita purgativa per macerationes pru- „ dentes, in quantum status & vires per- „ mittunt, exerceantur, frequentioris com- „ munionem, vel illis esse turrim ex qua „ mille contra dæmones & passionis com- „ pescendas clypei pendent non semel, sed „ iterum atque iterum comprobatum habent „ Theologi Mystici, & Confessores zelo se- „ cundum scientiam Dei, & vera charitate „ præditi . Maxime cum dæmon cuncta mo- „ veat, ut eos a Communionem deterreat, „ prænotens passionem se pro virili impu- „ gnaturos, quandiu Salvatorem habebunt „ ad auxilium ; peccator quippe ut pecca- „ tor, de se tendit ad frequentioris Com- „ munionem relinquendam, ut liberrime in- „ dulgeat carni, & sanguini, sed centies „ dicimus cuncta juxta judicium viri „ prudentis esse ordinanda . Dico viri pruden- „ tis, absurdum enim credere vitia in- „ veterata, levioribus pœnitentiis, v. g. ali- „ quarum præcum recitatione, eradici : „ Scriptum est enim Pl. 136. *Exinanite, exi- „ nanite usque ad fundamentum in ea . Et „ Ap. 1. Cor. 9. Castigo corpus meum, & in „ servitutem redigo, ne forte cum aliis præ- „ dicaverim, ipse reprobus efficiar .*

Sexta : Qui ardenti moventur desido- „ rio circa Communionem, frequentius ac- „ cedere debent, cum votum a Spiritu san- „ cto promanatum, non debeat esse va- „ cuum, sed potius executioni mandari ; „ tum quia ex Communionem desiderata & „ percipienda sæpius conscientiam a quoti- „ dianis defectibus tenetur fidelis semunda- „ re, juxta illud Christi Joan. 6. *Qui man- „ ducat me, & ipse vivet propter me .* Rur- „ sus 1. Corineth. 11. *Probat autem seipsum ho- „ mo, & sic de pane illo cadet .*

Jam audiendus est de hoc momento S. „ Gregorius L. 2. in Regum cap. 1. : ubi ait : „ Non saturantur ergo nisi famelici qui „ a vitiis perfecte jejunantes, divina Sa- „

„cramenta percipiunt in plenitudine virtutis, & quia sine peccato electi viri esse non possunt, quid restat, nisi ut a peccatis, quibus eos humana fragilitas maculare non desinit, evacuari quotidie conentur. „

Si quæras, num negotiis sæcularibus implicati, & uxorati debeant frequentius ad sacram synaxim accedere?

Respondetur I. Negotiatores, quorum cor est in divitiis, non nisi præmissa & certa probatione, Eucharistiam debere sumere, secus vero si utantur hoc mundo tamquam non utantur, & fides ac devotio rebus humanis quibus agitantur, prædominentur.

Respondetur II. Uxoratos ex iudicio viri prudentis, qui cuncta æqua lance ponderet, una aut altera vice in mente posse communicare, ea lege Apostoli, ut in carne viventes non secundum carnem & desideria passionum ambulent; unde vult aliquibus diebus eos vacare tum orationi, tum continentie, ut præparati ad sacram mensam digne accedant; sic enim loquitur 1. Cor. 7. *Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi... Qui habent uxores, tamquam non habentes sint... Qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur.*

Septima: De sufficienti ad frequentioram communionem dispositione non iudicandum est iuxta status perfectionem, sed vitæ innocentiam, cum multi tamen in statu perfectionis per vota adstricti, quandoque immaculatam vitam non ducant; hinc istud Ecclesiæ oraculum præ oculis semper habendum est, *Sancta Sancti*.

Octava: Frequentissima Communio exigit ut fideles ab affectu habituali ad peccata venialia temperent; aliud enim est in peccata venialia prolabi, aliud habere affectum permanentem & habitualement venialia. Prior defectus non est impedimentum ad frequentioram communionem, secus vero posterior. Ita S. Franciscus Salesius in Philotea 1. p. c. 22. his verbis: „Longe differunt, inquit, peccata venialia, & affectus peccati venialis; venialia enim, & levia peccata, omnino vitare numquam possumus, ab ipsorum vero affectu cavere omnino possumus. „ Hinc ibidem deterret a quotidiana communione eos quibus inest venialium affectus, his aliis verbis: „Quotidie Eucharistiæ communionem

„percipere, nec laudo, nec reprehendo, „omnibus tamen Dominicis diebus communicandum suadeo, & hortor, si tamen mens sine affectu peccandi sit. „

Demum hanc perdifficilem materiam juvat concludere consilio & auctoritate Innocentii Papæ XI. qui die 12. Februarii an. 1679. hæc pro frequenti communione statuit. Non satis esse ad frequentem communionem statum gratiæ sanctificantis, sed præterea requiri: „I. Ut *Ministri Ecclesiæ*, ad conscientiæ puritatem, frequentius fructum, pietatis augmentum attendant. II. Ut in conjugatis hoc amplius animadvertant; cum beatus Apostolus nolit eos invicem fraudari, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacent orationi, eos serio admonendos esse tanto magis ob debitam Eucharistiæ reverentiam, continentiam vacandum, puriorque mente ad cœlestium epularum communionem esse conveniendum. III. Ut ii qui se minus paratos senserint, abscedant a communione, quo per pietatis opera, ipsi deinceps se paratos magis exhibeant. „

Ne quid intantum pro Eucharistiæ recte suscipienda relinqueret, hanc quorundam molliorum Theologorum damnavit propositionem, *Frequens Confessio & Communio, etiam in iis qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.*

Synopsis eorum quæ in hoc articulo continentur.

PRIMO: Satiùs est frequentius sacram Eucharistiam sumere, quam ab ea longius discedere, cum sit cibus quotidianus. Hoc ipsum suadet S. Thomas in 4. Sent. distinct. 12. q. 3. art. 2. ubi ait, quod amori timorem cedere convenientius sit.

Secundo: Ab affectu habituali ad peccatum veniale debet secedere, qui frequentius communicat, quandoquidem huiusmodi habitus magnum arguit in anima torporem ad res cœlestes possidendas.

Tertio: Nec peccatores a frequentiori Communione propellendi sunt, si sufficientibus adhibitis preparationibus, experientia probet Eucharistiæ efficaciam a peccatis gravioribus perpetrandis immunem esse, immo & eadem eorum erga Christum exardescere amorem.

ARTICULUS NONUS.

De Ministro Eucharistiæ.

DUO incumbunt officia Eucharistiæ Ministro, videlicet consecrare Eucharistiā, deinde vero eandem dispensare. Nunc quaeritur quinam sit ille Minister, & dispensator? Pro quorum resolutione sit

CONCLUSIO PRIMA.

Solus Sacerdos est Minister consecratoris Eucharistiæ.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Scriptura sacra.

CHRISTUS **LUC. 22.** instituens Eucharistiā, solis Apostolis, eorumque in Sacerdotio successoribus illam consecrandi potestatem tribuit his verbis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Clemens Romanus **L. 8.** Constitutionum in isto proferens sensu verba Christi interpretatur. Rursus ibidem **L. 2. cap. 31.** sic loquitur: "Quicumque Laicus sine Sacerdote aliquid operatur, inaniter operatur." Eandem veritatem celebratur ab Apostolo **Heb. 5.** his verbis: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tamquam Aaron: Jam dixerat 1. Cor. 4. Sic nos existimet homo ut Ministros Christi, & Dispensatores Mysteriorum Dei.* Autis beatus Paulum nonnisi de Apostolis, & Christi Discipulis loqui, cum ibi agatur de consecratione Sacramentorum, maxime Eucharistiæ, quæ est Mysteriorum omnium fons, & consummatio, quippe quæ sit Sacramentum simul & sacrificium.

Hoc ipsum non obscure eadem declarat Scriptura, **1. Reg. 13.** Eo loci reprehenditur Saul a Samuele, quod stulte egisset offerendo sacrificium; tametsi in necessitatis casu; cum nulla lege dispensante, hoc solos spectaret Sacerdotes. Eandem ob causam Ozias Rex, **2. Paralip. 26.** lepra percussus.

Secundo, ex Conciliis.

NICENUM I. c. 14. dicit Diaconos non habere potestatem offerendi sacrificium Eucharistiæ, sed Presbyteros. La-

teranense **4. capite Firmiter**, de summa Trinitate, de Eucharistia loquendo: "Hoc Sacramentum, inquit, nemo potest consecrare, nisi solus Sacerdos, qui rite fuerit ordinatus."

Patrocinatur Tridentinum Sess. 23. c. 3. his verbis: "Si quis omnes Christianos promittit novi Testamenti Sacerdotes esse, aut omnes pari inter se potestatem spirituali prædicos affirmet; nihil aliud tacere videtur, quam Ecclesiasticam Hierarchiam, quæ est ut castrorum acies ordinata confundere." Quibus verbis contundit Protestantium temeritatem, contrarium propugnantes. Eodem **cap. 1. 2. 3.** sed maxime **4. iterato fulmine percussit** his verbis: Si quis dixerit per sacram ordinationem non dari Spiritum sanctum; ac proinde frustra Episcopos dicere, Accipe Spiritum sanctum, aut per eam non imprimi characterem: vel eum qui Sacerdos semel fuit, Laicum rursus fieri posse; anathema sit.

Tertio, ex sanctis Patribus.

DUCEM in hoc habemus **S. Dionysium**, qui **L. de Eccl. Hierarch. c. 5.** ait: "Nec ipse Sacerdos erit, nisi Pontificatus libris officiis ad hoc fuerit promotus." Ex quibus verbis colligitur non omnes indiscriminatim, sed solum Sacerdotes consecrandi Eucharistiā habere potestatem.

S. Chrysostomus in libris de Sacerdotio passim hanc sacram tradit doctrinam, maxime **L. 3. c. 4. & 5.** Ambrosius **L. 2. de Sacerdot. sic exaltet Sacerdotium:** "Non homo, ait, non Angelus, non Archangelus, non aliqua alia creatura, non virtus, sed ipse Spiritus sanctus hoc munus instituit, atque adhuc manentes in carne, mysterio fungi præstitit Angelorum. Quomodo, ergo nobis isti non solum Reverendi magis quam Reges, ait Iudices, sed etiam magis erunt honorabiles quam parentes."

Hieronymus eundem habet sermonem **Epistolæ ad Heliodorum**, in qua Sacerdotes super ceteros Ministros eminere dicit, eo quod: "Corpus Christi sacro ore consulant."

Suffragatur Augustinus L. 10. de Civ. Dei, cap. 30. Tum **Basilius L. 2. de Baptismo cap. 8.**

Gaudentius non est prætereundus: **Tract.**

2. ad

2. ad Neophytos versus finem sic loquitur: "Discipulis Fidelibus mandat Christus quos primos Ecclesie constituit Sacerdotes, ut indefinenter ista vitæ æternæ mysteria exercerent, quæ necesse est a cunctis Sacerdotibus per singulas totius orbis Ecclesias celebrari, ulque quo iterum Christus de cælis adveniat."

Quarto, rationibus Theologicis.

PRIMA sic proponitur: Requiritur specialis potestas characteris animæ impetrata ad consecrandam Eucharistiam: Sed solus Sacerdos hanc habet: Ergo &c. S. Thomas probat minore hic q. 83. art. 1. in argumento *Sed contra*, auctoritate Ildorici his verbis: "Ildorici dicit in quadam Epistola, & habetur in decreto 25. ad Presbyterum pertinet Sacramentum corporis & sanguinis Domini in altare Dei consecrare." Tum in corpore articuli vel ex ipsa forma consecrationis, eo quod Sacerdos agit in persona Christi, idem probat: "Dicendum, quod sicut supra dictum est, hoc Sacramentum est tantæ dignitatis quod non consecratur nisi in persona Christi: Quicumque autem aliquid agit in persona alterius, oportet hoc fieri per potestatem ab illo concessam: Sicut autem baptizato conceditur a Christo potestas sumendi hoc Sacramentum, ita Sacerdoti cum ordinatur, confertur potestas hoc Sacramentum consecrandi in persona Christi. Per hoc enim ponitur in gradu eorum, quibus dictum est a Domino, Hoc facite in meam commemorationem. Et ideo dicendum est, quod est proprium Sacerdotum consecrare hoc Sacramentum."

Altera, ista forma concluditur: Quod praxis & Ecclesiæ possessio annuntiat, in sensum adulterinum non transferendum est: Atqui ex praxi, & traditione perpetua soli Sacerdotes, ut ait S. Thomas in Profa: *Sic sacrificium istud instituit, cuius officium committi voluit solis Presbyteris, quibus sic congruit, ut sumant, & dent ceteris*: Soli inquam Sacerdotes possunt consecrare Eucharistiam. Ergo &c.

Tertia: Quotiescumque aliquis præter Sacerdotes munus consecrandi Eucharistiam, vel sibi temerarie assumpsit, aut ad alios id extendit, statim proscriptus est ab Ecclesia; quod argumentum irre-

fragabile est, neminem præter Sacerdotem posse sacram Eucharistiam consecrare. Ergo &c. Probatur antecedens: Lutherus propter alios errores, maxime vero propter illum quo L. de captiv. Babylon. c. de Ordine contendit, etiam feminas baptizatas posse saltem in necessitate consecrare ratione characteris Baptismatis, damnatus est: Eandem ob causam Collyridiani, Pepuziani, apud quos mulieres sacrificandi munus usurpabant, proscripti sunt, ut scribit Epiphanius hæresi 79. & post ipsum Augustinus L. de hæresibus, hæresi 27. Ergo &c.

S. Thomas hic art. 2. docet plures Sacerdotes dum consecrantur, concelebrare cum Episcopo quia agunt in persona Christi, & eorum intentio ad unam, & eandem hostiam consecrandam terminatur; adeoque nonnisi unum sacrificium conficitur, itaut attendant nonnisi post Episcopum verba consecrationis proferre: "Sacerdos, inquit, cum ordinatur, constituitur in gradu eorum qui a Domino acceperunt potestatem consecrandi in Cæna, & ideo secundum consuetudinem quarundam Ecclesiarum, sicut Apostoli Christo cenantem concenaverunt, ita novi ordinati, Episcopo ordinanti conccelebrant. Nec propter hoc iteratur consecratio super eandem hostiam, quia sicut Innocentius III. dicit, omnium intentio debet ferri ad idem inslans consecrationis."

CONCLUSIO SECUNDA.

I. Solus Sacerdos est dispensator ordinarius Eucharistiæ. II. Diaconus extraordinarius. III. Estiam ex indulgentia quandoque fuerunt Clerici, & Laici.

PROBATUR prima pars. Minister consecrans Eucharistiam solus agit in persona Christi, quippe qui solus habeat potestatem supra corpus Christi verum: Ergo &c. Ista ratio est divi Thomæ hic art. 3. his verbis: "Dicendum, quod ad Sacerdotem pertinet dispensatio corporis Christi propter tria. Primo quidem quia sicut dictum est, ipse consecrat in persona Christi. Ipse autem Christus sicut consecravit corpus suum in cæna, ita & aliis sumendum dedit, unde sicut ad Sacerdotem pertinet consecratio corporis Christi, ita ad eum pertinet dispensatio."

Altera ratio est : Sacerdos constituitur medius inter Deum, & populum, eique incumbit illum Deo reconciliare; adeoque, & divina dona ei distribuere. Sic loquitur ibidem D. Thomas, & pergit : "Sacerdos constituitur medius inter Deum, & populum; unde sicut ad eum pertinet dona populi Deo offerre, ita ad eum pertinet dona sanctificata divinitus populo tradere."

Tertia : Non licitum est propter reverentiam Laicis sacra vasa tangere. Igitur nec a fortiori ipsum corpus Christi tangere, ut illud populo dispensent. S. Thomas ibidem ita loquitur : "In reverentiam hujus Sacramenti, a nulla re contingitur nisi consecrata : unde & corporale, & calix consecrantur, & similiter manus Sacerdotis, ad tangendum hoc Sacramentum : unde nulli tangere licet, nisi in necessitate, puta si caderet in terram, vel in aliquo alio necessitatis casu."

Quod autem prohibeatur, ne quisquam præter Sacerdotes dispenset corpus Christi, habetur de consecratione distinct. 2. c. *Relatum* desumptum ex Concilio Tolitano 15. canone 5. his verbis : "Pervenit ad notitiam nostram, quod quidam Presbyteri, Laico aut femine corpus Domini tradunt ad deferendum infirmis &c." Quibus verbis ægre fert quod alii præter Sacerdotes, corpus Christi dispensent : Igitur solus Sacerdos est dispensator ordinarius Eucharistiæ.

Probat altera pars, videlicet quod Diaconus extraordinarie corpus Christi Fidelibus administrare possit : I. Primi Diaconi quondam sacris mensis inserviebant, Eucharistiam scilicet inter cœnandum distribuendo, juxta Actuum 6. *Considerate ergo, fratres, viros ex vobis boni testimonii septem plenos Spiritu sancto quos constituimus super hoc opus &c.*

Secundo : Hoc ipsum expresse dicit Justinus Apolog. 2. "Distributio, inquit, communicatio quæ fit eorum, in quibus gratia sunt actæ, cuique præsentibus absentibus autem per Diaconos mittitur." Idem dicit S. Clemens L. 8. Constitutionum cap. 28. his verbis : "Oblatione vero ab Episcopo aut Presbytero facta, ipse Diaconus dat populo, non tanquam Sacerdos, sed tanquam qui ministrat Presbyteris." His accedit auctoritas Alcuini L. de divinis officiis in capite *Jeiunii*, ubi hæc leguntur : "Si

"necessitas evenierit, & Presbyter non fuerit præsens, Diaconus suscipiat peccantem, ac det sanctam communionem."

Tertio : Concilium Nicænum 1. canone 18. juxta versionem Dionisii Exigui agnoscit Diaconos isto munere quondam sanctos fuisse, sed in posterum, prohibet ne alii præter Sacerdotes hoc faciant : "Pervenit, ajunt Patres Synodici, ad sanctum, magnumque Concilium quod in quibusdam locis, & civitatibus Presbyteris gratiam sacre communionis Diaconi porrigant, quod nec regula, nec consuetudo tradidit, ut ab iis qui postestatem non habent offerendi, illi qui offerunt, Christi corpus accipiant. Nec non & illud innotuit quod quidam Diaconi ante Episcopos, sacra oblata contingant. Hæc igitur omnia recensentur, & in sua Diaconi mensura permaneant."

Quarto : Diaconi propius accedunt ad ordinem Sacerdotalem : Igitur aliquid participare debent de ejus officio, ut scilicet dispensent sanguinem pretiosum, velut ex vi officii sui, quia non requiritur ad hoc, ut illum immediate tangant. Sic docet D. Thomas ibidem art. 3. ad 2. "Dicendum, inquit, quod Diaconis quæ si propinquæ ordini Sacerdotali, aliquid participat de ejus officio, ut scilicet dispensent sanguinem, non autem corpus nisi in necessitate, jubente Episcopo, vel Presbytero. Primo quidem quia sanguis Christi continetur in vase, unde non oportet quod tangatur a dispensante, sicut tangitur corpus Christi. II. Quia sanguis designat redemptionem a Christo in populum derivatam : unde & sanguini admiscetur aqua, quæ significat populum. Et quia Diaconi sunt inter Sacerdotes, & populum, magis convenit Diaconibus dispensatio sanguinis, quam dispensatio corporis."

Probat tertia pars, nimirum Laicos in necessitate posse dispensare Eucharistiam. Hoc patet ex his quæ supra diximus de cultu, & devotione erga sacram Eucharistiam, cum & licitum foret, sæviente persecutione, domi eam asservare, & pro devotione eandem sumere. Immo in peregrinatione eandem deferre, ut legitur de Sartyro sancti Ambrosii fratre. Sufficiat impræsentiarum auctoritatem sancti Basilii pro isto momento texere : Epist.

Epist. ad Cæsariam Patriciam sic loquitur de Laicis, qui vel ipso persecutionis tempore se ipsos communicabant. "Necesse", autem habere aliquem, si non addit Sacerdos, communionem propria manu sumere, minime esse grave & supervacaneum offendere, propterea quod longa consuetudine etiam per res ipsas probetur. Omnes enim qui sunt in desertis monachi, ubi non est Sacerdos, illic habentes communionem ex se ipsis eam sumunt. Alexandriae autem, & in Ægypto unusquisque ex Laicis, qui illic degunt, maxima ex parte habent communionem domi suæ. Nam cum Sacerdos semel conferret Hostiam, & dederit, eam accipiens, & communicans; tamquam a Sacerdote sumptam participare se, debet credere: Etenim in Ecclesia Sacerdos tradit particulam, & cum omni potestate, ac libertate eam tenet qui accepit, & sic sua manu ad os eam adducit."

Fit satis Objectionibus contra primam Conclusionem.

OBJECIES: Vel ipsi Diaconi corpus Christi consecrare possunt: Igitur non soli Sacerdotes: Probatum Antecedens. Canone 15. Concilii Arelatenensis habetur: "De Diaconibus quos cognovimus multis, in locis offerre, placuit minime fieri, debere." Item c. 2. Concilii Ancyran, Diaconi qui immolaverant idolis, jubentur cessare ab omni sacro Ministerio, maxime vero a pane, sive a calice offerendo: sed offerre Sacrificium est conferre Eucharistiam: Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad primam probationem distinguo minorem: Offerre Sacrificium nondum consecratum, & pronuntiando ipsa consecrationis verba, est conferre Eucharistiam, concedo: Offerre solum per modum oblationis, & præparationis materiz ad consecrationem, nego. Secundum ex officio cum Sacerdote facit Diaconus, nusquam vero primum: quia tamen offerre oblata consecranda summam arguit dignitatem, quandoque in vindictam peccatorum Concilia isto privarunt munere Diaconos peccatores, & est sensus utriusque Concilii laudati, maxime Ancyran: Textus tamen Arelatenensis intelligi potest de oblationibus fidelium a consecratione Eucharistie prorsus distinctis, quæ præ-

sente Sacerdote non poterant ab alio benedici, quod tamen quandoque facere audebant Diaconi, hinc ad reverentiam Presbyteratus Patres Arelatenes in posterum hæc fieri prohibent.

Replicat Lutherus: I. Petri II. habetur indiscriminatim de omnibus fidelibus, vos autem genus electum, regale Sacerdotium. Igitur vel ipsi Laici possunt sacrificium conficere.

Jam secimus satis isti objectioni, ubi de essentia Ordinis egimus: hinc respondeo breviter sic distinguendo: Et verba sancti Petri intelliguntur in sensu morali, quatenus quilibet fidelis cor contritum, & humiliatum ad placandum Deum offert in sacrificium, concedo. Et intelliguntur in sensu obvio, & literali, nego. Solutio est divi Thomæ in 4. Dist. 13. q. 1. art. 1. questione. 1. ad 1. "Omnis bonus homo dicitur esse Sacerdos mystice, quia scilicet Mysticum sacrificium Deo offert, se ipsum scilicet hostiam viventem Deo, ad Rom. 12." Succinit sanctus Chrysologus Serm. 108. ubi explicans illa Apostoli verba, ut exhibeatis corpora vestra hostiam vivam, ait: "Apostolus sic rogando omnes homines, ad Sacerdotale fastigium provexit. O! inauditum Christiani Pontificatus officium, quando homo tibi ipse est & Hostia, & Sacerdos, quando Hostia, & vivit... In odorem thymiamæ semper orationis accende; arripe gladium Spiritus, altare certum pone; & sic corpus tuum admove Dei securus ad victimam. Deus fidem, non mortem querit, votum, non sanguinem sitit; placatur voluntate, non necesse."

Oppones, contra secundam Conclusionem: Ad Diaconum spectat ex officio dispensare Christi sanguinem juxta illud sancti Laurentii ad Beatum Sixtum, *Exferre utrum idoneum Ministerium elegeris, cui commisi Domini sanguinis dispensationem*. Igitur & ad eundem ex officio pertinet dispensare panem consecratum.

Respondeo negando piratatem: Ratio discriminis est, quod sanguis dispensetur in calice quem manu tenet Diaconus absque eo quod immediate tangat sanguinem; hinc & eadem ratione ciborum sacras continens Hostias & tabernaculo extractum ipse porrigit Sacerdoti, ut iste fideles ad sacram mentem adstantes communicet: at vero corpus Christi im-

mediate tangi a Diacono necesse foret, si fideles tanto Sacramento ipse cibaret, ita D. Thomas in probationibus laudatis.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Ad solos Sacerdotes spectat conficere Eucharistiam, & eam ex iure auito dispensare: Istud possunt Diaconi ex commissione, & Laici in necessitate.

Primum patet, cum ista Christi verba, *Hoc facite in meam commemorationem*, ad solos Sacerdotes dirigantur: sic de fide definitum est in Concilio Tridentino sess. 23. sic praxis, & omnis traditio Ecclesie: Ratio divi Thomae est, quia conficiens Eucharistiam agit in persona Christi, quod quidem fieri non potest sine potestate, & charactere, quae dubio-procul in solis Presbyteris reperiuntur.

Secundum: Non minus claret, propter rationem divi Thomae mox laudatam.

Tertio: Legitur Actuum 8. ubi fit mentio de Diaconis, qui sacris mensis inserviebant. Sanctus Iustinus Apologia II. scribit pro more fuisse tunc positum, ut Diaconi deferrent Eucharistiam ad amentes.

Habemus ex Historia Ecclesiastica Laicos tempore persecutionum sacram Eucharistiam domi asservasse, ut se ipsos communicarent, & sic cibo grandium nutriti, ac roborati, in praelium cum fidei Hostibus descenderent.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Tametsi quaedam Concilia prohibeant Diaconis ab oblatione abstinere, non inde sequitur quandoque sacram Eucharistiam conficere: vel enim loquuntur de oblationibus fidelium, quas praesentibus Sacerdotibus contra reverentiam debitam absque licentia benedicebant, vel si de oblatione sacrificii sermonem infutiant, non de consecratoria loquuntur, sed de ea quae illam praecedit, quomunere in poenam peccatorum non semel privati sunt Diaconi, ut legitur in Concilio 1. Niceno canone 18.

Secundo: In vanum laborant Protestantes, dum ista Petri verba, in gratiam omnium fidelium dicta, vos autem

regale Sacerdotium, laudant, cum eo loci non sit sermo nisi de Sacrificio mystico, quale est cor contritum, & humilatum, vel in ipsis Scripturis Psal. 50. *Sacrificium laudis* nuncupatum.

Tertio: Tametsi Diaconi, possint ex officio ministrare Christi sanguinem, non idem dicendum de corpore Christi sub speciebus panis contento, quia, inquit divus Thomas, hic q. 82. art. 3. ad primum munus obeundum non est necessarius contactus sanguinis immediatus; secus vero ad secundum.

ARTICULUS DECIMUS.

De Subjecto Eucharistiae.

QUAERES, I. Utrum Eucharistia sit dispensanda Energumenis?

Respondeo primo, prioribus Ecclesiae temporibus ab Ecclesia, & Occidentali & Orientali, eis fuisse abnegatam, ita colligitur ex canone 78. Apostolorum ubi haec habentur: "Si quis demonem habet, nec fiat Clericus, sed neque cum Fidelibus precetur." Idem expresse habetur L. 8. Constitut. Apost. c. 7. Succinit Chrysostomus Homil. 3. de incomprehensibili natura Dei. Cum eos, inquit, Energumenos, una cum fratribus orare non liceat &c. haec de Ecclesia Graeca. Concilium vero Illiberitanum Ecclesiae Latinae canone 29. non abstinere pronuntiat; & sic habetur: "Energumenum, qui ab erratico spiritu exagitatur, cuius nomen neque ad altare cum oblatione recitandum, neque permittendum ut sua manu in Ecclesia ministret." Eam tamen illud Concilium opponit clausulam canone 37. ut in articulo mortis, ista donentur consolatione: ait enim: "Eos qui a spiritibus immundis vexantur, si in fine mortis fuerint constituti, baptizari placet: si vero Fideles fuerint, dandam eis esse communionem."

Respondeo II. Quinto saeculo ab ista praxi abstulit Ecclesia: nam in lucidis intervallis dandi communionem Energumenis licentiam fecit: sic habetur canone 14. Synodi 1. Arausicae: "Energumeni jam baptizati, inquit Patres, si de purgatione sua curent, & se sollicitudini Clericorum tradant, monitumque ob-

„obtemperant, omnimodo communicent,
„Sacramenti ipsius virtute, vel munien-
„di ab incurfu dæmonum quo infestan-
„tar, vel purgandi, quorum jam osten-
„ditur vita purgator.

Celeberrimum est testimonium Cassiani, qui collatione 7. c. 29. & 30. scribit jam suo tempore, quinto scilicet sæculo inolevisse consuetudinem, vel apud Orientales, Energumenos adversus dæmonis impetus sacra communione munire; ibi enim sic loquitur Serenus Abbas de Energumenis: „Communione vero eis sacrosanctam a senioribus nostris, numquam meminimus interdiciam, ... quæ ab homine percepta, eum qui in membris ejus insidet spiritum, seu in ipsis latitare conatur, velut exurens fugat incendium: hoc namque modo curatum, & Abbatem Andronicum nuper aspeximus, aliosque quam plures, magis namque ac magis inimicis insultabit obfesso, cum eum a cœlesti disciplina viderit segregatum, tantoque diutius, ac frequentius attentabit, quando eum ab spiritali remedio, longius fenferit applicatum.

Sanctus Thomas isti patrocinatur sententiæ hic q. 80. art. 9. ubi respondet ad 2. argumentum ex Dionysio L. de Ecclesiast. Hierarch. ubi videtur innuere cap. 3. Energumenos a sacra mensa esse arcendos: „Dicendum, inquit, quod Dionysius loquitur ibi de Energumenis nondum baptizatis, in quibus scilicet nondum est vis dæmonis extincta, quæ viget in eis per originale peccatum, sed de baptizatis qui corporaliter ab immundis spiritibus vexantur, est eadem ratio & de aliis amentibus, unde Cassianus dicit, eis qui ab immundis vexantur spiritibus, communionem sacrosanctam a senioribus numquam meminimus interdiciam. „Ex quibus verbis patet solis Energumenis nondum baptizatis denegandam esse communionem.

Quæres II. Num Eucharistia ultimo supplicio damnatis sit concedenda?

Respondeo I. Non esse concedendam si non sint pœnitentes. Ratio est, quia sancta non sunt canibus projicienda, maxime vero cum impœnitens iudicium sibi manducet non diabolicus corpus Domini. Sic colligitur ex S. Cypriano Epist. ad Antonianum: „Idcirco, inquit, frater, christissime pœnitentiam non agentes,

Boucat Theol. Tom. VII.

nec dolorem delictorum suorum toto corde, & manifeste lamentatione suæ professionis testantes, prohibendos omnino censuimus a ipse communicationis, & pacis, si in infirmitate, atque in periculo cœperint deprecari; quia rogare illos non de delicti pœnitentia, sed mortis urgentis admonitio compellit, nec dignus est in morte accipere solatium qui se non cogitavit esse moriturum.

Respondeo II. Eucharistiam vel ipsis reis in brevi ultimum diem clausuris, rametis appareant pœnitentes, & sint absolute sacramentali muniti, Eucharistiam tum in Galliis, tum in Hispaniis denegari.

Pro Galliis habetur statutum 11. Corcili Rhemensis sub Sonnatio Episcopo habiti, his verbis, „Cur ad mortem condemnatis, renuitur Eucharistia: cum iis maxime conducatur ad spem, & securamen certi deicessus, & pœnitentiæ agonis. Nunc autem etiam denegatur, si lente Ecclesia, & veluti consentiente, non obstantibus iis canonibus, qui vel numquam recepti, vel saltem per usum contrarium sunt abrogati.

Idem probat historia quam Claudius Espenceus L. 2. de Eucharistice adoratione ex libro 10. Gaguini scribit: „Sic Eucharistia hominibus supplicio extremo additis dandæ, permittendæve mos adeo non obtinuit in Gallia nostra, ut superiore proximo sæculo, Rege nobis Ludovico XI. Ludovicus Luxemburgus Comes Scabuli, Majestatis reus, capite damnatus, confessione christiana more expleta, viaticum Christi corporis ministrari oraverit: nec exoraverit, aut obtinuerit. Res tamen divina, sive Missa coram illo facta, & panis benedictus oblatum quem religiosè manducavit. Decollati in Gravia corpus per Patres Franciscanos elatum, & in eorum medio choro humatum an. 1475.

De more vero Hispaniarum ita scribit Dominicus Soto in 4. Sent. dist. 12. q. 1. art. 1. „De illa autem, inquit, Hispanorum consuetudine, qui condemnatis Eucharistiam non ministrant, aliæ Nationes obmurmurant præcipue cum secundum canonum sanctiones, ut habetur 13. q. 3. cap. *Quæstus*, eadem illis communio sit danda extare vero hanc consuetudinem per igno-

Y 3

„ran-

„ rantiā dicere non possumus, nam satis
 „ Curia Hispana canones novit. Sed dice-
 „ re debent non usque adeo hujusmodi
 „ canones obligare, quin possint per con-
 „ trariam consuetudinem abrogari. „ Ra-
 „ tio hujusce consuetudinis non una est :
 „ Prima ultimo supplicio afficiendi, ut
 „ plurimum magis dolent de peccatis pa-
 „ tratis propter metum mortis imminētis
 „ quam ex amore vel initiali & imperfec-
 „ to, vel perfecto, & charitatis pleno
 „ erga Deum. Altera, non semel expe-
 „ rientia comprobatum est, reos spe fuc-
 „ ta veniæ obtinendæ hallucinatos sua gra-
 „ viora in confessione dissimulasse peccata.
 „ Tertia demum, dato quod sint vere pœ-
 „ nitentes, tanto mortis imminētis terro-
 „ re ita perterriti sunt, ut non sint suffi-
 „ cienter sui compotes ad sacram Eucha-
 „ ristiam digne suscipiendam.

Quæres III. Utrum Eucharistiam mor-
 tuis administrare licitum sit?

Respondet, Ecclesiam hoc nusquam pro-
 basse, tamen quædam historiæ etiam
 priorum contrarium asserant, ut colligi-
 tur ex libro 2. Dialogorum Gregorii
 Magni cap. 24. cum non semel factum sit
 sanctis quædam facta dubiæ fidei enar-
 rasse. Ufus enim ille absolute damnatur
 in Concilio 3. Carth. can. 6. his verbis :
 „ Placuit ut corporibus defunctorum Eu-
 „ charistia non detur. „ Rursus Synodus
 quini-sexta canone 83. ait : “ Nemo mor-
 „ tuorum corporibus Eucharistiam com-
 „ munit, scriptum est enim, Accipi-
 „ te, & comedite; mortuorum corpo-
 „ ra non possunt accipere, nec comedere.
 „ re. „ Ratio a priori hujus denegatio-
 „ nis ea est, quod suscipiens corpus Do-
 „ mini debet, teste Apostolo 1. Cor. 11.
 „ seipsum antea probare ut discernat hanc
 „ mirabilem a ceteris cibis communibus e-
 „ scam, quod mortuus facere non valet.

ARTICULUS UNDECIMUS.

De Eucharistia ut Sacrificium est.

PROBATUM est in secundâ parte dari
 Sacrificium incruentum nomine Missæ
 celebratum; nunc ordo rerum postulat,
 ut quatuor ad tantæ materiæ comple-
 mentum discutiamus. Primo quidem
 in qua actione consistat essentia illius Sa-
 crificii? II. Num sit valoris infiniti? III.

Quibus applicari queat? IV. Quinam sint
 ejus effectus? Jam, sit.

SECTIO PRIMA.

*Num essentia Sacrificii Missæ sita sit in
 Consecratione?*

CONCLUSIO.

*Essentia Sacrificii incruentii reposita est in Con-
 secratione connotante Communionem.*

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Scriptura sacra.

QUÆ pendent ex mera Dei voluntate,
 repetenda sunt ex voluntate Legislatoris:
 sed hujusmodi est sacrificium Missæ;
 Christus vero auctor istud peregit in sola
 consecratione: legitur enim in san-
 ctis Matthæo, Marco, & Luca, quod
 acceperit panem, benedixit, fregerit,
 dederitque Discipulis, similiter & conse-
 cratum calicem eisdem bibendum porre-
 xerit, dicendo, ut expresse habetur Lu-
 cæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem.*
 Igitur Apostoli, & eorum in Sacer-
 dotio successores verum efficiunt per con-
 secrationem sacrificium, cum non legatur
 Christum aliud quidquam fecisse præter
 utriusque materiæ consecrationem. Ne-
 que vero defunt sancti Doctores qui pro-
 pugnent Christum summum Sacerdotem,
 consociando Eucharistiam, semetipsum non
 communicasse: Ergo &c.

*Istius sententiæ tenax est Gregorius Nyss-
 senus oratione 1. in Christi Resurrectio-
 nem, ubi videtur innuere sacrificium
 fuisse completum, vel etiam prius quam
 Discipulos Christus communicaret: “ Qui
 „ potestate sua, inquit, cuncta disponit
 „ ... cum corpus suum Discipulis eden-
 „ dum, & sanguinem bibendum præbuit,
 „ tunc aperte declaravit Agni sacrificium
 „ jam esse peractum. „*

Secundo, ex sanctis Doctoribus.

EAMDEM sententiam propugnant sancti
 Patres & Doctores, in primis Irenæus
 L. 4. adversus hæreses c. 32. Cyprianus
 sermone de cæna Dom. & Epist. 63. ad
 Cæciliū: Ambrosius in Psal. 38. pag.
 1345. ubi de Christo loquens, ait: “ Vi-
 „ dimus Principem Sacerdotum ad nos

„ ve-

venientem : Vidimus & audivimus offerentem pro nobis sanguinem suum : sequamur , ut possumus , Sacerdotes , ut offeramus pro populo sacrificium : Etsi infirmi merito , tamen honorabiles sacrificio : quia etsi nunc Christus non videtur offerre , tamen ipse offertur in terris quando Christi corpus offertur . Immo ipse offerre manifestatur in nobis , cuius sermo sanctificat sacrificium quod offertur . Igitur verba Christi Evangelica sanctificant seu consecrant , & consecrando conficiunt sacrificium quod offertur , sicque essentia sacrificii in consecratione sita est .

Suffragatur D. Thomas hic q. 82. art. 4. ad 1. hic verbis : " Dicendum , quod consecratio Christatis : vel cuiuscumque alterius materię , non est sacrificium , sicut consecratio Eucharistię , & ideo non est similis ratio . " Rursus ibidem ad 2. sic loquitur : " Dicendum , quod sacramentum Baptismi perficitur in ipso usu materię : Et ideo nullus potest baptizare seipsum quia in hoc sacramento non potest esse idem agens , & patiens : unde nec in hoc Sacramento Sacerdos consecrat seipsum , sed panem , & vinum , in qua consecratione perficitur Sacramentum : usus autem Sacramenti est consequenter se habens ad hoc Sacramentum , & ideo non est similis : Audis S. Thomam vocare consecrationem Sacrificium , immo asserere rationem Sacrificii in ea actione perfici : & compleri : Igitur essentia Sacrificii in consecratione sita est .

Tertio , rationibus Theologicis .

PRIMA sic exponitur : Ad rationem sacrificii duo potissimum requiruntur , videlicet ut situr victima , & destruat : Atque hæc duo in consecratione reperiuntur : Ergo &c. Probatur minor . Primo quidem sicutur victima , cum panis & vinum in corpus , & Christi sanguinem convertantur : tum vero mystice destruitur , eo ipso quo panis separatim consecratur a vino , namque vi verborum ponitur solum corpus sub specie panis , similiter & sanguis sub specie vini , & sanguis nonnisi per concomitantiam reperitur sub specie panis , & vicissim corpus sub specie vini : Ergo &c.

Alterā : Sacrificium Missæ , utpote cruen-

ti commemorativum , nihil aliud exigit præter mysticam victimæ destructionem : Sed sit apprimè per consecrationem panis separatim a vino , ita ut si Apostoli Missam celebrassent in triduo mortis Domini , solum corpus hypostatice Verbo unitum fuisset sub specie panis , similiter , & sanguis cum divinitate sub specie vini : Igitur destructio moralis , & mystica per consecrationem utriusque materię separatim factam optime repræsentat sacrificium cruentum , & quidem realiter , cum eandem præcontineat victimam , & quidem sufficienter destructam , nempe moraliter , cum non alia requiratur ad sacrificium repræsentativum .

Tertia : Quinque sunt partes in Missa principales , videlicet oblatio ante consecrationem , altera , consecratione facta , ipsa consecratio , hostiæ fractio , ac demum Sacerdotis communicatio : Atque essentia sacrificii non consistit nisi in sola consecratione , & probatur . Primo , non in oblatione quæ præcedit consecrationem , cum nihil sit nisi præparatio ad sacrificium juxta illa Liturgiæ verba : *Benedic hoc sacrificium tuo sancto nomini præparatum* . Tum quia , & Patres , & Tridentinum propugnant sacrificium Missæ eandem præcontinere victimam , cum ea quæ in ara crucis oblata est ; porro nondum facta consecratione , est merus panis . Secundo , nec in oblatione consecrationem sublequente ; quandoquidem in eo nulla sit victimæ immutatio . Tertio , non utique in fractione , namque illa fractio ritum solummodo spectat , itaut si hostia dum ad labia calicis frangenda apponitur , casu ex inadvertentia in pretorium sanguinem decideret , nihilominus sacrificium foret completum , ita colligitur ex D. Thoma hic q. 83. art. 6. ad 6. his verbis : " Dicendum , quod fractio hostiæ consecrata , & quod una sola pars mittatur in calicem , respicit corpus mysticum , sicut admixtio aquæ significat populum , & ideo horum præmissio non facit imperfectionem sacrificii , ut & propter hoc sit necesse , aliquod reiterare circa celebrationem huius Sacramenti : " .

Quarta demum : Non potest etiam dici communionem Sacerdotis esse de essentia , cum non sit de fide Christum seipsum communicasse . Et vero antequam ad communionem jam victima super altare posita est sicut & mystice immu-

tata per consecrationem utriusque materiae separatim factam : A fortiori communio populi non est de essentia , ut contendunt Lutherani , cum verum & perfectum sit sacrificium , etiamsi nullus præter Sacerdotem adsit in Ecclesia ; superest igitur ut tota essentia sacrificii reponatur in consecratione .

Quidem ex nostris Thomistis continent consecrationem connotare Sacerdotis communionem , eo quod Eucharistia instituta sit per modum cibi & alimentum , quod exigit comestionem ; cui lubentius assentiendum est , quia perfectissima victimæ destructio , exigit communionem , qua facta , species consummantur in stomacho , & tunc corpus , & sanguis Christi desinunt esse sub eis .

FIT SATIS OBJECTIONIBUS .

Objectiones : Essentia Sacrificii consistit in destructione victimæ : Sed victima non destruitur per consecrationem , verum potius producit , & sistitur : Ergo &c .

Respondeo distinguendo minorem : Victima sistitur per consecrationem , simul & destruitur , concedo : & non destruitur , subdistinguo ; realiter & physice , concedo : mystice , nego . Eatenus enim mystice destruitur , quatenus panis & vinum separatim consecrantur .

Inflabit : Atqui requiritur realis destructio : Ergo &c . Probatur subsumptum . Sacrificium est reale , realiter ac physice fit : Igitur necessaria est realis destructio victimæ .

Respondeo negando subsumptum . Ad probationem distingo : Sacrificium est reale , quatenus realiter producit victimam , & realiter etiam quantum ad modum corpus Christi vi verborum solummodo ponitur sub specie panis , sanguis vero sub specie vini , concedo ; itaut destruat cruenta victima , nego . Dictum est ad sacrificium commemorativum personalem non requiri victimæ destructionem : Est tamen quantum ad actionem , & modum realis in eo sensu , ajunt Patres , quo verba veluti gladius separatim ponunt corpus Christi sub una specie , sanguinem vero sub altera , itaut unum non sit cum alio nisi per concomitantiam .

Respondet : Nisi adsit destructio subjectiva

victimæ , nulla erit immutatio , & ne quidem moralis . Ergo &c . Probatur antecedens . Actio consecratoria est solum , & in omni sensu victimæ productiva , Ergo &c . Probatur antecedens . Est solummodo juxta Concilium Lateranense , & Tridentinum transubstantiativa : Igitur , omnimode , & ratione sua victimæ productiva .

Respondeo negando antecedens primi & secundi argumenti : Ad ulteriorem probationem distingo : Actio consecrationis est solum transubstantiativa simul , & virtualiter destructiva , concedo : secus , nego . Eadem actio est virtualiter duplex , productiva quidem victimæ , in quantum convertit panem in corpus , & vinum in sanguinem Christi : Destructiva vero quatenus consecratio utriusque materiae fit separatim , & quidem per diversas formas realiter a se invicem distinctas .

Replicabis : Eadem forma respectu unius materiae deberet esse simul productiva , & destructiva v.g. corporis Christi : Sed hoc fieri non potest , sin minus eadem actio seipsam antecederet , & ad seipsam sequeretur : antecederet quidem ut productiva victimæ , subsequeretur vero ut ejusdem destructiva , absurdum videtur consequens ; Ergo & antecedens .

Respondeo negando minorem : Ad probationem dico , consecrationem unius materiae esse virtualiter duplicem , & sub diverso respectu seipsam antecedere ut productiva victimæ est , & ad seipsam consequi , ut destructiva concipitur : Sic , tametsi gradus metaphysici sint una , & eadem entitas , virtualiter tamen multiplex censetur ; hic anima ut est principium vegetandi , & sentiendi seipsam veluti antecedit , ut est principium ratiocinandi , quatenus prius est vegetari & sentire , quam ratiocinari ; eodem sed eminentiori modo eadem actio divina ut est Verbi generativa in instanti a quo atque originis seipsam antecedit ut spirativa est , in quantum prius Verbum generatum concipitur , quam Spiritus sanctus intelligatur spiratus .

Respondeo II. ad object. actionem consecratiivam non dici productivam simul , & destructivam respectu unius materiae , sed diversæ , quatenus multiplicata consecratione , vi verborum ponitur solum corpus sub specie panis , & sanguis per aliam consecrationem sub specie vini ; sicque duplex realiter actio seu

consecratio apparet; & est, adeoque & separatio.

Inhabis: Die Parasceves celebratur sacrificium. Sed in eo nulla sit consecratio: Ergo &c. Probatur major. Ista cæremonia non aliam spectat religionis speciem nisi Sacrificii. Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Celebratur sacrificium late sumptum, concedo: stricte sumptum, nego. Et concessa minore, nego consequentiam. Certum est istam cæremoniæ reduci quidem ad speciem sacrificii, sed non est sacrificium stricte sumptum, cum non destruat victimam, quippe quod fiat ex præsanctificatione. Solutio est Hugonis Victorini secundo codice Miscellanæorum Lib. 3. his verbis: "Hodie non sacrificamus, dum hostia de manibus tollitur: non facrificant amici, dum trucidant inimici."

Repones: Fieri potest ut, instante Sacerdotis communione, puer miraculosus sub specie pueri appareat, quod non semel contigit ad Fidelium consolationem: Sed in hypothefi quod puer semper appareat, Sacerdos non debet communicare: Igitur saltem essentia sacrificii tunc non completur, cum consecratio connotet Sacerdotis communionem.

Respondeo I. juxta multorum Theologorum placita qui tenent essentiam sacrificii in sola consecratione positam esse, sacrificium esse completum in hypothefi permanentiæ miraculi, & independentem a communione.

Dices: Ecclesia jubet Sacerdotem etiam non jejunum, si alius deest sumere corpus & sanguinem Christi, & absolvere Missam, in casu quo Sacerdos apoplexia correptus ante communionem expiraret. Igitur communio est de essentia.

Respondeo distinguendo antecedens: Hoc præcipit Ecclesia, eo quod existimet Sacerdotis communionem ad integritatem sacrificii pertinere, concedo: ad essentiam, nego: Sicut ergo natura partes integrantes toto nisu adhibet corpori, non sit monstruosam, sic & Ecclesia a fortiori curat ut nihil de integritate desit sacrificio, cum sit totius cultus divini finis & consummatio.

S. Thomas hic q. 82. art. 4. ad 3. propugnat in hypothefi miraculi prædicti Sacerdotem non teneri aliam hostiam consecrare & sumere, eo quod lex miracu-

losa, quæ est supra omne præceptum Ecclesiasticum, de hoc dispenset: hoc tamen ad melius fieri potest: "Dicendum, inquit, quod si miraculose corpus Christi sit in altari, sub specie carnis appareat, quod sanguis sub specie sanguinis, non est sumendum. Dicit enim Hieronym. super Leviticum, de hac quidem hostia, quæ in Christi commemoratione mirabiliter fit, edere licet: de illa vero quam Christus in ara crucis obtulit, secundum se nulli edere licet. Nec propter hoc Sacerdos transgressor efficitur, quia ea quæ miraculose fiunt, legibus non subduntur. Commendandum tamen esset Sacerdoti, quod iterato corpus, & sanguinem Domini consecraret, & sumeret."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Essentia Sacrificii Missæ consistit in Consecratione.

PRIMO: Ex D. Thoma hic q. 82. art. 4. ad 3. consecratio Eucharistiæ est sacrificium, cum nihil aliud requiratur ad sacrificium commemorativum; in eo enim a sacrificio cruento discrepat, quod non nisi mystice immoletur victima.

Secundo: Per consecrationem sistitur in altari victima, & simul eatenus mystice destruitur, quatenus consecratio panis, & consecratio vini separatim consuevit.

Tertio: Non consistit in oblatione præcedente consecrationem, cum sit solum præparatio ad sacrificium: Sed neque in aliis actionibus consecrationem subsequen-
tibus, siquidem jam perfectum est sacrificium: Igitur in sola consecratione sita est essentia sacrificii Missæ.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM.

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Quamvis sistatur per consecrationem victima, destruitur tamen, in eo quod consecratio panis, & consecratio vini separatim fiunt.

Secundo: Destitutio mystica sufficit ad sacrificium commemorativum: Immo ea quæ reperitur in Missa non nihil etiam physica dici potest; quatenus scilicet importat realem immutationem panis & vini, quæ sit per duplicem realem consecrationem, qua separatim ponitur corpus

pus Christi vi verborum sub specie panis, sanguis vero sub specie vini.

Tertio : Sacrificiū celebratur quidem die Parasceves, sed tantum lato modo cum fiat ex præsanctificatis.

SECTIO SECUNDA.

Utrum valor Sacrificii sit infinitus?

SACRIFICIUM duplici modo a Theologis spectatur, videlicet secundum se, deinde vero secundum applicationem. Hinc quæstio ex parte utriusque capitis movetur, pro quorum resolutione sit

CONCLUSIO PRIMA.

Sacrificiū ex parte sui est infiniti valoris.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA sic exponitur. Valor sacrificii petitur ex parte rei oblatae: Atqui res oblata est infiniti valoris: Et probatur. Est ipse Christus oblatus pro nobis, tum in remissionem peccatorum, tum ad gratias a Deo obtinendas: Sed id omne quod est Christus, & sit a Christo est infiniti valoris propter unionem hypostaticam Verbi divini cum humanitate, juxta illud Gen. 2. *Respexit Deus ad Abel, & ad munera eius*, & illud Summistarum axiomata: *Honor est in honorante*; hoc est, si res oblata sit infiniti valoris, erit quoque & Sacrificiū, quod non levius indicat Apostolus 1. Cor. 6. *Empti enim estis pretio magno, glorificate, & portate Deum in corpore vestro*. Ergo &c.

Altera est: Illud est infinitum in valore, cuius pretium non potest exhauriri: Atqui pretium sacrificii Missæ exhauriri non potest; & probatur. I. Quia eadem est victima; idemque pretium in ara crucis exhibitum pro redemptione nostra, de cuius pretii consummatione, ait Clemens V. in Concilio generali Viennensi, non est timendum: Ergo &c. II. Redemptione se extendit ad omnes homines præteritos, ad omnes præsentēs, & se extendit ad omnes futuros, tamen si Mundus in æternum perseveraret. III. Deus vult omnes & singulos homines salvos fieri; hinc & Christus omnes, & singulos redemit, tamen si singuli sua culpa, redemptionis fructum efficaciter non participent. Ergo &c.

Tertia: Pretium Sacrificii, nedum ex parte rei oblatae, sed etiam ex parte offerentis desumitur: Sed si sacrificiū relative ad offerentem spectetur, manet infiniti valoris; & probatur: Christus ipse est offerens, sic enim habetur Joannis 1. *Hic est qui baptizat, Sacerdotes vero ejus tantum sunt Ministri*, & causæ instrumentales, quibus non assimilatur effectus; Christus autem est Deus, actiones vero sunt suppositorum; cum igitur persona sit infinite digna, sequitur Sacrificiū ex parte offerentis esse infiniti valoris, quod quidem declaratur in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. Capite *firmiter*, Tum & in Tridentino Sess. 22. c. 1. his verbis: "Idem nunc offerens Sacerdos Ministerio, qui se ipsum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa." Sed maxime hoc patet ex illi Hebræorum cap. 5. *exauditus est pro sua reverentia*: Ergo &c.

Quarta: Illud Sacrificiū est infiniti valoris quod ita omnia præcontinet veteris legis Sacrificia, ut per illud abundet gratia, ubi abundavit delictum, ut habetur Rom. 5. Atqui Sacrificiū altaris omnia præcontinet veteris legis Sacrificia; est enim simul Eucharisticum, Latreuticum, Propitiatorium, & Impetratorium: Eucharisticum quidem, quatenus in gratiarum actionem pro beneficiis a Deo acceptis offertur; Latreuticum cum ad recognoscendum supremum Dei Dominium præsentetur; Propitiatorium, cum etiam pro poenis debitis peccato, abstergendis exhibeatur; ac demum Impetratorium; quid enim Deus posset denegare? Cum ipse dilectus ejus filius pro nobis immoletur, ut tanto pretio, quidquid gratiarum nobis utile est, habeamus: & hoc in perpetuum, quod quidem ejus sacrificii arguit infinitum valorem: Ergo &c.

Quinta: Quod est Sacrificiū ita propitiatorium, ut pro omnibus ultra finem offeratur, est infiniti valoris: Atqui hujusmodi est sacrificiū Missæ; & probatur.

I. *Ex Apostolo*, Heb. 10. dicente de Christo, *Una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos*. Hæc de Sacrificio crucis annuntiantur: Sed ut dictum est, victima quæ quondam in ara crucis oblata est, eadem est cum ea quæ in altari præsentatur: Ergo &c. Hæc ratio est Conc. Trident. Sess. 22. cap. 2. ubi

Patres se exprimunt his verbis: " Quoniam in divino hoc Sacrificio, quod in Missa peragitur, idem ille Christus continetur, & incruente immolatur, qui in ara crucis semel se ipsum cruciente obtulit, declarat sancta Synodus, Sacrificium istud vere propitiatorium esse. . . Hujus quippe oblatione placatur Dominus, gratiam & donum penitentiae concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit; una enim eademque est Hostia, idem nunc offerens. "

Rursus canone III. *Si quis dixerit Missæ Sacrificium, tantum esse laudis, & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem Sacrificii in cruce peracti, non autem propitiatorium; anathema sit.*

II. Sic habetur ex Liturgia D. Jacobi minoris, ubi hæc habentur: " Offerimus tibi incruentum Sacrificium pro peccatis nostris, & ignorantibus, Similia leguntur in ceteris Liturgiis tum Orientalibus, tum Occidentalibus, de quibus supra.

III. Concinnant Patres, in primis Cyprianus Sermone de cæna Domini, ubi vocat sacrificium Missæ: " Holocaustum ad purgandas iniquitates. " Tum Chrysostomus Homil. 3. de incomparabili natura Dei, verus finem: " Pro his, inquit, Domine rogamus, quos tu adeo dilexisti, ut pro eorum salute mortem obires, animam in cruce efflares: pro his supplicamus, pro quibus ipse tuum largitus es sanguinem: pro his oramus, pro quibus corpus hoc immolasti: " Quæ quidem ultima verba de sacrificio Missæ dicit. Demum in omnibus Liturgiis jamjam laudatis, habentur in memento pro vivis, & defunctis, variae preces admirabiles, & pro remissione peccatorum, & pro gratiarum actione. Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Sacrificium Missæ ex parte applicationis est finiti tantum valoris.

PROBATUR hoc ratiocinio: Eodem modo ratiocinandum est de causalitate Sacrificii, ac de efficacia causæ universalis: sed in ordine naturali tametsi Deus sit causa universalis, suum tamen attempterat influxum, operationi causæ secundæ: Igitur, & in ordine supernaturali, maxi-

me cum causa secunda non sit capax influxus simpliciter infiniti ad agendum recipiendi.

Confirmatur: Ecclesia diversis modis applicat merita Christi pro remissione penarum per indulgentias: hinc quandoque intendit totam penam temporalem remittere per indulgentiam plenariam, quandoque solum partem, videlicet per indulgentiam unius, aut alterius anni; vel etiam quadraginta dierum: Igitur tametsi Sacrificium sit in se valoris infiniti, recte tamen dicitur applicari finito modo, pro remissione peccatorum, nusquam vero pro tota pena, nisi aliter Ecclesia determinet, ut in indulgentiis.

Confirmatur iterum: Quamvis Sacrificium operetur ex opere operato remissionem peccatorum venialium, & penarum temporalis; applicatio tamen pro quantitate tum intensiva, tum extensiva fit per Ecclesiam, immo etiam juxta devotionem offerentium: sic propugnat sanctus Thomas hic q. 79. art. 5. his verbis, de Eucharistia: " In quantum vero est Sacrificium, habet vim satisfactivam, sed in satisfactione magis attenditur affectus offerentis, quam quantitas oblationis. " Unde & Dominus dicit Lucæ 21. de vidua, quæ obtulit duo æra, quod plus omnibus misit: quamvis ergo hæc oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro omni pena, tamen fit satisfactoria illis pro quibus offertur, vel etiam offerentibus, secundum quantitatem suæ devotionis, & non pro tota pena. "

Quæres, Utrum sacrificium Missæ oblatum pro pluribus, æque prodest cuilibet ac si pro uno tantum offerretur?

Respondeo affirmative cum Cajetano; & Patre Goneto hic disp. 11. art. 5. Ratio non una est. Prima eaque a Priori: Valor sacrificii est infinitus; igitur ex parte sui æque prodest uni ac alteri; nec major exurgit fructus nisi ex opere operantis, & majori devotione offerentium. II. Sacerdos generaliter offert Missam pro omnibus circumstantibus; hinc si magis prodesset pro uno quam pro multis, curandum foret, ut uno solum præsentante celebraretur Missa: Dixi tamen magis prodesse fideli offerenti propter ejus devotionem ratione stipendii elemosynarii fundata, & hoc ex parte operantis.

Non abs re erit verba Cajetani hic texere.

xere. Tom. 3. Opusc. Traët. 3. q. 2. sic
discurrit: "Quoniam ex parte rei obla-
tæ est infinitas in hoc Sacrificio, &
per unicam devotionem non exhauri-
tur, nec minuitur, consequens est, ut
non solum pluribus, sed infinitis devo-
tionibus, unicum Sacrificium sufficien-
ter respondeat, cuilibet certam parien-
do satisfactionem. Nihil igitur adimi-
tur alicui facienti pro se offerre hoc sa-
crificium ex quantitate effectus hujus
sacrificii secundum se, & applicati ad
ipsum, ex hoc quod alter procuraret
eamdem pro se dici, scilicet Missam;
nec e converso, sed unicuique respon-
det tantumdem, quantum si pro se so-
lo diceretur: quia unicuique sufficien-
ter, & efficienter juxta quantitatem de-
votionis suæ prodest."

Rursus hic Comm. in q. 79. D. Thom.
art. 5. de eodem momento sic discurrit:
"Una Missa non perdit vim satisfactionis
suæ pro primo offerente, ex hoc quod
pro secundo, III. IV. V. &c. offertur:
sicut quantitas devotionis unius nihil
tollit de quantitate devotionis alterius.
Unde arguendi, infirmandique simul
sunt homines ignoranter petentes, vel
exigentes pro sua elemosyna totam si-
bi Missam dari, aut suo defuncto; ni-
hil enim minus ipse habebit si mille alii
petant eandem Missam pro se ipsis, &
aliis defunctis, quam si pro ipso cele-
brari dicatur: immo ex ejusmodi de-
votione sic petentis, damnum videtur
incurrere quod minus sibi proderit."
Ex quibus patet, applicationem valoris
sacrificii quoad quantitatem extensivam,
esse penes Ecclesiæ determinationem, in-
tensivam vero penes devotionem ipsius
Sacerdotis, & populi offerentis: Hinc
Missæ devoti Sacerdotis ex opere operati-
vis magis proficit, sed non ex opere ope-
rato, cum ejus efficacia in se inspecta,
ejusque valor applicandus, dependeat ab
Ecclesia.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJICIES, contra primam Conclusio-
nem: Sacrificium altaris non idem est
eam sacrificio Crucis: Igitur non est va-
loris infiniti.

Respondeo, distinguendo Antecedens:
Non est idem quantum ad modum offer-
endi, concedo: Quantum ad victimam,
& offerentem, nego: victima cruenta

oblata fuit in ara æneis; incruente veto
in altari quotidie immolatur: sed idem
Christus in utroque sacrificio est simul, &
Sacerdos & hostia.

Infiatis: Si sacrificium altaris foret va-
loris infiniti, sufficeret unam tantum Mis-
sam pro toto uno regno offerre, nec cu-
rare deberent particulares, plures vicis-
sim pro se ipsis Missas petere: Sed hoc
est contra Ecclesiæ praxim: Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Si Sa-
crificium foret infinitum tam ex parte
sui, quam ex parte applicationis, una
Missa pro omnibus sufficeret, concedo:
Si tantum tale sit ex parte sui, & quo-
ad sufficientiam, nego. Et sic distincta
minore, nego consequentiam. Sacrificium
Missæ est infiniti valoris ex se, & quo-
ad sufficientiam, finitum vero quoad ap-
plicationem; hinc quia multiplicatis sa-
crificiis, multiplicantur applicationes, ma-
gis prolunt duæ Missæ, quam una.

Replicabis: Saltem si Sacrificium sit in-
finiti valoris, plura stipendia possunt pro
unica Missa suscipi: Sed hoc est prohibi-
tum. Ergo &c.

Respondeo negando sequelam; sicut enim
applicatio fructus sacrificii ab Ecclesiæ de-
terminatur, sic & quantitas elemosynæ:
cum autem prohibuerit, accepto
pro una Missa pretio, partem retinere,
& partem alteri eam celebranti dare,
sicut & plura stipendia pro una, & ead-
em recipere, standum est ejus decreto.

SECTIO TERTIA.

Utrum Sacrificium possit offerri pro
omnibus?

CONCLUSIO PRIMA.

Sacrificium offertur pro omnibus viventibus.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Sacra Scriptura.

In veteri Testamento Sacrificia pro
omnibus offerebantur; legitur enim Lib.
1. Mach. cap. 12. Judæos orasse, & ob-
tulisse Deo sacrificia vel pro ipsius Regi-
bus Paganis, scilicet Persarum. In primis
vero Lib. 2. Esdræ cap. 6. Darius eo lo-
ci sic loquitur. Quod si necesse fueris, &
vitulos, & agnos, & hædas in holocaustum
Deo

Deo cæli, frumentum, sal, vinum, & oleum, secundum ritum Sacerdotum, qui sunt in Jerusalem, dentur eis per singulos dies, ne sit in aliquo querimonia. Et offerant oblationes Deo cæli, orantque pro vita Regis, & filiorum ejus, Quo motivo Judæi, vel pro ipsis Principibus infidelibus sacrificia litarent, intelligite, ut scilicet vel eorum pro beneficiis acceptis obtinerent conversionem, vel etiam, ut adjuvante Deo miterent, & erga eos favere cessarent: Igitur nostris utique temporibus Sacerdotes debent offerre sacrificium, nedum pro fidelibus, verum etiam & pro infidelibus, cum veritas debeat respondere figuræ: Sacrificia autem veteris legis annuntiabant infiniti valoris novæ legis oblationem. Ergo &c.

In novo testamento res claret; nam Apostolus 1. ad Timotheum 2. ait, Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus: pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate constituti sunt, ut tranquillam, & quietam vitam agamus in omni pietate, & castitate. Quod autem ista verba intelligantur de obsecrationibus quæ faciendæ sunt etiam pro paganis, reddit rationem Chrysostomus Hom. 6. in 1. ad Timoth. "Neque enim, inquit, tunc Reges Deum colebant, verum, multis postea temporibus in infidelitatem, te quam per feriem successionis acciperant, persisterunt."

Secundo, ex Traditione.

Ex primo Sæculo, Clemens Romanus L. 8. Constitutionum capite 12. pag. 91. in Missa orare præcipit pro Rege, & pro omnibus qui in sublimitate sunt, tum pro ceteris qui foris sunt, & errant; sic enim loquitur. "Adhuc obsecramus te etiam pro iis qui oderunt nos, & nos propter nomen tuum infestantur: pro iis qui sunt foris, & errant, ut convertas eos ad id quod bonum est: & eorum furorem mitigas."

Ex secundo, Justinus Apologia 2. hæc habet: "Nos autem secundum hujusmodi lavationem, credentem jam & nobis adscitum, ad fratres, qui dicuntur, eo adducimus, ubi illi congregati sunt ad communes preces, & supplicationes, cum pro se ipsis, tum pro illuminato, & aliis ubique gentium

omnibus, animo intento peragendas... Deinde ei qui fratribus præest, offertur panis, & poculum aquæ, & vini, quibus ille acceptis, laudem & gloriam rerum universalium Patri per nomen Filii, & Spiritus sancti offert, & Eucharistiam sive gratiarum actionem, pro eo quod nos donis suis hisce dignatus sit, prolixè exequitur. Audis ibi mentionem fieri de Eucharistia, quæ offertur pro omnibus gentibus."

Subscribit Dionysius Alexandrinus apud Eusebium L. 7. Hist. Eccl. c. 11. "Huic, Deo, continuas preces offerimus pro imperio illorum, scilicet Gallieni, & Valentini, ut stabile, & inconcussum permaneat. Observes velim, iteratam oblationem pro paganis, commemorari."

Ex tertio, se prædit Tertullianus, qui ad Scapulam c. 2. ait: "Sacrificamus pro salute Imperatoris, Pagani, sed Deo nostro, & ipsius, sed quomodo præcepit Deus, pura prece. Non enim eget Deus conditor universitatis, odoris aut sanguinis alicujus."

Ex quarto, Athanasius suum addit calculum, quippe qui in sua ad Constantium Ariarium Apologia scribat Imperatoris tametli hæretici nomen in Liturgia Alexandrina recitari.

Ex quinto, Augustinus Epist. 59. ad Paulinum: loquens ibi de orationibus, & postulationibus quæ in Missa fiunt, dicit: "Ne quisquam existimaret non esse ista faciendæ pro his a quibus persecutionem patiebatur Ecclesia, cum membra Christi esset omni essent hominum genere colligenda."

Ex sexto, Non dissentit sanctus Prosper L. 1. de vocatione Gentium c. 12. his verbis: "Supplicat ubique Ecclesia Deum, non solum pro Sanctis, & in Christo jam regeneratis, sed etiam pro omnibus infidelibus, & inimicis Crucis Christi, pro idolorum cultoribus, pro Judæis &c."

Tertio, ex Liturgiis.

HABEMUS Liturgias Orientales; sed in omnibus ferme funduntur preces pro Regibus etiam Paganis, aut Hæreticis, modo pro eorum conversione, modo ut a persequenda Ecclesia temperent. Ergo &c. Non injucundum erit quasdam Orientalis pro hoc momento Liturgiæ præces hic

hic texere. In Liturgia S. Petri, *Memento etiam, Domine, illorum & illarum qui regnum temporale obtinent fidelium.... mentes eorum, qui regnum super populum tuum ambiunt, ad te inclina, Domine, & ad bona propensos perfice illos &c.* Eo loci loquitur de Imperatoribus, paganis qui terras fidelium obtinebant.

In secunda S. Petri Liturgia, primo fit oratio pro Regibus fidelibus, his verbis. *Memento, Domine, Regum fidelium, & immitte cordibus eorum consilia pacifica circa populum tuum.* Tum respiciens ad Principes infideles & Tyrannos subdit: *Memento eorum qui regnare super nos volunt, fac, Domine, pacificam, & ab invidorum hostiumque manibus nos libera: ut referamus tibi.*

In Liturgia Patriarchæ Alexandrini legitur: *Deprecamur te, Domine, pro pace regnorum.... & pro præclaro totius mundi statu.... Corda & animos: Regum & Principum ad te converte, Domine: Quæ preces funduntur pro omnibus absque limite Principibus, adeoque & pro Paganis, ut relictis idolis, convertantur ad Deum verum.* In Liturgia S. Ignatii Martyris: *Dignare, Domine, meminisse Regum fidelium.... Et Principum omnium, qui potestate regia aliquam auctoritatem obtinent.*

Quarto, Rationibus Theologicis.

PRIMA sic procedit: Deus vult omnes, & singulos homines salvos fieri; hinc Christus singulis meruit gratias, quibus suam possint operari salutem: Sed inter media salutis, sacrificium Missæ est unum efficacissimum: Igitur pro omnibus, ne uno quidem excepto, offerendum est.

Alteræ: Sacrificium Crucis obtulit Christus pro omnibus hominibus, immo, & pro ipsis Judæis, & transixoribus: Sed per sacrificium Missæ applicantur merita Sacrificii cruenti: Ergo &c.

Tertia: Inter Paganos, & Infideles, inter Hæreticos, & Schismaticos, infiniti prope ad Christi fidem, & ad meliorem frugem redierunt: Sed tanti fructus repetendi sunt, tum ex meritis Sacrificii cruenti, tum & ex pretio inveniendi quotidie oblati pro peccatis in altari, ut merita passionis Domini omnibus applicentur. Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Sacrificium recte offertur pro piis defunctis.

Probatur omni Argumentorum genere.

Primo, ex Scriptura Sacra.

SCRIPTUM est Machab. 2. cap. 12. de Juda Machabæo: *Facta collatione, duo millia drachmas argenti misit Jerusalem, offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, bene, & religiose de resurrectione cogitans.* Nisi enim eos qui ceciderant resurrecturos speraret, superfluum videretur, & vanum orare pro mortuis. Et quia considerabat quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent depositam gratiam &c. Quæ verba Ecclesia nedum verbis, sed & praxi interpretatur de precibus pro mortuorum refrigerio fundendis; hinc in una defunctorum Missa pro Epistola habet laudata Judæ Machabæi verba: hujusce usus tot habemus monumenta, quot sunt Liturgiæ; in omnibus enim tum Orientalibus, tum Occidentalibus fit de defunctis memoria.

Secundo, ex Traditione.

QUOD Traditione firmatur, ut de fide tenendum est: Atqui ex traditione habemus Sacrificium pro defunctis offerri. Ergo &c. Probatur minor multis momentis.

Ex primo. Sæculo Clemens Romanus Lib. 8. can. 13. *Constitutionum* pag. 92. hunc pium assuit morem his verbis: *"Precemur quoque pro iis qui in fide"* requieverunt.

Ex secundo. Liturgiæ quæ tunc temporis circumferebantur, preces pro mortuorum refrigerio continent. Instar omnium sit istud Liturgiæ 1. S. Petri: *Memento, Domine, illorum qui in domo Sanctorum nos præceperunt, occubuerunt &c.* In Liturgia S. Marci: *Memento: per misericordiam tuam, Domine, omnium defunctorum fidelium, præcipue, Patrum, fratrum, Magistrorumque nostrum, & in Liturgia S. Joan. Chrylologi: Memento, Domine, omnium defunctorum, qui ex hoc altari, aut ex omni loco, vel parte, defuncti sunt....*

quic-

quiescere illos iube in habitaculis tuis caelestibus.

Ex tertio, Tertullianus L. de corona militis c. 3. "Oblationes, ait, pro defunctis, amica die facimus." Tum L. De exhortatione castitatis c. 11. sermonem inlittues de viro orante pro sua uxore defuncta, sic loquitur: "Pro cuius spiritu postulas, pro qua oblationes annuas reddis." Rursus de Monogamia capite 10. "Offert annuis diebus dormitionis ejus." Porro voces istae, *offerre oblationes*, sacrificium externum, & non mere internum, quod in precibus situm est, designant.

Cyprianus ejusdem ævi Pater non omitendus est. Epist. ad Presbyteros, & Diaconos, & plebem Furnis consistentem hæc profert. "Episcopi antecessores nostri religiose considerantes, & salubriter providentes censuerunt, ne quis frater excedens tutelam, vel curam clericum nominaret, ac si quis hoc fecisset, non offerretur pro eo, nec sacrificium pro dormitione ejus celebraretur. Neque enim ad altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece, qui ab altari Sacerdotes, & Ministros suos Levitas advocare voluit."

Ex quarto, se prodit Cyrillus Hierosolymitanus, qui Catechesi 3. Myst. sic estatur: "Maximum esse credimus juvenem, pro quibus offertur obsecratio, sancti illius, & tremendi, quod in altari positum est, Sacrificii."

Concinit ex eodem Sæculo Ambrosius in orationibus de obitu Theodosii, Valentiniani, & Satyri fratris, in quibus se pro illarum animarum refrigerio oblatum Sacrificium promittit. Tum Chrysostomus Homil. 3. in Epist. ad Philipenses versus finem: "Non frustra, ait, instituerunt Apostoli, ut cum tremenda Mysteria celebrantur, fieret eorum commemoratio qui ex hac vita decesserunt; sciebant enim magnum inde lucrum, multamque utilitatem eis provenire. Cum enim adsit populus univ ersus, & Collegium Sacerdotale manus attollat, & coram posita sit tremenda hostia, quomodo iram Dei non placabimus, pro illis orantes."

Ex quinto, eminet Augustinus Sermone 32. de verbis Apostoli c. 2. ubi sic loquitur: "Orationibus sanctæ Ecclesiæ, & sacrificio Salutari, & eleemosynis, quæ pro eorum spiritibus erogantur,

non est dubitandum mortuos adjuvari, ut cum eis misericordius agatur a Domino; quam eorum peccata meruerunt: Hoc enim a Patribus traditum, universa observat Ecclesia, ut pro eis, qui in corporis, & sanguinis Christi communione defuncti sunt, cum ad ipsam sacrificium loco suo commemorantur, oretur, ac pro illis quoque offerri commemoretur." L. 9. Conf. cap. 12. Commemoratur Sacrificium oblatum pro refrigerio animæ matris suæ pag. 68. "Ecce corpus elatum est, imus & redimus sine lacrymis. Nam neque in eis precibus quas tibi fundimus, cum offertur pro ea sacrificium pretii nostri, jam juxta sepulcrumposito cadavere." Ergo &c.

Tertio ex Conciliis, & Rationibus Theologicis.

CONCILIUM Carthaginense 4. ann. 398. adunatum canone 79. ait: "Qui attente leges pœnitentiæ exequuntur, si casu in itinere, vel in mari mortui fuerint, ubi eis subveniri non possit, memoria eorum, & orationibus, & oblationibus commendetur." Tridentinum hoc ipsum definit de fide contra Lutheranos, & Calvinistas Sess. 22. can. 3. Si quis dixerit, inquit, pro defunctis offerri non debere Missæ sacrificium; anathema sit. Ergo &c.

Ratio suffragatur: Eodem prope modo ratiocinandum est de sacrificio Altaris, ac de sacrificio Crucis: Atqui Christus suam obtulit redemptionem tam pro vivis, quam pro defunctis: Et probatur, primo quidem, ex eo quod venerint omnes, & singulos homines salvare. 2. Quia de factio liberavit omnes justos, qui in Lymbis commorabantur: hinc profuit illis redemptio dupliciter, scilicet per modum remissionis erga eos qui nondum sufficienter peccata expiaverant; pro Sanctis vero, ut aditus cœlorum eis pateret, quod simul & concessum est aliis. 3. Ex eo quod per redemptionem, quæcumque erant ligata, solverit: porro nemo Catholicus negaverit animas in charitate defunctas alligari ad pœnam purgatorii, donec totum solverint debitum: Igitur potest eis applicari, ad refrigerium Sacrificium incrementum.

Quæres, Quinam sint effectus Sacrificii, & quomodo illos producat?

Respondeo 1. Sacrificium producere remissionem peccatorum etiam mortalium ex opere operato, sed tantum mediate, poenas vero temporales immediate. Quod producat ex opere operato patet, cum ex Tridentino Sess. 22. c. 2. sit propitiatorum, & Christus ipse qui immolatus est in ara crucis, sit ibi realiter praesens; Tum quia ut Sacramentum producat gratiam ex opere operato: Sed idem dicendum est de sacrificio, cum ipsa Eucharistia sit simul, & Sacramentum, & Sacrificium: Jam vero quod producat remissionem peccatorum solum mediate utique patet, cum hoc fiat mediante auxilio seu gratia quae per Sacrificium oblatum obtinetur pro conversione peccatoris: & hoc subindigit Tridentinum loco mox citato: "Hujus, *inquit*, oblatione placatus Dominus gratiam excusationis, & donum poenitentiae concedens, crimina, & peccata, etiam ingentia dimittit.", Concinit D. Thomas in 4. dist. 12. q. 1. art. 2. quaestione 2. ad 4. ubi de efficacia Sacrificii sic loquitur: "Peccata mortalia in eis delet, non sicut causa proxima, sed in quantum gratiam contritionis eis impetrat.", Jam vero si de poenis temporalibus sermo sit, certum est Sacrificium producere remissionem poenarum immediate, ita D. Thomas hic q. 79. art. 5. ubi de Eucharistia, *ait*, "In quantum vero est sacrificium, habet vim satisfactivam.", Quod potest illustrari exemplo animarum in purgatorio detentarum, quibus ex praeterito, & traditione Ecclesiae prodest Sacrificium ad refrigerium, & poenarum relaxationem, quem quidem effectum ex opere operato producit, cum istae animae quantumvis iustae non possint mereri, & consequenter aliquid pro peccatisolvere.

Respondeo II. Quosdam Theologos tenere Sacrificium oblatum pro animabus in purgatorio detentis, remittere immediate etiam culpam, quatenus est pretium, & redemptio pro hujusmodi culpis, quibuscumque vita quandoque migrant animae. Non desunt qui teneant in instanti quo anima iusta a corpore separatur, eam prorumpere in actum amoris quo delentur venialia. Applicationem vero Sacrificii vi sua complere quod deest ad remissionem culpae venialis.

Idem dicendum de peccatis venialibus, quae viventes ex fragilitate committunt,

ad quorum remissionem requiritur quidem notus in Deum; sed per Sacrificium reliqua suppleuntur; haec omnia colliguntur ex Tridentino Sess. 22. cap. 1. "Per hoc Sacrificium, *inquit*, passionis Christi salutaris virtus, in remissionem eorum, quae a nobis quotidie committuntur peccatorum, applicatur."

Diluuntur Objeſta.

OBJECIES contra primam Conclusionem: Pagani, Haeretici, & Schismatici, non sunt de Ecclesia: Igitur Sacrificium non est pro eis offerendum.

Respondeo distinguendo consequens: Non est offerendum directe, concedo: indirecte, nego. Sacrificium duplici modo offertur pro vivis, directe scilicet, & indirecte: Directe quidem dum Missa in particulari pro eis dicitur: & hoc modo non nisi fidelibus, sive iustis, sive etiam iniustis, immo & quandoque proferendo eorum nomina, sic & in memento vivorum nominantur summus Pontifex, Episcopus, & Rex: Indirecte vero cum in particulari Sacerdos pietatis motivo erat pro infidelium conversione. Posteriori dumtaxat modo sacrificium offertur pro excommunicatis & Schismaticis. Potest dici eatenus offerri pro Paganis, quatenus Sacerdos orat in genere pro omnibus, pro haereticum extirpatione, pro fidei propagatione & augmento.

Insistis: Atqui ne quidem indirecte sacrificium debet offerri pro excommunicatis. Ergo &c. Probatur subsumptum. Excommunicatio major in eo potissimum reposita est, quod praecisi ab Ecclesia priventur Sacramentis, suffragiis Ecclesiae, immo & ipsa fidelium societate. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Quod priventur suffragiis quae sunt in communi pro fidelibus, concedo: Quae fieri possunt ex devotione speciali offerentis, nego. Non tenetur quidem Sacerdos offerre sacrificium pro excommunicatis in vindictam scelerum, potest tamen interius, & ex commiseratione Deum deprecari, ut sacrificium proficiat illis ad emendationem.

Insistis: Sacrificium non offertur pro damnatis & pueris absque Baptismo vita functis: Sic pugnat Augustinus L. 3. de anima, & ejus origine cap. 12. his ver-

verbis: " Noli credere, nec dicere, nec docere Sacrificium Christianorum, pro iis qui non baptizati de corpore exierint, offerendum, si vis esse catholicus. Igitur nec pro paganis, & excommunicatis.

Respondeo negando paritatem. Ratio discriminis non una est: Reprobi sunt in malo confirmati, & lata sententia immutabili affecti, ac pœnis constricti: pueri vero de quibus fit mentio, non sunt de Ecclesia, & carent Baptismo, quo mortui habent titulum, & jus ad preces Ecclesie: At vero excommunicati, Infideles, & alii non ab similes possunt converti, adeoque aliquem redemptionis fructum recipere, cum Christus sit pro omnibus mortuus.

Insistes: Ex illis laudatis, multi sunt reprobi: Sed Christus non est mortuus pro reprobis! Igitur sicut pro damnatis non offertur Sacrificium, ita nec pro ceteris reprobis offerendum est.

Respondeo distinguendo: Inter Hæreticos, & Infideles multi sunt reprobi in actu primo, & juxta præscientiam Dei, qui prævidet eos pœnitentiam non esse acturos, concedo: complete, & irrevocabiliter, nego. Propugnant enim sancti Doctores, in primis vero Cyprianus, omnibus etiam impiis animam agentibus spem veniæ, si veline respicere, affulgere: Hinc semper orandum est pro reprobis; cum Christus pro omnibus, & singulis hominibus mortuus sit, hoc est pro iustis, & reprobis, sicut definiuit Innocentius X. profligando quintam Janlenii propositionem, in qua dicitur Christum dumtaxat pro prædestinatis mortuum esse. S. Augustinus Lib. de Corr. & Gr. a capite octavo ad ultimum usque perstringit Hæreticos; qui hominem ad malum, exorbitante concupiscentia, necessitari contendebant. Eos vult semper posse corrigi, ista potissimum ductus ratione, quod homo quandiu est in hac vita, possit emendari, & salvari.

Oppones, contra secundam conclusionem: Ignorat Ecclesia utrum fidelis qui mortuus sit in cœlo aut in purgatorio, vel etiam in inferno. Scriptum est enim Psal. 35. *Judicia tua abyssus multa*. Igitur sacrificium non est pro illo offerendum.

Respondeo, certitudinem moralem de pretiosa morte sufficere, ut Ecclesia offerat Sacrificium pro mortuis; qui au-

tem pie defunctus est, jus habet ad preces, cum adit probabilis de ejus salute certitudo.

Replacabis: Requiritur certitudo physica; sin minus sub conditione offerendum est sacrificium: Atqui non datur certitudo physica de bona morte, & ramen Sacerdos simpliciter, & absolute offeret Sacrificium: Igitur & consequenter solum in laudem Dei offerre debet.

Respondeo, ut supra sic distinguendo: Certitudo moralis de pia morte sufficit, ut Sacerdos simpliciter, & absolute offerat pro mortuis sacrificium, concedo: & non sufficit, nego. Donec accesserit judicium Ecclesie pro canonizatione alicujus sancti, probabiliter præsumit Ecclesia duo, videlicet, & defunctum aliquid habere expiandum, & capacem esse refrigerii, quippe qui in pace Christi quieverit: quocirca si Sacrificium oblatum non profit, vel quia ille pro quo oblatum est, visione Dei fruatur, vel quod pessimum, & horrendum, sit in inferno, manet pretium, & meritum sacrificii in Thesauris ipsius Ecclesie, in quibus haurit indulgentias a Christi sanguine, ut a primigenio fonte emanantes.

Perfistes: Defuncti non sunt de jurisdictione Ecclesie: Igitur sacrificium non est pro mortuis offerendum.

Respondeo distinguendo consequens: Non est pro eis offerendum autoritative, & per modum judicii eos solventis, concedo: Per modum suffragii, nego. Ecclesia offert sacrificium pro vivis, & defunctis: pro illis quidem autoritative, seu per potestatem quam habet in subditos in foro interiori, & exteriori, ut illos & a peccatis per Sacramenta, & a pœnis per sacrificium solvat, & hoc innixa promissione Christi dicentis, *Quicumque solveritis super terram, erunt solvati & in cælis*: pro mortuis vero exhibendo suffragium; & pretium, quo possint solvi a pœnis quas luendas habent pro peccatis, nondum sufficienter, vel in vita præsentis, vel in purgatorio expiatis. Hoc totum potest illustrari isto exemplo: Incarceratus liberatur quandoque ex merito personæ gratiam pro eo expostulantis, ut si Regina expostularet a Rege. libertatem incarcerati; quandoque etiam exhibendo, & solvendo pretium pro quo quis obstringitur vinculis: isto prope modo Ecclesia animas a purgatorio per sacrificium extrahit, sicut etiam

etiam & per indulgentias illis applicatas, ut suo dicitur loco.

Respon: Mortui nec corpus Christi possunt sumere, nec sanguinem ejus bibere: Igitur nec frugem ex Sacrificio percipere.

Respondeo distinguendo consequens: Non possunt frugem suscipere ex Sacrificio altaris, ut sacramentum est, concedo: ad hoc enim requiritur corporis, & sanguinis perceptio, reduplicative, ut sacrificium est, nego: quandoquidem sacrificium Sacerdos nedom pro se, sed pro omnibus circumstantibus offert, tamen si solus communicet, quid ni igitur non offerret pro piis defunctis?

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Sacrificium potest offerri pro omnibus, etiam pro Defunctis.

PRIMUM patet: Quandoquidem sacrificium est infiniti valoris, & Christus mortuus est pro omnibus, & singulis hominibus. Sic docent Tertullianus ad Scapulum c. 2. Dionysius Alexandrinus apud Eusebium Lib. 7. Historiae c. 11. & hanc praxim habemus ex Liturgiis in quibus funduntur orationes pro salute Regum Paganorum.

Alterum non minus claret, cum ex ipso veteri Testamento Lib. 2. Mach. c. 13. habemus pium esse pro mortuis offerre Sacrificium, quae quidem consuetudo etiam traditione fundatur, ut ipse ait Augustinus Serm. 32. de verbis Apostoli. c. 2. Ratio est, quia animae in purgatorio detentae fide, & charitate cum Ecclesia conjunguntur, adeoque ex sacrificio pro eis oblato quietem percipiunt:

SYNOPSIS DIFFICULTATUM

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Tamen si Pagani, Excommunicati, & Schismatici non sint Ecclesiae membra, Indirecte tamen potest eis prodesse Sacrificium.

Secundo: Licet Ecclesia ignoret quanam sint in felicitate Sanctorum locandi, quia tamen Christus pro omnibus, & singulis hominibus mortuus est, non est inconveniens pro conversione infidelium sacrificium incruentum offerre, saltem indirecte, & Sacerdotem in par-

ticulari eodem motivo preces pro eis fundere.

Tertio: Neque vero negamus animas in purgatorio detentas non esse de jurisdictione Ecclesiae, quia tamen sunt ejus membra, per modum suffragii sacrificium prohibet eis ad refrigerium.

SECTIO QUARTA.

De Celebratione Missarum.

QUAERES I. Utrum Sacerdotes teneantur offerre Missae Sacrificium, quoties, & quando?

Respondeo I. Affirmative, juxta illud Christi praeceptum, Matthaei 26. *Hoc facite in meam commemorationem.* Quam quidem legem explicat sacra Synodus Tridentina Sess. 22. c. 1. his verbis: "Corpus & sanguinem suum Christus, sub speciebus panis, & vini Deo Patri obtulit, ac sub earumdem rerum Symbolis, Apostolis, quos tunc novi Testamenti Sacerdotes constituebat, ut sumerent, tradidit, & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent praecipit per haec verba, Hoc facite in meam commemorationem; uti semper Ecclesia Catholica intellexit, & docuit. Ratio est, quia potestas a Christo tradita non est frustranea: sed Christus tradidit Sacerdotibus potestatem Missam celebrandi: Ergo &c.

Respondeo II. Sacerdotes qui aut nunquam, aut raro admodum, vel ex socordia, vel etiam, ut passionibus liberius indulgeant, celebrant Missam gravi peccato se devincire: sic pugnat S. Thomas in 4. Sent. distinct. 13. q. 11 art. 2. his verbis: "Ambrosius dicit, grave est quod ad Mensam tuam mundo corde, & manibus innocentibus non venimus, sed gravius est, si dum peccatum metuimus, etiam sacrificium non reddamus: sed primum est mortale: Ergo & secundum.

Rursus, ibidem: "Dicendum quod secundum quosdam non peccat qui dimittit celebrationem, nisi populum habeat commisitum, vel ex obedientia celebrare teneatur: sed quia secundum Gregorium, cum crescunt, sive augentur dona, rationes crescunt donorum, cum Sacerdoti data sit nobilissima potestas, reus erit negligentiae, nisi illa utatur ad honorem Dei, & salutem suam,

„ suam, & aliorum vivorum, & mortuorum. „ Observe Cajetanum Comment. in divum Thomam propugnare hujusmodi Sacerdotem non nisi venialiter peccare: sed sanctus Pius V. voluit istam sententiam expungi a tali Commentario, ut menti divi Thomae alienam.

Respondeo III. Sacerdotes cujuscumque status, nisi censuris aliquibus innodentur, vel gravissimis teneantur infirmitatibus, teneri sub poena peccati gravissimi festis saltem anni principalioribus Missam celebrare: ita colligitur ex Concilio Tridentino Sess. 23. cap. 14. his verbis de Refor.: „ Curet Episcopus, ut ii saltem diebus Dominicis, & festis solemnibus, si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut suo muneri satisficiant, Missas celebrent. „

Concinit Angelicus Doctor hic q. 82. art. 10. et hunc casum sibi propositum his verbis: *Utrum liceat Sacerdoti omnino a consecratione Eucharistiae abstinere?* sic dirimit: „ *Respondeo*, dicendum quod quidam dixerunt, quod Sacerdos potest omnino a consecratione licite abstinere, nisi teneatur ex cura sibi commissa celebrare, & populo Sacramenta præbere. Sed hoc irrationaliter dicitur, quia unusquisque tenetur uti gratia sibi data cum fuerit opportunum. „ *Opportunitas* autem Sacrificium offerendi non solum attenditur per comparationem ad fideles Christi, quibus oportet Sacramenta ministrari; sed principaliter per comparationem ad Deum, cui consecratione huius Sacramenti, sacrificium offertur. Unde Sacerdoti, etiam si non habeat curam animarum, non licet omnino a celebratione cessare: Sed saltem videtur quod celebrare teneatur in præcipuis festis, & maxime in illis diebus, in quibus Fideles communicare consueverant: Et hinc est, quod 2. Mach. 4. contra quosdam Sacerdotes dicitur, quod jam non circa altaris officia dediti erant, contempto templo, & sacrificiis neglectis. „

Celeberrimum est pro hoc momento testimonium sancti Caroli, qui mentem Concilii Tridentini in prima Synodo Mediolanensi, tit. *De frequenti divini sacrificii oblatione*, sic exponit: „ Cum Pontifices, ut inquit Apostolus, ex hominibus assumpti, pro omnibus constituantur in iis quæ sunt ad Deum,

„ ut offerant dona, & sacrificia pro peccatis; Episcopus Dominicus, & reliqui festis diebus, nisi jure impediatur, Missam celebrat. Tridentini etiam Concilii auctoritate secuti præcipimus Sacerdotibus reliquis, cuiuscumque gradus, conditionis, & dignitatis illi sint, ut iisdem diebus Missam celebrare non omittant. Curatis vero ut præterea ter in hebdomada, aut etiam sæpius quo vel loci consuetudo, vel necessitas crebriorem divini Sacrificii usum postulaverit. „

Respondeo IV. Sacerdotem posse celebrare Missam etiam si nullus adsit in Ecclesia præter Ministrum, & est contra Lutheranos: Sic definitum est in Concilio Tridentino Sess. 22. can. 8. his verbis: *Si quis dixerit Missas in quibus solus Sacerdos communicat, illicitas esse, adeoque abrogatas, anathema sit.* Ratio non una est. Levitici 6. & 7. sæpius sacrificia pro peccatis populi offerebantur, quæ quidem illis prodesse nemo negaverit, & tamen nihil ex eis degustabant: idem dicendum & pro nova lege. Ratio altera, etque a priori est, quod independentem a populo sacrificium sit in se omnibus muneris absolutum, eo ipso quo Sacerdos juxta Rubricas sacram Missam celebrat.

Respondeo V. Sacerdotem, si non adest Ministri copia, a sacrificio celebrando, abstinere debere. Hoc ipsum colligitur ex actis beati Laurentii, qui S. Sixtum ad Martyrium properantem, sic allocutus est: *Tu numquam sine Ministro sacrificium offerre consueveras.* Immo & ad hæc usque tempora Græci Sacerdotes sine Diacono ministrante, Missam non celebrant. Concilium Moguntinum an. 813. Leone III. clavum Ecclesie universæ tenente, hanc reddit rationem, quia sunt quædam preces quibus facienda est responsio: „ Nullus Presbyter, ait, ut nobis videtur solus Missam cantare valet recte: Quomodo enim dicit, Dominus vobiscum, vel, sursum corda admovebitur haberi, & alia multa his similia, cum alius nemo cum eo sit. „ Suffragatur Concil. Parisiense sub Gregorio Papa IV. adunatum his verbis: „ Proinde videat unusquisque Episcoporum, ne in sua Parochia quisquam Presbyterorum Missam solus celebrare præsumat. „ Concinit Rhemense an. 1583. tit. de Eucharistia; Mediolanense VI. tit.

35. de iis quæ ad Missam pertinent . Tolosanum anno 1390. cap. 6. Narbonense an. 1609. Ergo &c.

Quæritur II. Utrum Sacerdos possit una die multas Missas celebrare?

Respondeo I. Antiquitus fuisse in more positum quosdam ex mera devotione Missam in una die non semel celebrare; sic colligitur ex Concilio Toletano 12. an. 681. can. 5. sic scribit VValafridus Strabo de rebus Ecclesiasticis c. 21. ubi ait de Leone Papa III. qui labente sæculo 7. & ineunte 8. regebat Ecclesiam: "Fidelium relatione virorum ad nostram usque pervenit notitiam, Leonem Patrem, sicut ipse fatebatur, una die septies, vel novies Missarum solemniam sæpius celebrasse." Sic Synodus Salsburgensis an. 1022. can. 5. "Decretum est, ait, ut unusquisque Presbyter in die non amplius quam tres Missas celebrare præsumat." De ista Missarum celebrandarum eodem die pluralitate Petrus Damianus etiam loquitur L. 7. Epist. 28. in qua sub finem undecimi sæculi ad Humbertum Sacerdotem sic scribit: "Hanc consuetudinis regulam in disciplinatis Ecclesiis & didicimus, & tenemus, ut calicem differamus in Missarum fine persolvere, si nosmet ipsos eodem die sacrificium denuo speramus offerre."

Respondeo II. Utrum nunc obtinuisse unicam tantum Missam in die celebrare, si excipias diem Nativitatis Domini, & necessitatis casus, ubi propter penuriam Sacerdotum ex speciali Episcopi licentia Rector unius Parochiæ villæ in altera celebrare potest, ea tamen conditione, ut sit jejunus: hoc est ablutionem in priori Missa omiserit. Hæc doctrina fundatur in decreto Alexandri Papæ II. de consecratione distinct. c. 1. Sufficit, his verbis: "Sufficit Sacerdoti unam Missam in die una celebrare, & valde, felix est qui unam digne celebrare potest." Cui legi suum addit calculum Innocentius III. cap. *Noluisse de celebratione Missarum*: "Respondeo, inquit, quod excepto die Nativitatis Domini, &c., nisi causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die unam Missam solummodo celebrare."

Synopsis eorum quæ in hoc articulo continentur.

PRIMO: Sacerdos tenetur celebrare Missam, juxta illud Domini præceptum: *Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis.*

Secundo: Peccat graviter Sacerdos non legitime impeditus, si festis anni celebratoribus non dicat Missam; quippe qui, teste venerabili Beda, Deum laude, Sanctos honore, animas in Purgatorio delectas refrigerio privet.

Tertio: Nedium pro vivis, sed etiam pro fidelibus defunctis Missa celebranda est; illis enim directæ, istis indirectæ, & per modum suffragii prodest ad salutem quidem priorum, ad refrigerium vero & quietem posteriorum.

SECTIO QUINTA.

Utrum Sacerdos possit accipere stipendium pro celebratione Missarum?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Eodem prope modo ratiocinandum est de Sacerdotibus novæ legis, ac de Levitis legis Mosaicæ: Sed isti jubente, & ordinante Deo habebant, propter Ministerium & civitates quas incolerent, & decimas ac oblationum partes, quibus sustentarentur: Igitur & eadem proportionem servata, debentur Clericis novæ Legis vitæ sustentacula.

De hoc momento multa leguntur data Levitis veteris legis, urbes quidem ad habitandum, tum oblationes ad vivendum. Habetur enim Josue 13. *Tribui autem Levi non dedit possessionem; sed sacrificia & victimæ Domini Dei Israel, ipsa est ejus hereditas, sicut locutus est illi.* Rursum Levit. 2. *Cum autem obtuleris sacrificium coctum in cibano: de similia, panes scilicet absque fermento consperso oleo, & lagana azyma oleo lita. Si oblatio tua fueris de sarsagine: Simile consperse oleo & absque fermento, divides eam minutatim, & fundas super eam oleum.... Si autem de craticula fueris sacrificium, æque similia oleo conspergetur: quam offerens Domino, trades manibus Sacerdotis. Qui cum obtulerit eam, tollet memoriale de sacrificio,*

cio, & adolebit super altare in odorem suavitatis Domino. Quidquid autem reliquum est, erit Aaron & filiorum ejus, Sanctum Sanctorum de oblationibus Domini.

Pro Sacerdotibus vero legis Christi habetur 1. Cor. 9. Debet in spe qui arat, arare: Et qui triturat, in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminavimus: magnum est si nos carnalia vestra metamus.... Qui in sacrario operantur: quæ de sacrario sunt, edunt: Et qui altari deserviunt, cum altari participant.

Concinit Augustinus super illud 1. ad Timoth. 5. Qui bene præsumunt Presbyteri &c. "Accipiant, inquit, sustentationem necessitatis a populo, mercedem dispendionis a Domino."

Altera sic procedit: Melchisedech Rex Salem, & Sacerdos accepit ab Abraham decimas ex spoliis, quæ Regum devictorum iste habebat: in lege Moisaica lex de solvendis decimis pro Levitarum sustentatione, a Deo data, a Moysæ promulgata, a populo vero executioni mandata fuit: in nova lege necum decimarum, sed & multa beneficia eodem prorsus motivo fundata sunt: Sed cuncta quæ procedunt & a Deo, & ab Ecclesia iusta sunt; hinc ait Apostolus 1. Cor. 9. Quis militat suis stipendiis unquam; immo S. Thomas 2. 2. q. 87. art. 1. propugnat decimas Ministris Ecclesiæ ex jure naturæ solvendas esse, tamen determinatio ad certam taxam sit de jure positivo: Ergo &c. Non abs re erit hic verba Doctoris texere in arg. Sed contra: "Augustinus dicit, & habetur 16. g. 1. decimarum ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerint, res alienas invadunt." Tum in corpore articuli: "Dicendum, quod decimæ in veteri lege dabantur, ad sustentationem Ministrorum Dei, unde Malachiæ 3. Inferre omnem decimationem in horreum meum, ut sit cibus in domo mea. Unde præceptum de solutione decimarum, partim quidem erat morale, inditum naturali ratione, partim autem erat judiciale, ex divina institutione robur habens. Quod enim eis, qui divino cultui ministrabant ad salutem populi totius, populus necessaria victus ministraret, ratio naturalis dicitur; sicut & his qui communi utilitati invigilant, scilicet Principibus; & militibus, & aliis hujusmodi stipendia victus debentur a populo. Unde & Apostolus hoc probat

Boucat Theol. Tom. VII.

1. Cor. 9. per humanas consuetudines, dicens: Quis militat suis stipendiis unquam? Aut quis plantat vineam, & de fructibus ejus non edit? Sed detestatio certæ partis exhibendæ Ministris divini cultus, non est de jure naturali, sed est introducta institutione divina secundum conditionem illius populi.... Sic ergo patet, quod ad solutionem decimarum homines tenentur, partim quidem ex jure naturali, partim etiam ex institutione Ecclesiæ." Ergo &c.

Tertia: Æquum est pro rebus spiritualibus in gratiam populi pro ejus salute exhibitis, aliqua temporalia pro vitæ sustentaculo accipere, maxime cum Ministri, & in decantandis Ecclesiæ officiis, & in administratione Sacramentorum multum insudent; hæc ratio est divi Pauli 1. Cor. 9.

Quarta: Ministri Ecclesiæ orationi, & Ministerio Ecclesiæ toti vacare debent: Sed nisi pro vitæ sustentaculo haberent necessaria, plurimum ab illis piis exercitiis detraherentur, immo & dividerentur, cum solliciti forent de his quæ ad vitam sustentandam necessaria sunt habenda. Igitur æquum est stipendia accipere, ut suo juxta intentionem Ecclesiæ, fungantur officio: Istud propter motivum, vel ipse Deus jussit Josue ut nihil de terra promissionis distribuere Levitis, ne terrena iniando, terrena utique saperent, sed, Ero, inquit, merces eorum: O dignum Dei præmium! Qui tanti facit Sacerdotis ministeria, ut non alio bono, quam seipso remuneranda ducat; sic enim habetur Josue 13. Tribui autem Levi non dedit possessionem &c.

Decreta Ecclesiæ pro taxa stipendiorum

PRIMO: Congregatio Concilii Tridentini annuente, & confirmante Urbano Papa VIII. declaravit an. 1526. Sacerdotem non satisfacere Missæ, pro qua stipendium accepit, si alias ex fundatione teneatur celebrare: Sacerdotes quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione beneficii, seu Capellæ, Legati, aut Salaris; si elemosynas etiam pro aliis Missis celebrandis suscepimus, non posse eadem Missa utriusque obligationis satisfacere.

Secundo: Eadem Congregatio prohibuit, ne pro una, & eadem Missa a pluribus tamen exigua stipendia reciperent.

Z 3

De-

Deinde, inquit, pro pluribus Missis etiam ejusdem qualitatis celebrandis plura stipendia quantumcumque incongrua, & exigua, siue ab una, siue a pluribus personis collata fuerint, aut conferentur in futurum, Sacerdotibus sacra Congregatio sub obligatione divini iudicii mandata ac præcipit ut absolute tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ elemosynæ, præscriptæ fuerint: aliqui graviter peccant, & ad restitutionem tenentur.

Tertio: Eadem Congregatio sub Paulo V. summo Pontifice quidam perstrinxit Sacerdotes, qui anticipatè Missis pro iis celebrarent, qui stipendia oblaturi erant, quod relictum Pontificium ad Nuntium Apostolicum in Hispania degentem missum & promulgatum est.

Quarto: Anno 1659. die 25. Januarii eos damnavit Theologos qui prorsus negabant Sacerdotem posse, post acceptum pro sua Missa stipendium, aliud iterum accipere pro speciali sacrificii parte, quæ sibi tamquam Ministro contingebat.

Quinto: Alexander Papa VII. an. 1665. protulit decretum, quo tres sequentes propositiones ad minus tamquam scandalosæ prohibuit ac damnavit. Prima: Duplicitur stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsius celebranti correspondentem, idque post decretum Urbani VIII. Secunda: Post decretum Urbani potest Sacerdos cui Missæ celebrande traduntur per alium satisfacere, collato illi minore stipendio, alia parte stipendii sibi retenta: Tertia: Non est contra iustitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, & sacrificium unum offerre: neque etiam est contra fidelitatem, etiam si promittam promissione etiam iuramento affirmata, tanti stipendium quod pro nullo alio offeram.

Sexto: Urbanus VIII. anno 1625. die 21. Julii damnavit Sacerdotes: Qui Missam susceperunt celebrandam cum certa elemosyna, eandem Missam alteri, parte ejusdem elemosynæ sibi retenta, celebrandam commiserint. Sed ne quis in dubium hanc declarationem revocet, necesse est hic illam ex integro texere.

Declaratio sacre Congregationis Concilii SS. D. N. Alexandri Papæ VII. iussu edita, super secundo decreto ejusdem Congregationis de celebratione Missarum.

“Cum Auctores nonnulli scriptis suis, etiam typis editis asseruerint, Sacerdoti pro alio Missam, recepta elemosyna, celebranti, licitum esse aliam elemosynam quoque accipere ab altero, cui partem illam fructus; seu valoris ejusdem sacrificii, ipsimet celebranti debitam (specialem nuncupatam) applicet, ac proinde hunc casum sub decreto sacre Congregationis Concilii, prohibente duplex pro unica Missa stipendium, seu elemosynam, recipi non esse comprehensum. Propterea sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reverendissimorum DD. S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini interpretum quæ, auctoritate sibi per Apostolicam Sedem specialiter attributa, sedulo curat, ne a Sacerdotibus circa celebrationem sacrosancti Missæ sacrificii, unde in nos uberrima divinx liberalitatis munera derivantur, avaritiæ labe ulla, aut suspicio contrahatur: ante dictam assertionem mature examinavit, eademque prorsus reprobat, sub die 25. Januarii 1659. censuit: Nulli Sacerdoti licitum esse, prætata ratione, siue prætextu, aliam elemosynam accipere præter illam quam accepit ab eo pro quo Missam offerre tenetur. Ac proinde casum hunc comprehensum in decretis alias per eandem sacram Congregationem Concilii editis, quibus prohibetur, ne duplex stipendium pro unica Missa recipiatur.”

“Quam sacre Congregationis sententiam ad sanctissimum Dominum N. Alexandrum Papam VII. relatum, Sanctitas sua, sub die 29. ejusdem mensis approbavit, & decretum publicari, atque ad Episcopos, & Generales Regularium Ordinum transmitti jussit, ut ipsi doctrinam hujusmodi per suos Pœnitentiariorum, & Confessariorum, ac Lectorum, respectu, insinuari, doceri, atque in tractatibus moralibus per eandem imprimendis, evulgari, pastoraliter vigilantia curent.”

Gonetus illud interpretans Decretum hic Disput. 11. p. 326. ait Sacerdotem qui accepit stipendium pro Missa votiva

B. Vir-

B. Virginis, aut alicujus Sancti celebranda, satisfacere etiam si dicat sacrum quale occurrit eo die pro parentibus, vel amicis ex charitate, nisi stipendium notabiliter augeatur pro laudata conditione. II. Similiter satisfacere Missæ functionis, etiam si in altera Ecclesia ubi corpus defuncti non est, celebret, secus si stipendium sit locale, & tali loco affixum.

“Demum, inquit, observandum est, quod cum in supra relatis Congr. Concil. decretis, solum prohibeatur quod accipiantur plura stipendia pro una Missa, non vero quod illa pro pluribus sine stipendio gratis applicetur; Sacerdos obligatus ex stipendio accepto ad celebrandum pro aliquo, potest ex charitate, vel gratitudine, pro parentibus, amicis, vel beneficioribus eandem Missam applicare.”

Ex his omnibus sequitur nullum, solum privilegium, & summi Pontificis licentia, posse aliter stipendia accipere, quia ex divo Thoma taxæ stipendii determinatio ad Ecclesiam spectat, & quia sacrificium est inhiiti valoris, Ecclesia sicut minuerit, sic & augere stipendium prout voluerit, potest, ut docet sanctus Thomas 2. 2. quæst. 87. art. 1. his verbis: “Sic ergo patet, quod ad solutionem decimarum homines tenentur partim quidem ex iure naturali, partim etiam ex institutione Ecclesiæ: quæ tamen pensatis opportunitatibus temporum, & personarum, posset aliam partem determinare solvendam.”

Quæres I. Num Sacerdos habens beneficium, cui onus plurium Missarum celebrandarum annexum est, teneatur tantum stipendii reddere alteri ad aliquas dicendas, quantum responderet beneficio?

Respondet non teneri ad eandem mensuram reddere; debetur enim Beneficiario aliquid tum pro titulo, tum pro recitatione Breviarii, & assistentia Chori, tum etiam ex cura quæ illi incumbit bonis beneficii consulere, illa ut illa conservet, quod sæpius non fit sine expensis. Tum quia tenetur pro illo beneficio solvere decimas.

Respondet Gonetius hic disputatione undecima art. 6. pag. 324. his verbis: “Qui habet beneficium, cui est annexum onus Missarum, si commendat alteri Sacerdoti illas Missas, non tenetur dare stipendium ad rationem reddituum

beneficii, sed sufficit quod tribuat eleemosynam congruam, secundum morem illius loci, nisi aliud in fundatione caveatur. Ita resolvit eadem sacra Congregatio in decretis de celebratione Missarum dubio octavo. Ratio vero discriminis inter Beneficiarium & alium simplicem Sacerdotem alteri Missas commendantem, manifesta est, nam ut supra dicebamus, simplex Sacerdos cui pingue stipendium pro celebratione unius Missæ tributum est, nullum habet jus ad retinendum sibi partem illius, assurgendo aliam alteri cui Missam commendavit: Beneficiarius vero ad hoc titulum habet, scilicet beneficium, cui alias est annexum onus recitandi divinum officium, & alia similia onera. Unde quando commendat Missas aliis, tanquam proprius Dominus id facit, & sic non tenetur nisi consultam eleemosynam dare.”

Quæres II. Num licitum sit tot stipendia exigua a pluribus pro una Missa accipere, quot requiruntur ad taxam Diocesis adimplendam?

Respondet I. Quosdam Theologos partem affirmativam propagare, ea duplici innixos ratione, I. quod in casu proposito nihil contra iustitiam committatur, cum in hypothesis nihil ultra pretium ab Episcopo Diocesano determinatum recipiat. II. Quia illo solum scopo plura accipit stipendia exigua, ne damnum imminens incurrat.

Respondet Gonetius ibidem pag. 325. ad calum his verbis: “Hæc sententia, attento iure naturali, videtur satis probabilis. Sed post determinationem seu prohibitionem prædictæ Congregationis Concilii, nec est tuta, nec ad praxim reducenda.” Verba prohibitionis hæc sunt: “Deinde pro pluribus Missis, etiam eiusdem qualitatis celebrandis, plura stipendia, quantumcumque incongrua & exigua, sive ab una, sive a pluribus personis collata fuerint, aut conferrentur in futurum Sacerdotibus, sacra Congregatio sub obtestatione divini iudicii mandat ac præcipit, ut absolute tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint; aliqui graviter peccant, & ad restitutionem tenentur.”

Priori decreto alterum Alexandri VII. anno 1665. pronuntiatum addimus, quo illa propositio proferbitur: Non est con-

tra iustitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, & sacrificium unum offerre: neque enim contra fidelitatem; etiam si promissam, promissione etiam juramento firmata, danti stipendium, quod pro nullo alio offeram: "Re mature considerata" statuit & decrevit prædictas propositiones & unamquamque ipsarum, ut minimum tamquam scandalosas esse damandas, sicut eas damnat ac prohibet, ita ut quicumque illas aut conjundim, aut divisim docuerit, defenderit, aut ediderit, aut de eis, etiam disputati-ve, publice, aut privatim tractaverit, nisi forsitan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, a qua non possit præterquam in articulo mortis ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, nisi a pro tempore existente Romano Pontifice absolvi.

Concinit S. Thomas in 4. Dist. 45. q. 2. art. 7. quæst. 3. ad 2. ubi sic loquitur: "Quamvis virtus Christi, quæ continetur sub Sacramento Eucharistiæ, sit infinita, tamen determinatus est effectus ad quem illud Sacramentum est ordinatum.", Sylvius in 3. part. Sum. divi Th. quæst. 83. art. 1. quæst. 15. ejusdem est labii; eo quippe loci duo possumus pro principio habere: primum, Sacrificiū valorem esse in se infinitum, alterum vero quoad applicationem quæ sit per Ecclesiam esse finitum. De priori momento hæc habet: "Si per valorem intelligatur dignitas, & æstimatio illa moralis, aut ea vis sive impetrandi, sive satisfaciendi, quam ex re oblata, vel principali offerente habet, est infinitus: quia tam principalis offerens, quam id quod offertur infinitæ est dignitatis & virtutis." De posteriori hæc subdit: "Si autem per valorem intelligatur vis & efficacia quam respectu sui effectus ex institutione habet, quatenus per Ecclesiæ Ministros offertur; sic valor est simpliciter finitus. Quia oblatio, quæ fit a Sacerdote finita est, impleque Sacerdos finitus. Neque hic valor est æstimandus ex infinitate rei oblatæ; sed ex Christi institutione, & operis, quatenus a Ministris procedit, natura."

Ex his liquet valorem Sacrificiī applicationem esse finitum, tum ex institutione Christi, qui voluit finitæ & ad mensuram applicari, ne facilitas & abundantia remedii evaderet occasio facilius pec-

candi: tum etiam ex Ecclesia, quæ non nisi finite intendit sacrificium applicare & pro vivis, & pro defunctis; tum denique ex ipsa Christi actione, quæ finita est.

Quid plura adjiciam? Ecclesia vult & præcipit unum stipendium quantumvis exiguum sufficienter ponderare pro una Missa celebranda, si de tali pretio convenient partes: sin minus foret in contractu exiungendo infidelitas; immo inde multa sequerentur absurda. Primo quidem, si ex eo quod sacrificiī valor sit in se infinitus, plura numero stipendia pro una Missa percipi possit, quidni & multa pingua pro multo pluribus, cum eadem curreret ratio. Secundo, inutile etiam, prorsus foret multas celebrare Missas, cum una sufficeret pro omnibus: quod adversatur manifeste summorum Pontificum decretis: Sic ratiocinatur Ilambertus in 3. part. Summæ D. Thomæ quæst. 83. disput. 7. art. 10. & contrariam consutat opinionem tamquam directe oppositam Conciliis. Antiquum anno 1280. per Joannem Peccam, & ejus suffraganeos Angliæ adunatum, sic habet: "Nec credat celebrans, se dicendo Missam unam, posse satisfacere pro duobus, pro quo utroque promissit specialiter & in solidum celebrare.... Absit enim ne a quoquam Catholico credatur, tantum intentione prodesse Missam unam, devote celebratam mille hominibus pro quibus forsitan dicitur, quantum si mille Missæ pro eis devotione simili canerentur. Licet ipsum sacrificium sit.... infinitæ virtutis; non tamen in sacrificio suæ immensitatis summam plenitudinem operatur Christus: alioquin pro uno mortuo nunquam oporteret, nisi unam Missam dicere."

Dices: Sacrificium crucis fuit infiniti valoris etiam quoad applicationem, cum Christus pro omnibus & singulis hominibus mortuus sit, & pro omnibus meruerit gratias quæ dantur etiam multis non cooperantibus, ut obduratis & infidelibus, immo & pluribus Christianis, quæ non semper Spiritui sancto excitanti obediunt: Igitur & a pari dicendum est sacrificium Missæ etiam quoad applicationem omnibus prodesse, cum idem sit quoad victimam cum sacrificio in ara crucis oblato.

Respondeo distinguendo antecedens: Christi-

Christus in cruce pendens pro omnibus & singulis hominibus mortuus est quoad sufficientiam pretii, concedo : quoad efficaciam & applicationem, subdistinguo : faciendam per Ecclesiam, tum & per offerentis & assistantium cooperationem, concedo : independentem ab iis, nego. Duplicis generis sacrificii fructus distinguitur, alterum sufficiens, alterum vero efficax : Priori correspondent gratiæ sufficientes seu prævenientes, quæ mere gratuito singulis conferuntur : Posteriori vero gratiæ efficaces, quæ annexam habent applicationem faciendam per Ecclesiam, offerentium & assistantium cooperationem. Ista responsio colligitur ex Sylvio, qui ibidem ait : " Ne quidem sacrificium crucis dedit valorem aut effectum infinitum, tum quoad efficaciam, sed solum quoad ad sufficientiam. " Hoc est, efficacia sacrificii profluit quidem ab ejus valore, sed nisi applicetur per Ecclesiam, & sacramenta, ultimum non habebit complementum.

Tum adhuc ibidem Quæst. 16. concl. 1. subjicit : " Quod enim est finitum quantum dividitur in plures, non pertinet ad quemlibet ex ea parte, qua pertinuisset, si vel divideretur inter paucos, vel uni solum applicaretur. " Quod autem applicatio, & restrictio Missarum nonnisi ab Ecclesia facienda sit declarat sacra Synodus Tridentina sess. 23. de refor. cap. 4. his verbis : " Contingit sæpe in quibusdam Ecclesiis vel tam magnum Missarum celebrandarum numerum ex variis defunctorum relictis impositum esse, ut illis pro singulis diebus, a testatoribus præscriptis, nequeat satisfieri, vel elemosynam hujusmodi pro illis celebrandis adeo tenuem esse, ut non facile inveniatur, qui velit huic se muneri subjicere ; unde depereunt piæ testantium voluntates, & eorum conscientias, ad quos prædicta spectant, onerandi occasio datur. Sancta Synodus, cupiens hæc ad pios usus relictis, quo plenius & utilius potest, impleri, facultatem dat Episcopis, ut in Synodo Diocesana ; itemque Abbatibus & Generalibus Ordinibus, ut in suis Capitulis Generalibus, re diligenter perspecta, possint pro sua conscientia in prædictis Ecclesiis, quas hac provisione indigere cognoverint, statuere circa hæc, quid magis ad Dei honorem & cultum, atque Ecclesiarum utilitatem

" viderint expedire ; ita tamen, ut eorum semper defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute legata ea ad pios usus reliquerunt. "

Synopsis eorum quæ continentur in hac Sectione.

PRIMO : Sacerdos potest accipere stipendium pro celebratione Missarum, cum teste Apostolo, qui intervit altari, debeat ex altare vivere ; hinc quædam bona dicuntur Ecclesiastica, eo quod sint pro Ministrorum sustentaculo destinata.

Secundo : Ad solam Ecclesiam spectat determinare quodnam sit stipendium accipiendum pro celebratione Missarum.

Tertio : Inde sequitur illos Sacerdotes graviter peccare, qui pro unius Missæ celebratione plura accipiunt stipendia, cum Urbanus VIII. Paulus V. & Congregatio Concilii Tridentini hoc prohibuerint.

SECTIO SEXTA.

De Præcepto audiendi Missam.

Duo sunt ad istius quæstionis eliquationem tractanda ; alterum de præcepto secundum se spectato : alterum vero de casibus in quibus non urget præceptum. Unde fit.

CONCLUSIO PRIMÆ.

Tenentur omnes Fideles præcepto Ecclesiastico de audienda Missa diebus festivis satisfacere.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA : Quisque tenetur præcepto Ecclesiæ obedire : Sed Ecclesia præcipit his temporibus audire Missam, juxta illud, *Sabbata sanctificet* ; sic etiam non semel determinaverit Concilia : Ergo &c.

Alteræ ratio a priori accedit. Quod Traditione firmatur, fieri debet : Quia ex Traditione habemus fideles teneri audire Sacrum : Ergo &c. Probatur minor variis modis.

Primo quidem ex illo Actuum 2. Perdurantes unanimiter in Templo, & frangentes circa domos panes. Ex quibus verbis colligitur Fideles ab ipsa vagiente Eccle-

clesia pro more habuisse audire Missam, cum inter celebranda mysteria sacram acciperent communionem.

Secundo : Eundem usum non obscure indicat Justinus Martyr Apologia 2. ubi rationem reddens Imperatoribus Paganis de pietate Fidelium, ita loquitur : " So-
lis, ait, qui dicitur die omni, qui in oppido, vel ruri degunt, in eumdem locum conventus sit . . . precibus peractis, panis offertur, & vinum & aqua . "

Tertio : Hoc ipsum indicant Liturgiæ, quæ quidem apparuerunt prioribus Ecclesiæ sæculis ; cum quædam tribuantur Apostolis, quæque adstante populo Christiano celebrabantur . Tunc propter persecutiones, nondum extabat præceptum determinatum de audienda Missa, cum difficile admodum esset Christianos omnes in unum convenire ad sacra celebranda mysteria, sed ipsa Fidelium pietas erat pro ipsis lex, ut illam, quantum fieri poterat, audirent : verum, pace Ecclesiæ reddita, Episcopi voluerunt omnibus diebus festis audire sacrum .

Quarto : Concilium Agathense anno 506. habitum can. 47. sic loquitur : " Missas die Dominico a sæcularibus totas audiri speciali ordinatione præcipimus . " Idem præcipit Concilium IV. Carthaginense, & alia .

Tertia ratio hæc est : Deus præcepit Sabbatum observari, & homines ab omnibus ab operibus servilibus abstinere, ut toti Deo vacent : Hinc in veteri lege ad sacrificia specialia offerenda conveniebat populus in Templum : Sed in nova lege Christus instituit sacrificium Missæ ad Deum Patrem glorificandum, veluti totius cultus divini consummationem . Igitur qua ratione tenentur diem Dominicum celebrare Christiani, eadem tenentur & Missam audire . Hoc ipsum innuit Ecclesiæ praxis, cum vel ipsi mundani erubescerent, Missam diebus festis prætermittere, sin minus velut impij haberentur . Ergo &c.

Quarta : Ecclesia non semel statuit & præcepit audiri Missam Parochialem, in quantum fieri potest : Igitur diebus festis tenentur Fideles audire Sacrum, cum ea ratione Ecclesia velit populum audire Missam Parochialem, quia quisque tenetur audire sacrum . Probatur antecedens .

Prima, ex Concilio Nappetenſi anno

1895. celebrato, maxime ex Concilio Tridentino sessione 22. decreto *De observandis, & evitandis in celebratione Missæ* : " Moneant, inquit, locorum scilicet ordinarii etiam eundem populum, ut frequenter ad suas Parochias saltem diebus Dominicis & majoribus festis accedant . " Rursus ibidem cap. 4. de reformatione : " Moneatque Episcopus populum diligenter teneri unumquemque Parochiæ suæ interesse, ubi commode id fieri potest, ad audiendum verbum Dei . " Et consequenter ad audiendam Missam . Et expressius cap. 8. " Mandat sancta Synodus Pastoribus, & singulis animarum curam gerentibus, ut frequenter inter Missarum celebrationem, vel per se, vel per alios, ex iis quæ in Missa leguntur aliquid exponant ; atque inter cetera sanctissimi huius sacris mysterium aliquod declarent diebus præsertim Dominicis, & Festis . "

Secundo : Vel ipsa ratio idem comprobatur, quandoquidem ex Tridentino Rectores Parochiarum inter celebrandum sacrum teneantur tunc explicare Mysteria, annuntiare Festa, & jejunia quæ in hebdomada possunt occurrere, ut populus per omnia præceptis Ecclesiæ satisficiat ; sed quomodo credent ista observanda, nisi audiant ; quomodo vero audient sine prædicante ? Hinc non citra peccatum quidam Missam Parochialem semper omittunt . Cum experientia comprobetur plebem non semel, & jejunia, & abstinentias præ inscientia, & inadvertentia transgredi, quod certe non contingeret, si aliquis e familia Missæ Parochiali interfuisset .

CONCLUSIO SECUNDA.

Adulti omnes, nisi aliqua detineantur infirmitate, aut officio pulcro, vel charitatis exerceudæ lege, debent diebus festis audire Missam .

Probatur prima pars . Definitiones Conciliorum spectant adultos : Sed Concilia præcipiunt Fidelibus audire Missam diebus festis : Igitur tenentur adulti eam tunc temporis audire, maxime cum suæ religionis argumenta teneantur dare .

Probatur altera pars, seu potius explicatur . Primo quidem ab hac lege dispensantur qui grave aliquod incurreret detrimentum, puta si domus ruri consisterent .

stent, ab uno saltem non defenderetur contra incursum latronum, dum ceteri omnes ad Parochiam quandoque distantem Missam audituri abierint. II. Excusatur miles, qui excubias agit; nusquam enim Princeps iustus de causis urbem hostibus vicinam aliquo tempore non custodiri sinit. III. Usus etiam obtinuit, ut legi tam stricte astringerentur qui invigilant ægrotantibus gravi morbo correptis, cum fieri posset, deficiente ope, eos animam agere, & mori.

Si quæras, Num satisfaciunt præcepto audiendi Missam ii qui toto ferme celebrationis Missæ tempore, aut nugantur, aut quod impiissimum, mulieribus blandiuntur, vel etiam qui negotiis sæcularibus totaliter intenti, ne quidem Ecclesiæ adiungunt nisi corpore: citra dubium est hujus fursuris homines non satisfacere præcepto, immo priores abominationis peccati reos esse, de quo multus est sermo Ezechielis 18.

Gravior est difficultas, num satisfaciunt præcepto qui totam Missam vel tardius accedendo, vel citius abcedendo non audiunt.

Respondet I. quemlibet juxta definitionem Concilii Agathensis laudati ad totam Missam audiendam obligari: "Missas, inquit *can. 47.* totas teneri præcipimus . . . ita ut ante benedictionem Sacerdotis egredi populus non præsumat: qui si fecerint, ab Episcopo publice confundantur. Subscribit Toloſanum anno 1190. his verbis: "Nec nisi absolute post benedictionem Evangelio discedent. Suffragatur sanctus Carolus in primo Concilio Mediolanensi, ne prius discedant, quam Sacerdos Evangelium ultimum extra altare, & in sacrificia ducat, ut consuetudo obtinet in Diocesi Parisiensi pro Missa Parochiali.

Igitur pro regula habeatur, quod toties non sit satis præcepto audiendi Missam, quoties aliquis aliquam partem principalem nulla iusta causa detentus omittit: Hinc probabile est illum non audire Missam qui accedit post Evangelium lectum, & citra dubium quando jam peractum est offertorium. De his qui ante benedictionem a Sacerdote datam citra rationem abeunt, peccare venialiter, quis negabit?

Ex his principiis sequitur nec præceptum adimplere eum qui Missæ partes a diversis Sacerdotibus simul vel successive audiunt, quandoquidem partes unum, & idem sacrificium non constituunt: hinc Innocentius XI. Papa hanc proscriptam propositionem: *Satisfacit præcepto Ecclesiæ de audiendo sacro, qui duas ejus partes, immo quatuor simul a diversis celebrantibus audit.*

Synopsis eorum quæ complectitur Sectio.

PRIMO: Cuilibet Christiano incumbit audire Missam diebus festis. Sic usus obtinuit ab ipsa vagiente Ecclesia: & de hoc momento extat Ecclesiæ præceptum.

Secundo: Legem obligare omnes adultos constat, nisi juxta de causa eximantur a præcepto.

Tertio: Non adimplent præceptum qui vanitatis motivo, aut alio peiori accedunt ad Ecclesiam, ubi ne quidem de Deo cogitant.

Quarto: Nec eos dicimus adimplere præceptum qui vel principalioribus partibus non adiungunt, vel etiam plures Missæ partes a diversis Sacerdotibus celebratis audiunt, cum jam desit Sacrificii unitas, cui assistere tenentur.

DISSERTATIO QUARTA DE P Æ N I T E N T I Æ I N S T I T U T I O N E , M A T E R I A , F O R M A , M I N I S T R O , E F F E C T I B U S . N O M I N A , E T D E F I N I T I O .

DE Pœnitentiæ Sacramento tractaturi, antequam in profundum delcendamus quæstionum, quæ vulgo discuti solent a Theologis, juvat: prius etymologiam nominis scrutari juxta variam tum Latinorum, tum Græcorum interpretationem. Porro alia sunt nomina simplicia, alia composita: Latini nomen Pœnitentiæ deducunt a pœna, seu punitione; ita divus Ildorus Hispalensis in exhortatione ad Pœnitentiam, ubi sic habet: "A punitione Pœnitentia nomen accepit, quæ si punientia, dumipse homo punit pœnitendo quod male admisit. " Quam quidem rationem a S. Augustino in Epistola 54. desumpsit. Autor antiquus libri de vera & falsa pœnitentia, sub S. Augustini nomine citari solitus, aliunde derivat illud nomen c. 9. ubi sic habet: "Continue dolendum est de peccato, quod declarat ipse diffionis virtus. Pœnitere enim est pœnam tenere, ut semper puniat in se ulciscendo, quod commisit peccando. " Hinc paulo post penitentiam sic definit: "Penitentia est vindicta, seu dolorum, & tristitia de re præterita; hanc etymologiam nominis penitentia tradunt vel ipsi profani, illumque dolorem extendunt ad rem sive bonum, sive malum.

Verum apud Ecclesiasticos Scriptores Pœnitentia tria significat; primo, vitæ prio-

ris mutationem, seu resipiscentiam. II. Odium, & detestationem, seu intimum animi dolorem prioris vitæ. III. Penam, seu punitionem, quam in vindictam, & expiationem malæ vitæ peccator, vel sibi ultro imponit, vel impositam lubenti animo suscipit.

Primo: Pœnitentia denotat mentis in melius mutationem; quam exposulat Deus Ilaiz c.1. his verbis: *Auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis: quiescite agere perverse, discite bene facere.* Ita similiter sanctus Petrus A& c.2. *Pœnitentiam agite*, inquit-&c.

Secundo: Significat animi dolorem, ut habetur Joelis c. 2. *Dicit Dominus, Convertimini ad me, in toto corde vestro.... Et scindite corda vestra, & non vestimenta vestra.*

Tertio: Importat pœnam in vindictam scelerum susceptam, juxta istud ejusdem Prophetæ effatum ibidem: *In jejuniis, & in fletu, & in planctu.*

Sanctus quod spectat ad Græcos, idem intelligunt, vocabulo *μετάνοια*, quod Latini per Pœnitentiam, scilicet sententiæ mutationem: ita Sanctus Clemens Alexandrinus L.2. Stromatum his verbis: "Si ea quæ peccavit, postea mente revolvit, sic ex iis in quæ lapsus est, prudentior evasit, & resipuit, hoc est postmodum cognovit: tarda est enim postmodum pœnitentia, sed prima cognitio est non peccasse. " Dicitur pœnitentia tarda cognitio, quia supponit lapsum, quem ignorantia tribuit. Pœnitet igitur qui tandem errorem suum agnoscat, & ignorantia tenebris liberatur. Idem vocabulum juxta Patres Græcos signi-

gnificat dolorem animo conceptum. In isto sensu illam usurpat S. Chrysostomus Homilia in 2. Epist. ad Corinth. "Cor contritum & humiliatum habebat, ait," quod ipsius peccata maxime abstergebat; hoc est enim Confessio, hoc Pœnitentia."

Celeberrima est apud illos sanctos Doctores & frequentius usurpata vox exomologesis: Quæ quidem multa significat: I. Gratarum actionem: II. Confessionem, seu declarationem peccati. III. Tandem integram pœnitentiæ actionem. Nos vero in præsentis tractatu nomine pœnitentiæ intelligimus ritum illum exteriorem, quo ministerio clavium dimittuntur peccata.

Quoad nomina composita, Pœnitentiæ, duobus præcipue donatur; a Tertulliano, divo Cypriano, & Concilio Tridentino, appellatur secunda post naufragium tabula: Ab aliis vero dicitur Baptismus laboriosus, quia perinde ac Baptismus animam purgat a sordibus peccati, tum propter animi dolorem de peccatis præteritis, tum propter toleratos in eorum vindictam labores.

Catechismus Romanus mira de hoc momento dicit his verbis: "Prius explicandum, da est varia huius nominis potestas, & notio, ne aliquis ambiguitate vocis in errorem inducatur. Nonnulli enim pœnitentiam pro satisfactione accipiunt. Alii, a Catholica Fidei doctrina longissime remoti, cum arbitrentur pœnitentiam nullam temporis præteriti rationem habere, nihil aliud quam novam vitam esse definiunt Docendum est igitur, multiplicem esse hujus nominis significationem."

Pergit: Primum enim Pœnitentia de iis dicitur, quibus aliquid displicet, quod ante placuerit, nulla habita ratione hujus cogitationis, bonumne an malum fuerit. Sic omnes pœnitent, quorum tristitia secundum sæculum est, non secundum Deum: cujusmodi pœnitentia non salutem affert, sed mortem. Altera est pœnitentia, cum quis ex scelere admisso, quod quidem antea placebat, dolorem non Dei, sed sui ipsius causâ, concipit."

Prosequitur: Tertia est, cum non solum admisso sceleris causâ intimo animi sensu dolemus, vel ejus doloris externum etiam aliquod signum damus, verum unius Dei causâ in eo mœrore fu-

mus. Ac singulis quidem Pœnitentiæ generibus, quæ commemorata sunt, pœnitentiæ vox proprie convenit. Nam cum in sacris Litteris Deum pœnitere legimus, id per translationem dici perspicuum est. Eo enim loquendi genere, quod ad hominum mores accomodat, sacre Litteræ utuntur, cum Deum mutare aliquid constituisse declarant; quod non aliter facere videatur, quam homines, quos si alicujus rei pœniteat, eam commutare cum studio laborant. Sic ergo scriptum est, pœnituisse eum, quod hominem fecisset, & alio loco, quod Saul Regem constituisset. Verum inter has pœnitentiæ significationes magnum discrimen observare oportet. Prima enim in vitio ponenda est: altera est quædam commotio, & perturbati animi affectio: tertiam tum ad virtutem pertinet, tum sacramentum esse dicimus. Quæ significatio hujus loci propria est. Pœnitentia definitur Sacramentum a Christo institutum, quo per juridicam Sacerdotis absolutionem remittuntur peccata post Baptismum commissa homini contrito, & confesso. Jamjam omni argumentorum genere in secunda hujusce tractatus parte contra Hæreticos obrepentes, pœnitentiam esse Sacramentum probavimus; nunc ordo rerum postulat ut de ejus institutione, partibus, Ministro & effectibus agamus.

ARTICULUS PRIMUS.

De Auctore & institutione Sacramenti Pœnitentiæ.

DUO hic quaeruntur: unum de institutione Sacramenti Pœnitentiæ: Alterum de tempore institutionis.

CONCLUSIO PRIMA.

Sacramentum Pœnitentiæ a Christo immediate institutum est.

Probatum rationibus Theologicis.

PRIMA sic se habet: Ad illum solum spectat instituere Sacramentum Pœnitentiæ, ad quem spectat conferre gratiam sanativam, cum Sacramenta eo instituta sint sine, ut sanarent ægros, vel sanatos confortarent & alerent: Sed sacramen-

mentum Pœnitentiæ juxta datam definitionem institutum est ut modèlam afferat ægris; sic enim habetur Matth. 9. *Non est opus valentibus Medicus, sed male valentibus.* Ergo &c.

Secundo: Signum arbitrium non habet virtutem nisi a Legislatore: Sed Pœnitentia est signum arbitrium: Igitur a Christo solo immediate Institui potuit. Hæc ratio est D. Thomæ hic q. 84. art. 7. ubi sic loquitur: "Forma Sacramenti, & virtus ipsius totaliter est ex institutione Christi, ex cujus passione procedit virtus Sacramentorum. Sic ergo hujus Sacramenti materia præfixit a natura; ex naturali enim ratione homo movetur ad pœnitendum de malis quæ fecit. Sed quod hoc vel illo modo Pœnitentiam agat, est ex institutione divina: Unde & Dominus in principio prædicationis suæ indixit hominibus, ut non solum pœniterent, sed etiam penitentiam agerent."

Tertia: Nomine Pœnitentiæ intelligimus Sacramentum justificationem impij, & peccatorum remissionem operans: Sed hoc a Christi omnipotentia promanat, qui ad hoc dedit Petro claves regni cœlorum ut solveret quæ erant ligata: Ergo &c. D. Thomas 1. p. q. 25. art. 3. ad 3. de hoc momento sic loquitur: "Dei omnipotentia ostenditur maxime in parcendo, & miserendo, quia per hoc ostenditur Deum habere summam potestatem quod libere peccata dimittat." Rursus hic q. 84. art. 7. "Quod pertinet ad officium Ministrorum, determinavit Christus Matth. 16. ubi dixit Petro, Tibi dabo claves regni cœlorum, &c."

Quarta: Hoc ipsum de fide determinavit Concilium Tridentinum Sess. 14. c. 1. maxime vero canone 7. his verbis: *Si quis dixerit in Catholica Ecclesia Pœnitentiam non esse vere, & proprie Sacramentum a Christo Domino institutum; anathema sit.*

Dicit: Innocentius III. cap. *Utriusque sexus*, instituit Pœnitentiam, quam Nestorius abrogaverat: Igitur Pœnitentia non est de institutione divina.

Respondeo, Innocentium solum præscripsisse Pœnitentiæ frequentandæ tempus, Nestarium vero non penitentiam sacramentalem, sed solummodo canonicam, & publicam luctuosam rescidisse.

CONCLUSIO SECUNDA.

Sacramentum Pœnitentiæ institutum fuit a Christo post suam Resurrectionem.

Probatum ratione, eaque multiplici.

PRIMA: Ut primum aliquid in Scriptura determinatur, ulterius ejus non querendum est principium: Atqui institutio sacramentalis Pœnitentiæ post Resurrectionem assignatur Joan. 20. his Christi verbis, *Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Quæ quidem verba explanans Concilium Trident. sess. 14. cap. 1. ait: "Dominus autem, tem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipue instituit, cum a mortuis excitatus, insufflavit in Discipulos suos dicens: *Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* & quorum retinueritis, retenta sunt."

Altera, hæc est: Pœnitentia est tribunal in quo judicantur homines: Sed congruebat non nisi post Resurrectionem tribunal illud institui, cum Christus quamdiu fuit passibilis, non imperare & dominari, sed potius omnibus subesse, ut suam adimpleret dispensationem, elegerit: Igitur nonnisi redemptione completa, & per sacrificium crucis consummata, Pœnitentiæ Sacramentum instituit.

Tertia: Christus Dominus nonnisi post Resurrectionem voluit prædicari Baptismum Pœnitentiæ, cum e contra & Baptismum, & Eucharistiam passioni suæ præmitti voluerit: Igitur argumentum est eum Pœnitentiam solum post Resurrectionem instituisse. Hæc ratio est divi Thomæ hic q. 84. art. 7. his verbis: "Id quod pertinet ad officium Ministrorum, determinavit Matth. 16. ubi dixit Petro, Tibi dabo claves regni cœlorum &c. Efficaciam autem hujus Sacramenti, & originem virtutis ejus, manifestavit post Resurrectionem Lucæ ultimo, ubi dixit, quod oportet prædicari in nomine ejus penitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes, præmisso de passione, & resurrectione; ex virtute enim nominis Jesu-Christi patientis, & resurgentis, hoc Sacramentum efficaciam habet in remissionem peccatorum."

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJICES contra secundam conclusionem : Tunc Sacramentum Pœnitentiæ institutum est , quando Christus dedit Apostolis auctoritatem ad peccata remittenda : Atqui ante passionem Matth. 18. hanc contulit Discipulis potestatem his verbis : *Amen dico vobis , quaecumque alligaveritis super terram , erunt ligata & in caelo : & quaecumque solveritis super terram , erunt soluta & in caelo.* Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : Et eo loci mentio fit solum de promissione potestatis ad remittenda peccata , concedo : de ipsa collata potestate , nego : Ex duobus maxime conicitur Christum non Matth. 18. sed Joan. 20. facta Resurrectione , defuncto dedisse Apostolis peccata remittendi potestatem . I. Ex eo quod ibi expressam faciat mentionem de Spiritu sancto , cui ut amor Patris , & Filii & charitas , competit remittere peccata . II. Tunc temporis contulit Discipulis Missionem , ut omnem orbem peragrarent , docerent gentes , & remitterent peccata . Igitur nonnisi post Resurrectionem Sacramentum Pœnitentiæ institutum est .

Infallis Vel ipse Christus ante passionem , immo ante Baptismum instituit Pœnitentiam : Ergo &c. Probatur antecedens . Illam prædicat Matt. 4. his verbis : *Pœnitentiam agite , appropinquaverit enim Regnum celorum* : Ergo &c.

Respondeo negando antecedens . Ad probationem distinguo : Christus ante Baptismum prædicavit pœnitentiam virtutem , concedo : sacramentalem , nego . Sic respondet D. Thomas ad argumentum , ibidem ad 3. his verbis : " Dicendum , quod si quis recte consideret ea , quæ Dominus dixit de necessitate Baptismi Joan. 3. tempore præcesserunt . ea , quæ dixit Matth. 4. de necessitate Pœnitentiæ . Nam id quod dixit Nicodemus de Baptismo , fuit ante incarcerationem Joannis , de quo postea subditur , quod baptizabat : illud vero quod de Pœnitentia dixit Matt. 4. fuit post incarcerationem Joannis : Si tamen prius ad pœnitentiam induxisset quam ad Baptismum , hoc ideo esset , quia etiam ante Baptismum requiritur quedam pœnitentia , sicut & Petrus dicit Act. 3. Pœnitentiam agite , & baptizetur unusquisque vestrum . "

Urgebis : Christus suscepit Sacramenta

quæ instituit : Atqui neque ante , neque post Resurrectionem Pœnitentiæ sacramento usus est : Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem : Aliqua concedo : omnia , nego . Et concessa minorem , distinguo consequens : Non instituit Sacramentum Pœnitentiæ pro seipso , quandoquidem erat impeccabilis , concedo : pro aliis , nego . Sic colligitur ex D. Thoma ibidem ad 4. ubi dicit Christum non suscepisse Baptismum quem ipse instituerat , cum nemo seipsum baptizare possit , sed Baptismum Joannis . Neque vero potuit propter suam impeccabilitatem Pœnitentiæ sacramento subjici : Subdit vero S. Th. & concludit Christum solam sumplisse Eucharistiam : " Sacramentum autem Eucharistiæ , inquit , & ipse sumpsit , & aliis dedit : tum ad commendandam excellentiam hujus Sacramenti : tum , quia hoc Sacramentum est memoriale suæ Passionis in qua Christus est Sacerdos , & hostia . "

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Christus ipse instituit Pœnitentiæ Sacramentum ; & hoc , post Resurrectionem .

PRIMUM est de fide definitum in Concilio Tridentino Sess. 14. cap. 1. Ratio duplex assignatur . Prima , sic habetur expresse Joan. 20. Altera , quia ad solum Deum spectat dare gratiam , adeoque & institvere Sacramenta , quæ sunt ejus causæ productivæ .

Alterum , utique claret ex illis Christi verbis ad Apostolos post Resurrectionem directis Joannis 20. *Accipite Spiritum sanctum , quorum remisistis peccata , &c.* Ratio convenientiæ ea est , quod Pœnitentia sit tribunal in quo quidem supremus exercetur potestas ad ligandum , vel solvendum peccatorem ; Christus vero ante passionem , nonnisi per omnia humilis apparere voluit : Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET SOLUTIONUM.

PRIMO : Tametsi Christus ante passionem Matth. 18. sermonem de Pœnitentia sacramentali instituat , certum est tamen hunc nonnisi promissionem potestatis ad remittenda peccata spirare , cum illam expresse , & de facto Joan. 20. conferat . Porro supervacaneum foret aliquid , quod

jam

jam datum est, ritu solemniter iterum institueretur.

Secundo : Neque negamus Matth. 4. sermonem haberi de Pœnitentia, sed tantum de Pœnitentia virtute, & non sacramentali.

Tertio : Non opus fuit Christum omnia Sacramenta, quæ instituit, recipere, maxime pœnitentiam, cujus erat incapax.

ARTICULUS SECUNDUS.

De Pœnitentia secundum se sumpta.

GIRCA Pœnitentiam secundum se sumptam duo examinanda veniunt : Primum quidem an sit necessaria ad remissionem peccatorum. Secundum, quænam sint ejus partes?

SECTIO PRIMA.

An Pœnitentia sit necessaria ad remissionem peccatorum?

ANIMADVERTENDUM est Sacramentum Pœnitentiae duobus modis suscipi posse; in re videlicet, & in voto : In re autem suscipitur, quando quis peccata deponit, quum de eis conteritur, & beneficium absolutionis percipit; ille vero recipit istud Sacramentum in voto; cum habet desiderium confitendi; sed quia caret Ministro, in animum revocat peccata, de eis dolet, & spondet Deo, prima occasione data, sese ea Confessario depositurum : hoc supposito.

Prænotandum est etiam aliquid posse necessarium esse duplici modo, videlicet necessitate mediæ, & necessitate præcepti : Illud dicitur necessarium necessitate mediæ, quo seculo, nihil fit; sic amoris pedibus, homo gradiri non valet; necessitate vero præcepti, cum finis absolute loquendo haberi potest prætermisso medio, sed urgente præcepto tali medio utendum est. Christianus v. g. potest absolute salvari per fidem, per Sacramenta & similia religionis exercitia, non tamen semper requiritur ut audiat Missam.

CONCLUSIO.

Sacramentum Pœnitentiae in re, vel in voto est necessarium necessitate mediæ ad delenda peccata post Baptismum commissæ.

Probatur auctoritate & ratione.

Primo, ex Scripturis.

HANC veritatem non unum Scripturæ testimonium annuntiat, maxime vero ea omnia quæ necessitatem pœnitentiae ad remissionem peccatorum subindigant. Sic Ezechielis 18. habetur : Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis vita vivet, & non morietur. Projicite a vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum : & spiritum novum. Iterum Eccli. c. 2. Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, & non in manus hominum. Tum Joel c. 2. Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejuniis, & in fletu, & in planctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, & convertimini ad Dominum. Ergo &c.

Idem probant ista novi Testamenti oracula Lucæ c. 13. Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Act. c. 3. Pœnitimini igitur, & convertimini, ut deleantur peccata vestra. Expressius, illi B. Pauli ad Roman. c. 2. verba. Ignoras quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impudentem cor, thesaurizas tibi iram in die iræ, & revelationis iusti judicii Dei.

Neque vero prætereunda est ista Ioannis sententia, quæ habetur Apoc. cap. 2. Memor esto unde excideris : & age Pœnitentiam, & prima opera fac : sin autem, venio tibi, & movebo candelabrum de loco suo, nisi Pœnitentiam egeris : Ergo &c.

Pœnitentia necessitatem, quatenus est Sacramentum, non levius declarant ea Scripturæ loca quæ probant illam habere veram rationem Sacramenti; scilicet Matth. c. 18. Quæcumque solveritis &c. Joan. 20. Suorum remisistis &c. Sed sine remissione peccatorum, quæ fit Sacerdotis ministerio, homo suam non potest consequi salutem : Igitur Sacramentum Pœnitentiae est necessarium ad remissionem peccatorum.

Confirmatur : Christus Dominus potestatem permittendi peccata Apostolis, & eorum

rum in Sacerdotio successoribus incassum non contulit: Atqui tamen hoc frustraneum apparet, si aliis mediis fieret remissio peccatorum. Ergo &c. Hanc egregiam, auctoritate Scripturæ sacre innixam rationem si explicat sanctus Leo Epist. 97. ad Theodorum, & habetur de Pœnitentia dist. 1. Ex ea autem colligit sacramenti Pœnitentiæ necessitatem his verbis: " Multiplex misericordia Dei, ita lapsum subvenit humanis, ut non solum per Baptismi gratiam, sed etiam per Pœnitentiæ medicinam, spes vitæ reparetur æternæ; ut qui regenerationis donum violassent, proprio se iudicio condemnantes, ad remissionem criminum pervenirent; sic divinæ bonitatis præfidiis ordinatis, ut indulgentia Dei nisi supplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri; mediator enim Dei, & hominum homo Christus Jesus hanc Præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut consentientibus actum Pœnitentiæ darent, & eisdem salubri satisfactione purgatos ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent. "

Non absimili modo eandem interpretatur Scripturam S. Augustinus Homilia 49. inter quinquaginta: " Agite, inquit, Pœnitentiam, qualis agitur in Ecclesia, ut ore pre vobis Ecclesiæ: Nemo sibi dicat, Occulte ago, apud Deum ago. Novit Deus, qui mihi ignoscat; quia in corde meo ago: Ergo sine causa dictum est: Quæ solveritis in terra, soluta erunt in cœlo? Sine causa sunt claves datæ Ecclesiæ Dei? Frustramus Evangelium? Frustramus verba Christi? Promittimus vobis quod ille negat? "

Secundo ex sanctis Patribus.

PRIMUS qui Pœnitentiæ necessitatem firmat, nobis occurrit Cyprianus Lib. de lapsis, ubi sic habet: " Coniteantur singuli, queso vos, Fratres dilectissimi, delictum suum.... Convertantur ad Dominum mente tota, & Pœnitentiam criminis veris doloribus exprimentes, Dei misericordiam deprecemur. "

Alter est sanctus Ambrosius, qui Lib. in Lucam c. 15. Pœnitentiam uti ad salutem necessariam non obscure prædicat, his verbis: " Scio quosdam dicere, quod ad mortem sibi lavacri gratiam vel Po-

Boucat Theol. Tom. VII.

nitentiam referrent, utique Pœnitentiæ nomine reconciliationis Sacramentum intelligi volens. " Tunc subdit: " Qui scis an nocte proxima, tua a te anima non repolletur? "

His Doctoribus se se adiungit D. Augustinus Lib. 1. de adulterinis conjugis cap. ultimo, ubi de Sacramento in periculo mortis administrando loquens, ait, " Quæ autem Baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si forte pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit, nec ipsos enim ex hac vita sine artha suæ pacis exire velle debet mater Ecclesiæ. " Rursus & clarius Epist. 180. ad Honoratum: cum enim, de periculo mortis ex eruptione Hostium salutis imminente loquens, dixisset, in tali temporis puncto alios Baptismum, alios vero reconciliationem, seu Pœnitentiam flagitare, hæc subiicit: " Ubi si Miniistri delint, quantum exitium sequitur eos, qui de isto sæculo, vel non regenerati exeunt, vel ligati? quantum est etiam iustus suorum fidelium, qui eos secum, in vitæ æternæ requie non habebunt. " Eo loci expresse docet Pœnitentiam paræ esse lapso cum Baptismo necessitatis.

Non omitendum pro ista veritate astruenda Sixti IV. Decretum, quo ihas Petri Oxoniensis proscriptis propositiones: Primam istam, *Peccata mortalia quantum ad culpam, & penam alterius sæculi delentur per solam cordis contritionem sine ordine ad claves*; alteram hæc: *Pravæ cogitationes, sola displicentia delentur sine ordine ad claves*.

Hoc dogma Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 2. propugnat: " Sacramentum Pœnitentiæ lapsis post Baptismum est necessarium, ut nondum regeneratis, ipse Baptismus. " Rursus c. 4. Docet præterea sancta Synodus, Etiam contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliari, priusquam hoc Sacramentum Pœnitentiæ, actu suscipiatur: ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illis includitur, non esse adscribendam. "

Tertio, ratione.

Prima hæc est: Ex sanctis Patribus Pœnitentia est secunda post naufragium tabula: Sed contingente naufragio, seclu-

A a 1a

sa tabula tunc occurrente, actum est de vita : Igitur & de salute, omnia penitentia.

Secunda : Requiritur ad salutem ut peccator Deo reconcilietur : Sed ad istam reconciliationem exigitur, ut inimicus de peccatis doleat. Ergo &c.

Tertia : Nisi mutetur peccator, non justificatur, sed manet a Deo abiectus : Atque ad hoc, opus est penitentia : Et probatur. Peccatum in duobus potissimum consistit, videlicet in aversione a Deo, & in conversione ad creaturam : sic enim Deus loquitur Jer. 2. *Duo enim mala fecit populus meus : me dereliquerunt fontem aque vivae & foderunt sibi . . . cisternas dissipatas* : Per Penitentiam vero peccator avertitur a creatura, & se convertit ad Creatorem. Ergo &c.

Solvuntur Objectiones heterodoxorum.

OBJECTUNT : Multa Scripturae sacrae testimonia indicant, ad veniam & salutem sufficere sinceram conversionem peccatoris ad Deum cum peccati detestatione : Ergo Penitentia ut Sacramentum, necessaria non est ad remissionem peccatorum : Probatur Antecedens Psal. 50. habetur : *Cor contritum, & humilitatum, Deus non despicies*, Isaia 30. juxta versionem septuaginta Interpretum : *Cum converſus ingrueris, salvus eris*. Ezechielis 18. *Si autem impius egerit Paenitentiam ab omnibus peccatis suis . . . vita vivet, & non morietur : omnium iniquitatum ejus, quas operatus est non recordabor*. Rursus ibidem : *Convertimini, & agite Paenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris : & non eris vobis in ruinam iniquitas*. Quae quidem oracula, non minori virtute pollent in nova lege quam in antiqua. Quid plura commemorare ? Matthaei cap. 18. habetur, *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum*. Lucae 2. *Pax hominibus bonae voluntatis*, Jacobi 5. *Qui converti fecerit peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam ejus a morte*. Ex his & similibus locis sequitur penitentiae Sacramentum, non esse ad obtinendam remissionem peccatorum necessarium.

Respondeo 1. Retorquendo argumentum. Si conversio cordis ad Deum tolleret necessitatem sacramenti Paenitentiae ; inde etiam sequeretur Baptismum non esse absolute ad salutem necessarium, cum Scri-

ptura non alio modo loquatur de illo ac de Paenitentiae sacramento. Quis autem cordatus praeter haereticum hominem haec dixerit ?

Respondeo II. Distinguendo : Contritio delet peccata, si aliae partes accedant, videlicet confessio, & absolutio Sacerdotalis, concedo : Si desint, subdistinguo : & supponit votum se se submitendi clavibus Ecclesiae, concedo : Et non supponit, nego. Sic declaravit Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 4.

Instant : Sacra Scriptura operibus misericordiae non semel tribuit remissionem peccatorum remissionem : Ergo &c. Probatur de elemosyna, Tobiae 12. haec habentur, *A morte liberat, & ipsa est quae purgat peccata*. Prov. 15. legitur, *Per misericordiam, & fidem purgantur peccata* : Ecclesi. c. 3. *Ignem extinguit aqua, & elemosyna reficit peccatis*, Lucae c. 11. *Date elemosynam : ecce omnia munda sunt vobis*. Concinunt multi Patres, scilicet Cyprianus Tract. de elemosyna, Augustinus Enchirid. c. 70. &c.

Respondeo distinguendo : Et illa bona opera sunt media quaedam ad obtinendam remissionem peccatorum accommodatissima, concedo : & illa ex se conferunt sine sacramento Paenitentiae remissionem peccatorum, nego. Congruit quidem, ut qui misericordiam a Deo vult consequi, ille prius proximo misericordiam exhibeat, juxta illud Matth. 5. *Beati misericordes : quoniam ipsi misericordiam consequentur*. Valent etiam hujusmodi opera ad remissionem, idest ad poenam peccatis debitam per modum satisfactionis exolvendam ; verum satisfactio rametsi Paenitentiae pars integrans, seculus tamen confessione, contritione & absolutione, justificationem impii non operatur.

Urgent : Atqui bona opera, omnis confessione, contritione & absolutione, peccata remittunt : Ergo &c. Probatur subsumptum ex S. Augustino, qui tribuit orationi Dominicae vim remittendi peccata : sic loquitur Enchiridio ad Laurentium cap. 70. pag. 77. " Delet omnino haec oratio minima, & quotidiana peccata. Delet & illa a quibus vita fideium scelerate etiam gesta, sed poenitendo in melius mutata discedit. Quae verba collimant in ista Evangelii Matth. 6. *Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester caelestis delicta vestra*.

Respondet negandò subsumptum propter rationes allatas. Ad probationem distinguo: Oratio Dominicà valet ad obtinendam remissionem peccatorum, per modum causæ impetratoriæ, concedo: Per se primario & directè, nego. Condonatio quidem iniuriæ sibi a proximo illatæ inclinat Deum ad hoc, ut remittat delicta; verum non ita impetrat aliquis remissionem peccatorum, ut alia remedia excludantur, maxime Sacramentum, ejusque partes, quibus claves Ecclesiæ a peccatis solvunt eos qui reatu & culpæ & penæ ligantur.

Insunt: Christus mulieri peccatrici adulteræ, ut habetur Joan. c. 8. dimisit peccata sine Sacramento pœnitentiæ: Ergo &c.

Respondet, Tunc Pœnitentiæ sacramentum non fuisse institutum; nemini ergo mirum videri debet, si illo prætermisso, mulier peccatrix peccatorum veniam obtinuerit; sed dato & non concessio quod runc fuerit institutum, potuit tamen Christus per potestatem excellentiæ quam habuit circa Sacramenta, effectum pœnitentiæ sine sacramento producere, præsertim vero cum illa peccatrix vere pœnitens foret.

Persistunt: Christus teste Apostolo Heb. 10. *Una.....oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos*; sacrificii vero cruenti infinitum valorem præcontinentis meriti nobis per incruentum applicatur ad veniam. Igitur inutile est ad hoc pœnitentiæ Sacramentum.

Respondet distinguendo: Sacrificii cruenti valor est infinitus, & nobis applicatur per Sacramenta rite suscepta, concedo: Secus, nego Sacrificii cruentum sicut & incruentum non evacuant Sacramenta, quippe quæ sint fontes quibus parenti fluxu veluti etiam per canales aquæ salutare gratiæ fluunt ad remissionem peccatorum; hinc vel ipsa Eucharistia est simul sacrificium & Sacramentum.

Reponunt: S. Petrus ad. 8. Simonem Magum gravissimi criminis reum non remisit ad aliquod Ecclesiæ Sacramentum: sed tantum ei dixit, *Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua*: Ergo &c.

Respondet distinguendo: Et hæc pœnitentia ad quam S. Petrus horratur Simonem Magum non excludit sacramenti Pœnitentiæ necessitatem, concedo: & excludit, nego: Sicut ergo pœnitentia ad quam stimulabant Apostoli eos, qui nondum e-

rant baptizati, non excludebat Baptismi necessitatem; ita nec sacramenti Pœnitentiæ susceptionem: Immo per hoc quod addit Petrus, *si forte remittatur tibi &c.* denotat Pœnitentiæ sacramentum; offendit quippe difficiliori modo remissionem relaxis concedi quam nondum baptizatis, quod intelligens Simon Magus, hæc ad discipulos aiebat, *Precamini vos pro me ad Dominum*; ut enim ait, S. Leo Epist. 9. "Ab iis qui regenerationis donum violarunt, indulgentia Dei, nisi supplicationibus Sacerdotum nequit obtineri." Nominè autem supplicationum, ipsam quoque Sacerdotalem abolitionem comprehendendi, citra dubium est.

Replicant: Fides aliena, & oratio interdum impetrant homini remissionem peccatorum; Deus enim ad fidem eorum qui deferebant paralyticum ait illi Matth. 9. *Dimittuntur tibi peccata tua*. Similiter Jacobi cap. ultimo, *Orate pro invicem ut salvemini*. Ipse Simon Magnus ab Apostolis efflagitavit, ut pro ipso deprecarentur Deum; ad hoc peccatum a se perpetratum ei Deus condonare dignaretur. Hinc D. Augustinus in Psal. 91. de Genethiliaco loquens, ait: "Orate pro illo, scimus enim, & certi sumus, quia oratio vestra delet omnes impietates ejus." Ergo &c.

Respondet distinguendo: Fides, & oratio aliena valent ad obtinendam pro aliis remissionem peccatorum dispositive, concedo: Per se & effective, nego: Equidem Deus sœclitè oratione iustorum, id est sit magis propensus ad audiendos peccatores, sed illi ex parte sua debent legitimas afferre dispositiones; quibus seculis, nusquam remissionem peccatorum obtinebunt. Ceterum controversia præsens non movetur de impetratione gratiæ sed de sacramento, quo prætermisso, vel ipse iustus pro peccatore deprecans, nihil obtrinebit. Quid igitur orat? Ut Deus concedat impio gratiam, qua adjunctus delectat de peccatis, eaque Sacerdoti constiteatur ut absolvat.

Insunt Lex gratiæ nihil virtuti Pœnitentiæ admittit: Sed ante Christum, Pœnitentia virtus ad consequendam veniam peccatorum sufficiebat: Sufficit igitur & nunc absque Sacramenti ope.

Respondet distinguendo minorem: Et difficilior erat tempore Legis quam tempore gratiæ tali penitere modo ad promerendam peccatorum indulgentiam, concedo;

cedo ; & par erat facilitas, nego. Amor perfectus ad justificationem requirebatur in veteri Lege, quem quidem habere laboriosum erat, nunc vero imperfectus & initialis cum Sacramento sufficit. Ex quo sequitur jugum Christi esse admodum suave.

Perfistunt : Actus charitatis Dei super omnia sufficit ad justificationem impii. Igitur inutile est Pœnitentiæ sacramentum. Probatur antecedens : 1. Petr. 4. *Charitas operis multitudinem peccatorum*. Ergo &c.

Respondet distinguendo : Charitas operis multitudinem peccatorum dispositivè, concedo : Effective, subdistinguo : si votum sacramenti Pœnitentiæ includat, concedo ; sic Martyrium ea ratione delet peccata : Seclulo hujusmodi voto, nego.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Sacramentum Pœnitentiæ in se vel in voto est necessarium necessitate mediæ ad salutem.

Primo : Hoc declaratur Luc. 13. his verbis, *Si pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis.*

Secundo : Ita docet sacra Synodus Tridentina Sess. 14. cap. 4. ista gloriosus Patrum cœtus. In primis Ambrosius Lib. in Luc. cap. 15. Augustinus L. 1. de adult. conjug. cap. ult.

Tertio : Peccator salvari nequit, nisi Deo reconcilietur. Sed hoc fit per pœnitentiam. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

Primo : Cum sacræ Scripturæ bonis operibus tribunt salutem, non excludunt pœnitentiam, sed potius ea vel ut gradus ad eam, vel ut ejusdem signa demonstrativa habent, & prædicant.

Secundo : Ne miremini, si Christus Dominus, absque pœnitentiæ Sacramento Magdalenam peccatricem absolverit ; nondum enim illud Sacramentum instituerat : immo ratione potentia excellentiæ potuit, omisso Sacramento, remittere peccata.

Tertio : Neque vero plus urget argumentum desumptum ex S. Petro, qui Act. 8. Simoni mago non injunxit Pœ-

nitentia sacramentum suscipere, sed eum dimittendo, ei dimittat dicit : *Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua* : Quandoquidem ei injungebat pœnitentiæ virtutem, ut dispositionem ad Sacramentum.

SECTIO SECUNDA

Quenam sint Sacramenti Pœnitentiæ partes?

Duo hic inquiruntur ; primum quid essentiam hujus sacramenti constituat : Secundum, quanam sint ipsius partes materiales ; circa utramque quæstionem dissident ab Ecclesia hæretici ; & inter se pariter nonnihil Theologi.

Errores.

A mente Ecclesiæ, quæ nedum absolutionem, sed & actus pœnitentiæ vult esse partes Pœnitentiæ ; quæque affirmat contritionem, & confessionem de ipsius essentia esse, satisfactionem vero de integritate, secedunt hæretici. Lutherus satisfactionem non esse de jure divino asserit, quin immo, velut quid Scripturæ contrarium abnegat ; puta contritionem & satisfactionem. Sic loquitur in resutando Lovaniensium propositione 17. *Pœnitentia a Lovaniensium Synagoga tradita, scilicet quod sit contritio, confessio, & satisfactio, est nulla, nisi Judæ proditoris, & similitum*, ideo ut hæretica est damnanda : Tum in articulis Smalchaldicis capite de Pœnitentia, duas partes Pœnitentiæ ommissis essentialibus, esse docet, legem scilicet & Evangelium ; Hoc est contritionem ex minis Legis, & fidem ex Evangelii promissis conceptam. Philippus Melancthon in locis com. Tit. de Pœnitentia duas Pœnitentiæ partes vocat, mortificationem, & vivificationem. Ita pariter Centuriatores Magdeburgenses centuria 1. l. 1. c. 4.

Calvinus l. 3. Inst. c. 3. §. 8. agnoscit utique mortificationem, & vivificationem pro partibus Pœnitentiæ ; sed modo a Lutheranis diverso : Namque pro mortificationem, non intelligit terrores incussos, sed mortificationem vitiorum, seu abnegationem sui ; hinc tota vita Pœnitentiam esse peragendam asserit ; nomine vero vivificationis ; non fidem vel fiduciam, aut consolationem ex L.

van-

vangelio conceptam, sed pium bene vivendi studium intelligendum esse autumat. Subscribit Theodorus Beza in Libro ejus titulus, *Alyterio calumniarum Tilmanni Hesbusti*, responsione ad quartam calumniam.

Opiniones Theologorum.

Scotus in 5. Sent. dist. 14. q. 4. censet totam essentiam sacramenti Pœnitentiæ consistere in sola absolutione Sacerdotis, contritionem vero, confessionem, & satisfactionem non esse partes illius, seu materiam proximam, sed tantum quædam præambula; unde quando dicuntur partes, id intelligit non simpliciter, & absolute, sed improprie, & secundum quid.

Durandus in 4. Sent. dist. 14. q. 1. asseruit solam pœnitentis confessionem, esse partem essentialem sacramenti Pœnitentiæ, contritionem vero minime; e contra vero Paludanus in 4. dist. 16. q. 4. docet contritionem, confessionem, & satisfactionem esse partes essentiales sacramenti Pœnitentiæ.

Hi omnes excusandi sunt, quippe qui floruerint ante Concilium Florentinum, & Tridentinum, in quibus, re accuratius discussa, contrarium definitum est. Ut dilucide quid in hac opinionum varietate tenendum sit aperiamus, juvat pluribus mentem nostram aperire conclusionibus: quare sit

CONCLUSIO PRIMA.

Sacramentum Pœnitentiæ intrinsece componitur ex actibus pœnitentis, tamquam materia: ex absolutione vero Sacerdotali tamquam forma.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Conciliis.

TRIDENTINUM Sess. 14. capite 3. docet formam Sacramenti Pœnitentiæ esse verba illa, *Ego te absolvo &c.* Actus vero pœnitentis, esse quasi materiam: subdit vero tam absolutionem, quam actus pœnitentis ad integritatem Sacramenti pertinere. Unde sic argumentor: Si sola absolutio perficeret sacramentum Pœnitentiæ, non distinguisset Concilium materiam

Boucat Theol. Tom. VII.

a forma; nec pronunciaisset actus Pœnitentis non minus requiri ad integritatem Sacramenti, quam absolutionem: Atqui tamen sic distinxit, & definivit: Igitur actus pœnitentis habent rationem materiæ sacramenti Pœnitentiæ.

Concilium Florentinum in decreto pro instructione Armenorum, ipsam pœnitentiam vocat Sacramentum, ejusque partes actus pœnitentis; formam vero ista verba Sacerdotis: *Ego te absolvo &c.* esse affirmat: Ergo &c. Tum omnia Sacramenta tribus periculis, scilicet materia, forma, & intentione Ministri dicit. Igitur Sacramentum pœnitentiæ non sola absolutione, sed contritione simul & confessione consistere tenendum est.

Expressius Tridentinum Sess. 14. c. 3. his verbis: "Docet præterea sancta Synodus, sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipsius vis sita est, in illis Ministri verbis positam esse: *Ego te absolvo &c.* quibus quidem de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur: ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant, neque ad ipsius Sacramenti administrationem sunt necessariæ. Sunt autem quasi materia hujus Sacramenti, ipsius pœnitentis actus, nempe contritio, confessio & satisfactio. Qui quatenus in pœnitente ad integritatem sacramenti, ad plenamque & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione pœnitentiæ partes dicuntur."

Secundo, Ratione.

PRIMO QUIDEM: Certum est, quod confessio, & dolor internus intrinsece ad constitutionem hujus Sacramenti pertineant: Etenim si se haberent tantum velut merè dispositiones, inde sequeretur illum qui, illis omissis, absolutionem perciperet, vere esse absolutum, eo non abimili modo quo qui sine dispositionibus abluatur in Baptismate, vere tamen est baptizatus: Atqui falsum est per solam absolutionem, seclusis dolore, & accusatione, remitti peccata: Ergo &c.

Secundo: Illi actus ad remissionem peccatorum obtinendam concurrunt, quos ad hunc effectum exigit Scriptura: Atqui res sic se habet. Legitur enim Isai. 30. *Cum conversus ingemueris, salvus eris: Rursus* 1. Joan. 1. *Si confiteamur peccata nostra, fidelis*

delis est Deus, & iustus ut remissat nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate.

Tertio : Pœnitentia vocatur a sanctis Patribus mutatio dexteræ excelli, scilicet gratiæ prævenientis, & adjuvantis, quæ cor immutat, seu etiam hominis interior innovat : Sed hæc non sine contritione, & confessione operatur Sacramentum ; contritione quidem, qua pœnitens relicta creatura, ad Creatorem convertitur ; accusatione vero, qua Deus confitentem reum habens, exaltatur. Ergo &c.

Quod satisfactio constitutionem hujus sacramenti etiam spectet, sic evincitur : Omne compositum constat intrinsece non tantum partibus essentialibus, sed & integralibus : Atqui Concilium Tridentinum Sess. 14. c. 3. determinavit satisfactionem esse partem integram Sacramenti, quandoquidem est juris divini Læsi vindicta, seu ultio, quæ dubio procul sine satisfactione non fit. Ergo &c.

Demum absolutionem esse partem intrinsecam, & essentialem huic sacramento, sic demonstratur : Omne iudicium intrinsece constat ex criminis accusatione, & ex sententia Judicis : Sed Pœnitentia est verum iudicium, in quo pœnitens accusator sui, absolvitur. Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Terror incussus a lege, aut fides, vel omnia bona opera post justificationem, ut mortificatio, & vivificatio in sensu Calvini, non sunt partes essentielles sacramenti Pœnitentiæ, tamen fides ad eam operandam prærequiritur.

Probatur argumentis auctoritate & ratione suffultis.

Primo : Timor a Lege impressus non est pars Pœnitentiæ sacramentalis essentialis, nam divus Paulus 2. Corinth. c. 7. distinguit terrores a Pœnitentia his verbis, *Quæ enim secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur.* Nomine tristitiæ eo loci intelligit Apostolus timorem natum ex oburgatione quam fecerat Corinthiis ; quæque si benigne accipiat parit pœnitentiam, quod iple innuit ibidem, his verbis : *Gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiam ; id est ut interpre-*

tatur D. Chrysostomus, non gaudeo de tristitia, sed gaudeo de fructu qui est pœnitentia, in quantum huiusmodi terrores pœnitentiam operati sunt in vobis. Igitur pœnitentia non est terror incussus ex minis, sed potius fructus ejus, ut dicit Concilium Tridentinum Sess. 6. c. 6. " Disponuntur autem ad ipsam Justitiam . . . dum peccatores se esse intelligentes a diviniæ justitiæ timore, qua utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tamquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt : ac propterea moventur adversus peccata per odium aliud, quod, & detestationem, hoc est per eam pœnitentiam quam ante Baptismum agi oportet. "

Confirmatur : Terrores in eis reperiuntur qui pœnitentiam nullam agunt, ac ne quidem inchoant. *Dæmones*, inquit D. Jacobus c. 2. *credunt & contremiscunt :* Quidam etiam nullo pœnæ timore, sed solo Dei, & justitiæ amore impulsu pœnitentiam agunt : Talis fuit mulier peccatrix, de qua Dominus dicit Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.*

Secundo : Neque vero fides in sensu Heterodoxorum usurpata dicenda est pars essentialis Sacramento ; quamvis ad illud eliciendum necessaria sit, siquidem vel ipsam antecedit pœnitentiam : Et probatur : Jonæ c. 3. de Ninivitis dicitur : *Crediderunt viri Nini-vitæ in Dominum, & prædixerunt jejunium, & vestiti sunt saccis.* Huic accedit, quod nullam pœnitentiam peragere possit, nisi prius credat vera esse quæ Deus, tum peccatoribus comminatur, tum pœnitentibus pollicetur : Ergo &c.

Rursus idem sic probatur. Si fides esset pars pœnitentiæ, cum sancti Patres pœnitentiam definiunt, fidem commemorarent : Sed vix unum reperies qui illam appellet ; sanctus enim Gregorius Homilia 34. pœnitentiam ita definit : " Pœnitentia est, præterita peccata plangere, & plangenda non admittere. " Ambrosius in præfatione orationis in Psal. 307. *ait :* Plena est definitio Pœnitentiæ, commemoratio delictorum, ut unusquisque peccata sua, velut quodam quotidiani sermonis castiget flagello, & commissa sibi flagella condemnet. "

Ter-

Tertio: Nec etiam omnia bona opera quæ post justificationem fiunt inter partes Pœnitentiæ sunt numeranda. Epim vero, licet propositum bene vivendi ad pœnitentiam pertineat, & opera satisfactoria eam spectent; non tamen omne opus bonum est pars Pœnitentiæ; nulla quippe sunt a iustificatis sine relatione ad peccata præterita, ea scilicet quæ procedunt ex charitate in Deum, & misericordiam erga proximum: similiter & illa quæ ex iustitia & temperantia procedunt. Ergo &c.

Quarto dentum, mortificatio, & vivificatio in sensu Calvini non sunt partes Pœnitentiæ, quod sic ostenditur. Abnegatio sui, & pius vivendi affectus sunt actus qui in reconciliatione inchoati, toto vitæ decursu perficiuntur, sicque ad justificationem consequuntur: Sed Pœnitentia ipsa justificationem prior, est, juxta illud Jerem. cap. 18. *Si pœnitentiam egeris gens illa a malo . . . agam & ego pœnitentiam* Rursus Act. 2. *Petrus vero ad illos: Pœnitentiam, inquit, agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum: & accipietis donum Spiritus sancti.* Ergo &c.

Confirmatur: Penitentia non est nisi pro peccatoribus: Sed mortificatio, & vivificatio sicut peccatores, sic & iustos spectant. Ergo &c.

CONCLUSIO TERTIA.

Peccatum mortale post Baptismum commissum est materia remota, eaque necessaria sacramenti Pœnitentiæ, peccatum vero veniale materia sufficiens.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Illud est materia remota eaque necessaria sacramenti Pœnitentiæ, ad quod destruendum Pœnitentia principaliter instituta est: Sed ad tollendum peccatum mortale sacramentum Pœnitentiæ fuit primario & principaliter institutum: Et probatur. Joan. 20. hæc leguntur: *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis.* Ergo &c.

Hanc doctrinam tradidit Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 1. "Fuit quidem, ait, Pœnitentia universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gra-

tiam & iustitiam assequendam, necessaria, illis etiam qui Baptismi sacramento ablui petivissent, & perveritate abjecta, & emendata, tantam Dei offensionem, cum peccati odio, & pio animi dolore detestarentur." Tum c. 5. "Dominus noster Jesu Christus e terris ascensus ad celos, Sacerdotes sui ipsius Vicarios reliquit, tamquam Præfides, & iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christi fideles ceciderint: quo pro potestate clavium remissionis, aut retentionis peccatorum sententiam pronuntiant." Hinc can. 7. sic definit: *Si quis dixerit in sacramento Pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessariam non esse jure divino confiteri omnia, & singula peccata mortalia . . . aut demum, non licere confiteri peccata venialia; anathema sit.*

Secunda: Peccata mortalia sunt proprie dicta vincula, quibus homo prævaricator alligatur, & pro quibus pena gravissima, scilicet æterna infligitur: Igitur cum claves habeant pro primario objecto ligata solvere, dicendum est peccatum mortale esse materiam remotam, eamque necessariam sacramenti Pœnitentiæ.

Tertia ratio sic procedit: Est de fide peccatum detestandum & remittendum, esse Penitentiam objectum, seu materia circa quam operatur. Sed solum peccatum mortale est illa materia necessaria, minime vero veniale, cum nec gratia privet, nec ipsum charitatis habitum deleat. Ergo &c.

Quod spectat ad secundam conclusionis partem, scilicet peccata venialia esse materiam sufficientem Penitentiae, hoc probatur argumento. Quidquid habet rationem offensæ Dei, & propria voluntate hominis committitur, illud est materia remota saltem sufficiens sacramenti penitentiae. Christus enim universaliter sic pronuntiat: *Quorum remisistis peccata, &c.* Sed quodlibet peccatum veniale est offensæ Dei. Ergo &c.

Probatur iterum ista pars conclusionis, videlicet quod peccatum veniale sit materia sufficiens sacramenti Penitentiae. Quidquid habet rationem offensæ Dei, illud est materia sufficiens laudati sacramenti: Atqui tale est peccatum veniale, & probatur: I. Est charitatis & amoris Dei refrigerium, adeoque non sine contemptu committitur. II. Deo displicet, & illud detestatur; habetur enim Apoc.

2. de Episcopo iusto, sed tepido: *Charitatem tuam primam reliquisti: memor esto itaque unde excideris, & age penitentiam: IV. Igne punitur in purgatorio peccatum veniale, juxta illud 1. Cor. 3. de eo qui in ejusmodi peccatum prolabitur: Ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem: Ergo &c.*

CONCLUSIO QUARTA.

Contritio & Confessio sunt partes essentielles Sacramenti Penitentiae, satisfactio vero pars integralis.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Sacris Scripturis.

CONTRITIONEM ad Penitentiam essentialiter pertinere colligitur, 1. Ex his quae leguntur Deut. cap. 4. *Cumque quaesieris ubi Dominum Deum tuum, invenies eum: si tamen toto corde quaesieris, & tota tribulatione animae tuae.* Joel c. 2. *Scindite corda vestra.* De Confessione legitur Matthaei c. 3. *Baptizabantur ab eo in Jordane, confitentes peccata sua.* Rursus Act. c. 19. *Multique credentium veniebant confitentes, & annuntiantes actus suos.* Tandem satisfactionem per opera laboriosa multipliciter Scriptura commemorat, praesertim vero 2. Esdræ c. 9. his verbis: *Convenerunt filii Israel in jejunio, & in sacco, & humus super eos. . . & confitebantur peccata sua.* Daniel 4. *Peccata tua elemosinis redime.* Joel 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, & in fletu, & in planctu.*

Secundo, ex Sanctis Patribus.

Hanc eandem veritatem luculenter agnoscit Tertullianus, quippe qui Lib. de Penit. cap. 9. dicat, oportere penitentes animum meroribus deicere, ingemiscere, lacrymari, mugire die ac nocte: Ecce contritio. Tum pro satisfactione necesse esse eos sacco, & cineri incubare, corpus sordibus obscurare, jejunii preces alere. De confessione vero subjungit: *Cum igitur provolvit hominem, magis relevat: cum squalidum facit, magis mundatum reddit: cum accusat, excusat: cum condemnat, absolvit.*

Idem tradit D. Cyprianus Serm. de la-

pis his verbis: " Denique quanto, & fide majore, & timore meliore sunt, qui quamvis nullo sacrificii, aut libelli facinore contristi, quia tamen de eo vel cogitaverunt, hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolenter, & simpliciter confitentur, exomologemur conscientiae faciunt, animi sui pondus exponunt, salutarem medelam parvis licet, & modicis vulneribus exquirunt. " Eo loci tres Penitentiae partes clare exponit, scilicet per verbum (dolenter) contritionem; per vocem, (confitentur) confessionem; per ista vocabula, (Salutarem medelam . . . vulneribus exquirunt) satisfactionem.

Succinit Sanctus Joannes Chrysostomus Serm. de Penitentia, qui habetur autem Tom. 5. post Homilias decem de Penitentia, ubi sic habet: " In corde ejus contritio est, in ore confessio, in opere tota humilitas; haec est perfecta, & fructifera Penitentia. . . Idem tradit S. Augustinus Tract. in Psal. 146. ista enim exponens verba: Qui sanat contritos corde: " Sanat, inquit, contritos corde, sanat confitentes, sanat seiplos punientes. "

Tertio, ex Conciliis.

1. *ILUD dogma definitum habemus, primo in decreto Eugenii IV. pro Armenis his verbis: " Quartum sacramentum est Penitentia, cujus quali materia sunt actus penitentis, qui in tres distinguuntur partes, quarum prima est cordis contritio, ad quam pertinet ut dolent de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero. Secunda est oris confessio, ad quam pertinet ut peccator omnia peccata, quorum memoriam habet, suo Sacerdoti confiteatur integraliter. Tertia, satisfactio pro peccato secundum arbitrium Sacerdotis, quae quidem praecipue fit per orationem, jejunium, & elemosynam. "*

Idem definitum fuit a Patribus Tridentinis Sess. 14. c. 3. " Sunt autem, inquit, quasi materia hujus Sacramenti ipsius penitentis actus, nempe contritio, confessio, & satisfactio, qui quantum in penitente ad integritatem Sacramenti, & ad plenam, & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, Penitentiae partes dicuntur. " Hinc can. 4. sic pronuntiant

Si

Si quis negaverit ad integrum, & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in pœnitente, quasi materiam Sacramenti pœnitentiae, videlicet contritionem, confessionem, & satisfactionem, quae tres Pœnitentiae partes dicuntur; anathema sit.

Quarto, ratione.

PRIMA RATIO: Sacramentum illud juxta Scripturam, & SS. Patres fuit institutum per modum veri, & proprie dicti iudicii, scilicet ad instar fori externi: Sed in foro externo, est accusatio, seu manifestatio criminis a reo noxio commissi, ad hoc ut Iudex probe judicet: Sequitur absolutio, si sit pœnitens, sin minus condemnatio: 3. Denum imponitur pro luendo crimine poena, quae satisfactio nuncupatur. Igitur a simili in foro interiori requiritur accusatio delictorum, de eis patris dolor, & tandem pro eisdem expiandis condigna aut saltem sufficiens satisfactio.

Alteri sic exponere juvat. Illud est essentiale sacramento Pœnitentiae, quod est signum efficax gratiae remissivae peccatorum: Atqui contritio, & confessio prout conjunguntur absolutioni sacramentali, sunt hujusmodi: Probatur ex Concilio Tridentino, quod explicans quare istius actus habeant rationem partium, seu materiae proximae hujus Sacramenti Sess. 14. c. 3. sic habet: "Qui, quatenus in pœnitente ad integritatem, Sacramenti ad plenam, & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione Pœnitentiae partes dicuntur." Igitur ex institutione Christi plenam & perfectam remissionem peccatorum conferunt, dubio-procul sunt partes essentiales Sacramenti Pœnitentiae.

Verum tamen satisfactio sit pars sacramenti Pœnitentiae, non tamen ad ejus essentiam, sed solum ad integritatem pertinet, quod quidem sic probatur. Illud non est essentialis pars Sacramenti, sine quo tale Sacramentum potest valide administrari: Sed potest contingere, ut aegrotus animam agens, sincerum de peccatis dolorem conceperit; nec tamen valeat ullum opus pro satisfactione exhibere, in quo casu nihilominus recte absolvi, & Deo reconciliari potest. Ergo &c.

Confirmatur: Peccatoris punitio, non est de essentia, sed tantum de integritate iudicii, & veluti complementum ejus ex-

trinsecum; quandoquidem satisfactio supponit Sacramentum jam confectum; supponit enim gratiam productam, quae est principalis ejus effectus. Ergo &c.

Solvuntur Protestantium objectiones.

OBJICIT Kemnitius: Nihil est in Theologia admittendum, nisi quod traditione firmatur: Sed altum est in prioribus saeculis de materia & forma sacramenti Pœnitentiae silentium: Ergo &c. Confirmatur: Vel ipsi Theologi in hoc sibi non coherent, alii enim pro materia Sacramenti peccata; alii peccatorum accusationem; alii actiones pœnitentis, alii actionem Sacerdotis absolventis assignant; ipsum Concilium Tridentinum vocat actus pœnitentis solum quasi materiam. Denum Sacramenta sunt actiones Dei: Sed actus pœnitentis, utpote opera humana, non possunt esse partes essentiales Sacramenti: Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Altum est in prioribus saeculis de materia & forma Sacramenti Pœnitentiae silentium, quoad terminos, concedo: quoad rem per verbum significatam, nego. Sicut enim sancti Patres agnoverunt pro materia Baptismi aquam; pro forma vero verba a Christo prolata, sic & pro materia sacramenti Pœnitentiae, contritionem, confessionem & satisfactionem, pro forma absolutionem sacramentalem.

Ad secundum, similiter distinguo: Et Theologi in substantia conveniunt, discrepant vero tantum in modo sese explicandi, concedo: & pugnant inter se circa substantiam, nego. Porro qui solum absolutionem dicunt esse hujus Sacramenti essentiam, volunt simul eam esse materiam & formam; qui affirmant peccata esse materiam, de remota certe loquuntur, qui peccatorem confitentem, pro materia circa quam assignant, loquuntur de subiecto, in quo quidem igitur virtus sacramentalis; actio denique pœnitentis eatenus materia vocatur, quatenus ex ea sacramentum, adjuncta forma constituitur. Idem dicendum est de forma; nam ista: *Ego te absolvo*, &c. vel *remitto tibi peccata tua*, idem sonant.

Ad auctoritatem Concilii Trid. distinguo: Patres Synodici utuntur ista particula *quasi*, quae est diminutiva quantum ad rei entitatem quae habet rationem materiae, concedo: quantum ad ipsam essen-

essentiam, nego: Actus poenitentis materiz moralis subeunt rationem: quia vero non sunt materia physica & elementa, ut contingit in ceteris Sacramentis, Concilium ut cuncta secerneret addidit particulam *quasi*.

Ad ultimum distinguo: Actus poenitentis sunt opera humana, secundum se spectata, concedo; ut elevata sunt per gratiam, & ad producendam impii justificationem, ut instrumenta a Deo assumpta, nego.

Opponunt: Theologi in diversas abeunt circa materiam Poenitentiz sententias: Si actus poenitentis se habeant ut Poenitentiz materia, sequitur non Sacerdotem, sed poenitentem conficere Sacramentum, cum contritio & peccatorum confessio partes essentielles ab illo solo promanent: absurdum consequens: Ergo & antecedens.

Respondeo negando sequelam: Compositum enim est a forma quae dat rei speciem; hinc a solo Sacerdote conficitur Sacramentum, quia solus absolvit, nec contritio & accusatio rationem materiz sibi vindicant, nisi quatenus subiunguntur actioni Ministri, quippe qui solus sit iudex, & de eis ferat sententiam, num sufficient, vel non.

Urgent: Si actus poenitentis ad Sacramenti essentiam pertinerent, gratiam utique producerent: Atqui hoc dici non potest, cum effectus iste tribuatur Ecclesiae clavibus: Ergo &c.

Respondeo I. distinguendo minorem: Effectus tribuitur clavibus directe & primario, concedo: omnimode & absolute, nego. Vi equidem clavium, absolvit Sacerdos: sed Deus utitur actibus poenitentis velut instrumento ad producendam gratiam.

Respondeo II. distinguendo minorem: Effectus tribuitur clavibus directe & primario, concedo: omnimode & adaequate, nego: Causa principalis efficiens justificationis est Deus, moralis Christus per sua merita, ministerialis, Sacerdos, qui nomine Christi absolvit; quia vero Deus ad actus poenitentis respicit, ut producat gratiam, juxta illud Psal. 50. *Cor contritum & humilatum Deus non despicies*; justificatio, contritioni & confessioni tribuitur.

Replicant: Illud omne ex quo intrinsece componitur Sacramentum Poenitentiae producit physice gratiam: Atqui sola absolutio id praestat: Et probatur, primo,

ex divo Thoma, qui in 4. dist. 22. art. 1. quaest. 1. ad 2. sic habet: "Dicendum quod... poenitentia exterior quae est signum sacramentale, in hoc Sacramento repraesentat cooperationem recipientis, & non influentiam, quae est in parte agentis extrinseci, & ideo non competit ei, quod gratiam aliquo modo causet." Confirmatur: Si actus poenitentis physice producerent gratiam in Sacramento laudato, poenitens diceretur seipsum justificare, & sibi metipso remittere peccata, quod tamen falsum est: Ergo &c.

Respondeo I. D. Thomam docere actus poenitentis una cum absolutione causare gratiam; sic enim loquitur hic q. 84. art. 1. ad 3. "Dicendum, quod etiam in Poenitentia est aliquid quod est Sacramentum tantum, scilicet actus exterior exercitus tam per peccatorem poenitentem, quam etiam per Sacerdotem absolventem: res autem, & Sacramentum, est poenitentia interior peccatoris: res autem tantum, & non sacramentum, est remissio peccati: Quorum primum totum simul sumptum est causa secundi: primum autem & secundum sunt quodam modo causa tertii."

Respondeo II. negando minorem. Ad probationem distinguo: Sola absolutio causat gratiam pre se primo, & principaliter, concedo: Secundario, & minus principaliter, nego. Sola forma per se primo habet virtutem producendi gratiam, sed ratione actus poenitentis hoc ipsum operatur: Solutio est ejusdem D. Thomae hic q. 86. art. 6. his verbis: "Actus humani qui sunt ex parte peccatoris, materialiter se habent in Sacramento Poenitentiae; omne autem Sacramentum producit effectum suum, non solum virtute formae, sed etiam virtute materiz, ex utraque enim est unum Sacramentum: Unde sicut remissio culpae fit in Baptismo, non solum virtute formae, ex qua ipsa aqua virtutem recipit, ita etiam & remissio culpae est effectus poenitentiae, principalis quidem ex virtute clavium quas habent Ministri, ex quorum parte accipitur id quod est formale in hoc sacramento: Secundario autem ex vi actuum poenitentis, pertinentium ad virtutem poenitentiae tamen prout hi actus aliquid ordinantur ad claves Ecclesiae."

Ad

Ad confirmationem distinguo: Si actus pœnitentis caulaient phylice gratiam, homo se iustificaret principaliter, nego: instrumentaliter, subdistinguo: in quantum actus ipsius eleuantur per gratiam ad esse supernaturale, concedo: per actus mere naturales, nego. Non ergo pœnitens sibi virtute propria dat gratiam, sed illam & ab actibus supernaturalibus, & a Ministro recipit, qui velut iudex potestate a Christo accepta, dat remissionem peccatorum.

Insistunt: Partes componentes totum, exigunt aliquam inter se conjunctionem: Sed contritio, & confessio nullam habent cum absolutione, siquidem eam aliquando multo tempore antecedunt. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Non habent conjunctionem physicam, concedo: morale, nego minorem, & consequentiam. Porro cum Pœnitentia sit dum taxat compositum morale, exigit tantum moralem partium conjunctionem; talis autem hæc est, qualis solet intercedere inter accusationem rei, & sententiam iudicis.

Respondunt: Quandoque in moribundo est sacramentum Pœnitentiæ sine confessione: Igitur confessio non intrinsece componit illud Sacramentum.

Respondeo distinguendo antecedens: Et signa tenent vices verborum, & confessionis, concedo: & non tenent, nego. Tametsi enim verba obtinuerint significandi principatum, hoc tamen non nihil competit signis: quocirca eum qui contritionis signa dederit, Ecclesia vult & præcipit absolvi.

Insistunt: Omnis pars compositi sensibilis, quale est Sacramentum, debet esse sensibilis: Sed contritio non est sensibilis: Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Contritio non est sensibilis per se, transeat per verba, nego minorem. Certum, Ecclesia non iudicat de internis, hinc modo pœnitens testetur se vere dolere de peccatis, potest absolvi.

Obijciunt: Quod componit essentialiter Sacramentum, producit gratiam: atqui actus pœnitentis non producit gratiam: sed solum ad eam producendam disponunt. Et probatur ex Concilio Tridentino Sess. 14. cap. 4. ubi hæc habentur: "Fuit quovis tempore ad impetrandum veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius, & in homine post Ba-

ptismum lapsio, ita demum præparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia divinæ misericordiæ, & voto præstandi reliqua conjunctus sit, quæ ad rite suscipiendum hoc Sacramentum requiruntur." Ergo &c.

Respondeo negando minorem: Ad probationem distinguo: Contritio est dispositio ad recipiendum effectum Sacramenti, concedo: Non est pars essentialis Sacramenti: nego; hoc enim expresse dicit Concilium in loco adduximus in conclusionis probationem: Igitur in altero pro objectione laudato, non nisi de effectu loquitur.

Opponunt Calvinistæ: Mortificatio, & vivificatio sunt partes Pœnitentiæ: Igitur non actus Pœnitentis. Probatur consequentia; ex illis Psal. 33. verbis, *Dirigite a malo & fac bonum*.

Respondeo negando consequentiam. Ad probationem distinguo: Et Paltes Regius eo loci loquitur de partibus iustitiæ, concedo: de partibus pœnitentiæ, nego. Namque declinare a malo, & facere bonum non est præcisæ pœnitentiæ munus, sed iustorum exercitium: non in hoc igitur præcisè consistit pœnitentia, sed potius in fletu, in planctu, cinere, cilicio, elemosynis, & jejuniis.

Insistunt: Si tres illi actus essentialiter pertinerent ad Pœnitentiam, per illos citra dubium definiretur: Atqui nec Patres, nec Theologi, per hos actus Pœnitentiam definiunt: Ergo &c. Probatur minor. Hanc de Pœnitentia definitionem Magister Sententiarum L. 4. dist. 14. quam desumpsit ex Sanctis Gregorio, Ambrosio, Augustino, tradit: Pœnitentia est: "Antea facta peccata deslere, & flenda non committere." Rursus: Mala præterita plangere, & plangenda non committere." Item, "Vindicta quædam puniens in te quod dolet commississe," ibi, ut legenti patet, nulla fit mentio de confessione, nulla de satisfactione: Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Et illæ definitiones sunt pœnitentiæ quatenus est virtus, concedo: Quatenus est Sacramentum, nego. Porro committere docent Theologi, vel ipsam Pœnitentiæ perfectæ virtutem cum voto Sacramenti impium iustificare.

Dicitur: Timor & fides sunt partes Pœnitentiæ: Igitur saltem non sola contritio, non sola peccatorum accusatio. Probatur

batur antecedens : Lex divina minas intentat iniquas, ut eos a peccatis committendis deterreat ; habetur enim Luc. 13. *Nisi Pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.* Rursus, Matth. 10. *Timete eum qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam.*

Respondeo distinguendo : Et timor, sicut & fides disponunt ad Pœnitentiæ sacramentum, concedo : & sunt partes ipsius essentielles, nego. Aliud autem est terreri, aliud pœnitere ; multi timore concutiuntur, paucos tamen pœnitet. Timor concussus, & fides eatenus concurrunt ad Sacramentum, quatenus excitant prævaricatorem ad dolendum de peccatis, juxta illud Prophetæ Psal. 118. *Confite timore tuo carnes meas ; a judicii enim tui timui.* Sed nemo dixerit tales actus esse partes essentielles Sacramenti Pœnitentiæ, nisi se esse in Theologia hospitem probet.

Dices II. Si Actus pœnitentis citati sint hujus Sacramenti partes essentielles, sequitur illud non nisi ex opere operantis, scilicet suscipientis, gratiam producere : Falsum consequens : Ergo & antecedens.

Respondeo negando sequelam ; etenim valor Sacramenti Pœnitentiæ non desumitur ex materia operis, sed ex promissione, & institutione divina. Jam vero Deus voluit, ut quoties peccata deponeret peccator, & de iis doleret, posita Sacerdotali absolutione, ex meritis Christi conquireretur remissionem peccatorum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Sacramentum Pœnitentiæ I. Constat actibus Pœnitentis tamquam materia proxima, absolutionem vero tamquam forma. *II.* Contritio & confessio sunt partes essentielles, satisfactio pars integræ. *III.* Peccatum mortale actuale materia necessaria remota, sufficiens veniale.

Primum, patet ex illis 1. Joan. 1. verbis : *Si confiteamur peccata nostra, fides est, & iustus, ut remittat nobis peccata.* Sic habetur in decreto Conc. Flor. pro institutione Armenorum. Sic in Tridentino Sess. 14. cap. 3.

Secundum, ex dictis sequitur : Et vero contritionem, & peccatorum accusationem, esse partes essentielles, satisfactionem vero, partem integram liquido an-

nuntiat Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 3. Docet Tertullianus Lib. de Pœn. cap. 9. *Vel ipsa subindigitat fides, cum in iis, & non in timore concussio, aliisque virtutum actibus non sita sit præcise conversio impii, bene vero in contritione peccatorum, & eorundem confessione.*

Tertium, utique definit Synodus Trid. ibidem cap. 1. Quia peccata mortalia hominem avertunt a Deo, venialia vero, non nisi dispositive. Igitur omnia ut absolverendam, sunt materia sacramenti Pœnitentiæ, illa quidem necessaria, ista vero sufficiens.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM,

ET EXPLICATIONUM.

Primo : Levissimam est objectionem Kennitii dicentis inauditus fuisse prioribus sæculis nomen illud materiæ, quod Theologi invenerunt, cum actus Pœnitentis solum quasi materia a Florentino & Tridentino Concilio nuncupentur.

Secundo : Citra fundamentum obstreperunt nonnulli Scriptores Ecclesiastici, contententes solam absolutionem esse de essentia sacramenti Pœnitentiæ, tamen enim actus Pœnitentis rationem essentiæ, vel integritatis habeant ; non inde sequitur, aut penitentem esse Sacramenti Ministerium, cum per modum imperii non agat, ut Sacerdos absolvens ; nec penitentiam sacramentalem producere gratiam solum ex opere operantis : namque forma determinat materiam, & Sacramento sic ut speciem, sic & efficaciam confert, ut gratia ex opere operato producatur, virtute scilicet meritum Christi, qui actus & penitentis, & absolventis ad hoc elevat & sanctificat.

Tertio : Alia argumenta probant solum actus virtutum ad justificationem concurrere ut dispositiones, minime vero ut partes Sacramento essentielles.

ARTICULUS TERTIUS.

De contritione in speciali.

NOMEN contritionis desumitur a contritendo lapides aliaque dura corpora, quæ quod duriora sunt, eo magis contunduntur ab artifice ; qui ea semper terit,

rerit, donec nullam advenientem resisten-
tiam, ita quod ad nutum ei obediatur; sic per Pœnitentiam homo obduratus debet cor eo usque emollire per dolorem, quo usque paratus sit ea omnia exequi quæ ab eo Deus efflagitat, tum divinis cedendo inspirationibus, tum etiam Legi divinæ per omnia obediendo; hinc dicitur contritum; hinc dolor de peccato recte contritionis nomine celebratur. "Re-
ste autem, ait Catech. Rom. p. 2. de
Pœn. n. 33. contritionis nomen... ad
significandam vim doloris impositum
est, ducta similitudine a rebus corpo-
reis quæ minutatim laxo, aut duriore
aliqua materia confringuntur: ut eo
vocabulo declararetur, corda nostra,
quæ superbia obduruerunt, pœniten-
tiæ vi contundi, atque conterî."

Neque vero Scriptura silet contritionis
nomen. Psalmo enim 50. legitur: "Cor
contritum, & humilitatum, Deus non de-
spiciet."

Dolor ille de quo præsentem movemus
quæstionem quandoque vocatur etiam ab
Isaia amaritudo c. 38. *Revergetur tibi om-
nes annos meos in amaritudine animæ meæ.*
Id est in contritione, & dolore, quia
contritio peccata præterita reddit amarâ
pœnitenti. Adhuc nuncupatur scissio,
vel confissio cordis, juxta illud Joel. 2.
*Scindite corda vestra, & non vestimenta
vestra.* Vocatur compunctio, juxta illud
Psal. 4. *Quæ dicitis in cordibus vestris, in
cubilibus vestris compungimini:* Nonnum-
quam attenuatio, ut Isaï. 38. *Attenuati
sunt oculi mei suspicientes in excelsum.*
Non semel clamor de tribulatione, Jonæ
2. 3. *Clamavi de tribulatione mea ad Do-
minum:* sic enim habetur *non vestimenta
vestra, ait Dominus omnipotens.*

Jam si contritionis divisionem scrute-
mur, usus apud Theologos obtinuit du-
plicem distinguere, unam scilicet perfe-
ctam, imperfectam alteram. Quia vero
graves in scholis etiam Catholici non semel
exardescunt controversiæ, operæ
pretium est de utroque momento funda-
tius tractare. Unde sit.

SECTIO PRIMÆ.

De Contritione perfecta.

CIRCA contritionem perfectam hæc
discutienda veniunt. I. In quo consistat
eius essentia. II. Quatenus debeat esse il-

le dolor. III. An contritio absque Sacra-
mento justificet. IV. Quodnam sit ejus
præceptum, & quando obliget? V. In
quo distinguatur contritio ab attritione.
VI. Quinam sint ejus effectus? De isto
ultimo capite in speciali non dicemus,
sed concomitanter, ubi de efficacia con-
tritionis, tum de remittenda peccata,
tum ad restituenda merita.

PUNCTUM PRIMUM.

In quo consistat essentia Contritionis.

MULTA de contritionis essentia Ec-
clesiæ menti contraria, effutierunt Hete-
rodoxi: Primo, Lutheranorum maxima
pars tenet nihil aliud esse, nisi terrorem
quemdam conceptum ex consideratione
peccatorum, & suppliciorum peccatorum
a Lege divina intentatorum; addunt
contritionem esse violentam, & conscientia
tortorem, eam non esse actionem,
sed potius passionem; eo quod homo non
seipsum conterat, sed conteratur a Deo;
denum eo excitatis venerunt, ut con-
tritionem non esse opus bonum, sed so-
lum animam peccatricem sic mortificare
& conterere, ut deinde per fidem vivi-
ficetur. Ita Kemnitius & alii rigidiores
Lutherani: e contra vero Lutheriani mol-
liores, ut patet ex colloquio Altenbur-
genſi asserunt contritionem esse opus bo-
num, & nostram actionem; Astipulatur
Calvinus l. 3. infl. c. 3. §. 20.

Antequam hæc quæstio resolvatur, quæ-
dam sunt præsupponenda, primum quid-
em contritionem oportet esse liberam,
& actum bonum; ratio est, quia actus
qui a Deo præcipitur, & disponit ad
veniam peccatorum, liber, bonus, &
honestus est: Atqui talis est contritio;
quocirca Concilium Tridentinum profes-
sit errorem Lutheri dicentis dolorem
illum esse coactum, & non liberum;
hinc Pl. 50. legitur: *Cor contritum, &
humiliatum, Deus non despicies.* Et Isaïæ
66. *Ad quem autem respiciam, nisi ad
pauperem, & contritum spiritu, & tre-
mentem sermones meos?* Rursus contritio
ubique in Scripturis sacris præcipitur;
ea autem tantum imperat Deus quæ sunt
in nostra potestate: Denum contritio
magnum sacrificium Deo oblatum, Psal.
50. appellatur, & consequenter est actus
bonus.

Supponimus II. Dolorem illum debere
esse:

esse supernaturalem, tum ratione auxilii, tum ratione motivi per quod excitatur. Primo quidem ratione auxilii, seu gratiæ divinæ, sine qua nullus sicut oportet de peccatis dolere, aut conteri valet; sic enim contra Pellagianam pravitatem non semel definit Ecclesia. Secundo, Ratione motivi, siquidem actio moralis præfertim ex motivo suo, suam desumit speciem; cum igitur necesse sit, ut contritio sit supernaturalis, oportet motivum illius esse tale; hinc nulla est contritio quæ ex motivo mere naturali, nempe, vel ex metu mali imminens, vel ex timore omittendi bonum aliquod temporale profuit: unde Plal. 84. habetur: *Converte nos Deus salutaris noster*, Jeremiæ 21. *Postquam enim convertisti me, ego poenitentiam*. Quem locum interpretans S. Hieronymus, ait: "Quantum sit auxilium Dei, & quam fragilis humana conditio: ut hoc ipsum quod poenitentiam agimus, nisi Dominus nos ante converterit, & nisi Dei nitamur auxilio, nequaquam implere valeamus."

Concilium Tridentinum Sess. 6. c. 14. de eodem momento ita loquitur: "Qui vero, ab accepta justificationis gratia, per peccatum exciderunt, rursus iustificari poterunt, cum, excitante Deo, per Poenitentiae sacramentum, merito Christi amissam gratiam recuperante, provocaverint." Tum can. 3. definit: *Si quis dixerint sine præveniente Spiritus sancti inspiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut poenitere posse sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur; anathema sit*, His prælibatis, sit

CONCLUSIO.

Odiū ante-actæ vitæ, & firmum novæ instituendæ propositum sunt de essentia Contritionis.

TRES sunt in hac conclusione partes. Prima quidem, odiū de peccatis commissis: II. Propositum emendationis. III. Firmum & sincerum propositum, seu sincerus dolor.

Probatur prima pars auctoritate, & ratione.

Primo, ex Sacris Scripturis.

Id a quo abhorruerunt veri poenitentes, quodque veniam peccatorum eis obtinuit, illud haud dubie est de essentia contritionis: Atque odiū ante-actæ vitæ fuit primum Poenitentiae motivum illorum omnium, qui ad Deum conversi sunt: Et probatur. Job c. 39. legitur, *Unum locutus sum, qui utinam non dixissem*, Rursus c. 42. *Inspiciens locutus sum*. . . . *Idcirco me reprehendo, & ego poenitentiam in favilla, & cinere: Ilaic. c. 38. Recogitabo tibi omnes annos meos, in amaritudine animæ meæ*. Lucæ 7. mulier peccatrix præterita desinit peccata; hinc eorum obtinuit veniam. Similiter Lucæ 22. Petrus ideo *flevit amare*, quia grande duxit peccatum, se Christum Dominum abnegasse.

Secundo, ex Concilio Tridentino.

Hic accedit Concilium Tridentinum, quod quidem Sess. 14. cap. 4. sic habet: "Declarat igitur sancta Synodus hanc contritionem non solum cessationem a peccato, & vitæ novæ propositum & inebonationem, sed veteris etiam odium continere, juxta illud, Projicite a vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum; & certe qui illos sanctorum clamores consideraverit, Tibi soli peccavi, & malum coram te feci, Laboravi in gemitu meo, Lavabo per singulas noctes lectum meum . . . facile intelligit, eos esse vehementer quodam ante actæ vitæ odio, & ingenti peccatorum detestatio ne manasse."

Tertio, ex SS. Patribus.

Hæc est Patrum doctrina; primo quidem præ ceteris S. Cypriani, qui in sermone de lapsis non procul a fine sic loquitur: "Vos vero fratres, quorum timor in Deum pronus est, & in ruina licet animus constitutus, mali sui memor est; poenitentes, ac dolentes peccata vestra perscrute, gravissimum conscientiae crimen agnoscite,"

ad

„ad intelligentiam delicti vestri oculos
„cordis aperite.”

Tum S. Ambrosius L. 2. de Pœnitentia c. 10. sic habet: “Dum dolemus admissa, admittenda excludimus, & fit quædam de condemnatione culpæ disciplina innocentiz.”

Divus Chrysostomus, illis se addit L. 1. de compunctione cordis, cap. 10. his verbis: “Quid corporis viribus opus est, cum cor conterere debeamus. Hoc solum est quod a nobis expolcitur, ut semper recordemur mala nostra, & ad animum revocemus, & conscientiam gestorum nostrorum habeamus ante oculos.”

Eadem tradit S. Hieronymus Comment. ad c. 31. Jeremiz: Ista enim explanans verba, *Postquam cognovi, percussi femur meum*: “Dolentis, inquit, & plangentis, & super errore pristino plorantis, iudicium est, ut femur manu percutiat.” Et infra: “Quod tempus non est confusionis nostræ, si recordemur antiqua peccata, & omnium quæ male egimus, capiamus memoriam.”

Suffragatur S. Augustinus Serm. 7. de tempore, ubi sic fatetur: “Pœnitentiam, certam non facit nisi odium peccati, & amor Dei; quando sic pœnitens, ut tibi amarum sapiat in animo, quod ante dulce fuit in vita, & quod te prius oblectabat in corpore, ipsum te cruciat in mentem, jam tunc bene in gemis apud Deum.”

Quarto, Ratione.

PœNITENTIA in duobus potissimum sita est, videlicet in aversione a creatura, & conversione ad Creatorem; eadem enim est lex contrariorum; porro citra dubium est peccatum in aversione a Deo & conversione ad creaturam consistere, vel ipso Domino dicente Jerem. 2. *Obstupescite cæli super hoc* . . . Duo enim mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas. Igitur odium peccati vera contritio debet includere.

Confirmatur Ubi amor Babylonis in contemptum Dei perseverat, ibi non est sincerus de peccatis dolor. Sed, secluso creaturæ odio, remanet ad vitium affectus: Igitur odium ad veram contritionem prærequiritur.

Secunda pars, Requiritur emendandi propositum.

Eodem ordine probatur.

Primo, ex utroque Testamento.

DEUS ipse apud Amos c. 5. sic loquitur: *Odite malum, & diligite bonum, & constituite in porta iudicium, si forte misereatur Dominus Deus exercituum.* Rutus Isai. 1. *Lavamini, mundi estote, auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis.* Quiescite agere perverse, discite bene facere . . . Si fuerint peccata vestra ut coctum, quasi nix dealbabitur. Et adhuc Ezechielis cap. 18. Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea; & fecerit iudicium, & iustitiam, vita vivet, & non morietur: omnium iniquitatum ejus quas operatus est, non recordabor. Hæc autem omnia denotant novæ vitæ propositum, & quidem explicum.

Apostolus Eph. 4. totam hanc Pœnitentiæ Oeconomiam his verbis explicat: *Vos autem non ita didicistis Christum. Si tamen illum audistis, & in ipso edocti estis, sicut est veritas in Jesu.* Deponere vos secundum pristinam conversationem veterem hominem . . . Renovamini autem spiritu mentis vestræ, & induite novum hominem.

Secundo, ex Conciliis.

Tridentinum Sess. 14. c. 4. ait: “Dolor de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero requiritur.” Quæ verba denotant propositum explicum, quippe quod distinguatur ab odio vitæ quondam in vitiis enutritæ. Hinc ibidem sic habet: “Declarat igitur sancta Synodus contritionem non solum cessationem a peccatis, & vitæ novæ propositum, sed etiam veteris odium continere.”

Florentinum in Decreto unionis: “Quartum Sacramentum, inquit, est Pœnitentia, cuius quali materia sunt actus pœnitentis, qui in tres distinguuntur partes, quarum prima est cordis contritio, ad quam pertinet, ut doleat de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero.”

Ter-

Tertio, Ratione eaque multiplici.

PRIMA: Pœnitentia est interior hominis renovatio: Sed nisi addit propositum ulterius non peccandi, non nisi conversionem verbalem & extrinsecam spirat; quod Christus arguit in Judæis, dicens, Matth. 23. *Populus hic labris me honorat, cor autem eorum longe est a me.* Ergo &c.

Alterâ: Justificatio est mutatio dexteræ Excelli, hoc est, Deo excitante, præveniente & adjuvante: Sed nisi addit propositum veteris vitæ innovandæ, peccator in limo vitiolorum infixus manet, quippe qui ea non retrahet. Ergo &c.

Tertia: Pœnitentia exigit, prævia deliberatione facta, determinationem in bono: Sed ubi non adest propositum de vita ante-acta, nulla est ad bonum determinatio, quod quidem quotidiana comprobatur experientia, cum peccatores inter bonum & malum penduli existentes, de novo in pristina ruant peccata: Ergo &c.

TERTIA PARS.

Firmum debet esse propositum & sincerus dolor.

Probaturs rationibus Theologicis.

PRIMA: Illud ad veram pœnitentiam requiritur, quod ipse exigit Deus ad hoc, ut peccator reconcilietur: Atqui Deus firmum vitæ pristinæ emendandæ propositum exposulat, ut peccatori delictorum veniam concedat: Et probatur. Joel. 2. ait: *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejuniis, & fletu, & planctu, & scindite corda vestra.* Rursum Ezech. 18. *Cum averteris se impius ab impietate sua, ipse animam suam vivificabis.* Ac demum Jonæ 3. *Vidit Deus opera eorum, scilicet Ninivitarum, quia conversi sunt de via sua mala, & misertus est super malitiam, quam locutus fueras, ut faceres eis, & non fecit.* Ergo &c.

Secunda: Ut vera sit pœnitentia debet esse intima: sed talis non est nisi addit propositum firmum se se in melius immutandi: Ergo &c. Hæc ratio est Catechismi Rom. part. 2. de Pœn. n. 7. his verbis: "Intima autem pœnitentia est, illa, cum ad Deum nos ex animo con-

vertimus, & commissa a nobis scelera detestamur, & odio habemus: simulque illud nobis certum, & deliberatum est, malam vitæ consuetudinem, corruptoque mores emendare. Ergo &c."

Tertia: Actus specificantur a motivo quod sibi aliquis in agendo proponit: Atqui non est vere pœnitens nisi tria habeat pro fine. I. Abolere peccatum. II. A sceleribus non solum recedere, sed & pro eis Deo satisfacere, quæ quidem satisfactio potissimum in averione a creatura, & conversione ad Creatorem repouenda est. III. Ut Deo reconcilietur: Sed hæc tria citra firmum emendationis propositum, & vitæ malæ dolore non reperiuntur in pœnitente. Ergo &c. Hæc doctrina est Cath. Rom. ibid. n. 10. dicentis: "Sed idem etiam ex iis rebus colligi potest, quas sibi tamquam proponit is, quem vere peccati pœnitet. Primum autem hoc ei propositum est, ut peccatum aboleat, omnemque animæ culpam, & maculam abstergat. Alterum est, ut pro sceleribus admisis Deo satisfaciatur: quod quidem ad justitiam referri perspicuum est. Nam etsi inter Deum & homines, propriæ justitiæ ratio intercedere non potest, cum tam longo intervallo inter se distent: alquam tamen esse justitiam constat, cujusmodi est inter Patrem, & filios, inter Dominum & servos. Tertium, ut homo in Dei gratiam redeat, in cujus offensionem, & odium propter peccati scditatem incurrit. Hæc vero omnia satis declarant, pœnitentiam ad virtutem spectare."

Quarta: Ad veram pœnitentiam gratia & virtutibus veluti tot gradibus ascendit, & pervenit peccator, videlicet I. Gratia misericorditer præveniente. II. Fide. III. Timore. IV. Spe. V. Amore saltem incohato: Sed hæc omnia firmum se emendandi propositum, & sincerum de peccatis dolorem complectuntur. Ergo &c. Hoc ipsum docet, & uti ad justificationem requisitum exigit Catechismus Romanus ibidem, n. 11. "Docendum est etiam, ait, quibus gradibus ad hæc divinam virtutem liceat ascendere. Primum itaque Dei misericordia nos prævenit, cordaque nostrum ad se convertit. Quod cum precaretur Propheta: *Converte, inquit, nos Domine ad te, & convertemur.* Deinde hoc lumine il-

,, lu-

„ iustitiam per fidem ad Deum animo tendimus. *Credere enim oportet antecedentem ad Deum*, ut Apostolus testatur, *quia est, & inquirentibus se remunerator sit*. Præterea motus timoris consequitur, & suppliciorum acerbitate propolita, animus a peccatis revocatur. Atque hunc videntur spectare illa Isaïæ verba: *Sicut quæ concipit, cum appropinquaverit ad partum, dolens clamat in doloribus suis: sic facti sumus*. Huc deinde accedit spes impetrandæ a Deo misericordiæ, qua erecti vitam, & mores emendare conamur. Postremo charitate corda nostra accenduntur. Ex qua liberalis ille timor, probis, & ingenuis Filiis dignus, oritur: atque ita unum illud veritatis, ne qua in re Dei Majestatem lædamus, peccandi consuetudinem omnino deserimus.

Solvuntur Heterodoxorum objectiones.

OBJICIUNT: Odium vitæ antea est non est de essentia contritionis: Ergo &c. Probat Antecedens ex illo vulgari axiomate: *Optima pœnitentia, nova vita*. Ergo &c.

Respondet negando antecedens. Ad probationem distinguo: Optima pœnitentia, nova vita, id est ut signum certissimum veræ Pœnitentiæ habetur, concedo; qui enim sic peccata desunt, ut mox ad eadem revertantur, nihil omnino perficiunt. Optima Pœnitentia nova vita est, per exclusionem odii vitæ veteris, nego: Porro illud proverbium sic explicat Augustinus commentariorum in caput 2. secundæ ad Corinth. „ Hæc vera pœnitentia est, inquit, jam cessare a peccato, sic enim probat, dolere se sibi, si de cetero definit. „

Respondet II. Aliiter distinguendo: Per novam vitam vera dignoscitur contritio, tamquam per partem inadæquatam, concedo; adæquatam, & secundum illud totum quod importat, nego. Nova vita est quidem Pœnitentiæ pars, sed non adæquata: Cum igitur Patres exolcant pœnitentiam per novam vitam, contritionem non in se, sed pro ut in operibus elucet, exponunt. Solutio hæc colligitur ex D. Gregorio, qui in 1. Reg. c. 15. ait: „ Tunc bene peccatorem conversum cernimus, cum digna afflictionis austeritate de clere nititur, quod loquendo consistitur; in fructu non in foliis, aut ramis pœnitentia cognoscenda est. „

Boncat Theol. Tom. VII.

Instans: Concilium Tridentinum non videtur distinguere odium peccati a dolore, quem quis ex eo percipit, eo quod Deum læderit; hanc enim tradit contritionis definitionem: „ Animi, inquit, dolor est, ac detestatio de peccato commisso. „ Sed dolor non est pars intrinseca contritionis, contritio quippe est animi virtus, dolor vero est passio sensus: Ergo &c.

Respondet distinguendo: Et Patres Tridentini sumunt dolorem casualiter, scilicet pro ipsomet peccati odio, quod quidem in terris, non vero in cœlis ætærem parit, concedo: Neque enim dei gloriæ tristitia afficiuntur, tamen peccatum summo prosequantur odio: Et usurpant nomen doloris formaliter, nempe pro sensatione quæ animam cruciat, nego; describunt ibi quid sit contritio, sed ejus essentiam ad ultimos juris apices non assignant.

Urgent: Illud non debet exigi a pœnitente, quod est impossibile: Atqui impossibile est, ut peccatum commissum non fuerit: Igitur illius odium non est de contritionis essentia.

Respondet distinguendo minorem: Impossibile est absolute, concedo: conditionate, nego minorem, & consequentiam. Talis igitur debet esse dispositio pœnitentium, ut si eadem quæ præterit, se se offerret occasio, dubio procul a lego Dei non recederent; quia vero fieri potuit aliquando, ut a Deo non recederent, & contrarium propria culpa contigerit, hinc de peccatis commissis rite dolent, Sic David 2. Reg. c. 18. lugebat filium, exclamans: *Abraham fili mi: quis mihi retribuatur, ut ego moriar pro te*. Quid aliud desiderabat, nisi, si fieri posset, vitam propria morte, restitueret filio. Non assimili sensu, Christus Dominus Luc. 22. dicebat: *Pater si vis, transfer calicem istum a me: verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat*.

Opponunt contra secundam partem Conclusionis: Multi in Scripturis leguntur justificati sine formali proposito vitæ melioris. Ps. &c. Probat Antecedens. 2. Reg. 12. D. ad a peccato fuit absolutus, ut ipsum dixit, *peccavi Domino*; hinc sanctus Chrysostomus Homilia 9. de Pœnitentia, hæc ait: „ Peccavi, & solvi peccatum. „ II. De Manasse 2. Paralip. c. 33. nihil aliud legimus, nisi eum pœnitentiam egisse, & Dominum

B b suif-

fuisse deprecatum. De Ninivitis Jonæ c. 3. dicitur eos jejunasse, & orasse, sed de proposito melioris vitæ, altum est silentium. Idem dici potest de filio prodigo Luc. c. 15. & de Publicano Lucæ 18. Ergo &c.

Respondeo ad primum distinguendo: Dixit David Peccavi, simulque intus spondit Deo meliorem vitam, concedo: & non spondit, nego. Quod autem Rex pœnitens fuit in ea animi dispositione, ut deinceps meliorem duceret vitam, Psalmi pœnitentiales testantur, & effectus consecutus probavit; ita enim postea in justificationibus Domini ambulavit, ut omnium fuerit exemplar virtutum.

Ad secundum distinguo: Et in pœnitentia Manassis, de qua loquitur Scriptura, involvitur novæ vitæ propositum, concedo: & non includitur, nego. Sic enim recessit a viis suis pessimis, ut qui prius idolis thus adoleverat, soli Deo postea servierit.

Ad tertium, similiter distinguo: Et jejunia, luctusque Ninivitarum erant signum demonstrativum propositi melioris vitæ instituendæ, concedo: secus, nego.

Eadem est solutio ad exempla tum Filii prodigi, tum Publicani pœnitentium, quippe qui & lacrymis, & dolore sincero ac publico luctu suum de vita vitiosa emendanda non lævius probaverint, & manifestaverint propositum.

Instant: Nomen contritionis relationem dumtaxat habet ad præteritum, non ad futurum: Igitur novæ vitæ propositum non supponit. Quid plura? Propositum vitandi peccata proprie est actus charitatis: Ergo non pertinet ad pœnitentiam.

Respondeo ad primum distinguendo: Et in significatione vocabulorum non attendenda est semper ethymologia, præcipue in rebus sacris, concedo: secus, nego. Disputandum est in primis quo sensu a Scripturis, & Patribus usurpentur nomina. Jam vero Patres contritionem duo importare pronunciarunt, odium scilicet anti-actæ vitæ, & propositum novæ. Neque verum est quod dicunt, vocem *metanoia* ad præteritum, non ad futurum respicere, nam Tertullianus in lingua Græca versatissimus L. 2. in Marcionem cap. 24. contrarium asserit, his verbis: "In Græco sono Penitentiae nomen, non ex delicti confessione, sed ex animi demutatione compositum est."

Ad secundum distinguo: Propositum

vitæ spectat ad charitatem simul & ad pœnitentiam, concedo: ad solam charitatem, nego: Respectu quidem iustorum est actus charitatis, respectu vero illius qui peccavit, sed qui novas init vias ad hoc, ut sibi reddat Deum propitium, & illatam compenset injuriam, pertinet ad pœnitentiam; compensatur autem injuria nedum detestando peccatum, sed & proposito, tum servandi mandata, tum alia omnia, quæ Deus exigit.

Urgebis: Isaïæ c. 55. hæc leguntur: *Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dominum, & miserabitur ejus.* Ibi, ut claret, Deus a peccatore deposcit ad suam consequendam misericordiam, ut ipsam efflagitet, tum ut sua detestetur peccata: Sic latro pendens in cruce solum peccata detestatus est, & tamen veniam obtinuit. Sic enim habetur Luc. 23. *Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es. Et nos quidem iuste, nam digna factis recipimus, hic vero nihil mali gessit.* Et dicebas ad Jesum: Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum. Et dixit illi Jesus: Amen quid tibi: Hodie mecum eris in paradiso. Ergo &c.

Respondeo distinguendo consequens: Et Priores isti actus supponunt propositum vitæ melioris instituendæ, concedo: & excludunt, nego: Familiare est Scripturis cum de justificatione loquuntur, ita quibuscumque rebus vim justificandi tribuere, ut cetera non desinit; sic Rom. c. 3. cum legitur: *Arbitramur enim justificari hominem per fidem.* Rom. 8. *Spe salvi facti sumus.* Job. 12. *Eleemosyna a morte liberat.* Et tamen sola fides, sola spes, & eleemosyna non sufficiunt ad salutem. Ceterum, in testimonio Isaïæ vitæ melioris propositum his verbis continetur: *Derelinquat impius viam suam.... Et revertatur ad Dominum.* Quid enim est derelinquere viam suam, nisi novam instituire, Deum amplius diligere, eique magis placere? Quod dubio-procul concluso novæ vitæ proposito fieri non potest. Ad id vero quod dicitur, latronem dumtaxat supplicii sui iustitiam agnovisse; ex impetrata venia facile colligitur eum vera fide, atque ardenti charitate ad Deum fuisse conversum, cum Christo pro virili, & ex toto corde adhærens, in sustinendis patienter crucis doloribus, ad expianda suæ ante actæ vitæ peccata fidelis permanferit, & tandem vere pœnitens.

nitens obierit : Quæ quidem omnia vitæ immutandæ propositum ita complectebantur , ut omisso hujus proposito , nulla fuisset pœnitentia , nullaque sincera conversio .

SYNOPSIS PROBATIONUM.

I. Odium peccati , II. Propositum emendationis , III. Sinceritas doloris & propositi sunt de essentia contritionis .

PRIMUM patet, juxta illud Isa. 38. *Re-cogitabo tibi omnes annos meos , in amaritudine anime meæ.* Ita Conc. Trident. Sess. 14. cap. 4. "Declarat igitur sancta Synodus hanc contritionem odium continere . . . Ratio est, quia, secluso odio, peccator non Creatorem, sed creaturam amaret; nemo autem, vel ipso Christo teste, potest duobus Dominis servire, Matth. 6.

Secundum sequitur ad primum; quis enim dixerit illum de peccato commissio habere dolorem, qui non habet seise emendandi propositum; hoc ipsum Conc. Trid. ibidem dicit his verbis: "Dolor de peccato commissio cum proposito non peccandi de cetero."

Tertium, ne prodit ex ipsa contritionis definitione; namque si dolor foret solum extrinsecus, jam non dolor, sed mera hypocrisis, non semel a Christo damnata, existeret. Ceterum dolor debet esse interior, & consequenter sincerum emendationis propositum habet annexum.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Novum non induit hominem impij, nisi odio peccatum prosequatur. Est quod dolor sit passio, sed elevatus actum morioris propter Deum læsum importat.

Secundo: Tametsi impossibile sit peccatum commissum non fuisse commissum, in votis tamen habet pœnitentis, ut si fieri posset, nunquam exiisset; hinc illud ita detestatur, ut nolit amplius impoſſerum peccare.

Tertio: Propositum non peccandi a dolore primum pœnitentis, tum & a charitate promanet; eo enim ipso quod quis de peccato dolere incipit, jam habet in preparatione animi peccatum ultra non committere.

PUNCTUM SECUNDUM.

Quanta debeat esse Contritio, ut ad justificationem peccatorum sufficiat?

CERTUM est dolorem de quo agitur, non eum esse qui in sensum quandoque redundat, eum consistit istum ab objectis sensibilibus, quæ potentias magis ut plurimum, quam Deus at offensus apprehensus, movent, promanare, sed potius mororem qui ex corde procedit: hoc est ex ratione & voluntate, quæ gratia præventis & excitatis tristitiam ad salutem & intimam animæ compunctionem operantur.

Ad majorem quæstionis elucidationem prænotandum est, duplicem esse detestationis modum, unum intensivum, alterum appetitivum; detestatio intensiva est illa quæ adequat magnitudinem offensæ per respectum ad personam læsam; appetitativa vero ea est qua peccator pœnitens præfert vel formaliter, vel saltem virtualiter unum objectum omnibus aliis. Hoc posito sit.

CONCLUSIO.

Dolor Contritionis debet esse omnium dolorum maximus appetitivus, hoc est peccator ita peccata sua detestari debet, ut nolit propter quodlibet rursum peccare.

Probatur auctoritate, & ratione.

Scriptura sacra.

SCRIPTURÆ ad remissionem culpæ non exigunt certum aliquem gradum intentionis in contritione, ita ut si ille desit, peccator non possit veniam consequi: Igitur dolor appetitivus sufficit: Antecedentis propositio firmatur his Scripturæ locis, in quibus nude & simpliciter requiritur, ut peccator avertatur a via sua mala, & convertatur ad Dominum, nihil addendo per quod significetur intentio illius actus, quo vel avertatur, & debeat de peccato, vel convertatur ad Dominum. Psal. 50. habetur: *Cor contritum & humilitatum, Deus non despicies.* Isaia 30. *Si revertamini, & quiescatis, salvæ eritis.* Ezech. 33. *Impietas impij non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua.* Zach. 1. *Convertimini ad*

Bb 2 me,

me, *O ego convertere ad vos*. Sed nudum conversionis nomen non dicit intentionis aut extensionis gradum. Ergo &c.

Patres.

Idem docent sancti Patres: præsertim vero S. Cyprianus, qui in sermone de cœna Domini sic habet: "Nec quantitas criminis, nec brevitatis temporis, nec horæ extremitas, nec vitæ enormitas, si vera contritio, si pura fuerit voluntatum mutatio, excludit a venia."

Patrocinatur S. Basiliius homilia de Penitentia, ubi sic loquitur: "Tantummodo voles, & ipse Deus ultra occurret." *Succinit* S. Leo Magnus Epistola 91. ad Theodorum, ubi ait: "His qui in tempore necessitatis, & in periculi urgentis instantia, præsidium penitentiae, & mox reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda, quia misericordiae Dei, nec mensuras possumus ponere, nec tempore definire, apud quam nullas patitur veniæ moras vera conversio." En loci veram solum deposcit conversionem, immo temporis extensionem excludit.

Eiusdem est labii S. Chrysostomus in libello de reparatione lapsi, & habetur apud Gratianum de Penitentia Dist. 3. "Talis est, inquit, erga homines pietas Dei, numquam spernit penitentiam, si ei sincere, & simpliciter offeratur, etiamsi non potuerit quis explere in præsentia, satisfaciendi ordinem; quantumcumque tamen, & quamlibet brevi tempore gestam suscipit etiam ipsam, nec patitur quamvis exiguæ conversionis petire mercedem."

Ratio multiplex.

PRIMA: Contritionis dolor ab ea castitate procedit, qua quidem ita diligitur Deus, ut penitens illum ceteris bonis creatis simpliciter anteponat; in hoc enim sita est formaliter conversio, nec aliud ultra saltem ex necessitate prærequiritur: Sufficit igitur ad justificationem ut talis sit contritio; Tametsi enim foret intensa solum ut unus gradus, hæc dubio-procul sufficeret. Ista ratio est Catechi. Rom. Ibidem n. 28. his verbis: "Præterea, si, uti Deus summum bonum est inter omnia, quæ diligenda sunt: ita etiam peccatum summum est malum inter omnia, quæ

odisse homines debent: illud sequitur, ut quam ob causam Deum summe diligendum esse confitemur, ob eandem rursus peccati summum odium nos capiat, necesse sit. Omnibus vero rebus Dei amorem anteponendum esse, ita ut ne vitæ quidem conservandæ causa peccare liceat, aperte nos docent illa Domini verba, *Qui amat patrem, aut matrem plusquam me, non est meus*: Et, *qui voluerit animam suam salvam facere, perdet eam*."

Altera hæc est: Necessè non est dolorem contritionis esse omnium dolorum maximum intensivo, si sacra Scriptura ad veram penitentiam non summum conatum absolute requirat, sed ut homo 1. Deum omnibus aliis anteponat, 2. de peccatis omnibus doleat, 3. ab omnibus recedat, 4. illa ultra non patrare sit ei animus. Atqui ita habetur Ezech. 18. & 33. ut supra retulimus. Ergo &c. Sic docet Catechismus Rom. 2. part. de Pœn. n. 31. & seq. "Ex his igitur colligi poterunt, inquit, quæ ad veram contritionem maxime sunt necessaria. . . . Primum enim necesse est, peccata omnia quæ admisimus, odisse & dolere. . . . Alterum est, ut ipsa contritio, confitendi, & satisfaciendi voluntatem conjunctam habeat. . . . Tertium est, ut penitens vitæ emendandæ certam, & stabilem cogitationem suscipiat. . . . Neque vero inter cetera quæ ad contritionem maxime pertinent, minus diligenter, & necessario curandum est: ut, quidquid injuriarum ab altero acceperis, id totum remittatur, ac condonetur." Audis Patres Trid. in suo Catechismo nihil aliud præter amorem Dei appetiæ super omnia ad justificationem exigere, & perfectiora esse de consilio.

Tertia? Si summus conatus in contritione necessario requireretur, gravis incumberet penitentis conscientie scrupulus, qui hunc summum conatum, eamque doloris intensionem, ut plurimum non sentit; hinc vel ipsamet Ecclesia non solet a penitentibus, hunc contritionis gradum deposcere, sed tantum ut ex animo propter Dei summe dilecti offensam de peccato doleant. Ergo &c. Juvat istas probationes concludere istis Catechi. Rom. verbis, Part. 2. de Pœn. n. 28. "Quamquam si id minus consequi nobis liceat, ut perfecta sit, vera tamen & efficax contritio esse potest: Sæpe enim

„ wu

„usu venit, ut quæ sensibus subiecta sunt, magis quam spiritualia nos afficiant. „ Igitur ex Concilio Tridentino, cujus mens in Catechismo aperitur, non opus est absolute ad justificationem, ut dolor sit intensissimus.

Diluuntur Objectiones.

OBJECIES: Deus non tantum præceteris, sed & plus ceteris diligendus est, scilicet intensive: Ergo &c. Probatur antecedens ex illis Matth. 10. verbis: *Qui amat patrem & matrem plusquam me, non est me dignus*, Rursus Luc. 14. *Qui non odit patrem & matrem, non potest meus esse discipulus*. Hinc S. Augustinus Lib. 1. de Doctrina Christiana c. 22. & L. de moribus Ecclesiæ c. 11. docet ad ordinatam dilectionem pertinere, ut nihil amplius, & nihil æque diligat homo quam Deum: Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo: Et illa verba indicant Deum præ ceteris diligendum esse, concedo: majori intensione subdistinguo; ad melius, concedo: absolute, ita ut, illa deficiente gradus intensione, non sit Sacramentum, nego. Utro sciamus inordinatum esse hominem qui majori pondere in creaturam quam in Creatorem fertur, & sæpius magis dolet de amissis bonis temporalibus, quam de boni increati amissione, & hoc vitium ab origine scdæta, non culpandum, sed emendandum & corrigendum. Satis igitur habet Deus misericors, si peccator quantum in se est, doleat de culpa, & dolendo amet præ ceteris bonis Deum. Neque enim Augustinus peccator & pœnitens statim, sed gradatim habuit illam amoris intensiorem maximam, quam in libro Soliloq. expressit, & demirata est Ecclesiæ.

Instabis: Scripturæ sacræ exigunt a peccatoribus conatum aliquem contritionis magnam. Igitur nedum appetitativum, sed & intensivum dolorem deprecant. Probatur antecedens: Psal. 57. legitur: *Rugiebam a gemitu cordis mei*, Isaia: 59. *Rugiemus quasi ursi omnes nos, & quasi columbe meditantis pœnemus*. Rursus Micheæ c. 4. *Dole, & satege filia Sion quasi parturiens*. Ad hoc etiam spectat amaritudinis vocabulum in Cantico Ezechie & Jeremiæ 31. Sicut enim fervor intensus denotat calorem, ita amaritudo in Scripturis significat metaphorice vehementem, ac

intensum dolorem; tale est & illud pœnitentibus dictum Matth. c. 11. *Regnum celorum vim patitur, & violenti rapiunt illud*. Quæ quidem vox, *violenti*, magnum subindigitat doloris gradum.

Respondeo distinguendo antecedens: Scriptura exigit summum doloris gradum ad melius, concedo: absolute, ita ut prætermittā vehementissimā contritionis intentione, non fiat peccati remissio, nego. Sin minus conversio Augustini non fuisset vera, cum contritio de peccatis primum non fuerit intensa, ut postea frequentiori oratione evasit. Igitur dum Scriptura exempla Davidis pœnitentis, Petri & aliorum proponit, id unum intendit, nempe veram conversionem ad Deum esse absolute necessariam, congruamque Deo exhibendam satisfactionem, ad quam implendam quod deest ex parte operis, sæpe compensat vehementia doloris; sed talis dolor intensus, & vehemens, qui injungitur propter satisfactionem, non est absolute necessarius; potest enim & per alia opera, scilicet orationibus, jejuniis, & elemosynis compleri satisfactio.

Urgebis: Amor Dei debet esse perfectior rerum aliarum amore. Igitur & intensior: perfectio quippe qualitatum, & actionum, non aliunde videtur sumi, quam ex intentione, & majori conatu; ita pariter peccati detestatio, ut perfectior, ita intensior esse debet detestatione cupiscumque alterius mali.

Respondeo distinguendo antecedens: Et illa perfectio desumitur ex intensione simul & ex electione voluntatis, qua Deum amando illum omnibus præponit, concedo: A solo intensiōnis gradu, nego. Ad veniam peccati obtinendam necessarius non est dolor intensissimus, sed sufficit ut voluntas peccatum oderit super omnia; & Deum rebus omnibus longe anteponat.

Instes: Scriptura sacra præcipit non tantum dilectionem Dei, sed etiam in dilectione profectum. Habetur enim Apoc. 2. de Episcopo, qui non nihil a priori charitatis fervore defecerat: *Habeo adversum te, quod charitatem tuam primam reliquisti. Memor esto itaque unde exideris: Es age pœnitentiam, & prima opera fac*. Sin autem venio tibi, & movebo candelabrum tuum. Sed in charitate progreuius ferventioribus actibus fit. Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens: Scriptura præcipit profectum in dilectione pro

justis, concedo: pro peccatoribus, subdistinguo: tamquam consilium, concedo: velut aliquid absolute necessarium, quo omisso, non iustificarentur, nego. Præcipitur peccatori ut iustus fiat, iusto autem ut in iustitia creascit. Porro ad primam justificationem profectum non requiri nullus non novit, cum nemo repente, ut fert adagium, fiat summus: Sufficit igitur ut peccator ad Deum sincere convertatur.

Perfessus: Deut. cap. 4. hæc leguntur: *Cumque quaesieris ibi Dominum Deum tuum, invenies eum*: Si tamen toto corde quaesieris, & tota tribulatione animæ tuæ. Rursus Joëlis c. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro*. Hæc autem omnia denotant maximum contritionis gradum. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Et hæc omnia id unum probant, scilicet sufficere ut peccator poenitens Deum omnibus præponat, concedo: & illa evincunt dolorem intensissimum requiri necessario ad remissionem peccatorum obtinendam, nego. Jam vero sicut ille diligit Deum in toto corde, qui eum ita redamat, ut aliis omnibus anteponat; ita peccator requirit Deum in toto corde, & in tota tribulatione animæ suæ, & ad Deum convertitur in toto corde suo, quando Deum præ omnibus diligens, de peccato dolet, & tribulatur tamquam de malo, quod ex summo illo Dei amore præ omnibus malis detestatur.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Dolor de peccatis debet esse appetitive maximus.

PRIMO: Scriptura sacra non in uno loco hanc annuntiat veritatem, nimirum Isa. 30. Ezech. 33. maxime Joëlis 2. his verbis. *Convertimini ad me in toto corde vestro*.

Secundo: Hoc idem docent Patres, ut Cyprianus Serm. de cæna Dom. Basiliius Hom. de Poenit.

Tertio: In eo potissimum conversio sita est, ut peccator vere amet Deum, & odio habeat peccatum: Sed eo ipso quo Deum ceteris anteposit, jam illum summe diligit: Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Verum quidem est Deum non solum præ ceteris diligendum esse, sed etiam summopere & secundum omnem animæ conatum, sed pro modulo nostro in quantum fieri potest: Sancti quippe non intra unum aut alterum annum summæ perfectionis gradum ultimum attingere, sed nonnisi post multos exantlatos labores.

Secundo: Neque vero negativum amorem Dei perfectissimum a nobis exigit, sed appetitive, intensive vero solum ex consilio.

Tertio: Fatemur etiam opus esse pro justificatione impii, ut ille diligat Deum ex toto corde, sed appetitive; eo enim ipso quo detestatur creaturam, & Deum bonis cæcis anteposit, jam ex toto corde Creatorem diligit, cum in eo ut in ultimo sine quiescat.

PUNCTUM TERTIUM.

Utrum Contritio perfecta semper habeat conjunctam remissionem peccati mortalis, etiam ante receptionem actualem Sacramenti?

ETIAMSI Lutherani contritionem requirant ad remissionem peccatorum, nolunt tamen eam remissionem peccatorum obtinere, & iustificare, ne inde fides, quæ juxta eos iustificat, detrimentum capiat. Ita Lutherus in assert. art. 12. similiter Calvinus L. 3. inst. c. 4. ff. 3. eadem tradit his verbis: "Diximus & nos, quodam loco numquam sine penitentia obvenire peccatorum remissionem; sed simul adjecimus poenitentiam non esse, causam remissionis peccatorum." Ita pariter Kemnitius in II. parte Exam. p. 960. ibi enim aperte reprehendit eos qui contritioni remissionem peccatorum tribuunt ante absolutionem; contra quos fit.

CONCLUSIO.

Contritio perfecta qua homo sua detestatur peccata propter Deum summe dilectum, omnia abstergit peccata.

Probatum multis momentis.

Primo, ex Sacris Scripturis.

QUOD vivificat animam, cor novum facit, misericordiam promeretur, iniquita-

tates delet, &c. illud profecto animam abstergit ab omnibus peccatis : Atqui hæc omnia leguntur in Scripturis de contritionis efficacia . Et probatur . Ezech. 18, habetur : *Cum averteris se iniquus ab impietate sua, ipse animam suam vivificabis.* Jonæ c. 3. *Ei vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala, & misertus est Deus super malitia, quam locutus est, ut faceres eis, & non fecit.* 2. Regum 12. David pœnitentia ductus dixit . *Peccavi Domino.* Ad quem Nathan : *Dominus quoque transiit peccatum tuum.* Hinc idem David ait Psalmo 31. *Dixi, confitebor adversum me in iniquitatem meam, & tu remisisti impietatem peccati mei.*

In ea verba divus Ambrosius in Apologia Davidis c. 7. sic loquitur : " Si dixit, pronuntiabo, & veniam meruit antequam pronuntiaret; quanto magis ubi de se pronuntiavit dicens: Iniquitatem meam ego cognosco; remissum est ei peccatum. Ergo remissionem meruit iniquitatis, & texit charitate, atque operuit peccata. ", Astipulatur S. Augustinus concione 2. in Psal. 31. " Non pronuntiat, inquit, sed promittit se pronuntiatum, & ille jam dimittit. ", In eodem prorsus sensus hunc interpretatur locum Gregorius Magnus Comment. ejusdem Psal. 31. " Attende, ait, quanta sit indulgentie vitalis necessitas, quanta misericordie Dei commendatio, ut contentis desiderio comiter venia antequam ad cruciatum perveniat Pœnitentia: ante remissionem ad cor perveniat, quam confessio in vocem erumpat. ", Rursus Isaïæ c. 30. juxta versionem Septuaginta interpretum habetur : *Cum reversus ingemueris, tunc salvus eris.* Quæ verba S. Leo Papa Epist. 91. ad Theodorum sic explicat : " Misericordie Dei, nec mentiras possumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur veniæ moras vera conversio, dicente spiritu Dei per Prophetam, cum ingemueris, tunc salvus eris. ", Non absimilia profert Cœlestinus Papa Epist. ad Episcopos Galliæ cap. 2. " Vera, ait, conversio in mente potius quam tempore metienda est, dicente Propheta, Si conversus fueris, salvus eris. "

In novo Testamento Lucæ cap. 7. de muliere peccatrice hæc leguntur : *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Dominus idem insinuat in parabola filii prodigi ibid. c. 13. ad quem

patet occurrit, antequam ille confessionem abolvisset; hunc divus Petrus 1. Epist. c. 4. sic pronuntiat : *Univerſa de hæc operis Charitas.*

Secundo, ex Sanctis Patribus.

AGMEN docet Tertullianus, qui L. 4. cap. 10. in Marcionem hæc pronuntiat : " Video & Achab Regem, maritum Jezabel, reum idololatriæ, & sanguinis Nabutzæ, veniam meruisse pœnitentiæ nomine. "

Hunc sequitur Origenes, qui Homil. 11. in c. 10. Levit. ait : " Purgatio peccati per pœnitentiam constat: quam utrum quis digne gerat, ita ut mereri pro ea veniam possit, videte. "

Tertius est S. Cyprianus sermone 5. de lapsis, ubi hæc scripsit : " Qui pœnitentia facti sui, qui pudore delicti, plus virtutis, & fidei de ipso lapsus sui dolore conceperit, exauditus, & adjutus a Domino, quam contritaverat, lætiam facit Ecclesiam, nec jam solum Dei veniam merebitur, sed coronam. ", Succinit S. Athanasius, qui sermone de Virginitate ultra medium hæc tradit : " Vide de quale remedio in lacrymis: specta quæso, quam iniquitatem deleverint. Quid enim tetris hoc vizio? quippe qui ter jurejurando Dominum abnegaverit, tantum tamen scelus per lacrymas delevit. ", Tum Basilus Orat. 4. de Pœnit. pag. 806. col. 2. " Nunc cum Pœnitentia promittat animæ tuæ velut novi germinis renovationem, quam tu veterem effecisti &c. ", Deinde vero loquens de efficacia Ninivitarum Pœnitentiæ p. 809. col. 1. ait : " Ob hoc cum vidisset ipso Deus sic demissos & humiles factos, quasi eos nimis ingenti miseria afflisset, & cladem eorum misertus esset, & vindictam remisit, lætiam denique præbuit, quod vere pœnitentiam egissent. ", Illis se adjungit Ambrosius præfatione in Psal. 35. hoc modo : " Quis dubitet affligere animam suam, cum Propheta sanctus afflixerit solvens pretium lacrymarum pro redemptione peccati. "

Ejusdem est mentis divus Chrysostomus L. 2. de compunctione cordis, ubi sic habet : " Sola est cordis compunctio, quæ sicut ignis, omne animæ vitium perurit, & admittit, & quantacunque in ea reperit mala, abstergit universa, & penitus delet. "

Bb 4 De-

Demum Gregorius Magnus Homil. 33. in Evangelia sic pronuntiat: "Quid esse dilectionem credimus, nisi ignem? Et quid culpam, nisi rubiginem? Unde nunc dicitur: Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum: ac si aperte diceretur: incendit pleni peccati rubiginem, quia ardet valide per ignem amoris."

Tertio, ex Conciliis.

TRIDENTINUM Sess. 14. c. 4. nostram clare docet conclusionem his verbis: "Docet præterea sancta Synodus, & si contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur &c." Rursus Sess. 13. c. 7. ait ad præparationem Eucharistiæ confessionem sacramentalem necessariam esse iis qui lethali culpa laborant. Eum subiungit. "Quod a Christianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc sancta Synodus perpetuo servandum esse decrevit, modo non deficiat copia Confessorum. Quod si, necessitate urgente, Sacerdos absque prævia confessione celebraverit, quam primum contestatur." Igitur sacra Synodus putavit peccatum mortale per contritionem perfectam votum confessionis annexum habentem remitti, sin minus licentiam sacerdoti cum peccato graviore Eucharistiam accipere, quod nedum absurdum, sed & suæ doctrinæ eo loci traditæ prorsus contrarium est. Huic definitioni inhærentes summi Pontifices S. Pius V. & Gregorius XIII. sequentes Michaelis Baji damnarunt propositiones. PROPOSITIO 62. *Per contritionem, & cum charitate perfecta, & cum voto suscipiendi sacramentum conjunctam, non remittitur crimen, extra casum necessitatis, aut martyrii sine actuali susceptione sacramenti.* PROPOSITIO 31. *Charitas perfecta, & sincera, quæ est ex corde puro, conscientia bona, & fide non ficta, tam in Catechumenis quam in penitentibus potest esse sine remissione peccatorum.* PROPOSITIO 32. *Charitas illa quæ est plenitudo legis non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.* Jam vero ibi Bajus loquitur de charitate actuali, scilicet de ea quæ prærequiritur ad remissionem peccatorum in Sacramento obtinendam velut dispositio, ut constat ex propositione

67. sed hæc actualis est, cum ad Sacramenta suscipienda non disponamur per habitus, sed potius per actus. Quid plura? Loquitur Bajus de charitate qua lex, & præcepta adimplerentur, ut patet ex prop. 32. hæc autem non est habitualis, sed actualis, cum non per habitus, sed per actus præcepta adimpleantur. Ergo &c.

Catechismus Rom. 2. p. n. 34. mira de efficacia contritionis scribit his verbis: "Ipla certe contritio numquam illi grata (scilicet Deo) & accepta esse non potest. Nam, inquit Propheta, *Cor contritum & humilitatum Deus non despicies.* Quin etiam statim, ut eam mentibus nostris concepimus, peccatorum remissionem nobis a Deo tribui, alio loco ejusdem prophetæ verba illa declarant: *Dixi, confitebor adversum me in iustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.* Atque ejus rei figuram in decem leprosis animadvertis, qui a Salvatore nostro ad Sacerdotes missi, antequam ad illos pervenirent, a lepra liberati sunt. Ex quo licet cognoscere, veræ contritionis vim esse, ut illius beneficio omnium debitorum veniam statim a Domino impetremus." *Et ante num.* 22. *Pœnitentiæ itaque omnis in eo vis est, ut nos in Dei gratiam restituat, cum eoque summa amicitia conjungat.*

Quarto, ratione, eaque multiplici.

PRIMA: Contritio non minus est efficax in lege nova ac erat in Mosaica: sed in illa sanctificabat sæpius absque Sacramento: Igitur idem dicendum est & in illa. Iam exhibet rationem Catechismus Romanus; ibidem enim n. 29. probat peccata plurimum esse detestanda; quia contritione delentur: "Maxime autem hortandi & monendi sunt Fideles, ut ad singula mortalia crimina proprium contritionis dolorem adhibere studeant: Ita enim Ezechias pœnitentiam delcribit, cum ait: *Recogitabo tibi omnes annos in amaritudine animæ meæ.* ... Sed & apud Ezechielem quoque scriptum legitur: *Si impius egeris pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, vitta vivet.* ... Secunda: Charitas, & consequenter contritio filios Dei adoptivos efficit, juxta illud 1. Joan. 3. *Videte qualem charitatem dedit nobis pater, ut filii Dei nominemur,*

nemur, & finitur. Sed filii ista annexam habet omnium peccatorum remissionem, cum filius sit & regni hæres, quod de peccatoribus dici non potest. Ergo &c.

Tertia : Qui charitatem habet, legem adimplet, juxta illud Rom. 13. *Plenitudo ergo legis, est dilectio*. Sed contritio perfecta, qualis requiritur ad justificationem extra Sacramentum, perfectam, & si fieri potest, ardentissimam charitatem importat. Et probatur ex Catech. Rom. ibidem n. 27. dicente : " Sed illud etiam animadvertendum est, ut quemadmodum, S. Bernardo teste, nullus finis, & modus charitati præscribitur, modus enim inquit ille, diligendi Deum, est ipsum diligere sine modo, ita peccati detestationi nullus modus denuntur. " Pergit ibidem " Sit præterea non solum maxima, sed vehementissima Etenim in Deuteronomio scriptum est : *Cum quesieris Dominum Deum tuum, inventes eum* : Si tamen toto corde quesieris, & tota tribulatione animæ tuæ. "

Quarta : Charitas facit amicos Dei, vel potius ipsa est amicitia hominis cum Deo, juxta illud Prov. c. 8. *Ego diligenter me diligo*. Et istud sancti Ambrosii Epist. 7. ad Simplicianum : " Libertas liberum facit hominem, charitas amicum Dei. " Sed contritio perfecta charitatem importat ; jamvero implicat aliquem esse amicum simul & inimicum, quod tamen contingeret, si contritio peccatum non remitteret. Igitur citra moram contritio, de qua loquimur, abstergit peccatum. Ista ratio utique est Catech. Rom. ibidem n. 30. his verbis : " Neque tamen hac in re desperent Fideles de summa Dei bonitate & clementia : is enim, cum nostræ salutis cupidissimus sit, nullam moram ad tribuendam nobis veniam interponit, sed peccatorem paternam charitate completur, simul atque ille se collegerit, & univæ peccata sua detestatur, &c. "

Solvuntur Difficultates.

OBJECIES : Lucæ cap. 7. hæc leguntur : *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*. Igitur non eodem instanti, quo est dilectio vel contritio, datur peccatorum remissio ; cum postea Christus mulieri dixerit, *remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum* :

Sicque contritio eo ipso quo elicitur non habet annexam peccatorum remissionem.

Respondeo distinguendo consequens : Et verba Christi ad Magdalenam directæ, erant solum veniæ vi contritionis obtentæ declarativa, concedo : ipsius remissionis causæ, nego. Eo enim ipso quo mulier dilexit, abique mora justificata est. Hæc Christi locutio potest illustrari exemplo mulieris quæ a profluvio sanguinis fide viva in Christum, & charitate formata jamjam fuerat sanata : Sic enim habetur Marc. 5. *Esse sana a plaga tua*, quibus verbis eam non curavit Christus, sed potius sanatam declaravit, & confirmavit.

Instabis : Prius est diligere Deum quam justificari : Igitur contritio perfecta ex se non importat remissionem peccatorum. Probatur antecedens ex illis Scripturæ verbis Joan. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus* : Sed tunc tantum peccata dimittuntur, cum ad nos veniunt tres sanctissimæ Trinitatis Personæ ; veniunt vero cum eis amando attrahimus ; hinc scriptum est, 1. Joannis 4. " *Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo* : " Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Prius est prioritate naturæ diligere Deum, quam justificari, concedo : prius est tempore, nego : Eo ipso momento quo quis perfecte diligit Deum, suorum obtinet peccatorum remissionem. Cæterum ista verba *ad eum veniemus*, non sunt referenda ad justificationem, sed ad gloriam æternam, teste S. Augustino Tract. 75. in Joan. Ea est autem glorificationis œconomia, ut quis ad vitam perveniat æternam : Primo oportet ut diligit Deum, tum ut mandata servet, postremo diligitur a Deo, dilectione illa perfecta quæ beatitudinem confert. Non abs re erit verba sancti Præfatus texere : " *Ad hoc dixit, diligam eum*, ad quod sequitur, *& manifestabo ei meipsum*. Diligam & manifestabo, id est, ad hoc diligam, ut manifestem. Nunc enim ad hoc dilexit, ut credamus, & mandatum fidei tenemus : tunc ad hoc diligit, ut videamus, & ipsa visione mercedem fidei capiamus. Quia & nos nunc diligimus credendo quod non videmus : Tunc autem diligemus videndo quod credimus. "

Ur-

Urgebis : D. Paulus a Christo constitutus fuerat vas electionis, propter suam animi demissionem, cum dixit : *Domine, quid me vis facere*, quod pronuntiare non potuit nisi ex motivo amoris perfecti. Atqui tamen dixit ei Ananias Act. 22. *Et nunc quid moraris? Exurge, & baptizare, & ablue peccata tua invocato nomine illius*. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : *Ablue peccata tua*, hoc est Ananias injunxit Saulo Baptismum ut Christo incorporaretur, concedo : ut justificaretur, nego : Debuit baptizari propter duo. Primo quidem ex eo quod prior ejus de peccatis contritio includeret votum Baptismi & legis Christi observandæ. Secundo, quia nomen dare Militiæ Christianæ debebat, quod fit per Baptismum, qui est omnium Sacramentorum janua, sicque justificatio sacrum præfuit lavacrum.

Insses : D. Augustinus Tract. 13. in Joan. sic habet : " Quantumcumque Catechumenus proficiat, adhuc farcinam iniquitatis suæ portat. Non illi dimittitur, nisi cum venerit ad Baptismum. " Igitur a pari peccata post Baptismum commissa non remittuntur, antequam adultus perveniat ad Pœnitentiæ Sacramentum. Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens : Non dimittitur Catechumeno nisi per Baptismum, eo quod raro perfectam habeat contritionem, concedo : si haberet : nego. Quandoque contingit, ut Catechumeni ante Baptismum perfecte doleant de peccatis, & tunc justificantur. Quia tamen contritio Baptismi votum includit, debitor est legi, & ut stet de suscipiendo Baptismate promissioni, & ut ab omni reatu pœnæ solvatur, quod fit potissimum Baptismi efficacia, in quo quidem sensu S. Augustinus ait, Catechumenum eo ulque peccatorum farcinam portare donec baptizetur.

Perspices : Concilium Tridentinum Sess. 6. cap. 6. declarat eos qui se præparant ad Baptismum, incipere diligere Deum tamquam omnis justitiæ fontem, & tamen de illis ibidem dicitur, quod post illam dispositionem consequantur justificationem, quæ habetur per Baptismum. Igitur tentit Concilium per dilectionem Dei peccata non deleri. Confirmatur Sess. 14. cap. 4. habetur contritionem aliquando hominem Deo reconciliare ; *p. aliquando* : Ergo non semper : Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Pœnitentes post illam solum dispositionem justificantur ; eo quod talis dilectio sit imperfecta, concedo : si foret perfecta, nego. Quod autem non censcat Concilium dilectionem illam esse perfectam ex eo claret, quia de illis dicit eos dumtaxat incipere Deum diligere, similiter cum pronuntiat aliquando tantum contritionem justificare, illud verum est, cum sola contritio perfecta justificet extra Sacramentum.

Dices : Si contritio perfecte delat peccata, inutile evadit sacramentum Pœnitentiæ : falsum consequens : Ergo & antecedens. Neque vero in hac hypothesi, necesse erit Sacerdotem aliquo peccato mortali detentum, illud Confessario, antequam divina celebret mysteria, deponere ; contrarium tamen sacra Synodus Trid. præcipit. Ergo &c.

Respondeo ad primum, Sacramentum sicut certius, sic & facilius remedium eatenus esse, quatenus amor imperfectus cum Sacramento ad justificationem sufficit ; contritio autem perfecta difficillime habetur, quæ & insuper debet includere votum Sacramenti ut justificet : Ad secundum dico, Concilium injunxisse ideo Sacerdotibus ut peccata deponeret propter dignitatem Eucharistiæ, quæ exigit illam securitatem quæ habetur per Sacramentum, certitudinem vero tantam dare non potest aflux contritionis, eo quod magis dubitandi sit locus de ejus sinceritate.

SYNOPSIS PROBATIONUM,

Contritio perfecta abstergit omnia peccata.

PRIMO : II. Reg. 12. ut primum David pœnitens dixit : *Peccavi Domino* : Nathan Propheta dixit ei : *Dominus quoque transiit peccatum tuum*. Rursus Lug. 7. Magdalenæ pœnitenti dicitur : *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*.

Secundo : Idem docent SS. Patres, S. Cypr. Serm. 5. de lap. Basilius Orat. 4. de Pœn. Gregorius Magnus Homil. 33. His accedunt Concilia, in primis Tridentinum Sess. 24. cap. 4.

Tertio : Ratio hæc Theologica suadet. Contritio perfecta est vera ad Deum conversio, immo & unio cum illo per amorem amicitie, quandoquidem pœnitens do-

dolet de peccatis propter Deum summe dilectum.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Tametsi prius sit prioritate naturæ Deum diligere quam iustificari, non tamen prioritate temporis.

Secundo: Ne miremini, si Ananias præceperit Paulo vere penitenti ut baptizaretur, cum ejus contritio ipsum Baptismatis votum includeret, & nomen Christianæ Militiæ dare ei necesse foret, quod nonnisi per Baptismi susceptionem fieri poterat: Igitur ante Baptismum jam Saul fuerat efficacia contritionis iustificatus.

Tertio: Neque vero aliquod facessit negotium, cum Concilium Tridentinum injungit Catechumenis adultis de peccatis dolere, & postea baptizari; dolor enim de peccatis ut dispositio ad Baptismum rite suscipiendum requiritur: Utinam perfectus addit, tunc enim ipso facto impium iustificat; sed modo Baptismatis votum complectatur.

PUNCTUM QUARTUM.

Quale sit præceptum Contritionis, & quandonam obliget?

CONCLUSIO PRIMA.

Contritio præcipitur primo, a jure naturali: secundo & a Divino.

Probatur eam præcipi jure Naturali.

PRIMO ex divo Augustino, qui Lib. de duabus animabus c. 14. sic habet: "Vox est etiam ista naturæ: neminem stultum rei hujus notitia deseruit: hoc nobis nisi penitus insitum est, periremus: potest aliquis dicere, non se peccare; non autem sibi esse si peccaverit penitendum, nulla barbaries dicere audebit."

Secundo, ex sancto Hieronymo. Ille autem Comment. in cap. 7. Eccl. ad hæc verba, *ne impie agas multum*. Ita scribit. "Si juxta eos qui de Physicis disputant, novit hirundo pullos de fœco oculare, chelidoniz, & distamum capræ appetunt vulneratæ: cur nos ignoremus

, medicinam Pœnitentiæ propositam esse peccantibus."

Tertio, ex D. Thoma: hic enim quest. 84. art. 4. ad 1. sic loquitur: "De jure naturali est, quod aliquis peniteat de malis quæ fecit, quantum ad hoc quod doleat se fecisse, & doloris remedium quærat per aliquem modum, & quod etiam aliqua doloris signa ostendat; sicut & Ninivitarum fecerunt."

Quarto ratione: Attento solo jure naturali, eo non absimili modo tenemur injuriam alicui illatam refarcire, sicut desideramus, ut quis pro injuria nobis inflata faciat satis, juxta illud innatum adagium: "Quod vis tibi per alium fieri, etiam facias ei." Sed peccator injuriam Deo infer: modus autem eam reparandi legitimus, citra dubium, est contritio: Ergo &c.

Probatur Scriptura sacra, & ratione Contritionem jure divino commendari.

PRIMO: Scriptura sacra proponit nobis pœnitentiam iisdem loquendi modis, quibus solet Baptismi, & Eucharistiæ præcepta, nam Luc. 13. dicitur: *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis*. Similiter de Eucharistia hæc leguntur Joan. c. 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis &c.* Act. c. 4. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum*: Sed illa testimonia indicant Baptismi, & Eucharistiæ sumptionem præcipi a Deo: Igitur idem dicendum est de Pœnitentia.

Confirmatur: Illud specialiter præcipitur propter ejus omissionem homines a Deo reprehenduntur in Sacris Scripturis, & ejus omisso voluntaria inducit novum, & speciale peccatum: Atque peccatores arguit Scriptura eo quod non agant pœnitentiam; sic enim Rom. 2. legitur: *Secundum autem duritiam tuam, & impenitentem cor thesaurizas tibi iram in die iræ, & revelationis justi judicii Dei*: Similiter voluntaria omisso, novum est peccatum, quod vocant Patres peccatum impenitentiz: Ergo &c.

Secundo: ratione D. Thomæ 3. p. q. 84. art. 5. ad 2. quæ sic efformatur. Recta ratio distat ex triplici capite nobis incumbere de peccato pœnitere. Primo quidem ex lege justitiæ, ut satisfacimus quantum possumus pro injuria Deo illata: Secundo ex lege charitatis erga Deum, qua tenemur illum amare super omnia, ac

ac detestari quidquid illi displicet, ut ipsi reconciliemur: Tertio ex lege amoris proprii boni, qua salutis nostrae consulere debemus. Prima obligatio fuit ex vi præcepti Pœnitentiae, alia vero ex præceptis spei & charitatis, id est, amoris Boni nostri supernaturalis. Igitur omnes qui peccato lethali constringuntur, ad contritionem eliciendam tenentur. "Sic", loquitur S. Thomas: Dicendum, quod "ex quo aliquis peccatum incurrit, charitas, fides & misericordia non liberant hominem a peccato sine penitentia. Requirit enim charitas, quod homo doleat de offensa in amicum commissa, & quod amico homo studeat satisfacere. Requirit etiam ipsa fides, ut per virtutem Passionis Christi, quæ in Sacramentis Ecclesiæ operatur, quaerat justificari a peccatis; requirit etiam & ipsa misericordia ordinata, ut homo subveniat penitendo suæ miseriæ, quam per peccatum incurrit: Secundum illud Proverb. 14. Miseros facit populos peccatum. Unde Eccles. 30. dicitur: Misere animæ tuæ placens Deo."

CONCLUSIO SECUNDA.

Præceptum eliciendæ Contritionis non obligat statim ac peccatum fuit commissum.

Probatur multiplici ratione.

PRIMA hæc est: Præcepta affirmativa, obligant tantum certis temporibus; & positis quibuldam circumstantiis: Atque præceptum de contritione est affirmativum; ubicumque enim Deus in Scriptura sacra loquitur de penitentia, utitur terminis præceptivis, & imperantibus; præcepta autem negativa sunt per prohibitionem ipso facto, & in qualibet temporis mora executioni mandanda: Ergo &c.

Secunda: Si teneretur homo statim ac peccavit ad contritionem, alicubi extaret illa obligatio: sed nullibi extat; Ecclesia quippe semel dumtaxat in anno imperat fidelibus, ut ad sacramentum Pœnitentiae accedant. Ergo &c.

Tertia: Si homo statim ut peccavit teneretur ad contritionem, vel ob damnum Deo illatum, vel quia inde aliquod emolumentum Deo eveniret; neu-

trum dici potest: non primum quia damnum illud non est reale, nec aliquid peccator aufert vere, & proprie a Deo, sicut ille qui abripit bona aliena: non utique secundum, quandoquidem Deus omnia possidet, & nihil a suis recipit creaturis; ait enim Apostolus Rom. 11. *Quis prior dedit illi, & tribuetur ei?*

Colliges tamen teneri hominem ad contritionem: I. In articulo mortis. II. Quando imminet ingens mortis periculum v. g. in certamine. III. Cum prævidet nullum fore Sacerdotem. IV. Si ita circumdatur tentationibus, ut arbitretur se alio modo, eas non posse propellere; tunc enim urget præceptum, ibi quippe adest in dilatione remedii certum vitæ animæ perdendæ periculum.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJICIES contra primam conclusionem Impœnitentia finalis non opponitur præcepto contritionis: Igitur non datur præceptum de contritione, alias præceptum illius opponeretur huiusmodi peccato. Probatur Antecedens: Impœnitentia quæ opponitur Pœnitentiæ & Contritioni non est speciale peccatum, sed dumtaxat quædam circumstantia peccati illius in quo permanet prævaricator. Sic docet S. Thomas 2. 2. q. 14. art. 2. in corp. Ergo &c.

Respondet negando Antecedens. Ad probationem distinguo, Impœnitentia generalis non opponitur Pœnitentiæ & contritioni, transeat; opponitur enim saltem indirecte contritioni: Impœnitentia formalis, nego. Duplex distinguitur impœnitentia, una generalis & late sumpta, quæ est nuda in peccato permanentia abstrahendo a voluntate diutius & semper in peccato permanendi, altera formalis, quæ annexam habet voluntatem a peccato nusquam recedendi; Prior est solum quædam peccati commissi circumstantia; Posterior vero importat nolitio-nem perpetuam non conterendi; & ista specialem constituit peccati speciem quæ impœnitentia vocatur. Solutio est D. Thomæ ibidem his verbis: "Ex parte vero peccati duo sunt, quæ hominem a peccato retrahere possunt, quorum unum est inordinatio, & cupiditas actus, cujus consideratio inducere solet in homine penitentiam de peccato commissi. Et contra hoc ponitur impœnitentia,"

„tia, non quidem eo modo, quo dicit
„permanentiam in peccato ulque ad mor-
„tem, sicut supra impœnitentia accipie-
„batur; sic enim non esset speciale pec-
„catum, sed quædam peccati circumstan-
„tia, sed accipitur hic impœnitentia, se-
„cundum quod importat propositum non
„pœnitendi. „

Rursus in 4. Dist. 43. q. 1. art. 3. ad
3. ait: „Sicut perseverantia dicitur du-
„pliciter: Uno modo est virtus specia-
„lis, pro ut dicit propositum perleve-
„randi in bono incepto ulque ad finem;
„& alio modo est circumstantia aliarum
„virtutum ulque ad mortem. Ita etiam
„impœnitentia secundum quod dicit pro-
„positum non pœnitendi, est species pec-
„cati in Spiritu Sanctum, secundum au-
„tem quod dicit permanentiam in pec-
„cato ulque ad mortem, negando pec-
„cati pœnitentiam, sic est accedens, &
„circumstantia aliorum peccatorum. „

Insuper: Gratia habitualis est necessaria
necessitate mediæ ad salutem, non tamen
necessitate præcepti: Igitur a pari idem
de contritione dicendum est.

Respondeo negando consequentiam, &
paritatem. Ratio discriminis est, quod
non datur præceptum de habitibus super-
naturalibus, quippe qui immediate infun-
duntur a Deo, bene vero de actibus, quia
ab hominibus elici debent.

Urgebis: In præceptum datur tantum de eo
quod est in potestate hominis: Sed actus
perfectæ contritionis non est in potestate
hominis, cum contritio sine gratia Dei non
possit elici: Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Actus
contritionis non est in potestate hominis
in se relictus, concedo: a gratia adjuti
nego. Citra dubium est hominem se solo
non posse actum supernaturalem elicere
sine gratiæ adjutorio, ut non semel de-
finitum est in Conciliis Africanis contra
Pelagianos: sed utique verissimum est
Deum non deicere in necessariis, juxta li-
lud exegium Concilii Trid. Sess. 6. c.
11. effectum: „Deus impossibilia non ju-
„bet, sed jubendo monet & facere quod
„possis, & petere quod non possis, &
„adjuvat ut possis. „

Repones: Si præciperetur contritio,
maxime a jure naturali: sed hoc falsum
est: Et probatur. Omnia præcepta natu-
ralia continentur in præceptis Decalo-
gi: sed in eis ne levis quidem sit men-
tio de præcepto contritionis. Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad proba-
tionem distinguo minorem: Nulla sit
mentio explicita contritionis in præceptis
Decalogi, concedo: nulla virtualis & im-
plicita nego: Extenu enim continetur
in primo præcepto, quatenus eo nobis
injungitur Deum colere sicut oportet, &
consequenter dolere de injuria ipsi per
peccatum facta, alias cultus non foret
perfectus.

Oppones contra secundam conclusionem:
Ecclesiastici cap. 5. dicitur: *Non tardes
converti ad Dominum, & ne differas de die
in diem:* Rursus Apocalyp. cap. 2. *Age
pœnitentiam, prima opera fac, sin autem ve-
niam tibi cito, & movebo candelabrum de
loco suo, nisi pœnitentiam egeris.* Hinc D.
Augustinus intulgit in eos qui remittunt
pœnitentiam ulque ad mortis tempus,
sic enim habet Serm. 57. de tempore:
„Pœnitentia quæ ab infirmo petitur;
„infirma est; quæ autem a moriente
„petitur, timore ne & ipse moriatur. „
Igitur non est licitum procrastinare pœ-
nitentiam.

Respondeo ad primum distinguendo: Et
verba Ecclesiastici important necessitatem
conversionis in genere, concedo: & de-
signant modum, circumstantiam tempo-
ris, & accelerationem ejus, nego: Eo
loci Ecclesiasticus quidem dat consilium
diutius non procrastinandi pœnitentiam,
minime vero præceptum, ita ut qui le-
thaliter peccaret, novum committeret pec-
catum, nisi cito citius & absque mora de
culpa commissâ amare doleret. Eadem est
ad locum Apocalypsis responsio. Vel eti-
am dici potest, ita verba, *veniam tibi ci-
to*, intelligenda esse de summo & supino
ad serviendum Deum torpore, qui quidem
est ad peccatum mortale proxima, & ne
dicam, ultima dispositio; quod non levi-
us indicant priora ista verba: *Habeo ad-
versum te, quod charitatem tuam primam
reliquisti. Memor es? itaque unde exideris:
Et age pœnitentiam* &c.

Eadem respondemus ad auctoritatem di-
vi Augustini. Quia vero homines proni
sunt ab adolescentia ad malum, sæpius
de probis moribus instituendis non sunt
promissionibus; hinc usus obtinuit apud
Patres consilium dare, ut pœnitentiam
salutarem non procrastinent, ne malum
jam commissum serpat in pejus.

Insuper: Si homo non contratur sta-
tim post peccatum commissum, ipso facto
lethaliter peccat: Ergo &c. Probatur
ante-

antecedens. Velle statum peccati mortalis est mortaliter peccare: Sed qui non dolet, ut primum peccavit, vult statum peccati mortalis, quippe qui nolit adhibere remedium per se necessarium, ne præceps in novum ruat peccatum. Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem nego minorem; effectus enim ex omissione sequens non censetur virtualiter, & interpretative voluntarius, nisi ille qui potest, & tenetur, non faciat quod in se est. Et vero vel ipse Deus potest per suam omnipotentiam absolutam impedire peccata: quia tamen ad hoc non tenetur, ideo citra blasphemiam nullus potest ei imputare malum culpæ. Ex quo sequitur hominem, ne quidem vel le virtualiter peccatum, ex hoc præcise quod, commisso peccato, absque mora de eo non conteratur, cum præceptum contritionis, ut pote affirmativum, non statim & illico obliget.

Urgebis: Lex iustitiæ obligat ad restituendam absque mora rem alteri furto ablatam, immo & ad resarciendum damnum proximo illatum: sed a fortiori, quilibet tenetur citra moram Deo pro peccato commisso, contritionis ope, satisfacere. Ergo &c.

Respondeo negando consequentiam, & paritatem. Ratio discriminis est, quia homo cum bona fuerunt subrepta, patitur damnum; hinc fur tenetur statim reddere quod abstulit; Deus vero non patitur injuriam in bonis suis utilibus: Igitur ex dilatione contritionis nullum ei nocumentum advenit.

Injices: Si quis alterius famam per detractionem violaverit, tenetur statim damnum reparare: Igitur & a pari, iterum dicam, immo a fortiori tenetur resarcire injuriam Deo illatam per peccatum: quod quidem recte fit per veram & perfectam contritionem, qua peccator relictis diis alienis, scilicet creaturis, ex corde Creatori famularur.

Respondeo distinguendo antecedens: Tenetur si periculum sit, ac grave incommodum statim sequeretur, concedo: Si non esset, nego. Similiter distinguo consequens: Si ex peccato hominis sequatur scandalum, & sicut Deus, sic & Religio ex contemptu aliorum detrimentum patiatur, concedo: sin minus, nego. Per accidens huiusmodi reparatio evadit in quibusdam circumstantiis necessaria, sed non fuit ex præcepto quo quis astringa-

tur statim ut peccavit, & statim contritionis efformare.

Perspices: Ubi primum homo graviter vulneratus est, tenetur citra moram quærere remedium: Pari igitur & consimili ratione, eo ipso tempore quo anima lethali peccato lauciata est, debet contritionis remedium adhibere, maxime cum plus sit quam corpus.

Respondeo distinguendo Antecedens: Quando vita ex dilatione remedii venit in periculum tenetur absque mora adhibere remedium, concedo: secus, nego. Simili modo distinguendum est consequens; eadem enim est ratio quantum ad hoc de salute mentis, ac de salute corporis; solutio est divi Thomæ, qui Quæst. 6. art. 5. sic respondet. "Ad secundum, dicendum, quod non est de necessitate salutis corporalis, ut statim medicus quæratur, nisi quando necessitas curationis incumbit, & similiter est de morbo spirituali."

Replicabis: Privatus gratia habituali non potest diu omnia peccata vitare; hinc tenetur gratiam absque mora requirere, ne in alia prolabatur peccata; siquidem, testis diyo Gregorio Homilia 11. in Ezechielem: "Peccatum quod per poenitentiam non deletur, suo pondere trahit, ad aliud." Sed non alio medio quam contritione gratia sanctificans advocatur. Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Privatus gratia sanctificante tenetur illam per contritionem advocare tempore indeterminato, concedo: determinato, subdistinguo: si urgeant nimis tentationum imperus, & adsit vitæ periculum, concedo: sin minus, nego. Experientia non semel comprobatum est, eum qui ex fragilitate graviter peccavit, abstinere ad tempus auxilio gratiæ sufficientis ab eodem peccato, nec cito-citius iterum peccare.

Repones: Tenetur homo festivis diebus actum contritionis elicere, cum cunctis incumbat cultum Deo debitum adimplendi obligatio; sed posset contingere hominem peccato mortali jam detentum, ipso festi tempore de novo lethali peccare, in quo casu præcepto contritionis non satisfaceret. Igitur ne veniat in periculum huiusmodi omissionis, debet, ut primum peccavit, de culpa contereri. Probatur major: Vel in ipsa lege veteri præceptum contritionis festivis diebus obligabatur;

bat; sic enim habetur Levit. 23. *Sabbatum requiescentis est, & affligetis animas vestras: A fortiori Christianus debet festivis diebus de peccatis dolere.*

Respondeo negando absolute maiorem; cum enim festivitas consistat in cessatione ab opere servili, & in exhibendis operibus religionis, hoc, omissa contritione, præstare potest peccator: Ad probationem dico, illud testimonium intelligendum esse non de contritione interna, sed de afflictione externa, scilicet de abstinentia a ludo, a nugis & crassis voluptatibus, ad quod & tenentur festivis diebus Christiani, sicut Judæi; sic & ceterum Scripturæ textus exponi potest de solo festo Expiationis, quod semel in anno contingebat juxta verba antecedentia: *Mense septimo, inquit, Moyses, decima die mensis affligetis animas vestras, nullumque opus facietis, siue indigena, siue advena qui peregrinantur inter vos, in hac die expiatio erit vestri, atque mundatio, ab omnibus peccatis vestris, coram Domino mundabimini; Sabbatum enim &c.* Ultero fateamur contritionem elicendam esse, cum peccata expiare quisque teneatur: sed præceptum ea expiandi non obligat pro semper.

Instabis: Festorum celebratio redncitur ad virtutem Religionis: Sed quod pertinet ad illam virtutem non potest fieri nisi ex motivo charitatis, charitas vero supponit actum contritionis: Igitur diebus festivis ad illum actum tenemur. Confirmatur: Festorum sanctificatio, non aliud est quam Dei cultus: sed nemo Deum colit nisi eum diligit: ita Augustinus in Pl. 77. "Hoc colitur, inquit, quod dicitur, Igitur: Demum sanctificatio festi potissimum sita est in spirituali requie: Sed quies illa ab amore Dei causatur: Igitur saltem in die festo peccator teneatur ad actum contritionis: Ergo &c.

Respondeo I. controversiam præsentem non moveri præcisè de diebus festivis, sed de die; hora & tempore, quo quis peccat mortaliter; & quaeritur num citius sub pena novi peccati committendi, teneatur de peccato parato conteri?

Respondeo II. negando minorem; motum enim contritionis non debet confundi cum motivo charitatis; quandoquidem objectum ejus diversum est.

Ad confirmationem facilis est responsio, sic enim distinguitur: Nemo Deum colit, nisi eum diligit ut vitam mereatur eternam, concedo; ut faciat satis præcepto,

quo unusquisque tenetur Deum colere & illi obsequi, subdistinguo: ad melius & perfectius, concedo: absolute, nego. Latum est igitur discrimen inter officium, & officii remunerationem æternam: Ut quis reddat Deo id quod ei debet, sufficit ei munia religionis externa exhibere, interioremque mentis applicationem eis adjungere; sed necesse non est absolute, ut sit in gratia, nisi ut coronam gloriæ percipiat. Ceterum non diffitemur præceptum contritionis diebus festivis non nihil urgere, & in solemnioribus requiri.

Urgebis: Fideles diebus festivis debent adesse Sacrificio altaris: Atqui ad hoc pie adimplendum requiritur status gratiæ, per contritionem & amorem habendæ: Et probatur. Deus rejicit sacrificia eorum qui sunt in peccato lethali, sed quisque Christianus tenetur offerre Deo sacrificia spiritualia, ut autem illa acceptet Deus, debet ille prius actum contritionis elicere; hinc sanctus Hieronymus in hæc verba Scripturæ Il. 1. *Incensum abominatio est mihi; Neomenia, & sabbatum, & festivitates alias non feram; iniqui sunt cultus vestri*, ait: "Omnes conventus qui non offert hostias spirituales, nec audit illud quod in quinquagesimo Psalmo ex-nitur: *Sacrificium Deo Spiritus contribulatus, cor contritum, & humilitatum Deus non despicies*, abominabilis Deo.

Respondeo distinguendo: Et inde sequitur ad meritum requiri, ut adfians sacro sit in statu gratiæ sanctificantis concedo: ad executionem præcepti sibi Injuncti, ut ei violatio non imputetur, nego. Ut adimpleat præceptum, sufficit ut adstet, oretque mente & ore, quibus dispositionibus satisfacit præcepto; immo sic fleat Deum, pronumque eum reddit, ad hoc ut ei condonet peccata; quare Publicanus orando obtinuit remissionem peccatorum, quam & peccator obediendo Ecclesiæ, Deumque deprecando implet.

Persisteris: Atqui requiritur contritio charitate formata, ut reddatur cultus Deo debitus; & probatur. Præceptum missæ audiendæ obligat in die festo: Sed huc sacrificio addendum est a quolibet fideli sacrificium cordis contribulati; sin minus nihil Missa proderit peccatori ei adstanti. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo minorem. Sacrificio Missæ addendum est sacrificium spiritus con-

contribulati dispositive, concedo : contribulati perfecte, subdistinguo. Ad maiorem perfectionem, concedo : absolute, ita ut peccet de novo peccator si contritionem omnibus numeris absolutam non eliciat, nego. Debet peccator credere, audire Missam cum devotione, ut se se ad justificationem disponat : & hoc sufficit ut præceptum audiendi Missam adimpleat. Variæ, ultro fateor, sunt circa istud momentum sententiæ ; una quorundam recentiorum, qui autumant Christianum peccato mortali detentum, in novum rueri, si audiat Missam, nisi prius vel deponat in confessione peccatum ut ab eo absolvatur, vel saltem perfecte de illo conterasur : altera, & communior, iurmo & veracior, hoc non esse necesse, sed sufficere, ut abique affectu actuali ad peccatum audiat sacrum ; & huic assentiendum est.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Contritio præcipitur ex jure naturali & divino. Non tamen ut primum commissum est peccatum mortale.

Prima pars patet. Quia inquit D. Thomas hic qu. 8. art. 7. ad 1. "De jure naturalis est, quod aliquis poeniteat de malis quæ fecit, quantum ad hoc quod soleat se fecisse : Et doloris remedium quærat per aliquem modum, & quod etiam aliqua signa doloris ostendat, sicut & Ninivitæ fecerunt." Si vero sermo sit de jure divino, passim in sacris Scripturis injungitur impiis Poenitentia ; maxime Luc. 13.

Alterra pars. Videlicet quod præceptum contritionis non obliget statim atque commissum est peccatum, omnes docent Theologi, ista innixi ratione, quod præceptum affirmativum, quale est illud de quo movetur controversia, non obliget pro semper.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO : Impoenitentia finalis adæquate sumpta, & ut includit firmum in peccando propositum numquam a malo recedendi, opponitur præcepto contritionis, cum sit de jure naturali & divino a peccato tandem aliquando recedere.

Secundo : Præcipitur quidem in genere peccatori, ut citra moram ad Deum convertatur, sed hoc est consilium, non lex ; cum Ecclesia fidelis voluntatum Christi interpres præcipat solum semel in anno, sub poena censuræ, deponere confessorio peccata.

Tertio : Verum quidem est furem tene-ri ablatum absque mora restituere, quia damnum physicum proximo intulit : sed peccatum non nisi morale inducit. Si tamen adit vitæ periculum peccator non debet procrastinare contritionem ; sed nec in solemnioribus Mysteriorum scelsis ; tunc enim cultus specialissimus Deo debetur, qui sane secluso de peccatis dolore, non exhiberetur.

PUNCTUM PRIMUM.

In quo differat Contritio ab Attritione ?

Placita Theologorum.

THEOLOGI circa istud momentum in varias abiere opiniones. Scortus autumat contritionem in eo distingui ab attritione, quod sit dolor isto intensior, & diutius perduret ; sed ista opinio in hoc claudicat, quod ut infra ostensuri sumus, specie inter se differant ; majus autem, & minus non diversificant speciem.

Alii putant in eo contritionem ab attritione secernendam esse, quod actus contritionis informetur gratia, attritio autem sit absque gratia habituali ; sed incassum assertur istud discrimen, cum non semel contingat attritionem conjungi cum Poenitentia Sacramento, & sic informari gratia.

Arbitrantur quidam contritionem odio habere peccata mortalia, super omnia mala ; attritionem vero non super omnia mala : aut illa sententia non potest propugnari, quia contritio potest habere duntaxat pro objecto peccatum veniale, quod homo odio habebit super omnia : Igitur tunc objectum contritionis non erit summum malum : Igitur per hoc non satis ab attritione distinguitur.

Opinantur alii, inter utrumque dolorem illud esse discrimen, quod contritio saltem virtualiter se se extendat ad omnia, peccata, eaque odio habeat super omnia ; contra vero, ajunt, attritionem non se se extendere ad omnia : verum nec illa opi-

bio

nio est amplectenda; in eo enim non distinguuntur actus, quod debet esse eis commune: sed uterque dolor debet habere pro fine odium omnium peccatorum, quandoquidem pœnitens non potest detestari unum peccatum sine alio: nec enim unum sine alio remittitur; ejus etiam est muneris ea odio habere super omnia.

Morinus ex Congregatione Oratorii Gallicani, & post ipsi Jueninus, ejusdem Congregationis alumnus nullum statuunt discrimen essentiale inter charitatem perfectam, & imperfectam; docent quippe utriusque objectum esse Deum in se dilectum; & non nisi per gradus inter se differre; ita quod amor ille sit perfectus qui est intensissimus, ille vero imperfectus, qui non est adeo intensus.

Demum Quietistæ, ita constituunt specificum charitatis motivum in ordine ad Deum, ut excludant omnem respectum ad nos; ne quidem ad nostram beatitudinem æternam. His positis sit

CONCLUSIO.

Distinctio specifica contritionis perfectæ ab imperfecta, quæ vocatur attritio, petitur a principiis & motivis specie diversis.

Probatur ratione Theologica Scripturarum, & Patrum auctoritate suffulta.

ILLA differunt inter se specificè, quorum principia & motiva sunt specie diversa: Atqui principia & motiva contritionis & attritionis sunt specie diversa: Et probatur. Quæ a diversa fluunt virtute, & quorum munia non eadem sunt, habent principia & motiva prorsus diversa: Atqui contritio & attritio sunt hujusmodi; cum amor in utroque actu conclusus talis sit. Et probatur: Prior actus, videlicet contritionis perfectæ promanat a charitate; habet enim Deum immediate pro objecto, & in ipso quatenus summe amabili, ultimate quiescit; secundus vero dimanat a spe, ideo enim eum diligimus, quia ab eo speramus, & recipimus bona supernaturalia: atqui virtutes illæ sunt diversæ, & illi modi Deum attingendi inter se discrepant. Probatur minor quoad singulas partes.

Charitas perfecta a spe, specie distinguitur.

Probatur auctoritate & Ratione.

PRIMO, ex Scriptura sacra. Duplicem hanc virtutem distinguit ab invicem divus Paulus 1. Cor. c. 13. his verbis: *Nunc autem manent, fides, spes, & charitas; tria hæc, major autem horum est charitas.* Confirmatur: Charitas habet, quod hominem cum Deo reconciliet, illud autem spei non competit; nam de charitate, non de spe 1. Petri c. 4. dicitur *Charitas operis multitudinem peccatorum.* Rursus Rom. c. 13. *Charitas est vinculum perfectionis: Quod nunquam de spe prolatum est.*

Secundo: Illud expresse docet D. Thomas 1. 2. q. 65. art. 4. ad 1. "Fides, ait, & spes secundum proprias rationes, nec a prudentia, nec a charitate dependent; & ideo sine charitate esse possunt." Et in corpore articuli: "Charitas, inquit, dat fidei, & spei perfectionem virtutis: sed fides, & spes secundum rationem propriam præsupponuntur ad Charitatem."

Tertio, ratione, eaque multiplici.

Prima: Peccato mortali detenti sunt sine charitate & perfectio Dei amore, & tamen actum spei elicere tenentur. Ergo &c.

Altera: Charitas nunquam excidit; e contra vero spes, quæ dubio-procul non remanet in celo; quod enim quis videt, quid sperat? ait D. Thomas. Ergo &c.

Tertia: Spes in Deum tendit: sed charitas in eo quiescit, & illum possidet. Igitur illæ virtutes non sunt una & eadem entitas, sed potius plures ab invicem distinctæ.

Munus Contritionis & amoris perfecti diversum est ab officio Attritionis & amoris imperfecti.

Probatur hoc ratiocinio.

Quod attingit Deum diverso modo, ab attritione & amore imperfecto diversum habet ab eo munus obeundum: Atqui res sic est respectu utriusque contritionis & attritionis: Et probatur. Contritio includit perfectam charitatem qua diligitur Deus propter se; hinc amor benevolentiae nuncupatur: E contra vero

attritus, non nisi eum, ut sibi bonum est, amat; qui quidem amor nomine amoris concupiscentiæ donatur: Ergo &c.

Quæ sunt in ista minore partes, scilicet quod amor perfectus qui tribuitur perfectæ contritioni, diligit Deum propter se solum & ejus præcellentem bonitatem, attritio vero eum diligit, ut totius justitiæ fontem, & ut bonum subiecti seu creaturæ, probantur.

Contritus diligit Deum propter se, & quia summum bonum est.

Probatur multis momentis.

PRIMO ex Scriptura sacra. Deut. c. 6. hæc leguntur: *Dilige Dominum Deum tuum ex tota corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua.* Similiter Proverb. c. 23. *Præbe fili mi, cor tuum mihi, & oculi tui vias meas custodiant.* Rursus Eccles. 23. *Omni vita dilige Deum, & invoca illum in salute tua; Hæc de Davide pronuntiatur Ecclesiasticus cap. 47. De omni corde suo laudavit Dominum, & dilexit Deum qui fecit illum.* Ipse Psalter Regius sic exclamat: *Quid enim mihi est in celo? & a te quid volui super terram. Defecit caro mea, & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Hoc ductus motivo Rom. c. 8. sanctus Paulus exclamat: *Quis nos separabit a charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an fames.... Certus sum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei quæ est in Christo Jesu.* Ibi autem, ut claret, Deus in se diligendus præscribitur. Ergo &c.

Secundo, ex sanctis Patribus. Eamdem veritatem docent unanimiter sancti Doctores, quippe qui Deum in se summe bonum, & perfectum abstrahendo a proprio amanti commodo, assignent, tanquam proprium charitatis, & amoris perfecti objectum, juxta illud divi Pauli 1. Cor. 5. *Charitas non querit quæ sua sunt.* Et primo quidem sanctus Basilii, qui præfatione in regulas profusiores circa mediæ sic loquitur: "Aut metu supplicii, a vitiis declinamus, atque ita animum, servilem indinamus, aut mercedis spe, ducti ad utilitatem nostram, præceptorum observantiam referimus, aut certe pulchro ipso impulsu, & charitate

quam erga ipsum habemus, a quo legem accipimus Deo fervimus, atque hoc modo bonorum filiorum erga parentes suos animus imitatur. Audis sanctum Præsulem lecernere amorem perfectum ab imperfecto ex utriusque motivo, & diversa in Deum tendentia.

Idem legitimus in divo Ambrosio, qui L. 4. de interpellatione David. c. 11. sic fatetur: "Qui illum sequitur non premio ducitur ad perfectionem, sed perfectione ne consummatur ad præmium, imitator res Christi sunt, non propter spem boni, sed pro amore virtutis." S. Hieronymus, eodem se explicat modo Epist. 46. ad Damasum his verbis: "Qui diligit, non ideo imperata custodit, quia aut timore periturum, aut præmii aviditate comellitur, sed quia hoc ipsum quod a Deo jubetur, est optimum."

Infinisus essent, si ea omnia, quæcumque scripsit beatus Augustinus de amore Dei puro, vellem hic texere. Unum dumtaxat quod multis seligam, deprimetur ex Soliloquiorum capite 6. ubi sic habet: "Quisquis cognoscit te, diligit te, te obliviscitur; amat te pliusquam se, relinquit se, ut veniat ad te."

Tertio, ratione: I. Contritio in tantum dicitur perfecta, in quantum includit vehementissimum & filiale Dei amorem; hinc qui flet amare peccata, & de eis vere conteritur, non nisi amore puro, eoque ardentissimo dolet. Igitur amor perfectus in contritione consistens Deum propter Deum solum diligit. Ista ratio est Catechismi Romani a. p. de Pœn. nu. 35. "Nam cum perfecta contritio sit charitatis actio, quæ ab eo timore, qui superior est, proficiscitur: patet eundem charitatis & contritionis modum statuendum esse: at quoniam charitas, quæ Deum diligimus, perfectissimus est amor; hinc fit, ut contritio vehementissimum animi dolorem conjunctum habeat. Ut enim maxime diligendus est Deus; ita quæ nos a Deo alienant, maxime detestari."

II. Eadem est lex oppositorum: sed homo concupiscentia aut carnis, aut oculorum victus ita quiescit in creatura, ut in ea suum ultimum reponat finem: Igitur e contrario perfecte de peccato contritus, ita Deum propter se diligere debet, ut in eo perfecte tanquam in summo bono quiescat.

III. Indicandum est de contritionis pondere ac de dolore ex eo, quem vere pœnitentes habuisse Scriptura sacra nobis proponit, quales fuerunt Petrus & Magdalena pœnitentes: Sed uterque dolebat de peccato, quia supremam lœdit bonitatem: de illo enim dicitur Matth. 26. *Flevit amare*. De ista vero Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum*. Ergo &c.

Atteritus Deum diligit, quia sibi utilis est.

Probatur argumento Theologico efficacissimo.

AMARE Deum solummodo ut totius iustitiæ fontem, & quia ex illo bono possessio summa nobis beatitudo promanat, est illum amare amore concupiscentiæ, & eo potissimum motivo, quia utilis est. Atqui ista sunt motiva amoris imperfecti: Minor hæc propositio suadet multis momentis.

Primo: Hæc leguntur Psal. 17. *Diligam te, Domine, fortitudo mea, Dominus firmamentum meum, & refugium meum*: Psal. 118. *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter retributionem*. 1. Joan. cap. 4. *Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos*. Ibi motivum amoris David erga Deum est collatio fortitudinis, firmamenti, refugii, & retributio. Similiter divus Joannes ideo nos stimulat ad amorem Dei, quia prior dilexit nos: Ergo &c.

Secundo: Amare Deum amore concupiscentiæ, est eum omnibus rebus antepone, ejus mandata servare, omnia adversa patienter tolerare, vel timore pœnarum incurrendarum, vel intuitu gloriæ sempiternæ consequendæ: Atqui Scriptura, & Patres ubique asserunt Deum condonare crimina, remittere pœnam æternam peccatis debitam, gloriam celestem largiri iis qui hoc motivo pie & iuste vixerint: Ergo hæc ita certa sunt, ut necesse non sit longam auctoritatum seriem texere, unde & multis pauca seligere juvat. De Pœnitentiæ efficacia hæc leguntur Ezechielis c. 18. *Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est: Et custodieris omnia præcepta mea, & feceris iudicium, & iustitiam, vita vivet, & non morietur*. Rursum c. 33. *Si autem dixerit impius, Morte morieris, &*

egerit pœnitentiam, a peccato suo, ... vita vivet, & non morietur. Item Aët. 3. *Pœnitimini igitur, & convertimini, ut deleantur peccata vestra*. His in locis bene operantibus promittit Christus vitam æternam. Matthæi c. 5. his verbis: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum ... Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt ... Beati estis cum maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint ... Gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis*. Ergo &c.

Idem asserunt SS. Patres, nam & pœnitentiæ efficaciam prædicant, & gloriam intuitu meritum concedi docent: quocirca hortatur peccatores ut pœnitentiam agant, si beatitudinem æternam sibi donari velint. De primo capite S. Cyprianus sermone de lapsis ait: "Qui sic Deo satisfecerit, pœnitentia facti sui, qui pudore delicti, plus & virtutis, & fidei de ipso lapsus sui dolore conceperit: exauditus & adjuvus a Domino, no, quam contristaverat nuper, lætam faciet Ecclesiam, nec jam solam Dei veniam merebitur, sed coronam." Concinit sanctus Chrysostomus Lib. de compunctione cordis his verbis: "Sola est cordis compunctio, quæ sicut ignis, omne animæ vitium perurit, & adimit, & quantacumque in ea reperit mala, abstergit universa, & penitus delet."

De alio momento multus est sermo in iisdem sanctis Patribus. Enimvero vitam æternam proponi pro motivo doloris passim docent. Instat omnino sit D. Augustinus, qui Serm. 19. de verbis Apostoli, sive 178. editionis novæ sic habet: "Ecce propter quoniam visionem fac bonum, ecce propter quoniam noli facere malum." Hunc Doctorem sequitur divus Thomas 2. 2. q. 23. art. 1. ubi ait: "Mutua benevolentia fundatur super aliqua communicatione. Cum ergo sit aliqua communicatio hominis ad Deum, secundum quod nobis suam beatitudinem communicat, super hanc communicationem oportet aliquam amicitiam fundari."

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJECIES: Distinctio amoris perfecti ab imperfecto non fuit a motivis, si æterna beatitudo non ad amorem imperfectum, sed ad perfectam charitatem pertinet:

tineat: Atqui de facto proprium est charitatis sibi gloriam desiderare: Ergo &c. Probatur minor. Amor quo S. Paulus Philipp. c. 1. cupiebat dissolvi, & esse cum Christo erat perfectæ charitatis, juxta S. Thomam 2. 2. q. 24. art. 9. Sed ejus motivum erat unio quedam amantis cum re amata; unio autem illa essentialiter includit respectum mutuum extremorum quæ uniuntur, nempe amantis, & rei amate: Igitur propria beatitudo est motivum charitatis perfectæ.

Respondeo negando minorem: Ad probationem distinguo: Amoris S. Pauli motivum erat unio cum Christo propter summam ejus bonitatem, ac perfectionem in se absolute spectatam, concedo: Propter beatitudinem, quæ nos beatos reddit, subdistinguo: Hujus amoris motivum erat æterna beatitudo objective sumpta, hoc est Deus ipse in se bonus, qui est objectum nostræ beatitudinis, concedo: æterna beatitudo formaliter sumpta, hoc est possessio ista Dei quatenus actu, & formaliter beatos non reddit, nego. Motivum ergo divi Pauli, erat summa, & infinita Dei perfectio in se considerata, minime vero quatenus ex illa nobis bona proveniunt; eadem est responsio ad probationem. Ceterum potest dici beatitudinem ut bonum hominis, fuisse motivum amoris Apostoli, non quidem primum, sed secundarium; in quantum qui vult & amat Deum propter summam ejus bonitatem, consequenter & propter seipsum illum vult & querit.

Inhabis: D. Thomas tria docet, quæ advertantur conclusioni datæ. Primo asserit charitatem esse amorem Dei quo diligitur ut beatitudinis objectum: ita 1. 2. q. 65. art. 5. ad primum his verbis: "Charitas non est qualicumque amor Dei; sed amor quo diligitur ut beatitudinis objectum, ad quod ordinamur, per fidem, & spem." Idem docet q. 114. art. 4. in corpore. Idem pariter 2. 2. q. 23. art. 4. in corpore. II. Affirmat duplex esse charitatis motivum, unum primum, nempe bonitatem Dei in se consideratam, alterum secundarium a primario in eparabile, nempe bonitatem Dei relativam ad nos, id est quatenus est nostra beatitudo, ita 2. 2. q. 23. art. 5. ad 2. III. Dicit amicitiam charitatis fundari super communicationem beatitudinis, ut legere est 2. 2. q. 23. art. 1. in corpore. Ergo &c.

Respondeo I. Inter ista duo, maximum esse discrimen, videlicet charitatem esse amorem Dei quo diligitur ut beatitudinis objectum, & charitatem tendere in Deum ex motivo beatitudinis in ipso consequendæ. Primum merito asserit sanctus Thomas, nam Deus sicut beatitudinis, sic & charitatis objectum est, quia summe bonus, & perfectus est in se; pertinet autem ad summam Dei perfectionem, quod sit nostræ beatitudinis objectum; nisi enim summe perfectus esset, nostra non foret beatitudo; charitas vero ex proprio & formali motivo, non tendit in Deum quatenus est nostrum bonum, seu nostra beatitudo: Unde divus Thomas non dixit Deum quatenus est auctor nostræ beatitudinis esse objectum charitatis, sed simpliciter dicit Deum ut objectum nostræ beatitudinis diligi amore charitatis, eo quod sicut objectum amoris perfecti est Deus secundum se spectatus, ita objectum charitatis est idem Deus ut in se est. Hac explicatione posita, absque negotio solvuntur ea omnia quæ obijciuntur ex divo Thoma; unde cum ait amicitiam charitatis fundari in communicatione beatitudinis, loquitur de dispositione excitante, & movente ad charitatem; non vero de motivo formali, & specifico; quando autem ait non esse contra charitatem ut quis diligendo Deum, ad mercedem respiciat, distinguendum est inter esse contra charitatem, & esse ex motivo proprio, & specifico charitatis; nam operari ex motivo mercedis non est contrarium charitati.

Respondeo II. distinguendo: Et S. Thomas in laudatis & similibus locis unum tantummodo docet, Deum scilicet ut bonum, esse cuiuscumque amoris sive perfecti, sive etiam imperfecti objectum, concedo: Et contendit charitatem perfectam non tendere in Deum præcise propter suæ bonitatis excellentiam, nego. Solutio patet ex locis divi Thomæ in probationem conclusionis supra allatis.

Insuper: Deus per charitatem diligitur ut benevolus, beneficus, & beatificans: Atqui non potest sub ea ratione diligi sine respectu ad bonum quod ex illo speramus: Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Diligitur ratione principii, hoc est quia habet in se perfectiones omnes inter quas est beneficentia, concedo: ratione termini, hoc est boni quod ex divina beneficentia

scientia in nos derivatur, nego; illud enim pertinet ad spem, non ad charitatem.

Urgebis: Non potest homo abstrahere a naturali illo desiderio quo beatitudinem querit & exoptat, namque in omni charitatis actu imbibitur: Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens: Non potest homo se spoliare naturali desiderio beatitudinis vel formaliter, & explicite, vel virtualiter & solum implicite, concedo; formaliter semper & explicite, quasi in quolibet actu semper explicite, & formaliter desiderium beatitudinis habeat, & illius motivo agat, nego. Tamen enim desiderium illud excludere non valeamus, utpote nobis innatum circa beatitudinem in communi, in actibus tamen libere elicitis, ita possumus ab illo desiderio mentem avocare, & abstrahere, ut non propter illud formaliter, & explicite, sed propter absolutam objecti bonitatem, seu excellentiam operemur.

Persistes: Amor Dei castus, purus, & gratuitus, est amor perfectus charitatis: Sed amor quo amat Deus quatenus nobis bonus, seu quatenus est nostra beatitudo, est huiusmodi: Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Amor quo diligimus Deum ut nostram beatitudinem esse castus comparative ad amorem quo ad temporalia inhiamus, concedo; relative ad charitatem qua Deus diligitur propter suam excellentissimam bonitatem, nego. Quis autem dixerit amorem quo Deum diligimus propter nos, non nihil esse mercenarium. Norunt omnes actum morale specificari ab objecto formali, quod certe juxta diversa motiva, diversum quoque evadit. Ex quo sequitur attritionis amorem esse longe diversum a contritionis dilectione.

Repones: Amor mercenarius opponitur perfectioni: Igitur & ab attritione amovendus est.

Respondeo distinguendo antecedens: Amor mercenarius temporalium opponitur perfectioni, concedo: amor Dei propter spem beatitudinis, nego. Est enim ad perfectionem gradus, cum ad Deum fide, & spe ascendamus, ut charitate & visione in ipso quiescamus. Hinc S. Augustinus totam vitam christianam virtutibus Theologicis insitui docet Enchir. cap. 3. ubi sic ait: "Fide, spe, & charitate", colendum Deum Hæc enim maxi-

Boucat Theol. Tom. VII.

me, immo vero sola in religione se-
quenda sunt.... Cum autem initio fi-
dei quæ per dilectionem operatur im-
buta mens fuerit, tendit bene vivendo
etiam ad speciem pervenire, ubi est &
sanctis, & perfectis cordibus nota ines-
cabilis pulchritudo, cujus plena visio
est summa felicitas; hoc enim nimirum
quod requiris, quid primum, quid ul-
timum teneatur: inchoari fide, perfici
specie. Ergo &c.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Contritio specificè ab Attritione distin-
guitur.*

PRIMO ex S. Paulo, qui 1. Cor. 13. ait spem a qua promanat attritio, excidere; charitatem vero in æternum permanere. Quod vel ipsa quotidiana probat experientia, cum certum sit justum habere charitatem, eam vero, cum in peccatum mortale prolabitur, deperire, sed non spem, quippe qui speret in Domino.

Secundo: Idem Apostolus non semel distinguit amorem charitatis, qui contritioni tribuitur, ab amore imperfecto attritionis, quo peccator accedit ad Deum ut totius iustitiæ fontem. Rom. 8. priorem designat his verbis; Neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Jesu: Posteriores vero 1. Tim. 4. In hoc enim laboramus & maledicimur: quia speramus in Deum. Rursus, 2. Tim. 4. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex. Concinit Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 4. concinunt & Patres, ut Amb. L. 4. de interpell. David cap. 11. Solil. cap. 6. &c.

Tertio: Actus specificantur per ordinem ad objectum formale, quod sane diversum est pro contritione & attritione: Illa enim dolet de peccato propter Deum summe & propter se dilectum: ista vero propter Deum ut est bonum nobis utile.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Verum quidem est contritum & attritum ad Deum ut bonum tendere: sed aliter, & aliter. Primus illum pro-

Cc 3 pter

pter suam bonitatis excellentiam diligit, secundus vero ut est sua felicitas & beatitudo.

Secundo : Tametsi Deus ut bonus non distinguatur a parte rei a se, ut est in se summum bonum, & ut bonum est creaturæ beatificandæ, peccator tamen potest abstrahere a priori, & ad Deum solummodo ut est totius iustitiæ fons, & omnium beatitudo, accedere : & quia juxta istud adagium, *Quidquid faciant homines, intentio judicat omnes* : sequitur attritionem esse a contritione prorsus diversam.

Tertio : Ultro fatemur cum S. Thoma Deum ut bonum esse omnis amoris obiectum : Sed diversimode ; ut spectatur in se bonus, est charitatis obiectum : ut vero bonus pro nobis, obiectum est amoris imperfecti, seu attritionis.

ARTICULUS QUARTUS.

De Contritione imperfecta.

CONTRITIO imperfecta nomine attritionis sæpius celebrata, ea dicitur juxta Concilium Tridentinum, quæ vel ex turpitudine peccati, vel ex metu gehennæ, aut amissionis vitæ æternæ concipitur ; quæ si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ, verum est Dei donum, & Spiritus sancti impulsus, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus, viam sibi ad iustitiam parat : *Et quamvis, ait, sine sacramento pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat ; tamen cum ad Dei gratiam in sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit.*

Verum operæ pretium est hic subnotare, duo potissimum requiri ut hujusmodi dolor una cum Sacramento peccatorem iustificet ; primum quidem, quod a gratia actuali procedat ; definit enim Concilium Tridentinum Sess. 6. cap. 5. initium justificationis a gratia profluere. Alterum vero, quod ex motivo supernaturali eliciatur ; sin minus esset quid mere naturale, adeoque ad reconciliationem impii cum Deo prorsus insufficiens, ut non semel declaratum legitur in Conciliis contra Pelagianos adunatis.

His prælatis, tria quærentur. Primo, num attritio metu gehennæ concepta ho-

minem magis peccatorem efficiat, ut perperam contendunt Lutherani ? Secundo, an ille dolor, omni seculo amore sufficiat cum Sacramento ad iustificandum impium ? Tertio demum, quisnam debeat esse amor quem plurimi exigunt Theologi ? Utrum sufficiat amor a spe fluens, qui concupiscentiæ nomine donatur, eo quod pœnitens diligat Deum ut sibi utilis est ?

SECTIO PRIMA.

Num timor pœnæ æternæ, quo concussus peccator ad pœnitentiam movetur, sit bonus ?

PRÆNOTANDUM est quadruplicem esse timorem, videlicet mundanum, quo quis a Deo recedit propter quædam imminentiæ mala : puta ne teneatur crucem portare, bona deprædata restituere &c. Servilem, quo solo pœnæ æternæ vitandæ motivo Deo adherere seligit : initialem, quo partim propter malum pœnæ, partim etiam propter malum culpæ Deo conjungi satagit : Filialem vero, quo propter Deum summe dilectum a malo culpæ abhorret. Sic docet S. Thomas 2. 2. q. 19. art. 2. in corp. his verbis : “ De timore nunc agimus, secundum quod per ipsum aliquo modo ad Deum convertimur, vel ab eo avertimur. Cum enim obiectum timoris sit malum, quandoque homo propter mala, quæ timet, a Deo recedit : Et iste dicitur timor humanus, vel mundanus. Quandoque autem homo propter mala quæ timet, ad Deum convertitur, & inhæret ; quo quidem malum est duplex, scilicet malum pœnæ, & malum culpæ. Si ergo aliquis convertatur ad Deum, & ei inhæreat propter timorem pœnæ, erit timor servilis. Si autem propter timorem culpæ, erit timor filialis. Nam filiorum est timere offensam patris. Si autem propter utrumque, quæ, est timor initialis, qui est medius, inter utrumque timorem.”

Ad maiorem explicationem observandum est, aliquem peccatorem posse attritum esse dupliciter : Primo quidem solo metu pœnæ, recedendo a peccato, ita ut si non daretur infernus, perseveraret in crimine : Secundo, non sistendo in metu, sed terrore supplicii percussus ultro progreditur, & ad Deum tendit reus, ut ad

totius iustitiæ fontem, in quo velut in fine ultimo quiescit. Prior metus dicitur serviliter servilis, quia peccator sistit in metu; posterior vero simpliciter servilis, ea potissimum ratione, quod illum habeat dumtaxat ut conversionis motivum, cum Deum ut ultimum finem quærat. Controversia præsens non movetur de timore mundano, nam citra dubium est esse malum; neque de timore aut initiali, aut filiali, utrumque laudibus omnes efferunt: Sed neque etiam de timore serviliter servili, nemo quippe cordatus dixerit illum esse supernaturalem, & cum Sacramento ad justificationem peccatoris sufficere: Igitur tota difficultas penes timorem, quo quis impulsus, ad Deum ut ad suum ultimum finem accedere latagit, versatur; & quærimus num sit bonus. Pro cuius resolutione sit

CONCLUSIO.

Timor gehennæ quo quis movetur ad pœnitentiam agendam, ut in Deo quiescat, bonus & laudabilis est.

Probatur multis momentis.

Primo, ex sacris Scripturis.

PROVERBIORUM I. habetur: *Timor Domini principium sapientiæ.* Si est principium sapientiæ, dubio-procul est bonus, & laudabilis. Item Psal. 110. *Initium sapientiæ timor Domini.* Rursus Eccli. c. 1. *Timor Domini expellit peccatum,* scilicet inchoative, & dispositive. Itaque c. 26. *Vulgata habet: Conceptimus, & quasi parturivimus, & peperimus spiritum: Salutes non fecimus in terra.* Septuaginta legunt: *A timore tuo, Domine, concepimus, & peperimus spiritum saluti;* id est, pœnitentiæ salutaris, ut explicat D. Thomas 3. p. q. 85. art. 5. in argumento *Sed contra:* Similiter Matth. 10. *Timeate eum qui potest animam & corpus perdere in gehennam.* Hinc in Conc. Trid. Sess. 14. c. 4. hæc de pœnitentiarum metu leguntur: "Illam vero contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudine peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnitentiarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, declarat non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum

etiam donum Dei esse, & Spiritum sanctum impullum, non adhuc quidem inhabitantem, sed tantum moventem, quo pœnitens adjutus viam sibi ad iusticiam parat."

Secundo, ex Patribus.

PRIMUS, qui hanc agnoscit veritatem nobis occurrit Tertullianus, Lib. de Pœnit. cap. 12. ubi sic habet: "Si de Exomologesi retractas, gehennam in corde considera, quam tibi Exomologesis extinguit, & pœnæ prius magnitudinem imaginare, ut de remedii ademptione non dubites."

Hinc accedit Clemens Alex. Lib. 2. Stromat. ubi paulo ante medium, ait: "Qui timorem damnant, ii legem etiam inestantur; quod si legem, clarum est, quod & eum qui legem tulit."

Similia tradit S. Cyprianus Serm. de lap. sub finem: "Deus, inquit, quantum Patris pietate indulgens semper & bonus est, tantum iudicis Majestate metuendus est."

Huiusce timoris pretium non flet S. Basilus; interpretans enim ista verba Psal. 33. *Timorem Domini docebo vos,* ait: Timor vero salutaris, & qui sanctitatis operatorius est, timor item qui studio acquiritur, non qui per affectionem imprimatur animæ, vis enarrem qualis sit? Si quando te senseris ad unum aliud quod cieri & proflire peccatum, tibi ad mentem revoca formidabile illud, nec ulli mortalium tolerabile Christi iudicium."

Subscribit S. Pacianus in Parænesi ad pœnitentiam hoc modo: "Timeate dilectissimi iusta iudicia, omittit errorem, damnate delicias; properat jam tempus extremum; tartarus, & gehenna laxatos impiis sinus pandunt: post animarum tempestiva supplicia redi vis quoque perpetua corporibus pœna servatur."

Hunc eundem timorem virgini lapsæ proponit S. Ambrosius, c. 8. cum ait: "Pœnitentia non verbis agenda est, sed actu: hæc autem sic agitur. Si tibi ante oculos ponas de quanta gloria rueris, & de quo libro vitæ nomen tuum deletum sit, & si te jam credas prope ipsam positam tenebras exteriores, ubi erit fletus oculorum, & stridor dentium sine fine. Cum hæc cer-

„ta fide, sicut est, animo conceperis,
„quia necesse est pravaricatorum ani-
„mam tartareis pœnis, & gehennæ igni-
„bus tradi, nec aliud remedium consti-
„tutum esse post Baptismum quam peni-
„tentia solatium, quantumvis afflictio-
„nem, quantumvis laborem & indecor-
„rem subire, esto contenta.”

S. Hieronymus non absimilia profert in
cap. 2. Mich. “Ut qui, ait, pudore &
„verecundia non tenentur; agant pec-
„nitentiam saltem comminatione pœna-
„rum.”

Concinit S. Chrysostomus Lib. 1. de
compunctione cordis his verbis: “Hoc
„solum est quod exposcitur a nobis....
„Ut gehennam ponamus in conspectibus
„nostris, & Angelos qui in die iudicii
„ubique discurrunt, & congregant de
„omni orbe terrarum eos qui tradendi
„sunt in gehenna ignis, ac supplicii tra-
„dendi.”

Catholicam veritatem clare enunciat D.
Augustinus in Psal. 127. “Ille, inquit,
„timor nondum castus præsentiam Do-
„mini, & pœnas timet, timore facit quid-
„quid boni facit, non timore amittendi
„bonum illud, sed timore patiendi illud
„malum: non timet ne perdat amplexus
„pulcherrimi sponsi, sed timet ne mittatur
„in gehennam. Bonus est & iste timor,
„utilis est.” Rursus Tract. 8. in
Epist. 1. Joan. “Cepit aliquis credere di-
„em iudicii. Si cepit credere, cepit &
„timere; Timendo corrigit se, vigilat,
„adversus hostes suos, id est peccata sua,
„incipit reviviscere interius.”

Ab eis non recedit S. Bernardus Lib.
de præcepto & dispensatione cap. 10. ubi
sic loquitur. “Bonus quidem obedientiæ
„gradus est juxta Magistrum nostri senten-
„tiam. Sive propter metum gehennæ,
„sive propter professionem sanctam quam
„professus est quispiam, ebediat: mel-
„lior tamen quum ex Dei amore obedi-
„tur.”

Tertio, rationibus divi Thomæ.

PRIMA: Quod a Spiritu sancto pro-
manat, bonum est; sed timor servilis
delineatus, a Spiritu sancto profluit, cum
moveat peccatorem ad Deum ut ultim-
um finem querendum, quod nedum
gratiæ, sed vel ipi rationi conforme est;
hic enim timor non sistit in pœna: Er-

go &c. Hac ratione probat ex professo
S. Thomas 2. 2. q. 19. art. 4. timorem
servilem esse bonum. In argumento *Sed
contra* ita loquitur. “Nullum malum est
„a Spiritu sancto: sed timor servilis
„est a Spiritu sancto; quia super illud
„Rom. 8. Non accepistis Spiritum ser-
„vilitatis &c. dicit Glo. Unus Spiritus
„est, qui facit duos timores, scilicet
„servilem, & castum. Ergo timor ser-
„vilis non est malus: Tum in corpore
„probat hunc metum esse bonum, quia
„in Deo ultimate quiescit.” Objectum
„autem timoris servilis est pœna, cui
„accidit quod bonum, cui contraria-
„tur pœna, ametur tamquam finis ul-
„timus.”

Altera: Ideo fides tametsi informis est
donum Dei, quia adveniente charitate
non perit, sed perficitur. Atqui timor
servilis utique concitatur cum charitate,
& per eam perficitur. Ergo &c. Ista ra-
tio est etiam D. Thomæ ibidem art. 6.
ubi ex professo probat timorem laudatum
non opponi charitati: Primo quia est do-
num Spiritus sancti. “Sed dona Spiritus
„sancti, inquit, in arg. *Sed contr.* non tol-
„luntur adveniente charitate &c.” Se-
cundo, ex eo quod homo illo concussus
metu, non quiescit in bono proprio, ut
in ultimo fine, sed in Deo. Sic loquitur
in Corp. “Alio modo timor pœnæ di-
„stinguitur quidem secundum substantiam
„a timore casto: Quia scilicet homo ti-
„met malum penale non ratione sepa-
„rationis ab eo, sed in quantum est no-
„civum proprii honi: nec tamen in illo
„bono constituitur ejus finis.”

Tertio: Habitus qui est initium sapien-
tiæ, optimus est; a fructibus enim arbor
bona dignoscitur: Sed timor servilis eate-
nus est initium sapientiæ, quatenus deter-
ret hominem a peccando, metu pœnarum,
ut postea in Deo quiescat. Ergo. Doctor
Angelicus ibidem art. 7. ostendit timorem
Domini initium esse sapientiæ dupliciter.
Primo quidem per rationes altissimas ad
Deum ascendendo, videlicet, quia est
bonus & in se perfectissimus. Secundo,
ex eo quod extra ipsum nulla sit salus,
Timor filialis est initium sapientiæ amando
Deum, servilis vero illum tanquam cri-
minum vindicem timendo. “Timor est
„initium sapientiæ: aliter tamen timor
„servilis, & aliter timor filialis. Timor
„enim servilis est sicut principium extra
„disponens ad sapientiam, in quantum
„ali-

„ aliquis timore pœnæ discedit a peccato, & habilitatur per hoc ad sapientiæ effectum, secundum illud Ecclesi. 1. Timor Domini expellit peccatum. Timor autem castus, vel filialis, est initium sapientiæ, sicut primus sapientiæ effectus, „

FIT SATIS OBJECTIONIBUS PROTESTANTIUM.

OBJICIUNT : Ut fuga mali metu pœnarum sit laudabilis, debet qui tali impulsu motivo a peccatis discedit, ea odio habere : Atqui tamen de facto illa non odit. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : Peccata non odit odio ex amore filiali permanente, concedo : odio ex amore boni proprii, & iustitiæ, nego. Attritus sua odio prosequitur peccata, ne Deum suo pro beatitudine utilem perdat.

Insunt : Quod a charitate non procedit vitiosum est, ut sæpius prædicat S. Augustinus contra Pelagianos : Atqui attritio ex timore pœnarum concepta annexam sibi charitatem non habet. Ergo &c.

Respondeo I. distinguendo majorem : Vitiosum est, in sensu opposito actus charitatis vitæ æternæ meritorio, concedo : in se spectatum, nego. Et concessa minore, nego consequentiam. Hoc unum probat obiecto, videlicet peccatorem attritione, vitam æternam non promereri, Neque vero refragatur S. Augustinus, quippe qui in libris adversus Pelagianam perhiam, debellet errores Pelagii, & Juliani, qui propugnabant bona opera ordinis naturalis, ut motu compassionis operire nudum, esse supernæ felicitatis meritoria.

Respondeo II. ad eandem, sed aliter distinguendo minorem : Attritio non habet annexam charitatem habitualement & perfectam, concedo : actualem initialem & imperfectam, qua Deus ut totius iustitiæ fons, & creaturæ rationalis beatitudo diligitur, nego.

Urgent : Atqui attritio etiam sic delineata, non est bona : Ergo nulla solutio. Probatur subsumptum : Ut huiusmodi actus sit laudabilis, attritus debet plus timere culpam quam penam, ita ut pœnæ liberationem non sibi proponat, tamquam finem ultimum : Atqui timore perterritus non magis timet culpam quam pœnam, & nec alium finem ultimum habet, quam

penam ipsam vitæ : Et probatur ex D. Thoma, qui 2. 2. q. 19. art. 4. in corpore sic habet : „ Obiectum autem timoris servilis est pœna, cui accidit quod bonum, cui contrariatur pœna, ametur tamquam finis ultimus, & per consequens pœna timeatur tamquam principale malum : quod contingit in non habente charitatem. „ Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo : Attritus debet plus timere culpam quam penam, ratione finis ultimi, concedo : Ratione motivi proximi, nego. Et sic distinda minore, nego consequentiam. Attritus movetur quidem proxime a malo pœnæ incurrendæ ad pœnitentiam, in quo sane distinguitur a contrito, qui timore filiali impulsus, a malo culpæ primum toto nisu recedere intendit. Et hoc unum docet S. Thomas ibidem art. 6. in corp. „ Timor pœnæ distinguitur quidem a timore casto, quia scilicet homo timet malum pœnæ non ratione separationis a Deo, sed in quantum est nocivum proprii boni : nec tamen in illo bono consistit ejus finis. „ Audis Doctorem Angelicum alierere attritum, finem suum ultimum non constituere præcite in fuga, & privatione mali, sed in Deo ut totius iustitiæ fonte. Et sic patet responsio ad ejus auctoritatem.

Reponunt : Timor qui non excludit voluntatem peccandi, sed potius eam supponit, non est bonus, immo nec honestus, nec supernaturalis : Atqui talis est timor pœnæ : Et probatur. Qui timet pœnam dumtaxat, sine ullo amore iustitiæ, ita affectus est, ut si peccato non esset injuncta pœna, illud committeret. Ergo &c.

Respondeo negando minorem : timor enim ex se bonus est tam ex parte obiecti, quam ex parte effectus, & medii : si igitur verus est, & efficax, qualis debet esse, dubio-procul excludit non tantum externum peccati actum, sed & ipsam peccandi voluntatem : excludit enim id omne, sine quo ad finem, quem attritus intendit, perveniri non potest : atqui sine actu interno ad finem pervenire non potest penitens, sed si actum illum excludit, tunc malus est.

Insunt : Vel timor oritur ex charitate, vel ex cupiditate profuit : affirmat quippe in multis locis D. Augustinus, nullum esse medium inter utrumque : sed si fluit ex charitate, est timor filialis, si vero

vero ex cupiditate malus est. Ergo &c.

Respondeo negando majorem; nam timor ille est a virtute spei, quæ nec charitas est, nec cupiditas: Ad id quod ait Augustinus, illud omne esse a cupiditate quod non fluit ex charitate, distinguo; & ibi spectat statum agentis qui vel est in gratia, vel non, concedo: & ibi loquitur de principio ipso formali actionis, nego: Jam vero necesse non est, ut quidquid agit homo, procedat ex motivo aut charitatis, aut concupiscentiæ; alias peccator nihil boni posset facere, nec justus aliquid mali, quod tamen saluum est; certe & spes non est ex charitate, neque a cupiditate, ita pariter timor, & alia bene multa.

Replicant: Sanctus Augustinus multis in locis affirmat peccare eum qui non amore justitiæ, sed timore pœnæ abstinere a malo; sic enim loquitur Epist. 145. novæ editionis: "Inaniter victorem se esse peccati putat, qui pœnæ timore non peccat, quia etsi foris non impletur negotium malæ cupiditatis, ipsa tamen mala cupiditas intus est hostis." Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens: Qui ex timore pœnæ serviliter servili, abstinere ab externo actu peccati, peccat, concedo: qui ex timore simpliciter servili, quo non tantum actus externus peccati, sed voluntas ipsa prohibetur, nego antecedens & consequentiam: porro D. Augustinus loquitur de illo timore qui non excludit peccandi voluntatem propter pravam dispositionem timentis, quem quidem timorem mundanum vocat S. Thomas 2. 2. q. 19. art. 2.

Perfistunt: Quod opponitur charitati est abjiciendum. Atqui timor gehennæ opponitur charitati, juxta illud 1. Joan. 3. *Timor non est in charitate: Sed perfecta charitas foras mittit timorem.* Ergo &c.

Respondeo negando minorem propter rationem supra laudatam. Ad probationem distinguo: Perfecta charitas foras mittit timorem eo prope modo quo magis perfectum excludit minus perfectum, concedo: In hoc sensu visio beatifica propellit tum fidem, tum spem, ut concedunt omnes Theologi: foras mittit timorem ut malum sibi contrarium, subdistinguo: timorem mundanum & serviliter servilem, concedo: simpliciter servilem, nego. Solutio est D. Thomæ ibidem art. 6. his verbis: "Dicendum, quod timor

servilis ex amore sui causatur: quia est timor pœnæ, qui est detrimentum proprii boni. Unde hoc modo timor pœnæ potest flare cum charitate, sicut & amor sui. Ejusdem enim rationis est, quod homo cupiat bonum suum, & quod timeat eo privari. Amor autem sui tripliciter se potest habere ad charitatem. Uno enim modo contrariatur charitati, secundum quod aliquis in amore proprii boni finem constituit. Alio vero modo in charitate includitur, secundum quod homo se propter Deum, & in Deo diligit. Tertio modo a charitate quidem distinguitur, sed charitatis non contrariatur, puta, cum aliquis diligit se ipsum secundum rationem proprii boni, ita tamen quod in hoc proprio bono non constituat finem. Sicut etiam & ad proximum potest esse aliqua alia specialis dilectio, præter dilectionem charitatis, quæ fundatur in Deo, dum proximus diligitur ratione commoditatis, consanguinitatis, vel alicujus alterius conditionis humanæ, quæ tamen referibilis sit ad charitatem. Sic ergo & timor pœnæ includitur uno modo in charitate. Nam separari a Deo est quædam pœna, quam charitas maxime refugit: Unde hoc pertinet ad timorem casum. Alio autem modo contrariatur charitati, secundum quod aliquis refugit pœnam contrariam bono suo naturali, sicut principale malum contrarium bono, quod diligitur, ut finis: Et sic timor pœnæ non est cum charitate. Alio modo timor pœnæ distinguitur quidem secundum substantiam a timore casu: quia scilicet homo timet malum pœnale non ratione separationis a Deo, sed in quantum est nocivum proprii boni, nec tamen in illo bono constituitur ejus finis; unde nec illud malum formidatur tamquam principale malum. Et talis timor pœnæ potest esse cum charitate. Videas velim ex S. Thoma per attritionem de qua præsens quæstio movetur, peccatorem suum ultimum finem non in fuga mali, sed in Deo reponere, & istum timorem cum charitate conciliari, ut ex professione hic art. 6. docet Angelus Scholæ.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Timor Gehennæ quo attritus movetur ad pœnitentiam, est bonus.

PRIMO: Scripturæ passim, ubi de Pœnitentia sermo est, hunc timorem commemorant; instar omnium auctoritatum sit istud Christi de metu gehennæ oraculum Matth. 10. *Timeate eum qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam.* Ecce timor servilis laudatus a Domino: erroneum igitur est eum ut malum habere.

Secundo: Patres Tridentini Sess. 14. cap. 4. definiunt istum timorem esse Spiritus sancti donum. Hanc eandem doctrinam priorum sæculorum Patres prædicaverunt: In primis Tertullianus L. de Pœn. cap. 12. Clemens Alex. L. 2. Strom. & alii.

Tertio ratione: Metus movens peccatorem ad pœnitendum, ut in Deo tamquam in fine ultimo quiescat, est laudabilis: Atqui de isto solo metu hic agimus. Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Esto quod odium peccati requiritur pro vera pœnitentia, metus autem sicut amorem initialem sic & odium complectitur, cum nihil aliud importet quam detertere impium a peccato, ut gradatim ad Deum velut totius iustitiæ fontem tendat, & tandem in eo tamquam in ultimo fine quiescat.

Secundo: S. Augustinus quandoque dicit id omne quod non est a charitate vitiosum esse, sed hoc lato intelligit modo, & in eo solum sensu quod non sit vitæ æternæ meritum.

Tertio: Falsum est eundem sanctum Doctorem non agnoscere medium inter charitatem habitualementem & concupiscentiam; datur enim amor imperfectus, vel dicendum sanctum Præfulem sermonem instituire de actu vitæ æternæ merito: Et in hoc sensu, omne quod agitur, vel ex charitate, vel ex concupiscentia procedit, hoc est vel vitam promeretur, vel non: si sit a charitate citra dubium vita æterna dignum est; e contra vero si ab ea non promanet. Ceterum amor imperfectus tamen si supremæ felicitatis præmio non donetur, attamen a spe fluit, &

charitati postea in iustificatione advenienti optime consociatur.

SECTIO SECUNDA.

Utrum Attritio imperfecta aliquem debeat includere amorem?

NONNULLI Recentiores posuerunt dolorem ex solo gehennæ metu sufficere cum Sacramento ad iustificationem; quam quidem opinionem defendit Gonetius disp. 7. de contr. §. 111. pag. 397. Alii vero e contra. Cum quibus sit

CONCLUSIO.

Attritio aliquem exigit amorem, ut iustificet.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Scriptura sacra.

ISAIAE 19. multa de conversione peccatoris adimplenda leguntur c. 19. *Revertentur ad Dominum, & placabitur eis, & sanabit eis.* Similiter Jer. c. 24. *Erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum, quia revertuntur ad me in toto corde suo.* Zachariæ c. 1. *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos.* Rursus Isaia c. 55. *Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dominum, & miserebitur ejus.* Ista conversio non in eo dumtaxat consistit, ut impius ablineat extrinsecus a peccatis; sed præterea eorum debet affectum deponere, juxta illud Isaia. I. *Auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis.* Et istud Joel. 2. *Nunc ergo dicit Dominus, Convertimini ad me in toto corde vestro.* Certe secluso omni amore, non est iustificatio, cum ea solum conditione Deus veniat ad animam ut prius ab ea diligatur, vel ipso Christo Joan. 14. dicente: *Qui autem diligit me, diligitur a patre meo Ad eum veniemus, & mansio-nem apud eum faciemus.*

Secundo, ex Patribus.

E multis quosdam insignes seligimus. Primus est S. Cyprianus, qui sub finem libri de lapsis sic loquitur: "Confiteantur singuli, quælo vos fratres, delictum suum, dum adhuc qui deliquit, in sæculo est, dum admitti confessio ejus
,, po-

„ potest, dum satisfactio, & remissio fit
 „ per Sacerdotes apud Dominum gra-
 „ tia est: Convertamur ad Dominum men-
 „ te tota, & poenitentiam criminis veris
 „ doloribus exprimentes. Dei misericor-
 „ diam deprecemur; illi se anima proster-
 „ nat, illi miseria satisfaciatur, illi spes
 „ omnis incumbat. „ Hæc verba clare
 „ denotant sanctum Doctorem, amorem exi-
 „ gere, dicendo, illi anima se prosternat,
 „ illi miseria satisfaciatur, illi spes omnis in-
 „ cumbat.

Secundus est S. Chrysostomus, qui ho-
 milia 4. in 2. ad Corinth. sic habet: „ Cum
 „ peccaveritis ingemite, non quod pœ-
 „ nas daturus sis, nihil enim hoc est, sed
 „ Dominum tam benignum, tam te aman-
 „ tem, tam denique salutis tue atten-
 „ tum, ut Filium quoque suum tua cau-
 „ sa tradiderit, offenderis. „ Audis san-
 „ ctum Præfulem exigere ut penitens ad veni-
 „ am obtinendam Deum reclamet.

Hanc eandem doctrinam tradit S. Au-
 gustinus Serm. 7. de tempore, dum ait:
 „ Poenitentiam certam non facit nisi o-
 „ dium peccati, & amor Dei. „ Utitur
 „ sanctus Doctor exceptione generali non fa-
 „ cit. Scilicet igitur certam seu veram non
 „ esse poenitentiam, quæ ex Dei amore non
 „ oritur, ex quocumque alio motivo fluere
 „ supponatur. Ergo &c.

Idem docet S. Gregorius Magnus in c.
 27. Job. „ Sancta Ecclesia, inquit, sim-
 „ plicitatis suæ, & rectitudinis vias ti-
 „ more inchoat, sed charitate consum-
 „ mat, cui tunc est funditus a malo re-
 „ cedere, cum ex amore Dei cœperit
 „ jam velle peccare. „

Illi adjuungimus Petrum Blesensem, qui
 L. de Confessione sacramentali sic loqui-
 „ tur: „ Non sine dolore cordis acerbissi-
 „ mo, & anxia cordis afflictione sanan-
 „ tur, quæ longo usu inoluta, nechora-
 „ ria, & levi contritione redimi possunt,
 „ quibus mors æterna debetur; nulla af-
 „ fectio pia meritoria est ad salutem, nisi
 „ ex Christi dilectione procedat. „

Tertio, ex Concilio Tridentino.

LICET illud Concilium tamquam de
 fide non definierit necessario requiri in
 penitente amorem Dei imperfectum, ut
 una cum sacramento Poenitentiae pecca-
 tor recipiat remissionem peccatorum; at-
 tamen inchoati amoris necessitatem ex ip-
 sius verbis facile est elicere.

Primo, de modis sese præparandi ad
 justificationem sic pronuntiat Sess. 6. cap.
 6. „ Disponentur autem ad ipsam justi-
 „ tiam, dum excitati divina gratia, &
 „ adjuvi, fidem ex auditu concipientes,
 „ libere moventur in Deum. . . . & dum
 „ peccatores se esse intelligentes, a divi-
 „ næ justitiæ timore, quo utiliter con-
 „ cutiuntur, ad considerandam Dei mise-
 „ ricordiam, se convertendo, in spem
 „ eriguntur, fidentes Deum sibi propter
 „ Christum propitium fore, illumque
 „ tamquam omnis justitiæ fontem dilige-
 „ re incipiunt. „ Ibi, ut patet, Conci-
 „ lium amorem initialem, seu inchoatum
 „ ad justificationem exigat, eo non ab simili
 „ modo, quo actus spei, & fidei, necessa-
 „ rio præquiri nemo negaverit.

Secundo: Observandum & nusquam o-
 mittendum est, Concilium loqui univer-
 sim de dispositionibus necessariis ad justi-
 ficationem, scilicet tam in Sacramento,
 quam extra, assequendam. Hæc verba
 sequentia illud comprobant: „ Moven-
 „ tur adversus peccata per odium ali-
 „ quod & detestationem, hoc est per eam
 „ poenitentiam quam ante Baptismum agi
 „ oportet. „ Tractat igitur de dispositio-
 „ nibus quæ ad gratiam in ipso sacramento
 „ recipiendam necessariae sunt; quod & ex-
 „ presse videtur asserere istis aliis verbis:
 „ De hac dispositione scriptum est, Pœ-
 „ nitentiam agite, & baptizetur unus-
 „ quisque vestrum in nomine Jesu Chri-
 „ sti in remissionem peccatorum, & eun-
 „ tes docete omnes gentes &c.

Tertio: De ea justificatione agit Con-
 cilium quam Lutherani, & Calvinistæ
 impugnabant, ut claret ex istis verbis:
 „ Cum hoc tempore non sine multarum
 „ animarum iactura, erronea quædam dis-
 „ seminata sit de justificatione doctrina.
 „ Sed illi Hæretici impugnabant præsertim
 „ justificationem, quam Catholici docent in
 „ Sacramento fieri. Ceterum, Patres Tri-
 „ dentinos ibi loqui de justificatione quæ
 „ fit in Baptismo, & Poenitentia, illud tes-
 „ tatur Vega Lib. 6. in Concilio Tridenti-
 „ num: „ Duo, inquit, definita de Pe-
 „ nitentia hic video, primum est, peni-
 „ tentiam esse odium & detestationem
 „ peccatorum propter Deum: Secundum
 „ est oportere Poenitentiam agi ante Ba-
 „ ptismum. „

Quarto: Concilium Tridentinum no-
 stræ favere sententiæ adhuc declaratur
 ex aliis momentis, quæ habentur Sess.

14. c. 4. ubi hæc leguntur : “ Contritio
 „ quæ primum locum inter dictos pœ-
 „ nitentis actus habet, animi dolor, ac
 „ detestatio est de peccato commissio,
 „ cum proposito non peccandi de cetero;
 „ fuit autem quovis tempore, ad impe-
 „ trandam veniam peccatorum, hic con-
 „ tritionis motus necessarius; & in ho-
 „ mine post Baptismum lapso ita demum
 „ præparat ad remissionem peccatorum,
 „ si cum fiducia divinæ misericordiæ, &
 „ voto præstandi reliqua conjunctus sit,
 „ quæ ad rite suscipiendum hoc Sacra-
 „ mentum requiruntur. „ Atqui his ver-
 „ bis innuitur necessitas inchoati amoris
 „ Dei super omnia : Et probatur : I. Illa
 „ particula (*quovis tempore*) supponit et-
 „ iam pro tempore, quo quis accedit ad
 „ sacramentum Pœnitentiæ; II. Affirmat
 „ hunc contritionis motum, præparare ad
 „ remissionem peccatorum : Sed amor per-
 „ fectus nedum præparat, quin potius ju-
 „ stificat : Igitur ibi Patres Tridentini, non
 „ de amore perfecto, sed de imperfecto lo-
 „ quuntur; III. Amor imperfectus Dei su-
 „ per omnia, est amor spei, seu concupi-
 „ scienciæ : Sed talem amorem exigit Con-
 „ cilium, juxta illa verba, *Si cum fiducia*
divinæ misericordiæ, & illud, ubi loquitur
 „ de attritione, *Si voluntatem peccandi*
excludat cum spe veniæ. Ergo &c.

Sed ne remaneat circa mentem Concilii
 Tridentini ambigendi locus, habemus Ca-
 techismum ejus interpretem, qui men-
 tionem ubique amoris facit, cum agitur
 „ de dolore ad pœnitentiam prærequirit;
 „ sic loquitur de amore num. 8. & 9. ubi
 „ enumerat multas ad sacramentum Pœni-
 „ tentiæ necessarias dispositiones, tum de
 „ spe loquitur; postea de amore propter
 „ retributionem qui spei tribuitur. “ Hinc
 „ deinde accedit spes impetrandæ a Deo
 „ misericordiæ, qua erecti vitam, &
 „ mores emendare constitimus. Postremo
 „ charitate corda nostra accenduntur,
 „ ex qua liberalis ille timor probis
 „ & ingenuis filiis dignus, oritur; atque
 „ ita unum illud veriti, ne qua in re
 „ Dei majestatem lædamus, peccandi con-
 „ suetudinem omnino deserimus. Hisce
 „ igitur quasi gradibus ad hanc præstan-
 „ tissimam Pœnitentiæ virtutem perveni-
 „ tur. Quæ prorsus divina & cœlestis
 „ virtus existimanda est, cui scilicet re-
 „ gnum cœlorum sacræ Litteræ pollicen-
 „ tur. Nam apud S. Matthæum scriptum
 „ est : Pœnitentiam agite, appropinqua-

„ vit enim regnum cœlorum. „ Audi
 „ mercedem proponi pro objecto & motivo
 „ Pœnitentiæ; & quidem in spe & chari-
 „ tate fundatæ; immo & in timore. Igi-
 „ tur Concilium Trid. exigit in attritione
 „ amorem inchoatum solum quo Deum,
 „ ut totius justitiæ fontem diligat peccator,
 „ & hoc sufficit. Utinam foret semper per-
 „ fectus sicut & perfecta contritio.

Quarto, ex sententia Ecclesiæ Gallicanæ.

Hujusce florentissimi regni Præfules
 ann. 1701. Parisiis congregati sermonem
 de dispositionibus necessariis ad Pœniten-
 tiam instituentes, sic loquuntur : “ Ne-
 „ que satis adimpleri potest utrique Sa-
 „ cramento necessarius vitæ novæ in-
 „ choandæ, & servandi mandata divina
 „ propositum, si pœnitens primi & ma-
 „ ximi mandati, quo Deus toto corde
 „ diligitur, nullam curam gerat, nec sic
 „ saltem animo ita præparato, ut ad il-
 „ lud exequendum, divina opulante
 „ gratia, sese excitet, & provocet. „

Quinto, ex Theologis, qui ante & post Con-
 cilium Tridentinum scripsere.

Ex his qui Synodum Tridentinam an-
 tecessere, unus est Joannes Nider verus
 D. Thomæ discipulus, qui floruit Sæc.
 15. In tertium Decalogi præceptum cap.
 8. hæc de Pœnitentia scribit : “ Si homo
 „ solum dereliqueret peccata propter ti-
 „ morem pœnæ, & amissionem vitæ æ-
 „ ternæ, in quantum illud sibi esset ad
 „ incommodum, sine ulteriori relatione
 „ ad Deum, tunc homo solum quæreret
 „ suum commodum, & fugeret suum in-
 „ commodum, & nullo modo quæreret
 „ Deum, & illius honorem. „

Asipulator percelebris Pighius in colla-
 tione Ratisbonæ Catholicos inter & Lu-
 theranos habita anno. circiter 1514. con-
 troversia 7. fol. 139. ubi hæc habet :
 „ Hæc est Catholica Ecclesiæ, & no-
 „ stra doctrina de Pœnitentia a Baptismo
 „ peccantium, cujus si partes quæran-
 „ tur, has assignare possumus cordis con-
 „ tritionem, & confessionem factam....
 „ contritionem intelligimus displicentiam
 „ vehementem, & dolorem de commis-
 „ sis a nobis peccatis ex corde sincero,
 „ & intimo, atque eo respectu quod di-
 „ vinam illius majestatem offendimus;
 „ non omnem cordis pœnitentiam, &
 „ de

de peccatis displicentiam ac dolorem etiam magnum & vehementem contritionem intelligimus, qualis in poenitentia salutari requiritur; qui enim ex sui tantum amore, sui commodi respectu, nempe ob gehennæ metum de peccatis dolor procedit, etiam quantumvis vehemens & intensus sit, non est qui contritum facit, & veniam impetrat. Contritio ergo quam Deus in nobis respicit, est dolor offensæ, non nostri tantum, immo illius præcipue causa quem offendimus, cuiusmodi ut sit, necessarium Dei amorem requirit.

Dominicus Soto, qui Synodo Tridentinæ adfuit, ejusdem ejus sententiæ. In assercionibus quas pro virili opposuit Confessioni Augustinæ tit. de Poenit. ait: "Contritionem vocat Catholica Ecclesia animi dolorem de peccato voluntati illi qua peccare libuit oppositum, frangentemque duriciam cordis, qua peccantes divinis præceptis & bonitati resistimus. Dolor siquidem peccati imperfectus est ex quantumque fide procedens, & quantascumque lacrymas, & sensus doloris habeat, quo usque ex Dei charitate & dilectione illius super omnia bona, & amabilia procedat, atque ita peccata, tamquam Dei opposita, super omnia quæ odio habet, detestetur, idque in divinis oraculis."

Post Concilium Tridentinum omnium gentium Episcopi, & non pauci qui illi adfuerant Synodo, asseruerunt amorem inchoatum qualem delineavimus esse necessarium in attritione ut cum Sacramento justificet. Ita legitur in Catechismo Friderici Mauseæ Episcopi Viennensis in Austria his verbis: "Cum in omni peccato mortali sit aversio voluntatis a Deo per peccatum, & ipsa quæ contraria curentur contrariis, consequens est, ut e diverso in omni remissione peccati mortalis actualis sit conversio ad Deum."

Non dissentit Sonnius Antuerpiensis Præsul, qui Biennio post suum a Synodo Tridentina regressum Traß. de Poen. cap. 6. de contritione loquens sic scribit: "Quæ sane si faciat, hoc est, peccatum detestetur cum proposito melioris vitæ, prorsus ex amore ad bonum Deum cum fiducia inveniendæ reconciliationis per Christum, est contritio; sin remisse,

vel solo metu poenæ evadendæ, est attritio, non efficiens veram poenitentiam, attramen ad illam præparans." Eo loci distinguit duplicem attritionem, alteram quæ motu amoris & spe veniæ a reconciliatis per Christum obtinendæ procedit; alteram quæ solo timore poenarum innititur. Priorem ad justificationem sufficere tradit, secus vero posteriorem.

Sexto, rationibus Theologicis.

PRIMA: Reconciliari Deo ex toto corde est illum amare, & ut finem suum ultimum velle: Sed motus cordis & voluntatis est amor, attritus vero accedit ad Sacramentum eo prorsus scopo ut Deo reconcilietur, & abiectis omnibus bonis temporalibus cum veluti suam beatitudinem, ut appetitive super omnia eatenus illum diligit, quatenus ceteris illum præfert. Igitur requiritur amor inchoatus in attritione ut cum Sacramento justificet impium.

Altera: Eadem est lex oppositorum: Sed homo peccando mortaliter relinquit Deum ut corde & effectu adhæreat creaturæ: Igitur ut attritus cum Sacramento justificetur, debet e contra Deo per affectum uniri & adhærere; maxime cum per justificationem Filius Dei & nominetur, & sit.

Tertia: Nullus justificari potest donec Deo conjungatur, quandoquidem justificatio in unione cum Deo ut ultimo fine fundatur: Sed qui recedit a peccato solo poenarum motivo nondum Deo, sed sibi soli, suoque comodo inhæret; quippe qui nondum velit bonum Dei, quod tamen requiri nemo cordatus dixerit, velle autem bonum Dei, & illum amare idem est. Ergo &c.

Quarta: Non omnis timor ex solo poenarum metu excludit voluntatem peccandi, quod tamen ex Concilio Trid. laudato, ad justificandum requiritur. Igitur attritio debet habere aliquem Dei amorem sibi annexum ut justificet. Probat antecedens ex S. Augustino, qui L. 6. de Nat. & Gr. cap. 31. sic loquitur: "Qui timore supplicii quod lex minatur, non amore justitiæ se sentit abstinere ab opere peccati, nondum liber est, nec alienus a voluntate peccandi." Rursus L. 2. contra Adversarium legis & Prophetarum, ait: "Desiderium peccandi,

„ non

„non extinguitur nisi contrario desiderio recte faciendi, ubi fides per dilectionem operatur; non extinguitur per jubentem litteram timore pœnæ, sed per juvantem spiritum dilectionem justificatiæ. „ Quid clarius pro nostra sententia. Ecce Augustinus, qui amorem justitiæ præter timorem pœnarum exigit: Igitur ex sancto Doctore ut attritus iustificetur debet amare Deum, & ad eum ut totius justitiæ fontem accedere.

Quinta: Doctrina a Concilio Tridentino instituta, aliis prorsus omisissis, amplectenda est: Sed ex illa Synodo requiritur ut attritus per Sacramentum iustificetur, primum spe misericordiæ consequendæ erigatur, tum & Deum tamquam totius justitiæ fontem diligere incipiat; ait enim Sess. 6. cap. 6. de peccatoribus vere & sicut oportet attritis: *Si convertendo in spem eriguntur, & fidelem Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tamquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt.* Ergo &c.

Solvuntur objectiones Gonetii.

OBJICIT: Attritio ex solo pœnarum metu juxta Concilium Tridentinum optima est, & ad justificationem disponit. Igitur non requiritur absolute inchoatus amor. Sic autem loquitur sacra Synodus Sess. 14. cap. 4. „*Illam vero contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur. . . . Quamvis sine Sacramento Penitentiae per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen cum ad Dei gratiam in sacramento Penitentiae impetrandam disponit.* „ Confirmatur: Si Concilium aliquem simul cum attritione amorem exigeret, hoc ipsum non siluisset, maxime vero cum in præfatione illius sessionis præmittat se exactiorem & plenioris de sacramento Penitentiae definitionem daturum: Atqui tamen siluit. Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens: Attritio ex solo gehennæ metu disponit ad justificationem remote, concedo: proxime, nego. Duplex distinguenda est attritio. Una quæ sistit in metu; altera quæ ulterius progreditur, videlicet ad Deum usque, ut nobis bonum. Prior nonnisi remote disponit ad justificationem,

quatenus est motivum quo peccator recedit a malo, & gradum facit, ut Deum tamquam tuum ultimum finem eligat, & amet. Concilium est sui ipsius interpret Sess. 6. cap. 6. ubi ait attritio incipere, *Deum tamquam omnis justitiæ fontem diligere.* Et hæc sola attritio est dispositio proxima ad justificationem. Et vero ibidem fidem & spem exigit ad justificationem, & tamen & fides & spes abque amore, nonnisi dispositiones remotæ dicuntur; idem & de metu servili ailerendum est.

Eadem sacra Synodus suam de amore inchoato prodit mentem ibidem Sess. 14. cap. 4. ubi expletis quæ de attritione dicenda habebat, totum dictum illustrat exemplo Ninivitarum, qui dubio-procul terrori addiderunt amorem, cum eorum Christus, Matth. 12. laudet pœnitentiam, quæ certe, seculo amore, eos Deo non reconciliaffet, eo potissimum tempore quo nondum erat institutum Pœnitentiæ sacramentum. En verba Concilii: „*Hoc autem timore utiliter concussi Ninivites ad Jonæ prædicationem, plenam terroribus pœnitentiam egerunt, & misericordiam a Domino impetrarunt.* „ Ad confirmationem dico, sacram Synodum siluisse nomen amoris Sess. 14. cap. 3. loquendo de contritione propter duo; primo quidem quia cap. 6. tractando de eodem attritionis motu ad justificationem disponente, dixerat attritum terrore concussum, tum & spe erectum incipere Deum, *tamquam omnis justitiæ fontem diligere.* Sess. 14. cap. 4. principalis sit demonstrare adversus Lutherum attritionem metu pœnarum formatam non esse quid malum & turpe. Ibidem can. 5. est sui ipsius interpret his verbis: *Si quis dixerit eam contritionem, quæ paratur per discussionem, collectionem, & detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum gravitatem, multitudinem, sordiditatem, amissionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incursum, cum proposito melioris vitæ, non esse verum & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam & magis peccatorem; demum illam esse dolorem coactum, & non liberum ac voluntarium; anathema sit.*

Instat: Eadem Synodus ibidem Sess. 14. c. 4. veluti opponit contritionem imperfectam perfectæ. Primo dicit quandoque con-

eo contingere contritionem esse charitate adoratam : Tum gradum facit ad attritionem, quam dicit & ex turpitudine peccati & ex metu gehennæ fluere : Sed si attritio amorem includeret, nec flaret ista oppositio, nec istud inter utrumque dolorem discrimen. Igitur Concilium ab attritione quam ventilat, ut veram ad penitentiam dispositionem, omnem amorem excludit.

Respondeo distinguendo minorem : Si attritio amorem benevolentiae includeret, non flaret discrimen allatum a Synodo inter contritionem & attritionem, concedo : Si solum amorem initialem & spei, quo peccator diligit Deum, ut omnis iustitiæ fontem, nego : In hoc igitur amor benevolentiae ab amore concupiscentiae fecernitur, quod Deum propter se velit, & hominem Dei amicum faciat, & sua energia eundem, vel extra Sacramentum iustificet : quæ cuncta non nisi dispositivè operatur attritionis amor. Ceterum longe secedit Gonetius a sancto Thoma, qui ubique in locis supra citatis ait amorem servilem & solo metu conceptum ne quidem cum Sacramento iustificare, sed ille solum qui in Deo, ut in summo bono quiescit : " Quia scilicet homo timet", malum penale non ratione separationis a Deo, sed in quantum est nocivum proprii boni : nec tamen in illo bono, scilicet proprio, constituitur eius finis. ", Nempe in Deo ut omnium bonorum fonte 2. 2. qu. 19. art. 6. in corp.

Urgetur : Concilium requirit in attritione conditionem istam, videlicet ut excludat peccandi voluntatem : Atqui solus timor sine amore Dei, talem voluntatem excludere potest ; quippe qui excludat illud omne quod meretur gehennam. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : Et ultra requiritur, ad hoc ut quis iustificationem consequatur, ut incipiat diligere Deum velut totius iustitiæ fontem, concedo : & sola exclusio voluntatis peccandi sine amore Dei sufficit, nego. Tamen si timor possit excludere voluntatem peccandi ; necessarius tamen est ad remissionem peccatorum in Sacramento consequendam amor Dei inchoatus ; quatenus scilicet nobis bonus est, si minus non foret conversio, cum converti ad aliquem ut suam beatitudinem spiraret talis boni amorem, & sit quid ab ipsa vera conversione inseparabile.

Insuper : Concilium docet eam attritionem sufficere ad sacramentum Pœnitentiæ, quam Lutherus negabat esse sufficientem, immo quam malam esse contendebat : Sed Lutherus loquebatur de attritione ex solo metu poenarum concepta. Ergo &c.

Respondeo negando maiorem ; scopus quippe Concilii non est probare attritionem ex metu gehennæ conceptam sufficere cum Sacramento ad iustificationem, sed eam non esse malam, ut contendebat Heterodoxus.

Periphetes : Si amor aliquis in attritione requiratur, inde sequitur conditionem Iudæorum meliorem fuisse ipsa Christianorum conditione : Sed falsum consequens ; Ergo & Antecedens. Probatur sequela. In veteri lege fideles solo doloris actu more informati iustificabantur : nos vero Sacramentum cum amore & dolore de peccatis coniungere debemus. Ergo &c.

Respondeo negando sequelam. Ad probationem distinguo : In nostro statu necesse est amorem inchoatum Sacramento suscipiendo addere, concedo : amorem perfectum, nego. Porro Iudæi non nisi contritione perfecta, vel ipsis Sacrificiis adornata, iustificabantur ; quibus accedebat etiam quædam peccatorum confessio, quatenus non quodlibet sacrificium offerre liceret, sed illud solum quod erat pro tali, vel tali peccato expiatio determinatum, ut habetur in libro Levitic. Sic cap. 5. assignatur pro detrimento in fama, vel in rebus proximi factio, Arietis oblatio : Pro peccato autem suo offeret arietem immaculatum de grege, & dabit eum Sacerdoti, juxta estimationem, mensuramque delicti : qui rogabit pro eo coram Domino, & dimittetur pro singulis, quæ faciendo peccavit. Ceterum, arduum est habere contritionem : facile vero elicere attritionis actum.

Repones : Si actus amoris requireretur, Sacramentum foret inutile : Atqui illud falsum est, Ergo &c. Probatur Major : Omnis amor qui est super omnia, iustificat peccatorem absque Sacramento : Atqui vel ipse amor initialis qui attritionem exigitur, est utique super omnia. Ergo &c.

Respondeo negando maiorem. Ad probationem distinguo : Omnis amor benevolentiae, concedo : omnis amor concupiscentiæ, nego maiorem ; & sic distingua-

minore, nego consequentiam. Solus amor Dei super omnia, qui habet Deum pro objecto quatenus in se dilectum, justificat. Et vero tamen attritus appreciativè Deum super omnia diligit, quia tamen non sistit in eo præcisè propter innatam sibi bonitatis excellentiam, sed solum quia utilis est, & creaturarum spiritualium beatitudo; hujusmodi amor extra Sacramentum non justificat impium.

Inhabis: Divus Augustinus L. de Catechizandis rudibus cap. 17. sic loquitur: "Qui propter beatitudinem sempiternam, & perpetuam requiem, quæ post hanc vitam Sanctis futura promittitur, vult fieri Christianus, ut non eat in ignem æternum cum diabolo, sed in regnum æternum intret cum Christo, vere ipse Christianus est." Unde sic arguit Ilambertus. Ad gratiam Baptismi recipiendam sola attritio sufficit: Ergo & pariter in Pœnitentiâ.

Respondeo distinguendo: Et nemo potest desiderare esse cum Christo, nisi eum amet saltem amore concupiscentiæ, concedo: & abque amore potest quis fieri Christianus, ut æternam consequatur beatitudinem, nego antecedens, & consequentiam: Jam vero quomodo posset fieri ut quis Christi consortium desideraret, nisi eum amaret?

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Attritio ut justificet cum Sacramento, aliquem inchoatum amorem exigit.

PRIMO: Scripturæ utriusque Testamenti, semper de amore loquuntur, cum homines adhortantur ut Deo se reconcilient, ut Joel. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro.* Quis autem dixerit eum toto corde se ad Deum Convertere, qui solo pœnarum metu bonum suum, scilicet a malo liberationem ut ultimum finem habet. Et istud Christi Joan. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.*

Secundo: Subscribit Concilium Trid. Sess. 6. c. 6. ubi de attritis loquens, ait eos incipere Deum diligere, ut omnis iustitiæ fontem. Suffragatur S. Chrysostom. Hom. 4. in 3. ad Corinth. in primis S. Aug. L. de Nat. & G. c. 57. ubi expresse dicit eum qui nondum amore iustitiæ

Boucat Theol. Tom. VII.

tenetur, nondum etiam a voluntate peccandi recedere.

Tertio: Conversio vera importat cum Deo unionem; Sed solius est amoris corda unire. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Concilium Tridentinum ait quidem attritionem metu pœnarum conceptam, dum habet a peccando recedendi voluntatem, esse bonam, ut perstringat Lutherum contrarium rimantem, sed non dicit ad justificandum peccatorem sufficere.

Secundo. Est quod eadem Synodus Sess. 14. cap. 4. agendo de attritione, sileat amorem, non tamen Sess. 6. cap. 6. ubi de attrito sermonem insituens, asserit illum incipere amare Deum *samquam omnis iustitiæ fontem.*

Tertio: Neque diffitemur Patres Tridentinos Sess. 14. cap. 4. opponere charitati attritionem, quam eo loci dicunt cum Sacramento impium justificare, sed ex hoc solum sequitur eos ab attritione excludere amorem benevolentie & charitatem habituales, nullam vero amorem actualem concupiscentiæ & initialem.

SECTIO TERTIA.

Cujusnam generis amor requiratur in Attritionem, ut cum Sacramento justificet peccatorem.

PRÆNOTANDUM est amorem alium esse actualem, alium vero habituales: Prior est motus in Deum tamquam hominum, sub quo respectu est dilectionis objectum: Posterior est ipse charitatis habitus, quo homo iustus, & filius Dei est. Rursus amor actualis duplex faciendus est, unus scilicet qui a charitate procedit, quo Deus diligitur propter se: Alter vero qui a spe promant quo Deus amatur, quia utilis, totius iustitiæ fons, & creaturarum est beatitudo, quique amor concupiscentiæ vulgo dicitur.

Quæstio non movetur de charitate habituali, cum hic agatur de peccatore nondum justificato, sed de amore actuali: Et quæritur, num amor attritioni ad justificandum hominem necessarius, a charitate, vel a spe solum debeat promanare.

De re.

re. Janſenius paſſim docet contritionem perfectam cum Sacramento requiri. Ab iſta opinione non multum abſcedit Jue- ninus diſp. 6. de Pen. q. 4. §. 4. pag. 396. his verbis. *Amor in penitente requiſitus, ut gratiam in ſacramento Penitentiae recipiat, eſt amor charitatis, non autem amor concu- piſcentiae.* Contra quem ſit

CONCLUSIO.

Sufficit amor concupiſcentiae a ſpe pro- cedens, ut attritus juſtificetur in Sacra- mento:

Probatur rationibus Theologicis ex ſacra Syn- nodo Tridentina excerptis.

PRIMA: Ille amor ſufficit, quem Con- cilium Tridentinum exigit: Sed iſt. Syn-odus non alium in attritione cum Sa- cramento exigit, quam inchoatum, & a ſpe promanentem: Et probatur: Amor a ſpe profluens diligit Deum ut totius juſ- titiae fontem, ſcilicet, ut eſt noſtra bea- titudo. Ergo &c. Ecce Concilij verba Seſſ. 6. cap. 6. "Deum peccatores ſe etſe intelligentes, a divinae juſtitiae timore, quo utiliter concutiuntur, ad conſiderandam Dei miſericordiam ſe convertendo, in ſpem eriguntur, ſi- dentes Deum ſibi propter Chriſtum pro- pitium fore, illumque tamquam omnis juſtitiae fontem diſingere incipiunt."

Altera: Amor quem in attritione exigit illa ſacra Synodus, eſt ſpecie diſtin- ctus ab eo qui a charitate procedit. Ergo &c. Probatur antecedens. Actus ſpecificantur ab objectis formalibus. Atqui actus amoris quem querit Concilium in attritione, habet objectum formale prorsus diverſum ab amoris actu a charitate procedente: Et probatur. Prior tendit ad Deum quatenus nobis utilis eſt: Poſterior vero ut in ſe bonus exiſtit. Sed iſtae rationes ſunt prorsus diverſae. Ergo &c.

Tertia: Attritio ex poenarum metu & amore initiali conceptus conſert juſtifica- tionem. Igitur ſufficit, nec perfectior abſolute requiritur. Probatur antecedens: Timor ille amore inchoato aſperſus diſ- ponit proxime ad juſtificationem impii. Ergo &c. Probatur antecedens. Fortius diſponit quam metus ex ſolo motivo gehennae: Sed ille metus ex Conc. Trident. Seſſ. 14. cap. 4. diſponit remote peccato-

rem ut ſe convertat, cum hunc timorem Spiritus ſancti impulſum eſſe declarat ſacra Synodus adverſus Lutherum. Igitur attritio ex timore poenarum ſimul & amore inchoato quo Deus diligitur ut nobis utilis eſt, proxime diſponit ad juſtificationem; & conſequenter ad juſtifi- candum impium ſufficit.

Quarta: Illum amorem ne quidem indi- recte exigit attritione Synodus, quem opponit attritioni, quam dicit diſponere proxime ad juſtificationem: Atqui res ſic ſe habet. Et probatur: De utroque mo- mento ſic loquitur Concilium Seſſ. 14. cap. 4. "Docet praeterea, etſi contritio- nem hanc aliquando charitate perfectam eſſe contingat, hominemque Deo re- conciliare, priuſquam hoc Sacramen- tum actu ſuſcipiatur; ipſam nihilominus reconciliationem ipſi contritioni, ſine Sacramenti voto, quod in illa includi- tur, non eſſe adſcribendam." Ecce amor charitatis ab ipſo delineatus, quem quidem tantae eſſe efficaciae aſſerit, ut extra Sacramentum juſtificet.

Tum pergit, & de attritione hunc inſtituit ſermonem: "Illam vero contritio- nem imperfectam, quae attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennae & poenarum metu communiter concipitur, ſi voluntatem peccandi excludat, cum ſpe veniae declarat, non ſolum non fa- cere hominem hypocritam & magis peccatorem, verum etiam donum Dei eſſe, & Spiritus ſancti impulſum, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantum moventis, quo poenitentis adjutus viam ſibi ad juſticiam parat. Et quamvis ſine Sacramento Poenitentiae per ſe ad juſtificationem pendere peccatorem nequeat; tamen cum ad Dei gratiam in ſacramento Poenitentiae impetrandam diſponit." Videas velim in iſta attritionis definitione, tria eſſe ponderanda. I. Eam eſſe Spiritus ſancti donum. II. In hypotheſi quod habet ſpem veniae cum propoſito non peccandi, diſponere ad juſtificationem; porro ubi eſt ſpes, ibi eſt motus in Deum ut beatitudinem amandum. Quo ſalutari metu adjutus poenitens, inquit, viam ſibi ad juſticiam parat. III. Hanc attritionem non juſtificare quidem ſine Sacramento, bene vero cum Sacra- mento, ait: Et quamvis ſine ſacramento Poenitentiae per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat; tamen cum ad Dei gra- tiam

tiam in sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Scilicet proxime; posita autem ultima dispositione, forma intenta statim producit, quæ est peccatoris justificatio.

Quinta: Hæc ratio sequitur. Quod justificat extra Sacramentum, omnino distinguitur ab eo quod nonnisi cum Sacramento insinuat. Sed ex Concilio Tridentino dolor contritionis perfectæ extra Sacramentum justificat, attritionis vero nonnisi cum Sacramento. Igitur attritio quæ justificat cum Sacramento, ex charitate non procedit.

Corruellitur systema Juenini ex contradictione quæ auctor in hoc ubique loquitur.

TAMETSI opinio illius Theologi confutata maneat ex rationibus modo allatis, attamen non abs re erit offendere illum passim circa istud momentum contradictoria loqui.

Prima contradictio. Jueninus hic disp. 6. de Pœn. art. 2. §. 3. pag. 382. agnoscit attritionem aliquo amore illustratam sufficere ad justificationem.

CONCLUSIO. Contritio, ait, imperfecta debet oriri ex inchoato Dei amore. super omnia, ut satis sit ad recipiendam gratiam in sacramento Pœnitentiæ. Et tamen §. 4. nullam contritionem nisi perfectam admittit. Pag. 395. ait. CONCLUSIO. Amor in pœnitente requisitus ut gratiam in sacramento Pœnitentiæ recipiat, est amor charitatis, non autem amor concupiscentiæ. Amor autem charitatis specifice distinguitur ab amore concupiscentiæ, ea potissimum ratione, quod sit semper perfectus quippe qui Deum in se, & propter se diligere velit. Incassum enim reponit auctor sufficere ad justificationem amorem charitatis in gradu minimo, qui quidem imperfectum est relative ad intensiorem; & hoc propter duo: Primo, quia habitus non distinguuntur penes magis, & minus: cum igitur Jueninus actum a charitate fluentem exigit, non distinguit contritionem ab attritione. Secundo, hallucinatur in principio; charitas quippe quantumvis minima est semper in ratione amoris perfectissima, quippe quæ diligit Deum, & propter se, & super omnia, ut asserit S. Thomas 3. p. q. 70. art. 4. in corp. his verbis: "Minima gratia potest resistere cuilibet concupiscentiæ, & vi-

tare omne peccatum mortale, quod committitur in transgressionem mandatorum legis; minima enim charitas plus diligit Deum, quam cupiditas millia auri & argenti."

Secunda contradictio. Jueninus ibidem §. 4. pag. 395. sententiam Concilii Tridentini de amore inchoato, quo Deus diligitur tamquam totius iustitiæ fons & origo refert, & ei subseribit: "Concilium Tridentinum, ait, Sess. 6. cap. 6. describens dispositiones justificationi prærequisitas, recenset quidem actum charitatis, sed quæ inchoata, tantum sit, non vero perfecta; ipsum, inquit, tantum quam omnis iustitiæ fontem diligere incipiunt." Sed hoc ipsum retrahit, & a Concilio prorsus secedit, dunt ibidem pag. 396. sic loquitur: Amor in pœnitente requisitus ut gratiam in sacramento Pœnitentiæ recipiat, est amor charitatis, non autem amor concupiscentiæ; quod est directe contra Synodi & verba & mentem; quandoquidem Concilium distinguendo contritionem ab attritione, seu contritionem perfectam ab imperfecta, verbis claris charitatem ab attritione sejungit, & excludit; dicit enim illam sine Sacramento justificare, illam solum cum Sacramento. Ecce pro contritione verba. Docet præterea, sancta Synodus, esse contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actum recipiatur &c. Audis non semper, sed quandoque contritionem informari charitate. Audis hominem justificari vel ipsum extra Sacramentum; non ait, ubi adest charitas intensissima, sed absque limite, ut primum adest charitas, sive magna, sive parva sit. Tum ad attritionem a qua excludit charitatem, suum convertit sermonem, & subdit illam cum Sacramento justificare: Et quamvis sine sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit.

Ex alio capite se prodit Juenini contradictio, quando dicit charitatem Deum ut totius iustitiæ fontem juxta Tridentinum respicere, cum potius Deum propter se diligit, & Synodus tribuat attritioni hanc ad Deum tendentiam Sess. 6. cap. 6. ut illam ab amore perfecto distinguat. Demirentur Lectores Juenini doctrinam. Num mente versipelli, ut erro-

ri Janfenii, qui non alium agnoscit amorem verum præter perfectum, faveat? judicet rerum æquus æstimator.

Tertia contradictio. Jueninus ultro fateatur Pœnitentiam esse Sacramentum mortuorum, cum in ejus conclusionibus allatis distinguat amorem justificantem extra Sacramentum, ab eo qui nonnisi simul cum Sacramento justificat: Sed charitatis amorem exigere pro semper, est evacuare sacramentum Pœnitentiæ, quod dubio-procul, si adest semper charitas ad justificationem solum consequens, nec unquam Sacramentum erit. Quis enim gentium usquam dixerit, peccatorem diligenter Deum super omnia, & propter de, tamen amor sit solum intensus ut unus gradus non justificari: namque pro eo omni qui hac charitate accedit ad Deum habetur Joan. 14. *Si quis diligit me ... & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Hinc S. Augustinus Tract. 5. in 1. Epist. Joan. ait: "Dilectio sola, discernit inter filios Dei, & filios diaboli." Rursus ibidem: "Si quis in corde suo invenit charitatem, securus sit, quia transiit a morte ad vitam." Igitur opinio contraria eatenus destruit Pœnitentiæ sacramentum, quatenus secundum illam erit solum declaratio, peccata jam fuisse remissa, sed non remittenda, cum ex ipso Concilio Tridentino Sess. 14. cap. 4. contritio charitate formata extra sacramentum justificet.

Quarta contradictio. Jueninus ibidem §. 4. pag. 395. ratum habet decretum Facultatis Parisiensis ann. 1638. 1. Julii latum contra Claudium Segenot Presbyterum Gallum Oratorianum, qui in quodam libro quasdam facie ad librum S. Augustini de Virg. observationes pag. 122. 126. 128. & 129. ubi istæ leguntur propositiones. *Actus charitatis perfectæ, seu is, qui vera & perfecta contritio dicitur, absolute necessarius est ad impetrandam gratiam in Sacramento Pœnitentiæ, & absolutio Sacerdotis nihil aliud est quam mera, sed juridica tamen peccati jam remissi declaratio.* Prius ididem dixerat attritionem de peccatis insufficientem esse pro recipienda remissione peccatorum in Sacramento Pœnitentiæ.

His propositionibus hanc notam inussit sacra Facultas. *Quæ tradit Segenot, de attritionis insufficientia, & contritionis ex perfecta charitate absoluta necessitate ad recipien-*

dum sacramentum Pœnitentiæ, & addit, & approbat de absolute, quod nihil aliud sit quam declaratio juridica peccati jam remissi, damnatis quoque Facultas, & censuit has propositiones esse quietis animarum perturbativas, communi, & omnino totæ praxi Ecclesiæ contrarias, efficacia Sacramenti Pœnitentiæ imminutivas, & insuper temerarias, ac erroneas. Sed in eadem damnationis causa videtur esse Jueninus, cum voce & scripto tenus dicat attritionem a contritione ab ipso Concilio Tridentino distinctam, sufficere cum Sacramento ad justificationem; quippe qui exigit etiam cum Sacramento contritionem charitate formatam, quam attritionis nomine, ut fucum faciat, defectu majoris intensio- nis nuncupat. Non enim fecerit contritionem ab attritione penes actuum speciem, sed vult utramque eandem entitative esse, nec aliter quam penes gradum distinguit; ita ut attritio dicatur si actus sit levissime intensum, contritio vero si magis fervescat. Ergo &c.

Quinta contradictio. Jueninus ut declinet anathema tum Ecclesiæ, tum Academia- rum Catholicarum se subscribere credit sanæ Theologorum sententiæ, qui propugnant attritionem amore inchoato a spe fluentem sufficere cum Sacramento juxta mentem Concilii Tridentini, dum asserit hic idem §. 4. p. 395. non impugnare se amorem quo peccator diligit Deum ut totius justitiæ fontem: Atqui tamen de facto in sua conclusione pag. 296. debellat istum amorem, & omni argumentorum genere conatur probare solum amorem perfectum ex charitate procedentem sufficere. Isto proflus scopo laudat multos tum Scripturæ, tum Concilii Tridentini, tum etiam divi Thomæ textus; quos omnes in suum adulterinum convertit sensum. Tamen enim in eis fiat mentio de charitate, nullibi tamen ille auctor distinguit charitatem perfectam ab amore imperfecto, nec contra mentem Scripturæ, Patrum, & ipsius Concilii Tridentini concludere dubitat, amorem perfectum a charitate promanantem solum cum Sacramento sufficere, suam simi- lram opinionem ratus irrefragabiliter probare, si loca, ubi amor & charitas commemorantur asserret: quo fine, pace dicam, si credamus terminis, ablit enim de intentione judicare, nisi ut & principiis a Janfenio, non nihil emendicatis, omne quod non est a charitate, malum esse, &c.

ex concupiscentia mala procedere subindiget; hinc splendide ait p. 396. *Amor in pœnitente requisitus ut gratiam in Sacramento recipiat, est amor charitatis, non autem amor concupiscentiæ.* Quasi vero non daretur amor concupiscentiæ bonus & laudabilis. Ne autem aliquis relinquatur circa istud momentum ambigendi locus, hæc Thesis proponitur in speciali, & probatur.

Amor concupiscentiæ a Juenino, ut insufficiens etiam cum Sacramento, abjectus, castus, & sufficiens est: & in hoc effulget nova ejus contradictio.

Probatur isto efficacissimo argumento.

ILLE amor est castus, & Sacramento copiosior ad justificationem sufficiens, qui tamen ad mercedem tendat, laudatur tamen in Patribus veteris Testamenti, prædicatur a Christo, a sacra Synodo Tridentina proponitur, & ita defenditur, ut illum abjicientes anathemate percutiat; qui tandem appetitive Deum super omnia diligit. Atqui talis est amor concupiscentiæ a spe promanans, quem initialem & inchoatum nominamus: Igitur causa cadit Jueninus, cum illum floccificat, nec in hoc sibi constat, quando per contritionem imperfectam seu attritionem, asserit nihil aliud se intelligere præter amorem charitatis castum quo Deus super omnia diligitur. Probatur minor quoad omnes partes.

Primo: Amor quo Deus diligitur ut totius justitiæ fons & nostra beatitudo, laudatur ab ipsa Scriptura in Sanctis; namque Heb. 11. legitur de Abrahamo: *Expectabat enim fundamenta habentem civitatem, cujus artifex & conditor Deus:* Tum ibidem de Moysè: *Majores divitias æstimans thesauro Ægyptiorum, improprium Christi aspicebat enim in remunerationem.* Rursus Psal. 118. *Inclinavi cor meum,* ait Propheta, *ad faciendas justificationes tuas in æternum propter retributionem.*

Secundo: Christus ad ciendos amoris affectus, pro motivo proponit mercedem. Matth. 5. ait: *Beati essis cum maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adversum vos mentientes propter me: gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in calis.* Rursus ibidem c. 19. *Omnis qui reliquerit domum...*

propter nomen meum... Centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Eo loci Christus ex professo invitat homines ad vitam Apostolicam amplectendam æternæ mercedis motivo, quod quidem verba ista antecedentia declarant: *Petrus dixit ei: Ecce nos reliquimus omnia, quid ergo eris nobis? Jesus autem dixit illi... Sedebitis & vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel: Et omnis qui reliquerit &c.*

Tertio: Sacra Synodus Tridentina Sess. 6. cap. 11. ait, proponendam esse vitam æternam pro Pœnitentiæ motivo; nec asserere dubitat eos qui Deum, ut totius justitiæ fontem diligunt, justificari cum Sacramento, quem quidem amorem sic laudabilem & castum habet, ut damnet contrarium propugnantes: *Princeps Apostolorum Petrus, ait, Saragite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis; hæc enim facientes non peccabitis aliquando.* Unde constat eos, Orthodoxæ Religionis doctrinæ adversari, qui dicunt, justum in omni bono opere saltem venialiter peccare, aut (quod inrolrabilius est) pœnas æternas mereri: atque etiam eos qui statuunt in omnibus operibus justos peccare, si in illis suam ipsorum sociordiam excitando, & se se ad currendum in stadio cohortando, cum hoc, ut in primis glorificetur Deus, necesse dem quoque intueretur æternam, cum scriptum sit: *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes.*

Tum ibidem can. 31. sic concludit. *Si quis dixerit, justificationem peccare, dum intuitu æternæ mercedis bene operatur; Anathema sit.* Igitur juxta Tridentinum est de fide amor, quo diligitur Deus, ut beatitudo nostra, esse castum, bonum, laudabilem; & consequenter sufficit cum Sacramento ad justificationem.

Demum: Amor ille a se promanans ita castus est, ut Deum appetitive super omnia diligit. I. Quia ex Tridentino illud diligit, ut totius justitiæ fontem, qui quidem amor nulli creaturæ convenire potest. II. Ex S. Thoma 2. 2. qu. 19. art. 4. licet homo moveatur proxime a bono proprio consulendo in fuga peccati propter pœnas, non tamen in hoc, ut in ultimo fine sistit, sed in Deo. Igitur attritus amore spei impulsus, appetitive diligit super omnia Deum, quem ceteris bonis creatis, ut melius, & summum.

num bonum habet, quippe qui non in illis, sed in eo solo, ut in ultimo fine quiescat.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJECIES I. Qui fugit peccatum propter Deum quatenus nobis bonum, habet pro motivo amorem proprium: Sed amor proprius est malus. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Amor proprius inordinatus, ad quem omnia refert homo, concedo: ordinatus, & in quo ultimatè non quiescit, sed insuper Deum sibi, ut ultimum finem proponit, nego minorem, & consequentiam. Certum est in amore Dei benefactoris, nihil inordinatum esse, modo istius finis sit Deus, ad quem possidendum in cælo refert omnia; hinc amor ille proprius est supernaturalis, & rectus.

Insuper: Sequeretur inde amorem istum esse charitatis in Deum, non vero concupiscentiæ, quia, inquit D. Thomas 2. 2. q. 19. art. 6. si pœna timeretur eo quod separat hominem a Deo, ut ultimo fine, tunc esset charitatis: Sed per attritionem, malum timet peccator solum in quantum impedit possessionem proprii boni, in quo tamen, ut in ultimo fine non quiescit, cum fugam mali ordinat ad Deum, ut a se desideratum. Ergo &c.

Respondeo negando sequelam. Ratio discriminis triplex est. Prima: ille qui charitate movetur, diligit Deum propter ejus bonitatis excellentiam; e contra vero attritus propter suam propriam utilitatem. Secunda: Prior fugit peccatum quia est malum Dei, posterior vero ex eo quod beatitudini suæ opponatur. Tertia: Charitatis amore flagrans, habet pro primo & immediato peccatum fugiendi motivo Deum ipsum ut bonum, hinc amoris benevolentie nomine celebratur ejus amor: Sed non sic amor concupiscentiæ qui est proprii boni motus, quippe qui a timore pœnæ, ad recedendum a peccato moveatur, nec nisi mediate diligit Deum, & in eo ut in ultimo fine, ne a beatitudine excidat, quiescere velit. S. Thomas ibidem est sui ipsius interpretes. "Ejusdem enim rationis est, ait, quod homo cupiat bonum suum, & quod timeat eo privari. Amor autem sui tripliciter se potest habere ad charitatem. Uno enim

modo contrariatur charitati, secundum quod aliquis in amore proprii boni finem constituit. Alio vero modo in charitate includitur; secundum quod homo se propter Deum, & in Deo diligit. Tercio modo a charitate quidem distinguitur, sed charitati non contrariatur, puta cum aliquis diligit se ipsum secundum rationem proprii boni, ita tamen quod in hoc proprio bono non constituat finem.... Timor pœnæ includitur uno modo in charitate. Nam separari a Deo est quædam pœna, quam charitas maxime refugit. Unde hoc pertinet ad timorem castum.... Alio modo timor pœnæ distinguitur quidem secundum substantiam a timore casto: quia scilicet homo timet malum pœnale, non ratione separationis a Deo, sed in quantum est nocivum proprii boni: nec tamen in illo bono constituitur ejus finis. Angelicus Doctor eo loci, angelice cuncta distinguit. Primo quidem contritionem ab attritione, in eo quod illa Deum propter se diligit, ista propter proprium bonum, ita tamen quod attritus in Deo ut in ultimo fine quiescat. Secundo, ait amorem concupiscentiæ supernaturalem, distingui secundum substantiam & entitative a charitate. Igitur vel concedat Jueninus cum S. Thoma attritionem non includere amorem a charitate fluentem, vel ultro fateatur se revera nullam agnoscere attritionem, sed tantum amorem perfectissimum.

Urgebis: Ut attritio iustificet, amorem castum debet includere: Sed amor castus ex S. Thoma soli charitati tribuitur. Separari a Deo, inquit, est quædam pœna, quam charitas maxime refugit. Unde hoc pertinet ad timorem castum.... Alio modo timor pœnæ distinguitur quidem secundum substantiam a timore casto. Igitur attritio a charitate, nunquam vero ab amore concupiscentiæ promanare dicenda est.

Respondeo distinguendo majorem: Debet includere amorem castum inchoatum, concedo: castum perfectissimum, nego: Et sic distincta minore, nego consequentiam. Amor castus duplex distinguitur, unus quo Deus immediate & propter se diligitur, alter vero quo amatur ut nobis utilis. Priori modo convenit charitati, posteriori attritioni; qui quidem amor eatenus dicitur castus, quatenus penitens,

tens, nec in solo pœnarum metu sistit, sicut dæmones, qui, *credunt, & contremiscunt*, ut ait S. Jacob. 2. nec etiam in bono creato, cum in eo, inquit D. Thomas, non reponat ultimum finem: Non implicat autem amorem causam inchoatum convenire amoris initiali; istum tamen cum Sacramento sufficere iterum atque iterum probatum est.

Oppones II. Concilium Tridentinum exigere videtur amorem ex charitate promanantem. Ergo &c. Probatur antecedens Sess. 6. cap. 6. postulat dilectionem adjungit actibus tum fidei, tum timoris Dei: "Peccatores, inquit, se intelligentes, a divinæ justitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam, se convertendo, in spem eriguntur, fidentes, Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tanquam omnis justitiæ fontem, diligere incipiunt." Sed si amor spei sufficeret, in causam ulterius dilectio requireretur. Ergo &c. Confirmatur. Ibidem dicit amorem attritionis esse solum incipientem: Igitur nondum est ille amor, donec accedat charitas.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo: Concilium exigit præter spem, amorem, tanquam effectum a causa dimanantem, concedo: velut actum specialem, non a spe, sed a charitate dimanantem, nego. Illam igitur dilectionem a spe distinguit, sicut ceteri effectus a causis secernuntur: sed illam non ab alio habitu profluere, omni legenti patet, si consideret proprium esse spei movere hominem in Deum, ut bonum superem possidendum, cujus fruitione perfecte beatus est.

Ad confirmationem distinguo: Amorem illum vocat sacra Synodus incipientem respectu ad amorem perfectum, concedo: quasi in se sumptus sit incipiens, nego: Porro amor spei in se habet omnem perfectionem requisitam; eatenus autem dicitur incipiens amor, quatenus est via ad perfectum, immo & perfectissimum.

Inhabis: Dilectio qua diligitur Deus, velut omnis actus justitiæ, est vera & perfecta dilectio: Sed talem exigit Concilium Tridentinum. Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Si sit sine respectu ad nos, concedo; si dicat ad nos relationem, nego. Jam vero ille amor nos respicit; eo enim modo dili-

mus Deum, quatenus nobis bonum; in remunerationem quippe aspiciamus. Ceterum ille amor in sua linea perfectus est. Sed eo perfectior datur, ille scilicet quo Deus propter se diligitur.

Urgebis: Concilium Sess. 14. c. 4. appellat attritionem, contritionem imperfectam: Atqui imperfecta contritio non distinguitur a perfecta essentialiter: Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Et contritio imperfecta sic nominatur, propter motivum, concedo: propter gradum remissum, nego majorem. Ad minorem utique distinguo: Contritio quæ mensuratur penes gradus, concedo: penes motivum, nego minorem, & consequentiam. Jam vero motivum contritionis imperfectæ diversum est a motivo contritionis perfectæ; cum igitur actus specificentur ab objecto formali, quod quidem est verum pro contritione, & attritione, sequitur amorem attritionis ab amore contritionis prorsus distingui.

Inspices: Sancti Patres passim exigunt charitatem, ad hoc ut quis iustificetur: Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Charitatem habitualement concedo: actualem subdistinguo; quæ consideret Deum nobis bonum, concedo: Deum in se, iterum subdistinguo, extra Sacramentum, concedo: cum Sacramento & hoc absolute, nego minorem & consequentiam.

Perspices: Multi Theologi, qui post Concilium Tridentinum floruerunt, contendunt timorem pœnarum junctum Sacramento iustificare sine amore: tales sunt Dominicus Soto, Melchior Canus, Vasquez, Gonetius, & alii.

Respondeo multo plures optimæ notæ nobis favere; unde alios, veritate superati, deleimus, cum præsertim Concilium exigat dumtaxat, ut peccator incipiat diligere Deum velut totius justitiæ fontem.

Obijcies III. Contra charitatem esse operari intuitu mercedis, cum 1. Corinth. c. 13. legatur *Charitas non querit quæ sua sunt*: Igitur amor spei non est ad justificationem sufficiens, etiam Sacramento confociatus.

Respondeo distinguendo antecedens: Intuitu mercedis temporalis, concedo: æternæ nego antecedens, & consequentiam. Merces temporalis refertur ad nos tanquam ad finem ultimum; æterna vero ad Deum in quo quiescit anima.

Respones : Sanctus Bernardus Epist. 11. ad Guidonem Priorem Carthusianum, non approbat amorem quo diligitur Deus quia nobis bonus. Sic enim loquitur : " Qui magis, aut certe solum diligit suum, convincitur non caste diligere bonum, quod utique propter se diligit, non propter ipsum; & hic talis non potest obedire Prophetæ qui ait, Confitemini Domino quoniam bonus; confitetur quidem quia fortasse bonus est sibi, non quia bonus est in se. "

Respondeo distinguendo : Divus Bernardus non approbat amorem quo diligitur Deus quatenus nobis bonus, propter bona temporalia quæ ab ipso petimus, & accipimus, ita ut istud unicum sit amoris nostri motivum, concedo : propter bona spiritualia, eaque æterna, & quæ ab ipso non sunt distincta, subdistinguo : Si referat ad se tamquam ad finem ultimum, concedo : si referat ad Deum, nego : eo loci propugnat S. Bernardus amorem quo quis diligit Deum, propter bona interna, & æterna quæ ad Deum referat, esse legitimum; quod patet ex iis quæ scripsit in Psal. 90. ubi sic habet : " Sunt sorte nonnulli qui a Domino obtinere temporalia seu spiritualia quælibet concupiscunt, sed perfecta charitas, solum sitit quod summum est, & tota desiderii vehementia clamat : Quid enim mihi est in cælo, & a te quid volui super terram, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. "

Urgebis : Eadem Epistola sic prosequitur : " Est qui confitetur Domino quoniam potens est, qui confitetur quoniam sibi bonus est, & idem qui confitetur quoniam simpliciter bonus est : Primus servus est, & timet sibi; secundus mercenarius est, & cupit sibi; tertius filius, & desert Patri. Itaque, & qui timet, & qui cupit uterque pro se agunt, sola, quæ in filio est charitas, non querit quæ sua sunt : quam obrem puto de illo dictum, Lex Domini immaculata convertens animas, quod sola videlicet sit, quæ ab amore sui, & mundi avertere possit animum, & in Deum dirigere; nec timor quippe, nec amor privatus convertit animam; mutant interdum vultum, vel actum, affectum numquam. " Ex quibus sic arguitur. Amor iste castus non est, sed perverlus, qui sibi soli cupit, qui pro se agit, qui affectum numquam

mutat, nec potest animum a sui, & mundi amore avertere : Atqui talis est amor quo Deus diligitur, ut nobis bonus. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : Amor quo Deus diligitur præcise propter bona temporalia est perverlus, concedo : si ad gloriam Dei ea referamus, nego. Hunc esse sancti Doctoris sensum patet. I. Quia eodem loco proficitur, sed de illo amore loqui, in quem dirigitur istud opprobrium Prophetæ Psal. 48. *Confitebitur tibi cum benefeceris eis*. Nemo autem dixerit opprobrium esse amare Deum quia nostra est beatitudo, nostra felicitas & finis ultimus : deinde Prophetæ Regius quem laudat sanctus Bernardus, ubi agit de iis qui Deum colunt propter remunerationem temporalem, ut liquet ex his verbis antecedentibus versu 7. ubi sic loquitur : *Confidunt in virtute sua : & in multitudine divitiarum suarum gloriantur*.

Perfistes : Idem sanctus Doctor Lib. de diligendo Deo c. 3. vult amorem illum quo diligimus Deum, ut bonum nostrum, esse mercenarium; sicut enim habet : " Non sine præmio diligitur Deus; Et si absque præmio intuitu diligendus sit, vana tanque vera charitas esse non potest; nec tamen mercenaria est, quippe non querit quæ sua sunt. . . . Verus amor præmium non querit, sed meretur. Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens : Diligendus est Deus absque præmio intuitu, quod sit diversum a Deo, & infra Deum, concedo : quod sit Deus ipse, nego. Loquitur eo loci sanctus Bernardus de præmio quod sit diversum, & distinctum a Deo.

Oppones IV. Spes non tollit affectum peccati, quippe quæ reperitur cum culpa mortali in peccatoribus : Igitur ubi non est charitatis amor, ubi nulla est peccatoris iustificatio.

Respondeo distinguendo : Spes non tollit affectum peccati semper, concedo : quando adjunctum habet amorem initialem, nego. Tollit affectum actualem spes, sed non habituale, quod est charitatis munus proprium, quæ sola per se iustificat; unde amor Ipei sine Sacramento nihil efficit.

Inflabis : Non deserunt Sancti qui consenserunt privari beatitudine propter fratres, juxta illud Moysis Exod. 32. ad Deum, *Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele*

dele me de libro tuo. Et illud Apostoli ad Romanos 9. *Optabam enim ego ipse Anathema esse a Christo pro fratribus meis.* Igitur solus benevolentiz amor apud Deum ponderat.

Respondeo, iustos illos fuisse locutos de morte temporali, nusquam vero de æterna. II. Id exoptabant ex abundantia, & charitatis excessu; idque erat sub conditione, quam impossibilem arbitrabantur; non enim volebant se privari beatitudine æterna quæ est ipse Deus, propter fratres: ita sanctus Chrysostomus Hom. 16. in Epistolam ad Romanos, ubi locum Apostoli sic interpretatur.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Amor ex Spe promanans sufficit cum Sacramento ad justificandum peccatorem.

PRIMO: Non alium amorem absolute exigit Concilium Tridentinum Sess. 6. c. 6. quam illum quo peccator diligit Deum, ut totius iustitiæ fontem: talis est autem quem in conclusione defendimus.

Secundo: Hujusmodi amore, pœnitens diligit Deum appetitative super omnia, cum in illo solo, nusquam vero in bono creato, suum ultimum reponat finem.

Tertio: Si requireretur amor charitatis, ut quid ad justificationem impii simpliciter necessarium, inane foret Pœnitentiæ sacramentum, cum nusquam justificaret peccatorem, sed solum declararet justificatum, quod est manifeste contra doctrinam sacre Synodi de dogmate numeri septennarii Sacramentorum.

SYNOPSIS ARGUMENTORUM IN CONTRARIUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Amor proprius qui sistit in bono Creato non sufficit quidem ad justificationem, secus vero ille, qui in Deo quiescit.

Secundo: Neque vero negamus amorem concupiscentiæ malæ a S. Augustino rejici, sed non sic amor concupiscentiæ supernaturalis, quo quis quærit Deum, ut suum bonum, & finem ultimum, qualem dumtaxat propugnamus.

Tertio: Abit impugnare placita Patrum qui exigunt charitatem ad justificationem: Sed eos, charitatem solum in-

choatam, seu amorem initialem exigere constat; si quando vero amorem charitatis habitualis expostulent, non absolute ad justificationem, sed ad vitæ æternæ meritum exigunt.

ARTICULUS QUINTUS.

De Confessione in speciali.

Nomina varia.

IN Scripturis sacris, nomen Confessionis usurpatur quandoque ad significandum modum Deo gratias agendi, vel etiam ejus celebrandi laudes, juxta illud Psal. 7. *Confitebor Domino secundum justitiam ejus.* & psallam nomini Domini altissimi. Et istud Psal. 9. *Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua.* Rursus Psal. 34. *Confitebor tibi in Ecclesia magna, in populo gravi laudabo te.* Quandoque etiam eadem vox significat peccatorum Confessionem, ut Levitici c. 16. ubi de Aarone dicitur: *Postquam emundaverit Sanctuarium, & Tabernaculum, & Altare, tunc offerat Hircum viventem, & posita utraque manu super caput ejus confiteatur omnes iniquitates filiorum Israel, & universa delicta atque peccata eorum.* Item Marci c. 1. *Et egrediebatur ad eum omnis Judæa Regio, & Jerusalem universa, & baptizabantur ab illo in Jordanis flumine confitentes peccata sua.*

S. Thomas 2. 2. q. 3. art. 1. ad 1. ait illud nomen nonnumquam sumi in textu Sacro pro Confessione fidei: "Triplex, est, inquit, Confessio quæ in Scripturis laudatur. Una est Confessio eorum quæ sunt fidei, & ista est proprius actus fidei, utpote relata ad fidei finem." Tum modos jam citatos replet his verbis: "Alia est Confessio gratiarum actionis, sive laudis; & ista est actus latriæ; ordinatur enim ad honorem Dei exterius exhibendum, quod est finis latriæ. Tertia est Confessio peccatorum, & hæc ordinatur ad deletionem peccati, quæ est finis Pœnitentiæ, unde pertinet ad Pœnitentiam." Jam vero actionem quam Latini peccatorum confessionem vocant, Græci appellant *ἡμετέριον*, quod vocabulum vertitur *Exomologesim*, quo utitur Tertullianus Lib. de oratione c. 7. "Exo-

„ Exomologesis, inquit, est petitio veniæ, quia qui petit veniam, delictum confitetur. „ Eundem terminum pro delicti confessione Cyprianus adhibuit Lib. de lapsis his verbis: „ Quoniam tamen de hoc, vel cogitaverunt hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolentes, & simpliciter consistentes, exomologesim conscientie faciunt, animi sui pondus exponunt, salutarem medelam parvis licet, & modicis vulneribus exquirunt. „

Confessio a Divo Thoma in 4. Dist. 17. art. 2. q. 1. sic definitur: „ Confessio, inquit, est Sacramentalis delinquentis accusatio ex erubescencia, & per claves Ecclesie satisfactoria, obligans ad faciendam poenitentiam iunctam. „ Eam esse de iure divino, omni argumentorum suppellectili jam ostendimus; sequentia jam veniunt examinanda, scilicet, quid sit declarandum in Confessione? Secundo quomodo constitendum?

SECTIO PRIMA.

Qualis integritas requiratur ad veram Confessionem?

CONVENIUNT omnes ad legitimam confessionem perficiendam, necessarium esse omnia peccata mortalia post Baptismum commissa deponere; hanc exigunt cuiusvis sæculi Ecclesie Patres, sed non idem dicendum de peccatis venialibus; quæ licet sint materia Sacramenti Poenitentiae, juxta illud a Christo universaliter pronuntiatum, *Quorum remisistis peccata &c.* Sunt tamen materia libera, ut constat ex illis Concilii Tridentini verbis Scil. 14. c. 5. „ Venialia quibus a gratia non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quamquam recte, & utiliter, citraque omnem presumptionem in confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat, taceri tamen citra culpam, multisque aliis mediis expiari possunt. „ Istam doctrinam hausit Concilium ex sanctis Patribus, præcipue ex Augustino, qui Homilia 19. inter Quinquaginta censet aliis mediis quam sacramento Poenitentiae peccata venialia deleri; sic enim habet: „ Non me latet vitam istam mortalem, & in carne corruptibilis constitutam sine peccatis esse non posse, sed illa quotidiana levitas habent etiam lavacra

quotidiana; hoc est quod peccus tun-
dimus, & dicimus, in oratione Domi-
no Deo nostro, Dimitte nobis debita
nostra, sicut & nos dimittimus debi-
toribus nostris. „

Utro conveniunt utique omnes in Theologia Magistri, poenitentem, ad confessionis validitatem intra veritatis terminos sic continendum esse, ut nihil omitat essentiale, vel ex malitia, aut superstitione aliquid addat; hinc aliquod gravissimum peccatum celare, aut peccata non commissa deponere, grande scelus est. Similiter confessio debet esse integra, quia est iudicium; ut autem Iudex rite pronunciet, debet omnia cognoscere delicta. His positis, sit

CONCLUSIO.

Ad validam Confessionem requiritur, ut Poenitens aperiat I. Omnia peccata mortalia. II. Omnes utique circumstantias, vel speciem immutantes, vel eam supra modum aggravantes.

PRIMA PARS.

Omnia peccata gravia sunt aperienda.

Probat, primo ex Patribus.

ORIGENES Homil. 3. in Levit. ait: „ Si quid in sermone solo, vel etiam intra cogitationum secreta comisimus, cuncta necesse est publicari, cuncta proferri &c. „

Atipulatur S. Hieronymus, qui exponens illud Eccil. 10. *Si mordeat serpens in silentio*, dicit: „ Si enim erubescat, ægrotus vulnus medico confiteri, quod ignorat medicina, non curat. „

His accedit Theodulphus Aurelianensis, qui Lib. 3. c. 31. ait: „ Confessiones, dandæ sunt de omnibus peccatis. „ Alios Patres recensere superieo, cum omnes qui de confessione scripserunt, ne uno quidem excepto, docuerint cuncta peccata gravia Sacerdoti esse deponenda.

Secundo, ex Conciliis.

QUODAM nono sæculo perstinxit Concilium Cabillonense, qui dum confiterentur, quædam reticebant peccata; sic

fic enim habet can. 32. " Sed & hoc
" emendatione indigere perpeximus, quod
" quidam, dum confitentur peccata sua
" Sacerdotibus, non plane id faciunt,
" &c. "

Concilium Tridentinum Sess. 14. c. 5.
punctum istud his verbis definit: " Cum
" universa mortalia peccata etiam cogi-
" tationis, homines iræ filios, & Dei
" inimicos reddant, necessarium est, om-
" nium etiam veniam, cum aperta, &
" verecunda confessione, a Deo quære-
" re. Itaque dum omnia, quæ memoriæ
" occurrunt peccata Christi fideles confi-
" teri student, procul dubio omnia divi-
" næ misericordiæ agnoscenda exponunt;
" qui vero secus faciunt, & scienter ali-
" qua retinent, nihil divinæ bonitati per-
" Sacerdotem remittendum proponunt:
" si enim erubescat ægrotus vulnus me-
" dico detegere, quod ignorat medicina,
" non curat. " Hinc can. 7. sic pronun-
" ciat, Si quis dixerit in Sacramento Pœni-
" tentiæ ad remissionem peccatorum necessa-
" rium non esse iure divino confiteri omnia,
" & singula peccata mortalia . . . etiam
" occulta . . . & quæ sunt contra duo ul-
" timas Decalogi præcepta, & circumstan-
" tias quæ peccati speciem mutant &c. Ana-
" thema sit.

Tertio ex Ratione, eaque multiplici.

PRIMO: In Sacramento Pœnitentiæ
peccata per modum iudicii remittuntur,
scilicet accusatione noxii rei, & senten-
tia iudicis: Atqui Iudex debitam non
potest ferre sententiam nisi omnia no-
verit: Ergo &c. Hanc rationem eleganter
exponit Concilium Tridentinum in capi-
te iam citato his verbis; " Dominus no-
" ster Iesus Christus e terris ascensus
" ad cœlos, Sacerdotes sui ipsius Vica-
" rios reliquit; tamquam præsidēs, & ju-
" dices, ad quos omnia mortalia crimina
" deferantur, in quæ Christi fideles ceci-
" derint, qui pro potestate clavium, re-
" missionis, aut retentionis peccatorum
" sententiam pronunciant. Constat enim
" Sacerdotes iudicium hoc, incognita cau-
" sa exercere non potuisse; neque æqui-
" tatem quidem illos in prænīs in iungen-
" dis servare non potuisse; si in genere
" dumtaxat, & non potius in specie,
" ac singillatim, sua ipsi peccata decla-
" rassent. "

Secunda: Sacerdotes in hoc Sacramen-

to nedom sunt iudices, sed etiam medi-
ci: Sed medicus remedium non potest
debite parare, nisi omnes morbos, qual-
tatemque vulnerum, tum speciem, tum
numerum apprime noverit. Ergo &c.
Hanc rationem tradit D. Thomas hic 3.
p. Suppl. q. 9. art. 2. in corpore: " In
" medicina corporali, inquit, oportet
" quod medicus, non solum unum mor-
" bum contra quem medicinam dare de-
" bet, cognoscat, sed etiam universali-
" ter totam habitudinem ipsius infirmi;
" eo quod unus morbus ex adiunctione
" alterius aggravatur, & medicina quæ
" uni morbo competere, alteri nocu-
" mentum præstaret, cum quandoque
" aliquis contrariis peccatis infectus sit,
" ut Gregorius in Pastoralis docet; & ideo
" de necessitate Confessionis est, quod
" homo omnia peccata confiteatur, quæ
" in memoria habet: quod si non faciat,
" non est confessio, sed confessionis fi-
" mulatio. "

Tertia: Talis debet esse confessio, qual-
is contritio: Sed contritio non delet
peccata nisi omnia pœnitens detestetur:
Igitur nec confessio, nisi omnia subji-
ciantur clavibus Ecclesiæ. Istam ratio-
nem subjicit etiam D. Thomas eodem ar-
ticulo in responsione ad secundum: " Sa-
" cerdos, inquit, confessionem audiens,
" vicem Dei gerit, & ideo debet ei fieri
" hoc modo confessio, sicut fit contritio
" Deo. Unde sicut non esset contritio
" nisi quis de omnibus peccatis quæ me-
" moriæ occurrunt, contereretur, ita
" non esset confessio, nisi quis de omni-
" bus quæ memoriæ occurrerent, con-
" fiteatur. "

SECUNDA PARS.

Circumstantiæ notabiliter aggravantes ma-
litiā peccatorum intra eandem spe-
ciem, necessario sunt explicandæ in
Confessione.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMO: Concilium Tridentinum Sess.
14. c. 5. docet talem faciendam esse a
peccatore confessionem, ex qua Sacerdos
rite valeat de peccatorum gravitate ju-
diciū ferre: Sed hoc fieri nequit, nisi
pœnitens circumstantias in eadem specie
aggravantes aperiat; sicut enim mille
aureorum longe gravior est quam duode-
cim;

cim; sed non licitum est a mente Concilii Oecumenici in rebus dogmaticis secedere. Ergo &c.

Secundo : Ibidem sic ait : " Constat enim Sacerdotes iudicium hoc , inco-
gnita causa , exercere non potuisse ,
neque aequitatem quidem illos in pœ-
nis injungendis servare non potius , si
in genere dumtaxat , & non potuisse ,
in specie , ac sigillatim sua ipsi pecca-
ta declarassent . " Atqui inde sequitur
manifeste tales circumstantias esse aperi-
endas ; majore enim dignus est suppli-
cio qui uno istu plures interemit homi-
nes , quam qui unum dumtaxat occidit .
Ergo &c.

Tertio : Illa circumstantia debet neces-
sario manifestari , quæ est materia neces-
saria confessionis : Sed talis est circum-
stantia notabiliter aggravans in eadem
specie : Et probatur . Propter illam cir-
cumstantiam , summus Pontifex , vel et-
iam Episcopi , possunt tale peccatum si-
bi reservare , immo & quandoque refer-
vant ; sic ad suum tribunal adducunt in-
cestus commissos cum sororibus , non autem
cum consobrinis : Ergo &c. Jam vero
Ecclesia nunquam sibi reservat peccata
venialia ; illæ igitur circumstantiæ ,
utpote mortales , debent necessario deponi .

Quarto : Malitiæ pondus in confessione
aperiendum est , cum ad hoc major se-
quatur offensæ , major etiam & ei pœna
debita : Sed istud pondus a circumstantiis
notabiliter aggravantibus ita depen-
det , ut ab eis sit inseparabile . Et pro-
batur : Incestus omnes ex D. Thoma 2.
2. q. 154. art. 9. ad 2. sunt ejusdem spe-
ciei , & tamen incestus in primo , vel
secundo gradu in malitiam & enormita-
tem sic crescit , ut Præfules ad peccato-
res a tantis criminibus patrandis deter-
rendos , hujusmodi casus sibi reservent ,
secus vero incestum in gradu inferiori .
Ergo &c.

Ex his sequitur penitentem teneri ape-
rire in confessione , num ad propinquam
in primo , vel secundo gradu , diversatus
sit , sicque peccati complicem illi decla-
rare , non quidem in particulari , di-
cendo , quæ sit propinqua quæ sui co-
piam fecit , sed in genere : hoc est , de-
clarando , peccavi cum consanguinea in
tali gradu : si tamen contingeret pecca-
tum gravius aliter non posse , sicut opor-
et aperiri , nisi etiam peccati confocium

manifestando , ita decet fieri , ne inte-
gritas confessionis in periculum veniat .
Ceterum Confessarius tenetur sub sigillo
cuncta audire . Unde ex confessione nul-
lum unquam penitenti , aut in fama ,
aut in rebus sequitur incommodum . S.
Basilii non leviter pro hujusmodi in con-
fessione explicationibus , dicit . Scribens
enim ad Amphilochoium can. 66. sic lo-
quitur : " Cum sorore coitus , aut ho-
micidæ tempore punietur & can. 74.
" Qui cum propria ex matre sorore pol-
lutus est , in domum orationis ne per-
mittantur accedere , donec ab iniqua
& nefaria actione desistat . Postquam
autem in horrendi peccati sensum , &
animadversionem venerit , triennio de-
flectat . " Et can. 78. " Ii autem qui
in suas Novercas insaniunt , sunt eidem
canoni obnoxii , cui & ii qui in suas
sorores insaniunt . " Quomodo autem
graviori pœna eos Ecclesia multasset ,
nisi complicis criminum in confessione
aperuissent .

Similia profert Concilium Triburiense
c. 43. " Si quis , inquit , cum qualibet
fornicatore fuerit , & eo nesciente filius
ejus , vel frater ejusdem , & rei infamis
cum eadem se polluerit , & postquam
se pollutum esse cognovit , confessus
fuerit , & hoc se nescire cum jura-
mento confirmaverit , quia hoc peni-
tuit , & confessus sit , post peractam
congruam poenitentiam legitimo utatur
matrimonio . "

Dices : Non licitum est detrudere ali-
quid ex fama proximi . Sed manifestare
in confessione complicem , est detrudere
proximo . Ergo &c.

Respondeo I. Graves quosdam auctores
propugnare in aliquibus casibus licere
peccatorum complicem revelare non solum
confessario , verum etiam & judici
Civili , si isti , bono publico per fas &
nefas adversentur ; nec asserere dubitant ,
ad hoc teneri latronem , antequam vi-
tam claudat in patibulo maxime si ad
hoc interpellatur a Magistratu .

Respondeo II. Distinguendo minorem :
Manifestare peccati complicem non licitum
est , si ex hoc sequatur proximo
apertum incommodum , concedo : Sin mi-
nus , nego . Solutio est D. Thomæ , qui
2. 2. q. 73. art. 2. ad hanc difficultatem
sic respondet : " Contingit tamen quan-
doque , quod aliquis dicit aliqua ver-
ba , per quæ diminuitur fama alius-
"

„ JUS ,

„jus, non hoc intendens, sed aliquid
 „aliud. Hoc autem non est detrudere
 „per se & formaliter loquendo, sed solum
 „materialiter, & quasi per accidens.
 „Et si quidem verba, per quæ fama alterius
 „diminuitur, proferat aliquis propter
 „aliquid bonum vel necessarium,
 „debitis circumstantiis observatis, non
 „est peccatum, nec potest dici detrudere.
 „Rio.”

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJICIES contra secundam conclusionis partem: Sacra Synodus Tridentina Seil. 14. cap. 5. definiens quamvis circumstantiæ in confessione forent explicandæ, eas solum nominat quæ speciem mutant, his verbis: “Colligitur præterea eas circumstantias in confessione explicandas esse; quæ speciem peccati mutant.” Igitur ceteras quantumvis graves non tenetur pœnitens absolute aperire. Confirmatur: Ibidem post verba allata subiicit: “Constat enim, nihil aliud in Ecclesia a pœnitentibus exigi.”

Respondeo distinguendo Antecedens: Et Synodus alias notabiliter aggravantes subintelligit, concedo: Et eas prorsus excludit, nego. Eo ipso quo circumstantias speciem immutantes statuit aperiendas esse, consequenter loquitur & de ceteris notabiliter aggravantibus: Et hoc propter duo: Primo quidem ex eo quod sæpius contingat speciem peccati immutari illis circumstantiis, & tamen hoc ignoret Pœnitens, quocirca illas, ne ulla quidem exclusa, debent aperiri confessario, ut iudicet de qualitate peccati. Secundo, circumstantiæ de quibus impræsentiarum sermo est, semper augent peccati malitiam, quæ certe graviori satisfactionis pœna expiandæ sunt. Quomodo vero Iudex satisfactionis gradum imponet, si cuncta quæ aggravant peccatum, non cognoscat?

De hoc momento consulendus & audiendus est Catechismus Romanus, qui Concilii mentem prænotens, eam hic part. 2. de Pœnit. n. 63. sic explicat, & interpretatur: “Quædam enim circumstantiæ, adeo graves sunt, ut peccati mortiferi ratio ex illis tantum constet, quare hæc omnia semper confiteri oportet: Si quis enim hominem interemit, explicandum est utrum ille, sacris initiatus, an profanus sit. Itemque si cum

muliere concubuerit, matrimonii ne lege libera, aut alterius uxore, aut propinqua, aut alicujus voti sponsione Deo consecrata, aperiat necesse est; Hæc enim diversa peccatorum genera constituant: ita, ut primum quidem, simplex fornicatio, alterum adulterium, tertium incestus, quartum sacrilegium, a divinarum rerum Doctoribus appellatur. Furtum etiam in peccatis numerandum est: verum si quis, aureum nummum furetur, levius omnino peccat, quam is, qui centum, vel ducentos, vel ingentem aliquam auri vim, præsertim vero qui sacram pecuniam, abstulit. Quæ etiam ratio ad locum, & ad tempus pertinet.” Ex his liquet circumstantias notabiliter aggravantes, semper esse in confessione aperiendas, nec nisi leviores posse omitti. Hinc ibidem additur: “Hæc igitur, ut diximus, annumeranda sunt; quæ vero gravitatem rei magnopere non augent, sine crimine omitti possunt.” Ad probationem distinguo: Et hæc verba, *Nihil aliud a pœnitentibus exigi*, denotant Concilium postulare dumtaxat examen, confessionem peccatorum, & dolorem de illis sufficientem, concedo: Exigit tantum manifestationem speciei, & numeri, nego: Hanc esse ejus mentem patet ex iis quæ postea subiungit: “Quam, inquit, ut postquam quilibet diligentius se excusserit, & conscientiæ suæ sinus omnes, & latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum, & Deum suum mortaliter offendisse meminerit.” *Institis*: D. Thomas in 4. Dist. 16. q. 3. art. 2. quæstiunc. 5. vel 50. sic ait: “Alii dicunt quod non sunt necessario confitentur, nisi circumstantiæ quæ ad aliud genus, & speciem peccati mortalis trahunt, & hoc probabilis est. Ergo &c.”

Respondeo distinguendo Antecedens Et ibi loquitur D. Thomas de circumstantiis non valde aggravantibus, concedo: multum adaugentibus peccatum, nego antecedens, & consequentiam. Veritas solutionis patet ex mente eorum, quos ibi refellit Sanctus Doctor. Afferbant quidam leves circumstantias esse enarrandas, ut v. g. Si ille qui commisit peccatum sit in aliqua dignitate constitutus, si in die &c. Et quod hæc responsio sit legitima aperte colligitur ex ratione quam affert; ait enim ideo circumstantias aggravantes non

non esse confitendas, sed tantum speciem mutant: "Quia venialia non sunt de necessitate confessionis, sed tantum moralia, quæ quantitatem infinitam quodammodo habent." Excludit igitur sanctus Thomas has circumstantias quæ continentur intra lineam peccati venialis: at circumstantiæ de quibus nunc agimus non sunt tales; augent enim in infinitum malitiam peccati.

Ergo bis: Ideo circumstantiæ mutant speciem sunt necessario aperiendæ, quia constituunt distincta peccata: Atqui circumstantiæ aggravantes intra eandem speciem, non addunt novum peccatum, sed unum dumtaxat efficiunt. Ergo &c.

Respondet distinguendo minorem: Illæ circumstantiæ non dicunt plura peccata formaliter, concedo: virtualiter, & æquivalenter, nego minorem, & consequentiam. Porro unum peccatum notabiliter grave ex aliqua circumstantia, æquivalet moraliter multis numero distinctis.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Debent I. omnia peccata mortalia in Confessione. II. Et circumstantiæ notabiliter aggravantes aperiiri.

PRIMUM defendimus auctoritate suffulti, I. Concilii Tridentini Sess. 14. cap. 5. II. Patrum, videlicet S. Hieronymi explicantis illud Eccli. 10. *Si mordeat serpens in silentio*, qui ait: "Si enim erubescat ægrotus vulnus medico confiteri, quod ignorat medicina non curat." Tum Origenis Homil. 3. in Levit. III. Ratione. Iudex cuncta debet cognoscere, ut recte judicet. Ergo &c.

Secundum, utique claret. I. Quidem ex eodem Tridentino ibidem. II. Ex ejus Catechismo, qui num. 63. expresse dicit omnia esse aperienda, quæ vel mutant peccati speciem, vel illud multum aggravant: "Quæ vero gravitatem rei magno, pere non augent, ea solum sine crimini, ne omitti possunt." III. Ratione, quia omisissis gravius circumstantiis, nec de qualitate peccati, nec de malitiam, & pondere, rite posset judicare Confessarius.

Synopsis Obj. tionum contra secundam Conclusionis partem.

PRIMO: Est quod Concilium Tridentinum Sess. 14. c. non nominet circumstantias aggravantes notabiliter, virtualiter tamen illas includit, dum ait eas esse in confessione aperiendas, quæ speciem peccati mutant, cum de hoc non possit judicare Confessarius, nisi confessione cuncta cognoscat.

Secundo: Neque vero S. Thomas in 4. dist. 16. q. 3. art. 2. quæst. 5. opponitur; cum subscribat eo loci soli opinioni eorum qui tenent circumstantias leviores non esse manifestandas.

Tertio: Circumstantiæ notabiliter aggravantes, sunt aperiendæ, non ea solum ratione, quod sæpius immutent speciem, verum etiam quia pondus malitiæ augent.

SECTIO SECUNDA.

Quomodo faciendæ sit Confessio?

CITRA dubium est fideles teneri sua confessario approbato deponere peccata semel saltem in anno, ut definivit Concilium Oecumenicum Lateranense III. cap. *Utriusque sexus*. Hoc ipsum cum imminet mortis periculum faciendum esse docent communiter Theologi. Jam si de modo loquamur, verbis confessionem fieri usus Ecclesiæ obtinuit. Num scripto, nitibus, vel etiam internuncio, hoc salutis grande negotium peragi possit, cum aliter fidelis, vel propter ægritudinis pondus verba formalia promere non valens, vel propter idiomatis imperitiam, cum quis apud externas progreditur regiones, ultro id illi permittit Ecclesia. Sed gravissima difficultas est, num id scripto inter absentes fieri queat, ita ut & peccatorum absolutio per litteras data valeat; quidam veteres quondam hoc fecere, ut in secunda hujus tractatus parte retulimus. Eo etiam loci offendimus id nunc esse prohibitum. Quia tamen quæstio maximi evasit postea momenti, ne aliquid expectationi alienæ deficiat, eam ex professo hic tractare juvat. Unde sit.

CONCLUSIO.

Non valida est confessio Sacramentalis, per nuntios, aut per litteras inter absentes facta.

Probatur multis momentis.

Primo, ex summis Pontificibus.

CLEMENS OCTAVUS Papa certior factus, quod quidam Theologi nedum inter veteres, sed etiam inter recentiores, opinionem contrariam, alii ut probabilem, nonnulli saltem ut licitam propugnarent, omnibus prævio examine discussis, eam suo perstrinxit stylo censorio isto decreto, die vigesimo mensis Junii, ann. 1602. edito & promulgato. In generali Congregatione S. Romanæ & universalis Inquisitionis habita in palatio Apostolico in monte Quirinali coram SS. Domino Clemente divina providentia Papa VIII. Proposita questione utrum liceat per litteras, seu internuncium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere? sanctissimus Dominus noster auditis votis Patrum, Theologorum, & re cum Illustrissimis & Reverendissimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem generalibus Inquisitoribus mature, ac diligenter considerata, hanc propositionem, scilicet, licere per litteras, seu internuncium, Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus uti passam, temerariam & scandalosam condemnavit, ac prohibuit, præcepitque ne deinceps ista propositio publicis privatisque lectionibus, concionibus & congressibus doceatur; neve unquam tamquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo deducatur. Quod si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut etiam de ea disputative tractaverit nisi forsan impugnando, vel ad praxim, seu directè, vel indirectè deduxerit, præter excommunicationem latæ sententiæ, quam ipso facto incurrit, & a qua non possit, præterquam in articulo mortis, ab alio quacunque etiam dignitate fulgenti, & S. Romanæ Ecclesiæ majori pœnitentiario, nisi a pro tempore existente Romano Pontifice absolvi, aliis etiam pœnis arbitrio instigendis subiaceat.

Neque vero quisquam replicare posset, summum Pontificem declarare confessio-

nem inter absentes solum illicitam, cum prohibeat ne quidem, ut probabilis defendatur; nec de ea loqui velit nisi ad illam debellandam; ex quibus sequitur, Papam definitivè confessionem, simul, & peccatorum absolutionem inter absentes, Sacramentum proflus invalidum reddere.

Concinit Paulus V. qui explicationes de Decreto Clementis VIII. datas, ut adversa opinio posset in necessitate propugnari, ulteriori decreto die 14. Julii anno 1605. abiecit. *Proposita causa P. Francisci Suarez Jesuitæ, & consideratis his quæ scriptis tom. 4. in 3. partem S. Thomæ sectione 4. disput. 21. interpretando Decreto sanctis recordationis Clementis Papæ VIII. die 10. Junii anno 1602. quo damnatus hanc propositionem: Licere per litteras, seu internuncium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absolutionem obtinere; ac etiam mature discussis his quæ idem Pater Suarez adduxit in defensionem suæ interpretationis, auditis votis Illustrissimorum Dominorum Cardinalium, Sanctissimus decrevit, dictam interpretationem non subsistere, & ideo amovendam esse ab ejus libris juxta decreta alias facta a sanctis recordationis Clemente Papæ VIII. in actis S. Officii.*

Secundo, ex Conciliis.

CONCILIUM Nemausense an. 1096. secundum alios 1284. istud caput per omnia explicat, & sic loquitur: "Non debet confiteri per nuncium, vel per scripturam, sed viva voce, ore proprio, & præsentialiter, ut qui per se peccavit, per se ipsum confiteatur, & erubescat." "Eo loci nullam admittit exceptionem Synodus, quod sane argumentum est, sacramentum Pœnitentiæ inter absentes invalidum esse.

Tridentinum tam clare suam prodit circa istud controversiæ punctum mentem, ut qui confessionem inter absentes validam esse propugnaverit, ab ejus sensu fecedere manifestum sit. Sess. 14. cap. 2. de adultis baptizatis pœnitentibus, ita loquitur: "Ante hoc tribunal, tamquam reos, sisti voluit: ut per Sacerdotum sententiam non semel, sed quoties ab adultis missis peccatis ad ipsum pœnitentes confugerint, possent liberari." Sed qui per litteras vel nuncium confitentur, nec humilitatis gradum ad erubescentiam usque

que attingunt, ut exigit Nemaufense; nec ante Tribunal Ecclesiæ personaliter sistuntur, sicut statuit Tridentinum. Ergo &c.

Tertio, rationibus Theologicis.

PRIMA: Confessio vera & integra debet esse, ut sacramentum Penitentiae validum sit: Sed nisi poenitens sit praesens, hoc saltem certo fieri nequit: Et probatur. Primo, vix Confessarius sinceram Confessionem in pluribus poenitentibus, etiam adhibitis interrogationibus, cognoscere potest, cum plurimi peccata depo-
nant mere historice, & absque praerequisitis dispositionibus. Secundo, non pauci, etiam inter nobiles, peccata in genere, & iniqua seu dolosa lance ponderata aper-
riunt, maxime mulieres, ut pudori suo parcant. Tertio, saepius etiam contingit circumstantias notabiliter aggravantes omitti; immo & quotidiana comprobatur experientia, quod nisi Sacerdos variis, subtilibus, sed amicis disquisitionibus probet poenitentem, majora ipsum latere pec-
cata: sed si vel pro ipsis personaliter praesentibus tot occurrunt ad veram confessionem emittendam difficultates superandae, quid de absentibus dicendum? Ergo &c.

Secunda: Debet constare hic & nunc de poenitentia & contritione actuali confidentis, ut absolutio detur, & valeat Sa-
cramentum: Sed pro isto momento nihil certi habetur de absente. Et probatur: missa in litteris confessione, potest vel se retractare, vel in nova ruere peccata, a quibus recedere nolit. Ergo &c.

Tertia: Confessarius est iudex a Christo institutus, poenitens vero sui accusator, & contra semetipsum testis: Sed iudex suo nequit fungi munere, cum reus absens est: neque enim praevicatorum pro more posito in Tribunali sive de delictis, ut apud ipsum de his constet, neque de dispositionibus actualibus absolute requisitis, puta de contritione, interroga-
re potest. Ergo &c.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJECIONES: 2. Cor. 2. Apostolus tamen absens, absolvit tamen incestuosum Corinthium: Quod donavi, inquit, si quid donavi propter vos in persona Christi. Quod autem nedom de excommunicationis cen-
sura, sed & de absolutione a culpa loqua-

tur, patet ex eo quod S. Ambrosius explicans illum textum, affirmet D. Paulum remisisse peccatum; nomine autem peccati culpa proprie intelligitur: ita similiter D. Anselmus verba Apostoli interpretatur: Sic etiam D. Thomas, quippe qui adducat in probationem illa Christi verba Joan. 20. *Quorum remisistis peccata &c.* Quæ quidem citra dubium intelliguntur de absolutione a peccatis. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Apostolus absentem absolvit incestuosum a pena, concedo: a culpa, nego antecedens, & consequentiam. Solam penam remisit D. Paulus. Solutio est S. Paciani Barcinonensis Episcopi Epist. contra Novatianos. Cum ergo SS. Patres utuntur nomine peccati, a quo Corinthium praevicatorum absolutum fuisse commemorant, ipsam peccati penam intelligunt, possessionem scilicet a diabolo; cujus rei argumentum est, quod de facto ab hac possessione liberatus sit reus. Quia vero ad claves Ecclesiæ spectat non solum a culpa, verum etiam a pena peccato debita liberare, S. Thomas ad probandam suam explicationem appri-
me laudat ista Joan. 20. verba: *Quorum remisistis, &c.* quibus Christus Dominus contulit Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus, potestatem solvendi tum a culpa, tum a pena.

Inflabit: Tom. 3. Conciliorum Galliae ad ann. Christi 872. refertur Epistola Roberti Cænonianensis Episcopi, qui in ægritudine positus scripsit ad Episcopos in Concilio Duziacensi prope Andegavum congregatos, quibus sua confitetur peccata, & ab eis absolutionem deposcit: Similiter eorundem legitur Epistola ad hunc Praesulem, qua eum absolvunt. II. In notis ad istum locum habetur Epistola Hincmari Rhemenfis ad Hildebertum Suctionensem Episcopum corporis infirmitate detentum, in qua, accepta per litteras ejus confessione, eum absentem absolvit. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Et istæ confessiones sicut & absolutiones eis correspondentes, non fuerunt proprie sacramentales: sed mera, ut aiunt Theologi, sacramentalia, concedo: & fuerunt ritu sacramentali peractæ, nego. Jam vero necesse est ad rationem Sacramenti ut aliquod peccatum mortale explicetur, quando poenitens libera utitur voce; quod & illos Episcopos fecisse nullatenus legimus in illis Epistolis; verba quippe earum sunt

sunt tantum deprecatoria : Talis est illa absolutio quam Sacerdos sacrum celebrans dat post confessionem ; sic autem prædicti Episcopi rescribunt : „ Dominus noster Jesus &c. gratia & potentia sua , „ virtute Spiritus sancti qui est remissio peccatorum , dimittat tibi omnia peccata tua , liberet te ab omni malo &c. „ Eadem est responsio ad alia non ab similia Historiæ Ecclesiasticæ facta .

Urgebis : Prædicti Præsules , huic deprecationi præmittunt id fieri per Ecclesiasticam Apostolicæ auctoritatis potestatem , quam Joan. c. 20. Christus Apostolis , & eorum Successoribus dedit : *Accipite Spiritum sanctum* , &c. sed hæc verba intelliguntur de remissionem sacramentali peccatorum . Ergo &c.

Respondet distinguendo : Et potestas Ecclesiastica nedum ad Sacramenta , sed & ad sacramentalia facienda sese extendit , concedo : ad sola Sacramenta operanda , nego . Duo sunt distinguenda , & nusquam confundenda , videlicet Sacramentum , & sacramentale ; utrumque ab Ecclesia conficitur , sed primum producit gratiam ex opere operato , alterum vero dumtaxat ex opere operantis . Porro inter sacramentalia annumeratur absolutio generalis quam Sacerdos inter communicandum Laicum præmittit , ea etiam quam die Jovis in Cena Domini Episcopus in sua Ecclesia Cathedrali , Rector vero animarum in propria Parochia dat . Idem dicimus de absolutione data inter absentes a Synodo , quæ certe erat solum deprecatoria , nec aliud spirat , ut attendenti patebit : „ Quapropter , frater , inquit Episcopi , & Consecrator noster , tibi peccata tua confitenti per Ecclesiasticam Apostolicæ auctoritatis potestatem , quam Deus noster Jesus Christus tradidit Discipulis , dicens : *Accipite Spiritum sanctum , quorum remisistis peccata , remittuntur eis* . Et per eosdem Apostolos ipsorum Successoribus , quorum vices licet indigni tenemus , etli non merito , tamen nomine , & officii susceptione eamdem potestatem donavit , & se fideliter credenti dixit , Fiat tibi secundum fidem tuam , & gratia & potentia sua , virtute Spiritus sancti qui est remissio peccatorum omnium dimittat tibi omnia peccata . „ Audis Episcopos deprecari ut Dominus Jesus dimittat Roberto ejus peccata secundum ipsius fidem , nec imperative dicere , *Te absolvimus* : im-

mo nec in persona particulari dicitur , *Ego te absolvo* , quod tamen requiritur ad absolutionem sacramentalem , cum non multi Judices simul , sed unus existat in tribunali fori interni . Quid plura adjiciam ? Absolutio Roberti non multum ab similis est absolutioni quam in Congregationibus Præsul Monasterii modo in Capitulis , modo etiam in cubiculo , ubi extrema Agentes decumbunt , tradit . Instar omnium sit ritus nostri Ordinis . Superiore adunatis in Capitulo Religiosis , ait : *Dominus noster Jesus Christus . per suam piissimam misericordiam vos absolvat* . Et ego auctoritate ipsius . . . vos omnes absolvo ab omnibus censuris . . . Præterea absolvo vos ab omni transgressionem regulæ , & constitutionum majorum nostrorum , & ab omni pœnitentia neglecta , vel obliata , & ab omnibus aliis &c.

Insistet : Retert Sylvester , S. Thomam Cantuariensem summo Pontifici absenti peccata deposuisse , & sit ab eo absolutum fuisse . Idem scripsit Eduardus qui illo florebat tempore ; scripserunt & alii , S. Thomam , eo quod aliquando consensisset nefariæ voluntati Regis Anglorum : noluisse celebrare Missæ sacrificium , nisi prius esset a summo Pontifice absolutus : Neque vero ista absolutio exposculta , intelligenda aut de aliqua plenaria indulgentia , vel benedictione Pontificia ; hæc enim non impediunt Missæ celebrationem ; unde sensus est , quod sanctus Præsul Romam miserit ad obtinendam peccati remissionem ; hinc ad eum sic rescripsit Alexander Papa III. *Nos de beatorum Petri & Pauli Apostolorum meritis confidentes , te ab eo quod est commissum absolvimus , id ipsum fraternitati tue auctoritate Apostolica relaxamus* . Ergo &c.

Respondet distinguendo : Te absolvimus &c. a penis canonicis , si quas incurristi , concedo : ab ipso peccato , nego : Pœnæ canonicas ad cautelam remisit , sed injunxit , ut Sacerdoti confiteretur ; sic enim habet : *Si igitur aliquid te recolis commisisse , de quo propria te debeat conscientia remordere : quidquid sit , Sacerdoti qui discretus , & providus habeatur , tibi confisus per pœnitentiam confiteri* . Ad quid autem hæc particularis confessio Sacerdoti faciendi , si eum sacramentaliter absolvisset ?

Repones : Sacramentum Pœnitentiæ sequitur naturam judicii ; sicut Matrimonium naturam contractus : Sed Matrimonium recte contrahitur inter absentes :

E c

Ergo

Ergo &c. Confirmatur : Eodem prope modo ratiocinandum est de causa pœnitentis in foro interiore constituti, ac de causa rei noxii in contentioso appellati : sed Judex Laicus, ubi constat de delicto, absentem vel absolvere, vel etiam condemnare non dubitat. Igitur a simili peccatorem per litteras se constituentem utique Sacerdos potest absolvere.

Respondeo distinguendo : Sequitur naturam judicii juxta leges à Christo Domino statutas, concedo : judicii civilis quoad omnia, nego. Porro in aliquibus judicium penitentie fuit institutum ad instar judicii civilis, scilicet in eo quod debet esse judex, accusator, cognitio causæ, sententia, & satisfactio ; sed in hoc differt quod primum voluerit Christus fieri, præsentem accusatore, a iudice promutante verbaliter super subdictum præsentem ; Christi autem voluntas innotescit per definitionem, & praxim Ecclesiæ ; & sic satis non est ut sit certus de dispositione penitentis, sed insuper debet esse præsens. Ceterum Matrimonium per internuncium contractum, debet, ut primum desponsati adsunt simul præsentem, ratificari.

Ad confirmationem nego paritatem. Ratio discriminis est, quod Judex non judicet de internis sicut Confessarius ; hinc ille debet audire pœnitentem, ut probet num vere & ex corde de peccatis doleat. Altera discrepantiæ ratio hæc est, quod Judex laicus per testes extraneos habeat criminis notitiam, unde si constet de delicto, tamen reus non habuisset nocendi animum, proferat tamen sententiam ; sed Sacerdos sedens pro tribunali, non alium habet accusatorem, quam ipsum pœnitentem, quem consequenter audire debet. Tertia disparitatis ratio hæc assertur, quod cognitio nedum peccatorum, sed & contritionis requiratur in Confessario, quæ quidem certa non habetur nisi pœnitens præsens adsit.

Replicabis : In hypothese nihil deesset Sacramento : Ergo &c. Probatur antecedens. Costaret, I. de materia tum remota, confessione scilicet peccatorum, tum proxima, nempe de contritione. II. De forma, quandoquidem de his omnibus, scripta & penitentis peccata cum dolore debito consentis, & Sacerdotis absentem absolventis fidem facerent. Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Adpro-

bationem distinguo : Constaret de materia & forma secundum quid, concedo : sufficienter, nego. Explicatio ex probationibus liquet.

Dices : Dictum est in secunda hujusce tractatus parte, Diss. 4. art. 2. §. 3. non esse nostri de hoc judicare. Igitur cum instrumenta scripti authentica adsunt, jam ista opinio videtur probabilissima.

Respondeo distinguendo antecedens : Non est nostri judicare secundum proprium sensum, transeat ; utraque enim opinio ponderata, contraria nobis improbabilis videtur : secundum Ecclesiæ decreta, nego. Et vero juxta SS. Pontificum, & Conciliorum sanctiones, citra peccatum non potest propugnari validam esse absolutionem sacramentalem inter abentes collatam.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Confessio & absolutio per litteras, aut internuncios, non sunt validæ.

PRIMO : Sic declaravit Clemens VIII. in decreto ann. 1602. die 20. Junii dato : Sic Concilium Nemausense anno 1096. Sic & Tridentinum Sess. 14. cap. 2.

Secundo : Ut confessio sit valida, debet constare de ejus integritate : Sed si pœnitens sit absens, id fieri non potest, cum antequam scripta, in quibus & peccata, & dolorem exprimit, ad Confessarium perveniant, ejus voluntas, data peccandi occasione, immutari in pejus potest. Ergo &c.

Tertio : Sacerdos est Judex, & reum interrogare debet, ut perfectam habeat ejus conscientię notitiam ; quod certe fieri nequit in absentia pœnitentis, cum quotidiana probet experientia, pœnitens circumstantias notabiliter aggravantes omittere. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM

PRIMO : Verum quidem est Apostolum absentem absoluisse Corinthium incestuosum ; sed intelligas velim, ab excommunicatione, & non a peccatis. Porro pœni inflicta potest remitti a Superiori, tamen absente, cum hoc forum externum spectet.

Secundo : Incaſſum quædam Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ facta adducuntur in contrarium, namque nonniſi de abſolutione generali peccatorum, qualis datur in Cœna Domini populo, procedunt.

Tertio : Non eadem eſt ratio pro Matrimonio contrahendo & pro Pœnitentiâ; cum enim Matrimonium ſit contractus publicus, per nuncios celebrari poteſt : Sed pœnitens judicatur in foro interno, unde debet eſſe præſens. Ceterum Matrimonium inter præſentes ratificatur.

ARTICULUS SEXTUS.

De Miniſtro Pœnitentiæ.

CIRCA Miniſtrum Pœnitentiæ multa veniunt examinanda : Primum eſt, quis ſit ? II. An requiratur poteſtas Jurisdictionis in eo ? III. Quis ſit proprius, & alienus Sacerdos juxta Concilii Lateranenſis decretum ? IV. Utrum ad ſigillum Sacerdos audiens confeſſiones teneatur ?

SECTIO PRIMA.

Quis ſit Pœnitentiæ Miniſter ?

REFERENTE Thoma Vvaldenſi Tom. 2. de Sacramentis c. 135. aſſeruit Vvicleſus poteſtatem abſolvendi a peccatis, ſeu reconciliandi Deo peccatores, tam Laicis quam Sacerdotibus communem eſſe : Idem docuit Lutherus in libro de abroganda Miſſa; contra quos ſit

CONCLUSIO.

Solus Sacerdos eſt Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Sacris Scripturis.

JOANNIS c. 20. hæc leguntur. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* His poſitis ſequitur illud argumentum. Iſi ſoli ſunt ſacramenti Pœnitentiæ Miniſtri, quibus Chriſtus Dominus contulit baptizatos a peccatis abſolvendi poteſtatem : Atqui Dominus Jeſus hanc ipſam ſolis Apoſtoliſ & eorum in Sacerdotio ſuc-

ceſſoribus dedit; nullibi enim in Scriptura alios reperies, qui hac donati ſint ſacultate. Ergo &c.

Secundo, ex SS. Patribus.

INNOCENTIUS I. Epiſt. ad Decentium c. 7. ſic habet : " Ceterum de pondere æſtimando delictorum, Sacerdotis eſt judicare, ut offendant ad confeſſionem pœnitentis, & ad ſileſus, & lacrymas corrigentis, ac tunc jubere dimitti, cum videbit congruam ſatiſfactionem. " Tertullianus L. de Pœnitentia cap. 9. teſtatur penitentes ſui temporis non tantum lærimari, & ingemſcere ſuiſ ſolitos : " Sed & Presbyteris advolvi, & aris Dei adgeniculari. " Hanc veritatem tradit S. Chryſoſtomus L. 9. de Sacerdotio c. 5. his verbis : " At vero noſtris Sacerdotibus non corporis lepram, verum animæ ſordes, non dico purgatas probare, ſed purgare proſus conceſſum eſt. " Ejuſdem eſt labii S. Hieronymus in c. 16. Matt. ubi ſic habet : " Quomodo ergo ibi leproſum Sacerdos mundum, & immundum facit, vel ſolvit Epiſcopus & Presbyter, non eos qui fontes ſunt vel innoxii, ſed pro officio ſuo cum peccatorum audierit veritates, ſcit qui ligandus ſit, qui ſolvendus. "

S. Ambroſius illis ſe adjungit L. 1. de Pœn. c. 2. " Dominus, inquit, par jus & ſolvendi eſſe voluit, & ligandi qui utrumque pari conditione permiſit. Ergo qui ſolvendi jus non habet, nec ligandi habet; ſicut enim ſecundum Dominicam ſententiam, qui ligandi jus habet & ſolvendi habet; ita iſtorum aſſertio ſeipſam ſtrangulat, ut quia ſolvendi ſibi jus negant, negare debent & ligandi. Quomodo igitur poteſt alterum non licere ? Si quibuſdam datum utrumque eſt licere, aut utrumque non licere, certum eſt Eccleſiæ utrumque licere; jus enim hoc ſolis permiſſum Sacerdotibus eſt. "

S. Leo Magnus Epiſt. 97. & habetur de Pœnitentiâ diſt. 2. ubi ſic loquitur : " Mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus, hanc Præpoſitis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, ut a conſentientibus actionem penitentiarum darent, & eorundem ſalubri ſatiſfactione purgatos, ad communionem ſacramentorum per januam

E e 2

, recon-

„reconciliationis admitterent. „Iam sic argumentari fas est: Cum Patres sermone de Ministro sacramenti Pœnitentiæ instituant, solos Episcopos vel Presbyteros commemorant. Igitur solos spectat Sacerdotes istud Sacramentum conferre.

Tertio, ex Conciliis.

INTER articulos Vvicleſi in Concilio Conſtantiensi damnatos iste recensetur: „Laicus, si vir frugis fuerit, clavium „potestatem a Christo accepit. „Eugenius IV. in decreto pro institutione Armenorum hæc habet: „Minister hujus „sacramenti est Sacerdos habens auctoritatem absolventi vel ordinariam, vel „ex commissione Superioris.

Tertium, est Concilium Tridentinum, quod Sess. 14. c. 6. ait: „Circa Ministrum „autem hujus Sacramenti declarat sancta „Synodus falsas esse, & a veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, „quæ ad alios quovis homines præter Episcopos & Sacerdotes clavium ministerium „pernitiole extendunt, putantes verba illa „Domini: *Quæcumque alligaveritis &c. Et quorum remiseritis &c.* ad omnes fideles indifferenter & promiscue contra institutionem hujus Sacramenti, ita fuisse dicta, ut quis habeat potestatem remittendi peccata. „Hoc & de fide definitur can. 10. ejusdem sessionis his verbis: *Si quis dixerit, Sacerdotes, qui in peccato mortali sunt, potestatem ligandi & solvendi non habere, aut non solos Sacerdotes esse Ministros absolutionis ... anathema sit.*

Quarto, Ratione.

PRIMA: „Conveniens est, inquit D. Thomas hic, §. 8. art. 1. ut illi soli haberent potestatem in corpus Christi mysticum, qui potestatem habent in corpus Christi verum, quales sunt soli Sacerdotes; unde in nullius alterius Ministri consecratione dicitur, Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis. „Secunda: Sacramentum Pœnitentiæ se habet per modum iudicii; absolutio quippe a peccatis est actus judicialis: Sed non est conveniens, quod in Republica bene ordinata, qualis est Ecclesia, omnes indiscriminatim sint iudices; cum multa requiratur actus judicialis, quæ non facile

possunt in quolibet reperiri; qualia sunt scientia, prudentia, justitia, zelus. Ergo &c.

Tertia: Iudicandi potestas est dignitas a Christo Deo promanans: Sed hæc non omni competit, sed illis solis qui ad hoc consecrantur, & inaugurantur, quales sunt soli Sacerdotes. Ergo &c.

SOLVUNTUR OBJECTIONES

OBJECIONES: Iacobi c. 5. hæc leguntur: *Confitemini alterutrum peccata vestra.* Hæc autem de confessione quæ fit in Sacramento intellexit sanctus Augustinus L. 50. homiliarum, Homilia 12. ubi sic habet: „In omnibus Scripturis divinis „utiliter ac salubriter admonemur ut „peccata nostra debeamus jugiter & humiliter non solum Deo, sed etiam Sanctis & Deum timentibus confiteri; sic „enim per Iacobum Apostolum nos admonet Spiritus sanctus: *Confitemini alterutrum peccata vestra.* „Ergo &c.

Respondendo distinguendo: *Confitemini*, non solum Deo, sed & hominibus potestate ligandi & solvendi donatis, concedo; quibuscumque, nego. Solutio est venerabilis Bedæ, sic ad hæc verba Apostoli loquentis: „In hac sententia illa debet esse discretio, ut quotidiana levique „peccata cœqualibus alterutrum confiteamur; porro gravius lepræ immunditiam Sacerdoti pandamus, atque ad „ejus arbitrium qualiter & quanto tempore jussit purificari curemur. „Vel dici potest hanc confessionem quam S. Iacobus Fidelibus injungit, ad humilitatem spectare, quatenus ipsius intuitu, Deus movetur ad condonanda peccata, quando desunt Ministri.

Inſtabis: Capite si fures, extra, de furtis, sic habetur: „Si fures furando comprehensi, vel vulnerati, Presbytero „vel Diacono confessi fuerint, communionem eis non negamus. „Igitur alii quam Sacerdoti facta confessio valet.

Respondendo I. Caput illud fuisse vitium; sic enim legendum est: „Si fures comprehensi, & vulnerati Deoque, & Sacerdoti confessi &c. „Ita in decretis causa 13. infra simile caput, *fures*; appendix notat; & colligitur ex eo quod in Concilio Triburiensi, ex quo caput illud desumptum est, nulla fit mentio de Diacono.

Re-

Respondet II. distinguendo : Et caput illud loquitur de reconciliatione cum Ecclesia, concedo : de confessione & reconciliatione per sacramentum Pœnitentiæ, nego. Senfus igitur canonis est, absente Sacerdote, posse Diaconum furem vulneratum, & peccatum suum confitentem & detestantem reconciliare cum Ecclesia, eique Communionem Eucharisticam impertire, cum ille possit ministrare Eucharistiam.

Urgens : Concilium Illiberitanum can. 3. sic habet : " Apud Presbyterum si quis gravi lapsu in ruinam mortis inciderit, placuit pœnitentiam agere non debere, sed potius apud Episcopum, cogente, tamen infirmitate, necesse esse Presbyterum communionem præstare debere, & Diaconum si ei iusserit Sacerdos. " II. Alcuinus L. de divinis officiis c. de jejuniis ait : " Si necessitas evenierit, & Presbyter non fuerit præsens, Diaconus suscipiat pœnitentem, & det ei communionem. " Eadem verba leguntur in antiquo Ordine Romano. III. Concilium Eboracense an. 1194. habitum sic statuit : " Decernimus autem, ut non nisi summa & gravi urgente necessitate Diaconus baptizet, aut corpus Christi erogat, vel pœnitentiam continentem imponat. " IV. Concilium Londinense similia loquitur : " Non licet Diaconis baptizare, vel pœnitentias imponere, nisi duplici necessitate v. g. quia Sacerdos non potest, vel absens, vel stulte non vult, vel mors imminet. " Ordo Parisiensis vult ut Diaconi, non nisi gravi urgente necessitate, confessiones audiant. Igitur possunt pœnitentes absolvere, adeoque non soli Sacerdotes sunt sacramenti Pœnitentiæ Ministri.

Respondet ad primum distinguendo : Diaconus si iusserit Sacerdos, potest communionem præstare, id est per pœnitentiam canonicam ipsum reconciliare cum Ecclesia, vel Eucharistiam porrigere, concedo : Absolutionem sacramentalem a peccatis dare, nego antecedens & consequentiam. Diaconus in absentia Episcopi, vel Presbyteri, reconciliationem externam peccatorum cum Ecclesia perficiebat ; immo & corpus Dominicum subministrabat, verum sacramentaliter non absolvebat ; eadem est solutio pro ceteris. Ceterum, si facultatem fecerint Episcopi Diaconis audiendi peccata ; non tamen ab eis absolvendi impertire poterunt.

Boncat Theol. Tom. VII.

Respondet : S. Cyprianus Epist. 13. sic loquitur : " Occurrendum puto fratribus nostris, ut qui libellos a Martyribus acceperunt, & prærogativa eorum apud Deum adjuvari possunt, si incommodo aliquo, & infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectata præsentia nostra apud Presbyterum quemcumque præsentem, vel si Presbyter repertus non fuerit, & urgere exitus cœperit, apud Diaconum quoque exomologesim facere delicti sui possint, ut manu eis in pœnitentia imposita, veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres litteris ad nos factis desideraverunt. " Eo loci sanctus Martyr, quando Episcopi & Sacerdotes absunt, Diaconis eandem facultatem tribuit, qua illi donantur. Ergo &c.

Respondet distinguendo : Et ibi S. Cyprianus loquitur, vel de precibus quas Ecclesia pro morientibus solebat facere, vel de absolutione ab excommunicatione minori, qua innodati erant illi pœnitentes qui sacrificio Missæ non adsistebant, & corpus Christi non percipiebant ; vel etiam de Eucharistia quam Diaconi porrigebant illis, qui absente Presbytero, viæ contritionis signa dabant, & per humilitatem eis peccata deponebant, concedo : Et loquitur de absolutione sacramentali, nego. A tempore dumtaxat Concilii Tridentini, injunctum est Fidelibus, ne in peccato lethali forent, ad Mensam Christi accederent, nisi præmissa confessione sacramentali & accepta absolutione. Cum igitur Eucharistia sit sacramentum vivorum, ratione dispositionum eis per accidens remittebat peccata mortalia.

Inflabit : Sanctus Præsul loquitur de pœnitente in extremis posito, qui non solum reconciliationem, sed & absolutionem indiget ; dicitque Diaconum in absentia Presbyteri posse munus illud obire, eique pacem dare ; pax autem illa est receptio corporis Christi, quod dubio procul non debet dari nisi prius absolvatur peccator. Ergo &c.

Respondet distinguendo : In absentia Presbyteri potest Diaconus succurrere aggro, id est, potest ei præstare id omne quod valet vi suæ ordinationis, concedo : Id omne quod Sacerdos, nego. Potestas autem Diaconi in eo potissimum sita est, quod urgente necessitate, ex commissione, seu annuente Episcopo possit reconciliare Ecclesiæ penitentes, eisque

Eo 3 1a

sacram administrare Eucharistiam, sed prævia confessione facta Sacerdoti, si opus sit.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Solus Sacerdos est Sacramenti Pœnitentiæ Minister.

PRIMO: Christus solis Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus dixit, Joan. 20. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.*

Secundo: Hoc ipsum annuntiat SS. PP. Traditio. Sic declarat Innocentius I. Epist. ad Decentium: Sic Tertullianus L. de Pœn. cap. 9. Sic Hieronymus in cap. 16. Matt. Quibus accedit Concilii Tridentini definitio Sess. 14. cap. 6.

Tertio: Ratio hæc convenientiæ affertur a D. Thoma hic q. 8. art. 1. Congruit ut illi soli qui habent potestatem in corpus Christi verum, habeant & in mysticum.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM,

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Verba ista D. Jacobi, *Confitemini alterutrum*, non intelligenda sunt de confessione sacramentali, sed generali, cum humilitatis motivo Fideles annuntiant actus suos etiam Laicis; quod certe ex opere operantis prodest ad salutem.

Secundo: Quidquid in Conciliis dicitur de potestate Diaconorum ad beneficium absolutionis conferendum, hoc intelligitur de absolutione a censuris, & reconciliatione pœnitentium cum Ecclesia, & hoc solum in necessitate, & per commissionem.

SECTIO SECUNDA.

Utrum in Ministro Pœnitentiæ præter potestatem ordinis, requiratur potestas jurisdictionis?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, Auctoritate.

QUOD Concilia requisierunt, illud omne necessarium est: Sed Concilium Tridentinum absolute exigit jurisdictionem in

Ministro Pœnitentiæ: Et probatur. Hæc Sess. 14. cap. 7. leguntur; "Quoniam natura, & ratio judicii illud exposcit, ut sententia in subditos dumtaxat feratur, persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, & verissimum esse Synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet jurisdictionem.", Ergo &c.

Concinit Eugenius IV. in decreto pro instr. Armen. ubi sic loquitur: "Quartum sacramentum est Pœnitentia... Hujus Sacramenti Minister est Sacerdos, habens auctoritatem absolviendi vel ordinariam, vel ex commissione Superioris."

De eodem momento audiendus est S. Thomas, qui hic q. 8. art. 4. ait: "Sicut qui non est Sacerdos non potest hoc Sacramentum conferre, ita nec ille qui non habet jurisdictionem: & propter hæc oportet sicut Sacerdoti, ita proprio Sacerdoti confessionem fieri." Cum enim Sacerdos non absolvat nisi ligando ad aliquid faciendum, ille solus potest absolvere, qui potest per imperium ad aliquid faciendum ligare.", *Catechismus Romanus* D. Thomæ innixus rationibus, mentem Concilii Tridentini, part. 2. n. 54. & 55. fuso calamo explicat & aperit his verbis: "Sed jam de Ministro hujus Sacramenti dicendum est: Eum autem Sacerdotem esse, qui ordinariam, aut delegatam absolviendi potestatem habeat, ex Ecclesiasticis Sanctionibus satis apparet. Habere enim oportet non solum ordinis, verum jurisdictionis potestatem, qui hoc munere fungi debet. Illustre vero hujus Ministerii testimonium præbent illa Domini verba apud S. Joannem: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* Neque enim omnibus, sed Apostolis tantum hæc dicta fuisse constat, quibus in hac functione Sacerdotes succedunt: idque etiam maxime consentaneum est. Nam cum omne gratiæ genus, quæ hoc Sacramento tribuitur, a Christo capite ad membra derivetur: merito debent corpori Christi mystico, id est Fidelibus illud administrare, qui soli verum ejusdem corpus consociandi potestatem habent: cum præsertim Fideles hoc ipso Pœnitentiæ sacramento,, ad

ad sacram Eucharistiam fumendam apti, idoneique reddantur. „
Pergit. „ Verum quanta olim religione in antiquissima Ecclesia jus ordinarii Sacerdotis conservatum fuerit, ex veteribus Patrum decretis facile intelligitur, quibus cautum est, ne quis Episcopus, aut Sacerdos in alterius Parochia aliquid gerere auderet, sine ejus auctoritate, qui illi præeiret, aut nisi magna necessitas cogere videretur. Ita vero ab Apostolo lancitum est, cum Tito præcepit, ut in singulis civitatibus Sacerdotes constitueret: qui scilicet doctrinæ, & Sacramentorum cœlesti pabulo Fideles alerent, & educarent. Quamquam, si mortis periculum immineret, & proprii Sacerdotis sacras non datur, ne hac occasione aliquis pereat, in Ecclesia Dei custoditum fuisse, Concilium Tridentinum docet, ut unicuique Sacerdoti liceret, non solum omni peccatorum generi, cujuscumque potestatis sit, illa condonare; sed etiam ab excommunicationis vinculo solvere. „

Secundo, rationibus in Conciliis, & in jure fundatis.

PRIMA: Ubi agitur de dogmate, audienda est Ecclesia; ait enim Christus Matth. 18. *Si autem Ecclesiam non audierit, sit sicut Ethnicus, & Publicanus:* Sed Ecclesia in Concilio Tridentino adunata, ait absolutionem nullam esse, nisi Confessor aut ordinarius, aut saltem delegatam habeat in pœnitentem jurisdictionem, cui oraculo concinit Florentinum laudatum. Ergo &c.

Altera: Præfules jus habent sibi referendi casus: Sed si jurisdictionis foret inutilis, in cassum & summum Pontifex, & Episcopi sibi reservarent casus, cum omnes Sacerdotes indiscriminatim possent absolvere ab omnibus peccatis: Ergo &c. Major patet ex ipso Concilio Tridentino, quod Sess. 14. cap. 11. sic pronuntiat: *Si quis dixerit Episcopos non habere jus reservandi sibi casus, nisi quoad externam poenitentiam, atque ideo casuum reservationem non prohibere, quominus Sacerdos a reservatione vere absolvas; anathema sit.*

Tertia: Duplex a Concilio Lateranensi cap. Omnis utriusque sexus, distinguitur Sacerdos, a quo pœnitens possit absolvi; & habetur extra de Pœnit. & remiss. Unus ordinarius cui ex jure innato vi

beneficii habentis curam animarum annexam competit jurisdictionis; alter vero alienus, cui non nisi ex commissione ad invigilandum Fidelium salutem præficitur: Sed iste ab alio leceatur, quod solum dependenter ab Episcopo possit officio curiali fungi, & audire confessiones. Ergo citra jurisdictionem nullus potest a peccatis pœnitentes absolvere. Ecce Synodi generalis verba: „ Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit iusta de causa confiteri peccata, licentiam prius postulet, & obtineat a proprio Sacerdote, scilicet Episcopo, cum aliter ipse non possit absolvere. „

Quarta: Quod est de intrinseca ratione iudicii, illo sublato, non stat iudicium: Sed jurisdictionis est de intrinseca ratione iudicii. Et probatur: Per jurisdictionem conceduntur iudici tum in civilibus, tum in foro Ecclesiastico subditi: sed ablatis subditis, vanum est iudicium, cujus conditionis defectu, Hispanus non potest ferre sententiam in Gallos. Ergo &c.

Quinta: Quod universali traditione & jure tenetur, non potest aliter fieri: sed ab ipsa vagiente Ecclesia ad nos usque nullus potuit abique jurisdictione sacramentalem absolutionem conferre: hoc ipsum probat missionis ab Episcopis acceptæ pro Ministris necessitas juxta, illud Apostoli Rom. 10. Quomodo vero prædicabunt nisi mittantur? Hoc demum cuncta docent jura. Ergo &c.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OPPONES: Si præter ordinis potestatem requireretur jurisdictionis, nullus posset absolvere summum Pontificem valide; nemo enim habet in eum jurisdictionem, nec ipse eam potest alteri communicare, quippe qui eam non habeat supra seipsum. Ergo &c.

Respondet, Confessarium electum a SS. Pontifice, jurisdictionem ab ipso accipere; ad quod sufficit, ut sicut accepit a Christo potestatem subjiciendi quoscunque Fideles cuilibet Sacerdoti; ita & habet ab eodem Christo potestatem subjiciendi seipsum cui volet: hinc D. Thomas art. 4. ad 4. sic loquitur: „ Prælati concessum est, quod possint eligere proprios Sacerdotes Confessores, qui quantum ad hoc sunt eis superiores; sicut etiam unus Medicus ab alio cura-

E e 4 „ tur,

„tur, non in quantum Medicus, sed in quantum infirmus. „ Licet igitur summus Pontifex non possit dare jurisdictionem in foro externo contra seipsum, secus in interno : maxime vero cum Pontificia auctoritas sicut in aliorum Fidei-
lium, sic & in sui ipsius gratiam cedat : sin minus Pastor foret pejoris conditionis quam ipsæ oves, quatenus a propriis peccatis ex humana fragilitate contractis non posset absolvi, quod manifestam implicat absurditatem.

Instabis : Sacerdos jurisdictione carens potest tamen ægrotum agentem animam absolvere. Ergo &c.

Respondeo Ecclesiam pro mortis articulo, omnibus abque exceptione concessisse facultatem audiendi confessiones. Quare Concilium Tridentinum postquam asseruit requiri jurisdictionem Sess. scilicet 14. cap. 7. sic profequitur : „ Verumtamen pie „ admodum, ne hac ipsa occasione ali- „ quis pereat, in eadem Ecclesia Dei cu- „ sioditum semper fuit, ut nulla sit re- „ servatio in articulo mortis ; atque ideo „ omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes „ a quibuscumque peccatis, & censuris absol- „ vere possunt. „ Per articulum autem mortis intelligitur illud tempus in quo mortis periculum imminet ; talis est navigatio periculosa, imminens prælium &c.

Urgetis : Potestas jurisdictionis est aliquid morale tantum : Sed ad remissionem peccatorum quæ est effectus physicus non requiritur aliquid morale : Ergo ad remittenda peccata non opus est jurisdictione.

Respondeo distinguendo : Et remissio peccatorum fit etiam modo morali „ concedo : simpliciter physico, nego : Jamvero remissio peccatorum quæ fit in sacramento Pœnitentiæ, mediante gratia, non tantum physice, sed etiam moraliter causatur ; datur enim modo judiciali, qui certe moralis est.

Instabis : Episcopus omnibus Sacerdotibus quos consecrat, dat eis facultatem peccata absolviendi : quippe qui in persona Christi hæc proferat verba Joan. 20. c. 20. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata &c.* Quibus quidem verbis contulit Christus Apostolis potestatem jurisdictionis. Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et per hæc verba confert potestatem Ordinis, scilicet physicam, concedo : Jurisdictionis & mo-

ralem, nego. Porro Apostoli non præcise ex vi ordinationis receperunt potestatem jurisdictionis universalem in Christianos, sed ex speciali privilegio ratione necessitatis, & Apostolicæ Dignitatis illis concessio ; hinc Episcopi illarum terrarum in quibus non sunt Christiani, nullam habent jurisdictionem.

Perfices : Sacerdotes ex vi illorum verborum : *Quorum remiseritis &c.* constituuntur Judices, subindeque potestatem judicariam recipiunt : Sed potestas judicaria est potestas moralis, & non physica : Igitur ex vi illorum verborum Sacerdotes recipiunt potestatem moralem absolviendi a peccatis, adeoque & ipsam jurisdictionem. II. Potestas physica ad absolvendum consistit in charactere Sacerdotali : Sed antequam Episcopus proferat hæc verba : *Accipite Spiritum sanctum &c.* Sacerdos characterem Sacerdotali donatus est : Igitur vi illorum verborum accipit potestatem moralem, & consequenter jurisdictionem.

Respondeo distinguendo : Constituuntur Judices aptitudine, concedo : actu, & vere, nego. Vi illorum verborum Sacerdotes declarantur apti ad judicandum, quatenus accipiunt potestatem Ordinis, ratione cujus deputantur tamquam apti ad ferendam sententiam ; constituuntur vero actu Judices, quando actu ipsis conferuntur subditi, qui tunc primo habent jus ad ferendam sententiam.

Respondeo II. distinguendo majorem : Sacerdotes per ista verba, *Accipite Spiritum sanctum*, constituuntur Judices in actu primo, & autoritative, concedo : in actu secundo, & quoad exercitium, nego. Tamen Rex constituit Petrum Judicem, iste tamen non exercet, donec habeat subditos. Sacerdos accipit quidem in ordinatione absolviendi potestatem, sed per jurisdictionem habet subditos in quos illam exercere valet.

Ad probationem, nego antecedens ; etenim potestas physica ad absolvendum a peccatis, non nisi incomplete, & fundamentaliter constituitur in charactere Sacerdotali ; hinc tribuit eis jus supra corpus Christi sacramentale ; altera vero physice supra corpus Christi mysticum, jurisdictio autem dat potestatem moralem exercendam, subditos actu assignando.

Instabis : Prioribus Ecclesiæ sæculis omnes Sacerdotes poterant quoscumque pœnitentes voluntarie se submittentis a qui-

quibuscumque peccatis absolvere : Ergo &c. Probat antecedens cap. *Placuit de Pœnitentia* dist. 6. Urbanus II. " Prohibet „ ne deinceps ulli Sacerdoti liceat quem „ libet alteri Sacerdoti commissum ad „ pœnitentiam recipere sine ejus consen- „ su, cui prius se commisit „ „ Vox autem (*deinceps*) denotat canonem præteritum non comprehendere : Igitur ante illa constitutionem, cuilibet Sacerdoti peccata deponebant Fideles .

Respondeo distinguendo : & Urbanus II. in illo canone vel absum jurisdictionis temperat, vel etiam ad certos limites restringit, concedo : Et ante ejus constitutionem quilibet Sacerdos poterat absque jurisdictione absolvere pœnitentes a peccatis, nego . Ab omni ævo jurisdictio a summis Sacerdotibus collata est inferioribus : Hujus rei argumentum est, quod prioribus sæculis soli Episcopi & prædicationis & sacramenti Pœnitentiæ administrationi vacarent ; crescente vero Fidelium numero sibi in ministerio coadjutores adjunxerunt . Quia vero licentia generali concessa ad audiendas confessiones quidam abutebantur, Pontifex jurisdictionem collatam temperare æquum duxit . Quod enim antea Ministri, omni non carerent jurisdictione, ista indicant laudati canonis verba : " Prohibet ne deinceps „ ulli Sacerdoti commissum ad pœnitentiam „ recipere . „ Porro si Sacerdos antea erat ad pœnitentiam commissus, jam aliquam habebat jurisdictionem .

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Requiritur in Confessario potestas jurisdictionis ordinaria vel delegata .

PRIMO : Si statuit Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 7. cujus mentem fuso calamo de potestate ordinaria vel delegata explicat Catechismus Romanus 2. p. de Pœn. n. 71. & 72

Secundo : Hoc ipsum concluditur ex jure quod inest Episcopis quosdam fidei reservandi casus ; & vero si jurisdictio non foret necessaria, inutilis esset reservatio, cum hac non obstante, quilibet Sacerdos indiscriminatim ab omnibus peccatis posset absolvere .

Tertio : Nullus Judex sententiam ferre potest, nisi habeat subditos : Sed per solam jurisdictionis potestatem habet . Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO : Quamquam Confessor non habeat jurisdictionem in summum Pontificem ; ipse tamen potest illi dare in foro interno, ut illum a peccatis absolvat .

Secundo : Est quod potestas jurisdictionis sit solum quid morale, fundatur tamen in ordinatione & charactere, quæ sunt quid physicum ; hinc & ad peccata absolvenda intersit .

Tertio : Neque vero negamus Sacerdotem in sua ordinatione accipere ab Episcopo potestatem a peccatis absolvendi, sed donec per jurisdictionem accedant subditi, eam ad praxim & exercitium reducere non valet .

SECTIO TERTIA.

Quinam sit proprius & alienus Sacerdos juxta Concilii Lateranensis caput Utriusque sexus, mentem .

CELEBRIS ille canon his verbis concipitur : *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter semel in anno proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ sacramentum .* Qua vero occasione additum sit, proprio Sacerdoti, ea est quod cum non esset definitum & determinatum territorium pro singulis Parochiarum Rectoribus, ut inde ad victum decimas, aut reales, aut personales colligerent, Fideles solebant easolvere illi Sacerdoti cui peccata sua deponebant ; hinc multi, lucri cupidi alienas ad se pertrahebant oves, ex quo lites, & contentiones gravissimæ suboriebantur . Tanto malo volens occurrere Concilium, sancivit ut Fideles quotannis proprio Sacerdoti confiterentur, ipsique decimas solverent . Sic refert Theodulphus Aurelianensis in suo Capitalari edito ann. 797. & habetur II. parte Decreti dist. 6. de Pœnitentia, causa 33. cap. *Placuit* .

His prælatis queritur quinam sit genuinus canonis sensus ? Quidam nomine proprii Sacerdotis solum intelligunt Parochum . Sic propugnat Juvenius q. 5. art. 3. §. 1. ceteri communiter, omnem Sacerdotem ab Episcopo approbatum maxime

xime ipsum Episcopum . Cui sententia adhaeremus : Sed antequam ad conclusionem , & ejus probationem veniamus , nonnulla supponenda sunt .

Primo : Certum est ad superiorem Ecclesiasticum spectare jurisdictionem dare in subditos suos, qua seclusa, nullus potest proferre sententiam . Etenim ex statuto Concilii Tridentini exigitur approbatio , quae non nisi ex praevio examine de scientia & probis moribus praesentati conceditur ; quae si denegetur , non potest iste audire confessiones , quippe qui non illi concedantur subditi in quos jus exercere valeat .

Secundo : Neque vero minus constat summum Pontificem habere in tota Ecclesia Jurisdictionem ratione sui primatus , & posse delegare aliquem qui sua exerceat munia in Confessionibus audiendis ubique , cum jus illud ei competat . Idem proportionaliter dicendum de Patriarcha in sua ditione , de Primato qui habet Episcopos sibi subditos , & quandoque etiam & Metropolitanos , servatis tamen de jure & more servandis , ut nulli fiat injuria . Idem dicendum est de Metropolitano in sua Provincia , idem demum de Episcopo in sua Dioecesi .

Tertio : Observandum est , & nusquam omittendum , Episcopum esse primum suae Dioeceseos Pastorem , & Rectorem , adeoque omnium Parochiarum proprium Sacerdotem , quippe qui antiquitus solus Sacerdotales exerceret Ministerium , immo & solus Officialis , Pœnitentiarum , & Theologalis officia subibat , eratque Cathedralis Curatus , quandoquidem tunc temporis non alia erat in Dioecesi parœcia , cum parœciæ ruribus non nisi quarto sæculo institutæ sint , sed neque erant plures in civitatibus , solus enim Episcopus hæc omnia peragebat ; audiebat quippe confessiones , & alia administrabat Sacramenta ; sic scribit Thomassinus tomo 1. Disciplinæ Ecclesiasticæ parte I. l. 1. cap. 19. & 21. Nonnumquam tamen Episcopus in casu vel ægritudinis , vel absentia legitimæ , hæc munia committebat Vicariis , qui in Concilio Lateranensi canone 10. ejus Coadjutores vocantur : neque ab audiendis confessionibus abstinere Episcopi nisi versus 12. sæculum . Quo quidem tempore nonnulli serventiores in audiendis confessionibus perseverant ; namque Everardus Ambianensis Episcopus anno 1218. munus audiendi

confessiones commisit quidam Pœnitentiario ; sed Parochorum , Magnatum , & Baronum suae Dioeceseos sibi reservavit , ut habetur in Spicilegio 10. 12. pag. 166. parte 4. cap. 6. Quid plura ? Concilium Parisiense an. 1212. canone 28. & Oxoniense an. 1222. adhortantur Episcopos , ut ipsi audiant suorum confessiones .

Quarto : Eo ipso tempore quo Episcopi ab onere confessionum audiendarum se exemerunt , pœnitentiarium instituere , qui omnes Dioeceseos fideles pro confitendis peccatis audirent , & a casibus etiam reservatis absolverent , duos vero in quolibet rurali decanatu designarunt Presbyteros , qui Ecclesiasticorum confessiones suscipiant ; pro Laicis audiendis Rectores Parochiæ assignabantur , ita tamen ut unusquisque posset pro libito rationabili de causa adire Episcopum , vel etiam pœnitentiarium , qui utriusque nomine proprii Sacerdotis ex jure insigniebatur ; sicque quilibet habebat proprium determinatumque Confessarium ; nec citra indulgentiam ab Episcopo concedendam , poterat alteri sua deponere peccata . Jam vero si de Regularibus agitur , Abbati proprio confiteri tenebantur : quia tamen summus Pontifex universalis Ecclesiae Pastor existit , licitum erat vel ipsum , vel Pœnitentiarium ab ipso institutum ad confitenda peccata adire . Revera quidem ipso anno 1084. aderant Romæ pro isto munere fungendo Pœnitentarii , ut testatur Bertholdus Presbyter Constantiensis in suo Chronico , seu in continuatione Chronici d' Herman : " Presbyterum , " inquit , loquendo de Papa promovit , " & potestatem ad suscipiendos pœnitentes ex Apostolica auctoritate concessit . " Pœnitentarii munus etiam vigebat in Anglia anno 1194. ut habetur canone 2. Synodi Eboracensis : perseverabat adhuc an. 1237. ut constat ex Concilio Londinensi his verbis : " In Ecclesiis " vero Cathedralibus Confessores institui , " præcipimus generales . " Et sic , maxime a Concilio Lateranensi IV. Pœnitentarii fuerunt in usu , quippe qui canone 10. ibi vocentur , *Coadjutores & cooperatores* , in audiendis confessionibus . Non omittendum pro eodem momento statutum Everardi Episcopi Ambianensis , quod his concipitur verbis : " Pœnitentarius " vero loco nostri , confessiones audiet , " de quacunque parte Dioecesis ad ipsum sum referantur . " Sic habetur tomo

12. Spicilegii pag. 166. Quod etiam duo essent Presbyteri in quolibet decanatu rurali pro audiendis Ecclesiasticorum confessionibus, non unum asserit testimonium. Statuta Synodalia Angliæ ann. 1217. injungunt Episcopo, ut in quolibet capitulo duos nominaret Confessores qui audirent omnium Ecclesiasticorum confessiones, ita tamen ut possent iusta de causa, vel Pœnitentiarium, vel Episcopum, vel alium ab ipso delegatum adire ad sua deponenda peccata. Sic etiam statuit Concilium Londinense anno 1237. celebratum: Demum statuta Ecclesiæ Wyvercestrensis an. 1240. designant Confessores Clericis cujuslibet decanatus ruralis.

Quinto : Fuit antiquitus pro more positum, ut cujuscumque ordinis fideles determinatos haberent Confessarios : hinc Episcopi juxta hoc commune Metropolitanis, Metropolitanis Primatibus, Primates Patriarchis, isti vero Papæ confiteri debebant, ut scribit celebris canonista Fagnanus lib. 5. parte secunda decretorum pag. 140. quia vero sæpissime difficile erat adire Papam, Gregorius capite, *Ne pro. De pœnitentia &c.* Concessit Episcopis, Archiepiscopis, & Primatibus sapientes ad libitum suum seligere Confessores; Eandem concessit facultatem Concilium generale Viennense ann. 1303. col. 1567. A. B. Clemens quippe V. in gratiam laborum Præsulum ab expensis itineris faciendis pro adeundis Superioribus sic statui voluit, concedens insuper ut Sacerdos sive Sæcularis, sive Regularis ab eis electus, posset illos etiam ab excommunicatione, immo & irregularitate absolvere. Constitutiones Præmonstratensium Ordinis injungunt Religiosis ut ter in anno scilicet die Nativitatis, Paschatis, & Pentecostes proprio Abbati sua deponant peccata. Concilium Parisiense ann. 1212. parte 5. c. 7. præcipit Episcopis pios determinare pro Monialibus Confessarios. Idem decernit Synodus Oxoniensis cap. 46. ann. 1222. Eadem erat, a fortiori, pro Laicis conditio & disciplina, ut constat ex Concilio Parisiensi an. 1212. cap. 22. his verbis: "Et ne quis Sacerdos sine mandato superioris, aut ejus qui in aliqua Parochia curam animarum gerit, confessiones recipiat, omisiss propriis Sacerdotibus: vel contemptis nisi in articulo necessitatis, &c." Quinimmo eidem legi

subjiciebantur Principes, nec aliis citra privilegium poterant confiteri quam Sacerdotibus assignatis. Philippus Rex Galliarum Intrepidus nominatus, inter Reges, primus fuit qui a Gregorio X. obtinuit licentiam sibi eligendi ex Sacerdotibus, vel Sæcularibus, vel Regularibus Confessarium, ut scribit Renaldus an. 1272. n. 59. Idem concessit indultum Martinus IV. Magno Sueciæ Regi, & Bonifacius VIII. Eduardo Regi Angliæ ibidem anno 1301. n. 25. & de facto ad nostra usque tempora Episcopi determinant Confessores pro Monialibus, Regulares Præfules pro suis subditis; pro Laicis vero approbati ab Episcopo assignantur; Tandem Rectores particulares Parochiarum suarum ovibus invigilant, & nedum verbi Dei panem eas cibant, sed & necessaria tum ad salutem, tum ad perfectionem conferunt eis Sacramenta.

His prælatis, cardo difficultatis est, num cap. 21. Concilii Lateranensis injungendo Fidelibus ut semel saltem in anno tempore Paschatis proprio Sacerdoti confiteantur, alios a Parocho excludat Confessarios. Pro cujus resolutione sit

CONCLUSIO.

Ista canonis XXI. verba. OMNIS UTRIQUE SEXUS FIDELIS . . . OMNIA SUA SOLUS PECCATA CONFITEATUR SEMEL IN ANNO PROPRIO SACERDOTI: non excludunt Papam pro tota Ecclesia, nec Episcopos pro sua Diocesi, immo nec alios Sacerdotes, sive sæculares, sive Regulares, ab eis delegatos.

Probatur Conclusio multis momentis.

Primo, ex ipso Concilio Lateranensi.

Non possumus clariori via habere sensum Concilii, quam ab ipso Concilio: Atqui ex ipso liquet Patres non exclusisse in conclusione nominatos; & probatur: Canone X. sic præcipiunt: "Tam in Cathedralibus, quam in aliis Conventualibus Ecclesiis viros idoneos ordinari, quos Episcopi possint coadjutores, & cooperatores habere, non solum in Prædicationis officio, verum etiam in audiendis confessionibus." Rursus c. 21. *Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit iusta de causa confiteri peccata, licentiam prius possulet: & obtineat a proprio*

prio Sacerdote, scilicet Prælati. Audis Episcopos inter proprios Sacerdotes esse Primos, cum ex jure avito possint sibi adjungere coadjutores in confessionibus audiendi, cum ad superiorem spectet delegare. Audis quemlibet Sacerdotem, obtemperantem ab Episcopo licentia, posse audire confessiones. Ergo &c.

Secundo, ex Decretis SS. Pontificum.

NUBEM Tessium habemus, inter summos Pontifices, qui canonem *Utriusque sexus*, uno veluti ore sic explicant: Instat omnium sit Gregorius IX. qui ann. 1227. concessit FF. Prædicatoribus privilegium audiendi confessiones fidelium, hortaturque Prælatos, ut ad hoc munus subeundum eos benigne suscipiant: nec meminit canonis Lateranensis, immo nec temporis Quadragesimalis, & Paschatis; sed absque limitatione loquitur his verbis: "Charitatem vestram rogantes, & exorantes in Domino, ac per Apostolica vobis scripta mandantes, ut dilectos filios Fratres Ordinis memorati pro reverentia divina ad officium prædicandi, ad quod deputati sunt, recipiat benigne, ac populos vobis commissos, ut in ore plorum verbi Dei semen devote suscipiant, & confiteantur iisdem, cum ipsis auctoritate nostra liceat confessiones audire." Alexander IV. confirmat iisdem idem privilegium an. 1256. in Diplomate quod incipit, *Non sine multa*: Illudque extendit Clemens VI. an. 1265. ad FF. Minores in suis ad generale Ministerium litteris, quæ incipiunt *Quidam temere*.

Bonifacius VIII. in Decretali *super Cuthedram* quæ habetur L. 3. extravagantium communium, titulo De sepulturis, idem tribuit utrique Mendicantium Ordini, asserendo, eandem eis in hoc conferre potestatem, quæ est in Curatis, vel Parochialibus Sacerdotibus.

Benedictus XI. Bonifacii successor expressius loquitur; quippe qui Constitutionem ediderit an. 1204. quæ habetur L. 5. extravagantium communium titulo De Privilegiis; qua quidem statuit FF. Prædicatores, & Minores ad audiendas confessiones a suis electis superioribus: "Libere, auctoritate Apostolica absque licentia Diocesano, & aliorum Prælatorum inferiorum, exemptorum, quibus subsunt, qui ad confitendum

accedunt, audiant, eis peccata sua confiteri volentes, ipsisque pœnitentias salutares injungant."

Leo X. ampliores concessit Mendicantibus gratias Constitutione quæ incipit *Dum intra mentis arcana*: Quæ in Concilio Lateranensi V. generali sessione XI. lecta, & approbata est, septem solum, aut octo dumtaxat Episcopis dissentientibus; declarat confessos Mendicantibus Canonis *Omnis utriusque sexus* satisfecisse. Possent illi, inquit, per eosdem Episcopos, & Prælatos super sufficienti litteratura, & aliqua saltem hujusmodi Sacramenti peritia dumtaxat examinari, talibusque præsentatis admitti, vel etiam indebite recusatis confitentes, Constitutioni quæ incipit, *Omnis utriusque sexus*, quoad confessionem dumtaxat, satisfecisse censeantur.

Paulus III. eandem gratiam ann. 1549. in Constitutione qua munus Præpositi Generalis Societatis Jesu explicat, ut pii Instituti Patribus sine Parochorum licentia, fideles confiteri possint, concedit, his verbis: "Univeris utriusque sexus fidelibus, ut cuilibet de Societate prædicta confiteri possint, Rectoris sui licentia minime requisita, cui non tenentur, eadem peccata, de quibus confessi, & absoluti fuerint rursus confiteri, concedimus."

Clemens VIII. an. 1592. idem largitur Privilegium RR. Patribus Societatis, Constitutione data adversus quosdam Diœceseos Attrebatensis, & Duacensis Parochos tumultuantes, ea solum conditione, ut ab Ordinario approbarentur Patres, & fideles confessi sacram Eucharistiam die Paschatis a Pastore suo susciperent.

Denuo Clemens X. Constitutione quæ incipit *Suprema*, data Romæ undecimo Kalendas Junii an. 1670. totam hanc dirimit litem aureis istis verbis: "Regulares, aut simpliciter ab Ordinariis approbatos posse in Diœcesi Episcopi approbantis, quovis anni tempore, etiam Paschali, & quorumcumque etiam infirmorum Confessiones audire absque ulla Parochorum, vel ipsius Episcopi licentia. De qua tamen confessione tenentur dictos Religiosos eorumdem infirmorum Parochum, illicio certiore reddere. Et hoc posse illis ab Episcopo, sub pœna suspensionis a facultate audiendi Confessiones præcipi: sufficere tamen, ut certioratio hujusmodi fiat

„ hab saltem per scripturam apud ipsum
 „ infirmum relinquendam. Et eos qui di-
 „ ctis religiosis simpliciter approbatis Pa-
 „ schali tempore confessi fuerint, consti-
 „ tutioni quæ incipit, *Omnis utriusque*
 „ *sexus*, quoad Confessionem dumtaxat,
 „ satisfecisse censendos.

Tertio, ex Conciliis.

CONCILIA hic texenda, sunt duplicis generis: Quædam statuunt peccata Archiepiscopo, vel ejus Pœnitentiarario esse deponenda; quandoque etiam aliis absque speciali eorum licentia: Quædam vero tradunt, vel ipso Paschatis tempore cum licentia, vel Papæ, vel Ordinariis fideles alteri a Parocho posse confiteri.

Primum, commemoramus Rothomagensis, ann. 1236. quod quidem injungit Presbyteris sua peccata solum semel in anno Archiepiscopo seu Pœnitentiarario deponere, et tamen cum licentia ceteris ulterioribus vicibus alios adire Sacerdotes.

Nemausense ann. 1284. statuit idem fieri cum licentia proprii Sacerdotis, scilicet Episcopi; quosdam tamen recenset casus, in quibus dicit eam non requiri; sic loquitur: „ Sine licentia proprii Sacerdotis potest alicuius alieno Presbytero confiteri. Primus est, cum Episcopus hoc alicui specialiter delegavit. Secundus, cum quis peccat in aliena Parochia, & de illo peccato Sacerdoti illius Parochiæ confitetur. Tercius, si causa domicilii se duxerit ad aliam Parochiam transferendum. Quartus, est cum vagabundus circumit. Quintus cum imminet sibi mortis periculum, & non potest habere proprium Sacerdotem.

Concinnant alia permuta. In primis Oxoniense ann. 1222. can. 18. Londinense ann. 1237. can. 5. Pistaviense ann. 1280. can. 4. Claromontanum, & Bituricense ann. 1286. can. 14. Bajocense ann. 1300. cap. 108. Nicœnsis Ecclesiæ Constitutiones cap. 11. Tarraconense ann. 1329. Rursus alterum ann. 1391. can. 18. Narbonense ann. 1374. Inter cetera sic loquitur Attrebatense 1. ann. 1263. „ Proprium autem Sacerdotem dicimus duobus modis: Ex officio, utpote Papam, Episcopum, Curatos, vel ex commissione, sicut Fratres Prædicatores, & Minores, & quibus Episcopus commiserit vices suas. „

Lingonense ann. 1452. habitum, paucis,

sed clare admodum explicat canonem *utriusque sexus*: „ Ne remaneat aliqua hæsitatio quis proprius dicatur Sacerdos, declaramus pro ut Doctores, & jura declarant, quod proprius Sacerdos est Papa, ejus Legatus, Episcopus, Pœnitentiarius Dioecæsanus, & ejus Vicarius generalis, & ille cui cura Parochialis Ecclesiæ est commissa, sive Rector, sive Vicarius. „ Expressius tandem, & clarissime Attrebatense an. 1490. titulo de sacramento Pœnitentiæ, ubi explicans canonem Lateranensem ait: „ Per hoc tamen præjudicare non intendimus, illis quibus a sede Apostolica est indultum, quod confessiones audiant, vel audire valeant sibi confiteri voluntium, quominus ea potestate uti valeant, non obstante hujusmodi propositione, secundum quod antea de jure poterant, vel valebant. „ His omnibus accedit Conventus Parisiensis ex Parochis illius Regiæ civitatis habitus ubi præsidebat D. Franciscus Harleus Archiepiscopus in peritiam canonum nulli secundus; die enim 26. Aprilis an. 1683. auditis pro utraque opinione Doctoribus celeberrimis, resolutione facta erudite, & sapienter pronuntiavit nomine proprii Sacerdotis recte intelligi summum Pontificem in tota Ecclesia; Episcopos in sua vicissim Dioecesi, & Religiosos, aliosque Sacerdotes, approbatos posse, vel in ipso tempore Paschatis audire confessiones.

Quarto, ex Propositionibus, Privilegiis Mendicantium adversantibus, proscriptis.

PRIMUS nobis occurrit Matthæus Parisius, qui inter alias propositiones propugnabat confessiones a Mendicantibus auditas esse nullas. Synodus Exoniensis clapsis 43. annis sic pronuntiavit: „ Quia de rebus transitoriis nihil superest quod animarum saluti debeat anteponi: præcipimus quod cum Fratres Prædicatores, & Minores tam in Quadragesima, quam extra, cum tranlitum fecerint per Parochias, confessiones fidelium libere audiant. . . . Et si sedes Apostolica eis amplius indulserit, vel indixerit indulgendum, hoc ab omnibus observetur. „

Alexander IV. Diplomate dato Anagninæ 12. Kalendas Novembris an. 1256. damnavit propositionem Guillelmi de Sancto Amo-

Amore contententis Mendicantes non posse audire confessiones.

Joannes XXII. an. 1321. Constitutionem edidit contra errores Joannis de Poliaco doctoris Parisiensis, quæ incipit *Eas electionis*, & habetur Lib. 5. extravagantium de Hæreticis; qui erat unus eorum, qui confessiones Mendicantibus factas, nullas assererebant.

Anno 1357. eadem de causa ab Innocentio VI. Richardus Armachanus Archiepiscopus propulsus est.

Tum an. 1659. Kalendis Februarii Alexander VII. damnando quasdam propositiones ab Episcopo Andegavensi sedi Apostolicæ delatas, intactam reliquit eam, quæ dicebantur fideles non teneri deponere sua peccata in propria Parochia. Demum ante ipsum Alexandrum, Innocentius X. an. 1645. discepcionem exorant inter Henricum Burdigalensem Episcopum, & Regulares, quos tempore Paschatis audire confessiones volebat; discessit causa a Congregatione Cardinalium Interpretum Concilii Tridentini, declaravit licere Regularibus habentibus Privilegia Apostolica, Fidelium confessiones audire, a Dominica Palmarum, usque ad Dominicam in Albis inclusive, ut tert ejus Constitutio pro isto data momento, 7. Idus Februarii, quæ incipit, *Exponi nobis*; quam Ludovicus decimus quartus 11. Martii die fuisse executioni mandari.

Quinto, ex Theologis.

AGMEN ducet, omnium facile princeps sanctus Thomas, qui quidem non in uno loco dirimit controversiam, maxime in Supplemento quæstione 8. art. 5. ubi probat ex professo Religiosos approbatos posse audire confessiones, & respondet objectionibus: ad primum ait: "In nullo," sit præjudicium inferioribus Prælati, "nisi illis qui querunt quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi." Quando scilicet Regulares audiunt Fidelium confessiones, Tum in responsione ad tertiam objectionem, ait, eodem modo Episcopum posse sibi assumere pro adiutoribus in confessionibus audiendis Regulares, sicut sæpius assumit Pœnitentiarum. Idem propugnat in Opusculo contra impugnantes Religiosorum Ordines cap. 4.

Sanctus Bonaventura in tractatu qui inscribitur: *Quare Fratres Minores prædicent, & confessiones audiant*. Henricus Ganda-

vensis Quodlibet. 7. Durandus in quartum Sentent. distinet. 7. quæst. 12. Marfilii Abengen in quartum Sentent. quæst. 12. art. 1. Ægidius Carlierius Parisiensis Theologus, & Cameracensis Decanus, in quartum Sentent. dist. 17. Adrianus Cancellarius Lovaniensis, postea Summus Pontifex hujus nominis sextus, in quartum Sentent. quæst. 5. de Confessione. Joannes Major Parisiensis Theologus in quartum sententiarum distinet. 17. quæst. 13. septima. Cujus hic titulus est, *An Confessus Mendicantibus sine facultate Parochi teneatur peccata sua iterum proprio Sacerdoti confiteri?* Ad quæstionem factam idem respondent.

Nos omittendus Gersonius, qui eandem tenet doctrinam, Libro de Statibus Ecclesiasticis consideratione prima, maxime vero consideratione quinta, ubi dicit eandem Religiosis approbatis incise potestatem ad confessiones audiendas, qualis est vel in ipsis Curatis: "Status," inquit, "Privilegiatorum hoc habet, ut idonei prelati sufficenter per superiores suos ad Prælatum Diocesanum, valeant in locis suis confessiones audire Diocesanorum, & eos absolvere, cum tali potestate, & in casibus talibus, quem admodum Curati Parochiales ordinarie funguntur, & non aliorum: nisi de speciali gratia Prælati major eis fuerit elargita potestas." Consideratione sexta & septima, propugnat Parochos non posse a suis ovibus, quæ sua Regularibus deposuerunt peccata, iteratam eorumdem exigere confessionem; hoc enim, subdit Consideratione sexta, per Joannem XXII. fuit declaratum validum, & usus communis obtinuit.

Quid plura dicam pro eodem momento? Sacra Facultas Parisiensis an. 1484. Tercio Kalendas Augusti Congregata, duas propositiones a Joanne Lallero in Sorbonica disputatione positas damnavit; quarum prima hæc erat: *Confessi Religiosis mendicantibus, præsentatis, & acceptatis secundum formam Decretalis dudum, non sunt absolvi, & teneantur eadem peccata confiteri Curato*. Altera his verbis exprimitur: *Summus Pontifex Joannes XXII. non potuit condemnare de Poliaco, nec facere decretalem: VAS ELECTIONIS*.

Sexto, Ratione multiplici.

RATIONES ad probandum Regularium privilegium pro confessionibus audiendis multæ sunt in instrumentis laudatis, ut legere est Glossa in caput *si Episcopus* in sexto Decretalium. PP. Thomassinus, & Alexander, Prior Tom. 2. disc. Eccl. posterior vero Dissert. 3. sæculi 14. validissimis argumentis probant regulares absque restrictione tempore Paschatis posse audire sæcularium confessiones: hoc & probat disertissime auctor Anonymus Dissert. historica, & dogmatica de confessione Paschali Regularibus facta, quæ Parisiis ann. 1700. in lucem prodidit; ibi ex professo explicatur canon *utriusque sexus*. Aliquis hic texere juvat rationes.

Prima, hæc est: Nullus cordatus dixerit Episcopos, quibus ex jure competit delegare operarios, qui sua vice fungantur in administratione Sacramentorum, hanc in Concilio Lateranensi in gratiam Curatorum deposuisse potestatem; maxime cum ex ipso capitis 10. contextu possint sibi assumere coadjutores, quod & primitus fecere, nemine contradicente, instituendo Pœnitentarios, qui independentes a Parochis audirent omni tempore confessiones, immo & a casibus reservatis absolvent: Igitur & consimili ratione Regulares delegati, & approbati idem prorsus peragere possunt: sic omnes nationes intellexerunt canonem Lateranensem: Sic Hungari, sic Boemi, sic Poloni, sic Succi, sic Belgæ, Angli, Hyberni, Hispani, Lusitani, Itali, Siciliani, & alii Insularii, sicut & deputati quatuor Patriarcharum Orientis, qui omnes aderant Concilio, intellexere, Ergo &c.

Secunda: Quod potest inferior, potest & fortiori & superior, nam inferiora, teste Dionysio, adunata sunt in superioribus: Sed parochi ex Sacerdotibus approbatis possunt aliquos pro adjutoribus, ad confessiones audiendas tempore Paschatis sibi assumere: igitur jure potiori SS. Pontifex, vel Episcopus Regulares pro eodem fungendo munere designare possunt. Joannes Major citatus ita ratiocinatur. Et vero nullum inde sequitur detrimentum juribus Curati, cum ex jure proprio audiat fideles suæ Parochiæ, ceteri vero non nisi ex privilegio, & per delegationem: Istud ratiocinium est D. Thomæ supra laudati. Ergo &c.

Tertia, eaque efficacissima. Si verba canonis Lateranensis in sensu obvio intelligenda forent, duo inde maxima sequerentur abiurda: Primum quidem, Patriarchæ soli Papæ, Metropolitanæ soli Primati; Episcopi vicissim uni Metropolitanæ, tum Parochi soli Episcopo confiteri deberent, quod moraliter impossibile est. Alterum, solus Curatus teneretur intra quindecim Paschatis dies omnes sibi subditorum confessiones audire: Sed & hoc sæpius prius impossibile est: quomodo enim Parochus sancti Sulpicii v. g. urbis Parisiensis posset audire intra tantas temporis aneusilias 10000. & amplius fidelium suæ Parochiæ peccata. Ergo &c.

Quarta, demum evertendū fundamentum opinionis contrariæ, sic procedit. Ideo quidam Curati zelo, non secundum scientiam, & pietatem abrepti, volunt Regulares tempore Paschatis non posse suarum ovium audire confessiones, quia juxta istud juris adagium de Pastore proprio, *Agnosce vultum pecoris tui*: semel saltem in anno quilibet proprio Sacerdoti sua debet deponere peccata: Sed hæc ratio nulla est; & probatur. r. Quidem ex omnibus auctoritatibus laudatis, quibus, constat nomine proprii Sacerdotis intelligi non solum Curatum, sed & Papam, & Episcopum, & omnes ab eis approbatos, ut etiam statuit Innocentius II. Epist. 10. absque restrictione, & post Concilium Lateranense, sacra Facultas Theologiæ Parisiensis an. 1252. Concilium Bituricense an. 1286. c. 13. & alia, maxime Tridentinum, quod sessio 13. canone 9. renovat canonem *utriusque sexus* pro Communionē annua, sessione vero 14. c. 5. de reformatione etiam pro confessione annuatim quidem faciendā, sed altum ibi silentium de confessione proprio Curato peragenda. II. Ex eo quod Parochus non magis possit cognoscere vultum pecoris, seu fidelium, qui Sacerdotibus ab ipso deputatis confitentur, quam si sua regularibus deponerent peccata; nullus quippe Confessor, nec ipse Parochus potest revelare peccata audita, & uti Confessione ad perniciem subditi. Quid plura? Possunt agnoscere vultum pecoris exposculando a Parochianis suis, confessoris schedulas, quibus eis innotescat eos satisfecisse præcepto confessionis, ut sacram ab eis suscipiant Eucharistiam; præterea nec ipsi eam ipsam omnibus administrant, cum sinant illam suscipi ab aliis

aliis Sacerdotibus qui suæ famulantur Parochiæ; non tamen inde queruntur se tunc temporis non agnoscere vultum pecoris sui. Ergo &c.

Sanctus Thomas hic 3. p. Supp. q. 8. art. 5. ad 1. ait agnoscere vultum pecoris externum spectare forum externum, non internum, adeoque Privilegium nemini offensam dare: "Dicendum quod rector Ecclesiæ debet vultum pecoris sui agnoscere dupliciter. Uno modo, per sollicitam exterioris conversationis considerationem, qua invigilare debet super gregem sibi commissum: & in hac cognitione non oportet quod credat subdito, sed certitudinem facti, in quantum potest, inquit. Alio modo, per confessionis manifestationem: quantum ad hanc cognitionem, non potest maiorem certitudinem accipere, quam ut subdito credat; quia hoc est ad subveniendum conscientie ipsius. Unde in foro confessionis creditur homini & pro se, & contra se, non autem in foro exterioris iudicii, & ideo ad hanc cognitionem sufficit, quod credat subdito dicenti se alteri absolvere valenti fuisse confessum: & sic patet quod talis cognitio pecoris per privilegium alteri indultum de confessione audienda, non impeditur."

Diluantur Objecta.

OBJECIES: Quod alicui essentialiter convenit, alteri tribui non debet: Atqui iuxta canonem Lateranensem soli Parocho convenit ex iure audire confessiones, saltem semel in anno, tempore Paschatis. Ergo &c.

Confirmatur: In isto sensu explicat canonem Innocentius IV. in Constitutione edita undecimo Kalendas Decembris in an. 12. sui Pontificatus; sic Martinus IV. Constitutione, quæ incipit *ad uberes* an. 1281, ubi sic loquitur: "Suis Presbyteris Parochialibus confiteri saltem semel in anno pro ut Concilium generale statuit." Sic Concilium Biterrense anno 1246. & alia. Ergo &c.

Respondetur distinguendo: Quod convenit essentialiter physice, alteri communicari non potest, concedo; nam essentia Physica est individua, & absolutis conclusa terminis; essentialiter moraliter, nego. Er sic distincta minore, nego consequentiam: cum jus audiendi confessiones sit

quid morale, non est inconveniens per privilegium, & delegationem, alios præter Parochos audire confessiones. Sic respondet sanctus Thomas ad objectionem in Supplemento quæst. 8. art. 5. Et vero tanetsi ex iure, soli competat Episcopo confirmare, hoc tamen ex indulto potest & simplex Presbyter. Idem a simili dicendum de confessionibus audiendis &c. Ecce verba Doctoris Angelici: Ad primum sic loquitur: "Dicendum quod, præjudicium non fit alicui, nisi ei subtrahatur, quod est in favorem ejus indultum. Jurisdictionis autem potestas non est commissa alicui homini in favorem suum, sed in utilitatem plebis, & honorem Dei, & ideo si superioribus Prælati expedire videatur ad salutem plebis, & honorem Dei promovendum, quod aliis, quæ sunt jurisdictionis, committant: in nullo fit præjudicium inferioribus Prælati, nisi illis qui quærunt quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi, & qui gregi præstant, non ut eum pascant, sed ut ab eo pascantur."

Ad confirmationem distingo similiter. Summi Pontifices, & Concilia explicant canonem Lateranensem in gratiam Parochi, quando periculum est ne decimis frueretur, concedo: quando non est periculum, nego: Nomine quippe proprii Sacerdotis intelligitur etiam Sacerdos Regularis approbatus, ut non semel probatum est.

Inflabit: Concilium Arelatense an. 1260. can. 16. prohibet vel ipsis Pœnitentiariis in suis visitationibus audire confessiones vulgi, permittendo solum eis absolvere a casibus reservatis. II. Concilium Biturricense an. 1286. laudatum in gratiam Regularium, præcipit semel saltem in anno Curato confiteri. III. Rhemense an. 1583. a Gregorio XIII. confirmatum, & refertur capite de *Pœnitentia*, parag. 5. sic pronuntiat: "Nemo existimet sibi licere, cuicumque volet Sacerdoti confiteri, sed proprio tantum Parocho:." His accedit Basileense, quod teste Augustino Patrio, idem confirmat. Ergo &c.

Respondetur opponendo alia Concilia laudatis: Quidquid sit de priorum auctoritate, eorum disciplinæ canones, pro confessionibus soli Curato reservatis, evacuat Concilium Lateranense V. in quo approbata est Bulla Leonis X. qui permittit Regularibus præsentatis, & rite examinatis

minatis audire confessiones. Eisdem licentiam facit audiendi confessiones Tridentinum laudatum, & post ipsum Innocentius X. qui Decreto dato die 7. Februarii anni 1654. adversus Archiepiscopum Burdigalensem obstrepentem, declaravit Regulares posse audire confessiones tempore Paschali per quindecim dies: cui decreto accessere litteræ solemnnes Ludovici XIV. Jam ad singula respondendum est.

Ad primum, dico Concilium Arelatense loqui de fidelibus Pagorum qui se Pœnitentiariis confessos esse asserbant, cum tamen id non fecissent: "Ut magna pars Christianorum, *inquit*, occasione hujusmodi Pœnitentiariorum propriis Sacerdotibus super confessionibus alludant, asserentes se dictis Pœnitentiariis fuisse confessos, cum tamen per hujusmodi Confessores vix, aut numquam possit pars populi modica suorum peccatorum confessionibus generaliter expediri."

Ad secundum, dico Concilium Rhemensis permittit Laicis cum licentia proprii Sacerdotis, scilicet Episcopi, Regularibus se confiteri: "Licentiam, *ait*, postulet, & obtineat a proprio Sacerdote," &c. Porro eo ipso quo sunt ab Episcopo approbati, habeat potestatem a proprio Sacerdote. Ad summum ut diximus, possunt Laici testimonium de confessione facta accipere a Regularibus, ut statuit Concilium Colonienſe an. 1549. his verbis: "Si de eorum confessione probabilis est dubitatio, testimonium asserant, quod alibi sint confessi."

Ad tertium respondeo, Concilium Biturricense cap. 14. præcipere, ut quam primum Parochi linguam vulgari canonem Lateranensem legi curent, cum & Constitutiones Martini IV. & Clementis VIII. quibus licitum est Regularibus audire confessiones, etiam quindecim Paschatis diebus: "Ut Rectores Ecclesiarum, *ait*, legant Constitutiones Pontificum de proprio Sacerdote, & de privilegio Regularium." Quia quidem cautela volunt Patres Synodici Regulares approbati posse audire confessiones, vel ipso Paschatis tempore.

Insistes: Uti invaluit ut Regulares obediunt Episcopis; tamen eis pro confessionibus audiendis excipiant tempus Paschale. Ergo &c.

Respondeo: Regulares ea qua par est reverentia Theol. Tom. VII.

rentia in hoc Episcopis obedire satius esse, cum potestas Ecclesiæ sit in ædificationem: Sed quæstio mora procedit de validitate confessionum, quæ factæ sunt tali tempore Regularibus, quos si constet ab Ordinario esse probatos, citra dubium validas esse jura laudata volunt, & docent. Nec pio isto momento aliqua SS. Pontificum Decreta hic recensere pigebit. Clemens VIII. an. 1592. declaravit contra Parochos Duacenses non nihil obstrepentes, Mendicantes posse audire Fidelium confessiones vel ipso Paschatis tempore. Neminem etiam latet Episcopum Lingonensem ab Urbano VIII. propulsum fuisse, eo quod ann. 1624. die 22. Septembris contenderet Regulares, præter approbationem ab Ordinario jam obtentam, alteram a Parocho expostulandam esse.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Regulares ab Episcopo approbati possunt audire Confessiones, vel ipso Paschatis tempore.

PRIMO: Hoc ipsum colligitur ex Concilio IV. Lateranensi cap. 10.

Secundo: Ad hoc munus obendum Regulares habent indulta a summis Pontificibus, maxime a Bonifacio XI. Leone X. Clemente VIII. Urbano VIII. His accedunt varæ Synodi, ut Nemaufensis ann. 1284. Bituricensis 1286. Lingonensis 1522. quæ indulta Regularium confirmant.

Tertio: Theologi omni exceptione majores defendunt istud Regularium privilegium. Instat omnium sit S. Thomas hic, Suppl. q. 8. art. 5. ex professo. Sacra Parisiensis Facultas, quæ ann. 1484. Terrio Kalendas Augusti contrariam profligavit opinionem.

Quarto: Adversa sententia injuriola est & summo Pontifici, & Episcopis.

Quinto: Eadem opinio implicat contradictionem. Quis enim gentium dixerit Papam non esse in tota Ecclesia proprium Sacerdotem, Episcopum vero in propria Diocesi?

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Potestas audiendi confessiones est quid morale, quo circa Summi Sacerdotes possunt eam delegare Regularibus.

F. Secun-

Secundo: Agnoscere vultum pecoris sui spectat forum contentiosum; hinc isti Pa- rochorum juri, ne minimum quidem ad- versantur indulta Regularium pro confes- sionibus quovis tempore audiendis.

Tertio: Neque vero Synodi Provincia- les indulta laudata impugnant, sed po- tius confirmant; unde si quid durius pro isto momento scribant, non contra privi- legium, sed ad rescindendos abusus lo- quuntur.

SECTIO QUARTA.

Utrum Confessarius teneatur ad sigillum?

Status quaestio est, utrum Sacerdos au- diens confessiones teneatur servare sigil- lum, nedum circa peccata, sed & alia quae relationem habent ad confessionem?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Scriptura sacra.

Quod est de jure divino, illud neces- sario tenendum est: sed sigillum est de jure divino; & probatur. Matth. cap. 18. habetur: *Quaecumque solveritis super terram, erunt soluta & in caelis.* Joan. cap. 20. *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis.* Ex quibus sic argumentatur Estius in 4. Dist. 17. §. 14. "Inde enim per te con- sequens est Sacerdotem tamquam Chri- sti Vicarium debere per confessionem peccata cognoscere, & quia a confi- tentia detrahuntur in ordine ad absolu- tionem, ab eodem Sacerdote tamquam Vicario Christi percipiendam, eadem peccata debere celare." Et vero eo ipso quo Christus praecipit hominibus peccata omnia etiam occulta corameteri, eadem & sententia injuncta servari so- cretum, quod non levius subindigitat idem Dominus, Matth. 18. his verbis: *Si autem peccaveris in te Frater tuus, va- de, & corripe eum inter te & ipsum solu- lum.*

Secundo, ex Patribus.

ORIGENES Hom. 2. in Psal. 37. ex- presse dicit antiquitus in more fuisse po- situm peccata in occulto Sacerdoti aperi-

re; tum si aliquod interea poenitens in conventu Ecclesiae humilitatis causa vellet publicare, hoc non nisi ex consilio Con- fessarii faciebat: "Si, inquit, intellexerit & praeviderit, talem esse languorem tuum, qui in conventu Ecclesiae exponi de- beat & curari, ex quo fortassis & ceteri edificare poterunt, & tu ipse sanari, multa hoc deliberatione & satis periti medici illius consilio procurandum est." S. Basilii expressius loquitur c. 14. his verbis: "Adulterio pollutas mulieres, & confidentes ob pietatem, vel quomodo- cumque convictas, publicare quidem Patres nostri prohibuerunt." Eo loci prohibet ne Sacerdos, qui mulieris adul- terae confessionem audierat, idem adul- terium, vel ad ipsam satisfactionem, pu- blicandi licentiam daret.

Subscribit Leo Magnus Epist. 80. ad E- piscopos Campaniae dicens: "Cum rea- tus conscientiarum sufficiat solis Sacer- dotibus indicari confessione secreta." Si secreta exigitur, consequenter & sigil- lo confessionis munita.

Sozomenus Lib. 7. hist. cap. 16. scribit Patres priorum saeculorum invigilasse, ut Sacerdotes depositum conscientiae poeni- tentis obsignatum sigillo tenerent. Sic enim ibi loquitur: "Itaque aliquem vitae inte- gritate quam maxime spectabilem, se- cretorum etiam maxime tenacem, ac sapientem huic officio praefecerunt: ad eum accedentes, qui peccarant, & acta vitae suae confitebantur."

Paulinus in vita sancti Ambrosii, laudat in eo secreti conservationem respectu pec- catorum quae a fidelibus excipiebat, his verbis: "Causas autem criminum, quas illi confitebantur, nulli nisi Domino soli, apud quem intercedebat, loque- batur." Idem autem debitum omni- bus incumbere, his verbis declarat Piu- linus: "Bonum relinquens exemplum po- steris Sacerdotibus, ut intercessores a- pud Deum magis sint, quam accusa- tores apud homines."

Tertio: ex jure Canonico sententia Con- sistorum suffulta.

GRATIANUS de Poenit. dist. 6. c. Sa- cerdos, laudat hunc canonem, sub Gre- gorii VII. nomine, ut quibusdam videtur, ubi habetur: "Sacerdos ante omnia ca- veat, ne de his quae ei continentur pec- cata, alicui recitet, non propinquis, non

„ non extraneis , neque , quod absit ,
 „ pro aliquo scandalo : Nam si hoc fe-
 „ cerit , deponatur , & omnibus diebus
 „ vitæ suæ ignominiose peregrinando per-
 „ gat. „)

Nunc ad Concilia properamus : Lateranen-
 „ senſe 4. sub Innocentio III. idem hinc
 „ verbis definit. can. 21. „ Caveat autem
 „ omnino Sacerdos , qui Pœnitentis confes-
 „ sionem excepit ; ne verbo , vel signo ,
 „ vel alio quovis modo prodât aliquate-
 „ nus peccatorem , sed si prudentiori con-
 „ silio indigerit , illud absque ulla ex-
 „ pressionē personæ caute requirat ; quo-
 „ nam qui peccatum in penitentiali ju-
 „ dicio sibi detectum præsumpserit reve-
 „ lare , non solum a Sacerdotali officio
 „ deponendum decernimus , verum etiam
 „ ad agendam perpetuam pœnitentiam in-
 „ arctum Monasterium detrudendum . „

His accedit auctoritas multorum Galliarum
 „ Conciliorum , quæ referuntur L. 2. De-
 „ cert. Eccl. Gallic. c. 171. apud Bochel.
 „ p. 24. Primum , est Senonenſe an. 1524.
 „ quod sic habet : „ Obligantur Sacerdo-
 „ tes omnes , & singuli triplici jure
 „ videlicet naturali , divino , & humano
 „ celare peccata quæcumque revelata ,
 „ & dicta in confessione Sacramentali ,
 „ quæ tanto , vel tali debet claudi sigil-
 „ lo secreti , ut nullo casu , nec verbo
 „ nec signo aqualiter reveletur ; aut re-
 „ velari existimetur ; peccat enim gravi-
 „ ter : Primo , contra jus naturale Sacer-
 „ dos qui revelat peccatum , sibi in se-
 „ creto confessionis dictum , quia revelan-
 „ do tale peccatum diffamat proximum ,
 „ & facit proximo quod sibi non veler fieri .
 „ Secundo , peccat Sacerdos contra jus
 „ divinum , quia eodem jure prohibetur
 „ revelatio confessionis , quod jure præcipi-
 „ tur ipsa confessio , quæ est de jure divi-
 „ no a Christo instituta . Et si licitum ef-
 „ set in aliquo casu Sacerdoti , revelare
 „ peccatum sibi dictum in confessione ,
 „ enervaretur præceptum divinum de con-
 „ fessione faciendâ , quia nemo esset qui
 „ vellet suum peccatum occultum pro-
 „ priæ famæ denigrativum Sacerdoti de-
 „ tegere , & revelare , & sic talis re-
 „ velatio peccati esset a præcepto de fa-
 „ ciendâ confessione retractivum . „

Synodus Parisiensis an. 1557. habita , i-
 „ dem tradit : „ Caveat , inquit , Sacerdos ,
 „ ne quavis occasione peccatum divul-
 „ get , quod si fecerit præter dejectionem
 „ a suo munere , perpetuo carcere

„ mancipabitur , nullus ita , vel odio vel
 „ etiam metu mortis in aliquo audeat
 „ revelare confessionem signo , vel verbo
 „ ullis , generaliter , vel specialiter , ut
 „ dicendo , ego scio quales estis , & re-
 „ velaverit , absque misericordia debet
 „ degradari . „

Item Concilium Rhemenſe relatum cap.
 „ 158. similiter Lingonenſe , sicut & sta-
 „ tuta Synodalia Ecclesiæ Trecentis , quæ
 „ de verbo ad verbum referunt , quæ re-
 „ gulimus ex Parisiensis . Pro coronide ad-
 „ dimus Concilium Tridentinum , quod
 „ quidem Sess. 14. cap. 5. sigilo ita consu-
 „ lere fatagit , ut necdum confessionem se-
 „ cretam præcipiat , sed & publicam vel
 „ humilitatis & satisfactionis ferventiori
 „ motivo , non posse cadere sub præceptum
 „ aliorum non debitet : „ Ceterum , ait ,
 „ quoad modum confitendi secreto , apud
 „ solum Sacerdotem ; Etsi Christus non
 „ vetuerit , quin aliquis in vindictam
 „ suorum scelorum , & sui humiliacio-
 „ nem , cum ob aliorum exemplum , tum
 „ ob Ecclesiæ offensæ ædificationem de-
 „ licta sua publice confiteri possit : non
 „ est tamen hoc divino præcepto manda-
 „ tum , nec satis consule humana ali-
 „ qua lege præciperetur , ut delicta , præ-
 „ sertim secreta , publica essent confes-
 „ sione aperienda . „

S. Thomas isti adhæret doctrinæ 3i p.
 „ Supp. q. 11. art. 3. in corp. „ Dicendum ,
 „ quod sigillum confessionis competit Sa-
 „ cerdoti in quantum est Minister hujus
 „ Sacramenti , quod nihil est aliud , quam
 „ debitum confessionem celandi , sicut
 „ clavis est potestas absolvendi . „ Rur-
 „ sus art. 1. „ Dicendum , quod in Sacra-
 „ menti ea quæ exterius geruntur , sunt
 „ signa rerum quæ interior contingunt ,
 „ & ideo confessio , qua quis Sacerdoti
 „ se subijcit , signum est interioris sub-
 „ jectionis , qua quis Deo subijcitur ;
 „ Deus autem peccatum illius qui se
 „ sibi subijcit per pœnitentiam , tegit .
 „ Unde & hoc oportet in sacramento
 „ Pœnitentiæ significari , & ideo de ne-
 „ cessitate Sacramenti est , quod quis con-
 „ fessionem eilet : & tamquam violator
 „ Sacramenti peccat , qui confessionem
 „ revelat ; & præter hoc sunt aliæ uti-
 „ litates hujus relationis , quia per hoc
 „ homines magis ad confessionem attra-
 „ huntur & simplicius etiam peccata con-
 „ fitentur . „

Quarto, Rationibus Theologicis.

PRIMA; Quod jus naturale & divinum præcipit, temerari non debet: Sed jus naturale simul & divinum injungit sigillum confessionis. Et probatur: Pudor omnibus infitus non sinit turpia commissa prodere; hinc ut primum peccato inobedientiae protoparentes scædati sunt, *Conversum folia ficus, & fecerunt sibi perizoniam*, ait Scriptura Gen. 3 Divinum vero, juxta illud Eccli. 41. *Curam hab de bono nomine*, quod quidem bonum nomen vacuum evaderet, si Confessarius revelaret confessionem. Ergo &c.

ALTERA: Illud sigillo abscondere necesse est, quo omisso potestas Ecclesiæ jam non in medicationem, sed, quod absit dicere, foret in destructionem: Atqui sine sigillo res sic contingeret: Et probatur ex malis inde subsequenibus. I. Non parceretur virginis desloratæ, & mulierum uxoratarum pudori. II. Inde lites orirentur inter fratres, inter quos quidam illegitimi dignoscerentur. III. Rei criminis a Judice Laico graviter & sub periculo vitæ impeterentur. IV. Homines a confessionibus faciendis deterrentur; has & similes propter rationes Patres & Concilia injungunt Confessario secretum; in primis S. Leo Magnus Egist. 80. "Re-moveatur, inquit, tam improbabilis consuetudo, scilicet se publice & in theatro confiteri, ne multi a penitentibus remedio arceantur, dum aut erubescunt; aut metuunt inimicis suis sua facta referre, quibus possunt legum constitutione percelli."

TERTIA: Quod Minister non scit ut homo, sed solum ut vices Christi tenens, illud non debet revelare, sed perpetuo tenere sub sigillo. Atqui Confessarius non aliter scit peccata: Ergo &c. Ista ratio est D. Thomæ hic 3. p. Supp. q. 11. art. 1. ubi ad 2. sic loquitur de Sacerdote: "Et si etiam exprimeret de confessione interrogatus, non deberet dicere: nec excommunicationem incurreret, quia non est subiectus Superiori suo, nisi ut homo; hoc autem non scit ut homo, sed ut Deus."

QUARTA: Quod defenditur sub gravissimis penis, heri non potest: Sed sub gravissimarum poenarum interminatione, Ecclesiæ præcipit servari confessionis sigillum. Et probatur, 1. ex S. Leone Epist.

80. 2. Ex Catechismo Romano hic n. 74. his verbis: "Sacrae sanctiones gravissime, in eos Sacerdotes ammadverti voluerunt, qui peccata omnia, quæ aliis quis ei confessus fuerit, perpetuo & religioso silentio compressa non tenuerint." Ergo &c.

Solvuntur Objectiones.

OBJECIONES: Antiqui Patres videntur sæpius religiose non servasse sigillum confessionis: Ergo &c. Probatur Antecedens. Multorum sæculorum spatium, publicæ penitentiae addixerunt eos, qui occultissime peccata eis tuerant confessi; masculis, qui aut mœchiæ, vel adulterii, ut idolatriæ rei erant, absolutionem non largiebantur, quin prius quatuor penitentiarum publicæ classes lustrassent. Adulterio scædatas mulieres ad consistentiam dimittebant, fideles peccati mortalis reos arcebant a mensa Domini; hinc qui intuebantur hujusmodi poenas lucentes, suspicari facile poterant, eos esse illorum criminum reos. Ergo &c.

RESPONDEO I. dissing. anteced. Ex his satisfactionibus absolutionem sacramentalem præludentibus, penitentes veniebant in suspicionem se aliquod peccatum grande in genere commississe, transeat; non enim defunt Concilia, ut Illiberitanum, quæ laboriosas pro peccato mortali ordinario penitencias imponebant: Tale peccatum in particulari commississe, nego: Namque peccatis levioribus inquinati, sicut pietatis sic & humilitatis motivo quidam sepe penitentiarum publicæ subijciebant; siquæ crimen in specie perpetratum detegi non poterat; omnes quippe diversorum criminum rei jacebant prostrati, sordida induebantur veste, genua flectebant, eis imponebantur manus, & ante Missam Fidelium ab Ecclesia ejiciebantur.

RESPONDEO II. Et Patres loquuntur de peccatis scandalum annexum habentibus, & consequenter publice expiandis, concedo: de secretis, publicè distinguo; ex libera Fidelium voluntate penitentiarum publicæ laboribus subijciendis, concedo: contra voluntatem, nego. Porro ut fert adagium, *volenti non fit injuria*, nec consequenter illi qui non servat secretum, si velit majoris penitentiarum intuitu, peccata sua ipse revelare, debetur secretum.

Instabis: Hoc ipso quo vivimus sæculo,

lo, multi graves Auctores propugnant licitum esse Ministris, ad externam aut Ecclesiæ, aut Congregationis gubernationem uti cognitione, quam per confessionem alleruti fuerant: Sed eo usu sigillum confessionis solvitur: Ergo &c.

Respondeo, Et illos graviter errare in hoc puncto; banc enim præxim proscriptit Clemens VIII. summus Pontifex an. 1594. 16. Maji his verbis: "Tum Superiores pro tempore existentes, quam Confessarii, qui postea ad Superioritatis gradum fuerint promoti, caveant diligentissime, ne ex noticia quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur."

Utebis, Tenetur peccator, sicut dictum est supra, aperire, nedum circumstantias quæ speciem mutant, sed quæ multum aggravant in eadem specie: Atqui quandoque illud fieri non potest absque sigilli fractione; talis est v. g. casus in quo tres essent tantum Sacerdotes, quorum unus absolveret alterum ab irregularitate, a qua tamen facultatem absolvendi non accepisset; ille autem, tertio Sacerdoti integre confiteri non valeret, nisi fateretur se absolvisse Sacerdotem ab irregularitate sine potestate, & sic fe causam fuisse, cur ille cum irregularitate sacra peregrisset. Ergo &c.

Respondeo in hoc casu eum teneri prætermittere circumstantiam; perinde enim est ac si deesset copia Confessoris, majus quippe est vinculum quod profluit a sigillo, quam sit illud quod dimanat ab obligatione integre confitendi; in duobus enim præceptis, in quibus unum est de jure divino, simul & naturali, illud alteri præponderare debet. Præceptum autem de sigillo servando est hujusmodi. Ceterum pœnitens habet votum de circumstantia omissa aperiendi, ut primum opportunitas alterum adeundi Confessarium eluxerit.

Insistes, Sicut secretum confessionis est de jure divino, ita & ejus integritas: Atqui licitum est aliquando integram confessionem non facere: Igitur & a pari sigillum aliquando temerare.

Respondeo negando consequentiam & paritatem. Ratio discriminis est, quod præceptum de sigillo non referando negativum sit, adeoque ubique & semper obligans; alterum vero de confessionis integritate solummodo est affirmativum;

Boucat Theol. Tom. VII.

hinc non ligat in omni temporis circumstantia, maxime in casu quo præceptum naturale simul & divinum, quale est de servando sigillo, in periculum veniret.

Persistes, Interdum revelatio confessionis necessaria est ad avertendum aliquod grave malum imminens vel Ecclesiæ, vel rebus publicis, aut etiam vitis in summa dignitate constitutis: Igitur in eo saltem casu, licitum erit confessionem revelare; bonum quippe privatum, publico debet cedere. Et vero si quis in confessione deprehenderet Hæresiarcham, qui in perniciem animarum suos indiscriminatim errores disseminaret, videretur quod necessitas compelleret eum revelare.

Respondeo distinguendo antecedens: Et revelatio confessionis non est medium a Deo præfixum ad removenda mala in objectione recentia, sed potius prohibitum concedo: secus, nego. Sed in hoc nihil timendum, cum Deus sciat & possit bonum ex malo inferre, quippe qui a fine ad finem fortiter simul & suaviter omnia disponat, & ipso ordinante, vel ipsum malum occasionaliter cedat in bonum, dicente Apostolo Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*. Solutio est D. Thomæ hic q. 11. art. 1. ad 1. his verbis: "Confessio non definit esse sacramentalis, quamvis ille qui confitetur, emendationem non proponat, & ideo nihilominus sub occulto tenenda est. Nec tamen sigillum confessionis contra charitatem militat. Quia charitas non requirit, quod apponatur remedium peccato, quod homo nescit: illud autem quod sub confessione scitur, est quasi nescitum: cum illud non sciat aliquis ut homo, sed ut Deus. Tamen aliquod remedium adhibere debet in prædictis casibus quantum potest, sine revelatione confessionis, sicut monendo eos qui confitentur, & aliis diligentiam apponendo ne corrumpantur per hæresim. Potest etiam dicere Prælati, quod diligentius vigilet super gregem suum, ita tamen ut non dicat aliquid per quod verbo, vel nutu contentem prodatur."

Insistas, Quandoque sigilli fides, & conservatio nocet proprio Confessario: Primo quidem si sub interminatione excommunicationis ipso facto incurreretur revelatio delicti exigatur. II. Cum prælati ex confessione ediscit aliquem e suis subditis, ab ipso alienum Communis Unitatis con-

F f 3

litu-

stitutum superiorem, dilapidasse, & in futurum funditus dilapidaturum bona Monasterii, nisi eum suo spoliaret officio: Sed nemo tenetur contra proprium bonum servare secretum. Ergo &c.

Respondeo non licetum esse ut confessione in ruinam poenitentis, cum Confessor non sciat ut homo, sed ut Deus, qui teste Apostolo, dissimulat peccata hominum ut deus locus poenitentiae, quae dubio-procul, violatione sigilli odiosa evaderet. Unde ad primum dico, Confessarium teneri quidem ad revelationem delicti quod extra confessionem novit, lecus e contra. Ad secundum, Praelatus potest alia a confessione via impedire privati praepositi malum. Sic respondet ibidem S. Thomas ad 3. "Dicendum, quod homo non adducitur in testimonium, nisi ut homo: & ideo sine laesione conscientiae potest jurare se nescire, quod scit tantum ut Deus. Similiter etiam potest Praelatus sine laesione conscientiae dimittere peccatum impunitum, quod scit tantum ut Deus, vel sine aliquo remedio: quia non tenetur adhibere remedium, nisi eo modo, quo ad ipsum deferuntur. Unde in his quae ad ipsum deferuntur in foro poenitentiae, debet in eodem foro, quantum potest adhibere remedium, ut Abbas in casu praedicto * debet eum admonere ut Prioratum resignet: vel si noluerit, potest ex aliqua occasione absolvere eum a cura Prioratus, ita tamen quod omnis suspicio vitetur de confessionis revelatione."

Replicabis: Saltem aliquis potest impedire ne Ioannes eligatur Congregationis Praepositus, quem ex eius confessione cognoscit esse officio illo indignum. Igitur sigillum confessionis ad omnia non se extendit.

Respondeo negando antecedens: Sigillum quippe ex omnia quae relationem habent ad confessionem, respicit. Sic propugnat Angelicus Doctor ibidem ad 4. his verbis: "Dicendum, quod ex multis aliis casibus redditur quis indignus ad Praelationis officium, quam ex peccato: sicut ex defectu scientiae, vel aetatis, vel aliquis huiusmodi: Et ideo qui contradicit, nec suspensionem de crimine inducit, nec confessionem revelat."

Confessor ad secretum tenetur.

PRIMO: Ius naturale simul & divinum hoc injungit: naturale quidem, iuxta illud celebre adagium, *Alteri ne feceris, quod tibi fieri non vis*. Quis autem vellet, ut amicus, cui sua pandit crimina, sua postea non parceret famae, divinum vero, cum Christus praecipiat nobis Matth. 18. in secreto corripere fratrem.

Secundo: Patres praedicant, & volunt confessionem sacramentalem inviolabili sigillo muniri. Sic propugnant Origenes Homil. 2. in Psal. 37. Basilii can. 14. Sic Concilia definiunt; in primis Parisiensis ann. 1557. Rhemensis cap. 158. Tridentinum Sess. 14. cap. 5.

Tertio, ratione: Secreto confessionis praetermissio, potestas Ecclesiae foret in destructionem, cum ex revelatis peccatis inde lequerentur inter offensos odia, bonorum subversio, homicidia; tum enim fures occultis dignoscerentur.

SYNOPSIS OBJECTIONUM. ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Si quando Patres injunxerint poenas pro expiandis peccatis publicas, hoc citra dubium non nisi pro peccatis aut publicis & omnibus notis, ut pro secretis quae Fideles ex devotione sicut manifestare, sic & publice castigare volebant; porro violenti non sit injuria, cum ipse sic satisfaciendo iustitiae divinae solvat sigillum.

Secundo: Tametsi Ecclesia quandoque injungat sub pena excommunicationis criminum revelationem in Monitoriis, peccata tamen soli Confessario cognita non comprehendit, quia inquit divus Thomas hic quaest. 11. art. 1. loquitur solum ad homines, quid humano modo aliquid noverunt; Confessarius vero non ut homo, sed ut Deus, cujus vices gerit, peccata scit; hinc non incurrit excommunicationem silendo: immo interrogatus debet asserere se omnia ignorare.

Tertio: Neque vero Abbas Monasterii posset Superiorem localem, quem confessione novit bona Monasterii dilapidare, ab officio deponere, nisi alia via ipsi constaret de delicto; non enim facienda sunt mala, ut eveniant bona. Quis autem gentium ignoret secretum confessionis,

cete-

ceteris aliis bonis præponderare, nec citra grande crimen igne castigandum, posse a Confessario violari.

ARTICULUS SEPTIMUS.

De Absolutione.

AD dicendum de absolutione intelligentiam, prænotandum est Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus a Christo datam fuisse potestatem ligandi & solvendi, solvunt autem cum peccata dimittunt; ligant vero cum retinent; id est a Deo judicant retineri, vel pœnas imponendo pœnitentibus, vel etiam contumaces per excommunicationem ab Ecclesia ejiciendo. Nec mirum, peccatum eatenus hominem coram Deo ligat, quatenus reatum & culpæ, quæ inimicum Dei facit, & pœnæ tum temporalis, tum etiam æternæ inducit. Ex quo manifeste sequitur pœnitentem a Sacerdote solvi, quippe qui per sacramentum Pœnitentiæ eum ita reconciliat, ut pœna æterna, & temporalis sive ex parte, sive ex toto, & hoc juxta contritionis mensuram, illi remittatur.

Hinc nomine clavium Ecclesiæ intelligitur potestas ligandi, vel solvendi a Christo Ecclesiæ tradita, quæ quidem clavis vocatur. Duæ a Theologis distinguuntur, videlicet una scientiæ, & altera jurisdictionis: Rursus una ordinaria, altera vero delegata. Illa competit Ecclesiæ Prælati, illa iis omnibus, quibus eam committunt. Si quæras quid sit clavis scientiæ, quid & jurisdictionis? Respondet D. Thomas hic q. 17. art. 3. priorem esse jus ejus interrogandi pœnitentes ut Sacerdos judicet de eorum dispositionibus ad absolutionem prærequisitis, posteriorem jus ipsius & absolvendi potestatem.

Hæc positis circa absolutionem hæc veniunt examinanda. Primum, quænam sit forma absolutionis? Secundum, an forma deprecatoria sit valida? Tertium, utrum absolutio restituat peccatorem in bonis spiritualibus per peccatum deperditis?

SECTIO PRIMA.

Quænam sit forma absolutionis?

CONCLUSIO.

Forma conveniens Sacramenti Pœnitentiæ sunt hæc verba, vel alia eis æquivalentia, *EGO TE ABSOLVO A PECCATIS TUIS*, ore Sacerdotis juridice pronuntiata.

Probatur auctoritate & ratione.

PRIMO: Illa forma est conveniens, quæ exprimit facultatem datam a Christo Ecclesiæ ad remittenda peccata: Atqui verba laudata exprimunt illam potestatem datam a Christo: his quippe verbis utitur Christus in institutione sacramenti Pœnitentiæ Joann. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*: Sed illa verba, *Ego te absolvo a peccatis tuis*, illud apprimè denotant. Ergo &c.

Secundo: Hanc formam tradunt Concilia Oecumenica, videlicet Florentinum in decreto pro instructione Armenorum. Tum Tridentinum Sess. 14. cap. 3. his verbis: "Docet sancta Synodus sacra-
"menti Pœnitentiæ formam, in qua pre-
"cipue vis ipsius sita est, in illis Mini-
"stri verbis positam esse, *Ego te absolvo* &c. Quibus quidem de Ecclesiæ san-
"ctæ more preces quædam laudabiliter
"adjunguntur; ad ipsius tamen formæ
"essentiam nequaquam spectant, neque
"ad ipsius Sacramenti administrationem
"sunt necessariae."

Tertio, ratione: Forma illa quæ significat expresse id quod fit per Sacramentum, censetur ei esse valde conveniens: Atqui hæc verba: *Ego te absolvo a peccatis*, significant id quod fit per sacramentum Pœnitentiæ. Et probatur: Effectus sacramenti Pœnitentiæ est remissio peccatorum a Sacerdote facta, prout habet potestatem jurisdictionis: Atqui illa verba totum id significant; hæc enim particula (*Ego te absolvo*) denotat actum judicalem, quo Sacerdos pronuntians sententiam, remittit peccata; deinde particula, *te*, denotat determinate subiectum, & personam, cui talis remissio fit, scilicet a peccatis, non vero a censuris: Ergo &c.

Jam vero quod voce, talis forma debeat

beat proferri, seu esse verbalis, subindigant hæc verba Eugenii in decreto institutionis pro Armenis: "Hujus Sacramenti forma sunt verba absolutionis, quæ Sacerdos proferat cum dicit: *Ego te absolvo*." Similiter Patres Tridentini Sess. 14. c. 3. ajunt, formam hujus Sacramenti in illis Ministri verbis positam esse (*Ego te absolvo*,) & cum agunt c. 6. de absolutione sacramentali ita dicunt, *velut a Judge sententia pronuntiatur*.

Neque vero desunt rationes cur forma Sacramenti Pœnitentiæ debeat significare non tantum remissionem peccatorum quam facit in pœnitente, sed etiam explicare quomodo Minister hic & nunc efficiat illam remissionem. Prima est, quia hoc perfici non potest sine verbis, quippe quæ obtinuerint significandi principatum. Secunda, formæ Sacramentorum novæ legis debent significare expressius & distinctius suum effectum proprium, quam eorum materiæ: Atqui forma pœnitentiæ quæ fieret sine verbis humano more prolatis a Sacerdote juridice absolvente, non significaret expressius, & distinctius remissionem peccatorum, quæ tunc fit ex opere operato, quam actus pœnitentis, scilicet contritio & confessio; hæc enim elicitur cum dolore talem effectum magis expriment quam nuntus Sacerdotis, vel ejus scriptura. Ergo &c.

Solvuntur Objectiones.

OBJECTIONES: Christus instituit sacramentum Pœnitentiæ per analogiam ad iudicium civile: Sed in Tribunali externo, necesse non est ut iudex vocaliter proferat sententiam, in multis quippe rebus publicis sententiæ non proferuntur ore. Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Instituit quoad ea quæ sunt communia cuilibet iudicio, concedo: quoad omnia, nego majorem? & concessa minore, nego consequentiam. In hoc Christus comparavit pœnitentiam iudicio civili, ut foret reus, testis, accusator, & convictio criminum apud iudicem, qui illis cognitio juridice ferret sententiam; sed non quoad omnia. Voluit enim ut major ad esset solemnitas Tribunali Pœnitentiæ quam ceteris, & in hoc eam reposuit, ut sententia ore semper proferretur, quo certe iudiciaria potestas Sacerdotis magis affulget,

Inflabis: Sententia absolutionis ab excommunicatione, vel alia censura Ecclesiastica potest in foro exteriori Ecclesiæ dari valide solo scripto, vel aliquo nutu, aut signo exteriori illius qui habet potestatem jurisdictionis ad absolvendum, ab illa: v. g. declarando tali signo, seu scripto, vel facto se intendere absolvere talem excommunicatum: Igitur a pari absolutio Sacramentalis potest, ommissis verbis, conferri. Probatur absque negotio paritas. Absolutio a censuris est potestatis spiritualis iudiciarie effectus, & tamen absque verbis formalibus fieri potest. Igitur & absolutio sacramentalis.

Respondeo negando paritatem. Ratio discriminis non una est: Primo absolutio a censuris forum Ecclesiæ duntaxat eternum spectat; hinc juxta hominum Ecclesiasticorum iudicium conferri potest; at vero sacramentalis ad tribunal Christi, qui renes & cor magis quam res externas quarit & respicit, pertinet; hinc verbis clavis iudicium exprimentum est. Secundo, in foro externo testes sunt contra reum hominem, unde cognita causa, signo quo voluerit Iudex, ligatum solvit; sed in foro iudiciali interno non homo, sed Christus, per Sacerdotem solvit. *Hic est qui baptizat*, ait Joannes c. 3. hinc Minister verba, quibus testatur se Christo absolventi conformari, velle, enuntiare debet. Tertio, pœnitens verbis expressis se accusat: Igitur verbis ore prolatis absolvens est, cum inter accusationem & absolutionem sit mutua relatio. Demum censuræ sunt solum temporales pœnæ ab Ecclesiâ inflictæ impiis, ut ab enormibus peccatis committendis deterreantur quia vero ad eundem spectat Superiorem sicut legem condere, sic & prævaricatores absolvere, utique & absolvendi modus est in ejus arbitrio, cum totum sit pœnes humanam potestatem. Sed sane res non sic se habet in foro interno, quia peccatum annexum habet reatum culpæ & pœnæ æternæ, quorum remissio a solo dependet Christo, qui voluit, ut ex traditione constaret, peccatorem ab utroque vinculo verbis ore enuntiatis absolvi.

Ad confirmationem distinguo: Absolutio est effectus clavium secundarius & incompletus, concedo: principalis, nego. Unde non requiritur ut per omnia assimiletur absolutioni sacramentali, quæ est palmaris pœnitentiæ effectus, sed sufficit, si ei

si ei in aliquo assimilatur, quatenus vel verbis, si velit Superior, vel saltem signis manifestetur.

Urgetis : Sacramentalis accusatio potest fieri Sacerdoti nutibus, aut alio signo exteriori, per quod Sacerdos valeat devenire ad notitiam peccatorum : Igitur a pari sufficit ut Sacerdos aliquo signo suam de absolvendo manifestet intentionem.

Respondet negando consequentiam : Disparitas est, quod Christus respectu accusationis non præscripserit hanc solemnitatem, ut patet ex praxi Ecclesiæ; præsertim quando sese explicare non valet pœnitens; sed forma debet explicare effectum Sacramenti, & sic verbis eam concipere necesse est.

Inpisset : Matrimonium valide contrahitur inter baptizatos per signa tantum, vel per nutus, aut per Scripturam, quia est contractus; qui consequenter his modis fieri potest : Quidni & hoc modo celebraretur Pœnitentiæ Sacramentum ? Confirmatur : Illud Sacramentum est in genere iudicii : Sed sententia iudicis non possulat ut fiat voce; tum quia absolutio data scripto, tam expresse significat remissionem peccatorum, quam ea quæ sit ore Sacerdotis absolventis. Ergo &c.

Respondet negando utramque paritatem : Eam primo, quæ de Matrimonio procedit, quod, quia contractus rationem subit, consensu, nutu aut scripto expresse valet : sed non sic absolutio sacramentalis quæ est quid absolutum, & forum mere internum spectans. Tum & aliam, quæ est de sententia iudicis ad quam factum est scitis. Ceterum nego quod remissio peccatorum nutu vel signo alio valeat, cum tunc deficeret Minister cum Christo conformitas sufficienter expressa : per verbum illud regulariter ostenditur quidem ordinarie contrahi per verba; sed extraordinarie per nutus; & contra vero promissio formæ est de sacramento Pœnitentiæ essentia propter rationes supra allatas.

Perpisset : Sequeretur inde Christum, quod absit dicere, non satis providisse salutem hominum; potest quippe contingere ut fidei moribundus nullus Sacerdos adsit nisi mutus, vel elinguis; sed tunc temporis sua absque culpa absolutionis remedio defraudaretur. Ergo &c.

Respondet nego sequelam : sat enim providit Christus Dominus hominum salutem,

eo quod instituerit remedium quod debite usurpatum, sit unicuique adipiscendæ salutis æternæ medium efficacius quantum est ex se; hinc sufficit quod defectus applicationis illius ad producendum effectum non se teneat ex parte Dei, sed ex parte hominis; esse quod per concursum aliorum agentium naturalium illud remedium, hic & nunc applicari non possit, hoc certe per accidens contingeret; nec enim Deus tenetur impedire hunc effectum, quandoquidem de ratione providentiæ divinæ est, sinere causas naturales & liberas agere modo sibi connaturali, & proprio. Quid plura adiciam? Homo ille moribundus potest in hoc casu conteri de peccatis cum voto consentienti sacramentaliter, si detur in futurum occasio. Speret igitur in Domino, & erit ei propitius, juxta illud Pl. 54. *Justa super Dominum curam tuam, & ipse te eruet; non dabit in æternum fluctuationem iusto.*

SYNOPSIS PROBATIONUM

*Forma absolutionis hæc est, Ego Te
ABSOLVO A PECCATIS TUIS
ore prolata.*

PRIMO : Usus & praxis Ecclesiæ obtinuit ut illis verbis ore prolatis absolutionis beneficium conferretur, ut docet Synodus Tridentina Sess. 14. cap. 3.

Secundo : Illa forma clare exprimit & Sacramentum quod peragitur, & ejusdem Sacramenti effectum, scilicet peccatorum remissionem.

Tertio : Voce enuntianda est illa forma, sin minus non satis consuleretur Pœnitentiæ sacramentalis validitati, quandoquidem teste D. Thoma 3. p. q. 60. art. 7. verba obtinuerunt significandi principatum.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

PRIMO : Tametsi in foro contentioso reus nutu aut signo iudicis a pœna solvatur, non tamen in confessionis tribunali, eo quod Christus est qui solvit peccatorem per Sacerdotis ministerium; hinc ipsi debet conformari Confessarius, quod non nisi verbis expressis, sicut oportet, fieri potest.

Secundo : Ultero fitemur accusationem fieri posse, cum loquela deficit, nutibus; sed non sic de absolutione, cum ex traditione

tione consistat Christum ordinasse ut voce & ore proferretur.

Tertio : Neque ex Matrimonio nutibus celebrato, potest a simili concludi absolutionem nutibus datam valere, quia Matrimonium est contractus solum exigens utriusque partis consensum, quod ubique gentium nutibus & signis optine exprimitur : Sed Pœnitentia forum internum spectat, in quo reatus culpæ & pœnæ æternæ reinititur, quod certe non fit sine sententia clare verbis expressa.

SECTIO SECUNDA.

Utrum Forma absoluta sit ita de essentia absolutionis, ut deprecatoria non sufficiat?

ABSOLUTIONEM deprecatorie prolatam validam esse asseruerunt olim Alensis, Mayronis, & alius auctor quem refert, & impugnât D. Thomas Opusc. 22. cuius opinionem vocat temerariam & præsumptuosam, ne dicam, inquit, erroneam.

Hanc sententiam fere extinctam suscitaverunt Joannes Morinus, tum & Joannes Launojus quos refellit R. P. Baronius ex Ordine S. Dominici p. 2. Theol. Moral. disp. 2. sect. 3. art. 5. & P. Nicolai 3. parte q. 84. art. 3. cum quibus fit

CONCLUSIO.

Absolutio ad modum precationis expressa, non est valida.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA sic procedit : quæ sacra determinavit Scriptura, immutare non licet : Sed Scriptura sancta loquens de potestate collata Ecclesiæ a Christo ad remittenda peccata, formam absolutam spirat ; non enim ait, Quæcumque erunt alligata, rogate ut solvantur ; sed potius absolute ait, Matt. 18. *Quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo.* Et Joan. 20. *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis.* Ista ratio est D. Th. citato Opusc. 22. cap. 1. ubi ait " In sacramento autem Pœnitentiæ verba Scripturæ non faciunt mentionem de aliqua deprecatione ; sed magis verbo indicativo utitur : non enim dicit,

" Quæcumque petieris esse solvenda, erunt soluta, sed Quæcumque solveris erunt soluta. Si ergo illa tantum dicuntur esse soluta, quæ habens claves solverit, qui autem petiit aliquid esse solvendum, non solvit : miror qua temeritate aliquis aliter esse solum, quem habens claves non significat se solvere, sed solum rogat esse solvendum. "

Secunda est ex Concilio Tridentino : Si forma absolutionis esset deprecativa, hæc verba, *Ego te absolvo*, nihil efficient ; cum prius orationem fundat Sacerdos dicendo, *Dominus noster Jesus Christus per suam piissimam misericordiam te absolvat*, Sed illud falsum est, hæc quippe de forma Pœnitentiæ leguntur Sess. 14. c. 3. " Docet præterea sancta Synodus sacramenti Pœnitentiæ formam in qua præcipue ipse vis sita est, in illis Ministerii verbis positam esse : *Ego te absolvo* &c. Quibus quidem de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur : Ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant. " Tum cap. 6. ait quod forma, velut a Iudice sententia, pronuntiatur. Atqui sententia Iudicis non deprecatorio, sed indicativo & imperativo modo proferitur. Igitur forma ex Concilio Tridentino est mere absoluta ; maxime cum ab essentia Sacramenti preces excludat. Hinc can. 9. anathemate percellit negantes absolutionem sacramentalem non esse actum judicalem his verbis : *Si quis dixerit, absolutionem sacramentalem Sacerdotis non esse actum judicalem, sed nudum ministerium anathema sit.*

Tertia : Sancti Patres passim docent Sacerdotem prius pœnitentes absolvere in terris, quam absolventes in cælis, & Dominum sequi servorum sententiam, eamque confirmare. Præcedit, inquit D. Bernardus, sententia Petri, sententiam cæli ; Sed si absolutio esset tantum deprecatoria, Deus absolveret prius quam Sacerdos hoc faceret : Igitur forma debet esse indicativa, & absoluta.

Quarta : Absolutio est actus hominis auctoritatem exercentis : Sed deprecatio est actus supplicantis, ostendens Sacerdotem potestatem absolvendi non accepisse ; quam tamen Christus dedit Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus : Igitur, ut manifestetur auctoritas, debet absoluto modo Confessarius verba proferre.

Sol-

Solvuntur objectiones Morini.

OBJICIT I. Morinus: In antiquis Eucharologiis Græcorum hæc verba leguntur (*Dimitte ei, condona ei, habito sermonem cum Deo, & similia verba*: Sed ista denotant formam deprecatoriam: Ergo &c. Confirmatur: Tam illæ formulæ sunt deprecatoriæ, quam forma Confirmationis: Sed ista ex Ordine antiquo Rom. est deprecatoria; describens quippe ritum Confirmationis dicit, Episcopum per modum orantis hæc verba proferre: *Signa eos, Domine, signo crucis*: ac deinde cum tangit pollice frontem, subiungit: *Ego te confirmo*. Similiter, & in veteri Ordine Romano, cum accederet Diaconus ordinandus ad Episcopum, ille manus imponebat & orabat, intendebatque illum ordinare. Concinit D. Dionysius loquens de ordinatione Episcopi L. de Eccl. Hierar. c. 9. ubi explicans ritum consecrationis, hæc ait: *Sanctissimis invocationibus, seu precationibus, perficitur, hoc est, consecratur*. Rursus de Sacerdote dicit: *Sacrum facientibus, precationibus sanctificatur*. Ergo par utrobique ratio.

Respondeo distinguendo: Et illæ orationes, vel antecedunt, vel subsequuntur formam absolutam, concedo: & meram adhibuerunt Græci orationem pro forma Pœnitentiæ, nego. Græcorum Eucharologium R. P. Goart Ordinis S. Dominici, qui inter Orientales fidei propagandæ causa diu commoratus est, nobis suppeditavit; in quo quidem hæc verba precatória præmittuntur: *Dominus noster Jesus Christus, & Deus, qui mandatum ligandi & solvendi peccata Discipulis tradidit prætereat omnia peccata tua*: sed orationem, hæc consequuntur verba: *Ego vero indignus ejus servo absolvo te a peccatis tuis* *ἀπολύω σε ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν σου*: Rursus: *Dominus iustus qui propter nos carnem assumpsit, & universi orbis peccatum tollit, deleat*: *Ego vero condono tibi omnia peccata tua*.

Ad D. Dionysium eadem est solutio; ideo enim ordinis formam alioquin enuntiativam *ἐκδοχάριον* appellavit, quia vel ante, vel post, preces funduntur, & celsè nomen invocatur; quia vero forma enuntiativa in se deprecationem completur, optat Minister exaudiri a Deo dum formam pronuntiat.

Jam ad Ordinem Romanum venimus, & dicimus eum velle orationem præpa-

rare; sed postea formam pronuntiare: hæc enim verba postea subiungit: *Ego te confirmo*, quæ totam formam perficiunt. Idem dicendum de difficultate petita ex Diaconatu; Episcopus enim oratione præmissa, postea formam absolutam pronuntiat.

Insunt: Potestas remittendi peccata soli Deo competit, juxta illud Ezech. 18. *Cum averteris se impius ab impietate sua, quam operatus est.... vita vivet, & non morietur*. Igitur Minister tantum ostendit hominem absolutum; hinc Christus Dominus qui sanitatem solus leprosis contulit, ad Sacerdotes ejus misit, non ut sanitas virtute illorum perficeretur, sed ut tantummodo testimonio illorum comprobaretur. Ergo &c.

Respondeo I. Christum non dixisse Apostolis, quodcumque solum ostenderitis, sed, quodcumque solveritis: Ex quibus verbis sequitur Christum magnam potestatem eis dedisse; qualis porro? Nisi sic facultas tanquam ejus instrumenta viva remittendi peccata, juxta illud: "Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis."

Respondeo II. distinguendo: Solius Dei est, ut causa principalis, remittere peccata, concedo: excludens Sacerdotem ut causam ministerialem, nego. D. Thomas Opusc. 22. cap. 2. pag. 194. his verbis: *Peccata dimittere, solius est Dei, non ergo Sacerdotis*, præoccupat objectionem: tum sic respondet: "Hoc etiam per verba," Dionysii supra solum est, quia Dei," est auctoritate peccata dimittere, hominibus autem est, ministerium ad remissionem exhibere."

Urgebis: Ex verbis Christi, *Quodcumque solveritis &c.* colligimus etiam absolutiorem ab excommunicatione, & tamen illa dubio-procul juxta omnes, non solum fit his verbis: "Ego te absolvo ab excommunicatione, sed etiam potest fieri his aliis, Absolvat te Deus; quidni idem dicatur in Sacramento Pœnitentiæ?"

Respondet D. Thomas Opusculo jam citato c. 2. p. 194. his verbis: "Alia ratio est de absolutione ab excommunicatione, quæ non est sacramentalis, sed magis judiciaria, jurisdictionem consequens, & alia de absolutione peccatis in Sacramento Pœnitentiæ, quæ consequitur potestatem clavium, & est sacramentalis; in illa enim, verba

ba habent efficaciam ab intentione dicentis, unde non refert quibuscumque verbis utatur ad exprimendam suam intentionem: in Sacramento autem verba habent efficaciam ex institutione divina: unde tenenda sunt verba determinata consonantia divinæ institutioni: institutioni autem dicentis: *Quodcumque solveris, &c.* hæc verba conveniunt, Ego absolvo te, sicut institutioni dicentis, *Euntes docete omnes gentes, baptizantes, &c.*

Perfistes: In Extrema-Unctione Sacerdos utitur forma deprecatoria: igitur & poterit in administratione Sacramenti Pœnitentiæ.

Respondeo negando paritatem. Ratio discriminis est, quod in Extrema-Unctione petitur sanitas corporis cito-citius concedenda, & hoc pertinet ad gratiam gratis datam, quæ ab Apostolo gratia sanitatum vocatur; item & perseverantia finalis, quæ certe non erit sub meritum; hinc Ecclesia æquum duxit preces in forma Extremæ-Unctionis adhibere, ut nedom vi Sacramenti remissio peccatorum concederetur, sed & aliæ gratiæ misericorditer ad susceptionem Sacramenti consequerentur. D. Thomas istam sibi proponit objectionem opusculo mox laudato cap. r. pag. 194. col. r. & eam sic solvit. Primo quidem probat cetera Sacramenta formam absolutam habere, ea duræ ratione, quod ex opere operato, & ex se producant gratiam, quod non contingerent si formam deprecatoriam induerent; tunc enim non ex opere operato, sed potius ex opere operantis eam causarent: "Nam ablutio, inquit, quæ fit per aquam significat interiorem abluitionem, & sacramentaliter efficit eam.... Idem apparet in sacramento Confirmationis, in quo forma est, Consigno te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis &c. Quibus verbis manifeste effectus Sacramenti figuratur. In sacramento etiam Eucharistiæ Sacerdos ex persona Christi loquens dicit: Hoc est corpus meum: Hic est calix sanguinis mei; hoc significans quod in sacramento efficitur. Similiter etiam in sacramento Matrimonii requiruntur verba exprimentia consensum de præsentibus.... In sacramento vero Ordinis, quia fit traditio potestatis, est forma imperativi modi, cum Pontifex dicit: Accipe potestatem faciendi hoc vel illud. In solo

autem sacramento Extremæ-Unctionis forma verborum est deprecativæ orationis, sicut cum dicitur, Per istam unctionem; servatur autem hoc in hoc sacramento propter auctoritatem sacræ Scripturæ. Dicitur enim Jacob. 5. Oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis sit remittentur ei; ubi etiam ratio huius singularis observantiæ assignari videtur. In aliis enim sacramentis nihil corporaliter agitur, quod non statim ex operatione Ministri lequatur. Sicut statim in Baptismo fit ablutio corporalis quæ spirituale designat, & sacramentaliter causat; sanatio autem corporalis non statim sequitur ex unctione, sed petitur præstanda a Deo; unde & interior sanatio quæ per eam signatur sub deprecatione a Deo poscitur. In sacramento autem Pœnitentiæ, verba Scripturæ quæ maxime sunt tenenda, non faciunt mentionem de aliqua deprecatione.

Opponit II. Divus Dionysius de Ecclesiastica Hierarch. cap. 7. recensitis istis Christi verbis Matth. cap. 18. *Quaecumque solveritis super terram, erunt soluta & in celo* &c. ait, Sacerdotem esse solum Christi interpretem: Igitur solus Christus absolvit: Ecce Dionysii verba p. 358. ff. 7. "Eodem modo Antistites habent potestatem segregandi, tamquam interpretes divinarum justificationum; non quod irrationabilibus motibus sapientissima Divinitus serviliter ut honeste dixerint, obsequatur, sed quod ipsimet spiritu mysteriorum principali, a quo ad interpretandum moventur a Deo, pro merito iudicatos secernant. Accipite enim, inquit, Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittentur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt. Quin & ei, qui divinas revelationes a summo Patre dicerat, dicitur: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in calis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in calis*; ita ut ille, omnique Pontifex illi similis, iuxta revelationes paternarum justificationum sibi indultas, quasi interpres ac portitor Deo charos admittat, & impios excludat.

Respondeo distinguendo: Et eo loci Dionysius propugnat Sacerdotes peccata remittere sicut Magnus Pontifex Christus, a quo prius ut a causa principali, cui subordinatur

in-

instrumentalis, movetur, concedo : propugnat Sacerdotes ut Christi Ministros, non remittere peccata, nego. Dionysius est ille ipsius interpres; allata enim promissio facta Petro Matt. 16. de ligandis & solvendis peccatoribus, subdit ibidem §. 7. "Ita ut ille, *Petrus*, omnisque Pontifex illi similis, juxta revelationes paternarum justificationum si-
bi indultas, quasi interpres, & portitor Deo charos admittat, & impios excludat... Pontifices autem ita a cæteris sunt observandi in iis quæ ut Pontifices gerunt, tamquam ipsi a Deo moveantur."

Instabis : Dionysius ante verba laudata ait, cuncta deprecatione compleri : Igitur censet formam Pœnitentiæ esse deprecatoriam : "Postulat, inquit, itaque sanctus Antistes, quæ sunt divinitus promissa, & accepta sunt Deo, omninoque largienda." Tum recenset verba Christi de remittendis peccatis Matth. 16.

Respondeo distinguendo antecedens ; Dionysius ait Pontificem preces fundere, ut cuncta adimpleantur, & vere remittantur peccata, concedo. Sicut ante consecrationem rogat Sacerdos ut corpus & sanguis Christi fiat, & postea absolute consecrat, sic Sacerdos præmissa oratione ad absolutionem, tum vere & physice absolvit : Et Dionysius excludit formam absolutam, nego. Ceterum eo loci loquitur de precibus factis a Pontifice pro defunctis, ut a peccatorum pœnis solvantur, quod pertinet etiam ad potestatem clavium, unde non mirum si Dionysius ad hoc laudet hæc verba Matth. 16. *Quodcumque solveris &c.* Quod autem loquatur de oratione pro refrigerio defunctorum ; ibidem pag. 157. ait : "Antistes... peccata illa compleri, indulgentiæque iis qui pie vixerunt." Et §. 8. pag. 359. "Sed jam ad ea, quæ dictam precationem subsequuntur veniamus ubi Pontifex eam finivit, implemet defunctum salutem, &c."

Instas : Si Pontifex deprecetur pro pœnitentibus, & dicat Deo, Dimitte ei, condona ei, & similia : vel exauditur, vel non : Sed dicendum non est eum non exaudiri, quum rite postulat : Igitur forma absolutionis est deprecatoria.

Respondeo distinguendo : Petit Pontifex, & exauditur in quantum Deus vult validam habere absolutionem quam debet

necessario adhibere juxta Christi præscriptum, concedo : ita exauditur, id est illa oratione obtinet remissionem peccatorum pro aliis, nego. Nec enim Deus vult aliter condonare peccata, quam intuitu meritorum Filii sui, ad quod necesse est ut verbis quibus Redemptor tribuit hanc virtutem, ipse Minister utatur.

Urget : D. Ambrosius L. 3. de Spiritu sancto cap. 19. sic loquitur : Ecce quia per Spiritum sanctum peccata donantur, homines autem in remissionem peccatorum ministerium suum exhibent, non jus alicujus potestatis exercent ; neque enim in suo, sed in Patris, Filii, & Spiritus sancti nomine peccata dimittuntur ; illi rogant, divinitus donat, hominum enim obsequium, sed munificentia supernæ est potestas. Igitur Sacerdos orat ut Deus peccata dimittat, non ipse dimittit, absolvit.

Respondeo distinguendo : Et hæc verba comprobant Deum esse primariam causam, & Auctorem totius gratiæ, concedo : Sacerdotem auctoritate sibi data a Christo peccata non dimittere, nego : cum autem dixit, illi rogant, divinitus donat ; hoc est Sacerdotes de suo nihil aliud interponere possunt, quam preces ; reliqua enim sunt Christi institutoris, & formæ verba ipsius sunt. Et vero nisi dixisset, *Quorum remisistis &c.* Quis auderet enuntiare, *Ego te absolvo* ? Ceterum Patres per preces Sacerdotum absolvi pœnitentem eatenus quandoque dicunt, quatenus initium absolutionis ducitur ab oratione ; sed a forma absoluta nusquam recedunt. Suam mentem prodit vel ipse Ambrosius Lib. 2. de Abel & Cain cap. 4. his verbis : "Remittuntur peccata per Dei verbum, cujus Levites interpres & executor est. Remittuntur etiam per officium Sacerdotis, sacrumque ministerium."

Instas D. Augustinus L. 3. de Baptismo contra Donatistas cap. 16. de impositione manuum quæ fit in Pœnitentia ait : "Quid est aliud manus impositio, nisi oratio super hominem ? Ergo &c. Rursus Homil. in sanctam Magdalenam reprehendit eum qui dicebat, Remitto tibi peccata tua."

Respondeo distinguendo : Et ibi D. Augustinus modum perversum loquendi, & interpretandi Scripturas, in quibus facultas

tas remittendi peccata continetur, arguit, concedo: & ibi vult sacerdotes non remittere peccata, nego: Eo loci insurgit contra eos qui propriis meritis se remittere peccata iactabant: Sanctus Doctor est sui ipsius interpres: "Respondent, ait, & dicunt, si non dimittunt homines peccata, falsum est quod ait Christus, Quæ solveritis in terra, soluta erunt & in cælo. Nescis quare hoc dictum sit, quomodo dictum sit? Daturus erat hominibus Spiritum sanctum, & ab ipso Spiritu sancto Fidelibus sua peccata dimitti, non meritis hominum volebat intelligi dimitti peccata." *Perfissit*: Canon multiplex de Pœnitentia dist. 1. & desumitur ex Epist. 99. S. Leonis, qui quidem tradit: "Quod indulgentia Dei, nisi supplicationibus Sacerdotum nequit obtineri." Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Et hæc verba intelliguntur de oratione prævia absolutioni, concedo: de ipsa absolutione, nego. Ita S. Thomas 3. p. q. 84. art. 3. ad 2. ait "Dicendum quod verbum Leonis est, intelligendum quantum ad precationem, quæ præmittitur absolutioni: non autem tem. remouet quin Sacerdotes absoluant." Quid plura adiciam? Non semel usus obtinuit Sacramenta a ritibus accidentalibus nomina habere: Sic Pœnitentia manus impositio quandoque dicitur, tamen hæc non sit Pœnitentia essentialis.

Replicat: Apostoli dum sanabant infirmos non utebantur forma indicativa & absoluta; nec enim dicebant, Ego te sano, sed, Sanet te Christus: Igitur & in oratione vulnerum animæ, forma solum deprecativa adhibenda est.

Respondet D. Thomas art. mox citato in responsione ad 4. his verbis: "Apostolis non est data potestas ut ipsi sanarent infirmos; sed ut ad eorum orationem infirmi sanarentur." Est autem eis collata potestas operandi instrumentaliter, sive ministerialiter in Sacramentis, & ideo magis possunt in formis sacramentalibus exprimere actum suum, quam in sanationibus infirmitatum, in quibus tamen non semper modo deprecativo utebantur, sed quandoque modo indicativo, & imperativo, sicut A. 3. legitur, quod Petrus dixit Claudio. "Quod habeo hoc tibi do: in nomine Jesu Christi Nazareni Surge, & ambula."

Reponit: Et si Apostolis data fuerit potestas absolvendi a peccatis, illa tamen non erat principalis, & auctoritativa, sed ministerialis tantum, & instrumentaria: Sed modus indicativus vel etiam imperativus significat facultatem operandi principalem, & auctoritativam, ut patet in Regibus, qui absolute, & imperiative loquuntur. Igitur conveniens est ad distinctionem Sacerdotum a Christo, ut deprecative loquantur Ministri.

Respondeo distinguendo minorem; Modus imperativus spirat auctoritatem principalem ubi non est subordinatio, concedo: si sit subordinatio, nego. Eo autem ipso quo Sacerdotes dicuntur Christi Ministri, jam ipsi subordinantur ut causæ principali sacramentorum, nec quidquam nisi in ejus nomine & virtute operantur. Sic Prorex alicujus Provinciæ, auctoritative imperat, quia in nomine Regis cuius vice gerit, loquitur: Quidni & Sacerdos tamquam auctoritatem habens a Christo imperative seu absolute peccata dimitteret?

Replicat: Quod est de essentia Sacramentorum, commune est omnibus Ecclesiis: Sed forma pœnitentiæ apud Ecclesiam Orientalem est deprecatoria: Et probatur. Hæc sunt formæ Græcorum: *Rogamus pro tali indulge, condona*. Tum potestas commemoratur his verbis: *Tu Domine per sanctos Apostolos tuos donasti eis qui in sancta tua Ecclesia successive pro temporis sacerdotali junguntur officio, facultatem in terris dimittendi peccata*. Deinde sic prosequuntur: *Obsecramus itaque pro fratre nostro N. qui coram te adstas, tribue ei tuam misericordiam, dirumpens vinculum peccatorum*. Sunt & aliæ ejusmodi quæ in idem coincidunt. Ex his sic arguitur: Non apparet Ecclesiam Græcam vera caruisse forma Pœnitentiæ: Sed ille formulæ sunt deprecatoriæ. Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad probationem distinguo: Et forma Græcorum est enuntiativa auctoritative & judicialis, concedo: immo non nihil imperium spirat, cum dicant, *habeo te venia donatum*, quod idem est ac si dicerent *veniam do, ignosco, condono, indulgeo, si remitto tibi peccata*: Et est mere deprecativa, nego. Solutio est Arcand. Lib. 4. de Pœnit. cap. 3. Quod confirmat multis exemplis, ostendens simili phrasi, uti Græcos in ipsis contra Hereticos prolati sententiis. Joannes Antiochenus in suis

fuis ad Xistum Romanum Pontificem, Cyrillum Alexandrinum, & Maximianum CP. Epistolis, quæ habentur 3. p. Concilii Ephesini cap. 27. sic loquitur, Inquit Arcudius hic pag. 369. "Placuit as-
"sentiri nos ipsos huic sententiæ sacræ
"Synodi contra Nestorium editæ, eum-
"que habere ut depositum, & anathema-
"tizare." Pergit idem Theologus, & ait: "Neque enim Græci hoc modo lo-
"quendi, sive de rigore sermonis, sive
"potius usu dixeris, illud intelligere vo-
"lunt, ut nimirum habeo te absolutum,
"pro eo quod est, ostendo te absolutum,
"accipi debeat. Confirmatur hoc totum
"a simili, quippe a contrario quando li-
"gant, & excommunicant, simila-
"phasi utuntur ὡς ἂν ἡ ἀποκρίσις, pro
"ὡς ἂν ἡ ἡμεῖς habeo te segregatum, hoc est,
"segrego te, secerno, & excommunico, ut
"exempla quoque paulo ante commemo-
"rata luculentur testantur.
"Subdit: "At non esset ejusmodi forma
"in Euchologio. Equidem fateor. Neque enim si extaret, in recensendis
"aliorum opinionibus tantopere laboras-
"sem. Est tamen frequens, & in ore
"multorum Confessariorum quotidie ver-
"satur, licet major pars Græcorum ex
"ignorantia quod nesciant totam vim
"latere in his paucis verbis, ea non u-
"tantur. Qui autem utuntur, ex usu
"quodam quotidiano vocem quodammodo
"corruperunt, loquuntur συζητοῦμεν, sive
"vulgari & corrupto vocabulo dicunt
"συζητοῦμεν. Antistes vero & Epi-
"scopi honoris causa, & dignitatis, sive
"etiam humilitatis solent istius modi
"formam pronuntiare in tertia persona
"præsentis temporis hoc modo; *Mea me-
"diocritas sive umilitas habet te veniam
"donatum*, hoc est *dat tibi veniam*.
"Ad præcedentium confirmationem, re-
"fert idem Arcudius duo diplomata quæ
"absolutam continent formam, quæque ex-
"tant in libro qui inscribitur Turco-Græ-
"cia. Primum est Pachonii Patriarchæ
"CP. adversus quemdam Arsenium Ca-
"tholicum virum, cum Ecclesia Romana
"conjunctum, Metropolitam Monembazæ
"quem depositione & excommunicatione
"ferit: Alterum Michaelis Patriarchæ An-
"tiocheni, qui Theodosium Rigomalam a
"ligamine peccatorum absolvit.

Verba primi diplomatis hæc sunt: *Me-
"diocritas nostra . . . habet excommunicatum in
"hoc & in futuro sæculo . . . Rursus eum-*

*dem . . . habet depositum, omnique pror-
"sus Sacerdotio, & Pontificia dignitate exu-
"tum, hæc est sententia nostra, quam sancto
"Spirito auctore approbatoque in ipsum pro-
"nuntiamus.*

Alterius diplomatis ibidem inscriptio est
"hæc, *Absolutoria deprecatio Patriarchæ An-
"tiocheni Michaelis, quam recitat super caput
"ejus qui ipsi confitetur. Primum recenset
"verba Christi Joan. 2. Quæcumque solveritis
" &c. Tum absolvit pœnitentem his verbis:
"Mediocritas nostra habet veniam donatum
"spiritualem filium suum Theodosium in quibus-
"cumque etiam ipse ut homo deliquit, atque
"in Deum verbo, opere, cogitatione, omni-
"busque suis sensibus peccavit. Hanc eandem
"orationem absolutorium se vidisse testa-
"tur Arcudius, concessam Leopoli, quæ
"est Metropolis Russiæ, cuidam Petro Dia-
"cono Rutheno a Patriarcha Joachimo An-
"tiocheno. Eandem tradit Gabriel Phila-
"delphiæ Antistes in libello de Sacramen-
"tis, ubi hæc Pœnitentiæ forma legitur:
"Gratia sanctissimi Spiritus, per meam humi-
"litem habet te veniam donatum, & abso-
"lutum.*

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Forma Sacramenti Pœnitentiæ est absoluta:
"deprecatoria non sufficeret.*

PRIMO: Scriptura nullam facit de pre-
"cibus mentionem, sed simpliciter dicit
"Matr. 18. *Quæcumque solveritis super ter-
"ram, erunt soluta & in celo.*

Secundo: Omnes formæ, si excipias
"eam, quæ Extremæ-Unionis est, sunt
"absolutæ, ut refert sanctus Thomas Opusc.
"22. cap. 1. Ratio ejus est, quod qui ro-
"gat ut ligatus solvatur, non ipse eum sol-
"vit: Hinc ibi opinionem contrariam vocat
"temerariam, quippe quæ Sacramentum
"incertum reddat; unde sic concludit:
"Non ergo sub incerto modo deprecati-
"væ orationis significanda est in hoc Sa-
"cramento remissio peccatorum, sed sub
"certitudine per indicativam orationem.
"Non ergo est forma in sacramento Pœ-
"nitentiæ, Absolutionem, & remissionem
"tribuat tibi omnipotens Deus, sed, Ego
"te absolvo."

Tertio: Concilium Tridentinum Sess.
"14. cap. 3. ait preces tum antecedentes
"istam formam, Ego te absolvo, tum ad
"eam consequentes, non esse de essentia

Sacra-

Sacramenti; capite vero sexto asserit sacerdotem per modum iudicis absolvere: quis autem cordatus usquam dixerit iudicem exposulare ut solvatur reus, cum potius ipse eum solvat, & dimittat?

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Non negamus Græcos miscere preces quum a peccatis absolvent, sed inter absolvendum formam absolutam pronuntiant, ut non unum refert Euchologium.

Secundo: Neque vero diffitemur formam Extremæ-Unionis esse deprecatoriam; sed hoc contingit ex eo quod sanctus Iacobus cap. 5. expressam faciat de oratione mentionem: Nec mirum, quia petitur sanitas corporis, & hoc non nihil gratiam gratis datam spectat, immo & perseverantia finalis pro ægroto in extremis posito: has propter rationes forma huius Sacramenti, sed non aliorum, est deprecatoria.

Tertio: Citra fundamentum obicitur formam absolutionis a censura, quandoque fieri nutu, & Matrimonii consensum signis nonnumquam exprimi; namque primum caput forum externum spectat, alterum vero rationem contractus subit: Utrumque exigit consensum, iudicis quidem ad pœnam relaxandam, contraentium vero ut in Christo & Ecclesia jungantur; ubique autem gentium consensus nutibus & signis bene manifestatur; minime vero sententia iudicis reum absolventis, nisi verbis claris pronuntietur.

Quarto: Esto quod Minister non sit causa principalis, agit tamen ut verus iudex, habens ab eo ligandi atque solvendi potestatem.

SECTIO TERTIA.

Utrum Sacerdos per hæc verba, **Ego te absolvo**, peccata vere remittat?

Opiniones Theologorum.

PALUDANUS & **Capreolus** docent hunc esse formæ sacramenti Pœnitentiæ sensum: *Exibeo tibi Sacramentum remissionis peccatorum dando tibi ius ad gratiam remissionis, id est ad immunitatem peccati:* Sed hæc opinio stare non potest, quandoqui-

dem Sacramenta, quæ consistunt in usu, debent significare immediate gratiam qua Deo formaliter coniungimur, & Christo incorporamur, ita ut efficiant quod significant. Porro ius laudatum est quid a gratia prorsus distinctum; illa quippe verba, *Ego te absolvo a peccatis tuis*, subnotant aliquid de iusto dari. Igitur non admittenda est Paludani & Capreoli sententia.

Quidam alii, hunc illis verbis, *Ego te absolvo a peccatis tuis*, determinant sensum: *Ego te absolvo ab obligatione in posterum subiiciendi peccata tua clavibus Ecclesiæ.* Verum & hoc falsum, immo & absurdum est, cum verba formæ ad remittenda peccata per se primo terminentur. Quis autem cordatus dixerit eo pronuntiarum scopo, ut pœnitens sit immunis ab obligatione se in posterum subiiciendi clavibus Ecclesiæ, cum hoc sit quid ad remissionem peccatorum per absolutionem factam dimittaxat consequens.

Hugo a S. Viatore asserere non dubitat, verba laudata nihil aliud significare nisi hoc, *Absolve te ab æterna pœna damni*, sed & hæc opinio claudicat propter duo. Primo quidem, quia remissio pœnæ æternæ est solum secundarius sacramenti Pœnitentiæ effectus. Secundo; Sæpius contingit nullam pœnam æternam remittendam esse, ut in viris timoratis, & devotis mulieribus, qui omnes, ordinarie loquendo, non nisi peccata venialia habent confessario deponenda. Quibus certe non responderet pœna æterna, cum non impediant hominem visione beatifica donari.

Petrus Lombardus propugnat formæ verba, solum declarare peccata esse remissa, quod sane adversatur Concilio Tridentino. Ab hæreses tamen nævo iste & alii vindicantur, eo quod, non adhuc absolute Concilio, scripserint. Contra omnes sit

CONCLUSIO.

Sensus verborum formæ Pœnitentiæ, non est iste, Declaro te esse absolutum a peccatis tuis, sed potius iste, Ego vice Christi tamquam ejus Minister, & Iudex ab eo constitutus, de facto, Absolvo te a culpis peccatorum, seu remitto tibi culpas, & consequenter pœnas æternas illis debitas:

Probatur multis momentis.

Primo, ex Sacris Scripturis.

Joannis 20. Hæc leguntur: *Sicut misit me Pater & ego mitto vos; deinde infusato*

flato in eo Spiritu sancto, subiungit : *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Ex quibus sic licet arguere : Testatur Dominus se eam discipulis potestatem dare quam ipse a Patre acceperat : Igitur sicut Christus, non tantum annuntiabat remissionem peccatorum, sed vere, ac proprie eam conferebat; ita & Apostoli, dabant, salvo eo discrimine, quod Christus auctoritate propria remiserit peccata, illi vero ut Ministri, auctoritate ab ipso emendicata & accepta.

Rursus Matth. c. 16. & 18. universaliter dicitur, *Quaecumque solveritis &c.* Ea autem solutio, quæ sit a reatu damnationis æternæ, sub illa generalitate comprehenditur; unde D. Ambrosius Lib. 3. de Spiritu sancto c. 18. ait, quod Petrus acceptis a Christo clavibus Regni cœlorum, sui securus, peccata donavit, quasi diceret, non magis dubitabat Petrus de effectu verborum, quæ pœnitenti dicebat, Remitto tibi peccata, quam cum dixit Act. 3. Claudio, *Surge & ambula.*

Quid plura? In verbis Domini Matth. 16. ligare non idem est ac annuntiare, vel offendere ligatum, sed aliquid ultra significat: Igitur & a simili idem dicendum est de solutione a peccato; cum eadem sit lex oppositorum. Ibidem cap. 18. habetur: *Si autem peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solum.* Eo loci declarat quidem Christus quod frater vinculo peccati obstrictus, sic eum tamen tunc non ligat ad pœnam, sed solummodo quum pronuntiat: *Si autem Ecclesiam non audieris, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus.* Tum mox subiungit: *Quaecumque alligaveritis &c.* Ligare igitur differt, a To ligatum ostendere. His adde quod Christus dicat prius remitti peccatum in terris quam in cœlo, juxta illud ibidem, *Quaecumque solveritis super terram, erunt soluta & in cœlo,* Et Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Igitur Sacerdos non declarat tantum peccata esse remissa, sed de facto ipse ut Christi Minister vi absolutoris remittit.

Secundo, ex Patribus.

Prius qui hanc veritatem docet occurrit sanctus Cyprianus Epist. 2. lib. 1. his verbis: "Nec enim fas erat Ecclesiam, hanc pulantibus claudi, quando per-

"miserit ipse qui legem dedit, ut ligata in terra, & in cœlis ligata essent, solvi autem possent illæ, quæ hic prius in Ecclesia solverentur."

Secundum qui venit in veritatis testimonium est.

S. Hilarius in Matth. c. 16. ubi sic habet: "O! beatus cœli janitor, cuius arbitrio claves æterni aditus traduntur, cuius terrestris iudicium præiudicium, cata auctoritas sit in cœlo, ut quæ in terris, aut ligata sunt, aut soluta, statuti ejusdem conditionem obtineant & in cœlo."

Tertius, est sanctus Chrysostomus Hom. 5. de verbis Ihuæ, *vidi Dominum*, ubi primum recenset concessionem factam Apostolis de remissione peccatorum: Tum sic loquitur: "A terra iudicandi principalem potestatem sumit cœlum, nam iudex sedet in terra, Dominus sequitur servum; & quidquid hic in inferioribus iudicavit, hoc ille in supernis comprobavit." Porro iudicium declarativum non antecedit, sed sequitur aliud: *Rursus* L. 3. de Sacerdotio c. 5. loquens de potestate remittendi peccata; hæc ait: "Quænam obsecro potestas hac una major esse queat? Omne iudicium filio dedit Pater. Ceterum video ipsum, omne iudicium a Deo filio illis traditum; nam quasi jam in cœlum translatus, ac supra humanam naturam positus, atque nostris ab affectibus exemptus, sic illi ad principatum iustum perducti sunt."

S. Cyrillus I. ad Reginas de recta fide, expendens testimonium Joannis 20. *Quorum remiseritis*; agnoscit Christum dedisse Apostolis potestatem remittendi peccata: "Magnum est, ait, & super creaturam, talem potestatem concedere, & ita retinere peccata quorumcumque voluerint: dimittere item quibus voluerint."

Hanc eandem veritatem prædicat D. Ambrosius; ad illa quippe verba Psal. 38. *Remitte mihi refrigerium*, repetitis Evangelii verbis, vere iudices esse Apostolos, dicit: "Dominus, inquit, quod ante erat iudicii sui, dedit Apostolis, peccata remittendi potestatem." Tum L. 2. de pœnitentia c. 2. "Impossibile videbatur per pœnitentiam peccata dimitti, concessit hoc Christus Apostolis, quod ab Apostolis ad Sacerdotum officia transmissum est."

Gg

Simi-

Boucat Theol. Tom. VII.

Similia tradit D. Augustinus Lib. 50. Homil. 13. cap. 9. dum ait: "Deus habitat in templo suo, hoc est in sanctis." Fidelibus: in Ecclesia sua per eos peccata dimittit. "Concinit S. Hieronymus Epist. ad Heliodorum: "Absit ut quidquam sinistri loquar de illis qui claves Regni celorum habentes, quodam modo ante diem iudicii iudicant." Et rursus in c. 16. Matthi.

D. Gregorius in Homil. 26. in Evangelium est labii; explicans enim jam laudat Joan. 20. Christi verba, Quorum remissionis peccata &c. ait: "Illi discipuli ad tanta onera humilitatis vocati, ad quantum culmen gloriæ sunt perduci: ecce non solum de semetipsis fecuri sunt, sed etiam alienæ obligationis, potestatem relaxationis accipiunt, principatumque superni iudicii fortiuntur; ut vice Dei quibusdam peccata retineant, quibusdam relaxent." Ex his sequitur illud argumentum. Patres uno veluti calamo scribunt Sacerdotem remittere peccata eodem prorsus modo sicut in celis remittuntur; sed non mere declarative remittuntur a Christo in cælo: Igitur nec in terra per Sacerdotem.

Tertio, auctoritate Conciliorum.

PRIMO: Juxta Concilia, forma hujus Sacramenti hæc est, *Ego te absolvo*: Non autem. Ego te absolutum ostendo. Rursus effectus Sacramenti Penitentiae ex Decreto tum Eugenii IV. pro Armenis, tum Concilii Tridentini Sess. 14. c. 3. est, hominem cum Deo reconciliare: sed reconciliare non est solum peccata declarare absoluta, verum potius ea & absolvere, & dimittere. Ergo &c.

Secundo: Contra Vvicleitæ contentiones Sacerdotem non posse absolvere, neque peccata remittere, nisi peccator prius esset a peccatis absolutus, in Bulla Martini V. hujusmodi præscribitur interrogatio faciendi suspectis; utrum credant quod malus Sacerdos vere absolvat, & vere conferat alia Sacramenta? & negantes propelluntur.

Tertio: Ipsemet Eugenius affirmat in Decreto, quod sicut per Baptismum spiritualiter renascimur, ita per Penitentiae sacramentum spiritualiter sanamur; quod & confirmat Concilium Tridentinum Sess. 14. c. 1. primum laudat institutionis verba, Joan. 20. Deinde subdit: "Quo

tam insigni facto, & verbis tam perspicuis potestatem remittendi, & retinendi peccata ad reconciliandos fideles post Baptismum lapsos, Apostolis, & eorum legitimis successoribus fuisse communicatam, universorum Patrum consensus semper intellexit. Tum canon. 9. sic definit: "Si quis dixerit absolutionem sacramentalem Sacerdotis, non esse actum judiciale, sed nudum Ministerium pronunciandi, & declarandi remissa esse peccata consenti Anathema sit. Ergo &c.

Quarto, Ratione.

PRIMA: Sacramenta novæ legis faciunt quod significant, & quidem vere, & ex opere operato. Igitur Minister vere absolvit; & non simpliciter declarat peccata esse remissa, alias non nisi ex opere operantis Sacramentum suum obtineret effectum.

Secunda: Si forma est solum remissionis peccatorum declarativa, jam peccata per sacramentum Penitentiae non remittuntur, cum ante datam absolutionem sint remissa; Sed hoc est contra definitionem fidei Concilii Tridentini: Ergo &c.

Tertia: Si Sacerdos non absolvit, sed tantum absolutionem ostendit, non aperit celum Penitenti, & consequenter claves ad aperiendum non accepit, sique inepta evadit clavium metaphoræ ad significandum sacramenti Penitentiae effectum; cum Sacerdos sicut nihil clauderet, ita & nihil aperiret, quippe qui solum declararet celum modo clausum, modo etiam apertum: sed absurdum consequens Ergo & Antecedens.

Quarta: Quod Ecclesia ita certum semper credidit, ut obstreperantes & negantes semper abiecerit, tamquam dogma inconcussum habendum est: Atqui absolutionem a Sacerdote reis datam, peccata vere remittere sic ab omni ævo putavit, ut contradicentes damnaverit. Ex probatur, I. Ex proserptione Vvicleitæ in Concilio Constantiensi, & Protestantium in Tridentino, II. Ex damnatione Novatianorum, quorum palmare hæreses caput erat, negare potestatem inesse Ecclesiae remittendi peccata; de eis enim Synodus Tridentina Sess. 14. cap. 1. sic loquitur: "Novatianos, remittendi potestatem olim pertinaciter negantes, ma-

„Gna

„ gna ratione Ecclesia Catholica; tamquam hæreticos exploſit, atque damnavit. „ Ergo &c.

„ Quinta: Sacramentum novæ legis facit & operatur quod ſignificat: Sed illa Sacramenti Pœnitentiæ forma, *Ego te abſolvo a peccatis*, ſignificat peccata vere remitti; e contra vero iſta, *Declaro peccata tua eſſe remiſſa*. Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJICES: Solus Deus animam interior per ſe vivificat, juxta illud Iſaiæ c. 43. *Ego ſum ipſe qui deleo iniquitates*; ſolus igitur per ſe vinculum æternæ mortis relaxat.

Reſpondeo diſtinguendo: Solus Deus vivificat animam per converſionem cordis præcedentem, concedo: per remiſſionem peccati ſubſequentem, nego. Priorem vivificationem ſolus Deus operatur ſine hominis Miniſterio, ſaltem efficaci; poſtერიorem vero per Sacerdotem Pœnitentiæ ſacramentum conferentem; & tamen recte dicitur etiam ſolus tum condonare, tum iniquitates delere; quia effectus non aſſimilatur inſtrumento, ſed cauſæ principali: quocirca non homo Miniſter Chriſti, ſed ſolus Chriſtus dicitur peccata remittere. Et hoc unum intendunt Patres, cum ſolum Deum peccata abſolvere clamant.

Inſtabis: Sicut Chriſtus ſibi retinuit poteſtatem Baptizandi, teſte Auguſtino Traſt. 5. in Joan. dicente, *Hic eſt qui baptizat*, ita & ſolvendi: Igitur Sacerdotes non habent peccata remittendi poteſtatem.

Reſpondeo diſtinguendo: Chriſtus ſibi retinuit poteſtatem excellentiæ; id eſt excellentiſ Miniſterii, quæ in eo potiſſimum ſita eſt, quod in nomine ejus ſanctificentur Sacramenta, & illis omiſſis, poſſit conferre gratiam, concedo: inferioris Miniſterii, nego. Illud contuliſſe hominibus, omni argumentorum genere oſtenſum eſt in ſecunda hujulce tractatus parte. Sin minus, dicendum erit pariter in Baptiſmo Sacerdotem oſtendere tantum infantem ablutum a peccatis; quod funditus Baptiſmi virtutem, & efficaciam ſubverteret.

Urgebis: Sacerdotes veteris legis typum gerebant Sacerdotum novæ legis: Sed illi leproſum non mundabant, verum mundos, vel immundos tantum oſtende-

bant; hinc ipſe Chriſtus leproſos prius per ſe mundavit, deinde vero ad Sacerdotes remiſit, quorum judicio mundi oſtenderentur. Ergo &c.

Reſpondeo I. Cum D. Chryſoſtomo L. 3. de Sacerdotio, perfectiſſionem novæ legis ad diſtinctionem veteris petendam; ex eo quod ejus Sacerdotes nedum oſtendant, ſed vere mudent peccatores: Quod non levius declarat Concilium Florentinum, quum ait Sacramenta novæ legis in hoc maxime ab aliis ſecerni, quod Moſaica gratiam non niſi ex opere operantis producerent, noſtra vero vi ſibi inſinſeca, & ex opere operato illam cauſant.

Reſpondeo II. diſtinguendo: Id eſt, ſicut Sacerdos Leviticus, non niſi eum qui vere liberatus eſſet a lepra debebat legaliter mundare, & exterius reconciliare populo, ut cum aliis in cultu Dei & cæremoniis conſociari poſſet; ſic Sacerdos Evangelicus, non niſi eum, qui voluntate peccandi depoſita vere converſus eſt, ſpiritualiter mundare poteſt, concedo: & æquale eſt Miniſterium, nego.

Repones: S. Cyprianus Lib. de lapſis hæc habet: „ Solus Deus miſereri po-
teſt; veniam de lapſis quæ in ipſum
commiſſa ſunt, ſolus ille poteſt largiri
qui peccata noſtra portavit, qui pro
nobis doluit, quem Deus tradidit pro
peccatis noſtris; homo Deo non poteſt
eſſe major, nec remittere aut donare,
indulgentia ſua ſervus poteſt, quod in
Donum delicto graviſſi commiſſum
eſt. „ Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et ibi S. Cyprianus condemnat eos qui pœnitentibus nondum ſufficienter, & debito diſpoſitis, impendunt abſolutionis beneficium, concedo: & poteſtatem remittendi peccata Sacerdotibus adjudicat, ſubdiſtinguo; principalem, concedo: miniſterialem, nego.

SYNOPSIS PROBATIONUM

Sacerdos vere abſolvit a peccatis.

PRIMO: Sic pronunciat Chriſtus Matth. 16. & 18. *Quæcumque ſolveritis* &c. Si quid in his verbis fuiſſet immutandum, S. Joannes qui poſt Matthæum ſcripſit, correxiſſet ſententiam; ſed e contra cap. 20. idem de poteſtate collata Apoſtoliſ ad remittenda peccata, dicit.

Secundo: Concinnant SS. Patres, in
Gg 2 pri-

primis S. Cyprianus Lib. 1. Epist. 2. Hilarius in cap. 16. Matth. Chrysostomus Homil. 5. de verbis. Isa. His accedit definitio Concilii Triden. Sess. 14. cap. 3.

Tertio : Sacramenta novæ legis faciunt quod significant : Sed ista Pœnitentiæ sacramenti forma, *Ego te absolvo a peccatis tuis*, significat peccatorum remissionem. Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Frustra opponitur ex Scriptura & SS. Patribus solum Deum remittere peccata, cum hoc intelligatur de causa prima & principali, quæ non excludit causam ministerialem.

Secundo : Neque vero concludendum est Sacerdotes novæ legis non vere absolvere, eo quod veteris & Mosaicæ solum declararent peccata esse remissa, cum inter utriusque legis Ministros non sit adæquata comparatio: sicut enim nostra Sacramenta producant gratiam physicæ & ex opere operato; consequenter & Christi Ministri vere a peccatis absolvent.

Tertio : S. Cyprianus conclusioni non adversari, cum ait, solus, *Deus misereri potest* intelligas velim, ut causa principalis; cum enim effectus non denominet instrumentum, sed tantummodo causam principalem cui soli assimilatur, solus Deus dicitur misereri, & remittere peccata.

SECTIO QUARTA.

Quibus impendi debeat, aut denegari beneficium absolutionis?

CERTUM est illum qui in criminis actum, rationis usu spoliatur, nec sui sit compos, ante mortem non absolvendum esse; quis enim, vel leviter conticiet eum tunc temporis, vel minimum dolorem de peccatis concipere? Idem dicendum de peccatoribus publicis qui subito corripiuntur, & nullum ante, vel verbis, aut nutibus signum Pœnitentiæ dederunt. Tales sunt concubinari publici, usurarii, Apostatæ, hæretici. Et vero probabilissimum est illos nullatenus voluisse recedere a malo.

Sed non idem dicendum de viris frugi, qui subitæ mortis ictibus aggrediuntur;

licet enim isti prius nec voce, nec signis absolutionis beneficium efflagitaverint tamen sunt absolvendi; ita communiter Theologi morales, qui hoc ipsum concludunt ex canone *Si Presbyter*, citatus a Gratiano decreti p. 15. c. 43. II. ex Augustino, qui id ad calcem L. 1. de adulterinis conjugiiis expresse sic tradit. Jam multa de illo momento, ubi de Catechumenatu, & dispositionibus ad Eucharistiam, diximus; sed ne aliquid pro hac materia deficiat, eam impræsentiarum, ut invitat occasio, ex prolepto tradere juvat. Unde fit

CONCLUSIO.

Qui graviorum peccatorum habitu detinentur, ante absolutionem conferendam probandi sunt.

Probatur ex multis capitibus.

Primo auctoritate Scripturæ sacræ.

Hæc veritas suadet ex idea quam Scripturæ sacræ nobis suppediunt de homine vere converso; sic enim eum delineat Psaltes Regius Psal. 1. *Erit tamquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum dabit in tempore suo, & folium ejus non defluet, & omnia quæcumque faciet prosperabuntur*; sic & Christus Matth. 7. his verbis: *Omni ergo, qui audit verba mea hæc, & facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui edificavit domum suam supra petram, & descendit pluvia & venerunt flumina, & staverunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit. Fundata enim erat super petram. Dubio procul tales non sunt, qui habitu peccati ita detinentur; ut ne quidem velint, vel uti remediis ad propellendas tentationes præscriptas, vel ab occasione, ubi adest manifestum peccandi periculum, secedere. Apostolus 1. Cor. 11. hanc absolutionis concedendæ conditionem, non lævius subindigitat, cum ait: *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de Calice bibat: qui enim manducat & bibit indigne, judicium sibi manducat & bibit. Sed non abimilis est ratio de Pœnitentia; si quis enim ad eam indigne accedit, nonne graviter peccat? Igitar prius probandum est impius, ne fidei succipiat Sacramentum.**

Secum-

Secundo, ex Patribus.

S. Cyprianus asserit hujuscemodi absolutiones magis obesse lapsis quam professe; sic enim habet Lib. de lapsis: "Si quis præpropria festinatione temerarius, remissionem peccatorum dare se cunctis putat posse, aut audet Domini præcepta rescindere, *dans scilicet pacem nondum pœnitenti perfundis*; non tantum nihil prodest sed obest lapsis.... quanta sit probationis necessitas, ex difficultate a malis habitibus se se solvendi, liquet. Quod quidem potest illustrari exemplo ipsius Augustini ad conversionem prope- rantis. Sic loquitur Lib. 8. Confess. c. 1. "Videbam enim plenam Ecclesiam tuam, & alius sic ibat, alius autem sic. Mihi autem displicebat quod ægebam in sæculo, & oneri mihi erat valde, non jam inflammantibus cupiditatibus, ut solebant, spe honoris & pecuniarum, ad tolerandam illam servitutem tam gravem. Jam enim me illa non delectabant præ dulcedine tua & decore domus tuæ quam dilexi, sed adhuc tenaciter colligabar ex femina.... Sed ego infirmior eligebam molliorem locum: & propter hoc unumolvebar in ceteris languidis, & tabescens caris marcidis, quod & in aliis rebus quas nolebam pati, congruere cogeram vitæ conjugali, cui deditus obstrungebar. Rursus ibidem cap. 5. sic habet: "Velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat & constrinxerat me. Quippe ex voluntate perversa facta est libido, & dum servitur libidini, facta est consuetudo, & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. Quibus quasi anfulis quibusdam sibimet innexis, unde catenam appellavi, tenebat me obstrictum dura servitus: voluntas autem nova, quæ mihi esse ceperat, ut te gratis colerem, fruique te vellem Deus, sola certa jucunditas, nondum erat idonea ad superandam priorem vetustatam roboratam. Denique ibidem c. 10. ait: "Ego cum deliberabam ut jam servirem Domino Deo meo, sicut diu disposueram, ego eram qui volebam, ego qui nolebam, ego ego eram. Nec plane volebam, nec plane nolebam. Ideo mecum contende- bam, & dissipabar a me ipso. Et ipsa dissipatio, me invito quidem fiebat, nec tamen ostendebat naturam mentis alienæ, sed pœnam meam."

Boncat Theol. Tom. VII.

Idem S. Doctor Serm. 66. de tempore probationis faciendas sic explicat: "Fru- gus dignus est Pœnitentiæ, transacta flere peccata, & eadem iterum non agere. Scriptum est, Ne adicias pec- catum super peccatum; Lavamini, dicit Dominus per Isaiam Prophetam, & mundi estote. Lavatur itaque & mun- dus est, qui & præterita plangit, & iterum non admittit; lavatur & non est mundus qui plangit quod gessit, nec desierit, sed post lacrymas flenda hæc, quæ fleverat repetit."

Eadem est mens sancti Isidori de illa Pœnitentia Lib. 7. Sent. c. 16. Irrisus est, inquit, & non pœnitens, qui adhuc agit quæ pœnitent, nec Deum videtur posce- re subditus, sed subfannare superbus. S. Gregorius Magnus est ejusdem labii L. 7. Epist. c. 10. "Instructuosam, ait, pœni- tentiam dicimus, quæ ita accipitur, ut in eadem culpa vel simili, vel de- teriori vel parum minori permanea- tur." Hinc Patres 3. Concilii Toletani de illis absolutionibus hæc declarant: "Quoniam comperimus per quosdam Hispaniarum Ecclesias, non secundum canones, sed sædissime pro suis peccatis homines agere pœnitentiam, ut quoties peccare libueat, toties a Presby- teris se reconciliari posulent: ideo pro coercenda tam execrabilis præsum- ptione, id a sancto Concilio jubetur, ut secundum formam canonum anti- quorum detur penitentia."

His accedat auctoritas S. Caroli Borromæi, qui in suis instructionibus ita loquitur: "Confessarios admonitos volu- mus; ut donec emendationem persepe- xerint, absolutionem iis pœnitentibus procrastinent, quos verisimile est ad peccata iterum lapsuros quantumvis polliceant, ac spondeant se ea dimis- suros. Tum exempla refert: "Hujusmodi sunt adolescentes, otio ut plu- rimum dediti, qui in ludis, comesta- tionibus, ebrietatibus, & impudicitiis majorem vitæ partem impendunt &c. Quas quidem absolvendi regulas dedit san- ctus Pater ex Decreto 3. Concilii Mediolanensis, a sancta Sede approbati. Vel ipsa Ecclesia Gallicana eas in Comitibus generalibus Parisiis habitis ann. 1655. & 1657. observandas recepit."

Non prætereundus Innocentius XI. qui hanc molliorem Casuistarum proscriptam propositionem: *Pœnitenti habenti consuetu-*

G 5 3

dinem

dicem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolore, & proponere emendationem. Idem Pontifex hanc ulteriorem anathemate percussit propositionem: Potest aliquando absolvi, qui in proxima peccandi occasione versatur, quam potest & non vult omittere; quinimmo directe & ex proposito quærit, aut ei se ingerit.

Tertio, Ratione.

PRIMA: Quod usus Ecclesiæ obtinuit, sic observandum & faciendum est: Sed usus invaluit in Ecclesia probare eos qui graviorum peccatorum habitibus tenentur, antequam a peccatis absolvantur. Ergo &c.

Alterâ: Qui sæpius non stat promissis, non nisi prævia probatione, & post exantelatos aliquandiu juxta peccatorum gravitatem, poenitentiarum labores absolvi debet: Sed experientia quotidiana ostendit eos qui peccatorum habitu gravantur, non stare promissis. Ergo &c.

Tertia: Ut Minister absolvat poenitentem, debet esse moraliter certus de veritate ejus contritionis: Atqui moraliter loquendo, certus non est, nisi probationis exercitio certitudinem respectu poenitentis, qui malis laborat habitudinibus habeat. Ergo &c.

Diluuntur Objeçta.

ORIGINES: Matth. II. hæc leguntur, *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.* Igitur Sacerdos qui vices Christi gerit, debet poenitentibus beneficium absolutionis citra moram impertiri.

Respondeo distinguendo consequens: Debet poenitentibus, qui juxta Evangelii præcepta vixerint, & qui jugum Christi super se portaverint, concedo: indiscriminatim, nego. Jugum Christi in hoc suæ est, quod ad veram conductum iustitiam, quæ non nisi iustis Poenitentiarum laboribus & ad mensuram præscriptis, comparatur. Sed hoc parum est, ipso dicente Apostolo 2. Cor. 4. *Momentaneum & leve tribulationis nostræ. . . . Eternum gloriæ pondus operatur in nobis.*

Instituit: Christus Dominus præcepit Petro Matth. 18. ut omnibus veniam pec-

centibus, quotiescumque efflagtaverint, concederet: Igitur a pari Sacerdos absolutionis beneficium quoties petitur, ultro conferre debet.

Respondeo distinguendo: Id est eis a quibus injuriis fuerit dilaceratus; concedo: veniam peccatorum in tribunali Poenitentiarum, omissis dispositionibus requisitis ex parte peccatoris, nego. Neminem latere debet ibi Christum prohibere vindictam, & ad condonationem injuriarum, stimulare. Ibidem enim subditur: *Serve nequam, omne debitum dimisit tibi quoniam rogasti me: nonne oportuit & te misereri conservi tui, sicut & ego tui miserum sum? Et iratus Dominus ejus tradidit eum tortoribus, quoadusque redderet unumquemque debitum. Sic & Pater meus celestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris.*

Urgebis: Lucæ c. 6. sic Christus ad Apostolos, ait: *Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est.* Igitur quemadmodum Deus, semper est paratus hominibus ignoscere, ita & Sacerdos qui in Tribunali Poenitentiarum vices ejus gerit.

Respondeo distinguendo consequens: Sicut Deus est paratus dare veniam conversis, ita & Sacerdos debet esse, concedo: Quibuscumque, nego. Jam vero qui in peccati habitudine versatur, non debet censi conversus, nisi emendationis debito tempore dederit argumenta. Alias confessarius reddet Deo pro culpa sua rationem, ut indicant ista S. Ambrosii verba L. 2. de Penit. c. 9. "Nonnulli ideo poscunt Poenitentiam, ut statim sibi reddi communionem velint. Hi non tam se solvere cupiunt, quam Sacerdotem ligare; suam enim conscientiam non exuunt, Sacerdotis induunt."

Inssies: Christus nulla interposita mora mulieri in civitate peccatrici peccata condonavit: vel ipsi Apostoli multa hominum millia aquis Baptismalibus tingebant; inter quos haud dubie multi malis peccatorum habitibus detinebantur. Quidni & idem facient Sacerdotes?

Respondeo distinguendo: Et illis omnibus Christus donum contritionis largitus est, quod nullus hominum potest efficere, concedo: & absque dispositionibus absoluti sunt, nego. Etenim mulier peccatrix ad pedes ejus provoluta est, lacrymis caput rigare, & capillis capitis tergere cepit. Immo ideo ei multa condonavit

navit peccata Salvator, quia dilexerat multum: Quod spectat ad Apostolos, credendum est, illos homines in vera fuisse animi dispositione a vitis abstinenti, quippe qui de salutis via ab eis edocti, suum percutiebant pectus; a cultu idolorum secedebant. Tum & sapienter fidem suam proprii sanguinis effusione consignabant.

Perfister: Fides adhibenda est penitenti qui testatur se velle a peccatis recedere, maxime cum Ecclesia non iudicet de internis. Ergo &c.

Respondeo: non verba sed facta requiri ab ejusmodi peccatoribus; experientia quippe quotidiana comprobat eos, ut fucum faciant; ea spondere, a quibus corde prorsus alieni sunt. De illis loquens dicit S. Gregorius Magnus L. 6. c. 15. in L. 1. Reg. "Signum veræ conversionis, non est in oris confessione, sed in afflictione Penitentiae; tunc namque bene conversum peccatorem cernimus, cum digna afflictionis austeritate deleretur, quod loquendo confitetur; unde Joannes Baptista male conversos Judæos ad se confluens increpans, ait, Genimina viperarum quis ostendit vobis fugere a ventura ira? tacite ergo fructus dignos Penitentiae; in fructu ergo non in foliis aut ramis, penitentia cognoscenda est. Neque vero intoluitum est impium imperfectum, & inefficacem conversionis desideria, pro ipsa conversione fumere, quæ dubio-procul non sufficiunt ad placandum Deum, ut videre est in penitentia tum Saulis, tum Antiochi, qui ore tenus & non corde de peccatis dolebat, hinc & utroque abjectus est a Domino.

Ad confirmationem distinguo: Ecclesia non iudicat de internis in foro contentioso, concedo: Tunc enim iudicium secundum allegata & probata regulatur. In foro penitentiali, nego. Istud quippe est internum, scrutans corda & renes ibi Deus Sacerdotis Ministerio, hinc confessarius debet habere conversionis argumenta priusquam legatum peccatorem solvat.

Replicabis: Fieri potest ut peccator vere sit contritus, quod sane non semel contingit, & hoc potest illustrari exemplo Latronis, qui pendens in cruce primum Christo improperebat; subito vero conversus veniam ab eo petit, & ita exauditus est, ut Salvator ipsi exposulanti

regnum Dei, Luc. 23. responderit, *Hodie mecum eris in Paradiso*. Igitur credendum est penitenti de peccatis se vere dolere affirmanti, & abique mora absolvendus est, sin minus procrastinatio, mortis æternæ periculo eum committit.

Respondeo negando consequentiam propter rationes iterum atque iterum laudatas.

Ad probationem distinguo: Et Latro dederat vera conversionis signa, concedo: Et non dederat, nego. Eo doloris gradu ad Christum conversus erat, ut Latronem alterum blasphemantem Dominum sic increpavit. *Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es. Et nos quidem iuste, nam digni facili rectissimi. His vero nihil mali gessit*. Merito igitur ei peccatorum veniam concessit Christus, qui iam jam dixerat & promiserat Matth. 10. *Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebitur & ego eum coram Patre meo*.

Ad ulteriorem probationem secimus factis supra dicendo Deum non deficere in necessariis, & vel ipsam Ecclesiam habere hujusmodi fideles in laboribus penitentiae & vita migrantes, tanquam contritione perfecta iustificatos, & in pace Christi defunctos, ut patet de Catechumenis ad aliam vitam transmigrantibus. Instat omnium vitæ Imperator Valentinianus, qui diem ultimum Catechumenus clausit, & tamen ut iustus. Sic testatur S. Ambrosius Orat. Fun. de obitu Val. ubi suum sic alloquitur populum: "Audite vos Principis casum maxime dolere, quod non acceperit Sacramenta Baptismatis: dicite mihi quid aliud in nobis est nisi voluntas, nisi petitio? Atqui etiam dudum hoc votum habuit, non habet ergo gratiam quam desideravit? Non habet quam poposcit? Et quia poposcit, accepit; & ubi illud est, Iustus quacumque morte præventus fuerit, in refrigerio erit? ... Nec non quidem dubitamus de meritis Valentiniani, sed jam credamus vel testimoniis Angelorum, quod deserta libe peccati ablutus, ascendit, quem sua fides lavit, & petitio consecravit."

Repones: Multa inde eveniunt incommoda l. fama peccatoris venit in periculum; quid enim de illo dicent noti & commensales, si eum præcepto annuæ communionis non satisfecisse compertant? Neque vero citra magnum scandalum quandoque contingit benedictionem nup-

ptialem inter sponſandos ratam, procrasti-
nandam tamen esse. Sed hæc inconve-
nientia removenda sunt, cum potestas
Ecclesiæ sit in ædificationem, & non in
destructionem. Ergo &c.

Respondio distinguendo minorem: Re-
movenda sunt impedimenta si sit majus
bonum, concedo: si non sit, nego. Pro-
dest autem ad salutem peccatorum ejus pro-
batio; quæ si omittenda foret, Sacerdos
deberet quoque absolutionem dare iis qui
nolunt aut aliena restituere, aut recon-
ciliationem inire cum inimicis; id ergo
sibi imputent illi. Quod spectat ad com-
munionem Paschalem, notum est omni-
bus, huic præcepto satis non fieri com-
munionem sacrilega, quare Synodus Late-
ranensis quæ præceptum injunxit, dila-
tionem utique sinit; "Nisi forte, *inquit*,
de consilio proprii Sacerdotis ob ali-
quam rationabilem causam ad tempus
ab ejus perceptione duxerit abstinē-
dum."

Ad ultimum, eadem est responsio ac
ad præcedentia. Ceterum admonendus est
peccator, satius ei esse nuptias procras-
tinare, quam duplicis sacrilegii reum
evadere; necesse est igitur ab occasione
peccandi recedere priusquam quis recon-
ciliatur; quidquid inde detrimenti tem-
poralis patiatur; ait enim Christus Matt.
cap. 5. *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te: expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam &c.*

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Qui peccatorum graviorum habitu detinen-
tur antequam absolvantur, proban-
di sunt.*

PRIMO: Hoc ipsum subindigitat Apo-
stolus 1. Cor. 11. ubi loquens de Eucha-
ristia accipienda, exigit ut ad eam acce-
dens prius probetur: Idem sane dicen-
dum est de pœnitente, ne illudat Sacra-
mentum, & sic accedat.

Secundo: Talis fuit ab omni ævo Ec-
clesiæ praxis, ut pœnitentes gravissimu-
rum peccatorum rei, antequam absolutio-
nis beneficium acciperent, probarentur,
ut liquet ex toto S. Cypriani sermone de
lapsis.

Tertio: Peccatores ut plurimum non
sunt promissis: Igitur qui graviorum pec-

catorum habitu detinentur, prius proban-
di, quam absolviendi sunt.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Vult quidem Christus ut one-
rati accedant ad se, sed cum requisitis
dispositionibus, quæ Ecclesiæ sæpius, ni-
si præmissa probatione, innotescunt.

Secundo: Ultro fatemur Christum non
semel absque mora, impios absolvisse
peccatores; sed ut Deus, & cuncta no-
verat, & ipse ex misericordia contritio-
nem requisitam operabatur. Cum igitur
tam mira patrare non conveniat Sacer-
doti, opus est ut probet peccatorem.

Tertio: Neque hanc probationem im-
pedit timor mortis subitanæ; non enim
Deus deficit in necessariis, quocirca, si
mors contingat, tempore probationis,
Deus ex indulgentia gratiam contritionis
perfectæ, qua salvari queat, elargietur.

SECTIO QUINTA.

*Utrum, accepta sacerdotali absolutione, pec-
cator restituatur in bonis spiritualibus
per peccatum deperditis?*

PRÆNOTANDUM est, opera hominis
esse in quadruplici differentia; alia viva
dicuntur, quædam sunt mortuæ, non-
nulla mortificata, multa denique mortifi-
cata. Priora sunt charitate formata: Se-
cunda quidem bona objective, & ex na-
tura sua, sed defectu charitatis, vitæ
æternæ non sunt meritoria, ut est eleemo-
syna, compassionis naturalis motivo
pauperi ab impio elargita: tertia a char-
itate quidem promanant; quia vero
justus per peccatum mortale sublequens a
gratia excidit, suspenditur pristinae iusti-
tiæ effectus, donec a morte spiritali ani-
mæ, per pœnitentiam resurgat ad vitam:
postrema mala sunt ex genere suo, & in-
ducunt reatum tum culpæ, tum pœnæ
æternæ.

Impresentiarum non loquimur de primis,
quippe quæ charitati, quæ est vita ani-
mæ, semper conjungantur, adeoque ea
reviviscere non opus est: Neque etiã
de secundis, & de ultimis; cum enim
vitam numquam habuerint, vitam utique
resumere non possunt: Tota igitur di-
fficultas est de operibus mortificatis, &
queritur an per Pœnitentiam reviviscant
ideò.

ideſt, recuperent jus quod habebant ad gloriam tum eſſentialem, tum accidentalem?

Gonetus exiſtimat, merita quidem revivſcere ſecundum præſentem diſpoſitionem ſubjecti, ita ut ſi peccator reſurgat per diſpoſitionem ut ſex, habebit quidem gratiam, & gloriam illi correfpondentem ut ſex, immo utique & de omnibus meritis præteritis ſex gloriæ gradus. Hic diſput. 6. art. 2. Idem ſentiunt *Soto*, *Ledeſma*. Et alii.

Bannes 2. 2. q. 24. art. 6. omnibus durior, vult pœnitentem ſolum recuperare de priſtinis meritis jus ad præmiũ accidentale; De *Lugo* vero, *Suarez*, *Iſambertus*, & alii graviffimi Theologi tenent merita revivſcere adæquate, hoc eſt, jus totale ad gloriam, quam homo meruerat per merita præterita, reſtaurari. Mens *D. Thomæ* non ſatis claret circa hanc quæſtionem, videtur tamen ſubſcribere iſtis. Sit igitur

CONCLUSIO PRIMA.

Merita per Pœnitentiam revivſcunt, ad præmiũ eſſentiale.

Probatnr multis momentis.

PRIMO ex *Scripturis*: *Ezechielis* 36. habetur, *Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die converſus fueris*. Rurſus *Joel* 2. *Reddam vobis annos quos comedit Locuſta, & Bruchus*. Quod interpretes explicant de revivſcentia meritorum. Unde ſic infero: Si merita non revivſcerent ad præmiũ eſſentiale ad quod habebant jus, certe impietas impii noceret illi; quandoquidem privaretur per æternitatem aliquo gloriæ gradu quem meruerat: Item omnes anni quos comederat *Locuſta*, & *Bruchus*, id eſt merita, non reſtituerentur: Sed hoc aperte ſacræ adverſatur *Scripturæ*, ut patet; Ergo &c.

Secundo ex Concilio Tridentino *Seſſ. 6. cap. 16.* ubi ſic habetur: "Hac igitur ratione juſtificatis hominibus, ſive acceptam gratiam perpetuo conſervaverint, ſive amiſſam recuperaverint, proponenda ſunt Apoſtoli verba, *Abundate in omni opere bono; ſcientes quod labor veſter non eſt inanis in Domino; non enim injuſtus Deus ut obliſcatur operis veſtri boni, & dilectionis quam oſtendiſtis in nomine ipſius*: " Tum infra exigit

ſolum, ut homo in gratia moriatur, ad hoc ut opera in charitate facta valeant ad gloriam: Unde ſic argumentor. Labor pœnitentis non eſt inanis in Domino, quia ex Tridentino non eſt injuſtus Deus ut obliſcatur operis boni pœnitentis: Sed certe ſi opera in charitate facta non revivſcerent ad præmiũ eſſentiale, eſſet labor inanis, ſaltem magna ex parte, & hoc eſt contra Concilium. Igitur dicendum eſt opera in charitate facta, revivſcere ad gloriam eſſentialem.

Tertio: *Rationibus* *D. Thomæ* hic q. 89. art. 5. in corp. prima: Causa impedita, ſublato impedimento, ſuum ſortitur eſſeſſum: Sed opera ex charitate facta, habent jus ad gloriam, quod quidem jus ſuſpenditur per peccatum adveniens. Illud autem impedimentum tollitur per pœnitentiam. Ergo &c.

Altera hæc eſt. Quod manet in acceptione divina, ſuum tandem aliquando obtinet præmiũ quod meruit: Sed tamenſi bona opera vitæ æternæ meritoria ſint mortificata, remanent tamen in acceptione divina eo prorsus ſine, ut peccator reconciliatus eorum ſuſcipiat fructum. Ergo &c.

Tertia: Opinio contraria iſto falſo innitur fundamento, quod opera meritoria per peccatum, quod juſtus ex fragilitate committit deſtruuntur. Sed ex *S. Thomæ* loco citato ad 2. Opera in charitate facta non mortificantur ſecundum ſe, ſed ſolum per impedimentum ſuperveniens ex parte operantis. Ergo &c. *Sanctus Doctor* eo loci adverſantium conſutat ſententiam hiſ verbis in corpore, ubi ſic loquitur. "Quidam dixerunt, quod opera meritoria per peccatum ſequens mortificata, non revivſcunt per pœnitentiam ſubſequentem, conſiderantes, quod opera illa non remanent, ut iterum vivificari poſſint. Sed hoc impedire non poteſt, quin vivificentur: non enim habent vim perducendi in vitam æternam, quod pertinet ad eorum vitam ſolum, ſecundum quod actu exiſtunt, ſed etiam poſtquam actu eſſe deſinunt ſecundum quod remanent in acceptione divina. Sic autem remanent quantum eſt de ſe, etiam poſtquam per peccatum mortificantur: quia ſemper Deus illa opera, pro ut facta fuerunt, acceptabit & Sancti de eis gaudebunt: ſecundum illud *Apocal. 2.* Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam. " Sed

„Sed quod isti, qui ea fecit, non sint
 „efficacia ad ducendum in vitam æternam,
 „provenit ex impedimento peccati
 „supervenientis, per quod ipse red-
 „ditus est indignus vita æterna. Hoc
 „autem impedimentum tollitur per pœ-
 „nitentiam in quantum per eam remit-
 „tuntur peccata. Unde restat, quod o-
 „pera prius mortificata, per pœnitentiam
 „recuperant efficaciam perducendi
 „eum qui fecit ea, in vitam æternam,
 „quod est ea reviviscere. Et ita patet
 „quod opera mortificata, per pœnitentiam
 „reviviscunt.”

CONCLUSIO SECUNDA.

*Merita reviviscunt per Pœnitentiam
adequate.*

Sensus Conclusionis est : Deus reddit peccatori justificatio- jus ad omnes gradus gloriæ nedum essentielles, sed & accidentales, quod ante peccatum habebat; Tum & novum ejusdem gloriæ gradum correspondentem presenti dispositioni, quæ quidem duo operatur. Primo, disponit ad justificationem, & gratia justificans datur secundum intentionem contritionis quam pœnitens elicit; Deinde vero tollit impedimentum, scilicet peccatum, quod suspendebat jus prætorum meritorum ad gloriam. Illud ultro concedunt vel ipse Gonet, & alii : Difficultas est solum de prima parte, videlicet ; num præcedentia opera reviviscant ad omnem pristinam meritorum quantitatem respectu gloriæ : Et respondemus affirmative.

Probatur multipliciter.

PRIMO : Omnibus argumentis in prima conclusione allatis, quæ totaliter militant pro ista utique conclusione.

Secundo : Exemplo Davidis, qui expleta de criminibus mortiferis pœnitentia, in pristinam remansit honore, ut inquit Augustinus Epist. 50. ad Bonifacium ; tum & exemplo D. Petri, qui post negationem, Pastor ovium Christi constitutus est, ut patet Joan. ultimo, unde Chrysostomus homilia 87. in Joannem dicit, quod Petrus post negationem & pœnitentiam, ostendit se majorem habere fiduciam ad Christum : qui enim non audebat in Ecce-na interrogare illum, sed Joanni in

terrogationem commisit, huic postea præpositura fratrum credita est : & non solum non commisit alteri interrogare quæ ad ipsum pertinent ; sed de reliquo ipse pro Joanne Magistrum interrogat : Igitur merita reviviscunt adæquate ; quandoquidem Petrus post negationem non solum in pristinam dignitatem restitutus est ; sed etiam majorem habuit erga Christum fiduciam, & familiaritatem.

Tertio : Ex eodem S. Chrysostomo, qui Homil. 6. in Genes. hanc inter bona temporalia quæ deperduntur, & spiritualia constituit discrepantiam, quod illis in instanti pristina abundantia restitui possit, contra vero illis ; sic enim ibi loquitur : „Hic autem per misericordiam Dei, si modo condemnare facta nostra, & jam sistere ignaviam voluerimus, poterimus statim ad pristinam abundantiam redire.” Talis enim est Dominus noster, tamque magnificus & liberalis. „Igitur ex sancto Chrysostomo merita reviviscunt adæquate per pœnitentiam ; alias non diceret illa redire ad pristinam abundantiam.”

Quarto : Ex S. Augustino ; S. Doctor Epist. 54. ad Macedonium loquens de adulto qui propter peccata subit pœnitentiam publicam, & iterum in peccata relabitur, ait : „In tantum hominum iniquitas aliquando progreditur, ut post actam pœnitentiam, post altaris reconciliationem, vel similia, vel graviora committant : & tamen Deus facit etiam super tales oriri suum solem ; nec minus tribuit quam antea tribuebat largissima munera vitæ ac salutis ; & quamvis in Ecclesia eis locus humilis pœnitentiæ non concedatur, Deus tamen super eos suæ patientiæ non obliviscitur.” Sed si merita non reviviscerent adæquate, fallum esset quod dicit D. Augustinus, videlicet Deum non minus tribuere. Ergo &c.

Quinto : Ex S. Thoma in 4. dist. 2. art. 3. quæsiunc. 3. sic loquitur : „Dicendum quod opera in charitate facta, etsi transeant actu ; manent tamen quantum ad meritum in Dei acceptatione & secundum quod sic manent, habent efficaciam quantum in ipsis est inducendi facientem ad vitam æternam, & sic dicuntur viva manere ; sed quod hunc effectum in peccatore non habent, ant, et per accidens, propter peccatum quod facit peccatorem indispotum
 „ad

„ ad percipiendum effectum præcedentium
 „ meritorum, non autem quod ab ipsis
 „ operibus aliquid dematur cum in suo
 „ fieri efficaciam prædictam obtinuerint,
 „ hoc ipso quod ex charitate sunt elici-
 „ ta, quod eis sequens peccatum aufer-
 „ re non possit: Et ideo remota indi-
 „ spositione a peccatore per pœnitentiam,
 „ effectum in ipso iterum habere
 „ incipiunt, & secundum hoc dicuntur
 „ vivificari. „ Nihil clarius istis verbis,
 „ namque S. Thomas dicit nihil minui ex
 „ antiquis meritis, & rationem reddit quia
 „ habent efficaciam a charitate in qua facta
 „ sunt, quæ per sequens peccatum ab
 „ illis nequi auferri, unde inquit, remota
 „ indispositione & obice reviviscunt; sed
 „ ista omnia essent falsa, si merita non re-
 „ viviscent adæquate: Ergo &c.

Sexto: Ratione ulteriori, quam D. Thomas hic q. 89. art. 5. assert per nostra conclusione. Merita præcedentia habent efficaciam a charitate in qua facta sunt, & secundum illam ex D. Thoma mensurantur: Igitur remoto obice, per dispositionem præsentem iustificantem reviviscunt totaliter. Probatur consequentia: Ex D. Thoma hic ibidem, merita reviviscunt ad præmium essentiale; ex eodem habent efficaciam a charitate in qua facta sunt; Rursus ex eodem dispositio, seu charitas præsens se habet solum ut prohibens removens: Igitur si merita habent efficaciam a charitate in qua facta sunt, debent reviviscere secundum omnem gradum quem acceperunt a tali charitate.

Unde sic insurgo contra Gonetum, & alios: Merita reviviscentia habent efficaciam a charitate in qua facta sunt, & non a charitate per quam homo resurgit: Igitur vel nullo modo resurgunt ad præmium essentiale, quod est contra S. Thomam; vel si resurgunt, resurgunt adæquate. Concedunt Auctores adversæ sententiæ quod opera in charitate facta antequam iustus a sua excideret iustitia, resurgant ad præmium essentiale; unde cum De Lugo, & Suarez sic argumentor: Charitas in qua resurgit homo non habet maiorem efficaciam ut influat in merita pristina secundum magis vel minus; nam si ex Gonet, Nugno, & aliis, non solum removet prohibens, sed ulterius habet ut intentionem suam communicet meritis antiquis; non est potior ratio cur illis communicet suam intentionem,

quam restituat propriam; si ex sancto Thoma habent efficaciam a charitate in qua facta sunt, charitas præsens habet solum ut removeat prohibens, & influit intentionem solum negative, & tanquam removens prohibens. Igitur antiqua bona opera totam quam habuere dum facta sunt, meritorum quantitatem & pondus obtinent.

Rursus: Dicere cum aliis Auctoribus charitatem præsentem influere in quodlibet opus præcedens suam intentionem, est dicere charitatem agere extra suam activitatem; quandoquidem terminatur ad præsentem actualem dispositionem: Quin immo dicere est opera pristina non habere efficaciam ex charitate in qua facta sunt; sed ab illa in qua resurgunt. Atqui hoc manifeste S. Thomæ adversatur.

Diluantur Objecta contra primam Conclusionem.

OBJICIES: Hugo a S. Victore l. 2. de Sacramentis p. 14. c. 4. sic loquitur: „ Nemo debet in spe correctionis peccare, „ re, quia quod semel amittitur, ipsum „ amplius non recuperatur. Igitur merita non reviviscunt.

Respondet D. Thomas in 4. dist. 14. q. 2. art. 3. quæstiunc. 3. ad 1. Hugonem loqui de bonis temporalibus amissis quæ numquam recuperantur, non vero de bonis mortificatis.

Instabis: Per gratiam totaliter abolentur peccata. Ergo a pari & merita per peccatum. Probatur consequentia: Scriptura eodem modo loquitur de illis ac de istis: Ergo &c.

Respondeo negando consequentiam & paritatem. D. enim Thomas respondens ad hoc argumentum hic q. 89. art. 5. ad 1. sic loquitur: „ Dicendum, quod opera „ peccati per Pœnitentiam abolentur eis „ cundum se, ita scilicet quod ex eis „ ulterius, Deo indulgente, nec macula „ la, nec reatus inducantur: Sed opera „ in charitate facta non abolentur a „ Deo in cujus acceptance remanent. „ Rursus in 4. dist. 21. q. 1. art. 1. ad 6. hanc assert ulteriolem disparitatem, his verbis: „ Remissio peccati est principa- „ liter opus Dei; sed mortificatio meritorum præcedentium est opus hominis; homo autem sua actione non posset evacuare simpliciter opus Dei; „ quamvis possit impedire ne sibi pro- „ „ & ideo

„ & ideo homo per peccatum sequens
 „ non posset remissionem peccatorum præ-
 „ cedentium annullare; posset autem sua
 „ actione evacuare quod per ipsum fa-
 „ ctum est; & ideo posset mortificatio-
 „ nem præcedentium meritorum per me-
 „ rita sequentia penitus annullare, præ-
 „ cipue gratia adiutus. „

Ad probationem distinguo: Et Scri-
 ptura loquitur per distributionem accom-
 modam, in quantum sicut gratia destruit
 peccatum, ita peccatum secundum quid
 destruit merita, hoc est illorum suspen-
 dit valorem, concedo: Et est intelligenda
 in sensu obvio & uniformiter in utra-
 que hypothesi, nego. Nam ipsa dicit pec-
 catum projici in profundum maris per
 penitentiam, & penitus aboleri: non
 autem rigore ita loquitur de meritis mor-
 tificatis: Et vera gratia directe peccato
 adversatur, unde illud penitus abolet:
 Sed peccatum non directe opponitur me-
 ritis, seu juri ad gloriam relicto per me-
 rita. Quocirca dispar est ratio, & paritas
 inadæquata.

Urgebis: Ideo peccata non redeunt,
 quia gratia abolet maculam; Sed pecca-
 tum similiter destruit virtutem merito-
 rum: Ergo sicut peccata remissa non re-
 deunt, ita nec merita mortificata. Pro-
 batur minor: Peccatum fortius agit quam
 gratia in suum contrarium, quandoqui-
 dem est malitiæ simpliciter infinitæ, gra-
 tia vero bonitatis finitæ: Igitur sicut
 gratia penitus abolet peccatum, ita pec-
 catum & merita.

Respondeo negando minorem. Ad pro-
 bationem distinguo: Peccatum agit for-
 tius quam gratia sumpta secundum se,
 transeat; nam propositio solum valet de
 hoc quod directe opponatur peccato, unde
 cum valor meritorum qui manet in
 acceptatione divina ad gloriam non direc-
 te opponatur peccato; non tam fortiter
 agit peccatum in merita, quam gratia:
 ut merita subsunt legi misericordiæ Dei,
 nego. Merita autem manent in accepta-
 tione divina ad gloriam, non solum ut
 cautata sunt a gratia, sed ut subsunt mi-
 sericordiæ Dei, quæ vult illa acceptare
 simpliciter; modo removeatur obex, &
 homo moriatur in gratia, quam solum
 conditionem exigit Tridentinum Sess. 6.
 cap. 16. „ Hac igitur ratione iustificatis
 „ hominibus, sive acceptam gratiam per-
 „ petuo conservaverint, sive amissam re-
 „ cuperaverint, proponenda sunt Apo-

„ soli verba: *Abundate in omni opere bo-*
 „ *no.* „

Insuper: In Scripturis sacris passim le-
 gitur peccata redire per sequens pecca-
 tum, & tamen de facto non redeunt,
 ut dictum est. Igitur a pari & merita tam-
 metli dicantur reviviscere. Quod autem
 peccata quandoque dicantur redire, pro-
 batur ex Scriptura sacra. I. Plal. 108. ha-
 betur: *In memoria redeat iniquitas patrum*
ejus in conspectu Domini. II. L. 3. Reg.
 17. Vidua quædam sic alloquitur; *Quid*
mibi, & tibi vir Dei? ingressus es ad me,
ut remorarentur iniquitates meæ, & interficeret
filium meum. Denique Matth. 18. li-
 cet Dominus servo nequam cuncta debita
 remisisset, audita tamen ejus in fratrem
 crudelitate, voluit ut redderet uni-
 versum debitum. Servus ille est peccator
 qui accepit a Domino veniam, & non
 vult parcere fratri; unde per istud pec-
 catum venia prorsus aufertur. Ergo a
 pari &c.

Respondeo negando antecedens pro illa
 parte quæ dicit peccata remissa redire.
 Ad probationem distinguo: Peccata præ-
 cedentia redeunt, quoad aliquid, con-
 cedo: quoad omnia nego. Peccata remissa
 dicuntur redire in duobus: Primo
 quidem juxta similitudinem effectus, quan-
 tenus subsequens peccatum exitiale, inducit
 sicut præcedens mortale reatum & culpa
 & poenæ æternæ; sed non simplici-
 ter, cum fuerit prorsus deletum. Se-
 cundo, ratione ingratitudinis; quando-
 que enim contingit peccatum iterati lap-
 sus magnam spirare ingratitudinem, &
 ratione malitiæ præponderare seu æqui-
 valere peccatis prioribus jamjam remissis;
 de qua quidem ingratitudinis malitia con-
 queritur per Prophetam Deus, dicens
 Plal. 54. *Si inimicus meus maledixisset mihi,*
justinuissem utique. . . . Tu vero homo
unanimis. . . . Qui simul mecum dulces
capiebat cibos. In hoc sensu Jacobi 2. di-
 citur: *Qui peccat in uno, factus est omni-*
nium reus.

Solutio est D. Thomæ hic q. 88. art. 3.
 his verbis: „ Dicendum quod quidam
 „ dixerunt, quod ex peccato sequenti
 „ propter ingratitudinem confurgit tan-
 „ tus reatus, quantus fuit reatus pecca-
 „ torum prius dimissorum super reatum
 „ proprium hujus peccati, sed hoc non
 „ est necessarium, quia supra dictum est,
 „ reatus præcedentium peccatorum non
 „ reddit per peccatum sequens, in quan-
 „ tum

„tum sequebatur ex actibus præterito-
rum peccatorum, sed in quantum con-
sequitur actum sequentis peccati. Et
„id-o oportet quod quantitas reatus re-
deuntis sit secundum gravitatem pec-
cati subsequens. Potest autem contin-
gere, quod gravitas peccati subsequen-
tis æquatur gravitati omnium pecca-
torum præcedentium. „

*Solvuntur Objectiones contra secundam
Conclusionem.*

OPPOSIT. I. Amos 5. legitur: *Vir-
go Israel cecidit*, super quod Glossa dicit,
non negat posse resurgere, sed non resur-
getur Virgo Israel. II. Jeremias ait, quod
quicumque dignitatem divini gradus cu-
stodiverit contenti fiant animam salvare,
reverti enim ad pristinum gradum diffici-
le est, unde Innocentius Papa Epist. 6.
ad Agapitum, quod apud Synodum Ni-
cænam constituti sunt canones quibus
prohibetur ne pœnites Clerici, minimis
officiis fungantur in Ecclesia. III. Eze-
chielis 44. legitur: *Levitæ qui recesser-
unt a me*, numquam appropinquabunt
mihi ut Sacerdotio fungantur. Unde in
Decreto Gratiani dist. 50. legitur Ille-
denique Concilium Sacerdotes peccato car-
nis contaminatos prohibere ne ad officia
sua ulterius promoveantur; Sed ista om-
nia probant saltem merita non reviviscere
adæquate; nam virginitas v. g. non
redit nisi inadæquate. Item Sacerdotes
lapsi tamen pœnites, non tamen res-
tituebantur ad aliqua maxima officia,
immo quandoque ad nulla, sed prorsus
e gradu dejecti manebant.

Respondet negando consequentiam; lo-
cus enim Amos nihil urget, quippe qui
non sit contra meritum reviviscentiam,
sed virginitatis adæquate sumptæ; quia
inquit S. Thomas, quod semel corruptum
est, fieri non potest ut sit integrum.

Ad secundum, Jeremias, inquit D.
Thomas hic q. 89. art. 3. non dicit gra-
dum dignitatis non redire, sed esse dif-
ficile hominem post peccatum, pristinum
recuperare gradum.

Ad tertium respondet D. Thomas ibi-
dem his verbis: „Ad tertium dicendum
„est, quod illud statutum intelligitur de
„illis qui publicam pœnitentiam agunt,
„qui postmodum non possunt ad ma-
„jorem gradum provehi. „ Unde in cor-
pore articuli dicit hominem duplicem

amittere dignitatem per peccatum, unam
quantum ad Deum, aliam vero quantum
ad Ecclesiam. Illa quæ est ad Deum
duplex est, altera principalis qua homo
ante peccatum computatur inter filios
Dei per gratiam, & hanc recuperat per
pœnitentiam, inquit sanctus Doctor,
quod significatur Lucæ 15. in filio prodigo
restituto ad hæreditatem paternam.
Alia est secundaria, & est innocentia,
de qua Lucæ 15. gloriabatur filius senior,
dicens, ecce tot annis servio tibi, &
nunquam mandatum tuum præterivi,
hancque dignitatem non potest homo re-
cuperare per pœnitentiam, quandoquidem
inquit D. Th. peccator magnopere con-
vertitur recuperat aliquid majus: in quan-
tum tortius post conversionem debellat
hostes suos quam ante, & ideo lætatur
cælum in conversione peccatoris; quæ
vero est respectu ad Ecclesiam secundum
antiquos canones non poterat recupera-
re, quia inquit D. Thomas, Clericus pec-
cans publice, indignum se reddit ad ea
quæ competunt dignitati Ecclesiasticæ
exercendæ, & licet convertatur, popu-
lus semper torvis oculis illum respiceret;
unde non veneratur Sacramenta ab illo
exhibita: idcirco Ecclesia prohibuit ut res-
titueretur; sed non sic ratiocinandum est de
meritis; nam Glossa super illud Joëlis 2.
Reddam vobis anno quos commedit locusta,
dicit: „Non patior perire ubertatem
„quam cum perturbatione animi amisi-
„stis. „ Hoc argumento utitur S. Thomas
art. 5. ut probet reviviscere merita: sed
ex Glossa reviviscunt secundum pristinum
ubertatem: Ergo & adæquate.

Replicabis: Deus promittendo restitu-
tionem meritum in Scripturis, non
quacumque conversionem exigit, sed
quæ sit ex toto corde, & quæ sit plea-
na: sed peccator pœnitens sæpius non nisi
remissam dat contritionem. Igitur me-
rita non reviviscunt adæquate.

Respondet distinguendo majorem. Exigit
Deus ut peccator justificandus ex toto cor-
de illum appetitive diligat, concedo:
ex toto corde quantitative, ita ut contri-
tio sit intensissima, subdistinguo; ad me-
lius, concedo; absolute, nego. Et sic di-
stineta minore, nego consequentiam. Duo
sunt in hoc salutis negotio attendenda,
videlicet justificatio peccatoris, & revivis-
centia meritum. Ad primum sufficit
ut peccator diligat Deum plusquam cun-
cta bona creata, & suum ultimum in eo
re-

reponat finem, quod est appetitive illum super omnia diligere: Ad secundum vero satis est quod removeatur prohibens, scilicet peccatum quod suspendebat merita. Utrumque facit gratia in Sacramento Pœnitentiæ suscepta: nam & iustificat peccatorem, & eatenus facit merita reviviscere, quatenus tollit peccatum, quo merita suspensa manebant.

Insses: Concilium Tridentinum Sess. 6. cap. 16. dicit primo, nostrorum bonorum operum non oblivisci, tum, & reddet unicuique secundum opera sua. Quæ quidem verba hunc reddunt sensum, ait Gonetius hic disp. 6. art. 2. §. 1. " Si Petrus ante, quam peccet mortaliter, habuerit meritum ut viginti, & resurgat per contritionem ut quatuor, detur ei gratia in esse gratiæ, & jus ad visionem beatificam ulque ad octavum gradum, quatuor gradus propter præsentem contritionem, & quatuor alii propter præcedentia merita. „ Igitur merita non reviviscunt adæquate; in minus prævaricator vix in aliquo criminis antea facti lueret pœnas.

Respondeo distinguendo: Merita reviviscunt secundum propriam mensuram, concedo: secundum mensuram gratiæ conversionis, nego. Nam expresse ex S. Thoma, non ad mensuram secundum gratiam per quam homo resurgit, sed secundum charitatem in qua facta sunt, quæ illorum est mensura, attendendum est.

Ad probationem dico, prævaricatorem luere scelorum pœnas, in quantum maioribus pœnis temporalibus addicitur; & minores ad gloriam gradus habet.

Repones: D. Thomas in 3. dist. 31. q. 1. art. 4. quæstiunc. 3. ad 4. sic loquitur: " Sicut ex prædictis patet per propria merita merebatur sibi tantam gloriam, quantam charitatem habebat: „ Sed ipse per peccatum factus est alter, „ & non plenarie ad pristinum gradum restitutus; & ideo non plenarie recipit effectum priorum meritum, nisi „ quantum ad præmium accidentale. „ Rursus hic q. 89. art. 5. ubi ex professo tractat nostram quæstionem ait: " Ad 3. „ dicendum, quod ille qui per pœnitentiam resurgit in minori charitate, consequentur quidem præmium essentiale „ secundum qualitatem charitatis in qua invenitur; habebit tamen gaudium „ majus de operibus in prima charitate „ factis, quam de operibus quæ in secundum

„ da fecit, quod pertinet ad præmium accidentale. „ Igitur merita non reviviscunt adæquate.

Respondeo. S. Thomam non negare merita reviviscere ad præmium essentiale, quandoquidem dicit quod homo habiturus sit præmium essentiale tam de antiquis meritis, quam de charitatem in qua resurrexerit: nam quod non tribuat solum pristinis meritis præmium accidentale, patet ex eo quod dicat hominem habiturum esse gaudium majus de operibus in charitate factis, quam de operibus quæ in secunda fecit. Igitur discrimen quod statuit inter utraque opera, non est quod prima careant præmio essentiali, sed quod homo habiturus sit magis de gaudio pro illis, quam pro secundis; ista suffulset ratione, quod qui in minori charitate resurrexit, non tantum debeat habere gaudium, quam pro operibus in magna charitate factis. Et ut paucis absolvam, sanctus Doctor in locis laudatis non agit præcisè de præmio essentiali, prioribus actibus in magna charitate factis correspondente, sed de eo, qui remissiori charitati, per quam resurgit, attribuitur.

Perfices: Gloria datur, secundum dispositionem gratiæ, in qua homo invenitur dum moritur, nam lumen gloriæ proportionatur tali gratiæ: Sed supposito quod in instanti immediate antecedenti mortem, homo resurrexerit ad gratiam ut quatuor in esse physico, dabitur gloria in esse physico secundum gratiam præsentem in esse physico: Igitur etiam si homo antea habuerit merita ut centum, habebit solum gloriam in esse physico ut quatuor, adeoque merita non reviviscunt, secundum charitatem in qua facta sunt.

Respondeo, hominem in instanti separationis animæ, prorumpere in actum charitatis physicum adæquantem omnes gradus gloriæ, quos tot vitæ curriculo promeruit. Ergo si statim in cœlum convoler, tunc ei infunditur lumen æque intensum physice, & in gradu omnia adæquante merita; ut gloriam debitam habeat, quod sit misericordia Dei, quæ non deest in necessariis; unde si homo mereatur gloriam ut centum, Deus dat illi gratiam actualem ut prorumpat in actum charitatis ut centum: si solum mereatur ut quinquaginta, applicat illum ad dispositionem, solum ut quinquaginta: Sic Deus retribuit unicuique secundum propriam mensuram.

Inflabit: Si homo moreretur sine obice remoto, etiamſi haberet merita ut mille, pœnis tamen addiceretur æternis; ſiquidem peccatum cuncta irritaret merita: Igitur merita non niſi ſecundum diſpoſitionem charitatis, in qua reſurgit homo, meſuranda ſunt.

Reſpondeo negando paritatem: Eſſet enim per accidens quod merita non prodeſſent ad vitam æternam, ad quam inimicus non poſſet aſſociari: Sed remoto obice, merita ſecundum D. Th. hic q. 89. art. 5. valenti; nam vita animalis ſemel extincta non habet principium reſuſcitentiz; ſed merita manent in acceptatione divina, & homo remanet conjunctus Deo per fidem, & ſpem; & ideo vivificari poſſunt.

Ceterum, ſi opinio altera verã foret, ſequeretur juſtum, qui per 40. annos ſevioreſcem egit pœnitentiam, & poſtea immediate ante mortem in peccatum mortale incideret, a quo reſurgit poſtea ut quatuor v. g. & deinde moritur, non habere majorem gloriam eſſentialem quam latronem qui per 40. annos male vixit, & immediate ante mortem convertitur per diſpoſitionem ut quatuor in qua moritur, quod certe repugnare videtur juſtitiz Divinæ.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Merita per Pœnitentiam reſuſcitant ad præmium eſſentiale, & quidem adequatè.

PRIMUM patet, juxta illud Ezech. 36. *Impietas impij non nocebit ei, in quacumque die converſus fueris.* Concinit Concil. Tridentinum ſeſſ. 6. c. 16. Ratio D. Thomæ hic q. 89. art. 5. ea eſt, quod cauſa impedita, remoto obice, ſuum producit effectum. Porro gratia in ſacramento Pœnitentiæ recepta, delet peccatum, quod ſolum impediēbat meritum vim ad gloriam habendam.

Secundum utique concedendum eſt. I. Quia teſte Joële cap. 2. Deus reddit peccatori pœnitenti annos quos comederat Locuſta & Bruchus. II. SS. Patres interpretantur Scripturam de adequata meritum per Pœnitentiam reſuſcitentia, ut S. Chryſoſtomus Homil. 6. in Genef. S. Auguſtinus Epistol. 54. ad Macedonium. III. Hoc ipſum docet S. Thomas in 4. diſt. 2. art. 3. quæſtiunc. 3. *Quia inquit,*

„merita manent in acceptatione divina: „Ideo, remota indiſpoſitione a peccato- „re per pœnitentiam, effectum ſuum in „ipſo iterum habere incipiunt. „

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Verum quidem eſt peccata totaliter aboleri per Pœnitentiam; e contra vero per peccatum priſtina merita; quippe quæ remaneant in acceptatione divina.

Secundo: Tametiſi virginitas deſlorata non reſurgat per pœnitentiam adequatè, quia deficit integritas corporalis, non ſic de meritis ſentendum propter rationem mox laudatam.

Tertio: Neque vero adverſatur adæquatæ meritum reſuſcitentiz Concilium Tridentinum, quum ait Deum reddere unicuique ſecundum opera ejus, quod ſane nedum de charitate per quam peccator reſurgit, ſed & de priſtinis operibus in gratia factis intelligendum eſt.

ARTICULUS OCTAVUS.

De Satisfactione.

NOMINE ſatisfactionis intelligitur voluntaria hominis peccatoris caſtigatio in ſeipſo ſuſcepta, ſeu injuriæ per peccatum Deo illatæ compenſatio, cum propoſito non peccandi de cetero: dicitur compenſatio, ſeu caſtigatio; ponit enim aliquam æqualitatem inter injuriam illatam, & ſatisfactionem. Additur, voluntarie in ſe ipſo ſuſcepta; qui enim invitatus ſuſtinet pœnam, ut ſatisfaciatur parti læſæ, dicitur potius ſatis pati, quam ſatisfacere.

Duplex diſtinguitur ſatisfactio a S. Th. una eſt virtus, altera vero ſacramentalis: Tametiſi de iſta ſilendum foret, cum ſupponatur dari; majori tamen claritate de utraque agendum incumbit. Quocirca inquiritur I. An remiſſa per pœnitentiam culpa, remaneat pœnæ reatus? II. Utrum homo juſtificatus, vere poſſit ſatisfacere Deo pro reatu pœnæ temporalis? III. Num poſſit ſatisfacere per opus bonum præceptum? IV. An ſatisfactio debeat eſſe proportionata? V. An pœnitens reneatur ſubire ſatisfactionem ſibi a Sacerdote impoſitam? VI. Quinam ſint mirabiles Pœnitentiæ tum virtutis, tum ſacramen-

mentalis effectus in peccatoribus vere contritis?

SECTIO PRIMA.

Utrum, remissa per penitentiam culpa, remaneat poenæ reatus?

CERTUM est in penitente post acceptam remissionem peccatorum, non remanere amplius poenæ æternæ reatum; nam ex Trid. Sess. 6. c. 7. homo per justificationem, ex injusto fit iustus; ex inimico amicus, ut sic hæres secundum spem vitæ æternæ: Sed huiusmodi homo non potest esse dignus æterna damnatione. Tum c. 14. pronuntiatur poenam æternam, vel Sacramento, vel Sacramenti voto una cum culpa remitti.

Præsens controversia est an, remissa per penitentiam culpa, maneat reatus poenæ temporalis? Lutherus primum negavit ullam a Deo poenam exigi post culpam peccatori remissam; postea tamen admisit reatum poenæ temporalis in hac vita post culpæ remissionem superesse.

Calvinus 3. instit. c. 4. §. 25. ait Deum nullas a iustis exigere poenas in præteriti peccati vindictam; at eos ad emendationem in posterum, & virtutis profectum paterne solum castigare: Calvinum sequuntur plerique Novatores etiam e Lutheri secta. Supponimus penitentem reatum omnem vel ipsius poenæ temporalis obtinere posse, puta si ad Deum convertatur per illud amoris pondus, quod amoris erga creaturam gradum adæquet. Hinc quæstio præsens movetur, num poena temporalis expianda maneat in iis qui in eodem gradu amoris non inveniuntur cum eo quo bona creata prohibita profectui sunt? Pro cuius resolutione sit

CONCLUSIO.

Remissa per penitentiam a Deo culpa, remanet vulgo in penitente reatus poenæ temporalis.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Sacris Scripturis.

Exod. 22. Israelitis adorationis vituli aurei lapsis Deus ad preces Moylis peccatum remisit; ibi enim dicitur: *Placa-*

tus est Dominus ne faceret malum quod loquutus fuerat, adversus populum suum. Deus tamen iis temporalem reiecit poenam, quippe qui postea dicat: *Ego autem in die ultionis visitabo & hoc peccatum eorum.* Percussit ergo Dominus populum pro reatu vituli quem fecerat Aaron. Num. 13. & 14. iidem in peccatum obmurationis contra Deum lapsi, intercedente Moyse, veniam obtinuerunt: ait enim Dominus: *Dimisi juxta verbum tuum.* Hanc nihilominus in peccati vindictam imposuit poenam, ut in deserto morerentur, nec ullus, exceptis Josue & Caleb, in terram promissam ingrederetur. Sic enim Deus pronuntiavit: *Et scietis ultionem meam.* Tum Pl. 94. *Quibus juravi in ira mea, si introibunt in requiem meam.* Non absimili poena Moyles & Aaron, tamen a Deo dilecti, peccatum incredulitatis luerunt: ibidem enim habetur: *Perdam Aaron ad populos suos, non enim intrabit terram quam dedi filiis Israel, eo quod incredulus fuerit ori meo ad aquas contradictionis.* De Moyse vero Deuter. c. 31. dicitur: *Ascende in montem istum Abarim . . . in montem Nebo, . . . & morere.* Norunt omnes Moylen & Aaron remissionis culpæ obtinuisse gratiam, ut scribit sanctus Augustinus L. 16. contra Faustum c. 16. "Credere, ait, non debemus, Moysem esse alienatum ab æterna societate Sanctorum, qui cum S. Elia, clarificato Christo, assilire meruit." Igitur poena temporalis Deus incredulitatem eorum multavit.

Non præterundus David, qui de adulterio & morte Uriæ penitens, veniam a Domino consecutus est, juxta illud Nathan. ad eum 2. Reg. 12. *Dominus quoque transiit a te peccatum tuum.* Quæ verba explicans D. Ambrosius in apologia David. c. 2. ait: "Dominum dolor intus; mi movit affectus, ut Nathan diceret, quemadmodum poenituit te, & Dominus abstulit peccatum tuum: maturitas itaque venæ profundam Regis iustitiam se penitentiam declaravit, quæ tanti erroris offensam traduxerit. Attamen huiusmodi scelerum, temporalem subit poenam Rex; mortuus est enim filius ex adulterio susceptus, & hoc in peccatorum vindictam; lumbi enim Scriptura: *Verumtamen quia blasphemare fecisti inimicus Domini propter verbum hoc, filius qui natus est tibi morte morietur.* Rursum c. 24. idem David penitentiam egit de peccato, quo po-

populum ex iactantia numerari voluerat : Percussit cor David postquam numeratus est populus, & dixit ad Dominum, Peccavi valde in hoc factò, sed precor Domine ut transferas iniquitatem servi tui, quia stultus ego nimis. Placatus quidem Dominus fuit ; sed ne indulgentia foret lapsus occasio, pestis nefandæ lue statuit expiari peccatum. Igitur, remissa culpa, sæpius remanet pœna temporalis ad plenam satisfactionem lubeunda.

Secundo, ex SS. Patribus.

HANC eandem veritatem docent sancti Patres, in primis S. Cyprianus L. de lapsis, ubi sic loquitur : " Constituteantur singuli delictum suum, dum adhuc qui deliquit in sæculo est, dum admitti confessio ejus potest ; dum satisfactio & remissio facta per Sacerdotes apud Dominum grata est ... Ad Dominum toto corde redeamus, iram & offensam ejus jejuniis, fletibus, planctibus, sicut admonet ipse, placemus. "

S. Ambrosius tractatu ad virginem lapsam sic habet c. 8. " Peccator si sibi non pepercerit, a Deo illi parceret, & si futuras pœnas gehennæ perpetuæ, in hoc parvo vitæ spatio compensaverit, seipsum ab æterno judicio liberabit. " Succinit S. Hieronymus ; ad illi enim verba Joëlis cap. 1. *Accingite vos, & plangite Sacerdotes*, ait : Qui autem peccator est, & quem remordet propria conscientia, cilicio accingatur & plangat, vel propria delicta, vel populi : & ingrediarur Ecclesiam, de qua propter peccata fuerat egressus : & cubet, vel dormiat in sacco, ut præteritas, delicias, per quas offenderat Deum, vitæ austeritate compenset. "

Similia docet S. Augustinus L. 22. contra Faustum c. 67. his verbis : Quando correptus David per Prophetam dixit, *Peccavi* : continuoque ad hoc unum verbum audire meruit, quod acceperit veniam? Ad quam rem, nisi ad sempiternam salutem? Neque enim prætermissa est in illo secundum Dei comminationem flagelli paterni disciplina, ut & confessus in æternum liberaretur ; & afflictus temporaliter probaretur. Haud vero mediocre fidei robur fuit, aut parvum mitis & obediens animi indicium, cum audisset a Propheta, quod sibi Deus ignovisset, & tamen quæ

fuerat comminatus consequenter evenissent : non se dicere Prophetæ deceptum esse mendacio, nec murmurare adversus Deum, quasi falsam peccatorum ejus indulgentiam pronuntiaverit. Intelligebat enim vir alte sanctus, & non contra Deum, sed ad Deum levans animam suam, nisi Dominus esset consentienti pœnitenti quæ propitiis, quantum pœnarum æternarum ejus essent digna peccata pro quibus cum temporalibus emendationibus ureretur, videbat erga se, & manere veniam, & non negligi medicinam. "

S. Gregorius L. 9. Moral. c. 27. eadem tradit : " Sic, inquit, David post confessionem audire meruit, Dominus transiit peccatum tuum, & tamen multis post cruciatibus afflictus ac fugiens eorum culpæ, quam perpetraverat, exolvit. " Ergo &c.

Tertio, ex Conciliis.

EUGENIUS IV. in decreto pro Armenis dato in Concilio Florentino ita pronuntiat : " Tertia Pœnitentiæ pars est satisfactio pro peccatis secundum arbitrium Sacerdotis, quæ præcipue fit per orationes, jejunia, & elemosynas. " Ea autem doctrina supponit aliquam esse pœnam, remissa culpa, supersitem.

Subscribit Concilium Trident. Sess. 6. c. 24. ubi ait : " Docendum est, Christiani hominis pœnitentiam post lapsum, multo aliam esse a baptismali ; eamque continere non modo cessationem a peccatis, & eorum detestationem, aut cor contritum & humiliatum ; verum etiam eorumdem sacramentalem confessionem, saltem in voto, & suo tempore faciendam, & sacerdotalem absolutionem, itemque satisfactionem per jejunia, elemosynas, orationes & alia pia spiritualis vitæ exercitia ; non quidem pœnam æternam, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti voto, una cum culpa remittitur ; sed pro pœna temporali, quæ ut sacræ Litteræ docent, non tota semper, ut in Baptismo fit, dimittitur illis, qui gratiæ Dei quam acceperunt, ingrati Spiritum sanctum contristaverunt, & Templum Dei violari non sinit veriti. " Unde can. 30. sic definit : Si quis post acceptam justificationis gratiam cuiuslibet peccatori pœnitenti, ita culpam remittit, & reatum æternæ pœnæ deleri dixerit,

ut nullus remaneat reatus poenae temporalis exsolvenda, vel in hoc saeculo, vel in futuro in purgatorio, antequam ad regna caelorum aditus patere possit; anathematis. Similiter Sess. 14. c. 8. de eodem momento loquitur: "Sancti Synodus declarat, falsum; omnino esse, & a verbo Dei alienum, culpam a Domino nunquam remitti, qui univ[er]sa etiam poena condonetur. Perspicua enim & illustra in sacris Literi exempla reperiuntur, quibus praeter divinam Traditionem hic error quam manifestissime revincitur. Sane & divinae iustitiae ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint; aliter vero, qui semel a peccatis & daemonis servitute liberati, & accepto Spiritus sancti dono, scientes Templum Dei violare, & Spiritum sanctum contristare non formidaverint." Hinc can. 12. sic definit. *Si quis dixerit totam poenam simul cum culpa remitti semper a Deo, satisfactionemque poenitentium non esse aliam quam fidem, qua apprehendunt Christum pro eis satisfecisse; anathema sit.*

Quarto, Ratione multiplici.

PRIMA: In peccato mortali duo sunt. scilicet averſio ab incommutabili bono, & conversio ad creaturam. Ad primam sequitur reatus poenae aeternae; qui enim infinitae dignitatis maiestatem offendit, debet in aeternum puniri; Ad secundam vero reatus alicujus poenae temporalis; iustum quippe videtur & est, ut qui voluntati suae plus indulsit quam debuit, aliquid contra voluntatem suam patiatur; juxta illud Apocal. cap. 18. *Quantum glorificavit se & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum & luctum*: Igitur, culpa remissa, remanet aliqua poena pro peccatorum expiatione luenda.

Secunda: Mors est poena peccati, juxta illud Rom. cap. 6. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors*. Atqui tamen vel ipsi Sancti, quibus culpa remissa fuerat, sicut morte, sic ceteris vitae calamitatibus multati sunt: Ergo &c.

Tertia: Qui laesit honorem proximi, non tantum debet interius dolere de peccato, sed etiam actum quodam exteriori samam illi restituere. Igitur a simili peccator, qui creaturas in contemptum Dei amavit, debet in compensationem injurie

aliquid in tempore lubentibus pati; Et haec est poena, quae, remissa culpa, superest in hoc vel alio mundo toleranda.

Quarta: Pro sanitate corporali perfectae restituta, non sufficit morbum curare, sed quaedam reliquiae cicatrices sanandae remanent; sic & in negotio salutis, ablata vi Sacramenti culpa, reliquiae vitiorum jugi & debita satisfactione abstergendae sunt. Ergo &c. Haec ratio est Catech. Rom. hic n. 69. his verbis: "D. etiam Bernardus duo affirmat in peccato reperiri, maculam animae & plagam: ac turpitudinem quidem ipsam Dei misericordia tolli: verum sanandis peccatorum plagis valde necessariam esse eam curam, quae in remedio Poenitentiae adhibetur. Quomodo enim sanato vulnere, cicatrices quaedam remanent, quae & ipsae curandae sunt: ita in anima, culpa condonata supersunt reliquiae peccatorum purgandae. Idem plane divi Chrysostomi sententia confirmat, cum ait: *Non satis est sagittam e corpore extrahi, sed plaga quoque a sagitta insculpta*; sananda est: sic etiam in anima post acceptam peccati veniam poenitentiam curanda est, plaga reliqua. Frequentissima enim a S. Augustino docemur duo haec in poenitentia animadvertenda esse, Desiderium misericordiam & iustitiam: misericordiam quia peccata & poenas aeternas illi debitas condonat; iustitiam, quia poenis tempore definitis hominem puniunt."

Quinta: Opus est & necessarium ut recens iustificatus iram Dei a se propellat: Sed hoc fit laboriosa poenitentia, seu satisfactione. Ergo &c. Hanc etiam allegat Catechismus Rom. ibidem n. 70. rationem: "Postremo, ait, poenitentiae poena a nobis suscepta Deum animadvertionem, suppliciaque in nos constituta antevertit. Ita enim docet Apostolus, cum ait: *Si nosmetipsos judicaverimus, non utique judicemur, dum judicamur autem, a Domino corripiamur, ut non cum hoc mundo damnemur*. Quae cum Fidelibus explicata fuerint, vix fieri poterit, quominus ad poenitentiae opera maxime excitentur."

Sexta: Applicatio meritorum Christi abundantior est in Baptismo, quam in Poenitentia; cum in Baptismo reatus & culpa & poenae tum aeternae tum temporalis abstergetur: Sed si tota prorsus poena etiam extensive remitteretur in poenitentia-

nitentia, jam ipsum Baptisma tadæquaret in efficacia Pœnitentiæ sacramentum, quod est contra definitionem Concilii Tridentini, & doctrinam Patrum, qui Pœnitentiam vocant modo secundam post naufragium tabulam, modo etiam Baptismum laboriosum. Ergo &c. De hoc Caschilms Rom. hic num. 66. istam reddit rationem: "Divinæ justitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint: aliter vero qui semel a peccatis & demeritis servitute liberati, & accepto Spiritus sancti dono scientes Templum Dei violare, & Spiritum sanctum contristare non formidaverint. Et divinam clementiam decet, ne ita nobis absque ulla satisfactione peccata dimittantur, ut occasione accepta, peccata leviora putantes, velut injurii & contumelios, si Spiritui sancto in graviora labamur."

SOLVUNTUR OBJECTIONES

Objectiones: Non semel in sacris Scripturis testatur Deus se hominibus peccata absque ullo pœnæ temporalis debito remittere. Sic Ezech. cap. 18. ait: *Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est: & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & justitiam, vita vivet, & non morietur. Omnium iniquitatum ejus, quæ operatus est non recordabor.* Et cap. 33. *Impietas impii non nocebit ei, in quacunque die conversus fuerit ab impietate sua.* Rursus Isaïæ cap. 1. *Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur: etsi fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.* Aliis in locis ait Deus se post tergum proficere peccata nostra in profundum, illa tegre, eadem non imputare, quæ quidem omnia vix conciliari possunt cum obligatione temporalem subeundi pœnam, ut primum dimissa est culpa.

Respondeo distinguendo: Est illa testimonia debent intelligi de remissione perfectæ peccatorum quoad culpam & penam æternam, concedo: de immunitate absolvens penam temporalem, nego. Et hoc ne miremini. Illa enim pena ad æternam comparata, levissima est; hinc non immerito dicitur Deum omnium iniquitatum penitentis non recordari.

Inhabis: Atqui landata sacre Scripturæ loca de remissione vel ipsius pœnæ temporalis intelligenda sunt: Ergo &c. Probatur subsumptum: Pœnæ peccatis affixæ, sunt debita justitiæ divinæ exolvenda; Sed Deus in justificatione omne remittit debitum, sic enim habetur Matth. 18. *Omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me;* Ergo &c. Confirmatur: In Oratione Dominicæ petimus, ut Deus dimittat nobis, *debita nostra sicut nos dimittimus debitoribus nostris:* Sed metas esset aliquid retinere, & cuncta absque restrictione dimittere nobis incumbit: Igitur a pari, immo & a fortiori Deus cuncta, nequidem excepta pœna temporali, dimittit.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: In justificatione Deum omne debitum capitale remittit, videlicet penam æternam pro peccatis gravioribus subeundam, concedo: secundarium & minus principale, subdistinguo; si addit sufficiens in penitente dispositio, hoc est tantum amet Deum, quantum creaturam dilexit, concedo: secus, nego. Justitiæ lex exigit ut eadem mensura peccator justificationem diligat Deum qua creaturam dilexit, & tunc ei in pœnæ relaxatione remeretur; hinc Magdalenz dictum est Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum;* sin minus e contra, ne facilitas veniæ, facilitas etiam iterum peccandi evadat.

Ad confirmationem dico, Deum utique totale eatenus dimittere debitum, quatenus justificatio confert gratias, ut illis mediantibus in varios interventores charitatis actus prorumpere possit, quibus justitiæ divinæ satisfaceret queat.

Urgebis: Vel superflue, & inanes dici debent humane satisfactiones, vel satisfactio Christi non fuit pretii & valoris infiniti. Absurdum consequens: Ergo & antecedens. Probatur sequela majoris: Eo ipso quo satisfactio Christi fuit copiosa, immo & superabundans, nihil superest peccatori justificato luendum. Ergo &c.

Respondeo negando sequelam majoris. Ad probationem distinguo: Nihil superest peccatori justificato faciendum ad redemptionem, concedo: Ad applicationem redemptionis, nego. Redemptionis completa est per Christum, sed voluit Dominus nobis eam applicari & per Sacramenta,

H h 2 & per

& per bona opera satisfactoria propter rationes supra allatas; quod quidem de fide definitum est a Concilio Tridentino adversus Proteſtantes abſque ratione obſtrepentes. Sic habetur Seſſ. 14. can. 14. *Si quis dixerit ſatisfactiones quibus pœnitentes per Chriſtum ſeſum peccata redimunt, non eſſe cultus Dei, ſed traditiones hominum, doctrinam de gratia, & verum Dei cultum, atque ipſum beneficium mortis Chriſti obſcurantes; anathema ſit.*

Inſiſtes: Chriſtus abunde ſatisfecit etiam pro pœnis temporalibus peccato debitis: Igitur non opus eſt ulterioribus ſatisfactionibus, ſi minus plus nobis nocuiſſet Adæ peccatum, quam proſuiſſet vel ipſa Chriſti ſatisfactio.

Reſpondeo, conſeſſo antecedente, negando conſequentiam; diſtum eſt enim ſatisfactiones noſtras eo fine neceſſarias eſſe, ut nobis applicentur Chriſti merita; hinc Apoſtolus Coloſſ. 1. ait: *Adimpleo ea quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne mea.*

1. *Ad confirmationem* nego ſequelam propter multa. Primo quidem ex eo quod mors, & miſeriæ, quæ per Adæ peccatum intraverunt in mundum, meritis Chriſti cedunt in gloriam noſtram, ſi voluntarie illas & propter Dei amorem, & ad ſatisfaciendum ejus juſtitiz ſubeamus, juxta illud Rom. 8. *Si compatimur, ut & conglorificemur.* Secundo, per gratiam Chriſti: *Momentaneum & leve tribulationis noſtræ . . . 2. Cor. 4. æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* Demum *diligentibus Deum, teſte Apoſtolo Rom. 8. omnia cooperantur in bonum.*

Repones: Si ſatisfactiones humanæ ita eſſent neceſſariæ, homo poſſet ſatisfacere Deo pro peccatis ſuis: ſed illud falſum eſt; tum quia offenſa Dei ratione obſecti eſt infinita; ſatisfactio vero hominis plane finita; tum quia nihil poteſt homo Deo offerre, quod ipſi non debeat titulo & creationis & conſervationis; ſatisfactionem autem fieri debere per opus alias indebitum, nemo non novit: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Homo poſſet ſatisfacere ſecundum quid, concedo: adæquate, nego. Nam purus homo ea ratione ex condigno ſatisfacere nequit, quia eſt debitor; hinc ſatisfactio infiniti valoris ad hanc requiritur ſatisfactionem, quam quidem exhibere incapax eſt.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Remiſſa per Sacramentum culpa, ſæpius remanens reatus pœnæ temporalis ſatisfactione laborioſa expiandus.

PRIMO: Non unum Scripturæ ſacræ exemplum hoc probat. Primum eſt ſancti Moyſis, qui tamenſi pro peccato incredulitatis ad aquas contradictionis veniam obtinuerit, hac ulteriori ſatisfactione temporalis caſtigatus eſt, quod non introierit in terram promiſſionis: Similiter & David pœnitenti adulterii & homicidii, Deus condonavit peccata, verumtamen filius ex Bethſabee procreatus, mortuus eſt.

Secundo: Sic docent Patres, ut S. Cyprianus Lib. de lapſ. Auguſtinus Lib. 22. contra Fauſtum cap. 67. ſic & Concilium Tridentinum Seſſ. 6. cap. 14. In ipſimis vero can. 30. ubi rem de fide definiunt.

Tertio: Idem hac ratione probatur. Lex juſtitie exigit ut tantum detur peccatori tormentum, quantum gloriſicavit ſe, & in deliciis fuit. Igitur ſi, deficiente erga Deum amore, contritio non tanta ſit in gradu, quanta fuit ad creaturam converſio, dubio-procul remaneat aliquid novæ ſatisfactione compenſandum: Sed non ſemel contingit converſionem ad Deum, charitate formatam in gradu & intentione converſione ad creaturam minorem eſſe: Ergo &c.

SYNOPSIS ARGUMENTORUM

IN CONTRARIUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Si in quibuſdam Scripturæ locis aſſerat Deus ſe omnes peccatoris pœnitentis iniquitates obliſci, exemplum tamen tum Moyſis poſt obtentam veniam caſtigati, tum & Davidis juſtificati, qui morte pueri ex Bethſabee adultera ſuſcepti, luit in hoc mundo criminis pœnas, probat ſæpius ſuperſeſſe penalitates in tempore pro peccatis ſummiſſis ſufferendas.

Secundo: Chriſtus plene quidem, & ſuperabunde pro peccatis noſtris ſatisfecit, ſed ut cauſa univerſalis, quæ non excludit cauſæ ſecundæ cooperationem.

Tertio: Pœnæ temporales quibus propter peccatum originale ſubjicimur, ſunt, ultro ſateor, maledictiones in Protopa-

ren.

rentes, & in eorum prolem fulminatæ; sed non satisfactiones ad pœnitentiam subsequentes, & ad expianda peccata præfixæ, cum potius divinæ satisfaciendo iustitiæ, Deum nobis reddant per omnia propitium.

SECTIO SECUNDA.

Utrum homo iustificatus vere possit satisfacere Deo pro reatu pœnæ temporalis?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur ex multis capitibus.

Primo, ex Scriptura sacra.

DANIELIS C.4. Propheta Nabuchodonosor sic alloquitur: *Peccata tua elemosynis redime.* Rursus Prov. c. 6. *Misericordia & veritate redimetur iniquitas;* Si autem operibus peccata redimuntur, profecto pro eis Deo satisfacimus.

Hic adiungimus illa Scripturæ testimonia, quæ juxta explicationem Patrum procedunt de operibus factis in statu iustitiæ; quæque tamen dicuntur liberare a peccatis. Sic Tob. c. 4. Pater morti proximus filium, quem ut iustum habebat, isto alloquitur modo: *Omni diebus vitæ tuæ in mente habeo Deum: & cave ne aliquando peccato consentias, & prætermittas præcepta Domini Dei nostri... Præmium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis: quoniam elemosyna ab omni peccato, & a morte liberat, & non patitur animam ire in tenebras.* Hæc particula, *præmium*, significat compensationem alicujus boni; cetera vero verba denotant pœnam temporalem peccato debitam, unde liberat a purgatorio, in quo pœnas temporales animæ luunt. Sic & Raphael ibid. cap. 12. commendans actus virtutum Tobiae seniori, explicat illorum efficaciam ex beneficiis a Deo acceptis, quæ in opera misericordiæ ab eo patratæ refundit. *Elemosyna*, inquit *a morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata, & facis invenire misericordiam, & vitam æternam.*

Eandem legimus veritatem in novo Testamento, Lucæ 3. Christus enim nedum ibi adhortatur homines, ut agant pœnitentiam, sed ut fiant fructus dignos pœnitentiæ, id est ut ultra dolorem de

peccatis, & firmum ab eis abstinendi propositum incumbant bonis operibus etiam externis, ut compentent injuriam Deo per suas prævaricationes illaram. Testimonium illud intelligit S. Chrysostomus Homil. 17. in Matth. in sensu obvio: sic & S. Gregorius Homil. 20. in Evangelia: in hunc sensum collimant ista D. Pauli Act. 26. verba: *Et gentibus annuntiabam, ut pœnitentiam agerent, & converterentur ad Deum, digna pœnitentiæ opera facientes.* Eo loci tria subnotanda sunt. Primum, pœnitentia quæ justificationem præcedit: Alterum, conversio ad Deum quæ sequitur: Tertium, est opus externum satisfactorium non qualecumque, sed Pœnitentiæ satisfaciens dignum; hinc Apostolus 1. Cor. cap. 11. ait: *Quod si nosmetipsos judicavimus, non utique judicabimur.* Quorum quidem verborum hic sensus est, juxta D. Thomam, Comment. in hunc locum, Lect. 7. "Ex parte autem nostrâ, causa Divinæ punitionis est a negligentia, quia in nobis ipsis peccata commissa punire negligimus. Unde dicit, *Quod si nosmetipsos judicavimus, redarguendo & puniendo peccata nostra, Non utique judicabimur*, id est, non puniremur a Domino, neque in futuro sæculo, nõque etiam in præsentem."

Non ablimili modo loquitur S. Augustinus in Enchiridio ad Laurentium cap. 66. "Vindicantur hic, inquit, aliqua, & tamen si remittuntur, profecto in futuro sæculo non nocebunt; propterea de quibusdam temporalibus pœnis quæ in hac vita peccantibus irrogantur eis quorum peccata delentur, ne relerventur in finem, ait Apostolus: *Si enim nosmetipsos judicavimus.*"

Secundo, ex Patribus.

Eandem Doctrinam tradit Tertullianus Lib. de Penitentia cap. 11. "Quinque, quis interrogat, cur animæ largiaris: Deliqui dicito in Deum, & periclitor in æternum perire: itaque nunc pendeo, & maceror & excrucior, ut Deum reconciliem mihi quem delinquendo læsi."

Eisdem insinuat vestigiis Origenes Homil. 6. in Exodum supra finem pag. 30. "Si quis, inquit, forte hujusmodi pecuniam a diabolo deceptus, accipit, non utiquequequeque desperet: misericors enim est, & miserator Dominus, & Creatur

rac suæ non vult mortem, sed ut convertatur, & vivat; pœnitendo, flendo, satisfaciendo, deleat, quod admisitum est."

Item S. Cyprianus ad calcem libri de lapsis: "Quam magna deliquimus, inquit... Oratione oportet impensius & rogare, diem lucis transigere, vigiliis noctes ac fletibus ducere, tempus omne lacrymosis lamentationibus occupare, stratos solo, adherere cineri, in cilicio & sordibus volutari."

S. Hilarius c. 4. in Matthæum, his verbis non procul a fine idem docet: "Quia charitas plurimum peccatorum tegit, & errorum nostrorum ambitiosa ad Deum patrona est: novissimum pœnæ quadrantem solvemus, nisi pretio ipsius aliquantium criminum culpa redimatur."

Satisfactionis virtutem agnoscit similiter Eucherius in Lib. 2. Regum cap. 8. "Dominus, inquit, delet peccatum, sed sine ultione non deserit; aut enim ipse homo in se punit, aut Deus percutit."

Concinit D. Hieronymus Comment. in Malachiam: "Qui peccator est, ait, & quem propria conscientia mordet, cilicio Penitentiae accingatur, & plangat tam sua delicta quam populi, atque iterum ingrediatur Ecclesiam, de qua fuerat eiektus, & cubet in sacco, ut præteritis delicis, per quas Deum offenderat, vitæ austeritate compenset."

Hieronymo adsupulatur Ambrosius L. 2. de pœnitentia c. 5. his verbis: "Qui enim agit pœnitentiam non solum diluere lacrymis debet peccatum suum: Sed etiam emendationibus factis operire, & tegere delicta superiora, ut non ei imputetur peccatum. Ergo tegamus lapsus nostros posterioribus factis, munemus fletibus, ut audiat nos Dominus Deus noster ingemiscientes."

Idem mentem sequitur D. Augustinus L. de continentia, ubi c. 6. hoc effatum universale profert: "Nullus debite gravius pœnæ accipit veniam, nisi qualemcumque, & si longe minorem quam debet, solverit pœnam."

S. Gregorius magnus 3. p. Pastoralis, docet admonendos eos esse, qui peccata quidem deserunt; non tamen plangunt, ne sibi ea dimissa esse putantes, si fletibus non purgaverint: "Neque enim scri-

pior, si a scriptione cessaverit, quia

alia non addit, etiam quæ scripserat delevit; nec debitor absolutus est; quia alia non multiplicat, nisi & illa quæ ligaverat solvat: ita etiam cum Deo delinquimus, nequaquam satisfacimus, si ab iniquitate cessamus, nisi voluptates quoque quas dileximus, & contrario appositis lamentis insequamur.

Tertio, rationibus Theologicis.

PRIMA: Ille potest per bona opera Deo pro peccatis satisfacere, qui Pœnitentiæ laboribus Christo Crucifixo conformatur, & regni cœlestis evadit hæres: Atqui res sic se habet: Ergo &c. Ista ratio est Catechismi Romani his verbis, 2. p. n. 68.

Huiusmodi pœnarum perpessione consequimur, ut capitis nostri Iesu Christi, in quo passus, est ipse, & tentatus, similitudinem, & imaginem geramus. Nihil enim tam deforme videri potest, ut a S. Bernardo dictum est, quam sub spinoso capite, delicatum esse membrum, nam teste Apostolo, coheredes sumus Christi, si tamen commpatimur: Et, quod alio loco scripsit: Si commortui sumus, & convivemus: Si sustinebimus, & conregnabimus."

Secunda: Ad opus satisfactorium duo potissimum exiguuntur; primo quidem, ut in Charitate fiat: secundo, ut acerbicatem quandam interiorem, vel etiam quandoque & exteriorem præ se ferat; tunc enim est peccati redemptivum: Atqui peccator justificatus huiusmodi opera patrare potest. Ergo &c. Pergit ibidem Catechismus p. 2. n. 73. Duo præcipue, in satisfactione requiruntur. Primum, est, ut is, qui satisfacit, iustus sit, ac Dei amicus, opera enim quæ sine fide, & charitate fiunt, nullo modo Deo grata esse possunt: Alterum, ut ejusmodi opera suscipiantur, quæ natura sua dolorem, & molestiam afferant: cum enim præteritorum scelerum compensationes sint; atque, ut S. Martyr Cyprianus ait, redemptrices peccatorum, omnino necesse est, ut aliquid acerbitalis habeant. Quamquam non semper illud consequitur, ut, qui se in illis molestiis exercent, doloris sensum habeant."

Tertia: Si quæ ratio hanc impediret satisfactionem, maxime quia iustitiae Dei in immensum debitores sumus: Sed Deus intuitu meritorum Christi cedit suo juri, &

& per bona opera, vel ipsa Filii Dei merita nobis applicantur. Ergo &c.

Quarta : Satisfactionem exigit Ecclesia, & anathemate percellit Concilium Trident. Seil. 14. c. 12. 13. & 14. illud negantes : Igitur iustus potest pro suis peccatis satisfacere. Sic loquitur can. 13. Si quis dixerit pro peccatis, quoad poenam temporalem, minime Deo per Christi merita satisfieri panis ab eo infusis & patienter toleratis, vel a Sacerdote injunctis, sed neque sponte susceptis, ut jejuniis, orationibus elemosynis, vel aliis etiam pietatis operibus, atque ideo optimam poenitentiam esse tantum novam vitam ; anathema sit.

Solvuntur objectiones.

OBIECTIO : Scripturae multis in locis affirmant, nos nullis rebus externis, tametsi pretiosissimis fuisse redemptos, sed solo Christi Domini immaculato, & incontaminato sanguine, ut habetur 1. Petri 1. *Scientes quod non corruptibilibus auro, vel argento redempti estis, sed pretioso sanguine Christi* : Sed opera satisfactoria sunt quid externum. Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et illa testimonia debent intelligi de primario nostrae salutis pretio, a quo quaecumque alia vim suam obtinent, concedo : Et excludunt ea quae, vel ex parte nostri, vel ex parte aliorum sunt, nego : Sicut ergo cum in Scripturis sacris vis, & efficacia bonorum operum tribuitur gratiae Dei, non excluditur cooperatio voluntatis adjuvæ, ita & in presenti dicendum.

Instabis : Apostolus Hebr. 1. ait Christum fecisse per semetipsum purgationem peccatorum nostrorum : *Purgationem*, inquit, peccatorum faciens, sedes ad dexteram Majestatis Dei in excelsis. Et 1. ad Timoth. c. 2. *Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus* : Porro ista verba, *semetipsum*, excludunt quodecumque aliud ex parte poenitentis. Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et illa particula, *semetipsum*, ponitur ad explicandum singulare medium quo purgatio fit in novo Testamento, concedo : & excludit opera satisfactoria ex parte nostri, nego. Efficaciori & nobiliori modo purgata sunt peccata in novo, quam in veteri sordere ; & hoc argumento probat Apostolus Christi divinitatem ; hinc c. 9. ait : *Christus ostendit Pontifex futurorum bonorum per amplius & perfectius Tabernaculum non manu-*

factum, id est, non hujus creationis, neque per sanguinem Hircorum, aut vitulorum, sed per proprium sanguinem, introitus semel in sancta, aeterna redemptione inventa.

Urgebis : Ei tantum competit satisfacere pro peccatis hominum, cui competit illos redimere ; satisfactio enim pro poena subeunda in altera vita, est vera redemptio : Sed nulli hominum, remissa culpa, competit bonis operibus se redimere ; solus enim Christus est hominum Redemptor : Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : Homini non competit qualitas redemptoris simpliciter & absolute, concedo : Participative, nego : Ille absolute est Redemptor, qui pretio soluto, ex propriis pro alio solvit : ille vere est Redemptor posteriori modo, qui alieno quidem ære sibi liberaliter, & gratis ad talem usum concessio, adjuncta propria, tum industria, tum cooperatione a servitute se liberat. In isto sensu recte dicitur poenitens se redimere, juxta illud Danielis 4. ad Nabuchodonosor : *Quamobrem Rex consilium meum placeat tibi, & peccata tua elemosynis redime.*

Instabis : Sanctus Chrysostomus ita explicat verba Apostoli a nobis in probationibus adducta, ut velit Deum sola contritione esse contentum ; & nullam, nec in hoc sæculo, nec in aeterno postulare satisfactionem ; nec enim habet Homil. 28. in 1. Cor. 11. *Quod si nosmetipsos judicarem, non utique judicaremur* : " Non dixit, si castigarem nos ipsos, si punirem, sed tantum si velimus agnoscere peccata, si nos ipsos condemnare, si de delictis terre sententiam, libenteremur ab eo quod hic & illic est supplicio. " Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et sanctus Doctor loquitur de poenitentibus perfectis qui in gradu Heroico conteruntur, concedo : de infirmioribus, nego. Quandoque contingit ut poena temporalis totaliter remittatur, cum scilicet poenitens tantum amat Deum, quantum creaturam dilexit : ita ut contritionis qualitas & intentio præponderet delictis quas in terrenis prosequendis habuit. Quod hæc sit mens D. Chrysostomi, patet ex his verbis : " Nos autem si velimus, neque hic, neque illic daturi sumus penas. " Id est, nec in ista, nec in altera vita. Ecce perfectorum contritio : infirmorum vero poeniten-

tiam non nihil languidam, his ulterioribus verbis delineat: "Quoniam autem ne hoc quidem leve votum facere, ut oportet facere, ne sic quidem nos iustinet punire cum orbe terrarum, sed sic quod que parcat, hic poenas exigens, ubi supplicium est temporale." Item est sensus verborum illorum ex oratione de B. Philogonio: "Discede a malis, virtutem amplectere, desiste a pravitate, pollice re post hæc ista non committurum, & hæc sufficiunt ad satisfactionem. Ego testificor, ac fide jubeo, ut si nostrum, quilibet, qui peccatis obnoxii sumus, recedens a pristinis malis ex animo, verique promittat Deo, se postea ad illa, non rediturum, nihil aliud Deus requirit, nec ad satisfactionem majorem, seu ulteriores." Quod autem loquatur de poenitentibus perfectis, ex eo colligitur, quia in exemplum adducit Magdalenam, & Zachariam. Ceterum, tametsi Patres nonnumquam vocent poenitentiam laboriosam, modo flagellationem a Deo in illam modo etiam exercitationem, non excludunt quod mortificationes, animo peccata expiandi factæ, non sint veræ satisfactiones, cum a charitate pondus & meritum habeant.

Replicabis: Ezech. 37. ait Dominus: *Impietas impiis non nocet ei, quacumque die conversus fuerit ab impietate sua.* Nullas igitur remisso peccato repetit Deus poenas ab impio. Sin minus noceret ei impietas sua.

Respondeo distinguendo Antecedens: Si impius egerit poenitentiam, iniquitas non nocet ei, quia propter bona opera & satisfactionem nec a gratia, nec a vita æterna excidet, concedo: non nocet ei, cum a pena temporali eximendo, subsistinguo; si ejus contritio adæquet illum quem pro creaturis habuit amorem, concedo: secus, nego. Impio poenitenti non nocet iniquitas: Primo, quia per contritionem & Sacramentum justificatur, & vita vivere incipit: Secundo, per gratiam sanctificantem jus habet ad gloriam. Tercio, per actualia auxilia ad gratiam justificantem consequentia potest tot & tanta bona opera, quamdiu vivit, facere, ut Deo plene satisfaciatur. Quarto, remittitur ei poena æterna, vel etiam de temporalis juxta contritionis gradum; tamen & ista prorsus aufertur, si perfectissime de impietatibus ex animo conteratur. Solutio colligitur ex D. Augu-

stino, qui L. de remiss. cap. 34. ait afflictiones & miseriae gravi sensu esse, ad coronam certamina; Tum & L. 13. de Civ. cap. 6. ait etiam hoc cedere in expiationem criminum, & Poenitentiae meritum augere: "Quid quid tamen illud est in morientibus, quod cum admittit sensum, pie, fideliterque tolerando autem meretur Poenitentiae, non aufert vocabulum poenae."

Instabis: Joan. 8. Christus aduiteram absolvens ait: *Vade & noli amplius peccare.* Ibi altum est de satisfactione imposita silentium: Ergo &c.

Respondeo, non constare utrum aduiteram a peccatis, an solum a lapidationis poena Christus absolverit; sic enim habetur: *Nec ego te condemnabo: vade & jam noli amplius peccare.* Sensus est, nec ego te ad lapidationem adjudico, cave ne iterum peccando te huic exponas periculo. II. Quis novit num Christus in ea tantam contritionem reperiret, ut nulla opus esset satisfactio? Deinde alia est ratio Christi, alia Sacerdotum. Christus teclusa satisfactioe exteriori penali potest peccata dimittere, quia Dominus est, secus vero ceteri.

Urgebis: S. Ambrosius Serm. 46. sic loquitur: "Lacrymas ejus lego, satisfactionem non lego." Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Et nomen satisfactionis sumit pro excusatione, concedo: pro compensatione temporalis injuriæ illarum, nego. Veritas solutionis colligitur, I. Ex antecedentibus; coniet quippe peccatum Adæ, & ejus poenitentiam, cum peccato D. Petri, ejusque poenitentia; prior, inquit, se ipsum excusavit, posterior vero ut primum Christum eum aspexit, flevit amare. Tum post verba in objectionem allata sic habet: "Recte plane Petrus flevit, & tacuit, quia quod deseri solet; non solet excusari, & quod defendi non potest, abluui potest."

Insistes: SS. Patres non agnoscunt bona opera esse satisfactoria, cum illa exigant a poenitente ante concessam abolitionem, ut S. Cyprianus, qui Epist. 8. quæ est ad Clerum, & plebem, injungit Deum orandum esse, ut indulgeat peccatis: postea sic loquitur: "Virgas igitur, & flagella sentimus, qui Deo nec bonis & factis placeamus, nec pro peccatis satisfaciamus." Rogemus de intimo corde, & de tota mente misericordiam Dei... Quanto nos oportet magis insistere precibus, & orare, & primo ipsum Dominum rogare,

„ tuam

„rum deinde per ipsum Deo Patri satisfacere debemus. „ Rursus Epist. 14. Pœnitentiam autem ille agit qui divinis præceptis, & Sacerdotibus Dei obtemperans, obloquiis suis, & operibus iustis Dominum promeretur. „ Hinc in Ecclesiâ primitiva nullus ad pacem, manuum impositionem, & Eucharistiam recipiebatur, nisi prius operibus laboriosis Divinæ satisfecisset iustitiæ. Ergo &c.

Respondet distinguendo: Et PP. loquuntur de peccatoribus imperfecte pœnitentibus, scilicet ex solo amoris imperfecti motivo, concedo: ex amore perfecto, nego. Ultra fatemur in illis qui amore perfecto non inflammantur, seculo Sacramento, opera satisfactoria penam temporalem non remittere: Ad confirmationem dico, eosdem Patres loqui de peccatis publicis, quæ scandalum annexum habebant. Licet autem illi forent Contriti, non tamen admittebantur ad communionem, nisi prius penitentia sibi ab Episcopo impositam persolvissent; de illis autem loquitur S. Cyprianus. Ceterum pœnitentia publica non evacuabat particularem, & sacramentalem.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Peccator justificatus potest pro delictis suis Deo satisfacere.

PRIMO: Proverb. 16. *Misericordia, & veritate redimitur iniquitas.* Et 1. Cor. 17. *Quod si nosmetipsos rediudicavimus, non utique iudicemur;* redarguendo & puniendo peccata nostra, ait D. Thomas Comm. in hunc locum Lect. 7.

Secundo: Concinnat SS. PP. in primis S. Cyprianus Serm. de lapsis. Tertullianus l. de Pœn. cap. 11. Hilarius cap. 4. in Match. Concilium Tridentinum Sess. 14. can. 13. perstringit negantes iustos pro peccatis suis Deo satisfacere.

Tertio: Ex Ecclesiæ praxi exigitur a pœnitentibus satisfactiones; bona opera maioris Pœnitentiæ intuitu facta profunt, nedum ad criminum expiationem, sed & gloriam possidendam. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSENUM.

PRIMO: Christus quidem ut causa universalis pro peccatis nostris satisfecit: sed nostram exigit cooperationem.

Secundo: Patres quandoque, esto dicant, contritionem sufficere, sed intelligas velle, ita perfectam, ut adæquet omnium peccatorum commissorum quantitatem: At ubi reperies hunc doloris gradum qui præponderet omnibus sæculi affectionibus, & tantum exardescat, quantum ardebat cupiditas?

Tertio: Usus quidem prioribus sæculis satisfactiones, ante datam absolutionem erat exigere, at solum pro peccatis pœnitentia publica expiandis: sed & hoc non evacuabat penitentiam sacramentalem.

SECTIO TERTIA.

Utrum homo possit satisfacere pro peccatis, per opus bonum præceptum?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multiplici ratione.

PRIMA: Dantur quidam casus in quibus Martyrium est de præcepto, juxta illud Luc. c. 9. *Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua.* Atqui tamen homo per martyrium satisfacit omni pœnæ peccatis debitæ; cum ultimo die clauso, gloria fruatur cœlesti: Igitur licet opus bonum præceptum sit & debitum, per illud tamen pro pœnâ temporali peccatis debita sit satis.

Secunda: Si propter aliquam rationem opus præceptum non foret meritum; ea esset, quia sit ex obligatione: Atqui dantur plures actus boni, & honesti qui præcipiuntur, talis est communio Eucharistica, & tamen digno suscipiens corpus dominicum gratiæ meretur incrementum, iuxta & gloriam æternam: Ergo a pari, &c.

Tertia: Dantur quædam opera pœnalia, quæ ideo nobis a Deo præcipiuntur, ut per illa ipsi satisfaciamus: tale fuit jejuniū inditum Ninivitis, Jonæ c. 3. & Joel c. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejuniis, & in actu, & in planctu Quia benignus, & misericors est, patiens, & multæ misericordiæ & præstabilis super malitia.* Rursus ibidem paulo post: *Inter vestibulum, & altare plorabunt Sacerdotes Ministri Domini, & dicent, Parce Domine, parce populo tuo, & ne des hereditatem tuam in opprobrium, ut dominetur*

tur eis nationes. En injunctio operis satisfactorii, cujus tamen compensatio explicatur his sequentibus verbis : *Et respondit Dominus, & dixit populo suo : Ecce ego mittam vobis frumentum, & oleum, & replemini eis, & non dabo vos ultra opprobrium in gentibus.*

Quarto, Ratione multiplici.

PRIMO : Obligatio quæ incumbit eis qui vota emiserunt, & sese ad actus bonos exercendos adstrinxerunt, non impedit quominus per ea peccatis satisficiant; ex sanctis quippe Hieronymo, & Bernardo opera bona a Monachis ex voto facta non tantum eis meritoria, sed etiam satisfactoria sunt. Sic docet D. Thomas 2. 2. q. 88. art. 6. Ergo &c.

Alter : Deus ita justus est & liberalis, ut cuncta remuncret bona opera; immo quædam præcipit, ut detur meriti locus : Sed bona opera Pœnitentiæ satisfactoriæ intuitu facere, est quid remuneratione dignum. Igitur opera præcepta possunt esse satisfactoria.

Tertia : Cuncta ferme opera cadunt sub præceptum, ut Deum adorare; parentes colere, abstinere ab adulterio, & similia in Decalogo contenta : Sed nemo dixerit pœnitentem divinæ non satisfacere justitiæ obediendo mandatis. Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJICIES : Quod debetur aliis titulis, non potest Deo pro peccatis satisfacere; Sed bona opera præcepta, Deo debentur propter legem. Ergo &c.

Respondeo I. Majorem esse falsissimam, sin minus nihil etiam de actibus bonis non præceptis homo posset Deo pro peccatis satisfacere, cum cuncta ratione & creationis, & redemptionis, vel etiam conservationis illi debeamus.

Respondeo II. distinguendo minorem : Opera præcepta Deo debentur ex justitia liti sumpta, concedo : Ex stricta, nego minorem, & consequentiam. Debitum ex stricta justitia promanans ordinatur totum ad compensationem faciendam, totumque debetur; ut patet in restitutione rei ablatae : Sed non est par ratio de debito procedente ex lata justitia : Jam vero debitum satisfaciendi pro pœnis temporalibus non est stricta justitiæ; talis enim non datur inter Deum, & homi-

nes. Ceterum totus illorum operum finis non exhauritur per præcepti adimpletionem; cum enim sint pœnalia & laboriosa, possunt adhiberi ad satisfaciendum pro pœnis temporalibus.

Inflabis : Sequitur saltem ex hac responsione opus pœnale a lege impositum non posse adhiberi ad satisfaciendum : Igitur, per opus præceptum non semper fit satis pœnæ temporali pro peccatis debita : Et probatur. Si posset adhiberi, maxime ut laboriosum : Sed sub illa conditione exhauritur a præcepto. Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo : Et motivum ejus primarium est obedientia; ipsa vero est satisfactio finis, concedo : & non est, nego. Substantia Igitur actus laboriosi est de præcepto : sed cum pœna non sit ipsius perfectio, verum potius quid extrinsecum, hinc est quod ab operante possit adhiberi pro satisfactioe.

Urgebis : Pœnitens aliquid ulterius supra jejunium v. g. præceptum pro peccatis expiandis debere addere : Igitur per opus præceptum satisfacere non valet. Probatur Antecedens : Ubi occurrunt duo præcepta adimplenda, non fit satis adimplendo unum, maxime si materia circa quam versantur sit diversa; sed Deo servitutem jejunando exhibere, tum ipsi satisfacere, sunt duo præcepta vel in ipsa materia diversa. Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Pœnitens debet aliquid ulterius supra jejunium addere ad melius, concedo : absolute, ita ut opus præceptum non sit satisfactorium, nego. Ad probationem distinguo : Si præcepta non sint subordinata, concedo; secus, nego : & sic distincta minore, nego consequentiam. Sicut igitur quando occurrit quatuor temporibus vigilia alicujus Sancti annexum habens jejunium, unico tamen jejunio fit satis duobus præceptis, quippe quæ unum habeant finem; scilicet corporis mortificationem; eadem ratione aliud præceptum, & satisfactionis lex uno jejunio simul adimplentur, cum finis utriusque præcepti sit Deum colere, & toto mentis ac cordis conatu illi famulari.

Inflabis : Qui debet centum nummos aureos alicui ob rem ab eo sibi venditam, & centum ob aliud debitum ex illo contractum, non satisfacit utrique debito unica simplici solutione : Igitur & a partem qui tenetur ex præcepto ad opus bonum;

eo non potest uti ad persolvendas penas temporales pro peccatis debitas.

Respondeo negando consequentiam, & paritatem. Disparitas est, quod utrumque debitum sit ex stricta iustitia, & medium pro illius compensatione facienda sit ex sua naturali conditione speciatim determinatum; qui enim vendidit, tantum debet recipere, quantum res divendita valet, sique exigitur per omnia æqualitas: at debitum pœnæ temporalis non est semper strictæ iustitiæ. Rursus illud quo utitur pœnitens, non est ex natura sua speciatim determinatum ad satisfaciendum pro pœna temporali, siquidem finis actus præcepti est obedientia legis; ordinatio vero illa ad satisfaciendum, finis extrinsecus.

Infirmitas: Inde sequeretur peccatorem, cui injungeretur pro pœnitentia Sacramentali jejunium quadragesimale, nihil pro luendis peccatis facere, cum ad jejunandum ex lege teneatur. Absurdum consequens: Ergo & antecedens.

Respondeo distinguendo sequelam: Nihil inde facere quoad actus interiores, nego: Quo ad pœnalitates extrinsecas, subdistinguo; quoad substantiam, concedo: quoad directionem & jejunandi modum, nego. Ille peccator teneretur quolibet jejunii die hanc pœnalitatem, I. Offerre Deo in vindictam peccatorum, quod secluso de peccatis dolore sæpius reiterando fieri non posset. II. Sed & ad apices juris & strictissime jejunare, ita ut in nullo sibi parceret. III. Mere necessarium ad vitam fovendam, omisis quæ in cibis potius ad ventris ingluviem & sensualitatem alendam, quam ad sanitatem conservandam inserviunt, sumere. Ceterum confessarius, vel elemosynas, vel opera misericordiæ exercenda ex consilio injungere potest, & peccatori dicere, peccata expiandi motivo plura alia momentosa ultro esse facienda, cum ea, ratione qua Deus illi propitius est, ipsum in nullo sibi parcere debeat.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Iustus potest per opus præceptum Deo satisfacere pro peccatis suis.

PRIMO: Datur præceptum confessionis fidei, sæviante persecutione, quam fides Sancti sanguinis effusione consignarunt, & tamen Ecclesia ita eos ab omni

reatu pœnæ sic absolutos habuit, ut testetur Augustinus eum, qui orat pro Martyris refrigerio, ipsi Martyri injuriam facere.

Secundo: Utriusque sexus fideles qui votis ad perfectionem assequendam se adstrinxerunt, tenentur vi legis de perfectione sibi impostæ charitatis ardentissimæ opera facere, quibus certe peccata sua expiare nemo distinebitur, cum eo potissimum scopo ad Monasteria convolverint.

Tertio: Omnia ferme bona opera in Decalogo continentur. Ergone non meritoria & satisfactoria quia cadunt sub præceptum, & mandatis Dei obediunt? Absit dicere.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Licet pluribus titulis Deum venerari, & ipsi servire teneamur, hoc tamen negotium iisdem actibus perfici nemo non videt, cum usus obtinuerit in Ecclesia, ut audiendo Missam v. g. Deum & Creatorem & Redemptorem, adeoque propter creationis & redemptionis beneficia recolamus: Quidni & iisdem pietatis actibus ipsi, ut iusto scelerum vindicti satisficeremus?

Secundo: Non est eadem ratio pro restitutione & satisfactione. Prior servat proportionem Arithmeticam, hinc non remittitur jus læsum, nisi restituatur ablatum: Posterior, Geometricam solum exigit. Quia vero satisfactio Christi est infiniti valoris, modo per opus præceptum nobis applicetur, sufficit ad luenda peccata; maxime cum ex parte nostri non requiratur ad supremos juris apices satisfactio, cum & illius simus incapaces.

Tertio: Neque vero ex satisfactione per opera præcepta sequitur peccatorem nihil amplius quam innocens præbere; cum enim actus præceptum non nisi obedientiam spectet, ut valeat ad gloriam, potest ex oblatione iterata laboriosæ pœnitentiæ utique ad satisfaciendum valere, maxime ex eo quod cuilibet oblationi respondeat amor, qui certe satisfactorius est, juxta illud Christi ad Magdalenam Luc. 7. Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexisti multum.

SECTIO QUARTA.

Utrum Satisfactio debeat esse proportionata peccatis?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatnr rationibus Theologicis.

PRIMA: Quod Concilium generale statuit, ita propugnandum est: Atqui Tridentinum Sess. 14. cap. 8. definit satisfactionem sacramentalem juxta peccatorum gravitatem imponendam esse. Et sic loquitur: "Debent ergo Sacerdotes Domini quantum Spiritus, & prudentia suggererit, pro qualitate criminum, & poenitentium facultate, salutaris & convenientes satisfactiones injungere." Verbis paulo antecedentibus hæc præcludit: "Divinae justitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint; aliter vero, qui semel a peccatis, & dæmonis servitute liberati, & accepto Spiritu sancti dono, scienter Dei Templum violare, & Spiritum sanctum contristare non formidaverint." Sic autem eos adigit, ut pronuntiet postea illos qui convenientes non imponunt satisfactiones, eorum criminum participes fieri: "Ne, inquit, si forte peccatis conneant, & indulgentius cum poenitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur."

Secunda: Vix difficilior foret reconciliatio post amissam Baptismi gratiam, si leves admodum satisfactiones imponerentur, neque vero poenitentia esset Baptismus laboriosus: Atqui tamen contrarium pronunciat Tridentina Synodus. Ereo &c.

Tertia: Poenitentes a peccatis de novo in posterum committendis deterrendi sunt: Atqui hoc fit acerbis castigationibus: Iteur satisfactio debet sceleribus commissis commensurari. Hæc ratio est primum Apoc. 7. *Quantum plorificavit se, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum.* Tum & Concilii Tridentini Sess. 14. cap. 8. ubi sic loquitur: "Divinam clementiam decet, ne ita nobis absque ulla satisfactione peccata dimittantur, ut, occasione accepta, peccata leviora

putantes velut injurii, & contumeliosi Spiritui sancto in graviora labamur, thesaurizantes nobis iram in die iræ." Procul-dubio enim magnopere a peccato revocant, & quasi fræno quodam coercet hæc satisfactorie poenæ, cautioreque, & vigilantiores in futurum poenitentes efficiunt.

Concinit D. Ambrosius in hæc Psalmi 118. verba, & de lege tua miserere mei, & ait: "Exigit ergo Medicinæ ratio ut aut sectione, aut aduersione curetur." Nisi enim putrefacta recidantur, aut humor inutilis decoquatur, frustra medicinæ manus adhibentur ad vulnera. Ideoque bonus Medicus hujusmodi segnum legitime dicit esse curandum, ut possit medicina proficere. Lege ergo miseretur qui cum justitia sapienterque miseretur, ut ea dimittat quæ scit jure posse dimitti: ne cum alterius miseretur, se ipsum legi faciat obnoxium. Agat postquam miseratione donatus est, fecit peccare Saul. Peccavit enim in ipsa misericordia, & ideo peccavit post misericordiam. Consideremus etiam ne & ipsum deteriorem faciamus, cujus miseretur injuste. Pleurumque enim non coercere delinquentes, majoris auctoritatis est, quam si ulciscaris."

Quarta: Satisfactio talis esse debet, ut viciosus compellat habitus: Atqui sola satisfactio quæ criminibus præponderat talis est. Ergo &c. Istam rationem assert ibidem Concilium Tridentinum: "Menduntur quoque, inquit, peccatorum reliquiis, & viciosus habitus male vivendi comparatos, contrariis virtutum adionibus tollunt."

Quinta: Sacerdos injungendo poenitentiam peccatori, sic disponere ei incumbit, ut abundet in omni opere bono, tum ad restauranda merita, tum ad præcavenda deinceps peccata. Sed ad hoc requiritur satisfactio peccatis commissis expiandis proportionata: Ergo &c. Hanc statuit satisfactionis imponendæ regulam S. Chrysostomus Homil. 10. in cap. 3. *Matth. verius finem:* "Poenitentiam vero dico non solum ut a malis prioribus desistamus, verum etiam ut bonorum operum fructibus impleamur. Facite, inquit Joannes, fructus dignos poenitentiae. Quo autem modo fructificare poterimus? Si utique peccata adversa faciamus. Aliena rapuisti, & incipe do-

,, nire

„nare jam propria. Longiores tempore
 „fornicatus? A legitimo quoque usu sus-
 „pendere conjugii, ac perpetuam conti-
 „nentiâ sapius paucorum dierum ca-
 „sitate meditare. Injuriam vel opere
 „cuiquam, vel sermone fecisti: refer be-
 „nedictionis verba conviciis: & percu-
 „tientes te nunc officiis, nunc etiam be-
 „neficiis placare contende. Neque enim
 „vulnerato sufficit ad salutem tantum
 „modo spicula de corpore evellere, sed
 „etiam remedia adhibere vulneribus. De-
 „liciis autem & tumultuosa dissiluebas:
 „jejunio & aquæ potu utrumque com-
 „pensâ, ut famem superes imminentem.”

„Sexta: Satisfactionem in eo positam ef-
 „ficere contendit Conc. Trident. Sess. 14. c. 8.
 „ut possit avertere imminentem a Deo pœ-
 „nam: „Neque vero, *ait*, securior ulla
 „via in Ecclesia Dei unquam existimata
 „fuit ad amovendam imminentem a Deo
 „pœnam, quam ut hæc Pœnitentiæ ope-
 „ra homines cum vero animi dolore fre-
 „quentent. „Sed levior satisfactio id
 „efficere non potest. Ergo &c.

„Septima: Tale nunc debet esse satisfac-
 „tionis pondus, quale fuit in penitenti-
 „bus utriusque legis: Atqui in illis fuit
 „amara, nam ut sedarent iram Dei cilicio
 „perpetuo, eoque acerbissimo carnem ope-
 „rui, jejuniis durioribus incumbabant,
 „potum cum fletu miscebant; vel ipse Da-
 „vid rigorosam egit pœnitentiam, egit &
 „Achaz, tum Manasses, Nabuchodonosor,
 „Magdalena, Maria Ægyptiaca & alii
 „permulti, quos hic recensere superfedeo;
 „hinc Tertullianus Lib. de Pœnitentia c.
 „11. sic fatetur: „Deliqui, dicito in Deum,
 „& periclitor in æternum perire: ita-
 „que nunc pendeo, & maceror & ex-
 „crucior, ut Deum reconciliem mihi,
 „quem . . . læsi.”

„Hæc propter motiva S. Carolus hæc
 „statuit regulam de modo pœnitentiæ in-
 „iungendæ a Ministris 4. parte tractando:
 „Videant, *inquit*, ne pro peccatis gra-
 „vibus levissimas penas imponant, id
 „quod & Confessoribus & penitentibus
 „periculosum est, cum id a sacris Lit-
 „teris, & a Conciliorum decretis, & a
 „SS. Patrum sententia alienum sit. Nam
 „divinæ Litteræ ab eis qui penitentiam
 „agunt, hoc efflagitant, ut fructus di-
 „gnos penitentia faciant, utque ad Do-
 „minum convertantur in jejunio, fletu,
 „& planctu.”

„Hinc temporibus quo servebat religionis

zelus, ardor ille affulgebat in peccatori-
 „bus, qui lubenti animo sese pœnitentiæ ri-
 „gorosæ laboribus subiciebant; quod &
 „unanimitè nedum docuerunt Patres, sed
 „ad praxim reduxerunt respectu pœniten-
 „tium; quare ipse Paulus hæc statuit re-
 „gulam, ut mortificationi serviant mem-
 „bra, quæ peccato servire; nec ab hac
 „disciplina ulquam recessum est: licet enim
 „pœnitentia publica sublata sit; vult ta-
 „men semper Ecclesia, ut Christiani mor-
 „tificent membra quæ sunt super terram,
 „crucem jugiter tollant, abneget semeti-
 „ipsos; quocirca si non quoad omnia, sal-
 „tem quoad majorem partem, canonibus
 „penitentialibus in quantum fieri potest,
 „Ministri Domini veteri Ecclesiæ praxi
 „& vestigiis debent insistere.

Solvuntur Objectiones.

OBIECIES: Si Sacerdotes tenerentur
 æqualitatem servare in penis infligendis
 inrer satisfactionem, & peccatum, infi-
 „nitas deberent proculdubio imponere; in-
 „finita enim est gravitas peccati quo Deus
 „læditur; absurdum consequens. Ergo &
 „antec.

„*Respondeo* negando majorem. Ratio est,
 „quia pœna æterna, quæ peccato lethali
 „debetur, in finitam & temporalem com-
 „mutatur per sacramentum Pœnitentiæ; pœ-
 „næ igitur temporali, & non æternæ,
 „satisfactiones conveniunt; & sic sunt fi-
 „nitæ.

„*Institis*: Ideo pœna temporalis imponi-
 „tur, ut pro eis peccator non teneatur in
 „altera vita eam in purgatorio luere: Sed
 „ignorat Sacerdos quænam pœnæ quanti-
 „tas exolvenda sit in altero sæculo pro
 „peccato in hac vita quoad culpam dimis-
 „so: Ergo &c.

„*Respondeo* distinguendo minorem: Et
 „novit ex Scripturis, & traditione alterius
 „vitæ penas non fore leves, & sic pruden-
 „ter potest indicare quid imponendum sit
 „penitenti, ut illas non fubeat, concedo:
 „& pœnæ illæ sunt parvi momenti, ne-
 „go. Quid de flammis purgatorii doceat
 „Scriptura, quid & scriperint SS. Patres,
 „illud ita superat captum humanum, ut
 „peccator debeat Domino cum Augustino
 „dicere, Hic seca, hic amputa, modo in
 „æternum parcas.

„*Urgebis*: Canones penitenciales deter-
 „minant quenam sit conveniens pœna,
 „unicuique peccato infligenda: Sed illi
 „caro-

canones non sunt amplius in usu : Ergo &c.

Respondeo I. cum S. Carolo Borromæo Ministris secundum iudicium viri prudentis teneri aliquam servare in imponendis penitentibus satisfactoris proportionem. Sic loquitur 4. parte Ecclesiæ Mediolanensis instructionum p. 789. "Ca-
" nones, *inquit*, penitenciales teneant
" Ministri, quamvis enim prudenter, &
" considerate pro penitentis dolore, homi-
" numque varietate, aliisque circum-
" stantiis attemperari possint & debeant,
" eos tamen observari, atque ut formam,
" & regulam quantum expedire videbitur
" exprimi semper laudabile est."

Respondeo II. distinguendo minorem : Canones penitenciales fuerunt abrogati quod aliqua, concedo : quoad omnia, nego. Ulro fatemur eos quoad penitentiam publicam fuisse rescisos, nusquam vero quoad penitentiam laboriosam, quæ juxta delictorum qualitatem imponenda est ; quinimmo & satisfactio publica, si peccatum induxerit scandalum, ut ex Concilio Tridentino constat. De hoc momento ait Catechismus Rom. p. 2. ubi de Pœnit. nu. 67. "Quare sapientissime
" illud ab Ecclesia observatum est, ut
" cum ab aliquo publice flagitium com-
" missum esset, publica etiam pœnitentia ei indiceretur : ut ceteri timore
" perterriti, deinceps peccata diligentius
" vitarent."

Insuper : Alexander VIII. hanc proscriptit propositionem : *Consuetudo moderna quoad administrationem sacramenti Pœnitentiæ, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmat, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed abusu.* Ergo &c.

Respondeo distinguo antecedens, Alexander morem imponendi graves, & ut plurimum intolerabile pœnas ante absolutionem subeundas, ut abusum propellit, concedo : satisfactiones prudentes juxta peccatorum pondus, & post absolutionem adimplendas, nego. Summus Pontifex eo loci suo perstringit stylo censorio praxim Novatorum, qui prius a penitentibus exigunt satisfactionem, eos quam abolvant. Hoc ipsum patet ex his duabus propositionibus damnatis, quæ memoratam procedunt propositionem ; quæ quidem his verbis exprimuntur : *Per praxim mox absolvendi ordo Pœnitentiæ est inversus. Ordinem præmittendi satisfactionem*

absolutioni induxit, non politia, aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex, & præscriptio, natura rei id ipsum quodam modo dicente.

Persister : Saltem Iubilæi tempore Sacerdotes leves possunt imponere pro peccatis satisfactiones ; ea enim est vis indulgentiarum quæ plenariæ dicuntur, ut totam deleant temporalem pœnam pro peccatis ex integro luendis relictam. Ergo &c.

Respondeo negando antecedens ; nullius enim temporis exceptionem facit Concilium Tridentinum. Neque vero Bullæ quibus indulgentiæ conceduntur, oppositum continent, cum ex parte peccatorum requirant eam conditionem, ut sint contriti, & penitentes. Contritionem autem supponere fletus, & labores, nemo non novit ; hinc nedum minuit Ecclesia satisfactiones Iubilæorum tempore, quin potius adaugeat ; quippe quæ multa iungat bona opera, ut elemosynas, supplicationes, jejunia, incarceratos visitare, pupillos sustentare, & similia.

Dices : Ex hoc sequitur indulgentias nihil prodesse iis qui peccaverint ; ad quid enim iis prodesse possunt qui proportionem de peccatis agunt penitentiam : Sed falsum consequens : Ergo & antecedens.

Respondeo negando sequelam. Primo quidem indulgentia Iubilæi supplet quod pristinis deest sacramentalibus satisfactionibus. Secundo prodest ægrotis, qui tamen Deo satisfacere habeant in voto, id tamen adimplere sicut oportet propter vitæ brevitatem non valent. Prodest etiam peccatoribus, qui vitiorum onere oppressi, contritionem intensissimam non habent, namque ejus efficaciam adæquatam pro pena temporali expianda supplet. Demum tempore Iubilæi & a censuris, & a casibus reservatis datur absolutio.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Satisfactio a Sacerdote imponenda, debet esse peccatis proportionata.

PRIMO : Sic statuit Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 8.

Secundo : Reconciliatio per Pœnitentiæ sacramentum habita, non foret Baptismus laboriosus, si satisfactio levior imponeretur, quod utique Concilio Tridentino adversatur, Ergo &c.

Tertio :

Tertio : Pœnitentes a committendis de novo peccatis deterrendi sunt : Sed & hoc non fit, prætermiffa fatisfactione prioribus fecleribus proportionata . Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET SOLUTIONUM.

PRIMO : Ecclesia in votis habet ut satisfactio proportionetur pœnæ temporali debitæ . Nulquam vero infinitæ cujus homo incapax est . Unde eam non oportet esse infinitam .

Secundo : Pœnitentiæ canonicæ publicæ rescissæ sunt quidem, sed non quoad omnia : Alexander VIII. damnat abufum gravioris pœnitentiæ, quæ exigitur a Novatoribus ad absolutionem præambulam, sed non ad menicram impositas pœnas, & juxta viri prudentis judicium .

Tertio : Indulgentia lubilæi non evacuat debitas pro peccatis satisfactiones, quandoquidem Ecclesia illam ea conditione concedit, ut peccatores piis operibus vacent; præcipiunt enim elemosynæ, variz stationes, confessio, & divinæ Eucharistiz participatio .

SECTIO QUINTA.

An pœnitens teneatur subire satisfactionem sibi a Sacerdote impositam?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA,

Probatum rationibus Theologicis.

PRIMO : Sacerdotes acceperunt a Christo Domino potestatem non tantum absolviendi & remittendi, sed etiam ligandi & retinendi, juxta illud Matth. 18. *Quicumque alligaveritis &c.* Et illud Joan. c. 20. *Quorum remisistis &c.* Atqui ligat Sacerdos peccatorem, & peccatum ejus retinet; non tantum quando eum censet absolutione indignum, sed & eum absolvens illi pro satisfactione certum aliquid pœnale injungit : Igitur peccator tenetur pœnitentiam satisfactoriam a Confessario impositam, adimplere .

Altera : Traditio Patum habet vim legis, quam infringere non licitum est . Sed Patres una confessione docent pœnitentiam sacramentalem esse adimplendam : Et probatur . S. Cyprianus L. de

lapsi. ait : " Oportet, justis operibus incumbere, quibus peccata purgantur, elemosynis frequenter insistere, quibus a morte animæ liberentur. "

Tum Tertullianus L. de Pœnit. cap. 10. " In quantum non peperceris tibi, in tantum tibi Deus, crede, parceret. "

S. Leo Magnus Epist. 92. cap. 2. ad Rulicum Narbon. sic habet : " Alienum est a consuetudine Ecclesiastica, ut qui in Presbyterali honore, aut in Diaconi gradu fuerint consecrati, si pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant penitenti... avide hujusmodi lapsi ad promerendam misericordiam Dei privata est expectanda secessio, ubi illis satisfactio, si fuerit digna, fit etiam fructuosa. " Ibi satis significat, eos qui satisfactionem recusant, aut nolunt subire, non esse admittendos ad reconciliationis Sacramentum .

Hic adde auctoritatem Rabani, qui in collectione Synodorum sic habet : " Pœnitens illud quod ei institutum fuerit, ita caute observet, ac si ex ore Dei fuerit prolatum. " Idem docet auditor libri vera & falsa pœnitentia c. 15. Ibi enim penitentem instituens ait " Ponat se omnino in potestate & judicio Sacerdotis, nihil sibi reservans sui, ut omnia, eo jubente, paratus sit facere pro recipienda animæ vita. "

Tertia, Ab ipsa vagiente Ecclesia statutum est penitentiam sacramentalem ad amissam adimplendam esse. Ergo &c. Probatum antecedens. Provincia tunc de mandata erat Presbyteris, ut secundum canones penitentiam injungerent; penitentes vero tenebantur, quidquid a Presbytero illis fuisset injunctum, perinde ac si esset ex ore Dei emanatum, observare; quod si reculerent, denegabat eis Ecclesia reconciliationem, quam non prius dabat, quam illi explevisset quæ præscripta erant . Hinc in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. cap. 21. præcipitur, ut omnes Fideles sua peccata confiteantur; & injunctam sibi penitentiam rudeant adimplere : " Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit... injunctam sibi penitentiam studeat pro viribus adimplere. "

Quarta : Penitens tenetur omnes partes sacramenti Pœnitentiæ, nisi morte præpediatur, subire : Igitur & impositam sibi penitentiam absolvere; cum satisfactio sit pars integralis sacramenti Pœnitentiæ .

Sa/.

Solvuntur Objectiones.

OBJECIES: Sacerdos non est Judex ordinarius, sed arbitrarius; adeoque est in arbitrio pœnitentis ut se submittat Sacerdoti, vel quoad remissionem culpæ, & pœnæ, vel quoad remissionem culpæ tantum, ita ut paratus sit flagella Dei expectare, eaque pro solutione pœnæ suscipere: vel etiam ipse sibi ad nutum satisfactionem imponere, Ergo &c.

Respondeo negando antecedens; tametsi enim penes sit pœnitentem sibi eligere Sacerdotem quem libuerit, cum peccata sua confiteatur; ex quo tamen eligit aliquem in particulari, tenetur ei tamquam ordinario, vel delegato Judici, ac Vicem Christi gerenti, juxta potestatem ei concessam sese submittere, & datam satisfactionem adimplere, quam si omittat, graviter peccabit.

Insuper: Nullum est de satisfactione divina præceptum: Igitur Sacerdos qui agit ut Minister Dei, non potest ad satisfactionem pœnitentes obligare.

Respondeo negando antecedens; contrarium quippe patet ex probationibus jam datis: eo enim ipso quo Sacerdos Judex a Christo constituitur sit, his verbis, *Quæcumque alligaveritis &c.* potest solvere peccatorem ea lege & conditione, quod Majestati divinæ lætæ satisfaciatur.

Urgebis: Ideo Deus jussit Sacerdotibus satisfactiones imponere, ut mitius in hac vita pœnitentes ei satisfaciant, quam in altera, scilicet in purgatorio: Sed pœnitens potest sese determinare ad luendas pœnas peccatis debitas in flammis illis expiatrix: Ergo &c.

Respondet distinguendo: Et hoc Deus in arbitrio hominum non reliquit, concedo: & reliquit, nego. Jam vero Deus præcepit hominibus, ut pro pœnis temporaliibus annexis peccato satisfacerent in hac vita; quod quidem præceptum majorem adhuc Dei misericordiam commendat, dum videlicet per ipsum eius flagella præoccupandi incumbit necessitas homini, ne in altero sæculo acerbius puniatur; quocirca præcepto quo satisfactionis opera jubentur, obediendum est; quippe quod sit a lege pœnitentiæ indivisibile.

Insuper: Nedum reprehendendus, sed & laudandus est ille, qui ex vehementi peccatore displicentia, sic se ad majorem satisfactionem obeundam paratus est, ut

nolit uti indulgentiis, quibus satisfactio relaxaretur: Pari & consimili ratione gratiam, qua satisfactiones hujus sæculi evadunt leviores, potest abnuere.

Respondeo, transeat antecedens, & nego consequentiam. Etenim satisfactiones hujus sæculi, præter eum usum, qui potissimum consistit in expiandis peccatis, plurimum sunt utiles; quippe quæ viam sternant facilem ad gloriam, carnem castigent ne adversus spiritum obstrepat, favcant humilitati, certam ad cælum vocationem & electionem faciant.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Homo tenetur adimplere pœnitentiam sacramentalem sibi impostam.

PRIMO: Datum est jus B. Petro & ejus in sacerdotio successoribus sicut solvendi, sic & ligandi ad pœnam pœnitentes: Igitur Fideles tenentur adimplere pœnitentiam in confessione impostam.

Secundo: Sic usus ab ipsa vagiente Ecclesia obtinuit, ut pœnitentibus satisfactio adimplenda imponeretur: Sic docet S. Cyprianus Serm. de lapsis. Sic Leo Epist. 91. Sic Tridentinum Sess. 14. cap. 8.

Tertio: Reus debet adimplere conditiones sententiæ Judicis eum absolventis, eas vero ex negligentia aut contemptu omittere, est perfidia culpabilis: Sed inter omnes, præcipua est pœnitentiæ sacramentalis adimpletio. Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM,
ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Quamquam Sacerdos sit Minister arbitrarius a penitente electus, ipsi tamen peccator debet in penitentia adimplenda promptum obsequium.

Secundo: Possunt quidem peccatores majoris pœnitentiæ intuitu acceptare in hac vita pro expiandis peccatis purgatorii pœnas; sed cum judicium incipiat a domo Dei, vel in hac vita penitenti incumbit ante mortem adimplendo pœnitentiam impostam, præoccupare scelus expiationes.

Tertio: Falsum est nullum esse de satisfactione emitenda præceptum, quippe quod a lege pœnitentiæ faciendæ indivisibile sit.

SECTIO POSTREMA.

De effectibus Pœnitentiæ.

PRIMARIUS est justificatio peccatoris, cum ad eam potissimum terminetur, ut liquido probatum est, ubi de essentia Sacramenti. Hoc ipsum docet Catechismus Romanus 2. p. de Pœnitentia nu. 18. his verbis: "Pœnitentiæ itaque omnis in eo vis est, ut nos in Dei gratiam restituat, cum eoque summa amicitia coniungat."

Secundus & tertius, est pax interior & bona conscientia, juxta illud Angelicum concentum, *Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Catechismus ibidem hunc commemorat effectum, cui addit summam animi jubilationem & tranquillitatem: "Hanc vero, inquit; reconciliationem interdum in hominibus piis, qui hoc Sacramentum sancte, & religiose percipiunt, maxima conscientia pax & tranquillitas cum summa spiritus jucunditate consequi solet."

Quartus, quodlibet peccatum non semel remittit, sed iterum atque iterum & toties quoties de culpis dolet prævaricator. Hunc effectum non tacet Catechismus ibid. his verbis: "Nullum est enim tam grave & nefarium scelus, quod Pœnitentiæ sacramentum non quidem semel, sed iterum & sæpius non deleat: Qua de re ita Dominus per Prophetam inquit: *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quas operatus est, & custodierit præcepta mea, & fecerit iudicium & iustitiam, vita vivet, & non morietur: omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor*: & S. Joannes: *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus, ut remittat nobis peccata nostra*; & paulo post: *Si peccaverit, inquit, (nullum videlicet peccati genus excipiens,) advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum, & ipse est propitiatus pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.*"

Quintus est reviviscitatio meritorum, juxta illud Ezech. 36. *Impietas impiorum non morietur ei in quacunque die conversus fuerit, immo & Joel. 2. asserit Deus se redditurum pœnitenti annos quos comederat locusta & bruchus, hoc est, bona opera mortificata per peccata, nomine locustæ & bruchi significata.*

Boucat Theol. Tom. VII.

Sextus est Deo satisfacere pro pena temporalis ex parte, quandoque etiam ex integro si penalitates a pœnitentia inducæ, tantum habeant pondus ad jus divinum læsum satisfaciendum, quantum habuere peccata ad ledendum. De hoc momento audiendus est idem Catechismus num. 65. ubi ait pœnitentiam laboriosam satisfacere pro peccatis, quod quidem illustrat exemplo pœnitentiæ Davidis, tum concludit ex pœnitentia pii Regis: "Ut non solum crimen, sed pœnam etiam crimini debitam condonaret, atque a peccati reliquiis purgatum, in pristinum decoris & integritatis statum restitueret."

Septimus: Pœnitentia vitia comprimit, & charitatis ac virtutum flammam accendit, immo hominem lapsum a peccando in posterum deterret. Sic propugnat Catechismus ibid. num. 66. atque: "Proculdubio enim magnopere a peccato revocant, & quasi fræno quodam coercent hæc satisfactoria pœnæ, cautiore, que & vigilantiores in posterum pœnitentes efficiunt. Ceterum pœnitentia ut virtus eisdem cum voto Sacramenti producit effectus."

Synopsis contentorum.

EFFECTUS Pœnitentiæ I. Justificatio peccatoris. II. Pax interior. III. Bona conscientia. IV. Cuncta peccata iterum commissa remittit. V. Reviviscitatio meritorum. VI. Deo satisfacit. VII. Vitia comprimit, & virtutum flammam accendit.

ARTICULUS NONUS.

De extensione Clavium Ecclesiæ.

OSTENSUM est supra, claves Ecclesiæ nihil aliud esse præter potestatem ligandi & solvendi, juxta illud Christi Matth. 16. ad petrum: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in caelis, & quodcumque solveris super terram erit solutum & in caelis*. Ex hac Salvatoris sententia sequitur potestatem Ecclesiæ ad id omne sese extendere, quo aliqui nedum a culpa & reatu pœnæ æternæ, sed etiam & a pœna temporalis solvi possunt: quia vero rei noxii non solum in foro interno, sed & in contentioso, ad pec-

li cati

cati scandalum castigandum, vel etiam aliud tametsi occultum, sed gravissimum, quandoque per censuras puniuntur, atque etiam ab eis, poenitentia expleta, modo post penitentiam laboriosam exantlatam, modo etiam ea nondum finita per indulgentiam, liberantur; opere pretium est de utroque momento, videlicet & de Censuris, & de Indulgentiis non nihil hic tractare ad quæstionem Supplem. D. Th. 21. usque ad 27. inclusive. Unde sit

SECTIO PRIMA.

De Censuris.

CIRCA istud momentum varia hic quærentur. Primo quidem de nominibus. Secundo, de divisione. Tertio, de subiecto. Quarto, de absolute.

§. I.

De nomine, divisione, & definitione Censurarum.

CENSURA, ut præ se fert vocabulum, est poena, quæ non nisi contumaci baptizato infligitur, propter aliquod scelus alias gravissimum, non enim pro leviore imponenda est. Ex his habes nomen simul & censuræ definitionem.

Primo, Censura late usurpata non una est. Quædam est a jure, quædam vero ab homine; prior summorum Pontificum & Conciliorum decretis ipso facto incurritur; posterior a Superiore Ecclesiastico infligitur. Illa est universim ad omnes delinquentes indiscriminata puniendos, sed ista nonnisi particulares in individuo spectat. Neque etiam hoc solum inter utramque quædam intercedit: verum etiam ex eo quod lata a jure, vel ipso mortuo Legislatore perduret; contra vero lata ab homine.

Secundo, quædam est latæ sententiæ, quædam etiam ferendæ: Illa, ipso patris crimine incurritur, vel ipsa omnia iudicis sententiæ, quæ aliquis reus declaratur; ista vero e contra nonnisi denunciatione facta. Latæ sententiæ istis vocabulis, ipso facto, illico & absque mora scias te esse excommunicatum dignoscitur; vel etiam aliis istis verbis aut similibus; qui hæc feceris, excommunicatur, vel suspenditur, vel etiam anathema sit. Ferendæ vero per verba comminatoria exprimitur,

quod potest isto illustrari exemplo. *Præcipimus sub poena excommunicationis, vel suspensionis, vel interdicti, vel sub interminatione anathematis, ne hoc facias.* Prioribus sæculis, nonnisi prima erat in usu, cum Ecclesia in peccatores scandalosos anathemate semper animadverteret.

Tertio: Censura quandoque est iusta, quandoque etiam iniusta evadit. Illa censetur iusta, quæ, servatis de jure & solemnitate servandis, puta a legitimo Superiore contra baptismum, & quidem peccati, cui annexa est gravissima poena, reum, ad ejus correctionem profertur; quibus demptis conditionibus, a iustitia excideret; hinc iniusta dicitur censura, si lata sit a Superiore vel non habente jurisdictionem, vel ex ira & sine ratione; vel etiam si ille, quem anathemate ferit Superior, sit innocens. Quidquid sit tametsi coram Deo iniusta foret, semper timenda est, ait Gregorius Magnus Hom. 16. in Evangelia. Immo quandoque contingit censuram iniuste a Legislatore proferri, ut cum vindictæ motivo ductus anathemate percutit subditem innocentem, qui humiliter ad Christi imitationem æquo suserre debet animo, quippe quæ in foro contentioso tolemitatibus extrinsecis juris adornata sit. Et hoc donec purgationem eanonicanam ex probata innocentia habeat. Sic censet S. Augustinus Lib. de vera religione cap. 6. his verbis: "Sæpe etiam sinit divina Providentia per nonnullas nimium turbulentas carnalium hominum seditiones expelli de Congregatione Christiana etiam bonos viros, quam contumeliam vel injuriam suam cum patientissime pro Ecclesiæ pace tulerint, neque ulla novitates, vel schismatis, vel hæresis moliti fuerint, docebant homines quam vero affectu, & quanta sinceritate charitatis Deo serviendum sit.

Suffragatur S. Thomas hic quæst. 21. art. 4. his verbis: "Contingit autem quandoque quod sit debita causa ex parte excommunicantis, quæ non est debita ex parte excommunicati, sicut cum aliquis pro filio crimine in iudicio probato excommunicatur, & tunc si humiliter sustinet, humilitatis meritum recompensat excommunicationis damnum."

Censura stricte sumpta dividitur in excommunicationem majorem & minorem, in suspensionem, & in interdictum,

Ex-

Excommunicatio major recte definitur, *separatio a Communione Ecclesiæ quoad fructum, & suffragia generalia. immo & societatem civilem, seu Censurâ Ecclesiasticâ quâ baptizatus contumax privatur participatione Sacramentorum, tum suffragiorum Ecclesiæ, & societatis Fidelium;* itaut excommunicato denunciato, ne quidem Ave, dicendum sit. Minor vero contrahitur ex participatione cum excommunicatis excommunicatione majore: dicitur vero minor, quia solo privat usu Sacramentorum. Sic docet S. Thomas hic quæst. 21. art. 1. his verbis: "Dicendum quod ille qui per Baptismum in Ecclesia ponitur, ad duo adscribitur, scilicet ad cœtum Fidelium, & ad participationem Sacramentorum, & hoc secundum præsupponit primum, quia in Sacramentis participandis etiam Fideles communicant. Et ideo aliquis potest extra Ecclesiam fieri per excommunicationem dupliciter. Uno modo, ita quod separatur tantum a participatione Sacramentorum, & hæc est excommunicatio minor. Alio modo ita, quod excludatur ab utroque, & sic erit excommunicatio major quæ hic definitur. Non autem potest esse tertium, scilicet quod excludatur a communionem Fidelium, & non a participatione Sacramentorum ratione jam dicta: quia scilicet Fideles in Sacramentis communicant, sed communicatio Fidelium est duplex. Quædam in spiritualibus, sicut sunt mutue orationes, & conventus ad sacra percipiendâ. Quædam in corporalibus actibus legitimis, quæ quidem communicationes his verbis continentur.

Si pro d. dictis anathema quis efficiatur: Or, orare, vale, communicio mensa negatur.

"Os, scilicet, ne osculum detur. Orare, ne cum excommunicatis oremus. Vale, ne saluentur. Communicio, ne scilicet in Sacramentis cum ipsis aliquis communicet. Mensa negatur, ne aliquis cum eis in mensa comedat. Præmissa ergo definitio importat separationem a Sacramentis, in hoc quod dicit, quoad fructum; & a communionem Fidelium quantum ad spiritualia, in hoc quod dicit: & suffragia Ecclesiæ communia: Aliâ autem definitio invenitur quæ datur secundum separationem ab utriusque

"actibus, quæ tali est. Excommunicatio est a qualibet licita communionem Fidelium separatio."

Suspensio, est *Censurâ Ecclesiasticâ privans usu Ecclesiasticis officiis, aut beneficiis.* Dividitur in tres potissimum species: quædam est suspensio ab officio; nomine vero officii intelligitur tam officium ordinis, quam officium Jurisdictionis Ecclesiasticæ. Quædam est a Beneficio Ecclesiastico, & per Beneficium intelligimus Dignitates, Canonicatus, Beneficia, sive Curata, sive simplicia. Quædam demum est ab officio, simul & beneficio. Ex his autem quædam sunt ad tempus, quædam etiam in perpetuum.

Interdictum est *Ecclesiastica Censurâ, Sacramentorum usum, divina officia, & sepulchra Ecclesiasticam secundum se prohibens.* Porro privat usu Sacramentorum, neque enim tempore interdicti quædam conferuntur. Privat etiam divinis officiis, quæ etiam tempore interdicti cessant. Demum & Ecclesiastica sepultura; qui enim interdictus est, Ecclesiastica sepultura non donatur.

Rursus subdividitur in interdictum locale, personale & mixtum. Locale spectat locum in quo prohibetur offerri sacrificium; quia v. g. locus propter quosdam defectus deformis est, ut si Ecclesiæ præ vetustate ruina manifesta pateret. Personale, cum vel ipsi personæ prohibetur ne officiis Ecclesiasticis, ut prædicationi, & confessionibus audiendis incumbat. Mixtum denique, quod ex utroque compositum est, v. g. si locus interdicatur ubicumque fuerit præsens persona interdicta.

Nec abs re erit hic aliquid de cessatione a divinis & irregularitatibus delibare.

Cessatio a divinis est *omissio quædam divinarum officiorum, & sacrarum executionis;* non enim licet, ait Toletus hic L. 1. cap. 36. sicut interdicto pendente, januis clausis, celebrare divina officia. Sicut interdictum quandoque est generale, ut si aliqua tota Congregatio interdicti anathemate feriretur; aliud vero particulare, cum nonnisi vel ad aliquas personas, vel etiam ad aliqua loca se extendit; sic & proportionaliter dicendum de cessatione a divinis, quæ quidem uni toti civitati infligitur, nonnumquam vero ad aliquam solum Ecclesiam spectat.

Irregularitas est *inabilitas suscipiendi Ordines, aut susceptos exercendi a solo jure*

proveniens. Non una est irregularitas: quædam est a natalibus, puta cum quis ex legitimo matrimonio non est procreatus. Quædam ex defectu originis, qualis est servitus; quædam ex defectu liberationis, quod contingit cum quis alligatur ad negotia Principis alienius peragenda, a qua quidem obligatione non potest, quando vult, solvi. Sic & curiales, qui curiæ officio tenentur, sic & Judices, Advocati forenses, Notarii, Milites, & similes Ministri irregularitati subsciuntur, quippe qui reipublicæ famulatui incumbant. Quædam ex defectu ætatis, hinc impuberes & Minores Filii irregulares dicuntur, sicut & ceteri qui ad annos a canonibus præscriptos nondum pervenerunt. Quædam ex defectu famæ bonæ: Istò impedimento innodantur qui male audiunt in civitate. Quædam ex defectu corporis, ut si quis in aliquo membro graviter mutilatus existeret, maxime si ob hunc defectum vel difformis, vel ex parte inhabilis ad cæremonias adimplendas evaderet. Quædam ex parte animæ, puta Hæreticus, aut Schismaticus denunciatus. Quædam ex defectu Sacramenti, nempe si persona non sit baptizata, vel etiam si talis homo fuerit bigamus. Quædam ex parte criminis, ut ex homicidio patratò. Quædam etiam ex sponfaliibus; promissio enim matrimonii impedit Ordinum susceptionem.

§. II.

De Censuris in particulari, ubi de materia & forma, subiecto, Ministro & effectibus.

QUÆRES primo, Quænam sit materia & forma Censuræ Ecclesiasticæ?

Respondeo I. materiam esse peccatum mortale; cum enim censura sit gravissima pœna, eaque publica, injustum foret leviozem culpam tanta pœna multare; e contra vero si adsit grande peccatum. Sic colligitur ex S. Thoma hic quæst. 21. art. 3. ubi docet ex professo aliquem excommunicari posse propter damnum temporale proximo erogatum; quod quidem illustrat exemplo Ananiz & Saphiræ, qui propter res temporales in quibus deliquerant, morte puniti sunt. Ratio D. Thomæ eo loci assertur, ex eo quod peccatum mortale a Deo separât, ex quo concludit Censuris Ecclesiasticis peccata mortalia posse castigari; quod &

probat art. 2. ista ulteriori ratione, quia iudicium Ecclesiæ debet esse iudicio Dei conforme: "Deus autem, inquit, peccatores multipliciter punit; Uno modo flagellis castigando, ut ad bonum eos trahat: alio modo hominem sibi relinquendo ut auxiliis subtrahtis, quibus a malo præpediebatur, suam infirmitatem cognoscat, & humilis ad Deum redeat, a quo superbus discesserat; & quantum ad utrumque Ecclesiæ in excommunicationis sententia divinum iudicium imitatur. In quantum enim aliquem a communione Fidelium separat, ut erubescat: imitatur divinum iudicium quo per flagella castigat: in quantum autem a suffragiis & aliis spiritualibus separat, imitatur divinum iudicium, quo hominem sibi relinquit, ut per humilitatem seipsum cognoscens ad Deum redeat."

Respondeo II. excommunicationem injustam ex parte excommunicati, qui est innocens ex invaliditate materiæ, nullam evadere; eam tamen æquo ferat animo, donec suam probaverit innocentiam: & proderit illi tum ad gratiæ augmentum ex humilitate, tum ad gloriæ meritum, ut jam dictum est. Sic propugnat S. Thomas ibidem art. 4.

Respondeo III. formam censuræ ferendam esse in his conditionibus. Primo quidem ut castigandus prævaricatus sit legem. II. Quæ objective sit bona. III. Promulgata & acceptata. IV. Tum ut scripto, vel viva voce coram testibus exprimat, ut v. g. Iudex dicat: *Te excommunico propter tale scelus*, in iudicio quippe motivum pœnæ declarandum est. V. Ut adscitus in iudicium. non ignoret sententiam ut possit illi vel subijci, vel etiam suam probando innocentiam, ab ea solvi.

QUÆRES II. Quisnam sit auctor vel etiam Minister Censuræ?

Respondeo I. Deum esse primum Censurarum institutorem, juxta illud Amos 3. *Si erit malum in civitate, quod non fecerit Dominus*; quod quidem intelligitur de pœna temporali. Hoc ipsum probant variaz peccatorum flagellationes, quibus insectatus est Deus populi sui scelera, ut legitur in libris tum Legalibus, tum Prophetalibus. Neque vero hoc silet Lex nova, cum expresse Christus declaret eos esse habendos tanquam Ethnicos & Publicanos, qui audire Ecclesiam nollunt.

Quæ

Quæ quidem Censura aperte his verbis constituitur Matth. 18. *Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.*

Respondeo II. Ecclesiam esse secundariam censurarum causam, cum usus a primis sæculis obtinuerit illam, varios tum pro disciplina, tum pro dogmate canones instituire, quibus anathemate percellit rebelles. Sic propugnat S. Thomas hic ex professo art. 2. ubi probat Ecclesiæ ex necessitate incumbere, obstrepentes adversus Dei mandata censuris compescere, ea ductus ratione, quod ejus judicium debeat judicio Dei conformari.

Respondeo III. ad Episcopos maxime spectare; principaliter vero ad summum Pontificem censuras ferre, eo quod Papa in totam Ecclesiam, Episcopi vero in Diocesanos jurisdictionem habeant & superioritatem: hinc ab eis coercendi sunt mali.

Hoc ipsum Diaconi & Archidiaconi ex delegatione, Abbates vero in suos subditos possunt, e contra vero simplices Presbyteri: primum patet, cum Priores superioritatem habeant, vel ex delegatione, vel ex beneficii jure: alterum utique claret: tametsi enim simplex Sacerdos habeat potestatem in foro interiori, non tamen in contentioso. Sic ratiocinatur D. Thomas hic q. 22. art. 1. his verbis: "Dicendum, quod in foro conscientiæ causa agitur inter hominem & Deum: in foro autem exterioris judicii causa agitur hominis ad hominem, & ideo absolutio vel ligatio quæ unum hominem obligat, quoad Deum tantum pertinent ad forum Pœnitentiæ: Sed illa quæ hominem obligat in comparisonem ad alios homines, ad forum publicum exterioris judicii pertinet. Et quia homo per excommunicationem a communione Fidelium separatur; ideo excommunicatio ad forum exterius pertinet: & ideo illi soli possunt excommunicari, qui habent jurisdictionem in foro judiciali. Et propter hoc soli Episcopi propria auctoritate, & majores Prælati secundum communione opinionem possunt excommunicare."

Idem probat ibidem art. 3. ubi tamen excipit Diaconos & Archidiaconos, qui quandoque non sunt Sacerdotes: cum enim, ait, censura non gratiam conferendam, sed pœnam infligendam spectet, ex delegatione laudati Ministri possunt

Boucat Theol. Tom VII.

aliquem censura ferre. Non tamen id posset vel ipse Superior, si castigandus foret ipsi in dignitate æqualis, cum tunc deheret ad excommunicandum superioritatem, ut probat S. Thomas ibidem art. 4. supra vero art. 2. ubi ait vel ipsum Superiorem non posse censuras ferre, in casu quo ipse foret excommunicatione vel suspensione innodatus, eo quod excommunicatio major & suspensio ad hoc sint impedita: Excommunicatio quidem major, ea quippe Superior ab Ecclesia ita sejungitur, ut in ea nihil possit; suspensio vero quia impedit seu suspendit jurisdictionis actum.

Quæres III. ad quem spectet a censuris aliquem absolvere?

Respondeo ad eos solum, ad quos pertinet censuras ferre, ita docet S. Thomas hic q. 24. art. 1. quia inquit: "Eiusdem potestatis est excommunicare, & excommunicatum absolvere." Quæ quidem potestas fundatur in his Christi verbis Matth. 16. *Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in calo, & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in calo.*

Inferes aliquem posse absolvi a censuris invitum, quia censura est pœna temporalis, quæ sicut contra voluntatem delinquentis infligitur, ita & ipso invito, ab ea relaxatio fieri potest. Sic propugnat S. Thomas ibidem art. 2. Tum art. 3. ait innodatum pluribus censuris ex diversis criminibus habitis, posse absolvi ab una, & non ab omnibus, eo quod possit emendari ab uno, & nondum sit a ceteris emendatus, & sufficienter castigatus.

§. III.

De Excommunicatione in individuo, ubi de ejus causis & effectibus.

Quæres I. Quænam sint excommunicationis majoris motiva?

Respondeo inter omnes causas excommunicationis majoris est mala doctrina tum castiganda, tum impedienda hinc Christus Matt. 17. ait: *Attendite vobis a falsis Prophetis*, hoc est ne cum eis commisceamini. Eo prorsus motivo Paulus Hymenæum & Alexandrum ab Ecclesia ejecit quos, ait, *tradidi sathanæ ut discant non blasphemare*. Sic & 1. Cor. 5. Corinthium incestuosum anathemate percussit. Ea-

li 3 dem

dem de causa Arius a Patribus Nicænis, Macedonius a Synodo generali C. P. Nestorius a Concilio Ephesino, similiter & subsequenter sæculis alii Hæretici scripti sunt.

Altera causa est scelus enorme publicum, ut probant canones penitentiales, & penitentis publicæ ritus.

Quæres II. Quinam sint excommunicationis majoris effectus?

Respondeo impræsentiarum esse privationem Sacramentorum Ecclesiæ, & suffragiorum, & hoc ex jure divino, tum & a societate civili exterminatio. Sic statuit Concilium Antiochense can. 39. his verbis: "Nolite recipere eum in domum: Nec Ave ei dixeritis; qui enim dicit illi Ave, communicat ejus operibus malis."

Respondeo II. Alterum effectum esse excommunicationem minorem, quam ipso facto contrahunt qui communicant cum excommunicatis excommunicatione majori. Sic docet S. Thomas hic qu. 23. art. 2. Puta, si communicent in rebus sacris, in crimine, & hoc in Ecclesiæ contemptum, ut ex professo dicit sanctus Doctor hinc art. 3. Non idem tamen dicendum si solum communicent in temporalibus, ut si quis ab Hæretico emeret triticum & vinum, quæ sunt ad vitam sustentandam necessaria, vel etiam si communicans sit superior excommunicati, & jus habeat ab eo exigere famulatum. Sic docet ibidem D. Thomas art. 1.

§. IV.

De Suspensione in particulari.

PRIMO: Concilia duplex Suspensionis genus commemorant. unam scilicet quæ est generalis, alteram vero quæ specialis dicitur. Prior illa censetur qua Clericus omni sui ordinis, tum jurisdictionis exercitio privatur. Posterior vero quæ ad actum ordinis, aut jurisdictionis spoliatur; ita ut suspensus ab ordinandi potestate, possit tamen ceteros actus exercere, ut habetur in Concilio Carthage. 4. can. 68. his verbis: "Si sciens Episcopus ordinaverit talem N. etiam ab Episcopatus sui ordinandi dumtaxat potestate privetur."

Si quæras, num suspensus privetur communione Eucharistica, vel etiam novam incurrat suspensionem quando prola-

bitur in idem peccatum propter quod hæc censura jamjam innodatus fuerat? *Respondeo* negative quoad utrumque caput. Quoad primum quidem, eo quod juxta Summissas suspensio prohibeat dumtaxat actum aut ordinis, aut officii clericalis, aut etiam beneficii usum, in quo differt ab interdictione personali, quippe quod sit censura passiva prohibens potestatem, vel aliquod exercendi in Ecclesia officium, vel Missam celebrandi, vel verbum Dei prædicandi, vel etiam Ecclesiasticam sepulturam habendi. Secundum utique: quia suspensio non multiplicatur, nisi diversa species causa etiam multiplicetur; hinc per peccatum iteratum suspensio quidem prior augeatur, sed non reiteratur.

Quædam regulæ, ait Toletus hic lib. r. cap. 43. observandæ sunt. Prima quidem est, quando aliquis est suspensus ab ordine, non ideo suspensus manet a jurisdictione, nec e contra, quia hæc duo sunt ab invicem distincta, nec unum ab altero pendet, ut colligitur ex cap. *agua* de consecrat. Eccles. hinc suspensus a Pontificalibus tantum, suspenditur dumtaxat ab exercitio eorum, quæ ad ordinem Episcopalem pertinent, ut confirmare, Ecclesias dedicare, virgines consecrare, ordines conferre, Ecclesias reconciliare, & similia: non tamen ab his quæ jurisdictionis sunt, ut conferre Beneficia, excommunicare &c. quod quidem probatur ex cap. *transmissa* de elect. Secunda: Suspensus ab ordine simpliciter, suspensus quoque est a quolibet ordine, & consequenter ab omnibus quæ super ordinem fundantur, sicque a jurisdictione spiritali, immo & tunc incapax est beneficii obtinendi. Tertia, suspensus simpliciter ab officio, suspenditur & ab ordine & a jurisdictione, ut habetur Gloss. C. *sum dilectus* de consuetud. Quarta: suspensus a beneficio non ob id suspensus est ab officio, puta ordine, vel jurisdictione, ita Gloss. cap. *Cum Ventoniensis* de elect. Neque e contra suspensus ab officio, non semper est a beneficio: Si tamen superior non apponet limitem ab officio, vel beneficio, intelligitur major suspensio, & tunc suspendit ab omnibus. Sic propugnat Sylvester verb. suspensio ff. §. circa finem. Quinta: Suspensus ab ingressu Ecclesiæ, privatur potestate exercendi ordinem in ipsa Ecclesia, & similiter est privatus potestate audiendi divina in ipsa Ecclesia; & si, omissa præ-

ten-

tentia, moriatur suspensus; ei denegatur Ecclesiastica sepultura.

Præter istos effectus suspensionis, quodam ultiores refert Toletus ibidem cap.

45. *Primus est*, quod suspensus exercens id in quo est suspensus, peccat mortaliter, quia in gravi materia mandato superioris non obedit; immo, si suspensus ab ordine, vel ab aliquo includente suspensionem ordinis faciat, irregularis evadit. Similiter & si suspensus a collatione Sacramentorum, ea tamen administret, cum hac tamen exceptione, si suspensus a passiva tantum Sacramentorum susceptione, tamen ea suscipiat, non tamen sit irregularis, quamvis peccet graviter, neque etiam si baptizet in necessitate modo laicali: idem dicendum si suspensus ab ordine majori, exerceat actum minoris, nam in hoc ne quidem peccat mortaliter, secus si suspensus in minori exerceat majorem.

Sunt alii casus in quibus irregularitas modo contrahitur, modo non contrahitur, v. g. suspensus ab ingressu Ecclesiæ, si celebret in ea, non solum peccat, sed & fit irregularis, ut statuitur in cap. *Is cui*. De Sentent. excommun. in 6. Neque vero omittendum est, suspensionem propter defectum naturalem, peccare quidem mortaliter exercendo, sed non incurrere irregularitatem. Similiter suspensus ab officio prædicationis, tamen peccet prædicando, & ipso facto sit excommunicatus, non tamen irregularis efficitur. Idem dicendum de suspensio ab administratione Ecclesiæ tam in temporalibus, quam spiritualibus.

Ceterum, suspensus privatur communione illorum in quo est suspensus, ita ut peccet communicando cum aliis; & peccet etiam vicissim qui in tali actu cum eo communicat. Ut qui recipit Sacramenta ab eo qui suspensus est a collatione Sacramentorum, pariter & ille qui Missam a suspensio ab Ordine audit.

Observandum est suspensionem a beneficio non esse ab officio, quandoquidem officium non est beneficium accessorium. Suspensus tamen ab officio, nec potest eligere, nec eligi in beneficium aliquod.

Quia vero depositio non nihil pirat suspensionem, unum aut alterum verbum de ea dicendum est.

Depositio est sententia Ecclesiastica qua Clericus in perpetuum privatur tum officio, tum

beneficio, non amisso tamen Clericali privilegio, Ita communiter Summistæ.

Depositio duplex distinguitur, una simplex, altera vero secundum quid. Et vero Clericus potest spoliari simul tum ordine, tum officio, tum beneficio, vel altero ex iis disjunctive: si primum, dicitur simplex, & totalis si secundum, solummodo partialis, & secundum quid depositio.

Neque vero confundenda est depositio cum degradatione. Prior fit verbis & non factis, & per sententiam a iudice prolatam, ac significatam: Posterior vero fit cum solemnitate canonica, ut habetur in Pontificali Romano, maxime vero in Trident. Sess. 13. cap. 4. de reformat. ubi dicit degradationem faciendam esse ab Episcopo aliis quibusdam Episcopis præsentibus, vel deficiente Episcoporum copia, præsentibus aliquibus Abbatibus; aut aliis in Clero aliqua dignitate fulgentibus.

De Interdicto nihil superest dicendum, nisi quod Clerici celebrantes officia divina in loco interdicto, irregularitatem contrahant. II. Si nominatim aut generaliter interdictos ab aliqua Divina officia admittant, prolabantur in interdictionem latæ sententiæ ab ingressu Ecclesiæ, a qua quidem non absolventi sunt, nisi satisfactione peracta ad arbitrium iudicis Ecclesiastici, a quo interdicti censura lata fuerit. Si autem postquam interdictionem illam incurrerint, ipsi celebrent, evadunt irregulares: immo, & sepultura Ecclesiastica non donantur. Demum si personas nominatim interdictas in cœmeterio, vel Ecclesia sepeliant, rei sunt excommunicationis latæ sententiæ, quæ in ipsos ferri potest: a qua etiam absolvi nequeunt, nisi prævia satisfactione adhibita, juxta voluntatem iudicis a quo interdictum promanavit: Et ea pœna locum habet, sive sint laici qui sepeliunt, sive Clerici, sive exempti, sive etiam non exempti.

Circa irregularitatis momenta particularia consulatur Toletus, qui Lib. 1. De irregularitate cap. 57. & sequentibus fusio calamo singula pertractat.

*Synopsis eorum quæ in sectione præcon-
tinentur.*

PRIMO: Censura Ecclesiastica est pœna inflicta homini baptizato contumaci,

li 4 in

in quem Ecclesiæ jurisdictionem habet; hinc Pagani non incurrunt excommunicationem, quippe qui ad Ecclesiam non pertineant, dicente Apostolo 1. Cor. 5. *Quid enim mihi de iis, qui foris sunt, iudicari?*

Secundo: Censura Ecclesiastica triplex recensetur, videlicet excommunicatio maior, & minor, suspensio, & interdictum. Excommunicatio maior est privatio usus Sacramentorum, suffragiorum Ecclesiæ, & societatis civilis. Minor vero privatio dumtaxat Sacramentorum. Suspensio, censura privans usu Ecclesiastici officii, aut beneficii: hinc actiones spectat. Interdictum, censura Sacramentorum usum, divina officia, & sepulturam Ecclesiasticam secundum se ipsam prohibens.

Tertio: Irregularitas est inhabilitas suscipiendi ordines, vel susceptos exercendi.

Quarto: Degradatio est suscepti ordinis perpetua depositio, quæ depositio si fiat, servato Clericali privilegio, in quo a degradatione secernitur, depositionis nomen simpliciter tetinet.

SECTIO SECUNDA.

De Indulgentiis.

Nomen, divisio, & definitio Indulgentiæ.

CLAVES Ecclesiæ ad remissionem nedum culpæ & pœnæ æternæ, sed & pœnæ temporalis se se extendere citra dubium est. Jam vero remissio pœnæ temporalis quandoque fit virtute Sacramenti, seu Pœnitentiæ sacramentalis, in quo sensu dicitur satisfactio; quandoque extra Sacramentum per auctoritatem Apostolicam, quo modo vocari solet Indulgentia.

Indulgentia sic usurpata idem sonat ac remissionis gratiam, quo sensu Isaias cap. 61. in persona Christi, ait: *Spiritus Domini super me, eo quod unxerit me, ad annuntiandum mansuetis misit me, ut morderem contritis corde. & predicarem captivis indulgentiam, & clausi aperitionem, ut predicarem annuum placabilem Domino.* Et quidem recte, cum redemptio sit inter indulgentias maxima; fons & principium ceterarum, quæ solum ad remissionem pœnæ temporalis spectant.

Adus tum mansuetudinis ac lenitatis, tum & facilitatis ad veniam concedendam non semel Indulgentiæ nomine do-

nantur, juxta illud 1. Cor. 7. *Hoc autem dico secundum Indulgentiam, non secundum imperium.* Verum strictè loquendo Indulgentia sumitur pro relaxatione pœnæ temporalis a potestate judiciaria promanante, sique nomen Indulgentiæ retinet, eo quod dimissis in Sacramento de culpa, & pœna æterna, vel etiam temporali ex parte, ad misericordie abundantiam Ecclesiæ Christi meritis iniuxa, ultro remittat injunctis quibuscumque bonis operibus; reliquas pœnas temporaliter luendas.

Indulgentia in isto sensu nomen Jubilæi a veteri lege desumpsit; namque ex cap. 25. & 27. Levitici, & postremo Numerorum erat apud Hebræos annus remissionis, qui nomine Jubilæi celebrabatur; siquidem eo anno remittebantur labores omnes agriculturæ; non enim arabatur, nec serebatur, nec metebatur, sed ex frugibus anni superioris, quas Dominus triplo plures suppedibat, omnes commode sustentari poterant: Restituebantur etiam agri, ac domus venditæ prioribus Dominis, & qui servituti addicti fuerant, libertati pristinae reddebantur. Tum decursu temporis in nova lege omnis Indulgentiæ Jubilæus appellata est.

Bellarminus hic Lib. 1. de Indulgentiis, cap. 1. pag. 1491. ait: *Clementis nominis sextus, annum illum celebrem, in quo Indulgentiæ maximæ aduentibus Apostolorum Basilicas more veteri conceduntur, jubilæi nomine appellandum censuit, præsertim cum ad similitudinem veteris jubilæi annum quinquagesimum pro centesimo, qui ante fuerat in usu, designasset.* Denique idem jubilæi nomen derivatum est ad omnes Indulgentias, quæ in amplissima forma subinde concedi solent, etiam extra annum illum, qui, proprie jubilæi nomen invenit. Usus tamen obtinuit ut indulgentia plenaria, quæ a SS. Pontificibus conceditur non jam absolutis quinquaginta annis, sed solum viginti quinque, jubilæus appellaretur; ceteræ vero remissiones gratuite pœnæ temporalis quæ superest pro peccatorum expiatione luenda, Indulgentiæ nomine donentur.

Indulgentia dividitur in Indulgentiam plenariam, & in non plenariam, quæ vulgo vocatur indulgentia, vel quinquaginta, vel quadraginta, quandoque decem, quandoque etiam annorum. Prior remittit omnem penam temporalem pro peccatis non satis castigatis ultro subeun-

dam : Posterior vero juxta Toletum remittit, v. g. si sit quadragenaria tantum, de poena, quantum subeunda foret in purgatorio quadraginta annorum spatium, vel juxta alios, inquit ille Theologus Lib.6. cap.23. quantum valeret poenitentia canonica, quam aliquis per quadraginta dies, aut totidem annos sustineret, insuper eas & pro poenis in purgatorio subeundis & relaxandis valere autumat. En ejus verba Lib.6. cap.23. Eo loci auctoritate D.Thomæ, & aliorum Theologorum suffultus sic se explicat. "Notandum est ex S. Thom. dist. 20. & Alberto & Antonino 1. p. tit. 20. cap. 10. quod Indulgentia non solum remittit poenam, quæ secundum Canones infligitur, aut infligenda esset, & consequenter poenam Purgatorii, quæ ei respondet; sed & remittit poenam, quæ secundum Dei justitiam esset infligenda. Unde cum remittitur poena unius peccati mortalis, deleti quoad culpam per Indulgentiam, tunc nulla poena restat illius solvenda; cum autem remittitur poena omnium, tunc omnino liber est homo ab omni poena. Ista autem poena computatur secundum dies seu tempus hujus sæculi."

Pergit: "Ex quo intelliges rationem, quare in Indulgentiis aliquando concedantur mille & plures anni Indulgentiarum: nam remittitur poena, pro qua homo debet satisfacere per mille annos Penitentiae in hoc mundo. Nec mireris tantam summam annorum, nam multi plura peccata mortalia quam mille commiserunt, & secundum canones deberent septem millia annorum in penitentia transigere: Et si essent secundum justitiam Dei poenæ infligendæ, adhuc plures essent, quamvis in Purgatorio non sit ista poena solvenda tam extensa, sed in maxima parte convertenda in intensiorem, totum hoc deletur per Indulgentiam."

Indulgentia definitur relaxatio poenæ temporalis quæ suffrenda superest post sacramentum Penitentiae rite susceptum, seu juxta Bellarminum ibidem cap. 5. Indulgentia proprie est absolutio judiciaria annexam habens solutionem ex thesauro. Videlicet solutionem poenæ temporalis per merita Christi, & Sanctorum.

Jam multa queruntur de Indulgentiis. Primo quidem, an de factis dentur Indulgentiæ in Ecclesia? Secundo, super quod

fundentur? Tertio, quodnam sit eorum subiectum? Quarto, quinam Ministri? Quinto, quinam etiam effectus? Jam sit

S. I.

Num dentur Indulgentiæ?

Valdenses hoc ipsum negarunt, tum *Vvicetius*; postremo inter omnes pessimus *Lutherus* initio libri de captivitate *Babylonica*. Contra quos sit

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatnr multis argumentis.

Primum argumentum ex Scriptura sacra per SS. Doctores explanata deprimatur.

Quæ clare & explicitè in sacris continentur Scripturis, & hoc juxta Patrum explanationem, non licitum est citra grande crimen abnegare: Atqui dari Indulgentias sic annuntiatur in Scripturis; Et probatur. Primo quidem ex illis Christi verbis ad Apostolos directis: *Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in celo: & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in celo*. Sed poena temporalis est vinculum quo prævaricator astringitur. Igitur ex Scripturis liquet dari Indulgentias. In eo prorsus sensu S. Thomas innixus Patrum auctoritate hanc interpretatur Scripturam. "Origines. Sit ergo irreprehensibilis qui alterum ligat, vel solvit, ut inveniat dignus ligare, vel solvere." Rursus Comment. in cap. 18. Matth. "Hilarius. Per hoc tamen ad terrorem maximi metus, quo ad præsens omnes continentur, immobile severitatis Apostolicæ judicium demonstrat, ut quos in terris ligaverint, id est, peccatorum nodis innexos reliquerint, & quos solverint, concessionem, scilicet veniæ acceperint in salutem, si in cælis ligati sunt vel soluti."

Celeberrima est sententia D. Pauli, qui quidem excommunicaverat Corinthium incestuosum, ut legitur 1. Cor. 5. Tum 2. Cor. 2. ad consolationem fidelium ei relaxavit poenas dritius pro peccato luendas. Sic enim habetur: *Sufficit illi qui ejusmodi est, objugatio hæc quæ sit a pluribus*. Ita ut & contrario magis donetis, &

consolemini, ne forte abundantiori tristitia absorbeat qui ejusmodi est. Tum aperte declarat indulgentiam prævaricatori concessam, aitque, Cui autem aliquid donatis, & ego, nam & ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi. Quæ verba interpretans Pacianus Barcinonensis. Epist. 3. contra Novatianos, quos perstringit, eo quod peccata post Baptismum commissa irremissibilia esse autumarent. "Vides, ait, Apostoli indulgentiam, proprias etiam sententias temperantem: Vides mitissimam lenitatem longe vestro supercilio separatam? Longe a Novatiani fronte dissimilem? Communi vero vitæ, ac salutis omnium consulentem." Idem dicit Ambros. Lib. 6. de Pœnit. ultim. cap. Concinit Theophilastus, Comment. in locum Apostoli pag. 54. Sufficit illi qui ejusmodi est oburgatio hæc, quæ sit a pluribus. "Non dixit fornicatis illi: Sed ei, qui ejusmodi est, quemadmodum & in superiori Epistola fecit, in qua neque illius nomen voluit explicare: In hac vero etsi venia data, nullam tamen facit delicti & sceleris mentionem, instituens, uti erga mercentes & oppressos clementius nos geramus. Ergo &c.

SECUNDUM ARGUMENTUM

Ex Patrum Traditione.

ILLUD nedium certum, sed ut velut fide dogma habendum est, quod traditione Patrum firmatur: Atqui indulgentiæ ab omni ævo a Patribus & docentur & prædicantur. Ergo &c. Probat minor discurrendo per sæcula.

Ex primo, secundo & tertio Sæculo. De priori non est relictus ambigendi locus, ut patet tum ex Evangelio, tum ex B. Pauli, facti, qui veniam præmatre concessit Corinthio incestuoso. Sed neque de secundo, cum proscripti sint Novatiani, qui primi negare indulgentias, immo & ipsam peccatorum a Baptismo commissorum remissionem. Nunc ad tertium sæculum convertitur oratio.

S. Cyprianus inter huius sæculi Patres celeberrimus Epist. 13. loquitur de Indulgentia ad postulationem Martyrum concessa iis qui nondum Pœnitentiæ publicæ tempus absolverant. "Qui libellos, ait, a Martyribus acceperunt, & prærogativa eorum apud Deum adjuvari

possunt; si incommodo aliquo & infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectata præsentia nostra; apud Presbyterum quemcumque præsentem, vel si Presbyter repertus non fuerit, & urgere exitus cœperit, apud Diaconum, quosque, exomologesim facere delicti sui possint, ut manu eis in pœnitentiam imposita, veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres literis ad nos factis desideraverunt.

Tertullianus ejusdem ævi doctor subscrit Lib. ad Martyres cap. 1. his verbis: "Quam pacem quidam in Ecclesia non habentes, a Martyribus in carcere exorare consueverunt: & ideo eam, etiam propterea in vobis habere & fovere, & custodire debetis, ut si forte & aliis præstare possitis." Ergo &c.

Non prætereundum Origenes Homil. 10. in Num. pag. 107. Ubi interpretans Apostoli verba. 2. Cor. 12. *Libentissime impendam* &c. ait: "Et pro his ergo quibus scribebat impendi se & immolari dicit Apostolus; hostia autem cum immolatur, ad hoc immolatur, ut eorum pro quibus jugulatur, peccata purgentur."

Ex quarto Sæculo: ejusdem labii est S. Ambrosius, qui L. 5. in Lucam p. 1679. sic scribit: "Si gravium peccatorum diffidis veniam, adhibe precatores, adhibe Ecclesiam, quæ pro te precetur, cujus contemplatione quod tibi Dominus negare posset, ignoscit." Eo loci perstringit Judæos qui propugnabant solum Deum posse peccatorum vincula solvere; hinc contra eo dicit, vel ipsos peccatores auctoritate Christi instructos posse & peccata, & reatum pœnæ, tum æternæ, tum temporalis peccato debite dimittere. Expressius loquitur Lib. 2. de Abel & Cain capit. 3. ubi de Levitis ait: "Scriptum est, quod sint redemptiones eorum, eo quod & sanctitate vitæ suæ, & oratione peccata plebis laverent." Igitur dantur Indulgentiæ, quæ bonis operibus applicantur.

Ex quinto Sæculo, se prodit Chrysostomus, Homil. 4. in cap. 2. ad Corinth. "Non enim, ait, quod dignus sit, neque quod sufficientem exhibuerit pœnitentiam, sed quod infirmus sit, ideo, inquit, dignor illum veniam: Unde & adjecit ne abundantiore tristitia absorbeat, ejusmodi. Ceterum hic sermo de-

„ claus-

„clarat illius vehementem pœnitentiam,
 „quem Paulus non passus sit in despera-
 „tionem venire ... Quæ ex re docemur,
 „quod non solum ad peccatorum natu-
 „ram, verum etiam ad mentem habitum-
 „que peccantium oportet moderari Pœ-
 „nitentiam, quod ipsum tum faciebat
 „Apostolus. „ Audis Chrysostomum In-
 „dulgentiam aperte prædicare, dum ait A-
 „postolus ex moderamine indulgenti pœ-
 „nitentiam Corinthiis incestuosi abbreviasse.
 „Huc accedit Basilii, qui Epist. ad Am-
 „philochium c. 54. idem dicit. Præcipue
 „vero Gregorius Niss. Epist. ad Letojum.
 „can. 4. de Homicidiis: „ Et in hoc quo-
 „que idem observabitur ab eo qui Ec-
 „clesiam administrat, & pro ratione con-
 „versionis illi quoque pœnæ tempus con-
 „trahetur. „

Ex sexto & septimo Sæculo habemus Gre-
 gorium Magnum, qui in utraque flore-
 bat ætate, qui quidem indulgentias in
 diebus stationum populo concessisse tes-
 tificant gravissimi auctores, ut ait Bellar-
 minus L. 1. de Indulgentiis c. 3. Ceteras
 ætates hic texere superfedeo, nam in se-
 quentibus argumentis de ceteris sæculis
 ad nos ulque, in quibus florere indul-
 gentiæ, dicemus.

TERTIUM ARGUMENTUM.

Ex decretis summorum Pontificum.

DECRETA summorum Pontificum intra
 corpus juris includuntur, veluti dogma-
 tum religionis regulæ: Sed huiusmodi de-
 creta infringere non licitum est, multa
 vero Indulgentias spectant: Ergo &c.
 Probat minor. Urbanus II. Papa, te-
 ste Bellarmino, L. 1. de Indulgentiis c. 3.
 Indulgentiam plenariam indulxit iis qui
 ad sacrum bellum proficiebantur. Pa-
 schalis II. unam 4. dierum concessit his
 qui venient ad Concilium Lateranense
 anno 1016. Rursum Innocentius III. con-
 cessit plenariam aliis qui ad sanctæ Ter-
 ræ expeditionem pergerent. Idem in
 Conc. Later. anno 1215. egit de Indul-
 gentiarum applicatione. Ante istos Pon-
 tifices Sergius Junior an. 844. dedit In-
 dulgentiam trium annorum, & trium
 quadragenarum visitantibus Ecclesiam S.
 Martini in montibus, in festo ejusdem
 Ecclesiæ, & sic de multis aliis, ut de Euge-
 nio III. qui, prædicante S. Bernardo
 crucis consignationem ad bellum sanctum,

concessit Indulgentias iis, qui suum da-
 rent nomen militiæ ad Terram sanctam
 recuperandam. Possem & enarrare alios
 sublequentes summos Pontifices, qui in
 canonizatione Sanctorum, suis vicissim
 temporibus Indulgentiam ultro conce-
 runt ad ciendos pietatis, & cultus affe-
 ctus erga Sanctos recens canonizatos, ut
 Leo X. in Canonizatione S. Francisci
 de Paula, Indulgentias concessere: ita ut ab
 ipsa vagiente Ecclesia, ad nos ulque de
 Indulgentiis concedendis mos persevera-
 verit. Ergo &c.

QUARTUM ARGUMENTUM.

Ex Conciliis depromitur.

VEL ipsi contumaciores Hæretici ad
 Conciliorum definitiones non semel pro-
 vocaverunt, ita ut eis cedendum esse con-
 fessi sint: Sed Indulgentiarum dogma non
 unum astitit Concilium: Ergo &c. Pro-
 bat minor multis momentis.

Primum occurrit Ancyranum an. 314.
 adunatum, quod c. 2. ex interpretatione
 Isidori Mercatoris ait: „ Aliqui Episco-
 „porum concilii sint laboris eorum & hu-
 „militatis, & mansuetudinis, & volue-
 „rint eis, *Diaconis lapsis*, aliquid amplius
 „tribuere, vel adimere. Penes ipsos er-
 „go de his erit potestas. „ Sed Indul-
 gentia nihil est aliud præter pœnæ pro
 peccatis impositæ relaxationem: Igitur ex
 illo Concilio datur Indulgentia; cum as-
 serat Episcopum rationabili de causa pos-
 se lapsis indulgere circa pœnam ipsis im-
 positam. Alterum est Nicænum pri-
 mum generale, can. 12. ubi permittit
 Episcopis non nihil relaxare pœnitentibus
 de pœna pro peccatis luendis textata.

Triburiense an. 895. c. 56. permittit ju-
 sta de causa propter aut peregrinationem,
 aut etiam infirmitatem, jejunium pro pœ-
 nitentia impositum minui.

Clavomontanum an. 1095. pro recupera-
 tione Terræ sanctæ concessit Indulgen-
 tias.

Suffragatur Lateranense quartum sub
 Innocentio III. an. 1215. c. 62. ubi unum
 agnoscit & statuit, videlicet dari Indul-
 gentias; alterum quod prudenter & ad
 mensuram exhibeantur, ne facilitas im-
 moderata eas exhibendi vergat in Ecclesiæ
 contemptum.

Immensus forem si omnia Concilia cir-
 ca Indulgentias vellem proferre. Namque
 in

in Concilio Epaoenſi tempore Gelafii Papæ can. 29. ſub vocabulo Indulgentiæ proclamantur; antea vero in Carthagenſi 4. can. 75. & 76. in quibus ſtatuitur Sacerdotem juxta viri prudentis judicium, poſſe relaxare Pœnitentiæ labores. In priori canone, ait: „Negligentiores pœnitentes tardius recipiantur. „ In poſteriori vero: „ Iſ, inquit Patres, qui pœnitentiam in infirmitate petit. . . ſi ſupervixerit. . . ſubdatur, ſtatutis Pœnitentiæ legibus, quamdiu Sacerdos, qui pœnitentiam dedit, probaverit. „ His adde Concilium Ravenneſe anno 1317. Avenionenſe an. 1326. Biterrenſe an. 1351. Vauerenſe an. 1368. Narbonenſe 1394. Piſanum 1409. Colonienſe an. 1423. quæ cuncta pro variis piis operibus concedunt Indulgentias.

Celeberrima eſt pro iſto momento auctoritas Concilii Tridentiniſis, & Tridentini. Illud omnes Vvicleſi errores, inter quos indulgentiarum abnegatio legitur, perſtringit. Iſtud vero non abſimili motivo, tum Lutheranos, tum Calviniaſis Anathemate percutit.

Decretum Concilii Tridentini de
Indulgentiis, Seſſio 25.
cap. 12.

CUM poteſtas conferendi Indulgentias a Chriſto Eccleſiæ conceſſa ſit, atque hujusmodi poteſtate, diviniſus ſibi tradita, antiquiſſimis etiam temporibus, illa uſa fuerit: Sacroſancta Synodus indulgentiarum uſum, Chriſtiano populo maxime ſalutarem, & ſacrorum Conciliorum auctoritate probatum, in Eccleſia retinendum eſſe docet, & præcipit; eoſque Anathemate damnat, qui aut inutiliter eſſe aſſerunt, vel alias concedendi in Eccleſia poteſtatem eſſe negant. In his tamen concedendis moderationem, juxta veterem, & probatam in Eccleſia conſuetudinem adhiberi, cupit: ne minima facilitate Eccleſiaſtica diſciplina enervetur. Abuſus vero, qui in his irrepſerunt, & quorum occaſione inſigne hoc indulgentiarum nomen ab hæreticis blaſphematur, emendatos, & correctos cupiens, præſenti Decreto generaliter ſtatuit, pravos quaſſus omnes pro his conſequendis, unde plurima in Chriſtiano populo abuſum cauſa fluxit, omnino abolendos eſſe. Ceteros vero, qui ex ſuperſtitione, ignorantia, irreverentia, aut alimide quomodocumque protulerunt;

cum ob multiplices locorum, & Provinciarum, apud quas hi committuntur, corruptelas commodè nequeant ſpecialiter prohiberi; mandas omnibus Episcopis, ut diligenter quiſque hujusmodi abuſus Eccleſiæ ſuæ colligas, eoſque in prima Synodo Provinciali referat: ut aliorum quoque Episcoporum ſententia cogniti, ſtatim ad ſummum Romanum Pontificem deferantur: cujus auctoritate, & prudentia, quod Univerſali Eccleſiæ expediet, ſtatutur: ut ita ſanctarum indulgentiarum munus pie, ſanctè & incorrupte omnibus fidelibus diſpenſetur.

QUINTUM ARGUMENTUM.

Ex rationibus Theologicis conſtitur.

PRIMA ſic exponitur. Quod uſus obtinuit in materia Religionis, hoc inconcoſum & irrefragabile manet, quia Eccleſia eſt infallibilis; & „ impium eſſe „ dicere, quod Eccleſia aliquid vane faceret. „ ait D. Tho. hic q. 25. de Indulgentiis ar. 1. & hac ratione probat dari Indulgentias: Sed uſus Eccleſiæ obtinuit concedere Indulgentias: Igitur de facto dantur. Probat minor: Præter auctoritates jam laudatas, non deſunt aliae quibus hæc praxis confirmatur. I. S. Leo. Epist. 79. c. 6. licentiam facit moderandi pœnitentiæ labores eorum, qui metu perterriti, fidem coram tyrannis abnegaverant, quique ad Eccleſiam contriti admodum redierant. II. Vigilius Papa Epist. ad Eutherium cap. 4. ſimilem concedit gratiam his verbis: „ In æſtimatione „ ne fraternitatis tuæ aliorumque Pontificum per ſuas dioceſes relinquatur, „ ut ſi qualitas, & pœnitentis devotio „ fuerit approbata, Indulgentiæ quoque „ remedio ſit vicina. „ III. Gregorius Magnus variis Romæ inſtituit ad ſanctorum Baſilicas ſtationes pro conſequendis Indulgentiis. IV. Tum ſubſequentes Pontifices in ſuis viciffimis Epistolis decretalibus Indulgentiæ concedendæ tanquam rei uſu fidelium in Eccleſia jam frequentatæ meminerunt. Et vero de Indulgentiis loquitur Alexander III. ſcribens ad Archiepiscopum Cantuarienſem, ut haberet extra de Pœnitentiis & remiſſionibus. V. Hanc eamdem Indulgentias dandi conſuetudinem in poſterum ſervari præcipiunt, Honorius SS. Pontifex extra de pœnitentiis & remiſſionibus cap. ult. deinde vero Innocentius IV. in Concilio Lugdunensi

nenſi eodem titulo in ſexto capite, *Romana Eccleſia*. Item & Bonifacius in extravaganti quæ incipit, *Antiquorum*, ac demum Clemens VI. extravaganti *Unigenitus*. Ergo &c.

Alter : Illud eſt admittendum, quod Eccleſia velut fidei dogma ita habuit, ut contrarios propugnantes veluti Hæreticos & habuerit, & perſtrinxerit : Atqui quotieſcumque aliqui, Indulgentias temerare auſi ſunt, velut in Hæreticos anathemate animadvertit : Ergo &c. Probatur minor. Sic ea ratione Eccleſia Anathemate feriit Novatianos, qui primi Indulgentias tentaverunt, dum peccata poſt Baptiſmum commiſſa & quantum ad culpam, & quantum ad pœnam irremiſſibilia eſſe prædicabant. Tum in Concilio Conſtantiienſi eodem motivo Vvicleſum & ejus aſſecus contudit ; in primis vero in Tridentino. Proteſtantes, ut ex decreto modo allato patet : Ergo &c.

Tertia : Quod omnes unanimiter Theologi docent, citra temeritatem negari non poteſt : Atqui omnes Theologi orthodoxi propugnant Indulgentias. Et probatur : Inſtar omnium ſit S. Tho. qui hic q. 25. de Indulgentiis, 26. & 27. ubi ex profeſſo totam pertrahit materiam in 1. q. art. 1. probat dari Indulgentias I. Quia Eccleſia univerſalis eas approbat, quæque non poteſt deficere. II. Ex eo quod tota meritum Chriſti efficacia in ſolis non concludatur Sacramentis, ſed ultra poſſit applicari per Indulgentias, & bona Sanctorum opera. III. Quia juſtorum piæ actiones ſuperabundantes aliis poſſunt prodeſſe : Demum hoc ipſum conſtare ex promiſſione Chriſti Petro, & ejus in Sacerdotio ſucceſſoribus facta, ut quod ſolverent, ſolum in foro interiori & exteriori Eccleſiæ maneret ; interiori quidem quoad remiſſionem culpæ & pœnæ æternæ ; in exteriori vero quoad pœnam temporalem per Indulgentias, quas SS. Pontifex juriſdictionem in tota Eccleſia habens poteſt elargiri.

Ecce S. Doctôris verba in corp. art. "Remiſſio quæ ſit quantum ad forum", *Eccleſiæ*, valet etiam quantum ad forum Dei. "Tum de Indulgentiis ait : "Valent & quantum ad forum Eccleſiæ, & quantum ad judicium Dei, ad remiſſionem pœnæ reſiduæ poſt contritionem & abſolutionem, & confeſſionem, ſive ſit injuncta, ſive non. Ratio autem qua valere poſſint,

"eſt unitas corporis myſtici, in qua multi in operibus Pœnitentiæ ſupere- rogaverunt ad menſuram debitorum ſuorum : & multas etiam tribulationes injuſtas ſuſtinerunt patienter, per quas multitudo pœnitum poterat expiari, ſi eis deberetur : quoque meritorum tanta eſt copia, quod omnem pœnam debitam nunc viventibus excedunt, & præcipue propter meritum Chriſti, quod etſi in Sacramentis operatur, non tamen efficacia ejus in Sacramentis includitur, ſed ſua infinitate excedit efficaciam Sacramentorum. Diſtum eſt autem ſupra, quod unus pro alio ſacriſicere poteſt. . . . Unde ſicut aliquis conſequeretur remiſſionem pœnæ ſi alius pro eo ſatiſfecerit : ita ſi ſibi ſatiſfactio alterius per eum qui poteſt diſtribuat. . . ."

Diluantur objecta Heterodoxorum.

OBJICIUNT : Matth. 18. legitur : *Omne debitum dimiſi ſibi, quoniam rogavi me*. Quibus poſitis ſequitur iſtud argumentum. Indulgentia ſi quæ eſt, tendit ſolum ad pœnam temporalem relaxandam. Sed ad hunc effectum inutilis eſt, cum ex Scriptura totum debitum ſit remiſſum per Pœnitentiæ ſacramentum. Igitur non datur Indulgentia. Confirmatur : Dato quod remaneat aliquid expiandum, hoc fieri nequit per Indulgentiam, tum quia peccator debet ipſe ſolvere, ſin minus non ſalvaretur juſtitia ; tum quia Deus, qui ſeipſum negare non poteſt, peccatorem adſtrinxit ad pœnam pro peccatis in propria perſona luendam. Ergo &c.

Reſpondeo ad primum ex ſupradictis patere reſponſionem ; eo enim loci non agitur præſe de debito temporali, ſed de reconciliatione fratri concedenda ad inſtar Dei, qui cuncta non ſolum remittit debita & per ſacramentum Pœnitentiæ, & per Indulgentias, ſed & peccatori, quem ut amicum, in mo & filium habet, reconciliatur. Quam quidem reconciliationem cum fratre Salvator explicat per parabolam ſervi ad extrema propter duritiam cordis ſui redacti, ſubjungendo : *Sic & Pater meus celeſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis unusquisque fratri ſuo de cordibus veſtris*.

Ad confirmationem diſtinguo : Et peccator ipſe meritum tum Chriſti, tum juſto-

justorum munitis solvit debitum, concedo : Et ipse non solvit, nego. Tamen abique gratiæ adjutorio nihil ad promerendam salutem possumus, si tamen gratiæ cooperemur, vere æternam promeremur vitam, pari & consimili ratione adjuti, indulgentiarum divitiis possumus debita solvere, modo eas juxta Ecclesiæ statuta per bona opera nobis applicemus. Solutio est D. Thom. hic q. 25. art. 1. his verbis : " Ad primum ergo, *inquit*, " dicendum, quod remissio quæ per indulgentias fit, non tollit quantitatem penæ ad culpam : quia pro culpa unius, alius sponte penam sustinuit. " Rursus ad 2. " Ille qui indulgentias suscipit, non absolvitur, simpliciter loquendo, a debito penæ, sed datur sibi unde debitum solvat. " Sicut in humanis qui solvit debitum ex pecunia ab amico gratis accepta, ipse vere solvit.

Instabis : Atqui indulgentia non valet remittere penam ex peccatis per Sacramentum remissis relictam. Ergo &c. Probatur subsumptum : Aliquid remittere de vinculis peccatorum spectat ad potentiam excellentiæ, qua, omisso sacramento, remittuntur peccatorum vincula, & Deo reconciliamur : Sed hoc ad solum Christum spectat. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo minorem : Remittere vincula peccatorum citra Sacramentum quoad culpam & penam æternam, ad solum Christum pertinet, concedo : quoad penam temporalem, subdividuo : Ad solum spectat Christum ut causam principalem a qua ceteræ causæ desumunt efficaciam ad solvenda peccatorum vincula, concedo : ut causam excludentem ministerialem, nego : Hoc enim fieri potest per indulgentias a summis Pontificibus concessas : Solutio est D. Thom. hic q. 25. art. 1. ad 3. his verbis, quibus ad istud argumentum sibi propositum respondet : " Effectus sacramentalis abolitionis est diminutio reatus, & hic effectus non inducitur per indulgentias, sed pro eo faciendis indulgentias solvit penam, quam debuit, de bonis Ecclesiæ communibus. "

Urgebis : Potestas Ecclesiæ, teste Apostolo, non est in destructionem, sed in ædificationem : Sed suppositis indulgentiis foret in destructionem : Et probatur ex illo vulgari adagio : *Facilitas veniæ, est occasio malitiæ*. Porro cum pena totaliter

remitteretur per indulgentiam, inde justificatus spe veniæ faciliter concedendæ, & abique graviore pœna obtinendæ, ad pristinum rediret vomitum : Ergo &c. Confirmatur ex S. Cypriano, qui Epist. 40. tum & Lib. de lapsis pag. 247. & 248. increpat Sacerdotes, qui ex nimia indulgentia lapsis concedebant pœnitentiæ relaxationem : " Novum, *inquit*, genus cladis, & quasi parum persecutionis procella fevierit, accessit ad cumulum sub misericordiæ titulo malum fallens, & blanda perniciēs... non concedit pacem facilitas ista, sed tollit : nec communicationem tribuit, sed impedit ad salutem. Persecutio est hæc alia, & alia tentatio, per quam subtilis inimicus impugnandis adhuc lapsis occulta popolatione grassatur, ut lamentatio conquiescat, ut dolor sileat, ut delicti memoria evanescat, ut comprimitur peccatorum gemitus, statuatur fletus oculorum, nec Dominum graviter offensum longa & plena pœnitentia deprecetur. "

Respondeo I. argumentum exuberare ; si quid enim probaret, absolutum peccatorum foret usque ad ultimum vitæ terminum procrastinanda iis, qui mortalibus peccatis detinerentur ; cum enim quodlibet exitiale delictum sit infinitæ malitiæ, vel ipsum totius vitæ spatium pro culpis castigandis non sufficeret.

Respondeo II. negando subsumptum : Ad probationem nego potestatem Ecclesiæ, in hypothetico fore in destructionem, cum indulgentia habeat annexa bona opera, & plurimum inserviat, tum ad præcavendam in futurum peccati, tum etiam ad stimulandos pietatis affectus ; unde sicut & per accidens est quod peccator absolutus in pristina probatur delicta, sic & quod indulgentis adornatus sua culpa & ex malicia facilius peccet. Sic respondet D. Thom. ibid. ad 4. ad istam difficultatem : " Majus, *inquit*, remedium præbetur contra peccata vitanda ex gratia, quam ex assuetudine nostrorum operum. Et quia ex affectu, quem accipiens indulgentias concipit ad causam, pro qua indulgentia datur, ad gratiam disponitur : ideo etiam per indulgentias remedium ad peccata vitanda datur : Et ita non est in destructionem indulgentias dare, nisi innodate dentur. Tamen consulendum est eis qui indulgentias consequuntur, ne propter hoc

„ ab

„ ab operibus pœnitentiæ injunctis abstinere. „

„ Ad confirmationem similiter distinguo : Et eo loci S. Cyprianus solummodo damnat indulgentiarum abusum , puta cum abque ratione & operibus levioribus solum injunctis , dantur , concedo : indulgentias secundum se , nego . Hoc ipsum patet ex postremis textibus Cypriani verbis :

„ Ut dolor sileat , inquit , ut delictis memoria evanescat , ut comprimatur peccatorum gemitus . „ Rursus Epist. 23. ad Clerum Romanum invehit in lapsos qui , obtentis a Martyribus libellis commendationum , audacter se Episcopis præsentabant , ut illis , omiſſa debita compunctione , cito-citius pœnitentiæ labores rescinderent : „ In Provincia nostra , inquit , per aliquot civitates in Præpositos impetus multitudinum factus est , & pacem quam semel cunctis a Martyribus & Confessoribus datam clamitabant , confestim sibi repræsentari cogerunt . „ Et iterum Epist. 29. „ Postquam ad vos litteras feci de quorundam perspecta temeritate , qui pœnitentiam agere , & Deo satisfacere detrectant , litteras ad me fecerunt , pacem nondandam sibi postulantes , sed quasi jam datam sibi indicantes , quod dicant Paulum omnibus pacem dedisse . „ Ceterum Cyprianum non abnegasse indulgentias ex probationibus liquet .

Hæc solutio illustratur sententia Innocentii III. qui in Concilio Lateranensi IV. c. 62. indulgentias primum astruit , tum abusum condemnat : deinde vero regulas ad mensuram & iuste concedendas præscribit his verbis : „ Quia per indisciplinatas & superfluas indulgentias , quas quidam Ecclesiarum Prælati facere non verentur , & claves Ecclesiæ contemnunt , & pœnitentialis satisfactio emittitur ; decernimus , ut cum dedicatur basilica , non extendatur indulgentia ultra annum . „

Replicabis : Potestas clavium non se extendit ultra forum internum : sed indulgentiarum largitio ad forum dumtaxat externum pertinet ; Et probatur . Non omnis indiscriminatim Sacerdos , potest indulgentias concedere , sed solum SS. Pontifex propter Jurisdictionem universalem quam habet in tota Ecclesia , & post ipsum Episcopus in sua Diocesi . Igitur non nisi ad forum externum indulgentia spectat .

Respondeo distinguendo ipsam partem : Largitio indulgentiarum ad forum dumtaxat externum pertinet quoad concessionem , concedo , quoad applicationem , nego . Duo igitur sunt attendenda in indulgentiis ; videlicet concessio , deinde vero applicatio & usus . Primum spectat forum externum , vel ipsius Ecclesiæ , quatenus ad Papam spectat concedere indulgentias : Applicatio vero & usus ad forum internum in eo sensu pertinet , quod eis præmitti debeat confessio sacramentalis , tum , & peccatorum absolutio . Ita D. Thom. hic q. 25. art. 2. in Cor. 11. „ Dicendum , inquit , quod „ Indulgentia valent & quantum ad forum Ecclesiæ , & quantum ad iudicium „ Dei , ad remissionem pœne residuæ post „ contritionem & absolutionem & confessionem , live sit injuncta , live non . „ Quod quidem potest illustrari exemplo absolutionis a censuris , quæ tametsi ad forum externum pertineat , habet tamen relationem ad internum , cum Confessorius debeat rectas dispositiones in penitente absolviendo exigere : Quinimodo & ipse , annuente jure , absolvit penitentem tum a censuris occultis , tum a peccatis . Quid plura ? Obiectio falso innititur fundamento , cum veluti supponat non dari forum externum in Ecclesia ad pœnas pro peccatis infligendas absolvas .

Repone : Potestas clavium non latius sese extendit in remittenda pœna , quam in remittenda culpa : Sed remissio culpæ non fit extra Sacramentum : Ergo nec remissio pœnæ .

Respondeo distinguendo majorem : Non latius se extendit in remittenda pœna æterna quam in remittenda culpa , concedo : quam in remittenda pœna temporali , nego absolute majorem : & sic distincta minore , nego consequentiam . Non eadem est semper jurisdictio pro remittenda culpa & pœna temporali . Prior est interior ; posterior vero exterior habens relationem ad forum externum : Illa omnibus Confessoribus approbatis competit , ista vero solis magnis Sacerdotibus , qui nedum culpam per absolutionem sacramentalem possunt remittere , sed & pœnam temporalem per indulgentias , adeoque potestas clavium in summo Pontifice , & in Episcopis latius patet quam in simplici Sacerdote , quod & usu quotidianò comprobatur , cum magni Ecclesiæ Præfules absolvant a censuris , tametsi hoc spe-

speſſet ad forum externum, quidni & abſolveret a poena temporali peccatis debita per indulgentias?

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Dantur Indulgentiæ.

PRIMO: Hoc ipſum conſtat ex illis Chriſti ad Petrum verbis Matth. 18. *Quæcumque ſolveritis* &c. tum ex ſaſto B. Pauli, qui 2. Cor. 2. relaxavit pœnam Corinthiis inceſtuoſi.

Secundo: Idem habetur ex Traditione; ſic enim docent Patres 3. ſæculi, in quo uſus obtinuerat ad poſulationem S. Martyrum imminuere pœnas eorum qui pœnitentiæ publicæ vinculo tenebantur, ut reſert S. Cyprianus Epiſt. 13. tum & Tertullianus Lib. ad Martyres c. 2. Idem patet ex Conciliis ſubſequentibus ſæculis adunatis. Indulgentias enim prædicant Patres Concilii Ancyran. an. 314. tum & Nicæni primi can. 12. maxime vero Tridentini in decreto de Indulgentiis Seſſ. 25. cap. 12.

Tertio: Hoc dogma fidei docent unanimiter omnes ſanctæ Matris Eccleſiæ Theologi, in primis S. Thomas hic q. 25. art. 1. ex proſſo ea poſitiſſimum ratione, quod merita Chriſti in ſolis non concludantur Sacramentis, ſed ulterius pateant, & ſeſe ad remittendam pœnam temporalem, quæ certe eſt peccatorum vinculum, extendant.

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Ne ullum quidem faceſcit negotium quod Matth. 18. omne debitum remiſerit Dominus ſervo iniquo; hoc enim ſolum probat Chriſtum potuiſſe nedum culpam, ſed & totam pœnam remittere, quod ex indulgentia Latroni pœnitenti conceſſit; quæ quidem remiſſio ſicut & condonatio culparum quoad totam culpam Magdalene amanti conceſſam, ſunt vel ipſius indulgentiæ prima quidem argumenta & irrefragabilia. Sed non inde ſequitur omne debitum etiam quoad reatum pœnæ temporalis remitti ſemper in Sacramento, ſecluſa indulgentia, niſi in caſu eandem habere contritionis de peccatis quantitatem,

quantum in his committendis habuit aſſectum.

Secundo: Remiſſio culpe non fit quidem extra Sacramentum, bene tamen pœnæ temporalis quantum ad univerſalitatem & hoc per indulgentiam plenariam.

Tertio: Cyprianus quidem quandoque adverſatur indulgentiarum abuſui, nuſquam vero ipſis indulgentiis, quod patet ex Innocentio III. qui Patrum inſiſtens veſtigiis in Concilio Lateranenſi 4. primum indulgentiarum exiſtentiam celebrat, tum abuſum damnat; poſtremo regulas ex eis percipiendi frugem aſtruit.

6. 11.

In quo fundetur Theſaurus Indulgentiarum?

CERTUM eſt Indulgentias fundari in meritis & liberalitate Dei, cum nomine indulgentiæ intelligamus gratiam ex omni parte gratis conceſſam: Sed controverſia eſt num indulgentiæ innitantur principaliter in Chriſti meritis, tum & in meritis Sanctorum ac bonis Juſtorum operibus. Pro quorum reſolutione ſit

CONCLUSIO PRIMA.

Indulgentiæ principaliter in meritis Chriſti fundantur.

Probatnr rationibus Theologicis.

PRIMA: Quod Deus promiſit Chriſti meritis, citra dubium poſitis conditionibus adimpletur: Atqui Deus promiſit adimplere & dare quæcumque Chriſtus expoſtularet. Et probatur: Hebr. 5. habetur de Chriſto, *Exauditus eſt pro ſua reverentia*; neque vero minus certum eſt ipſum voluiſſe, nedum peccata noſtra abolere, ſed & ab omni reatu cujuſcumque pœnæ nos abſolvere; ait enim Matth. 11. *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reſciam vos*. Nemo autem cordatus dixerit, pœnas peccatorum non eſſe maxima onera de quibus ſublevari petimus: ergo &c.

Alterâ: Chriſtus Dominus dedit Petro, & ceteris in ejuſ Sacerdotio ſucceſſoribus poteſtatem non aliqua ſolvendi vincula, ſed quæcumque, & omnia: & hoc per ſua merita, ut S. Paulus interpreta-
tur Rom. 5. his verbis: *Ubi autem abundavit*

davit delictum, superabundavit gratia. Porro peccatum mortale inducit reatum pœnæ non solum æternæ, sed & temporalis: Igitur gratia Christi epulque merita a reatu & culpæ, & cujuscunque pœnæ abluunt; sin minus, ejus non superabundaret gratia; quod iterum adversaretur Apostolo, qui ad Ephes. 1. merita Christi vocat abundantes & superabundantes divitias. Rursus Coloss. 2. de Christo ait: *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei.* Ergo &c.

Tertia: Sensus Scripturæ habetur ab ipsius Ecclesiæ oraculis: Atqui Clemens VI. extravaganti *Unigenitus* ait, indulgentiarum thesaurum esse infinitum, eo quod Christi meritis innitatur: "Christus, ait, superabundanti passione sua, infinitum thesaurum Ecclesiæ militanti, reliquit, quem quidem thesaurum non in sudario repositum, non in agro absconditum, sed per beatum Petrum celi clavigerum, ejusque successores & suos in terris Vicarios, commisit Fidelibus dispensandum, & propriis rationalibus causis nunc pro totali, nunc pro partiali remissione pœnæ temporalis pro peccato debitæ, tam generaliter quam specialiter, prout cum Deo expedire cognoscere, vere pœnitentibus & confessis misericorditer applicandum." Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Thesaurus ille etiam innititur Iustorum & Sanctorum meritis.

Probatur iis momentis.

PRIMA ratio hæc affertur. Deus nihil absque remuneratione de bonis operibus Iustorum relinquit, nec semel ad ea attendit, ut peccatoribus indulgeat. Sic peperit populo idololatæ ad preces Moysis Exod. 32. sic & ante ad merita Job respiciens, ejus utique peperit amicis cap. 42. qui disertiis suis eum in stercore jacentem lacerant; pariter & ad preces Apostolorum Christus Matth. 15. liberavit filiam Cananæ a dæmonio qui illam vexabat: Sed multa sunt Sanctorum opera quæ pro eis non profunt ad peccatorum expiationem, quippe qui nulla habeant expianda, & tamen hujusmodi opera magnam non solum in futuro, sed & in præsentī sæculo merentur mer-

Boncat Theol. Tom. VII.

cedere: Igitur componunt thesaurum, ex quo haurire possit Ecclesia pro impiis indulgentias.

Bellarminus hic Lib. 1. de indulgentiis c. 2. in medium profert merita B. Virginis, quæ juxta Ecclesiæ doctrinam vel ab ipso peccato originali fuit immunis, eamque ab omni peccato actuali illibatam fuisse affirmat Tridentinum Sess. 6. can. 23. & tamen toto vitæ spatio multa & immenta merita habuisse ex Patribus constat. Tum & B. Joannis Baptistæ laudat bona opera, quæ citra dubium pro aliis erant satisfactoria, cum pro isto sine in ipsum non redundarent, quandoquidem, ipsa teste Ecclesia, ne quidem verbo offenderit Deum; sic enim canit:

*Antra deserti teneris sub annis,
Civium turmas fugiens pelissi,
Ne levi posses maculare vitam
Crimine lingue.*

Tertio loco commemorat passionis Martyrum & aliorum Sanctorum præclara facinora, quæ certe pluiquam pro suis peccatis expiandis sufficiebant; & consequenter juxta Ecclesiæ applicationem poterant in ceteros homines redundari. Sic enim habetur Hebr. 11. *Alii vero ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres: lapidati sunt, scissi sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt.*

Altera ratio sic exponitur. Qui habet multa merita ad expiationem poenarum sibi superflua, ea ipsa, ordinante Ecclesia, possunt ceteris applicari, cum sit de fide dari communionem Sanctorum; quæ potissimum affulget in suffragiis ad sublevandum in poenis proximum: Sed præcellens Martyrum meritum erat eis ad satisfaciendum inutile, cum nihil Martyri superfluo pro peccatis propriis expiandum. Sic enim propugnat S. Augustinus Serm. 17. de verbis Apostoli: "Injuriam," inquit, facit Martyri, qui orat pro Martyre: Ergo &c.

Tertia hæc additur. Eximia Sanctorum opera duplicem habent pretiosam dotem, unam scilicet ut gloriam æternalem, juxta gradum amoris quo Deum toto vitæ spatio persecuti sunt, habeant: Alteram vero, ut pro pœnis peccato debitissimis satisfaciant ad mensuram: Igitur cum satisfactiones ultra debitum sæpius dederint exuberantes, possunt vi communionis San-

K k Ro-

Rorum ex Ecclesiæ ordinatione ad alios Fideles confratres applicari: Neque vero in hoc aut Deo, aut Sanctis ulla sit iniuria: Deo quidem, cum satisfactionem habuerit de peccatis Iulorum, & velit superabundantes compensare; Sanctis vero, quippe qui ea donentur gloria quam gradus charitatis promeruit, & eorum merita remaneant non præcise ut merita, sed ut satisfactiones superabundantes, quæ pro satisfaciendo nihil illis ultra profunt. Ista ratio est Cajetani Tract. de Indulgentiis quæst. 1. de thesauro Indulgentiarum:

“Quoniam, ait, constat Sanctos multo plus passos quam ex peccatis suis deberent pati, consequens est ut multa satisfactoria remanserint superflua ipsis.”
 “... Superfluum igitur multa satisfactoria Sanctis ultra ingens Pelagus superfluentis satisfactionis Christi. Quocirca ex meritis Christi & Sanctorum, quatenus satisfactoria, superfluis, thesaurum indulgentiarum constitui intelligito, si vis non errare.

Quarta: Solutio pretii nec impedit meriti coronam, nec ipsa corona a solutione debiti quemquam eximit: Sic vel ipsi Sancti habuerunt gloriam correspondentem omnibus gradibus charitatis actuum quos in decursu vite elicerunt, & tamen non semel contigit, non obstante isto ad visionem beatificam jure, fuisse in purgatorio detentos, donec solverent totum penalitatis debitum pro peccatis in vita mortali commissis: si vero nihil eis superstit justitiae divinæ satisfaciendum, compensantur quidem juxta meritum pondus, sed quoniam eorum laboriosæ penitentiae opera fuerunt penalitates satisfactoriae, quæ vel ex parte solum, quandoque etiam nihil eis profunt, recte potest satisfactio excedens, aliis applicari. Quod potest illustrari isto exemplo: Rex qui alicui Ministro remittit offensam fraudibus in Ministerio illatam, ei restituendo officium & dignitatem; cum tamen a restitutione denariorum non eximit: Quod si iste duplum pro ablatis pecuniis in ærario reponat, dubio procul denarii excedentes summam debitam, manent in thesauro Principis ut satisfactiones, quas Rex ad nutum potest applicare pro satisfactione alicujus & suis familiaribus; qui pecuniam vel ipsi mutuo datam, vel propter damnum quod sua culpa ipsi intulit, debet: Igitur pariter & consimili ratione satisfactiones Sanctorum

ipsis inutiles in thesauro Ecclesiæ remanent, easque Christus potest juxta ordinationem summi Pontificis sui Vicarii pro refrigerio animarum in purgatorio detentarum acceptare.

Fis satis Objectionibus Hæreticorum.

OPPONUNT I. Merita Christi fuisse sufficienter remunerata per exaltationem ipsius nominis, juxta illud Philip. 2. *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen quod est super omne nomen.* Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Et ista nominis exaltatio in eo potissimum sita est, quod sit omnium Salvator, & meritis suis applicatis tum per Sacramenta, tum per indulgentias solvat ea quæ sunt per culpam & poenam alligata, concedo: & seclusis meritis ac eorum applicatione laudata, nego. Contradictoria loquuntur Heterodoxi, cum, vel ipsis annuentibus, merita Christi per Sacramenta & bona opera nobis applicentur, adeoque per indulgentias, quandoquidem remuneratione Passionis Christi non in vacua & inani nominis exaltatione consistit, sed potius in applicatione ejus meritum, juxta illud Ilaiz de Christo 53. *Si posteris pro peccato minimam suam, videbit semet longævum...* pro eo quod laboravit anima ejus, videbit, & saturabitur. Et istud t. Joannis de eodem: *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.*

Obijciunt II. contra secundam conclusionem: Merita Sanctorum ad thesaurum indulgentiæ componendum inutilia sunt: Igitur indulgentiæ non eorum meritis innituntur. Probatur antecedens. Merita Christi sunt infiniti valoris: Igitur cetera sunt superflua.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem, concello antecedente, distinguo consequens: Merita Sanctorum sunt superflua, si aliunde suum desumant valorem quam ab ipsis Christi meritis, concedo: secus, nego. Cum igitur merita Sanctorum a Passione Christi virtutem habeant; & ipsi propriam addiderint cooperationem, duo inde sequuntur; primo quidem quod sint veluti canales quibus ad peccatores Christi resiliunt merita; deinde

deinde vero quod non solum sint ipsis ad præmium, sed & pro aliis possint esse ad satisfactionem.

Insunt : Atqui ne quidem vim satisfactionis pro ceteris habent : Ergo &c. Probatur subsumptum multis argumentis. Primo quidem ex SS. Patribus, qui asserunt redemptionem solius Christi meritis tribui. Sic S. Leo Epist. 83. ad Episcopos Palæstinæ ait : " Quamvis multorum " Sanctorum in conspectu Domini mors " pretiosa fuerit, nullius tamen infantis " occisio propitiatio fuit mundi. " Secundo ex eodem S. Leone ibidem, " Iusti non redemptionem, sed solum virtutum exempla nobis ultro dederunt : Sic enim pergit sanctus Pontifex : " Acceperunt " Iusti, non dederunt coronas, & de " fortitudine Fidelium exempla nata sunt " patientiæ, non dona iustitiæ. " Idem dicit Augustinus Tract. 84. in Joan. his verbis : " Etsi fratres pro fratribus mori- " riantur, tamen in fraterum peccatorum remissionem nullius sanguis " Martyris funditur, quod fecit ille pro " nobis. " Idem propugnat S. Thomas 3. p. q. 48. art. 5. ad 3. ubi hanc sibi proponit objectionem contra conclusionem, in qua dicit redemptionem esse Christo propriam, dicens passionem Sanctorum etiam nobis prodesse ad salutem. Respondet ad 3. " Dicendum, quod " passiones Sanctorum proficiunt Ecclesiæ, non quidem per modum redemptionis, sed per modum exempli & exhortationis. Tertio SS. Doctores simpliciter dicunt Martyrum cruces seu passiones nihil nobis prodesse ; ut Ambros. Lib. 6. in Lucam pag. 1714. Aliæ cruces, ait, nihil mihi profunt, sola crux Christi mihi utilis est. " Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationes in confirmationem allatas, distinguo : Et unum tantummodo probant, videlicet Sanctorum passiones non prodesse nobis ad remissionem culpæ & pœnæ æternæ, concedo : hinc solus Christus dicitur Redemptor. Non prodesse nobis ad relaxationem pœnæ temporalis, nego. Quia vero pœna residua expianda supponit hominis reconciliationem vi Sacramenti factam, magis ad exemplum, quam ad redemptionem proficiunt nobis Sanctorum passiones ; hinc Sancti non dicuntur Redemptores propter duo. I. Ex

eo quod bona eorum opera ex sola Christi passione vim habeant. II. Quia effectus non denominat causam instrumentalem, sed dumtaxat principalem ; quocirca soli Christo tribuitur redemptio, solusque Salvatoris nomine celebratur.

Quod autem S. Thomas in isto loquatur sensu patet ex eo, quod postea in Supplemento quæst. 25. art. 1. ex professo doceat merita Sanctorum valere ad indulgentias & pœnæ relaxationem : " Ratio autem, inquit, quare valere possint merita Sanctorum, est unitas corporis mystici in qua multi in operibus penitentiarum superogaverunt ad mensuram debitum suorum. "

Insunt : Non est æquum immiscere Martyrum sanguinem cum ipso Christi sanguine. Igitur merita Sanctorum ad fundandas indulgentias non valent.

Respondeo distinguendo : Si sanguis Martyrum independentem a Christi meritis efficaciam haberet, concedo : si ab ipso habeat omne pondus, nego : Solutio est D. Pauli dicentis Col. 1. *Adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne mea.* Item & ex Tridentino Sess. 14. cap. 8. his verbis : " Neque vero ita est nostra satisfactio hæc quam pro peccatis nostris exsolvimus, ut non sit per Christum Jesus : nam qui ex nobis tamquam ex nobis nihil possumus, eo cooperante, qui nos confortat, omnia possumus, ita non habet homo unde glorietur : sed omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos penitentiarum, qui ex illo videntur, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur a Patre. "

Perfiliunt : Quod suum habet alias præmium pro persona merente, non potest aliis prodesse ad satisfactionem, si minus altera vice remuneraretur, & hoc foret contra iustitiam : Sed Sancti propter sua merita gloria ad mensuram meritorum donantur : Igitur ultra aliis eorum bona opera prodesse non valent.

Respondeo distinguendo minorem : Et merita Sanctorum præter coronam ipsis datam possunt ceteris applicari ad satisfaciendum iustitiæ divinæ, concedo : secus, nego. Merita Sanctorum duplicem habent efficaciam, unam pro gloria sibi consequendam : alteram vero, si super-

effluant ad satisfaciendum. Primum valet solum ad præmium: Secundum vero, si eorum satisfactio aliquid supererogationis habeat, ad satisfaciendum pro aliis; hinc licet merita exhauriantur in præmio, non tamen opera superabundantia in satisfaciendo. Nec inde sequitur eos iterata vice remunerari, cum opera supererogationis ipsis non prosint, sed aliis. Idcirco ista duo mereri, & satisfacere distinguuntur; siquidem animæ in purgatorio detentæ satisfaciunt iustitiæ Dei, & tamen ulteriorem non promerentur gloriam.

Instant: Satisfactio non debet esse incerta ut prosit aliis: Sed incerta est satisfactio Sanctorum pro indulgentiis fundandis: Et probatur. Primo quidem ex eo, quod sola Christi satisfactio propter valorem infinitum non possit exhauriri, Sanctorum vero est finita, & facilem habet terminum. II. Nemo novit num Sancti habeant superabundantem satisfactionem ultra debita propria applicandam. III. Vel ipsi Sancti præ humilitate non habuerunt intentionem applicandi sua opera ad satisfaciendum pro aliis, cum ultra faterentur pro expiandis propriis peccatis ea non sufficere.

Respondeo I. Argumentum ne minimum quidem urgere; eo enim ipso quod dicimus opera Iustorum vim satisfactoriam a passione Christi habere, & applicationem fieri ab Ecclesia in gratiam peccatorum, duo recte concluduntur: Primum quidem ad consummationem usque sæculi illa posse ad satisfaciendum pro aliis valere, cum satisfactiones supererogantes omnium Sanctorum tum jam in pace Christi defunctorum, tum deinceps futurorum, semper ex meritis Salvatoris vim ad satisfaciendum pro aliis habituræ sint; hinc ex valore infinito Christi passionis quoddam habent quoad durationem infinitatis pondus, quatenus poterunt semper applicari ad penas peccatis debitas temporaliter expiandas. Alterum quod sequitur illud est, merita Sanctorum satisfactoria esse utique quoad applicationem certa; sufficit enim ad hoc quod manent in acceptatione divina, & Ecclesia possit ex illo haurire thesauro merita tum Christi, tum iustorum, ut ex indulgentiis ea pro satisfactione a peccatoribus faciendi liberaliter applicet.

Jam ad argumentum redit oratio.

Respondeo negando minorem. Ad primam probationem distinguo: Merita Sanctorum sunt finiti valoris cathegorematice, hoc est entitative, & ex se spectata, concedo: sine cathegorematice, videlicet extenlive, nego. Ex eo enim quod passio Christi sit infiniti valoris, quandiu mundus extiterit, merita Sanctorum per omnes durationes poterunt ex eo vim satisfactoriam habere: Quia vero Ecclesia in sæculum sæculi permanebit, poterit ad nutum haurire ex meritis tum Christi, tum Sanctorum ad applicandas indulgentias.

Ad secundam probationem distinguo: Nemo novit num satisfactiones Sanctorum sint superabundantes, sed Deus novit, & manent in ejus acceptatione, concedo: & non manent, nego. Quia igitur manent, Ecclesia a Spiritu sancto gubernata potest ex eis haurire ut penitentibus indulgeat.

Ad tertiam non absimili ratione distinguo: Et sufficit intentio Ecclesiæ, concedo; & non sufficit, nego. Id muneris applicandi indulgentias non Sanctos spectat, sed hoc negotium est penes Ecclesiam, quæ innixa super dilectum suum Jesum vere Filium Dei, potest iustis de causis indulgentias concedere; hinc & sufficit ad hoc ejus intentio.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Indulgentiæ inniuntur meritis Christi, & Sanctorum.

PRIMUM patet, juxta illud Hebr. 9. de Christo, *Exauditus est pro sua reverentia*; & istud ipsius Christi Matt. 11. *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos*. Sic pronuntiat Clemens VI. extravaganti *Unigenitus*, ubi de indulgentiarum thesauro, ait esse infinita Christi merita his verbis: "Christus, superabundanti passione sua infinitum thesaurum Ecclesiæ militanti reliquit."

Secundum quoque claret, & hoc ex Ecclesiæ definitione in Concilio Tridentino Sess. 6. can. 23. Ratio est, quia Sancti, in primis BB. Virgo satisfactiones superabundantes dedere, nam Mater Dei nullum peccatum ne quidem originale contraxit. Sanctus Joannes Baptista in desertis ab omni culpa immunis celestem duxit vitam. Tum & sancti Martyres.

tyres, quorum multi habuere opera satisfactoria; quæ plulquam ad faciendum satis iullitici divinx pro fe ipsis, neceflaria erant.

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

PRIMO : Incassum reponunt Hæretici Christum fufficienter fuisse per exaltationem nominis remuneratum, cum illa exaltatio in eo potiffimum confiftat, quod velut caput in membra jugiter influat, ut plebem perfectam patri fuo parare non definat.

Secundo : Nec feliciores funt Heterodoxi debellando Sanctorum merita tum fibi, tum aliis fatisfactoria, cum illa efficaciam habeant a Christo : Igitur tametsi ad gloriam ipsis prolint, habent tamen ultra quod & in fatisfaciendo fuperefluant : hinc illam fuperabundantiam thefaurum indulgentiarum componere, quid prohibet?

§. III.

De fubjeâo Indulgentiarum.

INDULGENTIÆ poffunt duplici modo concedi, videlicet autoritative, & per modum iurisdictionis : deinde vero per modum fuffragii. Priori modo conceduntur cum ludex folvit reum a pœnæ temporalis reatu, quem prævaricando incurrit, & hoc per fententiam ludicis, cuius eft fubditus. Pofteriori modo cum folummodo per modum folutionis debiti exhibentur. Quod quidem poteft illo illuftrari exemplo. Hifpanus v. g. nobilis nullam habet in Gallum incarcerationum poteftatem; hinc ad eum non fpectat, a debiti vinculis illum folvere : Sed mifericordiæ & charitatis motivo poteft incarceratione dare centum aureos, quibus ære alieno oppreffus poffit folvere fummam denariorum, quam debet, cuius folutionis defectum in carcere donec folvat manebit.

Prænotandum eft etiam indulgentias non aliis quam Fidelibus poffe concedi, quippe qui foli propter Baptifmum ad Ecclefiam pertineant.

Neque vero omittendum quasdam apponi ad participandum indulgentiis conditiones, quibus fi defint, nulla eft indulgentia. Sic propugnat S. Thomas hic qu. 27. art. 3. his verbis in, argum. *Sed contra* : " Remota caufa, removetur ef-

Buscat Theol. Tom. VII.

" feftus : Si ergo aliquis non facit hoc "
" pro quo indulgentia datur, quod eft "
" indulgentiæ caufa, indulgentia non con- "
" fequitur. "

Conditiones ad participandum Indulgentiis.

PRIMA & plamaris eft, quod fidelis fit in gratia confitendus. Ratio eft, quod indulgentia, nonnifi pœnam temporalem, quæ fupereft iustificato fubeunda, pro peccatorum fatisfactione relaxandam pro fine habeat; hinc fupponit peccata extitalia jam remiffa, quod probat S. Thomas ibid. art. 1. his vocibus in argum. *Sed contra* ; " Membrum mortuum non "
" fufcipit influentiam ex aliis membris "
" vivis : fed ille qui eft in peccato mortali eft quafi membrum mortuum : Ergo per indulgentias non fufcipit influentiam ex meritis vivorum membrorum. "

Altera eft, ut jejuniâ compleantur, & elemofynâ juxta cujulibet facultatem fiant. Ratio non una eft; iullitia quippe exigit ut fidelis adimpleat quæ defunt paffionum Christi in carne fua, ne facilitas veniæ fit novi lapfus occafio; tum etiam ex eo quod ea omnia exigat Ecclefia; nam Concilium Trident. exigit ut indulgentiæ concedantur juxta priorum feculorum regulam. Porro S. Cyprianus Epifl. ad Martyres poftulat ut Indulgentiarum libellos non concedant nifi præcellerint aliqui pœnitentiæ labores : " Ideo, inquit, peto, ut eos quos "
" ipfi videtis, quos nofti, quorum pœnitentiam fatisfactioni proximam con- "
" fpicitis, designetis nominatim libello. "

Præter facramenti Pœnitentiæ, & Euchariftiæ fufceptionem, quasdam ftationes occurrunt percurrendæ. Sic ftatuit Bonifacius VIII. a quo quidem jubileum prima vice, ut quidam volunt, exprefsa conftitutione promulgatum eft, ea potiffimum conditione, ut illo anno Bafilice SS. Petri & Pauli frequentarentur. Clemens VI. addidit S. Joannis Lateranenfis Ecclefiam invifendam : Tum Gregorius XI. voluit ut & ad Bafilicam S. Mariæ Majoris fieret ftatio. An vero tres aut plures invifende Ecclefie, hoc pendet a voluntate SS. Pontificum, qui concedunt Jubilei Indulgentias, vel alias. De illis conditionibus non immorabor.

Kk 2

erit in lucem prodere, quæ habentur in Bulla Gregorii XV. qui ad auxilium a celo pro felici gubernatione impetrandum anno 1620. Jubilæum concessit, cuius diploma sic incipit: "*Spiritus Domini*, omnes præterea quarta, & sexta feria, Sabbato ejusdem, vel alterius sequentis hebdomadæ jejunent, & quantum, pro suo quisque arbitrio judicaverit, elemosynas erogent, atque hoc intra ipsum tempus Sacerdotibus ab Ordinario approbatis peccata sua confiteantur, & die Dominico dictum Sabbati diem proxime subsequenter, vel alio die sequentis hebdomadæ die, arbitrio Confessarii, sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum devote percipiant

"Ac declaramus has ipsas præsentis, quoad absolutionem in foro conscientiæ, & penitentiali tantum, non autem in foro fori, seu contentioso consequendam, neque etiam quoad dictum forum conscientiæ iis, qui ab aliquo iudice excommunicati, suspensi, vel interdicti, seu in alias sententias, & censuras incise declarati, vel publice denotati fuerint, nisi intra tempus celebrationis huiusmodi satisfecerint, aut cum paribus concordaverint, neque pariter Hæreticis, aut Schismaticis specialiter declaratis, seu condemnatis ullo modo suffragari. Ita etiam Innocentius X. in sua Bulla quæ incipit: *Immensæ bonitatis* anno 1644. & ut uno verbo multa dicamus; servandæ sunt omnes diplomatæ indulgentiarum clausulæ, quia juxta illud canonistarum axioma, *In tantum valent, in quantum sonant*. His præmissis fit

CONCLUSIO PRIMA.

Subjectum Indulgentiarum est omnis fidelis, nisi aliquis expresse in Bulla excipietur.

PROBATUR hoc ratiocinio. Indulgentia est relaxatio poenæ temporalis quæ superest toleranda pro peccatis in sacramento Poenitentiae remissis, & hoc per modum absolutionis & gratiæ a S. Sede Apostolica concessæ: Atqui huiusmodi indulgentia non nisi fidelibus conceditur; & probatur. Primo quidem, non est pro paganis, quia ut dictum est, non sunt de Ecclesia: Sed neque pro Hæreticis & excommunicatis; pro Hæreticis sane cum sint

ab Ecclesia præcisi. Idem dicendum est de Schismaticis: pro excommunicatis vero, cum non sint in statu gratiæ, donec Ecclesiæ satisfecerint, maxime si sint excommunicati excommunicatione majori, quippe quæ sit censura privans usu Sacramentorum, & iustiorum Fidelium participatione. Hanc rationem lubindigitat S. Thomas hic q. 27. art. 1. ubi ait: "*Qui est in peccato mortali, est quasi membrum mortuum: Ergo per indulgentias non suscipit, existentem in peccato mortali, influentiam ex meritis vivorum membrorum.*"

CONCLUSIO SECUNDA.

Indulgentia recte applicatur mortuis per modum suffragii.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA sic procedit. Indulgentia fundatur in illis Christi ad Petrum verbis, Matth. 18. *Quaecumque alligaveritis &c.* Sed animæ in purgatorio detentæ vinculis penalibus constringuntur, a quibus solvi queunt per Ecclesiam militantem: Et probatur. Primo quidem, tamen si ad eam directe non pertineant, bene tamen ei per fidem spem & charitatem conficiantur: Ergo &c.

Secunda: Ab actu ad posse valet consequentia: Sed SS. Pontifices indulgentias non semel extenderunt ad animas in purgatorio detentas: Et probatur. Sixtus IV. tum Innocentius VIII. ejus successor, Pius II. item & Callixtus III. statuerunt Jubilæi indulgentiam ad animas in purgatorio detentas sic extendere, sic & eorum inflexibilis vestigiis idem fecere Alexander VI. Clemens VII. Julius III. Gregorius XIII. similiter & ab his temporibus ad nostra usque tempora, factum est, quod patet ex indulgentiis quæ eo conceduntur motivo iis, qui Dominica quarta cujuslibet mensis Ecclesias patrum Societatis Jesu frequentant, ut ibi contriti & communionem refecti fundant preces pro illarum piarum animarum refrigerio: Ergo &c.

Tertia: Illud propugnari ut legitimum debet, quod Theologi primum negantes, tum re, prævio maturo examine, discussa, se retraxerunt, & postea uti quid saluberrimum propugnaverunt. Atqui res sic se habet: Et probatur. Insuper omnium

fit

sic Gabriel Biel: Cum enim sub finem decimi quinti sæculi propugnasset indulgentias ad animas purgatorii non extendi; tum certior factus de indulgentiis a SS. Pontificibus non semel pro animabus purgatorii concessis, ait lect. 57. "Non dum venerat ad manus meas declaratio Domini Papæ Sixti novissime de medio sublata, qua declarat indulgentias proficere per modum suffragii etiam animabus in purgatorio existentibus. Tum subdit: Hinc & modernus Pontifex Innocentius VIII. Indulgentias huiusmodi, olim per Pium II. & Sixtum præstatum, visitantibus Ecclesiam Sanctonensem, & fabricæ ejus contribuentibus, ad animas in purgatorio relinendas per modum suffragii, extensas, & ad contribuentes ad sanctam cruciatam contra Turcas extendit."

Neque vero silet eam non ab similem quam Callixtus III. Ecclesiæ Tarraconensi in Hispania jamjam dederat. "Similiter, inquit, Callixtus Papa tales indulgentias Ecclesiæ Tarraconensi concesserat." Eo loci sermonem instituit de indulgentiis ejusdem motivo a Paschali II. concessis, ac demum de undecim SS. Pontificum calculo munitis Ecclesiæ sanctæ Prædixis Romæ assignatis. Commemoratur etiam ibidem indulgentias eodem fine Ecclesiæ sancti Laurentii extra muros Romæ assignatas: Ergo &c.

Quarta: Ea Sententia prævalet quæ nedum probabilior, sed ut sola probabilis & certa est: Atqui sententia de Indulgentiis in gratiam animarum purgatorii talis est: Et probatur. Idem Gabriel Biel lect. 57. in canonem Missæ sic loquitur: "Non jam, inquit, velut opinio, nem, sed sententiam certam complecti debere existimo, tum propter pluralitatem Doctorum eam asserentium, scilicet Alexandri de Ales, S. Bonaventuræ, B. Thomæ, Ægidii, Durandi, Petri de Tharantasia, Richardi de Mediavilla, Thomæ de Argentina, & aliorum plurimorum, tum maxime & principaliter propter determinationem SS. Pontificum priorum & modernorum." Ergo &c.

Quinta: Illud tamquam dogma religionis inconcussum habendum est, cuius contrarium velut errorum ab Ecclesia proscriptum est: Atqui res sic se habet: Et probatur, primo quidem ex Leone X. qui

in sua adversus Lutherum Bulla inter ejus errores hunc anathemate percellit in ista propositione contentum: *Sex generibus hominum indulgentiæ, nec sunt necessariæ, nec utiles, videlicet mortuis &c.* His suffragiis suffragiis Sylvius ait non esse quidem de hinc indulgentias ad animas purgatorii extendi, sed tamen hoc pertinere ad fidem.

Sexta: Si qua ratio præpediret quominus indulgentiæ prodessent mortuis, ea palmaris est, quia in eos Ecclesia militans non habet jurisdictionem: Atqui hæc ratio nulla est: Et probatur: Ad hoc sufficit, ut indulgentiæ per modum suffragii solvantis debitum eis applicentur: Sed & hoc potest Ecclesia militans, sicut extraneus potest satisfacere pro eo qui respectu ejus est alienigena, eo quod ambo in natura similitudine convenient: Igitur a pari fideles in terra superflites possunt satisfacere pro animabus purgatorii, quibus natura & gratia conjunguntur; quocirca Major qui 16. florebat sæculo in 4. dist. 20. q. 2. refert Decretum Facultatis Parisiensis, quo ipso præsentē, contraria opinio damnata est.

Septima: Preces & sacrificia ab Ecclesia pro animarum refrigerio a prioribus sæculis usque ad præsens offeruntur: igitur & a pari indulgentiæ eis applicari queunt, cum par utrobique sit ratio; quandoquidem Sacrificia non nisi extensive & per modum suffragii pro eis Deo litantur.

Diluantur objecta contra secundam Conclusionem.

OBJECIES: Dogma religionis in ipsa fundatur Scripturæ: Sed extensio indulgentiarum ad animas in Purgatorio decedens in Libris canonicis nullibi reperitur. Ergo &c.

Respondet nexando minorem: sic enim scriptum est Machabæorum Lib. 2. cap. 12. *Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur.* Quid est autem indulgentias ad animas purgatorii extendi, nisi Ecclesiam eis applicare & Christi merita, & Sanctorum preces ac Sacrificia? Tum Matth. 18. habetur: *Quicumque solveritis &c.* Quæ verba explanans Alexander de Ales auctoritate Chrysostomi suffulgit, p. 4. qu. 83. art. 2. num. 3. sic loquitur: "Ex hoc

„ hoc patet, quod in collatione clavium maxima fuit homini sive S. Pontifici collata potestas, & probabiliter, vel verissime præsumitur quod The-saurus Ecclesiæ est in illius potestate, & quod illis qui sunt in Purgatorio, quia ratione charitatis in qua decesserunt, sunt idonei ad beneficiorum Ecclesiasticorum susceptionem, potest illis beneficia communicare, & sic potest illis facere indulgentias & relaxationes. „ In eodem sensu explicat locum Matthæi S. Bonaventura in 4. dist. 20. p. 2. q. 5. & alii.

Inflabis : Atqui non potest colligi ex illis verbis, *Quæcumque solveritis &c.* Indulgentias extendi ad animas Purgatorii. Ergo &c. Probatur subsumptum : Ecclesia non potest ligare pias istas animas : Igitur nec solvere. Confirmatur : Christus Matth. 16. dedit Petro, & ejus successoribus potestatem solvendi solum super terram : Sed animarum fidelium defunctorum non sunt amplius super terram. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem, distinguo Antecedens : Ecclesia non potest ligare animas defunctorum retinendo earum peccata : concedo. Eo enim ipso quo culpa remissa, in pace Christi obierunt, nihil culpæ dimittendæ remanet : quantum ad poenam temporalem, nego : Potest enim eas in vindictam alicujus scandalii dati suis privare suffragiis, & sepultura Ecclesiastica : immo & easdem anathemate ferire. Sic quinta Synodus generalis anathemate in Theodorum Mopsuestenum animadvertit, eo quod antequam ultimum clauderet diem, suos non ejurasset errores.

Ad confirmationem distinguo : Animarum piorum defunctorum non sunt super terram viatorum, concedo : Super terram, neque in terra, nego. Eatenus dicuntur aliquod modo super terram, quatenus non sunt in cælo : bene tamen in corde terræ ubi adest Purgatorii locus. In isto sensu, ait Biel lect. 77. intelligitur potestas solvendi super terram a Christo data ; quia inquit, tametsi animæ illarum piarum non sint super terram quantum ad merendum, bene tamen in loco terræ incarcerationis quantum ad patiendum. Quis autem dixerit vinculis constrictum non posse solvi, seu potestatem Ecclesiæ

non posse solvere a poenæ temporalis vinculo defunctos, cum vel ab ipsis culpæ vinculis peccatores liberet ?

Inflabis : Sensus Scripturæ habetur ex sanctis Patribus : Sed altum est apud SS. Patres de indulgentiis pro mortuis silentium : Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : Altum est silentium explicitum, concedo : implicitum, nego. Eo enim ipso quo preces & Sacrificia extenderunt ad animas laudatas, consequenter & indulgentias.

Inflabis : Concilium Tridentinum, quod de indulgentiis tractavit, nihil de extensione ad animas Purgatorii dixit : Sed hoc argumentum est indulgentias non se extendere ad animas Purgatorii, maxime cum hoc ipsum impugnaret Lutherus, quem tamen per omnia debollat sacra Synodus. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : Et Tridentinum hanc non movit quæstionem, quia sufficienter probaverat, immo & definierat dari indulgentias, concedo : & hoc non sufficebat, nego. Ceterum cum ista extensio non sit absolute fidei dogma, ut innuit S. Thomas 3. p. Supl. q. 71. art. 10. in fidei articulis suarum definitionum præfixit metam Concilium ; hinc nec dixit indulgentias valere pro rebus temporalibus ad salutem ordinatis obtinendis, e contra vero eas non valere pro peccatoribus gratia sanctificante spoliatis. Quid plura adjiciam ? Usus semper obtinuit ut Ecclesia in Conciliis, quæstiones scholasticas Theologis relinqueret discutendas, sed solis fidei dogmatibus inhaereret ; sicque hæreticam pravitatem ineluctabiliter ita compelleret, ut Heterodoxi non haberent in ore redargutiones. Ceterum Leo X. ante ipsam Synodum Tridentinam jam proscripserat Lutheri errores, inter quos iste commemoratur. *Indulgentiæ*, . . . *nec sunt necessariae, nec utiles, videlicet mortuis*, Quam damnationem certe non refricavit Concilium.

Replicabis : Si indulgentia Jubilæi v. g. aut alia plenaria posset ad animas usque Purgatorii extendi, non opus esset ultra preces fundere, & Sacrificia offerre pro animabus, quibus Ecclesia applicasset indulgentias juxta intentionem fidelium, qui eas ea intentione voluerunt sibi concedi,

cedi, ut anima Patris, aut Matris v. g. a poenis Purgatorii absque mora solveretur, quod dubio-procul contingeret, cum ibi Sermo sit de indulgentia plenaria, quae solvit a tota poena temporali: Atqui tamen de hoc nihil certi habetur, & quasi absque termino funduntur preces pro mortuorum refrigerio. Ergo &c.

Respondeo primo retorquendo argumentum. Tamen si plura Missae Sacrificia, pluresque preces offerantur, & fundantur tam pro vivis, quam pro defunctis, quia tamen nihil pro certo habemus de modo quo Deus acceptat sacrificia & ea applicat, ideo semper oramus, & alternatis vicibus pro nobis concedi indulgentias fatagimus; idem dicendum est pro animabus purgatorii, scriptum est enim Psal. 35. *Judicia tua abscessus multa.*

Respondeo secundo distinguendo majorem: Et innixi auctoritate & praxi Ecclesiae, moraliter, & in genere scimus indulgentias prodesse animabus in Purgatorio detentis, concedo: & ne quidem implicite scimus, nego. Certitudo autem moralis sufficit ad iudicandum iudicium prudeniale de re facienda: & sic distincta minore, nego consequentiam. Quoniam igitur habemus certitudinem moralem indulgentias prodesse mortuis, nec hoc citra temeritatem negari possit propter usum Ecclesiae, ideo postulamus eas ad fideles purgatorii extendi: Quia etiam ex alia parte ignoramus applicationis mensuram & modum, nobis ex pietate incumbit, & preces fundere pro mortuis, & indulgentias ad eos extendi semper postulare.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Indulgentiae prodest directe pro vivis, indirecte vero pro mortuis.

PRIMUM docet S. Thomas loco supra laudato: sic & omnes Theologi, immo & hoc de fide definivit sacra Synodus Tridentina Sess. 25. in decreto de Indulgentiis: hoc ipsum exigit Passio Christi quae est infiniti valoris, hoc & superestitantes Sanctorum satisfactiones.

Alterum probant illa Evangelii verba Matth. 18. *Quaecumque solveritis &c.* Hoc & multiplex SS. Pontificum indulgentiarum diploma. Vel ipsa ratio Theologica

id dicit: Et vero eo iusto quo animae Purgatorii, fide, spe, & charitate nobis conjunguntur, possumus ex charitate eorum solvere debita: sicque per modum suffragii & indirecte indulgentiae eis possunt prodesse.

Synopsis objectionum contra secundam Conclusionem, & solutionum.

PRIMO: Sufficienter Scripturae sacrae annuntiant indulgentias ad fideles defunctos extendi, dum Matth. 18. Christus dat Ecclesiae potestatem ea omnia quae alligata sunt, solvendi: jam vero nemo cordatus dixerit poenam temporalem pro peccatis luendam, non esse magnum vinculum, quippe quae alliget igni cruciali animas Purgatorii.

Secundo: Eo ipso quo SS. Patres agnoverunt preces & sacrificia, per modum suffragii ad mortuos extenderunt, quidni & simili modo indulgentiae ad eas extenderentur?

Tertio: Ne miremini si Patres Tridentini inoventes quaestionem de indulgentiis adversus Lutheranos, & Calvinistas non nihil siluerint earum pro animabus piorum defunctorum applicationem. Sola enim fidei dogmata definivere; nondum est autem de fide definitum indulgentias prodesse mortuis.

§. I V.

De Ministro, motivo & effectibus Indulgentiarum.

TRIA supersunt ad accuratam de indulgentiis controversiam discutienda: videlicet, unum circa Ministros; alterum de motivo, tertium de effectibus.

De Ministro Indulgentiarum.

QUAERES I. Quinam sit Indulgentiarum Minister?

Respondeo primo summum Pontificem esse principalem indulgentiarum largitorem; Episcopos vero post ipsum in sua respective Diocesi. Primum patet ex illa Christi sententia, quae ad Petrum principaliter fuit directae. Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam . . . Et quaecumque solveris super terram erit solutum & in caelis.*

lit. Ratio a priori ea est, quia Papa solus habet plenitudinem Sacerdotii Christi, & universalem in tota Ecclesia jurisdictionem. Secundum utique verum est, quandoquidem ad Episcopos hoc spectat Actuum 20. In quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.

Concinit Alexander Papa, qui consultus ab Archiepiscopo Cantuariensi, num concessæ ab Episcopis indulgentiæ prosint aliis etiam fidelibus, qui eis ne minimum quidem subditi sunt, hoc est in altera Diocesi consistentibus? Duo respondet. Primum quidem agnoscit indulgentias ab Episcopis concessas valere; secundum vero, non nisi eorum Diocesanis prodesse; hæc enim est inter summum Pontificem & Episcopos differentia, quod ille indulgentias pro tota universali Ecclesia elargiatur, & omni populo Christiano prosint, isti vero solum pro Diocesanis illas conferant: quod prior, plenarias det & valeant: Episcopus vero ad mensuram, & intra quosdam limites, en verba Alexandri summi Pontificis, qui Angliæ Præfulem sic alloquitur: "Quod autem consulisti, utrum remissiones, quæ sunt in dedicationibus Ecclesiarum, aut conferentibus ad edificationem pontium, aliis prosint, quam iis qui remittentibus subsunt, hoc volumus tuam fraternitatem tenere; quod cum a non suo iudice ligari nullus valet, vel absolvi, remissiones prædictas prodesse illis tantummodo arbitramur, quibus ut prosint, proprii iudices specialiter indulserunt."

Non absimilia loquitur Innocentius III. summus Pontifex in Concilio Lateranensi can. 62. "Ut cum dedicatur Basilica, non extendatur indulgentia ultra annum, sive ab uno solo, sive a pluribus Episcopis deducatur."

Sanctus Cyprianus, hoc ipsum non levius subnotat Epist. 37. his verbis: "Ut Ecclesia super Episcopos constituatur; & omnis actus Ecclesiæ per eisdem præpositos gubernetur, cum hoc divinitus na lege fundatum sit. Si Episcopi Ecclesiam Dei divina lege sic ordinant, Ecclesiam Christi regunt, possunt igitur etiam indulgentias quæ cedant in con-

solationem & auxilium peccatorum, facere.

Sanctus Thomas, hoc ex professo docet hic quæst. 36, art. 3. his verbis: "Dicendum quod facere indulgentias pertinet ad jurisdictionem, sed per peccatum homo non amittit jurisdictionem: & ideo indulgentiæ æque valent si fiant ab eo qui est in peccato mortali, sicut si fient ab eo qui est sanctissimus: cum non remittat poenam ex vi meritorum suorum, sed ex vi meritorum reconditorum in Thesauris Ecclesiæ." Hanc ulteriorem rationem affert S. Doctor in 4. sent. dist. 20. q. 1. art. 4. Ad summos Sacerdotes spectat bona communia fidelibus distribuere: Sed indulgentiæ sunt bona communia in thesauro Ecclesiæ contenta, quippe quæ poenam temporalem pro peccatis non sufficienter expiatis debitam relaxent. Igitur & summi Pontifices, & ceteri Ecclesiæ magni Præsules possunt eas dispensare.

Dicit: Nedom summi Pontifices & Episcopi, verum etiam & simplices Presbyteri possunt indulgentias conferre. Igitur non soli magni Sacerdotes indulgentiarum sunt Ministri. Probatur Antecedens 1. ex 2. Cor. 2. Apostolus hanc tribuit potestatem omnibus Corinthiis: Ita ut a contrario, inquit, magis donetis. Rursus ibidem, cui autem aliquid donastis & ego. II. Confessarius ipse indulgentiam poenitenti concedit, quandoquidem poenam æternam in temporalem, aliquis ipsi iniungendo poenualitates mutat. Ergo, &c.

Respondeo negando Antecedens. Ad primam ex auctoritate D. Pauli probationem, distingo: Et Apostolus alloquitur Episcopos, qui forsitan erant tunc apud Corinthios, concedo: Et alloquitur laicos, subdistingo; ut advocatos qui veniam pro incestu ab eo postulaverant, concedo: ut indulgentiæ Ministres, nego. Ubi obtinuit appellare eum, qui pro vinco obtinuit gratiam, ipsius gratiæ largiorem; in hoc sensu S. Paulus ait Corinthios peccatori incestuoso veniam, quatenus ad eorum preces illum ipse solverat, donasse.

Ad aliam probationem dico, confessarius n

rium vi sacramenti commutate pœnam æternam in temporalem, sed indulgentiarum virtute extra Sacramentum relaxatur pœna temporalis quæ expianda remanet, & soli summi Sacerdotes hoc possunt facere.

Quæres II. Num Pſbyteri, & alii Clerici possint indulgentias conferre?

Respondeo extraordinarie, & ex commissione id posse; quod non unum probat argumentum. Primo quidem hoc competit Legatis Apostolicis, ut legitur in multis Conciliis, ubi summi Pontificis Oratores modo Presbyteri, modo simplices Diaconi erant; ut videtur in 4. & 6. Concilio generali. Secundo vel ipse Innocentius III. in Concil. Lateranensi 4. can. 60. declarat valere indulgentias ab Abbatibus concessas, modo ad hoc speciali concessione sint muniti. Tertio hoc utique docet S. Thomas hac ratione. Conferre indulgentias est actus jurisdictionis: sed quilibet Sacerdos, Diaconus, vel etiam quilibet Clericus potest ex commissione habere jurisdictionem, vel etiam ex vi beneficii, per quam indulgentias a summo Pontifice obtentas suis subditis faciat. Ergo &c. Ecce verba D. Thomæ hic ibid. q. 26. art. 2. his verbis: "Dicendum, quod potestas faciendi indulgentias sequitur jurisdictionem; ut supra dictum est, & quia Diaconi & alii non Sacerdotes possunt habere jurisdictionem, vel commissam, sicut Legati; vel ordinariam, sicut Electi; ideo possunt indulgentias facere etiam non Sacerdotes, quamvis non possint absolvere in foro pœnitentiali, quod est Ordinis."

Quæres III. Quznam sint indulgentiæ motiva?

Respondeo I. Indulgentias leviore motivo non esse concedendas, ne cadant in Ecclesiæ contemptum, quod quidem prohibet Innocentius III. in Concilio Lateranensi 4. can. 61. ubi sic habetur: "Quia per indiscretas & superfluas indulgentias, quas quidem Ecclesiarum Prælati facere non verentur, & clares Ecclesiæ contemnantur, & pœnitentialis satisfactio enervatur: Decernimus ut cum dedicatur Basilica, non extendatur indulgentia ultra annum &c."

Respondeo II. Ad ciendos pietatis affe-

ctus indulgentias donari, celebrioribus vero pro magnis Ecclesiæ necessitatibus, hinc & pro recuperatione Terræ Sanctæ, ut Fideles ab immani Turcarum servitute liberarentur; non semel concessæ sunt, & sæpius ad obtinenda auxilia spiritualia, quibus summi Pontifices Ecclesiam Christi sicut pie, sic & sapienter regere queant, conceduntur. S. Thomas hic quæst. 25. art. 4. de hoc momento sic loquitur: "Dicendum quod temporalia ad spiritualia ordinantur, quia propter spiritualia debemus uti temporalibus: & ideo pro temporalibus simpliciter non potest fieri indulgentia, sed pro temporalibus ordinatis ad spiritualia: sicut est repressio inimicorum Ecclesiæ, qui pacem Ecclesiæ perturbant, sicut constructio Ecclesiarum, & pontium, & aliarum eleemosynarum."

Quæres IV. Quinam sint effectus indulgentiæ, & num per modum absolutionis dentur?

Respondeo I. Palmarem indulgentiarum effectum esse relaxationem pœnarum temporalium, quæ ad expianda peccata subeundæ superfluit. Hoc sequitur ex ipsa indulgentiæ definitione, hoc ipsum annuntiant cuncta Jubilæorum diplomata: Sed præter hujusmodi fructum, alia accedunt Fidelibus commoda; videlicet absolutio tum a censuris, tum a casibus reservatis, & alia similia.

Respondeo II. Indulgentias per modum absolutionis concedi, & hoc propter multa. Primo quidem ex eo quod innuntiant illo Christi oraculo: *Quæcumque solveritis &c.* cum enim sint relaxatio pœnarum, quæ dubio-procul sunt vincula, ad solum Judicem spectat solvere. Secundo hoc ipsum subindigitant Apostolici verba, qui verbo donavi usus est, cum pœnam Corinthio incestuoso relaxavit; ut habetur 2. Cor. 2. his verbis: *Cui autem aliquid donavitis & ego: nam & ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi.* Tertio id declarat Alexander III. decreto, cap. *Quod autem de Pœnit.* & remissi ubi asserit: *Quod, cum a non suo Iudice ligari nullus valeat, vel absolvi, indulgentia solis illis profuit, quibus proprii Iudices eas indulserint.* Quarto, indulgentia non potest dari absque jurisdictione, sin minus illam simplex Sacerdos posset conferre, quod est

est factum : Igitur datur per modum absolutionis & imperii .

Synopsis contentorum in paragrafo .

PRIMO : Summus Pontifex in tota Ecclesia , & Episcopi in sua respective sunt Ministri ordinarii indulgentiarum , eo quod eis competat ex jure jurisdictio ; Papæ quidem in tota Ecclesia , Episco-

pis vero erga Diocesanos . Secundo , Clericus potest ex commissione , & ut Minister extraordinarius conferre indulgentias , eo quod possit ex delegatione habere jurisdictionem . Tertio , indulgentiæ non sine pio motivo conceduntur , ne potestas Ecclesiæ contemnatur . Quarto , indulgentiæ dantur per modum absolutionis , cum earum concessio sit a pœna temporali relaxatio .

F I N I S .

